

Notes du mont Royal

WWW.NOTESDUMONTROYAL.COM

Cette œuvre est hébergée sur «*Notes du mont Royal*» dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Google Livres

HESIODVS ASCRAEVS.
Apud Fulvium Vrsinum in marmore.

I. D. Philippi gab: Sysang fc.

HESIODI
ASCRAEI
QVAE EXSTANT

EX RECENSIONE
THOMAE ROBINSONI

CVM EIVSDEM
IOS. SCALIGERI DAN. HEINSII FRANCISCI GVIETI ET IOHANNIS CLERICI
NOTIS
IOH. GEORGII GRAEVII
LECTIONIBVS HESIODEIS
ET
DANIELIS HEINSII
INTRODVCTIONE IN DOCTRINAM OPERVM ET DIERVM

ACCESSERVNT
VARIETATES LECTIONIS MSS. ET EDD. VETT
SCHOLIAQVE INEDITA
ITEMQVE
DAV. RVHNKENII ANIMADVERSIONES
CVM ALIORVM SELECTIS
CVRANTE
CHR. FRID. LOESNERO

LIPSIAE
SVMTV GOTTH. THEOPHILI GEORGI
A. C. CIↃIↃCCLXXVIII

KAISERLICHE KOENIGLICHE
WIEN
HOFBIBLIOTHEK

LECTORI BENEVOLO

S. D

CHRISTOPHORVS FRIDER. LOESNERVS

Quod erat nobis propoſitum in Heſiodeis denuo prodendis, an aſſecuti fuerimus, aliorum eſto potius, quam noſtrum iudicium. Certe, qui iamdudum parabat antiquiſſimi Poetae et ſapientiſſimi nouam editionem, et Anglicanam Thomae Robinſoni, Oxonii, anno ſeptimo et triceſimo huius ſaeculi, curatam, tanquam a plurimis ſibi commendatam, ipſe vel locorum, quibus nata eſſet, diſtantia permotus, vel typorum chartarumque quibus exſcripta, nitore ſplendoreque captus, vel denique eiuſdem, in his et aliis terris, raritate accenſus, operis ſub praelum daturus erat Georgius librarius, cuius alii plures optimi vtriusque linguae auctores induſtriae debentur, ſui iſtius conſilii effectum tam diu diſtulit, quoad bona, quae huic editioni ineſſent, noua quadam acceſſione cumulari augerique poſſe viderentur. Dum enim et ſuam cum doctis hominibus communicat ſententiam, eorumque viciſſim accipit admonitiones, euenit tandem, vt, quae maiorem operi ſuſcipiendo

adderent alacritatem et fiduciam, neceſſaria, a fauore bonorum et ſtudiis recta iubentium, a fortuna denique vltro offerrentur ornandae editionis praeſidia. Nactus enim eſt deſignationem variae lectionis ex aliquot ſcriptis codicibus et editionibus vetuſtis confectam, e duobus nimirum Mſſ. qui Lipſiae, tum in bibliotheca Academica Paullina, tum in ea, quam Senatus Ampliſſimus ſtudioſorum vſibus aperuit, ſeruantur: porro ex editionibus de quibus ſingulis accurate tradit Ioh. Alb. Fabricius, Iuntina priori, anni CIↃIↃXV et ſecunda anni CIↃIↃXL et a priori diuerſa, Aldina item primaria et Trincauelli, Veneta, A. CIↃIↃXXXVII, a Graeuio adhibita, tum Stephaniana, quae in Principibus Poetis Graecis heroici carminis habetur, Heinſiana denique, maiori forma edita, quae ſibi coniunctos veteres Graecos Poetae Interpretes habet. Quae quidem rei Criticae praeſidia ſubminiſtrauit Ioh. Petrus Schmidius Vir plurimum Reuerendus et nunc Ganzigii ſacrorum interpres, qui optimarum artium, hoc eſt ad cultum animi et ingenii pertinentium ſtudio ductus, nouae carminum Heſiodi editionis adiuuandae cauſſa, iſtos libros, partim e ſuis copiis, partim vel e priuatis, vel publicis bibliothecis receptos, dominorum cuiuſque et

prae-

praefectorum fauore adiutus, iamdudum ante sacerdotium susceptum, ipse inspexerat et lectionis varietatem in iis repertam enotauerat. Quamquam huius quidem codicis, quem simpliciter Lipsiensem appellare consueuimus, hoc est Senatorii, lectiones, petiit ab exemplo editionis Trincauelli, quod istius codicis collationem habens, fuit in bibliotheca Stiglizii ICti, Viri nuper Celeberrimi et Amplissimi in hac vrbe, nunc vero in bibliothecam Paullinam peruenit. Inceperat is etiam conferre editionem Farreanam itidem Venetiis anno CIↃIↃXLIII proditam; sed cum deprehenderet, eam esse meram iterationem Iuntinae posterioris et plurima vitia typographica habere, consilium abiecit. Socius ergo Hesiodus hic Farreanus est et par Theocrito et Aristophani Farreano, quorum ille a Ioh. Iac. Reiskio, vt eius praefatio priori editionis Theocriteae voluminī praemissa docet [a]), hic ab Hemsterhusio mendosissimus portentosissimusque, et Bergleri praedicatione multis modis inferior est repertus. In manus librarii venit etiam collatio codicis Augustani, qui cum octo Idyllis Theocriti et Pindari Olympionicis, Hesiodi tenet Opera et Dies cum

[a]) p. 16. 17.

ſcholiis interlinearibus, cuius codicis mentionem faciunt Elias Ehingerus in catalogo bibliothecae Auguſtanae [b]) et Ant. Reiſerus in Indice Manuſcriptorum eiusdem [c]). De incrementis enim humanioris doctrinae praeclare ſemper meruit reſpublica Auguſtana, quae etiam nunc opes ſuas cum eruditis communicat, promouentibus conatus eius et adiuuantibus, quibus ſua commiſit, doctiſſimis et humaniſſimis viris. Huius igitur libri varietates lectionis et ſcholia Reiskius, ad quem is vt opinamur cum aliis quibuſdam, inprimis vero Demoſtheni recenſendo profuturis manuſcriptis libris, ipſo petente peruenerat, tradidit deſcripta librario et iis inſtrui Heſiodea iterum edenda, de quo iam ipſo adhuc ſuperſtite agebatur, iuſſit. Cui quidem codici, cum aliis Heſiodi plurimis, qui in bibliothecis aſſeruantur, hoc commune eſt, vt et Theocritea coniuncta habeat, et Operum Dierumque carmen ſolum referat [d]): qui etiam mos ſeruatur in editionibus primis,

[b]) n. 2. p. 860.

[c]) n. 2. p. 81.

[d]) vid. Montefalconii bibliotheca Coiſlin. p. 226. et 518. duo enim ibi codices memorantur. Alterius varietatem lectionis, a Monteſalconio ſibi tranſmiſſam, ſe adhibuiſſe, qui nullam ſuorum codicum notitiam dedit, Robinſonus ait, ſed ita, vt vtrius, neſciamus.

primis, Mediolanenſi anni CIↃCCCCXCIII, quam bibliotheca Lugdunenſis tenet [e]), Aldina, aliisque vetuſtis [f]). At in eodem genere, cum hoc et inter ſe conueniunt, manuſcripti Lipſienſes. Alter enim bibliothecae Senatoriae proprius, ſicut refert Reiskius, qui hoc codice bis eſt vſus, ſemel in Animaduerſionibus ad Sophoclem ſcribendis, decem vero poſt annos iterum in Theocrito illuſtrando [g]), chartaceus eſt, non admodum quidem antiquus, notae tamen non infimae, nec plane ſpernendus. Tenet Theocriti octo priora Idyllia, cum ſcholiis, tum Heſiodi Opera et Dies item cum ſcholiis non poenitendis et ab Tzetzae opere, nam Moſchopuli ſunt ſcholia, diuerſis, denique tres primas Sophoclis fabulas, cum ſcholiis pariter, iis quae Thomas Iohnſonus ad Aiacem et Electram dedit, geminis germanis. Caret quidem aeui nota, ſed ad ſaeculi XV primordia ei referendus eſſe videbatur. Idem

e) vid. L. C. Valkenarii praefatio Theocriteis praemiſſa, Continet orationes Iſocratis, XVIII. Idyllia Theocriti et Heſiodi Opera et Dies.

f) Fabricius B. G. To. I. p. 382. et II. p. 436. cf. Acta Eruditor. Lipſ. A. CIↃIↃCCLXV p. 404 ſqq.

g) vid. Viri Celeberrimi praefationes, tam ad Animadverſiones in Sophoclem, quam ad editionem Theocriti p. 38. ſeq.

vir doctiſſimus memorabat, eadem manu exaratum codicem eademque iſta cum Ariſtophanis etiam Pluto et Nubibus continentem, ſcilicet eumdem, e quo ſcholia in iſtius Poetae fabulam quae Plutus inſcribitur ediderit Hemſterhuſius, cum Leidae verſaretur, a Doruillio poſſeſſore ſibi commodo datum, penes ſe habuiſſe.

Aetate huic fere eſt aequalis, ipſe quoque chartaceus, bibliothecae Paullinae codex, quem ſimpliciter Academicum nominare placuit. Continet et ipſe Pindari Olympionicas cum ſcholiis, dein Theocriti octo priora Idyllia cum antiquis Grammaticorum commentariis, iis qui vulgati ſunt per editiones, nunc paucioribus, nunc amplioribus, nonnullisque adeo ineditis [b]); tum Heſiodi Opera et Dies cum vetuſtis Moſchopuli ſcholiis marginem occupantibus aliisque, cum grammatici tum rhetorici argumenti, inter lineas collocatis.

Hanc variarum lectionum congeriem textis verborum Heſiodi ſubiecimus; in qua deſcribenda, ordinanda, diſponenda et cum Robinſoniana collectione, tam notis inſerta, quam ad calcem editionis prolata, coniun-

[b]) vid. Ioh. Bern. Koehleri criticum p. 26. Emendatt. et Notae in Theo-

iungenda, adiuti sumus diligentia et industria Christiani Danielis Beckii Lipsiensis, Viri Clarissimi humanitateque, ingenio et rectissimi studii laude praestantis: qui ipse non solum Aldinae, ab recentioribus editoribus prorsus neglectae, editionis collationem, a Schmidio P. R. tantum inchoatam, perfecit, sed et in Clerici exemplo ad Robinsonianum conformando et praelis typographorum aptando, praeclaram operam nauauit.

Sed cum Robinsoniana editio, variorum notas vt tituli inscriptio habet, siue, vt praefationis verba dicunt, plurimas tantum exhibeat adnotationes doctorum quas integras Clerici editio continet, faciendum putauimus, vt tam communibus, quam propriis vtriusque contexendis, hanc nouam construeremus, ita quidem, vt etiam notarum quadam accessione augeretur. Adiecimus enim Ioh. Tob. Krebsii V. C., qui anno huius saeculi quadragesimo sexto Schreuelianum exemplum ad editionem Robinsoni recensuit, notas nonnullas, in quibus vel coniecturarum et emendationum viri docti in Obseruationibus Miscell. Doruillianis To. I. Vol. II. propositarum, rationem habuisset, vel alio modo intelligendae verborum sententiae profuisset.

Nec desiderari passi sumus Dau. Ruhnkenii animaduersiones, collectis, quae non solum priori ipsius epistolae Criticae, anno CIↃIↃCCXLIX editae et ex instituto Hesiodea tractanti, sed etiam alteri quae tribus post annis Lugduni Batauorum exiit, inessent ad Hesiodum pertinentibus; qui quidem solus inter interpretes huius Poetae, vestigia premit Graeuii, verissime affirmantis, operam se dedisse, vt iam detersis maculis, quae ei superiorum temporum barbaries adspersisset cultior prodiret. Qui tamen et ipse in varietatibus e codicibus suis enotandis summam diligentiam adhibuisse non videtur, neque vero loca obscura et male adfecta persanasse et satis collustrasse. Ista igitur Ruhnkenii, non admodum illa quidem multa, quoniam tamen laeto flore interiorum litterarum dilatantur, latius et disertius exposita, digressionibus quoque interiecis, quas longiores quidem exclusimus, seorsim, commodius vt legerentur, adiunximus. Paucula inserta sunt aliena, vel auctoribus laudatis, vel nobis tribuenda. Certe tali ingenio editores flagitabat Poeta, homines lectione, iudicio, enarratione et emendatione pollentes, hoc est vere Grammaticos, quam vim virtutemque in Clerico et Robinsono,

sono, quos haud raro nugatores et ieiunos fuisse constat, sane desideramus. Nam Robinsonus quidem, etsi praeter chartarum et typorum illecebras, a se collectas dedit ex antiquis codicibus Anglicanis manu exaratis varias lectiones, e quibus Hesiodi cum lector tum editor haud parum proficiat; tamen ex instituto Poetam non tractauit, sed locos nec admodum multos, nec nimis impeditos sibi explicandos sumsit. In eo tamen laudandus, quod plerumque dicta sua veterum Grammaticorum auctoritate confirmauit. Quod autem *in rebus nihili* lectores se noluisse tenere scribit, indicare videtur, se non longe abesse ab eorum partibus, qui contemtu disciplinae rationisque Criticae, a cuius idoneo vsu alieni sunt, ignauiae inscitiaeque velamen quaerunt.

Proxima cura fuit, vt haec omnia quae daremus, quam emendatissima prodirent, carerentque naeuis, quibus Clerici editio prorsus obsita est, in notis potissimum, quibusque vel Anglicana ipsa deformatur. Inter haec simul disiectis passim et temere locatis, suum locum reddidimus; veluti etiam I. A. Fabricii de scriptis Hesiodi disputatis, quae commodius videbantur eo, quo nunc sunt ordine, legi. Cum ista in cauendis mendis diligentia,

coniuncta est mundities chartarum ea, is typorum nitor, vt vel elegantissimi spectatores et iudices, nihil facile in hac parte reprehensuri sint.

Opus fortasse fuerat, vt, quidquid vel ex instituto perscriptum, necdum editum [i]), vel vspiam per libros sparsum nouissemus a Viris doctis ad illustrationem Hesiodi prolatum, id colligeremus, sed et tempore destituebamur, neque res arbitrii nostri fuit. Solent enim librarii et conductores, certam libris suis molem numerumque pagellarum, quem excedi non patiuntur praefinire, et qui ipsis praestant operam, eos sui iuris esse non sinere. Deinde etiam aliam prorsus faciem, haec nostra, quam accepisset a Robinsono, editio habitura fuisset, quam seruare et reddere propositum erat; qua de caussa in Pasoris quoque Indicis locum, Robinsonianum recepimus.

Latina vero interpretatio post Graeuium a multis et ab ipso demum Robinsono interpolata, qualiscunque esset, relinquenda fuit. Semel meminimus ineptum illud: *manibus caris*, quod

[i]) Franciſci Nanſii in Heſiodum annotationes, aliquot libellis comprehenſae, indicantur in Catalogo bibliothecae Lugduno-Batauae p. 191.

quod is reduxerat, nos eieciſſe. Apertum eſt hoc genere laboris aliis iniuriam fieri, recte ab ipſis ſcripta corrumpendo, quod ſaepe fit a ſciolis et imperitis; nec gratiam laudemque referre, qui a ſe recte excogitata alteri inſcio largiatur. Multo facilior et ſuauior opera eſt, totam nouam conficere alicuius libri interpretationem, quam veterem expurgare. Quapropter etiam Graeuium, quem, quod non omnes ex ea errores ſuſtulerit, accuſant, a crimine negligentiae, ſaltem in hac parte, facile abſoluerim.

Neque vero nobis integrum fuit, Graecos Poetae Interpretes, eodem tempore et vna eademque opera lectoribus dare. Sed ſequetur fortaſſe hoc volumen aliud, quo iſtorum magiſtrorum commentarii, adhibitis vel codicibus ſcriptis, vel veterum Grammaticorum libris, cum editis, tum ineditis [k]), vel Trincauelli, cuius nomen etiam aliis ſcriptoribus diligenter editis nobilitatum eſt inter eruditiores, editionis ope diligentius, quam in Heinſiana dantur, con-

k) Horum in numero eſt is, cuius Συναγωγὴ λέξεων συλλεγεῖσα ἐκ διαφόρων βίβλων, gloſſas etiam Heſiodeas continens, indicatur a Montefalconio Catal. bibl. Coiſlin. p. 238. Item λέξεις ex Heſiodo, quae commemorantur ibidem p. 502.

ſtituti prodeant. At vero non ignoramus, hoc in genere ſtudium, diligentiamque et operam promiſiſſe ſuam Ioh. Bernardum Koehlerum, V. C. Lubecenſem, qui ante quindecim circiter annos *de noua editione Heſiodi adornanda consilium* Kiloniae edidit; quod ſcriptum inſertum eſt Actis Eruditorum Lipſiae publicatis A. CIↃIↃCCLXIV. p. 89. ſqq., in quo recenſum agit codicum ſcriptorum bibliothecae Regiae Pariſinae potiſſimum, quos refert a ſe inſpectos et cum Heinſiana editione collatos, tum etiam mentionem facit aliorum, vel e Britannia, vel aliunde ſperandorum, rei recte gerendae praeſidiorum. Caetera quoque demonſtrant, in iſta cura, ſumma cum diligentia, minima feſtinatione eum conſtituiſſe verſari. Cuius conſilii ad effectum venturi, quia longior mora ſpem dubiam faciebat, hanc interea prodidimus editionem, ſuas profecto dotes, ſua vtique decora et fundamenta editionis locupletioris, quae ſunt in varietate lectionis, habituram. Scripſi Lipſiae Calend. Maiis A. C. CIↃIↃCCLXXVIII.

THO.

REVERENDISSIMO IN CHRISTO PATRI

IOANNI POTTERO

PROVIDENTIA DIVINA

ARCHIEPISCOPO CANTVARIENSI

THOMAS ROBINSON.

Ni animi tui moderationem, Pater Reuerendiſſime, iam diu perſpectam exploratamque habuiſſem, deterruiſſet me tum locus, quem ornas, in Eccleſia celſiſſimus, tum fama Tua in literato orbe celebratiſſima, ab ambitione illa qua ardebam, vt hic libellus venerando Tuo nomine inſignitus prodiret. Sed cum iſtam recolo humanitatem Tuam, iſtam manſuetudinem, et ſumma grauitate conditam ſuauitatem, quam omnes amant, dum maxime reuerentur; virtutibus Tuis eſſem iniurius, ni hoc munuſculum haud Tibi penitus ingratum, hoc tributum iſtorum Tibi ſtudiorum principi acceptum fore ſperarem. Tu enim ille es, quem Graecis literis addicti ducem ſuſpicimus, huiuſmodi vectigalia exiſtimantes iuſtiſſima lege perſolui Tibi, ex cuius theſauro ditiſſimo magnam noſtrarum opum partem accepimus. Libenter quidem ſoleo, Praeſul doctiſſime, priſtina Tua ſtudia in memoriam revocare, et praeterita illius vitae contemplari ſpatia, cuius nullum non ſtadium pulcherrimis notis diſtinctum conſpicitur. Cum illa tamen mihi aetas adſit, illa iam munera acceſſerint, quae animum meum non

vnice ad Te humanarum literarum ſcientia excellentem, ſed ad ſapientem conſtantemque Virum, ad conſummatum Theologum, ad Antiſtitem ſanctiſſimum, debent conuertere; quantas Tibi gratias agam, qua voce praedicabo benignitatem tuam, qui mihi tale exemplar non e longinquo, admirari, ſed propius quandoque intueri conceſſeris? Orbi tamen Chriſtiano gratulor lumen illud Tuum in ſummo iam faſtigio collocatum. Faxit Deus, vt id multi ſuſpicientes, Coeleſti Patri gloriam tribuant; multique adeo, heu! nimium multi, omni doctrinae vento circumlati, et fidei naufragio periclitantes, illius radiis in veritatis portum dirigantur!

Me vero, Pater Colendiſſime, benedictioni Tuae commendo, precibuſque plurimum valituris; vt, cum ſacroſancto Tuo miniſterio ad ordines Sacerdotii, ad gradus Theologiae euectus fuerim, pars aliqua illius ſpiritus, quem tibi abundanter afflauit Deus, ex impoſitione Tuarum manuum in me deſcendat. Dabam in Burgo Sancti Petri Cal. Iuliis, MDCCXXXVII.

LECTO-

LECTORI S.

En Tibi, Lector erudite, in manus trado Poetam omnium forsan, qui iam extant, post sacros, vetustissimum, editione, ni fallor, vtili et luculenta; a qua quid Tibi expectandum sit, in ipso limine Te velim certiorem facere.

Vt textus Graecus quam emendatissime prodiret, praecipuam curam adhibui, Codices MSS., quos potui comparare, cum libris impressis conferendo. Ex his vnum mihi suppeditauit Codicem Bibliotheca Bodleiana, qui integram Theogoniam exhibet, alterumque dimidia pene parte spoliatum, cuius tamen eo leuior est iactura, quod illum a priori Codice tam parum discrepantem deprehendi, vt alter ab altero descriptus videatur. Tertii autem, idem Poema integrum conservantis, a celeberrima Societate Regia Londinensi, in cuius Bibliotheca est repositus, vsum impetraui. Operum et Dierum quatuor exemplaria MSS. versaui, tria nempe Bodleiana, vnumque Regiae Societatis; porro varias lectiones Codicis Coislinіani, ex bibliotheca, quae Cancellarii Seguerii fuit, cum editione Clerici a se collati, humanissime ad me transmisit senex longe doctissimus, ordinis sui patriaeque decus, *Fr. Bernardus Montfaucon.* Scuti Herculis vnus, quem sciam, Codex est in Anglia; ille autem in bibliotheca pretiosissima Nobilissimi *Comitis Oxoniensis* conseruatur, ad quam cum domini liberale ingenium literatis viris aditum facilem patefaciat, varias ex hoc Codice lectiones a se collectas mecum communicauit eruditissimus amicus *Thomas Hutchinson*, qui Xenophonteis Κύρου Παιδείᾳ et Ἀναβάσει adornandis tam felicem industriam adhibuit, vt reliqua elegantissimi auctoris scripta aequissimo iure literatus orbis ab illo postulet, quippe qui alios omnes ab hoc opere suscipiendo deterruit.

Quid commodi ex hoc meo amicorumque labore perceperim, Te Notae docebunt, in quibus Codicum omnes animaduerti varietates, quae ſpem aliquam melioris lectionis adferrent; earum vero nonnullas, quamvis in emendationes incertas minime procliuis, vel in ipſum textum admittere, Lectore ſemper monito, non dubitaui. Omnes autem varias lectiones ad calcem voluminis exhibui, ne ſagacibus ingeniis materia deſit, vel repetito labore perquiratur, in qua ſe et Heſiodum futuris temporibus exerceant.

Verſionem Latinam, quae in Clerici editione vſurpatur, ad examen reuocaui, eamque plurimis in locis correxi, vbi ab auctoris ſcopo aberrare, eiuſue ſenſum infelicius interpretari viſa eſt.

Certamen Homeri et Heſiodi verſione Latina, quam numquam antea, quod ſciam, ſortitum eſt, donaui. Fragmentorum collectioni nonnulla addidi, quae priorum Editorum induſtriam fugerant. Integras Dan. Heinſii, et I. G. Graeuii Lectiones, plurimas Clerici, Guieti nonnullas exhibui; obſeruationibus quibuſdam propriis ſubinde interſperſis; facilem, vt opinor, veniam impetraturus, quod operoſis Commentariis in res nihili patientem Lectorem nollem praegrauare.

Toti autem Operi praemittitur Diſſertatio, in qua de vita et ſcriptis, praecipue vero de aetate Heſiodi agitur. De illa quidem ſtatuenda maximae ſemper inter doctos lites interceſſerunt, ex quorum ſcriptis, tam antiquis quam recentioribus, excerpſi omnia, quae ad huiuſce rei illuſtrationem facere videbantur; cunctorum inter ſe collatis argumentis, et adiectis, vbicunque eſſet opportunum, propriis obſeruationibus, ſi quo pacto veritas erui poſſit.

Cum vero nonnullorum fuerit opinio, hanc litem ratiociniis Aſtronomicis dirimi potuiſſe; ne quid huius operis integritati deeſſet, in conſilium aduocaui amicum longe doctiſſimum, *Ioſephum Atwell*, S. T. P. qui calcu-

calculum Aſtronomicum ſolita ſua induſtria et acumine a ſe factum, Diſſertationi noſtrae inſerendum tranſmiſit.*) Maximam inſigni viro gratiam habeo, quod mecum non dedignatus ſit hancce ſtudiorum ſocietatem inire, nec paginae meae nomen praefigere, quod etiamnum celebre in literato orbe, breui futurum eſt celeberrimum.

Denique, quod haec editio ad vmbilicum adducta ſit, ſingulari debeo amicitiae viri ingenio et politiori doctrina praecellentis, *Roberti Eden*, Collegii Vniuerſitatis ſocii, et iuuentutis ibidem Rectoris praeſtantiſſimi; qui grauiſſimis ſuis occupationibus tempus aliquod negotiis meis impendendum ſurripuit, nec, me abſente, preli moleſtiam ſuſcipere recuſauit.

Vnum iam reſtat, vt, hac data occaſione, gratum animum deuotumque teſter erga Venerabilem Praeſulem *Robertum Clauering*, *Epiſcopum Petriburgenſem*, qui me per plures annos fauore ſuo et amicitia ornatum voluit; nec indignum prorſus exiſtimauit, cui in Eccleſia ſua Cathedrali Canonicatum conferret. Paribus me officiis deuinctum profiteor viris ornatiſſimis, quondam fratribus, iam vero patronis meis colendiſſimis, *Cuſtodi et Sociis Collegii Mertonenſis*, qui me, dum hoc opuſculum meditabar, in amabili et florentiſſimo ſuo domicilio alebant, nec abeuntem dimiſerunt indotatum. Huiuſce quidem noſtrae neceſſitudinis mihi ſemper erit iucunda recordatio; iucundior tamen, ſi aliquod demum opus elaborauero, quod tantae domus nomini et ſplendori melius conueniret.

*) *In Anglicana editione ſubiicitur*: Incipit p. 21. deſinit p. 30.

DEDICATIO

NOBILI ATQVE ILLVSTRI

VIRO

CHRISTOPHORO

CODRINGTONO

INSVLIS,

QVAE LEWARDICAE DICVNTVR,

IN AMERICANO OCEANO,

PRAEFECTO

S. P. D.

IOANNES CLERICVS.

CVM munificentia Tua, VIR ILLVSTRIS, nuper aucta esset exigua mea supellex libraria; coepi dispicere ac reputare mecum, quanam tandem ratione, gratum erga Te animum testatum facere possem. Haud ita multo post *Hesiodum*, curis meis nonnihil illustratum, typis describendum dedi; nec putaui me commodiorem occasionem nanciscì posse, qua Tibi gratias agerem. Eum ergo nunc editum ad Te mitto, in Lewardicis insulis agentem; vt id tempus, quo ab grauissimis administrationis Tuae curis conquiescis, si Tibi videatur, aliqua ex parte iucundius Tibi faciat; dum Te huius saeculi oblitum ad antiquissimas Graeciae origines transfert, et leniſſimae poeseos suauitate demulcet. Nisi scirem Te multo facilius laude digna facere, quam laudes licet meritas audire; extollerem hic cum ceteras eximias animi Tui dotes, tum etiam amorem, quo et Libros et Librorum amantes prosequeris, et quem pulcherrime, at contra plerorumque morem, cum rei militaris peritia coniunxisti. Pauciſſimi sane eorum,

eorum, qui militarem gloriam sequuntur, vllo in loco aut Litteras aut Litteratos habent, quasi barbariem vitae eorum instituti comitem esse oporteret. Quibus si obiiciamus laudatissimos illos duces Graecos et Romanos, qui non minus exculti Litteris, quam bellicarum rerum periti fuerunt, exempla, quasi vetustate temporis morumque mutatione euanida et obsoleta, repudiant. At quid dicent, cum Te, Tuique similes, qui saeculum nostrum exornatis, opponemus eorum stolidae ignorantiae, qua propemodum gloriantur? Nimirum, necesse erit homines tacere: quemadmodum et me nunc oportet silentio quae dicenda haberem premere, ne modestiae Tuae grauis sim. Itaque desinam voto, quo Te, VIR NOBILIS, Insulas Anglicanas, quibus praees, saluum atque incolumem feliciter tueri; dein, exacto administrationis tempore, integra valetudine in Europam ac patriam redire optabo; Deumque, quae pretiosissima mortalibus largitur, ea vt in Te copiosissime omnia effundat orabo. Vale.

Dabam Amstelodami, Calendis Ianuariis, quibus decimum octauum a Christo nato Saeculum inchoatur.

LECTORI
S. P. D.
IOANNES CLERICVS.

Paucis dicam, LECTOR, quid in hac *Hesiodi* editione praestare conatus sim, ne te grauioribus forte occupatum negotiis diutius aequo distineam, neue ipse tempus in aliis collocandum frustra teram. Cum ante aliquot annos *Hesiodi Theogoniam*, in gratiam studiosorum adolescentium, interpretatus essem, vt Graecae Mythologiae mysteria iis panderem, et notulas in chartam meas coniecissem; fuerunt qui eas edi potius oportere, quam manu descriptas volitare existimarunt. Quibus non grauatim adsensi, cum praesertim haberem praelectiones Patris mei *Stephani Clerici*, in *Operum et Dierum* aliquam partem; quibus additis, ferme totus Poeta Ascraeus illustrari poterat. Itaque excerpsi, ex paternis schedis, quae excerpenda visa sunt; alia enim multa habebat in vsum tironum, quae necesse non erat in publicam lucem protrahi, cum praesertim alii pleraque iam praecepissent. Cum vero integrum Poema Pater meus non illustrasset, reliqua addidi, vt et pauca quaedam in *Clypeum Herculis*, aut ex meis scriniis petita, aut quae a viris doctis obseruata memineram. Fragmenta etiam Latine verti et tumultuariis notulis illustraui auctiora, in hac editione, cura doctissimi viri *Ioan. Georgii Graeuii*. *Hesiodum* ipsum ex eius editione desumsi, emendataque multis in locis versione Latina, notas *Ios. Scaligeri*, *Dan. Heinsii* et *Francisci Guieti*, vna cum nostris, in ima pagina subieci.

Alterum volumen totum alienum est, quippe quod constat *Lectionibus Hesiodeis* viri eruditissimi, auctioribus et emendatioribus; *Dan. Heinsii Introductione in doctrinam Operum et Dierum;* et Indice *Georgii Pasoris* huic editioni aptato, et obiter multis in locis emendato. Is Index erit Eruditis non inutilis, ad quaerenda

Hesiodi

Heſiodi loca; Indoctis vero vtiliſſimus ad intelligenda Poetae verba, quamuis varia a doctioribus in eo merito carpi poſſint.*) Haec omnia ſi iungantur, non erit cur aliae editiones *Heſiodi*, ab iis qui cupient Poetam intelligere, requirantur. *Heinſii* quidem labores magni non facio, quem paſſim aberraſſe puto, et inanes argutias captaſſe; ſed propter viri famam, non fuerunt omittendi, et ſunt in iis nonnulla quae legiſſe non poenitebit.

Erunt forte qui cupiant me rationem reddere inſtituti mei, in explicanda Mythologia ex Lingua Phoenicia, antiquiſſimiſque Graeciae hiſtoriis; omiſſis omnibus allegoriis, niſi ſi quae forte manifeſtiſſimae ſunt. Verum ſingulari opuſculo res indigeret, ſi foret copioſius exponenda, quod omnino fieri deberet, ſi omnis dubitatio animis eſſet euellenda; at hoc nunc quidem aggredi non vacat. Serias occupationes et grauiora ſtudia eiuſmodi amoenitatibus interdum, ſi Deus vitam et valetudinem conceſſerit, interpungemus; eo libentius quod, vt inſignis Criticus egregie dixit, *regnant alibi familiae et vocabula factionum, opiniones pro ſacramento ſunt, et fateri poſſe in melius proſici nefas habetur;* hic vero ſibi indulgere, diſſentire ab aliis et errare etiam ſemper licuit et, niſi fallor, poſthac etiam licebit. Vale.

Dabam Amſtelodami, ineunte Saeculo a Chriſto Nato decimo octauo.

*) Et hanc ob cauſſam, et quia minores fere editiones additum habent, nos eum removendum duximus.

VIRO CLARISSIMO

BONAVENTVRAE VVLCANIO,

GRAECARVM LITTERARVM PROFESSORI ET INTERPRETI

S. D.

DANIEL HEINSIVS.

Non ignoras, Vir Clariſſime, Heſiodum maiori olim forma editum a nobis fuiſſe: in qua veteres Poetae illius Interpretes coniunxeramus. Qua in re praeclaram a te nobis operam nauatam memini. Ioannis enim Tzetzae, Grammatici non plane contemnendi, gloſſas aliquanto auctiores, ſingulari quadam humanitate nobis ſuppeditaueras. Dederamus autem operam tum temporis, vt ſuauiſſimos et auro contra non caros, Operum et Dierum libellos illuſtraremus: quod in iis veſtigia veteris illius ſanctiſſimae Philoſophiae primi obſervaſſe nobis videremur, quam, Pythagoras et Plato poſtea excoluerunt. Quae res ita grata, vt pote in adoleſcente, viris maximis tum fuit, vt quam ex ſcribendi genere extemporaneo, neque elaborato, ne ſperaueramus quidem, eam nobis ita cumulate laudem tribuerent, vt admittere eam vel putiditas vel mera eſſet inverecundia: quod putarent noua eſſe omnia, ſed quae antiquiſſimo ſcriptori lucis haud parum adferrent. Cum autem iterum minore hac facie, ſine veterum interpretatione, Heſiodum ſub praelum reuocarent operae, feci quod petebant. Verſionem aliorum correxi: quaedam etiam in meis emendaui. In quibus non ſine admiratione quaedam repperi, quae per feſtinationem operarum tum commiſſa, neceſſario erant emendanda: cum nec Graeca eſſent, nec Latina. Vt anachroniſmum omittam, qui in Prolegomenis quae hic non comparent,

rent, mutatione numerorum, quod non raro accidit typographis, in aetate Tzetzae, erat commissus. Ceterum in reliquis, quae tum rudi, vt est vetus verbum, Minerua conceperam, nihil admodum mutandum putaui: ne eam, quae praecipue tum placuit, simplicitatem ineruditarem. Libuit autem hic te affari, cui et tum partem aliquam illius operis inscripsi, et nunc quantum debeam, non pudet profiteri. Quis autem excellentem tuam huius linguae peritiam ignorat, nisi qui est prorsus τῶν βεβήλων? Agathiam et Callimachum qui legunt, Romanum in altero historicum, in altero habent Poetam: ita tamen vt in neutro desiderent Interpretem. Ne de aliis hic dicam. Mihi autem maxima voluptas fuit, cum purissimum scriptorem, et qui optima virtutis continet praecepta, de nouo essem editurus, statim in ipso limine pietatem erga praeceptorem profiteri. Vt et hoc quoque inter reliqua Hesiodi praecepta discat iuuentus. Vale, Vir Clarissime, et me ama.

HESIODI VITA

EX LILII GYRALDI, DE POETARVM HISTORIA, DIALOGO II.

De Homero iam satis. A quo non longe abfuit senex, rusticana agrestique facie. Iamdudum, inquit Piso, Hesiodum nobis affers. Ipsum, inquam, profecto Hesiodum, quem et aliquo tempore cum Homero floruisse accurati quidam prodidere scriptores, alicubi licet Cicero noster Homerum longe faciat antiquiorem. Vetus certe disceptatio inter Grammaticos, Gellio et Seneca et Pausania testibus, vter aetate praecesserit: qua de re et dialogos duos Ponticus Heraclides scripsit; et Cyrillus libro primo contra Iulianum Caesarem, centesimo, inquit, LX. et quinto anno post captam Troiam, Homerum et Hesiodum fuisse dicunt, et reliqua. Tum paullo post subdit idem Cyrillus: Tradunt autem quidam, quod Homerus non fuit coaetaneus Hesiodi, sed in illis fuerit temporibus, regnantibus apud Hebraeos Azaria et Ozia, apud Medos Arbace, apud Latinos autem Proca Syluio, ante scilicet constitutionem Olympiadum. Quae cum dixissem, nos, inquit Piso, summopere auemus de te audire, quae tu assidua lectione super hac re annotaueris. Quibus ego, libenter sic agam, inquam, remque ideo altius aliquanto repetam. Porphyrius enim et plerique alii, Hesiodum Homero iuniorem annis centum faciunt, atque ante primam Olympiadem. Quam opinionem sequi videtur Solinus, qui ita scribit: Inter Homerum et Hesiodum Poetam, qui in auspiciis Olympiadis primae obiit, centum XXX. anni interfuerunt. Alii eadem Homeri aetate floruisse scriptum reliquere. quam opinio-

opinionem et Philoſtratus habuiſſe videtur. Et Velleius non damnandus hiſtoricus, (tametſi quidam inſulſe nullum fuiſſe Velleium ſuſpicantur) et M. Varro in primo de imaginibus, vt eſt apud Gellium, Non eſt, inquit, dubium, quin aliquo tempore eodem vixerint Homerus et Heſiodus: idque ex epigrammate comprobat, quod in tripode inſcriptum fuerat, qui in Helicone Muſis poſitus erat. Epigramma quod apud Dionem legi, et inter Graeca epigrammata, tale eſt:

Heſiodus poſuit Muſis Heliconibus iſtum,
Cum cantu vicit diuinum in Chalcide Homerum.

Graecum vero ſi mauultis, hoc eſt:

Ἡσίοδος Μούσαις Ἑλικωνίσι τόνδ' ἀνέθηκε,
Ὕμνῳ νικήσας ἐν Χαλκίδι θεῖον Ὅμηρον.

Verum vbi in hunc ſermonem incidimus, hanc vobis, vtcumque meis verbis potero, hiſtoriam ex Plutarcho recitabo, qui eam tum in quinto Sympoſiacῶν attigit, tum in eo, quod Septem Sapientum conuiuium inſcribitur, copioſe explicauit. Homerus, inquit, et Heſiodus in Oelyci Theſſali exſequiis et Amphidamantis Chalcidenſis, carminibus certarunt, qua in re dubia atque anceps iudicum fuit ſententia. Conuerſi, inquit, ſunt ad huiuſmodi interrogationes, et propoſuerunt inanes, vt aiunt, quaſdam nugas. (ſi modo recte interpretamur, ὡς φασὶ λέσχας, non ὡς φησὶ λέσχης, vt paſſim legitur: non tamen decerno, conſcius et Leſches nomen eſſe proprium Poetae Lesbii) Homerus quidem ſic:

Muſa mihi referas, quae non vmquam ante fuere,
Neue futura retro.

Tum vero ex tempore reſpondit Heſiodus:

Verum cornipedes quando Iouis ante ſepulcrum
Feſtinantes propter palmam plauſtra terebant?

Ob hoc ferunt Heſiodum maximae omnibus fuiſſe admirationi, atque tripodis praeminm adſecutum. Sed Graeca, inquit Piſo, ipſa carmina audire cupio: dure enim admodum et incondite ea vertiſſe videris. Audite ergo

ergo ea Graece, inquam, non enim eo inficias quod ais. Homerus quidem ita:

Μοῦσά μοι ἔννεπ' ἐκεῖνα τὰ μήτ' ἐγένοντο πάροιθεν,
Μήτ' ἔσαι μετόπισθεν.

Sic vero Hesiodus:

Ἀλλ' ὅταν ἀμφὶ Διὸς τύμβῳ καναχήποδες ἵπποι
Ἅρματα συντρίψωσιν ἐπειγόμενοι περὶ νίκης.

Porro ne et hoc vos lateat, iudicem inter Homerum et Hesiodum Panidem Chalcidis regem fuisse, res vsque in prouerbium deducta ostendit, Πανίδου ψῆφος, Panidae suffragium: quod in eos ferri solet, qui inerudite minusque sapienter iudicant. Pulcre, inquit Piso, et sane simul monstrasti, eadem Homerum et Hesiodum aetate fuisse: sed nihil vetat quominus eadem diligentia reliquam eius Poetae vitam, ab Atticis vsque litteris (quod aiunt) nobis repetas. Faciam id libenter, inquam, quando parum hoc a nostris hactenus hominibus est, quod sciam, factum. Hesiodi igitur nomen, vt ab hoc incipiam, a caste et pudice loquendo deductum videtur, παρὰ τὸ ἧσιν ἄδω. Patria vero illi Cuma: quae vrbs inter Aeolicas numeratur, ante Lesbum sita. Num tu, inquit Piso, Hesiodum Ascraeum fuisse negas? eo enim nomine a Graecis et Latinis vocatur. Recte tu quidem, inquam; sed si me vos audire volueritis, qua id ratione factum intelligetis. Hesiodi quidem patria Cuma fuit Aeolica, vt ab Herodoto, Strabone et Stephano traditum est. Valerius quoque Probus, non alium, quam Hesiodum, intelligere Virgilium autumat, illo carmine:

Vltima Cumaei venit iam carminis aetas.

Quod scilicet Hesiodus Cumaeus primus aetates ex metallis commentus est; vt liquido videtur in eo, quod Ἔργα inscribitur, poemate. Natus ergo Hesiodus Cumae, patre Dio Ampelidis filio, qui ex Menalopo Ithagenaeo Critonis filio natus erat, matre vero Pycimede: qui vtique parentes aere alieno oppressi, cum vnde dis-

solue-

ſoluerent nomina non haberent, in Aſcram Boeotiae vicum demigrarunt, vbi eſt puer Heſiodus educatus; atque inde Aſcraeus cognominatus. Plutarchus ex Ephori Cumaei ſententia refert, Attellen, Maeona, et Dion, Cumaeos, fratres fuiſſe, quorum Dius, quem nauticam exercuiſſe comperi, ob eam quam attulimus cauſam, in Aſcram migrauit; vbi (ait) Pycimeden vxorem duxit, ex qua natum ferunt Heſiodum: qui dum paterna armenta puer cuſtodiret, a Muſis amatus fuiſſe perhibetur: quae illi guſtandam laurum dedere: eam enim lauri naturam eſſe ſcribit ipſius Poetae Interpres Proclus, et Iſaacius Tzetzes, vt qui eam mandunt, vates fiant: vnde et Lycophron Poeta ea cauſa δαφνηφάγον vatem nominat. Idem et in Caſſandra Sophocles. Et noſter Tibullus agens de Sibylla:

Vera cano, ſic vſque ſacras innoxia laurus
Veſcar, et aeternum ſit mihi virginitas,

Aphthonius quoque rhetor, laurum vaticinii ſymbolum eſſe prodidit: quare et laurum ipſam veteres μαντικὸν φυτὸν appellauere, hoc eſt, vaticinam plantam. Et Claudianus ait:

— — *Venturi praeſcia laurus.*

Eadem ratione Apollini ſacra dicitur, qui vaticinii Deus a gentibus eſt creditus. Quin et huius arboris foliorum crepitu, dum cremantur, antiqui futura (vtinam non et hoc noſtro tempore!) praedicebant: quod et Philoſophus Porphyrius credidit. Si enim magno ſtrepitu in igne crepuiſſent, felicitatem ſignificabant: ſi ſiluiſſent, vnde et tacita laurus eſt dicta, infelicitatem. Et perinde de illa idem Tibullus:

Laurus vbi bona ſigna dedit, gaudete coloni.

Et Propertius:

Et tacet exſtincto laurus aduſta foco.

Lauri inſuper folia, ſi noctu puluino ſubiecta fuerint, ſomniorum veritatem conciliare produntur. Dictam autem Daphnen, prodit Euſtathius, a δὰ particula in-

ten-

tenſiua, et φωνέω verbo: quod *voco* et *cano* ſignificat, quod laurus in igne poſita crepet et ſonet: vnde fortaſſe et ipſi nos Latini laurum deduximus, a λα, vt δα, particula intenſiua, et *uro*, vt ſi non voce, at ſignificatu conueniat. Si plura vero de lauro diſcere cupitis, praeter ea quae a noſtris traduntur, legite Parthenii librum Ἐρωτικῶν, et Conſtantini librum XI. de re ruſtica, quo loco plura leguntur parum Latinis nota. Sed iam a lauro ad Heſiodum reuertar, qui lauro guſtata, hauſtaque Hippocrenes vnda, repente Poeta prodiit. Id cum alii, tum ipſe de ſe in Theogonia cecinit. Quam rem ita Maximus Tyrius interpretatur, vt Heſiodum putet voluiſſe, quae ſui ingenii et artis eſſet foetura, in Deas referre, vt ſe Muſis gratum teſtaretur: vt ſi quis aerariam calleat, Vulcano tamen ſua aſſignet opera. Sed hac de re plura apud ipſum Maximum legetis. Delectatum quidem peregrinationibus Heſiodum legimus, ſicuti et Homerum: quam rem tamen in ſomnium quidam retulere. Alii, quod qui peregre proficiſcuntur, facilius prudentiam ceteraſque virtutes comparare exiſtimantur, quod mores ſcilicet hominum multorum videant. Vxorem quoque duxiſſe proditum eſt Ctemenen Phyſigei filiam, et ex ea Steſichorum Poetam natum. Alii non vxorem fuiſſe, et ob hanc ipſum Heſiodum occiſum. Nam cum de ſe ſcitatum oraculum Delphos iuiſſet, eique reſponſum foret, vt Nemeaei Iouis templum vitaret, quod ibi eſſet vitae finem habiturus, cumque ea cauſa Nemeam Peloponneſi fugeret, forte in Oeneonem Locridis peruenit, vbi Nemeaei Iouis templum fuerat, vt ſcribit Thucydides; quo in loco incautus ab Amphiphane, et Ganetore Phyſigei liberis interemtus eſt, quod ab eo vitiatam ſororem Ctemenen crederent. Cadauer ab iis in pelagum proiectum eſt: id quod cum occulte feciſſent, ab Heſiodi cane facinus eſt proditum, vt ſcribit Plutarchus. Alicubi tamen non Phyſigei filii, ſed Ganyctoris Naucletii dicti ſunt, vt in illo eſt, cui

titulus,

titulus, Quaenam animalia prudentiora, terreſtriane, an aquatilia. Pauſanias quoque, in Boeoticis, Heſiodi interitum ita recitat: Filii, inquit, Ganyctoris, Ctimenus et Antiphus, in Molycrian ex Naupacto fugerunt ob Heſiodi necem, vbi in Neptunum impii exiſtimati ſunt, de illiſque eſt facta quaeſtio. et cetera quae ille proſequitur. Mortis Heſiodi cauſam Plutarchus ſic in Dioclis conuiuio explicat. Cum Mileſio, inquit, comite et Troilo puero Heſiodus apud quemdam hoſpitatus eſt, noctu Mileſius hoſpitis filiam vitiauit: rei conſcium Heſiodum rati puellae fratres, illum inter paſcua cum puero occiderunt, et cadauer in mare proiecerunt: pueri vero corpus in littore reliquerunt, a quo et loco nomen inditum. Ferunt, inquit, Deorum voluntate a delphinis cadauer ad littus delatum, vbi tum forte Neptunalia celebrabantur. Id ſcelus vbi incolae intellexerunt, interfectorum domos diruerunt; viuos ipſos, qui facinus admiſerant, aquis ſuffocarunt. Alii poſt diem tertium a delphine in littus cadauer deuectum tradunt. Re cognita, occiſores nauigatione ſibi conſulere volentes, vi coortae tempeſtatis ad vnum omnes deprehenſi, naufragio periiſſe dicuntur. Poſt haec Heſiodi corpus in Nemea Locridis ſepultum perhibetur, qua de re extat Alcaei Poetae carmen. Dein vero oraculo monente, eius oſſa exportata ab Orchomeniis, et in medio foro, hoc addito elogio, tumulata:

Ἄσκρη μὲν πατρὶς πολυλήϊος, ἀλλὰ θανόντος
Ὀστέα πληξίππων γῆ Μινυῶν κατέχει
Ἡσιόδου, τοῦ πλεῖστον ἐν ἀνθρώποις κλέος ἐστὶν
Ἀνδρῶν κρινομένων ἐν βαθυκόλπῳ σοφίης.

Tum Picus puer: Cur non et hos Latine, vt alios verſus, nobis exprimis? Vt, inquam, noſter Piſo hos ipſe conuertat, et ego interea ad memoriam cetera reuocem. Et Piſo: Faciam equidem, inquit, vtcumque potero: et non diu cunctatus, ſic coepit:

Fertilis Aſcra quidem patria eſt: verum morientis
Pugnaces Minyae condita membra tenent
Heſiodi, cuius ſupra omnes plurima laus eſt,
Spectatoſque viros iudicio ſophiae.

Quos cum Piſo recitaſſet, mirum eſt quanto ſit rubore ſuffuſus. quod animaduertens ego, cauſamque intelligens, ſtatim ſubdidi. Legimus et Graecum alterum Pindari, quod ita noſter Caelius Latine vertit:

Salue cui pubes, tumuluſque bis obtigit vnus,
Tu ſapis Heſiode, quantum homini ſapere eſt.

Sed et Aldus ita prius:

Heſiode ante alios ſophia praeſtantior omnes,
Salue, bis quondam qui puer atque ſenex.

Graecum Pindari, ſi vultis, ſic habet:

Χαῖρε δὶς ἡβήσας, καὶ δὶς τάφῳ ἀντιβολήσας
Ἡσίοδ', ἀνθρώποις μέτρον ἔχων σοφίης.

Verum iam tempus eſt, inquam, vt quae ab Heſiodo ſcripta ſint, commemoremus, ſi tamen prius illud vnum, quod in Graecis commentariis reperi, attulero ſuper eâ in Ἔργοις verba, μήτ' ἐμὸς υἱός. Filius, aiunt, Heſiodi Mnaſeas eſt. Philochorus vero Steſichorum dixit ex Climene: ego tamen legendum puto, Ctemene, vt iam oſtendi. Alii tamen ex Archiepe: quo fit vt eos mirer, qui ſcribunt, Heſiodum praeter Steſichorum et filiam habuiſſe Mnaſeam nomine, quam Archiepen vocant alii. Porro ſexdecim Heſiodi legitima feruntur volumina: in primiſque Theogonia, a Philoſopho Zenone inter alios interpretata. Deinde Ἔργα καὶ ἡμέραι, id eſt, Opera et Dies. In quo opere de re ruſtica praecepta tradit ad Perſen fratrem, quem et ipſum Poetam aliqui ſcribunt. Sunt et qui putent, Ἠοίας μεγάλας, ſic vocata carmina, Heſiodi eſſe, vt Eunapius Graecus hiſtoricus, et in Boeoticis Pauſanias. quo loco et alia Heſiodi opera commemorat, de quibus iam ante plane meminimus. Poſthaec Aſtronomica ſcripſit, tum Hypothecas, quas tamen Fabius Quintilianus, ex Ariſtophanis Grammatici

tici ſententia, Heſiodi eſſe negauit. At vero Ariſtoteles et Grammatici nonnulli, vt Heſiodi legitimum opus, in medium afferunt. Scripſit item Heroum et Heroidum Genealogias: ad haec et de mulieribus: quo in opere Heroidas multas induxit virorum fortium nuptias, vt ait Seruius, optaſſe. Dion vero Chryſoſtomus ex Alexandri Macedonis ſententia, Heſiodum ea cauſa de mulieribus ſcripſiſſe dixit, quod Homero concederet, qui de heroibus ante ſcripſiſſet. Et quidem Lucianus ait, Heſiodum mulierum virtutes concinuiſſe. Tradit Pauſanias, Heſiodum vaticinandi artem ab Acarnanibus edoctum, de ea carmina ſcripſiſſe. Scribit Nicocles, quod et in Pindarum Grammatici notant, Heſiodum primum ἐραψῳδῆσαι, hoc eſt, per rhapſodias carmina ceciniſſe. At vero Heſiodus ipſe, ſe cum Homero in Delo in Apollinem huiuſmodi verſus primum concinuiſſe prodidit, dum ſic cecinit, vt pridie diximus:

In Delo tum primum ego Maeonideſque Poetae
Laſimus, inque nouis carmen cantauimus hymnis,
Auricomum Phoebum, quem Latona edidit alma.

Sed videte, rogo, quam ille dulcius ſuauiuſque ſua lingua:

Ἐν Δήλῳ τότε πρῶτον, ἐγὼ καὶ Ὅμηρος, ἀοιδοὶ
Μέλπομεν, ἐν νεαροῖς ὕμνοις ἐράψαντες ἀοιδήν,
Φοῖβον Ἀπόλλωνα χρυσάορον, ὃν τέκε Λητώ.

Scripſit item Heſiodus Pelei et Thetidis Epithalamium, ſicuti priori ſermone retulimus. Scripſit et de Dactylis Idaeis. Item Epicedium in Batrachum amicum, et quod adhuc legitur poema inſcriptum Herculis Scutum: quod tamen Ariſtophanes Grammaticus non Heſiodi eſſe ſuſpicatus eſt, ſed cuiuſpiam alterius, qui Homericum ſit imitatus. Megacles autem Athenienſis, et Apollonius Rhodius, Steſichoruſque, ipſius Heſiodi legitimum carmen eſſe cenſuere. Scripſit idem de Medicina. qua de re Plutarchus in Sympoſio Dioclis. Heſiodus, inquit, in Medicina plurimum valuit. quod ma-

nifeſte apparet, cum de victus ratione, de vini temperamento, de aquarum vi, de balneis, de foeminis, de temporum connexione, deque infantium ſtatu diſſerit. Et haec quidem Cleodemus medicus apud Plutarchum. Sunt et qui Heſiodum de herbis ſcripſiſſe tradant. quod ex Plinio colligitur. Nec deſunt qui Heſiodum ſcribant auctorem eorum apologorum, qui Aeſopi dicuntur. Quae ego cum dixiſſem, Vide, inquit Piſo, quam paucis carminibus M. Manilius in ſecundo Aſtronomicõn iſta fere omnia Heſiodi opera complectatur. Nam cum Homerum laudaſſet, mox ita de Heſiodo ſubiunxit:

— — *Sed proximus illi*
Heſiodus memorat diuos, diuumque parentes,
Et chaos enixum terras, orbemque ſub illo
Infantem, et primum titubantia ſidera corpus,
Titanas iuuiſſe ſenis cunabula magni,
Et ſub fratre viri nomen, ſine fratre parentis,
Atque iterum patris naſcentem corpore Bacchum,
Omniaque immenſo volitantia corpora mundo.
Quin etiam ruris leges cultuſque rogauit,
Militiamque ſoli, quod colles Bacchus amaret,
Quod foecunda Ceres campos, quod Pallas vtrumque,
Atque arbuſta vagis eſſent quod adultera pomis,
Syluarumque Deos ſacrataque numina nymphas,
Pacis opus, magnos naturae condit in vſus.

Cum recitaſſet hos verſus Piſo. Si velim, inquam ego, quaecumque omnia de Heſiodo legi, vobis in praeſentia recenſere, in longum nimis noſter ſermo procederet: quaedam tamen haud indigna relatu nequaquam praeteribo: Scribit inprimis Dialogum Lucianus, qui Heſiodus inſcribitur, in quo Heſiodum ipſum de ſe multa narrantem inducit, eumque ipſe, vt ſolet, irridet. Sunt et inter Graeca epigrammata in Heſiodum multa. Exſtat et apud Graecos prouerbium, de iis qui ſuperſeneſcunt, Heſiodia ſenectus: de quo et Pindari diſtichon legitur, quod ante ab Aldo et Caelio noſtro interpretatum

tum attulimus. Pythagoram ſcribit Philoſophus Hieronymus, cum ad inferos deſcendiſſet, Heſiodi animam vidiſſe ad columnam aeream ſuſpenſam adſtrictamque adeo, vt ſtridere videretur, et cum ea Homeri quoque animam ſerpentibus vndique incinctam; ea videlicet ſolummodo cauſa, quod de Diis falſa ſuis carminibus confinxiſſent. Quare factum puto, vt Ponticus Heraclides contra Homeri calumniatores librum illum ediderit, qui eſt inſcriptus, Allegoriae in iis quae de Diis ab Homero dicuntur, et reſponſiones in eius calumniatores. Videri enim, inquit, poſſet Homerus, Salmoneus, vel Tantalus, immoderatam atque intemperatam linguam habens, ſi quae de Diis cecinit, ſub alia ſignificatione, non intelligerentur. Et quidem de Homero Heraclides, quod et de aliis Poetis bonis, vt heſterna die diximus, intelligi poteſt. Sed tametſi excellentis ac prope diuini ingenii fuerit Heſiodus, non tamen ideo obtrectatoribus illum caruiſſe accepimus, ſiquidem iniquas aduerſum eum controuerſias exercuiſſe Cercopem legimus, in tantum excellentiſſimus quiſque aliquo detractore eſt vexatus. Homerus quidem, vt Zoilum mittam, a Siagro Poeta laceſſitus, Pindarus ab Amphimane Coo, Simonides a Timocreonte. Nec Virgilio Horatioque noſtris, defuere Parones, Maeuii, Bauii atque Suffeni, aliique, de quibus in noſtris his ſermonibus ſparſim, vt feret locus, plura dicemus. Sed et hoc Homeromaſtigων genus noſtro hoc tempore non minus, quam pridem, viget. Plures quidem nunc Critici et Zoili, quam verſificatores et Poetae. At de Heſiodo iam ſatis.

HESIODI VITA

E Fuluii Vrſini Elogiis deſcripta.

Heſiodum Dio patre, et Pycimede matre natum Olympiade prima, LX. ante Romam conditam annis floruiſſe, ex ſcriptoribus cum Graecis, tum Latinis, colligimus. Patria illi Cuma, Aeolicarum vrbium vna, vt Herodotus et Strabo annotarunt. Inde autem aere alieno oppreſſum patrem Dium migraſſe ferunt, Aſcramque Boeotiae vicum petiſſe; a quo Aſcraeum deinde Heſiodum dictum. Eius mortem, cum ſenex admodum eſſet, recitat Plutarchus in Dioclis conuiuio. Prouerbium inde factum, Heſiodea ſenectus. Heſiodo ſtatuam in publico Conſtantinopolino gymnaſio, quod Zeuxippi dicebatur, ex aere poſitam fuiſſe, intelligimus ex his Chriſtodori verſibus in lib. 5. Epigrammatum Graecorum,

Ἡσίοδος δ' Ἀσκρεῖος ὀρεινάσιν εἵδετο μύσαις
Φθεγγόμενος, χαλκὸν δ' ἐβιάζετο θυιάδι λύσσῃ
Ἔνθεον ἱμείρων ἀνάγειν μέλος.

Quos Laurentius Gambara Brixianus ita in Latinum tranſtulit:

Heſioduſque choros Aſcraeus ſtabat agreſtes
Inter, Hamadryadum media ſublimis in aula:
Aerea et effigies fundebat ad aethera carmen.

Pauſanias quoque in Boeoticis Heſiodo ſtatuam aeream a Theſpienſibus in vrbis foro poſitam fuiſſe ſcribit. qui et aliam Heſiodo ſtatuam in templo Iouis Olympici collocatam narrat in rerum Eliacarum libro 1. De Heſiodo Velleius lib. 1. Huius temporis aequalis Heſiodus fuit circa centum viginti annos diſtinctus ab Homeri aetate, vir perelegantis ingenii, et molliſſima dulcedine carminum memorabilis; otii quietiſque cupidiſſimus, vt tempore tanto viro, ita operis auctoritate proximus, qui vitauit ne in id, quod Homerus, incideret; patriamque et parentes teſtatus eſt; ſed patriam, quia multatus ab ea erat, contumelioſiſſime.

DE

DE HESIODI AETATE

EX IOHANNIS GERHARDI VOSSII LIBRO DE POETIS GRAECIS CAP. II.

Sic ſtatuimus nihil nunc antiquius habere Graecos poematis Homeri et Heſiodi, ſed quando hi vixerint, Veteres ipſi certant incerti. Heſiodum multo iuniorem Homero (*quem vixiſſe Olympiadum initio, vel paullo poſt, Romuli nempe temporibus, paucis ante oſtenderat*) Cicero putauit. Vti et Porphyrius ac Solinus, quorum ille annis c, hic cxxx poſt Homerum vixiſſe exiſtimat. Alii eo quod ſimplicior ſit antiquiorem fuiſſe coniectant. Plurium vero opinio eſt fuiſſe aequalem. Vt Varro in primo de Imaginibus, teſte Agellio, Plutarchus V. Sympoſiacon et VII. Sapientum conuiuio, item Philoſtratus. In eo diſſenſu ob plurium conſenſum, et quae de certamine Homeri ac Heſiodi prodita ſunt, maluimus nos aggregare iis, qui aliquo tempore ſimul vixiſſe exiſtimant. Non multum abit quod apud Cyrillum legas floruiſſe Heſiodum paullo ante primam Olympiadem, regnante in Latio Proca Syluio, vel quod alii floruiſſe dicunt Olymp. IV, vt eſt apud Euſebium in Chronicis. Apud quem etiam legas ad praecedentem Olympiadem floruiſſe tum Eumelum Poetam, qui Bugoniam et Europam ſcripſit. Fuerint igitur et Heſiodus et Eumelus aequales. Nec multum abit Tzetzes, qui Heſiodum refert ad Olymp. XI. Operae vero eſt attendere ad id, quod Heſiodus ipſe ſcribat, ſua aetate Arcturum ἀκρόνυχον in Boeotia exortum fuiſſe VIII. die Martii. vnde Poetae huius aetas in tantum ſaltem poſſit colligi, vt error ſi quis ſit ſaltem intra 70. annos ſit conſtiturus,

ſtiturus, ſicuti obſeruat Ioſ. Scaliger in Euſebianis animaduerſionibus, num. MCCLV.

Ἐκ τῶν Σουίδα.

Ἡσίοδος Κυμαῖος, νέος δὲ κομισθεὶς ὑπὸ τοῦ πατρὸς Δίου, καὶ μητρὸς Πυκιμήδης, ἐν Ἀσκρῃ τῆς Βοιωτίας. Γενεαλογεῖται δὲ εἶναι τοῦ Δίου τοῦ Ἀμπελίδου τοῦ Μελανώπου. ὃν φασί τινες τοῦ Ὁμήρου πρόπατορος εἶναι πάππον, ὡς ἀνεψιάδην εἶναι Ἡσιόδου τὸν Ὅμηρον. ἑκάτερον δὲ ἀπὸ τοῦ Ἄτλαντος καταγεσθαι. ποιήματα δὲ αὐτοῦ ταῦτα, Θεογονία, Ἔργα καὶ Ἡμέραι, Ἀσπὶς, Γυναικῶν κατάλογος ἐν βιβλίοις ε'. Ἐπικήδειος εἰς Βάτραχόν τινα ἐρώμενον αὐτοῦ. Περὶ τῶν Ἰδαίων Δακτύλων. καὶ ἄλλα πολλά. Ἐτελεύτησε δὲ ἐπιξενωθεὶς παρ' Ἀντίφῳ καὶ Κτιμένῳ· οἳ νύκτωρ δόξαντες ἀναιρεῖν φθορέα ἀδελφῆς ἑαυτῶν, ἀνεῖλον τὸν Ἡσίοδον ἄκοντες. ἦν δὲ καὶ Ὁμήρου κατά τινας πρεσβύτερος. κατὰ δὲ ἄλλους, σύγχρονος. Πορφύριος καὶ ἄλλοι πλεῖστοι νεώτερον ἑκατὸν ἐνιαυτῶν ὁρίζουσι.

Ex Suida.

Heſiodus Cumaeus. Ceterum a patre Dio et Pycimede eius matre, in Aſcra, translatus eo, vixit. Genus ac familiam illius ab Ampelide Dio, Melanopi filio deducunt. Quem nonnulli Homeri abauum fuiſſe volunt. Vt Heſiodi conſobrini filius fuerit Homerus. Vtrumque autem ab Atlante volunt oriundum eſſe. Eius autem haec ſunt poemata: Opera et Dies, Scutum, Mulierum Catalogus, libris quinque. Epicedium Batrachi, quem in deliciis habuit. De Dactylis Idaeis. Alia item multa. Obiit autem, cum ad Antiphum et Ctimenum hoſpes diuertiſſet. Qui cum noctu ſororis ſuae ſtupratorem tollere ſe exiſtimarent, Heſiodum ignari ſuſtulere. Fuit autem Homero, vt quibuſdam videtur, antiquior. Alii eadem tempeſtate vixiſſe autumant. Porphyrius, et alii, centum omnino poſt annis floruiſſe tradunt.

Ex

Ex Halicarnaſſenſi Dionyſio.

Heſiodo autem magna voluptatis fuit cura, tum aequabilem dictionem accuratamque amat compoſitionem.

Ἐν τῶν Διονυσίῳ τῷ Ἁλικαρνασσέως.

Ἡσίοδος μὲν γὰρ ἐφρόντισεν ἡδονῆς, καὶ ὀνομάτων λειότητος, καὶ συνθέσεως ἐμμελοῦς.

Velleius Paterculus Hiſt. lib. I.

Huius temporis aequalis Heſiodus fuit, circa CXX. annos diſtinctus ab Homeri aetate, vir perelegantis ingenii, et molliſſima dulcedine carminum memorabilis, otii quietiſque cupidiſſimus. vt tempore tanto viro, ita operis auctoritate proximus. qui vitauit, ne in id, quod Homerus, incideret: patriamque et parentes teſtatus eſt. Sed patriam, quia multatus ab ea erat, contumelioſiſſime.

Fabius lib. X.

Raro aſſurgit Heſiodus, magnaque pars eius in nominibus eſt occupata. tamen vtilis circa praecepta ſententiae, lenitaſque verborum et expoſitionis probabilis: daturque ei palma in illo mediocri genere dicendi.

Ἀλκαίου εἰς τὸν αὐτόν.

Λοκρίδος ἐν νέμεϊ σκιερῷ νέκυν Ἡσιόδοιο
Νύμφαι κρηνιάδων λοῦσαν ἀπὸ σφετέρων,
καὶ τάφον ὑψώσαντο. γάλακτι δὲ ποιμένες αἰγῶν
Ἔρραναν, ξανθῷ μιξάμενοι μέλιτι.
Τοίην γὰρ καὶ γῆρυν ἀπέπνευεν, ἐννέα Μουσῶν
Ὁ πρέσβυς καθαρῶν γευσάμενος λιβάδων.

THO. ROBINSONI DISSERTATIO DE VITA, SCRIPTIS, ET AETATE HESIODI.

Quorum ſcripta et ingenium admirantur homines de perſonis eorum ſolent curioſius inquirere, et omnia, quae ad illos attinent, vmbra quamuis antiquitatis obſcurata, patriam, parentes, ſeculum, mores literato labore perſcrutari. Quae quidem induſtria vtcunque videatur eſſe otioſorum hominum, inſignium virorum famae et meritis debetur, gratumque oſtentat animum et beneficii memorem, ſi eorum, quae ad humano generi benefacientes pertinent, nihil a nobis alienum putamus. Et quanquam ex tam remotae vetuſtatis monumentis explorata veritas ſperanda non ſit, haud tamen iſte arguendus eſt labor, qui pro certis et manifeſtis quidquam poſſit probabile et veriſimile eruere. Nihil vlterius auſim lectori promittere in praeſenti opuſculo, in quo de vita, ſcriptis et aetate antiquiſſimi Poetae diſſeritur; et, ſi in argumento tam dubio et obſcuro eatenus prodire contigerit, haud fruſtra ſuſceptum laborem iudicauerim.

Notat Paterculus (l. 1. c. 7.) Heſiodum *vitaſſe, ne in id, quod Homerus, incideret, patriamque et parentes teſtatum eſſe.* Narrat quidem Heſiodus (Ἔργ. v. 636. etc.) patrem ſuum e Cuma Aeolica fuiſſe, et ex illa ciuitate migraſſe Aſcram Boeotiae vicum prope Heliconem; an vero ipſe Cumae natus fuerit, an potius Aſcrae poſt migrationem paternam ex dictis non liquet. Plutarchus quidem *a)* Ephorum ſecutus, contendit, Heſiodi patrem Aſcrae iam inquilinum vxorem Pycimeden du-

a) Vid. Lil. Gyrald. de vitis Poett.

duxiſſe, et ex ea Heſiodum genuiſſe; Suidas vero tradit, eum, cum adoleſcentulus eſſet, a parentibus ſuis a Cuma, Aſcram translatum fuiſſe, eandemque Strabo (Geogr. l. 13.) tuetur ſententiam. Qui eorum partes ſequuntur, Eclogae 4. Virgilianae verſum 4.,

Vltima Cumaei venit iam carminis aetas,

quem ad Cumanam Sibyllam referebant interpretes, de Poeta noſtro interpretantur *b*). Nec abſurda quidem videtur haec interpretatio, ſi animaduertamus, quam apte tota pene Ecloga verſibus Heſiodi de mundi ſaeculis reſpondeat. Noſter certe haud obſcure tradidit, poſt ferrei ſaeculi conſummationem aureum denuo renaturum:

Μηκέτ' ἔπειτ' ὄφελον ἐγὼ πέμπτοισι μετεῖναι
Ἀνδράσιν, ἀλλ' ἢ πρόσθε θανεῖν, ἢ ΕΠΕΙΤΑ γενέσθαι,

quae quidem aetas *c*), non quod *vltima* idem ſit ac *prima* et *antiquiſſima*, ſed ideo vltima dici poteſt, quod poſt aliarum conſummationem reuerſura ſit, et proinde vltimo ordine cenſenda. Ad hanc igitur doctrinam haud obſcure reſpicit verſus ille Virgilianus, *vltima Cumaei* etc. Virgilianum illud, *redeunt Saturnia regna*, ad Heſiodeum illud quadrat: (Ἐργ. v. 111. ſeqq.) Οἱ μὲν ἐπὶ Κρόνῳ ἦσαν ὅτ' οὐρανῷ ἐμβασίλευεν, *Iam redit et virgo* ad Ἀθανάτων μετὰ φῦλ' ἴτην προλιπόντ' ἀνθρώπους Αἰδὼς καὶ Νέμεσις, *Cedet et ipſe mari victor, nec nautica pinus Mutabit merces*, ad Λὶψ ἁ κε πηδάλιον μὲν ὑπὲρ καπνῷ κατα-θεῖο, *Non raſtros patietur humus*, et, *Robuſtis quoque iam tauris iuga ſoluet arator* ad Ἔργα θεῶν δ' ἀπάλοιτο καὶ ἡμιόνων ταλαεργῶν, *Mulli paullatim flaueſcet campus arиſta, Incultiſque rubens pendebit ſentibus uua*, ad καρπὸν δ' ἔφερε ζείδωρος ἄρουρα Αὐτομάτη πολλόν τε καὶ ἄφθονον. Ex his omnibus manifeſtiſſima apparet inter Heſiodea carmina et Eclogam quartam conuenientia, quae ſupradictae *Cumaei carminis* interpretationi fauet. Haud inter-

b) Val. Probus. Fabricii Bibl. Gr. l. 1. c. 20. Graeuii Lect. Heſiod. ad Ἐργ. v. 174.

c) Fabricii B. Gr. l. 1. c. 30. Goralli i. e. Io. Clerici Not. in Seueri Aetnam.

interea dissimulandum est, hanc interpretationem validissimis argumentis oppugnari posse, quae velim petat Lector ex praeclara illa Christianae religionis defensione (Answer to the scheme etc. p. 497.) quam vir longe doctissimus Dunelmensis iam Episcopus in lucem edidit; quibus ego, vt ad institutum opus denuo reuertar illud solum adiicio, nequaquam fieri posse vt in nauigatione illa a Cuma ad Ascram patri comes fuerit Hesiodus, cum ipse disertissime testetur, se vnica tantum vice nauigasse, ex Aulide scilicet in Euboeam (Ἐργ. 650.):

Οὐ γὰρ πώποτε νηῒ γ' ἐπέπλων εὐρέα πόντον,
Εἰ μὴ ἐς Εὔβοιαν ἐξ Αὐλίδος.

nisi quis ex argumenti tenore contenderit, hoc solum voluisse Poetam, se hanc vnicam nauigationem suscepisse in aetate sua virili, qua capax erat maritimarum rerum scientiam acquirendi. Vtcunque vero se haec res habet, vel ex quacunque vrbe nostor ortum duxit, satis constat Ascram pro patria plerumque agnosci eumque saepius a Virgilio (Ecl. 6, v. 71. Georg. 2. v. 176.) appellari Ascraeum, idemque velle Paterculum, cum patriam suam Hesiodum indicasse memorat.

Quod vero idem tradit Auctor, scilicet Poetam *patriam suam memorasse contumeliosissime, quoniam ab ea mulctatus erat*, vel a traditione quadam, vel a libris deperditis, vel a praua verborum ipsius interpretatione traxit. Nulla enim mulctae occurrit mentio, nisi forte in hunc sensum torqueantur, quae de iniqua iudicum sententia tradita sunt; nec porro iracundiae tribuendum est, quod Ascram tam ignobilem vicum et miserum descripserit:

Νάσσατο δ' ἄγχ' Ἑλικῶνος οἰζυρῇ ἐνὶ κώμῃ,
Ἄσκρῃ, χείμα κακῇ, θέρει ἀργαλέῃ, οὐδέ ποτ' ἐσθλῇ.

Quae quidem incommoditas, vt tradunt Scholiastae (Proclus et Tzetz. ad Ἐργ. 640.), a loci situ oriebatur; nam propinquitate excelsissimi montis Heliconis interceptae sunt aurae, quae aestiuum calorem possent lenire,

re,

re, et hiberno tempore excluſi ſunt radii ſolares, niualeſque aquae defluxerunt. An non vero licuit ſine inuidiae ſuſpicione veram vici ſui naturam deſcribere? Quam tamen hic loci ob hanc vnicam cauſam videtur tradidiſſe, vt melius depingeret patris paupertatem, qua bonus vir natiua vrbe exulare, et in tam miſerum vicum profugere compulſus erat. Haud interea diſſimulare velim, Ephorum (v. Proclus ibid.), qui et ipſe Cumanus erat, tradidiſſe, hunc hominem non ob pauperiem, ſed caede quadam perpetrata, patria profugiſſe.

Aeque vanus eſt auctor idem Paterculus cum tradit Heſiodum parentes ſuos indicaſſe, niſi forte in quodam libro iam deperdito eorum nomina inuenerit. In illis, qui ſuperſunt, vnicus occurrit verſus, quem quis de tali re poſſit ſuſpicari, iſte ſcilicet quo fratrem ſuum hiſce verbis compellat (Εργ. 229.), Ἐργάζευ, Πέρση, διὸς γένος, quem ſic Tzetzes exponit, υἱὲ Δίᾳ, ἢ εὐγενὲς γένος. Prior quidem explicatio non adeo abſurda eſt, quin admitti commode poſſet, ſi ex aliis monumentis conſtaret, Dium Heſiodi patrem fuiſſe; non tamen adeo probabilis, vt per ſe valeat ad confirmandam de hac re ſententiam, cum altera ſignificatio, εὐγενὲς γένος, illa ſit, quam et ipſe Heſiodus eique ſuppar Homerus, ſaepiſſime hiſce verbis affigunt. Quod vero nonnulli obiiciunt, incongruum prorſus videri, vt Poeta fratrem ſuum plebeium, vel certe mediocrem hominem tam magnificis titulis compellet, nullius erit ponderis aeſtimanti Homerum (Odyſſ. φ, 234.) ipſum tam benignum eſſe, vt hoc ipſum Epithetum Vlyſſis ſubulco largiatur. Longe aptius tam honeſtam appellationem fratri ſuo tribuit noſter, qui inter maiores ſuos, vt fert traditio, deos Muſasque recenſebat; praeſertim ſi hoc argumento fratrem hortari vellet, vt paupertatem, tam generoſa familia prorſus indignam, laudabili induſtria euitaret,

Ἐργά-

d) Ἐργάζευ, Πέρση, δῖον γένος, ὄφρά σε λιμὸς ἐχθαίρῃ.

Poſt migrationem illam ad Aſcram nihil praeterea de Heſiodi patre ſcriptum inuenio; ſed credere par eſt, eum exinde vberiori vſum eſſe fortuna; nam poſt eius mortem de diuidendo patrimonio inter Heſiodum fratremque Perſen lis interceſſit (Ἐργ. 37. etc.), in qua Perſes, corruptis iudicibus, ſuperior euaſit, et largiorem hereditatis partem ad ſe traxit. Noſter vero, tali quamuis accepta iniuria, frugalitate ſua vel induſtria adeo factus eſt opulentior, (Ἐργ. 396.) vt hunc ipſum fratrem, ignauum, vt videtur, et ſtolidum homuncionem, ad anguſtias redactum ſaepius ſubleuauerit; — generoſae ſane indolis argumentum, quod in diſcordia, acriori plerumque in fraternis animis, non modo ſuorum neceſſitati miniſtrauerit, ſed paterno pene affectu et auctoritate praeclarum poema compoſuerit, vt e) hunc ipſum a prauo vitae inſtituto abſtraheret, et ad induſtriam virtutemque accenderet.

Rus plerumque ſe abdebat Heſiodus, ibique in vallibus (Θεογ. 23.) [non iugis, vt narrat ingenioſiſſimus Βιόγραφος f)] Heliconis paſtor erat; quae quidem occupatio nequaquam, vt idem vult auctor, erat g) ignobilis, ſed quam melioris conditionis homines ſaepius ſectabantur in priſcis temporibus. Huic operi intentum aduenerunt Muſae montis incolae, paſtoralemque ignauiam increpantes de ſacrata arbore lauru ramum tradiderunt, et poeticum inflarunt ſpiritum. Hanc quidem hiſtoriam ioculariter perſtringit, et mendaci gloriolae attribuit

d) Δεινοτάτως καὶ αὐτὸ διὰ τὸ παρόντος ἐγκωμίου πρὸς ἀγαθοεργίαν προτρέπεται. ἀπρεπὲς γὰρ ἀνδρὶ εὐγενεῖ τῶν μὲν χρησῶν ἀποτρέχειν, etc. Ilzetz. ad locum.

e) Ἐργ. 10. Dan. Heinſii Introduct. ad Ἐργ.

f) Kennet's Lives of Greek Poets.

g) Ἀνδρὶ δέμας εἰκυῖα νεῷ, ἐπιβώτορι μήλων, Παναπάλῳ, οἵοι τε ἀνάκτων παῖδες ἔασιν. Od. ν', 222. Vid. etiam Il. ζ, 424. et Hom. hymn. in Venerem.

attribuit egregius ille deriſor Lucianus (p. 269. edit. Bourdel.); eandemque Ouidius (Art. Am. 1, 27.) ſui carminis veracitatem teſtatus ſeria videtur animaduerſione dignari:

Nec mihi ſunt viſae Clio, Cliuſque ſorores,
Seruanti pecudes vallibus, Aſcra, tuis.

Sed vterque in hac re peruerſum Criticum agunt, nequaquam ignorantes fabularum rationem, vel poeticam licentiam audendi quidlibet. Nam ſi Numae grauiſſimo et ſapientiſſimo viro condonarunt poſteri, quod nocturnas cum Egeria nympha confabulationes venditauerit (Liu. 1, 19.), ad maiorem legibus ſuis veneration nem conciliandam; ſi in ſaeculo illo politiſſimo et minime ſuperſtitioſo Horatio licuit furores poeticos effundere (Odd. 2, 19.); *Bacchum in remotis carmina rupibus Vidi docentem (credite poſteri) Nymphaſque diſcentes, et aures Capripedum ſatyrorum acutas.* et iterum (l. 3, od. 4.): *Me fabuloſae Volture in Appulo Fronde noua puerum palumbes Texere*; ſi, inquam, Auguſtanis conceſſum fuit poetis, tam portentoſa figmenta venditare; quid ni liceret Heſiodo in aetate ſua rudi et fabulis addicta, commercium quoddam cum Muſis Heliconiadibus praetendere, cum manifeſtum ſit, nihil aliud hanc totam narrationem ſignificare, quam quod primum iuxta hunc montem poeſi operam dederit?

Quamquam vero *b) otii et quietis cupidiſſimus erat* Heſiodus, non adeo tamen ſibi indulgebat, quin ad gloriam quandoque et famam adſpiraret. Mos erat inter veteres Graecos quem Romani poſtea vſurparunt, regum procerumque exequias ludis quibuſdam et ſpectaculis, inter cetera vero certaminibus poeticis *i)* celebrare. Iſtiusmodi ludis in honorem Amphidamantis Chal-

b) Vell. Paterc. 1, 7.
i) Plutarch. Sympoſ. 5. Prob. 2. Sept. Sap. Conuiu. Liuii l. 41. Vide etiam inſcriptionem Adelph. Terent.

Chalcidici indictis, ad Euboeam nauigat Heſiodus (Ἔργ. 654.), poeticum praemium ambiturus; ibique cum victor iudicatus eſſet, tripodemque reportaſſet, eum patronis ſuis, Heliconiadibus Muſis dicauit. Quod quidem fecit, vel gratitudinis ergo, vel ad victoriam ſuam tali trophaeo illuſtrandam, vel potius, vt videtur, *k*) quod mos erat, praemia in iſtiusmodi certaminibus reportata, non ad priuatum vſum conuertere, ſed alicui deo conſecrare. Haud quidem me latet, Proclum in ſcholiis ſuis tradere Plutarchum verſus omnes contentionis hiſtoriam narrantes Heſiodo abiudicaſſe; quod ſane an recte notauerit Scholiaſtes, haud facile iudicaueris, cum libri nonnulli Plutarchi, qui Procli tempeſtate exſtarent, iam perierint. In his qui reſtant, huius Contentionis bis fit mentio. In Septem Sapientum Conuiuio Plutarchus Periandrum inducit hanc hiſtoriam adhibentem pro argumento, quod inter priſcos Graecos fuerint certamina poetica; nec caeteri conuiuae huiuſce traditionis veritatem oppugnarunt. Sed in Sympoſio, cum antiquum hunc fuiſſe morem vellet oſtendere, negat ſe hanc hiſtoriam pro argumento adhibiturum, quoniam res erat obſoleta, et a Grammaticis decantata. Quae quidem oratio, vt iudicium meum interponam, nequaquam id, quod de Plutarcho aſſerit Scholiaſtes euicerit. Dicit enim Plutarchus ſe hoc argumentum praetermittere, non quod *falſa*, ſed quod *trita nimis et vulgaris* res eſſet. Si quis tamen Plutarchi verba, *l*) τὰ ἴωλα πράγματα *vanas et aniles fabellas* ſignificare contendit, non opus eſt, vt de hac re controuerſia moueatur, cum, hoc ſenſu admiſſo, minime ſequatur, Plutarchum totam hanc de Heſiodi contentione hiſtoriam, reſpuere, ſed iſtam ſolummodo illius partem, quae tradit eum ab Homero

k) Herodot. l. 1.

l) Cicer. Epp. 9, 2. *Etſi erat* ἴωλος *illa epiſtola.* vbi τὸ ἴωλος non *vana* ſeu *inanis*, ſed *obſoleta* ſignificat.

Homero victoriam reportasse; cuius rei nullum certe vestigium in Hesiodi scriptis vsquam apparet. Quod si manifestissime constaret, illam fuisse Plutarchi sententiam, quam Proclus repraesentauerit, vix tamen vnius auctoritate permotus versus per tot saecula comprobatos reiicerem; praesertim cum probe sciant, qui antiquos solent scriptores versare, quam prodigi sint obelorum suorum Critici et Grammatici, opinantes nimirum, si quidlibet audere Poetis liceat, aequam sibi esse potestatem, quidlibet expungendi *m*).

Historiae Hesiodeae ex ipsis scriptis huc vsque lucem attuli, in quibus, senili quamuis garrulitate imbutus, pauciſſima vitae suae vestigia conseruauit. Ne tamen Lectori inuideamus, quae de tanto viro tulit fama, ad alia iam libet descendere, quae quidem, si Nostri aetatem spectes, a recentioribus, haud tamen vanis vel obscuris, scriptoribus traduntur. Interierunt sane *n*) Plutarchi integer liber, Lampriae memoratus de vita Hesiodi; alter *o*) Cleomenis; tertius *p*) Heraclidis Hera-

m) Vide quae in hanc rem iocatur Lucianus: Ἔτι δὲ περὶ τῶν ἀθετουμένων στίχων (τοῦ Ὁμήρου) ἐπηρώτων, εἰ ὑπ' ἐκείνου εἰσὶ γεγραμμένοι· καὶ ὃς ἔφασκε πάντας αὐτοῦ εἶναι· κατεγίνωσκον ἓν τῶν ἀμφὶ τὸν Ζηνόδοτον καὶ Ἀρίσταρχον γραμματικῶν πολλὴν τὴν ψυχρολογίαν. Ver. Hist. l. 2. Eosdem perstringit Cicero Epp. 3, 11. *Si, vt scribis, eae literae non fuerunt disertae, scito meas non fuisse. Vt enim Aristarchus Homeri versum negat, quem non probat, sic ut (libet enim mihi iocari), quod disertum non erit, ne putaris meum.*

n) Proclus et Tzetzes in suis scholiis ad hunc librum saepissime respiciunt, nisi verum sit, Plutarchum commentarios etiam in Hesiodum composuisse. Illi tamen in eius scriptorum catalogo apud Lampriam non occurrunt, nec ab A. Gellio, vt nonnulli existimauerunt, l. 20. c. 8. memorantur. Ibi enim pro, IIII *in Hesiodum commentario*, procul dubio legi debet, *in Isin et Osiridem Commentario.*

o) Clem. Alex. 1. Strom.

p) Diog. Laert. l. 5. sect. 92.

Heracleotis, ex ſcriptis, vt dicitur Chamaeleontis compilatus; haud tamen, credo, cum magno litterarum incommodo haec iactura euenit, cum nihil de hac re explorati ex tam recentibus ſcriptis exſpectare fas eſſet, quaecunque vero probabilia traditio vendita-verat, ea vel Plutarchus in ſcriptis quae ſuperſunt, vel liber ille de Certamine Homeri et Heſiodi, videatur congeſſiſſe; quem librum Editioni huic noſtrae adiectum adeant illi, qui huiuſce certaminis ſeriem velint cognoſcere.

De ipſius vero contentionis hiſtoria celebratiſſima variorum q) auctorum ſententias hic loci taedet congerere. Non ego pro fabuloſo repente reſpuerem, quod tot tantique viri, quamuis inter recentiores numerandi, tradiderunt; cum illi, quae ſcripſerint, nequaquam finxiſſe, ſed a vetuſtioribus libris, et fama antiqua, traxiſſe videantur. Plutarchus qui hiſtoriae auctoritatem labefactare creditur, τὸ ἄωλον πρᾶγμα καὶ διατεθρυλλημένον appellando, exinde concedit, eam non eſſe figmentum recens, ſed a veteri fama deriuatum. Sed non ego is ſum, qui tantum antiquitati arrogem, vt ei cenſeam in omnibus adhibendam eſſe fidem. Multo, vt fatear, probabilius eſt, hanc hiſtoriam vniuerſam a priſcis Grammaticis confictam eſſe, qui cum comperierint Heſiodum certaminis poetici, in quo victoriam retulit, meminiſſe, itemque forſitan Homerum in hymno (n. 5. edit. Barneſ.) Veneri ſupplicaſſe, vt in certamine quodam victor euaderet: δὸς δ' ἐν ἀγῶνι Νίκην τῶδε φέρεσθαι, ἐμὴν δ' ἔντυνον ἀοιδήν: exinde anſam arripuerunt duos celeberrimos Poetas inter ſe committendi, quamvis alii eſſent coaetui Poetae, quibuſcum contendere vterque poterat. Memorantur ſane, qua tamen auctoritate,

q) Plutarch. Sympoſ. l. 5. prob. 2. Conu. 7. Sap. Philoſt. in Heroicis. Libanius Socrat. Apol. Tzetzis Prolegg. ad Heſiod. Euſtath. Prolegg. ad Homer. A. Gellius l. 3. c. 11.

ritate, neſcio, quorundam Poetarum nomina, qui ad hunc honorem creduntur adſpiraſſe. Thomas Magiſter in argumento Ranarum Ariſtophanis tradit, obſcurum quendam dictum Syagrum cum Homero, cum Heſiodo Cercopem certaſſe; idemque a Diogene Laertio (l. 2, ſect. 46.) traditum inuenias. Occurrunt quidem a nonnullis auctoribus citata duo Epigrammata, quae ad huiuſce certaminis veritatem confirmandam adhibentur, r)

Ἡσίοδος Μούσαις Ἑλικωνίσι τὸν δ' ἀνέθηκε,
Ὕμνῳ νικήσας ἐν Χαλκίδι θεῖον Ὅμηρον.

et: s)

Ἐν Δήλῳ τότε πρῶτον ἐγὼ καὶ Ὅμηρος ἀοιδοὶ
Μέλπομεν ἐν νεαροῖς ὕμνοις ἐάψαντες ἀοιδήν.

Sed vtrumque a viris doctis merito reiicitur. Ecce enim huiusmodi, vt videtur, Epigrammatum originem et hiſtoriam! Splendidum quoddam mendacium et veriſimile ingenioſus vir confingit, ſcriptis committit, ex vetuſto forſan raroque libro petitum ſimulat. Natam fabulam auide amplectitur et fouet ſemidoctorum turba, noua a vetuſtis, falſa a veris diſcernendi imperita. In ſuccedente ſaeculo inualuit traditio, facileque ei aſſentiuntur homines, quam a patribus demiſſam acceperunt. Exoritur tandem Poeta cyclicus, qui hoc ſibi thema proponit, verſus pangit, fraudem molitur, omne ſe tuliſſe punctum arbitratus, ingenioque ſuo tacite plaudens, ſi quid ſui literatus orbis vetuſtum crediderit. Votis reſpondet euentus; pro Homerico vel Heſiodeo venditatur; itaque demum ad probandam hiſtoriae veritatem adducitur, quod ipſum ab hiſtoria conficta ortum duxit. Annon huiuſmodi ſit origo citatorum Epigrammatum, Lector viderit. Prius quidem ab ipſis Heſiodeis verſibus paululum immutatis, conflatum videtur.

r) Lib. Anthol. Dion. Chryſoſt. Orat. de regno.

s) Euſtath. ad Il. A, p. 5. Schol. Pindar. ad Nemeon. Od. 2.

tur. Posterioris, vt notarunt *z*) viri docti, νοθείας arguit, quod in eo mentio occurrit τῆς ῥαψῳδίας, quae quidem in vsu nondum erat in ista Poeseos infantia; nec sane quis crediderit, cui stylus Nostri familiaris est, ea adiudicandos esse duos versiculos, qui vocibus pene iisdem ἀοιδοὶ, et ἀοιδὴν barbare et inculte desinunt. Vtcunque tamen de ipsius certaminis veritate statuere placuerit, nemo certe contentionis acta et processum, quem Ἀγὼν Ὁμήρου καὶ Ἡσιόδου inscriptum in manibus iam habemus, pro vero ac genuino agnouerit. Post Adriani imperatoris tempora, qui in ipso libro (p. 227.) nominatur, scriptum constat; et quamuis non negem, quaedam forsan istius rei momenta sparsa olim fuisse et vulgata, longe tamen plura, vt opinor Auctor φιλόμηρος excogitauit, victoriam quidem, ne famae contradiceret, Hesiodo concedens, sed in aliis omnibus Homeri gloriae inique subseruiens. Ne hoc temere dictum putes, ecce hominem in ipsa fraude deprehensum! Quoniam intricatas et subtiles quaestiunculas proponere nullius sit operis vel ingenii, maximi vero, iisdem extemplo respondere; idcirco perpetui interrogatoris partes Hesiodo assignat, responsoris Homero. Quod quidem contra historiae veritatem factum constat. Nam quaestionem, quam Auctor certaminis Hesiodo assignat:

Μῦσ' ἄγε μοὶ τά τ' ἐόντα, τά τ' ἐσσόμενα, πρό τ' ἐόντα,
Τῶν μὲν μηδὲν ἄειδε· σὺ δ' ἄλλης μνῆσαι ἀοιδῆς.

itemque responsum Homero attributum:

Οὐδέποτ' ἀμφὶ Διὸς τύμβῳ καναχήποδες ἵπποι
Ἅρματα συντρίψουσιν, ἐρίζοντες περὶ νίκης.

vtrumque horum, verbis paululum immutatis, memorat Plutarchus *v*), sed historiae, vt opinor, sequacior, quam

z) Salmasii Plin. Exercitatt. p. 609. Lucianus vero in Hermotimo Hesiodum appellat τὸν ῥαψῳδόν.

v) Conuiu. 7. Sapp. Latuit igitur Barnesium hoc a Plutarcho memoratum. Reprehendit enim Lilium Gyraldum, com-

quam vix creditorim per totam Certaminis seriem ineptas percontatoris partes Hesiodo demandasse, quaestionem Homero, Hesiodo responsum assignat; haud obscurum iniquae istius operis falsitatis documentum, cum scriptor ad propugnandas, quas tuetur, partes, receptae traditioni audeat contradicere. Porro si ita in certamine processisset res, vt ab huiusce libri auctore repraesentatur, absurda admodum esset vel ipsius Hesiodi, vel eorum, qui citata Epigrammata composuerunt, de tali victoria gloriatio. Accommodatius ei esset, quod Pyrrhus de Romanis victor gratulatori cuidam narratur respondisse *x*): *Si alteram huiusmodi reportauerimus victoriam, omnino periimus.*

Quae vero post hoc certamen Hesiodo euenerunt, hoc fere modo traduntur. A Chalcide Delphos *y*) nauigauit, tum victoriae praemium Musis consecraturus, tum oraculum de futura vita ibidem consulturus. Cum vero vix templum ingrederetur, Prophetissa deo repleta, talia effudit:

Ὄλβιος ἔτος ἀνὴρ, ὃς ἐμὸν δόμον ἀμφιπαλεύει,
Ἡσίοδος, Μούσῃσι τετιμένος ἀθανάτῃσι.
Τῷ δ' ἤτοι κλέος ἔσται, ὅσον τ' ἐπικίδναται ἠώς.
Ἀλλὰ Διὸς πεφύλαξο Νεμείου ἀγλαὸν ἄλσος.
Κεῖθι δέ τοι θανάτοιο τέλος πεπρωμένον ἐστίν.

x) Nemeaei Iouis apud Argiuos templum erat celebratissimum, aenea statua, et stadium, in quo eidem Ioui ludos faciunt. Hunc lucum cum haud obscure a deo significari Hesiodus crediderit, vt fatalem regionem vitaret, Oenoen Locrensium oppidum migrans, ab Amphiphane et Ganyctore Phegei filiis hospitio excipitur. Sed ineluctabilis fatorum vis. Ab ambiguo oraculo

competitorum partes ita disponentem. Vix autem, vt opinor, auctoritatem libri τῦ Ἀγῶνος Plutarchi praeposuisset.

x) Plut. in vita Pyrrhi.

y) idem VII. Sapp. Conuiu. Ἀγῶν etc.

z) Paulanias in Corinthiacis.

Poeta decipitur; iſta enim regio, quamuis obſcuriore fama, *a*) Nemeaeo Ioui conſecrata erat. Eadem fere fallacia circumuenti et alii inſignes viri dicuntur occubuiſſe. *b*) Cambyſi, Perſarum regi, redditum erat oraculum, eum Ecbatanae deceſſurum, quod quidem de Ecbatana Medica interpretatus eſt; alia autem erat Ecbatana Syriaca, vrbs obſcurior, in qua vulnere accepto mortem obiit. *c*) In Antigoni morte fratris iuſſu interfecti rem haud abſimilem accidiſſe tradunt. Quid memorem Henricum IV. Anglorum regem, qui, cum praedictum eſſet, eum Hieroſolymis moriturum, Weſtmonaſterii deliquio correptus, et in cameram dictam Hieroſolymitanam deportatus, ibidem, vaticinii memor, animam efflauit? Heſiodo vero apud Oenoenſes commorante, vir quidam nomine Demodes, qui ei comes erat, hoſpitum ſorori ſtuprum intulit. Illi autem Heſiodum iſtius fuiſſe iniuriae auctorem ſuſpicati eum interfecerunt, marique Euboeam et Locridem interfluente ſubmerſerunt; cuius cum tertio poſt die cadauer ad terram delphines detuliſſent, dum feſtum ſolemne in honorem Ariadnae celebraretur: populus vniuerſus ad littus decurrit, agnitumque corpus ſepeliit.

Interfectores autem ad ſupplicium conquiſiti, cymbam piſcatoriam arripientes ad Cretam nauigarunt. Sed eos conſequuta eſt vindicta. Tradunt aliqui *d*), eos in itinere fulmine percuſſos Iouem ſubmerſiſſe; alii *e*) Chalcidem reuerſos ab Eurycle haruſpice, poena hoſpitalium legum violatoribus indicta, morte mulctatos fuiſſe, detectos quidem, vt tradunt alii *f*), ab ipſo Heſiodi cane. Eius oſſa ad ſe poſtea Orchomenii tranſtulerunt, hac de cauſſa,

a) Thucyd. Hiſt. l. 3.
b) Herodot. l. 3.
c) Ioſeph. Antt. Iudd. 13, 11.
d) Ἀγών. Alcidamus in Muſeo.
e) Eratoſthenes in Ἀνδρα-πόδῳ.
f) Plutarch. de ſolertia Animal.

cauſſa, vt ipſi g) narrant. Saeuiente in homines et pecudes peſtilentia, miſſi ad oraculum conſultores, reſponſum tulerunt, ad ſedandam luem vnicum id fore remedium, ſi ex Naupactio agro in Orchomenium Heſiodi oſſa deportaſſent. Percontantibus autem iis, in qua tandem Naupactii agri parte eſſent illa reperturi, reſpondit Pythias, locum cornicem monſtraturam.

Redeuntes vero in patriam, qui ſciſcitatum miſſi fuerant, et per agrum Naupactium iter facientes, non longe a via cornicem conſpexerunt ſaxo inſidentem, ibique Heſiodi oſſa, in ſaxi cauitate inuenta, cum his Elegis inſcriptis apud ſe ſepelierunt:

Ἄσκρη μὲν πατρὶς πολυλήϊος, ἀλλὰ θανόντος
Ὀστέα πληξίππων γῆ Μινυῶν κατέχει,
Ἡσιόδου, τοῦ πλεῖστον ἐν Ἑλλάδι κῦδος ὀρεῖται,
Ἀνδρῶν κρινομένων ἐν βασάνῳ σοφίης.

Hſtam vero mulierem nomine *b*) Ctemenem, cuius ſtupratae ob ſuſpicionem interfectus eſt *i*) Heſiodus, nonnulli eius fuiſſe vxorem tradunt, ex qua filium genuit Mnaſeam, vel, vt dicit Philochorus, Steſichorum, vel, vt alii, Archiepem. Ad extremam dicitur ſenectutem peruenisſe; vnde prouerbium illud, Ἡσιόδειον γῆρας; et Epigramma Pindaro *k*) attributum:

Χαῖρε δὶς ἡβήσας, καὶ δὶς τάφῳ ἀντιβολήσας,
Ἡσίοδ', ἀνθρώπους μέτρον ἔχων σοφίης.

Communem quandam, cum Homero ſortem, ſi Pauſaniae (in Atticis) ſit credendum, Heſiodus obtinuit. Regum, principumque familiaritates, vel fortunae inuidia nacti non ſunt, vel ſpreuerunt. Hic agreſti vitae addictus ab vrbana fronte, faſtidioſis dominis, aulicis artibus et officiis penitus abhorruit. Homerus per va-

g) Pauſanias in Boeoticis. Ἀγών. In nonnullis tamen circumſtantiis inter ſe diſcrepant.

b) ita corrigit Lil. Gyrald. pro Κλυμένην.

i) Proclus et Tzetzes in Schol. ad Ἔργ.

k) Tzetz. in Prolegg. ad Ἔργ.

rias terras peregrinatus, gloriam suam propagare praestabilius duxit, quam contractiori fama potitum magnatum opibus et gratia floruisse. Fortunati ambo! si quid veri cecinit Poeta, qui et regiam et parasiticam mensam probe cognouerit; l) *Dulcis inexpertis culturae potentis amici, Expertus metuit.* Sed felicior multo Hesiodus, qui, dum clientelae taedium non subiret, *stirpis Achilleae fastus* non perferret, *gauderet paruisque sodalibus et lare certo.*

Haec fere sunt, quae passim de Hesiodo nostro conscripta leguntur; dubiae quidem auctoritatis omnia, quae tamen, si falsa existimantur, haud poenitet protulisse, quoniam ex his inferri potest, maximo eum per omnia saecula in honore habitum, de quo talia conficta fuerint.

De hominis vero moribus et indole, cuius vitae vix vlla supersunt vestigia, quis aliquid ausit pro certo tradere? Quod autem nobis inuidit historia, ipse quodammodo suppeditauit in libris, quos veram quasi animi sui imaginem posteris reliquerit. Et quamuis de moribus hominum ex eorum scriptis, de praxi ex praeceptis non sine erroris periculo iudicatur; in hoc tamen auctore, cum senili quadam garrulitate tantus elucet candor et infucata simplicitas, vt ipsum, dum lego, pene videre videar qualis esset, omnemque vitam senis in libris suis veluti votiua descriptam tabella patere existimem. Dignus homo, quem quis Patriarchae alicui vel Prophetae assimilauerit. *Rusticus, abnormis, sapiens*; abundans praeceptis omnigenis, agriculturae, oeconomiae, virtutis, quae quidem, ni fallor, Ascraeo populo quotidie inculcabat, fabularum, antiquo more, ornamentis illustrata, facetiisque innocuis condita. Inter caeteras vero virtutes iustitiae et frugalitatis cultor praecipuus, quarum alteram ei commendauit a corruptis iudicibus accepta

l) Horat. Epp. l. 1. ep. 18.

cepta iniuria, ad alteram exercitatum fecerunt, quae erant patrimonii parte spoliato facultatum angustiae. Non adeo tamen ad rem attentus, quin arctum quandoque solueret hospitiis animum, *m*) neque πολύξεινος, neque omnino ἄξεινος; si quid vero valeat argumentum illud, *Laudibus arguitur* etc. haud ille illiberalis conuiviorum apparator, *n*) qui, conuiuis ad bibendum dispositis, *vetuit super cratera cyathum quiescere.* Mitis vir ingenii, placabilis, generosus, qui summa licet iniuria affectus, fratrem tamen, damni auctorem, docere, hortari, beneficiis cumulare non destitit. *Otii, quietisque cupidissimus*, qualem decet esse agricolam et pastorem; ista tamen ambitione famaeque siti, qua literati pene omnes, poetae maxime, laborant. Hinc nauigatio illa ad certamen Chalcidense, et plures forsitan contentiones in deperditis libris memoratae. Vaniloquentiae accusationem, quam nonnulli Hesiodo intentarunt, iam supra diluimus; si qui vero superstitiosum arguunt, nec licet nec libet refellere. Talem habemus, qualem expectare fas est antiquissimum Poetam, summa deorum reuerentia imbutum; quae quidem in illuminata mente religionem parit, veramque pietatem, sed in intellectu caecutiente diuinaeque naturae prorsus ignaro, superstitionem omnimodam. Vitium hoc habuit non proprium, sed temporum. Ab erroribus autem popularibus animi maxime erecti haud facile emergunt.

Sed hominem iam dimittamus, vt contemplemur poetam; omnium praeter Homerum ab antiquis celebratissimum; cui dum χαρακτῆρα effingere, explorare genium, propriamque scribendi speciem depingere suscipiam dolebit fane, si sensum meum, sequutum, iudicioque consissum, ab his ipsis antiquis κριτικωτάτοις viris quandoque dissentire contigerit. Acutissimi vir ingenii Dionysius Halicarnassensis *o*) hanc nobis Poetae nostri

m) Ἐργ. 715.
n) Plutarch. Diocl. Conuiu.
o) in censura vett. Scriptt.

imaginem exhibet: Ἐφρόντισεν ἡδονῆς, καὶ ὀνομάτων λειότητος, καὶ συνθέσεως ἐμμελοῦς. Idemque cum politam et floridam τὴν σύνθεσιν deſcripſiſſet (περὶ συνθέσεως ſect. 23.): Heſiodum inter eos primum recenſet, qui in hoc ſtylo viſi ſunt elaboraſſe. Ab illo non diſcrepat Velleius Paterculus (l. 1. c. 7.): *Vir fuit perelegantis ingenii, et molliſſima dulcedine carminum memorabilis.* Eandemque pene ſententiam, Grammaticorum princeps, Fabius Quinctilianus in his verbis tueri videtur (Inſtitutt. Oratt. l. 10.): *Raro aſſurgit Heſiodus, magnaque pars eius in nominibus eſt occupata, tamen vtiles circa praecepta ſententiae, lenitaſque verborum et ſententiarum probabilis daturque ei palma in illo medio genere dicendi.*

Decreta haecce ſummorum Criticorum locus erit in poſterum perpendendi; illud tamen interea libet animaduertere, ſcilicet eos, quamuis vera forſan, quae citauimus, de Noſtro protulerunt, non ei in his χαρακτῆρα maxime proprium et familiarem attribuiſſe. Sagaces viri, et Criticorum regulis aſſueti, hoc vel illud ſcribendi genus, acri habito examine, in auctore quouis forſitan deprehendant. Sed illud vnicum pro peculiari diſtinctionis nota cuique attribuerem, ſi quid in eo ſit, quod non acutis, vt ſentiatur, naribus indiget, non vt Criticorum trutina penſetur, exigit, ſed per ſe planum et perſpicuum vulgarem quemuis et oſcitantem ferit lectorem, et nequaquam ſui ſinit eſſe immemorem. Ecquid vero huiusmodi deprehendimus in Heſiodo? Immo admirabilem quandam ſimplicitatem, et, vt ita dicam, modeſtiam orationis et caſtitatem; a qua quidem ſcribendi norma in vetuſtiſſimo quoque auctore maxime conſpicua, recentiorum hominum plerique falſas fucataſque Veneres ſectati penitus deflexerunt. Simplicitas vero vel in cogitatis vel in verbis praecipue conſiſtit. Cogitationum ſimplicitas ea eſt, quae res concipit et apprehendit, vt in ipſa natura inueniuntur exiſtere, pure, perſpicue, diſtincte.

ſtincte. Iis autem opponuntur cogitationes perplexae, obſcurae, ſubtiles, quae veritatem forſan in ſe continent, ſed longe quaeſitam, paucis obuiam, et fundo quaſi adhaerentem. Verborum ea eſt ſimplicitas, quae res exprimit proprie et clare, non affectatis vocibus, quaeſitiſue figuris, ſed iſtis, quae ad communem vſum proxime accedentes vulgari captui maxime accommodantur. Hic, inquam, ſtylus eſt et dicendi character, in quo veteres illi excelluerunt, a quo tamen recentiores, delicati homines et faſtidioſi, acuminatum aliquid et exquiſitum et a vulgo longe longeque remotum inveſtigantes, omnino receſſerunt, et in locum eius frivolos conceptus, argutas ingenioſaſque ſententiolas, introduxerunt. Ex hoc hominum genere perpauci Aſcraei vatis veneratores inueniuntur. Nam de rebus ruſticis vrbane, de humilibus excelſe, de gravibus non lepide et concinne, loqui didicit; ſed ſuum cuique rei colorem induens naturam ducem optimam in omnibus ſectatur. In eo igitur dominatur iſta, de qua loquimur, ſimplicitas; ſiue ad hanc a natura factus, ſeu paſtorali vita inſtitutus, ſeu ab ipſo denique ſubiecto coactus videatur. *Raro* certe *aſſurgit Heſiodus*, nec in tali debuit argumento aſſurgere; ſed aliarum Venerum vices ſupplent, et certiſſimam ei palmam conciliant praeceptorum grauitas, verborum aptitudo, et verſificationis lenitas et dulcedo. In Ethica parte, praeceptorum aridorum, ieiunorum, ſine ordine vel connexione repetita crambe; in deſcriptionibus, notiſſimarum circumſtantiarum minuta congeries, nullis figmentis decorata, vel figuris variegata; totius ruris inornata facies; omnia denique ad vtilitatem potius, quam delectationem comparata; haec quidem vitia ſunt, quae delicatis noſtris hominibus faſtidium creant; ſed iſtiusmodi ſunt vitia, quae in optimo quoque antiquorum maxime conſpiciuntur, et pro ipſiſſima nota antiquitatis

et

et charactere p) genuino habenda ſunt. Ecquid enim Homero ſublimius, ne dicam diuinius? Sed in ipſo, quandocunque a bellorum ſtrepitu recedere, et in domeſtica vita occupari, vel arua incolere dignatur, eadem conſpicitur tum ſenſuum tum verborum veneranda ſimplicitas; cuius quidem plurima vel in ipſa Iliade, occurrunt exempla, Odyſſea autem tota in hac eſt. Quin etiam in argumentis maxime excelſis haec ipſa ἀφέλεια locum habet, ſimplex inquam, magnificentia, et natiua maieſtas, quae, per ſe ſatis conſpicua, extranea reſpuit ornamenta, nec purpureos pannos aſſuit; qualem videre licet in ſacris ſcripturis; quae ab omni faſtu et tumore abhorrentes, deſcriptionibus, colloquiis, Patriarcharum hiſtoriis, rebus quidem plerumque grandibus, ſuam attribuunt ſublimitatem, vlteriorem non arrogant. Quod ſiqui ſint, qui hanc ipſam orationem ſimplicem et incultam contemnant, vtpote facile imitabilem, et ſine ſudore obtinendam, nae illi egregie falluntur, fruſtra, vt opinor, laboraturi, ſi eandem tentauerint. Ita enim plerique vel prauorum librorum lectione, vel propria affectatione, et nouitatis falſaeue ſublimitatis ſtudio peruertuntur, vt eos ad naturam denuo reuocare et ad iuſtos ſenſus veramque eloquentiam effingere, opus ſit difficillimum nec niſi diuturno vſu et exercitatione crebra perficiendum. Quid vero? Nulliſne liceat ornamentis, nullo vti acumine? An omne dicendi artificium, omnis rhetorica ableganda? Nequaquam. Plura ſunt ſubiecta, ita a natura comparata, vt nitide, vt

p) Huc referri poſſunt, quae dicit Macrobius in comparatione Catalogorum Homeri et Virgilii. *Has copias fortaſſe patet aliquis diuinae illi ſimplicitati praeferendas. Sed neſcio quomodo Homerum repetitio illa vnice decet, et eſt genio antiqui poetae digna.* Saturnal. l. 5. c. 5. Dolet tamen, quod celeberrimum gentis noſtrae Poetam Alexandrum Popium in hac re diſſentientem habeamus; quem vide in diſſertatione ſua in Homeri Catalogum.

vt splendide tractari possint, hoc interim si modo caueatur, ne adscitis ornamentis naturalis gratia et venustas obscuretur. Illud vero concedens, nego tamen antiquissimis scriptoribus inornatam suam simplicitatem exprobrandam esse, cum et prisca gens mortalium istiusmodi phalerarum incuriosa esset, et ipsa forsan argumenta nitorem omnem et splendorem respuerent. Haec scripsi in eorum gratiam, qui natura quid sit, quod temporum morumque discrimen, quid denique subiecto cuique conueniat, prorsus ignorantes, inornatam Hesiodi simplicitatem fastidiunt et irrident.

Qui iustam vero de Hesiodo ideam formare velit, oportet eum non in vno quouis, sed in diuersis operibus poetam contemplari. In Ἔργοις καὶ ἡμέραις, quod vnum pro genuino eius opere ab omnibus *q*) agnoscitur talis est, qualem modo depinximus, agrestis, grauis, inornatus, senex, aeui sui antiquitatem et mores fassus; ista tamen dictionis puritate et numerorum suauitate, vt nihil in hac parte vel elegantissimae aures reprehendant. Libens igitur Dionysio Halicarnassensi accedo, qui de nostro ita scribit: ἐφέντισεν ἡδονῆς καὶ ὀνομάτων λειότητος καὶ συνθέσεως ἁμιλλᾶς; et Quinctiliano, qui hanc nobis eiusdem imaginem proponit; *Lenitas verborum et sententiarum probabilis, daturque ei palma in illo medio genere dicendi;* itemque Velleio, qui eundem *mollissima carminum dulcedine memorabilem* depingit. Sed in his omnibus desidero, quod vnicum pro genuino ac maxime proprio Hesiodi charactere lubens admitterem, rusticam illam, quam descripsi, verissimum antiquitatis exemplar, simplicitatem, cuius illi prae omnibus debuerunt meminisse, qui iustam Hesiodi imaginem exhibere voluerunt. Praecipue vero miror Velleium, hominem tum sensu tum stylo ab antiqua ἀφελείᾳ quam longissime recedentem, sub *ingenii perelegantis* charactere Hesiodum

q) Pausanias in Boeoticis.

dum bonum virum politis illis et nasutis lectoribus deridendum propinasse. Male quidem Hesiodo palpatur, dum istam ei laudem arrogat, quam ille solam non ausit sibi vendicare. Sed Velleium non moror. Ecquid enim tam putidum est et inane, quod ab isto adulatore vanissimo non fas sit expectare?

Ad Θεογονίαν iam procedamus, quam omnes pene praeter Boeotos pro genuino opere admittunt, in qua quidem non eadem, quae in Ἔργοις, Hesiodi facies, nec tamen prorsus diuersa. Hoc poema respicit illud Quinctiliani: *magna pars eius in nominibus est occupata*; a quo quamuis indicari videatur opus horridum et ieiunum, ad illud tamen quam aptissime refertur, quod de nostro sequitur Elogium: *Lenitas verborum et sententiarum probabilis*; itemque Halicarnassensis illud: ἐφθόγγησεν ἡδονῆς καὶ ὀνομάτων λειότητος, καὶ συνθέσεως ἐμμελοῦς. Nam quod in Homero solent Critici admirari, eum scilicet in Catalogo ex tot hominum vrbiumque nominibus tam suauiter et molliter fluentem orationem conflare potuisse, illud ipsum in Hesiodi Theogonia tam feliciter elaboratum inuenias, vt si inter eos de hac re certamen iam institueretur, merito dubitarent iudices, vtri palmam decernerent. In tanta vero nominum congerie, quis miretur, si *raro assurgat* Hesiodus? Non tamen vel in hoc opere omnino expers est poetici spiritus, sed occasione data tam magnum spirat et feliciter audet, vt, quibus rebus idoneus esset, possis aestimare; nec immerito deplores, vel quod in congrua tam sublimi ingenio ei contigerint argumenta, vel quod operum eius ποιητικωτέρων pleraque interciderint.

Ex hoc autem libro petitum atrociſſimum impietatis crimen Hesiodo intentarunt veterum nonnulli. Primus omnium Pythagoras r) Hesiodi se animam vidisse finxit apud inferos vinculis adstrictam aereae columnae, striden-

r) Diog. Laert. l. 8. sect. 21.

ſtridentemque propter ea, quae de diis commentus erat. Eidem dicitur ſubſcripſiſſe Xenophanes, Homerum etiam, vti aequum erat, pariter arguens *s*):

Πάντα θεοῖς ἀνέθηκαν Ὅμηρος Ἡσίοδός τε,
Ὅσσα περ ἀνθρώποισιν ὀνείδεα καὶ ψόγος ἐστὶν,
Κλέπτειν, μοιχεύειν τε, καὶ ἀλλήλους ἀπατεύειν.

Ipſe etiam Sextus *t*) qui iſta Xenophanis verba citauit, miti quidem reprehenſione Heſiodum perſtringit, μὴ ἀξιοχρεὼν ὄντα κριτὴν τῶν κατὰ Φιλοσοφίαν. Platonis autem celeberrimam et decantatam ſententiam quid referam, qui *v*) Homerum et Heſiodum ob impias, quas de diis finxerunt fabulas e republica ſua eiecit? Quis igitur Chriſtianus vir Heſiodi tam inepte fautor eſt, vt ei velit in hac lite adeſſe, nec potius fateatur, eum optimo iure iſtius culpae eſſe damnandum, quam vel Ethnici philoſophi et ipſi quoad res diuinas caecutientes, reprehendere potuerunt! Illis certe libens accedo, mentisque acumen admiror, quae quamuis ad veritatem perſpiciendam obtuſior, multos tamen errores vel in iſtis tenebris detegere valuerit; et ſi iam metus eſſet, vt quis a vera religione huiuſmodi librorum lectione perverteretur, nec potius ſperandum eſſet, vt omnes iſtius ſuperſtitionis odium conciperent, quae figmenta tam abſurda venditare potuit, et ipſe inter primos eſſem, qui

s) Sextus Empiricus adu. Mathem. l. 9. Ad idem innuit Ariſtot. Rhet. l. 2. c. 24. Οἷον Ξενοφάνης ἔλεγεν, ὅτι ἀσεβοῦσιν οἱ γενέσθαι φάσκοντες τοὺς θεοὺς τοῖς ἀποθανεῖν λέγουσιν· ἀμφοτέρως γὰρ συμβαίνει μὴ εἶναί ποτε τοὺς θεούς.

t) Pyrrhon. Hypoth. l. 3. c. 16.

v) de republ. l. 2. Vide etiam quae in hanc rem notarunt Cicero Nat. Deor. l. 1. Longinus περὶ ὕψους cap. 9. quem haud opportune confirmat Tollius teſtimonio Ariſtotelis in libro 10. Polit. Iſtum enim libellum in imitationem Ariſtotelis a Kyriaco Stroza Florentino conſcriptum quis ignorat?

qui Heſiodum e noſtra etiam republica ablegatum vellent.

Libens tamen interea in medium proferrem, quodcunque in tanti viri, tam bonis moribus praediti excuſationem allegari poſſet; illud vero praeſertim, ſcilicet quod ipſe non finxerit, quam ſcripſit μυθολογίαν, ſed religionem popularem diu antea receptam carminibus celebrauerit. In ſuperſtitionis gentilitiae, in communis erroris culpa poetam noſtrum patiar inuolui, dummodo non audax impoſtor, tantaeque impietatis inuentor habeatur; ideoque vt haec valeat Apologia, ad Herodoti contrariam aſſerentis ſententiam ponderandam procedamus. De religionis enim Graecae primordiis ſic ſcribit Hiſtoricus (l. 2, c. 53.): Ὅθεν δὲ ἐγένετο ἕκαστος τῶν θεῶν, εἴτι αἰεὶ ἦσαν πάντες, ὁκοῖοί τε τινὲς τὰ εἴδεα ἐκ ἠπίσταντο μέχρι ὀλίγου τε καὶ χθὲς, ὡς εἰπεῖν λόγου. Ἡσίοδον γὰρ καὶ Ὅμηρον ἡλικίην τετρακοσίοισι ἔτεσι δοκέω μευ πρεσβυτέρους γενέσθαι καὶ ὐ πλέοσι. Οὗτοι δέ εἰσι οἱ ποιήσαντες Θεογονίην Ἕλλησι καὶ τοῖσι θεοῖσι τὰς ἐπωνυμίας δόντες καὶ τιμάς τε καὶ τέχνας διελόντες, καὶ εἴδεα αὐτῶν σημήναντες. *Vnde autem ſinguli deorum Extiterint, tunctine ſemper fuerint, aut qua ſpecie, hactenus ignoratum erat, niſi nuper atque heri, vt ſic dicam. Nam Heſiodum atque Homerum 400. non amplius annis ante me opinor fuiſſe. Illi autem finxerunt Graecis Theogoniam, diis cognominibus datis, diuiſiſque honoribus et artibus inter eos et deſcriptis eorum formis.* Huic igitur ſi fidem habeamus, religionis Helleniſticae auctores erant primarii Heſiodus et Homerus, et ab eorum inuentione profluxerunt fabulae, quas Graeci primum, deinde Ethnicorum penę omnium vulgus auide amplexi ſunt. Sed non is eſt Herodotus, cui, in re tam vero abſimili, contra aliarum hiſtoriarum fidem, tuto credas. Vir quidem eleganti ingenio et ſuauiſſima compoſitione memorabilis, ſed placendi quam docendi ſtudioſior, innumeriſque fabellis, et παραδόξοις ſcatens; adeo vt quantum ei arrogat

auctо-

auctoritatis aeui antiquitas, tantum detrahat hominis *x*) vanitas, et in admiranda rerum effusa libido; cui ne in illis assentiamur, quae de Graecorum religionis origine narrauit, sequentes rationes vehementer obstant.

1. Quantacunque apud suos fama et auctoritate Hesiodus et Homerus valuerint, vix tamen suspicari possumus eam tantam fuisse, vt hac permota vniuersa gens aliter de diis et forsan sanius sentiens, Theologiam ab iis inuentam, et tam portentosis fabulis refertam admittere voluerit. Ille quidem honos et nomen diuinis vatibus olim attributus est, vt noua quaedam dogmata eos potuisse adiicere facile concedam; sed vt receptam penitus abolere superstitionem, religionemque nouam ex improuiso inducere vnus et alter valuerit, vix credibile videtur reputanti, quam difficulter se in mentes hominum praeoccupatas insinuet religio saniissima, etiamsi miraculis, validissimo veritatis argumento, muniatur.

2. Si praetendatur, istam fuisse Graecorum ignorantiam, vt ante Hesiodi tempora omni prorsus religione vacui fuerint, nullique extiterint poetae vel sapientes, qui de hac re praecepta tradere potuerint; et historiae auctoritatem, et ipsam rationem huic opinioni repugnantem habemus. Multis procul dubio ante haec tempora saeculis Graecia habitata fuit; cumque ex variis olim conflata sit coloniis, mixtam quandam, ex variis regionibus inuectam *y*), religionem accepit. Ne rem altius repetamus, Danaus *z*) qui Argis, Cecrops *a*) qui Athenis regnauit, cum ipsi ex Aegypto essent, aliquam

x) Cicero de Legg. 1, 1. Plutarch. de Herod. Malign. Dio Chrysost. Orat. 18. A. Gellius l. 1, 10. Strabo l. 1. et 11. Thucyd. l. 1. Οὔτε ὡς λογογράφοι etc. ad quod Scholiastes: Αἰνίττεται τὸν Ἡρόδοτον.

y) Summi viri, Ioh. Potteri, Archiep. iam Cantuar. Archaeol. Gr. l. 2. c. 1.

z) Pausanias in Corinthiacis.

a) Eusebius Chronico. Pausanias in Arcadicis.

quam certe religionis partem, quae in ſuperſtitioſa iſta gente inualuerat, ſecum induxerunt. Dicitur et Phoroneus *b*). Aegyptius templorum, altarium, ſacrificiorum vſum Graecis indicaſſe; ideoque vel deos quoſdam tunc temporis apud eos in honore habitos inuenit, vel ipſe peregrinos et ignotos inuexit. Teſtatur etiam et ipſe Herodotus (l. 2.), pene omnia deorum nomina ex Aegypto in Graeciam peruenisſe; Bacchum vero diu ante Heſiodum Graecis fuiſſe notum, quippe cuius nomen et cerimonias Melampus interpretatus fuerit.

Quamquam vero idem Hiſtoricus contendit (ibid.), poetas illos, qui antiquiores Heſiodo et Homero ferebantur extitiſſe, poſteriores fuiſſe, ei tamen vel ipſa ratione permotus ſtrenuo repugnarem. Cui enim veriſimile videatur, haec poemata tam pulchra et pene diuina prima fuiſſe inter rudes Graecos poeſeos tentamina *c*), cum alioqui omnes artes et ſcientiae, non vno ſaltu

b) Clem. Alex. in Protreptico. Arnobius contra gentes l. 6.

c) Vide hac de re ſententiam Viri doctrina et ingenio praecellentis Franc. Hare Ciceſtrenſis Epiſcopi in Prolegg. in Pſalmos a ſe methodo et arte admirabili metrice diuiſos; cuius tamen obſeruationes elegantiſſimas Lectori inuidere iniquum eſſet. *Reſpondeo, hanc ipſam ſimplicitatem partim in cauſa fuiſſe, quod eius inueſtigatio quaerentibus non felicius ceſſerit; qui non ſatis ſecum reputantes, antiquiſſima quaeque eſſe ſimpliciſſima, arteſque omnes, quo initiis propiores eſſent, eo fuiſſe rudiores, nec niſi longa temporis progreſſu ad ἀκμὴν ſuam perductas, temere nimis crediderunt Poematia haec, quod ſacra eſſent, nec ſine numinis quodam afflatu compoſita, ideo eſſe in ſuo genere perfectiſſima, omnemque poeſeos cultum et ornatum, qui multis poſt ſaeculis apud Graecos obtinuit, in his quaeri oportere.* — Notandum tamen eſt, poeſeos Hebraeae imperfectionem, iſtius linguae, vel ipſorum forſan poetarum, genio, aeque ac antiquitati poematum, quae iam ſuperſunt, adſcribi poſſe. Nam inter Iobum, Moſen, Deboram, ſacrorum poetarum primos et poſteriores illos, Dauidem, Salomonem, caeteroſque qui Babylonicam captiuitatem exceperunt,

ſaltu, ſed gradatim lentiſque paſſibus ad culmen ſoleant peruenire? Rurſus igitur idem notandus eſt Velleius, qui verborum, vt ſolet, ſonitu et antitheſi potius, quam ratione et veritate, ductus, vanum hoc Homero confert elogium (l. 1. c. 5.): *Neque ante illum, quem ille imitaretur, neque poſt illum, qui eum imitari poſſet, inuentus eſt.* Nam praeter ipſorum poematum perfectionem, quae ea nequaquam prima omnium fuiſſe ſatis demonſtrat, etiamnum conſeruantur antiquorum poetarum nomina, qui de diis et religione ſcripſiſſe traduntur. Meminit Pauſanias *d*) Lycii cuiuſdam Olenis, qui antiquiſſimos inter Graecos conſcripſit hymnos et in hymno ſuo in Lucinam dicit Amorem Lucinae filium fuiſſe; poſt eum vero Pamphus et Orpheus poetae claruerunt, et ab vtroque compoſiti ſunt hymni in Amorem. Fertur etiam eundem Pamphum *e*) primum in Gratias carmina ceciniſſe *f*); eius vero hymnum in Iouem Homerum imitatum eſſe. Si Ciceroni ſit credendum *g*), Chryſippus Orphei, Muſaei, Heſiodi, et Homeri fabellas accommodauit ad ea, quae ipſe de diis immortalibus dixerit. Dicitur autem Muſaeus *b*) Θεογονίαν compoſuiſſe; licet hymnum in Cererem pro vnico Muſaei illius priſci ſcripto certo ac genuino agnoſcit *i*) Pauſanias. Ex hoc tamen poemate Homerus et Heſiodus quaedam deſcripſiſſe, ac ſuis intexuiſſe poematibus narrantur *k*).

ceperunt, ſatis longum tempus interceſſit, quo perpoliri, et ad ἀκμὴν quandam perduci poſſet Poeſis Hebraea, ſi modo iſtiusmodi perfectionis capax fuiſſet, vel huic rei ſacri ſcriptores operam dediſſent; cum tamen iiſdem, quibus antiquiſſima, vitiis et maculis laborent poemata recentiora, nec vllum in iis veſtigium profectus cernatur.

d) In Boeoticis. Herodot. lib. 4.

e) Pauſanias in Boeoticis.

f) Philoſtratus in Heroicis.

g) de Natura Deor. l. 1.

b) Diog. Laert. in Prooemio. Harpocration. Suidas in Μελίτη.

i) in Meſſeniacis.

k) Clemens Alex. Strom. l. 6.

De Orpheo autem Graecorum religionis auctore celeberrimo, variorum scriptorum testimonia congerere infinitum pene *l*) esset; a quo, cum patria Thrax esset, ipsum religionis nomen, vt nonnulli existimant *m*), derivatum est. Dicitur enim cultus diuinus θρησκεία, quasi θρακία, i. e. Thracis hominis inuentum.

3. Plurimae Graecorum religionis fabulae ab historia sacra desumtae sunt; *n*) quod quidem patet tum ex circumstantiarum factorumque inter se congruentia, tum ex ipsis locorum, personarum, deorumque nominibus ab Hebraea radice deriuatis, paruaque mutatione ad Graecam aurem accommodatis. Sed vehementer errat, si quis existimat, huiusmodi mutationem vnius alteriusue hominis inuentioni et ingenio deberi. Non enim vno aliquo tempore, sed sensim corrupta fuit antiquarum rerum notitia, quae, cum nullis certis monumentis conseruata fuerit et propagata, per longum, vt solet, traditionis cursum innumeras subiit mutationes, a quolibet narrante ademtis, additis, variatis ad libitum circumstantiis, donec ad istum fere statum religio peruenerat, qualis in Hesiodi Theogonia *o*) describitur. Haud tamen asseuerauerim tam scrupulosum eum fuisse in omnibus, fidumque religionis suae interpretem, quin licentia

l) Vide tamen Aristoph. in Ranis, et Euripidem in Rhesо.

m) Nonnus Ξυναγ. ἱερ. In Stel. 1. Potteri Archaeol. Gr. 2, 1.

n) Bochartus passim. Clerici Notae in Hesiod. passim. Stillingfleet Origines sacrae l. 3. c. 5.

o) *Cum ita Neomeniorum feriae Hesiodi temporibus inter Ethnicos obtinuerint, nemo nisi paullo morosior ambigere queat, quin saeculis longe vetustioribus in vsu fuerint, cum omnia scaterent idolis*, etc. Spencer de Neomen. festis c. 1. sect. 1. Idem de purificationibus verba faciens: *Si gentium pene omnium vsus antiquitatis indicium habeatur, consentaneum est, vt lotiones illas Hesiodo longe antiquiores fuisse, et originem suam a remotissimo mundi senio duxisse, iudicemus.* de Iustrat. Hebr. c. 3. sect. 2.

tia a veteribus poetis vindicata, nouis quibusdam circumstantiis et splendidis fabellis Poema suum decorauerit. Eius tamen si τὸ ὅλον spectes, ab antiqua eum traditione argumentum desumsisse, vel hac ratione inductus crediderim, quod has res, vt notas diuque receptas, secure et tranquille narret, nullamque prae se ferat speciem hominis exponentis commenta sua, iisque fidem conciliare laborantis.

Ex his omnibus mihi quidem persuasissimum est, longe vetustiores Hesiodo fuisse has de deorum origine factisque historias. Illud tamen libens concedo eum forsan copiosissime et accuratissime de hac re scripsisse, primumque πεποιηκέναι ΤΕΛΕΙΑΝ θεογονίαν Ἕλλησι.

His iam expeditis quae ad Ἔργα καὶ ἡμέρας et Θεογονίαν pertinent, ad aliud iam pergamus Poema, seu Poematis fragmentum, Ἀσπὶς Ἡρακλέους nuncupatum, quod an genuinum sit Hesiodi opus, an potius recentioris aeui, summa est inter viros doctos controuersia. Variorum opiniones hic loci memorare superuacaneum esset, cum ea, quae in hanc rem congessit vir πολυμαθέστατος Io. Alb. Fabricius, huic nostrae Editioni integra subiunxerimus; rationes autem, quibus inducti literati quidam viri hoc opus Hesiodo abiudicauerint, paullisper expendere non pigebit, quas si inanes, nulliusque esse ponderis deprehendemus, nihil certe apud me illorum auctoritas valebit, quo minus tam pulchri poematis honorem Hesiodo tribuam. Argumenta, quae ad huius poematis νοθείαν probandam adhibentur, huiusmodi fere sunt.

1. Ἀσπίδος Ἡρακλέους auctor Homeri Clypeum Achilleum imitatus esse videtur, et ab ipso plurima carmina mutuatus; quinimo in quadraginta locis, vt recenset vir quidam p) ἀκριβέστατος, istiusmodi vtitur locutio-

p) Vide librum, Anglico sermone conscriptum, cui titulus: Miscellaneous Observations on Authors antient et modern.

locutionibus, quales non nisi in hymnis Homero adscriptis inueniuntur, ac proinde necesse est, vt qui Hesiodum Homero coaeuum, vel eo forsan seniorem existimant, recentiori alicui poetae hoc opus adiudicent. A similitudine igitur duorum inter se poematum concludis Ἀσπίδος auctorem Homeri clypeum imitatum fuisse? Pulchrum sane argumentum! quod in te pari ratione torqueri potest. Cum enim inter duo scripta notabilis quaedam apparet conuenientia, exinde probabiliter inferri potest, vnum ad alterum respexisse; sed vtrum sit apographum, vtrum archetypum, aliis argumentis iudicandum restat. Aequo igitur iure Hesiodi fautores contendant, Homerum Hesiodi imitatorem fuisse, nisi aliae occurrant rationes, quae contrarium possint euincere. Porro argumentum illud, quod ducitur a quadraginta locutionibus, quae ab hymnis Homero adscriptis petitae videntur, eadem laborat infirmitate, et maiori quidem, quanto maior est istorum hymnorum nouitatis suspicio. Nam quo longius ab Homerica aetate hymni recedere creduntur, eo probabilius est in parallelis locis eos ad Ἀσπίδα respexisse, quam ad illos Ἀσπίδα, cuius antiquitas a tanto doctorum numero defenditur.

2. Ecce vero aliam rationem, qua Ἀσπίδος antiquitas oppugnatur. In eo nempe inuenitur allusio ad Centauri nomen, quod in Fornace *q*), poematio Homero attributo, memoratur:

Ἀσπίς. Ἀμφὶ μέγαν Πετραῖον, ἰὸν ΑΣΒΟΛΟΝ οἰωνιστήν.
Κάμινος. — Σμάραγόν τε καὶ ΑΣΒΟΛΟΝ.

Vide, quaeso, argumentum. *Idem occurrit nomen in* Ἀσπίδι *et* Καμίνῳ; *Ergo vnum ad alterum respexit. Idem occurrit nomen in* Ἀσπίδι, *quod dubiae est antiquitatis, ac in* Καμίνῳ, *quod procul dubio est recens; ergo* Ἀσπὶς *illud nomen a* Καμίνῳ *mutuatum est.* Talis est

q) Herodot. vit. Homeri.

est Grammaticorum argumentatio; cuius quidem puderet meminisse, nisi instituti ratio requireret, vt Hesiodei nihil a me alienum putarem. Si Ἄσβολος nomen esset ab auctore Καμίνῳ confictum, valeret argumentum, quod exinde contenderet Ἀσπίδα Καμίνῳ recentius esse poema. Sed illud non supponitur, nec supponi potest. Nam Ἄσβολος vetustissimum est Centauri, diu, vt videtur, ante Hesiodi tempora celebratum, quem ob impietatem et truculentiam ab Hercule fuisse interfectum, vetus fama r) tulit. Sed haec nihil moror, cum illud ipsum falsissimum sit, quod in hoc argumento supponitur. Vox enim Ἄσβολον in Καμίνῳ, in omnibus, vt opinor, codicibus legebatur Ἄσβετον seu Ἄσβεστον, donec Homeri editor Barnesius in Ἄσβολον commutauerit, ratus nimirum ea fuisse Centaurorum nomina, quae in isto versu memorantur. Sed in hoc frustra est vir doctus. Verisimilius enim est, ea esse Cyclopum nomina, tum quod fictili arti aduersarii s) praedicentur, tum praecipue quod infra inuocet Poeta t) Chironem omnesque simul Centauros, ideoque in tantillo Poematio sui esset oblitus, si illi etiam sint Centauri, qui in priori versu designantur.

3. Tertia vero obiectio petita est ab illa dissimilitudine, quae inter Ἀσπίδα aliaque Hesiodi opera conspicitur. Abundat quippe, Ἀσπὶς sublimibus figuris et ornamentis poeticis, quae aliena prorsus videntur a graui illo et simplici poeta, qui Ἔργα et Θεογονίαν composuit. In hoc argumento consequentia non valet. Vix enim a stylo auctorem possis dignoscere, nec in re tam incerta existimatori docto tuto confidas, nedum Grammaticorum turbae, qui hoc vtentes criterio, de

r) Philostr. in Heroic. Fabricii Bibl. Gr. l. 1. c. 2.

s) Ὅς τῇδε τέχνῃ κακὰ πολλὰ πορίζει.

t) Δεῦρο δὲ Χείρων ἀγέστω πολέας Κενταύρους, Οἵ θ' Ἡρακλείας Χείρας φύγον, οἵ τ' ἀπόλοντο.

antiquorum ſcriptis ſuperbum ferunt iudicium; prorſus ignorantes, in eodem auctore ſtylos maxime diuerſos inueniri. Primo enim, ab aetate auctoris ſcribendi ratio variatur. Quod enim in Hortenſio iam ſeniore, et de ſolita induſtria aliquid remittente, animaduertit Cicero (de claris Oratt.): *ſui diſſimilior videbatur fieri quotidie*; id fere in omnibus quodammodo, maxime in poetis, qui ſcribentes ſeneſcunt, conſpicitur. Acre illud et vehemens hebeſcit, venuſtum et politum defloreſcit, veſtitu ſplendido oratio ſpoliatur, et omnino vt Graecorum notat Criticorum princeps v), *ἡ ἀπαυμανθὲν πάθος ἐν τοῖς μεγάλοις συγγραφεῦσι καὶ ποιηταῖς εἰς ἦθος ἐκλύεται.* Non inutile eſt illud Horatii (Epiſt. I, 1.) praeceptum, *Solue ſeneſcentem*, etc. et ille ipſe, quamuis in omni genere excellens, aeſtum tamen ingenii deferbuiſſe, et ad aliquid *ſermoni propius* inclinaſſe expertus eſt:

Nunc itaque et verſus et caetera ludicra pono
Quod verum atque decens curo, et rogo et omnis in hoc ſum.

Maxime vero in ipſo Homero iſta, de qua loquimur, ingenii declinatio conſpicitur. *Δείκνυσι διὰ τῆς Ὀδυσσείας, ὅτι μεγάλης Φύσεως ὑποφερομένης ἤδη ἰδιόν ἐστιν ἐν γήρᾳ τὸ φιλόμυθον. — — Ἀπὸ δὲ τῆς αὐτῆς αἰτίας, οἶμαι, τῆς μὲν Ἰλιάδος γραφομένης ἐν ἀκμῇ πνεύματος, ὅλον τὸ σωματίον δραματικὸν ὑπεστήσατο καὶ ἐναγώνιον· τῆς δὲ Ὀδυσσείας τὸ πλέον διηγηματικὸν, ὅπερ ἴδιον γήρως* x). Quid igitur? ſi dicam Ἀσπίδα figuris et ornamentis abundantem, in iuuentute ſua, alia quae reſtant poemata, inclinata iam aetate Heſiodum compoſuiſſe; eumne deinceps ob ſtyli diuerſitatem Poetae noſtro abiudices?

Secundo,

v) Longinus *περὶ ὕψους* x) Longinus ibid. cap. 8.

Secundo, ob varietatem argumenti scribendi ratio variatur. Eundemne requiris in Bucolicis et Georgicis feruorem et impetum, qui in Virgilii Aeneide conspicitur? Easdemne figuras in nauium catalogo, vel cum in curruum certamen Diomedes descenderet ac cum Δαΐδι οἱ ἔκ κόρυθός τε καὶ ἀσπίδος αἰθόμενον πῦρ ἀστέρ' ὀπωρινῷ ἐναλίγκιον y)? Eadem inter scutum Herculis et alia Hesiodi poemata ratio est. Ἔργα καὶ Ἡμέραι poema est didacticum, virtutis et agriculturae praeceptis constans, subiectorum sane quae non admittunt, procu dubio non postulant, vel sensuum altitudinem, vel dictionis splendorem. Maxima pars Θεογονίας est διηγηματικὴ, et in nominibus occupata, quae quidem, si tam apte inter se Poeta composuerit, vt nihil asperum, vel auriculis delicatis ingratum occurrat, omne punctum tulisse existimatori candido videbitur. In hoc tamen poemate, cum ad res quasdam nitoris et sublimitatis capaces digreditur, istis vtitur figuris et ornamentis, quae satis demonstrant, non ei ad haec ingenium, sed subiectum idoneum plerumque defuisse. Descriptio praelii inter deos et Titanas, ac postea Iouis cum Typhoeo pugnae, omnibus orationis ornamentis abundat, nec quidquam ποιητικώτερον in Scuto legitur; cuius tamen argumentum istiusmodi est, vt omnes poetae vires et vniuersum impetum facile patiatur. Male igitur *figurarum vi et ornamentorum abundantia* scuti νόθεια arguitur.

Restat, iam, vt de aetate Hesiodi pauca dicamus, pauca quidem; nam pauciſſimae occurrunt notae, quae curiosum in hac re inuestigatorem possunt dirigere. Periculosae plenum opus aleae! in quo iterum iterumque monendus est lector, vt rationibus verisimilibus contentus sit, nec vltra probabilitatis fines velit euagari. Argumenta, quae huic rei illustrandae inseruiunt, du-

 plicia

y) Iliad. E. 4.

plicia fere sunt, veterum testimonia et rationes Astronomicae.

Veterum testimoniis vltra probabilitatem nihil fas est tribuere. Nam et ipsi veteres respectu Hesiodi pro recentioribus sunt habendi, et praeterea, quod maxime auctoritatem eorum leuat, inter se discordes sunt. Duobus igitur omnino vtemur testimoniis, quibus tamen tutius credendum est, quia et antiquissima sunt omnium, quae iam supersunt, et inter se consentiunt; tali quidem concordia, qualem de re tam remota expectare fas est, in qua scilicet non nisi paucorum annorum differentia occurrit. Herodotus post Hesiodum et Homerum scriptorum prosaicorum antiquissimus testatur eos 400. fere annis aetatem suam praecessisse (l. 2. c. 53.) Vixit autem Herodotus quo tempore Xerxes copias in Graeciam duxit, annis ante Christum 480. ideoque floruit Hesiodus annis ante Christum fere 900. Quantum Herodoti auctoritati tribuendum sit, superius dixi. Illud interea animaduertendum est, quod, si quis in eo sit error, longe probabilius est peccasse eum, recentiorem, quam par erat, Hesiodo aetatem tribuendo, quam assignando nimis vetustam. Nam praeter illam phrasin τετρακοσίοισι ἔτεσι δοκέω μεῦ πρεσβυτέρης γενέσθαι, ἢ ὑμῖν ΠΑΒΟΣΙ, quae quodammodo innuit, eum a vulgari de hac re opinione discedere, animaduertendum est, hanc ipsam opinionum diuersitatem antiquitatem rei arguere. Ad hanc rem facit, quod sibi ipsi parum constet Herodotus, a suo quandoque longius remouens saeculum Hesiodeum. Nam in vita illa Homerica ponit Homerum, ideoque Hesiodum, ante Xerxis expeditionem annis 622, i. e. annis ante Christum 1042. Cuius quidem memini, non vt suspecti istius libelli auctoritatem historiae Herodoteae testimonio opponerem; sed vt monerem, si quae sit in praedicta Epocha erroris suspicio, in eo verti controuersiam, an non multo antiquior

tiquior habendus sit Hesiodus, nequaquam an recentior habendus sit.

Haec etiam confirmatur supputatio ex Chronici Marmoris testimonio. In illo enim sic scriptum legimus: ἀφ' ὃ Ἡσίοδος ἐφάνη ἔτη [illegible] βασιλεύοντος Ἀθηνῶν . . . Literarum quidem numeralium vltima, nomenque Archontis interierunt. Illam autem lacunam bene suppleri numerali litera τῷ Δ, hanc vero τῷ Μεγακλῆς, ex iis, quae de hac re notarunt doctissimi Marmorum Editores z) abunde constat. Vixit Auctor Marmoris, vt ex plurimis in ipso Marmore notis constat, annis fere ante Christum 260, quibus adiectus numerus supra dictus 680. numerum efficit 940. illo autem tempore Athenis Megacles regnauit; eodem igitur floruit Hesiodus.

Hactenus historiae fidem secuti sumus; iam vero dispiciamus, quid luminis huic rei illustrandae praebeat Astronomia. Cecinit Hesiodus Arcturi exortum ἀκρόνυχον, confecta bruma, sexaginta post dies accidisse (Ἐργ. 564.):

Εὖτ' ἂν ἑξήκοντα μετὰ τροπὰς ἠελίοιο
Χειμέρι' ἐντελέσῃ Ζεὺς ὄμβρια, δὴ ῥα τότ' ἀστὴρ
Ἀρκτοῦρος προλιπὼν ἱερὸν ῥόον Ὠκεανοῖο
Πρῶτον παμφαίνων ἐπιτέλλεται ἀκρονυχίος.

ex quibus verbis aetatem nostri Poetae, calculi Astronomici ope, intra septuaginta plus minus annos posse constitui Scaliger a) et Vossius b) sunt arbitrati.

Vellem equidem huc vsque rationum Astronomicarum ope prodire liceret; nam certiore calculo opus non esset in negotio a nostris temporibus tam remoto, et exigui momenti. Sed frustra huiusmodi ἀκρίβειαν spera-

z) Vide Seldeni et Prideauxii Comment. in Marm. Oxon.

a) Animadu. ad Euseb. No. 1255. p. 72. edit. Amstel. 1658.

b) de Graecis Poetis cap. 2. sect. vlt. p. 11.

speramus; postulat enim τὴν ἐπιτολὴν Arcturi rite et accurate definitam fuisse Hesiodi temporibus, et regionem cognitam; deinde nihil ambigui inesse verbis Poetae.

Sed τὴν ἐπιτολὴν ἀκριβούχην Arcturi rite et exacte definitam fuisse ne credamus, vetat quidem rudis antiquorum Astronomia, quam nimis imperfectam multa post Hesiodum saecula mansisse adeo demonstrat, inter alia Eudoxi Sphaera c) vt merito dubitari possit, an tempus reuera interiectum brumae et exortui stellae cognitum fuerit, nec ne, Hesiodo, aut Astronomis, quorum ille vsus est obseruatis. Quis enim pro certo affirmauerit eo vsque processisse antiquos in Astronomica scientia vt veros τῶν τροπῶν dies statuere possent? Prima omnium istiusmodi obseruationum, quas veteres litteris tradidere, ea est solstitii ab Euctemone et Metone obseruati d): cui tamen neque Ptolemaeus, nec eo antiquior Hipparchus ausus est confidere; Petauius e) autem eam de errore vnius circiter diei arguit. Quid igitur miri est, si ab Hesiodo, aliquoue eiusdem saeculi Astronomo minora speremus, quam ab Euctemone et Metone, quorum nomina inter cultores Astronomiae multum celebrantur? Nec in hac re antiquorum laudibus detrectare cupio. Sol cursum suum tardissime flectit; et conuersionem ita aliquando inter duas meridies euenire oportet, vt Astronomo minus perito vix ac ne vix quidem constaret, vtrum huic illine diei esset accenseuda. Sed de imperitia veterum in constituendis ταῖς τροπαῖς solis audiamus Attalum et ipsum Eudoxum. Hic f) dicit in Ἐνόπτρῳ suo: Φαίνεται δὲ διαφορὰν τῶν κατὰ τροπὰς τόπων ποιούμενος ὁ ἥλιος· ille affirmat g) τον ἥλιον τὰς τροπὰς

e) apud Aratum, et Hipparchi commentarium in Arati poemata.

d) Ptolemaei magnum opus l. 3. c. 2.

e) Auctarium operis de doctr. temp. l. 6. c. 10. p. 247. edit. Paris. 1630.

f) Hipparch. Φαινομ. l. 1. c. 21. p. 198.

g) Coma Berenices v. 94.

τροπαὶ μὴ ἀεὶ ἐπὶ τῷ αὐτῷ κύκλῳ ποιεῖσθαι· ἀλλοτε μὲν νοτιώτερον, ποτὲ δὲ βορειότερον.

Neque id solum nobis facessit negotium. Apparens stellae ortus, modo vt eum in animo habuerit Poeta, fit eo tempore, quo solis centrum sub Horizonte depressum est certo graduum numero *b*) pro magnitudinis stellae ratione definito, ipsum Horizontem occupante stella. Quanquam vero stella reuera esset isto tempore Astronomis conspecta, vtrum tamen tunc temporis, nec solaribus radiis magis expedita, viro Astronomiae imperito obseruari posset, haud iniuria dubitatur. Rusticus enim expectauerit stellam non modo sub visum cadere, sed etiam toto splendore coruscare. Hic autem splendor maiorem forte depressionis arcum postulabit; et vnusquisque gradus depressionis, ad arcum definitum accedens, apparentem exortum stellae ἀκρόνυχον accelerat; et ἑῷον moratur, vno ad minimum, pluribus nonnunquam diebus, pro ratione situs, quem significet habet ad Horizontem. Huic etiam splendori quandoque obstant longiora crepuscula et lucidiora *i*), quae ex aeris statu, ardore solis, halitibusque terrae perpetuo mutantur, et aliquando ἀτμώδης quidam aer *k*) Horizonti incumbens, per quem maiores etiam stellae tralucere non possunt, nisi gradibus aliquot supra Finitorem extiterint; vnde inter alias causas, scriptorum illa varietas in designando stellarum ortu occasuque a quibusdam iure petitur *l*). Porro haud satis constat Arcturi exortum ab Hesiodo memoratum ipsius Poetae temporibus, et in Ascraeo agro fuisse obseruatum. Plinium, Columellam, alioscque scriptores reperimus docentes astrorum stellarumque ortus et occasus ex praeceptis et para-

b) Auctarium operis de doctr. temp. l. 1. c. 14. p. 45. et Riccioli Almagest. nouum T. I. l. 6. c. 20. sect. 15. p. 464.

i) ibid. T. I. l. 1. c. 31. p. 48.

k) Petauii Auctarium etc. l. 2. c. 8. p. 99. B.

parapegmatibus antecedentium Aſtronomorum *m*), qui diuerſis ſane temporibus, et in variis mundi plagis aſtrorum coelique motus notarunt; quod ſi, vt par eſt, Heſiodus itidem feciſſe credatur, exinde nihil de eius aetate conſtabit. Nam ſaeculi mutatio aliquod diſcriminis, et varietas regionis, qua fit obſeruatio, inſigne diſcrimen temporis exortui inducet; et Arcturus ἀκρονύχως citius ſeriuſque poſt brumam orietur pro ratione ſaeculi magis minuſue remoti, et loci magis minuſue ſeptentrionalis. Hoc ſane diſcrimen ex mutatione ſaeculi oriundum antiqui vſque ad Hipparchi tempora ignorabant; neque illud alterum regioni debitum magis calluiſſe videntur Poetae; et fere omnes rei ruſticae ſcriptores libris ſuis infarcientes ortus et occaſus vndique excerptos, et perplexe et obſcure, ne ſpecie quidem aliquando memorata, deſignatos *n*). Igitur neceſſe eſt, vt iſtiusmodi obſeruationes plerumque ſint incertae, nec ſaepe Chronologiae inſeruire queant.

Denique numerum, quem Poeta ſtatuerat, ſexaginta dierum a bruma ad Arcturi exortum, eundem multi alii ſcriptores *o*) et tandem Plinius *p*) poſuerunt. Sed vtri horum, Plinio an Heſiodo, fides eſt adhibenda? Alterum certe de ſuo tempore locoque cogitantem ſuus fefellit animus, et fortaſſe vtrumque. Plinius quidem ſcientia ac eruditione praelucebat Poetae, ſed poeta antiquior, ideoque, ni fallor, teſtis fide dignior eſt huius exortus Arcturi; nam hic alteri, non vero alter huic, auctor eius rei eſſe potuit. Quoniam tamen vtrique potuerunt ex aliis ſuum de hac re teſtimonium mutuo ſumſiſſe, adhuc incertum erit, quo ſaeculo, quaque regione

m) Eiuſdem Operis l. 2. c. 8. p. 89. B. et D.

n) Miſcell. Obſeruatt. pro Nouemb. et Decemb. 1733. edit. Amſtel. T. III. p. 358.

o) Nat. Hiſt. l. 11. c. 16.

p p) Plinii Nat. Hiſt. l. 2. c. 77. A. Gellii N. A. l. 3. c. 2. Macrob. Saturn. l. 1. c. 3.

ne obseruatus fuerit ille exortus, quem noster poeta nos docuit. Et haec fere sunt, quae in genere dicenda de incertis antiquorum praeceptis ad ortus occasusque stellarum attinentibus occurrunt.

Iam restant considerandae Poetae verba, in quibus aliquid ambigui nobis suspicari licet. Concesso enim, quod dies brumae rite definitus et Arcturi exortus aetate Hesiodi et Aserae fuerit obseruatus, quis tamen statuere possit, diemne illum intra tempus a bruma ad Arcturi exortum, an extra esse numerandum? Antiquis vtraque computandi methodus erat vsitata; sed vtram Hesiodus vsurpauit, in promtu non est dicere. Praeterea Graeci p) ciuilem diem ab occasu solis inchoabant; et exortus siderum ἀκρόνυχος, siue ipso occasus momento, seu post occasum solis factus, sub initio diei ciuilis eueniebat. Erit igitur incertum, an ille quoque dies numero inclusus fuerit nec ne; et minime constabit an Hesiodus voluerit Arcturi exortum posuisse quinquagesima nona an sexagesima post brumam vespera, an sexagesima prima. Id vero notandum est, singulos dies numero additos Poetae aetatem ad nos propius admouere septuaginta duobus circiter annis. Aliam etiam litem docti mouerunt. Duplex est ἀκρόνυχος ortus q); alter quo tempore sol infra Horizontem occidentalem eo vsque nec amplius processit, vt stella in orientali Horizontis parte conspiciatur; qui ortus ἀκρόνυχος et apparens, seu ἑσπερία ἐπιτολὴ Φαινομένη vocatur: alter est, cum sol versatur in occidentali Horizonte eodem temporis articulo, quo stella est in orientali, et ἑσπερία ἐπιτολὴ ἀληθινὴ vocatur, siue ortus ἀκρόνυχος verus; qui quidem obseruari non potest, sole tunc temporis oculis Astronomi surripiente, et radiis suis abscondente stellam. Neutonus r) (praeeuntibus Longomontano et

q) Gemini Εἰσαγωγὴ apud Petauii Vranologiam c. 11.

r) Chronol. p. 95.

et Keplero, si Ricciolo *s*) fides est) arbitratur posteriorem ortum esse designatum, quem necesse est apparente serius euenire duodecim ad minimum diebus, et nonnunquam pluribus, respectu habito ad τὸ ἔγκλιμα. Sed huic sensum prorsus respuunt verba Poetae: nam vox παμφαίνων manifeste indicat τὴν ἐπιτολὴν φαινομένην et minime congruit vero ortui, quem Geminus *t*) ἀθεώρητον vocat. Neque mehercle, qui compos esset sanae mentis, id indicium tempestatis daret agricolis, quod oculis eorum non occurreret, et ex calculo astronomi eo esset deducendum. Sed alia insunt verbis difficilia: nam ἀκρονύχῳ et apparente ortu posito, stella in Horizonte orientali tum vltima vice conspicitur, neque ibi amplius ante heliacum eius ortum apparebit. Quonam igitur sensu dicitur Arcturus πρῶτον παμφαίνων ἐπιτέλλεσθαι, cum reuera hic ortus sit vltima ἐπιτολὴ φαινομένη, vltimaque ἀνατολὴ ἐκφανής? si dixeris haec verba, πρῶτον παμφαίνων seiungi debere a τῷ ἐπιτέλλεσθαι, et ad praecedentia, προλιπὼν ἱερὸν ῥόον Ὠκεανοῖο, referri, vt stellam iam emersam ex Oceano denotent et in Horizonte conspicuam; si ita, inquam, exposueris locum, redundat oratio, eo ipso stellae situ clare et aperte a τῷ ἐπιτέλλεσθαι expresso. Sin verba, πρῶτον παμφαίνων, volueris a se inuicem distingui, et seorsim ad τὸ ἀκρονύφαιος referri; sensus, fateor, commodus exinde elicietur: quoniam enim duplex est ἀκρονύφαιος seu ἀκρόνυχος ortus, quorum prior est φαινόμενος, posterior ἀθεώρητος; quidni videatur Hesiodus dixisse, quod Arcturus ἐπιτέλλεται ἀκρονύφαιος, πρῶτον, παμφαίνων; qui in vero ortu ἀκρονύχῳ diceretur ἐπιτέλλεσθαι ἀκρονύφαιος, ἔσχατον, ἀθεώρητος? Displicet tamen haec loci interpretatio, vtpote omnino subtilior, quam quae a vetere Poeta et rustico forsan viro expectari possit.

Alia

s) Almagestum nouum T. I. lib. 6. cap. 20. sect. 13. p. 463.

t) Cap. 11. p. 45. E.

Alia tandem, et ni fallor, vera, loci interpretatio occurrit, quam vox παμφαίνων omnino tuetur. Ea Latine ſonat, *totus collucens*, ideoque non conuenit vni cuiuis ſtellae, ſed conſtellationi. Prior enim nullum habens ſenſibilem diametrum vel tota eſt φαινομένη, vel tota ἀθεώρητος· poſterior vero per plures noctes diuerſis ſuis partibus exoriens, magis magiſque ſub viſum ἀκρονυχος cadit. Huic autem diſtinctioni quam maxime fauet locutio veterum Aſtronomorum, qui de ſtella *v*) nude dicunt, ἐπιτέλλει, δύνει etc. ſed de aſtro *x*) ἄρχεται ἐπιτέλλειν, λήγει ἐπιτέλλειν, μέσος ἐπιτέλλει, ὅλος ἐπιτέλλει etc. additis nonnunquam vocibus *y*) Φανερὸς, ἐκφανής. Itaque videtur τὸ παμφαίνων ἐπιτέλλεται idem ſignificare ac τὸ ὅλος ἐπιτέλλει Φανερῶς; et Arcturum pro ſigno Bootae Poeta vſurpauerit: quod neque nouum nec improbandum eſt. Nam idem fecere Catullus Callimachi interpres *z*), Plautus *a*), Virgilius *b*), Vitruvius,

v) Gemini Εἰσαγ. c. 16. p. 65. B. ἐν δὲ τῇ ιή — Δοσιθέῳ προτρυγητὴς ἀκρόνυχος ἐπιτέλλει. C. ἐν δὲ τῇ ιέ ἡμέρᾳ — ἐπιτέλλει δὲ καὶ Ἀρκτῦρος. D. ἐν δὲ τῇ κδ ἡμέρᾳ. Καλλίππῳ ϛάχυς ἐπιτέλλει. p. 67. C. ἐν δὲ τῇ κγ Εὐδόξῳ αἰξ ἑῴα δύνει. p. 69. E. ἐν δὲ τῇ λβ Εὐκτήμονι Ἀρκτῦρος ἑῷος δύνει. Ptolemaei Φάσεις ἀπλανῶν apud Petau. Vranol. p. 71. A. γ ὁ ἐπὶ τῆς ἀρᾶς τοῦ Λέοντος ἐπιτέλλει. Aetii Amideni Serm. III. ibid. 422. Columella Edit. Pariſ. l. II, c. 2. p. 340.

x) Gemini Εἰσαγ. c. 16. p. 64. et paſſim. Columella l. II, c. 2. p. 340.

y) Gemini Εἰσαγ. c. 16. p. 65. atque alias paſſim.

z) Coma Beren. v. 94.

a) Rudent. Prol. v. 70. „Namque Arcturus *ſignum* o„mnium ſum acerrimum.“ etc.

b) Georg. l. I. v. 204. „Ar„cturi *ſidera* nobis Hoedorum„que dies ſeruandi“. vbi Seruius quidem Arcturum ſtellam eſſe explicat, ſed male, ni fallor: quia τὸ *ſidera* idem ac *ſignum* valet; imo ipſe Seruius ad v. 68. nos ita ſubmonuit: „Arcturus enim pluuiarum ac „tempeſtatum ſidus eſt. Arctu„rus autem idem Artofylax — „idem Bootes etc“

vius *c*), Columella *d*), Plinius *e*), Iulius Firmicus *f*), et Auctor *g*) (quisquis ille fuerit *h*) siue Bassus seu ipse Germanicus), commentariorum in Arati Phaenomena a Germanico conuersa. Nec ipse Hesiodus, optimus sui interpres, praetereundus est. Nam v. 611. Arcturum oriri nos docuit quo tempore Orion et Sirius in medium coelum venerint: nec multo aliter exortum Bootae descripsit Hipparchus: μεσουρανοῦσι δὲ τῶν ἄλλων ἀστέρων, ἀρχομένου μὲν ἀνατέλλειν τὸν Βοώτην, ὅτε ἀρισταρχὸς ὦμος τοῦ Ὠρίωνος, καὶ ὁ ἀριστερὸς πούς, ὡς ἡμιπήχιον προηγούμενος τοῦ μεσημβρινοῦ. λήγοντος δὲ αὐτοῦ, μεσουρανεῖ τὸν Κύνα ὁ ἐπὶ τῶν ἰσχίων λαμπρός. ἀνατέλλει δὲ ὅλος ὁ Βοώτης ἐν ὥραις ἰσημεριναῖς δυσὶν ὡς ἔγγιστα. Nam Hesiodi aetate, quo tempore exoriebatur clarissima stella Arcturi, Meridianum iam pridem transierat Orion, nec dum ad eum Sirius peruenerat: sed oriente toto Boote, duabus circiter horis Orion et Sirius Meridianum transcurrebant circulum. Quare vt Hesiodus sibi constet, congruum est arbitrari, Arcturum loco prae

mani-

c) L. 9. c. 6. „Item alia „contra est stella media genuorum Custodis Arcti, qui „Arcturus dicitur". Hanc lectionem probat Philander; sed Cl. Perraultius suspicatur legendum esse *Arctophylax*: perpenso quidem loco mallem legere, *quae dicitur*, etc.

d) l. 11. c. 2. p. 341. „VII. Kal. Septembris Vindemiator exoritur mane, et Arcturus incipit occidere."

e) Nat. Hist. l. 18. c. 28. „VIII. Idus Aug. Arcturus *medius* occidit." c. 31. „V. Idus Septembris Caesari capella oritur vesperi. Arcturus vero *medius* pridie Idus vehementissimo significatu terra marique per dies quinque."

f) l. 8. c. 14. „in quinta parte sagittarii oritur Arcturus. Hoc *signo* oriente, etc."

g) sect. 10. p. 109. edit. Par. „Bootes qui et Arcturus, fertur esse Custos Plaustri, etc." p. 145. VIII. Idus Aug. Arcturus *medius* occidit — Arcturus vero pridie Idus Septemb. imbres vehementissimos significat, terra marique. Ratio eius haec traditur, si Delphino occidente imbres fuerint, non defuturi sunt per Arcturum, eius *signi* ortum seruat.

h) Vossius de Hist. Lat. I, 22. p. 104.

manibus noſtris, vel proprie, vel ſaltem per ſynecdochen, poni pro tota conſtellatione Bootae. Atque ita forte intellexerunt Poetam Moſchopulus *i*) et Proclus *k*), qui Arcturum ὁμοταγῆ et συναναπέλλοντα virginis conſtellationi fecerunt: id quod neque proprie ſtellae, nec ei aeque ac ſigno competit, et ab Hipparcho *l*) Bootae tribuitur. Proclus, fateor, quidem ſubiungit: ἀρκτῦρος δὲ ὁ τῦ ἀρκτοφυλάκι (potius ἀρκτοφύλακος) ἀστὴρ, ὁ μεταξὺ τῶν σκελῶν αὐτῦ ἀνατέλλων. ὁ δὲ αὐτὸς ἀρκτοφύλαξ καλεῖται, καὶ Βοώτης· ſed mihi videtur vel τὸ ὕστως, vel τὸ Ἀρκτῦρος excidiſſe poſt τὸ Ἀρκτοφύλαξ; quia ſtella Arcturi nuſquam, quod ſcio, Arctophylax vel Bootes vocatur, ſed e contra ſub Arcturi nomine ipſe Arctophylax ſaepius occurrit.

His omnibus, quae iam dicta ſunt opponat aliquis, quod Poeta, ſi Booten in animo habuiſſet, non ἀστὴρ Ἀρκτῦρος dixiſſet, ſed ἄστρον Ἀρκτῦρος, ſeu potius ἄστρον Ἀρκτοφύλαξ, quod omnem dubitandi praecidiſſet anſam. Nam Aſtronomi *m*) diſtinguunt inter τὸ ἀστὴρ et τὸ ἄστρον, huic conſtellationis, illi vero ſtellae ſimpliçis notionem attribuentes: et Homerus de ſtella loquens τῷ ἀστὴρ vna cum verbo παμφαίνειν vtitur (Iliad. Ε, 5); vbi Euſtathius (in Comment. p. 514.) ὁ μὲν ἀστὴρ, inquit, ἓν σῶμά ἐστι· τὸ δὲ ἄστρον ὡς περιεκτικόν. ἄστρον γὰρ ἐκ πολλῶν ἀστέρων συγκείμενον ἀστροθέτημα μιᾷ φαντασίᾳ ὄψεως ὑποπίπτων, μετά τινος μυθολογίας ἀποδιδόμενον ὡς ἐν τοῖς Ἀράτῳ φαίνεται. καὶ ὕστω μὲν κατὰ τὰς παλαιὰς. οἱ δὲ ὕστερον συνέχειν τὰς λέξεις, ὡς εἶναι παρ' αὐτοῖς ταυτὸν ἄστρον καὶ ἀστέρα. Sed videant docti, an non hic loci dormitet bonus Euſtathius: diſtinctionem quidem agnoſco; tamen dubito, an illa vetuſtiſſimis ſcriptoribus fuerit cognita. Apud Homerum et Heſiodum ne-

i k) Comment. in Heſiodum.

l) l. 2. c. 18. p. 229.

m) Achilles Tatius Εἰσαγ. c. 14.

que τὸ ἄστρον in ſingulari, neque τὸ ἀστέρες in Plurali numero occurrunt: ideoque res eiuſdem ſpeciei, diuerſi tamen numeri mihi deſignare videntur. Quod conſtellationes ἄστρα vocantur, et proprie ſane, quia ex pluribus conſtant ſtellis, id patet; ſed an vna aliqua conſtellatio, quippe quae quodammodo ἓν σῶμα eſt, a τῷ ἀστῆρι deſignari poteſt, nec ne, res haud ita certa eſt, Callimachus tamen in eo ſenſu vſurpauit vocem, cum dixit, πρὶν ἀστέρι τῷ Βερενίκης, fatente ipſo Achille Tatio (Εισαγ. c. 14. p. 134. D.), diſtinctionis iſtius vocum fautore maximo; et ſi τὸν ἀστέρα ὀπωρινὸν Homeri eodem modo interpretatus fuero, neque mihi deerit auctor, nec argumenta. Nam Ricciolus *n*) affirmat, quod Canis maior eſt Homero l. c. Iliadis ἀστὴρ ὀπωρινὸς, *aſtrum ſubautumnale, ſeu aeſtatem finiens:* et ipſe Homerus interpretationi fauet, canens:

ἀρίζηλοι δέ οἱ αὐγαὶ
Φαίνονταί πολλοῖσι μετ' ΑΣΤΡΑΣΙ νύκτος ἀμολγῷ·
Ὃν τε ΚΥΝ' Ὠρίωνος ἐπίκλησιν καλέουσι
Λαμπρότατος μὲν ὅγ' ἐστὶ, κακὸν δέ τε ΣΗΜΑ τέτυκται.

vbi illam μυθολογίαν quam Euſtathius (in Iliad. Ε, 5.) aſtris propriam eſſe iudicat cum vocibus, ἀστράσι, κύν' Ὠρίωνος, et σῆμα coniunctam videmus. Ipſa quidem ſtella Sirii Canis aliquando vocatur ex ſententia Hygini *o*) et Baſſi *p*), ſed nunquam σῆμα, vel *ſignum:* quapropter de ſigno potius quam de ſtella Poeta eſt accipiendus. Si tamen hoc diſplicet propterea, quod comparatio inter Diomedem et Sirium inſtituta melius competit ſimilitudini Achillis et Solis, quam Homerum in animo habuiſſe Euſtathius innuit, dicendum eſt Poetam vtramque notionem et ſtellae et conſtellationis, quae communi

n) Almag. Nou. T. I. l. 6. c. 5. ſect. 5. p. 408.
o) de ſignis coeli l. 3. c. 34.
p) Comment. in Germanici Phaenomena c. 32. ſub fine.

communi nomine Canis vocantur, commiscuisse, quod idem fecit Plautus de Arcturo, Prologo in Rudentem:

Ita sum, vt videtis, splendens stella candida,
Signum, quod semper tempore exoritur suo,
Hic atque in coelo: nomen Arcturo est mihi.

Quidquid vero de Homero statuatur, Hesiodus aliam, quam quae data est, interpretationem non facile admittet; de qua re iam satis superque.

Perpensis igitur verbis Poetae calculum aggrediamur, et exinde sententias propositas examinemus. Verum ortum ἀκρόνυχον stellae Arcturi statuerunt Riccioius *q*) et Neutonus *r*) accidisse, prior Athenis anno ante Christum 953., posterior anno ante Christum 870. nulla loci mentione facta. Riccioli calculum nihil moror, quippe qui mendis scatet. Sed Polo boreo ad gr. 41° 30′ eleuato, ad quod ἔγκλιμα mundi Eudoxi sphaera *s*) constituitur; et angulo Eclipticae et Aequinoctialis, cum Cl. Nostrate Halleio, constituto gr. 23° 29′ (quem tamen angulum eundem semper fuisse nonnulli forsan negabunt) his, inquam, positis, anno ante Christum 942. longitudinem solis, vere et ἀκρονύχως oriente Arcturo, comperio fuisse gr. 329° 16′. 59″. et meridie diei 27. Febr. fuit fere gr. 329° 17′. Londini. Bruma autem prioris anni, trigesimo die Decemb. mane ante lucem eueniebat; ideoque exortus Arcturi ἀκρόνυχος verus fuit vespera seu initio diei 28 Febr. i. e. post sexaginta dies a bruma numeratos. Sed minor Ascrae latitudo, et annus a Neutono memoratus seriorem exortum requirunt. Latitudinem Ascrae constituo esse gr. 38° 30′. quia Clar. M. D. Iac. Iurin *t*) recentissimas obseruationes secutus, Athenas posuit in gr. 38° 15′. Anno autem ante Christum 870. exoriebatur

q) Almagest. Nou. T. I. l. 6. c. 20. sect. 13. p. 463.

r) Chron. p. 95.

s) Hipparchus apud Petau. Uranol. l. 1. c. 5. p. 178. E.

t) Append. ad Varenii Geogr. c. 31. prop. 7. p. 41.

Arcturus vere et ἀκρονύχως Aſcrae, ſole quartum gradum Piſcium ingrediente, veſpera ſeu initio 3. diei Martii: bruma autem conficiebatur anno priore, tempore poſtmeridiano diei 29. Decemb., igiturque ἀκρόνυχος exortus Arcturi in agro Aſcraeo eueniebat veſpera poſt brumam confectam ſexageſima quarta, ſeu die ſexageſimo quinto, connumeratis vtriſque extremis. Quid igitur ſibi voluit Neutonus, qui Arcturi exortum ἀκρόνυχον et verum ex ſententia Poetae hoc anno euenisſe nos docuit *v*)? Num falſus fuit (abſit inuidia verbo) clariſſimus ille vir, cuius nomini honos ſemper eſt habendus? an diuerſa methodo iniuit calculum, pro regione ad Boream magis accedente, computatis ſexaginta diebus a medio brumae tempore, et excluſis numero extremis? De hac re, tacente ipſo Auctore, nihil certi, quod dicam, inuenio.

Alter iam reſtat examinandus ἀκρόνυχος ſtellae ortus Clerico (Not. ad Heſ. Ἔργ. 569.) probatus. Hic ortus apparens eueniebat Aſcrae anno ante Chriſtum 870. ſub initio 18. diei Febr. ſole occupante 21^mum^ gradum Aquarii, et ad 12. gr. ſub Horizontem depreſſo: i. e. poſt quinquaginta dies integros a bruma ad exortum numeratos. Hoc tempus Heſiodi verbis minime conueniet, niſi nobis ſuſpicari liceret Poetam ſcripſiſſe, εὖτ' ἂν πεντήκοντα, quod Grammatici poſteriores cum Φαινομένοις ſui temporis, vel aliorum obſeruatis, diſcordare inuenientes id in, εὖτ' ἂν δ' ἑξήκοντα commutauerint; cuiuſmodi emendationes Attalus *x*) teſtatur ſe in Arati poemate feciſſe. Sed hac coniectura repudiata, quippe quae nullo nitatur fundamento, hic loci obiter ſubiungere libet, quod Eudoxus et Democritus eadem, quae Heſiodus, de Arcturi exortu, Hirundinis aduentu, et occultatione Vergiliarum notarunt. Nam Heſiodus

v) Chronol. p. 95.

x) Hipparch. Φαινομ. l. 1. c. 4. p. 178.

Heſiodus cum Arcturi exortu hirundinem veniſſe affirmat; Eudoxus autem, teſte Gemino *y*), ait die 60. a bruma vtriſque inclusis extremis, Ἀρκτῖνος ἀκρόνυχος ἐπιτέλλει, καὶ ὑετὸς γίνεται, καὶ χελιδὼν φαίνεται. Heſiodus autem docuit Vergilias ſub initio veris fuiſſe occultas quadraginta circiter dies: et Democritus *z*) die 13. poſt aequinoctium vernum, πλειάδες κρύπτονται ἅμα ἡλίῳ ἀνίσχοντι, καὶ ἀφανεῖς γίνονται νύκτας μ΄. Vnde haec eſſent cognita Democrito et Eudoxo, diſceptandum aliis relinquo; ab iis certe non mutuo ſumſit Poeta, neque in his locis Heſiodi interpolatio lectori emunctiſſimae naris vnquam ſuboluit.

Iam vltimam ſententiam expendamus, quae Booten ſub Arcturi nomine intelligendum propoſuit. Cum Marmore Arundeliano ponamus Heſiodum floruiſſe anno ante Chriſtum 944. ſeu potius, calculi gratia, anno 942. quia idem eſt annus ratione biſſextilis ac 870. Stella vltimum exoriens in conſtellatione Bootae ponitur ab Hipparcho *a*) et Ptolemaeo *b*) in pede dextro ſigni, et $\alpha\zeta$ in catalogo Bayeri notatur. Haec ſtella tertiae eſt magnitudinis, et ſolem poſtulat ſub Horizontem depreſſum ad quatuordecim vſque gradus in verticali circulo numerandos, vt in Horizonte conſpiciatur. Calculo autem inito, eam inueniemus ἀκρονύχως orientem vltimum in Horizonte fuiſſe conſpectam anno praedicto, ſub initio diei 27. Febr., ſiue die ſexageſimo poſt brumam, vtriſque connumeratis extremis; ſole tunc temporis occupante 29. gradum Aquarii. Neque haec ratio numerandi noua eſt, etiam vbi τὸ μετὰ apud Graecos, ſeu *poſt* apud Latinos occurrit. Nam Cicero (Philipp. 2, 35.) ait: „Neque te illo die (ſcil. Idibus Mart.) „neque poſtero (ſcil. die XVII. Kal. Apr.) vidi; — poſt

„diem

y) Εἰσαγ. c. 16. p. 68. C. et 69. B.

z) Εἰσαγωγὴ ibid.

a) Hipparch. Φαιν. l. 2. c. 18. p. 229.

b) in ἐκθέσει τῶν ἀφεσιμῶν apud Hudſoni Geographos minores.

„diem tertium (ſc. die XVI. Kal. Apr.) veni in aedem „Telluris, etc.“ Quodque de ſpina Aegyptia dicit Plinius (H. N. 13, 9.): „Caeſa anno tertio reſurgit„: id Theophraſtus (Hiſt. Plant. 4, 3.) expreſſerat, ὅταν δὲ κοπῇ μετὰ τρίτον ἔτος εὐθὺς ἀναβιβλάστησιν. Si quis vero contenderit Heſiodi verba, ἑξήκοντα — χειμέρι ἐντελέστῃ Ζεὺς ἤματα, poſtulare ſexaginta dies integros, qualis inter ortum ſolis et occaſum exiguntur, quique a nonnullis *Naturales* vocantur, τῷ ἐντελέστῃ denotante tempus eſſe completum et exactum, ne vno quidem dierum ſe aliter habente; haud male forſan ei reſpondebimus dicentes, apparentem ἀκρόνυχον exortum ſtellae non iſti diei tribuendum eſſe, quo vltimum in Horizonte orientali ſtella conſpicitur; ſed diei potius ſequenti, quo in conſpectum veniens primum incipit videri non amplius in Horizonte poſita, ſed ſupra eum aliquantillum eleuata. Hoc enim accidit ſtellae, de qua nobis ſermo eſt, veſpera ſeu initio diei 28. Febr. i. e. veſpera ſexageſima poſt brumam accidente, diebus ſexaginta naturalibus, et quinquaginta nouem noctibus, vna cum parte duarum aliarum inter brumam et exortum interpoſitis. Hoc temporis interuallum diminuetur, ſiue maiorem demus Polo eleuationem, ſeu aetatem antiquiorem tribuamus Poetae; et e contra augebitur, poſitis minore Poli eleuatione, aut recentiore aetate Poetae. An vero mutationem aliquam huic illiue inducendam ſuadeant caetera φαινόμενα ab Heſiodo memorata, iam nobis diſpiciendum eſt.

Scribit poeta (Εργ. 385.) de Vergiliis, αἵ δή τοι νύκτας τε καὶ ἤματα τεσσαράκοντα κεκρύφαται: quae verba prima facie occultationem, non tantum quadraginta noctium, qualis ea fuit Democriti, ſed quadraginta νυχθημέρων deſignare videntur. Sed id nobis eſt animaduertendum, quod dies noctesque occultationis aequales fieri non poſſunt. Nam occultatio omne id tempus eſt, quod ab ἡλιακῷ ſtellae cuiuſuis occaſu ſub veſperam

ram accidente vsque ad ἡλιακὸν eius ortum aurora euenientem transcurrit a nocte inchoatum pariterque clausum: itaque necesse est, vt aut noctes numerum quadraginta excedant, aut ab eo deficiant dies. Neque hoc impedit, quo minus νυχθήμερα a maiore numero denominentur; cuius rei sacrae scripturae illustre praebent exemplum. Idem igitur erit occultationum, quae ab Hesiodo et Democrito memorantur, tempus; nempe noctes 40., diesque interpositi 39. Sed hoc posito tempore, litem fortasse mouebit aliquis, dicetque id nobis minime constare, vtrum Poeta locutus sit de occultatione perfecta, omniumque stellarum ad Vergilias pertinentium, qualis ea est ab ἡλιακῷ occasu stellae maxime orientalis vsque ad exortum ἡλιακὸν stellae maxime occidentalis, cuius occultationis breuissima est duratio; an de occultatione qualicunque et imperfecta ab ἡλιακῷ occasu stellae, maxime orientalis computanda, cuius longissima est duratio; an denique de media quadam occultatione, illius scilicet stellae, quae insignissima est Vergiliarum, et sub visum maxime cadit. De hac vltima Poetam esse intelligendum videtur rationi maxime consentaneum, quia caeterae stellae nimis sunt nebulosae. Calculo autem inito pro anno ante Christum 942 comperiemus Lucidam Vergiliarum vltimo fuisse visam, ideoque occultationem eius esse inceptam vespera seu initio diei 6. Aprilis, et finitam mane diei 15 Maii, quo demum stella post apparuit quam abscondita fuisset noctes quadraginta diesque triginta nouem ex vicinitate solis. Haec occultatio eo longior erit, quo magis ad Boream locus Poetae vel ad nostra tempora aetas accedat; et e contra minus ad Boream accedente loco, vel ad nostra tempora aetate, breuior erit occultatio.

Aliud φαινόμενον ab Hesiodo memoratum (Ἐργ. 609.) ita se habet:

Εὖτ' ἂν δ' Ὠρίων καὶ Σείριος εἰς μέσον ἔλθῃ
Οὐρανὸν, Ἀρκτοῦρον δ' ἐσιδὴ ῥοδοδάκτυλος Ἠώς, etc.

vbi Booten ſub Arcturi nomine deſignatum eſſe iam ſupra notauimus. Reſtat inquirendum an τὸ Σείριος de tota Canis conſtellatione an de ſtella eius inſigni intelligendum. De hac re in neutram partem acriter diſceptare velim; id tantum ſubmonendus eſt lector, quod Sirius ſemper deſignat ſtellam canis principalem, apud Aratum, Eratoſthenem, Hyginum, et Baſſum ſeu commentatorem Germanici. Si Heſiodus eodem ſenſu intelligendus eſt, id quod cenſuit Proclus *c*), Poeta dixerit, quod Arcturi ſeu Bootae ſigno oriente, ad meridianum Circulum accedet primo Orionis ſidus, deinde aliqua pars Canis, non tota conſtellatio, ſed Sirii ſtella, i. e. vltima Bootae ſtella in Horizonte orientali conſpicietur, quo tempore Sirius in coeli faſtigium aduenerit. Si nulla eſſet aeris refractio, et apparens idem ac verus eſſet locus ſtellae; vltima Arcturi ſtella in Horizonte poſita, Sirius tranſiiſſet Meridianum Aſcrae anno ante Chriſtum 942. duabus fere tertiis partibus vnius gradus, ſeu 44′, quod interuallum quidem nimis erat exiguum, quam quod ab antiquis dignoſceretur. Sin refractionem eſſe 29′. 30″. cum Ricciolo *d*) ſtatuamus; tum quo tempore vltima Arcturi ſtella in Horizonte viſa fuerit, Sirius deficeret a Meridiano 4′. ſeu decima quinta parte vnius gradus, ita vt ſtella Arcturi quam minimum eleuata, Sirius in ipſo Meridiano conſpiceretur. Hoc autem obiter eſt notandum; ſi magis Boream verſus admouemus locum, vel a noſtris temporibus amouemus Poetam, Sirius ne quidem attigerit Meridianum; at e contra minus Boream verſus admoto loco, minuſue a noſtris temporibus amoto Poeta, tranſierit iam pridem Meridianum, quo tempore praedicta ſtella Bootae oritur. Igitur ἐκ τῶν φαινομένων, quae Poeta nos

c) Comment. in locum: σαφῶς ἐν τούτοις τὸν ἐπὶ τῆς γένυος τοῦ κυνὸς Σείριον λέγει.

d) Almag. Nou. T. I. l. 3. c. 9. ſect. 7. p. 115.

nos docuit, nihil quod aetati eius apud Marmor Arundelianum traditae repugnet, inferri poteſt, ſed omnia ita optime conueniunt, vt mirari liceat, vnde haec ei cognita fuiſſent.

Quamquam vero quae iam dicta ſunt propoſito noſtro ſatis feciſſe videantur, haud tamen lectori ingratum fore exiſtimo, ſi ad alias nonnullas quaeſtiones ab hac re non alienas, et a viris doctis ventilari ſolitas, diſcutiendas deſcendero. Quaeritur enim primo, quomodo ſe habeat aetas Heſiodi reſpectu temporum Troianorum? ſecundo, quomodo ſe habeat reſpectu aeui Homerici?

Ad priorem quod attinet, cauſa nulla eſt, vt a vulgari et recepta opinione recedamus, qua Troiae excidium mille et ducentis ante Chriſtum annis, ante Heſiodum fere trecentis, collocatur. Haec enim ſententia argumentis quibuſdam veriſimilibus defenditur. Primo Homerus Heſiodo, vt pleriſque videtur antiquior, ſed ei forſan aequalis, comparatione facta Troianorum virorum, eorumque, qui ſuis temporibus vigebant, tantam roboris praeſtantiam prioribus illis *e*) attribuit, vt vix credibile videatur, tam inſignem humanarum virium diminutionem vno alteroue ſaeculo fieri potuiſſe. Argumentum a Velleio Patereulo petitum ipſius verbis (Hiſt. Rom. 1, 5.) proponemus: *Hic* (Homerus) *longius a temporibus belli, quod compoſuit, Troici, quam quidam rentur, abfuit. Nam ferme ante annos nongentos quinquaginta floruit, intra mille natus eſt. Quo nomine non eſt mirandum, quod ſaepe illud vſurpat,* οἷοι νῦν βροτοί *εἰσι: hoc enim, vt hominum, ita ſaeculorum notatur differentia.* Hoc quidem argumentum oppugnari poteſt ab eo, quod Homerus eadem fere vſurpat verba ad notandum diſcrimen inter Troianos viros, eoſque qui Troianis temporibus perpaucorum annorum interuallo praeceſſerunt.

e) Iliad. E, 304. M, 383. 449. T, 287.

ceſſerunt. Ita enim Neſtor de illis, qui vna ſecum iuvene militabantur, praedicat. (Iliad. A. 272.): Κείνοισι δ' ἂν οὔτις ... τῶν οἳ νῦν βροτοί εἰσιν ἐπιχθόνιοι μαχέοιτο. Sed reſponderi poteſt, longe diuerſam eſſe hic loci iſtorum verborum rationem. Neſtor commilitoribus ſuis priſcis attribuit non virium corporis, ſed virtutis bellicae praeſtantiam, quarum alteram ſine altera poſſe ſubſiſtere. Siquo in re tali opus eſt teſtimonio vel ab ipſo Homero diſcamus (Il. E. 801.), Τυδεΐδης τοι μικρὸς μὲν ἦν δέμας, ἀλλὰ μαχητής. Quinetiam animaduerte perpetuum Neſtoris χαρακτῆρα. Vaniloquentiam illi minime indecoram attribuit Poeta. More ſenum laudator temporis acti deſcribitur. Quamobrem, ſi diſerte affirmaſſet aequales ſuos magnitudine et robore corporis praecelluiſſe, vix tamen ab oratione eius grandiloqua argumentum peterem, quod ipſius Poetae, in propria loquentis perſona, ſententiae opponerem.

Secundum argumentum, ex quo inter Troianum bellum aetatemque Homeri diſtantia infertur, deſumtum eſt ab inuocatione illa ſolemni Muſarum, quae ante initium Catalogi nauium (Il. B. 484.) a Poeta vſurpatur:

Ἔσπετε νῦν μοι, Μοῦσαι, Ὀλύμπια δώματ' ἔχουσαι.
Ὑμεῖς γὰρ θεαί ἐστε, πάρεστέ τε, ἴστέ τε πάντα·
Ἡμεῖς δὲ κλέος οἷον ἀκούομεν, οὐδέ τι ἴδμεν,
Οἵ τινες ἡγεμόνες Δαναῶν καὶ κοίρανοι ἦσαν.

Negat ſe quidquam certi cognoſcere vel de nauium numero, vel ductorum nomine. Quod ſi paucis annis a Troiana obſidione vixiſſet, non modo illuſtria illa, ſed minutiora multa ad tam celebre bellum pertinentia, vt pote quae in omnium ore tunc temporis fuiſſent, abſque inſpiratione ſcire potuiſſet. Quis enim hodiernum Poetam non ineptum exiſtimauerit, qui Magni Malburii res geſtas cantaturus, exordium tale Flandriadi ſuae praepoſuerit?

Ex

Ex his, inquam, infertur argumentis, distantiam temporis non mediocrem inter Troianum bellum et Homeri saeculum interuenisse, quae omnia pari iure ad Hesiodum transferri possunt, quippe quem Homero vel contemporaneum, vel illo perpaucis annis priorem fuisse ex sequentibus patebit.

Huic autem sententiae maxime aduersatur Illustriss. Neutoni hypothesis, qui ter centum totos annos a veterum Chronologia amputans Hesiodum quidem 870 annis ante Christum collocat, sed inter illius aeuum et Troiana tempora vix vltra triginta annos intercessisse contendit (Chronol. p. 29. 32.).

Opusculi huius limites transcurrerem, si omnes rationes, quae ad tam nouam hypothesin muniendam adhibentur, discutiendas in me susciperem: sat erit, opinor, praecipuas selegisse, vt de vniuersa argumentationis serie aequum ferat Lector iudicium.

Primo igitur supponit Vir Magnus (ibid.) γενεὰς illas, quae a poetis et praecipue ab Hesiodo (Ἐργ. 108.) celebrantur, vni hominum successioni, quae intra triginta fere annos perfici solent, pares esse singulas; testatur autem Hesiodus (ibid. v. 174.) se in illa γενεῇ, quae a Troianis temporibus proxima fuit, vixisse; Ergo, etc.

De significatione vocis γενεὴ maxime apud doctos ambigitur. Herodotus (l. 2.) tres γενεὰς centum annis respondere affirmat. Homeri Scholiastes *f*) tradit, veterum calculo τὴν γενεὰν triginta annis definiri. Sed Plutarchus *g*) incertissimam esse huiusce vocis significationem innuit, vtpote quae aliquando de aetate hominis vigentis, intelligitur, et sic triginta annis definitur; aliquando vero de aetate hominis senescentis, et sic 108. amplectitur. Idem praeterea, si quidem ego illius sensum

f) ad Iliad. A, 250.

g) de orac. defectu p. 415. ed. Franc.

ſum capio, τὴν γενεὰν b) exiſtimat apud Heſiodum nequaquam humanae vitae ſpatio circumſcribi, ſed diuerſam prorſus ſignificationem obtinere; dicens μήπω τὸν Ἡσίοδον ἀνθρωπίνην ζωὴν γενεὰν λέγειν. Vtcunque vero de generali huiuſce vocis ſenſu ſtatuatur, mihi quidem exploratiſſimum eſt, γενεὰς illas Heſiodeas nullum comprehendere definitum annorum numerum, ſed aliis alias prolixiores eſſe, et ſingularum longitudinem, vel actionum quarundam ſerie, vel morum ſimilitudine, vel ipſius forſan Poetae arbitrio determinari. Quamuis enim aureum illud, quod vocatur, ſaeculum vno Saturni regno definiuit Heſiodus: Οἱ μὲν ἐπὶ Κρόνου ἦσαν, ὅτ' οὐρανῷ ἐμβασίλευεν; male tamen exinde concluditur longitudinem vnius hominum ſucceſſionis huic aetati Poetam tribuiſſe. Saturnum enim et Iouem diuina et immortali praeditos natura deſcribit, ideoque plures hominum ſucceſſiones ſub imperio Saturni praeteriiſſe pari ratione exiſtimauerit, qua Ioui in ſucceſſiuas hominum generationes imperium diſertis verbis attribuit. Dicit enim de Ioue, quod argenteae aetatis homines (Ἐργ. 138. ſeqq.) Ζεὺς Κρονίδης ἔκρυψε; deinde vero, Ζεὺς δὲ πατὴρ τρίτον ἄλλο γένος μερόπων ἀνθρώπων Χάλκειον ποίησ'; illiſque demum ſublatis, Αὖθις ἔτ' ἄλλο τέταρτον ἐπὶ χθονὶ πουλυβοτείρῃ Ζεὺς Κρονίδης ποίησε, et poſtremum de ferreo ſaeculo, Ζεὺς δ' ὀλέσει καὶ τοῦτο γένος μερόπων ἀνθρώπων. Cum igitur Iouis imperio plures hominum generationes ſint ſubiectae, quid impedit, ne totidem ſub Saturno etiam fuiſſe concludamus? Nihil certe obſtat huic hypotheſi, quod vnicum, ſcilicet aureum, genus hominum ſub Saturno floruiſſe dicitur. Vox enim illa, τὸ γένος non ad notandam hominum ſucceſſionem adhibetur, ſed reſpectum habet ad mores, indolem, conſuetudines, res geſtas; in quibus, qui inter ſe conueniunt vel magnopere diſcrepant, ii eodem eſſe

b) ibid. p. 416.

esse vel diuerso τῷ γένει dicuntur. Concludo igitur aureum illud saeculum eo vsque durasse, donec homines, conuersis studiis, moribusque, simplicem illam ab Hesiodo descriptam viuendi rationem exuerant.

Ita vero se rem habere, nec vna hominum successione aetatem terminari, a quarti illius, quod dicitur Heroicum, saeculi longitudine patebit. Illustriss. quidem Chronologus, vt suae faueat hypothesi, vltra aurei saeculi initium Deucalionis diluuium remouet *i*). Apollodorus *k*) autem et Proclus *l*) testantur, Iouem istud diluuium ad perdendos aenei saeculi homines immisisse. Quorum sententia quam sit vero consentanea, nec ante aeneum saeculum Deucalionem vixisse ex ipso Neutono constat. Tradit enim vir Magnus *m*), „decem „post Deucalionem annis Idaeos Dactylos ferrum in Ida „Cretensi inueniisse, illudque in arma et instrumenta fa„bricantes fabrorum et armariorum artibus apud Euro„penses initium posuisse". Quod si verum sit, necesse est, vt Deucalionem vsque ad aeneum saeculum et illius quidem extremam partem deducas. nam ipse Hesiodus (Εργ. 151) testatur in aeneo saeculo *ferrum nondum inventum fuisse* — μέλας δ' οὐκ ἔσκε σίδηρος. Pone igitur Deucalionem iuxta finem aenei saeculi, et computa hominum generationes, quae inter eum et ferrei saeculi initium intercesserunt, et sic tandem de intermedii saeculi, quod dicitur Heroicum, longitudine constabit. Post excisam Troiam ferreum saeculum incepit; discimus autem ab Homero *n*) a Deucalione ad Troianum bellum octo hominum generationes successisse, videlicet Deucalionem, Hellenem, Aeolum, Sisyphum, Glaucum, Bellerophontem, Hippolochum, Glaucum qui Troianorum fuit

i) Chronol. p. 13.
k) Biblioth. l. 1.
l) Comment. ad Hes. Εργ. v. 157.
m) Chronol. p. 13. 14.
n) Iliad. Z, 153. seqq.

fuit auxiliarius. In altera eiuſdem familiae linea ſeptem generationes Apollodorus *o*) et Proclus *p*) recenſent, nempe Deucalionem, Hellenem, Aeolum, Critheum, Pheretem, Admetum, Eumelum, qui eidem bello interfuit. Si igitur cum Neutono tres hominum ſucceſſiones centum annis circumſcribi ſupponamus, Heroicum ſaeculum fere in 266. annos, vel ſecundum Eumeli genealogiam in 233 excreſcere neceſſe eſt. Ipſe quidem Heſiodus (Ἔργ. 162.) diſertis verbis teſtatur plures hominum ſucceſſiones intra Heroici ſaeculi terminum comprehendi. Nam *iſtorum* inquit, *Heroum alii in Thebano, alii in Troiano bello interierunt.* Sed Thebani Heroes patres erant Troianorum, Tydeus Diomedis, Stheneli Capaneus, etc. De aliis quidem ſucceſſionibus quae a Thebano bello retro ad Deucalionis tempora praeterierant, apud Heſiodum ſiletur, illis ſolummodo memoratis Heroibus, qui maxime in iſto ſaeculo inclaruerunt, cauſamque praebuerunt praecipuam, cur illud ſaeculum Heroicum denominaretur. His omnibus perpenſis Neutonianam illam hypotheſin de γενεῶν Heſiodearum longitudine nequaquam eſſe probabilem concludo; ac proinde, etiamſi Heſiodus in ſaeculo ab excidio Troiae proximo floruerit, fieri tamen poſſe, vt multorum annorum interuallo ab illis temporibus remotus fuerit.

Sed inſtat Vir Magnus (Chronol. ibid.) — „Non „modo ipſe Heſiodus teſtatur ſe in ſaeculo a Troianis „temporibus proximo vixiſſe, ſed illud etiam ſaeculum „finem habiturum cum homines tunc viuentes caneſce„rent et morerentur; quod idem eſt, ac ſi dixiſſet ſae„culum illud ſuum longitudinis fuiſſe mediocris, et vna „hominum generatione terminandum". Verba Heſiodi ad quae reſpexit Neutonus, haec ſunt (Ἔργ. 108.):

Ζεὺς

o) Bibl. 1, 2. *p*) Comm. ad Heſ. Ἔργ. 157.

Ζεὺς δ' ὀλέσει καὶ τοῦτο γένος μερόπων ἀνθρώπων,
Εὖτ' ἂν γεινόμενοι πολιοκρόταφοι τελέθωσιν.

in quibus explicandis ipſe bonus (quam indignor!) in communem lapſus eſt errorem interpretum, qui ab accuratiſſimo Graeuio ſic reprehenduntur (Lectt. Heſiodd.): — „Inſulſe Interpretes Latini: — *Poſtquam facti circa tempora cani fuerint.* An γενέσθαι πολιοκρόταφον τελέθειν eſt fieri canum? Quid abſurdius fingi poteſt? „Γεινόμενοι ſunt τεχθέντες. Sic autem verte: — „*Quum vix nati caneſcant*, hoc eſt, ſeneſcant, quum vix „poſtquam lucem adſpexerunt, ſenio conficiantur, etc.“ Eandem pene phraſin a Ioſepho vſurpatam inuenias; apud quem Abramus breuem filii ſui iam, vt videbatur, mactandi, vitam deplorans, ἐπεὶδὴ, inquit *q*), γενηθεὶς ἀποθανοῖη, *Cum iam nato moriendum ſit.* Idem procul dubio eſt ſenſus verborum Heſiodi, qui a breui contemporaneorum ſuorum vita argumentum ducit, quod Iupiter, non quidem extemplo, ſed aliquando illud genus perditurus ſit, et meliora deinde ſaecula reducturus.

Quum vero, vt ſupra dixi, Neutonius ante aureum ſaeculum Deucalionem collocat, nec aliter quidem eius hypotheſis poteſt conſiſtere; expendamus argumenta, quae ad hanc opinionem muniendam adhibentur. Ex illis autem praecipua huiuſmodi fere ſunt: „*r*) Deucalionis diluuium in ſecunda vel tertia ante Cadmum generatione euenit; ſed Cadmus in aureo ſaeculo vixit; „ergo Deucalionis diluuium in ſecunda vel tertia ante „aureum ſaeculum generatione euenit. Probatur Deucalionis diluuium tertia fere ante Cadmum generatione „eueniſſe exhinc, quod Ino, Cadmi filia, nupſit Athamae, „filio Aeoli, filii Hellenis, filii Deucalionis. Probatur Cadmum in aureo ſaeculo vixiſſe, duplici argumento. 1. Aſterius, qui antiquorum erat Saturnus, in aureo ſaeculo vixit;

q) Antiqq. Iudd. l. 1. c. 13. *r*) Chron. p. 142. 148. 149. 159.

„vixit; ille autem Asterius Europam Cadmi sororem „vxorem duxit. 2. Curetes, quos secum Cadmus in „Graeciam inuexit, Iouem nutriuerunt; Iupiter autem „Minos erat Cretensis et Asterii filius".

Animaduertat Lector totam argumentationis vim ex hoc pendere, quod Asterius et Minos sint Saturnus et Iupiter ab antiquis celebrati, ac proinde Saturnus ille et Iupiter Cadmo coaeui fuerint; illud autem neutiquam probari, nisi verisimile sit, tum Curetas Iouem puerum nutriuisse, tum eosdem Curetas vna cum Cadmo in Graeciam venisse. Sed neutrum horum, vt opinor, vel certum est vel probabile. Curetas quidem Iouem nutriuisse ab Historicis memoratur; sed ab omnibus pro fabula summaeue re incertitudinis habetur. Strabo *s*), scriptor grauissimus, cum de his Curetibus copiosius disseruisset, hac de causa vereri videtur, ne Lector eum fabulis addictum existimauerit; inter discrepantes autem opiniones, quas de his congessit, vna est eorum *t*), qui Curetas non Iouis altores, sed Ioue et Calliopa natos perhibent. Neutonus quidem Lucianum huiusce rei testem adducit *v*), sed prorsus incommode eius vtitur testimonio, qui vniuersam Graecorum *μυθολογίαν* deridendam solet propinare. Quamobrem mirari licet, egregium hunc philosophum, in Mathematicis demonstrationibus *δεινότατον*, sperasse, tam leuibus argumentis, ab anilibus fabellis petitis, vniuersam antiquorum Chronologiam se posse subuertere. Sed concesso Curetas Iouem aluisse, vnde constat, illos vna cum Cadmo in Graeciam venisse? Refert quidem Herodotus (l. 5.) Phoenicios quosdam viros Cadmi comites artes literasque in Graeciam inuexisse; illos vero eosdem fuisse ac Cure-

s) *προήχθημεν δὲ διὰ πλειόνων εἰπεῖν περὶ τούτων, καίπερ ἥκιστα Φιλομυθοῦντες*, l. 10. p. 726. ed. Amst.

t) ibid. p. 723.

v) de saltatione, non de sacrificiis, vt citatur a Neutono Chron. p. 149.

Curetas Iouis altores neutiquam teſtatur. Ipſe etiam Diodorus (l. 5. p. 230. edit. Steph.), qui omnes Cretenſium hiſtorias explorauerat, eandem de Ioue et Curetibus fabulam narrat, ſed eorum opinioni penitus aduerſatur, qui illos vna cum Cadmo, Aſterio, Minoe vixiſſe arbitrantur; nam Cretenſes Heroas, Minoem, Rhadamanthum, etc. multis ſaeculis poſt deos genitos floruiſſe refert *x*). Porro Pauſanias et Strabo, qui eorundem Curetum mentionem faciunt *y*) ſaepiſſime, inter varias et repugnantes, quae de iiſdem praedicantur, fabulas, eorum cum Cadmo ſocietatis vel *συγχρονισμῦ* nuſquam meminerunt. Hypotheſis igitur Neutoniana, quod Cadmus Saturno et Ioui fuerit coaeuus, quodque Aſterius et Minos Saturnus ille et Iupiter fuerint, coniectura ſola nititur, omniſque probationis expers eſt, etiam illius, quae ab obſcura et ſibi ipſi ſaepius aduerſaria Graecorum *μυθολογία* petitur.

Sed alios Vir Magnus ſententiae ſuae patronos exhibet (Chron. p. 152.), ipſos nempe Cretas, qui Iouis tumulum in inſula ſua conſpici iactabant. Argumentum ſane *minime validum;* nam Cretes hac vnica de cauſa pro mendacibus vſque ad prouerbium notati ſunt *z*, Κρῆτες

x) l. 5. p. 237. Μετὰ δὲ τὰς τῶν θεῶν γενέσεις ὕςερον πολλαῖς γενεαῖς φασὶ γενέσθαι κατὰ τὴν Κρήτην ἥρωας ὀλίγας, ὧν ὑπαρχειν ἐπιφανεςάτας τὰς περὶ Μίνω καὶ Ραδάμανθον.

y) Pauſanias Meſſen. et Eliac. prior. Strabo l. 10.

z) S. Paulli epiſt. ad Tit. 1, 12. Callim. Hymn. in Iou. v. 8. Epimenides, vt teſtantur Hieronymus ad Titum, Auguſtinus contra Aduerſarium Legis, Chryſoſt. Sermon. III. Epiſt. ad Titum, et Origenes l. 3. contra Celſum. Innuit quidem Scholiaſtes Callimachi aliam ob cauſam Cretenſium mendacia in prouerbium abiiſſe: παροιμία ἐςὶ τὸ κρητίζειν ἐπὶ τῦ ψεύδεσθαι, ἀπὸ Ἰδομενέως τῦ Κρητὸς ῥηθεῖσα· ὃς λαχὼν μερίσαι τοῖς Ἕλλησι τὰ λάφυρα τῦ Ἰλίε, τὰ κρείττω ἑαυτῷ περιεποιήσατο. Et Suidas: Κρητίζειν· τὸ ψεύδεσθαι. Ἰδομενεὺς γὰρ ἐπιτραπεὶς τὸν ἄριςον ἑαυτῷ ἐξείλετο. Sed mecum certe

τες ἀεὶ ψεῦσαι, quoniam, vt a Callimachi Scholiaſte a) accepimus, hoc ipſum ſepulcrum Minois erat, hac inſcriptione inſignitum, ΜΙΝΩΟΣ ΤΟΥ ΔΙΟΣ ΤΑΦΟΣ, ſed cum iniuria temporis τὸ Μίνωος eraſum eſſet, pro Iouis ſepulcro oſtentabatur. Neutonus autem Cretenſium veracitatem vindicat, integram inſcriptionem Iouis ſepulcrum deſignare exiſtimans. Nam Μίνωος τοῦ Διὸς τάφος Latine reddidit, *Minois Iouis ſepulcrum*; Minois qui erat Iupiter; ſed haec verba verti debere, *Minois Iouis filii ſepulcrum*, ſubintellecto τῷ υἱῷ per ellipſin Graecis vſitatam, Graeculis omnibus eſt notiſſimum. Quod ſi ita ſe res habet, tota Neutonianae argumentationis moles funditus ruit. Nam ſi Minos non ſit Iupiter, Aſterius non eſt Saturnus; ſi Aſterius non ſit Saturnus, tum Cadmus Aſterio coaeuus in aureo ſaeculo non vixit: quod ſi Cadmus in hoc ſaeculo non vixerit, nequaquam probatur, quod probandum erat, Deucalionis diluuium in ſecunda vel tertia ante ſaeculorum initium generatione eueniſſe.

Sed inſtare poſſunt Neutonianae hypotheſeos fautores, parum intereſſe an Minos ſit ipſe Iupiter, an Iouis filius; hoc enim conceſſo, vnius ſolummodo generationis differentiam oriri quae in re tam remota et obſcura nullius eſt momenti. Sed falluntur illi, qui ſic argumentantur, quique aetatem Iouis conſtituunt reſpicientes ad aetatem eorum, qui pro filiis eius ſunt habiti.

Ioui

certe ſentiunt Callimachus; Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσαι· καὶ γὰρ τάφον, ὦ ἄνα, σεῖο Κρῆτες ἐτεκτήναντο· et Lucanus l. 8. extr. Tam mendax magni tumulo quam Creta Tonantis. et Nonnus Dionyſ. l. 8. Οὐ γὰρ ἀεὶ παρέμιμνε Διὸς ψευδήμονι τύμβῳ Τερπομένη Κρήτεσσιν, ἐπεὶ πέλεν ἠπεροπῆες.

a) ad Hymn. in Iou. v. 8. Ἐν Κρήτῃ ἐπὶ τῷ τάφῳ τοῦ Μίνωος ἐπεγέγραπτο, Μίνωος, τοῦ Διὸς, τάφος· τῷ χρόνῳ δὲ τὸ, τοῦ Μίνωος, ἀπηλείφθη· ὥστε περιλειφθῆναι, Διὸς τάφος. ἐκ τούτου ἂν ἔχειν λέγεσι Κρῆτες τὸν τάφον τοῦ Διός.

Ioui enim, quicunque is fuerit, in deorum numerum relato, et immortalitatem induiſſe credito, ſuccedentium hominum ſuperſtitio varios potuit imputare filios, non eos modo, qui eodem, quo ille in terris verſatus eſt, ſaeculo vixiſſe putabantur, ſed eos etiam, qui multa poſt ſaecula nati fuerunt, nimirum quotieſcunque adulatores regi cuiuis vel heroi hunc honorem adſcribere voluerunt. Sed Neutonus ab hoc negotio omnem ſuperſtitionem et fabulam remouet, eoſque vniuerſos qui Iouis filii dicti ſunt ita reuera fuiſſe exiſtimans, ex eorum notiori ſaeculo ipſius Iouis ſaeculum ſtatuere non dubitat. Huiusmodi argumentationis breue quoddam ſpecimen Lectori iuuat exhibere, vt quam fallax, inanis, et nullius ponderis ſit exemplo oſtendam. Secundum Neutonum (Chron. p. 38.) condita eſt Roma ſexcentis fere ante Chriſtum annis, ſecundum vſitatam chronologiam fere ſeptingentis quinquaginta. Ego autem ſi methodo Neutoniana probare velim longe antiquiorem fuiſſe Romam, ſequente argumento, quod ex Neutono didici, opinionem meam defenderim. Heros ille qui ſub Martis nomine colebatur, erat Seſoſtris Aegypti rex (ibid. p. 98), qui mille fere ante Chriſtum annis (ibid. p. 23.) floruit. Sed Mars Romuli erat pater, vt Liuius, Virgilius aliique memorant; ideoque Romam nongentis plus annis ante Chriſtum conditam fuiſſe neceſſe eſt fateamur. Vel alias ſic inſiſtam: — Romulus ſexcentis ante Chriſtum annis floruit; ergo Mars ſeu Seſoſtris, Romuli pater, non amplius ſexcentis et triginta. Quis tales rationes inanes eſſe non videt? Huiuſmodi tamen eſt omnis Neutoniana argumentatio de Aſterio, Minoe, cunctiſque inſuper deorum filiis, quae ex antiqua μυθολογία deſumta eſt.

Aliud vero argumentum, quo hypotheſin ſuam Vir Magnus tuetur, hiſce pene verbis conceptum legimus (ibid. p. 164.): „Aliquando cum Mentore in Ithaca „vixit Homerus, et ab eo multa didicit, quae pertinerent

„ad vitam et res geſtas Vlyſſis, cuius Mentor amicus „fuerat". Quod ſi verum ſit, Heſiodum, Homero ſupparem, in generatione poſt Troianum bellum proxima vixiſſe neceſſe eſt.

Sed vnde, quaeſo, conſtat Mentorem illum Ithacenſem Vlyſſi cognitum fuiſſe? Homerus nempe, vt tradit libellus ille de vita eius Herodoto adſcriptus, cum Mentore quodam in Ithaca verſatus eſt, a quo cum multa beneficia accepiſſet, hanc illi gratiam retulit, vt nomen eius Odyſſeae inſereret ſub charactere viri prudentiſſimi, et amici ſummi Vlyſſis. Haud commode ex ſuſpecto hoc libello argumentum petit Neutonus, cuius quidem auctoritati, vt iam patebit, quandocunque hypotheſi ſuae aduerſatur, ſolito vſus acumine, nihil tribuit. Sed hiſtoriae habeatur fides; cum Mentore Ithacenſi verſatus fuerit Homerus; aegre tamen euinces eundem Mentorem Vlyſſi familiarem fuiſſe ex eo, quod in Odyſſea talis deſcribitur. Solent enim Poetae, aliam referendi gratiam plerumque incapaces, amicorum nomina immortalitati conſecrare. Phemius ille (Odyſſ. P, 263.) quem in procorum epulis cithara canentem Homerus inducit, pro ipſius vitrico et praeceptore a praedicto Biographo venditatur. Tychius vero, quem (Iliad. H, 220.) σκυτοτόμων ὄχ' ἄριστον, et clypei ſeptemplicis fabricatorem idem celebrat, eundem Cuma diuerſantem benigno hoſpitio excepiſſe traditur. Et magiſtrum ſuum imitatus Virgilius, vt nobilibus quibusdam inter Romanos familiis blandiretur, *b*) Sergeſtum, Cloanthum, etc. Aeneae comites adiunxit. Sed quis ſibi perſuadeat vtrumuis poetam hiſtoriae in hac re auctoritatem ſecutum fuiſſe, vel exinde trahat argumentum, quo rei incertae fides concilietur? Quinimo nec ipſius Mentoris aetas facile pateretur, vt ille vna cum Vlyſſe, ac deinde cum Homero verſatus fuerit. Ita enim

b) Aeneid. 5, 121. 122.

enim computando colligimus. Vlyſſes ad Troianum bellum profecturus rei familiaris curam et regimen Mentori iam *ſeniori* committit (Odyſſ. B, 225.):

Μέντωρ ὄς ῥ' Ὀδυσῆος ἀμύμονος ἦεν ἑταῖρος,
Καὶ οἱ ἰὼν ἐν νηυσὶν ἐπέτρεπεν οἶκον ἅπαντα
Πείθεσθαί τε ΓΕΡΟΝΤΙ, καὶ ἔμπεδα πάντα φυλάσσειν.

Mentorem iſto tempore quinquaginta ad minimum annos natum fuiſſe ſuppono; nam Heſiodus virum quadraginta annorum iuuenem appellat *c*); Troia iam capta ad ſexageſimum annum peruenerat, ideoque florente Homero triginta quinque abhinc annis, haud procul abfuit a centeſimo, ſi ſuperſtes fuerit. Non igitur veriſimile eſt Mentorem illum, quocum vixiſſe Homerus dicitur, Vlyſſi cognitum fuiſſe; nec id quidem in animo fuit Biographo illi, qui Herodoti nomine inſignitur. Nam Homeri aetatem ad annum a capta Troia centeſimum ſexageſimum dedueit, quo tempore nemo certe ex Vlyſſis amicis in viuis eſſe potuit.

Sed ab ipſius, ni fallor, poetae verbis haec omnis lis de diſtantia inter Heſiodi aeuum et Troianum bellum componi poteſt. Octoginta poſt hoc bellum annis, ſi Thucydidi (l. 1. c. 12. p. 11. ed. Weteſt.) credamus, Graeci colonias deducere coeperunt. Alii *d*) quidem, inter quos Neutonus (Chron. p. 33.), anno poſt Troiam *ſexageſimo* Aeolicam migrationem primam factam conſtituunt; inter omnes autem conuenit *e*) non ante tertiam Aeolorum migrationem, quae poſt primam tertia generatione, poſt Troiam annis fere *f*) centum et quinquaginta facta fuit; Cumam conditam fuiſſe. Ipſe vero Heſiodus (Εργ. 636.) teſtatur patrem ſuum fuiſſe Cumanum, et in paupertatem tandem delapſum,

 relicta

c) Εργ. 441. Τεσσαρακοντέτης αἰζηός.
d) Strabo lib. 13.
e) Strabo l. 13. Pauſanias in Laconic. Vellei. Paterc. l. 1
f) Marmor Chronic. Homeri vita Herodoto adſcripta.

relicta iſta vrbe, Aſcram migraſſe. Veriſimile autem eſt, non eum ex primis Cumae colonis fuiſſe, ſed ex eorum poſteris; ejus autem familiam, quae in noua forſan colonia floruerat, proceſſu temporis ad anguſtias redactam. Ex qua hiſtoria licet determinatum aeui Heſiodei tempus ſtatui non poteſt, eius tamen aetas in tantum colligitur, vt iſtam poſt ducentos ad minimum annos a Troiano bello collocare neceſſe ſit. Quapropter quid ſibi velit Neutonus nequaquam intelligo, qui Heſiodum pluribus annis ante Aeolicam migrationem vixiſſe arbitratur.

His adiicio, quod Herodoti auctoritas, cui multum videtur Neutonus tribuere, cum illis eſt, qui inter Troiana tempora et Heſiodum maximam interponunt diſtantiam. Troianum enim bellum octingentis ante ſe annis accidiſſe, quadringentis Heſiodum floruiſſe exiſtimat (lib. 2). Cum eo videtur conſentire ſcriptor grauiſſimus, et fere ſuppar, Thucydides, qui de Homero abſque vlla cunctatione tradit (libro 1.): *πολλῷ ὕστερος ἔτι καὶ τῶν Τρωϊκῶν γενόμενος.*

Quin etiam ab ipſo pene nomine, quod Troiano ſaeculo Heſiodus attribuit, coniectare licet illud a ſuis temporibus remotius fuiſſe. *Ἀνδρῶν ἡρώων θεῖον γένος, οἳ καλέονται Ἡμίθεοι* (Ἐργ. 159.), auguſtius quiddam ſonat, quam quod de hominibus a nobis pene viſis et cognitis praedicare ſolemus. Reuera maximi homines in ſuo ſaeculo meri ſunt homines, et quamvis famam meritis ſuis reſpondentem adipiſcuntur, maior tamen e longinquo reuerentia, et venerationem conciliat antiquitas. Non niſi voluentibus annis res geſtae ſplendidis fabellis decorantur, et inſignes viri ad deos euehuntur g):

Praeſenti tibi maturos largimur honores
Iurandaſque tuum per nomen ponimus aras;

quis

g) Horat. Epiſt. 1, 2, 15. etc.

quis a vera veneratione profectum iudicauerit, nec potius a turpissima dominantium adulatione? Quanto rectius vera vita hominumque sensus in sequentibus exprimuntur?

Sed tuus hoc populus sapiens et iustus in vno,
Cetera nequaquam simili ratione modoque
Aestimat, et nisi quae terris semota suisque
Temporibus defuncta videt, fastidit et odit.

Si quis igitur suspicetur Hesiodum de hominibus triginta annorum interuallo a se remotis tam magnifica et portentosa praedicasse, nae ille non satis intelligit vel humani generis ingenium, vel rationem fabularum, quae longo interuallo res gestas sequuntur, et generatione quadam, vt dicitur, aequiuoca, ex veritatis corruptione nascuntur.

Iam vero summi viri rationes Chronologicas, quae ad Hesiodum immediate spectant, absoluisse videor. Instituti operis modum excederem, si vniuersas, quae in isto libro continentur, ad examen reuocarem. Sed negotium illud literatis viris commendo industria sua et perscrutatione dignissimum. Quamuis enim vniuersas simul sumtas tantum in se roboris habere non existimo, vt ab illis antiqua Chronologia subuerti queat; in iis tamen tanta scientia, tam perspicax iudicium, et acris vis animi elucet, vt etiam in hoc opere (quid vltra dicam?) Neutoni genius agnoscatur.

De aetate vero Hesiodi respectu habito ad aetatem Homericam quid sit statuendum dispiciamus. In hac re duobus testimoniis ante citatis accedo, Herodoti nempe et Chronici Marmoris auctoris, inter quos conuenit, eos vel iisdem temporibus vixisse, vel Hesiodum perpaucis annis praecessisse. Ad quod confirmandum non leue est argumentum, non solum in vtroque poeta veneranda illa morum simplicitas, quae certissima est nota antiquitatis, sed insuper eaedem similesue locutiones in vtriusque operibus subinde occurrentes; quibus non-

nulli quidem inducti existimant, quod recentior Hesiodus Homerum imitatus fuerit; sed cum easdem phrases rarissime a recentioribus vsurpatas inueniamus, aequius est concludere istas locutiones proprias fuisse isti saeculo, in quo poetae nostri vixerunt, et postea in desuetudinem abiisse. Sed cum alii aliter scriptores sentiant, et opiniones suas variis muniant argumentis, postulat instituti nostri ratio, vt eorum singula examini subiiciamus, et, quid in se ponderis habeant, perscrutemur.

Prima nota, per quam de vtriusque Poetae aetate iudicatur, diuersus est styli character, quem viri docti in vtroque se deprehendisse arbitrantur. Illud vero κρίτηριον, quam fallax sit et errori obnoxium, supra me memini innuisse. Iam vero eandem rem confirmare libet ab iis, quae vir doctrina et iudicio praecellens, Ioh. Alb. Fabricius ad hanc litem respiciens obseruauit *b*): „Iustus Lipsius in notis ad librum 1. Velleii affirmat „*maiorem simplicitatem et rudiorem antiquitatem* in Hesio„do comparere quam in Homero. Contra Salmasius ad „Solinum p. 867. Lipsii iudicium (nomine eius praeter„ito) refellens, contendit longe suauiorem Hesiodum „et comtiorem, eoque minus antiquitatis redolentem „censeri debere, quod Dionysio Halicarnassensi iudice „καὶ ἐφρόντισεν ἡδονῆς καὶ ὀνομάτων λειότητος, καὶ συνθέ„σεως ἐμμελοῦς. Quam Salmasii sententiam nuper Cl. „vir Ludolfus Neocorus in Historia critica Homeri am„plexus, *si ex scriptis, inquit, vtriusque Poetae iudicium* „*ferendum est, Homerus sane ob maiorem simplicitatem* „*remotiorem antiquitatem redolet. Comtior enim Hesio*„*dus et rotundior.* Sed quod pace doctissimorum viro„rum dictum esto, magna in vtroque simplicitas, nec „minor elegantia natiua in vtriusque poematis comparet; „vt aetatem diuersam ex adeo diuersi argumenti scriptis „tam

b) Biblioth. Gr. l. 1. cap. 13. sect. 1.

„tam parum diuersis coniicere fortassis sit operam per-
„dere. Praecipue cum omnes fere, qui Hesiodum Ho-
„mero antiquiorem negant, illum tamen putent vel ali-
„quo eodem tempore cum Homero vixisse, vel non ita
„multis annis post, quae exigua temporis diuersitas non
„adeo diuersum statim scribendi characterem inducit.“
Merito igitur reiicimus illud aetatis κριτήριον, quod a
styli charactere desumitur, praecipue cum inter viros
doctissimos, qualis sit vtriusque Poetae stylus, nondum
conuenerit. Quorum tamen discordiae hanc vnicam esse
causam existimo, quod qui maiorem Hesiodo quam Ho-
mero simplicitatem attribuunt, auctorem Ἰλιάδος cum
auctore Ἔργων καὶ Ἡμερῶν conferant; qui maiorem Ho-
mero, auctorem Ὀδυσσείας cum auctore Θεογονίας vel
Ἀσπίδος, haud interea secum reputantes, quantum a
subiecti diuersitate scribendi ratio variari debeat.

Aliud argumentum, ex quo aetas antiquior Homero
arrogatur, desumitur a vocabulis quibusdam ab Hesiodo
vsurpatis, quae in saeculo Homerico vel in vsu nondum
fuisse, vel diuersam ab ista, quam in Hesiodo obtinent,
tunc temporis significationem habuisse existimantur. Sic
enim Dan. Heinsius ad Ἐργ. 229. Ἀργαλέου πόλεμου τεκ-
μαίρεται: „Frustra non fuerunt antiquorum glossae ne-
„scio quae, quae nos monent, τεκμαίρομαι παρ' Ὁμή-
„ρῳ τὸ τελειῶ, παρ' Ἡσιόδῳ δὲ τὸ βουλεύω. Cete-
„rum, quod notabunt vtriusque poetae studiosi, vel ex
„hoc Homerum apparet Hesiodo nostro priorem, cui
„τὸ τεκμαίρεσθαι est τὸ τελειῶν. Antiqua enim lingua
„τέκμαρ ita in vsu erat. Philosophus Rhet. I. τὸ γὰρ
„τέκμαρ καὶ πέρας ταυτόν ἐστι κατὰ τὴν ἀρχαῖαν γλῶτ-
„ταν.“ Valeret hoc argumentum, si semper τὸ τεκμαί-
ρομαι τῷ τελειῶ aequipolleret, nec alio vnquam sensu
a veteribus vsurpatum inueniretur. Sed saepius ab ipso
Homero idem huic verbo, quem ei affigit Hesiodus,
sensus attributus est, vt ex sequentibus patebit. Iliad.
H, 70. Ἀλλὰ κακὰ Φρονέων τεκμαίρεται ἀμφοτέροισι.

Odyss.

Odyſſ. H, 317. Πόμπην δ' ἐς τόδ' ἐγὼ τεκμαίρομαι. M, 239. Εἰ δέ κε σίνηαι, τότε τοὶ τεκμαίρομ' ὄλεθρον. K, 563. Ἄλλην δ' ἡμῖν ὁδὸν τεκμήρατο Κίρκη. In his, inquam, omnibus eundem ſenſum obtinet τὸ τεκμαίρομαι, quem in verſu Heſiodeo ſupra citato, Ἀργαλέον πόλεμον τεκμαίρεται εὐρύοπα Ζεύς, et eiuſdem operis v. 239. Τοῖς δὲ δίκην Κρονίδης τεκμαίρεται, et apte ab Homeri interprete exponitur βάλλω, προσημαίνω. Nec quidquam obſtat huic interpretationi, quod notauit Ariſtoteles τὸ τέκμαρ eandem quam τὸ πέρας vetere lingua ſignificationem obtinuiſſe. Patet enim cauſſa, cur hic ei ſenſus attributus eſt; nam cum τὸ τεκμαίρομαι primario ſenſu *machinari*, *moliri*, *intendere*, ſignificaret, finis vero illud ſit, in quod homines colliment, et tendant, ideo τὸ τέκμαρ, quod proprio ſenſu *conſilium* et *propoſitum* denotat, pro ipſo *fine* veteres vſurparunt.

Aſſerunt porro vocem νόμος Homeri aetate in vſu non fuiſſe, ſed τὰς θέμιστας occurrere, quotieſcunque apud eum legum iuriſue fit mentio; ſed legitur νόμος apud Heſiodum; de qua re videat Lector, quae fuſius adnotaui ad Theog. 66. Illa interim hic loci reſponſio ſufficiat, quod a ſilentio Homeri male arguitur praetermiſſam vocem poſt eius ſaeculum natum fuiſſe. Quis enim credere vel omnino ſuſpicari poteſt, vniuerſum Graecae linguae theſaurum per eius poemata diſtributum eſſe?

Eiuſdem generis eſt obſeruatio illa, quam a ſummo viro Samuele Clarke in Notis ſuis in Homerum (in Iliad. B, 43.) factam legimus: „Occurrit haec vox καλὸς, in „Iliade et Odyſſea amplius *ducenties* et *ſeptuagies*; et his „omnibus in locis priorem ſemper producit. Vnde ſe„quentes mihi videor obſeruationes colligere, a nemine, „quod ſciam, occupatas. — — Quarto: Hinc mihi no„vo argumento confirmari videtur, Heſiodum non „aequalem fuiſſe Homeri, (niſi forte per longa regionum „interualla linguis loquebantur plane diuerſis,) ſed recen-

„tiorem

„tiorem multo, (quod et aliunde cenſuit Cicero; *Ho-*
„*merus*, inquit, *multis*, *vt mihi videtur*, *ante ſaeculis*
„*fuit*, lib. de Senectute): Heſiodus nimirum, vt prio-
„rem in voce καλὸς ſaepe producit (Ἐργ. καὶ Ἡμ. 196,
„Theog. v. 8. 17. 22. et alibi) ita eandem ſaepe quo-
„que corripit (Ἐργ. 63. Theog. 584. et 902.) neque hoc
„ſolum; verum etiam more Dorico vltimam in vocibus
„τροπὰς, δεινὰς, κύρτας, Ἀρπυίας, μετανωτίτας, βλὰς,
„(quin etiam et λαγὸς in Accuſatiuo plurali) corripuit:
„(Ἐργ. 182. 281. 293. Ἀσπ. Ἡρ. 302. Theog. 60. 267.
„401. 534. 653.) Cuiuſmodi exempla apud Homerum
„neutiquam occurrunt. Similiter vocem ὀπωρινὸς cuius
„penultimam Homerus ſemper producit, Heſiodus re-
„centiore pronuntiandi more corripuit Ἐργ. v. 33". Ad
haec reſpondeo; nihil certi vel probabilis de aetate
vtriuſuis Poetae ex hiſce obſeruationibus inferri poſſe,
ob defectum ſcilicet aliorum Poetarum Homero coaeuo-
rum. Si enim alii exſtarent, coaeui Poetae duo vel
plures, qui in vocum citatarum proſodia cum Homero
conſtanter et perpetuo congruerent, haud iniuria He-
ſiodum ab eorum praxi diſcrepantem ab eodem ſaeculo
amoueremus, eumque poſtea vel forſan prius (quid
enim vetat?) vixiſſe ſuſpicaremur. Sed cum nemo iam
talis, praeter Heſiodum, de quo quaeſtio eſt, ſuperſit,
ex cuius ſcriptis de communi praxi iſtius ſaeculi iudicare
poſſumus, ecquis tuto affirmauerit, omnes iſtius aeui
Poetas iſtam conſtanter ſecutos eſſe proſodiam, quam
ſibi Homerus praeſcripſit? Iudicium hoc eſſet, pace
tanti Viri dixerim, nimis temerarium. Nam quo ma-
gis aequalibus ſuis Homerus antecelluit, eo maiorem
ab ipſo ἀκρίβειαν, et ſtrictiores poeſeos regulas expe-
ctare fas eſt; alios autem inferioris notae Poetas, qui-
bus tantus rigor eſſet incommodus, laxiora ſibi frena
impoſuiſſe; omneſque omnium dialectorum varietates
ſibi in ſubſidium vocaſſe, ſuſpicari. Eiuſdem fere rei
inſigne exemplum vel aetas noſtra et patria ſuppeditat,

in

in qua eundem virum tum in ſenſuum ſublimitate, tum in numerorum modorumque venuſtate exactiſſima, aequalium ſuorum chorum longiſſime ſuperantem admiramur.

Habeat igitur iſtam Homerus laudem, quam praeclaro eius Interpreti denegare non poſſumus; Heſiodumque quem Homero in arte ſua inferiorem, nimirum ne nobis Παίνιδος ψῆφος obiiciatur, ſtatuimus, maiorem ſibi licentiam indulſiſſe, eumque nihilominus cum illo vixiſſe fateamur.

Noſtrae etiam hypotheſi obiici poteſt, quod eidem genti populoque diuerſos ritus et mores Homerus et Heſiodus attribuant ac proinde inter ipſos interuallum temporis haud mediocre intercedere neceſſe ſit, cum vix fieri poſſit, vt vniuerſa gens, mutatis moribus, ad contrarias conſuetudines repente transfugiat. Huius quidem diſcordiae, vnicum, quod ſciam, allegatum eſt exemplum; ad illa Heſiodi verba, (Ασπ. Ηε. v. 25.) Λοκροί τ' ἀγχέμαχοι notat Scholiaſtes: ὁ Ὅμηρος τἀναντίον εἶπεν (Iliad. N, 713.) Οὐ γάρ σφιν ταδίη ὑσμίνη μίμνε φίλον κῆρ. Reſponderi poteſt 1. non ſatis conſtare, an vterque Poeta de eodem populo verba fecerit. Nam cum diuerſae eſſent Locrorum gentes *i*), et Homerus, vt patet ex vrbium nominibus *k*), Opuntios et Epicnemidios ſolos Oilei Aiacis imperio deſcripſerit, ſuſpicari poſſumus Locros illos, qui Amphitryonem ſecuti ſunt, et ab Heſiodo ἀγχέμαχοι appellantur, Ozolitas fuiſſe qui ab aliis Locris interiecta Phocidis regione remouebantur, et fortaſſe, vt locorum ſitu, ſic inſtitutis et militia a prioribus illis diſtabant; de quibus ſane Heſiodum

i) Λοκροὶ ἀμφότεροι. Xenoph. de Ageſilao rege. Et Hiſt. Gr. l. 4. Ὃν τρόπον δ' ἡ Φωκὶς τῇ Βοιωτίᾳ παρᾴκειται, τὸν αὐτὸν καὶ ἡ Λοκρὶς τῇ Φωκίδι ἑκατέρᾳ· διττὴ γάρ ἐστι etc. Strab. l. 9. p. 637. ed. Amſt. Ἐφεξῆς δ' ἐστὶν ἡ Λοκρὶς. διήρηται δὲ δίχα. ibid. p. 650. Pauſan. in Phocicis.

k) Iliad. B, 531. Τῶν γε μὲν Ἑσπερίων Λοκρῶν Ὅμηρος οὐ μέμνηται. ibid. p. 653.

dum verba feciſſe veriſimilius eſſe arbitror ex eo, quod iſti Locri Taphiorum et Teleboarum, quibuſcum bellum gerebat Amphitryo *l*), erant finitimi. 2. In dubio eſt, an vteruis Poeta ſingularum gentium mores et conſuetudines, quales in Troianis erant temporibus, deſcripſerit, vel cognorit: Neſcio equidem quo pacto ad ipſos tam magno temporis interuallo remotos iſtiusmodi circumſtantiarum notitia poſſet peruenire, quippe cum in iſta aetate hiſtoria vel nulla eſſet, vel admodum imperfecta, et Homerus ipſe (Iliad. B, 486.) teſtetur, res maxime memorabiles Graecorum ducum populorumque nomina, incerta et obſcura fama ſe accepiſſe. 3. Idcirco probabile eſt vtrumque Poetam ſingulis gentibus a ſe memoratis ritus et conſuetudines non ex vera hiſtoria, ſed pro arbitrio attribuiſſe, illud ſibi ſolum proponentes, vt poemata ſua pulcris deſcriptionibus et grata varietate decorarent; vt omnino temerarium eſſet et ineptum ex epithetis illis πλήξιππος, ἀγχέμαχος etc. de varia variarum gentium militia aliquid ſtatuere. 4. Obſeruari debet hanc obiectionem petitam eſſe ex Ἀσπίδι Ἡρακλέους, quod quidem poema pro genuino Poetae noſtri opere habendum duxi; de illo tamen ſic mecum ſtatuens, infirmiora eſſe argumenta, quibus eius αὐθεντία, quam quibus Homeri et Heſiodi συγχρονισμὸς euincitur. Si cui igitur citata obiectio alicuius eſſe momenti videatur, in illam potius, quam in hanc incidat ſuſpicio.

l) Iliad. B, 486.

IOH. ALBERTVS FABRICIVS

DE SCRIPTIS HESIODI.

Per opus Heſiodi, cui auctoritatem Homericis ſcriptis proximam tribuit Velleius, ſuſpicari liceat, peculiariter ab eo intelligi Poema, cui titulus: Ἔργα καὶ Ἡμέραι, *Opera et Dies*: nihil enim inter omnia Heſiodi ſcripta, iſthoc vnico eſt celebrius, nihil in veterum ſcriptis frequentius vſurpatum, imo quod ſolum pro Heſiodio agnoſcebant Boeotii, Heliconis accolae, teſte Pauſania in Boeoticis p. 771. Hoc perperam in duo diverſa ſcripta diſtingui, quorum alterum ἔργα, alterum a v. 763. ἡμέραι inſcribitur, probat Dan. Heinſius in Introductione c. 18. Olim enim doctrina τῶν ἡμερῶν ſiue de diebus homini oeconomo obſeruandis, ſine vlla diſtinctione ἔργα ſiue vitae praecepta ſubſequebatur, ita vt communis ac generalis eſſet inſcriptio ἔργα καὶ ἡμέραι, quo nomine etiam allegant paſſim veteres vnum aliquem verſum poetae producentes, licet ſaepius breuitatis cauſa tantum ἔργα appellant, neque cauſa eſt, cur poſt verſum 380. ſecundus liber incipiat; neque enim conſtat ab Heſiodo in plures libros hoc opus diuiſum fuiſſe, neque hanc diſtinctionem vel ſcriptores antiqui, vel Codd. Mſſ. probae notae agnoſcunt, vt docuit Ioh. Georg. Graeuius, elegantioribus litteris, quas cum ſingulari laude ornabat, nuper ereptus, Lection. Heſiodd. c. 9. Quanquam Poematis iſtius a citharoedis per partes decantari ſoliti, partes ſingulae pro argumenti varietate a veteribus Grammaticis laudantur interdum ſub titulis:

δαιμο-

δαιμονολογία, πανδώρα, πιθοιγία, λήξεις *a*). Quemadmodum partes poeseos Homericae similiter ab argumento appellatas notatum a me supra est c. 3. num. 28. Sic et ἡμέρας Hesiodi seorsim quandoque laudant Grammatici recentiores, vt Iohannes Tzetzes Chiliad. 12. v. 174. καὶ ἐν τῇ βίβλῳ τῶν ἡμερῶν ἀστρολογεῖ δὲ πόσα; Eustathius ad Odyss. Σ, p. 661. ἢ καὶ ὅτι πρὸς τὰς ἡλιακὰς ἡμέρας βλέπει ὁποῖόν τι καὶ τὸ Ὀρφέως καὶ Ἡσιόδου περὶ ἡμερῶν.

Dicitur Hesiodus in hoc opere imitatus esse Ἔργα καὶ ἡμέρας Orphei de quibus dixi lib. 1. c. 19. §. 3. Sed Plinius l. 14, c. 1. affirmat Hesiodum praecepta agricolis pandere orsum, et l. 18, c. 25. principem omnium de agricultura praecepisse. At valde incertum est poemata Orpheo tributa Hesiodo fuisse antiquiora, perinde vt fallitur idem Ioh. Tzetza, qui in scholiis p. 180. b. editionis Heinsianae putat Hesiodum quaedam hausisse ex *Melampode b*), cum Melampus ille, ex quo ibi nonnulla a Tzetza proferuntur, longe sit Hesiodo iunior, et libros suos Ptolemaeo Philadelpho inscripserit.

Quanquam vero vocabulum ἔργον peculiariter interdum dicitur de agricultura, operisque rura colentium, vt notauit Eustathius ad Iliad. ε', p. 1135. et de hoc ipso Hesiodi poemate agens Olympiodorus in 1. Meteor. praxi 17. Salmasius de Vsuris p. 299. Petr. Moll ad Longum p. 37. et Anna Daceria p. 22. ad Anacreontem, ac nouissime Cl. Lambertus Bos Obseruatt. Critt. c. 6. p. 32. seqq. Praeterea Manilius quoque non aliud scriptum intellexit, cum l. 2, v. 19. s. de Poeta nostro cecinit:

Quin

a) Vide Eustath. in Iliad. ω, p. 1501. Heinsii Introduct. c. 7. Hesiodum ψευδῆ vocat Lucianus in Hermotimo T. I. p. 522.

b) Hunc locum ni fallor, respicit Salmasius p. 825. de annis Climactericis, vbi Melampodem refert inter eos, qui ἡμέρας scripserint. Sed et Hesiodi loca quaedam illustrat ibidem vir doctissimus.

Quin etiam ruris cultus legesque rogauit,
Militiamque soli, quos colles etc.

Neque Plinius 14, 1. *Tanta priscorum cura fertilior, aut industria felicior fuit, ante millia annorum* (scripsit Plinius circa annum V. C. 830.) *inter principia litterarum Hesiodo, praecepta agricolis pandere orso, subsecutisque non paucis hanc curam eius.* Neque Themistius Orat. 30. vbi ei Hesiodus dicitur τὴν ποίησιν διανείμας εἰς Ἡρώων τε καὶ Μυσῶν ἐπαίνους, καὶ τὴν γεωργίαν ἐν τούτοις τάξας. Tamen Hesiodi scopus princeps in hoc poemate non fuit agri colendi rationem tradere, sed *Persen* fratrem suum (quem ἑτοποιὸν nescio quam vere Suidas vocat) a voluptatibus et otio auocare, ethicisque atque oeconomicis praeceptis imbuere: ἔγραφε δὲ βιβλίον τὸ παρὸν πρὸς Πέρσην τὸν ἀδελφὸν παραίνεσιν ἠθικὴν καὶ οἰκονομικὴν περιέχον παντοίαν; quam Tzetzae obseruationem Introductione sua multis confirmauit Dan. Heinsius, et capite vlt. ostendit vocabulum ἔργα latius sumi debere, ac de vniuersis, quae bono oeconomo facienda incumbunt, esse intelligenda. Illam viri docti sententiam Scholiastes Nicandri quoque comprobare videtur, dum p. 27. b. Hesiodum laudat ἐν τοῖς πραττομένοις; praecipue vero Maximus Tyrius Heinsio ipsi commemoratus, qui diss. 16. ait Hesiodum scripsisse τὰ εἰς τὸν βίον ἔργα τε ἃ δρασέον, καὶ ἡμέρας ἐν αἷς δρασέον. Sic θαλάσσια ἔργα scripserat Pancrates Arcas laudata Athenaeo 7, p. 283. et alibi.

In deliciis hoc poema fuit olim Seleuco Nicatori, ita vt capiti eius mortui appositum fuerit inuentum teste Ptolemaeo Hephaestione l. 5. apud Photium cod. 190.

Primos decem versus Hesiodum auctorem agnoscere negat Plutarchus, qui l. 9. Sympos. problem. 1. versum ἀπ᾽ ἄρα μοῦνον ἦεν ἐρίδων γένος vocat πρῶτα τῶν ἔργων. Negat Pausanias in Boeot. p. 771. ex mente accolarum Heliconis, qui prooemium in Musas Hesiodo abiudicabant et initium poematis affirmabant esse τὸ ἐς ἐρίδας, demonstratis

tis ſcriptori illi antiquiſſimis plumbeis laminis, in quibus τὰ ἔργα eo modo inſcripta erant. Similiter Ioh. Tzetzes auctor eſt, prooemium Heſiodo abiudicatum eſſe ab Ariſtarcho, Praxiphane Theophraſti diſcipulo, aliiſque; ἰστέον ὅτι Ἀρίσταρχος καὶ ἕτεροι ὀβελίζουσι τὸ προοίμιον, καὶ Πραξιφάνης ὁ μαθητὴς Θεοφράστου, λέγων ἀπροοιμιάστῳ βιβλίῳ ἐντυχεῖν, ἀρχομένῳ ἐντεῦθεν. Οὐκ ἄρα μικρὸν ἦν ἐριδῶν γένος. Reiicit etiam Heinſius c. 17. Introduct. profeſſus mali Poetae eſſe, ſed boni Philoſophi, et qui cum cura hunc librum perlegerit. Neque defuiſſe olim, qui Heſiodi poemata interpolarent, docet Pauſanias in Corinth. p. 171. At enim Dio Chryſoſtomus diſſ. 12. p. 199. ita hoc prooemium Heſiodi non dubitat, vt propter illud Heſiodum etiam praeferat Homero.

In ἔργα καὶ ἡμέρας triplicia Graeca exſtant ſcholia atque commentaria, in quibus ſingulis prooemium quoque explicatur. Antiquiſſima ſunt *Procli*, neque integra illa ſed excerpta tantum ἐκ τῶν Πρόκλου Διαδόχου c) argumenti maximam partem philoſophici moraliaque et παιδευτικὰ perſequentis. Secunda ſunt d) *Ioh. Tzetzae*, hominis non ineruditi, ſed vani et Proclo ſaepe praeter rem petulanter inſultantis. Tertia *Emanuelis Moſchopuli* Grammatica et intelligendae Poetae dictioni vtiliſſima. Denique ſubiecta eſt *Ioh. Protoſpatharii* ἐξήγησις Φυσικὴ τῶν ἡμερῶν Ἡσιόδου in filii gratiam ab auctore ſcripta et pauciſſimorum foliorum. Porro ediſcendum pueris Heſiodum datum eſſe iam olim, docet vel Ciceronis illud Epp. 6, 18. *Lepta ſuauiſſimus ediſcat Heſiodum, et habeat in ore:* τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα. Etiam a

 Rhapſo-

c) Ita coniicio ex verbis his Graecis, quae in editionibus praeponi video. In MS. tamen Cod. Gudiano, qui editis locupletior non eſt, inſcribitur: Πρόκλου Διαδόχου εἰς τὰ ἔργα καὶ ἡμέρας Ἡσιόδου.

d) Meminit Tzetzes ipſe Chil. 6, 842.

Rhapſodis cantatum ad lyram teſtis Plutarchus Sympoſ. 9. p. 736. et 743.

Solet Heſiodi ἔργοις vulgo ſubiici ΑΣΠΙΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ ſiue *de ſcuto Herculis poema*, quod plurimi olim negarunt eſſe Heſiodi. Nam praeter Boeotos quos ſola ἔργα pro genuino Heſiodi ſcripto habuiſſe ex Pauſania ante nota ui, Ariſtophanes Grammaticus eam ſuppoſititiam eſſe ratus eſt, et ex Homeri deſcriptione ἀσπίδος Iliad. Σ, expreſſam, teſte anonymo Graeco ſcholii, quod in editione Aldina ἀσπίδι ſubiicitur. Longinus in libro περὶ ὕψους p. 56. verſum Ἡσιόδειον ex Aſpide proferens addit: εἴγε Ἡσιόδῳ καὶ τὴν ἀσπίδα θετέον. Theodoſius Alexandrinus in ſcholiis ineditis ad Dionyſium Thraecem: δεῖ δὲ τὸν γραμματικὸν καὶ τὰ Ἑλληνικὰ βιβλία γινώσκειν. Εἰσὶ γὰρ καὶ ἐν αὐτοῖς ὁμώνυμα βιβλία ψευδῆ, οἷον ἡ ἀσπὶς Ἡσιόδου καὶ τὰ Θηριακὰ Νικάνδρου· ἑτέρων γάρ εἰσι ποιητῶν. In aliis ad eundem Dionyſium ſcholiis ineditis: ζητοῦμεν δὲ καὶ τὸν συγγραφέα, ἵνα τὸ ἀξιόπιστον ἢ μὴ τοῦ συγγραψαμένου καταλάβωμεν. Τοῦτο δὲ διὰ ἐπίγραφα (forte ψευδεπίγραφα) τῶν βιβλίων, ὡς ἔχει ἡ ἀσπὶς Ἡσιόδου· ἑτέρου γάρ ἐστιν. Ἐπιγραφῇ δὲ καὶ ὀνόματι ἐχρήσατο τοῦ Ἡσιόδου, ἵνα τῇ ἀξιοπιστίᾳ τοῦ ποιητοῦ ἀξία κριθῇ ἀναγνώσεως. Euſtathius ad Iliad. Σ, p. 1218. ex Homeri aemulatione (Ὁμηρικῷ ζήλῳ) quaedam in illa expreſſa notat, ſed p. 2110. tamen tantum ait intereſſe inter Homeri Ἀσπιδοποιΐαν e) et

e) Vt Homeri partem poſtremam Iliados Σ ἀσπιδοποιΐαν vocat Euſtathius et Pſeudo-Didymus ad v. 491.: ita Servio ad 12. Aen. v. 161. Heſiodus etiam laudatur in Ἀσπιδοποιΐᾳ. Philoſtratus iunior teſte Suida ſcripſerat Παράφρασιν τῆς Ὁμήρου ἀσπίδος. Iudice Ludouico Heſtello (Clouis Heſteau) Heſiodus Homericum Achillis ſcutum in ſuo poemate fideliter expreſſit. *Heſiode en ſon Aſpis n' a fait, que rebatre le bouclier d' Achilles forgé par Homere.* Vide Anton. Verderii Biblioth. Gallicam p. 232.

et Hesiodi aspidem, quantum inter diuinum opus et hominis.

In veteri scholio, quod in editione Aldina subiicitur, notatur illius initium legi in quarto Hesiodi Catalogo, Τῆς ἀσπίδος ἡ ἀρχὴ ἐν τῷ δ' καταλόγῳ φέρεται μέχρι στίχων ν' καὶ σ'. Hunc quartum Catalogum viri docti non absurde sentiunt complexum fuisse Hesiodo tributas μεγάλας ἠοίας, Eunapio in Aedesio aliisque pluribus commemoratas, quarum partem esse Aspidem prima huius poematis vox ἢ οἵη dubitare nos vix permittit, et iam pridem persuasum fuit Guil. Cantero Nou. Lect. 4, 3. Tres priores Catalogi subinde laudantur sub titulo Κατάλογοι γυναικῶν. Sane Harpocrationi in μακροκέφαλοι, et Suidae in Ἀπὸ γῆς οἰκοῦντες laudatur Hesiodus ἐν τρίτῳ γυναικῶν καταλόγῳ. Post librum quartum ἠοίας μεγάλας complexum, fuit quintus ἡρωϊκὴ γενεαλογία siue ἡρωγονία Heroum natales ex foeminis illustribus describens. Nam teste Maximo Tyrio diss. 16. Hesiodus χωρὶς μὲν τῶν ἡρώων, ἀπὸ γυναικῶν ἀρχόμενος, κατέλεγε τὰ γένη, ὅσις ἐξ ἧς ἔφυ. Vide quae in hanc rem disputata sunt viris doctissimis Samueli Petito ad leges Atticas p. 460. sqq. Is. Casaubono ad Strab. 1, p. 26. Dan. Heinsio ad Hesiodi Interpretes p. 76. seqq. et Ioh. Meursio Attic. Lect. 2, 20. Quanquam vero Aspidem ita ponimus fuisse ἠοιῶν μεγάλων partem, nihilominus incerta res fuerit de auctore Hesiodo, quoniam totum illud opus suspectum doctis iam pridem fuisse testatur Aelianus, vbi ad illud respiciens subiungit: εἰ μὴ ἄρα ἦν εἶσω Ἡσιόδου τὰ ἔπη, ἀλλ' ὡς πολλὰ καὶ ἄλλα κατέψευσαι αὐτοῦ. lib. 12. Var. Hist. 726. edit. praeclarae Perizonianae. Iosephus Scaliger Epistola 247. ad Salmasium p. 530. *Vt anni sic poeseos graecae quatuor tempestiuitates fuisse animaduerti. Prima fuit illa, in qua princeps Homerus et Hesiodus. Hanc potes iudicare atque adeo vocare ver Poetices, pubertatem potius, quam infantiam. Excipit eam aestas non feruida quidem, sed*

quae ex illo vere vestigia non obscura retinuit, in qua Onomacritus, Solon, Tyrtaeus, et quisquis auctor fuit τῶν ἡοιῶν καὶ τῆς ἀσπίδος, *quam praeposstero iudicio Criticorum natio Ascraeo illi tribuit.* Scaligero assentiuntur Heinsius, et in libro de poetis Vossius. Apollodoro tamen aliter olim visum qui l. 2. Biblioth. Aspidem audacter Hesiodo adscribit. ad quem locum Tan. Faber p. 274. *Sane miror fuisse olim, atque adeo hodieque reperiri, qui ea de re dubitent. Certa enim res est, et qui Hesiodi non esse putant* τὴν ἀσπίδα, *nae illi poesin graecam haud satis norunt.* Audacter etiam Aspidem Hesiodo tribuit Athenaeus l. 4, p. 180. Sed et Megacles Athenienſis et Apollonius Rhodius et Stesichorus Hesiodi esse illud poema non dubitarunt vt notat auctor vetus scholii, quod in edit. Aldina subiici dixi et hoc loco integrum describam. Τῆς ἀσπίδος ἡ ἀρχὴ ἐν τῷ δ' καταλόγῳ Φέρεται μέχρι στίχων ν' καὶ σ'. Ὑπόπτευκε δὲ Ἀριστοφάνης ὀχ ὁ Κωμικὸς, ἀλλά τις ἕτερος Γραμματικὸς, ὡς ὄκ ὄσαν αὐτὴν Ἡσιόδῳ, ἀλλ' ἑτέρῳ τινὸς τὴν Ὁμηρικὴν Ἀσπίδα μιμήσασθαι προαιρουμένου. Μεγακλῆς δὲ ὁ Ἀθηναῖος γνήσιον μὲν οἶδε τὸ ποίημα, ἄλλως δὲ ἐπιτιμᾷ τῷ Ἡσιόδῳ, ἄλογον γάρ φησιν ποιεῖν Ἥφαιστον τοῖς τῆς μητρὸς ἐχθροῖς ὅπλα παρέχοντα. Ἀπολλώνιος δὲ ὁ Ῥόδιος ἐν τῷ γ' φησὶν αὐτῷ εἶναι ἔκ τε τῆς χαρακτῆρος, καὶ ἐκ τῆς τὸν Ἰόλαον ἐν τῷ καταλόγῳ εὑρίσκειν ἡνιοχοῦντα τῷ Ἡρακλεῖ. Ὡσαύτως δὲ καὶ Στησίχορός φησιν Ἡσιόδου εἶναι τὸ ποίημα.

In hoc Poema exstant Commentarii graeci *Iohannis Tzetzae* et alterius *Iohannis Pediasimi*, Diaconi, iunioris vtique Ioh. Philopono, quem laudat p. 197. In Etymologico MS. apud doctiss. Kusterum in ἀλκαία allegantur *Hieronymus* et *Epaphroditus* ἐν ὑπομνήματι ἀσπίδος Ἡσιόδου.

Supereſt ex iis, quae exstant, Hesiodo tributis scriptis dicenda longe celeberrima ΘΕΟΓΟΝΙΑ, hoc est, *Deorum generatio*, vt Lactantius transfert l. 1. c. 5. siue *origines*

gines deorum γενητῶν f), quam non memini a quoquam vocari in dubium aut Heſiodo abiudicari niſi ab vnis Boeotiis, de quibus ſupra dixi ex Pauſania p. 771. Neque tamen per omnia fidem Boeotiis habuit ipſe Pauſanias, ſed p. 781. laudans Heſiodum in Theogonia ſubiungit: *προσιέσθω δὲ ὅτῳ φίλον τὴν θεογονίαν.* Confer eundem p. 634. Neque dubitarunt illam Heſiodo tribuere Pythagoras, (qui finxit Heſiodi animam vidiſſe ſe apud inferos vinculis adſtrictam columnae aereae, ſtridentemque, propter ea quae de diis finxerat, teſte Laertio l. 8. ſect. 21.) Herodotus 2, 53. Plato, qui Theogoniam ſubinde ſequitur notante Proclo in Timaeum l. 5. p. 291., Ariſtoteles l. 3. de coelo cap. 1. et alibi, Manilius l. 2. v. 12. ſ. nec Agatharchides Cnidius apud Photium p. 722. edit. Hoeſchel. neque Eratoſthenes in Cataſterismis c. 9. et 1. et 19. et 32. neque *Acuſilaus g*) Argius, qui

f) Vide Radulphum Cudworthum de vero Syſtemate intelligibili vniuerſi p. 211. 212. 216. Ioh. Clericum ad v. 44. et 106. Porro Theogoniam ante *ἔργα καὶ ἡμέρας* ab Heſiodo editam non dubitat Proclus p. 24. ad Heſiodum: *δῆλον δὲ ὡς προεκδέδοται ἡ Θεογονία.* Confer quae de ordine ſcriptorum huius Poetae notaui infra num. 19.

g) Acuſilai Argiui genealogias laudant praeter Strabonem et alios Voſſio dictos in Hiſt. Graec. p. 436. Tertullianus l. 2. ad Nationes c. 2. (vbi male viri docti reponunt *Arceſilaus.*) Schol. Heſiodi ad Theog. p. 269. Scholiaſtes Homeri et Suidas, qui refert Acuſilaum genealogias ſcripſiſſe *ἐκ δέλτων χαλκῶν.* Miror Cl. Dodwello in Diſſ. de aetate Phalaridis p. 25. ſ. Acuſilaum antiquiorem videri Heſiodo; vel ſaltim *ἡσιῶν μεγάλων* ſcriptore. Arduum enim mihi eſſe videtur in tam remota antiquitate veritatem hiſtoricam argumentando aſſequi vel tueri contra diſerta veterum ſcriptorum teſtimonia. Praecipue obſervandum, quod apud Suidam in *Συγγράφω* diſerte legitur, *τὰ Ἀκουσιλάου νοθεύεσθαι.* Confer Valeſium ad Harpocr. in *Ὁμηρίδαι.* Alius fuit Acuſilaus Athenienſis Rhetor, ſub Galba, de quo idem Suidas. Alius denique Acuſilaus Tarentinus, Pythagoricus Iamblicho memoratus.

qui in Theogonia ſua Heſiodum ſaepenumero caſtigauit teſte Ioſepho l. 1. contra Apionem p. 1034. neque *Eumelus* Corinthius, a quo non minus atque ab Acuſilao, Heſiodi Theogoniam proſario ſermone expreſſam et pro ſua venditatam eſſe tradit Clemens Alex. 6. Strom. p. 629. Neque *Xenophanes Colophonius*, quem in elegiis ſuis ac iambis perſtrinxiſſe ea, quae Heſiodus de diis ſcripſerat, teſtatur Laertius 9, 18. et Sextus Empiricus adu. Mathemat. l. 1. p. 57. et 341. Neque *Demoſthenes Thrax*, a quo eiuſdem Theogoniae Heſiodeae metaphraſin proſariam ſcriptam eſſe Suida referente cognoſcimus, vel *Ariſtonicus* Grammaticus, aut *Zenodotus* Alexandrini, quos in Heſiodi Theogoniam ſcripſiſſe, vt Sabinum Sophiſtam in Acuſilai, ex eodem Suida conſtat. Nec *Zeno Stoicus*, quem Cicero l. 1. de nat. Deor. c. 36. teſtatur Theogoniam interpretatum eſſe, nec *Chryſippus* denique, quem idem Cicero l. 2. auctor eſt fabulas Orphei, Muſaei, Heſiodi, Homerique ad rerum naturam accommodaſſe.

Nihil vero aliud ſignificare videntur veterum Genealogiae ac Theogoniae, quales praeter Heſiodum ſcripſerunt Abaris *b*), Muſaeus *i*), Pherecydes Athenienſis *k*), Orpheus *l*), Ariſteas, Epimenides *m*), Antiphon *n*), Hecateus *o*), Andron *p*), Dromocrides *q*), Aemilius Macer,

b) Suidas in Ἄβαρις.

i) Laertius in prooemio.

k) Vide quae viri docti notant ad Laertium in Pherecyde, et Suidam in Φερεκύδης. Idem opus ni fallor, reſpicitur ab Eratoſthene in Cataſterismis, Scholiaſte Homeri, Germanici, Pindari, et Apollonii, quando Pherecydem laudant.

l) De hoc dixi ſupra l. 1. c. 19. Adde Theod. Canterum 1, 26. et 2. Var. Lect. et Rich. Bentleium in limine Epiſtolae ad Ioh. Millium.

m) Vide de Epimenide ſupra l. 1. c. 6. §. 3. et de Ariſtea l. 1, c. 2. §. 6.

n) Irenaeus 2, 19.

o) Athenaeus l. 4.

p) Schol. Apollonii. Confer H. Lindenbrogium ad Cenſorinum p. 33.

q) Fulgent. 2, 17. Mythol.

Macer *r*), itemque alii, nihil, inquam videntur significare aliud, quam Cosmogoniam φυσιογονίαν ac Geogoniam fabulis Poeticis obumbratam, vt recte obseruatum est acutissimo Philosopho Thomae Burneto in Archaeologia Philosophica p. 297. 399. s. et in theoria telluris l. 2. c. 7. vbi inter alia locum insignem in Aristoph. Auibus p. 395. edit. Froben. confert cum Orpheo atque Hesiodo. Adde Simplicium ad 3. de coelo comment. 6. et Cotelerii notas ad recognitiones Clementis l. 10. c. 31. Nescio, satisne firmum argumenti genus sit Thomae Galei viri cum insigni litterarum Graecarum iactura nuper denati, qui in notis ad Apollodorum p. 6. ex eo, quod in Theog. Hesiodi v. 218. Parcae noctis filiae esse dicuntur; at v. 913. Iouis ac Themidis, concludit, poema hoc non vnius esse auctoris, et fortasse partem Theogoniae Orphei Hesiodo adsutam.

In Theogoniam exstant Commentarii Graeci duplices, quorum vnus inscribitur: τῦ σοφωτάτυ καὶ λογιωτάτυ Κυρῦ Ἰωάννυ Διακόνυ τῦ Γαληνῦ εἰς τὴν Ἡσιόδυ θεογονίαν ἀλληγορίαι *s*). alter vero: Σχόλια εἰς τὴν Ἡσιόδυ θεογονίαν παλαιά; quorum auctorem *Didymum* existimasse videtur Natalis Comes l. 6. c. 18. Mythol. p. 633.

r) Nisi apud Nonium in *picumnus* (quae auis est Marti dicata) legendum *Ornithogonia* vt sane videtur. Confer Colomesium ad Gyraldum p. 217. Idem p. 120. notat *Cynaethonem* Lacedaemonium cuius etiam Ἡρακλείαν laudat Schol. Apollonii, non *Theogoniam* scripsisse, vt affirmat Gyraldus, sed *Telegoniam*. Atque ita Vossius quoque p. 13. de Poetis Graecis ex Eusebii Chron. ad Olymp. V. 3. quanquam Meursius Misc. Lacon. 4, 17. apud Hieronymum et Marianum Scotum putat legendum *Genealogiam*, quia Pausanias testatur eum γενεαλογῆσαι ἔπεσι. Sed hoc etiam in Telegonia facere potuit. Constat tamen alioqui Telegoniam scriptam ab Eugemone Cyrenaeo, quem Aesopo aequalem facit Syncellus p. 239.

s) Allegoricos in Theogoniam interpretes legisse se innuit Eustathius ad Iliad. Ξ, p. 982.

Ioh. Alexander Braſſicanus a. 1530. praef. ad Saluianum teſtatus eſt ſe habere *Iohannis Philoponi*, cognomento Grammatici, Commentarios in Heſiodum, fortaſſe non alios intelligens quam quos ſub *Iohannis Galeni* nomine habemus, vel commentarios in ἔργα καὶ ἡμέρας, ſed qui Tzetzae ſunt, non Philoponi. Alium tamen ineditum Heſiodi Scholiaſten allegat Henr. Stephanus de inſtituendis Gr. linguae ſtudiis p. 8. et *Demetrii Triclinii* Scholia in *Theogoniam* Heſiodi MSta exſtare in Bibl. Vindobonenſi teſtatur Neſſelius IV, p. 21. ne deperditos Poetae exegetas memorem, *Demetrium Ixionem Adramyttenum* et *Dionyſium Corinthium*, de quibus Suidas; tum commentarios *Plutarchi* t) laudatos Gellio l. 20. c. 8. et in Graecis ad Heſiodum Scholiis paſſim: *Ariſtoteliſque ἀποφήματα Ἡσιόδου*, quae inter Philoſophi ſcripta refert Anonymus vitae eius auctor a Menagio vulgatus ad Laertium p. 202. *Ariſtonici* Alexandrini περὶ τῶν σημείων τῶν ἐν τῇ Θεογονίᾳ Ἡσιόδου. Suid.

Theogoniam ſuam ita claudit Heſiodus, vt poſt genealogiam deorum ad foeminarum genus decantandum Muſas adhortetur:

Νῦν δὲ γυναικῶν φῦλον ἀείσατε Ἡδυέπειαι
Μοῦσαι Ὀλυμπιάδες κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο.

Nimirum, vt ad DEPERDITA HESIODI SCRIPTA (ſedecim enim poemata ab Heſiodo compoſita eſſe affirmat Ioh. Tzetzes) pedem promoueamus, in iis primo ſtatim loco memorandus venit:

ΓΥΝΑΙ-

t) P. Lambecius in Lucubrat. Gellianis p. 117. pro verbis Gellii *in* IIII *in Heſiodum commentario*, omnino ſcribendum ſuadet, *in Iſin et Oſiridem commentario*. Sed quanquam in libro de Iſide et Oſiride gemina quaedam leguntur iis, quae Gellius e Plutarcho producit, non audeo tamen coniecturae Lambecianae accedere contra fidem Codd. MSS. cum rem eandem tradere Plutarchus potuerit et tradiderit non ſemel pluribus in ſcriptis ſuis.

ΓΥΝΑΙΚΩΝ, siue vt Eustathius ad Iliad *i*, p. 643. allegat, ΗΡΩΙΔΩΝ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ Α, Β, Γ. tum

ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ Δ, siue ΗΟΙΑΙ ΜΕΓΑΛΑΙ (quarum forte pars superest, Scutum Herculis) et

ΗΡΩΓΟΝΙΑ siue ΗΡΩΙΚΗ ΓΕΝΕΑΛΟΓΙΑ. Vide, si lubet, quae de quinque hisce libris ita distinguendis dixi paullo ante §. 12. vbi agebam de Aspide siue Scuto, nec male hac ratione constabit numerus librorum a Suida assignatus, cui inter Hesiodi scripta memorantur Ἡρωϊκῶν γυναικῶν κατάλογος ἐν βιβλίοις πέντε, quod opus ab Aspide ibidem distinguit non minus ac Tzetzes in suis ad Hesiodum prolegomenis. In illis Catalogis Hesiodum etiam de deorum nuptiis egisse testatur Menander Rhetor. p. 628. πολλὰ δὲ καὶ αὐτῷ ἐν τοῖς καταλόγοις τῶν γυναικῶν περὶ θεῶν συνουσίας καὶ γάμων.

Hesiodi exemplo Ἡρωϊκὰς θεογαμίας scripsit *Pisander* Poeta memoratus Zosimo l. 5. c. 28. Catalogi Hesiodei mentio etiam apud Lucian. in Amoribus T. I. p. 875. Stephanum in γενηνία etc. Dio Chrysostomus autem 2. de regno p. 21. ex hoc probat Hesiodum ipsum se Homero inferiorem libenter agnouisse, quod Heroibus Homero relictis, ipse celebrandas sibi sumserit mulieres.

Praeterea Hesiodo adscriptae fuerunt ΠΑΡΑΙΝΕΣΙΣ siue ΥΠΟΘΗΚΑΙ ΧΕΙΡΩΝΟΣ ad Achillem instituendum, de quo scripto dictum est supra libro primo in *Chirone*.

ΜΕΛΑΜΠΟΔΙΑ siue ΕΙΣ ΤΟΝ ΜΑΝΤΙΝ ΜΕΛΑΜΠΟΔΑ. De hoc quoque poemate, cuius librum tertium laudat Athenaeus l. 13. p. 609. egi superiore libro in *Melampode*.

ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑ ΜΕΓΑΛΗ siue ΑΣΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΟΣ. Plinius l. 18. c. 25. *Occasum matutinum Vergiliarum Hesiodus, nam huius quoque nomine exstat Astrologia, tradidit fieri, cum aequinoctium autumni conficeretur.* Scholiastes Arati ad v. 255. τὰς καλυμένας ὑάδας, ὧν καὶ Ἡσίοδος ἐν τῇ ἀστρικῇ αὐτοῦ τὰ ὀνόματα διδάσκει βίβλῳ, λέγων·

λέγων· Φαισύλη ἠδὲ χορωνὶς εὐστέφανός τε κλέεια, Φαιὼ θ' ἱμερόεσσα καὶ Εὐδώρη τανύπεπλος. Eosdem versus profert Ioh. Tzetzes in scholiis ad ἔργα p. 92. et Variar. Hist. Chil. 12, 169. f. βίβλον ἀσριχὴν Hesiodi laudans, quam tamen non videtur ipse inspexisse. Respectu huius operis potissimum Callimachus, opinor, Aratum vt Hesiodi ζηλωτὴν perstrinxit in notissimo epigrammate, quod exstat in Arati vita apud Petauium in Vranologio p. 270. et emendatum est ab Isaaco Casaubono in Lectionibus Theocriticis c. 4. a Fulvio Vrsino in Virgilio cum Graecis scriptoribus collato p. 251. ab Hugone Grotio ad Aratum, a Salmasio ad Solinum p. 525. f. ab H. Vossio ad Melam p. 68. Holstenio ad Stephanum p. 301. et nouissime a Rich. Bentleio in Graeuiana Callimachi editione p. 204. et 232. Hesiodo tamen suppositam fuisse Astronomiam innuit praeter Plinium Athenaeus l. 13, p. 491. καὶ ὁ τὴν εἰς Ἡσίοδον δὲ ἀναφερομένην ποιήσας ἀστρονομίαν. Cum admodum simplices et rudes essent obseruationes in illo opere et in ἔργοις traditae, hinc apud Platonem et alios dicuntur ἀστρονομοῦντες καθ' Ἡσίοδον, qui populariter et ad vulgi captum, non accuratius et μαθηματικῶς Astronomica tractabant.

ΕΠΙΚΗΔΕΙΟΣ ΕΙΣ ΒΑΤΡΑΧΟΝ τινα τὸν ἑρώμενον αὐτοῦ. Memorat Suidas.

ΠΕΡΙ ΙΔΑΙΩΝ ΔΑΚΤΥΛΩΝ. Idem Suidas. Et ex hoc Poemate fortassis scripsit Plinius l. 7. c. 56. Hesiodum tradere, quod ferrum in Creta repererint Idaei Dactyli.

ΕΠΙΘΑΛΑΜΙΟΣ ΠΗΛΕΩΣ ΚΑΙ ΘΕΤΙΔΟΣ. Huius versiculos binos primores profert Isaacius Tzetzes prolegg. in Lycophronem, atque ex illo loco, licet dissimulet, Ismael Bullialdus ad Theonem p. 283. Barnesius ad Eurip. Phoeniss. v. 829.

ΓΗΣ ΠΕΡΙΟΔΟΣ memoratur a Strabone l. 7. p. 302. Ceterum obiter notare liceat, versum, quem inter Hesiodi fragmenta ponit Heinsius ex Etymol. Magno in βύβλος, non esse Hesiodi, sed Dionysii Periegetae v. 912.

ΑΙΓΙΜΙΟΣ, siue *in Aegimium Poema* ab aliquibus Hesiodo, ab aliis tributum *Cercopi* Milesio. Athenaeus l. 11. p. 503. καὶ ὁ τὸν Αἰγίμιον δὲ ποιήσας εἴθ' Ἡσίοδός ἐστιν, ἢ Κέρκωψ ὁ Μιλήσιος. Dalechampius Αἰγινόμιον legendum coniicit, *de pascendis et alendis capris;* sed Scholiastes Apollonii quoque in l. 4. ὁ τὸν Αἰγίμιον ποιήσας ἐν δευτέρῳ φησὶν, ὅτι ἡ Θέτις εἰς λέβητα ὕδατος etc. Porro *Cercopem* illum Hesiodi aequalem atque aemulum fuisse notaui supra §. 4. e Laertio in vita Socratis, et ex argumento Aristophanis Ranarum. Alius fuit et iunior Cercops Pythagoreus, de quo dixi l. 1. c. 19. sect. 2. Etiam Suidae Αἰγίμιος est nomen proprium. Sed fuit quoque Aegimius quidam Eleus, Medicus antiquissimus, cuius περὶ παλμῶν memorat Galenus IV. de pulsibus T. III. p. 44. 50. περὶ πλακούντων Athenaeus l. 14, p. 643.

ΘΗΣΕΩΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΙΔΗΝ ΚΑΤΑΒΑΣΙΣ. Pausanias in Boeot. p. 772. inter scripta Hesiodo tributa commemorat, καὶ ὡς Θησεὺς εἰς τὸν Ἅιδην ὁμοῦ Πειρίθῳ καταβαίη. Confer Ioh. Meursium in Theseo c. 27.

ΕΠΗ ΜΑΝΤΙΚΑ ΚΑΙ ΕΞΗΓΗΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΕΡΑΣΙΝ. Idem Pausanias: οἱ δὲ αὐτοὶ ἕτοι λέγουσι, καὶ ὡς μαντικὴν Ἡσίοδος διδαχθείη παρὰ Ἀκαρνάνων, καὶ ἔστιν ἔπη μαντικὰ, ὁπόσα τε καὶ ἐπελεξάμεθα καὶ ἡμεῖς, καὶ ἐξηγήσεις ἐπὶ τέρασιν. Nescio iidemne fuerint.

ΘΕΙΟΙ ΛΟΓΟΙ, de quibus Maximus Tyrius diss. 16. de Hesiodo agens, χωρὶς δὲ αὐτῷ, inquit, πεποίηνται οἱ Θεῖοι λόγοι, ἅμα δὲ τοῖς λόγοις Θεογονία.

ΚΕΡΑΜΕΙΣ. Vide supra c. 2. inter scripta Homeri deperdita num. 13.

ΜΕΓΑΛΑ ΕΡΓΑ. Athenaeus l. 8. p. 364. ἅπερ πάντα ἐκ τῶν εἰς Ἡσίοδον ἀναφερομένων μεγάλων Ἠοιῶν καὶ μεγάλων ἔργων παρῴδηται. Confer Langbaenium ad Longin. p. 57. edit. Tollianae.

ΚΗΥΚΟΣ ΓΑΜΟΣ. Idem Athenaeus l. 2, p. 49. Ὅτι Ἡσίοδος ἐν Κήυκος γάμῳ, κἂν γραμματικῶν παῖδες ἀποξενῶσι τῷ ποιητῇ τὰ ἔπη ταῦτα, ἀλλ' ἐμοὶ δοκεῖ ἀρχαῖα εἶναι,

εἶναι, τρίποδας τὰς τραπέζας φησί. Plutarchus 8, 8. Sympos. ὡς ὁ τὸν Κήυκος γάμον εἰς τὰς Ἡσιόδου παρεμβαλὼν εἴρηκεν.

DE HERBIS scripsisse Hesiodum colligunt viri docti ex Plinii lib. 15. c. 1. l. 21. c. 17. et 20. l. 22. c. 22. l. 25. c. 2. Sed fortasse obiter in aliis poematis ista tractaverat Hesiodus, vt de scolymo et asphodelo dixit in Ἔργοις.

DE MEDICINA scripsisse singulari quodam libro, minus adhuc mihi persuadeo, licet *Cleodemus* Medicus apud Plutarchum in Conuiuio septem sapientum p. 158. contendit Hesiodum Medicum fuisse, qui tam accurate et perite de victus ratione, vini temperie, aquae bonitate, lauacris, mulieribus, congressus tempore et infantum sessione disseruerit.

Neque FABVLARVM, quae Aesopo tribuuntur, auctor fuit, aut singulari quodam opere *apologos* scripsit Hesiodus, licet eodem Plutarchi loco legas Aesopum sese Hesiodi discipulum iure profiteri posse propter fabulam de accipitre et luscinia apud Hesiodum in Ἔργοις v. 202. s. et Quintilianus l. 5. c. 11. negat fabulas originem accepisse ab Aesopo, sed videri primum auctorem earum Hesiodum. Hermogenes in Progymnasm. Prisciano interprete: *Vbi sunt fabulae vetustissimi quoque auctores, vt Hesiodus, Archilochus, Horatius; Hesiodus quidem luscinae, Archilochus autem vulpis, Horatius muris.* Theon Alexandrinus in Progymn. p. 22. Αἰσώπειοι δὲ ὀνομάζονται οἱ μῦθοι ὡς ἐπίπαν, οὐχ ὅτι Αἴσωπος πρῶτος εὑρετὴς τῶν μύθων ἐγένετο, Ὅμηρος γὰρ καὶ Ἡσίοδος (confer Suidam in μῦθος) καὶ Ἀρχίλοχος καὶ ἄλλοι τινὲς πρεσβύτεροι γεγονότες αὐτῷ φαίνονται ἐπισάμενοι καὶ δὴ καὶ Κόννις ὁ Κίλιξ (ita recte Colomesius in Opusculis p. 224. et p. 103. ad Gyraldum) καὶ Θῆρος ὁ Συβαρίτης καὶ Κυβισσὸς ἐκ Λιβύης μνημονεύονται ὑπό τινων ὡς μυθοποιοί, ἀλλ' ὅτι Αἴσωπος αὐτοῖς μᾶλλον κατακόρως καὶ δεξιῶς ἐχρήσατο. Denique Euphorion, teste Suida,

Heroi-

Heroicum Poema edidit; quod inſcripſit Ἡσίοδαν. Inter Teleclidis Comoedias quoque fuit Ἡσίοδος memorata eidem Suidae in ἀδαμῇ et Scholiaſti Ariſtophanis, Athenaeo Ἡσιόδοι. Neque praetereundum eſt, quod *Euthydemus* Athenienſis verſus quoſdam ſub Heſiodi nomine vulgaſſe traditur ab eodem Athenaeo l. 3. p. 116. Pythagoram Homeri et Heſiodi carminibus decantatis animum ſuum delinire ſolitum refert Porphyrius in vita eius p. 21. Neque Homeri tantum ſed Heſiodi quoque carmina μελῳδηθῆναι teſtatur Athenaeus 14, p. 620.

Supereſt, vt iam deinceps editiones praecipuas ſcriptorum Heſiodi, quae exſtant, ſuccincte perſequamur.

Editiones Heſiodi Graecae.

Prima *Aldi Manutii* Romani, dicata Guarino Veronenſi, et luculentis typis exſcripta Venetiis 1491. fol. In hac poſt Theocritum et Catonis diſticha a Maximo Planude Graece verſa ſententiaſque Theognidis, Pythagorae, ac Phocylidis ſequitur Heſiodi Theogonia, poſt Theogoniam Scutum Herculis, et poſtremo loco Ἔργα καὶ Ἡμέραι. Quem ordinem in nouiſſima editione Heſiodi ſeruauit Vir Cl. Iohannes Clericus. Eſt mihi exemplum editionis huius Aldinae idem, quo vſus olim Daniel Heinſius, qui manu ſua nonnulla annotauit, et quaedam non vulgaria ex hac in reliquis recentioribus emendari poſſe monuit.

Ἔργα καὶ ἡμέραι Pariſ. 1507. 4. curante Franciſco Tiſſardo. Confer A. Cheuillierium de origine typographiae Pariſ. p. 249.

Heſiodus Graece apud Iuntas, 1515. 8. et Baſil. apud Ioh. Frobenium 1521. 8. Venet. 1542. 8. Francof. 1549. 8.

Inter Poetas Principes Henrici Stephani A. 1566. fol. typis maioribus et luculentiſſimis.

Edi-

Editiones Hesiodi cum Scholiis Graecis.

Prima Veneta ex officina Ioh. Franciſci Trincauelli A. 1537. in 4. elegans et emendata, quam ex cod. MSto ſuppletam me memini videre in Bibliotheca Gottorpienſi Sereniſſimi Holſatiae Ducis inter libros Wowerianos. In hac editione quaedam melius legi, quam in poſterioribus, etiam Heinſiana, notatum Seldeno ad Marmora Oxonienſia p. 36. ſeq.

Secunda Baſileenſis A. 1542. 8. in qua Heſiodus cum verſione *Bonnini Mombricii:* ſcholia Graeca pleniora, quam in priore, ſed longe minus emendata et augmentis quibuſdam non vno in loco interpolata potius, quam ſuppleta, et hinc inde vitiata atque corrupta, adiunctis *Ioh. Tzetzae* ſcholiis Latine verſis a *Georgio Heniſchio.*

Tertia cum ſcholiis ſiue commentario eiuſdem Tzetzae, ad libri calcem. Baſil. 1574. 8.

Quarta Heinſiana Lugd. Bat. ex officina Raphelengii 1603. 4. in qua poſt dedicationem ad ordines Hollandiae, ſequuntur *Dan. Heinſii* prolegomena, in quibus Poetae Heſiodi character ſimplex a Grammaticorum calumniis vindicatur. Inde poſt nonnulla ex Suida, Anthologia, Gyraldo aliiſque de Heſiodo adſcripta legitur elegans Heinſii in Pandoram hymnus Graecus, quem, cum primum nomine auctoris diſſimulato ſeorſim excuſum Ioſepho Scaligero typographus communicaſſet, vir ille doctiſſimus antiquo Poetae tribuere non dubitauit, teſte auctore apologiae pro Heinſio aduerſus Croium p. 129. Quin Heinſio ipſo teſte in litteris ineditis ad Eliam Putſchium, negauit ſe, ex quo renatae ſunt literae, ſimile quid poematis Graeci compoſitum vidiſſe. Penultimus in appendice hymni verſus: Γρωτιάδην τ' ἐρίηρα Φίλοιν ζυγὸς αἰὲν ἐόντα omiſſus eſt in editione Heinſiana 1622. 8. poſt Synodum Dordracenam edita,

edita, (etiam in aliis recentioribus x), quod Heinsius non auderet tantis laudibus mactare nomen Hugonis Grotii, laudatissimum profecto, sed praeualentibus tum in Belgio partibus inuisum. Post alia in Hesiodum Heinsii Epigrammata occurrit argumentum ἔργων Hesiodi ab Heinsio Graece scriptum, in quo nonnulla vt parum Graecismo congruentia perstringit Ioh. Croius p. 251. s. Obseruationum sacrarum. Deinceps succedit Hesiodus ipse Graece et Latine cum Graecis scholiis, quae ex editione Veneta per Bonau. Vulcanium MSti codicis auctoritate suppleta et castigata, collata insuper Basileensi editione Heinsius recensuit. Iconem variorum instrumentorum rusticorum, quae exstat p. 310. quamque in sua editione p. 261. repeti curauit Iohannes Clericus, debuit Heinsius Conrado Gesnero p. 81. Operis de quadrupedibus. Denique subiiciuntur *fragmenta Hesiodi* ex veteribus scriptoribus collecta a *Ios. Scaligero* et *Dan. Heinsio*; tum Ἡσιόδου καὶ Ὁμήρου ἀγών Graece ex editione Henr. Stephani A. 1573. 8. Catalogus scriptorum Hesiodi, Heinsiique introductio in doctrinam quae libris Hesiodi ἔργων καὶ ἡμερῶν continetur: notae, emendationes, et obseruationes eiusdem Heinsii in Hesiodi ἔργα, et Scholiastas Graecos, Latinumque interpretem, et spicilegium fragmentorum Hesiodi a *Ioh. Meursio* suppeditatum, atque in Graecos Hesiodi commentatores locupletissimus Index Graecus.

Editiones Hesiodi praecipuae Graecolatinae cum versione et notis doctorum virorum.

Cum versione Latina et variantibus lectionibus e MSS. Palatinis et notis doctorum virorum ex officina *Hieronymi Commelini* A. 1591. 8.

Cum

x) Iohannis quoque Clerici. Vide Memorias Dombenses si- ve Trenoltianas Anni 1701. p. 269. edit. Amstelod.

Cum versione emendata ab *Erasmo Schmidio*, et in ἔργα enarratione *Melanchthonis* et 23. tabulis synopticis eiusdem Schmidii. Witebergae 1601. 8.

Cum versione emendata a *Dan. Heinsio*, eiusdem introductione, notisque in Opera et dies, et Hesiodi fragmentis. Lugd. Bat. 1613. et 1623. 8.

Cum versione ab Heinsio castigata, notis *Cornelii Schreuelii* et indice *Georgii Pasoris* longe quam in eius collegio Hesiodeo Amst. 1632. 8. prodierat, locupletiore. ibid. typis Elzeuirianis nitidissimis, A. 1657. 8. Huic editioni in quibusdam exemplaribus etiam additur fusior *Lamberti Barlaei* in Theogoniam commentarius, in quo analysis et Mythologia in tironum gratiam perspicue traditur.

Cum *Ioh. Georgii Graeuii* Lectionibus Hesiodeis. Amst. 1669. 8.

Cum versione a *Ioh. Clerico* y) emendata, Graeuii Lectionibus Hesiodeis auctioribus, Dan. Heinsii introductione notisque; et *Iosephi Scaligeri* ac *Francisci Guieti* in Hesiodum, tum in partem ἔργων *Stephani Clerici* annotatis, et filii eius *Ioh. Clerici*, Viri Cl., animaduersionibus in vniuersa Hesiodi opera, Theogoniam praesertim, et fragmenta, quae Latine vertit et illustravit, indicemque Georgii Pasoris addi curauit. Amst. 1701. 8.

Familiam quoque ducit Hesiodus in editionibus Graecolatinis Poetarum Georgicorum, Bucolicorum, et Gnomicorum, saepius editorum non vno in loco 8. et 12.

Olai Wormii quaestionum Hesiodearum heptades duae lucem adspexerunt Hafniae A. 1616. 4. *Radulphi Wintertoni* Notae in Hesiodum cum eius Poetis Graecis

y) Confer eius Bibliothecam selectam T. XI. p. 349. et Memorias litterarias Trevultinas siue Dombenses A. 1701. T. I. p. 250. f.

eis minoribus Cantabrig. 1652. 8. Praeterea *Iohannis Spondani* in ἔργα notas vulgatas Rupellae A. 1592. 8. et in idem poema passim edita scholia *Ioh. Castelli*, *Iacobi Ceporini*, *Iohannis Frisii*, *Matthiae Garbitii*, *Matthiae Flacii*, et notata Ethica atque Oeconomica *Ioh. Conradi Dieterici*, Lexilogiamque eiusdem Hesiodeam vulgatam Giessae 1659. 8. et *Georgii Hemischii* schematismos Basil. 1508. tabulasque *Iohannis Possellii*. Tum inditum *Zach. Lundii* Commentarium in Opera et dies, qui Hafniae seruatur MS. in Bibl. Excellentissimi viri Iohannis Moth.

Latino carmine ἔργα καὶ ἡμέρας vertit paullo liberius *Nicolaus Valla*, siue *de valle*, Paris. et Lipsi. 1507. 4. Strictius *Vlpius* Franeckerensis Frisius Basil. 1540. 8. Vtraque metaphrasis addita est versioni prosariae et commentario *Stephani Riccii* in Hesiodi ἔργα recuso Lipsiae A. 1611. 8. et prima vice edito ibid. A. 1580. 8.

Georgius Rotallerus carmine elegiaco reddidit Francof. 1576. 8.

Theogoniam transtulit versibus hexametris *Bonius Mombritius* Patricius Mediolanensis et vberiore carmine elegiaco in libros quinque distributo *Burchardus Pyladés*; Brixianus, Basileae ap. Oporin. 1544. 8.

Scutum Herculis Heroico carmine *Iohannes Ramus de Goër*, quod cum *Nicolai Vallae* metaphrasi ἔργων, et *Mombritii*, *Pyladaeque* Theogonia exstat in calce editionis Hesiodi Graecolatinae Lipsiensis 1597. 8.

Opera et dies *Gallico* carmine per *Ioh. Antonium Baysium* cum aureis Pythagorae carminibus, sententiisque Phocylidae et Naumachii Paris. 1574. 4. Hesiode traduit par *le Gras* ibid. 1586. 12.

Rhythmis *Danicis* Hesiodum expressit *Henr. Thomas Gerner*.

Inter fragmenta Hesiodi ab Heinsio Clericoque omissus est locus, seruatus vtcunque a Fulgentio l. 3. Mythol. c. 1. quem hoc loco restituere conabor. Ful-

gentii verba haec sunt: *Proetus Pamphylia lingua sordidus dicitur, sicut Hesiodus in Bucolico ludicro scribit, dicens*: PEPRIGROSISTAFVLVEVLACTISMENESEMORVM. *Id est, sordidus instar vuarum, bene calcatarum sanguineo rore.* Antiquae Fulgentii editiones, verba Graeca plane omisere. MSti Codices cum editione Munkeri non sapiunt vltra ea, quae adscripsi. Vere monuit Reinesius, Graeca Latinis scripta literis, per librarios praecipue adeo imperitos, lectu et intellectu difficillima esse c. 13. de lingua Punica num. 24. seq. Tentauit tamen Is. Casaubonus ad Suetonii Augustum cap. 67:

Πρόϊτος συσιβέων βοτρύων δρόσῳ αἱματόεντι.

Iacobus Gronouius in Exercitationibus de Dodone p. 36.

Βρίθωσι σαφυλῆς εὐσάκτης μῆνες ἔναρροι.

Videndum, veterine lectioni propius accedat et Fulgentii versioni melius respondeat, quomodo scribendum coniicio:

Πρόϊτος ἐ' ὡς σαφυλ' εὖ λακτισμέναι αἵματος ἔρσῃ.

Alium Hesiodi versum de Proeti filiabus Suidas in V. μαχλοσύνη:

Εἵνεκα μαχλοσύνης συγερῆς τέρεν ὤλεσαν ἄνθος.

Hesiodum *Homeri imitatorem* multi obseruarunt, ita vt iam olim notauerint Critici, Eustathius, aliique versiculos pene eosdem apud Homerum et Hesiodum pariter occurrentes. Adde Bochartum in Hieroz. T. I. p. 681. Conuenit et in hoc Poetae nostro cum Homero, quod similiter atque ille visus est interdum parum abhorrere a *phrasi Orientalium*, vt ostendit *Zacharias Boganus* in Homero et Hesiodo Hebraizante. Oxon. 1655. 8. Ne dicam de variis Etymologiis ex Phoenicia lingua petitis, quibus Hesiodi Theogoniae lucem afferre conatus est prae ceteris Iohannes Clericus.

ΗΣΙΟΔΟΥ
ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ
ΘΕΟΓΟΝΙΑ

HESIODI
ASCRAEI
THEOGONIA

NOTVLAE IN THEOGONIAM HESIODI.

Θεογονία] Sic inſcribitur deſcriptio generationis Deorum; nimirum, γεννητῶν, nam erant alii ἀγέννητοι, vt docet *Heſiodus*, ab initio Poematis. Dicitur *Abaris* Hyperboreus vates, ſcripſiſſe Θεογονίαν καταλογάδην, *proſa oratione generationem Deorum*; quod forte additur, diſcriminis cauſa, ne Heſiodea intelligeretur. Vide *Suidam*, in *Abaris*. Si *Herodoto* credimus, *Homerus* et *Heſiodus* inuentores fuere Theogoniae, antea Graecis ignotae. Sic enim loquitur Lib. 2. c. 53. Ὅθεν δὲ ἐγένετο ἕκαστος τῶν θεῶν, εἴτε ἀεὶ ἦσαν πάντες, ἐκοῖοί τε τινὲς τὰ εἴδεα, οὐκ ἠπίστεατο μέχρι οὗ πρώην τε καὶ χθὲς, ὡς εἰπεῖν λόγῳ. Ἡσίοδον γὰρ καὶ Ὅμηρον ἡλικίην τετρακοσίοισι ἔτεσι δοκέω μευ πρεσβυτέρους γενέσθαι, καὶ οὐ πλέοσι. Οὗτοι δέ εἰσι οἱ ποιήσαντες ΘΕΟΓΟΝΙΗΝ Ἕλλησι, καὶ τοῖσι θεοῖσι τὰς ἐπωνυμίας δόντες, καὶ τιμάς τε καὶ τέχνας διελόντες, καὶ εἴδεα αὐτῶν σημήναντες: *Vnde autem ſinguli Deorum exſtiterint, anne cuncti ſemper fuiſſent, aut qua ſpecie, hactenus ignoratum fuerat, niſi nuper atque heri, vt ſic dicam. Nam Heſiodus atque Homerus (quos quadringentis non amplius annis ante me opinor fuiſſe) finxerunt Graecis Theogoniam, Diis cognominibus datis, diuiſisque honoribus et artibus inter illos, et deſcriptis illorum formis.* At vbique *Homerus* et *Heſiodus* quaſi iam nota illa deſcribunt, nec videntur ornaſſe niſi circumſtantiis nonnullis. Sane numquam homines aliter de Diis ſentientes eos tuliſſent talia de iis blaterantes, qualia habent. Vide ad v. 211. Interim liquet ex hiſce verbis *Theogoniam* vere eſſe *Heſiodi*, quamuis nonnulli dubitarint, vt docet *Pauſanias* in Boeoticis, ſiue Lib. IX. p. 581.

ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ
ΘΕΟΓΟΝΙΑ.

Μουσάων Ἑλικωνιάδων ἀρχώμεθ' ἀείδειν,
Αἵθ' Ἑλικῶνος ἔχουσιν ὄρος μέγα τε ζάθεόν τε,
Καί τε περὶ κρήνην ἰοειδέα πόσσ' ἁπαλοῖσιν

HESIODI ASCRAEI
DEORVM GENERATIO.

A Muſis Heliconiadibus incipiamus canere,
Quae Heliconis habitant montem, magnumque diuinumque:
Et circa fontem caeruleum pedibus teneris

VARIETAS LECTIONIS.

2. μέγα ζάθεόντε B. 109.

NOTAE IN HESIODVM.

1. Μουσάων Ἑλικωνιάδων ἀρχώμεθ' ἀείδειν] Priores centum quindecim verſus ſunt ſuppoſiti. Theogonia incipit verſu 116. Ἤτοι μὲν πρώτιστα χάος γένετ' etc. *Guietus.*

Ἑλικωνιάδων] Recte vetus Scholiaſtes patrias Muſas a Boeoto vate invocari obſervat. *Helicon* mons fuit Boeotiae, ita dictus a Phoenicio *bbalik* חליך aut חליקון *bbalikon*, quae vox *montem altum* ſonat. Vide *Sam. Bochartum* Lib. I. Chanaanis, Cap. XVI. vbi oſtendit plenam fuiſſe Boeotiam et colonis et nominibus Phoeniciis. *Clericus.*

2. Ζάθεόντε] *Diuiniſſimum* montem vocat, propter numerum deorum, qui in eo verſabantur; quales Muſae, Oreades, Dryades, Naiades etc. Infra v. 129. vocat

— ἕρεα μακρὰ θεῶν χαρίεντας ἐναύλους
Νυμφέων.
Longos montes Dearum gratos habitacula Nympharum.
Clericus.

3. Ἰοειδέα] Malim μελάνυδρον interpretari, ἀπὸ τῆς ἰοῦ *ferrugine*, quia eo epitheto ſignificatur copia aquae; quae non eſt ἰοειδὴς, niſi ſit profunda, ac proinde copioſa, et perennis, quae laus eſt fontis. Ideo *Homerus*, et poſt eum *Heſiodus* vocant ἰοειδέα πόντον, id eſt, profundum. Ideo Poëtae Latini *caeruleos* fontes vocant, vt *caerula Liriope* dicitur *Ouidio* Metam. III. Confirmatur haec interpretatio, ipſa ſignificatione proprii vocis, quae ſignificat quod habet εἶδος, ſeu *ſpeciem* ἰοῦ. Non poteſt autem dici fons *ſpeciem* habere *floris*, licet

Ὀρχεῦνται, καὶ βωμὸν ἐρισθενέος Κρονίωνος·
Καί τε λοεσσάμεναι τέρενα χρόα Περμησσοῖο,
Ἢ Ἱππουκρήνης, ἢ Ὀλμειοῦ ζαθέοιο,
Ἀκροτάτῳ Ἑλικῶνι χορὸς ἐνεποιήσαντο,
Καλοὶ, ἱμερόεντες· ἐπερρώσαντο δὲ ποσσίν·

Saltant, aramque praepotentis Saturnii,
Atque ablutae tenero corpore aqua Permeſſi,
Aut Hippocrenes, aut Olmii ſacri,
Summo in Helicone choreas ducere ſolent,
Pulchras, amabiles, firmiterque ſaltare pedibus:

5. τερμησσοῖο Ald. τερμήσσοιο Iunt. 1. 2. Steph. marg. τερμησσοῖο. 6. ἵππου κρήνης Ald. Trinc. Iunt. 2. Steph. marg. ὀλμειοῦ Ald. ὀλμιοῦ Trinc. 7. Ἑλικῶνι Iunt. 1. 8. ἱμερόεντες Trinc. ποσὶν Iunt. 1. 2.

cet ſit floribus cinctus; ſed recte dicitur habere *ſpeciem ferruginoſam*, ad colorem quod attinet. *Clericus.*

4. Καὶ βωμὸν ἐρισθενέος Κρονίωνος.] Non modo in altaribus ſacra faciebant, in honorem deorum, ſed et circa illa chóreas agitabant. Vide not. ad Exod. C. XXXII, 6. *Clericus.*

5. Λοεσσάμεναι τέρενα χρόα Περμησσοῖο] Ἐλλείπει τὸ ἐξ ἢ ἀπό. *Guietus.*

Περμησσοῖο] Intellige ὕδατι, *aqua*, quod in verſione exprimendum fuit. Permeſſus eſt Phoenicie פאר־מצא *pher-merſo*, hoc eſt, *purus* aut *fons purus*, nam Radix מצץ hanc ſignificationem obtinet, apud Arabas. Commodior haec viſa deriuatio, quam *Bocharti* באר־מיצא *beer-merſo*, fons proceſſus, nempe, *aquarum*. Fons eſt, aut fluuiolus ex Helicone profluens, et qui cum Olmio confluit in Copaïdem lacum. Vide *Strabonem* Lib. IX. *Clericus.*

6. Ἱππουκρήνης] *Phoenicie* dixeris, vt recte *Bochartus*, eodem loco, הפגרן *happhigran*, quod *fontem erumpentem* ſonat, et corruptum in *Hippocrenen*, ortum fecit fabulae, quaſi eſſet κρήνη ἵππου *fons equi*, ſeu ab equo excitatus. *Clericus.*

Ὀλμειοῦ] Phoenicia voce, חול מיא *bhol-maio*, dulcis aquis, eodem coniectore. *Diuinus* dicitur, propter memoratam rationem, cum de Helicone ſermo eſſet, ad v. 2. *Clericus.*

8. Ἐπερρώσαντο δὲ ποσσίν] hoc eſt, ὠρχήσαντο. inceſſerunt, proceſſerunt et ſimiliter. *Guietus.*

Ἐπερρώσαντο] *firmiter ſaltabant.* Ita verto, cum aliae editiones habeant, *vehementer tripudiabant.* Vox Graeca *vim* et *ſtabilitatem* denotat. Heſychius,

Ἔνθεν ἀπορνύμεναι, κεκαλυμμέναι ἠέρι πολλῷ,
Ἐννύχιαι στεῖχον, περικαλλέα ὄσσαν ἰεῖσαι,
Ὑμνεῦσαι Δία τ' Αἰγίοχον, καὶ πότνιαν Ἥρην
Ἀργείην, χρυσέοισι πεδίλοις ἐμβεβαυῖαν,

Inde concitatae, velatae aëre multo,
Noctu incedunt, perpulchram vocem emittentes,
Celebrantes Iouemque aegida tenentem, et venerandam Iunonem
Argiuam, aureis calceamentis incedentem:

9. ἀπορνύμεναι Iunt. 2. πολλῇ Trinc. Steph. Comm. Heinſ. 10. στεῖχον Iunt. 1. περικαλλέα Iunt. 1. 2. 12. πεδήλοις Trinc.

chius, ῥώμην καὶ ἰσχὺν ἐπέβαλον. Et *firmiter* ſaltare decorum habetur. Sic Schol. antiq. ἐῤῥωμένως καὶ συντόνως ὠρχοῦντο, ἢ ἐπισταμένως ἐχόρευον. *Rob.*

9. Ἠέρι πολλῷ] Pleraeque editiones habent πολλῇ. Sed Mſſ. Gresh. et Bodl. ſcribunt πολλῷ, quam quidem lectionem praefero; ἀὴρ enim frequentius maſculino genere vſurpatur. *Rob.* — πολλῇ ſine dubio inde ortum eſt, quòd putarunt, qui et Pauonis error [v. Vann. Crit. p. 108.] ἀὴρ *caligo* genere maſcul. non vſurpari — quod tamen docet Euſtath. ad Iliad. E, v. 776. etſi negari nequit ſaepius, ſi pro caligine ſumitur, genere foeminino vſurpari, adeo vt doct. Robinſon. humani quid paſſus videatur, cum ad h. l. ſcribit ἀὴρ ſaepius genere maſcul. vſurpari. *Krebs.*

10 Ἐννύχιαι] Ne videantur a mortalibus, vel potius ne pateſceret mendacium Poëtae, cui obiici poterat numquam conſpectas. Eadem de cauſa, collocat eas in ſummo Helicone, vbi nemo pernoctabat. *Clericus.*

Ὄσσαν] τὴν θείαν φωνήν, καὶ τὴν θείαν κληδόνα, ὡς παρ' Ὁμήρῳ· ἢ ὅσσαν ἀνῆκας — ἐκ Διός. Schol. ant. In ſacris ſcripturis maieſtas quaedam terrifica, et vis fatalis *Iehouae* voci attribuitur. Vide Deuter. 4, 33. 5, 25. Pſalm. 18, 13. 46, 6. 68, 38. Credebant etiam Ethnici longe diverſam eſſe deorum vocem ac hominum. Sic. Virgil. Aen. 1, 328. *Nec vox hominem ſonat; o dea certe!* Ὄσσα vero non adeo ſtricte pro *diuina voce* vſurpatur, quin ſaepe cuiusuis animalis vocem ſignificet. Vide infra v. 831. Quod ipſe etiam Scholiaſtes poſtea agnoſcit. — Πᾶσαν τὴν φωνὴν ὁ Ἡσίοδος ὄσσαν καλεῖ. *Rob.*

11. Δία τ' Αἰγίοχον] Suo loco dicemus quare ita vocetur Iupiter, vt et quae de Muſis, aliisque Numinibus dicenda videbuntur, vbi loquetur Poëta de eorum natalibus. *Clericus.*

16. Ἐλι-

Κούρην τ' Αἰγιόχοιο Διὸς γλαυκῶπιν Ἀθήνην,
Φοῖβόν τ' Ἀπόλλωνα, καὶ Ἄρτεμιν ἰοχέαιραν,
Ἠδὲ Ποσειδάωνα γαιήοχον, ἐννοσίγαιον,
Καὶ Θέμιν αἰδοίην, ἑλικοβλέφαρόν τ' Ἀφροδίτην,
Ἥβην τε χρυσοστέφανον, καλήν τε Διώνην,
Ἠώ τ', Ἠέλιόν τε μέγαν, λαμπράν τε Σελήνην,
Λήτω τ', Ἰαπετόν τε, ἰδὲ Κρόνον ἀγκυλομήτην,
Γαῖάν τ', Ὠκεανόν τε μέγαν, καὶ Νύκτα μέλαιναν·
Ἄλλων τ' Ἀθανάτων ἱερὸν γένος αἰὲν ἐόντων·
Αἵ νύ ποθ' Ἡσίοδον καλὴν ἐδίδαξαν ἀοιδήν,
Ἄρνας ποιμαίνονθ' Ἑλικῶνος ὑπὸ ζαθέοιο.

Filiamque Aegiochi Iouis, caeruleos oculos habentem Mineruam:
Phoebumque Apollinem, et Dianam sagittis gaudentem,
Atque Neptunum terram continentem, terrae motorem
Et Themin venerandam, et blandis oculis Venerem,
Hebenque aurea corona decoram, formosamque Dionen,
Auroramque, Solemque magnum, splendidamque Lunam,
Latonamque, Iapetumque, ac Saturnum versipellem,
Terramque, Oceanumque vastum, et Noctem atram:
Aliorumque immortalium sacrum genus semper existentium:
Quae olim Hesiodum pulchrum docuerunt carmen,
Agnos pascentem Helicone sub diuino.

14. τ' omittit B. 109. 15. ποσειδ. Trinc. ποσειδέονα Ald. Iunt. γαιόχον B. 109. 19. hunc versum ante v. 18. ponunt Iunt. 1. 2. Trinc.

16. Ἑλικοβλέφαρον τ' Ἀφροδίτην] *Arcuatis superciliis* Guietus.

Ἑλικοβλέφαρον] *Volubilibus palpebris*, id est, *paetam*, vt Venerem vocabant Latini. Lasciuiae est indicium nictare frequenter, et signum amantium. *Clericus.*

Ἑλικοβλέφαρον] Vetus Schol. exponit, *arcuatis* vel *orbiculatis* palpebris — τὴν ἑλικοειδῆ, καὶ στρογγύλα, καὶ περιφερῆ, καὶ ἀνακεκλασμένα τὰ βλέφαρα ἔχουσαν, ἐκ μεταφορᾶς τῶν τῆς ἀμπέλου ἑλίκων. Quae quidem interpretatio bene conuenit significationi vocis ἑλίσσειν, *torquere*, *voluere*. Interpretes autem Homerici et Lexicographi paene omnes exponunt, *nigrum*. Et Hesych. Ἑλικών· μέλαν. *Rob.*

23. Καλὴν ἐδίδαξεν ἀοιδήν] Vide versum 660. ἔργων. *Guietus.*

Τόνδε δέ με πρώτιστα θεαὶ πρὸς μῦθον ἔειπαν
Μοῦσαι Ὀλυμπιάδες, κοῦραι Διὸς Αἰγιόχοιο·
Ποιμένες ἄγραυλοι, κακ' ἐλέγχεα, γαστέρες οἶον,
Ἴδμεν ψεύδεα πολλὰ λέγειν ἐτύμοισιν ὁμοῖα·
Ἴδμεν δ' εὖτ' ἐθέλωμεν ἀληθέα μυθήσασθαι.
Ὣς ἔφασαν κοῦραι μεγάλου Διὸς ἀρτιέπειαι,
Καί μοι σκῆπτρον ἔδον, δάφνης ἐριθηλέος ὄζον,

Hoc autem me primum Deae ſermone compellarunt,
Muſae Olympiades, filiae Iouis Aegiochi:
Paſtores ſub dio manentes, mala probra, ventres ſolum,
Scimus falſa multa dicere veris ſimilia:
Scimus etiam, quando voluerimus, vera loqui.
Sic dixerunt filiae Iouis magni veridicae,
Et mihi ſceptrum dederunt, lauri peruiridis ramum,

24. Τόντε δέ Ald. ἔειπον Ald. Iunt. 1. 2. 26. ποιμένες Iunt. 1. 2. οἷον Ald. 27. ἐτοίμοισιν Iunt. 1. 2. 28. εὖτ' ἐθ. Ald. εὖτ' ἐν Trinc. αὖτ' ἐν B. 109. R. S. 29. διὸς μεγάλου Trinc. 30. ἔδων B. 109. Ald.

26. Κακ' ἐλέγχεα] Gratulatur ſibi Poëta, quod, cum Muſae ipſum primum alloquerentur, conuiciis vſae ſint, quod eſt primaeuae ſimplicitatis. *Clericus.*

27. Ἴδμεν ψεύδεα πολλὰ λέγειν ἐτύμοισιν ὁμοῖα] Deabus mendacia tribuere eſt etiam antiquiſſimi aeui, quo Deos vix meliores hominibus fingebant; quia omnes Dii, qui maxime colebantur, fuerant homines, vt poſtea videbimus. *Clericus.*

29. Ἀρτιέπειαι] *Diſertae.* Guietus.

30. Καί μοι σκῆπτρον ἔδον, δάφνης ἐριθηλέος ὄζον] Ἔδον pro ἔδοσαν. Rhapſodi ramum lauri tenebant recitantes. Vide Lucianum in Dialogo cum Heſiodo p. 659. *Guietus.*

Καί μοι σκῆπτρον ἔδον δάφνης ἐριθηλέος ὄζον] Scholiaſtes poſtquam dixit *Heliconem* πολύδαφνον eſſe, et laurum aeque potuiſſe eſſe donum Apollinis, ac Muſarum, quae ad rem non multum faciunt, veram eius rationem reddit hiſce verbis: παρόσον ἡ δάφνη ἐνεργεῖ πρὸς τὰς ἐνθουσιασμούς. Σοφοκλῆς ἐν Κασάνδρᾳ· δάφνην φαγὼν ὀδοντι πρίετο γόμα. καὶ Λυκόφρων· δάφνην φαγὼν φοιβάζεν ἐκλαιμῶν ὅπα. καὶ τὰ ποιήματα δὲ μετὰ θεᾶς ἐμπνεύσεως εἴρηται: *quia laurus efficax eſt ad afflatus creandos. Sophocles in Caſſandra:* Cum comediſſet laurum, dentes inſtar ſerrae in ore concutiebat. *Et Lycophron:* cum

Δρέψασθαι θητόν· ἐνέπνευσαν δέ μοι αὐδὴν

Decerpere mirandum. inſpirarunt autem mihi vocem

31. θητὸν B. 109. Ald. Iunt. 1. 2.

cum laurum comediſſet, vaticinabatur emittens vocem e gutture. *Certe Poëmata dei afflatu ſunt effuſa.* Sequentia verba rem dubiam eſſe non patiuntur. Cum ergo Laurum ſibi traditam dicit *Heſiodus* a Muſis ſeque ab iis afflatum, perinde eſt ac ſi facultatem poëticam ſibi ab illis conceſſam diceret. Quam in rem paucula ex *Claud. Salmaſio* hic apponemus. Sic ille in *Solini* Polyhiſtora p. 609. vbi poſtquam multis oſtendit ῥαψῳδὰς dictos fuiſſe ἀπὸ τῆς ῥάπτειν τὰς ᾠδάς, quod veluti *conſuerent* varias partes Poëtarum, quas canebant, non ἀπὸ τῆς ῥάβδου, addit: „Antequam „mos ille τῆς ῥάψῳδεῖν aliena „carmina natus ac notus eſſet, „auctores ipſi ac Poëtae hym„nos et alia carmina in hono„rem deorum a ſe compoſita ſic „pronunciare conſueuerant, „cum virga e lauru in manibus. „Dicebantur ἐπὶ ῥάβδῳ ᾄδειν. „*Pauſanias* pag. 586. Lib. IX. „ſeu Boeoticis de *Heſiodo*, qui „cum cithara pictus erat: ἐδέη „τοι Ἡσιόδῳ οἰκεῖον φόρημα. „δῆλα γὰρ δὴ καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν „ἐπῶν ὅτι ἐπὶ ῥάβδῳ δάφνης „ἦδε: *nequaquam fuit proprium Heſiodo geſtamen; manifeſtum enim eſt, etiam ex ipſis eius verſibus, eum ad lauri ramum cecinisſe.* „Intelligit hos verſus ex „Theogonia, Καί μοι σκῆπτρον „etc. Traditum ſibi a Muſis ex „lauri ramo baculum dicit. „Tamquam vati futurorum præ„ſcio, non tamquam Poëtae, „datum poſſumus interpretari, „propter illa, ὥς τε κλύοιμι τά τ' „ἐσσόμενα πρό τ' ἐόντα. Sed Poëtica erat coniuncta cum afflatu, non minus ac vaticinandi facultas; imo non erat ſine vaticinatione, cum non poſſent ſcire Poëtae geſta apud deos, aut clam apud homines, aut ante omnem hominum memoriam; vel potius fingere ſe ea ſcire, niſi ſimul afflatum ſimularent. Pergit *Salmaſius*: „Laurum ge„ſtabant et admordebant, qui „vaticinandi ſcientia callere vo„lebant, vnde δαφνηφάγοι va„tes. *Aſclepiades*, in ſtatuam „*Homeri*:

„Καί σοι καλλιπέτηλον ἐρυσσά-
μενον περὶ πᾶσαν
„Ὠρεξεν δάφνης ἱερὸν ἀ-
νρέμονα.

Fallitur, vt ſaepe Critici, qui non ſignificant vnde depromſerint quae dicunt. Epigramma eſt in ſtatuam *Heſiodi*, quod legitur Lib. IV. Anthologiae, p. 368. Ed. H. Stephani. Integrum ita habet:

Αὐταὶ ποιμαίνονται μεσημβρι-
νὰ μῆλά σε Μῶσαι
Ἑδρακον ἐν κραναοῖς ἄρεσιν,
Ἡσίοδε.
Καί σοι καλλιπέτηλον ἐρυσσά-
μενον περὶ πᾶσαν

Θείην, ὡς κλείοιμι τά τ' ἐσσόμενα, πρό τ' ἐόντα.
Καί με κέλονθ' ὑμνεῖν μακάρων γένος αἰὲν ἐόντων,
Σφᾶς δ' αὐτὰς πρῶτόν τε καὶ ὕστερον αἰὲν ἀείδειν.

Diuinam, vt canerem tam futura quam praeterita.
Et me iubebant celebrare beatorum genus sempiternorum,
Se vero primo et postremo semper decantare.

32. Θείην ἵνα κλείοιμι B. 109. Θείαν ἵνα R. S. ἵνα etiam Ald. Iunt. 1. 2. Steph. marg. ὅτε κλύοιμι Trinc. Steph. Commel. Heins. 33. κ. μ' ἐκέλονθ' B. 109. κ. μ' ἔκελον θ' Trinc. 34. ἀοιδὴν Ald.

Ὦρεξαν δάφνης ἱερὸν ἀκρέμονα.
Δῶκαν δὲ κρήνης Ἑλικωνίδος ἔνθεον ὕδωρ,
Τὸ πτανῇ πῶλα πρόσθεν ἔκοψεν ὀνύξ.
Οὗ σὺ κορεσσάμενος μακάρων γένος, ἔργα τε μολπαῖς,
Καὶ γένος ἀρχαίων ἔγραφες ἡϊθέων.

Ipsae pascentem meridie oues Musae viderunt te in asperis montibus, Hesiode; et tibi pulcra folia habentem decerpentes omnes porrexerunt lauri sacrum ramum. Dederunt vero fontis Heliconis diuinam aquam, quam volucris equi prius erupit vngula. Qua tu satiatus beatorum genus, et res gestas cantibus, et genus priscorum descripsisti iuuenum. Sed audiamus *Salmasium*: „*Pausanias* de virga laurea ac„cepit, cum qua Veteres Poëtae „carmina sua recitabant. Quem „morem etiam postea ῥαψῳδοὶ „imitati sunt, qui aliena pronun„ciarunt. Nam et hi virgam e „lauro tenebant, cum carmina „recitarent ex aliquo Poëta. Cetera apud ipsum legentur. *Clericus.*

32. Θείην, ὡς τε κλύοιμι τά τ' ἐσσόμενα, πρό τ' ἐόντα] Notham. *Guietus.*

Ὡς κλείοιμι] Vulgo legitur ὥςε κλύοιμι. Sed ex fide Mss. restitui κλείοιμι. Dixerat poëta, ἐνέπνευσαν δέ μοι αὐδὴν θείην. Non autem necesse erat vt Musae ei *vocem* inspirarent ὡς κλύοιτο, vt *intelligeret*, sed ὡς κλείοιτο, vt *caneret*. *Rob.*

Τά τ' ἐσσόμενα πρό τ' ἐόντα] Poëtice, nempe, est μαντείας genius, vnde Poëtae Latinis *Vates*. Vtinam existaret integer Liber VII. *Strabonis!* Aliquid hac de re haberemus, in descriptione Pieriae, cum legamus in excerptis, quo loco de hac regione egerat, ὅτι τὸ παλαιὸν, οἱ μάντεις καὶ μουσικὴν εἰργάζοντο: *olim vates exercuisse et musicam.* Clericus.

34. Σφᾶς δ' αὐτὰς πρῶτον δὲ καὶ ὕστερον αἰὲν ἀείδειν] Imitatus *Horatius* Lib. I. Ep. I.

Prima dicte mihi, summa dicende Camoena,
Maecenas etc. *Clericus.*

35. Ἀλλὰ

Ἀλλὰ τίη μοι ταῦτα περὶ δρῦν ἢ περὶ πέτρην; 35
Τύνη, Μουσάων ἀρχώμεθα, ταὶ Διὶ πατρὶ
Ὑμνεῦσαι τέρπουσι μέγαν νόον ἐντὸς Ὀλύμπου,

Sed quo mihi haec circa quercum, aut circa petram?
O tu, a Muſis ordiamur, quae Ioui patri
Canendo oblectant magnum animum in Olympo,

37. εἶν Trinc.

35. Ἀλλὰ τίη μοι ταῦτα περὶ δρῦν ἢ περὶ πέτρην] Hoc eſt, περὶ τὰ ἀπὸ σκοπῆς, ſubintellige λέγεται. *Guietus.*

Ἀλλὰ τίη μοι ταῦτα περὶ δρῦν ἢ περὶ πέτρην] Hoc eſt, quid haec ad rem, quam aggreſſus ſum? vt recte Scholiaſtes. *Homerus* paullo aliter hanc Paroemiam profert Iliad. X. v. 126, vbi Hector de inanibus ſermonibus, quos Achillem laturum non fuiſſe, ſi ad eum adiſſet, ſuſpicatur:

Οὐ μέν πως νῦν ἐστὶν ἀπὸ δρυὸς, οὐδ' ἀπὸ πέτρης,
Τῷ ὀαριζέμεναι, ἅτε παρθένος ἠΐθεός τε,
Παρθένος ἠΐθεός τε ὀαρίζετον ἀλλήλοισιν.

Non quidem vllo modo nunc licet, a quercu, neque a petra cum hoc confabulari, vt virgo et adoleſcens, virgo, inquam, et adoleſcens, confabulantur. Volunt Scholiaſtae ortam loquutionem ex veteri fabula, qua homines ex lapidibus aut quercubus nati ferebantur, et quae pueris ſermones praebebat, adeoque inanes ſermones ſignari. At non video qui locus *Heſiodi* hinc poſſit explicari, cuius ſenſus eſt is quem diximus. Crediderim potius petitum adagionem ex iis, qui aggreſſi montem, aut ſyluam deſcribere, ad alia divagarentur, quae a ſcopo aberrarent. Eſt tamen alius locus *Homeri*, ex quo ſententiae ſuae confirmationem petere poſſe primo intuitu videntur. Odyſſeae T, v. 163 cum rogaſſet Penelope Vlyſſem, quem non agnoſcebat, vnde eſſet, addit:

Οὐ γὰρ ἀπὸ δρυὸς ἐσσι παλαιφάτου, οὐδ' ἀπὸ πέτρης.
Non es enim a vetere quercu, aut a petra. Quibus in verbis *Homerus* alludit ad memoratam fabulam; ſed is ſenſus neque alteri loco *Homeri*, neque verſui *Heſiodi* aptari poteſt. *Clericus.*

36. Τύνη Μουσάων ἀρχώμεθα] Τὸ τύνη hic age, agedum ſignificare videtur. Sed hic omnino ſcribendum videtur, τοίνυν Μουσάων ἀρχώμεθα. hoc eſt, διὰ τοῦτο Μουσάων ἀρχώμεθα. Heſych. τοίνυν· διὰ τοῦτο. Hunc locum reſpexiſſe videtur, *Guietus.*

38. Εἰρεῦ-

Εἰρεῦσαι, τά τ' ἐόντα, τά τ' ἐσσόμενα, πρό τ' ἐόντα,
Φωνῇ ὁμηρεῦσαι. τῶν δ' ἀκάματος ῥέει αὐδὴ

Memorantes, et praesentia, et futura, et praeterita,
Voce concinentes. illarum vero indefessa fluit vox

39. φωνῆς B. 109.

38. Εἰρεῦσαι τά τ' ἐόντα] Iisdem fere verbis Homerus Il. α' 70. de Calchante Graecorum vate, Ὃς ἤδη τά τ' ἐόντα, τά τ' ἐσσόμενα, πρό τ' ἐόντα. Plurima praeterea versus apud vtrumque poetam iidem occurrunt, quorum nonnullos suis locis infra notabimus, ex quibus placuit aliquibus inferre, Homerum Hesiodo antiquiorem fuisse. Perperam omnino; nisi aliis argumentis probari possit Hesiodum potius Homerum, quam hunc illum imitatum esse. Porro dehinc videre est a priscis etiam temporibus vaticinandi artem poetis attributam fuisse. vnde etiam a Latinis *vates* appellantur. Vide quae in hanc rem iocatur Lucianus in Dialogo cum Hesiodo. *Rob.*

39. Ὁμηρεῦσαι] Συμφωνῆσαι, ex ὁμὸς et ἄρω ὁμήρης compositum videtur. Vnde ὁμηρέω, hoc est, concordo, συμφωνῶ. Hesych. ὁμηρὲς, ὁμῶς, συμφώνως. Sed τὸ ὁμηρὴς simplex videtur. Ab ὁμάω, ὁμήρω, ὁμηρὴς. quare et τὸ ὁμηρὴς vnde ὁμηρέω συμφωνῶ simplex fuerit forte. Hesych. ὁμηρεῦσαι, ὁμοφωνῆσαι, ὁμῶς λέγεσαι etc. *Guietus.*

Ὁμηρεῦσαι] *Hesychius:* ὁμηρεύειν, συμφωνεῖν. Ὁμηρεῦσαι, τὸ συμβολῆσαι· ὁμοφωνῆσαι, ὁμῶς λέγεσαι. Ὁμηρεῖν, ὁμῶς εἱρμόσθαι (l. ἁρμόζεσθαι) συμφωνεῖν, hoc est, *concinere*, ex ὁμῶς *simul* et ἐρέω, *dico*. Hinc credibile est nomen factum Ὁμήρῳ, qui postquam carminibus suis innotuisset, non amplius *Melesigenes*, sed *concentor*, quasi *Musarum*, dictus est. Nomen ei inditum fuerat *Melesigeni*, a fluuio *Melete*, qui non procul a Cumis Aeolicis fluit, et ad quem eum mater Critheïs pepererat, vt docet *Herodotus*, in eius vita, Cap. III. Idem oculorum vsum amisisse eum narrat, Cap. VII. et propterea Lingua Cumaea Cap. XIII. ὄμηρον dictum, id est, *caecum*. At vehementer suspicor opinionem de caecitate *Homeri* fictam a Cumaeis, quod nomen eius perperam ex Lingua sua interpretarentur; solent enim Graeci, ex nominibus perperam intellectis, historiolas fingere, vt vel ex nomine *Hippocrenes*, de quo diximus, colligere est. Profecto multo verisimilius est, tantum Poëtam cognomen ex arte adeptum esse, quam ex infortunio. *Clericus.*

40. Γελᾷ

Ἐκ στομάτων ἡδεῖα. γελᾷ δέ τε δώματα πατρὸς
Ζηνὸς ἐριγδούποιο, θεᾶν ὀπὶ λειριοέσσῃ
Σκιδναμένῃ. ἠχεῖ δὲ κάρη νιφόεντος Ὀλύμπου,
Δώματα ἀθανάτων. αἱ δ' ἄμβροτον ὄσσαν ἰεῖσαι,
Θεῶν γένος αἰδοῖον πρῶτον κλείουσιν ἀοιδῇ

Ab ore ſuauis. ridet autem domus patris
Iouis valde tonantis, Dearum voce ſuaui
Diſperſa. reſonat vero vertex niuoſi Olympi,
Domus immortalium. hae vero immortalem vocem emittentes,
Deorum genus venerandum inprimis celebrant cantilena

41. θεῶν Trinc. Mox λειριόεσσα σκιδναμένη Ald. 42. χάρη Iunt. 2. νιφόεντα B. 109. 43. Δώματ' Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 44. αἰδοίων Iunt. 1. 2. ἀοιδῇ B. 109.

40. Γελᾷ δέ τε δώματα πατρὸς] Hoc eſt, ſumma voluptate afficitur coeli regia. Poëtae paſſim et dolorem, et gaudium tribuunt rebus inanimis, vt ſignificent maximam eſſe rationem dolendi, aut laetandi, et quae vel ipſa inanima, vt ſolet dici, mouere poſſit. *Theognis* initio, cum alia de Apollinis natalibus dixiſſet, haec habet:

— ἐγέλασσε δὲ γαῖα πελώρη,
Γήθησεν δὲ βαθὺς πόντος ἁλὸς πολιῆς.

Riſit magna terra. *Lucretius* ad Venerem Lib. I. v. 8.

— *tibi ſuaues daedala tellus*
Submittit flores, tibi RIDENT *aequora ponti.*

Ad quem verſum, vide quae collegit *Dion. Lambinus.* Clericus.

44. Θεῶν γένος, καὶ τὰ ἑξῆς] Probe animaduertendum hic ſignari tria genera rerum, I. Terram et Coelum, quae ante omnes deos, qui Heſiodi aeuo maximi habebantur, fuerant: II. Deos ex hiſce genitos, οἵ τ' ἐκ τῶν ἐγένοντο θεοὶ δωτῆρες ἐάων, *qui Dii ex hiſce geniti ſunt datores bonorum*, quos enumerat a v. 116. ad 155. Hi dicuntur ab *Heſiodo* dii, quod nomen denegatur Coelo et Terrae, ſuntque veluti prior deorum aetas; III. Altera eſt filiorum Saturni, quos ſignificat hoc verſu *Heſiodus*: Δεύτερον αὖτε Ζῆνα, θεῶν πατέρ' ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν, hoc eſt, *ſecundo loco Iouem, qui eſt Rex deorum*, qui nunc potiſſimum coluntur, *et hominum.* Qui viuebant *Heſiodi* aeuo, et ſuperioribus aliquot aetatibus, duplicem hunc dumtaxat ordinem deorum norant, hoc eſt, hominum in deorum numerum poſt mortem relatorum; ſi altius originem eorum repeterent, nihil antiquius reperiebant, quam Coelum et Terram, hiſque vetuſtius Chaos, nec vltra progredieban-

Ἐξ ἀρχῆς, ὃς Γαῖα καὶ Οὐρανὸς εὐρὺς ἔτικτον,
Οἵτ' ἐκ τῶν ἐγένοντο θεοὶ, δωτῆρες ἐάων.
Δεύτερον αὖτε Ζῆνα, θεῶν πατέρ' ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν,
Ἀρχόμεναί θ' ὑμνεῦσι θεαὶ, λήγουσαί τ' ἀοιδῆς,
Ὅσσον φέρτατός ἐστι θεῶν, κράτεί τε μέγιστος.
Αὖθις δ' ἀνθρώπων τε γένος, κρατερῶν τε γιγάντων
Ὑμνεῦσαι, τέρπουσι Διὸς νόον ἐντὸς Ὀλύμπου,

Ab exordio, quos Tellus et Coelum latum genuerunt,
Quique ex his prognati sunt Dii, datores bonorum.
Secundo rursum Iouem, Deorum patrem atque etiam hominum,
Incipientesque canunt Deae et finientes carmen,
Quam sit praestantissimus Deorum, et imperio maximus.
Porro et hominum genus, fortiumque gigantum
Celebrantes oblectant Iouis mentem in Olympo,

45. γαιά τε Iunt. 1. 2. ἔτικτε B. 109. ἔτικτον Ald. 46. δοτῆρες Ald. Iunt. 1. 2. 47. πατέρα Ald. 48. λήγουσι Ald. Iunt. 1. 2. Steph. marg. ὑμνεῦσι B. 109. ἀοιδοῖς Ald. 49. Τόσσον B. 109. Ald. φέρτερος Iunt. 1. 2. 50. αὖτις Iunt. 1. 2. Trinc.

diebantur. Notio dei horum conditoris vsque adeo obscurata erat, vt de eo prorsus tacerent; aut etiam, si quae eius euanida vestigia in eorum animis haeserant, ea miscebantur, cum iis quae vulgo de Ioue et aequalibus illi deis ferebantur. Quae omnia, in sequentibus, explicatione ipsa inuolucrorum Poëticorum, euoluentur et ob oculos ponentur. *Clericus.*

46. Οἵτ' ἐκ τῶν ἐγένοντο] Hoc est, ἐκ τούτων. hoc est, οἱ τῆς γῆς καὶ τοῦ οὐρανοῦ ἔκγονοι εὐεργεῖς. *Guietus.*

47. Δεύτερον αὖτε Ζῆνα] Subintellige κλείουσι. *Guietus.*

48. Ἀρχόμεναί θ' ὑμνεῦσι θεαὶ, λήγουσαί τ' ἀοιδῆς] Nóθον. scribend. λήγουσί τ' ἀοιδῆς. dicentes, subintellige quam sit praestantissimus etc. *Guietus.*

Λήγουσαι] Haec lectio viris doctis quibusdam crucem fixit, quoniam seruata ea, metrum laborare putarunt. — at eam necessario exigit sensus, qui hic est: *iterum Iouem Musae celebrant et incipientes et finientes canitum.* Iensius in Lect. Lucian. p. 181. h. l. inter ea affert, quibus efficiat diphthongos etiam ante consonantes corripi. Quae sententia nouissime ab Arnaldo est confutata Animadv. Crit. p. 29. seqq. qui dicit, h. l. priores duas syllabas in ἀοιδῆς per synizesin esse, vt vnam, pronunciandas; et ita effici versum Spondaicum. Cuius sententiae subscribo. *Krebs.*

Μοῦσαι Ὀλυμπιάδες, κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο·

Musae Olympiades, filiae Iouis aegida habentis:

52. Μοῦσαι] Primum videndum quae sint *Musae*, dein a quibus progenitae. Ex descriptionibus cum omnium reliquorum Poëtarum, tum etiam *Hesiodi*, colligere est, Musas inuenisse Eloquentiam ac Musicam, artesque quae elegantiores habentur. Vt solius *Hesiodi* testimoniis vtamur, eae argumentum non verum modo, sed etiam fictum omnium orationum, comminisci poterant. Sic enim eum alloquuntur v. 27. huius Poëmatis:

Ἴδμεν ψεύδεα πολλὰ λέγειν ἐτύμοισιν ὁμοῖα,
Ἴδμεν δ' εὖτ' ἐθέλωμεν ἀληθέα μυθήσασθαι

Scimus multa falsa veris similia, scimus et quando volumus vera dicere. Ait v. 60. fuisse nouem puellas:

— ἧσιν ἀοιδὴ
Μέμβλεται, ἐν στήθεσσιν ἀκηδέα θυμὸν ἐχούσαις,

quibus cantio cordi est et quae habent animum sine curis. v. 65.

— ἑρατὴν δὲ διὰ στόμα ὄσσαν ἰεῖσαι
Μέλπονται πάντων τε νόμους καὶ ἤθεα κεδνὰ
Ἀθανάτων πλείουσιν,

amabilem vocem ore emittentes canunt, omniumque leges, et mores venerandos Immortalium celebrant. Plura non exscribam, nam ex hisce satis liquet quod volo; nec mirum erit si dicam nunc, ab antiquissimis Graeciae colonis phoenicissantibus, dictas esse *Musas* ab inuentione, nam, Phoenicia Lingua, מוצא *motsa* est *inuentrix*. Credibile autem est, antiquissimis temporibus, per Boeotiam, Thessaliamque ac vicinas Graeciae oras, celebrem factum fuisse cantilenis, seu propter inuentionem, seu propter elegantiam styli, pro aetatis captu, seu propter cantum, seu propter omnia illa simul, *chorum nouem puellarum*; quem instituit Iupiter, vt postea videbimus, Thessaliae rex. Deinde posteritas, quae omnia adauxit, et praesertim Poëtae finxerunt eas inuentrices Poëticae deas esse; quo honore etiam mactati sunt inuentores aliarum artium. *Pater Musarum* dicitur Iupiter, quod primus puellarum concentum instituerit; quae loquutio etiam Phoenicia est, nam Gen. IV. 20, 21. Iabal dicitur *pater Scenitarum et Nomadum*, Iubal vero *cythara et organo canentium*, hoc est, eorum viuendi generum, earumque artium institutores. Μνημοσύνη vero seu *Memoria*, κατὰ προσωποποιΐαν, dicitur earum *mater*, quod memoria suppeditet materiam poëmatum et orationum. Hoc satis ostendit Iouem non habitum esse patrem proprie dictum Musarum, cum *Memoria* sit dumtaxat *persona poetica*, quae nunquam in rerum natura fuisse credita

Τὰς ἐν Πιερίῃ Κρονίδῃ τέκε πατρὶ μιγεῖσα
Μνημοσύνη. γναιοῖσιν Ἐλευθῆρος μεδέουσα,

Quas in Pieria Saturnio peperit patri mista
Mnemosyne, collibus Eleutheris imperans,

credita est. Non exigua pars artificii huius Theogoniae, vt postea videbimus, sita est in Prosopopoeis. *Clericus.*

Ὀλυμπιάδες] Ita dictae Musae, quod circa montem Olympum diu versatae essent, in Iouis regia, vt ipse Poëta testatur qui aliquoties hoc repetit, vt v. 68.

Αἳ τότ' ἴσαν πρὸς Ὄλυμπον,
ἀγαλλόμεναι ὀπὶ καλῇ.
Quae iuerunt tunc ad Olympum superbientes voce pulcra.
Clericus.

53. Τὰς ἐν Πιερίῃ] Haec est patria puellarum, quas Poetae immortalitati consecrauere. *Pieriae* nomen est montis et regionis ei subiectae, atque ad Thermaicum vsque sinum porrectae; qua Thessalia ad septemtriones clauditur, Macedonia ad austrum. In ea etiam Pimplaeus mons Musis sacer. Hinc dictae Musae *Pierides*, potiori iure quam *Heliconiades*, *Olympiades* etc. vnde enim potius cognomen duxissent, quam a patria, ex qua profectae, cantibus finitimarum oram incolas in admirationem sui rapuerunt? Illinc eas ad se euocat *Hesiodus* initio Operum et Dierum:

Μῶσαι Πιερίηθεν ἀοιδῇσι κλείουσαι,
Δεῦτε, καὶ τὰ ἑξῆς.

Pomponius Mela Lib. III. c. 3: in descriptione Macedoniae: *hic Musarum* PARENS DOMVSQVE *Pieria.* Si Phoenicis litteris hanc vocem scribamus, פאריא, inuenietur in ea significatio *puteorum* (nam ב et פ miscentur passim apud Orientales) vel *fertilitatis*; quam non respuit regionis situs, aliquot fluuiis rigatae. Vide Tabulas *Ptolemaei* et *Liuium* Lib. XLIV. c. 6, 7, 8. *Clericus.*

54. Γναιοῖσιν Ἐλευθῆρος μεδέουσα] Γναὸν interpretatur Scholiastes γονιμωτάτας τόπας *fertilissima loca.* Malim βαναὰς interpretari, seu *colles*, pro quibus Aeoles dixerunt γναὰς, vt vrbs *Argos* illis erat ἄρβος. Ita vocem interpretatus est *Laur. Valla*, apud Herodotum Lib. IV. Cap. XCIX. vbi τὸν γναὸν τὸν Σουνιακὸν, vertit *iugum Suniacum*, ex re ipsa, nam fuit illic collis, cui erat impositum templum Mineruae. *Pausanias* in Atticis, initio: Ναὸς Ἀθηνᾶς Σουνιάδος ἐπὶ κορυφῇ τῆς ἄκρας: *Templum Mineruae Suniadis est in vertice promuntorii.* Nam *Eleuther* mons est, ita vocatus, vt aiunt, ab Eleuthere Apollinis filio, vnde et dictae *Eleutherae* vrbs ad eum montem sita. Phoeniciis litteris scribas

Λησμοσύνην τε κακῶν, ἀμπαυμά τε μερμηράων. 55
Ἐννέα γάρ οἱ νύκτας ἐμίσγετο μητίετα Ζεὺς,

Obliuionemque malorum, et ſolatium curarum.
Nouem enim cum ea noctes miſtus eſt prudens Iupiter,

55. μεμηράων Iunt. 1. 2. 56. μίσγετο B. 109.

bas עלי־הור *halelbir*, quae vox *altam ſpeculam* ſonat, a עלה halah *adſcendit* et חור thour *ſpeculatus eſt*, quod optime in montem quadrat, in quo ſpeculatores ſolebant collocari, qui de aduentu hoſtium monerent.

Scholiaſtes hic habet: ὁ δὲ ἐλευθὴρ ὄνομα πόλεώς ἐςι τῆς Βοιωτίας, ἀπό τινος βασιλέως αὐτῆς τῆς πόλεως ἕτως ὠνομασμένε, υἱὸς Ἀπόλλωνος καὶ Αἰθέσης τῆς Ποσειδῶνος: *Eleuther eſt nomen vrbis Boeotiae, a quodam Rege eius vrbis ſic dicto, filio Apollinis et Aethuſae filiae Neptuni.* Rectius dixiſſet Ἐλευθέρας, ſic enim vrbs ab omnibus vocatur, quae fuit ambigui iuris, inter Atticos et Boeotios. Vide *Stephanum* Byzantium, in hac voce, et quae ad eum *Luc. Holſtenius* et *Abr. Berkelius*. Pergit Scholiaſtes: ἔςι δὲ καὶ ὄρος, ὥς φασιν, ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἡρῶος: *eſt etiam mons, vt dicunt, cognominis Heroï.* Forte ita dicta, ob cauſam allatam, pars aliqua Cithaeronis montis, ad cuius radices ſitae erant Eleutherae. *Pauſanias* in Atticis p. 72. Ἐλευθερῶν δὲ ἦν μὲν ἔτι τὰ τείχη. ἦν δὲ καὶ οἰκιῶν ἐρείπια· δῆλη δὲ τοῦτοις ἐςὶ πόλις ὀλίγον ὑπὲρ τὰ πεδία πρὸς τῷ Κιθαιρῶνι οἰκισθεῖσα: *Eleutherarum cum muri, tum aedium erant veſtigia,* (cum loca viſebam) *quae manifeſto oſtendunt vrbem conditam fuiſſe paullo ſupra planitiem ad Cithaeronem.* Vide not. ad v. 329.

Quod ab Heroe nomen eius deducit Scholiaſtes, poſt alios, id non maioris eſſe ponderis debet, quam quod addit: ἕτω δὲ λέγεται ὅτι ἐκεῖ ὁ Διόνυσος τῆς μανίας ἐπαύσατο καὶ ἐλευθερώθη: *ſic etiam dicitur, quod illic Bacchus deſiit furere et morbo liberatus eſt.* Fingebant Graeci Heroas et fabulas, vt ex ſua Lingua originem nominum deducerent.

Multo veriſimiliora ſunt, quae ſequuntur de ratione, ob quam *Heſiodus* matrem Muſarum Eleutherarum reginam fuiſſe dixit. Καὶ τοῦτο δὲ δόξαν προσάπτων τῇ ἑαυτοῦ πατρίδι, λέγει ὅτι ἐγεννήθησαν μὲν ἐν τῇ Πιερίᾳ, ἡ δὲ μήτηρ αὐτῶν ἐκ Βοιωτίας ἦν: *Idque gloriam addens patriae ſuae, dicit genitas quidem eſſe Muſas in Pieria, matrem vero illarum e Boeotia fuiſſe.* Clericus.

55. Ἀμπαυμά τε μερμηράων] Μερμήρα, μερμηράζω. *Guietus.*

Νόσφιν ἀπ' ἀθανάτων, ἱερὸν λέχος εἰσαναβαίνων.
Ἀλλ' ὅτε δὴ ῥ' ἐνιαυτὸς ἦεν, περὶ δ' ἔτραπον ὧραι,
Μηνῶν φθινόντων, περὶ δ' ἤματα πολλ' ἐτελέσθη,
Ἡ δ' ἔτεκ' ἐννέα κούρας ὁμόφρονας, ἦσιν ἀοιδὴ
Μέμβλεται, ἐν στήθεσσιν ἀκηδέα θυμὸν ἐχούσαις,
Τυτθὸν ἀπ' ἀκροτάτης κορυφῆς νιφόεντος Ὀλύμπου,
Ἔνθά σφιν λιπαροί τε χοροὶ καὶ δώματα καλά.

Seorsim ab immortalibus, ſacrum lectum conſcendens.
Sed cum iam annus exactus, circumuolutae vero eſſent tempeſta-
Menſibus exactis, dieſque multi tranſacti eſſent, [tes,
Ipſa peperit nouem filias concordes, quibus carmen
Curae eſt, in pectoribus ſecurum animum habentibus,
Paululum a ſummo vertice niuoſi Olympi,
Vbi ipſis ſplendidique chori, et aedes pulchrae.

57. εἰς ἀναβαίνων Trinc. 58. ἦεν ἐνιαυτὸς Iunt. 1. 2. 59. ἐτελέσθη Ald. 60. ἔτεκε Iunt. 1. 2. 61. μέλλεται Ald. Iunt. 1. 2. μεμήλετ' Trinc. 63. σφὶ B. 109.

58. Περὶ δ' ἔτραπον ὧραι] Hoc eſt, περιέτραπον ἑαυτὰς, hoc eſt, περιετράπησαν. *Guietus.*

Ἀλλ' ὅτε δὴ ῥ' ἐνιαυτὸς ἦεν] Hoc eſt, ferme annus decimo menſe Lunari exacto. *Clericus.*

Περὶ δ' ἔτραπον ὧραι] Hoc eſt, *circumactae ſunt tempeſtates*, nam hoc proprie ſignificat ὥρα, nec niſi ſero duodecimam partem diei ſignificauit. Vide *Ioſ. Scaligerum* de Emend. Temp. Lib. I. non procul ab initio, et *Ger. Ioan. Voſſium* in Etymol. ad vocem *Hora*. Adde et hoc exemplum ex *Horatii* Lib. I. Od. 12. vbi ſic deſcribitur Iupiter:

— *qui res hominum ac deorum,*
Qui mare et terras, variiſque mundum
Temperat HORIS;

Hoc eſt, vt habet Vetus Scholiaſtes: *anni partibus, vere, aeſtate, autumno, hyeme.* Crediderim ὥρα primum dictum de diurno tempore, quod vna cum nocturno eſt temporis ſpatium, de quo primum cogitarunt homines, indeque translatum ad quoduis tempus; omnino enim ὥρα videtur ἀπὸ τ אור *our, lucere*, dictum. *Clericus.*

59. Περὶ δ' ἤματα πολλ' ἐτελέσθη.] Phoenices etiam *dies* vocabant annum. Vide quae notauimus ad Gen. IV, 3. vbi multi Intt. *dies multos* annum eſſe putant, et ad Gen. XL, 4. *Clericus.*

60. Κούρας ὁμόφρονας] Τὸ α hic ſecundum Doricam dialectum corripitur, vt ſupra μετὰ τροπὰς Ἡελίοιο. *Guietus.*

62. Τυτθὸν] Huc refer τὸ ἡ δ' ἔτεκ' ἐννέα etc. *Guietus.*

64. Παῖ

Παὰ δ' αὐταῖς Χάριτές τε, καὶ Ἵμερος οἰκί' ἔχουσιν,
Ἐν θαλίης· ἐρατὴν δὲ διὰ στόμα ὄσσαν ἱεῖσαι,
Μέλπονται πάντων τε νόμους, καὶ ἤθεα κεδνά.

Iuxta vero eas et Gratiae et Cupido domos habitant,
In conuiuiis: amabilem autem per os vocem emittentes,
Canunt omniumque leges, et mores venerandos

64. in Cler. edit. erat, αὐτῆς, χάριτες καὶ Ἵ.

64. Παὰ δ' αὐτῆς χάριτες καὶ ἵμερος] Τὸ τε hic deeſt. *Guietus.*

66. Μέλπονται πάντων τε νόμους etc.] Duplici ſenſu exponi poſſunt hi verſus; vel, *Canunt omniumque* leges *et mores venerandos immortalium celebrant*, vel, pro νόμους ſcribendo νομοὺς, *Canunt omniumque* ſedes *et* domicilia *veneranda* etc. Eodem ſenſu quo dicit Homerus Il. ζ, v. 511. — ἀνὰ ἤθεα καὶ νομὸν ἵππων. Negat certe Ariſtarchus, teſte Budaeo, vocem νόμος Homeri aetate pro *lege* vſurpatam fuiſſe. Similiter Ioſephus l. 2 contra Apion. p. 1375. ed. Hudſ. Μήδ' αὐτὸ τὄνομα (ſcil. ὁ νόμος) πάλαι ἐγινώσκετο παρὰ τοῖς Ἕλλησι· καὶ μαρτυὶ Ὅμηρος ἀδαμῶς τῆς ποιήσεως αὐτῷ χρησάμενος. De qua re vide Clerici notam ad Εργ. 276. Poſtremo Heſychius eandem etiam ſententiam amplectitur. Νόμος. ὁ ποιητὴς τῶν καθ' ἡμᾶς νόμων οὐκ οἶδε, θέμιστας δὲ, καὶ εὐνομίας λέγει ἀπὸ τῆς νεμήσεως. Sic enim verba corrigenda ſunt cum Salmaſio. Huic opinioni ſi ſuffragemur, reddere oportet δυσνομίαν, Theog. v. 230. *difficilem viuendi rationem.* Et Εργ. v. 276. etc. — Νομὸν (haud νόμον vt vulgo) διέταξε Κρονίων Ἰχθῦσι μὲν καὶ θηρσὶ, καὶ οἰωνοῖς πετεηνοῖς, Ἔσθειν ἀλλήλους. *Hanc viuendi rationem* (hoc quaſi pro pabulo) *conſtituit Saturnius, piſcibus, et feris, et volucribus, deuorare ſe inuicem.* Sed dura eſt haec interpretatio, et nequaquam neceſſaria, eum aliis in locis omnino oporteat, τὸν νόμον *legem* exponere. Θεογ. 417. Ἕρδων ἱερὰ καλὰ κατὰ νόμον ἱλάσκηται, vertendum eſt, *Faciens ſacra fauſta ſecundum* legem *placauerit.* Eodem ſenſu quo Pythagoras χρυσ. ἔπ. Ἀθανάτους μὲν πρῶτα θεοὺς, νόμῳ ὡς διάκειται. Sic etiam Εργ. 388. Οὗτος τοι πεδίων πέλεται νόμος — vertendum eſt; *Haec quidem aruorum eſt* lex — Nec in alium ſenſum, vt arbitror, torqueri poteſt. Omiſſio autem vocis νόμος apud Homerum nihil eſt ad rem, nec in argumentum trahi debet, vel quod iſta voce Heſiodus non vſus eſt, vel, ſi vſus ſit, quod Homero eſt iunior. Bene enim notauit Clericus, caſu potuiſſe contingere eam vocem non adhiberi ab

Ἀθανάτων κλείουσιν, ἐπήρατον ὄσσαν ἰεῖσαι.
Αἱ τότ' ἴσαν πρὸς Ὄλυμπον ἀγαλλόμεναι ὀπὶ καλῇ,
Ἀμβροσίῃ μολπῇ. περὶ δ' ἴαχε γαῖα μέλαινα
Ὑμνεύσαις· ἐρατὸς δὲ ποδῶν ὑπὸ δοῦπος ὀρώρει,
Νισσομένων πατέρ' εἰς ὅν, ὁ δ' οὐρανῷ ἐμβασιλεύει,
Αὐτὸς ἔχων βροντὴν ἠδ' αἰθαλόεντα κεραυνὸν,
Κάρτει νικήσας πατέρα Κρόνον. εὖ δὲ ἕκαστα
Ἀθανάτοις διέταξεν ὁμῶς, καὶ ἐπέφραδε τιμάς·

Immortalium celebrant, amabilem per os vocem emittentes.
Illae tum ibant ad Olympum exsultantes voce pulchra,
Immortali cantilena: vndique vero resonabat terra atra
Canentibus hymnos: iucundus vero a pedibus strepitus excita-
Euntium ad patrem suum. ille autem in coelo regnat, [batur,
Ipse habens tonitru, atque ardens fulmen,
Vi superato patre Saturno. bene autem singula
Immortalibus disposuit simul, et ordinauit honores.

68. ὀπῇ Iunt. 1. 2. 69. οἴαχε Trinc. δι' ἄχε Iunt. 1. περιδίαχε Iunt. 2. 71. νυσσομένων Trinc. οὐρανὸν Iunt. 1. ἐμβασίλευεν Ald. 73. ἕκασον B. 109. 74. Ἀθανάτους Iunt. 1. 2. Ἀθανάτων διέταξε ὁμῶς, ἐπίφρασδε δὲ B. 109.

Homero, qui sane integram linguam Graecam suis verlibus non est complexus. *Rob.*

69. Ἀμβροσίῃ μολπῇ· περὶ δ' ἴαχε] Scribendum videtur: περὶ δὲ σφέας ἴαχε γαῖα μέλαινα ὑμνεύσαις. *Guietus.*

71. Ὁ δ' οὐρανῷ ἐμβασιλεύει.] Hic est absurda mistura, vt diximus, veteris doctrinae de Deo; Deum enim in coelo singulari ratione habitare credebant prisci mortales, nec sine causa. Itaque cum Graeci Iouem Deorum summum esse crederent, eum collocabant subinde in coelo. Quia vero Iupiter habitarat in Olympo Thessaliae monte, veluti prioris opinionis obliti non minus frequenter domum Iouis in *Olympo niuoso* ponunt, vt ex 62. versu, et multis aliis liquet. Vt Iouis hominis notionem miscent, cum notione veri Dei: ita Olympum cum coelo confundunt; vnde fit vt de Ioue nunc quasi de homine, nunc quasi de Deo loquantur; deque eius sede nunc quasi de monte Theſſaliae, nunc quasi de coelo. Nisi haec teneamus, necesse est ignoremus rationem innumerarum loquutionum, quae in Poetis occurrunt. *Clericus.*

74. Ἀθανάτοις διέταξεν ὁμῶς, καὶ ἐπέφραδε τιμάς.] Scrib. ἀθανάτοις διέταξε νόμοις, καὶ ἐπέφραδε τιμάς. ἐπέφραδε, hoc est, ἐπενόησε, commentus est, inuenit. Hesych. ἐπιφράσασθαι, ὑπονοῆσαι ἢ ἐπινοῆσαι. *Guietus.*

82. Γεινό-

Ταῦτ' ἄρα Μῶσαι ἄειδον, ὀλύμπια δώματ' ἔχουσαι, 75
Ἐννέα θυγατέρες μεγάλου Διὸς ἐκγεγαῦιαι,
Κλειώτ', Εὐτέρπη τε, Θάλειά τε, Μελπομένη τε,
Τερψιχόρη τ', Ἐρατώ τε, Πολύμνιά τ', Οὐρανίη τε,
Καλλιόπη θ'· ἡ δὲ προφερεστάτη ἐστὶν ἁπασέων.
Ἡ γὰρ καὶ βασιλεῦσιν ἅμ' αἰδοίοισιν ὀπηδεῖ 80
Ὁντινα τιμήσωσι Διὸς κοῦραι μεγάλοιο,
Γενόμενόν τ' ἐσίδωσι διοτρεφέων βασιλήων,
Τῷ μὲν ἐπὶ γλώσσῃ γλυκερὴν χείουσιν ἔερσην,

Haec ſane Muſae canebant, coeleſtes domos incolentes:
Nouem filiae magno e Ioue prognatae:
Clioque, Euterpeque, Thaliaque, Melpomeneque,
Terpſichoreque, Eratoque, Polymniaque, Vraniaque,
Calliopeque: haec autem praeſtantiſſima eſt omnium.
Haec enim et reges venerandos comitatur.
Quemcunque honoraturae ſunt Iouis filiae magni,
In lucem editumque adſpexerint a Ioue nutritorum regum,
Huic quidem ſuper linguam dulcem fundunt rorem,

78. οὐρανίη Ald. 79. τ' Iunt. 2. ἁπασέων Ald. Trinc. ἁπάντων Iunt. 2. 80. ſic Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. atque ita edidit Rob. cum vulgo, in Cler. etiam eſſet, Ἡ μὲν γάρ. αἰδοίοισιν Trinc. 81. κεῖραι Iunt. 1. 2. 82. γινόμενον Iunt. 1. 2. 83. δοιδὴν Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ. vid. Graev.

82. Γενόμενον τ' ἐσίδωσι] Quia quae nobis cordi ſunt ea ſaepe reſpicimus, ideo *adſpicere aliquem* perinde eſt ac illi fauere. Sic loquebantur etiam Phoenices, ſic et Latini. Vide quae notauimus ad Gen. IV, 4. et quae Scholiaſtes hic habet. *Clericus.*

82. Γενόμενον τ' ἐσίδωσι] Scholiaſtes, Ἀντὶ τοῦ εὐμενῶς θεάσονται, καὶ ὃν τινα βασιλέα θεάσονται καλοῖς ὀφθαλμοῖς. Ἐντεῦθεν καὶ Καλλίμαχος· Μῶσαι γὰρ ὅσους ἴδον ὄμμασι παῖδας, Μὴ λοξῶς, πολιὰς ἐκ ἐπέθεντο φίλας. Eadem vſus phraſi Horatius l. 4. Od. 3. *Quem tu, Melpomene, ſemel Naſcentem placido lumine videris.* *Rob.*

83. Γλυκερὴν χείουσιν ἔερσην] Hoc eſt, mel, vt recte eruditi interpretantur. Symbolum eſt mellitae eloquentiae, vnde fictum, vt opinor, a Graecis Platonis infantis, et dormientis in Hymetto, apes os impleuiſſe melle. Vide *Olympiodorum*, initio eius vitae. *Clericus.*

Γλυκ. χ. ἔερσην] Eadem vſus metaphora Neſtoris eloquentiam deſcripſit Homerus Il. ἀ, 249. Τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος

Τῷ δ' ἔπι' ἐκ στόματος ῥεῖ μείλιχα· οἱ δέ νυ λαοὶ
Πάντες ἐς αὐτὸν ὁρῶσι, διακρίνοντα θέμιστας 85

Huius vero verba ex ore fluunt ſuauia: ceterum populi
Omnes ipſum reſpiciunt, reddentem ius

84. ἔπ' Iunt. 1, 2. Trinc. Ald. 85. πάντ' Ald.

λιτος γλυκίων ῥέεν αὐδή. Sic etiam Euripides Incert. v. 333. Εἴ μοι Νεςόρειον εὔγλωσσον μέλι, Ἀντήνορός τε τᾶς Φρυγὸς, δοίη θεός. Et Theocrit. Idyll. ζ, 82. Οὕνεκα οἱ γλυκὺ Μοῖσα κατὰ στόματος χέε νέκταρ. De triplici genere eloquentiæ quod deſcripſit Homerus in Menelao, Vlyſſe, et Neſtore, vid. Gisb. Cuperi Apoth. Hom. p. 113. ſeqq. et P. Victorii Var. Lect. l. 15. c. 17. et Cl. Popii Noſtratis notam ad Il. γ, 214. vbi Auſonii carmen triplicem hanc vim eleganter exprimens protulit: *Dulcem in paucis, vt Pliſthenidem; Et torrentem, ceu Dulichii Ningida dicta; Et mellitae nectare vocis Dulcia fatu verba canentem Neſtora regem.* Hanc ob cauſam non poſſum non mirari, quamobrem Cicero in libro de clar. orator., *eloquentiae ſtudium non commune Graeciae, ſed proprium Athenarum, et in illam inſuper ciuitatem recentibus temporibus introductum fuiſſe*, affirmat. Atticine fuerunt tres illi inſignes oratores ab Homero celebrati? vel recentia Troiani belli tempora? vel Heſiodus ipſe, qui tantis eloquentiam laudibus extollit, inter recentiores habendus? Quod ſi concedatur characteres hoſce a poeta pro arbitrio fictos fuiſſe, huiusmodi tamen fictio eloquentiam tunc temporis et in vſu, et laudi datam fuiſſe confirmat. Quod ipſe quidem Cicero in l. 3. de Orat. fatetur. *Hanc, inquam, cogitandi, pronunciandique rationem, vimque dicendi* veteres Graeci, *ſapientiam nominabant.* Et poſtea: *Vetus quidem illa doctrina eadem videtur et recte faciendi, et bene dicendi magiſtra; neque diiunctι doctores, ſed iidem erant vivendi praeceptores, atque dicendi; vt ille apud Homerum Phoenix, qui ſe a Peleo patre Achilli iuueni comitem eſſe datum dicit ad bellum, vt illum efficeret oratorem verborum, actoremque rerum* — Τέκνα μὲ προέηκε διδασκέμεναι τάδε πάντα Μύθων τε ῥητῆρ' ἔμεναι, πρηκτῆρα τε ἔργων. Il. ί, 442. Rob.

85. Διακρίνοντα θέμιστας] *Diſceptatorem litium*, ea enim de cauſa primum Reges electi, vt iudices controuerſiarum eſſent. Deinde ex iudicibus facti ſunt Domini. Sic *Deioces* Medorum regnum inuaſit, vt narrat *Herodotus* Lib. I. Vide vſſ. 88, et 89. *Dionyſius* Halicarn. Ant. Rom. Lib. V. p. 336. καθ' ἀρχὰς ἅπασα πόλις ἑλλὰς ἐβασιλεύετο, πλὴν οὐχ ὥσπερ τὰ

Ἰθείῃσι δίκῃσιν· ὁ δ' ἀσφαλέως ἀγορεύων,
Αἶψά τε καὶ μέγα νεῖκος ἐπισαμένως κατέπαυσε.
Τὼνεκα γὰρ βασιλῆες ἐχέφρονες, ὥνεκα λαοῖς
Βλαπτομένοις ἀγορῇφι μετάτροπα ἔργα τελεῦσι

Rectis iudiciis. hic autem ſecure in concione verba faciens,
Statim etiam magnam contentionem ſcite dirimere ſolet.
Propterea enim reges prudentes ſunt, vt populis
Damno affectis in foro res iterum integras reſtituant

86. δίκῃσι Steph. Comm. 87. κατέπαυσε Trinc. 88. ὥνεκα Ald. λαοῖσι Ald. Trinc.

τὰ βάρβαρα ἔθνη δεσποτικῶς ἀλλὰ κατὰ νόμους τε καὶ ἐθισμοὺς πατρίους· καὶ κράτιστος ἦν βασιλεὺς ὁ δικαιότατός τε καὶ νομιμώτατος, καὶ μηδὲν ἐνδιαιτώμενος τῶν πατρίων. δηλοῖ δὲ καὶ Ὅμηρος δικασπόλους τε καλῶν τοὺς βασιλεῖς, καὶ θεμισοπόλους. καὶ μέχρι πολλοῦ διέμειναν ἐπὶ ἡητοῖς τισιν αἱ βασιλεῖαι διοικώμεναι καθάπερ ἡ Λακεδαιμονίων. ἀρξαμένων δέ τινων ἐν ταῖς ἐξουσίαις πλημμελεῖν, καὶ νόμοις μὲν ὀλίγα χρωμένων, ταῖς δ' αὐτῶν γνώμαις τὰ πολλὰ διοικούντων, δυσχεράναντες ὅλον τὸ πρᾶγμα οἱ πολλοὶ κατέλυσαν τὰς βασιλείας καὶ τὸ πολίτευμα: *Initio vrbes omnes Graecae Regibus parebant, niſi quod illi non barbarica licentia dominabantur, ſed ſecundum leges et mores patrios, regnum exercebant; optimuſque Rex habebatur, qui eſſet iuſtiſſimus et legum ſeruantiſſimus, nuſquam diſcedens ab inſtitutis patriis; id quod ex Homero etiam liquet, dum Reges vocat* iuris tractatores. *Diu regnatum eſt, certis conditionibus, ſicut apud Lacedaemonios, ſed poſtquam aliquot eorum coeperunt abuti poteſtate et in rebus adminiſtrandis rarius leges, quam ſuam libidinem ſequi, plerique Graeci rei taedio affecti regiam Reip. formam aboleuerunt.* Clericus.

Πάντες ἐς αὐτὸν ὁρῶσι] Venerandi et eloquentis viri auctoritatem pulcherrime etiam deſcripſit Virgilius Aen. l. 1. *Ac veluti populo in magno cum ſaepe coorta eſt Seditio; ſaeuitque animis ignobile vulgus; Iamque faces et ſaxa volant, furor arma miniſtrat: Tum pietate grauem et meritis ſi forte virum quem Conſpexere, ſilent, arrectisque auribus adſtant: Ille regit dictis animos, et pectora mulcet. Rob.*

88. Ἐχέφρονες] Subintelligе εἰσί. *Guietus.*

89. Μελανοῖσι παραιφάμενοι ἐπέεσσι] Nempe, eos qui alienum inuaſerant, quos auctoritate ſua et perſuaſione, potius quam poenis, ad id reſtituendum adducebant. Populi conſentientis erat poenas infligere, non Regum. *Clericus.*

Ῥηϊδίως, μαλακοῖσι παραιφάμενοι ἐπέσσιν.
Ἐρχόμενον δ' ἀνὰ ἄστυ, θεὸν ὣς, ἱλάσκονται
Αἰδοῖ μειλιχίῃ· μετὰ δὲ πρέπει ἀγρομένοισιν·
Οἷα τοι Μουσάων ἱερὴ δόσις ἀνθρώποισιν.
Ἐκ γὰρ Μουσάων καὶ ἑκηβόλου Ἀπόλλωνος
Ἄνδρες ἀοιδοὶ ἔασιν ἐπὶ χθόνα καὶ κιθαρισταί.
Ἐκ δὲ Διὸς βασιλῆες. ὁ δ' ὄλβιος ὅντινα Μοῦσαι
Φίλεῦνται· γλυκερή οἱ ἀπὸ στόματος ῥέει αὐδή.

Facile, mollibus alloquentes verbis.
Incedentem vero per vrbem, tanquam Deum, venerantur.
Reuerentia blanda: eminet vero inter ipsos congregatos.
Tale Musarum praestans munus hominibus.
A Musis etenim, et eminus feriente Apolline,
Viri cantores super terram et citharoedi:
Ex Ioue vero reges. Ille vero beatus, quemcumque Musae
Amant: suauis ei ab ore fluit vox.

90. παρεφάμενοι B. 109. παρεφάμενοι Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Punctum post ἐπέσσιν non habet Ald. sed ponit in fine v. 91. 91. θεὸν δ' ὡς Trinc. 93. Οἷα τε B. 109. R. S. Ald. Iunt. 1. 2. 94. γάρ τοι Iunt. 1. 2. 95. ἔασιν Ald. Iunt. 1. 2. Trinc.

93. Οἷα τοι Μουσάων] Scribe Τοία Μουσάων, vel τοίη Μουσάων. Etiam μουσέων legendum videtur. Sic ratio versus postulat. inf. νυμφέων αἱ ναίουσιν. *Guietus.*

Ἱερὴ δόσις] De significatione τοῦ ἱεροῦ apud poetas vide Stephanum. Vocat Homerus interdum ἱερὸν, quod generi humano vtilitatem aliquam affert, atque ita vrbes ἱεραὶ, quia sunt φυλακτικαὶ etc. Interdum vero ἱερὸν appellat, quicquid in suo genere caeteris praestat, seu magnum est; sicut et ἱερὸν ἰχθὺν quidam apud eum exponunt. Vtroque sensu ἱερὴ δόσις commode exponi potest. *Rob.*

95. Ἐπὶ χθόνα καὶ κιθαρισταί] Malim, χθονί. *Guietus.*

96. Ἐκ δὲ Διὸς] Hoc etiam vsurpauit Callimachus in hymno in Iouem — Φοίβου δὲ, λύρης εὖ εἰδότας οἴμους. Ἐκ δὲ Διὸς βασιλῆες — *Rob.*

97. Γλυκερὴ οἱ ἀπὸ στόματος ῥέει αὐδή] Haec imitatio est *Homeri*, qui de Nestore, Pyliorum Rege, ita prior loquutus est, Iliad. A. v. 249.

Τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδή.
E cuius lingua melle dulcior fluebat sermo. Clericus.

98. Νεο-

Εἰ γάρ τις καὶ πένθος ἔχων νεοκηδέϊ θυμῷ
Ἄζηται κραδίην ἀκαχήμενος, αὐτὰρ ἀοιδὸς
Μουσάων θεράπων κλεῖα προτέρων ἀνθρώπων
Ὑμνήσῃ, μάκαράς τε θεοὺς οἱ Ὄλυμπον ἔχουσιν,
Αἶψ' ὅγε δυσφροσυνέων ἐπιλήθεται, οὐδέ τι κηδέων
Μέμνηται· ταχέως δὲ παρέτραπε δῶρα θεάων.
Χαίρετε τέκνα Διός, δότε δ' ἱμερόεσσαν ἀοιδήν.
Κλείετε δ' ἀθανάτων ἱερὸν γένος αἰὲν ἐόντων,

Si quis enim vel luctum habens recenti dolore saucio animo
Tristetur, animo dolens, Poeta vero
Musarum famulus res claras priscorum hominum
Laudibus celebrauerit, beatosque Deos qui Olympum incolunt;
Statim hic sollicitudinum obliuiscitur, nec quicquam dolorum
Meminit: cito enim deflexerunt eos alio dona Dearum.
Saluete natae Iouis, date vero amabilem cantilenam.
Celebrate quoque immortalium diuinum genus, semper exsi-
[stentium,

99. ἀκαχήμενος Iunt. 1. 2. 101. ὑμνήσῃ Ald. ὑμνήσει Iunt. 1. 2.

98. Νεοκηδέϊ] Animaduerte vim τῆς νεοκηδέϊ. Vehementissimus est *recens* dolor et sedatu difficillimus. Sic Scholiastes. Ἐνταῦθα δείκνυσι τὴν δύναμιν τῆς μουσικῆς διὰ τὸ εἰπεῖν [νεοκηδέϊ θυμῷ] δυσκατάπαυστον τὸ νεόν πάθος. *Rob.*

99. Ἄζηται κραδίην ἀκαχήμενος] Hoc est, ξηραίνηται. *Guietus.*

— αὐτὰρ ἀοιδὸς,
Μουσάων θεράπων κλεῖα
προτέρων ἀνθρώπων
Ὑμνήσῃ, καὶ τὰ ἑξῆς] Haec quoque imitatus ex *Homero Hesiodus.* Ille ait legatos ab Agamemnone ad Achillem missos oppressisse eum cythara canentem, Il. I. v. 189.

Τῇ ὅγε θυμὸν ἔτερπεν, ἄειδε δ' ἄρα κλέα ἀνδρῶν,

qua animum delectabat, canebat autem gloriam virorum. Talia multa sunt, quae ostendunt *Hesiodum* recentiorem *Homero* fuisse, vt plerorumque fert sententia. Multis hac de re egit *Claud. Salmasius*, in Exercitationibus Plinianis p. 607. et sqq. Ed. Vltraiectinae. *Clericus.*

103. Παρέτραπε δῶρα θεάων] Sub. αὐτόν. *Guietus.*

Παρέτραπε δῶρα] Guietus censet subintelligendum esse τὸ αὐτόν; et interpretes vertunt *deduxerunt* eum *alio.* Commodius tamen videtur subintelligi posse τὸ αὐτὰ ad praecedens τὸ κηδέων referendum, adeo vt exponatur versus, *deflexerunt eos*, scil. dolores, *dona dearum.* *Rob.*

105. Κλείετε ἀθανάτων] Hoc

Οἳ Γῆς ἐξεγένοντο καὶ Οὐρανοῦ ἀστερόεντος,
Νυκτός καὶ δνοφερῆς, ἂς Θ' ἁλμυρὸς ἔτρεφε Πόντος.
Εἴπατε δ' ὡς τὰ πρῶτα θεοὶ καὶ γαῖα γένοντο,
Καὶ ποταμοὶ, καὶ Πόντος ἀπείριτος οἴδματι θύων,
Ἄστρα τε λαμπετόωντα, καὶ οὐρανὸς εὐρὺς ὕπερθεν, 110
Οἵ τ' ἐκ τῶν ἐγένοντο θεοὶ, δωτῆρες ἐάων.
Ὡς τ' ἄφενος δάσσαντο, καὶ ὡς τιμὰς διέλοντο,
Ἠδὲ καὶ ὡς τὰ πρῶτα πολύπτυχον ἔσχον Ὄλυμπον.
Ταῦτά μοι ἔσπετε Μοῦσαι, ὀλύμπια δώματ' ἔχουσαι,
Ἐξ ἀρχῆς, καὶ εἴπατ' ὄ, τι πρῶτον γένετ' αὐτῶν. 115

Qui Tellure prognati sunt, et Coelo stellato,
Nocteque caliginosa, quosque salsus nutriuit Pontus.
Dicite insuper, vt primum Dii et terra fuerint,
Et flumina, et Pontus immensus, aestu furens,
Astraque fulgentia et coelum latum superne:
Et qui ex his nati sunt Dii, datores bonorum.
Vtque opes diuiserint, et quomodo honores distinxerint,
Atque quomodo primum multa iuga habentem tenuerint Olym-
Haec mihi dicite Musae, coelestes domos inhabitantes, [pum
Ab initio: et dicite quodnam primum fuerit illorum.

106. οἱ Ald. 107. Νυκτὸς δὲ B. 109. Ald. Νυκτός τε καὶ Iunt. 1. Ἃς δ' ἁλμυρὸς Iunt. 1. 2. Ἃς ἅλμυρος B. 109. ἔτρεπε Iunt. 2. 108. Εἴπατ τε δ' ὡς Ald. 111. δοτῆρες Iunt. 1. 2. 112. 113. Ter Ald. habet ὡς cum accentu. 115. εἴπατ' Ald.

Hoc est, per me, δι' ἐμοῦ. Poetae omnes inuocant Musas, orantque vt canant quod ipsi postea dicunt, quod se habeant quasi ὑποφήτας Musarum, hoc est, vates qui canant dictata a Musis, non a se inuenta. *Theocritus* vocat Poëtas Μουσάων ἱερὰς ὑποφήτας, *Musarum sacros vates*. Idyll. XVI, 28. *Clericus*.

Αἰὲν ἐόντων] Hoc est, *semper futurorum*, non aeternorum, siue initio et fine carentium, nam postea liquebit Diis Graecorum omnibus initium fuisse. Vel sequentes duo versiculi hoc ostendunt. *Clericus*.

106. Οἳ γῆς ἐξεγένοντο καὶ τὰ ἑξῆς] Hic tres ordines Deorum memorantur: 1. Qui ex coelo et terra nati, hoc est, coelestes et terrestres Dii: 2. Qui fuere proles Noctis, hoc est, inferni Dii, seu Erebi, Pluto, Proserpina, Styx, Furiae, etc. 3. Quos aluit Pontus, seu mare, hoc est, marini Dii. Sic eadem Numina ad varias classes referuntur, prout varie spectantur. *Clericus*.

115. Ἐξ ἀρχῆς] Hoc est, ab initio mundi. Vide not. ad Genes. I, 1. *Clericus*.

116. Ἦτοι

Ἤτοι μὲν πρώτιστα Χάος γένετ', αὐτὰρ ἔπειτα

Primo omnium quidem Chaos fuit, ac deinde

116. γίνετ' B. 109.

116. Ἤτοι μὲν πρώτιστα] Hic incipere videtur Hesiodus. Superiora suppositia et additicia videntur. Sic Ἔργα incipiunt a v. 10. ἐκ ἄρα μᾶνον ἦην ἐρίδων γένος. *Guietus.*

Χάος γένετ'] Hoc est, coelum, aer, aeris vastitas, immensitas quaqua versum, spatium vniuersum. *Guietus.*

Πρώτιστα Χάως γένετ'] Phoenicia, seu Hebraïca Lingua dixeris: בראשית יהי תוהו ובוהו *breschith jehi thohou vabohou*, nam Χάος est *thohou vabohou*, hoc est, immensum inane; ἀπὸ τῦ χαίνειν, *hiare*: quia vasa vacua *hiare* dicuntur. Perinde ergo est, ac si *Hesiodus* diceret fuisse tempus quo nihil erat eorum quae videmus, quod cum Mosaïca rerum genesi consentit. *Clementinarum Homiliarum* Scriptor interpretatur quidem ἐγένετο, quasi dixisset *Hesiodus* ἐγεννήθη, *genitum est Chaos*, sed est inanis argutia. Allato hoc *Hesiodi* loco, ita loquitur Homil. VI. §. 3. τὸ δὲ ἐγένετο δῆλον ὅτι γεγενῆσθαι ὡς γενητὰ σημαίνει, ἀ τὸ ἀεὶ εἶναι ὡς ἀγένητα: factum fuit *clarum est significare elementa, vt genita, ortum habuisse, non semper fuisse vt ingenita.* Sed si hoc cogitasset Poeta, causam aliquam commentus esset, a qua genitum Chaos dixisset. Dicenti enim *factum est*, illico obiicitur, *a quo*? Nihil enim fit, sine factore. *Clericus.*

Ἤτοι — γένετ'] Verte, Primo quidem Chaos *genitum est*, vt infra 137. 930. Ita enim Veteres hunc locum intellexerunt, non vt Clericus, *fuit.* Diogenes Laertius lib. 10. sect. 2. causam tradens, ob quam se primum ad philosophiae studium Epicurus contulit, haec habet verba. Ἀπολλόδωρος δ' ὁ Ἐπικούρειος ἐν τῷ περὶ τῦ Ἐπικούρ βίε, φησὶν ἐλθεῖν αὐτὸν ἐπὶ φιλοσοφίαν, καταγνόντα τῶν σοφιςῶν καὶ γραμματιςῶν, ἐπειδὴ μὴ ἐδυνήθησαν ἑρμηνεῦσαι αὐτῷ τὰ περὶ τῦ παρ' Ἡσιόδῳ χάους. *Apollodorus autem Epicureus in primo de vita Epicuri refert, illum ad Philosophiam se contulisse, sophistas insectantem et grammaticos, quod percontanti, quidnam esset apud Hesiodum Chaos, exponere non potuissent.* Idem plenius narratum legimus apud Sextum Empiricum aduersus Mathem. l. 9. Ὁ μὲν εἰπὼν Ἤτοι μὲν πρώτιστα χάος γένετ', αὐτὰρ ἔπειτα Γαῖ εὐρύστερνος, πάντων ἕδος — Ἐξ αὐτῦ περιτρέπεται· ἐρομένε γάρ τινος αὐτὸν, ἐκ τίνος γέγονε τὸ χάος, ἐκ ἔξει λέγειν. Καὶ τῦτο φασὶν ἔνιοι αἴτιον γεγονέναι Ἐπικούρῳ τῆς ἐπὶ τὸ φιλοσοφεῖν ὁρμῆς· κομιδῆ γὰρ μειρακίσκος ὢν, ἤρετο τὸν ἐπαναγι-

Γαῖ' εὐρύσερνος, πάντων ἕδος ἀσφαλὲς αἰεὶ
Ἀθανάτων, οἳ ἔχουσι κάρη νιφόεντος Ὀλύμπου,
Τάρταρά τ' ἠερόεντα μυχῷ χθονὸς εὐρυοδείης·

Tellus lata, omnium ſedes tuta ſemper
Immortalium, qui tenent iuga niuoſi Olympi,
Tartaraque tenebricoſa in receſſu terrae ſpacioſae:

117. Γαῖα δ' B. 109. 118. οἱ Ald. 119. μυχῶν B. 109. εὐρυοδείης Iunt. 1.

ανακινώσκοντα αὐτῷ Γραμματισήν [ἤτοι μὲν πρώτιστα χάος γένετ'] ἐκ τίνος τὸ χάος ἐγένετο, εἴπερ πρῶτον ἐγένετο· τότε δὲ εἰπόντος, μὴ αὐτὸ ἔργον εἶναι τὰ τοιαῦτα διδάσκειν, ἀλλὰ τῶν καλουμένων Φιλοσόφων, τοίνυν ἔφησεν ὁ Ἐπίκουρος ἐπ' ἐκείνους μοι βαδιστέον ἐστὶν, εἴπερ αὐτοὶ τῶν ὄντων ἀληθειαν ἴσασιν. *Qui enim dixit Exortum primum chaos eſt, deinde Terra pectore lato, cunctorum ſedes, a ſe ipſo euertitur. Nam ſi quisquam eum roget, ex quo ortum ſit chaos, non poterit dicere. Idque nonnulli dicunt fuiſſe cauſam Epicuro, cur ſe contulerit ad philoſophiam. Nam cum eſſet valde adoleſcens, rogauit Grammaticum illud ſibi praelegentem (primum quidem chaos genitum fuit) ex quonam chaos exortum eſſet, ſi quidem primum exortum erat. Dicente illo, talia docere non eſſe ſui muneris, ſed illorum eſſe, qui vocarentur Philoſophi; igitur, inquit Epicurus, ad illos mihi accedendum eſt, quando ipſi ſunt, qui rerum veritatem perſpectam habent.* Tantis illi in tenebris verſabantur, qui, excluſa ſumma omnium rerum cauſa, per alias hypotheſes mundi originem explicare ſunt conati. Eadem enim quaeſtio neceſſe eſt recurrat in perpetuum, *Ex quo hoc genitum eſt?* donec ad ſupremam aliquam et increatam cauſam deuentum ſit. *Rob.*

117. Γαῖ' εὐρύσερνος] Γαῖα *Guietus.*

Γαῖ' εὐρύσερνος] Terra etiam prima fuit, ſecundum Moſen. *Clericus.*

Πάντων ἕδος ἀσφαλὲς αἰεὶ Ἀθανάτων, κ.τ.λ. τὰ ἑξῆς] Nempe, Dii quos memorat primum fuere in terra, deinde benevolentia ac fama hominum in coelum ſublati. *Clericus.*

118. Ἀθανάτων, οἳ ἔχουσι κάρη] Hic verſus eſt ſuppoſititius. *Guietus.*

Οἳ ἔχουσι κάρη νιφόεντος Ὀλύμπου] Ita dictus is mons, vt Phoenicie loquar, כי עולמים בו *quia in illo ſunt aeterni*, olamim-bo, vnde factum עילמפו *olympo*, ſiue ὄλυμπος. Paſſim in eo deſcribit *Heſiodus* αἰὲν ἐόντας, ſiue αἰωνίους θεούς. *Clericus.*

119. Τάρταρά τ' ἠερόεντα] Τὸ ὑπὸ τὴν γῆν μέρος τοῦ χάους. *Guietus.*

Τάρτα-

Ἠδ' Ἔρος, ὃς κάλλιστος ἐν ἀθανάτοισι θεοῖσι, 120

Atque Amor, qui pulcherrimus inter immortales Deos,

Τάρταρά τ' ἠερόεντα] Vna cum Terra fuit *Tartarus*, quia fingitur esse

— μυχῷ χθονὸς εὐρυοδείης. *in intimo receſſu latae terrae.*

Vide et infra v. 717. et seqq. Si Phoeniciis litteris scribas טרחטרח *tarabbtarabb*, deriuabitur ea vox a radice Hebraica et Arabica טרח *tarabb*, quae significat *moleſtiam creauit*, et *longe amouit;* ac repetitio quidem radicalium, in Hebraica lingua, est superlatiui loco; quae optime conueniunt *Tartaro*, qui simul moleſtiſſimus locus et a coelo remotiſſimus fingitur; in quem propterea Iupiter Titanas coniecit. Ideo ipse *Heſiodus* v. 841. τάρταρα γαίης habet ad significandum *remotiſſimum terrae locum*, ad quem sonitus tonitruum pervenit. *Clericus.*

120. Ἠδ' Ἔρος] Hoc est, rerum concordia, ἡ τῶ κόσμω ἁρμονία, generationis causa. τὸ πῦρ interpretantur. *Guietus.*

Ἠδ' Ἔρος] Hac voce *Amor* signatur, qualem in animalibus, procreationis causa, cernere est. Is *Amor* προσωποποιηθεὶς describit vim omnium genitricem, cui *Heſiodus* tribuit ortum omnium rerum. Qua in re, tenue est et paene euanidum vestigium *naturae melioris*, hoc est, Dei, qui omnia creauit. Hanc eamdem nomine *Veneris* describit *Lucretius* Lib. I.

Quae mare nauigerum, quae terras frugiferentes
Concelebrat, per quam quoniam genus omne animantum
Concipitur, viſitque exortum lumina ſolis.

Hunc *Heſiodi* locum imitatus est *Ariſtophanes*, in Auibus p. 573. ed. Genev. in fol. vbi licet absurde aues loquentes inducat, attamen antiquiſſimae famae, de creatione mundi, reliquias ita colligit:

Χάος ἦν καὶ Νὺξ, Ἔρεβός τε μέλαν πρῶτον, καὶ Τάρταρος εὐρύς.
Γῆ δ' οὐδ' ἀήρ, οὐδ' οὐρανὸς ἦν.
Ἐρέβους δ' ἐν ἀπείροσι κόλποις
Τίκτει πρωτίστον ὑπηνέμιον
Νὺξ ἡ μελανόπτερος ὠὸν,
Ἐξ οὗ περιτελλομένοις ὥραις
ἔβλαστεν Ἔρως ὁ ποθεινὸς,
καὶ τὰ ἑξῆς.

Chaos erat et Nox, Erebuſque niger primum et Tartarus latus. Terra vero neque aer, neque coelum erat. Erebi vero in infinito ſinu paris primo Nox, nigris alis praedita, ventoſum ouum; ex quo, circumactis temporibus pullulauit Amor deſiderabilis etc. Sed quemadmodum absurde *Heſiodus* δημιουργικὴν δύναμιν posteriorem Chao facit: non melius *Ariſtophanes* fingit eam ex ouo natam; quia Amor volucris dicebatur.

Λυσιμελὴς, πάντων τε θεῶν, πάντων τ' ἀνθρώπων
Δάμναται ἐν στήθεσσι νόον, καὶ ἐπίφρονα βυλήν.
Ἐκ Χάεος δ' Ἔρεβός τε, μέλαινά τε Νὺξ ἐγένοντο.
Νυκτὸς δ' αὖτ' Αἰθήρ τε καὶ Ἡμέρη ἐξεγένοντο.
Οὓς τέκε κυσσαμένη, Ἐρέβει φιλότητι μιγεῖσα. 125
Γαῖα δέ τοι πρῶτον μὲν ἐγείνατο ἶσον ἑαυτῇ

Soluens curas, et omnium Deorum, omniumque hominum
Domat in pectoribus animum, et prudens consilium.
Ex Chao vero Erebusque, nigraque Nox editi sunt.
Ex nocte porro Aetherque et Dies prognati sunt:
Quos peperit vbi concepisset, Erebo concubitu mista.
Tellus vero primum quidem genuit aequalem sibi

123. ἐξεγίνοντο Ald. Trinc. 125. κῦσσαμένη Ald. κὶκυεσαμένη Trinc.

batur. Aeternam esse oportuit eam vim, aut nunquam neque ipsa, neque quidquam aliud fuisset, nam *e nihilo nihil*. Clericus.

121. Λυσιμελὴς] Hoc est, τὰ μελήματα λύων, τὰς Φροντίδας. a μέλω, μελὴ cura, vt a βάλλω βαλὴ, βόλω βολὴ, σόλω σολὴ etc. a μελὴ λυσιμελὴς. *Guietus.*

123. Ἐκ χάεος δ' Ἔρεβός τε μέλαινά τε Νὺξ ἐγένοντο] Ἔρεβος tenebrae. Nox praecessit diem. *Guietus.*

Ἐκ χάεος δ' Ἔρεβός τε μέλαινά τε Νὺξ ἐγένοντο] Antequam quidquam esset, erat ערב *bereb*, aut ערבא *erbo*, hoc est, *tenebrae*, siue *nox*, quod docet etiam Moses. Ac sane nox est tantum absentia lucis, luceque nondum condita, tenebras esse oportuit. Hae personae masculini et foeminini sexus finguntur, pro genere vocum Graecarum, quibus vocabantur; pluresque sunt aut pauciores, pro earum vocum numero et copia. Non repetemus quae antea diximus de connubiis et consanguinitate Personarum harumce poeticarum, sed hic est in memoriam reuocandum. *Clericus.*

124. Νυκτὸς δ' αὖτ' Αἰθήρ] Lux et dies successerunt Nocti. ἐν γὰρ τῇ νυκτὶ ὁρῶμεν τὸν ἀέρα. *Guietus.*

Νυκτὸς δ' αὖτ' Αἰθήρ τε καὶ Ἡμέρη ἐξεγένοντο] Voce Αἰθὴρ crediderim hic non summam partem aeris, sed αἰθρίαν intelligi, hoc est, *serenitatem*; quae vna cum Die ex tenebris nata dicitur, quod fuerint post tenebras. Aptius iungitur *serenitas* cum *Die*, quam *aether*, qui nocte obscuratur; estque aeque cum ea coniunctus, ac cum die. *Clericus.*

126. Γαῖα δέ τοι πρῶτον μὲν

Οὐρανὸν ἀστερόεντ', ἵνα μιν περὶ πάντα καλύπτοι,
Ὄφρ' εἴη μακάρεσσι θεοῖς ἕδος ἀσφαλὲς αἰεί.
Γείνατο δ' ὄρεα μακρά, θεῶν χαρίεντας ἐναύλους
Νυμφέων, αἳ ναίουσιν ἀν' ὄρεα βησσήεντα.
Ἠ δὲ καὶ ἀτρύγετον Πέλαγος τέκεν οἴδματι θῦον,

Coelum ſtellis ornatum, vt ipſam totam obtegat,
Vtque eſſet beatis Diis ſedes tuta ſemper.
Genuit praeterea montes altos, Dearum grata domicilia
Nympharum, quae habitant per montes ſaltuoſos.
Atque etiam infrugiferum pelagus peperit aeſtu furens,

130. νυμφάων Ald. Iunt. 1. αἱ Ald. ἔνι' Ald. 131. Ἠδὲ Ald. Iunt. 2. Trinc.

μὲν ἐγείνατο ἶσον ἑαυτῇ Οὐρανὸν ἀστερόεντ' ἵνα μιν περὶ πάντα καλύπτοι] Sic et Moſes poſt Terram Coelum formatum docet. *Clericus.*

127. Ἵνα μιν περὶ πάντα καλύπτοι] Hoc eſt, circa omnia, circa omnes partes ſuas. *Guietus.*

128. Ὄφρ' εἴη μακάρεσσι θεοῖς ἕδος] Subintellige ὁ οὐρανός. *Guietus.*

Ὄφρ' εἴη μακάρεσσι θεοῖς ἕδος ἀσφαλὲς αἰεί] Poſtquam, nimirum, terram per vitam inhabitaſſent, in aethereas ſedes, poſt mortem demum, transferendi erant. *Clericus.*

129. Θεῶν χαρίεντας ἐναύλους] Hoc eſt, ἐνδιαιτήματα. Heſych. διατριβάς, οἰκητήρια, ἐνδιαιτήρια, ἐναυλισμήρια. *Guietus.*

130. Νυμφέων] Τῶν Ὀρειάδων λεγομένων. *Guietus.*

131. Ἀτρύγετον πέλαγος] Hoc eſt, τὴν θάλασσαν. mare notum ſcilicet, hoc eſt, mare mediterraneum, paruum etc. maria praeter Oceanum. *Guietus.*

129. Γείνατο δ' οὔρεα μακρά — 131. ἠδὲ καὶ ἀτρύγετον πέλαγος.] Terra primum erat aequabili ſuperficie, et aqua, quae leuior eſt, vndique tecta; vt ergo terra exſiſteret nonnullis in locis, hic a Deo excauatae valles, illic ſubuecti montes, et circumpoſitum ſolum firmatum. Docet hoc Moſes, nec contradicit *Heſiodus*; nam tum demum fuit *mare* a terra diſcretum, cum loca profundiora fuerunt, in quae aqua defluere, cumque alia eminere coeperunt. Nec aliter intelligere poſſumus qui

— * *ipſe tener mundi concreuerit orbis,*
Tum durare ſolum et diſcludere Nerea ponto
Coeperit, et rerum paullatim ſumere formas.

Graeci et rem et nomina ὀρέων καὶ πελάγους, a Phoenicibus acceperant,

* Virgil. Eclog. VI, 34.

Πόντον, ἄτερ Φιλότητος ἐφιμέρου· αὐτὰρ ἔπειτα
Οὐρανῷ εὐνηθεῖσα, τέκ' Ὠκεανὸν βαθυδίνην,

Pontum, absque amore suaui. ceterum deinde [bentem,
Coelo concumbens, peperit Oceanum profundos vortices ha-

ceperant; quibus בר *bar*, aut *bor*, est *mons*, פלג *pheleg* vero *alueus* in quem aqua deriuatur. Ἀτρύγετον, quod additur, malim interpretari ex significatione radicis τρυγέω, quae apud *Hesychium* occurrit, et significare dicitur ξηραίνω *exsicco*, quam *sterilem*. Aptius certe epitheton est maris. Τρυγέω autem videtur esse proprie ξηραίνω πρὸς τὴν τρύγα *siccare ad faecem vsque*, vnde postea quidvis *exhaurire* significarit. Eadem de causa, crediderim *Homerum* vocasse αἰθέρα ἀτρύγετον Iliad. O, 425. quia numquam pluuias demittere prorsus desinit. Attamen * *Eustathius* ignem etiam ἀτρύγετον dictum contendit, quod vix puto, exemplum enim nullum affert. Igitur recte dicetur mare ἀτρύγετον, hoc est, cuius τρύγα seu infimam aquam nemo vidit, nemo videbit, siue *inexhaustum*. Clericus.

132. Πόντον] Hoc est, βαθὺν ὄντα, βάθος ἔχοντα, τὸ βάθος, appositiue. *Guietus.*

Πόντον ἄτερ Φιλότητος] Intelligit mare internum, cuius nomen Phoenicio more scribere possis פרנחאה *pho-nitha*, quod solenni mutatione ב in פ, est *in eo terminatus*, nempe, amplissimus Asiae tractus, praesertim minoris, quae ad occasum Hellesponto, ad septem triones Ponto Euxino finitur. *Clericus.*

133. Ὠκεανὸν βαθυδίνην] Oceanum, h. e. mare ignotum. *Guietus.*

Οὐρανῷ εὐνηθεῖσα τέκ' Ὠκεανὸν βαθυδίνην] Non repetemus Terram et Coelum quasi personas a Poeta induci, figura consueta omnibus Linguis; at notandum Terram propiorem Coelo factam peperisse Oceanum, quando ex terris sublatis defluxere aquae in profundissimas valles quas nunc tegunt. De Oceano multis egit *Sam. Bochartus* in suo Chanaane Lib. I. c. 36. ostenditque olim vulgo notum Oceano terras ambiri, et coniicit dictum fuisse a Phoenicibus חוג *bhog*, hoc est, *circulum*, quia instar circuli terram cingit. Malim dictum אוגנא *ogano*, quod et *circulum* sonat apud Chaldaeos, vt liquet ex Paraphrasi Chaldaica Cant. VII, 2. et praeterea *craterem*, et *lacum*, quae omnia optime conueniunt Oceano. Antiquissimis Graecis dicebatur etiam Ὠγήν, quod similius Hebraïco אגן *aggan*, aut Chaldaïco אגן quae *craterem* et *lacum* sonant. Vide laudatum *Bochartum*. Clericus.

* Il. o. p. 1003. Ed. Rom.

134. Κοῖόν

Κοῖόν τε, Κρεῖον θ', Ὑπερίονά τ', Ἰαπετόν τε,
Θειάν τε, Ῥείαν τε, Θέμιν τε, Μνημοσύνην τε,
Φοίβην τε χρυσοστέφανον, Τηθύν τ' ἐρατεινήν.
Τὸς δὲ μεθ' ὁπλότατος γένετο Κρόνος ἀγκυλομήτης.
Δεινότατος παίδων· θαλερὸν δ' ἤχθηρε τοκῆα.
Τείνατο δ' αὖ Κύκλωπας ὑπέρβιον ἦτορ ἔχοντας,
Βρόντην τε, Στερόπην τε, καὶ Ἄργην ὀβριμόθυμον.
Οἳ Διὶ βροντὴν τ' ἔδοσαν, τεῦξάν τε κεραυνόν.
Οἳ δή τοι τὰ μὲν ἄλλα θεοῖς ἐναλίγκιοι ἦσαν,

Coeumque, Croeumque, Hyperionemque, Iapetumque,
Theamque, Rheamque, Theminque, Mnemosynenque,
Phoebenque aurea corona[insignem, Tethynque amabilem.
Hos vero post natu minimus natus est Saturnus vaser,
Saeuissimus inter liberos: floridum autem odio prosequebatur
Porro genuit et Cyclopes superbum cor habentes, [parentem.
Brontenque, Steropenque, et Argen forti animo praeditum:
Qui Ioui et tonitru dederunt, et fabricarunt fulmen.
Qui sane per alia Diis similes erant,

134. κρειόν τε Iunt. I. 2. 137. δὲ omissum est in ed. Rob. sed repugnant metri leges; igitur reuocauimus. ὁπλότητος Iunt. 1. 138. ἤχθηρε Ald. vt erat etiam in Cler. ed. τοκνία Iunt. I. 2. 140. τ' ἀτερόπην Trinc. ὁμβριμόθυμον B. 109. Iunt. I. 2.

134. Κοῖόν τε καὶ τὰ ἑξῆς] Haec partim sunt nomina virorum et mulierum, partim personarum poeticarum, quales sunt Θέμις et Μνημοσύνη, *Iustitia* et *Memoria*. Homines vocant Poetae *coeli et terrae liberos*, quos antiquissimos omnium esse putabant; ob tenuem memoriam antiquissimae Traditionis, ex qua acceperant Coeleste Numen ex terra primos homines formasse. *Clericus.*

137. Κρόνος ἀγκυλομήτης] Magnificum nomen. קרנא Phoenicibus dicitur *radius*, quae appellatio digna fuit *filio Coeli*; nec male *radium*, ex Phoeniciae linguae Analogia, dixeris *filium coeli.* Clericus.

139. Τείνατο] Ἡ Γῆ scilicet ἐξ ἀρανῦ. *Guietus.*

Κυκλωπας] Hoc est, vt egregie *Sam. Bochartus* in Chan. Lib. I. c. 30. אנשי חיק־לוב *viros Chek-loub*, viros sinus Lilybaetani, qui fuere antiquissimi Siciliae coloni, de quibus multis vir summus, quem adito. *Clericus.*

141. Οἳ Διὶ βροντὴν τ' ἔδοσαν.] De hac re postea. *Clericus.*

Μοῦνος δ' ὀφθαλμὸς μέσσῳ ἐπέκειτο μετώπῳ
Κύκλωπες δ' ὄνομ' ἦσαν ἐπώνυμον, οὕνεκ' ἄρα σφέων
Κυκλοτερὴς ὀφθαλμὸς ἓεις ἐνέκειτο μετώπῳ· 145
Ἰσχύς τ' ἠδὲ βίη καὶ μηχαναὶ ἦσαν ἔπ' ἔργοις.

Vnus vero oculus media positus erat fronte.
Cyclopes vero illis nomen e re erat, eo quod ipsorum
Rotundus oculus vnicus inerat fronti:
Roburque et vires, et variae artes erant in operibus.

143. μέσῳ Iunt. 1. 2. Trinc. μέσσῳ Ald. ἐπέκειτο Trinc. ἐνέκειτο Iunt. 1. 2. Paullo ante Ald. τεύξαν pro τεῦξαν. 144. Κύκλωπες δ' ὄνομ' ἦσαν Trinc. ὕνεκ' Ald. 145. ἓης Trinc. Steph. ἓειν Ald.

144. Κύκλωπες δ' ὄνομ' ἦσαν ἐπώνυμον] Hoc est, κατὰ τὸ ὄνομα ἐπώνυμον, hoc est, e re datum. an ἐπώνυμοι? id est, e re nomen habentes. *Guietus.*

Κύκλωπες δ' ὄνομ' ἦσαν] Inepte ex Graeca Lingua nomen illa vetustius deduxerunt Poetae, vt solent; atque ex nomine ab illa Lingua deducto fabulas finxerunt, de viris qui *oculum vnum rotundum* in media fronte gerebant. Ceterum hi dicuntur θεοῖς ἐναλίγκιοι, *Diis* similes, hoc est σεβασμίοις ἀνδράσιν οἱ πρῶτοι τὴν Ἑλλάδα ἐκτίσαντο, *venerandis viris, qui primi Graeciam colonis instruxerunt;* Θεὸς enim, apud antiquissimos Graecos, significabat proprie non naturam aeternam, sed eximiam ac venerandam, vt אלהים *elohim*, apud Hebraeos; et hominibus supra vulgus euectis tribuebatur. Multis hoc ostendimus in *Arte Critica* P. 2. Sect. I. c. 3. Eius significationis primigeniae vestigia remansere semper in Lingua Graeca, vt demonstrauimus. Sed tamen frequentius postea significauit naturas humana praestantiores, adeoque immortales. Ex hoc vsu vocis θεὸς, *Hesiodum* perperam interpretatus, *Crates* emendari volebat Poetam, et versui

Οἵ δή τοι τὰ μὲν ἄλλα θεοῖς ἐναλίγκιοι ἦσαν

hunc substituebat:

Οἱ δ' ἐξ ἀθανάτων θνητοὶ τράφεν· αὐδήεντες.

Qui ex immortalibus vixerunt homines celebres; quod ab Apolline interemti dicerentur. At Θεὸς, antiquissimis temporibus, immortalem naturam non significabat, sed eximiam in suo genere, quo factum vt omnia eximia dicerentur *diuina*. Forte θεὸς proprie *admirabilem* significauit, vnde θηέομαι *admiror*, θητὸς *admirabilis*. Apud Chaldaeos, תהה *thehah* sonat *admirari*. Clericus.

146. Ἰσχύς τ' ἠδὲ βίη] Hinc desum-

Ἄλλοι δ' αὖ Γαίης τε καὶ Οὐρανῦ ἐξεγένοντο,
Τρεῖς παῖδες μεγάλοι καὶ ὄβριμοι, ὐκ ὀνομαστοὶ,

Alii rurſus e Tellure et Coelo prognati ſunt,
Tres filii magni, et praevalidi, neſandi,

148. ὑμβριμοι B. 109. Iunt. 1. 2.

deſumptum eſt τὸ κράτος καὶ βία Aeſchyli, ſeu potius ex interioribus: καὶ κράτος ἠδὲ βίην. Ibid. ἐπ' ἔργοις ſubintellige αὐτῶν. *Guietus.*

Μηχαναὶ] Hoc eſt, machinationes, quales multae in fabrorum officinis. Significat *Heſiodus* Cyclopas non modo viribus, ſed et arte pollentes fuiſſe. *Clericus.*

148. Οὐκ ὀνομαχοὶ] *Non nominandi*, ſiue, *Qui nominari non debent.* Vox vſurpatur de impiis hominibus, qui latine dici ſolent *neſandi* vel *nefarii.* In ſequentibus tamen melioris ſub charactere hi ipſi gigantes exhibentur, grati animi officia erga Iouem praeſtantes, ei contra Titanas auxiliatores ſtrenui, eorundemque in vincula conjectorum fidi cuſtodes. Sic enim Cottus Iouem alloquitur Θεογ. 657. ſeqq. Σῆς δ' ἐπιφραδμοσύνησιν ἀπὸ ζόφε ἠερόεντος Ἀψορρὸν δ' ἐχύτις ἀμειλίκτων ἀπὸ δεσμῶν Ἤλυθαμεν. — τῷ καὶ νῦν ἀτενεῖ τε νόῳ, καὶ ἐπιφρενὶ βελῇ Ῥυσόμεθα κράτος ὑμὸν ἐν αἰνῇ δηϊότητι. Et poſtea 733. ſeqq. Ἔνθα Γύγης, Κόττος τε, καὶ ὁ Βριάρεως μεγάθυμος Ναίῃσιν, Φύλακες πιστοὶ Διὸς αἰγιόχοιο. Dicitur etiam ab Homero Briareus contra Deos coniuratos auxilio Ioui fuiſſe. Iliad. ά. Ὁππότε μιν ξυνδῆσαι Ὀλύμπιοι ἤθελον ἄλλοι, Ἥρη τ' ἠδὲ Ποσειδάων, καὶ Παλλὰς Ἀθήνη· Ἀλλὰ σὺ τὸν γ' ἐλθοῦσα, θεὰ, ὑπελύσαο δεσμῶν, Ὦχ' ἑκατόγχειρον καλέσασ' ἐς μακρὸν Ὄλυμπον, Ὃν Βριάρεων καλέσι θεοὶ, ἄνδρες δέ τε πάντες Αἰγαίωνα — Alii tamen poetae eundem Briareum inter Gigantes numerant, qui Ioui bellum intulerunt. Sic Virgil. Aen. l. 10. *Aegeon qualis centum cui brachia dicunt Centenaſque manus, quinquaginta oribus ignem Pectoribuſque arſiſſe, Iouis cum fulmina contra Tot paribus ſtreperet clypeis, tot ſtringeret enſes.* Et Horatius l. 3. Od. 4. *Magnum illa terrorem intulerat Ioui Fidens iuuentus horrida* Brachiis. Et poſtea de Gyge Briarei fratre, *Teſtis mearum centimanus Gyges Sententiarum.* Callimachus Briareum Aetnae ſubiectum fuiſſe tradit, Virgilius Enceladum, alii Typhoeum. Adeo incerti ſunt poetae in fabulis narrandis. *Rob.*

Κόττός τε, Βριάρεώς τε, Γύγης θ', ὑπερήφανα τέκνα.
Τῶν ἑκατὸν μὲν χεῖρες ἀπ' ὤμων ἀίσσοντο.
Ἄπλαστοι κεφαλαὶ δὲ ἑκάστῳ πεντήκοντα
Ἐξ ὤμων ἐπέφυκον ἐπὶ σιβαροῖσι μέλεσσιν.
Ἰσχὺς δ' ἄπλατος, κρατερὴ, μεγάλῳ ἐπὶ εἴδει.
Ὅσσοι γὰρ Γαίης τε καὶ Οὐρανῷ ἐξεγένοντο,
Δεινότατοι παίδων, σφετέρῳ δ' ἤχθοντο τοκῆι

Cottusque, Briareusque, Gygesque, superba proles.
Quorum centum quidem manus ab humeris prorumpebant
Inacceſſae: capita vero vnicuique quinquaginta
Ex humeris prognata erant super robuſtos artus.
Robur autem immenſum, validum, ingenti in ſtatura.
Quotquot enim Tellure et Coelo procreati ſunt,
Potentiſſimi (ſunt) filiorum, a ſuo vero infeſtabantur parente

149. Κότ]ος Ald. vt etiam edidit Rob. cum in Cler. ed. eſſet Κοτ]ός. Γύης Iunt. I. 2. 150. ἐπ' Iunt. 1. ἐίσσαντο Ald. 151. ἄπλατοι Trinc. 153. δ' delet Trinc. τ' Iunt. 1. 2. ἄπλητος Iunt. 1. 2. ἄπλητοι B. 109.

149. Κόττός τε καὶ τὰ ἑξῆς] Videntur fuiſſe tres latrones antiquiſſimi, et valido corpore terribiles, et numero praedonum quibus imperabant. Vnde factum vt quinquagena capita, et centena brachia ſingulis tributa ſint. Terribilia ſunt horum nomina, ſi Phoeniciis litteris ſcribantur. קרס *Kos*, et addita terminatione Graeca Κόττος, *faſtidioſum* et *rixatorem* ſonat. בריאה־יראי *briah iiri* eſt *creatura timero*. גוג *gog* denique ſignificat *ducem improborum*, ſi interpretemur ex Arabica radice אגג *agag*. Ideo ab *Heſiodo* dicuntur ἐκ ὀνομαζοί, hoc eſt, δυσώνυμοι, *male omini nati nominis*. Clericus.

151. Ἄπλαστοι] Malim interpretari ad quos impune accedere non liceret, quam *magnos*; ita vt vox deducatur ex α priuatiuo et πελάζειν *adpropinquare*. Clericus.

152. Ἐξ ὤμων] Hic verſus ſuppoſititius videtur. *Guietus.*

155. Σφετέρῳ δ' ἤχθοντο τοκῆι] δ' delendum. *Guietus.*

Σφετέρῳ δ' ἤχθοντο τοκῆι] Cum pater horum dicatur Coelum, quod propter vetuſtatem ignoraretur; loco Coeli, ſubſtituendus alius quiſpiam priſcorum mortalium, qui primi ex Aſia in Graeciam colonias duxere. Nec vnum patrem tot liberorum fuiſſe credideriim, ſed plures, qui latent ſub vno vocabulo Coeli. Hi homi-

Ἐξ ἀρχῆς. καὶ τῶν μὲν ὅπως τις πρῶτα γένοιτο,
Πάντας ἀποκρύπ]ασκε, καὶ ἐς φάος οὐκ ἀνίησκε,
Γαίης ἐν κευθμῶνι· κακῷ δ' ἐπετέρπετο ἔργῳ

Ab initio. et horum quidem vt quisque primum nascebatur,
Omnes occultabat, et in lucem non emittebat,
Terrae in latebris: malo autem oblectabatur opere

157. ἀνίησκε Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ. et ſic Rob. quoque edidit, vulgo ἀνίεσκε.

homines cum fertiliſſimas Graeciae oras occupaſſent, liberos ſuos, ſtatim ac ſibi proſpicere poterant, remotiores tractus cultum ire iubebant, ipſi in pinguioribus ſedem figebant. Interea imperium ſibi patrium in liberos vindicabant, nec eo clementer admodum vtebantur. Ideo *Heſiodus patre inimico vſos eſſe* dicit. *Clericus.*

156. Τῶν μὲν ὅπως τις πρῶτα γένοιτο, Πάντας ἀποκρύπ]ασκε.] Hoc eſt, a ſe amandabat procul a ſuis ſedibus, ſtatim ac primam iuuentutem attigerat. Quod nec ab vno, nec ſemel factum crediderim, ſed forte per aliquot aetates, quae omnia in vnam perſonam Coeli a Poetis contracta ſunt; quia circumſtantias harum hiſtoriarum nemo ſcriptis mandauerat, deleueratque, magna ex parte, ex hominum memoria, vetuſtas. *Clericus.*

158. Γαίης ἐν κευθμῶνι] Procul, in locis abditioribus, conſidere iubebant iuuenes. Sic infra *Heſiodus* collocat Heſperidum Nympharum hortos, in extrema Africa ſitos, ἐν ἐρεμνῇς κεύθεσι γαίης, *in obſcurae latibulis terrae*, v. 334. Poſſet tamen et de antro intelligi, qui loco carceris fuiſſet, vt infra v. 483. At quando haec facta, et vbi? Vt a poſteriori incipiam, ex ſequentibus apparet, primos Graeciae incolas in Macedonia et Theſſalia ſedes fixiſſe, quandoquidem illic erat Saturnus, cum a Ioue victus eſt, et Iupiter in Theſſalia regnauit, vt poſtea videbimus. Certe ex Aſia venientes; ſiue traiecerint Boſporum, ſiue pedeſtri itinere, circa Pontum Euxinum et Maeotidem paludem progreſſi ſint, deinde ad meridiem iter flexerint; poſt Thraciam, quae aſperior eſt; exceperunt fertiliſſimi Macedoniae et Theſſaliae tractus. Ad tempus vero quod attinet, haec aliquot aetatibus, poſt generis humani diviſionem, forte paullo ante Abrahami tempora, contigiſſe videntur. Cum viueret Moſes, dudum cultos fuiſſe hos Graeciae tractus liquet ex Gen. X. 4. ad quem locum vide a nobis notata. Indidem colligere licet primos omnium colonis fuiſſe inſtructos, quia eorum ſolorum Graeciae tractuum meminit Moſes. *Clericus.*

Οὐρανὸς, ἡ δ' ἐντὸς ςοναχίζετο Γαῖα πελώρη,
Στεινομένη· δολίην δὲ κακὴν ἐπεφράσσατο τέχνην.
Αἶψα δὲ ποιήσασα γένος πολιῆ ἀδάμαντος,
Τεῦξε μέγα δρέπανον, καὶ ἐπέφραδε παισὶ φίλοισιν.
Εἶπε δὲ θαρσύνασα, φίλον τετιημένη ἦτορ·
Παῖδες ἐμοὶ καὶ πατρὸς ἀτασθάλου, αἴ κ' ἐθέλητε
Πείθεσθαι, πατέρος γε κακὴν τισαίμεθα λώβην
Ὑμετέρου. πρότερος γὰρ ἀεικέα μήσατο ἔργα.
Ὣς φάτο. τοὺς δ' ἄρα πάντας ἕλεν δέος, οὐδέ τις αὐτῶν

Coelus, ipſa vero intus ingemiſcebat Terra vaſta,
Contriſtata: doloſam vero malamque excogitauit artem.
Statim vero cum procreaſſet genus cani ferri,
Fabricauit magnam falcem, edixit vero caris liberis.
Dixit autem animum addens, ſuo moerens corde:
Filii mei et patris nefarii, ſi volueritis
Parere, patris malam vlciſcemur contumeliam
Veſtri. prior enim indigna machinatus eſt opera. [illorum
Sic dixit: illos vero omnes inuaſit metus, neque quiſpiam

159. ἡ Ald. ςοναχίζετο Iunt. I. 2. 160. ἐπεφράσατο Trinc. ἐπεφράσατο B. 109. 162. μὲν ἐπέφραδε Trinc. 163. θρασύνασα Trinc. Mox τετιημένη legitur in Iunt. I. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ. recepitque Robinſ. vulgo τετιεμένη. 165. Πείθεσθε B. 109. R. S. πατρός γε Ald. πατρὸς δὲ Iunt. I. 2. 166. γὰρ abeſt a Iunt. I. 167. ἕλε Iunt. I. 2.

159. Στοναχίζετο γαῖα πελώρη] Hoc eſt, procul acti iuuenes, qui hic dicuntur *terra*, more Phoenicio, ex quo *terra* pro terrae incolis frequentiſſime in ſacris Hebraeorum libris occurrit. Vide Gen. XI, 1, 9. *Clericus.*

161. Γένος πολιῆ ἀδάμαντος] Hoc eſt, ὕλη, χρῆμα. ἀδάμαντος ferri. *Guietus.*

Ποιήσασα γένος πολιῆ ἀδάμαντος] Hoc eſt, hi homines arma ſibi fabricarunt, forte in Thracia, aut in Epiro, in quibus magna olim fuerunt metalla. Ἀδάμας enim eſt *ferrum*. Sic in ſcuto Herculis v. 136.

— κυνέην εὐτυκτον ἔθηκεν
Δαιδαλέην ἀδάμαντος.

galeam bene fabrefactam ex elegantem ex ferro poſuit. Vbi vide Scholiaſten. Sic et *Horatius* Lib. I. Od. VI.

Quis Mauortem iunica tectum
adamantina
Digne ſcripſerit?

Hoc eſt, ferrea. Sic et intelligendi *adamantini claui* Lib. III. Od. XXIV. Delirant, qui lapillum pretioſum hic ſomniant. *Clericus.*

177. Ἐπε-

Φθέγξατο. θαρσήσας δὲ μέγας Κρόνος ἀγκυλομήτης
Ἄψ αὖτις μύθοισι προσηύδα μητέρα κεδνήν·
Μῆτερ, ἐγώ κεν τῶτό γ' ὑποσχόμενος τελέσαιμι
Ἔργον. ἐπεὶ πατρὸς γε δυσωνύμου οὐ κατὰ μοῖραν
Ἡμετέρου· πρότερος γὰρ ἀεικέα μήσατο ἔργα.
Ὣς φάτο· γήθησεν δὲ μέγα φρεσὶ Γαῖα πελώρη·
Εἶσε δέ μιν κρύψασα λόχῳ· ἐνέθηκε δὲ χειρὶ
Ἅρπην καρχαρόδοντα· δόλον δ' ὑπεθήκατο πάντα.
Ἦλθε δὲ Νύκτ' ἐπάγων μέγας Οὐρανός· ἀμφὶ δὲ Γαίῃ
Ἱμείρων Φιλότητος ἐπέσχετο, καί ῥ' ἐτανύσθη
Πάντη. ὁ δ' ἐκ λόχοιο παΐς ὠρέξατο χειρὶ
Σκαιῇ, δεξιτερῇ δὲ πελώριον ἔλλαβεν ἅρπην,
Μακρήν, καρχαρόδοντα, φίλου δ' ἀπὸ μήδεα πατρὸς

Locutus est. confirmato animo tandem magnus Saturnus ver-
Rursus verbis compellauit matrem venerandam: [sutus
Mater, ego certe hoc in me recipiens peragam
Facinus. patrem enim detestabilem nihil curo
Nostrum. prior enim foeda machinatus est opera.
Sic dixit: gauisa est autem valde animo Tellus ingens.
Collocauit autem ipsum celans in insidiis: indidit vero manui
Falcem asperis dentibus: dolum autem adhibuit omnem. [luri
Venit autem Noctem inducens magnus Coelus: vndique vero Tel-
Flagrans desiderio concubitus incumbebat, et sane extensus est
Passim. ex insidiis autem filius petiit manu
Sinistra, dextra vero immanem cepit falcem,
Longam, asperos dentes habentem, suique genitalia patris

170. in ed. Rob. est τελέσαμι operarum vitio. 171. πατέρος τε Iunt. 1. 2. ἀλογίζω Iunt. 1. 2. 173 Ὡς cum accentu habet Ald. γήθησε Ald. Iunt. 1. 2. Trincav. φρεσὶ Iunt. 2. 175. Ἅρπην Ald. 178. λοχοῖο B. 109. R. S. λοχίοιο Iunt. 1. 2. λοχεῖο Trinc. ἐδέξατο Iunt. 1. 2. 179. σκαιῇ Iunt. 1. 2. δεξιτέρῃ Ald. ἔλαβεν Ald. Iunt. 1. 2. Trinc.

177. Ἐπέσχετο] Applicuit se Terrae vxori. *Guietus.*

178. Ὠρέξατο χειρὶ] Subintellige, apprehendit manu sinistra genitalia patris. Sic habitum metentis expressit, qui sinistra manu spicas et dextra falcem tenet, Catullus. *Guietus.*

179. Δεξιτερῇ δὲ πελώριον] An τε? *Guietus.*

180. Φίλου δ' ἀπὸ μήδεα] Forsan pro δ' scribendum τ'. *Guietus.*

Φίλου δ' ἀπὸ μήδεα πατρὸς

Ἐσσυμένως ἤμησε, πάλιν δ' ἔρριψε φέρεσθαι
Ἐξοπίσω. τὰ μὲν ὅττι ἐτώσια ἔκφυγε χειρός·
Ὅσσαι γὰρ ῥαθάμιγγες ἀπέσσυθεν αἱματόεσσαι,
Πάσας δέξατο Γαῖα· περιπλομένων δ' ἐνιαυτῶν,
Γείνατ' Ἐρίννυς τε κραταιὰς, μεγάλους τε Γίγαντας, 185

Festinanter demessuit, rursumque abiecit vt ferrentur
Pone. illa quidem non incassum elapsa sunt manu:
Quotquot enim guttae proruperunt cruentae,
Omnes suscepit Terra. voluentibus autem annis,
Produxit Erinnyasque validas, magnosque Gigantes

182. ἐξ ὅτιου Iunt. 1. 2. 183. ῥηθάμιγγες Iunt. 2. 184. δέξατο B. 109. 185. ἐριννῦς Ald. Iunt. 1. 2. Ἐρρίννυς Robinſ. ed. vitioſe.

Ἐσσυμένως ἤμησε.] Hic et paſſim alibi φίλον dici non *amicum*, ſed *ſuum* ſimpliciter, recte obſeruauit *Dan. Heinſius* Cap. V. Lect. in *Theocritum*. Sed quaenam ſunt haec μήδεα, quae abſcidit Saturnus? Omnino exiſtimo *Heſiodum*, et qui eum, hac in re, antecesſerant, aut ſequuti ſunt, luſiſſe in ambiguo. Vox μῆδος duo ſignificabat, *pudenda* et *conſilium*, cumque audiſſent dici Saturnum patri ἀποτεμεῖν μῆδος, data opera ita rem acceperunt, quaſi narraretur ei pudenda reſecuiſſe, vt τερατολογίαις, quas hac de re habent, locus daretur; quamuis probe ſcirent *conſilium*, ſeu *conſiliarios* intelligi, quorum ſuaſu Theſſalia excedere coactus fuerat Saturnus. Hoſce conſiliarios fugauit, et nauibus in Aſiam redire coegit; ex quibus rebus, nata videntur quae habentur a v. 181. ad 200. Μήδεα autem ſignificare conſilia oſtendit ipſe *Heſiodus*, infra v. 559. Similem vero ludum in ambiguo vocem μῆλον ſuppeditaſſe poſtea probabimus. *Clericus.*

181. Πάλιν δ' ἔρριψε φέρεσθαι Ἐξοπίσω] Vt in Aſiam redirent, vnde venerant. Πάλιν manifeſto oſtendit agi de hominibus, qui remiſſi ſunt eo, vnde profecti erant, non de genitalibus. *Clericus.*

183. Ὅσσαι γὰρ ῥαθάμιγγες, καὶ τὰ ἑξῆς.] Hoc eſt, quicumque auſugerunt Saturnum et ſocios, irati, et ſuorum caede cruentati per vicinas oras ſparſi ſunt, aut in Aſiam fugerunt; vnde poſtea Ioui, contra Saturnum, auxilium tulerunt. *Clericus.*

184. Πάσας δέξατο γαῖα] Hoc eſt, omnes, qui fugerunt, in regione quapiam amice excepti ſunt. *Clericus.*

185. Γείνατ' Ἐρίννυς τε κραταιὰς] *Furiae* ſeu *Erinnyes* ſignificant paſſim vltionem diuinam, quae magnorum ſcelerum reos perſequi putabatur.

Crede-

Τεύχεσι λαμπομένους, δόλιχ' ἔγχεα χερσὶν ἔχοντας,
Νύμφας θ' ἃς Μελίας καλέουσ' ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν.

Armis nitentes, longas haſtas manibus tenentes:
Nymphasque, quas Melias vocant ſuper immenſam terram.

186. Deeſt hic verſ. in B. 109. 187. δ' Iunt. 1. 2.

Credebantur enim Erinnyes excitare bella, vt paſſim docent *Poetae*. Hic autem magnum ſcelus Saturni, patrem ſolio deiicientis, deſcribitur; et bella poſtea a filio ei illata narrabuntur, quibus poenas dedit violati parentis. Igitur terra dicitur *genuiſſe Erinnyas*, quod poſtea vicinae gentes, aut qui parauerant Saturno Iouem adiuuerint. *Clericus*.

Μεγάλως τε Γίγαντας, τεύχεσι λαμπομένους.] Hoc eſt, poſt hoc Saturni ſcelus, aliaque ſimilia eiusdem aetatis, fuerunt frequentia bella, quibus exercitati homines ſunt, quo factum vt plures eſſent militares viri, quam antea. Γίγας hominem fortem ſonat, aut militiae adſuetum. Radix Arabica אגג *agag*, vt antea diximus, ſignificat *ducem improbitatis eſſe*, et *impetum facere*, qui ſignificatus optime huic negotio conuenit. Hinc, vt puto, LXX. Intt. ſolent vocem גבור *gibbor*, quae fortem proprie ſonat, γίγαντα vertere. Vide Geneſ. IV, 6. X, 8, 9. etc. Deſcriptio ipſa *Heſiodi* τῶν γιγάντων oſtendit milites tantum fuiſſe, cum eos Poeta *armis ſplendentes, et longas haſtas manibus tenentes* deſcribat. Poſteriores Poetae illis poſtea magnitudinem corporis portentoſam tribuerunt; qua facta vt viderentur eſſe merum poeticum figmentum quidquid de Gigantibus dicebatur, cum tamen originem traheret ex vero, vt ex *Heſiodo* intelligere licuit. *Clericus*.

187. Νύμφας θ' ἃς Μελίας καλέουσ' ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν.] Plane mihi perſuaſum eſt vocem νύμφη, qua ſignificatur natura quaedam intelligens per terram inconſpicua hominibus errabunda, aliud nihil eſſe, praeter Hebraïcum נפש nepheſch, *anima*. Sic *Porphyrius* credidit *autrum Nympharum* dici ſacrum animabus. In Quaeſt. Homericis p. LXIII. Ed. *H. Stephani* praefixae Poetis Graecorum Heroïcis: Πηγαὶ δὲ, inquit, καὶ νάματα οἰκεῖα ταῖς ὑδριάσι νύμφαις, καὶ ἔτι γε μᾶλλον νύμφαις ταῖς ψυχαῖς, ἃς ἰδίως μελίσσας οἱ παλαιοὶ ἐκάλεν: *fontes, et fluenta propria ſunt Nympharum aquaticarum, vel potius Animarum quas proprie veteres Meliſſas vocabant*. Multo verius *Meliae* dixiſſet, vt ex hoc *Heſiodi* loco liquet, quamuis non ignorem quae de Meliſſis Nymphis ſoleant dici. Sed quaenam ſunt Meliae? Hebraice, ſeu Phoe-

Μήδεά θ', ὡς τὸ πρῶτον ἀποτμήξας ἀδάμαντι,
Κάββαλ' ἀπ' Ἠπείροιο πολυκλύστῳ ἐνὶ Πόντῳ,
Ὡς φέρετ' ἀμπέλαγος πολὺν χρόνον· ἀμφὶ δὲ λευκὸς 190

Testiculique, postquam vt prius (*sc.* dictum) resectos ferro
Proiecerat e continenti vndis agitatum in pontum,
Sic ferebantur per pelagus longo tempore: circumcirca vero alba

188. θ' Iunt. 1. 2. τοπρῶτον Ald. ἀδάμαντον Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. 189. ἀπ' Ἠπειρ. Iunt. 1. atque sic edidit Rob. vulgo ἐπ' Ἠπείροιο. ἠπείρῳ Trinc. πολυκλείσῳ Iunt. 1. 2. 190. πολὺν Iunt. 1. 2. Trinc.

nicie dicam, נפשות מלואות *nephaschoth mlouoth*, vel syriaca inflexione, נפשן מלין *naphschon maleion*, hoc est. *animae plenae*, seu, quibus expletum vitae tempus, quales vocat Apostolus ad Hebraeos Cap. XII. 23. πνεύματα δικαίων τετελειωμένων. Ait ergo Poeta, postquam bella ab aetate Saturni coeperunt, *animos occisorum* hominum proborum per totam terram plurimos erasse. Ceterae Nymphae non dicuntur *Meliae*, quia credebantur esse tantum נפשות nephaschoth, *animi* immortales, qui numquam humano corpore induti fuerant, quales ab Hebraeis et Christianis *Angeli* vocantur. *Clericus.*

188. Ἀποτμήξας ἀδάμαντι] An? ἀποτμήσασκε. *Guietus.*

189. Κάββαλ' ἐπ' ἤπειρον πολυκλείσῳ ἐνὶ πόντῳ] Versus iste interpolatus est propter ἐφθήμεριν, vt alibi supra. Scribe: Κάββαλ' ἀπ' Ἠπείροιο πολύκλυστον ἐνὶ πόντον. *Guietus.*

Κάββαλ' ἐπ' Ἠπείροιο πολυκλύστῳ ἐνὶ πόντῳ] Recte coniecit *F. Guietus*, morosus ceteroqui Criticus, legendum ἀπ' ἠπείροιο, hoc est, *e continenti coniecit in pontum*; neque enim haec in Epiro gesta sunt, sed in Thessalia. At non est mutandum πολύκλυστον ἐνὶ πόντον, vt ille volebat, nam non opus est, cum passim ἐν significans motum ad locum, vt loquuntur Grammatici, coniungatur cum Dativo; praeterquam quod vltima vocis πολύκλυστον sit brevis, quam longam esse necesse est. Obiter obseruandum ἤπειρον dici *continentem* ab Hebraïca voce, quae *pulueremi* sonat, עפר *baphar*, aut Syriaca inflexione עפרא *baphro*, vnde addito Σ, more Graeco, ἤπειρος. *Clericus.*

190. Ὡς φέρετ' ἀμπέλαγος πολὺν χρόνον.] Nonnulli ex consiliariis patris Saturni diu nauibus huc illuc acti sunt, donec inierint in Cyprum, atque e Cypro in Cythera venerint, vt docent sequentia. *Clericus.*

Ἀμφὶ

Ἀφρὸς ἀπ' ἀθανάτου χροὸς ὤρνυτο· τῷ δ' ἐνὶ κούρη
Ἐθρέφθη· πρῶτον δὲ Κυθήροισι ζαθέοισιν
Ἔπλετο· ἔνθεν ἔπειτα περίῤῥυτον ἵκετο Κύπρον.
Ἐκ δ' ἔβη αἰδοίη καλὴ θεός· ἀμφὶ δὲ ποίη

Spuma ab immortali corpore oriebatur: in ea puella
Innutrita est: primum vero ad Cythera diuina
Vehebatur, inde tum circumfluam peruenit ad Cyprum.
Prodiit vero veneranda formosa Dea: circum vero herba

191. δὲ Iunt. 1. 2. 193. ἔπλητ' Trinc.

Ἀμφὶ δὲ λευκὸς etc.] Haec sunt τερατολογίαι poeticae, ex ambiguitate vocis μῆδος natae. *Clericus.*

191. Τῷ δ' ἐνὶ κούρη ἐθρέφθη] Consiliarii patris Saturni in Cyprum cum peruenissent, illic didicerunt cultum Ἀφροδίτης, quem postea, victo Saturno, in Graeciam retulerunt. *Clericus.*

192. Ἐθρέφθη] Ἐπήχθη concreuit. Sic et v. 198. θρέφθη, concreuit, concepta est. κυθήροισι ad τὸ κύειν allusum, sicut et in κύπρος. *Guietus.*

Πρῶτον δὲ Κυθήροισι ζαθέοισι] Homo Graecus popularibus suis hic gratificatur, cum ex insula Cytheris, in Laconico sinu, vult Veneris cultum translatum in Cyprum; cum in Cypro antiquissimus sit eius cultus. Alii tamen Graeci Poeta, qui non profitetur se verum dicere, aut candidiores aut accuratiores, Cypriam Venerem Cytherensi antiquiorem fuisse fatentur. *Herodotus* Lib. I. c. 105. loquutus de templo Veneris Vraniae (Syris dicebatur בעלת vel מלכת השמים *Domina* vel *regina coeli*, vt ostendit *Ioan. Seldenus* de Diis Syris Synt. II. Cap. 2.) quod erat Ascalone in Palaestina, quodque ait fuisse πάντων ἀρχαιότατον ἱερῶν ὅσα ταύτης τῆς θεοῦ, *antiquissimum templorum omnium quaecumque sunt huius Deae*, pergit his verbis: Καὶ γὰρ τὸ ἐν Κύπρῳ ἱρὸν ἐνθεῦτεν ἐγένετο, ὡς αὐτοὶ λέγουσι Κύπριοι· καὶ τὸ ἐν Κυθήροισι Φοίνικες εἰσὶν οἱ ἱδρυσάμενοι, ἐκ ταύτης τῆς Συρίης ἐόντες: *Siquidem templum, quod est in Cypro, hinc ortum duxit, vt ipsi dicunt Cyprii. Templum vero, quod est in Cytheris, condiderunt Phoenices, ex hac eadem Syria.* Similia habet *Pausanias*, non vno loco; cuius verba non addam, quia allata sunt ab *Sam. Bochart*o, in Chanaane Lib. I. c. 22. vbi recte ostendit insulam Cythera dictam ita fuisse a Phoenicia voce קחרים *Ketharim*, petrae, quia illa insula scopulis cincta est. *Clericus.*

193. Ἔπλετο ἔνθεν ἔπειτα] Scribo ἔπλητ' accessit, appulit, τὸ ἔπλετο mendosum. *Guietus.*

194. Ἀμφί δε ποίη] Eandem fere imaginem Veneris exhibet

Ποσσὶν ὑπὸ ῥαδινοῖσιν ἀέξετο· τὴν δ' Ἀφροδίτην,
Ἀφρογενῆ τε θεὰν, καὶ ἐϋστέφανον Κυθέρειαν
Κικλήσκουσι θεοί τε καὶ ἀνέρες, ὕνεκ' ἐν ἀφρῷ

Pedibus ſub mollibus creſcebat: Aphroditen autem ipſam,
Spuma prognatam Deam, et decoram pulcris ſertis Cytheream
Nominant tam Dii quam homines: eo quod in ſpuma

195. ὅτε] B. 109. Iunt. 1. 196. Ἀφρογενῆ edidit Rob. vulgo Ἀφρογένειαν. Ald. Ἀφρογενείην. 197. κικλήσκουσι Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. ὕνεκ' Ald.

exhibet Lucretius l. 1. *Te, Dea, te fugiunt venti, te nubila coeli, Aduentumque tuum, tibi ſuauis daedala tellus Summittit flores; tibi rident aequora ponti, Placatumque niret diffuſo lumine coelum.* Similiter de lecto Iouis et Iunonis Il. Ξ, 347. Τοῖσι δ' ὑπὸ χθὼν δῖα φύεν νεοθηλέα ποίην Λωτόν τ' ἐρσήεντα, ἰδὲ κρόκον, ἠδ' ὑακίνθον Πυκνὸν, καὶ μαλακὸν, ὃς ὑπὸ χθονὸς ὕψοσ' ἔεργε. Quem locum quam pulchre imitatus ſit Miltonus noſtras, vid. Parad. Amiſſ. lib. 9. *Rob.*

195. Τὴν δ' Ἀφροδίτην — Κικλήσκουσι θεοί τε καὶ ἀνέρες, ὕνεκ' ἐν ἀφρῷ Θρέφθη] Graeculi omnia ex Lingua et Gente ſua deducunt. Dicta vero eſt Phoenicie אפרדתא *aphradatha*, hoc eſt, ſeparata a viro, libidinis cauſa. Hoc ſenſu radix Hebraica פרד *pharad* occurrit Hoſ. IV, 14. Non opus eſt vt oſtendamus quam apte hoc nomen Veneri conueniat, ſed diligenter obſeruandum hic ab *Heſiodo* Venerem ſtatui Ioue maiorem natu, aut certe ex alio natam circa eadem tempora, cum alii Poetae eam faciant ſubinde Iouis filiam. *Clericus.*

196. Ἀφρογένειάν τε θεὰν] Scribe: Ἀφρογενῆ τε θεάν. *Guietus.*

197. Κικλήσκουσι θεοὶ καὶ ἀνέρες] Ita loquitur *Heſiodus*, quia *Homerus* varia nomina profert, quae ſimilia apud Homines et Deos fuiſſe negat. Sic Iliad. A. v. 403.

Ὃν Βριάρεων καλέουσι θεοὶ, ἄνδρες δέ τε πάντες
Αἰγαίωνα.

Quem Dii vocant Briareum, homines vero omnes Aegeonem. Ξ, v. 291.

Χαλκίδα κικλήσκουσι θεοὶ, ἄνδρες δὲ κύμινδιν.

Quae auis eſt montana, nigra, magnitudine accipitris, et carnivora. Υ, v. 74. de Phrygiae fluuio:

Ὃν Ξάνθον καλέουσι θεοὶ, ἄνδρες δὲ Σκάμανδρον.

Ad quem locum ita habet Scholiaſtes: Τῶν δυωνύμων τὸ μὲν προγενέστερον ὄνομα εἰς τὰς θεὰς ἀναφέρει ὁ Ποιητής· τὸ δὲ μεταγενέστερον εἰς ἀνθρώπους: *eorum, quibus duo nomina indita ſunt, nomen antiquius*

ad

Θρέφθη· ἀτὰρ Κυθέρειαν, ὅτι προσέκυρσε Κυθήροις·
Κυπρογενῆ δ', ὅτι γέντο πολυκλύστῳ ἐνὶ Κύπρῳ,
Ἠ δὲ Φιλομμηδέα, ὅτι μηδέων ἐξεφαάνθη.
Τῇ δ' Ἔρος ὡμάρτησε, καὶ Ἵμερος ἕσπετο καλὸς,
Γεινομένῃ τὰ πρῶτα, θεῶν τ' ἐς φῦλον ἰόντι.
Ταύτην δ' ἐξ ἀρχῆς τιμὴν ἔχει, ἠδὲ λέλογχε
Μοῖραν ἐν ἀνθρώποισι καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσι,
Παρθενίους τ' ὀάρους, μειδήματα τ', ἐξαπάτας τε,

Nutrita fuit: Cytheream autem quod appulit Cythera:
Cyprigenam vero, quod nata ſit vndoſa in Cypro:
Atque amantem genitalia, quia ex genitalibus emerſit.
Hanc vero Amor comitatus eſt, et Cupido ſequebatur pulcher,
Natam primum, et Deorum ad coetum euntem.
Hunc vero ab initio honorem habet, atque ſortita eſt
Sortem inter homines et immortales Deos,
Virgineas confabulationes, et riſus, et deceptiones,

198. αὐτὰρ Κυθέρεια Ald. 199. Κυπρογενῆ δ', ὅτι edidit Rob. vulgo Κυπρογένειαν δ' ὅτι. In Cod. B. 109. eſt Κυπρογένει. ὅτι, in Ald. Κυπρογένειαν δ' ὅτι. γέντο in B. 109. atque ita edidit Rob. vulgo γένετο; in Ald. et Trinc. γένοιτο. Πόντῳ B. 109. Ald. 200. Καὶ B. 109. Φιλομηδέα Iunt. 1. 2. Trinc. Φιλομηδείαν B. 109. Φιλομμή, δέα Ald. μειδίων Ald. 202. Γεινομένη B. 109. Γινομένη Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. ἰόντι Ald. 203. Ταύτην Ald. ἔχει B. 109. 204. Ἀνθρώποις B. 109.

ad Deos refert Poeta, recentius vero ad homines. De Venere melius dixiſſet *Heſiodus*:

Ἀστάρτην καλέουσι θεοὶ, ἄνδρες δ' Ἀφροδίτην.

Nam *Aſtarte* nomen eſt Phoenicum, *Aphrodite* vero Graecorum. *Clericus.*

200. Φιλομμηδέα] Τὸ Φιλομμηδῆ placet magis, ob ſequentia, ὅτι μηδέων ἐξεφαάνθη. *Quietus.*

203. Ἠ δὲ λέλογχε] Scribo ἠδὲ. *Quietus.*

Ταύτην δ' ἐξ ἀρχῆς τιμὴν ἔχει καὶ τὰ ἑξῆς] Hoc eſt, antequam Iupiter regnaret, hoc illi honoris conceſſum erat, vt rebus venereis praeeſſet; ſed, iam Dea habebatur in Aſia, et quidem amorum,

— * *priuſquam*
Sumeret agreſtem, poſito diademate, falcem
Saturnus fugiens, tunc cum virguncula Iuno,
Et priuatus adhuc Idaeis Iupiter antris.

Non ſemel ἐξ ἀρχῆς ſumitur eo ſenſu, in hoc Poemate. Poſtea vero Iupiter Diis nouos honores tribuit, aut veteres confirmauit, vt non ſemel docet *Heſiodus.* Clericus.

* Iuuenal. Sat. XIII, 38.

207. Τὰς

Τέρψιν τε γλυκερὴν, φιλότητά τε, μειλιχίην τε.
Τοὺς δὲ πατὴρ Τιτῆνας ἐπίκλησιν καλέεσκεν,
Παῖδας νεικείων μέγας Οὐρανὸς, οὓς τέκεν αὐτός·
Φάσκε δὲ, τιταίνοντας ἀτασθαλίῃ μέγα ῥέξαι
Ἔργον, τοῖο δ' ἔπειτα τίσιν μετόπισθεν ἔσεσθαι. 210
Νὺξ δ' ἔτεκε στυγερόν τε Μόρον, καὶ Κῆρα μέλαιναν,

Oblectationemque ſuauem, et amorem, blanditiaſque.
Illos vero pater Titanas cognomento vocabat,
Filios obiurgans magnus Coelus, quos genuit ipſe.
Dicitabat porro, poenas ſumentes ex proteruia magnum patraſſe
Facinus, cuius deinceps vltio in poſterum futura ſit.
Nox praeterea peperit odioſum Fatum, et Parcam atram,

207. καλίεσκε Iunt. 1. 2. 209. ἀτασθαλίη Ald.

207. Τοὺς δὲ πατὴρ Τιτῆνας ἐπίκλησιν καλέεσκεν — Φάσκε δὲ τιταίνοντας ἀτασθαλίῃ μέγα ἔξαι Ἔργον] Poeta voluit a Coelo Titanas dictos eſſe ἀπὸ τοῦ τιταίνειν, *plectere*. At vocati ſunt a voce Phoenicia טיט *tit*, id eſt, lutum, vnde paſſim dicuntur γηγενεῖς, *terra geniti*, et πηλόγονοι, *e luto nati*; quae vox contumelioſa eſt, quia hominem ad originem ſuam e vili luto amandat. Vide *Callimachum* Hym. in Iouem v. 3. eiusque Interpretes. Hinc Coelus dicitur ab *Heſiodo* ea voce vſus παῖδας νεικείων, *obiurgans filios*. Clericus.

209. Τιταίνοντας] *Porrigentes*, hoc eſt, τὴν χεῖρα ὀρέγοντας. ſupra ὠρέξατο χειρὶ σκαιῇ. *Guietus*.

210. Τίσιν μετόπισθεν ἔσεσθαι] Ὑπὸ τοῦ Διὸς, ſcilicet. *Guietus*.

211. Νὺξ δ' ἔτεκε στυγερόν τε Μόρον καὶ Κῆρα μέλαιναν καὶ τὰ ἑξῆς] Haec et quae ſequuntur, de malis ſub Saturni regno ortis, non ſunt aurei ſaeculi deſcriptio, ſed infeliciſſimae aetatis. Attamen idem *Heſiodus*, in alio opere, beatiſſimos homines, ſub Saturno finxit. In *Operibus et Diebus*, a v. 90. ad 125. multis aetatem auream deſcribit, eodem temporis tractu, quo tot mala exorta hic dicit. Inter alia, habet de regno Saturni, v. 111.

Οἱ μὲν ἐπὶ Κρόνου ἦσαν ὅτ' ἀρχὸν ἐμβασίλευεν,
Ὡς τε θεοὶ ζώεσκον, ἀκηδέα θυμὸν ἔχοντες,
Νόσφιν ἄτερ τε πόνων, καὶ ὀϊζύος.

Ii quidem ſub Saturno erant, cum in coelo regnaret, et vt Dii viuebant, ſecurum animum habentes, ſeorſim, abſque doloribus et acrumna. Similia alii, poſt

Heſio-

Heſiodum, Poetae cecinerunt, quorum teſtimonia congerere nihil attinet. Vtrum autem credemus ex antiquiore fama ad *Heſiodum* propagatum eſſe? An quod habet in *Operibus* praeferemus narrationi, quam hic in *Theogonia* legimus; an vero ficta habebimus priora, vt poſteriora ex antiquiore hiſtoria manaſſe credamus? Ad me quidem quod attinet, non dubitarim praeferre quod canit *Heſiodus*, in Theogonia, iis quae alibi dixit. Cuius ſententiae haſce habeo rationes.

Primum, veriſimilius id haberi debet quod ſibi per omnia conſtat, quam quod ſecum pugnat. Quod autem narratur de Saturni facinore erga patrem, cuius loco regnauit, id nequaquam conſentit cum innocentia aureae aetatis. Itaque aut negandum a Saturno factum eſſe quod omnes Poetae ei tribuunt, aut abroganda fides iis, quae de aetate aurea dicuntur, quod multo malim.

Secundo, quod de aetate aurea narratur id nullo verae Hiſtoriae fundamento nititur; cum conſtet ex Hebraeorum monumentis a Diluuio vſque, imo vero ab omnium parente Adamo, ſcelera, in humani generis hiſtoria, vtramque paginam feciſſe. Si praeſertim meminerimus haec, quae hic narrantur, non multo ante Abrahami tempora contigiſſe, vt diximus ad v. 158. facile intelligemus, illo aeuo, tantam non fuiſſe Graeciae colonorum innocentiam.

Tertio, ignorantia illorum ſaeculorum, quibus artes, et longus vitae vſus nondum homines expoliuerant, non patitur nos magnam virtutem in iis quaerere. Falluntur enim omnino quicumque rudem barbariem putant eſſe virtutis matrem; contra vero ab elegantioribus artibus nata eſſe vitia. Fateor equidem, doctioribus ſaeculis callidius peccatum eſſe, et peccari, quam rudiori aetate; verum eo aeuo ferocius et apertius peccabant, cum diſcrimen virtutis et vitii paene ignorarent, nec ſcelera, quae rara non erant, aut vſque adeo inuidioſa, tegere dignarentur. Si poſtea callida nequitia, larua virtutis tecta, hominibus impoſuit; tunc cruda ferocitas, aequi, bonique ignaris, virtutum omnium loco fuit. Neque ex coniectura antiquiſſimos Graeciae incolas barbariae ac ferocitatis inſimulamus, hos illorum fuiſſe mores nos docet ipſe *Heſiodus*, in hac regnorum Saturni et Iouis hiſtoria. Nec eum mentitum hinc manifeſto liquet, quod illarum aetatum homines Dii haberentur, licet ſceleribus inquinati; conſecrati, nimirum, ab hominibus virtutis ignaris; quem honorem numquam conſequuti eſſent, ſi in aliquot ſaecula dilata fuiſſet eorum ἀποθέωσις. Forte ficta dixerit quispiam a Poetis, quae de vitiis et ſceleribus Deorum canunt; at hoc plane falſum

falsum esse intelligemus, si reputemus quae sit Religionis indoles. Non patitur illa facile res antea inauditas, easque turpes de Numine fingi et vulgo narrari, cum antea alia omnia homines de eo sentiunt; nedum vt summo applausu talia, cum primum finguntur, excipiat, et turpissimorum mendaciorum inuentores maxima cum admiratione audiat. Quod certe factum esset, si *Hesiodus* et *Homerus* primi finxissent quae de Diis narrant. Sed carminibus illi descripserunt a Maioribus accepta; quamquam nolo negare ab iis forte adaucta nouis figmentis fuisse, at consentaneis cum antiquissima fama. Alioqui numquam tanto fauore fuissent excepti, si de Diis sanior vulgo obtinuisset sententia, aut melior illorum fama ad posteros peruenisset. Sed cum homines nequam, propter potentiam, quam viui obtinuerant, ab aequalibus, virtutis omnis ignaris, in Deorum numerum mortui relati fuissent; eam sequenti aetati Religionem, vna cum historia turpissimorum facinorum, quae admirabantur, transdiderant; vnde, veluti per manus, ad *Homerum* et *Hesiodum* tandem peruenit. *Aristoteles* Lib. de Poetica Cap. XXV. vbi quaerit qui excusari possit quod minus recte a Poetis dictum videtur: *δὶ ὃ ταύτῃ λητέον· εἰ δὲ μηδετέρως ὅτι ἔτω φασὶν, οἷον τὰ περὶ θεῶν: hac autem ratione soluendum est, sin autem neutro modo, quod sic dicunt vt quae de Deis dicuntur.*

Verum, vt ad auream aetatem redeam, non dissimulabo viros doctissimos existimare sub eius descriptione latere antiquius quiddam et remotius; conditionem, nimirum, humani generis, qualis fuit ante primum lapsum, cum totum in duobus capitibus contineretur; et qualis fuisset multo diuturnior, nisi peccassent. At mihi vix simile vero videtur breuis illius felicitatis primorum parentum, vllam superfuisse, apud Graecos, memoriam. Multo credibilius mihi fit ab *Hesiodo* fictum esse quidquid de hisce aetatibus habet in *Operibus*, eo quod homines, qui praesentia dumtaxat mala sentiunt, praeteritaque obliuioni mandant, et praesertim senes, exacta tempora laudare soleant. Si legamus omnium propemodum saeculorum Scriptores, qui aetatem suam cum praeteritis conferunt, comperiemus eos semper superiores aetates, et praesertim antiquiores suae praeferre. Quod si verum esset, primum falsae essent historiae, quae maxima scelera antiquissimorum temporum narrant, non minus quam recentiorum; deinde quo tandem nos deueniissemus, si mala semper essent aucta, bona vero imminuta? Si quis ab *Hesiodo* quaesiuisset qualis esset aetas, qua viuebat, respondisset quae habet in *Operibus* a v. 172. ad 199. vbi grauissime queritur de moribus aetatis ferreae. At si a

Iuue-

Καὶ Θάνατον· τέκε δ' Ὕπνον· ἔτικτε δὲ φῦλον Ὀνείρων,
Οὔτινι κοιμηθεῖσα θεὰ τέκε Νὺξ ἐρεβεννή.
Δεύτερον αὖ Μῶμον, καὶ Ὀϊζὺν ἀλγινόεσσαν·

Et Mortem: peperit etiam Somnum. peperit vero agmen So-
Quae nulli mista Dea peperit Nox obscura. [mniorum,
Rursum postea Momum, et Aerumnam dolore plenam,

212. ὕπνον Ald. 213. ὅτινι Ald. ὅτινι Trinc. ἐρεβαννὴ Iunt. 1. 2.

Iuuenale, qui minimum mille annis posterior *Hesiodo* fuit, similia sciscitatus esset, beatam fuisse eius Poetae aetatem iudicasset, suae collatam. Sic quod in nostra aetate desideramus, in superioribus quaerere solemus, quae nobis minus notae sunt; atque hinc nata est illa fictio quatuor, aut plurium aetatum humani generis in peiora paullatim ruentis, hinc voces illae suam aetatem non ferentium Poetarum *:

Nunc aetas agitur, peioraque saecula ferri
Temporibus, quorum sceleri non inuenit ipsa
Nomen, et a nullo posuit natura metallo;

itemque vetera laudantium **:

Improbitas illo fuit admirabilis aeuo.

Haec paullo pluribus, quae antiquissimae historiae illustrandae non inutilia videbantur. *Clericus.*

212. Τέκε δ' ὕπνον, ἔτικτε δὲ φῦλον ὀνείρων] Hinc manifestum quod antea diximus de consanguinitate Deorum Poeticorum; quia enim nocte dormimus et somniamus, ideo Nox dicitur peperisse Somnum et Somnia, et quidem sine opera vllius Dei; quia sola Nox facit vt dormiamus, et somniemus. *Clericus.*

214. Μῶμον] Hoc est ψόγον. *Guietus.*

Δεύτερον αὖ Μῶμον] Notum est *Momum* dici Numen, quod vitia quae insunt operibus Deorum et hominum callidissime animaduertit. Quare autem noctis filius fertur? Quia, nimirum, clam facilius aliena mordere, quam palam. Quare *Momus* vocatur? A Phoenicia voce מום *moum*, aut *mom*, quae *vitium* sonat; quod ita consentit cum iis, quae dicuntur περὶ τέτε θεᾶ μωμοσκόπε, vt Etymologia haec nostra vix in dubium possit reuocari. Ita se ipse describit *Momus*, apud *Lucianum*, in Deorum Conuentu T. 2. p. 709. Ed. Amstelod. Πάντες με ἴσασιν ὡς ἐλεύθερός εἰμι τὴν γλῶτταν, καὶ ἐδὲν ἂν κατασιωπήσαιμι τῶν ἐ καλῶς γιγνομένων. διελέγχω γὰρ ἅπαντα καὶ λέγω τὰ δοκέντα μοι ἐς τὸ φανερὸν, οὔτε δεδιὼς τινα,

* *Iuuenalis* Sat. XIII, 28.

** *Ibid.* v. 53.

Ἑσπερίδας θ', αἷς μῆλα πέρην κλυτὸν Ὠκεανοῖο

Heſperidesque, quibus mala trans inclytum Oceanum

τινα, οὔτε ὑπ' αἰδοῦς ἐγκαλύπτων τὴν γνώμην. ὥςε καὶ ἐπαχθὴς δοκῶ τοῖς πολλοῖς, καὶ συκοφαντικὸς τὴν Φύσιν, δημόσιός τις κατήγορος ὑπ' αὐτῶν ἐπονομαζόμενος: *Omnes me norunt liberum eſſe lingua, et nihil reticere eorum, quae bene non fiunt. Arguo enim omnia, et dico quae mihi videntur aperte, neque quemquam veritus, neque, prae verecundia, meam celans ſententiam. Itaque moleſtus videor pleriſque, et natura ad calumniandum propenſus; publicuſque accuſator ab iis appellor.* *Lucianus* quidem, qui Momum in concilio Deorum de ſe loquentem induxit, eum palam carpentem quae ſibi diſplicerent deſcribere debuit; ſed naturam maledicentiae ex vero pinxit *Heſiodus*, cum e nocte natam cecinit. Vide hac de re elegantiſſimum libellum *Luciani*, περὶ τοῦ μὴ ῥαδίως πιςεύειν διαβολῇ, in Tom. II.

Ex hac eadem ſignificatione vocis μῶμος, natum eſt adiectivum ἄμωμος quod infra habemus v. 259. vbi forma ſine vitio ita dicitur. *Clericus.*

Καὶ Ὀϊζὺν ἀλγινόεσσαν.] Quia nocte anxietates augentur; vnde *Ouidio* dicitur *curarum maxima nutrix.* Clericus.

215. Ἑσπερίδας] Τὰς πρὸς ζόφον, ſcilicet. *Guietus.*

Ἑσπερίδας τε] *Heſperides* Nymphae dicuntur quae ad Occaſum habitabant; Occaſus autem, ex ſententia Veterum, qui rationes motus Solis, aut potius Terrae, ignorabant, magnam cum Nocte affinitatem habebat. Locus in quo Heſperides eſſe credebantur non vnus fuit, attamen in Africa conſtabat earum ſedes fuiſſe. *Plinius* Lib. V. Hiſt. Nat. c. 5. de Berenice Cyrenaicae vrbe: *Berenice in Syrtis extimo cornu eſt, quondam vocata Heſperidum ſupradictarum, vagantibus Graeciae fabulis.* Idem de *Lixo* vrbe Mauritaniae Tingitanae, vltra quam ad Occaſum nihil eſſe credebatur, Lib. eiusdem Cap. I. *Ibi regia Antaei, certamenque cum Hercule et Heſperidum horti.* Idem habet Lib. XIX. c. 4. Aliam affert Heſperidum Genealogiam *Diodorus Siculus* Biblioth. Lib. IV. Sed nec eum, nec recentiorem quemquam alium moramur, prae *Heſiodo*; Graeculi enim certatim addidere veteribus fabulis, quae proinde in antiquiſſimis quibusque minus corruptae inanibus additamentis inueniuntur. *Clericus.*

Αἷς μῆλα — χρύσεα καλὰ μέλεσι.] Duplici ratione haec μῆλα a Veteribus explicantur. Alii exiſtimant fuiſſe mala, vel poma quae *citrea* vocamus, et ob colorem *aurea* dicta ſunt; vel etiam *aurantia*, quae amara ſunt aut dulcia, cum *citrea* ſint acida. Certe *citrea* et *aurantia* et ἑσπερίδες

ρίδες et ἑσπερικὰ μῆλα dicta ſunt, et primum ex regionibus Atlanti monti ſubiectis in Europam allata ſunt. *Athenaeus* Lib. III. p. 82. Ἑσπεριδῶν δὲ μήλων ἔτως κελεισθαί τινά φησι Τιμαχίδας, ἐν τῷ τετάρτῳ, εἰπὼν καὶ ἐν Λακεδαίμονι παρατίθεσθαι τοῖς Θεοῖς. φησὶ Πάμφιλος ταῦτα, εὔοσμα τὲ εἶναι καὶ ἄβρωτα, καλεῖσθαι δ' Ἑσπεριδῶν μῆλα. Ἀριστοκράτης γοῦν ἐν τετάρτῳ Λακωνικῶν, ἔτι δὲ καὶ μῆλα καὶ τὰς λεγομένας Ἑσπερίδας: *quaedam mala dici Heſperidum, ait Timachidas in quarto, teſtatus etiam Lacedaemone apponi Diis. Haec habet et Pamphilus, ac praeterea grati eſſe odoris, ſed non comedi, vocarique Heſperidum mala. Ariſtocrates Libro quarto Laconicorum: inſuper mala et quas Heſperidas vocant.* Idem *Athenaeus*, pagina ſequente: Αἰμιλιανὸς δὲ ἔλεγεν Ἰόβαν τὸν Μαυρεσίων βασιλέα, ἄνδρα πολυμαθέσατον, ἐν τοῖς περὶ Λιβύης συγγράμμασι μνημονεύοντα τὲ κίτρε, καλεῖσθαι φάσκειν αὐτὸ παρὰ τοῖς Λίβυσι μῆλον Ἑσπερικὸν, ἀφ' ὧν καὶ Ἡρακλέα κομίσαι εἰς τὴν Ἑλλάδα, τὰ χρύσεα διὰ τὴν ἰδέαν λεγόμενα μῆλα: *Aemilianus vero dixit Iubam Mauritaniae Regem, virum doctiſſimum in commentariis de Libya meminiſſe citri, et dicere vocari a Libybus malum Heſpericum: a quibus etiam Herculem tuliſſe in Graeciam mala, quae ob colorem dicuntur aurea.* In haec verba ampliſſimam enarrationem habet *Claud. Salmaſius* in Solinum p. 670. et ſeqq Ed. Vltraiect. Addimus nos, ſi Iuba Libycum ipſum nomen protulit, cum dixit ἑσπερικὸν vocari malum hoc, apud Libyas, videri dictum אשפירי *aſchphiri*, aut *eſpiri*, a pulcritudine, nam Hebraeis שפר *pulcher fuit*. Forte et, vt hoc obiter dicam, ἕσπερος, ſeu *veſperugo* indidem nomen traxit,

* Ἕσπερος ὃς κάλλιστος ἐν οὐρανῷ ἵσταται ἀστήρ.

Veſperugo. quae pulcherrima eſt in coelo ſtella. Galli vocant vulgo *la belle etoile*. Deinde quia illa ſtella ad occaſum, paullo poſtquam ſol occidit, apparet, occidentales orae dictae ſunt a Graecis *heſperiae*, vt Italia, Hiſpania, et occidui Africae tractus. *Macrobius* Saturn. Lib. I. c. 3. *Graeci* ἑσπέραν *a ſtella heſpero dicunt, vnde et* Heſperia *Italia, quod occaſui ſubiecta ſit, nominatur.*

Verum, vt redeamus ad mala Heſperidum, alii crediderunt fuiſſe *oues*. *Diodorus Siculus* Lib. IV. p. 233. Κατὰ τὴν ἑσπερῖτιν ὀνομαζομένην χώραν Φασὶν ἀδελφὰς δύο γενέσθαι δόξῃ διωνομασμένας, Ἕσπερον καὶ Ἄτλαντα, τέτας δὲ κεκτῆσθαι πρόβατα τῷ μὲν κάλλει παράδοξα, τῇ δὲ χρόᾳ ξανθὰ, καὶ χρυσοειδῆ· ἀφ' ἧς αἰτίας τὰς ποιητὰς τὰ πρόβατα μῆλα καλέντας ὀνομάσαι χρυσᾶ μῆλα: *in regione, quae vocatur Heſperitis, aiunt fratres duos fuiſſe, inclyti gloria nominis, Heſperum et Atlantem; hos vero habuiſſe*

* *Iliad.* X, 328.

buisse oues incredibilis pulcritudinis, colore rutilo et ad aureum accedente; qua de causa Poetae cum oues μῆλα vocarent, appellasse eas χρυσᾶ μῆλα. Nimirum Graeci, vt et Latini, *aurea* vocant quaecumque pulcritudine in suo genere excellunt.

Sed multo verisimilior est prior sententia quae *aurea mala*, citrea, vel aurantia interpretatur, praesertim cum omnes memorent *hortos Hesperidum*, nemo *pascua;* in quibus versantur oues, non in hortis. *Samuel* quidem *Bochartus* in Chanaanis Lib. I. c. 24. vult *aurea mala quae draco obseruabat, fuisse opes, vel ab eodem, vel ab alio congestas.* Tum subiicit: *huc facit quod* מאל *malon, vel melon, Arabice opes sonat, vt Graece* μῆλον *vel* μᾶλον *malum.* Sed quod ostendimus de origine citreorum vel aurantiorum malorum, ex Hesperide terra, coniecturam illam euertunt.

Eodem pertinet quod de Hippomene narrant Poetae. *Salmasius* vetus hoc Epigramma, eam in rem profert:

Septa micant spinis felicis munera mali,
Quae tulit vt Circi aureus ora tumor.
Hippomenes vicit tali certamina malo,
Talia poma nemus protulit Hesperidum.

Aut in hisce nihil video,

*Aut * haec Massyli poma draconis erant.*

De dracone custode alibi agemus. *Clericus.*

Πέρην κλυτᾶ Ὠκεανοῖο] Nolim vertere *trans Oceanum*, nam *trans Oceanum* nihil norant antiquiores Graeci, sed *ad Oceanum.* Ac sane vidimus non trans Oceanum, sed ad Oceanum collocari Hesperidum hortos. De hac significatione voculae *πέραν*, vide Intt. ad Matt. IV, 15. Si tamen haec scripta fuissent postquam Poeni Atlantici Oceani meridianos tractus nauigare coeperunt, possent intelligi insulae in illo Oceano, quae dicerentur *πέραν* Ὠκεανᾶ, quod sint trans fretum Oceani. *Pomponius Mela* Lib. III. c. 10. cum descripsisset ἑσπέρου κέρας, quod *viride promontorium* nunc vocamus: *inde*, inquit, *incipit frons illa, quae in occidentem vergens mari Atlantico alluitur. Prima eius Aethiopes tenent, media nulli. Nam aut exusta sunt, aut arenis obducta, aut infesta serpentibus. Exustis insulae appositae sunt, quas Hesperidas tenuisse memoratur.* Forte hoc fictum ex hoc *Hesiodi* loco perperam intellecto; ceteri enim Scriptores hortos Hesperidum in continente Africa, esse dixerunt.

Cum antea statuerimus Nymphas esse *animas*, נפשות *nephaschoth*, quaesiuerit forte quispiam qua de causa dixerint Poetae, et vulgo crediderint Ethnici eas versari in nemoribus et viretis? Nimirum, antiquissimis temporibus videntur Graeci

* *Martial.* Lib. XIII. Ep. 37. vbi *Massyli* habet, pro *Massaesyli*, quod nomen populi Mauris vicini.

Graeci credidisse animos fato functorum libenter versatos esse circa loca, quae viui coluerant. Itaque vetustissimorum Hesperiorum animi credebantur, corpore soluti, errare in Mauritaniae viretis, malis citreis et aurantiis consitis; amoenis profecto sedibus, pro eorum captu qui supra haec terrena non sapiebant. Illo aeuo,

— * *nondum aliquis sortitus triste profundi*
Imperium, aut Sicula toruus cum coniuge Pluton.
Nec rota, nec furiae, nec saxum, aut vulturis atri
Poena, sed infernis hilares sine regibus vmbrae.

Seu, vt clarius loquar, nondum Poetae finxerant quae de Inferis postea dicta sunt. Clarum eius opinionis vestigium habemus in *Operibus* v. 122. vbi de prima, seu antiquissima hominum (qui in Graecia, nimirum, vixerant) aetate, ita loquitur *Hesiodus:*

Τοὶ μὲν Δαίμονές εἰσι, Διὸς μεγάλα διὰ βουλὰς,
Ἐσθλοὶ, ἐπιχθόνιοι, Φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων·
Οἵ ῥα φυλάσσουσί τε δίκας καὶ σχέτλια ἔργα,
Ἠέρα ἑσσάμενοι, πάντη φοιτῶντες ἐπ' αἶαν.

Hi quidem Daemones facti sunt, magni Iouis consilio, boni, versantes in terra, custodes mortalium hominum, caligino so aere induti passim erranies per terram. Eodem pertinet quod postea dicit de Heroibus Thebanorum et Troicorum temporum v. 167.

Τοῖς δὲ δίχ' ἀνθρώπων, βίοτον καὶ ἤθε' ὀπάσσας
Ζεὺς Κρονίδης κατένασσε πατὴρ εἰς πείρατα γαίης,
Τηλοῦ ἀπ' ἀθανάτων· τοῖσι Κρόνος ἐμβασίλευε.
Καὶ τοὶ μὲν ναίουσιν ἀκηδέα θυμὸν ἔχοντες
Ἐν μακάρων νήσοισι, παρ' Ὠκεανὸν βαθυδίνην,
Ὄλβιοι ἥρωες· τοῖσιν μελιδέα καρποὶ
Τρὶς ἔτεος θάλλοντα φέρει ζείδωρος ἄρουρα.

His autem seorsim ab hominibus vita et sede tributa, Iupiter pater, Saturni filius, habitare eos iussit ad fines terrae, procul ab immortalibus; eorum autem Saturnus Rex est; et illi quidem habitant, securum animum habentes, in beatorum insulis, intra Oceanum profundum, felices Heroes. Iis dulcem fructum terquotannis florentem fert foecunda tellus. Sed et aliis in locis eos qui ad Troiam perierunt collocarunt alii Poetae, et quidem supra terram. *Dionysius* in Periegesi v. 541.

Ἔσι δέ τις καὶ σκαιὸν ὑπὲρ πόρον Εὐξείνοιο,
Ἀνταβορυσθένεος, πολυωνυμος εἰν ἁλὶ νῆσος
Ἡρώων· Λευκὴν μιν ἐπωνυμίην καλέουσιν.
Οὕνεκά οἱ τὰ πάρεσι κινώπετα λευκὰ τέτυπται.
Κεῖθι δ' Ἀχιλλῆός τε καὶ Ἡρώων Φάτις ἄλλων
Ψυχὰς εἰλίσσεσθαι, ἐρημαίας ἀνὰ βήσσας,
Τῦτο δ' ἀρίζηεσσι Διὸς πάρα δῶρον ὀπηδεῖ
Ἀντ' ἀρετῆς.

Iuuenalis Sat. XIII, 49.

Χρύσεα καλὰ μέλησι, φέροντά τε δένδρεα καρπόν·
Καὶ Μοίρας καὶ Κῆρας ἐγείνατο νηλεοποίνας,

Aurea pulchra curae ſunt, frugiferaeque arbores,
Et fatales Deas, et Parcas genuit immites,

216. καρπῶν Iunt. 1. 217. νηλεοποίνας B. 109. Iunt. 1. 2.

Eſt vero quaedam, ſiniſtrum ſuper meatum Euxini, ex aduerſo Boryſtenis celebris in mari inſula Heroum. Albam eam cognomine vocant, quia quae ei inſunt animalia alba ſunt. Illic item Achillis et aliorum fama eſt Heroum animas errare deſertas per valles. Quod aliorum multorum teſtimoniis illuſtrari poſſet, ſi de *Achillea* Inſula ageremus. Verum hoc vnum ex ſuperioribus verbis *Heſiodi* et *Dionyſii*, quibus multi alii concinunt Poetae, colligimus, antiquiſſimis temporibus Graecos credidiſſe vita functorum animos non infra terram detruſos, ſed hic illic in locis amoenis volitaſſe; vnde nata eſt opinio de Nymphis, per totam terram vagantibus; cuius originem Poetae aliud agentes obſcure nobis indicarunt. Poſſemus Philoſophos paria ſentientes illis ſuccenturiare, ſed quia hi coniecturis potius ſuis, quam olim receptis opinionibus gaudent, ab eo labore ſuperſedebimus. Neque enim hic quaerimus quid, ex Philoſophorum ſententia, verum fuerit; ſed quid antiquiſſimi Graeciae incolae crediderint, qualecumque eſſet. Criticos hic agimus, non Philoſophos. *Clericus.*

216. Φέροντά τε δένδρεα καρπόν] Arbores fructiferae. καρπὸς κατ' ἐξοχὴν ὁ σῖτος. Heſych. *Guietus.*

217. Καὶ Μοίρας καὶ Κῆρας] Hoc eſt, Parcas, quae duplici illo nomine vocari ſolent. Sed *Heſiodus*, Poetica licentia ludens, totidem facit Deos, aut Semideos, variis rebus praefectos, quot ſunt illarum nomina, licet idem prorſus ſignificantia. Quod manifeſto oſtendunt ſequentia, et praeſertim quidem verſus 228.

Ὑσμίνας τε Φόνους τε, Μάχας τ' Ἀνδροκτασίας τε.

Nam *Pugnae, Caedes, Proelia et Strages virorum* ſunt vnius eiusdemque rei quatuor nomina. Ex hac autem licentia perſonarum fingendarum, et quidem diuinarum, videtur orta conſuetudo Ethnicorum, de qua multis diximus in *Criticae* P. 2. C. VIII. Vt ad Numina, de quibus hic *Heſiodus*, redeam, fatales Deae dictae ſunt μοῖραι *fata, ſortes*, παρὰ τὸ μεμερίσθαι ἑκάστῳ, *quia vnicuique diuiſae ſunt.* Sed vox Κὴρ omnino facta eſt a Phoenicia voce קור Kor, *frigus;* nec frequentius additur vllum epitheton *morti*, quam *frigidae*, eo quod mortuorum illico frigeſcant

Κλωθώ τε, Λάχεσίν τε, καὶ Ἄτροπον, αἵτε βροτοῖσι
Γεινομένοισι δίδῶσιν ἔχειν ἀγαθόν τε, κακόν τε,
Αἴτ' ἀνδρῶν τε θεῶν τε παραιβασίας ἐφέπουσαι,
Οὐδέποτε λήγουσι θεαὶ δεινοῖο χόλοιο,
Πρίν γ' ἀπὸ τῷ δώωσι κακὴν ὅπιν ὅστις ἁμάρτῃ.
Τίκτε δὲ καὶ Νέμεσιν, πῆμα θνητοῖσι βροτοῖσι,

Clothoque, Lacheſinque, et Atropon, quae mortalibus
Naſcentibus dant habendum bonumque malumque,
Quaeque hominumque Deorumque delicta perſequentes,
Nunquam deponunt Deae vehementem iram,
Priuſquam ab illo ſumſerint grauem poenam, quiſquis peccarit.
Peperit praeterea et Nemeſin, cladem mortalibus hominibus,

218. βροτοῖσιν Iunt. I. 219. γινομένοισι Iunt. I. 2. γεινομένοισι Ald. 220. ἐφέπουσαι R. S.

ſcant membra. Quin et *Horatius* Sat. Lib. II. Sat. I. v. 62. *frigus* ponit pro morte:

— *o puer, vt ſis*
Vitalis metuo, et maiorum ne quis amicus
Frigore te feriat.

Vetus Scholiaſtes: *Morte te afficiat, quae frigida eſt, vt Virgilius*: frigida mors. Vide, ſi tanti eſt, alios Interpretes. Eadem opera, dicam vnde mihi videantur *Parcae* dictae Latinis; nimirum, a voce eiuſdem Linguae פרק *rupit, fregit*, vnde dicta פרקא *parka* Dea quae abrumpit filum; quod *Atropos* potiſſimum facere dicitur, ſed non diſſentientibus ſororibus. Omnes aliae Etymologiae ineptae ſunt, quas licet quaeras apud *G. Ioan. Voſſium* in Etymologico. *Clericus.*

220. Αἴ τ' ἀνδρῶν τε θεῶν τε παραιβασίας ἐφέπουσαι.] Hoc eſt, quae et huius aetatis homines morte plectunt, et olim de antiquiſſimis Graeciae incolis in Deorum numerum relatis, quosque adeo nunc Deos dicimus, easdem poenas ſumſerunt. Res aliter intelligi nequit, atque hinc liquet, *Heſiodi* aetate, ignotum non fuiſſe Deos, qui colebantur, fuiſſe meros homines. Alioqui Numina, quae praeeſſe credebantur Morti, et fato hominum, Diis ipſis ſuperiora nunquam habita fuiſſent. *Clericus.*

223. Τίκτε δὲ καὶ Νέμεσιν] Haec vox idem ſignificat ac Μοῖρα, eſt enim a νεμέω, quod idem ac νέμω, id eſt, *divido*. Numen eſt, quod ſuperbis diſtribuere credebatur poenas, et perſequi reos, qui ſibi meritum ſupplicium effugiſſe videbantur. Vide quae de ea collegit *Rob. Conſtantius*

Νὺξ ὀλοή. μετὰ τήνδ' Ἀπάτην τέκε καὶ Φιλότητα,

Nox pernicioſa: poſt hanc Fraudem enixa eſt, et Concubitum,

nus in Lexico, nemo enim plura et aptiora hanc in rem protulit Veterum teſtimonia. Sed non eſt miſcendum, quod ille obſeruare omiſit, hoc Numen cum alio eiusdem nominis, quod praeeſt pudori, quo delicta vetantur. Eſt, nimirum, eius munus in eo ſitum vt excitetur in hominum animis timor δικαίας μέμψεως *iuſtae vituperationis*, vt loquitur *Euſtathius*. Haec Nemeſis antevertit peccata; illa commiſſa plectit. Nemeſis benignioris meminit ipſe *Heſiodus*, in Operibus v. 200. vbi deſcripto ſaeculo ferreo, ita loquitur:

Καὶ τότε δὴ πρὸς Ὄλυμπον ἀπὸ χθονὸς εὐρυοδείης,
Λευκοῖσι Φαρέεσσι καλυψαμένω χρόα καλὸν,
Ἀθανάτων μετὰ φῦλ' ἴτην, προλιπόντ' ἀνθρώπους,
Αἰδὼς καὶ ΝΕΜΕΣΙΣ.

Tum demum ad coelum a terra ſpatioſa candidis veſtibus tectae corpus pulcrum, ad Deos ibant, relictis hominibus, Pudor et NEMESIS. Interpretatur *Proclus* δίκης ἄγγελον, *iuſtitiae Angelum*; ſed tantum abeſt, vt is ad Deos ſaeculo ferreo iuiſſe dici poſſit, vt contra numquam magis verſatus fuerit inter homines, quam ea aetate, qua maxima ſcelera admiſſa cenſentur. Verum de hac dicemus et ad *Opera* Heſiodi. *Clericus.*

Πῆμα θνητοῖσι βροτοῖσι.] Contra altera *Nemeſis* iuuat, vt dicebamus. *Clericus.*

Νέμεσιν] Ἀσκληπιάδης ἐν τοῖς τραγῳδεμένοις εἰς νύκνον φησὶ μεταβληθέναι τὸν Δία καὶ Νεμέσει μιγῆναι. Schol. Ant. Haec fabula, vt opinor, ex eo traxit originem, quod ad deum, vt loquitur Scriptura Sacra, vindicta pertineat, eique curae ſit, maleficia hominum punire. *Rob.*

224. Ἀπάτην τέκε καὶ Φιλότητα] Δολότητα ſcribendum videtur pro δολιότητα: τὸ Φιλότητα hic locum non habet. *Guietus.*

Καὶ Φιλότητα] Non eſt vertendum *Amicitiam*, vt vulgo ſolent, ſed *Concubitum*; intelligendusque meretricius, qui merito inter maxima mala recenſetur, et Noctis eſt infauſta ſoboles; Non raro Φιλότης, apud *Heſiodum* et *Homerum* eo ſenſu occurrit, vt Lexica docebunt. Vide v. 177. Nec potuit ſoror ei conuenientior dari quam Ἀπάτη, hoc eſt, *fraus, ſimulatio, captio, fallax ſuadela*, quibus meretrices alliciunt adoleſcentes. Res eſt nimis nota, et plenae ſunt exemplis Comoediae. Igitur neceſſaria non eſt violenta emendatio *F. Guieti*, qui volebat legi δολότητα pro δολιότητα. *Clericus.*

Φιλότητα

Γῆρας τ' ὀλόμενον, καὶ Ἔριν τέκε καρτερόθυμον. 225
Αὐτὰρ Ἔρις στυγερὴ τέκε μὲν Πόνον ἀλγινόεντα,
Λήθην τε, Λιμόν τε, καὶ Ἄλγεα δακρυόεντα,
Ὑσμίνας τε, Φόνους τε, Μάχας, Ἀνδροκ]ασίας τε,
Νείκεά τε. ψευδέας τε Λόγους, Ἀμφιλογίας τε,
Δυσνομίην, Ἄτην τε, συνήθεας ἀλλήλοισιν. 230

Seniumque noxium, et Contentionem peperit pertinacem.
Ceterum Contentio odiosa peperit quidem Laborem molestum,
Oblivionemque, Famemque, et Dolores lacrymabiles,
Pugnasque, Caedesque, Proelia, Strageſque virorum,
Iurgiaque, mendacesque Sermones, Disceptationesque,
Legum contemtum, Noxamque, familiares inter sese:

225. κρατερόθυμον Trinc. 226. ἀλγεινόεντα Iunt. 1. 2. Trinc. 227. λοιμὸν Com. 228. R. S. exhibet sic, Ὑσμίνας, Μάχας τε, Φόνους. ὑσμεῖναρ Iunt. 1. 2. φόβους Steph. marg. Mox vulgo erat Μάχας τ', illud τ' omisit Rob. et abest quoque ab ed. Ald. 229. Ψεύδια Trinc. ψεύδεά τε, λόγους τ' ἀμηλογίας τε habent Codd. B. 109. R. S. 230. ἀλλήλοισιν B. 109. R. S.

Φιλότητα] Assentior Clerico, qui Φιλότητα interpretatur *meretricium amorem*, dicitque *sororem* ei conuenientiorem assignari non posse, quam τὴν ἀπάτην. Cui adiungo, quod nec mater ei conuenientior dari possit quam Νὺξ ὀλοή, cuius sub vmbra haecce facinora perpetrari solent. *Rob.*

229. Ἀμφιλογίας τε] An ἀμφιλλογίας τε. *Guietus.*

230. Δυσνομίην] Ἡ δυσνομία τῇ εὐνομίᾳ opposita. *Guietus.*

Δυσνομίην] ἡ δυσνομία τῇ εὐνομίᾳ opponitur, vt notauit Guietus. Haud igitur incommode verti potest, *legum malarum institutionem*. Quo sensu ἡ δυσνομία, et ἡ ἄτη optime dicuntur familiares esse, quia nihil maius damnum infert hominibus, quam malae leges. Sed si concedatur τὸν νόμον nunquam ab Homero vel Hesiodo vsurpari, quaerenda est alia significatio τῆς δυσνομίης. Nec sane incommode verti potest, *difficilis viuendi status*, in quo boni a malis opprimuntur, quo sensu haud male coniungitur τῇ ἄτῃ. Ita verti potest εὐνομίη *bona viuendi ratio*, vt apud Homer. Odyss. ρ', v. 487. Ἀνθρώπων ὕβριν τε, καὶ εὐνομίην ἐφορῶντες. Vbi Scholiastes exponit εὐνομίην· εὐνεμησίαν· καθ' ἣν εὖ νεμόμεσθα καὶ διατελοῦμεν. Vide quae adnotaui supra ad v. 66. *Rob.*

Ὅρκον θ', ὃς δὴ πλεῖστον ἐπιχθονίους ἀνθρώπους
Πημαίνει, ὅτε κέν τις ἑκὼν ἐπίορκον ὀμόσσῃ·
Νηρέα τ' ἀψευδέα καὶ ἀληθέα γείνατο Πόντος,

Iusiurandumque quod plurimum terreſtres homines
Laedit, quando quispiam volens peierauerit:
Nereumque alienum a mendacio, et veracem genuit Pontus,

232. πημάνει Trinc. 233. δ' Trinc.

231. Ὅρκον] Hanc προσωποποιΐαν imitantur Platonici, vt liquet ex Comment. *Hieroclis* ad 2. verſ. *Pythagorae*. Clericus.

233. Νηρέα τ' ἀψευδέα] *Nereum* vocari filium maris nemo mirabitur, qui ſciet Phoenicia Lingua נהרא *nahara* eſſe fluuium. Fluuii merito dicuntur filii maris, cum ex eo oriantur, quod non fuit ignotum *Heſiodo*, vt apparet ex v. 336. et ſeqq. Crediderim Phoenices dixiſſe mare eſſe *patrem fluuiorum* אב נהרא *ab nahare*, quod *pater Nerei* male verſum eſt. Eodem errore, iudicarunt Nerea eſſe numen maris, cum fluuiorum potius Deus haberi deberet. Vnde vero factum ſit vt ei laudes tribuerentur, quas in eum congerit *Heſiodus*, quaerunt Interpretes. Ridiculus hic eſt *Ioannes Diaconus*, vt ſolet, qui hanc eius rei rationem reddit: παρόσον εἰώθεσαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οἱ ἐν θαλάσσῃ διάγοντες καὶ ναυτιλλόμενοι ἄνθρωποι ἀληθεῖς τε καὶ ἀψευδεῖς εἶναι. καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἔντιμοι καὶ γεραροί. ὁ γὰρ καθεκάστην αὐτοῖς ἐλπιζόμενος θάνατος ἀναπείθει νημερτεῖς τε καὶ πρᾴους εἶναι. καὶ μὴ θεμιτὸν ἐπιλανθάνεσθαι μηδὲ δικαιοσύνης, μηδὲ ἰσότητος· *quia ſolent, vt plurimum, homines qui in mari vitam agunt et nauigant veraces eſſe et mendacii immunes, propterea que honore et veneratione digni. Mors enim, quam quotidie exſpectant, perſuadet vt ſint veraces et mites; nec licet illis obliuiſci aut iuſtitiam, aut aequitatem.* Certe hac ratione in officio contineri deberent nautae, ſed quis neſcit contraria omnia eſſe vera? Hic noſter *Ioannes* vixerat forte in oppido mediterraneo, in quo de nautis philoſophabatur, vt nos de incolis Planetarum, quos ne in ſomnis quidem vidimus. Confugiendum hic nobis iterum ad linguam eius gentis, quae frequentibus nauigationibus ceteris maria aperuit. Ea autem Lingua radices נהר *nahar*, נור *nour*, et נאר *naar* ſonant *ſplendere*, *lucere*; quod a luce corporea translatum ad animum ſignificat *ſcire*, *intelligere*, *ſapere*. Itaque laudes, quibus hic Nerea ornat Poeta, videntur

Πρεσβύτατον παίδων· αὐτὰρ καλέουσι γέροντα,
Οὕνεκα νημερτής τε καὶ ἤπιος· οὐδὲ θεμιστέων
Λήθεται, ἀλλὰ δίκαια καὶ ἤπια δήνεα οἶδεν.
Αὖτις δ' αὖ Θαύμαντα μέγαν, καὶ ἀγήνορα Φόρκην,

Maximum natu filiorum: ſed vocant ſenem,
Eo quod verus atque placidus: nec iuris et aequi
Obliuiſcitur, ſed iuſta et moderata iudicia nouit.
Deinde rurſum Thaumantem magnum et fortem Phorcyn,

234. ἀτὰρ Trinc. 235. Οὕνεκα Ald. θεμίστεων Iunt. 1. 2.

tur natae ex altera ſignificatione eius nominis. Forte propterea et Nerea et Protea fatidicos Deos eſſe crediderunt Veteres. *Clericus.*

235. — οὐδὲ θεμιστέων
Λήθεται, ἀλλὰ δίκαια καὶ ἤπια δήνεα οἶδεν]
Quaeritur quid proprie ſignificet vox δήνεα, quae et apud *Homerum* aliquoties occurrit. Iliad. Δ, 361. Agamemnon de Vlyſſe: ἤπεα δήνεα οἶδε. Interpretantur vulgo βουλεύματα *conſilia*, dictaque ea vult *Euſtathius*, ad locum allatum *Homeri*, παρὰ τὸ δήν, ὃ σημαίνει τὸ ἐπὶ πολύ. ἀφ' ἧς καὶ δηναιὸς ὁ πολυχρόνιος· χρόνου γὰρ χρεία τοῖς ὀρθὰ βουλευομένοις: a δήν, *id eſt, diu, vnde et* δηναιὸς *longaeuus. Tempore enim opus eſt iis, qui recta conſulunt.* Similia Etymologici Magni auctor, et alia non meliora habet. Quoniam vero hic mentio fit iuſtitiae, omnino crediderim δῆνος eſſe proprie *iudicium*, a radice Phoenicia דין *doun*, iudicare, vnde דין *din*, aut דינא *dino*, iudicium, quod a voce δῆνος, ſi pronunties H vt I, ſola terminatione in Σ differt. *Clericus.*

Οὐδὲ θεμιστέων — λήθεται] Hanc ob cauſam videtur Horatius Nereum potiſſimum elegiſſe, qui nauiganti Paridi fata caneret. Non modo ob veritatis amorem, vt ait Dacierius, quem ei attribuit Heſiodus, ſed etiam ob aequitatis et iuſtitiae ſtudium, quam Paris per raptum Helenae tam inſigniter violauerat. *Rob.*

237. Θαύμαντα] Iridis patrem. *Guietus.*

Θαύμαντα μέγαν] Cum Thaumas quidem dicatur filius Nerei et pater Iridis, oportet ea voce intelligi quidpiam, cuius natura ſit affinis mari et Iridi. Cum vero ſit ille filius Terrae, neceſſe etiam eſt quod vocatur Thaumas poſſe dici e terra oriri. Vix ergo aliud eſſe poteſt, quam neſcio quod Numen, quod ſit vaporum et nubium praeſes; nam haec naſcuntur ex mari et terra, et pariunt Iridem. Ita dictum fuerit, quod meteora hominibus

ſint

Γαίῃ μισγόμενος, καὶ Κητὼ καλλιπάρῃον,
Εὐρυβίην τ' ἀδάμαντος ἐνὶ φρεσὶ θυμὸν ἔχουσαν,
Νηρῆος δ' ἐγένοντο μεγήρατα τέκνα θεάων
Πόντῳ ἐν ἀτρυγέτῳ, καὶ Δωρίδος ἠϋκόμοιο,

Terrae commiſtus, et Ceto formoſam,
Eurybiamque, ferreum in pectore animum habentem.
Ex Nereo porro prognatae ſunt perquam amabiles filiae Dearum
Ponto in infructuoſo, et ex Doride pulcra,

238. Γαίης Ald. καλλιπάρηον Ald. καλλιπάρειον B. 109. 239. ἀδάμαντα R. S. 240. μεγήρατα Trinc. μεγήρεια Ald. Iunt. 1. 2. Steph. Commel. Heinſ.

ſint *admirationi*, aut a verbo Graeco θαυμάζειν, aut a Phoenicia voce תמה *thamah*, quae idem ſonat, et a qua Graecum verbum deductum eſt. Homines, vt verbis *Lucretii* vtar, e Lib. VI.

— *mirantur qua ratione*
Quaeque geri poſſint, praeſertim rebus in illis,
Quae ſupra caput aetheriis cernuntur in oris. Clericus.

Ἀγήνορα Φόρκην] Hic videtur homo fuiſſe, qui nauigationis peritus fuerit, et remotiſſimas oras nauibus adierit. Nam cum res ipſa hoc oſtendat, vt poſtea videbimus, Radix פרק *phrak* apud Syros eſt *diſceſſit, amouit ſe* etc. *Clericus.*

238. Κητὼ καλλιπάρῃον] An κητὼ a κῆτος? placet. *Guietus.*

Κητὼ καλλιπάρῃον] Neſcio quare *Heſiodus* Cetonem pulcram vocet. Si enim pulcra fuit, habuit diſſimillimas ſibi filias, vt poſtea videbimus. Ex filiabus ſi coniiciamus de matris nomine, iudicabimus dictam a radice קוט *Kout*, faſtidire, litigare. Soror eius nomen Graecum habet, ſed mali etiam ominis, nec melior fuit filiabus ſororis, cum dicatur

Εὐρυβίη ἀδάμαντος ἐνὶ φρεσὶ
θυμὸν ἔχουσα.

Eurybie ferreum animum in pectore habens. Clericus.

240. Νηρῆος δ' ἐγένοντο] Subintell. ἐκ. μεγήρατα, hoc eſt, μεγάλως ἐπήρατα. Etym. *Guietus.*

Μεγήρατα τέκνα Θεάων, πόντῳ ἐν ἀτρυγέτῳ] Hae ſunt nymphae marinae, hoc eſt, animi eorum qui in mari olim perierant, aut etiam eorum qui inſulas Maris Interni primi coluerant. Nomina illis Graeca, pro arbitrio, impoſuerunt Poetae. *Clericus.*

241. Τελήεντος ποταμοῖο] Hoc eſt, μεγάλε. *Guietus.*

Τελήεντος ποταμοῖο] Hoc eſt, extremi, a τέλος, *finis.* Clericus.

Κύρης Ὠκεανοῖο τελήεντος ποταμοῖο,
Πρωτώ τ', Εὐκράτη τε, Σαὼ τ', Ἀμφιτρίτη τε,
Εὐδώρη τε, Θέτις τε, Γαλήνη τε, Γλαύκη τε,
Κυμοθόη, Σπειώ τε, Θοὴ, Θαλίη τ' ἐρόεσσα,
Καὶ Μελίτη χαρίεσσα, καὶ Εὐλιμένη, καὶ Ἀγαυὴ,
Πασιθέη τ', Ἐρατώ τε, καὶ Εὐνείκη ῥοδόπηχυς,
Δωτώ τε, Πρωτώ τε, Φέρουσά τε, Δυναμένη τε,
Νησαίη τε, καὶ Ἀκταίη, καὶ Πρωτομέδεια,
Δωρὶς, καὶ Πανόπη, καὶ εὐειδὴς Γαλάτεια
Ἱπποθόη τ' ἐρόεσσα, καὶ Ἱππονόη ῥοδόπηχυς,
Κυμοδόκη θ', ἣ κύματ' ἐν ἠεροειδέϊ πόντῳ,
Πνοιάς τε ζαθέων ἀνέμων, σὺν Κυματολήγῃ,
Ῥεῖα πρηΰνει, καὶ ἐϋσφύρῳ Ἀμφιτρίτῃ·
Κυμώ τ', Ἠιόνη τε, ἐϋστέφανός θ' Ἁλιμήδη,
Γλαυκονόμη τε Φιλομμειδὴς, καὶ Ποντοπόρεια,
Λειαγόρη τε, καὶ Εὐαγόρη, καὶ Λαομέδεια·

Filia Oceani vltimi fluuii,
Protoque, Eucrateque, Saoque, Amphitriteque,
Eudoraque, Thetisque, Galeneque, Glauceque,
Cymothoë, Spioque, Thoë, Thaliaque iucunda,
Et Melita gratiosa, et Eulimene et Agaue,
Pasitheaque, Eratoque, et Eunice roseis lacertis praedita,
Dotoque, Protoque, Pherusaque, Dynameneque,
Neseaque, et Actaea, et Protomedia,
Doris, et Panope, et speciosa Galatea,
Hippothoëque amabilis, et Hipponoë roseis lacertis praedita,
Cymodoceque, quae fluctus in obscuro ponto,
Et flatus vehementium ventorum, vna cum Cymatolege,
Facile mitigat, et cum pulcro talos habente Amphitrite:
Cymoque, Eioneque, pulchreque coronata Halimede,
Glauconomeque hilaris, et Pontoporia,
Liagoreque, et Euagore, et Laomedia:

243. εὐκράντη Steph. marg. 245. Σπειώ τε θοὴ Ald. Trinc. Com. 246. et 247. transponuntur in B. 109. R. S. et Iunt. 1. 247. Εὐνεικὴ Ald. 249. Νησαίη καὶ B. 109. R. S. 252. κύμαθ' Iunt. 2. 254. πραΰνει B. 109. Trinc. εὖν τε ἐϋσφ. Trincav. In edit. Rob. est ἐϋσφύρῳ. 255. ἐϋφανὴς Ald. Εἰλιμέδη B. 109. 256. φιλομειδὴς Ald. Iunt. 1. 2. Trinc.

Πολυνόμη τε, καὶ Αὐτονόη, καὶ Λυσιάνασσα,
Εὐάρνη τε Φυὴν τ' ἐρατὴ, καὶ εἶδος ἄμωμος·
Καὶ Ψαμάθη χαρίεσσα δέμας, δίη τε Μενίππη·
Νησώ τ', Εὐπόμπη τε, Θαμιστώ τε, Προνόη τε·
Νημερτής θ', ἣ πατρὸς ἔχει νόον ἀθανάτοιο.
Αὗται μὲν Νηρῆος ἀμύμονος ἐξεγένοντο
Κοῦραι πεντήκοντα, ἀμύμονα ἔργ' εἰδυῖαι.
Θαύμας δ' Ὠκεανοῖο βαθυῤῥείταο θύγατρα
Ἠγάγετ' Ἠλέκτρην, ἡ δ' ὠκείαν τέκεν Ἶριν,

Polynomeque, et Autonoë, et Lysianaſſa,
Euarneque tam indolis gratae, quam inculpatae formae.
Et Pſamathe decora corpore, diuinaque Menippe:
Neſoque, Eupompeque, Themiſtoque, Pronoëque,
Nemertesque, quae patris habet animum immortalis.
Hae quidem ex Nereo inculpato procreatae ſunt
Filiae quinquaginta, inculpata opera callentes.
Thaumas vero Oceani profundiflui filiam
Duxit Electram. haec autem celerem peperit Irim,

258. Αὐτονόμη Ald. 259. τ' abeſt in Cod. B. 109. 260. ψαμάτη Trinc. 261. Θεμιστώ Ald. 265. ὠκεανῦ Iunt. 1. 2. βαθυῤῥόταο Iunt. 1. 2. 266. ἡ δ' Ald.

262. Αὗται μὲν Νηρῆος ἀμύμονος ἐξεγένοντο
Κοῦραι πεντήκοντα, ἀμύμονα ἔργ' εἰδυῖαι]
Hos duos verſus attuli propter vocem ἀμύμων. Proprie quidem ſignificat *quod reprehendi nequit, quod nullum ſit in eo vitium.* Venit enim ex eadem radice ac Μῶμος, de quo antea ad v. 214. Auctor Etymologici: παρὰ τὸ μῶμος, γίνεται ἄμωμος, ἀμώμων, καὶ τροπῇ τοῦ Ω in Υ ἀμύμων, ὡς χελώνη καὶ χελύνη. ὁ ἀμώμητος καὶ ἄψογος. Attamen hoc in loco et multis aliis malim, neglecta Etymologia, vertere *egregius, eximius*; nimirum, in ſuo genere. Paſſim apud *Homerum*, Achilles dicitur ἀμύμων, in quo certe plurima fuere, quae merito poterant reprehendi, *ſuperbia, ferocitas, crudelitas* etc. Sed ita vocatur, quia erat egregius miles. *Clericus.*

266. Ὠκείαν τέκετ' Ἶριν] Cum Veteres animaduerterent arcum coeleſtem cerni cum plueret, facile intellexerunt ortum eum ex pluuia; quo factum, vt a mari oriri dicant Poetae. Sed propter elegantiam colorum, crediderunt, aut ſe credere finxerunt ſcalam eſſe

Ἠϋκόμους θ' Ἁρπυίας, Ἀέλλω τ', Ὠκυπέτην τε,
Αἵ ῥ' ἀνέμων πνοιῇσι καὶ οἰωνοῖς ἅμ' ἕπονται,
Ὠκείῃς πτερύγεσσι· μεταχρόνιαι γὰρ ἴαλλον.
Φόρκυϊ δ' αὖ Κητὼ Γραίας τέκε καλλιπάρῃος, 270

Pulchricomasque Harpyias, Aëlloque, Ocypetenque,
Quae ventorum flamina, et aues adsequuntur
Pernicibus alis. sublimes enim volitant.
Phorco post haec Ceto Graeas peperit formosa,

268. Ἅ ῥ' Ald. πνοῇσι Iunt. 1. 2. ἵστανται Iunt. 1. 2. 269. Ὠκείῃς Ald. πτερύγεσσιν Iunt. 1. 2. 270. Φόρκυ B. 109. καλλιπαρήϐς B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. καλλιπαρήας R. S.

esse e coelo demissam, per quam nuntii a Diis ad homines descenderent. Illi autem spiritus, quos nos Graeca voce appellamus *Angelos*, hoc est, nuntios, ab Hebraeis vocantur quandoque עירים *hirim*, vel *irim*, hoc est, aut *vigiles*, aut *monitores*. Hinc ergo factum nomen *Iridis*, nuntiae Deorum, quae propterea dicitur *celer*, quod Deorum nuntii celerrimi esse existimarentur. *Clericus.*

267. Ἁρπυίας] Vltima correpta. Dorismus. vt supra κέρας, τροπὰς. *Guietus.*

Ἠϋκόμους θ' Ἁρπυίας καὶ τὰ ἑξῆς] Ostendimus multis, in Dissert. de *Statua Salina*, Harpyias esse locustas, quas hic facit *Hesiodus* Thaumantis Meteororum Praesidis filias, quia ex nubibus saepe ferri videntur; μεταχρόνιαι γὰρ ἴαλλον, *sublimes enim volant.* Vide quae illic diximus. *Clericus.*

268. Αἵ ῥ' ἀνέμων] Hyperbole apud Latinos frequens, *Volat Ocior Eurd.* Sed merito culpandus est Noster, qui cum ventorum celeritatem Harpyiis attribuisset, easdem statim auibus aequiparando nobilem hanc imaginem deprimit, atque imminuit. Haud ita Horatius; qui huiusmodi comparationibus simul vsus, per Climacem tamen assurgit fortiorem Hyperbolen posteriore loco adhibens. Carm. l. 1. od. 16. *Ocior ceruis et agente nimbos, Ocior Euro.* Rob.

270. Γραίας τέκε καλλιπάρῃος] Vox γραία idem sonat Graece, ac Γραῦς *anus.* Inde finxerunt Poetae *Graeas* fuisse canas, cum nascerentur. At si scribamus גראה *graah*, vel גריאה *griah*, vox deduci poterit a radice, quae apud Arabas et Chaldaeos significat *audax*, *animosus fuit*, *irritauit*; quae significatio non male quadrat in Phorcynis filias. Quod addit

Hesiodus

Ἐκ γενετῆς πολιὰς, τὰς δὴ Γραίας καλέουσιν
Ἀθάνατοί τε θεοὶ, χαμαὶ ἐρχόμενοί τ' ἄνθρωποι.
Πεφρηδώ τ' εὐπέπλον, Ἐνυώ τε κροκόπεπλον,
Γοργούς θ', αἳ ναίουσι πέρην κλυτοῦ Ὠκεανοῖο,

A partu canas, quas ob id Graeas vocant
Immortalesque Dii, humique incedentes homines.
Pephredoque pulchro peplo, Enyoque croceo peplo,
Gorgonesque, quae habitant trans celebrem Oceanum,

272. χαμαὶ Ald. Trinc. τ' ἐρχομ. ἄνδρ. Ald. 273. ἐννύω Iunt. 1. 2.

Heſiodus a Diis aeque ac ab hominibus vocatas γραίας, perinde eſt ac ſi diceret antiquiſſimum hoc earum eſſe nomen. Vide not. ad v. 195. *Clericus.*

272. Χαμαὶ ἐρχόμενοι ἄνθρωποι] Haud paullo elegantius legas ἑρπόμενοι *repentes*, cum ἔρχεσθαι rarius ſignificet *incedere*. *Clericus.*

272. Ἐρχόμενοι] Fruſtra eſt Vir doctus, qui ἔρχεσθαι ratius ſignificare *incedere* contendit. Sed ita prorſus ſcripſit Homer. Il. ε, 441 ſeqq. Οὔποτε φῦλον ὁμοῖον Ἀθανάτων τε θεῶν, χαμαὶ ἐρχομένων τ' ἀνθρώπων. *Rob.*

273. Πεφρηδώ τε Ἐνυώ τε] Nomina haec Graeca ſunt convenientia cum nomine Phoenicio; nam Πεφρηδὼ vel, vt ſcribunt alii, Πεφριδὼ, eſt a πεφρικέναι, *inhorruiſſe*, *fremuiſſe*. Ἐνυὼ vero nomen eſt Bellonae, παρὰ τὸ ἔνω, ἐνύω, ὅ ἐστι φονεύω, *occido*, vt conſicit *Euſtathius*. Clericus.

274. Γοργούς θ' αἳ ναίουσι πέρην κλυτοῦ Ὠκεανοῖο
Ἐσχατιῇ πρὸς νυκτός· ἵν' Ἑσπερίδες λιγύφωνοι·] Phoenices, qui ab antiquiſſimis temporibus extremam Africam ad occaſum aliquatenus circumierant, cum narrarent quae in illis locis vidiſſent, a Graecis Interpretibus non ſatis intellecti, auctores fuerunt huius fabulae. Hoc intelligere licet ex *Hannonis* Periplo, in quo ſimilia narrantur iis quae antiquiores *Hannone* Poeni, aut Phoenices dixerant. Qua de re vide quae diximus in Diſſert. *de Statua Salina*, ne ea hic repetere cogamur. Πέρην ὠκεανοῖο, eſt hic aut *ad Oceanum*, aut in inſula Oceani, vt iam diximus ad v. 215. *Contra eosdem* (Catoblepas) *ſunt inſulae Gorgades*, *domus*, *vt aiunt*, *aliquando Gorgonum*. Verba ſunt *Pomp. Melae* Lib. III. c. 11. qui ſubiicit: *ipſae terrae promuntorio cui ἑσπέρας κέρας nomen eſt*, *finiuntur*, vnde colligere licet intelligi inſulas, quae dicuntur *Promuntorii Viridis*. Attamen quae retulit *Hanno* de inſula, in qua mulieres

Ἐσχατιῇ πρὸς νυκτός· ἵν' Ἑσπερίδες λιγύφωνοι,
Σθεινώ τ', Εὐρυάλη τε, Μέδουσά τε λυγρὰ παθοῦσα.
Ἡ μὲν ἔην θνητή, αἱ δ' ἀθάνατοι καὶ ἄγηρω
Αἱ δύο· τῇ δὲ μιῇ παρελέξατο Κυανοχαίτης,
Ἐν μαλακῷ λειμῶνι, καὶ ἄνθεσιν εἰαρινοῖσι.
Τῆς δ' ὅτε δὴ Περσεὺς κεφαλὴν ἀπεδειροτόμησεν,

In extrema parte ad noctem: vbi Heſperides argutae,
Sthenoque, Euryaleque, Meduſaque, grauia perpeſſa.
Ipſa erat mortalis, aſt aliae immortales, et ſenio non obnoxiae
Duae: cum vna concubuit caerulea caeſarie Neptunus
In molli prato et floribus vernis.
Eius autem Perſeus caput cum amputaſſet,

275. Ἑσπερίδες Iunt. 1. 2. 276. Σθεινώ τ' Ald. Iunt. 1. 2. Σθένω etiam cod. B. 109. 277. ἀγήρως B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. 279. λειμῶνι Ald. Inter verſus 279. et 280. Ald. et Steph. interponit v. 288. 280. Περσεὺς edit. Rob. vitioſe. ἀπεδειροτόμησεν Iunt. 1. 2.

mulieres inueniebantur, ex quibus nata Gorgonum fabula, melius quadrant in inſulam Gambiam, inter duo oſtia Nigri fluuii, è regione Gorgadum, ſitam. Idem *Mela*, memoratis Africae incolis ignis vſus ignaris: *Super eos*, inquit, *grandis littoris flexus grandem inſulam includit; in qua tantum FOEMINAS eſſe narrant, toto corpore hirſutas, et ſine coitu marium ſua ſponte foecundas; adeo aſperis efferisque moribus, vt quaedam contineri, ne reluctentur, vix vinculis poſſint. Hoc Hanno retulit, et quia detracta occiſis coria pertulerat, fides habita eſt.* Haec autem loca dicuntur eſſe ad *extremam noctem*, quod Veteres crederent in vltimo occaſu aeternam eſſe noctem, quaſi illic Sol exſtingueretur. *Clericus.*

276. Στεινώ τε etc.] Gorgones hae ſunt, quae *Heſperides* etiam generis nomine vocabantur; *Heſperides* enim erant omnes illae occidentales Nymphae. *Clericus.*

280. Τῆς δ' ὅτε δὴ Περσεὺς κεφαλὴν ἀπεδειροτόμησεν,
Ἐξέθορε Χρυσάωρ τε μέγας,
καὶ Πήγασος ἵππος.]

Vnde ſingulae circumſtantiae huius fabulae natae ſint, nemo dixerit. Sed ſummatim conijcere eſt latere hic aliquid veri, de equis ex vltima Africa in Aſiam auectis. Eius rei haec clara ſunt veſtigia. Primo *Perſeus* commode deducitur a voce Phoenicia פרשׁ *pharſcho*, hoc eſt, eques; quae derivatio optime in eum quadrat, cum Pegaſo veheretur, equo alato. Secundo, ſi ſcribas vocem Πήγασος Phoenicie, hoc modo,

Ἐξέθορε Χρυσάωρ τε μέγας, καὶ Πήγασος ἵππος.
Τῷ μὲν ἐπώνυμον ἦν, ὅτ' ἄρ' Ὠκεανῷ περὶ πηγὰς
Γένθ', ὁδ' ἄορ χρύσειον ἔχεν μετὰ χερσὶ φίλῃσι.

Exsiliit Chrysaor magnus, et Pegasus equus.
Huic quidem cognomen erat, quod Oceani apud fontes
Natus esset; ille vero ensem aureum tenebat manibus

281. χρυσάορ B. 109. Ald. Trinc. Sic quoque Ald. v. 287. 282. ἦν B. 109. Ald. Iunt. 1. 283. Γένθ' Trinc. atque ita edidit Rob. vulgo Γείνεθ'. In Iunt. 1. et 2. est γένεθ'. ἔχων Iunt. 1. 2. Trinc. χερσὶν φίλῃσιν Iunt. 1. 2.

פנסרם *pagsous*, vocem habebis compositam ex פג *pag*, hoc est, *lupatum*, et סרס *saus*, hoc est, equus. Tertio, notissimum est Mauros et Numidas extremae Africae incolas semper equis abundasse, atque ex iis pugnasse. Nihil frequentius in Romana Historia occurrit. Quin et videtur pars aliqua illarum Gentium *Persarum* vocabulo dicta, eadem de causa, non quod ex Perside veniissent. *Sallustius* in Bello Iugurthino, eius rei meminit, quasi *ex Punicis libris, qui Hiempsalis regis dicebantur*; sed eos ex reliquiis exercitus Herculis fuisse vult. *Postquam in Hispania Hercules, sicut Afri putant, interiit; exercitus eius compositus ex gentibus variis, amisso duce, ac passim multis sibi cuique imperium petentibus, breui dilabitur. Ex eo numero Medi, PERSAE, et Armenii, nauibus in Africam transuecti, proxumos nostro mari locos occupauere. Sed PERSAE intra Oceanum magis, hique alueos nauium inuersos pro tuguriis habuere.* Graeci postea Argiuo suo *Perseo* tribuerunt, quae de gente cognomine a Phoenicibus audiuerant, omniaque mendaciis nouis incrustarunt. Credibile est, occisis custodibus, abductos fuisse equorum greges ex Africa in Asiam. *Clericus.*

281. Ἐξέθορε χρυσάωρ] Scribe: ἐκθορε χρυσάωρ. *Guietus.*

282. Ὠκεανῷ περὶ πηγὰς] Absurda deriuatio, cum fluuiorum proprie *fontes* dicantur, non maris. Sed *Hesiodus* non semel vocat Oceanum ποταμὸν, *fluuium*. Clericus.

283. Γείνεθ', ὁδ' ἄορ] Scribe: γένθ' ὁδ' ἄορ. *Guietus.*

Ὁ δ' ἄορ χρύσειον ἔχεν] Hinc dictus, si Graecis credimus, *Chrysaor*, quem vellem ab *Hesiodo* descriptum. Certe munus quod illi tribuit ferendi fulminis et fulguris, vel eorum custodis, colligere est ex eius nomine Phoeniciis litteris scripto, nam חארים־אור *hharisor*, vel *chrisaor*, significat *custodem ignis*;

* Vide *Sam. Bochartum* Hierozoïci P. I. Lib. 2. c. VI.

Χ' ὡ μὲν ἀποπ]άμενος, προλιπὼν χθόνα μητέρα μήλων,
Ἵκετ' ἐς ἀθανάτους· Ζηνὸς δ' ἐν δώμασι ναίει 285
Βροντήν τε στεροπήν τε φέρων Διὶ μητιόεντι.
Χρυσάωρ δ' ἔτεκε τρικάρηνον Γηρυονῆα,

Et ille quidem cum auolasset, relicta terra matre malorum,
Peruenit ad immortales: Iouis vero in domo habitat,
Tonitruque et fulgur ferens Ioui prudenti.
Chrysaor porro genuit tricipitem Geryonem,

287. Ἔτεκεν τρικέφαλον Iunt. 1. 2. τρικέφαλον etiam Ald. codd. B. 109. et R. S.

ignis; cum חרים *custodem*, apud Arabas et apud Hebraeos, aliosque Orientales populos, אור *or* non modo *lucem*, sed et *ignem* sonet. Haec ostendunt Phoeniciam esse fabulam, etiamsi omnibus eius ambagibus expedire nos non posse videmur, sine filo quopiam Ariadnes. *Clericus.*

284. Χ' ὡ μὲν ἀποπ]άμενος] Erat igitur alatus, non secus ac Pegasus. *Alae* autem celeritatem significant. *Clericus.*

Χθόνα μητέρα μήλων] Hoc est, *terram matrem malorum ciurorum*, non *ouium*; vt intelligere licet ex iis, quae diximus de Hesperidum hortis. *Clericus.*

287. Τρικάρηνον Γηρυονῆα] Quare ex Chrysaore natus dicatur Geryon, vel Geryoneus, ignoremus necesse est, quia de Chrysaore nimis pauca habet *Hesiodus*; nam recentiores nihil moror, nouis mendaciis veteres historias nimium corrumpentes. Hoc vnum dici potest, patriam Chrysaoris fuisse continentem Africam, sedes vero Geryonis insulam ab ea non remotam, sed propiorem Hispaniae, de qua insula postea dicemus. Quaesiuerunt dudum Grammatici, quorum coniecturas collegit *N. Loydius* in Lexico Historico-Poetico, quare Geryoni tributa sint tria capita. Nos ex Lingua Phoenicia rem deducendam putamus, cum Tyrii insulam illam habuerint, ab Hercule Tyrio occupatam. Cum ergo Hercules, hoc est, mercator Tyrius, in eam insulam exscensionem fecisset, occurrerunt illi tres globi eius incolarum; quos ille, cum Phoenicibus suis, vicit. Res autem ita Phoenicia Lingua exprimatur: והכה שלש ראשי גריהם *icchah schelosch rasche gerehem*, aut more Syriaco גדהון *grehoun*, hoc est ad verbum, *percussit tria capita grehoun*, quae vltima vox si pro nomine proprio viri sumatur, statuetur fuisse vir quidam triceps nomine *Geryon*. Sed est appellatiua, significatque *illorum incolarum*;

Μιχθεὶς Καλλιρόῃ κούρῃ κλυτῆ Ὠκεανοῖο.
Τὸν μὲν ἄρ' ἐξενάριξε βίῃ Ἡρακληείῃ,
Βουσὶ παὲ εἰλιπόδεσσι, περιῤῥύτῳ εἰν Ἐρυθείῃ 290

Miſtus Calliroae filiae nobilis Oceani.
Illum quidem armis exuit Hercules,
Boues apud flexipedes, circumflua in Erythia:

288. Deeſt hic verſ. hoc loco in Ald. Iunt. 1. 2. Steph. Deeſt etiam in cod. B. 109. et in eo poſt v. 277. inſeritur. 289. ἐξενάριξε Trinc. Ἡρακληείῃ Ald. Ἡρακλείῃ Iunt. 1. 2. 290. Βουσὶν ἐπ' εἰλιπόδεσσι Iunt. 1. 2. ἐν Iunt. 2.

colarum; et ſenſus loquutionis Phoeniciae hic eſt: *tria agmina incolarum cecidit.* Nam Phoenicie ראשים *roſchim* dicuntur etiam *agmina.* Hinc nata videtur fabula tricipitis Geryonis. *Clericus.*

289. Βίῃ Ἡρακληείῃ] Hoc eſt, Hercules, de quo dicemus ad *Scutum.* Clericus.

290. Βουσὶ παὲ εἰλιπόδεσσι περιῤῥύτῳ εἰν Ἐρυθείῃ] Quae de hac inſula collegit *Sam. Bochartus* Chan. Lib. I. c. 24. non repetam. Ille eam a Tyriis conditam, Veterum conſenſu oſtendit. Sed ex *Hecataeo* negat Herculem Argiuum vmquam in haec loca nauigaſſe, nititurque probare in Erythia non fuiſſe boues, quod gramen eſſet illic ſiccius quam vt bobus ſaginandis par eſſet; quam in rem profert verba *Strabonis*, in quibus oues, non boues ſaginatae dicuntur in Erythia. At verum quidem eſt Argiuum Herculem non omnia feciſſe quae ei tribuuntur, vt oſtendemus in *Scutum.* Sed verba *Strabonis* nequaquam oſtendunt ſaginari non potuiſſe boues in Erythia inſula, cum idem gramen; quo vſque adeo diſtendebantur oues, vt niſi trigeſimo die mitteretur iis ſanguis, ſuffocarentur; idem, inquam, gramen poſſet boues ſaginare. Sic ille loquitur Lib. III. p. 117. Ed. Geneuenſis Caſaubonianae: Ἐρυθείαν τὰ Γάδειρα ἔοικε λέγειν ὁ Φερεκύδης, ἐν ᾗ τὰ περὶ τὸν Γηρυόνην μυθεύεσιν. Ἄλλοι δὲ τὴν παραβεβλημένην ταύτῃ τῇ πόλει νῆσον, πορθμῷ στενῷ διειργομένην· τὸ εὔβοτον ὁρῶντες, ὅτε τῶν νεμομένων αὐτόθι προβάτων τὸ γάλα ὀρὸν ἀποιεῖ· τυροποιοῦσι δὲ πολλῷ ὕδατι μίξαντες διὰ τὴν ποιότητα· ἐν τριάκοντά τε ἡμέραις πίνεται τὸ ζῷον, εἰ μή τις ἀποσχάζει τι τοῦ αἵματος· ξηρὰ δέ ἐστιν ἣν νέμονται βοτάνην, ἀλλὰ πιαίνει σφόδρα. τεκμαίρονται δ' ἐκ τοῦ πεπλάσθαι τὸν μῦθον τὸν περὶ τὰ βουκόλια τοῦ Γηρυόνου. *Erythean Gadira videtur vocare Pherecydes, in qua quae de Geryone dicũ*

Ἤματι τῷ, ὅτε περ βόας ἤλασεν εὐρυμετώπους
Τίρυνθ' εἰς ἱερὴν, διαβὰς πόρον Ὠκεανοῖο,
Ὄρθρον τε κτείνας, καὶ βουκόλον Εὐρυτίωνα,

Die illo cum boues egit latas frontes habentes
Tirynthum in ſacram, cum traieciſſet Oceanum
Orthroque interfecto, et bubulco Eurytione,

291. in ed. Rob. perperam legitur Ἤλασιν. 293. et 309. Ὄρθρων edidit Rob. cum vulgo eſſet Ὄρθον. Sic et v. 327.

dici ſolent fabulantur contigiſſe. Alii eo nomine vocant inſulam obiectam huic vrbi, et freto vnius ſtadii diremtam; videntes bonitatem paſcuorum, cum ouium illic paſcentium lac ſerum non faciat. Caſeum vero faciunt admiſta multa aqua, propter pinguedinem; et triginta diebus ſuffocatur pecus, niſi quis ei aliquantum ſanguinis mittat. Herba qua paſcuntur ſicca eſt, ſed valde ſaginat. Hinc colligunt fictam eſſe fabulam de armentis Geryonis. Integra verba adſcripſimus, vt appareat nullius ponderis eſſe rationem viri ſummi; herba enim, quae vsque adeo ſaginabat oues, non ſemper ſicca erat, et poterat etiam ſicca ſaginare boues, cum non minus paſcantur foeno, quam viridi gramine. Idem dura Etymologia vult dictam inſulam *Erythiam*, a voce Phoenicia עשחרות *haſtharoth*, hoc eſt, *greges ouium*, quam verterint Graeci ἄρυ Ἐρύθης, *vrbs Erythae*. Nos multo commodius deriuamus a voce ערות *haroth*, quae *gramina*, aut *herbas virides* ſonat, Eſai. XIX, 7. Poſtea dicta eſt *Aphrodiſias*, et *inſula Iunonis*, a templis Deae Tyriorum *Aſtartes*, quam Graeci et *Venerem* et *Iunonem* interpretabantur. Adi *Bochartum* loco laudato, et *Claud. Salmaſium* in *Solinum* p. 201. Ed. Vltraiect. *Clericus.*

Βασὶ παρ'] Haud aliter narrat Homerus caedem Andromaches fratrum Il. ζ, 423 ſqq. Κατέπεφνε ποδάρκης δῖος Ἀχιλλεὺς Βασὶν ἐπ' εἰλιπόδεσσι καὶ ἀργεννῇς ὄϊεσσι. *Rob.*

293. Ὄρθον τε κτείνας] Ὄρθρον. Orthrum. *Guietus.*

Ὄρθρον τε κτείνας καὶ βουκόλον Εὐρυτίωνα] *Orthum* canem fuiſſe Geryonis docet *Heſiodus* v. 309. eumque Echidnae et Typhonis foetum facit; ſine dubio quia fingebatur δικέφαλος, vt docet *Apollodorus* Bibl. Lib. II. C. IV. §. 10. a quo etiam vocatur Ὄρθρος. Dicebatur a Phoenicibus אתריראש *othreroſch*, hoc eſt, *biceps*, a תרי *thre*, duo, et ראש *roſch*, caput, et praefixo א, quod in nominibus frequens eſt. Ex *Othreros* factum *Orthros* et *Orthos*, corruptione facili. Malim tamen

Σταθμῷ ἐν ἠερόεντι, πέρην κλυτῆ Ὠκεανοῖο.
Ἡ δ' ἔτεκ' ἄλλο πέλωρον, ἀμήχανον, οὐδὲν ἐοικὸς 295
Θνητοῖς ἀνθρώποις, οὐδ' ἀθανάτοισι θεοῖσι,
Σπῇϊ ἐνὶ γλαφυρῷ, θείην κρατερόφρον' Ἔχιδναν·

Stabulo in obſcuro, trans inclytum Oceanum.
Ipſa inſuper peperit aliud monſtrum, ingens, nihil ſimile
Mortalibus hominibus, neque immortalibus Diis,
Speçu in concauo, diuinam animo infracto Echidnam:

295. Ἡ δ' ἔτεκεν Ald. πέλωρος Trinc. 296. Θνητοῖ Ald.

apud *Heſiodum* ſcribi Ὄρθρος, quia minus abit ab origine Phoenicia. Cani autem *bicipiti* nomen inditum forte eſt a Phoenicibus, ob frequentem latratum, cui caput vnum ſufficere vix videbatur. Εὐρυτίων eſt הרועה־צאן *haro'be-tſon*, paſtor ouium, qui ſimul bubulcus eſſe potuit. Nomen Phoenicium in Graecum non infrequens, cum ſimilis ſoni eſſet, mutatum eſt. *Clericus*.

Ὄρθον] Mſ. Bodl. 109. legit Ὄρθρον, quem reſtitui. *Rob.*

294. Σταθμῷ ἐν ἠερόεντι] Caliginoſum ſtabulum dicitur, quia erat in ſpelunca, quemadmodum Polyphemi apud *Homerum*, et Caci apud *Virgilium*. Clericus.

297. Κρατερόφρον' Ἔχιδναν.] *Heſiodus*, nulla habita ratione temporum et locorum, Meduſae, quia monſtrum erat, progeniem fuiſſe narrat monſtra omnia, quae priſcis fabulis erant inclyta; pro more, quem non ſemel obſeruauimus, et quo natura affinia matrimoniis et conſanguinitatibus coniungit. Meduſa, vt vidimus, erat Nympha Heſperis, hoc eſt, extremae Africae, ad occaſum. Hic vero filiam eius *Echidnam* collocat ἐν Ἀρίμοις, hoc eſt, in vna ex regionibus, quae a Syris dicebatur ארם *aram*; quae orae omnes erant ad orientem Maris Interni, circa Euphratem, vt oſtendit multis *Ioan. Seldenus* in Proleg. Operis de Diis Syris, et *Sam. Bochartus*, in *Phalego*, et quis non? Res enim eſt lippis et tonſoribus nota.

At non ita vulgo notum, quare Ἔχιδνα in Syria eſſe dicatur, et cum Typhone connubio iuncta, et ſub terra, in profundiſſimis cauernis. Latet hic veriſſima hiſtoria, quam narrarant Graecis Phoenices, quippe quae contigerat in regione ipſis finitima; ſed quam Graeci Interpretes non adſequuti ſunt, propter ambiguitatem vocum. Ἄριμοι dicitur tractus Palaeſtinae, in quo erant *Sodoma*, *Gomurra*, *Adma*, et *Tſebobimi*, quarum incolae

voce

Ἥμισυ μὲν νύμφην ἑλικώπιδα, καλλιπάρηον,
Ἥμισυ δ' αὖτε πέλωρον ὄφιν, δεινόν τε μέγαν τε,
Ποικίλον, ὠμηστήν, ζαθέης ὑπὸ κεύθεσι γαίης. 300

Dimidiam nympham, nigris oculis, pulcris genis,
Dimidiam item ingentem serpentem, horrendumque et magnum,
Varium, crudiuorum, diuinae sub cauernis terrae.

298. ἑλικώπιδα Iunt. 1. 2. καλλιπάρηον Ald. 300. ὠμηστὴν Trincav. ζαθέοις ὑπὸ κεύθμοσι B. 109.

voce טיפא *tipho* signabantur, quia submersi erant in lacu Asphaltite, nam ea vox *submersum* sonat. Rem pluribus persequuti sumus, in Dissert. de *Sodomae subuersione*, §. VII. Vox vero Ἔχιδνα est interpretatio *vocis* צבוע *tseboah*, vnde factum nomen vrbis Tsebohim; nam צבוע serpentis genus est, vt ostendit *Sam. Bochartus* in Hierozoico Part. 2. Lib. III. c. 7. Narrauerant ergo Phoenices, כי צבועי עם טיפא ירד במערות ארץ בארם *chi tsebobi him tipho jarad bimbaroth eretz baaram*, hoc est, *Tseboitam cum submerso descendisse in terrae cauernas, in Aramaea*. Verterunt Graeci: *vipera cum Typhone descendit* etc. Ἔχιδνα σὺν Τυφῶνι κατέβη εἰς σπηλαῖα γῆς, ἐν Ἀρίμοις. Nomen incolarum vrbis *Tsebobim* crediderunt esse nomen serpentis צבוע, et nomen appellatiuum טיפא, quo signabantur omnes submersi lacu Asphaltite, existimarunt esse nomen proprium nescio cuius monstri; qua de re iterum aliquid dicemus. *Clericus.*

Θείην κρατερόφρον' Ἔχιδ-

νην. Miretur quis, quamobrem appellauerit Hesiodus τὴν Ἔχιδνην *diuinam*, cum iam praecedente versu dixisset eam *monstrum esse nihil simile immortalibus Diis*. Animadverte igitur, quod haec dissimilitudo intelligenda sit de forma solummodo externa; infra enim ad v. 305. dicitur de Echidna, quod sit *immortalis*, Ἀθάνατος νύμφη καὶ ἀγήρατος ἤματα πάντα. qua de causa immerito dici potest *diuina*. Porro, τὸ θεῖον quandoque vsurpatur, quasi τὸ θεωτὸν, *admirabile, spectabile*. Hesych. Θεῖον, τὸ ἄξιον λόγου, ὥστε θαυμάζεσθαι. Eodem etiam sensu τὸ θεῖον vsurpari credo in descriptione illa Homerica eiusdem monstri Il. ζ. 180. — Ἣδ' ἄρ' ἔην θεῖον γένος, οὐδ' ἀνθρώπων. *Rob.*

298. Ἥμισυ μὲν Νύμφην] Hoc dicebatur quia de *Tsebobitis*, quasi de hominibus, loquebantur Phoenices. *Clericus.*

299. Ἥμισυ δ' αὖτε πέλωρον ὄφιν] Propter alteram significationem vocis צבועי. *Clericus.*

300. Ποικίλον] Hoc ad

Ἔνθα δέ οἱ σπέος ἐστὶ κάτω, κοίλη ὑπὸ πέτρη,
Τηλοῦ ἀπ' ἀθανάτων τε θεῶν θνητῶν τ' ἀνθρώπων·
Ἔνθ' ἄρα οἱ δάσσαντο θεοὶ κλυτὰ δώματα ναίειν.
Ἡ δ' ἔρυτ' εἰν Ἀρίμοισιν ὑπὸ χθόνα λυγρὴ Ἐχιδνα,
Ἀθάνατος νύμφη καὶ ἀγήρατος, ἤματα πάντα. 305
Τῇ δὲ Τυφάονά φασι μιγήμεναι ἐν φιλότητι,
Δεινόν θ', ὑβριστήν τ' ἄνεμον, ἑλικώπιδι κούρῃ.
Ἡ δ' ὑποκυσσαμένη, τέκετο κρατερόφρονα τέκνα.

Illic vero ei ſpecus eſt in imo, caua ſub petra,
Procul ab immortalibusque Diis, mortalibusque hominibus;
Ibi ſane ei deſtinarunt Dii inclytas domos incolere.
Atque coercebatur apud Syros ſub terra tetra Echidna,
Immortalis nympha et ſenii expers, diebus omnibus.
Huic Typhaonem aiunt miſtum eſſe concubitu,
Vehementem et violentum ventum, nigris oculis decorae puel-
Illa vero grauida facta peperit fortes filios. [lae

301. κοίλη et πέτρη ſine iota ſubſcr. eſt in Ald. 302. ἀπαθανάτων Ald. Trinc. 303. ἐν δ' ἄρα B. 109. δάσσαντο B. 109. Ald. Trinc. 305. ἡ ἀθάνατος Iunt. 1. 2. ἀγήρως B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Heinſ. ἀγήνορος R. S. 306. Τυφάωνα Ald. Trinc. Steph. Com. 307. τ' deeſt Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. ἄνομον Iunt. 1. ἄνομόν τ' B. 202. R. S. ἑλικώπιδι Iunt. 1. 2. νύμφῃ B. 109.

amuſſim quadrat in ſerpentem, qui ערוד dicitur; quae vox proprie *tinctum*, vel *pictum* ſonat; quia Serpens ille mira varietate colorum inſignis eſt, vt multis oſtendit *Bocharius*. *Clericus*.

Ζαθέης ὑπὸ κεύθεσι γαίης, καὶ τὰ ἑξῆς] Haec aeque conveniunt Serpenti, et Tſebohitis, quos terra deglutiit. *Clericus*.

301. Ἔνθα δέ οἱ σπέος] Scribe: ἔνθα δή οἱ σπέος. *Guietus*.

303. Ἔνθ' ἄρα οἱ δάσσαντο] A δαίω, δαῖσα, αἶσα, vt a δαίμων, αἴμων. *Guietus*.

307. Δεινόν θ' ὑβριστήν] Qui legerit Geneſ. C. XIX. non dubitabit quin Tſebohitae δεινοὶ et ὑβρισταὶ eſſent. Sed hic ſubiicitur vox ἄνεμος *ventus*, qua homines in ventum mutantur; eo quod eſſet Τυφωνικὸς ἄνεμος, dictus forte a Phoenicibus טופון *touphon*, a radice טוף *touph*, inundare, ſubmergere, quod ſubmergat naues. Sic ob nomen ſimile, res diuerſiſſimae miſtae ſunt. *Clericus*.

Ἄνεμον] Codices nonnulli habent τ' ἄνομον θ', quae vox bene conuenit praecedentibus epithetis et characteri Typhaonis. An νόμος vero ab Heſiodo vnquam adhibeatur, vide quae adnotaui ſupra ad v. 66. *Rob*.

309. Ὄρθον]

Ὄρθρον μὲν πρῶτον κύνα γείνατο Γηρυονῆι.
Δεύτερον αὖτις ἔτικ]εν ἀμήχανον, ὄτι φατειὸν,
Κέρβερον ὠμηστὴν, Ἀΐδεω κύνα χαλκεόφωνον,
Πεντηκοντακάρηνον, ἀναιδέα τε κρατερόν τε.
Τὸ τρίτον, Ὕδρην αὖτις ἐγείνατο λύγρ᾽ εἰδυῖαν
Λερναίην, ἣν θρέψε θεὰ λευκώλενος Ἥρη,
Ἄπλητον κοτέουσα βίῃ Ἡρακληείῃ.
Καὶ τὴν μὲν Διὸς υἱὸς ἐνήρατο νηλεῖ χαλκῷ
Ἀμφιτρυωνιάδης, σὺν ἀρηϊφίλῳ Ἰολάῳ,

Orthrum quidem primo canem peperit Geryoni.
Iterum secundo edidit partu immensum, dirum,
Cerberum crudiuorum, Plutonis canem aenea voce,
Quinquaginta capitum, impudentemque fortemque.
Tertio, Hydram rursus genuit pernicioſam
Lernaeam, quam enutriuit Dea albis vlnis Iuno,
Implacabiliter irascens Herculi.
Ac illam quidem Iouis filius occidit saeuo ferro
Amphitryoniades, cum bellicoso Iolao,

309. Ρηρυονῆι vitiose ed. Rob. 310. Φατειὸν B. 109. 311. κύνα deest Steph. 312. πεντηκοντακέφαλον B. 109. R. S. Ald. Iunt. 1. 2. 314. θρέψε Trinc. ἔθρεψ Ald. 316. ἐνήρατο Ald. 317. Ἀμφιτρυωνιάδης Trinc. ἀρηϊφίλῳ Iunt. 1.

309. Ὄρθρον] Vide ad v. 293. *Clericus.*

310. Κέρβερον] Crediderim canem aptum fugandis lupis, et inuadendis aliis feris, dictum fuisse קרבראש *Kerbrosch*, quae vox composita est ex קרב *Krab*, praelium, et ראש *rosch*, *caput*, vel *dux*, quod dux proelii haberetur eiusmodi canis. Verum Interpretes Graeci intellexerunt dictum כרבראש *chrabrosch*, hoc est, *quasi multorum capitum*; quo factum vt nonnulli tricipitem fecerint. *Hesiodus* vero πεντηκοντακάρηνον, *quinquaginta capitum* facit, quo *Pindarus* minime contentus ἑκατονταικέφαλον *centum capitum* dixit. *Clericus.*

310. Οὔτε φατειόν] Vide quae in synonymam vocem adnotaui ad v. 148. *Rob.*

313. Ὕδρην] Incolae paludis Lernaeae significantur, aut serpentes quibus scatebat. Dicemus in Dissert. de *Hercule* hac de re, aliisque ad Herculem spectantibus. *Clericus.*

Ἡρακλέης, βουλῇσιν Ἀθηναίης Ἀγελείης.
Ἡ δὲ Χίμαιραν ἔτικτε, πνέουσαν ἀμαιμάκετον πῦρ,

Hercules, ex conſiliis Mineruae Ageleae.
Tum ipſa Chimaeram peperit, ſpirantem terribilem ignem,

319. ἀμαιμάχετον Ald. Trinc.

319. Ἡ δὲ Χίμαιραν ἔτικτε] Chimaerae etiam meminit *Homerus* Iliados Z, eamque hiſce verbis deſcribit, v. 180.

— ἡδ' ἄρ' ἦεν θεῖον γένος οὐδ' ἀνθρώπων,
Πρόσθε λέων, ὄπισθεν δὲ δράκων, μέσση δὲ χίμαιρα
Δεινὸν ἀπαπνείουσα πυρὸς μένος αἰθομένοιο.

Haec certe erat diuinum genus, non hominum; ante leo, poſt draco, media capra, terribilemque exhalans vim ignis ardentis. *Heſiodus* poſteriores etiam duos verſus aut ab *Homero* mutuos ſumſit, aut forte, cum vulgo ore hominum ferrentur, Poemati ſuo inſeruit. Sed praeterea addit tria capita ei fuiſſe totidem animalium. *Homerus* docet id monſtrum fuiſſe in Lycia, vbi a Bellerophonte interfectum narrat, quemadmodum *Heſiodus*. Ex hac deſcriptione colligere licet, quid nomine Chimaerae intellexerint. Si Phoeniciis litteris ſcribamus כמירה *chamirah*, comperiemus ea voce *aduſtam* ſignificari, quod nomen optime conuenit ei quam fingunt *ignem ſpiraſſe*. At qui potuit fingi animal, quod ignem ſpiraret? Reuera non fuit animal, ſed mons *Chimaera*, qui eo nomine propterea appellabatur, quod flammas eructaret. Memoriae prodiderat * *Creſias* Cnidius; ὅτι πῦρ ἐστιν ἐγγὺς Φασηλίδος ἐν Λυκίᾳ ἀθάνατον, καὶ ὅτι ἀεὶ καίεται ἐπὶ πέτρας, καὶ νυκτὸς καὶ ἡμέραν. Quae verba vertit *Plinius* Hiſt. Nat. Lib. II. c. 106. *Flagrat in Phaſelide mons Chimaera, et quidem immortali diebus ac noctibus flamma.* Phaſelis autem fuit pars Lyciae. De hiſce montibus ita *Strabo* Lib. XIV. p. 458. Περὶ ταῦτα μυθεύεται τὰ ὄρη τὰ περὶ τῆς Χιμαίρας: *His montibus fabula Chimaerae affingitur.* Ceterum ab *Heſiodo* Chimaera fingitur habuiſſe tria capita, *leonis*, *caprae* et *ſerpentis*, forte propter tria iuga, quae iudicabantur aliquatenus referre figuram capitum illorum animalium. Anterius iugum ſimile cenſebatur capiti leonis, poſticum ſerpentis, medium caprae; vnde nota eſt altera fabulae circumſtantia.

Haec ſunt, niſi fallor, multo ſimiliora vero, quam quae coniecit *Bochartus*, Chanaan. Lib. I. c. 6. ſignari tribus Chimaerae capitibus tres duces Solymorum Piſidiae populorum, quorum

* Apud *Photium* Cod. LXXII.

Δεινήν τε, μεγάλην τε, ποδώκεά τε, κρατερήν τε. 320
Τῆς δ' ἦν τρεῖς κεφαλαί· μία μὲν, χαροποῖο λέοντος,
Ἡ δὲ Χιμαίρης, ἡ δ' ὄφιος κρατεροῖο δράκοντος.
Πρόσθε λέων, ὄπιθεν δὲ δράκων, μέσση δὲ χίμαιρα,
Δεινὸν ἀποπνείουσα πυρὸς μένος αἰθομένοιο.
Τὴν μὲν Πήγασος εἶλε, καὶ ἐσθλὸς Βελλεροφόντης. 325
Ἡ δ' ἄρα Φίξ' ὀλοὴν τέκε, Καδμείοισιν ὄλεθρον,

Trucemque, magnamque, pernicemque, validamque.
Illius erant tria capita: vnum quidem terribilis leonis,
Alterum capellae, tertium vero serpentis robusti draconis.
Ante leo, pone vero draco, in medio autem capra,
Horrende efflans ignis vim ardentis.
Hanc quidem Pegasus occidit, et strenuus Bellerophontes,
Illa sane Sphingem exitialem peperit, Cadmeis perniciem,

321. Τῆς δ' ἦν B. 109. 323. ὄπιθε Iunt. 1. B. 109. δρέων Trinet. μέση Iunt. 1. 2. 326. Ἡ Ald. σφίγγ' B. 109. R. S. Ald. Iunt. 1. 2. Steph. Comel. Heins.

quorum nomina significasse tria illa animalia putat. Nam vt ne repetam quae iam dicta sunt, vt nomina illa significent id quod vult, sunt mutanda; quod si licet, in omnibus nominibus omnia inueniemus. Miror viro acutissimo nihil suboluisse de nomine Chimaerae; ex quo aenigmatis huiusce mythici solutio pendet. *Clericus.*

321. Τῆς δ' ἦν τρεῖς κεφαλαί] Pro ἦσαν, vt supra ἔβαλε pro ἔβαλον. *Guietus.*

325. Τὴν μὲν Πήγασος εἶλε καὶ ἐσθλὸς Βελλεροφόντης] Intelligendi sunt incolae trium memoratorum iugorum, quos Bellerophon non solus, sed cum exercitu illinc deiecerit. Pegasum illi equum dat Poeta, quia propter altitudinem illorum iugorum, paene opus erat alis, vt ita loquar, vt inuitis incolis eo adscenderet. Hinc * Arimazes, qui, Alexandro Asiam subigente, Petram Sogdianam occuparat, petentibus Macedonibus vt eam dederet, quaerebat *an Alexander volare posset?* Cuius Petrae cacumine ab aliquot Alexandri militibus occupato, qui missus erat ad Arimazen, vt eum ad deditionem compelleret, iuuenes in cacumine ostendit, eiusque superbiae haud immerito illudens *pennas* ait *milites habere Alexandri.* Simile quid de Bellerophonte dictum, quo factum est vt Poetae Pegasum ei tribuerint. *Clericus.*

326. Ἡ δ' ἄρα Σφίγγ' ὀλοὴν τέκε] Sic describitur Sphinx

* *Curtii* Lib. VII. c. 11.

ab

ab *Apollodoro* Biblioth. Lib. III. c. V. §. 8. Εἶχε πρόσωπον μὲν γυναικὸς, ϛῆθος δὲ καὶ βάσιν καὶ ἀρὰν λέοντος, καὶ πτέρυγας ὄρνιθος: *Habebat faciem quidem mulieris, pectus vero, pedes et caudam leonis, ac pennas auis.* Subiicit: μαθοῦσα δὲ αἰνίγματα παρὰ Μουσῶν, ἐπὶ τὸ Φίκειον ὄρος ἐκαθέζετο, καὶ τοῦτο πρόσπτεινε Θηβαίοις: *cum accepisset aenigmata a Musis, montem Phicaeum insedit, atque hoc proponebat Thebanis.* Tum addit occisos eos qui non poterant id soluere; et ita omnes, qui hanc fabulam narrant. Viderunt iam dudum Veteres, sub hac fabula, Historici quidpiam latere. *Scholiastes:* ἡ δὲ Σφὶγξ πραγματικῶς μὲν γυνὴ ἦν λῃστρὶς, καὶ εἶχε πολλὰς σὺν αὐτῇ τοὺς συναρπάζοντας: *Sphinx reuera fuit mulier latrociniis dedita, et habuit multos secum, qui una rapiebant. Pausanias* in Boeoticis p. 580. describens agrum Thebanum, mentione iniecta Templi Herculis Hippodotl: Προελθόντων δὲ τὸ ὄρος ἔστιν ὅθεν τὴν Σφίγγα λέγουσιν ἁρμᾶσθαι, ἐπὶ ζλέθρῳ τῶν ἁρπαζομένων αἴνιγμα ἀδοῦσαν. Οἱ δὲ λῃστείαν σὺν δυνάμει ναυτικῇ πλανωμένην φασὶν αὐτὴν, ἐς τὴν πρὸς Ἀνθηδόνι σχεδὸν θάλασσαν· καταλαβοῦσαν δὲ τὸ ὄρος τοῦτο ἁρπαγαῖς χρῆσθαι, πρὶν ἐξελεῖν Οἰδίπους αὐτὴν, ὑπερβαλόμενος πλήθει στρατιᾶς ἣν ἄφικετο ἔχων ἐκ Κορίνθου: *Progredientibus occurrit mons, vnde aiunt erupisse Sphingem, in perniciem eorum qui rapiebantur, aenigma cantantem. Alii vero latrociniis deditam et cum copiis naualibus errantem, aiunt eam tenuisse mare, vsque ad Anthedonem: deinde hoc monte occupato, latrocinia exercuisse, antequam Oedipus eam interfeciisset, superatam multitudine copiarum, quibus instructus Corinthо venerat.* Sed paullo distinctius circumstantiae fabulae sunt explicandae. I. Dicebatur *Sphinx*, a voce Phoenicia ספך, quae si confundatur cum סבך, prout solent פ et ב miscerі in Linguis Orientalibus, duo significabit, 1. *perplexus, implexus fuit*, quales sunt spinae inter se implicitae; 2. *effudit* sanguinem, *homicidium commisit*. Itaque ספיכה *Sphicha* erit *perplexa*, et *homicida*; quorum priori conuenit cum eo quod dicitur de aenigmatibus perplexis Sphingis, posteriori cum caedibus, quibus Thebanum agrum cruentauit. II. Muliebri erat vultu, quod inter latrones, qui montem illum insederant, mulieres essent; leonis membra nonnulla habere dicta est, ob crudelitatem et latrocinia; alas vero ob celeritatem, qua per rupes ferebatur, et quaerentes fugiebat. III. Aenigmata proferre dicebatur ob male intellectum nomen ספיכה quod αἰνιγματώδης versum est, eum debuisset verti βατώδης, quod nomen

fuit

Ὄρθρῳ ὑποδμηθεῖσα. Νεμειαῖόν τε λέοντα,
Τόν ῥ' Ἥρη θρέψασα, Διὸς κυδρὴ παράκοιτις,

Ab Orthro compressa; Nemeaeumque leonem,
Quem Iuno cum enutriuisset, Iouis veneranda vxor,

328. κυδρὴ B. 109. Ald. Iunt. 1. Trinc. Steph. Com. Heins.

fuit globi latronum latentium post dumos, aut inter spinas. IV. Occidere dicta est eos, qui aenigma soluere non poterant, quia errantes in dumis Phicei montis, et eos quaerentes, subito erumpentes ex dumis invadebant. Perplexitas autem dumorum eo facilius cum perplexitate aenigmatum mista est, quod apud Phoenices, quos Boeotiam condidisse nemo nescit, mos esset antiquissimus aenigmatibus veluti ludere, proposita mulcta in eos qui ea solvere non possent, et lucro promisso soluturis. Nota est Historia Samsonis, quae exstat Iud. XIV. *Dius*, vt docet *Iosephus* contra Apionem Lib. I. p. 1042. in Phoenicia historia simile quid de Salomone et Hiromo Tyriorum Rege scripserat: Τὸν τυραννεῦντα Ἱεροσολύμων Σολομῶνα πέμψαι φασὶ πρὸς τὸν Εἴρωμον αἰνίγματα, καὶ παρ' αὐτοῦ λαβεῖν ἀξιῶν. τὸν δὲ μὴ δυνηθέντα διαλῦσαι τῷ λυσαντι χρήματα ἀποτίνειν. ὁμολογήσαντα δὲ τὸν Εἴρωμον καὶ μὴ δυνηθέντα λύσαι τὰ αἰνίγματα πολλὰ τῶν χρημάτων εἰς τὸ ἐπιζήμιον ἀναλῶσαι. εἶτα δὲ Ἀβδήμονά τινα Τύριον ἄνδρα τὰ προτεθέντα λῦσαι· καὶ αὐτὸν ἄλλα προβαλεῖν, ἃ μὴ λύσαντα τὸν Σολομῶνα πολλὰ τῷ Εἰρώμῳ προσαποτίσαι χρήματα: *Regem Hierosolymorum Salomonem, misisse aiunt ad Hiromum quaedam aenigmata, et popdsciisse ab eo; adiecto vt qui non posset soluere pecuniam soluenti penderet. Hiromum vero conditione accepta, cum non potuisset soluere aenigmata, multis pecuniis mulctatum. Deinde Abdemonem quendam, Tyrium hominem, proposita soluisse, et ipsum alia proposuisse; quae cum non soluisset Salomo, multas eum pecunias Hiromo rependisse.* V. Ab Oedipo dicitur solutum aenigma, quod inuento in syluis latibulo latronum, illinc deiectos occiderit.

Obiici forte queat coniecturae de nomine *Sphingis* dictam eam a Boeotiis Φίκα non ΣΦίγγα et Φίκιον ὄρος non ΣΦίγγιον. Prius habet Scholiastes, posterius *Pausanias*. Verum ea potuit esse corruptio in recentiore sermone Boeotio, qua perperam detrahebatur Σ ante Φ; quod verisimilius eo videtur, quod Sphingem dicant omnes alii Graeci. Nolim ex posteriorum Boeotorum consuetudine *Hesiodum* emendare. *Clericus.*

329. Γα-

Γυνοῖσιν κατένασσε Νεμείης, πῆμ' ἀνθρώποις.
Ἐνθ' ἄρ' ὅγ' οἰκείων, ἐλεφαίρετο φῦλ' ἀνθρώπων, 330
Κοιρανέων Τρητοῖο, Νεμείης, ἠδ' Ἀπέσαντος.

In collibus collocauit Nemeae, cladem hominibus.
Ibi sane hic commorans, damno afficiebat homines,
Dominans Treto, Nemeae, atque Apesanti.

329. Γυνοῖσι Iunt. 1. 2. 330. ἐλεφάιρετο Iunt. 1. 2. φύλ' Ald. 331. Ἀπέσσαντος Iunt. 1. 2.

329. Γυνοῖσι κατένασσε Νεμείης] Ostendimus γυνὰξ idem esse ac βυνὰξ, cuius rei nouum hic habemus argumentum. Sic enim hic tractus describitur a *Pausania*, in Corinthiacis, p. 111. cuius locum integrum afferam, quia eo illustratur etiam v. 331. Ἐκ Κλεωνῶν δέ εἰσιν εἰς Ἄργος ὁδοὶ δύο· ἡ μὲν ἀνδράσιν εὐζώνοις, καί ἐστιν ἐπίτομος. ἡ δὲ τὰ καλούμενα Τρητὰ στενὴ μὲν καὶ αὐτὴ περιεχόντων ὀρῶν, ὀχήμασι δέ ἐστιν ὅμως ἐπιτηδειοτέρα. Ἐν τούτοις τοῖς ΟΡΕΣΙ τὸ σπήλαιον ἔτι δείκνυται τοῦ λέοντος, καὶ ἡ Νεμέα τὸ χωρίον ἀπέχει σταδίοις πέντε πὰ καὶ δέκα: *A Cleonis Argos sunt duae viae; altera quidem est viris expeditis et breuior: altera vero dicti Treti, angusta et ipsa, cum undique montibus concludatur, sed aptior vehiculis. In hisce MONTIBVS, spelunca etiamnum ostenditur leonis; a quo Nemea vicus circiter quindecim stadiis abest.* Sane obseruant Grammatici, β Attice verti in γ, vt βλήχων, γλήχων, *pulegium*; βλέφαρα, γλέφαρα, *palpebrae*; et Boeotice γυναῖκας dictas esse βανᾶκας. *Clericus.*

Ἠδ' Ἀπέσαντος] *Pausanias* paullo post: Καὶ ταύτῃ καὶ ὄρος Ἀπέσας ἐστὶν ὑπὲρ τὴν Νεμέαν: *in hoc etiam tractu est mons Apesas, supra Nemeam.* Clericus.

330. Ἐλεφαίρετο] Ἐβλαπτε. *Guietus.*

331. Κοιρανέων Τρητοῖο] Plerique interpretes vocem τρητοῖο adiectiuum faciunt cum Νεμείης concordans, eamque exponunt *cauernosae.* Sed perperam. Haec enim vox reuera designat montem Tretum, in quo erat spelunca Nemaei leonis; quod verba Diodori lib. 4. satis demonstrant. Οὗτος (ὁ λέων) μεγέθει μὲν ὑπερφυὴς ἦν, ἄτρωτος δὲ ὢν σιδήρῳ καὶ χαλκῷ καὶ λίθῳ, τῆς κατὰ χεῖρα βιαζομένης προσεδεῖτο ἀνάγκης. διέτριβε δὲ μάλιστα μεταξὺ Μυκηνῶν καὶ Νεμέας περὶ ὄρος τὸ καλούμενον ἀπὸ τοῦ συμβεβηκότος ΤΡΗΤΟΝ. εἶχε γὰρ περὶ τὴν ῥίζαν διώρυγα διηνεκῆ, καθ' ἣν εἰώθει φωλεύειν τὸ θηρίον. Eadem paene histo-

ria

Ἀλλὰ ἑ ἰς ἐδάμασσε βίης Ἡρακληείης,
Κητὼ δ' ὁπλότατον, Φόρκυϊ φιλότητι μιγεῖσα,
Γείνατο δεινὸν ὄφιν, ὃς ἐρεμνῆς κεύθεσι γαίης
Πείρασιν ἐν μεγάλοις παγχρύσεα μῆλα φυλάσσει.
Τῦτο μὲν ἐκ Κητῦς καὶ Φόρκυνος γένος ἐσί.
Τηθὺς δ' Ὠκεανῷ ποταμὺς τέκε δινήεντας,

Sed ipsum robustus domuit Hercules.
Ceto vero minimum natu, cum Phorcyne concubitu mista,
Peperit saeuum serpentem, qui obscurae in latibulis terrae
Finibus in amplis aurea mala custodit.
Haec quidem Cetus et Phorcynis soboles est.
Tethys autem Oceano flumina peperit vorticosa,

333. Φόρκυνι Iunt. 1. 2. Ald. 336. Φόρκυνος Ald. ἐκ Φόρκυδος B. 109.

ria in Pausaniae Corinthiacis occurrit. Haec satis indicant, quod in monte *Treto* leonis Nemeaei antrum fuerit, ac propterea hic versus hoc modo pungi et exponi debeat

Κοιρανέων Τρητοῖο, Νεμείης,
ἠδ' Ἀπέσαντος.
Imperans Treto, Nemeae, et Apesanti. Rob.

333. Ὁπλότατον] Hoplotatum. κύριον. interpretes, *minimum natu.* Φόρκυϊ συνίζησις. *Guietus.*

334. Γείνατο δεινὸν ὄφιν καὶ τὰ ἑξῆς] Non semel, in fabulari historia, serpentes custodes constituuntur rerum diligentissime seruandarum. Sic Delphis τὸ μαντεῖον ἐφρούρει Πύθων ὄφις, *oraculum seruabat Python serpens. Apollodorus* Lib. I. Cap. IV. §. 1. Martium fontem Thebis vicinum seruabat serpens. Idem Lib. III. C. IV. §. 1. Custodiebat etiam draco vellus aureum. Idem Lib. I. C. IX. §. 23. Vnde vero hoc factum? Nimirum, vigilem oportet esse et oculatum quicunque custodit rem pretiosiorem. Hoc autem significatur vocibus ὄφις et δρακόντων, nam Radices, ex quibus hae voces deductae sunt, ὄπτομαι et δέρκομαι significant *videre.* Similiter Phoenicia vox נחש *nabbasch*, quae serpentem sonat, est a radice, quae *speculari* significat. Igitur credibile est, in prisca Phoenicum Lingua, eam vocem *custodem et serpentem* significasse, ex qua ambiguitate natae sunt fabulae. *Clericus.*

337. Ποταμὺς τέκε δινήεντας] Facile est intellectu quare fluuii dicantur nasci ex mari, cum non sit tantum affinitas naturae; sed etiam ex vaporibus marium nascantur pluuiae, vnde fluuii. Idem dixeris de fontibus et stagnis, de quibus postea. *Clericus.*

338. Νῆ-

Νεῖλον τ', Ἀλφειόν τε, καὶ Ἠριδανὸν βαθυδίνην,
Στρυμόνα, Μαίανδρόν τε, καὶ Ἴστρον καλλιρέεθρον,
Φᾶσίν τε, Ῥῆσον τ', Ἀχελῷϊον ἀργυροδίνην
Νέσσον τε, Ῥόδιόν θ', Ἁλιάκμονά θ', Ἑπτάπορόν τε,
Γρήνικόν τε, καὶ Αἴσηπον, θεῖόν τε Σιμόεντα,

Nilumque, Alphaeumque, et Eridanum profundos vortices ha-
Strymonem, Maeandrumque, et Istrum pulcrifluum, [bentem,
Phasimque, Rhesumque, Acheloum limpidum
Nessumque, Rhodiumque, Haliacmonemque, Heptaporumque,
Granicumque, et Aesepum, diuinumque Simoënta,

340. φάσιν Ald. Ἀχελλῶον Iunt. 2.

338. Νεῖλον] Scholiastes ad hunc locum habet: Ἐκ τούτου φαίνεται Ἡσίοδος Ὁμήρου νεώτερος, καὶ γὰρ Ὅμηρος Αἴγυπτον καλεῖ τὸν Νεῖλον: *Hinc apparet Hesiodum Homero recentiorem esse, nam Homerus Nilum Aegyptum vocat.* Existimabat, scilicet, fluuii quo Aegyptus irrigatur nomen tempore *Homeri* nondum Graecis innotuisse; quo factum vt ei regionis nomen imponeret; sed postea cum innotuisset, ab *Hesiodo* prolatum esse. Ego vero vix crediderim Aegyptum notiorem fuisse *Hesiodo* Boeotio, qui fortasse nunquam peregrinatus fuerat, quam *Homero*, qui permultas oras lustrauerat, nec Geographiae imperitus erat, vt passim ostendit *Strabo*. Certe Νεῖλος non est nomen proprium amnis, vox enim illa fluuium significat, et ita in Aegypto vocabatur vnicus ille fluuius, quo foecundatur, κατ' ἐξοχήν. Vide quae notauimus ad Num. XXXIV, 5. Similitudo nominis et forte eadem ratio effecit vt fluuius Hesperiorum Aethiopum idem ac Nilus esse crederetur. *Pomponius Mela* Lib. III. C. 9. *In horum finibus fons est, quem Nili esse aliqua credibile est. Nuchul ab incolis dicitur, et videri potest non alio nomine appellari, sed a barbaro ore corruptus.* נחול *nuhhul* et נחיל *nhhil*, vnde Νεῖλος, sunt nomina appellatiua quae *fluuium* quemlibet significant, vt Hebraice נחל *nahhal*. Accolae solent vicinum amnem, simpliciter *fluuium* vocare, et sic fiebat in Aegypto, forte et in Aethiopia. Sed Graeci, qui eorum populorum Linguas ignorabant, nomina propria esse putarunt, quae erant appellatiua. *Clericus.*

340. Ἀχελῷϊον ἀργυροδίνην] Scribendum videtur ἀχελῶόν τ' ἀργυροδίνην. *Guietus.*

345. Ἀρ-

Πηνειόν τε, καὶ Ἕρμον, ἐϋῤῥείτην τε Κάϊκον,
Σαγγάριόν τε μέγαν, Λάδωνά τε, Παρθένιόν τε,
Εὐηνόν τε, καὶ Ἀρδῆσκον, θεῖόν τε Σκάμανδρον. 345
Τίκτε δὲ θυγατέρων ἱερὸν γένος, αἳ κατα γαῖαν

Peneumque, et Hermum, amoeneque fluentem Caïcum,
Sangariumque magnum, Ladonemque, Partheniumque,
Euenumque, et Ardeſcum, diuinumque Scamandrum.
Peperit quoque filias ſacras, quae per terram

343. εὐρείτην Iunt. 1. 2. Ald. 345. Ἀρδισκον B. 109. Ἀλδισκον Trinc. 346. δὲ Iunt. 1. delet. αἳ Ald.

345. Ἀρδησκον] Ab ἄρδω, ἀρδάω, ἀρδήσω, ἀρδήσκω, Ἄρδησκος. *Guietus.*

346. Αἳ κατὰ γαῖαν, Ἄνδρας κερίζουσιν Ἀπόλλωνι ξὺν ἄνακτι, Καὶ ποταμοῖς] Scholiaſtes duplicem interpretationem horum verborum affert. Nam prius κερίζουσι interpretatur τρέφουσι, quia Sol et aqua dulcis efficiunt, vt ex terra emittantur fructus, quibus alimur. Deinde ad ſequentia verba addit: Καὶ γὰρ Ἀπόλλωνι καὶ Ποταμοῖς οἱ νέοι ἀπέτεμον τὰς κόμας, διὰ τὸ αὐξήσεως καὶ ἀνατροφῆς αἰτίους εἶναι: *Etenim Apollini et fluuiis iuuenes tondebant comas, quod ſint augmenti et nutritionis cauſae.* Nimirum comas primum detonſas Apollini aut fluuiis appendebant. Confirmat hoc loco *Homeri* ex Iliad. Ψ, v. 144 et ſeq. Sed affert tantum verſum vnum, cum tres eſſent proferendi, aut potius ſex, quos ſubiiciemus. Deſcribit *Homerus* funus Patrocli, in cuius cadauer Myrmidones detonſos crines iaciebant, et de ipſo Achille, Myrmidonum duce, ita loquitur, v. 141.

Στὰς ἀπάνευθε πυρῆς ξανθὴν ἀπεκείρατο χαίτην,
Τὴν ῥα Σπερχειῷ ποταμῷ τρέφε τηλεθόωσαν·
Ὀχθήσας δ' ἄρα εἶπεν ἰδὼν ἐπὶ οἶνοπα πόντον,
Σπερχεῖ, ἄλλως σοί γε πατὴρ ἠρήσατο Πηλεύς,
Κεῖσέ με νοσήσαντα φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν
Σοί τε κόμην κερσέειν, ἠδὲ ἕξειν δ' ἱερὴν ἑκατόμβην.

Stans ſeorſim a rogo flauam totondit caeſariem, quam Sperchio fluuio alebat floreſcentem. Indignabundus autem dixit, inſpiciens nigrum Pontum: Sperchi fruſtra tibi pater vouit Peleus, illuc me reuerſum caram in patriam terram, tibi caeſariem tonſurum, mactaturumque ſacram hecatomben. Si poſteriorem hanc interpretationem ſequamur, tum vero vertendum erit κερίζουσι, non *alunt*, ſed *tondent*; ac ſane hoc interdum ſignificat, ſeruata ſignificatione

Ἄνδρας κειρίζουσιν, Ἀπόλλωνι ξὺν ἄνακτι,
Καὶ ποταμοῖς· ταύτην δὲ Διὸς πάρα μοῖραν ἔχουσι.
Πειθώ τ', Ἀδμήτη τε, Ἰάνθη τ', Ἠλέκτρη τε,
Δωρίς τε, Πρυμνώ τε, καὶ Οὐρανίη θεοειδὴς,
Ἱππώ τε, Κλυμένη τε, Ῥοδία τε, Καλλιρόη τε.
Ζευξώ τε, Κλυτίη τε, Ἰδυῖά τε, Πασιθόη τε,
Πλεξαύρη τε, Γαλαξαύρη τ', ἐρατή τε Διώνη,
Μηλόβοσίς τε, Θόη τε, καὶ εὐειδὴς Πολυδώρη,
Κερκηίς τε φυὴν ἐρατὴ, Πλουτώ τε βοῶπις,
Περσηίς τ', Ἰάνειρά τ', Ἀκάστη τε, Ξάνθη τε,
Πετραίη τ' ἐρόεσσα, Μενεσθώ τ', Εὐρώπη τε,
Μῆτις τ', Εὐρυνόμη τε, Τελεσθώ τε κροκόπεπλος·

Viros tondent, vna cum Apolline rege,
Et fluminibus: hanc vero a Ioue ſortem habent,
Pithoque, Admeteque, Iantheque, Electraque,
Doriſque, Prymnoque, et Vrania formâ Deam referens,
Hippoque, Clymeneque, Rhodiaque, Calliroëque,
Zeuxoque, Clytieque, Idyiaque, Paſithoëque,
Plexaureque, et Galaxaure, amabilisque Dione,
Meloboſisque, Thoëque, et venuſta Polydora,
Cerceisque indole amabilis, Plutoque magnis oculis,
Perſeisque, Ianiraque, Acaſteque, Xantheque,
Petraeaque amabilis, Meneſthoque, Europaque,
Metisque, Eurynomeque, Teleſthoque croceo peplo:

347. κειρίζουσι Ald. Iunt. 1. 2. σὺν Ἀπολλ. ἄνακτι Ald. Iunt. 1. 2. 348. Ἔχουσιν Iunt. 1. 2. 352. Ἰδοῖα Iunt. 2. Εἰδυῖα B. 109. 353. τ' ἐρατή Ald. Iunt. 1. atque ita edidit Rob. vulgo erat τε, ἐρατή. 355. Κερκηίς Iunt. 1. 2. ἐρατὴν Ald. 356. Περσηίς τ' ἐρόεσσα legit Cod. R. S. Ἰαν. τ' ed. Com. et Rob. vulgo Ἰ. τε. 357. Πετραίης Trinc. 358. τελεσώ B. 109. Iunt. 1. 2.

radicis κείρω, *tondeo*. Itaque Apollo, fluuiorumque et fontium Numina *tondere* dicentur viros, quod viri in eorum honorem tonderent caeſariem. Nonnulla habet hanc in rem *Caſaubonus* ad Cap. XXI. Charact. *Theophraſti*, περὶ μικροφιλοτιμίας. *Clericus*.

347. Ἄνδρας κειρίζουσιν] Hoc eſt, κείρουσιν. Heſych. κείριζον, ἀπέκειρον. ἔφηβοι capillum tondentes Apollini et fluuiis dedicare ſolebant. Vide Martialis epigramma de Encolpi capillo. *Guietus*.

353. Γαλαξαύρη τε] An μαλαξαύρη? placet. *Guietus*.

359. Κε-

Κρισίη τ', Ἀσίη τε, καὶ ἱμερόεσσα Καλυψώ·
Εὐδώρη τε, Τύχη τε καὶ Ἀμφιρὼ, Ὠκυρόη τε·
Καὶ Στὺξ, ἣ δὴ σφέων προφερεστάτη ἐστὶν ἁπασέων·
Αὗται δ' Ὠκεανῷ καὶ Τηθύος ἐξεγένοντο
Πρεσβύταται κοῦραι· πολλαί γε μέν εἰσι καὶ ἄλλαι.
Τρὶς γὰρ χίλιαί εἰσι τανύσφυροι Ὠκεανίναι,
Αἵ ῥα πολυσπερέες γαῖαν καὶ βένθεα λίμνης

Criſiëque, Aſiaque et amabilis Calypſo:
Eudoreque, Tycheque, et Amphiro, Ocyroeque:
Et Styx, quae ipſarum excellentiſſima eſt omnium.
Atque hae Oceano et Tethye prognatae ſunt,
Grandiores natu filiae; multae quidem ſunt et aliae.
Ter mille enim ſunt pulchrae filiae Oceani,
Quae ſane diſperſae terram, et profunditates lacus

359. Κρυσηΐς Iunt. 1. 2. Κρισίης Trinc. Κρησηΐς B. 109. 360. Ἀμφυρὼ Iunt. 2. 364. Ὠκεανίδες B. 109.

359. Κρισίη] Forte a κρὴς, κρητὸς, κρήτιος, κρήσιος, κρησίη, vt ἀσίη. *Guietus.*

360. Ἀμφιρὼ, Ὠκυρόη τε] An Ἀμφιρὸ ὠκυρόη τε? Ἀμφιρὸ pro Ἀμφιρόα. Sic ἔργοις. Ἄσκρη, χεῖμα κακὴν θέρει ἀργαλέ' ἐδέπτοτ' ἐσθλή. An ab Ἄμφιρος Ἀμφιρὼ; Heſych. Ἄμφορον, ἀμφορέα. an ἀμφιρὼ τῷ ἀμφιρῶτις cognatum? Heſych. Ἀμφιρῶτις, περιβόητος, κεφαλὴν ἔχων ἑκατέρωθεν. *Guietus.*

361. Καὶ Στὺξ] De hac poſtea dicemus ad v. 775. et ſeqq. *Clericus.*

363. Πρεσβύταται] h. l. ſunt, *maxime venerandae, praeſtantiſſimae.* Saepe eo ſenſu apud Poetas inprimis ea vox. Homer. Il. δ, 59. Καὶ μὲ πρεσβυτάτην — vbi Scholia recte ἐντιμωτάτην. et ſic Odyſſ. ν', 142. aliisque locis multis. Interpretes ſaepe in ea voce ſunt lapſi. *Krebs.*

364. Τρὶς γὰρ χίλιαί εἰσι] De Nymphis vide dicta ad v. 187. *Clericus.*

365. Βένθεα λίμνης] Hoc eſt, θαλάσσης, Ὠκεανῦ. Homer. Ἠέλιος δ' ἀνόρουσε λιπὼν περικαλλέα λίμνην. *Guietus.*

— γαῖαν καὶ βένθεα λίμνης
Πάντη ὁμῶς ἐφέπουσι] Videtur βένθεα λίμνης dici καθ' ὑπαλλαγὴν, pro λίμνας βαθείας *ſtagna profunda*, vel *lacus profundos;* nam hae Oceani filiae non mare, ſed lacus incolebant. De marinis egit *Heſiodus* v. 240. et ſeqq. Certum eſt alioqui λίμνην ab *Homero* dici mare, ad quem vide *Euſtathium* p. 919. Ed. Rom. *Clericus.*

Πάντη ὁμῶς ἐφέπουσι, θεάων ἀγλαὰ τέκνα.
Τόσσοι δ' αὖθ' ἕτεροι ποταμοὶ καναχηδὰ ῥέοντες,
Υἱέες Ὠκεανοῦ, τοὺς γείνατο πότνια Τηθύς·
Τῶν ὄνομ' ἀργαλέον πάντων βροτὸν ἄνδρα ἐνίσπειν·
Οἱ δὲ ἕκαστοι ἴσασι οἳ ἂν περιναιετάουσι. 370
Θεία δ' Ἠέλιόν τε μέγαν, λαμπράν τε Σελήνην,
Ἠῶ θ', ἣ πάντεσσιν ἐπιχθονίοισι φαείνει,
Ἀθανάτοις τε θεοῖς τοὶ οὐρανὸν εὐρὺν ἔχουσι,

Passim pariter incolunt, Dearum splendida proles.
Tot rursus alii fluuii cum strepitu fluentes,
Filii Oceani, quos peperit veneranda Tethys:
Quorum nomina difficile omnium mortalem virum proloqui.
Sed singuli nouerunt, quicumque circum habitant.
Thia praeterea Solemque magnum, lucentemque Lunam,
Auroramque, quae omnibus terrestribus lumen praebet,
Immortalibusque Diis qui coelum latum tenent,

369. βροτῶν Ald. ἀνδρ. ἓν' Trinc. 370. ἴσασιν Trinc. Iunt. 1. 2. Steph. ὅσοι περιναιετάουσιν Iunt. 1. 2. Steph. marg. 371. ἠέλιον Ald. 372. ἐπιχθονίῃσι Iunt. 1. 2.

371. Θεία δ' Ἠέλιόν τε μέγαν, λαμπράν τε Σελήνην, καὶ τὰ ἑξῆς] In voce Θεία videtur latere Phoenicium תהו *thohou*, quod *inanitatem* significat et nomen est τοῦ Χάους. Cum ignorarent antiquissimi Graeci creationem Solis ab aeterno Numine, scirentque eum prodiisse מתהו mitthohou, *e thohou*; mutata hac voce in חיה *theïa*, e Chao Deam fecerunt. In qua mutatione, nihil esse alienum a Linguarum Orientalium ingenio ii norunt, qui eas vel a limine salutarunt. Nihil vetat nos hic paucis indicare originem nominum Graecorum Solis et Lunae. Videtur ergo Sol ἥλιος dictus a Phoenicio עליא *helojo*, id est *altus*; quod quamuis omnibus astris conueniat, non mirum Astrorum notissimo, et maximo, ad nos quod attinet, tribui. Propterea dicitur *Hyperione* patre natus. Nimirum, ἐν ὑπερτάτῳ μέρει τοῦ χάους ἐγεννήθη ὁ ἥλιος. Luna vero dicitur σελήνη, vel Dorice σελάνα a Phoenicio שלנה *schelanah*, hoc est, *quae pernoctat*, ex ש *sche* quae, et לנה lanah *pernoctauit*.

Obseruandum autem hic est distingui *Solem* et *Lunam*, ab *Apolline* et *Diana* liberis Iouis, qui postea cum iis misti sunt, quod mortuorum animi ad illa astra, vt iis insiderent, migrasse existimarentur, qua de re postea ad v. 918. agemus. *Clericus.*

374. Ὑπο-

Γείναθ', ὑποδμηθεῖσ' Ὑπερίονος ἐν φιλότητι.
Κρίῳ δ' Εὐρυβίη τίκ]εν, φιλότητι μιγεῖσα,
Ἀστραῖόν τε μέγαν, Πάλλαντά τε, δῖα θεάων,
Πέρσην θ', ὃς καὶ πᾶσι μετέπρεπεν ἰδμοσύνησιν·
Ἀστραίῳ δ' Ἠὼς ἀνέμους τέκε καρτεροθύμους,
Ἀργέστην Ζέφυρον, Βορέαν τ' αἰψηροκέλευθον,

Peperit, congreſſa cum Hyperione in concubitu.
Crio autem Eurybia peperit, concubitu miſta,
Aſtraeumque magnum, Pallantemque, praeſtantiſſima Dearum,
Perſenque, qui etiam omnes praecellebat peritia.
Aſtraeo vero Aurora ventos peperit validos,
Argeſten Zephyrum, Boreamque velocem,

374. ὑποδμηθεῖσ' edidit Rob. vulgo ὑπευνηθεῖσ'. Iunt. 1. 2. ὑποδμηθεῖσα. 375. Κρίῳ δ' Εὐρυβίη ſine iota ſubſcr. Ald. Κρείῳ δ' — B. 109. τίκεν ἐν Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. marg. τίκε ἐν B. 109. 377. πᾶσαισι Trinc. Steph. marg. ὅς τε πάσῃσι B. 109. 379. Ἀργέσην, Ζέφιρον Ald. Ἀργέσην, Ζέφυρον B. 109. τε λαιψηρ. Iunt. 1. 2. Steph. marg. ἰψηροκέλευθον Trinc. Βορέην λαιψηροκέλευθον Ald.

374. Ὑποδμηθεῖσ'] Nonnullae Edd. habent ὑπευνηθεῖσ', ſed ex MSS. reſtitui ὑποδμηθεῖσ', quae vox paſſim vſurpatur ab Heſiodo. *Rob.*

375. Κρείῳ δ' Εὐρυβίη καὶ τὰ ἑξῆς] Crius et Eurybie, eorumque filii Aſtraeus, Pallas et Perſes, neque ex rerum natura, neque ex priſca Hiſtoria male intellecta nati videntur, ſed ex cerebro Poetarum, data opera mentientium; ex quo nata et pleraque nomina Nympharum, quae ab *Heſiodo* recenſita ſunt. Matrimoniorum cauſa, videntur partim haec ficta, ne Deabus notiſſimis deeſſent mariti; nam tres Deas tribus Crii filiis poſtea collocat noſter Poeta. *Clericus.*

Κρίῳ δ' Εὐρυβίη τίκ]εν] Scribo κρείῳ. ſupra κοῖόν τε κρεῖον τε etc. a κρέῳ regno κρείῳ, κρεῖος. *Guietus.*

377. Ὅς καὶ πᾶσι μετέπρεπεν] Scribe ὃς πάσῃσι μετέπρεπεν. *Guietus.*

378. Ἀστραίῳ δ' Ἠὼς ἀνέμους τέκε] Quia venti ex alto flant, et quia aſtra alta ſunt, videntur *Aſtraei* filii fingi; Aurorae vero, quae ex terra oritur, quia terram verrunt et perflant. *Clericus.*

379. Ζέφυρον, Βορέην τε καὶ Νότον] Mirum eſt cur *Heſiodus* Orientalem ventum omiſerit, cum nihilo ſit inferior reliquis ventis, et aptius dici poſſit Aurora natus, quam ceteri. Certum eſt enim in ampliſſimis maribus, ſurgente Aurora, vehementiorem ſubſolanum

Καὶ Νότον, ἐν φιλότητι θεῷ θεὰ εὐνηθεῖσα.
Τὰς δὲ μετ' ἀέρα τίκ]εν Ἑωσφόρον ἠριγένεια,
Ἄστρα τε λαμπετόωντα τὰ τ' οὐρανὸς ἐστεφάνωται.
Στὺξ δὲ τέκ' Ὠκεανῷ θυγάτηρ, Πάλλαντι μιγεῖσα,
Ζῆλον καὶ Νίκην καλλίσφυρον ἐν μεγάροισι,
Καὶ Κράτος, ἠδὲ Βίην, ἀριδείκετα γείνατο τέκνα,
Τῶν οὐκ ἔστ' ἀπάνευθε Διὸς δόμος, οὐδέ τις ἕδρη,

Et Notum, in concubitu cum Deo Dea congressa.
Post hos vero Aurora stellam peperit Luciferum mane genita,
Astraque fulgentia quibus coelum cinctum est.
Styx vero peperit Oceani filia, Pallanti mista,
Zelum et Nicen formosam, in aedibus,
Et Robur, atque Vim, praeclaros peperit filios,
Quibus non est seorsim a Ioue domus, nec vlla sedes,

380. θεὰ θεῷ Iunt. 1. 2. Trinc. 381. Ἑωσφόρος B. 109. 383. δ' ὑτεκτεν Iunt. 1. 2. 384. Νείκην B. 109. Iunt. 1. 2. πολύσφυρον Iunt. 1. 2. ἐκ μεγαρ. est in ed. Cler. et Rob. Melius in Graev. et Krebs. ἐν μεγ. quod restituimus. 386. ἀπάνευθεν Iunt. 1. 2.

num sentiri. Sed Physicus non erat *Hesiodus*, neque in suis figmentis accuratus, certarumve legum obseruans. Vide ad v. 870. *Clericus.*

381. Τὰς δὲ μετ' ἀέρα τίκ]εν Ἑωσφόρον.] Mirum est Auroram matrem dici Luciferi et stellarum, cum, Aurora apparente, obscurentur, et paullo post oculos fugiant. Si accuratus esset *Hesiodus*, suspicarer Ἠῶ dici non matutinum sed vespertinum crepusculum, quod et Luciferum et cetera astra coelo inducere videtur. *Clericus.*

383. Στὺξ] A σύγω, σύγέω, συγὶς, σὺξ. Odium. *Guietus.*

Στὺξ] Intelligendi sunt accolae huius fontis, qui fuit in Arcadia. Hi auxilium Ioui tulerunt, et contra patrem bellaturo ex Arcadia primi adfuerunt. De fonte ipso agemus ad v. 775. vbi pluribus describitur. *Clericus.*

384. Ζῆλον καὶ Νείκην καὶ τὰ ἑξῆς] Sunt quidem nomina a Poeta pro arbitrio Stygis liberis imposita; sed ex quibus colligere liceat fortissimos viros ex Arcadia ad Iouem veniisse, qui non paruum momentum attulerint ad victoriam, et qui deinde satellites Iouis fuerint. *Clericus.*

386. Τῶν οὐκ ἔς'] Allegoria perquam splendida et sublimi omnipotentiam Dei significat Poeta, quem sequitur Callimachus

Οὐδ' ὁδὸς, ὅππη μὴ κείνοις θεὸς ἡγεμονεύει.
Ἀλλ' αἰεὶ παρ' Ζηνὶ βαρυκτύπῳ ἑδριόωνται·
Ὡς γὰρ ἐβούλευσε Στὺξ ἄφθιτος, Ὠκεανίνη,
Ἤματι τῷ, ὅτε πάντας Ὀλύμπιος ἀστεροπητὴς
Ἀθανάτους ἐκάλεσσε θεὰς ἐς μακρὸν Ὄλυμπον.
Εἶπε δ', ὃς ἂν μετὰ εἷο θεῶν Τιτῆσι μάχοιτο,
Μή τιν' ἀποῤῥαίσειν γεράων, τιμὴν δὲ ἕκαστον

Neque via, qua non illis Deus praeit:
Sed ſemper apud Iouem grauiter tonantem ſedem habent,
Sic enim conſuluit Styx incorruptibilis, Oceani filia,
Die illo, quando omnes Olympius fulgurator
Immortales vocauit Deos ad latum Olympum.
Dixit autem, quod quisquis vna ſecum Deorum contra Titanas pugnet,
Nulli ſe ademturum praemia, ſed honorem quemque

387. ὅποι Iunt. 1. 2. 388. ἑδριόωνται B. 109. 389. Ὠκεανίννη Trinc. Ὠκεανίνη Ald. 391. ἐκάλεσε Trinc. μακάρων Trinc. 392. Ἔπε' Ald. τιτῆσι Ald. 393. ἀποραίσειν Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. ἀπηβαίσειν Heinſ. γεράων Iunt. 2.

chus in hymno in Iouem: Σή τε Βίη, τό τε Κάρτος, ὃ καὶ πέλας εἴσαο δίφρου. Similis deſcriptio apud Miltonum occurrit, vbi Meſſiae Victoriam comitem adiungit — At his right hand Victory Sate eagle wing'd — *Rob.*

387. Ἡγεμονεύει] An ἡγεμονευοι? hoc eſt, via qua non illi Iouem ſequantur, comitentur. *Guietus.*

391. Ἀθανάτους ἐκάλεσσε θεὰς] Deos hic a Titanibus diſtinguit *Heſiodus*, quamuis Dii a Titanibus nati ſint; quod Iupiter victor pluris factus ſit, vna cum ſuis, quam Saturnus et qui ei fauebant; qua de cauſa nomen *Deorum* retulerunt, veluti κατ' ἐξοχήν. De eorum pugna poſtea dicemus. *Clericus.*

393. Μή τιν' ἀποῤῥαίσειν] Scribo ἀπορῥήσειν, pro ἀποῤῆσειν, metri cauſa. *Guietus.*

Μή τιν' ἀποῤῥαίσειν γεράων] Iis qui honores obtinuerant, apud Coelum aut Saturnum, ſimiles promiſit Iupiter, ſi in partes ſuas tranſirent, et nouis praemiis ſe affecturum eos, quos nullo loco habuerat Saturnus; quibus pollicitationibus, multos in partes ſuas pertraxit. Haec omnia clare oſtendunt homines fuiſſe, qui hominibus bellum inferrent, et ſollicitarent aduerſariorum auxilia ad defectionem, ſpe praemiorum. *Clericus.*

Ἐξέμεν ἣν ταπάρος γε μετ' ἀθανάτοισι θεοῖσι·
Τὸν δ' ἐφαθ', ὅσις ἄτιμος ὑπὸ Κρόνῳ ἠδ' ἀγέρασος,
Τιμῆς καὶ γεράων ἐπιβησέμεν ἣ θέμις ἐστί.
Ἦλθε δ' ἄρα πρώτη Στὺξ ἄφθιτος Οὐλυμπόνδε
Σὺν σφοῖσι παίδεσσι, φίλῳ διὰ μήδεα πατρός.
Τὴν δὲ Ζεὺς τίμησε, περισσὰ δὲ δῶρα ἔδωκεν.
Αὐτὴν μὲν γὰρ ἔθηκε θεῶν μέγαν ἔμμεναι ὅρκον,
Παῖδας δ' ἤματα πάντα ἑοὺς μεταναιέτας εἶναι.
Ὣς δ' αὔτως πάντεσσι διαμπερὲς, ὥσπερ ὑπέστη,
Ἐξετέλεσσ'· αὐτὸς δὲ μεγα κρατεῖ, ἠδὲ ἀνάσσει·
Φοίβη δ' αὖ Κοίῳ πολυήρατον ἦλθεν ἐς εὐνήν·

Habiturum, quem antea inter immortales Deos. [munis,
Illum etiam dixit, qui honoris expers fuerit ſub Saturno et im-
Ad honores ac praemia proiecturum, vt aequum eſt.
Venit autem prima Styx incorruptibilis in Olympum
Cum ſuis filiis, ſui per conſilia patris.
Illam vero Iupiter honorauit, eximia quoque dona dedit.
Eam enim conſtituit Deorum magnum vt ſit iusiurandum,
Filii autem diebus omnibus ſui inquilini vt ſint.
Similiter etiam omnibus prorſus, ſicuti pollicitus erat,
Perfecit: ipſe autem praepotens eſt, atque imperat.
Phoebe porro Coei periucundum venit ad torum;

395. ἔφατ' Ald. Iunt. 1. 2. Steph. 397. ἄφθιτον B. 109. Trinc. 398. σφόσι Ald. σφῆσι B. 109. 401. δῶ B. 109. Trinc. 402. Ὅς ed. Cler. et Rob. ſed Ald. Ὡς vt et Graeu. et Krebſ. id recepimus. διαμερὲς Iunt. 2. 403. ἠδ' Ald. Iunt. 1. Trinc.

398. Σὺν σφίσι παίδεσσιν] ΣΦοῖσιν. πατρὸς] Ὠκεανῦ ſcilicet. *Guietus.*

401. Μεταναιέτας εἶναι] Διωρισμὸς, vt τροπὰς, κέρας. μεταναιέτης, vt μέτοικος. *Guietus.*

404. Φοίβη δ' αὖ Κοίῳ πολυήρατον ἦλθεν ἐς εὐνήν] Cum inter poſteros huius Phoebes fuerint Numina fatidica, et quae vaticiniis praeeſſe credebantur; exiſtimarim, Phoeniciis litteris, ſcribi poſſe nomen eius hoc modo פה־בה phe-bah, *os in illa*, nimirum, os fatidicum; nam Phoenicia Lingua *os Dei* eſt oraculum, et *conſulere os Dei*, eſt conſulere oraculum. *Aeſchylus* in Eumenidibus, poſtquam dixit primum Terram, deinde Themin Oraculo Delphico praefuiſſe, ſic pergit:

— ἔν

Κυσσαμένη δ' ἤπειτα θεὰ θεῷ ἐν φιλότητι,
Λητὼ κυανόπεπλον ἐγείνατο μείλιχον αἰεὶ,
Ἤπιον ἀνθρώποισι καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσι,
Μείλιχον ἐξ ἀρχῆς, ἀγανώτατον ἐντὸς Ὀλύμπου.
Γείνατο δ' Ἀστερίην εὐώνυμον, ἣν ποτε Πέρσης

Grauida vero facta deinde Dea Dei in concubitu,
Latonam caeruleo peplo peperit blandam semper,
Mitem hominibus atque immortalibus Diis,
Suauem ab initio, inprimis hilarem intra Olympum.
Peperit insuper Asteriam claram, quam olim Perses

405. θεῶν B. 109. 409. περσεὺς B. 109.

—— ἐν δὲ τῷ τρίτῳ
Λάχει θελκόσης, ἐδὲ πρὸς βίαν τινὸς,
Τιτανὶς ἄλλη, παῖς χθονὸς, καθέζετο
Φοίβῃ· δίδωσιν δ' ἡ γενέθλιον δόσιν
Φοίβῳ, τὸ Φοίβης δ' ὄνομ' ἔχει παρώνυμον:
Tertia vero sortitione, volente ea, nec vi vllius allata, Titanis alia filia Telluris, consedit Phoebe; donauit vero haec natali munere Phoebum, qui nomen habet ad Phoebes nomen accedens. Clericus.

Hic versus spurius est, et delendus. *Gaietus.*

406. Λητὼ κυανόπεπλον] Nomen forte habuit a לוט *lout*, hoc est, magicis carminibus vti, לטא *lita*, vel *leto*. Apollo certe et Diana huius liberi magicarum artium periti fuisse dicuntur easque docuisse alios. Circe, filia Solis seu Apollinis, nobilissima etiam fuit venefica. *Clericus.*

408. Μείλιχον ἐξ ἀρχῆς, ἀγανώτατον ἐντὸς Ὀλύμπου] Iam ante louem. *Clericus.*

Μείλιχον ἐξ ἀρχῆς] Hunc versum spurium esse existimat Gaietus, hanc opinor ob causam, quia τὸ μείλιχον geminatum redundare videtur. Atqui nesciebat ὁ κριτικώτατος, quanta huic figurae vis et venustas insit, vtque amplificet, et illustret orationem. Vide Ciceronem de Orat. l. 3: et Quintil. de Inst. Orat. l. 9. Omni certe caret venustatis sensu, qui non extemplo persentit, quanto maior et pulchrior exhibetur Latonae benignitas per huiusce vocis repetitionem. Eadem indole Ouidius deam hanc praeditam describit, eamque inhospitales Lycios mitissima oratione compellantem introducit, *Quem non blanda Deae potuissent verba mouere?* Metam. l. 6. *Rob.*

409. Γείνατο Ἀστερίην] Phoenicie הסחירה *hassethirah* latentem

Ἠγάγετ' ἐς μέγα δῶμα, φίλην κεκλῆσθαι ἄκοιτιν. 410
Ἡ δ' ὑποκυσσαμένη Ἑκάτην τέκε, τὴν περὶ πάντων

Duxit in amplam domum, sua vt esset vxor.
Illa autem grauida facta Hecaten peperit, quam super omnes

410. Ἠγάγετ' ὡς B. 109.

tentem significat, quod nomen non male conueniat filiae veneficae; quae mulieres omnia clam faciunt. Hoc ipsum nomen fuit Insulae Deli, dum latuit, vnde colligere licet veram esse allatam Etymologiam. *Callimachus*, in Hymno εἰς Δῆλον, ita insulam compellat, v. 37.

— — ἄνομα δ' ἦν σοι
Ἀστερίη τοπαλαιὸν, ἐπεὶ βαθὺν ἦλαο τάφρον
Οὐρανόθεν φεύγουσα Διὸς γάμον, ἀσφάραγον ἴσην.

Nomen autem erat tibi Asterie olim, quoniam profundam insiluerας fossam, coelitus fugiens Iouis concubitum astro similis. Videtur voluisse *Callimachus* Deam *Asteriam* in insulam fuisse mutatam, primum quidem sub aqua latentem, deinde δῆλον *conspicuam* factam. *Clericus.*

Ἦν ποτε Πέρσης ἠγάγετ' ἐς μέγα δῶμα] Suspicor *Persam* vocari virum huiusce veneficae, quod inaudiuisset iam *Hesiodus* Persas esse veneficiis ac magicis artibus summopere deditos, qua de re vide Lib. II. *Th. Stanleii Philosophiae Orientalis.* Clericus.

410. Φίλην κεκλῆσθαι ἄκοιτιν] τὸ κεκλῆσθαι pro τῷ εἶναι frequentissime vsurpatur, praecipue vero apud poetas. Τῷ δέ κε νικήσαντι φίλη κεκλήσῃ ἄκοιτις, Il. γ, 138. Καὶ ἕνεκά σὴ παράκοιτις κέκλημαι. Il. δ, 61. *Rob.*

411. Ἑκάτην τέκε] Dicta est a Phoenicibus haec Dea אחתא aut אחתה *echatha*, hoc est, *vnica*, qua de causa ab *Hesiodo* v. 426. dicitur μονογενὴς *vnigenita.* Haec Dea, vt notissimum est, credebatur esse Numen, quod insideret Lunae, miscebaturque cum Diana, et praeesse magicis artibus putabatur. Videntur Phoenices ita eam vocasse, quia Luna sola existimabatur esse in coelo sui generis; cum maximus, post Solem, Planetarum esse censeretur, quod maxima appareat. Tum crediderunt eam magicis sacris praeesse, quia noctu fiunt, inspectante veluti Luna. Solebant Graeci, vnoquoque mense, cum Luna esset noua, in compitis, coenam apponere, quae vocabatur *coena Hecatae*, et a pauperibus auferebatur. *Aristophanes in Pluto*, p. 63. Ed. Maioris Geneuensis, de Hecate:

— — Φησὶ γὰρ αὕτη
Τὰς μὲν ἔχοντας καὶ πλουτοῦντας δεῖπνον κατὰ μῆνα προσάγειν,

Τὰς

Τὰς δὲ πένητας τῶν ἀνθρώπων ἁρπάζειν πρὶν καταθεῖναι.

Ait enim ipſa, qui habent, et diuites ſunt, eos coenam vnoquoque menſe offerre, pauperes vero homines rapere, ferme anzequam ſit appoſita. Vbi ita habet Scholiaſtes: Τὴν ἐν ταῖς τριόδοις ἑτίμων τοπαλαιὸν, διὰ τὸ τὴν αὐτὴν σελήνην, καὶ Ἀρτέμιδα καὶ Ἑκάτην καλεῖσθαι. Κατὰ δὲ νεμηνίαν οἱ πλέσιοι δεῖπνον ἑσπέρας, ὡς θυσίαν, τῇ Ἑκάτῃ προσάγοντες ἐπὶ ταῖς τριόδοις ἑτίθεν· οἱ δὲ πένητες ἤρχοντο πεινῶντες, καὶ ἔσθιον αὐτὰ, καὶ ἔλεγον ὅτι ἡ Ἑκάτη ἔφαγεν αὐτά: *quam in triuiis olim colebant, quia eandem vocabant Lunam, Dianam et Hecaten. Noua Luna, diuites veſperi coenam, quaſi ſacrificium Hecatae offerentes, in compitis ponebant. Pauperes vero veniebant eſurientes, et eam comedebant, dicebantque Hecaten comediſſe.* Quae hunc in locum tranſtulimus, duabus de cauſis; primum vt conſtet hinc ſtudioſiſſime cultam hanc fuiſſe Deam, ex conſilio *Heſiodi*; deinde vt intelligatur locus Eſaiae Prophetae, de hoc Numine; ex quo loco colligimus ſimili ratione, apud Orientales, cultam Hecaten fuiſſe. Ita loquitur Cap. LXV, 11. *Vos qui deſeritis Iehouam, obliti montis ſanctitatis meae, inſtruentes* לגד laggad *menſam et implentes* למני lamni *libamen.* Ex quopiam idiomate Orientalium Dialectorum, videtur pro ח eſſe ג, adeo vt גד ſit idem ac חד aut אחתא vel חתא *echatha*, nam haec omnia *vnam* ſignificant, niſi forte ſit legendum לחד *labhad.* Certe Numen quoddam, apud eundem Prophetam, vocatur in Cap. ſequente אחת *ehhath.* Sic loquitur v. 17. *Qui purificant ſe in hortis poſt* אחת *ehhath*; ſic enim Maſſorethae legunt. Sequens vox מני *mni*, plane eadem eſt, ac vox Graeca μὴν *menſis*, vnde dicta μήνη *Luna.* Reſpicit Propheta ad coenas illas, vnoquoque menſe Hecatae oblatas, quaſi Numini Menſium praeſidi; notum enim eſt, apud Orientales, menſes fuiſſe Lunares. Huc reſpexiſſe videtur vetus Scriptor libri ſuppoſititii, qui dicebatur κήρυγμα Πέτρε, *praedicatio Petri*; vbi inſimulabantur Iudaei, quaſi λατρεύοντες ἀγγέλοις, καὶ μηνὶ, καὶ σελήνῃ, *colentes Angelos, Menſem et Lunam.* Locus exſtat apud *Origenem* Tom. XIV. in Ioannem.

Praeter rationes allatas, ex quibus Hecatam Orientale Numen eſſe intelligimus, eſt ea alia ratio; quod, nimirum, ſol diceretur apud eoſdem populos חדד *bhadad*, hoc eſt, *vnus*, quo credibilius fit Lunam אחתא *ehhatha* dictam fuiſſe, hoc eſt, *vnam. Macrobius* Saturnalium Lib. I. c. 23. *Aſſyrii Deo, quem ſummum, maximumque venerantur, ADAD nomen dederunt. Eius nominis interpretatio ſignificat*

Ζεὺς Κρονίδης τίμησε· πόρεν δέ οἱ ἀγλαὰ δῶρα,
Μοῖραν ἔχειν γαίης τε καὶ ἀτρυγέτοιο θαλάσσης.
Ἡ δὲ καὶ ἀστερόεντος ὑπ' Οὐρανῷ ἔμμορε τιμῆς,
Ἀθανάτοις τε θεοῖσι τετιμένη ἐστὶ μάλιστα. 415
Καὶ γὰρ νῦν ὅτε που τὶς ἐπιχθονίων ἀνθρώπων
Ἕρδων ἱερὰ καλὰ κατὰ νόμον ἱλάσκηται,
Κικλήσκει Ἑκάτην· πολλὴ τέ οἱ ἕσπετο τιμὴ
Ῥεῖα μάλ', ᾧ πρόφρων γε θεὰ ὑποδέξεται εὐχάς·
Καί τε οἱ ὄλβον ὀπάζει· ἐπεὶ δύναμίς γε πάρεστιν. 420
Ὅσσοι γὰρ Γαίης τε καὶ Οὐρανῷ ἐξεγένοντο,
Καὶ τιμὴν ἔλαχον, τάων ἔχει αἶσαν ἁπάντων.

Iupiter Saturnius honorauit: dedit vero ei splendida dona,
Potestatem vt habeat terraeque et infructuosi maris.
Imo etiam stelligero a Coelo sortita est honorem.
Immortalibusque Diis honorata est maxime.
Etenim nunc quando alicubi aliquis terrestrium hominum
Faciens sacra fausta secundum patrios mores expiat,
Inuocat Hecaten: ingens vero eum sequitur honor
Facillime, cuius beneuola Dea suscipit preces:
Et illi diuitias largitur; nam facultas ei adest.
Quotquot enim Terra Coeloque prognati sunt,
Et honorem sorte acceperunt, illorum habet sortem omnium.

415. τε τιμένη Trinc. 417. ῥέζων Trinc. ἱλάσκηται Ald. 418. πολλὴ Trinc. 420. τε abest ab Ald. et Cler. reuocauit Rob. 421. Γαίης Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heins. et Rob. vulgo Γαίης.

ficat VNVS. Nihil esse corruptum puto, in loco *Macrobii*, neque audiuisse eum *Adad* pro *Achad*; nihil enim vetat, quin Dialecto quapiam Orientis חדד dixerint, quod Chaldaei solent חד *bhad*. Sed ad *Hesiodum* redeundum est. *Clericus.*

413. Μοῖραν ἔχειν γαίης τε] Hoc est, sortem. Maris et terrae potentem Lunam esse innuit. *Guietus.*

417. Κατὰ νόμον ἱλάσκηται] Placat. subintellige diuos. *Guietus.*

Ἕρδων ἱερὰ καλὰ] Hoc est, καλλιερῶν, hue *litans*, seu victimas mactans fausta portendentes, et recta dispositione viscerum Deam placatam ostendentes. Res est notissima. Itaque male vertunt *sacra honesta.* Clericus.

422. Αἶσαν ἁπάντων] Hoc est, sortem, potestatem, μοῖραν, vt sup. *Guietus.*

Καὶ

Οὐδέ τι μιν Κρονίδης ἐβιήσατο, οὐδέ τ' ἀπηύρα
Ὅσσ' ἔλαχεν Τιτῆσι μετὰ προτέροισι θεοῖσιν.
Ἀλλ' ἔχει ὡς τὸ πρῶτον ἀπ' ἀρχῆς ἔπλετο δασμός.
Οὐδ' ὅτι μουνογενὴς, ἧσσον θεὰ ἔμμορε τιμῆς,
Καὶ γέρας ἐν γαίῃ τε καὶ οὐρανῷ, ἠδὲ θαλάσσῃ·
Ἀλλ' ἔτι καὶ πολὺ μᾶλλον, ἐπεὶ Ζεὺς τίεται αὐτήν.
Ὧι δ' ἐθέλει μεγάλως παραγίνεται, ἠδ' ὀνίνησιν,
Ἔν τ' ἀγορῇ λαοῖσι μεταπρέπει, ὅν κ' ἐθέλῃσιν.
Ἡ δ' ὁπότ' ἐς πόλεμον φθισήνορα θωρήσσονται
Ἀνέρες, ἔνθα θεὰ παραγίνεται, οἷς κ' ἐθέλῃσι,
Νίκην προφρονέως ὀπάσαι, καὶ κῦδος ὀρέξαι.

Neque quidquam ei Saturnius per vim ademit, neque abstulit
Eorum, quaecumque sortita est Titanas inter priores Deos.
Sed habet sicut prius ab initio facta est distributio.
Nec quia vnigenita, minorem Dea sortita est honorem,
Et potestatem tam in terra ac coelo, quam in mari:
Sed insuper multo magis, quoniam Iupiter honorat illam.
Cui vero vult, magnifice praesto est, atque eum iuuat.
Inque concione inter homines eminet, quem voluerit.
Atque quando ad bellum exitiosum armantur
Viri, tum Dea adest quibus voluerit,
Victoriam promte vt praebeat, et laudem porrigat.

424. τετῆσι Iunt. I. 429. Ὧ δ' Ald. 430. Ἔν δ' Ald. Iunt. I. 2. Trinc. Steph. 431. ὅταν Trinc. θωρήσσοντο B. 169. 432. ἐθέλῃσιν Iunt. ἐθέλῃσι Ald. vt et v. 430. et 439.

Καὶ τιμὴν ἔλαχον] *Honor* hic est praemium a Ioue, post victoriam, iis qui eum adiuuerant datum; aut honor qui antea ab iis obtinebatur, et a Ioue confirmatus est. Cum ergo hoc Numen ante Iouem coleretur, fingaturque ab Hesiodo fauisse Ioui contra Saturnum; honor, quem antea obtinebat apud homines, illi relictus est. Sequentibus hoc aperte docet *Hesiodus*. Clericus.

Τέτων ἔχει αἶσαν ἁπάντων] Aliorum Deorum alii coelestes, alii terrestres, alii marini erant; aut parti dumtaxat coeli, terrae, aut maris praeerant. Sed Hecate omnibus illis vniuersi partibus aeque praefecta erat. Vide vss. 413. et 427. *Clericus*.

426. Ἧσσον θεὰ ἔμμορε τιμῆς] Minus honoris sortita est, et vers. sequ. καὶ γέρας subintellige ἧσσον. *Guietus*.

Μουνογενὴς] Vide dicta ad v. 411. *Clericus*.

440. Δυσ-

Ἐν τε δίκῃ βασιλεῦσι παρ' αἰδοίοισι καθίζει.
Ἐσθλὴ δ' αὖθ' ὁπότ' ἄνδρες ἀγῶνι ἀεθλεύωσιν,
Ἔνθα θεὰ καὶ τοῖς παραγίνεται, ἠδ' ὀνίνησι.
Νικήσας δὲ βίῃ καὶ κάρτεϊ, καλὸν ἄεθλον
Ῥεῖα φέρει, χαίρων τε τοκεῦσιν κῦδος ὀπάζει.
Ἐσθλὴ δ' ἱππήεσσι παρεστάμεν οἷς κ' ἐθέλῃσι,
Καὶ τοῖς οἳ γλαυκὴν δυσπέμφελον ἐργάζονται,
Εὔχονται δ' Ἑκάτῃ, καὶ ἐρικ]ύπῳ Ἐννοσιγαίῳ.
Ῥηϊδίως δ' ἄγρην κυδρὴ θεὸς ὤπασε πολλὴν·
Ῥεῖα δ' ἀφείλετο φαινομένην, ἐθέλουσά γε θυμῷ.
Ἐσθλὴ δ' ἐν σταθμοῖσι σὺν Ἑρμῇ ληϊδ' ἀέξειν,
Βουκολίας τ', ἀγέλας τε, καὶ αἰπόλια πλατὺ αἰγῶν,
Ποίμνας τ' εἰροπόκων γ' οἰῶν, θυμῷ γε θέλουσα,

Inque iudicio reges apud venerandos ſedet.
Bona inſuper quando viri in certamine colluctantur,
Ibi Dea et illis praeſto eſt, atque eos iuuat.
Qui vero vicerit virtute et robore, pulcrum praemium
Facile fert, laetusque parentibus gloriam dat.
Bona item equitibus adeſſe, quibus voluerit:
Et his qui caeruleum (mare) traiectu difficile exercent,
Votaque faciunt Hecatae, et valde ſonanti Neptuno.
Facile etiam praedam inclyta Dea dedit copioſam;
Facile vero abſtulit apparentem, volens ſaltem animo.
Bona praeterea in ſtabulis cum Mercurio pecus augere,
Armentaque boum, gregesque, et greges magnos caprarum,
Gregesque lanigerarum ouium, animo certe volens,

434. αἰδοίῃσι Trinc. 435. Ἐσθλοὶ R. S. 436. τοῖσι Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. 438. τοκεῦσι τε Ald. Iunt. 1. 442. κυδρὴ B. 109. Ald. Iunt. 1. Trinc. Steph. Com. Heinſ. 444. ἀΐξειν Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. atque ita ed. Rob. vulgo ἀΐξειν. 446. εἰροκόπων οἰῶν B. 109. γ' ἐθέλουσα Iunt. 2.

440. Δυσπέμφελον] Id eſt, δυσαϊῆ, δήσπνοον. *Guietus.*

Ἐργάζονται] Proprie *colunt.* Intellige piſcatores, qui ex maris prouentu viuunt, vt agricolae ex agrorum cultu, vnde deducta eſt metaphora. *Clericus.*

443. Ἐθέλουσά γε θυμῷ] Ἀθέλουσα ſcribo. a θέλω, ἀθέλέω, vt ἀπορέω, ἀθυμέω, et ſimilia. Nota vocem Graeciae redditam. *Guietus.*

447. Βει-

Ἐξ ὀλίγων βριάσει, καὶκ πολλῶν μείονα θῆκεν,
Οὕτω τοι καὶ μονογενὴς ἐκ μητρὸς ἐοῦσα,
Πᾶσι μετ' ἀθανάτοισι τετίμηται γεραέσσι.
Θῆκε δέ μιν Κρονίδης κερτοτρόφον, οἳ μετ' ἐκείνην
Ὀφθαλμοῖσιν ἴδοντο φάος πολυδερκέος Ἠοῦς.
Οὕτως ἐξ ἀρχῆς κερτοτρόφος· αἵ δέ τε τιμαί.
Ῥεία δ' ὑποδμηθεῖσα Κρόνῳ τέκε φαίδιμα τέκνα,
Ἑστίην, Δήμητρα, καὶ Ἥρην χρυσοπέδιλον,

Ex paucis copioſos, et ex multis pauciores reddit.
Adeo ſane etiam vnigenita ex matre cum ſit,
Omnibus inter Deos honorata eſt muneribus.
Fecit autem eam Saturnius altricem iuuenum, qui poſt eam
Oculis adſpexerunt lumen multa contuentis Aurorae.
Sic ab initio nutrix eſt puerorum: atque hi ſunt honores.
Rhea autem compreſſa a Saturno, peperit illuſtres liberos,
Veſtam, Cererem, et Iunonem aurea calceamenta habentem,

447. καὶ ἐκ Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. 451. Ὀφθαλμοῖσι Trinc. πολυδέρκεον Trinc. ἠῦς Ald. 453. Ῥεία Rob. vulgo Ῥείη. ὑποδμηθεῖσα Rob. et Trinc. in Cler. et Ald. καὶ δμηθεῖσα. 454. Ἰστίην Ald. Ἴστην Ald. Iunt. 1. Trinc. χρυσοπίδηλον B. 109.

447. Βριάσει] Ὀφέλλει auget. *Guietus.*

450. Θῆκε δέ μιν Κρονίδης κερτοτρόφον] Alios etiam Deos κερτοτρόφους conſtituerat Iupiter, vt liquet ex v. 346. Praeeſſe autem nutritioni puerorum Lunam non mirum videbitur, ſi in animum reuocemus intra novem aut decem *lunas*, ſeu menſes, formari et in lucem edi pueros. Hoc vnum accepit a Ioue, cetera omnia obtinebat μετὰ πρεσβυτέροισι θεοῖσι, *cum prioribus Diis*, hoc eſt, ſub Coelo et Saturno. Atque hoc eſt vltimum Numen prioris aetatis Deorum. *Clericus.*

454. Ἑστίην] *Veſta* dicitur a Latinis, praefixo Digammate Aeolico V vel F. Viri docti recte hoc nomen deducunt ἀπὸ τοῦ אש *eſch ignis*, aut, Syriaca inflexione, אשתא *eſchtha*. Notiſſimum eſt hanc Deam creditam praeeſſe *igni*, et *foco*. Eruditum de ea Syntagma ſcripſit *Iuſt. Lipſius*, qui adiri poterit. *Clericus.*

Δήμητρα] Δημητὴρ dicitur per contractionem, plenius vero Δηὼ μητὴρ. Si ſcribamus Phoenicie, דיא, deriuanda vox erit a radice די *dai*, quae ſignificat *ſufficientiam copiam*; nomen conuenientiſſimum huic Deae, quae inuentrix erat et praeſes frugum, imo vero omnium

Ἴφθιμόν τ' Ἀΐδην, ὃς ὑπὸ χθονὶ δώματα ναίει, 455

Fortemque Plutonem, qui sub terra domos incolit.

omnium fructuum; quorum prouentum augere, aut minuere credebatur, prout propitia erat, aut irata. *Callimachus* his versibus claudit hymnum, in honorem huius Deae:

— Φέρε δ' ἀγρόθι νόσιμα πάντα,
Φέρβε βόας, Φέρβε μᾶλα, Φέρε σάκχυν, οἶσε θερισμόν.
Φέρβε καὶ εἰράναν, ἵν' ὃς ἄροσε, κεἶνος ἀμάσῃ.
Ἵλαθί μοι τριλλιγε, μέγα κρείσσα Θεάων.

Refer ex agris matura omnia, pasce boues, pasce oues, fer spicam, fer messem. Foue pacem, vt qui arauit ille et metat. Propitia mihi sis, ter optata, magna regina Dearum. Historiam huius Deae multis prosequuti sumus Gallico sermone, Biblioth. Vniuersalis T. VI. *Clericus.*

Ἥρην] Phoenicie עירה *hira*, aut ערה *harah*, inter alia significata, *aemulam*, seu *zelotypam* sonat; qua nominis significatione, nulla aptius quadrare potest in Iunonem, quae perpetua zelotypia erga virum laborans describitur. Iupiter eam diserte vocat ζηλήμονα, *zelotypam*, apud *Callimachum*, Hymno in Dianam v. 30. Vide et Dial. Mercurii et Neptuni apud *Lucianum* T. I. vbi de natalibus Bacchi. *Clericus.*

455. Ἴφθιμόν τ' Ἀΐδην, ὃς ὑπὸ χθονὶ δώματα ναίει] In explicatione historica Fabulae Cereris, multis egimus de Plutone, ex qua pauca huc transferemus. I. Nomen eius Ἀΐδης aut ἄϊδης deducendum ex voce Phoenicia אד *ed* aut *ajid*, qua significatur *mors*, aut *exitium*; nec opus est monere quam apte hoc conueniat Numini, quod mortuis imperare credebatur. Ea de causa, *Hesiodus* id ita describit, Νηλεὲς ἦτορ ἔχον, *cor immisericors habens*, quia mors nemini parcit. Voce autem illa signari non locum, vt existimant Grammatici, qui ex α priuatiuo et εἴδω *video* deducunt, sed virum; liquet ex hac loquutione εἰς Ἀΐδα, in qua subintelligitur οἶκον, *in Aïdis domum*, aut simile quidpiam.

II. Epiri Regem fuisse statuimus, cuius rei prisca in historia, non obscura vestigia supersunt. Docet nos *Plutarchus*, in vita Thesei, descensum huius Heroïs in inferos, aliud nihil creditum fuisse, praeter iter in Epirum, ad *Aïdoneum* eorum tractuum Regem. Non potest quidem idem censeri ac Pluto, de quo nunc sermo est, cum Pluto aliquot saeculis ante Theseum vixerit. Verum hinc liquet, ex antiqua fama, vulgo persuasum fuisse Aidem in Epiro regnasse; quam vanam non fuisse sequentia etiam ostendent.

III. Cum

III. Cum Epirum dicimus, non intelligimus duntaxat regnum illud exiguum, cuius fines postea non late patuerunt; sed et finitimos aliquot tractus, cum regnorum fines, pro variis temporibus, diuersissimi fuerint. Plutonem statuimus, in iis oris, metalla exercuisse, vnde maximas sibi diuitias conflauerit. Hinc nata vniuersa eius fabula, quod particulatim ostendemus. 1. Fuisse in Epiro et Macedonia fodinas auri, argenti, ferri et aeris in earum regionum descriptione docuit *Strabo* 2. Hinc factum, vt Aïdes putaretur non mortuorum modo Rex, sed et Deus diuitiarum, vnde Πλούτων dictus est. 3. Qui tot fodinas haberet in ditione sua, eum non mirum est diuitiis praeesse creditum. 4. Mortuorum vero Deus habitus est, quia mortuorum sedes censebatur esse sub terra, sub quam aguntur fodinae; vnde fit vt non raro in Veterum scriptis inter se haec conferantur, et quasi vicina habeantur. Apud *Plautum*, in Captiuis Act. V. S. 4. sic loquitur adolescens e lapicidinis rediens:

Vidi ego multa saepe picta quae
Acherunti fierent,
Cruciamenta, verum enim vero
nulla adaeque est Acheruus,
Atque vbi ego fui, in lapicidinis.

Posidonius apud *Strabonem* Lib. III. p. 101. de Turditaniae fodinis: παρ' ἐκείνοις ὡς ἀληθῶς τὸν ὑποχθόνιον τόπον, ἀλλ' ὁ Ἅδης, ἀλλ' ὁ Πλούτων κατοικεῖ: *certe, apud eos, subterranea loca, non Hades, sed Pluton habitat.* Similiter quando cogitabant Poetae de regno mortuorum, vocabant Iouis et Neptuni fratrem *Aïdem*, aut *Hadem*; quando de diuitiis, *Plutonem*. *Plinius* Lib. XXXIII. c. 1. *Imus in viscera terrae, et in sede Manium opes quaerimus.* Paullo post de metallis: *illa nos premunt, illa nos ad inferos agunt.* 5. Potuit etiam Aïdes rex mortuorum haberi, quod permulti eorum, quos in fodinas demittebat, illic interirent; potuit credi poenas de miseris mortalibus exigere, quales describuntur in inferis, propter miserrimam hominum ad metalla damnatorum vitam. Digna sunt lectu, quae habet *Diodorus* Siculus, de fodinis Aegyptiorum Lib. III. p. 159. et Lib. V. p. 313. Posteriora tantum, breuitatis causa, proferam: οἱ κατὰ γῆς, inquit, ἐν τοῖς ὀρύγμασι, καὶ καθ' ἡμέραν καὶ νύκτα καταξαινόμενοι τὰ σώματα, πολλοὶ μὲν ἀποθνήσκουσι διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς κακοπαθείας· (ἄνεσις γὰρ οὐ παύλα τῶν ἔργων οὐκ ἔστιν αὐτοῖς, ἀλλὰ ταῖς τῶν ἐπισατῶν πληγαῖς, ἀναγκαζόντων ὑπομένειν τὴν δεινότητα τῶν κακῶν, ἀτυχῶς προιεντα τὸ ζῆν.) τινὲς δὲ ταῖς δυνάμεσι τῶν σωμάτων καὶ ταῖς τῶν ψυχῶν καρτερίαις ὑπομένοντες, πολὺν χρόνον ἔχουσι τὴν ταλαιπωρίαν. αἱρετώτερος γὰρ αὐτοῖς ὁ θάνατος ἐστι τοῦ ζῆν, διὰ τὸ μέ-

Νηλεὲς ἦτορ ἔχων· καὶ ἐρίκτυπον Ἐννοσίγαιον,
Ζῆνά τε μητιόεντα, θεῶν πατέρ' ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν,

Immite cor habens, et valde ſonantem Neptunum,
Iouemque ſapientem, Deorum patrem atque hominum,

456. αὐρίκτυπον B. 109. 457. μυτιόεντα Trinc.

γεθος τῆς ταλαιπωρίας: *dum ſub terra, in fodinis, horum corpora atteruntur, multi intereunt, propter nimiam vexationem. Neque enim remiſſio aut quies operum illis eſt, ſed praefectorum verberibus granitatem malorum ferre coguntur, quo fit, vt infelicem vitam amittant. Nonnulli qui robore corporum, animorumque patientia, laborem ſuſtinere poſſunt, longum in tempus aerumnas illas habent. Optabilior enim illis mors eſt, quam viuere, propter miſeriarum magnitudinem.* Qui imperant eiuſmodi hominibus vsque adeo miſeris, et ſolis lucem nunquam videntibus, illi merito dici queant, non viuis, ſed

— νεκύεσσι κατα χθονίοισιν ἀνάσσειν,

regnare in mortuos, qui ſunt ſub terra. Clericus.

456. Καὶ ἐρίκτυπον Ἐννοσίγαιον] Hoc eſt, Ποσειδῶνα, qui mari praeeſſe creditus eſt, quod claſſibus viuus id obtinuerit, atque inſulas occuparit. Dictus eſt פוסדאון *poſedon*, eius aetatis lingua, hoc eſt, *fractor nauium*. Ἐννοσιγαῖος eſt epitheton quo deſignatur Neptunus, ſeu maris Deus, quia mare procella concuſſum, videtur etiam ipſam terram concutere. *Clericus.*

457. Ζῆνά τε] Hoc eſt antiquiſſimum nomen Iouis, non Ζεὺς, eique apprime conuenit, cum Phoenicia Lingua זני *zanni* ſignificet *ſcortatorum*; quam appellationem iure merito Iupiter eſt adeptus, innumeris amoribus et ſtupris. *Clericus.*

Θεῶν πατέρ' ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν] Hic πατὴρ nomen eſt dignitatis, non naturae, ſignificatque Regem Deorum et Hominum. Sic apud *Homerum* paſſim vocatur, et promiſcue vſurpantur Ζεὺς πατὴρ et Ζεὺς βασιλεὺς, vt et apud reliquos omnes Poetas. Videtur, antiquiſſimis temporibus, vox πατὴρ *regem* ſignificaſſe, quod patres eſſent veluti *reges* familiae ſuae; cum homines nondum in ſocietates maiores coiviſſent. Haec ratio eſt cur Iupiter ſimpliciter quandoque *Pater* vocetur, apud Graecos et Latinos Poetas, vt apud *Homerum*, Iliad. Π, v. 250. vbi poſtquam Achilles duo a Ioue petiiſſet, quorum alterum duntaxat impetrauit, ita loquitur Poeta:

Τῷ

Τῆκαὶ ὑπὸ βροντῆς πελεμίζεται εὐρεῖα χθών.
Καὶτὰς μὲν κατέπινε Κρόνος μέγας, ὅσις ἕκαστος

Cuius et a tonitru concutitur lata terra.
Atque illos quidem deglutiebat Saturnus magnus, quicumque

Τῷ δ' ἕτερον μὲν ἔδωκε πατὴρ, ἕτερον δ' ἀνένευσεν.
Ei alterum dedit pater. alterum vero abnuit. Similiter *Virgilius* Georg. Lib. I. v. 121.

—— —— *Pater ipse colendi*
Haud facilem esse viam voluit.

Ad locum *Homeri* ita *Eustathius*: Ἀπολύτως πατέρα ἐν τούτοις λέγει ὡς ἀρχέτυπον. τοὺς γὰρ ἐν ἀνθρώποις πατέρας ἀφιδρύματα τοῦ τοιούτου πατρὸς Διὸς φασιν οἱ παλαιοί: *absolute Patrem vt archetypum in hisce dicit. Veteres enim dicunt patres inter homines esse exempla huiusmodi patris Iouis.* Veteres illi, quicumque sint, fallebantur; nam erant patres ante Iouem, Coelus, Saturnus, et alii Dii, quos memorauit *Hesiodus*. Ab hominibus translata ea vox est ad Deos illos, quia homines prius fuerunt, quam eiusmodi Dii. Plura exempla, ex quibus constat *pater* esse dignitatis vocabulum, vide apud *Adr. Turnebum*, in Aduersariis Lib. XIII. c. 8. Si prima origo vocis quaeratur, deriuandum crediderim a prisca radice פטר *patar*, quae apud Arabas et Aethiopas, significat *condidit, creauit*, vnde פטיר *patir* est creator. *Clericus.*

458. Τοῦ καὶ ὑπὸ βροντῆς καὶ τὰ ἑξῆς] Postquam Iouem miscuerant cum summo Numine, ei fulmina tribuerunt; quae cum et e nubibus mittantur, et a causa ignota oriantur, Numinis manu mitti credebantur. Antiquiori aeuo, non dubitabant

* *Iuppiter, an venti discussa nube tonarent,*

sed horrendum illum fragorem Deo ipsi acceptum ferebant. *Clericus.*

459. Καὶ τὰς μὲν κατέπινε Κρόνος μέγας] Scimus quibus allegoriis Graeculi hoc Saturni factum interpretari et ad commodum sensum redigere conati sint; sed omnia sunt somnia, antiquitatis, rationisque suffragiis destituta. Si rem ipsam expendamus, veteremque Saturniae aetatis Linguam consulamus, facile intelligemus Saturnum, ne a liberis suis solio deiiceretur, ex quo ipse patrem deturbauerat, eos in carcerem coniecisse; vnde postea egressi, quod timuerat perfecerunt, vt in sequentibus docet *Hesiodus*. Ex ventre nihil egreditur praeter excrementa; a morte nihil prorsus redit. Itaque quoniam *deglutiti* illi liberi Saturni redierunt, eos neque vere *deglutitos*, ne-

* Quaerentem hoc inducit Pythagoram *Ouidius* Metam. XV.

Νηδύος ἐξ ἱερῆς μητρὸς πρὸς γόνατ' ἴκοιτο·
Τὰ φρονέων, ἵνα μή τις ἀγαυῶν οὐρανιώνων
Ἄλλος ἐν ἀθανάτοισιν ἔχῃ βασιληΐδα τιμήν.
Πεύθετο γὰρ Γαίης τε καὶ Οὐρανοῦ ἀστερόεντος,
Οὕνεκά οἱ πέπρωτο ἐῷ ὑπὸ παιδὶ δαμῆναι,
Καὶ κρατερῷ περ ἐόντι, Διὸς μεγάλου διὰ βουλάς.

Ex vtero ſacro matris ad genua venerat:
Haec agitans, ne vllus clarorum filiorum Coeli
Alius inter Immortales haberet regium decus.
Audierat enim ex Terra, et Coelo ſtellis micante,
Quod ſibi fatale eſſet ſuo a filio domari,
Quamuis robuſto, Iouis magni per conſilia.

462. ἔχοι Ald. Iunt. 1. 2. Trinc.

que occiſos oportet fuiſſe. Error Poetarum natus eſt ex voce ambigua, quae et *deglutire* et *abſcondere* ſignificat. Ea eſt radix בלע *balab*, quae vtrumque ſignificatum obtinet; et quam cum hic κρύπτειν vertere debuiſſent Graeci, tranſtulerunt καταπίνειν. Quod autem dicimus *Saturnum* abdidiſſe liberos in carcerem, id iis mirum non erit, qui legerint ſimile quid a Coelo factum eſſe; qua de re vide dicta ad vſſ. 156. et 158. *Clericus.*

464. Οὕνεκά οἱ πέπρωτο] Veteres Poetae Τύχην ignorabant, nouerant πεπρωμένην, ſeu μοῖραν, hoc eſt, fatum; ſed nec immutabile putabant, nec Deos, quaſi immutabile credidiſſent, ſeſe gerentes inducebant, vt liquet ex hoc *Heſiodi* loco. Vide et *Aul. Gellium* Noct. Att. Lib. XIII. c. 1. Interea hinc colligere licet ab antiquiſſimis temporibus notum fuiſſe, eſſe neſcio quam Naturam ſuperiorem ipſis Diis, qui colebantur, ex cuius immutabili voluntate pendebant; quia, nimirum, Dii illi immortales fuerant, diuinae Prouidentiae ſubiecti, quemadmodum ceteri homines. Poſtea haec Stoici mirum in modum incruſtarunt, diſputationibus ſuis de Fato. Grammatici interpretantur πεπρωμένην, quaſi πεπερατωμένην, hoc eſt, περωρισμένην, *praefinitam*, nam περατόω eſt *finio*, ἀπὸ τοῦ πέρατος, *finis*. Subintelligitur βουλή, quemadmodum poſt *fatum* ſubintelligendum *conſilium*. *Clericus.*

465. Διὸς μεγάλου διὰ βουλάς] Additio inutilis, nam hoc ipſum dictum eſt ſuperiori verſu. Verum antiquiſſimi Poetae non numerant voces. Vide verſum ſequentem, quem confer cum 459. *Clericus.*

466. Καὶ

Τῷ ὄγε δὴ ἀλαοσκοπιὴν ἔχεν, ἀλλὰ δοκεύων
Παῖδας ἐὸς κατέπινε· Ῥέην δ' ἔχε πένθος ἄλαστον.
Ἀλλ' ὅτε δὴ Δί' ἔμελλε θεῶν πατέρ' ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν
Τέξεσθαι, τότ' ἔπειτα φίλους λιτάνευε τοκῆας
Τὼς αὐτῆς, Γαῖάν τε καὶ Οὐρανὸν ἀστερόεντα,
Μῆτιν συμφράσσασθαι ὅπως λελάθοιτο τεκοῦσα
Παῖδα φίλον, τίσαιτο δ' ἐρινῦς πατρὸς ἑοῖο
Παίδων, ὃς κατέπινε μέγας Κρόνος ἀγκυλομήτης.
Οἱ δὲ θυγατρὶ φίλῃ μάλα μὲν κλύον ἠδ' ἐπίθοντο,
Καί οἱ πεφραδέτην ὅσα περ πέπρωτο γενέσθαι
Ἀμφὶ Κρόνῳ βασιλῆϊ καὶ υἱέϊ καρτεροθύμῳ.
Πέμψαν δ' ἐς Λύκτον, Κρήτης ἐς πίονα δῆμον,

Ideoque hic non vanam ſpeculationem habuit, ſed inſidias ſtruens
Filios ſuos deuorabat: Rheam autem tenebat luctus grauis.
Sed quando iam Iouem erat Deorum patrem atque virorum
Paritura, iam tum caris ſupplicabat parentibus
Suis, Terraeque, et Coelo ſtellato,
Conſilium vt conferrent, quo pacto clam pareret
Filium carum, et vlciſceretur furias patris ſui
Contra filios, quos deuorauerat ingens Saturnus verſutus.
Illi vero filiae dilectae auſcultarunt et morem geſſerunt,
Et ei commemorarunt, quaecumque fatis conſtitutum eſſet fieri
Circa Saturnum regem, et filium magnanimum.
Miſerunt autem in Lyctum, Cretae in pinguem tractum,

468. δὴ δ' Iunt. 2. 469. τεύξεσθαι Trinc. 470. αὐτῆς Ald.
471. συμφράσασθαι P. 109. 472. ἐρινῦς Ald.

465. Καὶ κρατερῷ περ ἐόντι, Διὸς μεγάλα διὰ βουλάς] Hic verſus nothus videtur. *Guietus.*

471. Μῆτιν συμφράσσασθαι] Conſilium vt conferrent. *Guietus.*

472. Πατρὸς ἑοῖο] An ἀνδρὸς ἑοῖο? hoc eſt, viri ſui, Saturni furentis. placet. verſu ſequ. παίδων ſubintellige ἔνεκα. *Guietus.*

475. Καί οἱ πεφραδέτην] Et ei declararunt. *Guietus.*

477. Λύκτον] *Homerus* Λύττον vocauit, vt docet *Strabo* Lib. X. quamuis Codices noſtri habeant Λύκτον, non aliter ac apud *Heſiodum*. Vide *Iſ. Caſaubonum* ad *Strabonem*, qui tamen Caſaubonus perperam abit a *Strabone*. Λύττον vera eſt lectio, vt ex hac hiſtoria colligere licet. Rhea enim *latibulum*

Ὁππότ' ἄρ' ὁπλότατον παίδων ἤμελλε τεκέσθαι,
Ζῆνα μέγαν· τὸν μέν οἱ ἐδέξατο Γαῖα πελώρη
Κρήτῃ (ἐν) εὐρείῃ τραφέμεν ἀτιταλλέμεναί τε. 480
Ἔνθα μὲν ἶκτο φέρουσα θοὴν διὰ νύκτα μέλαιναν,
Πρώτην ἐς Λύκτον. κρύψεν δέ ἑ χερσὶ λαβοῦσα
Ἄντρῳ ἐν ἠλιβάτῳ, ζαθέης ὑπὸ κεύθεσι γαίης,

Cum minimum natu filiorum esset paritura,
Iouem magnum: hunc quidem sibi suscepit Terra vasta
In Creta lata educandum et delicate enutriendum.
Tum quidem peruenit ferens celerem per noctem nigram,
Primum ad ipsam Lyctum: abscondit autem ipsum manibus
Antro in excelso, diuinae sub latebris terrae, [prehensum

479. δέξατο Trinc. 480. ἐν delet Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Stephanus includit Comm. τρέφεμεν Trinc. 481. μὲν B. 109. 482. πρῶτον Ald. Iunt. 1. 2. κρύψε Ald. Iunt. 1. 2. 483. ζαθέοις B. 109.

tibulum quaerebat, hoc est Phoenicie לטון *lytton*, aut לוטן *louton*, a radice לוט quae significat *occultauit*, vt et לאט apud Hebraeos. Huc accedunt nummi antiqui Lyttorum, in quibus hoc oppidum dicitur ΛΥΤΤΙΟΝ. Vide illustrem ac eruditum virum *Ezech. Spanhemium* in Hymnum Callimachi in Apollinem v. 33. *Strabo* docet Gortynam centum Stadiis a Lytto abesse, Lyttum vero a mari Libyco octoginta. pag. 328. Ed. Genev. *Is. Casauboni.* Clericus.

Δῆμον] *Tractum* vertimus, non *populum*, propter adiunctum Epithetum; quod tractui melius conuenit, quam populo. Δῆμος, *tractus* dictus est ab אדמא *adama*, terra; deinde tractus incolae ea voce significati. *Clericus.*

477. Πέμψαν δ' ἐς Λύκτον] Scilicet αὐτήν. *Guietus.*

481. Ἔνθα μὲν ἶκτο] Hic cum duobus sequentibus sunt nothi. *Guietus.*

482. Πρώτην ἐς Λύκτον] Cum *Rhea* Lyttum, mediterraneam vrbem, itura, appulisset in Cretam, peperit antequam eo perueniret; atque ex eo loco delatus primum infans est Lyttum a Cretensibus; (nam *terra* sunt *incolae terrae*) deinde translatus in montem Aegaeum, procul situm a Lytto. Hoc indicat vox πρώτην, quae ridicule abundaret, nisi δεύτερον, *secundum*, alio translatus fuisset Iupiter. Hoc obseruamus, quia non est a viro doctissimo animaduersum. *Clericus.*

484. Αἰ-

Αἰγαίῳ ἐν ὄρει πεπυκασμένῳ ὑλήεντι.
Τῷ δὲ σπαργανίσασα μέγαν λίθον ἐγγυάλιξεν 485

Aegeo in monte denſo ſyluoſo.
Huic autem faſciis inuolutum magnum lapidem in manus dedit

484. Αἰγαίῳ ἐν ὄρει] Recte idem vir eruditiſſimus ita legendum eſſe animaduertit, ex Scholiaſte, et collem Idaei montis intelligendum. Iupiter aut ab hoc monte, aut a clypeo caprae pelle tecto, dictus eſt αἰγίοχος, hoc eſt, aut *habitans Aegaeum montem*, aut *habens Aegidem*, ſeu clypeum quem dixi. Non poſſum tamen non obiter Lectorem monere de ambiguitate vocis Phoeniciae צבאות *zſebaoth*, quae et *exercitus*, et *capreas* ſignificat, et coniungi ſolet ab Hebraeis cum nomine Dei, qui dicitur יהוה צבאות *jahvoh zſebaoth*; quae poſſunt verti *Iahvoh caprearum*, aut *Iahvoh exercituum*. An perperam verterunt Graeci loquutionem Phoeniciam, vt de ſummo ſuo numine dicerent, quod a Phoenicibus de Deo vero dici audiverant? *Clericus.*

Ἀργαίῳ ἐν ὄρει] Αἰγαίῳ ἐν ὄρει. Aegaeo in monte. *Guieeus.*

Αἰγαίῳ ἐν ὄρει] Legendum forſan Ἰδαίῳ ἐν ὄρει. Sic Callimachus in hymno in Iouem, Ζεῦ, σε μὲν Ἰδαίοισιν ἐν ὄρεσι Φασὶ γενέσθαι. Ad quod ſic commentatur Ill. Spanhemius. De Ida in Creta, non altero in Phrygia monte intelligit hic Poeta, vt vere notant Scholia, quod tamen in dubio relinquunt eruditi ad Apollonium Critici l. 3. v. 134. Ἰδαίῳ ἐν ἄντρῳ, nempe, ἢ τῷ τῆς Κρήτης, ἢ τῷ τῆς Τροίας; certare enim, quod addunt, etiam Troas de Iouis natalibus, prout id tradit Demetrius Scepſius. Adde quod Ἰδαῖος Διὸς aram a Mida in Phrygia exſtructam tradit Plutarchus in Parallel. et ad quam reſpicit Aeſchylus in Niobe ap. Strabon. l. 12. p. 580. Οἷς ἐν Ἰδαίῳ πάγῳ Διὸς πατρῴας βωμός ἐστι. *Quibus in Idaea rupe paterni Iouis ara eſt.* Occurrunt vero Titi et Domitiani nummi in quibus Διὸς Ἰδαίου cum aquila; qui tamen de Cretenſi Ioue debent intelligi; et firmare videtur, quod foedus inter Cretenſes et Apolloniatas iureiurando ſanctum fuerit, παρὰ τὸν Δία τὸν Ἰδαῖον, auctore Polyb. in Excerpt. Valeſ. p. 133. *Rob.*

485. Τῷ δὲ σπαργανίσασα μέγαν λίθον ἐγγυάλιξεν Οὐρανίδῃ] Natum hoc commentum ex ambiguitate vocis אבן *eben* quae in Lingua Phoenicia quemadmodum in Arabica, *lapidem*, aeque ac *filium* ſignificabat; aut ſi mauis הבן *habben* ſumſerunt pro אבן *eben*, filium pro lapide. Cum Saturnus liberos

Οὐρανίδῃ μέγ' ἄνακτι, θεῶν προτέρῳ βασιλῆι.
Τόν τόθ' ἑλὼν χείρεσσιν ἐὴν ἐγκάτθετο νηδύν,
Σχετλιος· ὐδ' ἐνόησε μετὰ φρεσὶν ὥς οἱ ὀπίσσω
Ἀντὶ λίθου ἐὸς υἱος ἀνίκητος καὶ ἀκηδὴς
Λείπεθ', ὅ μιν τάχ' ἔμελλε βίῃ καὶ χερσὶ δαμάσσας
Τιμῆς ἐξελάαν, ὁ δ' ἐν ἀθανάτοισιν ἀνάξειν.

Coeli filio, praepotenti, Deorum priori regi.
Quem tum arreptum manibus, ſuam condidit in aluum
Miſer; nec cogitauit animo quod ſibi in poſterum
Pro lapide ſuus filius inuictus et ſecurus
Supereſſet, qui ipſum mox eſſet vi et manibus domitum
Ex honore expulſurus, ipſeque immortalibus eſſet imperaturus.

486. Οὐρανίδῃ ſine iota ſubſcr. Ald. vt v. 490. βίῃ. 487. ἐκάτθετο B. 109. νηδὴν Ald. Iunt. 1. 2. 488. ὀπίσω Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 489. ἀνήκεστοι B. 109. 491. ἐξελάειν B. 109. Trinc. ϑ Ald.

beros ſuos in carcerem coniiceret, dedit ei Rhea *filium*, non ſuum, ſed alienum pro ſuo. Colligere hoc eſt ex alia huius fabulae circumſtantia. Lapis ille vocabatur *Abaddir*, quod videtur eſſe idem ac אבן דיר *eben dir*, quorum prius *filium*, poſterius *alienum* ſignificat, ſolemni mutatione ז et ר, nam זר *zar* alienum ſonat. *Priſcianus* Lib. V. fol. 21. auerſo, ed. Aſcenſianae: *Abadir Deus eſt. Dicitur et hoc nomine lapis ille, quem Saturnus dicitur deuoraſſe, pro Ioue; quem Graeci βαιτύλον vocant.* De *Baetulis* vide *Sam. Bochartum* Chan. Lib. II. c. 2. quamquam ab illo diſſentimus de origine vocis *Abadir*, quam putat ſignificare *lapidem rotundum*; quaſi vero Saturnus lapidem aut deglutierit, vt dicunt Poetae, aut vt nos, in carcerem coniecerit. *Clericus.*

486. Μέγ' ἄνακτι] Hoc eſt, ἄνακτι μεγάλῳ. *Guietus.*

487. Ἐὴν ἐγκάτθετο νηδύν] Cum vetuſtiſſimi Graeci verbum, quod *deglutire* et *occultare* ſonat, priori ſenſu cepiſſent; conſequens erat, vt dicerent *Abaddirem* in ventrem Saturni deſcendiſſe. *Clericus.*

Ἐὴν ἐγκάτθετο νηδύν] Scribendum videtur εἰσκάτθετο. an diuiſim ſcribendum? ἐὴν εἰς κάτθετο. *Guietus.*

490. Ὅ μιν τάχ' ἔμελλε] Hoc eſt, ὅς μιν. *Guietus.*

491. Ὁ δ' ἐν ἀθανάτοισιν ἀνάξειν] Nota phraſin. ſcribi poterat, καὶ ἐν ἀθ. ἀνάξ. an ſcribendum? ἠδ' ἀθανάτοισιν ἀνάξειν. placet. *Guietus.*

492. Καρ-

Καρπαλίμως δ' ἄρ' ἔπειτα μένος καὶ φαίδιμα γυῖα
Ηὔξετο τοῖο ἄνακ]ος· ἐπιπλομένων δ' ἐνιαυτῶν,
Γαίης ἐννεσίῃσι πολυφραδέεσσι δολωθείς,
Ὃν γόνον ἄψ ἀνέηκε μέγας Κρόνος ἀγκυλομήτης
Νικηθεὶς τέχνῃσι βίῃφί τε παιδὸς ἑοῖο.

Celeriter autem deinde robur et fortia membra
Creſcebant illius regis: reuolutis dein annis,
Terrae conſilio aſtuto circumuentus,
Suam ſoboleм iterum emiſit magnus Saturnus verſutus,
Victus artibus ac vi filii ſui.

493. ἐπιπλομένων δ' ἐνιαυτῶν Trinc. Steph. marg. atque Robinſ. vulgo erat ἐπιπλομένῃ δ' ἐνιαυτῇ, in Ald. ἐπιπλομένῃ ἐνιαυτῇ omiſſo δὲ. 494. ἐννεσίῃσι Trinc. 496. τέχνῃσι Trinc. In βίῃφι iota ſubſcr. deeſt Ald.

492. Καρπαλίμως δ' ἄρ' ἔπειτα] Hic cum ſequentibus nouem verſibus ſunt ſubditicii. *Guietus.*

492. Ἐπιπλομένῃ δ' ἐνιαυτῇ] Niſi ſit hic immanis τερατολογία Poetica, legendum ἐπιπλομένων ἐνιαυτῶν, *reuolutis annis*, nam Iupiter non eſt tantus factus, vertente anno, vt Patri inſidiari poſſet. *Clericus.*

Ἐπιπλομένῃ δ' ἐνιαυτῇ] Alii ἐπιπλομένων ἐνιαυτῶν. *Guietus.*

Ἐπιπλομένων δ' ἐνιαυτῶν] Vulgo legitur ἐπιπλομένῃ δ' ἐνιαυτῇ. Sed haec nimia eſſet τερατολογία, vt animaduertit Clericus. Reſtitui igitur ex MS. R. S. ἐπιπλομένων δ' ἐνιαυτῶν, quam etiam veram eſſe lectionem Stephanus et Guietus coniecerant. Iouem tamen mirabiliter praecocem alii etiam poetae cecinerunt. Callim. in h. in Iov. Καλὰ μὲν ἠέξευ, καλὰ δ' ἔτραφες, ἀρήνις Ζεῦ. Ὀξὺ δ' ἀνήβησας, ταχινοὶ δέ τοι ἦλθον ἴκλοι. Ἀλλ' ἔτι παιδνὸς ἐὼν ἐφράσσαο πάντα τέλεια. *Rob.*

494. Γαίης ἐννεσίῃσι] ἔω, ἵημι, συνίημι, σύνεσις, ἐνέω, ἔνεσις, ἐνεσίη, et geminato ν ἐννεσίη. Sic ab ἴω, ἰὸς, ἰότης, ἰότητος idem. *Guietus.*

495. Ὃν γόνον ἄψ ἀνέηκε] Poſtea eſt ἐξήμησε, *euomuit*. Hoc eſt, carcere emiſit. Quemadmodum verbum quod ſignificat *deglutire*, et quod antea diximus perperam intellectum, ſonat etiam *abdere*: ita verbum קיא *Ko*, quod eſt *vomere*, tralatitio ſignificatu eſt *eiicere, emittere.* Sic terra Chananaea dicitur *euomuiſſe*, hoc eſt, eieciſſe *incolas ſuos*, Leuit. XVIII. 28. Similiter Saturnus fertur *euomuiſſe* filios, quos *deglutierat*; hoc eſt, emiſiſſe carcere, in quem eos abdiderat. *Clericus.*

Πρῶτον δ' ἐξήμησε λίθον, πύματον καταπίνων.
Τὸν μὲν Ζεὺς στήριξε κατὰ χθονὸς εὐρυοδείης
Πυθοῖ ἐν ἠγαθέῃ, γυάλοις ὑπὸ Παρνησσοῖο,
Σῆμ' ἔμεν ἐξοπίσω, θαῦμα θνητοῖσι βροτοῖσι.
Λῦσε δὲ πατροκασιγνήτους ὀλοῶν ἀπὸ δεσμῶν
Οὐρανίδας, οὕς δῆσε πατὴρ ἀεσιφροσύνῃσιν.
Οἵ οἱ ἀπεμνήσαντο χάριν εὐεργεσιάων,
Δῶκαν δὲ βροντὴν, ἠδ' αἰθαλόεντα κεραυνὸν,
Καὶ στεροπήν. τὰ πρὶν δὲ πελώρη Γαῖα κεκεύθει·

Primum vero euomuit lapidem, vltimo deuoratum.
Illum quidem Iupiter firmiter defixit in terram ſpatioſam
Pytho in diuina, in amfractu Parnaſſi, [nibus.
Monumentum vt ſit in poſterum, miraculum mortalibus homi-
Soluit vero patruos noxiis a vinculis
Coeligenas, quos vinxerat pater ex amentia.
Qui ipſi retulerunt gratiam beneficiorum,
Dederuntque tonitru, atque candens fulmen,
Et fulgur; quae antea immanis terra occultauerat:

499. Παρνάσσοιο B. 109. Παρνησσοῖο Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 500. Ἧμεν' Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. 501. ὑπὸ Ald. Iunt. 1. 2. Com. 503. Ἐπεμνήσαντο Trinc. marg. Steph. 505. τὰ πρὶν edidit Rob. vulgo τὰ πρὶν.

498. Τὸν μὲν Ζεὺς στήριξε, καὶ τὰ ἑξῆς] Male intellecto hiſtoriae initio, cetera Poetae ei errori conſentanea finxerunt. *Clericus.*

501. Πατροκασιγνήτους] Hoc eſt, Titanas, a quibus etiam ſibi metuebat Saturnus. *Clericus.*

Δῶκαν δὲ βροντὴν καὶ τὰ ἑξῆς] Non proprie hoc intelligendum, nam Cyclopes ſoli crediti ſunt fabricare fulmen, ſed dicuntur Titanes fulmine Iouem donaſſe, quod ei regnum detulerint: quod cum poſtea cum diuinitate confuſum ſit, Deus autem crederetur fulmen mittere, ideo qui Iouem Regem fecerunt, ei fulmen tradidiſſe hic dicuntur. *Clericus.*

502. Οὐρανίδας] Τὰς κύκλωπας, vt ſupra. *Guietus.*

Ἀεσιφροσύνῃσιν] Ab ἄω, ἄομαι, ἄτη, ἀέω, ἄεσις. Heſych. ἄεσις, πόνος, βλάβη. idem ἀεσιφροσύνῃσιν, ἀνοίαις. ἀεσίφρων, hoc eſt, φρενοβλαβὴς, ἄνους. *Guietus.*

505. Τὸ πρὶν δὲ πελώρη] An ſcribendum? τὰ πρίν γε πελώρη. *Guietus.*

506. Τοῖς

Τοῖς πίσυνος, θνητοῖσι καὶ ἀθανάτοισιν ἀνάσσει.
Κέρην δ' Ἰαπετὸς καλλίσφυρον Ὠκεανίνην
Ἠγάγετο Κλυμένην, καὶ ὁμὸν λέχος εἰσανέβαινεν.
Ἡ δέ οἱ Ἄτλαντα κρατερόφρονα γείνατο παῖδα.

Quibus confisus, mortalibus atque immortalibus imperat.
Puellam porro Iapetus pulcram Oceanidem
Duxit Clymenen, et eundem lectum conscendit.
Ipsa vero ei Atlantem magnanimum peperit filium:

507. Ὠκεανίνην Iunt. 1. 2.

506. Τοῖς πίσυνος θνητοῖσι καὶ ἀθανάτοισιν ἀνάσσει] Cum Deus post fata factus crederetur, eadem opera fulmen tractare existimatus est. *Clericus.*

507. Κέρην δ' Ἰάπετος] Eruditi vulgo volunt hunc fuisse *Iapetum* Noachi filium, cuius posteri Europam incoluerunt. Quod dubium non esset, si omnes populi Europaei a Iapeto originem duxisse dicerentur. Attamen quia vetustissimae historiae postea interpolatae sunt innumeris mendaciis, mirum non est, si farrago vero et falso mista secum non satis consentiat. Sed et veri forte vestigium in eo est, quod ab aliis *Prometheus*, Iapeti filius, humani generis conditor fuisse dicitur; quia omnes, aut propemodum omnes Europaei ex Iapetho eius patre oriundi sunt. Vide *Apollodorum* Biblioth. Lib. I. c. VIII. §. 1. et *Hygini* Fab. CXLII. *Clericus.*

509. Ἡ δέ οἱ Ἄτλαντα κρατερόφρονα γείνατο παῖδα] Hic postea dicitur coelum sustinere, in terrae finibus, e regione Hesperidum. Credibile est hunc conditorem fuisse Atlantiorum populorum, qui vltimam Africam incolebant, circa montem Atlantem. Is mons, propter summam altitudinem, videbatur sustinere coelum, et quia ad vltimum occasum situs credebatur, qua in parte existimabant coelum terris incumbere. Dictus autem est הבלא *hatbla*, aut simili nomine, a radice חבל *tbalah*, hoc est, *pendere*, quia altissimae rupes pendere videntur, aut quia *suspensum* sustinere censebatur coelum. Nomen montis inditum videtur primo eorum duci, qui eius iuga, aut valles cultum iuerunt. Certe *Herodotus* scripsit vicinos populos *Atlantas* dictos Lib. IV. c. 184. Τοῖσι, inquit, ἔνομα ἐστὶ Ἄτλαντες, οἱ ἀνώνυμοί εἰσι μοῦνοι ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν: *hisce nomen est Atlantibus, qui sine nomine* (nempe, proprio singulorum, vt postea docet) *sunt soli hominum*

Τίκτε δ' ὑπερκύδαντα Μενοίτιον, ἠδὲ Προμηθέα 510

Peperit praeterea gloria praesignem Menoetium, atque Prome-
[theum

510. Μενοίτιον Iunt. 2.

num quos norimus. Ideo forte Atlas in montem mutatus fingitur. Eum ita describit *Pomponius Mela* Lib. III. c. 10. postquam dixit media Africae, ad occidentem, exusta esse: *Exustis*, inquit, *insulae oppositae sunt, quas Hesperidas tenuisse memoratur. In arenis mons est Atlas dense consurgens, verum incisis vndique rupibus praeceps, inuius, et quo magis surgit exilior; qui quod altius quam conspici potest, vsque in nubila erigitur, coelum et sidera non tangere modo vertice, sed sustinere quoque dictus est. Herodotus* haec de eo monte antea scripserat Lib. IV. c. 184. ἔστι γειν ὸν καὶ κυκλωτερὲς πάντη. ὑψηλὸν δὲ ἔτω δή τι λέγεται ὡς τὰς κορυφὰς αὐτῦ ἀχ οἵα τε εἶναι ἰδέσθαι. ἐδέκοτε γὰρ αὐτὰς ἀπολείπει νέφεα ἔτε θέρεος, ἔτε χειμῶνος. τῦτο KIONA τῦ ἔρανῦ λέγεσιν οἱ ἐπιχώριοι εἶναι: *est angustus et vndique rotundus, et vt fertur adeo excelsus, vt eius summa iuga nequeant cerni; numquam enim iis desunt nubes, neque aestate, neque hyeme. Hunc COLVMNAM coeli esse dicunt incolae.* Clericus.

510. Τίκτε δ' ὑπερκύδαντα Μενοίτιον] Hic Menoetius postea dicitur ὑβριστὴς, *flagitiosus, contumeliosus*, quod non abit a significatione radicis מנא *menaib*, quae, apud Chaldaeos, significat *terruit.* Clericus.

Ἠ δὲ Προμηθέα] Προμηθεὺς et Ἐπιμηθεὺς nomina Graeca sunt, non quae antiquissima Lingua primorum Graeciae colonorum imposita hisce Titanibus fuerant. Vel, si mauis, cognomina sunt, quae loco nominum postea fuerunt, cum longa aetas ea obliuione sepeliisset. Προμηθεὺς dictus est ἀπὸ τῦ προμανθάνειν, *praedisce*re, quod prudentis est; Ἐπιμηθεὺς vero ἀπὸ τῦ ἐπιμανθάνειν *in ipsa re discere*, quod est improuidi. Si audimus *Sam. Bochartum*, * nomen verum *Promethei* fuit *Magog*, quia 1. vt Iaphethi filius Magog: ita Iapeti Prometheus: 2. Caucaso Prometheus affixus fuisse fingitur, quia vel ipse vel gens Scytharum ab ipso oriunda in Caucaso fixerat sedes: 3. dicitur ignem e coelo in terram detulisse, quia metallis, circa Caucasum montem effossis, artem metalla igne excoquendi illic aut inuenit, aut restituit. Liquet hoc ex Prometheo vinc*to Aeschyli*, vbi sic loquens inducitur:

Χαλκὸν

* In *Phaleg* Lib. I. c. 2.

Ποικίλον, αἰολόμητιν, ἀμαρτινοόν τ' Ἐπιμηθέα,

Varium, verſutum, ſtultumque Epimetheum,

511. Ποικίλον Ald. Mox αἰολομῆτιν Ald. Iunt. 1. 2. ἀμαρτὶ νοόν Ald.

Χαλκὸν, σίδηρον, ἄργυρον, χρυσόντε τις
Φήσειεν ἂν πάροιθεν ἐξευρεῖν ἐμοῦ;

Aes, ferrum, argentum, aurumque quis dixerit ſe ante me inveniſſe? 4. Fabula de Promethei hepate, vel corde, quod a vulturibus eroſum contabeſcit, videtur niti nomine *Magog*; eſt enim ab Hebraeo מגג *mogug*, vel מגג *magag*, quod eſt *liquefieri, contabeſcere*. Haec *Bochartus*, quae ſi vera ſunt, fortaſſe verum nomen Epimethei fuit *Gog*; filius enim alius Iaphethi ſic vocabatur, qui *Magogi* vicinus erat, hoc eſt, non procul a Caucaſo habitabat; qua de re, vide ſeundem virum doctiſſimum, in Phalegi Lib. III. c. 13. Dictus autem fuerit Epimetheus *Gog*, a radice אגג quae apud Arabas ſignificat *arſit*, *flagrauit*, eo quod exarſerit amore mulierum; quod ſignificatur Pandorae fabula, vt mox videbimus. At ſi Prometheus et Epimetheus iidem ac Gog et Magog ſtatuantur eſſe et Iaphethi filii, quaeret quiſpiam, qui Ioui coaeui fuerint, quem exiſtimamus non ita multo ante tempora Abrahami Patriarchae vixiſſe? Sed longaeuitas vitae humanae, ea aetate, rem extra dubitationis aleam ponit, et ex Chronologia Moſaica liquet Noachum multis annis, poſt natum Abrahamum mortuum fuiſſe. *Clericus.*

Ποικίλον, αἰολόμητιν] Haec et quae poſtea dicuntur de prudentia et calliditate Promethei, confirmantur iis quae de illo habet *Aeſchylus*, qui in *Prometheo vincto*, omnium ferme artium inuentorem facit. Plurimis enumeratis, ita eum loquentem inducit:

Βραχεῖ δὲ μύθῳ, πάντα συλλήβδην μάθε·
Πᾶσαι τέχναι βροτοῖσιν ἐκ Προμηθέως.

Breui oratione, omnia ſimul accipe: omnes artes mortalibus a Prometheo profectae ſunt. Clericus.

511. Ἀμαρτίνοόν τ' Ἐπιμηθέα] Imprudentia Epimethei in eo videtur ſita fuiſſe, quod Pandoram a Diis miſſam vxorem duxerit, vt ſequente verſu docet *Heſiodus*, et pluribus in ſequentibus a v. 570. et in Operibus et Diebus, v. 60. *et ſeqq.* Videntur autem Pandora ſignificari formoſae mulieres, quibus forte nimium dediti populi, qui erant inter mare Caſpium et Pontum Euxinum. Certe etiamnum hodie pulcris mulieribus abundat ea ora, nec aliis ferme Gynaecea Regum Perſarum, Turcarum et

Τίκτε δ' ὑπερκύδαντα Μενοίτιον, ἠΐτ[ε]ο

Peperit praeterea gloria praesignem

510. Μενοίτιον

num quos norimus. Ideo forte Atlas in montem mutatus fingitur. Eum ita describit *Pomponius Mela* Lib. III. c. 10. p[o]quam dixit media Africae occidentem, exusta esse: *stis*, inquit, *insulae oppositae quas Hesperidas tenuisse* [fa]*tur. In arenis mo*[n]*las dense consurgens, cisis vndique rupib*[us] *inuius, et quo mag*[is] *lior; qui quod al*[ti] *spici potest, vsq*[ue] *gitur, coelum gere modo ve*[r]*quoque dic*[i] haec de e[o] pserat Li[v] νὸν κα[ὶ] ὑψηλ[ὸ]ν ταὶ [Δ]ὶ χ[ρό]νο[υ] γε[νέ]σ[θ]αι

[ent]em.
[ex] necessitate.
[um] argutarum
[u]s.
prudens Iupiter.

[τ]ο B. 109. 518. πρίπαν B. 109. λυ[σ]ι. 5[2]0. ἐδάσατο B. 109.

. Quod [H]elo, quod [I]ouis fuit, ac [c]us.

[ἀ]σιν ἐν γαίης καὶ Vide not. ad v. 215.

Omnes Poëtae in monte Caucaso factum testantur. Itaque ex quatuor fratribus vnus in extremam Africam nauibus aufugit ex Imperio Iouis, hoc est, ex Graecia, et praesertim Thessalia; alius vero per Bosporum Thracium et Pontum Euxinum in Colchidem iuit. Credibile est nonnullos, tyrannidem Iovis fugientes, in extremum orbem se se contuliſſe. Dicitur autem vinxisse Prometheum in Caucaso, eo quod illuc compulsum, non passus fuerit in Graeciam redire, non aliter ac si catenis vinctum illic tenuisset. *Clericus.*

[ὀ]πὰρ ἐσπερίδων] Ex πρὸ παρὰ compositum, cui τὰ πάρος, et πάροιθε, σύσοιχα. *Guietus.*

519. Ἔσηὼς κεφαλῇ τε καὶ ἀκαμάτοισι χέρεσσι] Hic versus additicius videtur. *Guietus.*

521. Δῆσε δ' ἀλυκτοπέδῃσι Προμηθέα ποικιλόβουλον]

522. Δεσ-

ρμενέϊ Κρονίωνι.
θνητοί τ' ἄνθρωποι
ῷ πρόφρονι θυμῷ 535
ν ἐξαπαφίσκων.

saepotente Ioue.
i mortalesque homines
te animo

534. Θνητοί τε Ald. ne iota subscripto.

ris, hoc est
itate et opi-
os. *Cleri-*

θεοί] *discer-*
Guie-

ας] *tus.*

καὶ οἱ ἐπ' αἰετὸν ὦρσε πρότερον] Alii vultures
da Poetae, in circum-
escribendis, omnia
re putant. *Clericus.*

— αὐτὰρ ὅγ' ἦπαρ Ἔσθιεν ἀθάνατον.] Haec ipsa res est, quae consideranda est, omissis omnibus παρέργοις. Si autem Phoenicia Lingua *Iecur* dicere velimus, vtemur voce כבד *chabed*, quae efferri, iisdem seruatis consonantibus, potest *chabod*; quae vox non raro *diuizias* significat. Itaque similitudine vocum decepti, pro *diuitiis* Promethei dixerunt eius *iecur*. Nimirum cum Prometheus metalla exerceret circa Caucasum, neque fodinas vnquam exhaurire posse videretur; vulgo ferebant, quod interdiu e fodinis hauriebatur,

Hu
bulam
Ὁ δὲ αἰετ
ρίμνας, καὶ ἐφ
νες συνέχεσι τὸν
καὶ ἀναλίσκεσι τὰς
ἐφ' ἡμέραν, ὥσπερ καὶ
το ἦπαρ. *Volucer autem significat curas illas, quae in vita quotidie occurrunt, comprimentes hominem eiusque animum assidue consumentes, vt iecur volucer.* Similiter Lucretius l. 3. Tityi fabulam exponit. Tityos nobis hic est in amore iacentem Quem volucres lacerant, atque exest anxius angor, Aut alia quauis scindunt cuppedine curae. *Rob.*

Ἐπ' αἰετὸν ὦρσε] ἐπῶρσε. *Guietus.*

524. Τὸ

Ὡς κακὸν ἐξ ἀρχῆς γένετ' ἀνδράσιν ἀλφηστῆσι·
Πρῶτος γάρ ῥα Διὸς πλαστὴν ὑπέδεκτο γυναῖκα
Παρθένον. ὑβριστὴν δὲ Μενοίτιον εὐρύοπα Ζεὺς
Εἰς ἔρεβος κατέπεμψε, βαλὼν ψολόεντι κεραυνῷ,
Εἵνεκ' ἀτασθαλίης τε καὶ ἠνορέης ὑπερόπλου.
Ἄτλας δ' οὐρανὸν εὐρὺν ἔχει κρατερῆς ὑπ' ἀνάγκης,
Πείρασιν ἐν γαίης, πρόπαρ Ἑσπερίδων λιγυφώνων
Ἑστηώς, κεφαλῇ τε καὶ ἀκαμάτοισι χέρεσσι.
Ταύτην γάρ οἱ μοῖραν ἐδάσσατο μητίετα Ζεύς.

Qui noxa ſtatim ab initio fuit hominibus inuentoribus rerum.
Primus enim Iouis fictam ſuſcepit mulierem
Virginem. flagitioſum vero Menoetium late videns Iupiter
In Erebum detruſit, feriens ardente fulmine,
Propter improbitatem et fortitudinem inſolentem.
Atlas vero coelum latum ſuſtinet, dura ex neceſſitate.
Finibus in terrae, e regione Heſperidum argutarum
Stans, capiteque et indefeſſis manibus.
Hanc enim ipſi ſortem deſtinauit prudens Iupiter.

513. ὑπαίδεκτο Trinc. ἐπέδεκτο B. 109. 518. πρόπαρ B. 109. λυγυφώνων Ald. Iunt. 1. 520. ἐδάσατο B. 109.

et Indorum ſunt referta. Quod oriri videtur ex coelo, quod idem temporibus Iouis fuit, ac nunc eſt. *Clericus.*

518. Πείρασιν ἐν γαίης καὶ τὰ ἑξῆς] Vide not. ad v. 215. *Clericus.*

Πρόπαρ ἑσπερίδων] Ex πρὸ et παρὰ compoſitum, cui τὰ πάρος, et πάροιθε, σύσοιχα. *Guietus.*

519. Ἑστηὼς κεφαλῇ τε καὶ ἀκαμάτοισι χέρεσσι] Hic verſus additicius videtur. *Guietus.*

521. Δῆσε δ' ἀλυκτοπέδῃσι Προμηθέα ποικιλόβουλον]

Omnes Poëtae in monte Caucaſo factum teſtantur. Itaque ex quatuor fratribus vnus in extremam Africam nauibus aufugit ex Imperio Iouis, hoc eſt, ex Graecia, et praeſertim Theſſalia; alius vero per Boſporum Thracium et Pontum Euxinum in Colchidem iuit. Credibile eſt nonnullos, tyrannidem Iouis fugientes, in extremum orbem ſe ſe contuliſſe. Dicitur autem vinxiſſe Prometheum in Caucaſo, eo quod illuc compulſum, non paſſus fuerit in Graeciam redire, non aliter ac ſi catenis vinctum illic tenuiſſet. *Clericus.*

522. Δεσ-

Δῆσε δ' ἀλυκ]οπέδῃσι Προμηθέα ποικιλόβουλον,
Δεσμοῖς ἀργαλέοισι μέσον διὰ κίον' ἐλάσσας.
Καί οἱ ἐπ' αἰετὸν ὦρσε τανύπ]τερον· αὐτὰρ ὅγ' ἧπαρ

Ligauit vero firmiſſimis compedibus Promethea verſutum,
Vinculis duris mediam in columnam affigens.
Et ei aquilam immiſit expanſis alis: ceterum haec hepar

522. Δεσμοῖς ἀργαλέοισι διὰ κίον' ἐλάσσας] Haec pertinent ad deſcriptionem vinculorum, qua in re ingenio ſuo Poetae, prout voluerunt, indulſerunt. *Clericus.*

Διὰ κίον' ἐλάσσας] Τμῆσις, διελάσας. *Guietus.*

523. Καί οἱ ἐπ' αἰετὸν ὦρσε τανύπτερον] Alii vultures dicunt, quia Poetae, in circumſtantiis deſcribendis, omnia ſibi licere putant. *Clericus.*

— αὐτὰρ ὅγ' ἧπαρ Ἔσθιεν ἀθάνατον.] Haec ipſa res eſt, quae conſideranda eſt, omiſſis omnibus παρέργοις. Si autem Phoenicia Lingua *Iecur* dicere velimus, vtemur voce כבד *chabed*, quae efferri, iisdem ſervatis conſonantibus, poteſt *chabod*; quae vox non raro *diuizias* ſignificat. Itaque ſimilitudine vocum decepti, pro *divitiis* Promethei dixerunt eius *iecur*. Nimirum cum Prometheus metalla exerceret circa Caucaſum, neque fodinas vmquam exhaurire poſſe videretur; vulgo ferebant, quod interdiu e fodinis hauriebatur, id noctu iterum creſcere, vt ſignificarent exhauriri non magis poſſe fodinas, quam ſi tantumdem metallorum enatum fuiſſet ſingulis noctibus, quantum quotidie effodiebatur. Hinc nata fabula, quae ornamentis poeticis adaucta paullatim nimium quantum ab origine receſſit. *Clericus.*

Ἧπαρ Ἔσθ. ἀθ.] Hanc fabulam ſic exponit Scholiaſtes: Ὁ δὲ αἰετὸς, βιωτικὰς μερίμνας, καὶ ἐφημερινὰς, αἵτινες συνέχουσι τὸν ἄνθρωπον καὶ ἀναλίσκουσι τὰς φρένας ἐφ' ἡμέραν, ὥσπερ καὶ αἰετὸς τὸ ἧπαρ. *Volucer autem ſignificat curas illas, quae in vita quotidie occurrunt, comprimentes hominem eiusque animum aſſidue conſumentes, vt iecur volucer.* Similiter Lucretius l. 3. Tityi fabulam exponit. Tityos nobis hic eſt in amore iacentem Quem volucres lacerant, atque exeſt anxius angor, Aut alia quauis ſcindunt cuppedine curae. *Rob.*

Ἐπ' αἰετὸν ὦρσε] ἐπῶρσε. *Guietus.*

524. Τὸ

Ἤσθιεν ἀθάνατον· τὸ δ' ἀέξετο ἶσον ἁπάντῃ
Νυκτὸς, ὅσον πρόπαν ἦμαρ ἔδοι τανυσίπτερος ὄρνις. 525
Τὸν μὲν ἄρ' Ἀλκμήνης καλλισφύρου ἄλκιμος υἱὸς
Ἡρακλέης ἔκτεινε, κακὴν δ' ἀπὸ νῆσον ἄλαλκεν
Ἰαπετιονίδῃ, καὶ ἐλύσατο δυσφροσυνάων.
Οὐκ ἀέκητι Διὸς ὀλυμπίου ὑψιμέδοντος,
Ὄφρ' Ἡρακλῆος Θηβαγένεος κλέος εἴη 530
Πλεῖον ἔτ' ἢ τοπάροιθεν ἐπὶ χθόνα πουλυβότειραν.
Τοῦτον ἄρ' ἀζόμενος παύσθη χόλου, ὃν πρὶν ἔχεσκεν,

Comedebat immortale: quin ipsum crescebat tantum vbique
Noctu, quantum toto die ediſſet extentas alas habens auis.
Hunc quidem Alcmenae formosae fortis filius
Hercules occidit, malam vero pestem profligauit
Ab Iapetionida, et liberauit ab aegritudine:
Non inuito Ioue Olympio in alto imperante,
Quo Herculis Thebis geniti gloria esset
Maior etiam quam antea, super terram multos pascentem.
Eum itaque veneratus remisit iram, quam prius habuerat,

524. Ἶσον Trinc. ἁπάντῃ Ald. 525. ἦδε Ald. Iunt. 1. 528. δυσφοσυνάων Iunt. 2. 531. τὸ πάροιθεν Ald. 532. et 533. in vnum versum contraxit Rob. v. Not. ἄρ' legit etiam Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. ἀζόμενος Ald. v. sequ. in Graev. Cler. et Ald. est παύθη, sed Heinſ. παύσθη.

524. Τὸ δ' ἀέξετο ἶσον ἁπάντῃ] An? τόσσον ἁπάντῃ, *vndique*. Guietus.

527. Ἡρακλέης ἔκτεινε] Non Thebanus, sed alius multo antiquior, Tyrius הרכל *barochel* hoc est, mercator, qui nauibus Colchidem petiit et incolas forte nonnullos illinc in Graeciam transtulit. Plures fuisse Hercules ostendemus, in Diss. de Hercule. Sed Boeotus vates populari suo tribuit, quae antiquioris erant. *Clericus.*

532. Τοῦτ' ἄρα ἀζόμενος τίμα ἀριδεικέα υἱόν] Est versus suppositicius. *Guietus.*

Τοῦτον ἄρ' ἀζόμενος] Vulgo legitur

Ταῦτ' ἄρα ἀζόμενος τίμα ἀριδείκετον υἱόν·
Καί περ χωόμενος παύσθη χόλα ὃν πρὶν ἔχεσκεν.

Guietus censet priorem versum esse suppositicium, hac, arbitror, de causa, quoniam mera est repetitio versuum praecedentium. Videor igitur veram lectionem eruisse e Cod. R. S. qui ita scribit,

Ταῦτ'

Οὕνεκ' ἐρίζετο βουλὰς ὑπερμενέϊ Κρονίωνι.
Καὶ γὰρ ὅτ' ἐκρίνοντο θεοὶ, θνητοί τ' ἄνθρωποι
Μηκώνῃ, τότ' ἔπειτα μέγαν βοῦν πρόφρονι θυμῷ
Δασσάμενος προὔθηκε, Διὸς νόον ἐξαπαφίσκων.

Eo quod contendisset consilio cum praepotente Ioue.
Etenim quando disceptabant inter se Dii mortalesque homines
Meconae, ibi tum magnum bouem volente animo
Diuisum proposuit, Iouis mentem fallens.

533. βουλᾶσιν Heins. βουλὰ Ald. Iunt. 1. 534. θνητοί τε Ald. Iunt. 1. 535. Μηκώνῃ Steph. Com. Heins. reliquae sine iota subscripto. 536. ζωὸς v. ἐξαπατίσκων Ald. Iunt. 1. 2.

Ταῦτ' ἄρ' ἀεὶ ἀζόμενος παύσθη χόλου, ὃν πρὶν ἐπεῖχεν.
Duobus enim versibus in vnum coalescentibus vitatur ταυτολογία, longeque commodior sensus exhibetur. *Rob.*

533. Ἐρίζετο βουλὰς] Subintelligē κατὰ, certauit, nimirum, artibus cum Ioue; quem etiam fefellit in conuiuio, vt in sequentibus docet *Hesiodus*. Itaque βουλαὶ sunt hic τέχναι, *artes*, qua voce non semel in sequentibus vtitur Poeta. *Clericus.*

Οὕνεκ' ἐρίζετο βουλὰς ὑπερμενεῖ Κρονίωνι.] Hic quoque est suppositicius. *Guietus.*

534. Ὅτ' ἐκρίνοντο θεοὶ, θνητοί τ' ἄνθρωποι] Dii dicuntur hic Saturni liberi, aliique eorum socii; homines vero incolae, vt videtur, Peloponnesi, quos forte sibi subiicere volebat Iupiter. Huius contentionis nulla, quod equidem sciam, alibi occurrit mentio. Interea hinc quoque apparet Deos et homines eiusdem fuisse generis, hoc est, mortales, sed nobilitate et opibus antecelluisse Deos. *Clericus.*

Καὶ γὰρ ὅτ' ἐκρίνοντο θεοὶ] An de sacrificiis fuit illa disceptatio. Vide Scholiast. *Guietus.*

535. Μηκώνῃ] Hoc est, Sicyone, vetustissima vrbe Peloponnesi; cuius Reges antiquissimi Graeciae habebantur. Certe *Eusebius* Aegialeum, primum Sicyonis Regem, aequalem facit Nino et Abrahamo. Vide initium eius *Chronicorum Canonum*. *Strabo* autem docet Sicyonem prius Meconem dictam. Τὴν Σικυῶνα πρότερον Μηκώνην ἐκάλουν, *Sicyonem prius vocabant Meconen*, Lib. VIII. p. 265. Ed. Genevensis. Hinc emendandus Scholiastes, cuius verba sunt hic corruptissima. Vrbs est Achaiae propriae dictae, non Argolidis, vt ille perperam habet. *Clericus.*

536. Δασσάμενος προὔθηκε] H

Τῷ μὲν γὰρ σάρκας τε καὶ ἔγκατα πίονι δημῷ
Ἐν ῥινῷ κατέθηκε, καλύψας γαστρὶ βοείῃ·
Τῷ δ' αὖτ' ὀστέα λευκὰ βοὸς δολίῃ ἐπὶ τέχνῃ
Εὐθετίσας κατέθηκε, καλύψας ἀργέτι δημῷ,
Δὴ τότε μιν προσέειπε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε·
Ἰαπετιονίδη, πάντων ἀριδείκετ' ἀνάκτων,
Ὦ πέπον, ὡς ἑτεροζήλως διεδάσσαο μοίρας.
Ὡς φάτο κερτομέων Ζεὺς ἄφθιτα μήδεα εἰδώς·
Τὸν δ' αὖτε προσέειπε Προμηθεὺς ἀγκυλομήτης,
Ἦκ' ἐπιμειδήσας (δολίης δ' οὐ λήθετο τέχνης)
Ζεῦ κύδιστε, μέγιστε θεῶν αἰειγενετάων,
Τῶν δ' ἕλευ ὁπποτέρην σε ἐνὶ φρεσὶ θυμὸς ἀνώγει.

Nam hac quidem parte carneſque et inteſtina cum pingui adipe
In pelle depoſuit, tegens ventre bubulo:
In altera rurſum oſſa alba bouis doloſa arte
Rite diſponens recondidit tegens candida aruina.
Iamque tum ipſum allocutus eſt pater hominumque Deorumque:
Iapetionida omnium illuſtriſſime regum,
O amice, quam inique partitus es portiones!
Sic dixit eum carpens Iupiter perpetua conſilia ſciens.
Hunc viciſſim allocutus eſt Prometheus vafer,
Tacite arridens: (doloſae autem non immemor erat artis)
Iupiter glorioſiſſime, maxime Deorum ſempiternorum,
Harum elige vtram tibi in pectoribus animus ſuadet.

537. Τοῖς μὲν B. 109. Mox πιονι Ald. 540. καλίψας Trinc. 543. μοίραν Ald. Iunt. 1. 544. Ζεῦ B. 109.

κε] Vt eligeret Iupiter quem vellet, ita vt altera pars Diis cederet, altera hominibus. Quod factum videtur diremto certamine, cum victor eſſet Iupiter. *Clericus.*

Διὸς νόον ἐξαπαφίσκων] Scribendum videtur ἐξαπαφήσων. *Guietus.*

537. Τῷ μὲν γὰρ σάρκας] Scribendum videtur τῇ μὲν γὰρ σάρκας, vt et verſu 540. pro τῷ δ' αὖτ' ὀστέα, τῇ δ' αὖτ' ὀστέα. in quo et pro ἐπὶ τέχνῃ, an? ὑπὸ τέχνῃ. vt et v. 555. *Guietus.*

542. Πάντων ἀριδείκετ' ἀνάκτων] *Reges* hic ſunt *Dii*, vt alibi ſaepe. Prometheus hic dicitur inter omnes Deos conſpicuus, nimirum, artium variarum peritia. *Clericus.*

550. Γνῶ

Φῆ ῥα δολοφρονέων. Ζεὺς δ' ἄφθιτα μήδεα εἰδὼς
Γνῶ ῥ', οὐδ' ἠγνοίησε δόλον. κακὰ δ' ὄσσετο θυμῷ
Θνητοῖς ἀνθρώποισι, τὰ καὶ τελέεσθαι ἔμελλεν.
Χερσὶ δ' ὅγ' ἀμφοτέρῃσιν ἀνείλετο λευκὸν ἄλειφαρ.
Χώσατο δὲ φρένας ἀμφὶ χόλος δέ μιν ἵκετο θυμὸν,
Ὡς ἴδεν ὀστέα λευκὰ βοὸς, δολίῃ ἐπὶ τέχνῃ.
Ἐκ τοῦ δ' ἀθανάτοισιν ἐπὶ χθονὶ φῦλ' ἀνθρώπων
Καίουσ' ὀστέα λευκὰ θυηέντων ἐπὶ βωμῶν.

Dixit sane dolosa cogitans. Iupiter autem aeterna consilia sciens
Cognouit certe, nec ignorauit dolum: mala autem concipiebat
Aduersus homines mortales, quae et perficienda erant. [animo
Manibus vero hic vtrisque sustulit album adipem.
Irascebatur autem mente: ira vero eius occupabat animum,
Vt vidit ossa alba bouis, dolosa arte.
Ex illo tempore Diis super terram genus hominum
Adolent ossa alba odoratis in aris.

549. μήδεα B. 109. 552. ἄλειφα Trinc. 553. θυμῷ B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. 556. βωμῷ B. 109. Ald. βωμῷ Iunt. 1. βώμῳ Iunt. 2.

550. Γνῶ ῥ'; οὐδ' ἠγνοίησε] *Sciuit, neque ignorauit.* Hoc est, plane sciebat. Sic frequenter loquuntur Hebraei et omnis generis Scriptores. Vide quae notauimus ad Gen. XI. 30. Ceterum *Hesiodus* ausus non est dicere Iouem deceptum fuisse, ne Deo illudere videretur; attamen sequentia deceptum ostendunt. Nam nisi deceptus fuisset, nulla ratio erat, cur vsque adeo indignaretur Prometheo, et quidem tum demum cum ossa vidit esse sub adipe. Vide *Lucianum* in Prometheo, siue Caucaso. *Clericus.*

Κακὰ δ' ὄσσετο θυμῷ Θνητοῖς ἀνθρώποισι.] Quia, nimirum, hominibus apponebatur altera pars bouis. *Clericus.*

555. Ἐκ τοῦ δ' ἀθανάτοισιν ἐπὶ χθονὶ, καὶ τὰ ἑξῆς] Videtur hoc velle *Hesiodus*, originem adolendorum ossium inde ortam; quod tamen absurdum est, cum debuerint homines peccati potius abolere memoriam, et cauere ne Diis contumelioſum Promethei factum in animum reuocarent. Si dixisset hinc natam consuetudinem offerendorum holocautomatum, quorum omnia comburebantur, nulla esset difficultas, in hac eius *αἰτιολογίᾳ*. *Clericus.*

Τὸν δὲ μέγ' ὀχθήσας προσέφη νεφεληγερέτα Ζεύς·
Ἰαπετιονίδη, πάντων περὶ μήδεα εἰδὼς,
Ὦ πέπον, ἦ μὴ ἄρα πω δολίης ἐπιλήθεο τέχνης.
Ὣς φάτο χωόμενος Ζεὺς ἄφθιτα μήδεα εἰδὼς 560
Ἐκ τότε δ' ἤπειτα, δόλου μεμνημένος αἰεὶ,
Οὐκ ἐδίδου μελέοισι πυρὸς μένος ἀκαμάτοιο
Θνητοῖς ἀνθρώποις, οἳ ἐπὶ χθονὶ ναιετάουσιν.
Ἀλλά μιν ἐξαπάτησεν ἐὺς παῖς Ἰαπετοῖο,
Κλέψας ἀκαμάτοιο πυρὸς τηλέσκοπον αὐγὴν 565

Hunc autem valde indignatus alloeutus est nubicogus Iupiter;
Iapetionida super omnes sapiens,
O amice, nondum sane doloſae oblitus es artis.
Sic dixit ira percitus Iupiter aeterna consilia sciens:
Ex illo tempore deinceps, doli memor semper,
Non dabat miseris ignem insatiabilem
Mortalibus hominibus, qui super terram habitant.
Sed ipsum decepit egregius filius Iapeti,
Furatus indomiti ignis eminus apparentem splendorem.

558. πέρι Ald. 562. μελίῃσι B. 109. R. S. Ald. μελίῃσι Iunt. 1. 2. Trinc. 563. ναιετάουσιν Iunt. 1, 2.

562. Οὐκ ἐδίδου μελέοισι πυρὸς μένος ἀκαμάτοιο] Hoc est, vt videtur, Peloponnesiis, aut aliis populis interdixit vsu ignis, in officinis in quibus metalla conflabantur; ne forte in ferrariis officinis tela fierent, aliaque arma, quibus aduersus Iouem ipsum vterentur. Nam omni vsu ignis neque carere possunt homines, neque arceri. Simile interdictum memorato legere est 1. Sam. Cap. XIII, 19. *Clericus.*

Μελέοισι] Huic interpretationi fauet lectio quam exhibent Codices Bodl. et R.S. Ibi enim pro μελέοισι legimus μελίῃσι, quae vox *hastis* significat, vt passim videre est apud Homerum. *Rob.*

565. Κλέψας ἀκαμάτοιο πυρὸς τηλέσκοπον αὐγὴν] Hoc est, inuito Ioue, iterum instituir eiusmodi officinas; cuius rei vestigium cernere licuit, ab antiquissimis temporibus, apud *Chalybes*; quos primos callusse artem tractandi ferri testantur Veteres, quo factum vt ab *Aeschylo* dicantur σιδηροτέκτονες, in Prometheo vincto, v. 688. vbi memoratis Scythis, ita loquitur Prometheus:

Λαιᾶς δὲ χειρὸς οἱ σιδηροτέκτονες

Οἰκᾶ-

Ἐν κοίλῳ νάρθηκι. δάκεν δ' ἄρα νειόθι θυμὸν
Ζῆν' ὑψιβρεμέτην, ἐχόλωσε δέ μιν φίλον ἦτορ,
Ὡς ἴδεν ἀνθρώποισι πυρὸς τηλέσκοπον αὐγήν.
Αὐτίκα δ' ἀντὶ πυρὸς τεῦξεν κακὸν ἀνθρώποισι.

In concaua ferula. momordit vero in animo
Iouem in alto tonantem, et ad iram eius animus commotus est,
Vt vidit inter homines ignis procul apparentem splendorem.
Protinus autem pro igne struxit malum hominibus.

568. πυρὸς Ald. 569. τεῦξε Ald. Iunt. 1. 2. Trinc.

Οἰκεῖσι Χάλυβες.
Ad sinistram autem manum fabri ferrarii sunt Chalybes; nimirum, ad Ponti Euxini orientalia littora, quae a sedibus Promethei non fuerunt remota. *Tzetzes* Chiliad. X. 338.

Χάλυβες ἔθνος ἔγγιστα τελῶν τῆς Τραπεζοῦντος,
Οὗτοι λέγονται σιδηρον ἐφευρηκέναι πρῶτοι.
Καὶ τὸν χαλκὸν δὲ χαλυβὸν,
χαλκον τε λέγουσί μοι,
Οἷα καὶ τοῦτον εὕρεμα τελῶντα τῶν χαλύβων.

Chalybes, gens est proxima Trapezunti; hi dicuntur ferrum inuenisse primi. Aes etiam vocant et Chalybum et aes, quasi hoc quoque sit inuentum Chalybum. *Virgilius* Georg. I. v. 58.

India mittit ebur, molles sua thura Sabaei,
At Chalybes nudi ferrum. Clericus.

569. Τεῦξεν κακὸν ἀνθρώποισι] Hoc est, forinosis meretricibus immissis, populos ceteroqui fortes emollunt, qua arte ferocem Lydorum indolem domuisse proditur Cyrus, consilio Croesi. Cum enim victi saepius rebellassent, Croesus sententiam rogatus de ratione qua Lydi in officio in posterum contineri possent, inter alia haec respondit: *πρόεπτε αὐτοῖσι κιθαρίζειν τε καὶ ψάλλειν, καὶ καπηλεύειν παιδεύειν τὰς παῖδας, καὶ ταχέως σφέας, ὦ βασιλεῦ, γυναῖκας ἀντ' ἀνδρῶν ὄψεαι γεγονότας*: * *edicito illis vt liberos cytharam pulsare, psallere, et cauponari doceant; et breui vos, o Rex, videbis mulieres pro viris factos.* Hae artes olim fere perinde habebantur, quasi lenocinium exercere, ideoque *Iustinus* Lib. I. c. 7. ita rem expressit: *Interiecto deinde tempore, Lydi rebellauere, occupato in aliis bellis Cyro; quibus iterum victis, arma et equi ademti, iussitque cauponias, et ludicras artes, et lenocinia exercere. Et sic gens industria quondam potens et manu strenua, effoeminata mollitia, luxuriaque virtutem pristinam perdidit.* Ac sane, vt alibi docet *Herodotus*,

* τὰς

* *Herodotus* Lib. I. c. 155.

Γαίης γὰρ σύμπλασσε περικλυτὸς Ἀμφιγυήεις
Παρθένῳ αἰδοίῃ ἴκελον, Κρονίδεω διὰ βουλάς.
Ζῶσε δὲ καὶ κόσμησε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη
Ἀργυφέῃ ἐσθῆτι· κατὰ κρῆθεν δὲ καλύπτρην
Δαιδαλέην χείρεσσι κατέσχεθε, θαῦμα ἰδέσθαι·
Ἀμφὶ δέ οἱ στεφάνας νεοθηλέος ἄνθεσι ποίης
Ἱμερτὰς παρέθηκε καρήατι Παλλὰς Ἀθήνη·
Ἀμφὶ δὲ οἱ στεφάνην χρυσέην κεφαλῇφιν ἔθηκε,
Τὴν αὐτὸς ποίησε περικλυτὸς Ἀμφιγυήεις,
Ἀσκήσας παλάμῃσι, χαριζόμενος Διὶ πατρί.

E terra enim conformauit perquam celebris Vulcanus
Virginis pudicae ſimulacrum, Saturnii conſilio.
Cinxit vero et adornauit Dea caeſiis oculis Minerua
Candida veſte: capitè vero calyptram
Ingenioſe factam manibus impoſuit, mirum viſu:
Circum vero ei ſerta recens florentis e floribus herbae
Amoena impoſuit capiti Pallas Minerua:
Circumque ei coronam auream caput poſuit;
Quam ipſe fecerat inclytus Vulcanus,
Elaborans manibus, gratificans Ioui patri.

571. αὐδοίῃ Ald. 573. Ἀργυφέῃ Trinc. κατεκρῆθεν, Iunt. 1. 2. κατεθῆκεν B. 109. 575. νεοθηλέης Trinc. νεοθηλέος Ald. Iunt. 1. 2. Steph. Com. Heinſ. 576. Ἱμερτὰς Ald. 577. δὲ abeſt ab Ald. Iunt. 1. 2.

* τὰ Λυδῶν δήμου αἱ θυγατέρες ἐπορεύοντο πᾶσαι, συλλέγουσαι σφίσι φερνάς, *Lydorum populi filiae omnes proſtabant, ſibi dotem colligentes.* Coniicimus Epimetheo et popularibus ſimilia contigiſſe, ex v. 590. et ſequentibus, ex quibus non difficile eſt intellectu nomine Pandorae meretrices deſcribi. Ceterae circumſtantiae ſunt ornamenta Poetica veteris hiſtoriae. *Clericus.*

Τεῦξεν κακὸν ἀνθρώποισι] Non ſolae meretrices, vt vult Clericus, nomine Pandorae ſignificantur, quanquam vox θηλύτεραι, quae infra occurrit v. 589. exponitur, αἱ πρὸς τὰ ἀφροδίσια καταφορώτεραι, Schol. Hom. ad Il. Θ, 520. Patet autem ex verſibus 602. et ſqq. toti foemineo ſexui, etiam vxoribus, iniquo, vti ſpero, Poetae noſtri iudicio, deſcriptionem hanc competere. *Rob.*

570. Γαίης γὰρ σύμπλασσε] h. e. ἐκ γαίης. Sic in ἔργοις. *Guietus.*

* *Lib.* 1. *c.* 93.

Τῇ δ' ἐνὶ δαίδαλα πολλὰ τετεύχατο, θαῦμα ἰδέσθαι,
Κνώδαλ' ὅσ' ἤπειρος πολλὰ τρέφει ἠδὲ θάλασσα,
Τῶν ὄγε πόλλ' ἐνέθηκε, (χάρις δ' ἀπελάμπετο πολλὴ,
Θαυμασίη) ζωοῖσιν ἐοικότα φωνήεσσιν.
Αὐτὰρ ἐπειδὴ τεῦξε καλὸν κακὸν, ἀντ' ἀγαθοῖο,
Ἐξάγαγ' ἔνθα περ ἄλλοι ἔσαν θεοὶ ἠδ' ἄνθρωποι,
Κόσμῳ ἀγαλλομένην γλαυκώπιδος ὀβριμοπάτρης.
Θαῦμα δ' ἔχ' ἀθανάτους τε θεὰς θνητούς τ' ἀνθρώπους,
Ὡς εἶδον δόλον αἰπὺν, ἀμήχανον ἀνθρώποισιν.
Ἐκ τῆς γὰρ γένος ἐστὶ γυναικῶν θηλυτεράων.
Τῆς γὰρ ὀλώϊόν ἐστι γένος, καὶ φῦλα γυναικῶν
Πῆμα μέγα θνητοῖσι μετ' ἀνδράσι ναιετάουσιν,
Οὐλομένης πενίης ἀ σύμφορα, ἀλλὰ κόροιο.
Ὡς δ' ὁπότ' ἐν σμήνεσσι κατηρεφέσσι μέλισσαι
Κηφῆνας βόσκωσι, κακῶν ξυνήονας ἔργων,

In hac artificiosa multa caelata erant, mira visu,
Belluae quas Continens plurimas alit, atque Mare,
Ex illis multas in ea posuit, (gratia vero resplendebat magna,
Mirabilis) animantibus similes viuis.
Ceterum postquam effecit pulcrum malum, pro bono,
Eduxit vbi alii erant Dii atque homines,
Ornatu gestientem caesiae Palladis forti patre prognatae. [nes
Admiratio autem cepit immortalesque Deos mortalesque homi-
Vbi viderunt dolum exitiosum, inexplicabilem hominibus.
Ex illa enim genus est mulierum tenerarum.
Illius enim pernicioſum est genus et gens mulierum
Nocumentum ingens mortales inter homines habitant,
Pernicioſae paupertatis non comites, sed luxus.
Ac veluti cum in aluearijs tectis apes
Fucos pascunt, malorum participes operum,

581. Κνώδαλα ὅσσ' Ald. Iunt. 1. 2. ὅστ' etiam habet Trinc. Mox πολλὰ omittit Ald. 583. Θαυμαστία Trinc. 590. ἐστὶ Ald. 592. ἀσύμφορει B. 109. Ald. ἀσύμφορα Iunt. 1. Mox ἀλλ' ἀκόρου Iunt. 1. et 2. 593. σίμβλοισι B. 109. 594. βόσκωσι κακὸς Trinc.

594. Ξυνήονας ἔργων] Hoc est, κακῶν ἔργων κοινωνὸς, κακὰ ἔργα κοινωνοῦντας. *Guietus.*

Αἱ μέν τε πρόπαν ἦμαρ ἐς ἠέλιον καταδύντα
Ἡμάτιαι σπεύδουσι, τιθεῖσί τε κηρία λευκὰ,
Οἱ δ' ἔντοσθε μένοντες ἐπηρεφέας κατὰ σίμβλους,
Ἀλλότριον κάματον σφετέρην ἐς γαστέρ' ἀμῶνται.
Ὡς δ' αὕτως ἀνδράσσι κακὸν θνητοῖσι γυναῖκας
Ζεὺς ὑψιβρεμέτης θῆκε, ξυνήονας ἔργων
Ἀργαλέων. ἕτερον δὲ πόρεν κακὸν ἀντ' ἀγαθοῖο·
Ὅς κε γάμον φεύγων καὶ μέρμερα ἔργα γυναικῶν,
Μὴ γῆμαι ἐθέλῃ, ὀλοὸν δ' ἐπὶ γῆρας ἵκηται,
Χήτει γηροκόμοιο, ὅδ' ὐ βιότῳ ἐπιδευὴς
Ζώει, ἀποφθιμένῳ δὲ διὰ κτῆσιν δατέονται

Illae quidem per totum diem ad ſolem occidentem
Diurnae laborant, et faciunt fauos albos,
At illi intus permanentes coopertis in aluearijs,
Alienum laborem ſuum in ventrem metunt:
Similiter viris rem malam mortalibus mulieres
Iupiter altitonans dedit, participes operum
Moleſtorum. aliud vero praebuit malum pro bono:
Qui nuptias refugiens, et anxietate plenas res mulierum,
Non vxorem ducere velit, grauem vero attigerit ſenectam,
Caret quae ſenectutem foueat; ſi non ſine opibus
Viuat, mortui vero poſſeſſionem inter ſe diuidunt

595. οἵ μεν Ald. Mox κατὰ δύντα Trinc. 597. ἐπιρεφέας Ald. Iunt. 1. Trinc. ἐπιβρεφέας Iunt. 2. 599. ὑσπύτους Trinc. 601. δ' ἔπορεν Trinc.

595. Αἱ μέν τε] Scribendum videtur αἱ μέν γε. *Guietus.*

596. Κηρία λευκὰ] Hoc eſt, λαμπρὰ τὰ γλήνη. Heſych. *Guietus.*

601. Ἕτερον δὲ πόρεν κακὸν ἀντ' ἀγαθοῖο] Hoc eſt, pro bono quod ex mulierum carentia ſortitus eſt, ſubintellige τοῦτῳ ὅσκε γάμον etc. *ei qui* nuptias etc. ordo: ἕτερον δὲ κακὸν ἀντ' ἀγαθοῖο ἔπορεν τοῦτῳ ὅς μὴ γαμῶν εἰς γῆρας ἔλθῃ χήτει γηροκόμου. *Guietus.*

604. Οὐ βιότῳ ἐπιδευὴς] Penuria, per penuriam. *Guietus.*

605. Διὰ κτῆσιν δατέονται] Magnam eſſe dolori acceſſionem declarat Homerus, ſi, amiſſo filio, ad peregrinos tranſitura ſit hereditas. Τιὸν δ' ἄ τέκετ' ἄλλον ἐπὶ κτεάτεσσι λιπέσθαι. Ἐνθ' ὄγε τὼς ἐνάριζε, Φίλον δ' ἐξαίνυτο θυμὸν

Χηρωσαί. ὧ δ' αὖτε γάμος μετὰ μοῖρα γένηται,
Κεδνὴν δ' ἔσχεν ἄκοιτιν, ἀρηρυῖαν περαπίδεσσι,
Τῷ δὲ ἀπ' αἰῶνος κακὸν ἐσθλῷ ἀντιφερίζει
Ἔμμεναι. ὅς δέ κε τέτμῃ ἀταρτηροῖο γενέθλης,
Ζώει ἐνὶ στήθεσσιν ἔχων ἀλίαστον ἀνίην
Θυμῷ καὶ κραδίῃ, καὶ ἀνήκεστον κακόν ἐστιν,
Ὡς οὐκ ἔστι Διὸς κλέψαι νόον οὐδὲ παρελθεῖν.
Οὐδὲ γὰρ Ἰαπετιονίδης ἀκάκητα Προμηθεὺς

Remoti cognati. cui vero nuptiarum conditio contigerit,
Pudicam vero habuerit coniugem, sapientem,
Huic perpetuo malum cum bono certat,
Vt adsit. qui vero adeptus fuerit nocentis generis foeminam,
Viuit in pectore gestans perpetuum moerorem
Animo et corde, et immedicabile malum est.
Adeo non licet Iouis fallere consilium, neque effugere.
Neque enim Iapetionides nulli iniurius Prometheus

606. Ὧ sine iota habet edit. Robinſ. 607. ἔσχε Ald. Iunt. 1. ἔστιν Trinc. 608. δ' Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 609. ὃν B. 109. Ald. Iunt. 1. δὲ κὲ τέμνῃ B. 109. 611. ἀνίκητον Iunt. 1. 2. Trinc. 612. Ὡς Ald.

μὸν Ἀμφοτέροιν. πατέρι δὲ γόον, καὶ κήδεα λυγρὰ Λεῖπ', ἐπεὶ ἀ ζώοντε μάχης ἐνοσῄσαντε Δέξατο· χηρωσαὶ δὲ διὰ κτῆσιν δατέονται, Il. E, 154. etc. Vide etiam Geneſ. cap. 15. vbi fruſtra ſibi diuina munera Abramus collata exiſtimauit, cum, deficiente filio, famil[illegible]rem ſeruum haeredem ſibi fore crediderit. *Rob.*

606. Μετὰ μοῖρα γένηται] Τμῆσις μεταγένηται, h. e. μετῇ. *Guietus.*

608. Κακὸν ἐσθλῷ ἀντιφερίζει] Hoc eſt, *malum pro bono obſtat. Guietus.*

Κακὸν — ἔμμεναι] Dicit Scholiaſtes, Τὸ ἔμμεναι παρέλκει. Itaque plerumque vertitur, *Malum perpetuo cum bono certat.* Ego autem τὸ ἔμμεναι παρέλκειν non exiſtimo, ſed vertendum eſſe, *Malum perpetuo certat cum bono, vt ſit.* Qui aliter exponunt iniquum ferunt iudicium de coniugali vita, exiſtimantes in feliciſſimis nuptiis malum bono aequale eſſe; cum Poeta nihil vltra videatur innuiſſe, quam quod in ſortem feliciſſimam mala quaedam ſe ſemper intrudant. *Rob.*

609. Ἀταρτηροῖο γενέθλης] Subintellige γυναῖκα. v. ſeq. ἀλίαστον, hoc eſt, ἄφυκτον ἀχώρητον. *Guietus.*

Τοῖο γ' ὑπεξήλυξε βαρὺν χόλον, ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης
Καὶ πολύϊδριν ἐόντα μέγας κατὰ δεσμὸς ἐρύκει. 615
Βριάρεῳ δ' ὡς πρῶτα πατὴρ ὠδύσσατο θυμῷ,
Κόττῳ τ' ἠδὲ Γύγῃ, δῆσε κρατερῷ ἐνὶ δεσμῷ,
Ἡνορέην ὑπέροπλον ἀγώμενος, ἠδὲ καὶ εἶδος,
Καὶ μέγεθος· κατένασσε δ' ὑπὸ χθονὸς εὐρυοδείης,
Ἔνθ' οἵγ' ἄλγε' ἔχοντες ὑπὸ χθονὶ ναιετάοντες, 620
Εἵατ' ἐπ' ἐσχατιῇ, μεγάλης ἐν πείρασι Γαίης,

Illius euitauit grauem iram, sed necessario,
Quamuis multiscius sit, magnum vinculum coercet.
Briareo vero vbi primum pater iratus erat animo,
Cottoque atque Gygae, ligauit forti vinculo,
Fortitudinem immanem admirans, atque etiam formam,
Et magnitudinem: collocauit autem sub terram latam,
Vbi illi dolores habentes sub terra agentes,
Sedent in extrema plaga, magnae in finibus Terrae,

614. ἀνάγκῃ Ald. Iunt. 1. 615. καταδεσμὸς Ald. 616. ὡς τε πρῶτα Ald. ὀδύσσατο Ald. Iunt. 1.

616. Πατὴρ ὠδύσσατο θυμῷ] Οὐρανὸς. *Guietus.*

Πατὴρ ὠδύσσατο θυμῷ] Hoc est, Saturnus, vt sequentia ostendunt. *Clericus.*

Βριάρεῳ δ' ὡς πρῶτα] Vnicum hoc, quod noui, occurrit exemplum vocis Βριάρεως in quatuor Syllabas dissolutae, producta prima. Poetae omnes tam Graeci, quam Latini trisyllabam exhibent, penultima et antepenultima correptis, vt supra v. 149. Κόττος τε, Βριάρεώς τε, et infra v. 733. et 816. Hoc tamen exemplum a communi vsu recedens Doctiss. Bentleium videtur effugisse, qui cum hanc vocem in quatuor Syllabas resolutam apud Miltonum inuenerit, idcirco illud carmen in editione sua quasi Illustrissimo Poeta indignum expunxit. Nescio tamen annon quibusdam potius videatur versus mutilus esse et ἀνέφαλος, quam prima in Βριάρεῳ syllaba produci. Potuit sane librariorum incuria excidere articulus τῷ, qui versum perfeciisset; eundemque memini articulum alibi a poeta huic nomini adnexum; infra nempe v. 733. Ἔνθα Γύγης, Κόττος τε, καὶ ὁ Βριάρεως μεγάθυμος. *Rob.*

619. Ὑπὸ χθονὸς εὐρυοδείης] In carcere, nimirum, subterraneo, aut quem subterraneum fingit Poeta. Hinc *Hesiodus* incipit narrare bellum, quod patri intulit Iupiter. *Clericus.*

629. Τιτῆ-

Δηθὰ μάλ' ἀχνύμενοι, κραδίῃ μέγα πένθος ἔχοντες,
Ἀλλὰ σφέας Κρονίδης τε καὶ ἀθάνατοι θεοὶ ἄλλοι,
Οὓς τέκεν ἠύκομος Ῥείη Κρόνῳ ἐν φιλότητι,
Γαίης φραδμοσύνῃσιν ἀνήγαγον εἰς φάος αὖτις.
Αὐτὴ γάρ σφιν ἅπαντα διηνεκέως κατέλεξε,
Σὺν κείνοις νίκην τε καὶ ἀγλαὸν εὖχος ἀρέσθαι.
Δηρὸν γὰρ μάρναντο, πόνον θυμαλγέ' ἔχοντες,
Τιτῆνές τε θεοὶ, καὶ ὅσοι Κρόνῳ ἐξεγένοντο,
Ἀντίον ἀλλήλοισι διὰ κρατερὰς ὑσμίνας·
Οἱ μὲν ἀφ' ὑψηλῆς Ὀθρύος Τιτῆνες ἀγαυοὶ,
Οἱ δ' ἄρ' ἀπ' Οὐλύμποιο θεοὶ δωτῆρες ἐάων,

Vsque valde moerentes, corde magnum luctum habentes.
Sed ipsos Saturnius atque immortales Dii alii
Quos peperit pulcricoma Rhea Saturni in amore,
Terrae consiliis reduxerunt in lucem iterum.
Ipsa enim eis cuncta prolixe recensuit,
Cum illis victoriamque et splendidam gloriam accepturos.
Diu enim pugnarunt, laborem animum cruciantem habentes,
Titanesque Dii, et quotquot e Saturno nati sunt,
Contra sese mutuo per validas pugnas:
Hi quidem ab alta Othry, Titanes gloriosi,
Illi vero ab Olympo, Dii datores bonorum,

623. pro καὶ, ἠδ' Ald. Trinc. Steph. Com. Heins. 627. κείνῃσι B. 109. R. S. Ald. Iunt. 1. 2. 631. Ὀρθύος Iunt. 1. 2. 632. Οἱ δ' Ald.

629. Τιτῆνές τε θεοὶ καὶ ὅσοι Κρόνῳ ἐξεγένοντο] Dii quidem prioris aetatis, *Titanes* dicti, quasi *luto genisi*, vt antea diximus; Dii vero posterioris a Saturno orti, simpliciter *Dii*. Clericus.

631. Οἱ μὲν ἀφ' ὑψηλῆς Ὀθρύος Τιτῆνες ἀγαυοὶ] Saturnus cum suis videtur Othrym montem quasi arcem occupasse, et obsessus fuisse in eo loco; qui forte duxit hinc nomen, nam עתר *batar* est *cinxit*. Mons est qui Phthiotidem a meridie claudit. *Clericus*.

632. Οἱ δ' ἄρ' ἀπ' Ὀλύμποιο θεοὶ] Olympus est ad septem triones eiusdem Thessaliae tractus, in quo Iupiter sedes fixit. Antiquus auctor * *Euhemerus*, vt verbis vtar *Lactantii* e Lib. I. c. 11. Inst. Diuinarum, qui fuit ex ciuitate Messa-

nâ,

* Viuebat tempore Cassandri, Antipatri F. regis Macedoniae, ante Chr. Nat. CCCX.

Οὓς τέκεν ἠύκομος Ῥείη Κρόνῳ εὐνηθεῖσα.
Οἵ ῥα τότ' ἀλλήλοισι μάχην θυμαλγέ' ἔχοντες,
Συνεχέως ἐμάχοντο δέκα πλείας ἐνιαυτούς.
Οὐδέ τις ἦν ἔριδος χαλεπῆς λύσις, οὐδὲ τελευτὴ

Quos peperit pulcricoma Rhea Saturno concumbens.
Illi sane tum inter se pugnam animum excruciantem habentes,
Continenter pugnabant, decem totos annos.
Neque vllus erat contentionis gravis exitus, neque finis

636. ἦν omittit Ald. Mox τελευτὴν Ald. Trinc.

na, res gestas Iouis et ceterorum, qui Dii putabantur, collegerat; historiamque contexuerat ex titulis et inscriptionibus sacris, quae in antiquissimis Templis habebantur, maximeque in fano Iouis Triphylii, vbi auream columnam positam esse ab ipso Ioue titulus indicabat. In qua columna, gesta sua perscripserat, vt monumentum esset posteris rerum suarum. Hanc Historiam interpretatus erat *Ennius*, et sequutus; cuius haec sunt verba, prout ea recitat *Lactantius*, loco memorato: *Ea tempestate, Iupiter in monte Olympo maximam partem vitae colebat; et eo ad eum in ius veniebant si quae res in controuersia erant. Item, si quis quid noui inuenerat, quod ad vitam humanam vtile esset, ea veniebat, atque Ioui ostendebat.* Ex eo igitur monte Iupiter, cum suis, egressus, bellum intulit Saturno; neque enim putandum eos, ex montibus aliquot millibus passuum remotis, missilia in se invicem coniecisse. *Clericus.*

634. Οἵ ῥα τότ' ἀλλήλοισι μάχην θυμαλγέ' ἔχοντες] Hinc manifesto liquet, vt ex innumeris aliis, Deos fuisse antiquissimos incolas Graeciae. Sacra Historia ita habebat, vt docet *Lactantius* Lib. 1. c. 14. *Iouem adultum, cum audiuisset patrem atque matrem* (a Titanibus) *custodiis circumseptos atque in vincula coniectos, venisse cum magna Cretensium multitudine, Titanumque ac filios eius pugnando vicisse; parentes vinculis exemisse, patri regnum reddidisse, atque in Cretam remeasse. Post haec deinde Saturno datam sortem, vt caueret ne eum filius e regno expelleret; illum eleuandae sortis, atque effugiendi periculi gratia, insidiatum Ioui, vt eum necaret. Iouem cognitis insidiis, regnum sibi denuo vindicasse, ac fugasse Saturnum; ex Thessalia, nimirum.* Scio *Euhemerum*, quasi hominem vanum traduci, sed non est hic locus eius defendendi. Interea omnia suadent Thessaliam fuisse sedem belli inter Deos, et praemium victoris. *Clericus.*

639. Πολ-

Οὐδετέροις, ἶσον δὲ τέλος τέτατο πολέμοιο.
Ἀλλ' ὅτε δὴ κείνοισι παρέσχεθεν ἄρμενα πάντα,
Νέκταρ τ' ἀμβροσίην τε, τάπερ θεοὶ αὐτοὶ ἔδουσι,

Alterutris: aequaliter autem finis extendebatur belli.
Sed quando iam illis praebuit congruentia omnia,
Nectarque ambrosiamque, quibus Dii ipsi vescuntur,

638. Παρέσχεθεν] Subintellige Κρονίδης e superioribus. *Guietus.*

639. Νέκταρ τ' ἀμβροσίην τε, τάπερ θεοὶ αὐτοὶ ἔδουσιν] Si hic vrgeremus verbum ἔδουσι, sequeretur vtrumque esse cibum, neutrum potum; attamen plerique ambrosiam cibum fuisse contendunt, nectar potum. At est locus *Homeri* plane huic contrarius, ex quo colligere eadem ratione possis vtrumque fuisse potum. Extat Odyss. Υ, v. 359. vbi Polyphemus de vino, quod ei bibendum dederat Vlysses:

Ἀλλὰ τόδ' ἀμβροσίης καὶ νέκταρός ἐστιν ἀπορρώξ.

Verum hoc ambrosiae et nectaris est rivus. Ad quem locum *Eustathius*: σημειώσαι, inquit, ὅτι ἐν τῷ ἀπορρώξ ἐμφαίνει ὁ ποιητὴς ὡς ἐκ ἀπαθοῦς ἐστὶ ποῆσαι καὶ τὴν ἀμβροσίαν ὑγρόν τι ὥσπερ καὶ τὸ νέκταρ. τὸ γὰρ ἀπορρώξ τοῖς ὑγροῖς προσαρμόζει, δηλοῖ γὰρ ἀπόῤῥυσιν. ἔτω γέν καὶ ἐποίησαν τινες τῶν νεωτέρων, τὴν ἀμβροσίαν λαβόντες εἰς ὑγρὰν θείαν τροφήν. ἴσως δὲ καὶ συνεκδοχικῶς πρὸς μόνον τὸ νέκταρ κεῖται ἡ ἀπορρώξ, ὡς χρῆναι ἄλλό τι ὄνομα ἐπὶ τῆς ἀμβροσίας νοεῖν: *observa voce ἀπορρώξ ostendere Poetam non absonum esse intelligere ambrosiam quoque esse liquidum quid, quema modum nectar; nam ἀπορρώξ liquidis conuenit, significat enim effluuium. Sic et fecerunt quidam recentiorum, qui accipiunt ambrosiam quasi liquidum alimentum Deorum. Forte etiam synecdochice ad solum nectar referendum ἀπορρώξ, ita vt alterum nomen subintelligendum sit, quod ad ambrosiam referatur.* Verum multo simplicius dixerimus et *Homerum* et *Hesiodum* minus accurate loquutos, neque ex ἀκυρολογίᾳ vllum consectarium esse deducendum. Verum tamen est nonnullis Veteribus Nectar fuisse solidum cibum, ambrosiam vero potum, quod ostendit *Eustathius*, in sequentibus verbis, ex *Anaxandride*, *Alcmane* et *Sapphone*. Sic parum sibi constant Poetae, in meris figmentis.

Si originem vocis νέκταρ a Graecis petamus, respondent * ita dici τῶν θεῶν πόμα, οἱονεὶ τὸ συνέχον τὰς πίνοντας αὐτὸ ἐν νεότητι, παρὰ τὸ νέειν καὶ

* *In Etymol. Magno.*

Πάντων ἐν στήθεσσιν ἀέξετο θυμὸς ἀγήνωρ. 640
Ὡς νέκταρ δ' ἐπάσαντο καὶ ἀμβροσίην ἐρατεινὴν,
Δὴ τότε τοῖς μετέειπε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε·
Κέκλυτέ μευ, Γαίης τε καὶ Οὐρανῦ ἀγλαὰ τέκνα,
Ὄφρ' εἴπω τά μέ θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι κελεύει.
Ἤδη γὰρ μάλα δηρὸν ἐναντίοι ἀλλήλοισι, 645
Νίκης καὶ κράτεος περὶ μαρνάμεθ' ἤματα πάντα,
Τιτῆνές τε θεοὶ, καὶ ὅσοι Κρόνῳ ἐκγενόμεσθα.
Ὑμεῖς δὲ μεγάλην τε βίην καὶ χεῖρας ἀάπτους

Omnium in pectoribus accendebatur animus generosus.
Vbi vero nectar comederunt et ambrosiam amabilem,
Iam tum ipsos sic affatus est pater hominumque Deorumque:
Audite me, Terraeque et Coeli inclyti liberi,
Vt dicam quae me animus in pectore iubet.
Iam enim admodum diu aduersi nobis mutuo,
Pro victoria et imperio pugnauimus dies omnes,
Titaneſque Dii, et quotquot e Saturno sati sumus.
Vos vero magnamque vim et manus inuictas

641. ε' Ald. 646. πεφιμαρνάμεθ' Ald. 647. ἐκγένωντο R. S. Trinc.

καὶ τὸ ἔχω, νεοέκταρ, καὶ κατὰ συγκοπὴν νέκταρ· διὸ καὶ Ἥβη αὐτὸ κρινᾷ, Ἰλιάδ. Δ. Alii vero deducunt παρὰ τὸ νε ςερητικὸν καὶ κτῶ τὸ φονεύω. Dicere debuissent κτείνω, vnde κτερίζω, *iusta facio* et κτέρες *mortui*. Quam Etymologiam, si Graeca vox sit, veram esse suadet vox ἀμβροσία, quae eiusdem est significationis; de qua et hoc obseruandum, non esse nomen substantiuum, sed adiectiuum, cum quo subintelligenda vox τροφὴ, *cibus*. Ἀμβρόσιος passim, apud Poetas, *diuinum* significat, non secus ac νεκτάρεος. Quod si verum sit, videbitur *Hesiodus* hoc velle, Iouem immortalitate donasse socios suos, praebitis nectare et ambrosia, quibus soli Dii vti credebantur; quo munere accepto, fortius in Titanas pugnarunt. Sed mihi verisimilius videtur נקטר *niktar* aut *nektar* vocem esse Phoeniciam, quae *suffitum* sonat; qui veluti potus Deorum habebatur, vt caro victimarum cibus. Adi *Luciani* librum de Sacrificiis. *Clericus*.

643. Ὡς νέκταρ δ' ἐπάσαντο καὶ ἀμβροσίην ἐρατεινὴν] Hic versus est intitius. *Guietus*.

651. Δυσ-

Φαίνετε Τιτήνεσσιν ἐναντίοι ἐν δαὶ λυγρῇ,
Μνησάμενοι φιλότητος ἐνηέος, ὅσσα παθόντες
Ἐς φάος ἄψ ἀφίκεσθε δυσηλεγέος ἀπὸ δεσμῦ,
Ἡμετέρας διὰ βυλὰς, ἀπὸ ζόφυ ἠερόεντος.
Ὡς φάτο. τὸν δ' ἐξαῦτις ἀμείβετο Κόττος ἀμύμων·
Δαιμόνι', ὀὐ ἀδάητα πιφάσκεαι· ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ
Ἴδμεν ὅτι περὶ μὲν πραπίδες, περὶ δ' ἔσι νόημα,
Ἀλκτὴρ δ' ἀθανάτοισιν ἀρῆς γένεο κρυεροῖο.
Σῆς δ' ἐπιφραδμοσύνησιν ἀπὸ ζόφυ ἠερόεντος
Ἄψορρόν δ' ἐξαῦτις ἀμειλίκτων ἀπὸ δεσμῶν
Ἠλύθαμεν, Κρόνυ υἱὲ ἄναξ, ἀνάελπτα παθόντες.

Ostendite Titanibus contrarii in pugna graui,
Memores amicitiae placidae, et quae perpessi
Ad lucem redieritis molesto a vinculo,
Nostra per consilia, a caligine obscura.
Sic dixit. illum vero rursum excepit Cottus egregius:
Venerande, non ignota loqueris: sed et nos
Scimus, quod excellas prudentia et intellectu,
Depulsor autem immortalibus damni fueris horrendi.
Tua vero prudentia ab caligine opaca
Retro iterum acerbis a vinculis
Venimus, Saturni fili rex, insperata passi.

649. φαίνετε Trinc. ἐναντίον Trinc. Steph. marg. 651. et 652. ὑπὸ B. 109. Ald. Iunt. 1. δυσηλεγέος Ald. 657. Σῆσι δ' ἐπιφροσύνησιν Ald. Iunt. 1. 2. Steph. marg. ἐπιφροσύνησιν etiam B. 109. R. S. Rob. edidit ἐπιφραδμοσύνησιν; vulgo ὑποφραδμ. 657. et 658. ὑπὸ B. 109. R. S. Ald. Iunt. 1. 2. 659. Ἠλύθομεν Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinf. υἱὲ Ζεῦ Steph. marg. Heinf. ἀνάελπτα Heinf.

651. Δυσηλεγέος ἀπὸ δεσμῦ] A vinculis molestae quietis, vel a quiete molesta vinculorum. *Guietus.*

655. Περὶ μὲν πραπίδες] Scribendum videtur: περί σοι πραπίδες, περὶ δ' ἔσι νόημα. *Guietus.*

656. Ἀρῆς γένεο κρυεροῖο] Nota κρυεροῖο pro κρυερῆς positum. *Guietus.*

657. Σῆς δ' ὑποφραδμοσύνησιν] Scribo ἐπιφραδμοσύνησιν. Hesych. ἐπιφράσασθαι· ὑπονοῆσαι, ἢ ἐπινοῆσαι, ἐπιφρασάμεθα, σκεψαμεθα. *Guietus.*

658. Ἄψορρόν δ' ἐξαῦτις] τὸ δ' delendum videtur. *Guietus.*

665. Ἀμε-

Τῷ καὶ νῦν ἀτενεῖ τε νόῳ καὶ ἐπίφρονι βουλῇ
Ῥυσόμεθα κράτος ὑμὸν ἐν αἰνῇ δηϊοτῆτι,
Μαρναμένοι Τιτῆσιν ἀνὰ κρατερὰς ὑσμίνας.
Ὣς φάτ'. ἐπήνησαν δὲ θεοὶ δωτῆρες ἐάων,
Μῦθον ἀκούσαντες. πολέμου δ' ἐλιλαίετο θυμὸς
Μᾶλλον ἔτ' ἢ τοπάροιθε· μάχην δ' ἀμέγαρτον ἔγειραν

Neoque nunc intento animo, et prudenti consilio,
Vindicabimus vestrum imperium in graui conflictu,
Pugnantes cum Titanibus per acria praelia.
Sic dixit. collaudarunt vero Dii datores bonorum,
Sermone audito. bellum vero cupiebat animus
Magis etiam quam antea: pugnam vero arduam ciebant

662. Τιτῆσιν Ald. 663. ἐάων Ald. 665. τοπάροιθεν Trinc.

665. Ἀμέγαρτον ἔγειραν] Hoc est, μεγάλην. *Guietus.*

Μάχην δ' ἀμέγαρτον ἔγειραν] Ex hac descriptione praelii deorum et Titanum satis constat Poetam nostrum non solum, vt vult Quintilianus, *in mediocri illo dicendi genere* excelluisse, sed etiam ad summum Poetices fastigium assurgere potuisse. Nihil certe grandius occurrit vel in descriptione illa Homerica τῆς θεομαχίας, quae tantopere a Longino celebratur. Ὡς τὰς ἀμφοτέρας μάχαιρας θεοὶ ὀτρύνοντες Σύμβαλον, ἐν δ' αὐτοῖς ἔριδα ῥήγνυντο βαρεῖαν. Δεινὸν δ' ἐβρόντησε πατὴρ ἀνδρῶν τε, θεῶν τε Ὑψόθεν· αὐτὰρ ἔνερθε Ποσειδάων ἐτίναξε Γαῖαν ἀπειρεσίην, ῥεέων τ' αἰπεινὰ κάρηνα. Πάντες δ' ἐσσείοντο πόδες πολυπιδάκου Ἴδης, καὶ κορυφαὶ, Τρώων τε πόλις, καὶ νῆες Ἀχαιῶν. Ἔδδεισεν δ' ὑπένερθεν ἄναξ ἐνέρων Ἀϊδωνεὺς, Δείσας δ' ἐκ θρόνου ἅλτο, καὶ ἴαχε· μὴ οἱ ὕπερθε Γαῖαν ἀναῤῥήξειε Ποσειδάων ἐνοσίχθων. Οἰκία δὲ θνητοῖσι, καὶ ἀθανάτοισι φανείη Σμερδαλέ', εὐρώεντα, τά τε στυγέουσι θεοί περ. Τόσσος ἄρα κτύπος ὦρτο θεῶν ἔριδι ξυνιόντων. Hos versus merito celebrat Longinus c. 9. Ἐπιβλέπεις, ἑταῖρε, ὡς, ἀναῤῥηγνυμένης μὲν ἐκ βάθρων γῆς αὐτῇ δὲ γυμνουμένῳ Ταρτάρῳ, ἀνατροπὴν δὲ ὅλῳ, καὶ διάσασιν τὸ κόσμῳ λαμβάνοντος, πάντ' ἄμα, οὐρανὸς, ἅδης, τὰ θνητὰ, τὰ ἀθάνατα, ἅμα τῇ τότε συμπολεμεῖ καὶ συγκινδυνεύει τῇ μάχῃ; Si vero praesentis pugnae descriptionem conferamus, in ea etiam omnia aeque terribilia apparebunt; concussio terrae, ponti, coeli, tartari; morta-

Πάντες, θήλειαί τε καὶ ἄρσενες, ἤματι κείνῳ,
Τιτῆνές τε θεοὶ, καὶ ὅσοι Κρόνῳ ἐξεγένοντο,
Οὕς τε Ζεὺς ἐρέβευσφιν ὑπὸ χθονὸς ἦκε φόωσδε,
Δεινοί τε κρατεροί τε, βίην ὑπέροπλον ἔχοντες.
Τῶν ἑκατὸν μὲν χεῖρες ἀπ' ὤμων αἴσσοντο 670

Omnes, foeminaeque et mares, die illo,
Titanesque Dii, et quotquot Saturno prognati sunt,
Quosque Iupiter ex Erebo sub terra misit ad lucem,
Acres robustique, vires immensas habentes.
Horum centum quidem manus ab humeris erumpebant

668. οὕτε Ald. ὅτε Iunt. 1. ἐρίβευσφιν B. 109. et Iunt. 2. φάως Ald. Iunt. 2.

mortalium omnium, atque immortalium confusio.

Δεινὸν δὲ περίαχε πόντος ἀπείρων·
Γῆ δὲ μέγ' ἐσμαράγησεν. ἐπέσενε δ' οὐρανὸς εὐρὺς
Σειόμενος, πεδόθεν δ' ἐτινάσσετο μακρὸς Ὄλυμπος
Ῥιπῇ ὑπ' ἀθανάτων· ἔνοσις δ' ἵκανε βαρεῖα
Τάρταρον ἠερόεντα — etc.

Et infra 833.

— — Ἀμφὶ δὲ γαῖα
Σμερδαλέον κονάβησε, καὶ Οὐρανὸς εὐρὺς ὕπερθεν,
Πόντος τ' Ὠκεανῷ τε ῥοαὶ, καὶ τάρταρα γαίης,
Ποσσὶ δ' ὑπ' ἀθανάτων μέγας πελεμίζετ' Ὄλυμπος
Ὀρνυμένοιο ἄναυτος· ἐπέσεν δὲ χάος γαῖα.
Καῦμα γ' ὑπ' ἀμφοτέρων κάτεχεν ἰοειδέα πόντον,
Βροντῆς τε, σερόπης τε, πυρὸς ἀπὸ τοῖο πελώρε,
Πρηστήρων ἀνέμων τε, κεραυνῶν τε φλεγέθοντος. —

Τρέσσ' Ἀΐδης δ' ἐνέροισι καταφθιμένοισιν ἀνάσσων.
Τιτῆνές θ' ὑποταρτάριοι Κρόνον ἀμφὶς ἑόντες,
Ἀσβέστου κελάδοιο, καὶ αἰνῆς δηϊοτῆτος.

Obseruare liceat, quod hanc trepidationem Plutonis, vtpote imaginem nobilissimam, et excelsissimam, Latini etiam Poetae imitati sint. Virgil. Aen. 8. *Non secus ac si qua penitus vi terra dehiscens* Infernas referet sedes, et regna recludat *Pallida, dis inuisa, superque immane barathrum Cernatur, trepidentque immisso lumine manes.* Et Ouidius lib. 5. Metam. *Inde tremit tellus, et rex pauet ipse silentum Ne pateat, latoque solum retegatur hiatu; Immissusque dies trepidantes terreat vmbras.* Rob.

668. Ζεὺς ἐρέβευσφιν] Τὸ ἐξ subintelligitur. *Guietus.*

Πᾶσιν ὁμῶς. κεφαλαὶ δὲ ἑκάστῳ πεντήκοντα
Ἐξ ὤμων ἐπέφυκον ἐπὶ στιβαροῖσι μέλεσσιν.
Οἳ τότε Τιτήνεσσι κατέσταθεν ἐν δαὶ λυγρῇ,
Πέτρας ἠλιβάτους στιβαρῇς ἐν χερσὶν ἔχοντες.
Τιτῆνες δ' ἑτέρωθεν ἐκαρτύναντο φάλαγγας
Προφρονέως, χειρῶν τε, βίης θ' ἅμα ἔργον ἔφαινον
Ἀμφότεροι· δεινὸν δὲ περίαχε πόντος ἀπείρων.
Γῆ δὲ μέγ' ἐσμαράγησεν· ἐπέστενε δ' οὐρανὸς εὐρὺς
Σειόμενος, πεδόθεν δ' ἐτινάσσετο μακρὸς Ὄλυμπος
Ῥιπῇ ὑπ' ἀθανάτων· ἔνοσις δ' ἵκανε βαρεῖα
Τάρταρον ἠερόεντα, ποδῶν αἰπεῖά τ' ἰωὴ
Ἀσπέτου ἰωχμοῖο, βολάων τε κρατεράων.
Ὣς ἄρ' ἐπ' ἀλλήλοις ἔσαν βέλεα στονόεντα.
Φωνὴ δ' ἀμφοτέρων ἵκετ' οὐρανὸν ἀστερόεντα
Κεκλομένων. οἱ δὲ ξύνισαν μεγάλῳ ἀλαλητῷ.

Omnibus ſimul. capita vero vnicuique quinquaginta
Ex humeris enata erant in robuſtis artubus.
Qui tum Titanibus oppoſiti ſunt in pugna luctuoſa,
Rupes magnas validis in manibus geſtantes.
Titanes vero ab altera parte confirmabant phalanges
Alacriter, manuumque viriumque ſimul opus oſtentabant
Vtrique: horrende vero inſonuit pontus immenſus.
Terra autem valde ſtridebat: ingemiſcebat vero latum coelum
Quaſſatum, et penitus concutiebatur amplus Olympus
Impetu a Deorum. concuſſio vero venit grauis
Ad Tartarum tenebricoſum, et pedum acris fragor
Immodici tumultus, ictuumque fortium.
Ita ſane in ſeſe mutuo iaciebant tela gemebunda.
Vox autem vtrorumque peruenit ad coelum ſtellatum
Adhortantium: at illi congrediebantur magno cum clamore.

674. στιβαρὰς Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. 681. ποδῶν δ' Iunt. 1. 2. 683. ἀν Trinc. ἴσαν Ald. ἀλλήλοισιν ἔσαν B. 109.

677. Δεινὸν δὲ περίαχε] Scribendum videtur ὑπερίαχε, ſupra modum inſonabat. *Guietus.*

679. Πεδόθεν] *E fundo*, hoc eſt, penitus. *Guietus.*

682. Ἀσπέτου ἰωχμοῖο] Hoc eſt, διωγμοῦ. *Guietus.*

687. Εἴθαρ

Οὔδ' ἄρ' ἔτι Ζεὺς ἴσχεν ἑὸν μένος, ἀλλά νυ τῷ γε
Εἴθαρ μὲν μένεος πλῆντο φρένες, ἐκ δέ τε πᾶσαν
Φαῖνε βίην· ἅμυδις δ' ἄρ' ἀπ' οὐρανῦ ἠδ' ἀπ' Ὀλύμπυ
Ἀστράπτων ἔσσευε συνωχαδόν· οἱ δὲ κεραυνοὶ
Ἴκταρ ἅμα βροντῇ τε καὶ ἀστεροπῇ ποτέοντο
Χειρὸς ἀπὸ στιβαρῆς, ἱερὴν φλόγα θ' εἱλυφόωντες
Ταρφέες· ἀμφὶ δὲ γαῖα φερέσβιος ἐσμαράγιζεν

Neque ſane amplius Iupiter cohibebat ſuum robur, ſed ipſius
Statim robore implebatur animus, et omnem
Exſeruit vim: ſimul etiam a coelo atque ab Olympo
Fulgurans incedebat confertim: fulmina autem
Celerrime vna cum tonitru et fulgure volabant
Manu a robuſta, ſacram flammam circumuoluentia
Crebra: circum vero terra alma reboabat

686. ἀλλάνυ Trinc. 687. μένος Iunt. 2. 688. ἀπολύμπυ Iunt. 1. Trinc. ἀπ' abeſt a Iunt. 2. 690. εὖ ποτέοντο Ald. Iunt. 1. 2. Trinc.

687. Εἴθαρ μὲν μένεος] Εὐθὺς, εὐθέως, εἰθὺς, ἰθὺς et εὐθὺς cognata, quibus adde τὸ εἴθαρ. Ib. ἐκ δέ τε πᾶσαν Φαῖνε βίην] Ἐξέφαινε. *Guietus.*

Ἐκ δέ τε πᾶσαν] Potentiam Iouis imminuit Poeta cum dicat, omnibus ei viribus opus eſſe ad vincendos hoſtes. Meſſiam in Angelos rebelles fulminantem grandius deſcribit Miltonus lib. 6.

Yet half his ſtrength he put not forth, but check'd
His thunder in mid volley, for he meant
Not to deſtroy, but root them out of heaven. Rob.

688. Ἅμυδις δ' ἄρ' ἀπ' οὐρανῦ, ἠδ' ἀπ' Ὀλύμπυ· Ἀστράπτων ἔσσευε] Hic vere *Heſiodus*, quod aiunt, coelum terrae miſcet; primum enim cum accepiſſet ab antiquiſſima fama Iouem ex Olympo pugnaſſe, quemadmodum Saturnum ex Othry, coelum credidit perinde eſſe ac Olympum, quem Poetarum errorem antea iam notauimus. Deinde cum Iovem hominem Cretenſem miſcuiſſet cum ſummo Numine, cuius telum fulmen eſſe creditur; hic nobis Iouem ſuum fulmina, pro telis, mittentem, atque e coelo pugnantem inducit. Cetera deſcriptio pugnae tota ornamentis Poeticis conſtat. *Clericus.*

689. Ἔσσευε συνωχαδόν] Continuate. a συνέχω, συνοχω, συνοχάω, συνοχαδὸν et συνωχαδόν. *Guietus.*

690. Ἴκταρ] ἐγγὺς, *de prés.* Guietus.

Καιομένη· λάκε δ' ἀμφὶ πυρὶ μεγάλ' ἄσπετος ὕλη.
Ἔζεε δὲ χθὼν πᾶσα, καὶ Ὠκεανοῖο ῥέεθρα,
Πόντος τ' ἀτρύγετος· τὰς δ' ἄμφεπε θερμὸς ἀϋτμὴ 695
Τιτῆνας χθονίους· φλὸξ δ' ἠέρα δῖαν ἵκανεν
Ἄσπετος. ὄσσε δ' ἄμερδε καὶ ἰφθίμων περ ἐόντων
Αὐγὴ μαρμαίρουσα κεραυνῷ τε στεροπῇ τε.
Καῦμα δὲ θεσπέσιον κάτεχεν χάος· εἴσατο δ' ἄντα

Ardena: crepitabat autem vndiqùe igne valde magna ſylua.
Feruebatque terra tota, et Oceani fluenta,
Pontuſque immenſus: circumdedit autem calidus vapor
Titanes terreſtres: flamma vero ad aërem diuinum peruenit
Magna: oculos vero viſu priuabat quantumuis fortium
Splendor radians fulmineſque fulgureſque. Tur ac ſi quis coram
Incendium autem magnum corripuit Erebum: ſimileque videba-

695. ἀμφείπετο Ald. Iunt. 1. ἀμφοῖπε Iunt. 2.

693. Μεγάλ' ἄσπετος] Μεγάλως. *Guietus.*

695. Θερμὸς ἀϋτμὴ] Sic ſupra ἀῤῥῆς πρυερροῖο. *Guietus.*

696. Τιτῆνας χθονίους] Id eſt, terrae filios. *Guietus.*

699. Χάος] Hoc eſt, cœlum vide Scal. in Varr. Ib. εἴσατο δ' ἄντα] Subintelligе τις. *Guietus.*

Θεσπέσιον κάτεχεν Χάος] Χάος hic ſignat ſine dubio ingentem aëris extenſionem, quae vacua capitibus noſtris imminet; nam *Heſiodus* deſcribit praelium, quod ſupra terram, non infra, commiſſum eſt. Nec obſtat quod antea dixit, *flammam ad aërem peruenisse*, cum quia ſunt hic frequentes repetitiones, tum quia haec aliquatenus differunt; nam καῦμα θεσπέσιον *ingens ardor*, aut *incendium* eſt effectus flammae. Sic Χάος vſurpauit *Ariſtophanes* in Nubibus, p. 151. Ed. Geneuenſis maioris, vbi ita loquentem Socratem inducit, inanem aërem oſtendentem:

Ἄλλο τί οὔτ' ἀ νομιεῖς εἶναι
Θεὸν ἀδένα, πλὴν ἅπερ
ἡμεῖς,
Τὸ Χάος τουτὶ καὶ τὰς νεφέ-
λας καὶ τὴν γλῶτταν,
τρία ταυτί.

Aliud quidquam non exiſtimabis Deum eſſe, praeter ea, quae nos exiſtimamus; hoc Chaos et Nubes et Linguam, tria haec. Vbi *Scholiaſtes:* Χάος λέγει τὸν ἀέρα, παρὰ τὸ κεχύσθαι, immo vero παρὰ τὸ χαίνειν, *hiare.* Vide dicta ad v. 116. Vide etiam *Ariſtophanem* p. 164. et alibi. *Clericus.*

Καῦμα δὲ θεσπέσιον κάτεχεν χάος] Non aſſentior Cle-

Ὀφθαλμοῖσιν ἰδεῖν, ἠδ' ἄασιν ὄσσαν ἀκοῦσαι,
Αὖτως ὡς ὅτε γαῖα καὶ οὐρανὸς εὐρὺς ὕπερθεν
Πίλνατο· τοῖος γάρ κε μέγιστος δοῦπος ὀρώρει,
Τῆς μὲν ἐρειπομένης, τοῦ δ' ὑψόθεν ἐξεριπόντος.
Τόσσος δοῦπος ἔγεντο θεῶν ἐριδι ξυνιόντων.
Σὺν δ' ἄνεμοι ἔνοσίν τε, κόνιν θ' ἅμα ἐσφαράγιζον,
Βροντήν τε, Στεροπήν τε, καὶ αἰθαλόεντα κεραυνὸν,
Κῆλα Διὸς μεγάλοιο. Φέρον δ' ἰαχήν τ' ἐνοπήν τε
Ἐς μέσον ἀμφοτέρων· ὄτοβος δ' ἄπλητος ὀρώρει

Oculis adſpiceret, ac auribus vocem audiret,
Eodem modo cum olim et terra et coelum latum ſuperne
Appropinquabat: talis enim maximus ſtrepitus excitabatur,
Hac quidem diruta, illo autem ex alto diruente.
Tantus fragor erat Diis pugna confligentibus.
Simul quoque venti motumque pulueremque cum ſtrepitu ex-[citabant,
Tonitruque, fulgurque, et ardens fulmen,
Tela Iouis magni. ferebant autem fremitum clamoremque
In medium vtrorumque: ſtrepitus autem ingens excitabatur

700. αὔασιν Iunt. 2. 702. μέγας ὑπὸ δοῦπος Steph. marg. 704. ἴπλειτο B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. 705. ἰσφράγιζον Trinc. κόνιν τ' ἰσφαράγιζον Ald. 707. ἰσχὴν Ald. Iunt. 1. ἴσχυν Iunt. 2.

Clerico, qui ſupponit τὸ χάος hic ſignificare ingentem aëris extenſionem, quae vacua capitibus noſtris imminet. Nam praeterea quod, hoc ſenſu admiſſo, inepta eſſet repetitio verſus 696. vbi dicitur, φλὸξ δ' ἠέρα δῖαν ἵκανεν — ἄσπετος, quis non ſentit longe grandiorem eſſe imaginem Iouis, vltra ipſius mundi limites fulgura torquentis, quam eiusdem, flammas in ambientem aërem iaculantis? Miltonus noſtras veterum Poetarum aemulator et perfector, hunc locum reſpexiſſe videtur lib. 6.

Eternal wrath
Burnt after them to the bottomleſs pit.
Confounded Chaos roar'd
And felt tenfold confuſion in
their fall
Through his wild Anarchy, ſo
huge a rout
Incumber'd him with ruin.
Rob.

702. Πίλνατο] Ἐπελάζετο. *Guietus.*

705. Κόνιν ἐσφαράγιζον] Heſych. ἐσφαράγιζον ἐδόνουν μετὰ ψόφου, ἐκίνουν. vulgo ἤχουν τὸ ἐκίνουν. Ib. κόνιν] Κονίην. *Guietus.*

Σμερδαλέης ἔριδος· κάρτος δ' ἀνεφαίνετο ἔργων.
Ἐκλίνθη δὲ μάχη· πρὶν δ' ἀλλήλοις ἐπέχοντες,
Ἐμμενέως ἐμάχοντο διὰ κρατερὰς ὑσμίνας.
Οἳ δ' ἄρ' ἐνὶ πρώτοισι μάχην δριμεῖαν ἔγειραν,
Κόττος τε, Βριάρεώς τε, Γύγης τ' ἄατος πολέμοιο.
Οἵ ῥα τριηκοσίας πέτρας σιβαρῶν ἀπὸ χειρῶν
Πέμπον ἐπασσυτέρας· κατὰ δ' ἐσκίασαν βελέεσσι
Τιτῆνας. καὶ τοὺς μὲν ὑπὸ χθονὸς εὐρυοδείης
Πέμψαν, καὶ δεσμοῖσιν ἐν ἀργαλέοισιν ἔδησαν,
Νικήσαντες χερσὶν, ὑπερθύμους περ ἐόντας,
Τόσσον ἔνερθ' ὑπὸ γῆς, ὅσον οὐρανὸς ἐς' ἀπὸ γαίης.

Stupendae pugnae: robur autem exſerebatur operum.
Inclinata vero eſt pugna. prius autem ſibi mutuo imminentes,
Fortiter pugnabant in forti praelio.
Illi vero inter primos pugnam acrem ciebant,
Cottusque, Briareusque, Gygesque inſatiabilis belli.
Hi ſane trecentas petras robuſtis e manibus
Mittebant frequentes: obumbrarunt autem iaculis
Titanas: atque hos quidem ſub terram longe patentem
Miſerunt, et vinculis moleſtis alligarunt,
Cum viciſſent manibus, ſuperbi licet eſſent,
Tantum infra ſub terram, quantum coelum diſtat a terra.

711. ἐμμένως Iunt. 2.

716. Καὶ τοὺς μὲν ὑπὸ χθονὸς εὐρυοδείης Πέμψαν] Hoc eſt, in carcerem caliginoſum, vt ſequentia docent, quamuis ὑπερβολῇ nimia veritatem corrumpat Poeta. *Clericus.*

719. Τόσσον ἔνερθ'] Similis apud Homerum occurrit Tartari deſcriptio Il. 3.

Ἣ μὲν ἐλῶν ῥίψω ἐς Τάρταρον ἠερόεντα
Τῆλε μάλ', ἧχι βάθιστον ὑπὸ χθονός ἐστι βέρεθρον
Ἔνθα σιδήρειαί τε πύλαι, καὶ χάλκεος οὐδὸς,
Τόσσον ἔνερθ' ἀΐδεω, ὅσον οὐρανὸς ἐς' ἀπὸ γαίης.

Et hinc etiam Virgil. Aen. 6.

— Tum Tartarus ipſe
Bis patet in praeceps tantum, tenditque ſub umbras,
Quantus ad aethereum coeli proſpectus Olympum.
Hic genus antiquum terrae, Titania pubes,
Fulmine deiecti, fundo voluuntur in imo. Rob.

726. Τοι-

Ἴσον γάρ τ' ἀπὸ γῆς ἐς Τάρταρον ἠερόεντα.
Ἐννέα γὰρ νύκτας τε καὶ ἤματα χάλκεος ἄκμων
Οὐρανόθεν κατιὼν, δεκάτῃ ἐς γαῖαν ἵκοιτο.
Ἐννέα δ' αὖ νύκτας τε καὶ ἤματα χάλκεος ἄκμων
Ἐκ γαίης κατιὼν, δεκάτῃ ἐς Τάρταρον ἵκοι·
Τὸν περὶ χάλκεον ἕρκος ἐλήλαται· ἀμφὶ δέ μιν νὺξ
Τρισσοιχεὶ κέχυται περὶ δειρήν· αὐτὰρ ὕπερθεν
Γῆς ῥίζαι πεφύκασι καὶ ἀτρυγέτοιο θαλάσσης.
Ἔνθα θεοὶ Τιτῆνες ὑπὸ ζόφῳ ἠερόεντι
Κεκρύφαται, βουλῇσι Διὸς νεφεληγερέταο,
Χώρῳ ἐν εὐρώεντι, πελώρης ἔσχατα γαίης.
Τοῖς οὐκ ἐξιτόν ἐστι· πύλας δ' ἐπέθηκε Ποσειδῶν

Par enim ſpatium a terra in Tartarum caliginoſum.
Nouem enim noctes ac dies aerea incus,
Coelitus delapſa, decimo die ad terram perueniret:
Nouem rurſus noctes et dies aerea incus,
Ex terra deſcendens, decimo die ad Tartarum perueniret.
Quem circa aereum ſeptum ductum eſt: circum vero ipſum nox
Triplici ordine fuſa eſt circa collum: ſed ſuperne
Terrae radices ſunt et infructuoſi maris.
Illic Dii Titanes ſub caligine obſcura
Abſconditi ſunt, conſiliis Iouis nubicogi,
Loco in ſqualido, vbi vaſtae vltima terrae.
His non exitus patet: portas vero impoſuit Neptunus

720. γαίης Trinc. 724. δεκάτῃ δ' ἐς B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. ἵκοιτο Ald. Iunt. 1. 2. 727. πεφύκασι Trinc. Steph. Heinſ. 730. εὐρόεντι Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 731. θύρας Trinc. Ποσειδέων Trinc.

726. Τρισσοιχεὶ κέχυται περὶ δειρήν] An τὸ σῶμα intelligit gulam. a δείρη δειροτομεῖν. *Guietus.*

727. Αὐτὰρ ὕπερθεν Γῆς ῥίζαι πεφύκασι] Tartara, nimirum, non intra terram eſſe putabant, ſed inferiora, in tenebricoſis ſpatiis, quae terrae ſubiecta eſſe exiſtimabant; cum neſcirent terram eſſe rotundam, et vicibus ſoli ſua hemiſphaeria oſtendere. *Clericus.*

730. Χώρῳ ἐν εὐρώεντι, πελώρης ἔσχατα γαίης] Hic verſus additicius videtur. *Guietus.*

Hic verſus Guieto videtur additicius eſſe, cui aſſentior. Mendoſus enim eſt, nec Grammaticae congruens. *Rob.*

Χαλκείας· τεῖχος περίκειται δ' ἀμφοτέρωθεν.
Ἔνθα Γύγης, Κόττος τε, καὶ ὁ Βριάρεως μεγάθυμος
Ναίουσιν, φύλακες πιστοὶ Διὸς αἰγιόχοιο.
Ἐνθάδε γῆς δνοφερῆς, καὶ Ταρτάρου ἠερόεντος, 735
Πόντου τ' ἀτρυγέτοιο, καὶ οὐρανοῦ ἀστερόεντος,
Ἑξείης πάντων πηγαὶ καὶ πείρατ' ἔασιν,
Ἀργαλέ', εὐρώεντα, τά τε στυγέουσι θεοὶ περ·
Χάσμα μέγ'. οὐδέ κε πάντα τελεσφόρον εἰς ἐνιαυτὸν

Aereas: murus etiam circumdatus vtrimque.
Illic Gyges, Cottusque, et Briareus magnanimus
Habitant, custodes fidi Iouis Aegiochi.
Ibidem terrae tenebricosae, et Tartari caliginosi,
Pontique infructuosi, et coeli stelligeri,
Ex ordine omnium fontes et fines sunt,
Molesti, squalidi, quos oderunt etiam ipsi Dii:
Hiatus ingens. nec vero quisquam toto integro anno

732. τεῖχος δὲ περίκειται B. 109. τεῖχος δέ περ εἵλιται Ald. Iunt. 1.
737. ἑξείης Ald. ἔασιν B. 109. Ald. Iunt. 1. 2.

732. Τεῖχος περίκειται δ' ἀμφοτέρωθεν] Malim τεῖχός τε περὶ κεῖτ' ἀμφοτέρωθεν. *Guietus.*

737. Πάντων πηγαὶ] Hoc est, ἀρχαί. *Guietus.*

Πηγαὶ καὶ πείρατα] Videtur addidisse πείρατα, *fines*, ad explicandam vocem πηγαί, *fontes*, qua initium terrae, maris et coeli significat. Illinc, nimirum, omnia haec incipere existimabant, qui terram planam et vna hac parte a Sole illustratam censebant. Hinc v. 746. Atlantem, qui in vltimo occidente sedes habebat, ante domum noctis fuisse ait. At in sequentibus sibi contradicit, vt solet fieri ab iis, qui de re obscura plura dicere volunt, quam sciunt. *Clericus.*

739. Χάσμα μέγ'] Pulcherrimam illam ideam *Saturnae* per chaos iter facientis abhinc videtur traxisse Miltonus lib. 2.

A vast vacuity: all vnawares
Fluttering his pennons vain plumb down he drops
Ten thousand fathom deep, and to this hour
Down had been falling, had not by ill chance
The strong rebuff of some tumultuous cloud
Instinct with fire and nitre hurried him
As many miles aloft — Rob.

740. Οὔδας

Οὔδας ἵκοιτ', εἰ πρῶτα πυλέων ἔντοσθε γένοιτο. 740
Ἀλλά κεν ἔνθα καὶ ἔνθα φέροι πρὸ θύελλα θυέλλη
Ἀργαλέη· δεινόν τε καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσι
Τοῦτο τέρας· καὶ νυκτὸς ἐρεμνῆς οἰκία δειναὶ
Ἕστηκεν, νεφέλῃς κεκαλυμμέναι κυανέῃσι.
Τῶν πρόσθ' Ἰαπετοῖο πάϊς ἔχετ' ἀρανὸν εὐρὺν 745
Ἑστηὼς, κεφαλῇ τε καὶ ἀκαμάτῃσι χέρεσσιν
Ἀσεμφέως, ὅθι Νύξ τε καὶ Ἡμέρα ἄσσον ἰοῦσαι

Solum attingeret, vbi primum portas intra veniſſet,
Sed ſane huc et illuc ferret impetuoſa procella
Moleſta: horrendumque etiam immortalibus Diis
Hoć monſtrum: et noctis obſcurae domus horrenda
Stat, nubibus obtectae nigris.
Has ante Iapeti filius ſuſtinebat coelum latum
Stans, capiteque et indefeſſis manibus
Firmiter, vbi Noxque et Dies prope euntes

740. ἵκοιτ' Ald. 741. φέροι Ald. Iunt. 1. 2. Steph. προθύελλα Ald. Iunt. 1. 2. Com. Krebs. 742. τε μὲν Trinc. 743. καὶ abeſt a Trinc. ἐρεβεννῆς Trinc. 744. ἕστηκε Iunt. 2. 745. πρόσ τ' Ald. Iunt. 1. 2. Steph. 747. ὅτι B. 109. Ald. Iunt. 1. τάσσον B. 109. Iunt. 1. ἄσσον Steph. marg. atque ita edid. Rob. vulgo ἀμφὶς. ἡμέραι Ald. ἰῶσα B. 109.

740. Οὔδας ἵκοιτ', εἰ πρῶτα πυλέων ἔντοσθε γένοιτο] An ſcribendum? ἕδας ἵκοι εἰ πρῶτα πυλέων ἔντοσθε γένοιο. Sic in ἔργοις, ἐπὴν δ' εἰς ἄκρον ἵκηαι ſcribendum, pro quo vulgo ſcriptum ἵκηται. *Guietus.*

741. Πρὸ θύελλα θυέλλη] Scribo φέροι πρὸ θύελλα θυέλλη ἀργαλέη. Φέροι πρὸ pro προφέροι vna voce. Homer. Od. Υ. ἔπειτά μ' ἀναρπάξασα θύελλα οἴχοιτο προφέρεσα. *Guietus.*

742. Δεινόν τε καὶ ἀθανάτοισι] Scribo δεινὸν δὲ καὶ ἀθ. *Guietus.*

743. Τοῦτο τέρας] Τὸ χάσμα τοῦτο. ſequentia

καὶ νυκτὸς ἐρεμνῆς οἰκία δειναὶ
Ἕστηκεν, νεφέλῃς κεκαλυμμέναι κυανέῃσι.
Τῶν πρόσθ' Ἰαπετοῖο πάϊς ἔχετ' ἀρανὸν εὐρὺν
Ἑστηὼς, κεφαλῇ τε καὶ ἀκαμάτῃσι χέρεσσιν
Ἀσεμφέως.

Haec ſuppoſititia ſunt. *Guietus.*

747. Ἄσσον ἰοῦσαι] Vulgo legitur ἀμφὶς; ſed monente Graeuio, et conſentiente Mſ. Bodl. reſtitui ἄσσον, quod ſequentia verba, ἀλλήλας προσέειπον, requirere videntur. *Rob.*

Ἀλλήλας προσέειπον, ἀμειβόμεναι μέγαν οὐδὸν
Χάλκεον. ἡ μὲν ἔσω καταβήσεται, ἡ δὲ θύραζε
Ἔρχεται, οὐδέ ποτ' ἀμφοτέρας δόμος ἐντὸς ἐέργει.
Ἀλλ' αἰεὶ ἑτέρη γε δόμων ἔκτοσθεν ἐοῦσα,
Γαῖαν ἐπισρέφεται· ἡ δ' αὖ δόμῳ ἐντὸς ἐοῦσα,
Μίμνει τῆς αὐτῆς ὥρην ὁδοῦ, ἔς' ἂν ἵκηται.
Ἡ μὲν ἐπιχθονίοισι φάος πολυδερκὲς ἔχουσα,
Ἡ δ' Ὕπνον μετὰ χερσὶ, κασίγνητον Θανάτοιο,
Νὺξ ὀλοὴ, νεφέλῃ κεκαλυμμένη ἠεροειδεῖ.
Ἔνθα δὲ Νυκτὸς παῖδες ἐρεμνῆς οἰκί' ἔχουσιν,

Sese mutuo compellabant, alternis subeuntes magnum limen
Aereum. haec quidem intrat, illa vero foras
Egreditur, neque vnquam vtrasque domus intus cohibet:
Sed semper altera saltem extra domum dum est,
Terram super mouetur: altera rursum in domo cum sit,
Exspectat sui temporis itineris, donec veniat.
Haec quidem terrestribus multa cernens lumen habens,
Illa vero Somnum in manibus, fratrem Mortis,
Nox noxia, nube tecta atra.
Ibi autem Noctis obscurae filii domus habent,

748. Ἀλλήλαις Trinc. 753. τὴν αὖ τῆς Ald. Iunt. 1. 2. 754. ἐπὶ χθονίοισι Ald. ἐπιχθονίῃσι Iunt. 1. 2. Trinc. 756. νεφέλῃ Ald. κεκαλημμένη Ald. Iunt. 1. Trinc.

749. Ἡ μὲν ἔσω καταβήσεται] Scribendum videtur καταδύεται. *Guietus.*

752. Γαῖαν ἐπισρέφεται] Si intellexisset *Hesiodus* quod hic habet, sciuisset terram non minus in opposito hemisphaerio a sole illustrari, quam in hoc nostro, adeoque futilia esse quae dixit de situ Tartari. Sed videtur insciius veritatem effudisse, nec satis sciuisse quid sibi vellet. Huc facit dictum *Socratis* de Poetis, quod protulimus *Artis Criticae* P. 2. S. 1. c. 15. §. 21. *Clericus.*

753. Μίμνει τὴν αὐτῆς] Scribo τῆς. Ibid. ἔς' ἂν ἵκηται] Subintellige ἡ ὥρα. v. seq. Ἡ μὲν ἐπιχθονίοισι] Subintellige ἡμέρα. *Guietus.*

755. Κασίγνητον Θανάτοιο] Similiter Homerus Il. ξ. Ἐν δ' ὕπνῳ ξύμβλητο, κασιγνήτῳ Θανάτοιο. Et Virgil. Aen. 6. *Et consanguineus leti sopor.* Rob.

758. — οὐδέ

Ὕπνος καὶ Θάνατος, δεινοὶ θεοί· οὐδέ ποτ' αὐτοὺς
Ἠέλιος φαέθων ἐπιδέρκεται ἀκτίνεσσιν,
Οὐρανὸν εἰσανιὼν, οὐδ' οὐρανόθεν καταβαίνων.
Τῶν ἕτερος μὲν γῆν τε καὶ εὐρέα νῶτα θαλάσσης
Ἥσυχος ἀνστρέφεται καὶ μείλιχος ἀνθρώποισι.
Τοῦ δὲ σιδηρέη μὲν κραδίη, χάλκεον δέ οἱ ἦτορ
Νηλεὲς ἐν στήθεσσιν· ἔχει δ' ὃν πρῶτα λάβησιν
Ἀνθρώπων· ἐχθρὸς δὲ καὶ ἀθανάτοισι θεοῖσιν.
Ἔνθα θεοῦ χθονίου πρόσθεν δόμοι ἠχήεντες
Ἰφθίμου τ' Ἀΐδεω καὶ ἐπαινῆς Περσεφονείης
Ἑστᾶσιν· δεινὸς δὲ κύων προπάροιθε φυλάσσει,

Somnus et Mors, graues Dii: neque vnquam eos
Sol lucidus intuetur radiis,
Coelum ſcandens, nec coelitus deſcendens.
Horum alter quidem terramque et lata dorſa maris
Quietus percurrit et placidus hominibus.
Alterius vero ferreum quidem cor, aereum vero ei pectus
Crudele in praecordiis: tenet autem quem primum arripuerit
Hominum: hoſtis vero etiam immortalibus diis.
Illic dei inferi in anteriore parte aedes reſonantes,
Fortisque Plutonis et terribilis Proſerpinae,
Stant: horrendus autem canis pro foribus cuſtodit,

761. Τὼν δ' Trinc. 762. ἀνστρέφεται Iunt. 1. 763. σιδήρη B. 109. Ald. Iunt. 1. 766. πρόσθε Trinc. 768. Ἑστᾶσι Ald. Iunt. 1. 2.

758. —— οὐδέ ποτ' αὐτοὺς
Ἠέλιος φαέθων ἐπιδέρκεται ἀκτίνεσσιν
Οὐρανὸν εἰσανιὼν, οὐδ' οὐρανόθεν καταβαίνων] Videtur eſſe imitatio *Homeri*, qui ita de Cimmeriis Odyſſ. Λ.

—— οὐδέ ποτ' αὐτοὺς
Ἠέλιος φαέθων ἐπιδέρκεται ἀκτίνεσσιν
Οὐδ' ὁπότ' ἂν στείχῃσι πρὸς οὐρανὸν ἀστερόεντα
Οὔθ' ὅταν αὖ ἐπὶ γαῖαν ἀπ' οὐρανόθεν προτραπήται.

Neque vnquam eos Sol lucidus adſpicit radiis, neque cum is ad coelum ſtellatum, neque cum iterum ad terram e coelo convertitur. Clericus.

763. Χάλκεον δέ οἱ ἦτορ] Τὸ οἱ hic non placet. quare ſcribendum videtur χάλκεον δέ τε ἦτορ. *Guietus.*

766. Ἔνθα θεοῦ χθονίου πρόσθεν δόμοι] Scribendum videtur θεῶν χθονίων. *Guietus.*

769. Τέ-

Νηλείης· τέχνην δὲ κακὴν ἔχει· ἐς μὲν ἰόντας
Σαίνει ὁμῶς οὐρῇ τε καὶ ὠσὶν ἀμφοτέροισιν·
Ἐξελθεῖν δ' οὐκ αὖτις ἐᾷ πάλιν, ἀλλὰ δοκεύων
Ἐσθίει ὃν κε λάβῃσι πυλέων ἔκτοσθεν ἰόντα
Ἰφθίμου τ' Ἀΐδεω καὶ ἐπαινῆς Περσεφονείης.
Ἐνθάδε ναιετάει στυγερὴ θεὸς ἀθανάτοισι,
Δεινὴ Στυξ, θυγάτηρ ἀψορρόου Ὠκεανοῖο

Saeuus artem autem malam habet: introeuntibus quidem
Adulatur pariter caudaque et auribus ambabus:
Exire vero non iterum permittit denuo, sed obseruans
Deuorat, quemcunque prenderit extra portas euntem
Fortisque Plutonis et terribilis Proserpinae.
Ibidem habitat abominanda dea immortalibus,
Horrenda Styx, filia reciprocantis Oceani

769. ἰοῦσιν Ald. Trinc. 773. εἶδεω Ald. Iunt. 1. 2. Trinc.

769. Τέχνην δὲ κακὴν ἔχει] Hoc est, morem. Dein ἐς μὲν ἰόντας. τιμῆσις, ἐσιόντας, εἰσιόντας. *Guietus.*

773. Ἰφθίμου τ' Ἀΐδεω καὶ ἐπαινῆς Περσεφονείης] Ἴφθιμος, vbi de Deo sermo est, verti debet *ἰσχυρὸς potens*, non *fortis*, praesertim cum loquatur Poeta de *Plutone*. *Persephone* filia Cereris dicitur alio nomine *Pherephatta*, quod si scribamus Phoenicio charactere פר־פתא *pher phethe*, significat *fructum copiosum*; nomenque hoc terribile habebatur, quia sacrum. *Plato* in Cratylo, p. 265. eo prolato subiicit: πολλοὶ καὶ τοῦτο φοβοῦνται τὸ ὄνομα, *multi reuerentur hoc nomen*. Περσεφόνην viri docti interpretantur, ex eadem Lingua פרי ספון *peri-saphoun* fructum occultum, quod signat semen-

tem terrae commissam. Malim intelligere *reconditum* in horreis. Vtrumque nomen aptissimum est filiae Δηοῦς, hoc est, *Deae copiae*. Ceres Regina fuit Siciliae, cuius filiam rapuit Pluto, aut raptam vxorem duxit; quod in Enarratione * Gallica Mysteriorum Cereris multis ostendimus. *Clericus.*

775. Δεινὴ Στυξ θυγάτηρ ἀψορρόου Ὠκεανοῖο] Non difficile est intellectu cur Stygem vocet *Hesiodus* filiam Oceani, cum sit tanta rerum affinitas; ne dicam ex vaporibus Oceani, qui in pluuias densantur, oriri fontes. Sed tria sunt hic, non vbique obuia, animaduertenda. Primum est descriptio Stygis, quam prorsus fictam esse nos credere vetat quod habet *Pausanias* in Arcadicis, seu Lib. VIII. p. 483. vbi postquam meminit

minit ruderum Oppidi Arcadici, cui Nonacri nomen erat: Τῶν δὲ ἐρειπίων, inquit, ἐς πόρρω κρημνός ἐστιν ὑψηλὸς οὐχ ἕτερον ἐς τοσοῦτον ἀνήκοντα ὕψος οἶδα. καὶ ὕδωρ κατὰ τοῦτο κρημνοῦ στάζει καλοῦσι δ' Ἕλληνες αὐτὸ ὕδωρ Στυγός. Εἶναι δὲ τὴν Στύγα Ἡσίοδος μὲν ἐν Θεογονίᾳ ἐποίησεν· (Ἡσιόδῳ γὰρ δὴ ἔπη τὴν Θεογονίαν εἰσὶν οἱ νομίζουσι) πεποιημένα ἔστιν ἐνταῦθα Ὠκεανοῦ θυγατέρα τὴν Στύγα, γυναῖκα δὲ αὐτὴν εἶναι Πάλλαντος: *non procul a ruderibus, est alta montis crepido; non aliam vidi, quae in tantam altitudinem attollatur; aqua vero secundum praeruptam rupem stillat. Vocant Graeci hanc aquam Stygis. Esse autem Stygem Hesiodus in Theogonia cecinit; (neque enim desunt qui Theogoniam opus Hesiodi esse credant) cecinit autem Stygem fuisse Oceani filiam, et uxorem Pallantis.* Hoc fictum quidem est, vt pleraque alia, sed ex verbis Pausaniae intelligere licet, quare dicat *Hesiodus*:

—— κλυτὰ δώματα ναίει
Μακρῇσι πέτρῃσι κατηρεφέ', ἀμφὶ δὲ πάντη
Κίοσιν ἀργυρέοισι πρὸς οὐρανὸν ἐστήρικται.

Inclytas aedes incolit ingentibus saxis superne tectas, circumquaque vero columnis argenteis ad coelum firmatae sunt.

Alterum, quod hic animadvertendum est, ad id pertinet quod Poetae aiunt aquam esse inferorum; quod inde ortum, quod aqua illa lethalis esset, quemadmodum paullo post docet *Pausanias*: Θάνατον δὲ τὸ ὕδωρ φέρει τοῦτο καὶ ἀνθρώπῳ καὶ ἄλλῳ ζώῳ παντί· *lethalis est haec aqua et hominibus, et omnibus aliis animalibus.* Alios etiam habet miros effectus aquae illius omnia perrumpentis, praeter vngulam equinam; sed qui forte minus veri sunt. Verum hinc liquet, cur in inferis collocetur, nec dubito quin ea aqua ab antiquissimis Graeciae colonis dicta sit מי שחוק *me sthouk*, hoc est, *aqua silentii*, quod ad *regna silentium* eos demitteret. Eodem respicere videtur *Hesiodus*, in sequentibus, vbi dicit eum qui per Stygem peierauit κεῖσθαι ἄναυδον, *iacere sine voce.*

Tertio obseruandum aquam huius fontis fuisse iuriiurando consecratam; quod qui potuerit fieri, si lethifera erat, non immerito quaerant Lectores. Videtur enim qui iurabat bibisse ἐν χρυσέῃ προχόῳ allatam aquam ab Iride. Alioqui necesse non erat eam afferri. Crediderim hanc fuisse opinionem eorum temporum, eum qui accusabatur cuiuspiam sceleris, cuius reus non erat, potuisse sine noxa eam aquam bibere; addito iureiurando, quo innocentiam suam testatam faceret; sin minus, aquam noxiam suam naturam obtinuisse et homini mortem, aut grauem morbum creasse. Non vnus hic fons habitus aptus explo-

randae

Πρεσβυτάτην νόσφιν δὲ θεῶν κλυτὰ δώματα ναίει
Μακρῇσι πέτρῃσι κατηρεφέ'· ἀμφὶ δὲ πάντη
Κίοσιν ἀργυρέοισι πρὸς οὐρανὸν ἐστήρικται.
Παῦρα δὲ Θαύμαντος θυγάτηρ πόδας ὠκέα Ἶρις
Ἀγγελίης πωλεῖται ἐπ' εὐρέα νῶτα θαλάσσης,
Ὁππότ' ἔρις καὶ νεῖκος ἐν ἀθανάτοισιν ὄρηται.
Καί ῥ' ὅστις ψεύδηται Ὀλύμπια δώματ' ἐχόντων,
Ζεὺς δέ τε Ἶριν ἔπεμψε θεῶν μέγαν ὅρκον ἐνεῖκαι
Τηλόθεν ἐν χρυσέῃ προχόῳ πολυώνυμον ὕδωρ
Ψυχρόν, ὅ, τ' ἐκ πέτρης καταλείβεται ἠλιβάτοιο,

Maxima natu: ſeorſum vero a diis inclytas aedes incolit
Ingentibus ſaxis ſuperne tectas: circum autem quaque
Columnis argenteis ad coelum firmatae ſunt.
Raro vero Thaumantis filia pedibus velox Iris
Nuncii cauſa verſatur ſuper lata dorſa maris,
Quando lis et contentio inter Deos exorta fuerit.
Et ſane quisquis mentiatur coeleſtes domos tenentium, ſrat
Iupiter Irim mittere ſolet Deorum magnum iusiurandum vt fe-
E longinquo in aureo vaſe aquario celeberrimam aquam
Frigidam, quae e petra deſtillat alta

777. πάντη Ald. 780. Ἀγγελίῃ R. S. Trinc. Com. Steph. marg.
782. ὅς κε ψεύσηται Trinc. 783. ἐνείκαι Ald. ἐνεῖκεν Trinc.

randae veritati iurisiurandi. Vide quae habet *Macrobius* de fonte Palicorum Saturnal. Lib. V. c. 19. *Clericus.*

779. Παῦρα δὲ Θαύμαντος] Hoc eſt, παυράκις, ὀλιγάκις. a παυράκις παυρὰξ, παῦρα, vt a σφοδράκις σφοδρὰξ, σφόδρα etc. *Guietus.*

780. Ἀγγελίης πωλεῖται] Scribe ἀγγελίῃ, ſubintellige τὸ σὺν, hoc eſt, σὺν ἀγγελίῃ πωλεῖται. *Guietus.*

782. Καί ῥ' ὅστις ψεύδηται Ὀλύμπια δώματ' ἐχόντων] Hic verſus ſpurius videtur. *Guietus.*

783. Ζεὺς δέ τε Ἶριν ἔπεμψε] Scribo: Ζεὺς δ' ὅτε Ἶριν. ordo: ἔπεμψε ἐνεῖκαι πολυώνυμον ὕδωρ μέγαν ὅρκον. περὶ συγὸς vide Pauſaniam in Arcadicis. *Guietus.*

Μέγαν ὅρκον] Hoc eſt, per quem *magnum iusiurandum* concipitur. Sic *Homerus* vocat ὅρκια πιστὰ *agnos* qui adhibebantur ad ſolennius iurandum. Iliad. Γ. v. 245. *Clericus.*

785. Ψυχρόν, ὅ, τ' ἐκ πέτρης] Hic verſus et ſex ſequentes ſunt nothi. *Guietus.*

Ὅ, τ' ἐκ πέτρης καταλείβεται

Ὑψηλῆς· πολλὸν δὲ ὑπὸ χθονὸς εὐρυοδείης
Ἐξ ἱερῆ ποταμοῖο ῥέει διὰ νύκτα μέλαιναν
Ὠκεανοῖο κέρας· δεκάτη δ' ἐπὶ μοῖρα δέδασται.
Ἐννέα μὲν περὶ γῆν τε καὶ εὐρέα νῶτα θαλάσσης
Δίνῃς ἀργυρέῃς εἰλιγμένος εἰς ἅλα πίπτει·
Ἡ δὲ μί' ἐκ πέτρης προρέει, μέγα πῆμα θεοῖσιν.
Ὅσκεν τὴν ἐπίορκον ἀπολλείψας ἐπομόσσῃ
Ἀθανάτων, οἳ ἔχουσι κάρη νιφόεντος Ὀλύμπου,
Κεῖται νήυτμος τετελεσμένον εἰς ἐνιαυτόν·
Οὐδέ ποτ' ἀμβροσίης καὶ νέκταρος ἔρχεται ἆσσον
Βρώσιος, ἀλλά τε κεῖται ἀνάπνευστος καὶ ἄναυδος

Excelſa: multum vero ſubtus terram ſpatioſam
E ſacro flumine fluit per noctem nigram
Oceani cornu: decima vero pars attributa eſt.
Nouem quidem circa terramque et lata dorſa maris
Vorticibus argenteis intortum in mare cadit;
Vna vero ex petra profluit, magnum damnum Diis.
Quisquis periurium libans peierauerit
Immortalium, qui tenent verticem niuoſi Olympi,
Iacet ſpiritus expers integrum per annum:
Neque ambroſiae et nectaris fruitur
Cibo, ſed iacet non reſpirans, et mutus,

786. Ὑψιλῆς Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. πολλὸν δ' Ald. 790. εἰλιγμένος Ald. 791. προφέρει Iunt. 2. 792. ἀπολείψας Ald. Iunt. 1. Trinc. Steph. Com. 794. νηπότμος B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. νὴ ποτμὸς Steph. marg. 796. βρόσιος Ald. Iunt. 1. 2.

βεται ἠλιβάτοιο] Reſpicit ad id quod ex *Pauſania* protulimus, qua de cauſa etiam *Homerus* * vocat κατειβόμενον Στυγὸς ὕδωρ, *ſtillantem aquam Stygis*. Ταῦτα μὲν δὴ ἐποίησεν, inquit *Pauſanias*, ὡς ἂν ἰδὼν ἐς τὸ ὕδωρ τῆς Στυγὸς ῥάζον: *haec cecinit, quod viderit aquam Stygis ſtillantem.* Clericus.

792. Ὅς κεν τὴν ἐπίορκον ἀπολείψας] Scribo ἐπίορκος τὴν, hoc eſt, ταύτην τὴν ϛυγα. ἀπολείψας *libans* ab ἀπολείβω. *Guietus.*

794. Κεῖται νήυτμος καὶ τὰ ἑξῆς] Haec poetice ficta et adaucta, ſed ex vero nata; nimirum, ex noxia Stygiae aquae natura. *Clericus.*

795. Οὐδέ ποτ' ἀμβροσίης] Hic et ſequens 797. eſt ſpurius. *Guietus.*

* *Iliad.* o. v. 37. vbi Iuno iurat per Stygem.

797. Ἐπὶ

Στρωτοῖς ἐν λεχέεσσι, κακὸν δ' ἐπὶ κῶμα καλύπτει.
Αὐτὰρ ἐπὴν νοῦσον τελέσῃ μέγαν εἰς ἐνιαυτὸν,
Ἄλλος δ' ἐξ ἄλλου δέχεται χαλεπώτατος ἆθλος.
Ἐννάετες δὲ θεῶν ἀπομείρεται αἰὲν ἐόντων,
Οὐδέ ποτ' ἐς βουλὴν ἐπιμίσγεται, οὐδ' ἐπὶ δαῖτας,
Ἐννέα πάντ' ἔτεα· δεκάτῳ δ' ἐπιμίσγεται αὖτις
Εἰρέας ἀθανάτων, οἳ Ὄλυμπια δώματ' ἔχουσι.
Τοῖον ἄρ' ὅρκον ἔθεντο θεοὶ Στυγὸς ἄφθιτον ὕδωρ,
Ὠγύγιον, τὸ δ' ἵησι κατασυφέλα διὰ χώρου.
Ἔνθα δὲ γῆς δνοφερῆς, καὶ Ταρτάρου ἠερόεντος,

Stratis in lectis, malus autem veternus obtegit.
Sed postquam morbo defunctus est magnum per annum,
Alia ex alia excipit molestissima aerumna.
Nouennio autem a Diis separatur aeternis,
Neque vnquam in consilio cum iis versatur, neque in epulis,
Nouem totis annis: decimo tandem versatur iterum
In coetibus immortalium, qui coelestes domos incolunt.
Tale itaque iusiurandum constituerunt Dii Stygis perennem
Antiquam illam, quae tranat valde asperum locum. [aquam,
Ibi autem terrae caliginosae, et Tartari obscuri,

799. χαλεπώτερος Trinc. 800. ἀπαμείρεται Trinc. 804. ἄφθιτον Trinc. 805. ἵησι Ald. 806. Ἔνθεν Ald. Iunt. 1. 2. Trinc.

797. Ἐπὶ κῶμα καλύπτει] Τμῆσις, ἐπικαλύπτει, subintellige αὐτὸν. *Guietus.*

803. Εἰρέας ἀθανάτων] Scribendum videtur εἰρεσίας. Sed hic versus videtur delendus et spurius esse. *Guietus.*

805. Τὸ δ' ἵησι κατασυφέλα διὰ χώρου] Scribe, τὸ δίεσι, hoc est, ὃ δίεσι διὰ χώρου. Thucyd. καὶ διὰ μέσων αὐτῶν διῆσαν lib. 3. κατασυφέλα, hoc est, asperum, durum. *Guietus.*

Ὠγύγιον] Graeci *antiquam* interpretantur, quasi ab Ogyge, antiquissimo Rege nescio quo. Intelligimus *amaram*, quod apprime quadrat in exitialem effectum huius aquae potae; ex Phoenicia Lingua, in qua נגג *agag* significauit, vt apud Arabas, *amaram reddidit aquam.* Hinc quoque dicta *amara*, aqua illa iurisiurandi et zelotypiae, quam, apud Hebraeos, bibere iubebatur mulier adulterii suspecta. Vide Num. V. *Clericus.*

806. Ἔνθα δὲ γῆς δνοφερῆς] Hic et tres sequentes versus e superioribus repetiti sunt, post

Πόντῳ τ' ἀτρυγέτοιο καὶ Οὐρανῷ ἀστερόεντος,
Ἐξείης πάντων πηγαὶ καὶ πείρατ' ἔασιν,
Ἀργαλέ', εὐρώεντα, τά τε στυγέουσι θεοὶ περ·]
Ἐνθάδε μαρμάρεαί τε πύλαι, καὶ χάλκεος οὐδὸς
Ἀσεμφὴς, ῥίζῃσι διηνεκέσσιν ἀρηρὼς,
Αὐτοφυής· πρόσθεν δὲ θεῶν ἔκτοσθεν ἁπάντων,
Τιτῆνες ναίουσι, πέρην χάεος ζοφεροῖο.
Αὐταὶ ἐρισμαράγοιο Διὸς κλειτοὶ ἐπίκουροι
Δώματα ναιετάουσιν ἐπ' Ὠκεανοῖο θεμέθλοις,
Κόττος τ' ἠδὲ Γύγης. Βριάρεών γε μὲν ἠὺν ἐόντα,
Γαμβρὸν ἑὸν ποίησε βαρύκτυπος Ἐννοσίγαιος.
Δῶκε δὲ Κυμοπόλειαν ὀπυίειν, θυγατέρα ἣν.
Αὐτὰρ ἐπεὶ Τιτῆνας ἀπ' οὐρανῷ ἐξέλασσε Ζεύς,

Pontique infructuoſi, et coeli ſtellati,
Ex ordine omnium fontes et fines ſunt,
Moleſti, ſqualidi, quos oderunt etiam Dii ipſi.
Illic ſplendidaeque portae, et aereum limen
Immotum, radicibus longis compactum,
Sua ſponte natum; ante illud vero extra omnes Deos
Titanes habitant, vltra Chaos caligine obductum.
Ceterum valde tonantis Iouis inclyti auxiliarii
Domus incolunt in Oceani fundamentis
Cottus atque Gyges. Briareum quippe, fortis cum eſſet,
Generum ſuum fecit grauiter fremens Neptunus.
Dedit autem Cymopoliam, vt duceret vxorem, filiam ſuam.
Aſt vbi Titanes e Coelo expulerat Iupiter,

808. γαιοειν Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 810. λάϊνος οὐδὸς B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. Steph. marg. 811. Ἀσεμφὴς Ald. διηνεκήεσσιν Iunt. 1. 2. 814. κλειτοὶ τ' Ald. Iunt. 1. 816. γε μεν Ald. 818. ὀπύειν Ald. Iunt. 1. 819. ἀπ' abeſt a Trinc.

poſt verſum enim 736. collocantur. Sed hinc fortaſſe tollendi. *Guietus.*

Ἔνθα δὲ γῆς δνοφερῆς καὶ τὰ ἑξῆς] Hae ſunt τερατολογίαι poeticae, quae nihil ex vero ducunt. *Clericus.*

808. Πάντων πηγαὶ καὶ πείρατ' ἔασι] Πηγαὶ hic videtur *initium* ſignificare, nam ſolius πόντος poſſet dici *fons*, non terrae, tartari, aut coeli. *Clericus.*

Ὁπλότατον τέκε παῖδα Τυφωέα Γαῖα πελώρη, 820
Ταρτάρῳ ἐν φιλότητι, διὰ χρυσῆν Ἀφροδίτην.
Οὗ χεῖρες μὲν ἔασιν ἐπ' ἰσχύϊ ἔργματ' ἔχεσθαι,
Καὶ πόδες ἀκάματοι κρατερῷ θεῷ. ἐκ δέ οἱ ὤμων
Ἦν ἑκατὸν κεφαλαὶ ὄφιος, δεινοῖο δράκοντος,

Minimum natu peperit filium Typhoëum Terra magna,
Tartari in concubitu, per auream Venerem.
Cuius manus quidem sunt ob robur occupatae,
Et pedes indefessi robusti Dei: ex humeris vero ei
Erant centum capita serpentis, horrendi draconis,

821. χρυσῆν Ald. 822. ἔασιν Ald. Iunt. 1. 2. 823. ἀκάμαντοι Ald. 824. κρατεροῖο δράκοντος R. S. Trinc. Steph. marg.

820. Τυφωέα] De hoc egimus ad v. 307. Describuntur scelerati homines Iordanis accolae, quorum historiam et excidium Graecis olim narrauerant Phoenices; hoc est, mendaces mendacibus augenda atque exornanda tradiderant. *Clericus.*

822. Ἔργματ' ἔχεσθαι] Scribo θαῦμα ἀκέσθαι mirabile auditu. placet. *Guietus.*

Οὗ χεῖρες μὲν ἔασιν ἐπ' ἰσχύϊ ἔργματ' ἔχεσθαι] Vertunt: *cuius manus quidem sunt ob robur occupatae*, aut *operibus aptae*, quasi ἔργμα idem sit hic ac ἔργον. Sed quodnam opus memoratur Typhonis, aut Typhoëi, seu antequam a Ioue vinceretur, seu postquam in Tartara detrusus est? Deinde quid frigidius hac descriptione virium, *cuius manus propter robur habent opera?* Non potuit hoc ferre *Fr. Guietus*, qui suspicatur legendum θαῦμα ἀκέσθαι, *mirabile auditu.* Verum tanta mutatione opus non est, cum praesertim non minus frigidum sit, et minus Graecum: *cuius manus sunt in robore.* Cum olim sine notis accentuum et spirituum scriberent Graeci ΟΥ, aeque facile potuit efferri ἐ *non* ac ἔ, cuius, quod si feceris sententia egregia erit: *Nec manus, propter vires, habent quidquam quo impediri queant, et pedes fortis illius Dei sunt indefessi.* Ἔργματα hic deducimus ab εἴργω, *coerceo, prohibeo.* Hoc vnum in hac nostra interpretatione paullo durius videri queat, quod particula negatiua sit paullo remotior a verbo. Sed nec desunt eius rei exempla, et eam omnino postulare videtur sensus. *Clericus.*

824. Ἦν ἑκατὸν κεφαλαὶ] Hoc est, ἦσαν. Dein delenda interpunctio ὄφιος δεινοῖο δράκοντος. ὄφιος δράκοντος, appositio. v. sequ. λελειχμότος scribendum pro λελειχμότες. *Guietus.*

826. Θε-

Γλώσσῃσι δνοφερῇσι λελειχμότες· ἐκ δέ οἱ ὄσσων
Θεσπεσίῃς κεφαλῇσιν ὑπ' ὀφρύσι πῦρ ἀμάρυσσε.
Πασέων δ' ἐκ κεφαλέων πῦρ καίετο δερκομένοιο,
Φωναὶ δ' ἐν πάσῃσιν ἔσαν δεινῆς κεφαλῇσι,
Παντοίην ὄπ' ἰεῖσαι ἀθέσφατον· ἄλλοτε μὲν γὰρ
Φθέγγονθ', ὥς τε θεοῖσι συνιέμεν· ἄλλοτε δ' αὖτε
Ταύρου ἐριβρύχεω μένος ἀσχέτου ὄσσαν ἀγαυρῆς·
Ἄλλοτε δ' αὖτε λέοντος ἀναιδέα θυμὸν ἔχοντος·
Ἄλλοτε δ' αὖ σκυλάκεσσιν ἐοικότα, θαύματ' ἀκοῦσαι·
Ἄλλοτε δ' αὖ ῥοίζασχ', ὑπὸ δ' ἤχεεν οὔρεα μακρά.
Καὶ νύ κεν ἔπλετο ἔργον ἀμήχανον ἤματι κείνῳ,

Linguis nigris lambentia: praeterea ex oculis ei
Admirandis in capitibus ſub ſuperciliis ignis micabat:
Omnibus autem ex capitibus ignis flagrabat cernentis,
Voces quoque in omnibus erant horrendis capitibus,
Omnigenum ſonitum emittentes ineffabilem. interdum enim
Sonabant, vt Diis intelligere liceret: interdum rurſum
Tauri valde mugientis robore indomiti vocem ferocis:
Interdum rurſus leonis ſaeuum animum habentis:
Interdum rurſum catulis ſimilia, mira auditu:
Interdum vero ſtridebat, reſonabantque montes alti.
Et ſane euenisſet res ineuitabilis die illo,

827. Πασσῶν Ald. Πασσέων Iunt. 1. 2. Trinc. 828. δεινατῆς Trinc. 829. Παντοίων Trinc. 830. φθέγγον δ' Iunt. 2. 831. ἐριβρόχεω B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. ἔσχετον B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. ἀγαύρου Ald. 833. σκυλάκεσσιν Ald.

826. Θεσπεσίῃς κεφαλῇσιν] Hoc eſt, θαυμασίαις. *Guietus.*

Πῦρ ἀμάρυσσε] *Ignis* hic vocatur oculorum ſplendor, vt et in ſequente verſu, nequis putet Poetam ignem proprie dictum in oculis huius monſtri collocaſſe. Superant haec omnem τερατολογίαν. *Clericus.*

829. Ἀθέσφατον] Mirabilem. *Guietus.*

830. Φθέγγονθ', ὥς τε θεοῖ συνιέμεν] Hic verſus eſt ſubditicius et delendus. *Guietus.*

831. Ὄσσαν ἀγαύρου] Scribe ὄσσαν ἴεντο vocem emittebant. *Guietus.*

832. Ἀναιδέα] Hoc eſt, θρασύν. *Guietus.*

Καί κεν ὅγε θνητοῖσι καὶ ἀθανάτοισιν ἄναξεν,
Εἰ μὴ ἄρ' ὀξὺ νόησε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε.
Σκληρὸν δ' ἐβρόντησε καὶ ὄβριμον. ἀμφὶ δὲ γαῖα
Σμερδαλέον κονάβησε, καὶ Οὐρανὸς εὐρὺς ὕπερθεν,
Πόντος τ', Ὠκεανῦ τε ῥοαὶ, καὶ τάρταρα γαίης
Ποσσὶ δ' ὑπ' ἀθανάτοισι μέγας πελεμίζετ' Ὄλυμπος

Atque ipſe mortalibus et immortalibus imperaſſet,
Niſi ſtatim intellexiſſet pater hominumque et Deorum.
Grauiter autem intonuit atque fortiter. circum vero terra
Horrende edidit fragorem, et coelum latum ſuperne,
Pontusque et Oceani fluctus, et remota loca terrae.
Pedibus vero ſub immortalibus magnus contremuit Olympus,

838. ὄμβριμον B. 109.

836. Θνητοῖσι καὶ ἀθανάτοισιν ἄναξεν] Forte nata eſt haec circumſtantia ex narratione Phoenicum, qui dictitabant inferioris Iordanis accolas *bellum Deo et hominibus indixiſſe*, aut vtrorumque *hoſtes ac ſpretores* fuiſſe. Quae loquutiones perperam intellectae monſtra haec pepererunt, quaſi fuiſſet terrae filius Draco, qui bellum Ioui intuliſſet. Certe *Lucretius* deſcribens *Epicuri* dogmata de Numine, quod verbo poſuit, re ſuſtulit, ita de Epicuro loquitur quaſi ei bellum intuliſſet, Lib. I. initio:

Quare Relligio pedibus ſubiecta vicissim
Obteritur, nos exaequat victoria coelo. Clericus.

838. Σκληρὸν ἐβρόντησε] Non male hiſce verbis deſcribitur ſubuerſio Sodomae, Gomorrae vicinarumque vrbium, de qua vide Diſſert. noſtram. *Clericus.*

840. Τάρταρα γαίης] Hoc eſt, remotiſſimae partes terrae, quae eſt ſignificatio vocis *tartara*. Vide not. ad v. 119. *Clericus.*

841. Ποσσὶ δ' ὑπ' ἀθανάτοισι] Parem in his verſibus reperias ſublimitatem, ac in Homericis illis a Longino celebratis, vtpote quae ἄχραντόν τι καὶ μέγα τὸ δαιμόνιον, καὶ ἄληκτον παρίσησι. — Τρέμε δ' ἄρεα μακρὰ καὶ ὕλη Ποσσὶν ὑπ' ἀθανάτοισι Ποσειδάωνος ἰόντος. Eandem ſublimitatem Miltonus aſſequitur

Vnder his burning wheels
The ſted faſt Empyrean ſhook throughout;
All but the throne itſelf of God — Rob.

843. Ἰοει-

Ὀρνυμένοιο ἄνακτος· ἐπεσσεναχίζε δὲ γαῖα.
Καῦμα δ' ὑπ' ἀμφοτέρων κάτεχεν ἰοειδέα πόντον,
Βροντῆς τε, στεροπῆς τε, πυρὸς ἀπὸ τοῖο πελώρου,
Πρηστήρων ἀνέμων τε, κεραυνοῦ τε φλεγέθοντος. 845
Ἔζεε δὲ χθὼν πᾶσα, καὶ ἠρανὸς, ἠδὲ θάλασσα.
Θῦε, δ' ἄρ' ἀμφ' ἀκτὰς, περὶ τ' ἀμφί τε κύματα μακρὰ
Ῥιπῇ ὑπ' ἀθανάτων· ἔνοσις δ' ἄσβεστος ὀρώρει.
Τρέσσ' Ἀΐδης δ' ἐνέροισι καταφθιμένοισιν ἀνάσσων,
Τιτῆνές θ' ὑπαταρταῖοι, Κρόνον ἀμφὶς ἐόντες, 850
Ἀσβέστου κελάδοιο καὶ αἰνῆς δηϊοτῆτος.
Ζεὺς δ' ἐπεὶ οὖν κόρθυνεν ἑὸν μένος, εἵλετο δ' ὅπλα,
Βροντήν τε, στεροπήν τε, καὶ αἰθαλόεντα κεραυνὸν,
Πλῆξεν ἀπ' Οὐλύμποιο ἐπάλμενος· ἀμφὶ δὲ πάσας

Insurgente rege: ingemiscebat autem tellus.
Ardor vero ab vtrisque occupabat caeruleum pontum
Tonitruque, et fulguris igne ab illo immani,
Igneorumque turbinum, et fulminis ardentis.
Feruebat autem terra omnis, et coelum, atque mare.
Furebant et circum littora vndique fluctus magni.
Impetu a Deorum: concussioque sedatu difficilis oriebatur.
Expauit autem Pluto inferis mortuis imperans,
Titanesque sub tartarum detrusi, circa Saturnum
Ob inexstinguibilem fremitum, et grauem conflictum.
Iupiter vero postquam incitauit suum robur, sumsitque arma,
Tonitruque fulgurque, et coruscans fulmen,
Percussit ab Olympo insiliens: circum vero omnia

846. πυρὶ χθὼν Trinc. Steph. marg. 847. ἀμφὶ κύματα omissa vocula τε B. 109. Ald. Iunt. 1. 849. Τρέσσε δ' B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Ἄϊδης B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. δ' post Ἀΐδης deest in B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. Steph. 850. Κρόνε B. 109. Ald. 854. Οὐλύποιο Ald.

843. Ἰοειδέα πόντον] Hic intelligendum *mare mortuum*, seu lacus Asphaltites. *Clericus.*

844. Πυρὸς ὑπὸ τοῖο πελώρου] Scribo et distinguo πυρός τ' ἀπὸ τ. π. *Guietus.*

846. Ἔζεε δὲ χθὼν πᾶσα] Vicina, nempe, infimis partibus Iordanis; qua de re vide memoratam Dissertationem. *Clericus.*

851. Ἀσβέστου κελάδοιο] Subintellige ὑπὸ. *Guietus.*

852. Κόρθυνεν ἑὸν μένος] Hoc est, ἐπῆρεν auxit. *Guietus.*

854. Πλῆξεν ἀπ' Οὐλύμποιο]

Ἔπρεσε θεσπεσίας κεφαλὰς δεινοῖο πελώρου. 855
Αὐτὰρ ἐπεὶ δή μιν δάμασε πληγῇσιν ἰμάσσας,
Ἤριπε γυιωθείς, στενάχιζε δὲ γαῖα πελώρη.
Φλὸξ δὲ κεραυνωθέντος ἀπέσσυτο τοῖο ἄνακτος,
Οὔρεος ἐν βήσσῃσιν ἀϊδνῆς παιπαλοέσσης
Πληγέντος. πολλὴ δὲ πελώρη καίετο γαῖα 860
Ἀτμῇ θεσπεσίῃ, καὶ ἐτήκετο κασσίτερος ὡς,
Τέχνῃ ὑπ' αἰζηῶν, ὑπό τ' εὐτρήτῳ χοάνοιο
Θαλφθεὶς, ἠὲ σίδηρος, ὅπερ κρατερώτατός ἐστιν,

Combuſſit ingentia capita ſaeui portenti.
Ceterum vbi illud vicit ictibus percutiens,
Cecidit mutilatum, ingemiſcebat autem terra vaſta.
Flamma vero fulmine icto profiliebat a rege,
Montis in ſaltibus opacis aſperis
Percuſſo. multaque ac vaſta ardebat terra
Vapore ingenti, et liqueſcebat ſtanni inſtar,
Quod arte iuuenum, et in magnum foramen habente catino
Calefactum, vel vt ferrum, quod ſolidiſſimum eſt,

855. Ἔπρεσε B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. Steph. marg. 857. στενάχιζε Trinc. 859. ἀϊδνῆς παιπαλοέσσης Ald. 861. Ἀϋτμῇ B. 109. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. marg. Ἀΰτμῇ Ald. 863. ἠὲ B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. Steph. marg.

ποιο] An? βῆσεν. ἐπάλμενος. ſubintellige τὸν Τυφωέα. *Guietus.*

855. Ἔπρεσε θεσπεσίας] A πράω, πιμπράω, πίμπρημι, πρεῶ, πρηθῶ etc. φάω, βράζω, βράσσω, βράτλω, ἀναβράτλω. *Guietus.*

858. Τοῖο ἄνακτος] Ἄνακτος, nimirum, vt iam diximus, vox eſt honorifica quae Regem quidem ſonat vt plurimum; ſed eximium etiam quidpiam ſignificat, quale erat in ſuo genere hoc monſtrum. *Clericus.*

859. Παιπαλοέσσης] Hoc eſt, τραχείαις. alias παιπαλοέσσης pro αἰπαλοέσσης. Hom. ἔζη δὲ σκοπιὴν εἰς παιπαλόεσσαν ἀνελθών, hoc eſt, αἰπεῖαν, ὑψηλήν. *Guietus.*

Οὔρεος ἐν βήσσῃσιν] Inter montes Moabitidis et Chananaeae ſitus eſt lacus Aſphaltites, in profunda valle. *Clericus.*

862. Εὐτρήτῳ χοάνοιο] Interpres videtur legiſſe εὐπήκτῳ, quod magis placet. verſ. ſequ. ὅπερ, hoc eſt, ὅσπερ. *Guietus.*

Οὔρεος ἐν βήσσῃσι δαμαζόμενος πυρὶ κηλέῳ,
Τήκεται ἐν χθονὶ δίῃ, ὑπ' Ἡφαίστου παλάμῃσιν. 865
Ὣς ἄρα τήκετο γαῖα, σέλᾳ πυρὸς αἰθομένοιο.
Ῥίψε δέ μιν θυμῷ ἀκάχων ἐς Τάρταρον εὐρύν.
Ἐκ δὲ Τυφωέος ἔστ' ἀνέμων μένος ὑγρὸν ἀέντων,
Νόσφι Νότου, Βορέω τε, καὶ Ἀργέστεω Ζεφύροιο.

Montis in cauitatibus victum igne vrente,
Liquescit in terra diuina, sub Vulcani manibus.
Sic sane liquescebat terra fulgore ignis ardentis.
Abiecit autem illum animo moestus in Tartarum vastum.
Ex Typhoëo autem est ventorum vis humide flantium,
Excepto Noto, Boreaque, et Argeste Zephyro.

864. ἔρρος Iunt. 2. 866. σελαΐ Trinc. αἰτομένοιο Trinc. 868. Τυφωέως Trinc. Τυφώιος Ald. 869. ἀργέσταο Trinc. ζεφύρου τε Trinc. Steph. marg.

864. Οὔρεος ἐν βήσσῃσι] In fabricis ferrariis, quae in vallibus syluosis aedificari solent propter lignorum copiam. *Guietus.*

867. Ῥίψε] Subintell. ζεὺς. tum pro ἀκάχων an ἀκαχὼν scribendum? *Guietus.*

869. Νόσφι Νότου, Βορέω τε καὶ Ἀργεστέω Ζεφύροιο] Hic mirum est fieri duntaxat mentionem trium ventorum, omisso *Euro*, qui tamen μαψυχῦρα non potest vocari. Quod cum non concoquerent nonnulli, legerunt καὶ Ἀργέστου Ζεφύρου τε, quemadmodum habet in Allegoriis *Ioannes Diaconus*; quo etiam respicit alter Scholiastes, qui memoratis quatuor ventis *cardinalibus*, vt vocantur, subiicit: Ἀργέστης ὁ Ἀπηλιώτης, ὃν λέγει ὁ Ὅμηρος Εὖρον: *Subsolanus quem vocat Homerus Eurum.* Recta sine dubio esset lectio, si constaret ἀργέστην vspiam dici Eurum, cum contra constet esse occidentalem ventum, qui et Corus vocatur. *Plinius* Lib. II. H. N. c. 47. *Sunt bini, in quatuor coeli partibus; ab oriente aequinoctiali Subsolanus, ab oriente brumali Vulturnus; illum Apeliotem, hunc Eurum Graeci appellant. A meridie Auster, et ab occasu brumali Africus; Notum et Lybs nominant. Ab occasu Aequinoctiali Fauonius, ab occasu solstitiali Corus; Zephyrum et ARGESTEN vocant.* Praeterea eosdem ventos tres commemorat v. 379. vbi ἀργέστης est etiam epitheton Zephyri, quemadmodum hic ex vulgata lectione. Crediderim hanc omissionem esse negligentiae tribuendam; nam non ignorabat *Hesiodus* esse Orientalem ventum.

Οἵ γε μὲν ἐκ θεόφιν γενεὴ, θνητοῖς μέγ' ὄνειαρ. 870
Αἵ δ' ἄλλαι μαψαῦραι ἐπιπνείουσι θάλασσαν,
Αἵ δή τοι πίπτουσαι ἐς ἠεροειδέα πόντον,
Πῆμα μέγα θνητοῖσι, κακῇ θύουσιν ἀέλλῃ
Ἄλλοτε δ' ἄλλαι ἄεισι, διασκιδνᾶσί τε νῆας,
Ναύτας τε φθείρουσι· κακὸν δ' ὀ γίνεται ἀλκὴ 875
Ἀνδράσιν, οἳ κείνοισι συναντῶσιν κατὰ πόντον.
Αἵ δ' αὖ καὶ κατὰ γαῖαν ἀπείριτον ἀνθεμόεσσαν
Ἔργ' ἐρατὰ φθείρουσι χαμαιγενέων ἀνθρώπων,
Πιμπλεῦσαι κονίης τε καὶ ἀργαλέου κολοσυρτοῦ.

Qui sane ex Diis sunt nati, hominibus magna vtilitas.
Ast alii sine vsu venti inspirant mare,
Qui vtique incidentes in obscurum pontum,
Clades magna hominibus graui saeuiunt turbine,
Alibi autem alii fiant, dissipantque naues,
Nautasque perdunt. mali autem non est remedium
Viris qui illis occurrerint in ponto.
Iidem rursum per terram immensam floribus ornatam
Opera iucunda corrumpunt humo prognatorum hominum,
Replentes puluereque et molesto palearum strepitu.

870. μὲν Iunt. 1. 2. μὲν Ald. 871. μὰψ αὖραι Steph. Com. 873. θύουσι Iunt. 1. 2. 874. ἄεισι B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heins. 875. γίνεται Iunt. 2. 876. συναντῶντες B. 109. συναντῶντές Ald. Iunt. 2. 877. αὖ τε Ald. Iunt. 1. 2. ἀπείρητον Trinc. 879. πιμπλεῦσαι B. 109. Ald. Iunt. 1.

Idem *Plinius* paullo antea: *Veteres quatuor omnino seruauere, per totidem mundi partes (ideo nec Homerus plures nominat) haberi vt mox iudicatum est ratione.* Vide *Homerum* Od. E. v. 295. *Hesiodus* autem *Homero* in eiusmodi rebus nequaquam inferior erat, vt satis liquet ex Operibus et Diebus. Obiter notandum *Hesiodi* aeuo vocem ἀργέστης nondum fuisse nomen venti, qui a *Zephyro* distingueretur; cum coniungatur ea vox cum *Zephyro*, quasi epitheton, quo significetur eius *celeritas*, aut simile quidpiam. *Clericus.*

871. Ἄλλαι μὰψ αὖραι] Μαψαῦραι scribo. Hesych. μαψαῦραι, μάταιαι αὖραι, ἠχῆσαι πνοαί. vulgo scriptum ἄμμοι pro αὖραι ex ἄψ fit μὰψ retro, incassum. Sic ex ὠκὸς, μωκὺς, μωξ mox, εὐθὺς. *Guietus.*

874. Ἄλλοτε δ' ἄλλαι ἄεισι] Ἄλλη scribendum. *Guietus.*

879. Κολοσυρτοῦ] A πέλω verso, πόλις ἡ πόλβις, puluis, πόλος,

Αὐτὰρ ἐπεί ῥα πόνον μάκαρες θεοὶ ἐξετέλεσσαν,
Τιτήνεσσι δὲ τιμάων κρίναντο βίηφι,
Δή ῥα τότ' ὦτρυνον βασιλευέμεν ἠδὲ ἀνάσσειν,
Γαίης Φραδμοσύνῃσιν, ὀλύμπιον εὐρύοπα Ζῆν',
Ἀθανάτων. ὁ δὲ τοῖσιν ἐὺ διεδάσσατο τιμάς.
Ζεὺς δὲ θεῶν βασιλεὺς πρώτην ἄλοχον θέτο Μῆτιν,
Πλείστα θεῶν εἰδυῖαν ἰδὲ θνητῶν ἀνθρώπων.
Ἀλλ' ὅτε δή ῥ' ἤμελλε θεὰν γλαυκῶπιν Ἀθήνην

Sed poſtquam ſane laborem Dii beati perfeciſſent
Cum Titanibus autem pro honore pugnaſſent vi,
Iam tum iubebant regnare atque imperare,
Ex Terrae conſilio, Olympium late cernentem Iouem
Immortalibus. Hic vero inter illos bene diſtribuit honores
Iupiter autem Deorum Rex primam vxorem duxit Metin,
Plurimum ex Diis edoctam, et mortalibus hominibus.
Sed cum iam eſſet Deam caeſiis oculis Mineruam

880. ἐξετέλεσσαν Ald. Iunt. 1. 2. 882. ἠδ' Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 883. αἰὲν ζῆν' Trinc. Steph. marg. 886. καὶ θνητῶν B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. Paullo ante pro ἐὺ Ald. εὖ.

πόλος, κόλος, vnde κολοσυρτός. *Guietus.*

881. Τιμάων] Subintellige ἕνεκα. *Guietus.*

883. Εὐρύοπα ζεὺς] Ab εὐρυόπης, ſeu εὐρυόπας, εὐρύοψ. *Guietus.*

884. Εὖ διεδάσσατο] Scribo ἐὺ. *Guietus.*

Διεδάσσατο τιμάς] Hoc eſt, munera illis diuiſit, ſed poſteritas eos honores intellexit de iis, quibus ſingula Numina praeeſſe poſtea credita ſunt. *Clericus.*

885. Ἄλοχον θέτο Μῆτιν] Clarum eſt hic allegoricum eſſe matrimonium, quod Regi coniunctius nihil eſſe debeat quam *prudentia*. Clericus.

Per hanc Allegoriam ſignificat Poeta, coniunctiſſimam eſſe diuinae naturae ſapientiam. Similis figura in libro, qui nuncupatur *Sapientia Salomonis*, pulcherrime vſurpatur. Cap. 8. Ταύτην (ſcil. τὴν σοφίαν) ἐφίλησα καὶ ἐξεζήτησα ἐκ νεότητός μου καὶ ἐζήτησα νύμφην ἀγαγέσθαι ἐμαυτῷ. *Sapientiam amaui et exquiſiui ab adoleſcentia mea, et eam pro ſponſa expetiui mihi.* Rob.

887. Ἀθήνην] Deam diſciplinarum et fortitudinis merito Prudentiae filiam facit Poeta; cum abſque hac nulla ſit vera fortitudo, nec eruditio. Ceterum Ἀθήνη eſt, Phoenicia

Τέξεσθαι, τότ' ἔπειτα δόλῳ φρένας ἐξαπατήσας
Αἰμυλίοισι λόγοισιν ἐὴν ἐγκάτθετο νηδὺν
Γαίης Φραδμοσύνῃσι, καὶ Οὐρανῷ ἀστερόεντος. 890
Τὼς γάρ οἱ ἐφρασάτην, ἵνα μὴ βασιληΐδα τιμὴν
Ἄλλος ἔχῃ, Διὸς ἀντὶ, θεῶν αἰειγενετάων.
Ἐκ γὰρ τῆς εἵμαρτο περίφρονα τέκνα γενέσθαι.
Πρώτην γὰρ κούρην γλαυκώπιδα Τριτογένειαν,

Paritura, tum demum dolis animo decepto
Blandis sermonibus, in suam condidit aluum,
Telluris consiliis, et Coeli stellati.
Sic enim consuluerunt, ne regium honorem
Alius haberet Iouis loco Deorum sempiternorum.
Ex hac enim in fatis erat prudentes liberos nasci.
Primam quidem virginem caesiis oculis apud Tritonem genitam,

888. Τεύξεσθαι Trinc. Τέξεσθαι Ald. Iunt. 1. 2. Steph. δολοφρένας Ald. Iunt. 1. 889. ἐς κάτθετο B. 109. ἐςκάτθετο Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinf. atque sic edidit etiam Krebsius. 891. φράσαντ' B. 109. φρασάτην Ald. Iunt. 1. 2. 892. ἀειγενετάων Trinc. 893. εἵμαρτο Ald. 894. μὲν γὰρ Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. γλαυκόπιδα Ald. Iunt. 1. 2.

cia lingua, אתנא *etbana*, hoc est, fortis, vt ab aliis iam animaduersum. *Clericus.*

888. Δόλῳ φρένας ἐξαπατήσας] Subintellige τῆς μήτιος. *Guietus.*

889. Ἐὴν ἐγκάθετο νηδὺν] An ἐς κάθετο diuisim scribendum? Sic v. 899. pro ἐγκάτθετο νηδὺν scribendum vt hic ἐς κάθετο, aut ἐς κάτθετο. *Guietus.*

894. Τριτογένειαν]. Sic dicitur Minerua quasi genita a *capite* Iouis, nam si scribamus Phoeniciis litteris תריתא *thritho*, intelligemus deducendam vocem a ריח *reth*, quod, pro mutatione solenni ת et ש, idem esse potuit ac ריש *resch*, Chaldaice et Syriace *caput*. Eius antiquae vocis significatio remanserat etiamnum apud Athamanas. *Hesychius*: Τριτώ, Νίκανδρος ὁ Κολοφώνιος φησὶ τὴν κεφαλὴν καλεῖν Ἀθαμάνας. Apud Cretenses, idem hac voce significatum esse auctor est *Eustathius* in Iliad. Δ. Ed. Rom. p. 504. Hanc quidem circumstantiam Palladis natalium hic non tradit *Hesiodus*, sed summo consensu reliqui omnes Mythologi et Poetae habent. Facile est intellectu cur sapientissima Dea et Artium Praefecta e cerebro, vel capite Iouis nata putetur, cum caput existimetur esse sedes animi. Aliae vocis Etymologiae

Ἶσον ἔχησαν πατρὶ μένος καὶ ἐπίφρονα βουλήν·
Αὐτὰρ ἔπειτ' ἄρα παῖδα θεῶν βασιλῆα καὶ ἀνδρῶν
Ἤμελλεν τέξεσθαι, ὑπέρβιον ἦτορ ἔχοντα·
Ἀλλ' ἄρα μιν Ζεὺς πρόσθεν ἑὴν ἐγκάτθετο νηδύν,
Ὡς δή οἱ φράσσαιτο θεὰ ἀγαθόν τε κακόν τε.
Δεύτερον ἠγάγετο λιπαρὴν Θέμιν, ἣ τέκεν Ὥρας,

Par habentem patri robur, et prudens consilium:
Ceterum deinde sane filium Deorum regem et virorum
Erat paritura, magnum animum habentem:
Sed illam sane Iupiter ante in suum condidit ventrem;
Vt, nempe, ei indicaret Dea bonumque malumque.
Postea duxit splendidam Themin, quae peperit Horas,

895. Ἶσον Trinc. 896. παῖδα abest ab ed. Rob. 897. τέξεσθαι Trinc. 898. ξεὺς Ald. νηδὺν Ald.

mologiae non sunt flocci faciendae, si cum hac conferantur. Τριτογένειαν verterant Romani veteres *Capitam*. *Ouidius* sub finem Lib. III. Fastorum?

Parua licet videas Capitae delubra Mineruae,
Quae Dea natali coepit habere suo.
Nominis in dubio causa est, capitale vocamus
Ingenium sollers; ingeniosa Dea est.
An quia de capitis fertur, sine matre, paterni
Vertice, cum clypeo prosiluisse suo? Clericus.

Τριτογένειαν] Audacem, terribilem. *Guietus.*

898. Ἐν ἐγκάτθετο νηδύν] Hoc est, prudentiam perpetuo sibi adesse consiliariam voluit, nec vnquam eam dimisit. *Clericus.*

899. Ὡς δή οἱ φράσσαιτο θεὰ ἀγαθόν τε κακόν τε] *Bonum et malum* omnia significant, apud *Homerum*, et in Hebraico etiam sermone. Vide not. ad Genes. III, 5. *Clericus.*

900. Θέμιν] Dea haec est Praeses Iustitiae, quae non minus ac Prudentia Regibus necessaria est. Si scripseris Phoeniciis litteris תמי, illico liquebit esse vocem Phoeniciam, a תם *integer, probus*, ita vt nomen Themidis *integritatem* sonet. *Clericus.*

Ἥ τέκεν Ὥρας] *Hora* est ab Hebraica voce אור, *or*, quae *lucem* sonat proprie, et tralatitio significatu *cognitionem*, quae in Rege vna cum integritate coniuncta esse debet. Posset huc forte trahi coniunctio *Urim* et *Thummim*, in Pont. Maximo Hebraeorum. Affini-

Εὐνομίην τε, Δίκην τε, καὶ Εἰρήνην τεθαλυῖαν,
Αἵ τ' ἔργ' ὠρείοισι καταθνητοῖσι βροτοῖσι,
Μοίρας θ', ἧς πλείστην τιμὴν πόρε μητίετα Ζεύς,
Κλωθώ τε, Λάχεσίν τε, καὶ Ἄτροπον, αἵ τε δίδοῦσι
Θνητοῖς ἀνθρώποισιν ἔχειν ἀγαθόν τε κακόν τε. 905
Τρεῖς δέ οἱ Εὐρυνόμη Χάριτας τέκε καλλιπαρῄους,
Ὠκεανοῦ κούρη, πολυήρατον εἶδος ἔχουσα,
Ἀγλαΐην καὶ Εὐφροσύνην, Θαλίην τ' ἐρατεινήν.

Eunomiamque, Dicenque, et Irenen florentem,
Quae operibus venuſtatem conciliant mortalium hominum,
Parcisque, quibus maximum honorem dedit prudens Iupiter,
Clothoque, Lacheſinque, et Atropo, quae dant
Mortalibus hominibus habere bonumque malumque.
Tres vero ei Eurynome Gratias peperit pulcras genas habentes,
Oceani filia, peroptabilem formam habens,
Aglaiam et Euphroſynen, Thaliamque amabilem:

902. ὠρείοισι Ald. κατὰ θνητοῖσι Ald. Iunt. 1. 2. 903. ἧς ſine iota ſubſcr. habet ed. Robinſ.

tas *Horarum* harumce cum Dea Iuſtitiae ſignificatur earum nominibus Εὐνομίη, Δίκη et Εἰρήνη, quae ſunt Iuſtitiae conſectaria, et verae eruditionis comites. *Clericus.*

902. Αἵ τ' ἔργ' ὠρείοισι] Forte ὡραίοισι ab ὡραιόω. *Guietus.*

903. Μοίρας θ' ἧς πλείστην τιμὴν πόρε μητίετα Ζεύς.] Quamuis affinitas ſit inter Iuſtitiam et munus harum Dearum; non eſt credibile hos verſus eſſe *Heſiodi*, cum alios parentes Parcis tribuerit antea v. 215. Homo ineptus, qui ſupplere conatus eſt quod non deerat *Heſiodo*, ſed deeſſe putabat, hos de Parcis verſus adſuit, et fortaſſe plures. *Clericus.*

Μοίρας θ'] Eadem, quae Clerico, fuit ſententia doctiſſ. Thomae Gale in notis ad Apollod. p. 6. Sed vtriſque, vt opinor, fraudem fecit praua Heſiodi interpretatio. Non enim in h. l. aſſerit poeta Themin peperiſſe *Parcas*, quae ſupra *Noctis* eſſe filiae dicuntur, ſed Themin peperiſſe *Horas*, quae venuſtatem operibus hominum, *Parciſque* conciliant. Accuſatiuus caſus Μοίρας, vt Grammatici loquuntur, proximum verbum τὸ ὠραίοισι, non τὸ τέκεν ſequitur; et ſententia hic expoſita ſenſum exhibet veriſſimum, *Bonae leges, iuſtitia et pax humanam ſortem pulchram, et felicem reddunt.* Rob.

908. Ἀγλαΐην καὶ Εὐφροσυνην]

Τῶν καὶ ἀπὸ βλεφάρων ἔρος εἴβετο δερκομενάων
Λυσιμελής· καλὸν δὲ ὑπ' ὀφρύσι δερκιόωνται.
Αὐτὰρ ὁ Δήμητρος πολυφόρβης ἐς λέχος ἦλθεν,
Ἣ τέκε Περσεφόνην λευκώλενον, ἣν Ἀϊδωνεύς
Ἥρπασεν ἧς παρὰ μητρὸς, ἔδωκε δὲ μητίετα Ζεύς.
Μνημοσύνης δ' ἐξαῦτις ἐράσσατο καλλικόμοιο,
Ἐξ ἧς αἱ Μοῦσαι χρυσάμπυκες ἐξεγένοντο
Ἐννέα, τῆσιν ἄδον θαλίαι, καὶ τέρψις ἀοιδῆς.
Λητὼ δ' Ἀπόλλωνα, καὶ Ἄρτεμιν ἰοχέαιραν,

Quarum e palpebris amor deſtillat contuentium
Soluens membra: iucundum vero ſub ſuperciliis adſpiciunt,
Porro hic Cereris multa nutrientis ad lectum venit,
Quae peperit Proſerpinam formoſam, quam Pluto
Rapuit ſua a matre, dedit autem ſapiens Iupiter.
Mnemoſynen vero deinceps amauit pulcricomam,
Ex qua Muſae aureis reticulis reuinctae natae ſunt
Nouem, quibus placent conuiuia, et oblectatio cantus.
Latona autem Apollinem, et Dianam ſagittis gaudentem,

909. εἴβεται Ald. Iunt. 1. εἶβε τοι Iunt. 2. 910. δὲ δ' Iunt. 2. Trinc. Steph. Heinſ. δὲ δ' Ald. Iunt. 1. Com. ὑποφρύσι Trinc. 912. λευκώλενον Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 914. ἐξ αὖτις Ald. Trinc. ἰμέσατο B. 109. 916. ἄδον Ald. ἀοιδῆς Ald. 917. ἰοχέαιραν Ald. ἰοχέαιραν B. 109.

ὐύνην] Scrib. Ἀγλαΐην τε καὶ Εὐφροσύνην. τε hic deeſſe videtur. *Guietus.*

911 Δήμητρος] De Cerere et Proſerpina, egimus antea ad verſus 450. et 774. *Clericus.*

913. Ἔδωκε δὲ μητίετα ζεὺς] Conceſſit vt caperet. *Guietus.*

914. Μνημοσύνης] Vide not. ad. v. 52. *Clericus.*

917. Λητὼ δ' Ἀπόλλωνα] De nomine Latonae, egimus ad v. 406. Nunc dicendum quare eius filius vocaretur Φοῖβος Ἀπόλλων, nam paſſim ita appellatur ab *Homero*, quaſi *Apollo* ſit cognomen. Si autem ſcribas Hebraice: פהו־בו הפלון *phe-ho hapollon*, Linguae Hebraicae peritus ſtatim interpretabitur *os in eo mirum*, quod apprime conuenit Deo fatidico. Vide dicta de *Phoebe*, ad v. 404. *Clericus.*

Καὶ Ἄρτεμιν ἰοχέαιραν] Phoenicio charactere הרחמי *harthemi*, ſignificat, *mons admiratio mea*, ab הר har, *mons* et חמה thamah, *admiratus eſt*. Diana, nimirum, venatrix montibus maxime delectabatur. Antiquiſſimus hymnus in Dianam,

qui

Ἱμερόεντα γόνον περὶ πάντων ἐρανιώνων,
Γείνατ' ἄρ', αἰγιόχοιο Διὸς φιλότητι μιγεῖσα.
Λοισθοτάτην δ' Ἥρην θαλερὴν ποιήσατ' ἄκοιτιν. 920

Suauissimos liberos prae omnibus coelicolis,
Peperit sane, Aegiocho Ioui concubitu mista.
Postremam vero Iunonem floridam duxit vxorem.

920. θαλερὴν Ald.

qui *Homero* tribuitur, sic eam describit:

Ἡ κατ' ὄρη σκιόεντα, καὶ ἄκριας ἠνεμοέσσας
Ἄγρῃ τερπομένη παγχρύσεα τόξα τιταίνει.

Quae per montes vmbrosos et promuntoria ventosa, venatione oblectata totum aureum arcum tendit. Sic ipsa, apud *Callimachum* in Hymno, qui ipsi inscriptus est, loquitur, v. 19.

— σπανιὸν γὰρ ὅτ' Ἄρτεμις ἄστυ κάτεισιν,
Οὔρεσιν οἰκήσω.

Raro Diana in vrbem ibit, in montibus habitabo. Vide eiusdem Hymni vss. 3 et 18. Apud *Lucianum*, in Dialogis Deorum, p. 212. T. I. dicitur ὀρεία, *montana*; et p. 217. T. I. Amor negat se posse vulnerare Dianam Φεύγουσαν ἀεὶ διὰ τῶν ὀρῶν, *fugientem semper per montes*. Talia innumera possent proferri.

Obseruandum hic et alibi clare distingui Apollinem et Dianam a Sole et Luna, qui v. 371. dicuntur Hyperione et Thia nati. Attamen constat postea Apollinem quidem et Solem vnam Numen creditum fuisse, Lunam vero ac Dianam alterum; quod ideo factum puto, quia Apollinis quidem animum, post mortem, in Solem iuisse, vt aeternae illi flammae praeesset, dicebant antiquissimi Poetae; Dianae vero mentem Lunam insedisse. Genus hoc fuit adulationis, quo vetustissimi Graeci prosequuti sunt liberos Iouis. Sic et Aegyptii Isidi adulati erant, cum columnae, sepulcro Isidis impositae, cum alia, tum etiam haec inscripsissent: * Ἐγώ εἰμι ἡ ἐν τῷ ἄστρῳ τῷ Κυνὶ ἐπιτέλλουσα: *Ego sum, quae in Canis sidere exorior.* Indidem factum vt stellis omnibus imposuerint nomina illustrium virorum et foeminarum; qua de re agit *Hyginus*, in Lib. II. Poetici Astronomici, *de signorum coelestium Historiis.* Clericus.

919. Γείνατ' ἄρ' αἰγιόχοιο] Scrib. γείνατ' ἐν αἰγιόχοιο. placet. *Guietus.*

920. Λοισθοτάτην δ' Ἥρην θαλερὴν ποιήσατ' ἄκοιτιν] Attamen haec sola legitima vxor habita, ceterae omnes pellices. Dicitur, apud *Lucianum*, Iouis ἡ νόμῳ γαμετὴ *legitima coniux*;

* *Diodor. Siculus* Biblioth. Lib. I. p. 24.

Ἡ δ' Ἥβην, καὶ Ἄρηα, καὶ Εἰλείθυιαν ἔτικτε,

Haec autem Heben, Martem, et Lucinam peperit,

921. τ' Ἄρηα B. 109. Ἥβην Ἄρηα Ald.

iux, in Dialogis Deorum p. 192. Tom. I. et Ioui συμβασιλεύειν, p. 213. *Clericus.*

921. Ἥβην] Haec Dea fuit iuuentutis praeſes, quam nomen traxiſſe liquet ex Hebraica voce אב *eb*, viror, qui iuventutis eſt Symbolum; quod plantae tum vigeant maxime, cum maxime virent. Hinc apud Poetas, paſſim *viridis iuuentus* dicitur, imo et ſenectus cum contingit eam iuuenturi eſſe ſimilem. *Virgilius* Aeneid. V. 295.

Euryalus forma inſignis VIRIDIQVE *iuuenta.*

Idem Lib. VI, 304. de Charonte:

Iam ſenior, ſed cruda Deo VIRIDISQVE *ſenectus.*

Clericus.

Ἄρηα] Notiſſimum eſt Martis ſedes haberi montes Thraciae, quos aut filius Iouis, Theſſaliae Regis, aut ex eius poſteris quiſpiam inſedit, vnde dictus eſt הרי *hari*, hoc eſt, *homo montanus*, nam, vt diximus, הר eſt *mons*, ὄρος. Cum autem ex bello et latrociniis viueret, creditus eſt poſt mortem praeeſſe bello, cui tam ſaepe viuus interfuerat. Elegans eſt deſcriptio palatii Martis, apud *Statium* Lib. VII. Thebaidos, vbi de Mercurio ad illum miſſo, cuius deſcriptionis hoc eſt initium:

Hic ſteriles delubra notat Mauortia ſyluas,
Horreſcitque tuens, vbi mille furoribus illi
Cingitur aduerſo domus immanſueta ſub Aemo.

qui, vt notum, mons eſt Thraciae. Hinc a Thracibus Mars impenſe cultus. *Herodotus* Lib. V. c. 7. Θεοὺς δὲ σέβονται μούνους τούσδε, Ἄρεα, καὶ Διόνυσον, καὶ Ἄρτεμιν; *Deos hos ſolos colunt, Martem, Liberum, Dianam.* Ac ſane mores eorum cum eiuſmodi Religione conſentiebant. Idem Scriptor paullo ante de moribus Thracum: ἀργὸν εἶναι κάλλιστον, γῆς δὲ ἐργάτην ἀτιμότατον· τὸ ζῆν ἀπὸ πολέμου καὶ λῃστύος κάλλιστον: *otioſum eſſe honeſtiſſimum, agricolam vero contemtiſſimum. E bello atque rapto viuere pulcerrimum.* Clericus.

Εἰλείθυιαν] Vox הילידיא *beilidia* aliunde non poteſt deduci quam ab הוליד *belid*, hoc eſt, *fecit parere*; ſic enim formari poteſt *Hiphil* in verbo ילד *jalad* peperit, aeque ac in aliis verbis eiusdem formae. Quam hoc autem nomen bene conueniat Deae partui praeſidi nemo non videt. Obſeruatu dignum eſt diſtingui hoc Numen

men a Diana, cum ab *Heſiodo*, tum a Scriptore antiquiſſimo Hymni in Apollinem, qui *Homero* tribui ſolet, narrat enim primum *Eileithyiam* neſciuiſſe Latonam parturire, deinde ait aduocatam e coelo fuiſſe, et partum Latonae venientem acceleraſſe. Sic habet v. 97.

Μάνη δ' ἐν ἐπέπυστο μογοστόκος Εἰλείθυια
Sola neſcierat partus laborem leuans Eileithyia

Poſtea v. 15.

Εὖτ' ἐπὶ Δήλῳ ἔβαινε μογοστόκος Εἰλείθυια
Τὴν τότε δὴ τόκος εἷλε, μενοίνησεν δὲ τεκέσθαι.
Vbi in Delo inceſſit partus dolores leuans Eileithyia, tunc illam partus cepit, et parata erat parere. Qui ergo factum vt Diana cum hoc Numine miſceretur et partibus etiam praeficeretur? Qui potuit credi τὰς τεκούσας μαιεῖν παρθένος ἄσα, vt vtar verbis Iunonis apud * *Lucianum*? Nimirum, credebant Lunae Numen praeeſſe partui, quod praeſit menſibus, intra quorum certum numerum foetus in lucem eduntur: cumque eo Numine miſcebant Dianam, quae, eo pacto, quamquam virgo, obſtetricis munere fungi ſtatuebatur. Aliam rationem comminiſcitur *Callimachus*, Hymno in Dianam v. 20. et ſeqq. vbi ſic Dea loquitur:

— Πόλεσιν δ' ἐπιμίξομαι ἀνδρῶν
Μῶνον ὅτ' ὀξείαισιν ὑπ' ὠδίνεσσι γυναῖκες
Τειρόμεναι καλέσσι βοηθόον ἦσι με μοῖραι
Γεινομένην τοπρῶτον ἐπεὶ κλήρωσαν ἀρήγειν·
Ὅττι με καὶ τίκτουσα, καὶ ἐν ἤλγησε φέρουσα
Μήτηρ.
Vrbibus vero admiſcebor hominum, tantum cum acutis pariendi doloribus mulieres oppreſſae vocarint me opitulatricem; quibus me Parcae, vt primum nata ſum, ſortem adſignarunt opem ferendi; quoniam et cum me pareret, et cum me ferret non doluit mater. Sed commentum hoc eſt *Callimachi*, qui credidit indignum Dea eſſe dolere, inſtar mulierum; non ſententia antiquiſſimorum Graecorum, qui Diis incommoda, imo et vitia humanae naturae tribuere ſolent. Philoſophi poſtea, cum non poſſent haec concoquere, ad allegorias conuerſi ſunt; et Poetis recentioribus corrumpendae veteris Hiſtoriae, dum θεοπρεπεστέρως volunt loqui, occaſionem praebuerunt. At qui me audiet is antiquiſſimam Graeciae famam eſſe credet, qua humana Diis tribuuntur, quod eiusmodi rerum fingendarum nulla ratio fuerit, ſi aliter ſenſiſſent Graeci. Imo vero periculoſiſſimum fuiſſet θεοπρεπῆ de Deo ſentientibus talia obtrudere. Contra vero et Philoſophi et recentiores Poetae graues rationes habuerunt, cur humana incommoda et vitia Diis detraherent; nec ſine Religionis ſpecie, adprobatio-

* *Tom. I. p. 213. in Dial. Iunonis et Latonae.*

Μιχθεῖσ' ἐν φιλότητι θεῶν βασιλῆϊ καὶ ἀνδρῶν.
Αὐτὸς δ' ἐκ κεφαλῆς γλαυκώπιδα Τριτογένειαν,
Δεινὴν, ἐγρεκύδοιμον, ἀγέστρατον, ἀτρυτώνην,
Πότνιαν, ἣ κέλαδοί τε ἄδον, πόλεμοί τε, μάχαι τε. 925
Ἥρη δ' Ἥφαιστον κλυτὸν ἀ φιλότητι μιγεῖσα

Mista concubitu Deorum regi et hominum.
Ipse vero ex capite, caesiis oculis praeditam Tritogeniam,
Acrem, tumultum excitantem, ducem exercitus, indomitam,
Venerandam, cui clamoresque placuerunt, bellaque, pugnaeque,
Iuno autem Vulcanum inclytum, concubitu non mista,

923. γλαυκόπιδα Trinc. 924. ἀγρεκύδοιμον Ald. Iunt. 1. 2. 926. Hanc Cuperi emendationem recepit Rob. pro vulg. ἐν φιλότ.

bationeque audientium turpes de Diis historias mutare aggrediebantur, quod non semel facit in hisce Hymnis *Callimachus*, et praesertim quidem Hymno in Iouem. Sed ne coniecturis agere videamur, en locum ex Hymno Homerico in Apollinem, in quo contraria affirmantur v. 91.

Λητὼ δ' ἐννῆμάρ τε καὶ ἐννέα νύκτας ἀέλπτος,
Ὠδίνεσσι πέπαρτο.

Latona nouem diebus et nouem noctibus incredibilibus doloribus torquebatur. Dabimus etiam auctorem grauissimum sententiae de Luna partuum praeside. Is est *Cicero* de Nat. Deorum Lib. II. c. 27. *Dianam*, inquit, *et Lunam eandem esse putant; cum — Luna a lucendo nominata sit, eadem est enim Lucina. Itaque vt apud Graecos Dianam eamque Luciferam: sic apud nostros, Iunonem Lucinam in pariendo inuocant. — Adhibetur autem ad partus, quod ii matureſcunt aut septem nonnunquam, aut plerumque nouem Lunae cursibus; qui quia mensa spatia conficiunt, menses nominantur.* Clericus.

923. Αὐτὸς δ' ἐκ κεφαλῆς] Hoc est, solus. Adoptauit forte sibi filiam, quam ipse educare atque erudire voluit. *Clericus.*

925. Κέλαδοί τε ἄδον] Bellici clamores. *Guietus.*

926. Ἐν φιλότητι μιγεῖσα] Legendum ἀ φιλότητι μιγεῖσα, nam quemadmodum Iupiter solus genuisse dicitur Mineruam: sic et Iuno ζαμένησε καὶ ἤρισεν ᾧ παρακοίτῃ, *intendit vires et contendit cum suo marito*, genuitque sola et peperit Vulcanum. Sic quoque legit Scholiastes, qui habet: ἕτος τὸν Ἥφαιστον ἐν μόνῃ Ἥρᾳ εἰσάγει, *hic* (Hesiodus) *ex sola Iunone Vulcanum inducit*; ὁ δὲ Ὅμηρος ἐκ Διὸς καὶ Ἥρας, *Homerus vero ex Ioue et Iunone.* Ex *Hesiodi* sententia, adoptauit Iuno celeberri-

Γείνατο, (καὶ ζαμένησε, καὶ ἤρισεν ᾧ παρακοίτῃ)
Ἐκ πάντων τέχνῃσι κεκασμένον ἀρανιώνων.
Ἐκ δ' Ἀμφιτρίτης καὶ ἐριτύπα Ἐννοσιγαίου
Τρίτων εὐρυβίης γένετο μέγας· ὅστε θαλάσσης
Πυθμέν' ἔχων, παρὰ μητρὶ φίλῃ καὶ πατρὶ ἄνακτι
Ναίει χρυσέα δῶ, δεινὸς θεός· αὐτὰρ Ἄρηϊ
Ῥινοτόρῳ Κυθέρεια Φόβον καὶ Δεῖμον ἔτικτεν
Δεινούς, οἵ τ' ἀνδρῶν πυκινὰς κλονέουσι φάλαγγας
Ἐν πολέμῳ κρυόεντι σὺν Ἄρηϊ πτολιπόρθῳ,

Peperit, (ac vires intendit, et contendit cum ſuo marito)
Prae omnibus artibus ornatum coelicolis.
Ex Amphitrite autem et valde reſonante Neptuno
Triton late potens natus eſt magnus: qui maris
Fundum tenens apud matrem caram et patrem regem
Incolit aureas aedes, magnus Deus: ſed Marti
Clypeos diſſecanti Venus Terrorem et Metum peperit
Graues, quique virorum denſas turbant phalanges
In bello horrido, vna cum Marte vrbes deuaſtante,

934. φάλανγας Ald.

herrimum fabrum, qui vocabatur Ἥφαιστος, Phoeniciis litteris אפאשתא *epheſchto*, hoc eſt, qui *coquit in igne*, nimirum, metalla; nam אפה eſt *coxit*, et אשתא *ignis*, vnde Graece ἑστία, *focus*. Sic legit hunc locum *Heſiodi Lil. Gyraldus*; oſtenditque olim ita lectum. *Clericus.*

927. Καὶ ζαμένησε] A ζαμενής, ζαμενέω, ὀργίζομαι. *Guietus.*

930. Τρίτων εὐρυβίης γένετο μέγας] Nomen תריטון deduxerim a רטט *retet*, timor, aut a רטט *retat*, Chaldaice *tremuit*, et Arabice, *tumultum excitauit, clamorem edidit.* Nomen non male conuenit Deo cui tribuitur

Buccina, quae, medio concepit
vt aera ponto,
Littora voce replet ſub vtroque
iacentia Phoebo.

Quae verba ſunt *Ouidii*, Metam. I. *Clericus.*

933. Φόβον καὶ Δεῖμον ἔτικτεν] Hae ſunt manifeſto poeticae perſonae, quibus nihil ſubeſt hiſtoricum. Sed comites belli ſunt Terror et Metus, ſiue inferantur aliis, ſiue iis agitemur. *Clericus.*

936. Ἀμφο-

Ἁρμονίην θ', ἣν Κάδμος ὑπέρθυμος θέτ' ἄκοιτιν.
Ζηνὶ δ' ἄρ' Ἀτλαντὶς Μαίη τέκε κύδιμον Ἑρμῆν,
Κήρυκ' ἀθανάτων, ἱερὸν λέχος εἰσαναβᾶσα,
Καδμείη δ' ἄρα οἱ Σεμέλη τέκε Φαίδιμον υἱόν,

Et Harmoniam, quam Cadmus magnanimus duxit vxorem.
Ioui vero Atlantis filia Maia peperit glorioſum Mercurium,
Praeconem Deorum, ſacrum lectum conſcendens.
Cadmi filia vero ei Semele peperit clarum filium,

937. φαίδιμον Trinc. Steph. marg.

936. Ἁρμονίην θ' ἣν Κάδμος ὑπέρθυμος θέτ' ἄκοιτιν] Ingenioſe *Sam. Bochartus* Chanaanis Lib. I. c. 19. nomen *Cadmi* coniicit ſignificare eius patriam; erat, nimirum קדמוני *Kadmoni*, ex iis *Cadmonaeis* de quibus Moſes Gen. XV, 19. *Harmoniam* vero dictam ex monte *Hermone*, quae pars fuit Antilibani, ad ortum fontium Iordanis. *Clericus.*

937. Ἀτλαντὶς Μαίη τέκε κύδιμον Ἑρμῆν] Primum, hic animaduertendum *Maiam* quae fuit vna Pleiadum, dici filiam Atlantis altiſſimi montis, qui coelum ipſum ferre dicebatur; ob nexum, ſcilicet, et viciniam. Deinde Pleias haec dicitur Maia, hoc eſt, מיא ſiue *aquoſa*, nam מים *majim* aquae dicuntur, a veteri ſingulari מי *mai* aqua. *Aquoſae* autem nomen optime conuenit nobiliſſimae Pleiadum, quandoquidem Pleiades paſſim *imbriferae*, *madidae* et *aquoſae* dicuntur a Poetis; quod iis, initio veris, orientibus, pluuium ſoleat eſſe coelum. Vide collecta hanc in rem a *Nicol. Loydio* in Lex. Hiſtorico. Filius huius Pleiadis dictus eſt Ἑρμῆς, hoc eſt, ערמא *herma*, quod a Radice ערם, *haram*, *calliditate vſus fuit.* Quo nomine egregie deſcribitur indoles Dei furum, et fraudium. Quam in rem legendus Hymnus in *Mercurium*, ex quo pauculos duntaxat verſus, quibus deſcribitur eius ingenium, proferemus; vbi ita de Maia, v. 13. *et ſeqq.*

Καὶ τότ' ἐγείνατο παῖδα πολύτροπον, αἰμυλομήτην,
Λῃϊστῆρ', ἐλατῆρα βοῶν ἠγήτορ' ὀνείρων,
Νυκτὸς ὀπωπητῆρα, καὶ ἐξ θυρῆς.

Tunc peperit filium vafrum et blandiloquum, praedonem, abactorem boum, ducem ſomniorum, noctis ſpectatorem etc.

Haec epitheta Mercurii, hiſtoria eius fraudium, quam multis proſequitur, in ſequentibus confirmat Poeta. *Clericus.*

939. Καδμείη δ' ἄρα οἱ Σεμέλη τέκε Φαίδιμον υἱόν] Quoniam hic eſt primus, qui ab Heſiodo ex Deo et mortali

muliere genitus dicitur, inquirendum est hoc in loco in rationes, ob quas ab antiquissimis Graecis nonnulli filii Deorum crediti et dicti sint, quos non diffitebantur ex mulieribus natos; quales fuere Bacchus et Hercules Thebani, aliique innumeri. Sed antea animaduertendum est horum generationem narrari, post Deorum omnium natales ex Deabus; vnde intelligere est mulierum hosce liberos esse natos iis temporibus, quibus iam primi Graeciae coloni Dii habebantur, et colebantur, nec tamen plane memoria obsoleuerat, qua et ipsos homines fuisse constabat. Memorantur enim hi noui Dii, ex aliis coelo iam receptis, nati, quorum tamen parentes nunquam cum mortalibus concubuisse dicti essent, nisi crediti fuissent et ipsi mortales fuisse.

Quod cum ita sit, triplici de causa homines potuere Deorum filii dici et credi. Prima est petita ex antiquissimorum Graecorum dialecto, in qua a *Diis nati* atque *educati* dicebantur quicumque aliqua in re Diis similes esse iudicabantur. Reges, qui imperare videbantur hominibus, vt Iupiter Diis et Regibus, propterea vulgo dici solebant Διογενεῖς et Διοτρεφεῖς, *a Ioue geniti et educati*, vt ex innumeris *Homeri* locis liquet. Sic loquitur Poeta Iliad. B. v. 196.

Θυμὸς δὲ μέγας ἐσὶ διοτρεφέος βασιλῆος
Τιμὴ δ' ἐκ Διός ἐσι· φιλεῖ δὲ ἑ μητίετα Ζεύς.

Ira est magna a Ioue nutriti Regis. Honor autem a Ioue est, et Illum (Regem) *amat consiliarius Iupiter.* Ad quem locum, sic habet *Eustathius*: Ἑρμηνεύει διά τι διογενεῖς καὶ διοτρεφεῖς τὰς βασιλεῖς λέγει. ἐχ ὅτι ἐκ Διὸς τὸ γένος ἔλκασι, ἀλλ' ὅτι ἐξ ἐκείνε αὐτοῖς ἡ τιμή: *ostendit cur Reges dicat a Ioue natos et educatos, non quia ex Ioue genus ducunt, sed quia ex illo est iis honor. Callimachus* Hymno in Iouem v. 76. *et seqq.*

Αὐτίκα χαλκῆας μὲν ὑδείομεν Ἡφαίσοιο,
Τευχησὰς δ' Ἄρηος, ἐπακτῆρας τε Χιτώνης
Ἀρτέμιδος, Φοίβε δὲ Λύρης εὖ εἰδότας οἵμας.
Ἐκ δὲ Διὸς βασιλῆες· ἐπεὶ Διὸς ἀδὲν ἀνάκτων
Θειότερον.

Primo quidem fabros canimus esse Vulcani, Milites deinde Martis, Venatores vero Chitones Dianae, et Phoebi qui lyrae probe sciunt modos. At ex Ioue sunt Reges, quandoquidem Regibus nihil diuinius est quam Iupiter.

Quae verba nos admonent secundae rationis, ob quam mortales immortalium filii dici potuerunt. Nimirum, in Lingua Phoenicia, *pater artificum* dicitur is qui eorum artificium primus inuenit, et magister discipulorum. Vide Genes. IV, 21. vbi *pater* artificum dicitur qui primus eos artem docuit. Sic et Propheta dicitur *pater* discipulorum suorum, 1 Sam. X, 12. et discipuli *eius filii*,

2 Reg. II, 3. IV, 38. Sic Aesculapius et Orpheus dicti sunt Apollinis filii, quod ab eo Medicinam didicerint. Hinc etiam *Dei filii* dicti, qui Dei virtutes imitabantur, vt liquet ex Gen. VI, 2.

Tertio filios Deorum dixerunt eos qui ex Sacerdotibus vel aliis fraudulentis hominibus, nati erant; vt honori puellarum, quae ab iis ludificatae fuerant, consuleretur. Cum, nempe, in lucis Diis illis sacris grauidae factae essent, aut compressae a Sacerdotibus indutis eo ornatu, quo statuae Deorum indui solebant; non sine quadam specie veri, apud rudes populos, poterant dicere, se ex Diis grauidas esse; rumoremque eiusmodi occulte adiuuantibus Sacerdotibus, res tandem credulis pro comperta habebatur, praesertim si nati ex furtiuo concubitu postea rebus gestis aut inuentis famam sibi parerent. Apud *Ouidium* Metam. III. Iuno sub persona Beroës nutricis Semeles, ita hanc alloquens inducitur

— *Optem*
Iupiter vt sit, ait: metuo tamen omnia, multi
NOMINE Diuorum thalamos iniere pudicos.

Hinc videmus, ex fabula Penthei, non facile creditum Bacchum illum Thebanum esse filium Iouis. Sed est insignis hanc in rem Historia, apud *Dionysium* Halicarnasseum, summi iudicii historicum, Lib. I. Ant. Rom. p. 62. quam integram proferemus. Cum ergo narrasset artibus Amulii *Iliam*, vel *Rheam*, Numitoris filiam, factam esse Sacerdotem Vestae: τετάρτῳ, inquit, ὕστερον ἔτει τὴν Ἰλίαν ἐλθοῦσαν εἰς ἱερὸν ἄλσος Ἄρεος, ὕδατος ἁγνοῦ κομιδῆς ἕνεκα, ᾧ πρὸς τὰς θυσίας ἔμελλε χρῆσθαι βιαζομή τις ἐν τῷ τεμένει. τοῦτον δέ τινες μὲν ἀποφαίνουσι τῶν μνηστήρων ἕνα γενέσθαι τῆς κόρης, ἐρῶντα τῆς παιδίσκης· οἱ δὲ, αὐτὸν τὸν Ἀμύλιον, οὐκ ἐπιθυμίας μᾶλλον, ἢ ἐπιβουλῆς ἕνεκα, φραξάμενόν τε ὅπλοις οἷς ἐκπληκτικώτατος ὀφθήσεσθαι ἔμελλεν, καὶ τὸ τῆς ὄψεως γνώριμον εἰς ἀσαφὲς ὡς μάλιστα ἠδύνατο καθιστάντα· οἱ δὲ πλεῖστοι μυθολογοῦσι τὸ δαίμονος εἴδωλον, ὃ τὸ χωρίον ἦν, πολλὰ καὶ ἄλλα τῷ πάθει δαιμόνια ἔργα, ἡλίκα τε ἀφανισμὸν, καὶ ζόφον ἐν ἀρχῇ καταστάντος· ὄψιν δὲ ἦν καὶ τὸ εἴδωλον εἶχε, θαυμασιωτέραν μακρῷ ἢ κατὰ μέγεθος καὶ κάλλος ἀνθρώπων. Φασί τε εἰπεῖν τῇ κόρῃ παρηγοροῦντα τὴν λύπην τὸν βιασάμενον ἐξ οὗ γενέσθαι δῆλον ὅτι Θεὸς ἦν μηδὲν ἄχθεσθαι τῷ πάθει, τὸ γὰρ κοινώνημα τῶν γάμων αὐτῇ γεγονέναι πρὸς τὸν ἐμβατεύοντα τῷ χωρίῳ δαίμονα· τέξεσθαι δ' αὐτὴν ἐκ τοῦ βιασμοῦ δύο παῖδας, ἀνθρώπων μακρῷ κρατίστους ἀρετὴν κατὰ τὰ πολέμια. ταῦτα δὲ εἰπόντα νέφει περικαλυφθῆναι καὶ ἀπὸ γῆς ἀρθέντα φέρεσθαι δι' ἀέρος ἄνω: *Quarto post anno Iliam, quae iuerat in lucum Martis, vt asferret*

ferret aquam puram, qua in sacris vsura erat, aliquis in luco vi comprimit. Hunc nonnulli dicunt fuisse vnum e procis eius, amore puellae captum; alii vero ipsum Amulium, non libidinis magis quam insidiarum causa, cinctum armis quibus maximum sui terrorem incussurus erat, et faciem notam, quantum poterat in ignotam mutantem. Plerique vero fabulantur speciem ipsius numinis, cuius is locus erat, et quae cum multa alia diuina opera, tum Solis eclipsin, et tenebras in coelo praebuisset. Species vero, quae fuit illi spectro, augustiorem multo magnitudine et pulcritudine, quam homines fuisse. Quin et eum qui Iliam vi compressérat, aiunt eam esse solatum (vnde liquebat Deum esse) et vetuisse ne doleret propter id quod passa erat; communionem enim nuptiarum illi intercessisse cum Genio eum locum insidente. Parituram autem ex violento concubitu duos pueros, hominum longe praestantissimos virtute bellica. Quae cum dixisset, nube circumtectum fuisse, et a terra sublatum, superiora versus auectum fuisse. Satis liquet haec μυθολογεμενα ficta esse a puella, eiusque consanguineis et amicis, vt honori vitiatae Vestalis consulerent, et poenas, quas commerita erat, vitaret. Vide sequentia, apud *Dionysium*. Praedictionem vero geminorum filiorum, qui nasciturі erant ex illo concubitu, fictam esse a posteris, rem, vt fit, exornantibus in honorem Romuli non difficile est intellectu. Quin et potuerunt credulae mulieres re vera falli, vt liquet ex Historia Paulinae, quae exstat apud *Iosephum* Ant. Iud. Lib. XVIII. c. 4. Cum Decius Mundus Paulinam Saturnini vxorem nec precibus nec pretio corrumpere potuisset, Ide quaedam hominis liberta, aggressa est eam superstitione fallere. Cumque Paulina Isidis cultui summopere esset dedita, pecunia Deae Sacerdotes corrupit; quorum natu maximus Paulinam adiit, impetratoque sine arbitris colloquio, venire se dixit ab Anubide, capto mulieris forma, et iubente vt ad se veniat. Τῇ δὲ, subdit Historicus, εὐκτὸς ὁ λόγος ἦν, καὶ ταῖς δὲ Φίλαις ἐνεκαλλωπίζετο τῇ ἐπὶ τούτοις ἀξιώσει τοῦ Ἀνούβιδος, καὶ φράζει πρὸς τὸν ἄνδρα δεῖπνόν τε αὐτῇ, καὶ εὐνὴν τοῦ Ἀνούβιδος εἰσηγγέλθαι· συνεχώρει δὲ ἐκεῖνος τὴν σωφροσύνην τῆς γυναικὸς ἐξεπισάμενος. χωρεῖ ἔν εἰς τὸ τέμενος, καὶ δειπνήσασα, ὡς ὕπνος καιρὸς ἦν, κλεισθεισῶν τῶν θυρῶν ὑπὸ τοῦ Ἱερέως, ἔνδον ἐν τῷ νεῷ, καὶ τὰ λύχνα ἐκποδὼν ἦν, καὶ ὁ Μᾶνδος, προεκρύπτετο γὰρ τῆδε, οὐχ ἡμάρτανεν ὁμιλιῶν τῶν πρὸς αὐτὴν· παννύχιόν τε αὐτῷ διηκονήσατο ὑπειληφυῖα Θεὸν εἶναι· καὶ ἀπελθόντος πρώτερον ἢ κίνησιν ἄρξασθαι τῶν ἱερέων, οἱ τὴν ἐπιβελὴν ἤδεσαν. Παυλῖνα πρωῒ ὡς τὸν ἄνδρα ἐλθοῦσα, τὴν ἐπιφάνειαν ἐκδιηγεῖται τοῦ Ἀνούβιδος, καὶ πρὸς τὰς Φίλας ἐνελαμπρύ-

λαμπρύνετο λόγοις τοῖς ἐπ' αὐτῷ. οἱ δὲ τὰ μὲν ἠπίστουν εἰς τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων ὁρῶντες, τὰ δ' ἐν θαύματι ἐθήσαντο, οὐκ ἔχοντες ὡς χρὴ ἄπιστα αὐτὰ κρίνειν, ὅποτε τὴν σωφροσύνην καὶ τὸ ἀξίωμα ἀπίδοιεν αὐτῆς: *Oratio vero mulieri placuit, iactabatque se apud amicas, ob honorem, quo eam dignabatur Anubis. Marito quoque indicat condicta sibi coenum, et cubile Anubidis. Concessit vero ille, qui probe norat pudicitiam vxoris. Itaque it mulier in templum, et cum coenauisset, quo tempore somni hora erat, clausis ianuis a Sacerdote; intus in Sacrario ablatae iam erant lucernae, nec Mundus, nam illic antea abditus fuerat, ab eius consortio aberrauit. Totam ergo noctem illi inseruiit, Deum esse rata. At illo digresso, priusquam mouerentur Sacerdotes, qui insidias nesciebant* (in Graecis addenda negatio οὐκ ante ἤδεσαν) *Paulina mane cum venisset ad virum, apparitionem Anubidis ei narrat, et propterea etiam apud amicas gloriatur. Illi vero partim fidem negabant, rei naturam respicientes; partim mirabantur, cum non possent fide indigna iudicare, quando eius pudiciriam et nobilitatem reputabant.* Si rei conscii in perpetuum tacuissent, arcanumque secum sepeliri voluissent; Paulina numquam mutasset sententiam, et spectatae ceteroqui pudicitiae mulier multis fidem fecisset, de concubitu suo cum Anubide. Quod si ex eo grauida facta fuisset, nec ipsa, nec alii quibus persuasisset, dubitassent quin filius, aut filia esset Anubidis proles. Sed Mundus ipse rem aperuit Paulinae, vt docet Historicus, eaque consequuta sunt, quae fraudem non patiebantur in dubium reuocari. Si Tiberio rerum potiente, cum Roma plena esset viris eruditis et callidis; si in vrbe in qua, vt ille ait, pueri *nasum rhinocerotis habebant*, eiusmodi dolus ad finem vsque perductus est; quid non potuit fieri antiquioribus et simplicioribus saeculis, atque in locis in quibus fraus accuratissime tecta est? Certe non vno in loco insana illa opinio inualuit Numina capi amore mulierum, et cum iis congredi; qua de causa in eorum Templis iubebantur mulieres cubare, quasi diuinum amasium exspecturae; hoc est, Sacerdotum libidinem expleturae. *Herodotus* Lib. I. c. 181. de summo tabulato Templi Iouis Beli, quod erat Babylone: Ἄγαλμα δὲ οὐκ ἔνι ἐδὲν αὐτόθι ἐνιδρυμένον, οὐδὲ νύκτα ἐδεὶς ἐναυλίζεται ἀνθρώπων, ὅτι μὴ γυνὴ μούνη τῶν ἐπιχωρίων, τὴν ἂν θεὸς ἕληται ἐκ πασέων, ὡς λέγεσιν οἱ Χαλδαῖοι, ἐόντες ἱρέες τούτου τοῦ θεοῦ. Φασὶ δὲ οἱ αὐτοὶ οὗτοι (ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες) τὸν θεὸν αὐτὸν φοιτᾶν τε ἐς τὸν νηὸν, καὶ ἀμπαύεσθαι ἐπὶ τῆς κλίνης, κατάπερ ἐν Θήβῃσι τῇσι Αἰγυπτίῃσι, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὡς λέγεσιν οἱ Αἰγύπτιοι. καὶ γὰρ δὴ ἐκεῖθι κοι-

Μιχθεῖσ' ἐν φιλότητι, Διώνυσον πολυγηθέα, 940

Rem cum eo habens, Bacchum hilarem,

940. διώνυσον Trinc. διόνυσσον Ald. Iunt. 1. 2. Eadem varietas in his edd. v. 946.

μᾶται ἐν τῷ τὸ Διὸς τὸ Θηβαίσως γυνή· ἀμφοτέραι δὲ αὗται λέγουται ἀνδρῶν ἐδαμῶν ἐς ὁμιλίην φοιτᾶν. καὶ καταπερ ἐν τοῖς Πατάροισι τῆς Λυκίης, ἡ προμάντις τὸ Θεὸ ἐπεὰν γένηται: *Statua in hoc ſacello nulla eſt, neque hic noctu cubat hominum quiſquam, praeter mulierem vnam ex indigenis, quam ex omnibus Deus delegerit, vti narrant Chaldaei huius Dei Sacerdotes. Narrant enim illi (tametſi parum credibilia mihi dicere videntur) Deum ipſum ingredi templum et in hoc cubili conquieſcere; perinde atque Thebis Aegyptiacis, vt fecerunt Aegyptii. Ibi enim in Thebani Iouis fano mulier quoque cubat. Quarum mulierum vtraque cum viris non putatur habere conſuetudinem; ſicuti etiam nec Dei antiſtita Pataris Lyciae vrbe, quando mulier eo munere ornatur.* Si haec ſaepius, et alibi facta ſunt, vt credibile eſt, praeſertim rudiori aeuo, non eſt cur miremur tot Deorum filios in antiquiſſima Graeciae Hiſtoria occurrere. *Clericus.*

Σεμέλη] Phoenicium nomen forte fuit צמלא *tſmelah*, quod virginem viro maturam apud Thalmudicos ſonat. Solent Phoenices ortum cuiuspiam ab alio hiſce verbis exprimere: יצא מירכו jatſa mijerecho, *egreſſus eſt ex eius femore*, vt liquet ex Geneſ. XLVI, 26. Hinc nata fabula de Baccho Thebano e femore Iouis nato. Ceterae circumſtantiae confictae ſunt a Graeculis, vt rationem redderent loquutionis quam non intelligebant. *Clericus.*

940. Διώνυσον πολυγηθέα] Bacchum multo antiquiorem fuiſſe Cadmo, nec alia de cauſa Thebanum creditum, quam quia conditores Thebarum eius cultum ex Oriente attulerant, multis oſtendit *Sam. Bochartus* Chanaan. Lib. I. c. 18. Exiſtimat ille Nimrodum fuiſſe qui Chaldaïce dicebatur בר־כוש *bar-chouſch*, hoc eſt, *filius Chuſi*, filii Chanaanis, qui nepos fuit Noachi ex Chamo. Quae felix eſt coniectura; at coacta eſt, nec vllo modo toleranda ea, qua vult Διώνυσον dictum, ex inſcriptione altaris a Moſe, quod dictum fuit יהוה נסי *jehova niſſi*. Quaſi Tyrii, Aegyptii aut alii populi, ex eiuſmodi re nomen fecerint antiquiori multo Moſe Numini! Debuit vir ſummus ſcribere Chaldaïcis litteris hoc nomen די אוניס, dein quaerere quid *Dionis*, Lingua Chaldaica

Ἀθάνατον θνητή· νῦν δ' ἀμφότεροι θεοί εἰσιν.
Ἀλκμήνη δ' ἄρ' ἔτικτε βίην Ἡρακληείην,
Μιχθεῖσ' ἐν φιλότητι Διὸς νεφεληγερέταο.
Ἀγλαΐην δ' Ἥφαιστος ἀγακλυτὸς ἀμφιγυήεις,
Ὁπλοτάτην Χαρίτων, θαλερὴν ποιήσατ' ἄκοιτιν. 945
Χρυσοκόμης δὲ Διώνυσος ξανθὴν Ἀριάδνην,
Κούρην Μίνωος, θαλερὴν ποιήσατ' ἄκοιτιν.
Τὴν δὲ οἱ ἀθάνατον καὶ ἀγήρω θῆκε Κρονίων.
Ἥβην δ' Ἀλκμήνης καλλισφύρου ἄλκιμος υἱὸς,

Immortalem mortalis: nunc vero ambo Dii sunt.
Alcmene vero peperit fortem Herculem,
Mista in concubitu Ioui nubes cogenti,
Aglaiam vero Vulcanus percelebris vtroque pede claudicans
Minimam natu e Gratiis floridam duxit vxorem.
Sed aureo crine conspicuus Bacchus flauam Ariadnen,
Filiam Minois, floridam fecit coniugem.
Hanc vero ei immortalem expertemque senii fecit Saturnius.
Heben autem Alcmenae pulcros talos habentis fortis filius

945. θαλερὴ Ald.

daïca, significare queat; et inveniſſet hanc vocem significare eum *qui vi imperat*, nam די eſt *qui* et אונים *ones, vi imperans*, ab Radice אנס *anas*, coegit. Quod egregie conuenit Nimrodo, qui primus Tyrannus fuiſſe cenſetur. Poſtea Graeci perperam crediderunt Διώνυσον dictum ex Genitiuo Διὸς *Iouis*, et Νύσα vrbe Arabiae, in qua fuerit educatus. *Clericus.*

942. Ἀλκμήνη δ' ἄρ' ἔτικτε βίην Ἡρακληείην] Hoc eſt, Herculem, de quo in ſingulari Diſſ. in qua oſtendemus Herculem Thebanum, nec vnum, nec antiquiſſimum fuiſſe eorum qui *Hercules* dicti ſunt. *Clericus.*

944. Ἀγλαΐην δ' Ἥφαιστος etc.] Dignum eſt notatu Vulcano dari vxorem primogenitam Gratiarum non Venerem; nam ceteri omnes Poetae Vulcani Venerem vxorem tribuunt. *Clericus.*

946. Διώνυσος ξανθὴν Ἀριάδνην] Forte vxor fuit Bacchi, eo modo quo Paulina Mundi; hoc eſt, Sacerdotis cuiuſpiam Bacchi. *Clericus.*

949. Ἥβην δ' etc.] Forte fingunt Deam iuuentutis collocatam Herculi, quod, cum vnum hominem fuiſſe crederent, nec intelligerent qui vita

Ἰς Ἡρακλῆος, τελέσας ςονόεντας ἀέθλους,
Παῖδα Διος μεγάλοιο καὶ Ἥρης χρυσοπεδίλου,
Αἰδοίην θετ' ἄκοιτιν ἐν Οὐλύμπῳ νιφόεντι·
Ὄλβιος, ὃς μεγα ἔργον ἐν ἀθανάτοισιν ἀνύσσας,
Ναίει ἀπήμαντος καὶ ἀγήραος ἤματα πάντα.
Ἠελίῳ δ' ἀκάμαντι τέκε κλυτὴ Ὠκεανίνη
Περσηὶς Κίρκην τε, καὶ Αἰήτην βασιλῆα.
Αἰήτης δ' υἱὸς φαεσιμβρότου Ἠελίοιο,
Κούρην Ὠκεανοῖο τελήεντος ποταμοῖο
Γῆμε, θεῶν βουλῆσιν, Ἰδυῖαν καλλιπάρηον.
Ἣ δὲ οἱ Μήδειαν ἐϋσφυρον ἐν φιλότητι
Τέκνα θ' ὑποδμηθεῖσα διὰ χρυσῆν Ἀφροδίτην.
Ὑμεῖς μὲν νῦν χαίρετ', ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες,

Hercules, peractis luctuosis certaminibus,
Filiam Iouis magni et Iunonis aureis calceamentis vtentis,
Pudicam duxit vxorem in Olympo niuoso:
Felix, qui magno facinore inter Deos confecto,
Habitat illaesus et expers senii omnibus diebus.
Soli autem indefesso peperit inclyta Oceanis
Perseis Circenque, et Aeëtem regem.
Aeëtes autem filius lucem hominibus dantis Solis
Filiam Oceani vltimi fluuii
Duxit, Deorum ex consiliis, Idyiam pulcris genis praeditam.
Haec autem ei Medeam pulcros talos habentem in concubitu
Peperit subacta per auream Venerem.
Vos quidem nunc valete, coelestes domos tenentes,

950. ἄεθλους Trinc. 951. χρυσοπεδίλου Iunt. 2. 952. ὀλύμπῳ Ald. 953. ἀνύσσας Ald. Iunt. 1. 2. τελέσσας Trinc. ἀθανάτοισι τελέσσας Steph. marg. 955. κλυτὸς Trinc. 959. εἰδυῖαν B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. 960. δέ νυ οἱ Trinc.

vnius hominis sufficere posset, ad eas res gerendas, quas gessit, aeternam iuuentutem ei datam a Diis putarent. Cuius rei vestigium cernere est in v. 955. quamuis dicatur de Hercule in Deorum-numerum iam relato. Nam erant et alii Dii semper iuuenes, vt Apollo, Bacchus, Mercurius etc. *Clericus.*

960. Ἣ δέ οἱ Μήδειαν] Ἣ δὴ scribe. *Guietus.*

961. Διὰ χρυσῆν Ἀφροδίτην] Hoc est; κατὰ per. *Guietus.*

966. Ὅσ-

Νῆσοί τ', ἠπειροί τε, καὶ ἁλμυρὸς ἔνδοθι πόντος.
Νῦν δὲ θεάων φῦλον ἀείσατε, ἡδυέπειαι
Μοῦσαι Ὀλυμπιάδες, κοῦραι Διὸς Αἰγιόχοιο,
Ὅσσαι δὴ θνητοῖσι παρ' ἀνδράσιν εὐνηθεῖσαι
Ἀθάνατα, γείναντο θεοῖς ἐπιείκελα τέκνα.
Δημήτηρ μὲν Πλοῦτον ἐγείνατο, δῖα θεάων,
Ἰασίῳ ἥρωϊ μιγεῖσ' ἐρατῇ φιλότητι
Νειῷ ἐνὶ τριπόλῳ, Κρήτης ἐν πίονι δήμῳ,
Ἐσθλόν· ὃς εἶσ' ἐπὶ γῆν τε, καὶ εὐρέα νῶτα θαλάσσης,
Πᾶσαν· τῷ δὲ τυχόντι, καὶ ὅ κ' ἐς χεῖρας ἵκηται,

Insulaeque et continentes terrae, et salsus intus Pontus.
Nunc autem Dearum genus cantate blandiloquae
Musae Olympiades, filiae Iouis Aegiochi,
Quaecumque mortales apud viros cubantes
Immortales pepererunt Diis similem prolem.
Ceres quidem Plutum peperit, praestantissima Dearum,
Iasio heroi missa iucundo amore
Nouali in ter proscisso, Cretae in pingui tractu,
Bonum: qui vadit super terram, et lata dorsa maris,
Omnem: cui vero obuiam fuerit, et cuius ad manus venerit,

963. ἁλμηρὸς Trinc. ἁλμυρὸ) Ald. Iunt. 1. 2. 967. γείνοντο B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. 968. ἰγείνατο Trinc. 971. τε abest a B. 109. Ald. Iunt. 1. 972. ὅκ Ald. Iunt. 1. 2.

966. Ὅσσαι δὴ θνητοῖσι παρ' ἀνδράσιν εὐνηθεῖσαι Ἀθάνατα γείναντο θεοῖς ἐπιείκελα τέκνα] Vidimus quare nonnulli dicti sint Deorum filii, sed omnes rationes, quas attulimus, huc pertinere non possunt; attamen Dearum filii potuere dici, qui similes videbantur Deabus. Sic formosi vocati forte sunt *filii Veneris*, vt Aeneas, aliique quorum mater ignorabatur, et forma eximia erat. Sed et forte Deorum Antistitae, aliaeque quae clanculum pariebant, liberos suos tribuebant Deabus, quae praesidebant lucis, in quibus infantes expositi inueniebantur; nec amasii, vt consulerent earum honori, contradicebant; praeter quam quod honorificum videbatur concubuisse cum Dea; qua de causa infantes tollebant, quos se ex Deabus suscepisse iactabant. *Clericus.*

968. Δημήτηρ μὲν Πλοῦτον ἐγείνατο.] Partus hic est metaphoricus, quo significatur ex copiosis segetibus nasci diuitias. *Plutus* persona est Poetica, de qua vide *Lucianum* in Timone. *Clericus.*

974. Ἀρ-

Τὸν δ' ἄφνειὸν ἔθηκε, πολὺν τέ οἱ ὤπασεν ὄλβον.
Κάδμῳ δ' Ἁρμονίη, θυγάτηρ χρυσῆς Ἀφροδίτης,
Ἰνώ τε καὶ Σεμέλην, καὶ Ἀγαυὴν καλλιπάρῃον,
Αὐτονόην θ', ἣν γῆμεν Ἀρισταῖος βαθυχαίτης,
Γείνατο καὶ Πολύδωρον ἐϋσσελμῳ ἐνὶ Θήβῃ.
Κέρη δ' Ὠκεανῷ Χρυσάορι καρτεροθύμῳ
Μιχθεῖσ' ἐν φιλότητι πολυχρύσου Ἀφροδίτης,
Καλλιρόη τέκε παῖδα βροτῶν κάρτιστον ἁπάντων,
Γηρυονέα, τὸν κτεῖνε βίη Ἡρακληείη,
Βοῶν ἕνεκ' εἰλιπόδων ἀμφιῤῥύτῳ ἐν Ἐρυθείῃ.

Illum locupletem fecit, multamque ei praebuit felicitatem.
Cadmo praeterea Harmonia, filia aureae Veneris,
Ino et Semelen, et Agauen pulcras genas habentem,
Autonoënque, quam duxit Ariſtaeus denſa caeſarie praeditus,
Peperit et Polydorum in moenia pulcra habentibus Thebis.
Filia vero Oceani Chryſaori magnanimo
Miſta in concubitu aureae Veneris
Calliroë peperit filium mortalium robuſtiſſimum omnium
Geryonem, quem interfecit Hercules
Boues propter flexipedes circumflua in Erythea.

973. ὤπασε λαὸν R. S. 978. Ὠκεανοῖο B. 109. R. S. Ald. Iunt. 1. Trinc. Steph. Com. Ὠκεανῖο Iunt. 2. 979. πολυχρύσῳ Ald. Iunt. 1. 2. ἀφροδίτη Ald. ἀφροδίτη Iunt. 1. 980 κάλλιστον B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. Steph. marg. 981. Γηρυονῆα Ald. Iunt. 1. 2. Com. κτείνη Iunt. 2. Ἡρακλείῃ Ald. Iunt. 1. 2. 982. εἰλιπόδων Ald. Trinc. εἶν abeſt a B. 109. Ald. Iunt. 1. 2. Ἐρυθείῃ B. 109. Ald.

974. Ἁρμονίη] De hac diximus, ad v. 935. Cum eſſet formoſa et ſtrenua, et ignorarentur eius parentes, Marti et Veneri tributa eſt. *Clericus.*

975. Σεμέλην] Vide notata ad verſum 941. *Clericus.*

978. Ὠκεανοῖο Χρυσάορι] Scribe Ὠκεανῷ. *Guietus.*

Κέρη δ' Ὠκεανῷ, καὶ τὰ ἑξῆς] Haec omnino addita videntur ab imperita manu, quia res iam dicta eſt ſupra vſ. 287. et ſeqq. hoc vero in loco eſt plane aliena. Nam hic ſermo eſt de iis quos viri mortales ſuſceperunt ex Deabus, oporteretque Chryſaorem virum mortalem haberi, quod contrarium eſt iis quae antea, loco memorato, dixit *Heſiodus. Clericus.*

981. Γυρυονῆα τὸν κτεῖνε] Γηρυόνην. *Guietus.*

982. Βοῶν ἕνεκ' εἰλιπόδων] Βῶν. *Guietus.*

983. Τιθώ-

Τιθωνῷ δ' Ἠὼς τέκε Μέμνονα χαλκοκορυστὴν,
Αἰθιόπων βασιλῆα, καὶ Ἡμαθίωνα ἄνακτα.
Αὐτάρ τοι Κεφάλῳ φυτήσατο φαίδιμον υἱὸν,
Ἴφθιμον Φαέθοντα, θεοῖς ἐπιείκελον ἄνδρα.
Τόν ῥα νέον, τέρεν ἄνθος ἔχοντ' ἐριηυδέος ἥβης,
Παῖδ' ἀπαλὰ φρονέοντά φιλομμειδὴς Ἀφροδίτη
Ὦρτ' ἀνερειψαμένη, καί μιν ζαθέοις ἐνὶ νηοῖς
Νηοπόλον νύχιον ποιήσατο, δαίμονα δῖον.

Tithono vero Aurora peperit Memnona aerea galea instructum,
Aethiopum regem, et Hemathionem regem.
Verum Cephalo peperit inclytum filium,
Fortem Phaëthontem, Diis similem virum,
Quem sane iuuenem, tenerum florem habentem glorioſae pubertatis;
Puerum iuuenilia sapientem amans genitalia Venus
Celeriter abripuit, et ipsum in templis
Aedituum nocturnum fecit, daemonem diuinum.

988. φιλεμμειδὴς Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 989. ἀνελειψαμένη Ald. Iunt. 1. 2.

983. Τιθωνῷ δ' Ἠὼς τέκε Μέμνονα etc.] Crediderim *Memnonem* et *Hemathionem* ab antiquissimis Graecis dictos fuisse, Phoenicismo noto, *Auroraе filios*, quod essent *Orientalium* regionum incolae collati cum Graecis. Certe superior Aegyptus, aut Aethiopia, cuius Rex fuisse dicitur Memnon, collata Graeciae ad orientem solem spectat. *Hemathionis* nomen alludit ad appellationem Syriacam חמת *bhemath*, quomodo vocabatur Syriae vrbs, ad quam pertingebant Septentrionales fines Terrae Promissae. *Clericus.*

985. Φυτήσατο] Quidam legunt φυτεύσατο, quod metro repugnat, cum prima in φυτεύσατο sit breuis; Etsi enim apud Tragicos interdum producatur, quod exemplis aliquot ostendemus in lectionibus nostris Sophocleis, tamen nescio an apud alios occurrat. *Krebsius.*

986. Ἴφθιμον Φαέθοντα] Alius fuit Solis et Clymenes filius, cuius fatum descripsit *Ouidius* Metamorph. Lib. II. *Clericus.*

988. Παῖδ' ἀπαλὰ φρονέοντα] Puerum puerilia sapientem. Scribendum videtur ἀταλὰ, ab ἀταλὸς, ἀταλόφρων. *Guietus.*

989. Ἀνερειψαμένη] Hesych. ἀνερήψαντο, ἁρπάσαν. Idem ἀνερεψάμενοι, ἁρπάσαντες. *Guietus.*

990. Νύχιον] Alias μύχιον. *Guietus.*

992. Αἰ-

Κούρην δ' Αἰήταο διοτρεφέος βασιλῆος
Αἰσονίδης, βουλῇσι θεῶν αἰειγενετάων,
Ἦγε παρ' Αἰήτεω, τελέσας γονόεντας ἀέθλους,
Τοὺς πολλοὺς ἐπέτελλε μέγας βασιλεὺς ὑπερήνωρ,
Ὕβριστὴς Πελίης, καὶ ἀτάσθαλος, ὀβριμοεργός. 995
Τοὺς τελέσας ἐς Ἰωλκὸν ἀφίκετο, πολλὰ μογήσας,
Ὠκείῃ ἐπὶ νηὸς ἄγων ἑλικώπιδα κούρην,
Αἰσονίδης, καί μιν θαλερὴν ποιήσατ' ἄκοιτιν.
Καί ῥ' ἤγε δμηθεὶς ὑπ' Ἰήσονι ποιμένι λαῶν,
Μήδειον τέκε παῖδα, τὸν ἄρρεσιν ἔτρεφε Χείρων 1000
Φιλλυρίδης· μεγάλου δὲ Διὸς νόος ἐξετελεῖτο.
Αὐτὰρ Νηρῆος κούρας ἁλίοιο γέροντος,
Ἤτοι μὲν Φῶκον Ψαμάθη τέκε, δῖα θεάων,
Αἰακῷ ἐν φιλότητι, διὰ χρυσῆν Ἀφροδίτην.

Filiam vero Aeëtae a Ioue nutriti regis
Aesonides, voluntate Deorum aeternorum,
Abduxit ab Aeëta, peractis grauibus certaminibus,
Quae multa imperabat magnus rex superbus,
Iniurius Pelias, et impius, fortium facinorum patrator.
Quibus peractis, ad Iolcum rediit multa perpessus,
Veloci in naue vehens blandis oculis praeditam puellam,
Aesonides, et ipsam floridam fecit vxorem.
Et sane haec subacta ab Iasone pastore populorum
Medeum peperit filium, quem in montibus educabat Chiron
Phillyrides: magni vero Iouis voluntas perficiebatur.
Ceterum Nerei filiae marini senis,
Phocum quidem Psamathe peperit, praestantissima Dearum,
Aeaci in amore, per auream Venerem.

991. αἰήτεω Steph. 996. ἐς abest a Iunt. 1. 2. 1002. νηρηίδες Ald. Iunt. 1. 2. Steph. marg.

992. Αἰσονίδης] Iason. Multa possent proferri, ex quibus colligere licet, Argonautas fuisse Mercatores Thessalos, qui in Colchidem nauigarunt; sed cum *Hesiodus* eam historiam non narret, ab ea explicanda, hoc quidem in loco, supersedebimus *Clericus*.

1003. Φῶκον Ψαμάθη τέκε δῖα θεάων] Forte hunc puerum ex se et ignota vulgo matre natum sustulit Aeacus, aut e fano Neptuni vel Nereidum, aut ex ipso littore maris. Idem dixerim de Achille. *Clericus*.

1012.

Πηλεῖ δὲ δμηθεῖσα θεὰ Θέτις ἀργυρόπεζα
Γείνατ' Ἀχιλλῆα ῥηξήνορα, θυμολέοντα.
Αἰνείαν δ' ἄρ' ἔτικτεν ἐϋστέφανος Κυθέρεια,
Ἀγχίσῃ ἥρωϊ μιγεῖσ' ἐρατῇ φιλότητι,
Ἴδης ἐν κορυφῇσι πολυπτύχου, ὑληέσσης.
Κίρκη δ', Ἠελίου θυγάτηρ Ὑπερίονίδαο,
Γείνατ' Ὀδυσσῆος ταλασίφρονος ἐν φιλότητι
Ἄγριον, ἠδὲ Λατῖνον ἀμύμονά τε, κρατερόν τε,

A Peleo autem ſubacta Dea Thetis argenteos pedes habens
Peperit Achillem proſternentem viros, leonis animo praeditum.
Aeneam porro peperit pulcre coronata Cytherea
Anchiſae heroï miſta iucundo concubitu,
Idae in verticibus habentis multa iuga, ſylvoſae.
Circe vero, Solis filia, filii Hyperionis,
Peperit Vlyſſis aerumnoſi in amore
Agrium, atque Latinum inculpatumque, fortemque.

1010. ὑπεριορίδαο Trinc.

1012. Ἄγριον ἠδὲ Λατῖνον] Latinum *Hyginus* Fab. CXXVII. Circes et Telemachi filium prodidit. *Dionyſius* vero Halicarnaſſeus, ex veteri Italorum fama, narrat Lib. I. p. 34. Herculem ſuſcepiſſe Λατῖνον ἔκ τινος ὑπερβορίδος κόρης, *Latinum ex quadam ſeptentrionali puella*, eamque poſtea nuptum dediſſe Fauno Aboriginum Regi, quo factum vt plerique Latinum huius putarint filium, non Herculis. Hinc *Virgilius* Lib. VII. Aeneïd. v. 45.

— *Rex arua Latinus et vrbes*
Iam ſenior longa placidas in pace regebat;
Hunc Fauno et Nympha genitum Laurente Marica
Accipimus. Fauno Picus pater, iſque parentem
Te, Saturne, refert, tu ſanguinis vltimus auctor.

Sed veluti ſui oblitus Lib. XII. v. 164. *Solem auum* eius vocat, quaſi fuiſſet filius Circes Solis filiae; ad quem locum ita *Seruius*: *Latinus ſecundum Heſiodum in ἀσπιδοποιΐᾳ* (imo Θεογονίᾳ) *Vlyſſis et Circes filius fuit, quam multi Maricam dicunt; ſecundum quem, nunc dicit*, Solis aui ſpecimen, *Nam Circe Solis eſt filia. Sane ſciendum Virgilium in varietate Hiſtoriae ſua dicta variare.*

Pro Ἄγριον libenter legerim Ἄδριον, propter Adriaticum pelagus. Mos enim eſt Veterum a priſcis heroïbus deducere nomina regionum, vt vel ex Latini

Οἳ δή τοι μάλα τῆλε μυχῶν νησῶν ἱεράων,
Πᾶσιν Τυρσηνοῖσιν ἀγακλυτοῖσιν ἄνασσον.
Ναυσίθοον δ' Ὀδυσῆϊ Καλυψὼ, δῖα θεάων,
Γείνατο, Ναυσίνοόν τε, μιγεῖσ' ἐρατῇ φιλότητι.
Αὗται μὲν θνητοῖσι παρ' ἀνδράσιν εὐνηθεῖσαι
Ἀθάναται γείναντο θεοῖς ἐπιείκελα τέκνα.
Νῦν δὲ γυναικῶν φῦλον ἀείσατε, ἡδυέπειαι
Μοῦσαι Ὀλυμπιάδες, κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο.

Τέλος τῆς Ἡσιόδε Θεογονίας.

Qui sane valde procul in receſſu inſularum ſacrarum
Omnibus Tyrrhenis valde inclytis imperabant.
Nauſithoum vero Vlyſſi Calypſo excellentiſſima Dearum
Peperit, Nauſinoumque, miſta amabili concubitu.
Hae quidem, mortales apud viros cubantes
Immortales pepererunt Diis pares filios.
Nunc vero foeminarum genus cantate ſuauiloquae
Muſae Olympiades, filiae Iouis Aegiochi.

1013. ἡ Trinc. νήσων Ald. Iunt. 1. Steph. 1018. γείναντο Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 1019. et 1020. deſunt in cod. R. S. 1020. Ὀλυμπιάδες Trinc.

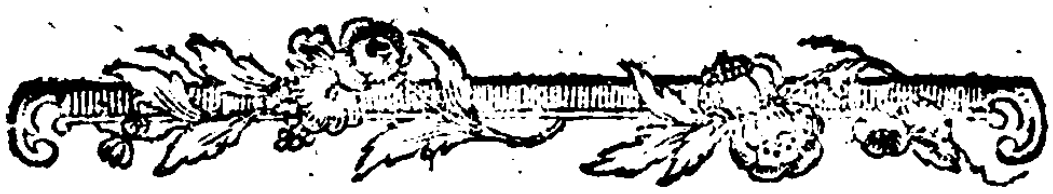
Latini nomine liquet, a quo volunt dictum Latium. Certe in MSS. Codd. exiguum eſt diſcrimen inter Γ et Δ, ſi baſis τῷ Δ deleta ſit, aut fugiat oculos. Ceterum dicit *Heſiodus Agrium* et *Latinum* procul a receſſibus ſacrarum Inſularum imperare Tyrrhenis; quia in continenti imperabant accoliſ vtriuſque Maris, non in Inſula *Aea*, quae ſedes fuit matris Circes, eique ſacra. *Clericus.*

1013. Τῆλε μυχῶν νησῶν ἱεράων] Μυχῷ ſcribendum. *Guietus.*

1015. Ναυσίθοον et Ναυσίνοον vocat filios Vlyſſis ex Calypſone Nympha, quia Vlyſſes *animum* habebat in *naui celere*, cum eſſet apud Calypſonem, hoc eſt, vehementer optabat habere nauem qua rediret. Vide Odyſſ. E. v. 219. et ſeqq. *Clericus.*

ΗΣΙΟΔΟΥ
ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ
ΑΣΠΙΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ

HESIODI
ASCRAEI
SCVTVM HERCVLIS

Aspidi Herculis in edit. Aldina haec praemittuntur: Τάφιοι στρατεύσαντες ἐπὶ τὰς Ἠλεκτρύωνος βοῦς ἀνεῖλον τὰς τῆς Ἀλκμήνης ἀδελφὰς, τῶν θρεμμάτων ὑπεραγωνιζομένας· τὰς δὲ Ἀμφιτρύωνος βαλομένας αὐτῇ συνελθεῖν, ἃ πρότερον αὐτῷ ὑπέσχετο, πρινὴ παρὰ τῶν ἀδελφοκτόνων εἰσπράξηται τιμωρίαν. ὁ δὲ ἐπιστρατεύσας, ἀνεῖλεν αὐτάς. κατὰ δὲ τὴν αὐτὴν νύκτα συνέρχονται αὐτῇ ἀμφότεροι, ὅ τε Ζεὺς καὶ ὁ Ἀμφιτρύων, ὁ μὲν ἐκ τῆς πολέμου ὑποστρέψας, Ζεὺς δὲ βληθεὶς τοῖς ἀνθρώποις βοηθὸν γενιήσαι. ἡ δὲ κύει ἐκ μὲν Ἀμφιτρύωνος Ἰφικλέα, ἐκ δὲ Διὸς, Ἡρακλέα. ὃς καὶ ἐπὶ Κύκνον Ἄρεος υἱὸν, ἡνίοχον ἔχων Ἰόλαον, στρατεύεται, ὃς τὰς τὰς δεκάδας ἄγοντας εἰς Πυθὼ, περιεσύλα. σκεπασθεὶς ὧν Ἡφαιστοτεύκτῳ ἀσπίδι, προσεισὶν εἰς Τραχῖνα πρὸς Κήϋκα. συμβαλὼν δὲ τῷ Κύκνῳ, αὐτὸν μὲν ἀναιρεῖ, τὸν δὲ Ἄρεα, ὑπερασπίζοντα τοῦ υἱοῦ, κατὰ μηρὸν τιτρώσκει, καὶ ἄτως ἔρχεται πρὸς Κήϋκα. ἦν δὲ ὁ Κύκνος γαμβρὸς Κήϋκος, ἐπὶ θυγατρὶ Θεμιστονόμῃ. In calce Poematii huius in eadem edit. leguntur ista: Τῆς ἀσπίδος ἡ ἀρχὴ ἐν τῷ δ΄ καταλόγῳ φέρεται μέχρι στίχων ν΄ καὶ σ΄. ὑπόπτευκε δὲ Ἀριστοφάνης, ἐχ ὁ Κωμικὸς, ἀλλά τις ἕτερος Γραμματικὸς, ὡς ἀκ ἔσαν αὐτὴν Ἡσιόδου, ἀλλ' ἑτέρου τινὸς τὴν Ὁμηρικὴν ἀσπίδα μιμήσασθαι προαιρεμένου. Μεγακλῆς δὲ ὁ Ἀθηναῖος γνήσιον μὲν εἶδε τὸ ποίημα, ἄλλων δὲ ἐπιτιμᾷ τῷ Ἡσιόδῳ. ἄλογον γάρ φησι ποιεῖν Ἡφαιστον τοῖς τῆς μητέρος ἐχθροῖς ὅπλα παρέχοντα. Ἀπολλώνιος δὲ ὁ Ῥόδιος ἐν τῷ γ΄ φησὶν αὐτοῦ εἶναι, ἐκ τοῦ τὸ χαρακτῆρος καὶ ἐκ τοῦ τὸν Ἰόλαον ἐν τῷ καταλόγῳ εὑρίσκειν ἡνιοχεῦντα τῷ Ἡρακλεῖ. ὡσαύτως δὲ καὶ Στησίχορος φησὶν Ἡσιόδου εἶναι τὸ ποίημα.

NOTVLAE IN SCVTVM HERCVLIS.

Constat quidem hoc Poema esse ἀκέφαλον, quomodocumque primam voculam legamus; sed quaenam desint, et quam multa minime constat. Docet nos *Hesiodus* ipse, duobus vltimis *Theogoniae* versibus, se scripsisse de altero illo Heroum genere, qui a Diis ex mulieribus geniti credebantur, eiusque Operis non raro meminerunt Veteres, vt vel ex fragmentis liquet. Horum autem Heroum cum longe praestantissimus esset Hercules, non absurde forte quis coniecerit hoc Poema, cuius maxima parte describitur clypeus Herculis, esse maioris illius ἀποσπασμάτιον; quod tamen fragmentum cum solum supersit, singulari inscriptione ornatum, quali opusculum distinctum ab eo quod dixi, ad nos peruenit. Certe tria potissima Poemata *Hesiodi* solent memorari, inter quae Heroogonia recensetur, non Scutum. *Maximus Tyrius* Dissertatione XVI. Ὁ Ἡσίοδος χωρὶς μὲν τῶν Ἡρώων ἀπὸ γυναικῶν ἀρχόμενος, καταλέγων τὰ γένη, ὅτις ἐξ ἧς ἔφυ· χωρὶς δὲ αὐτῷ πεποίηνται οἱ θεῖοι λόγοι, ἅμα τοῖς λόγοις θεογονία· χωρὶς δ' αὖ ὠφελεῖ τὰ εἰς τὸν βίον, ἔργα τε ἃ δρασέον, καὶ ἡμέραι ἐν αἷς δρασέον. *Hesiodus seorsim quidem Heroum, a mulieribus initio facto, recensuit genera, et ex quanam quisque natus fuerit. Seorsum vero poemate descripta ab illo est Theologia, vna cum Theogonia. Seorsim denique vitam iuuant opera quae facienda, et dies quibus facienda.* Nos cum Theogoniam, et ob argumenti praestantiam, et quod Poeta ipse videatur initio Poematis indicare primum hoc fuisse suum Opus, omnibus praemittendam censuissemus; ei subiecimus fragmentum Heroogoniae, propter vltimos Theogoniae versus, quibus hoc Opus veluti pollicetur. Vltimum tandem locum Opera et Dies obtinebunt. *Clericus.*

ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ
ΑΣΠΙΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ*.

Ἢ οἵη προλιποῦσα δόμους καὶ πατρίδα γαῖαν
Ἦλυθεν ἐς Θήβας, μετ' ἀρήϊον Ἀμφιτρύωνα

HESIODI ASCRAEI
SCVTVM HERCVLIS.

Aut qualis, relicta domo ac patria tellure,
Venit Thebas, secuta martium Amphitryonem

* In Ald. inscribitur Ἡσιόδου Ποίημα περὶ τῆς ἀσπίδος τοῦ Ἡρακλέους. 1. ἢ deest in Iunt. 1. τοίη Iunt. 2. 2. Θύβας Trinc.

1. Ἢ οἵη] Scribendum omnino videtur ἠοίη. Matutina Alcmena. *Guietus.*

Ἢ οἵη] Haec est, vt quidem videtur, ἀπόδοσις comparationis, cuius πρότασις, cum initio Poematis, periit. Cum ergo antecessisset τοίη μέν, *qualis quidem* etc. crediderim sequutum Τοιήδε, *talis* etc. vt in hoc Homerico versu Iliad. Z, 146.

Οἵηπερ φύλλων γενεὴ τοιήδε καὶ ἀνδρῶν.

Qualis foliorum soboles, talis et hominum. Vide et v. 9. Fortasse cum Dea quapiam conferebatur Alcmena, vt apud *Homerum* Odyss. Z, 102. Nausicaa, vbi comparatio incipit a vocibus, οἵη μέν. Quam hisce expressit *Virgilius*, Aeneid. I, 502. et seqq.

QVALIS *in Eurotae ripis, aut per iuga Cynthi*
Exercet Diana choros etc.
TALIS *erat Dido, talem se laeta ferebat*
Per medios etc. *Clericus.*

Ἢ οἵη] Quin poema hoc, quod Ἀσπὶς Ἡρακλέους nuncupatur, maioris poematis fragmentum sit, nulli dubitant. Aliquibus videtur pars esse istius poematis, quod μεγάλαι Ἠοῖαι, siue Γυναικῶν Κατάλογος inscribitur, cui a crebra repetitione vocum ἢ οἵη, cuiusque feminae Encomio praefixarum, istum titulum adnexum credunt; cumque eaedem voces in hoc etiam poemate sint primae, illud existimant Μεγάλων Ἠοιῶν istam esse partem, in qua Alcmenae laudes celebrantur. Coniectura sane probabilis cui tamen obiici potest, quod absurdum videatur in poemate feminarum laudibus dedicato Alcmenae

Ἀλκμήνη, θυγάτηρ λαοσσόου Ἠλεκτρύωνος.
Ἣ ῥα γυναικῶν φῦλον ἐκαίνυτο θηλυτεράων
Εἴδεϊ τε μεγέθεί τε. νόον γε μὲν ἄτις ἐρίζοι

Alcmena, filia bellicosi Electryonis.
Quae mulierum genus superabat mollium [tabat
Formaque et proceritate: prudentia vtique nulla cum ea cer-

3. Ἀλκμήνη Harlei. 5. ἐρίζων Trinc.

Encomium pauciſſimis verſibus concludere, deinde vero Herculis res geſtas, eiusque clypei ſtructuram quadringentis carminibus celebrare; praeterea quod abſonum eſſet et inelegans poſt tam longam digreſſionem poematis ſubiectum ex improuiſo reſumere, et alterius feminae Encomium vocibus ἣ οἵη inchoare. His rationibus inductus crediderim Ἀσπίδα fragmentum eſſe poematis Γενεαλογίαι Ἡρωϊκαὶ ſiue Ἡρωγονίαι nuncupati quod inter Hesiodi poemata ab antiquis ſcriptoribus recenſetur, in quo cum Herculem Alcmena natum poeta indicaſſet, ſic forſan progreſſus eſt,

Ἣ οἵη προλιπεῖσα δόμους καὶ πατρίδα γαῖαν.

Non ἣ οἵη, *aut qualis*, vt vulgo, ſed ἡ οἵη, *illa ſola*. Hanc tamen opinionem meam nolui obtrudere, ideoque antiquum textum lectori exhibui. *Rob.*

De initio huius opuſculi agit quoque vir quidam doctus in Obſeruatt. Miſcell. T. I. V. III. p. 81. Mihi non diſplicet ſententia Clerici, qui exiſtimat, verba ἣ οἵη continere ἀπόδοσιν comparationis, cuius πρότασις cum poematis initio perierit. *Krebſius.*

3 Λαοσσόου] Τὰς λαὰς παροριμῶντος ἐς πόλεμον. *Guieſius.*

5. Εἴδεϊ τε μεγέθεί τε] Haud aliter Xenophon in Κυρ. II. lib. 5. a corporis proceritate laudat Pantheam, feminam elegantiſſimam, Διήνεγκε δὲ ἐνταῦθα πρῶτον μὲν τῷ μεγέθει, ἔπειτα δὲ τῇ ῥώμῃ etc. Ad quem locum vide quae adnotauit Cl. Hutchinſ. Quibus adiicias et illud Theocriti de Helena, Idyll. 18.

Ὥδε καὶ ἁ χρυσέα Ἑλένα διεφαίνετ' ἐν ἡμῖν,
Πίσιρα, μεγάλα, ἅ τ' ἀνέδραμεν ὄγμος ἀρούρᾳ,
Ἢ κάπῳ κυπαρισσος, ἢ ἅρματι Θέσσαλος ἵππος.

Et Virgilianum illud de Diana Aen. l. I.

Qualis in Eurotae ripis, aut per iuga Cynthi
Exercet Diana choros, quam mille ſecutae
Hinc atque hinc glomerantur Oreades: illa pharetram
Fert humero, gradienſque deas ſupereminet omnes. *Rob.*

6. Τῆς

Τάων, ἃς θνηταὶ θνητοῖς τέκον εὐνηθεῖσαι.
Τῆς καὶ ἀπὸ κρῆθεν, βλεφάρων τ' ἀπὸ κυανεάων
Τοῖον ἄηθ', οἷον τε πολυχρύσου Ἀφροδίτης.
Ἡ δὲ καὶ ὡς κατὰ θυμὸν ἑὸν τίεσκεν ἀκοίτην,
Ὡς ὅπῳ τίς ἔτισε γυναικῶν θυλυτεράων.
Ἦ μήν οἱ πατέρ' ἐσθλὸν ἀπέκτανεν, ἶφι δαμάσσας,

Illarum, quas mortales mortalibus peperere concumbentes.
Eius et a vertice, et a palpebris nigricantibus
Tale quiddam spirabat, quale et ab aurea Venere.
Atque haec talis cum esset, sic animo suum colebat coniugem,
Perinde vt nulla vmquam coluit mulierum mollium.
Ille tamen eius patrem praestantem occiderat, vi domitum,

7. κυαένων Ald. Iunt. 1. Com. 9. ἄκοιτιν Trinc. 10. ὅπωτι Ald. Iunt. 1. 2. 11. οἱ deest in Iunt. 1. ἀπέκτειν' Trinc.

6. Τῆς γὰρ ἀπὸ κρῆθεν] Ab his versibus, vt opinor, pulcherrimam illam Veneris descriptionem mutuatus est Virgilius Aen. I.

— *Auertens rosea ceruice refulsit,*
Ambrosiaeque comae diuinum vertice odorem
Spirauere — Rob.

7. Βλεφάρων τ' ἀπὸ κυανεάων] Κυανεάων ex Eustathio scribendum. An βλεφαρῶν a βλεφάρα ἡ τὸ βλέφαρον. Vnde Latinum palpebra? βλεπάερα, βλαπέρα, παλπέρα palpebra. Celer celeris celebris, funeris funebris, etc. *Guietus.*

9. Ἡ δὲ καὶ ὡς] Quamuis pulcherrima esset, maritum suum deamabat. Sarcasmus in feminas formosas, quas suae formae conscias, crebrisque blanditiis insolentes, maritos suos spernere solere, innuit poeta. *Rob.*

11. Ἦ μήν] Hoc est, ἀλλ' ἓν, ἀλλ' ὅμως. Hesych. ἶφι δαμάσσας] Hoc est, vi, violente. *Guietus.*

Ἦ μήν οἱ πατέρ' ἐσθλὸν ἀπέκτανεν] Fallitur Scholiastes Apollonii, qui ad l. I. v. 747. haec habet verba: Ἡ Τάφος νῆσός ἐστι μία τῶν Ἐχινάδων, ἣν ᾤκησαν Τηλεβόαι οἱ πρότεροι τὴν Ἀκαρνίαν οἰκήσαντες ἄνδρες ληϊστικώτατοι τὸν τρόπον. καὶ ἐς Ἄργος ἐπελθόντες τὰς τοῦ Ἠλεκτρύωνος βόας ἀπήλασαν τοῦ πατρὸς Ἀλκμήνης. γενομένης δὲ μάχης, καὶ ὁ Ἠλεκτρύων, καὶ οἱ τούτου παῖδες ἀνῃρέθησαν. διὸ Ἀλκμήνη μετέσχη, καὶ ἀνεκήρυξεν τὸν ἑαυτῆς γάμον τῷ τιμωρησομένῳ τὸν πατρῶον φόνον. τιμωρησάμενος δὲ Ἀμφιτρύων ἔγημεν. ἡ ἱστορία σαφῶς παρ' Ἡσιόδῳ. Alia certe est apud Hesiodum historia. Dicit vero

Χωσάμενος περὶ βοσί. λιπὼν δ' ὅγε πατρίδα γαῖαν
Ἐς Θήβας ἱκετευσε Φερεσσαμένας Καδμείους·
Ἔνθ' ὅγε δώματ' ἔναιε σὺν αἰδοίῃ παρακοίτι,
Νόσφιν ἄτερ φιλότητος ἐφιμέρου· οὐ γάρ οἱ ἦεν
Πρὶν λεχέων ἐπιβῆναι ἐϋσφύρου Ἠλεκτρυώνης,
Πρίν γε φόνον τίσαιτο κασιγνήτων μεγαθύμων
Ἧς ἀλόχου, μαλερῷ δὲ καταφλέξαι πυρὶ κώμας
Ἀνδρῶν ἡρώων Ταφίων ἰδὲ Τηλεβοάων.
Ὡς γάρ οἱ διέκειτο, θεοὶ δ' ἐπιμάρτυροι ἦσαν.
Τῶν ὅγ' ὀπίζετο μῆνιν, ἐπείγετο δ' ὅττι τάχιστα
Ἐκτελέσαι μέγα ἔργον, ὅ οἱ διόθεν θέμις ἦεν.

Ira commotus propter boues: relicta autem ille patria tellure
Thebas venit supplicans scutatis Cadmeis.
Ibi idem habitabat cum veneranda coniuge,
Seorsim absque concubitu desiderabili. non enim licebat illi
Ante lectum conscendere formosae Electryonidis,
Quam caedem vlrus esset fratrum magnanimorum
Suae coniugis, flagrantique combussisset igne vicos
Virorum heroum Taphiorum atque Teleboarum.
Ita enim constitutum ipsi erat, diique testes facti fuerant.
Eorum ille verebatur iram, festinabatque celerrime
Exsequi magnum opus, quod sibi diuinitus incumbebat.

12. ὅ τε Ald. Iunt. 1. 13. Ald. Iunt. 1. Trinc. φερεσσαμένους Trinc. 14. παρακοίτι 20. ἐπὶ μάρτυροι Trinc.

Apollodorus Electryonem filiam suam Amphitryoni despondisse, posteaque ab eo *fortuito* interfectum; itaque narratur historia in Scholiis Ioannis Diaconi. *Rob.*

12. Χωσάμενος περὶ βοσί] Ergo volens occidit, contra quam Scholiastae dicunt. *Guietus.*

14. Παρακοίτι] Παρακοίτι. *Guietus.*

15. Οὐ γάρ οἱ ἦεν] Per religionem, nempe, iurisiurandi, de qua vide *Apollodorum.* Clericus.

20. Θεοὶ δ' ἐπιμάρτυροι ἦσαν] Musaeus, ἐπιμάρτυρας λύχνον ἐρώτων. An scribendum: Θεοὶ δ' ἐπὶ μάρτυροι ἦσαν. κατὰ τμῆσιν, pro θεοὶ δ' ἔπησαν μάρτυροι. Sic Ioannes Diaconus legit. placet postremum. *Guietus.*

22. Ὅ οἱ διόθεν θέμις ἦεν] Subintellige ἐκτελεσαι. θέμις ἦεν fas erat, hoc est, ἀναγκαῖον. Sic Horatio nefas est

ἀδύνα-

Τῷ δ' ἅμα, ἱέμενοι πολέμοιό τε φυλόπιδός τε,
Βοιωτοὶ πλήξιπποι, ὑπὲρ σακέων πνείοντες,
Λοκροὶ τ' ἀγχέμαχοι, καὶ Φωκῆες μεγάθυμοι,
Ἕσποντ'· ἦρχε δὲ τοῖσιν ἐὺς πάις Ἀλκαίοιο,
Κυδιόων λαοῖσι. πατὴρ δ' ἀνδρῶν τε θεῶν τε
Ἄλλην μῆτιν ὕφαινε μετὰ Φρεσὶν, ὄφρα θεοῖσιν
Ἀνδράσι τ' ἀλφηστῆσιν ἀρῆς ἀλκτῆρα φυτεύσῃ.
Ὦρτο δ' ἀπ' Οὐλύμποιο δόλον Φρεσὶ βυσσοδομεύων,
Ἱμείρων φιλότητος ἐϋζώνοιο γυναικὸς
Ἐννύχιος· τάχα δ' ἷξε Τυφαόνιον, κόθεν αὖθις

Hunc autem vna, cupidi belliquè praeliſque,
Boeotii equitando inſignes, ſub clypeis ſpirantes (ſc. robur,)
Locriquè cominus pugnantes, et Phocenſes magnanimi
Sequebantur: ducebat autem eos egregius filius Alcaei,
Glorians populis. At parer hominumque Deorumque
Aliud conſilium rexebat in animo, vt Diis pariter [raret.
Et hominibus rerum indagatoribus damnorum depulſorem gene-
Profectus autem ab Olympo eſt dolum alta mente voluens
Deſiderans concubitum elegantis mulieris
Per noctem: celeriterquè venit in Typhaonium, inde rurſum

23. φιλόπιδος Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 25. ἐγχίμαχοι Trinc. Φυκῆες Harlei. 28. ὡς ῥα θεοῖσιν cod. Harlei. 29. Ἀνδράσιν ἀλφιστῆσιν Ald. Iunt. 1. φυτεῦσαι Harl. Iunt. 1. Steph. marg. φυτεύσαι Ald. 32. τότε δ' αὖτις Harl. τοτε etiam Ald. et Iunt. 1. αὖτις Trinc.

ἀδύνατον, *quicquid corrigere eſt nefas.* Guietus.

24. Ὑπὲρ σακέων πνείοντες] Hoc eſt, ſub ſcutis caput non occultantes, intrepidi, audaces. *Guietus.*

Recte Guietus, *ſuper clypeis*, non *ſub* vt in pleriſque editionibus. Ὑπὲρ σακέων πνείοντες] Πολεμικοὶ· ὡς μένεα πνείοντες Ἀχαιοί. ἢ κρύπτοντες τὴν ὀργὴν, ἀλλ' ἀντίκρυς μαχόμενοι. Quaeſt. *Rob.*

26. Πάις Ἀλκαίοιο] Ἀμφιτρύων, ſcilicet. *Guietus.*

29. Ἀρῆς ἀλκτῆρα] Hoc eſt, βλάβης, mali, damni. *Guietus.*

32. Ἷξε] Scribe ἵξε. *Guietus.*

Τυφαόνιον] Cum Typhaonii montis in Boeotia nuſquam alibi occurrat mentio, contra vero celebris fuerit Τιλφώσιον ὄρος, *mons Tilphoſius*, ſub quo erat fons *Tilphoſius*, fortaſſe pro Τυφαόνιον legendum hic Τιλφώσιον. Vide *Strabonem* Lib. IX, in deſcriptione Boeotiae. *Phicii*, in quo fuerat

Φίκιον ἀκρότατον προσεβήσατο μητίετα Ζεύς.
Ἔνθα καθεζόμενος, φρεσὶ μήδετο θέσκελα ἔργα.
Αὐτῇ μὲν γὰρ νυκτὶ ταννσφύρῳ Ἠλεκτρυώνης
Εὐνῇ καὶ φιλότητι μίγη, τέλεσεν δ' ἄρ ἐέλδωρ·
Αὐτῇ δ' Ἀμφιτρύων λαοσσόος, ἀγλαὸς ἥρως,
Ἐκτελέσας μέγα ἔργον, ἀφίκετο ὄνδε δόμονδε.
Οὐδ' ὅγ' ἐπὶ δμῶας καὶ ποιμένας ἀγροιώτας
Ὧρτ' ἰέναι, πρίν γ' ἧς ἀλόχῳ ἐπιβήμεναι εὐνῆς.
Τοῖος γὰρ κραδίην πόθος αἴνυτο ποιμένα λαῶν.
Ὡς δ' ὅτ' ἀνὴρ ἀσπασὸν ὑπεκπροφύγῃ κακότητα

Ad Phicium summum accessit prudens Iupiter.
Vbi residens mente versabat diuina opera.
Nam eadem quidem nocte cum pulcra Electryonide
Lecto et concubitu mistus est, perfecitque desiderium:
Eadem autem et Amphitryo bellicosus, illustris heros,
Perfecto magno opere, rediit domum suam.
Neque ille ad famulos et pastores agrestes
Iit, antea quam suae coniugis conscendisset lectum.
Tale siquidem corde desiderium ceperat pastorem populorum.
Sicut quando quispiam magna cum voluptate effugit malum

33. Φύκιον Harl. 35. ταννυτφύρῳ Ἠλεκτρυώνη Harl. 36. εὐνῇ ἐν φιλότητι Trinc. Steph. marg. τέλεσεν Heinf. et Cler. ceterae omnes τέλεσεν. 42. ὑπεκπροφύγῃ Trinc. ὑπεκπροφύγοι Ald. Iunt. I. 2.

rat *Phix* vt loquebantur Boeotii, seu *Sphinx*, non rara mentio apud Poetas et Mythographos. *Clericus.*

Vide quid pro vulgata (Τυφαόνιον) asserenda attulerit vir quidam doctus in Obseruatt. Misc. T. I. V. I. p. 350. *Krebsius.*

33. φίκιον ἀκρότατον] Ἀπὸ τῆς Φικὸς, ἥγουν σφιγγὸς, Φίκιος seu Φίκιον. Sic mons dictus. *Guietus.*

35. Αὐτῇ μὲν γὰρ νυκτὶ] Vide quae scripsimus de huiusmodi fraudibus ad Theogoniae versum 940. *Clericus.*

37. Λαοσσόος] Agitator populi, hoc est, dux populi. λαοσσόος vt infra δερυσσόος, a σείω, agito, quatio, concutio. *Guietus.*

39. Οὐδ' ὅγ' ἐπὶ δμῶας] Hoc est, ne villam quidem ingressus est, antequam ad vrbem se conferret, quamquam forte ad viam sita esset villa. Alioqui non diuertisse ad villam remotiorem, antequam ad vxorem iret, vehementioris amoris specimen haberi non posset. *Clericus.*

42. Ἀσπασὸν] Ἀσπασίως, libenter. *Guietus.*

Ἀσπα-

Νόσῳ ὑπ' ἀργαλέης, ἢ καὶ κρατερῇσ ὑπὸ δεσμῷ·
Ὣς ῥα τότ' Ἀμφιτρύων χαλεπὸν πόνον ἐκτολυπεύσας,
Ἀσπασίως τε, φίλως τε ἐὸν δόμον εἰσαφίκανε.
Παννύχιος δ' ἄρ ἔλεκτο σὺν αἰδοίῃ παρακοίτι,
Τερπόμενος δώροισι πολυχρύσου Ἀφροδίτης.
Ἡ δὲ θεῷ δμηθεῖσα, καὶ ἀνέρι πολλὸν ἀρίστῳ,
Θήβῃ ἐν ἑπταπύλῳ διδυμάονε γείνατο παῖδε,
Οὐκ ἔθ' ὁμὰ φρονέοντε, (κασιγνήτω γε μὲν ἦσαν.)
Τὸν μὲν χειρότερον, τὸν δ' αὖ μέγ' ἀμείνονα φῶτα,
Δεινόν τε κρατερόν τε, βίην Ἡρακληείην·
Τὸν μὲν ὑποδμηθεῖσα νεφεληγερέτι Κρονίωνι,

Morbo ex difficili, aut etiam validis ex vinculis:
Ita tunc Amphitryo difficili labore exantlato,
Magnoque desiderio, lubentique animo, domum suam reuersus
Totaque nocte concubuit cum veneranda vxore. [est,
Oblectando se muneribus aureae Veneris.
Illa autem a Deo pariter compressa, et ab homine longe optimo,
Thebis septem portas habentibus geminos peperit pueros,
Haud quaquam similes, (quanquam fratres essent.)
Alterum siquidem deteriorem, alterum autem longe praestan-
Magnum ac validum, Herculem. [tiorem virum,
Hunc quidem compressa a pluuiae auctore Ioue,

44. ἐκτολμήσας Ald. Iunt. 1. 2. 45. φιλῶς Ald. Iunt. 1. 2. εἰσαφίκανεν Trinc. 47. ἀμφροδίτης Ald. 49. ἐφ' ἑπταπύλῳ Harl. 50. οὐκέθ' Trinc. ὁμὰ Ald. 51. τὸν δὲ Trinc. 53. ὑποδμιδεῖσα Ald.

Ἀσπασίως] Haec vox est etiam apud *Homerum* Odyss. E, v. 398. quem locum imitatur hic *Hesiodus*. Clericus.

ὑπεκπροφύγῃ] reddendum, si quis *vix ac ne vix quidem effugeris*. De vi diuersarum particularum cum verbo compositarum, cuius rei exempla multa apud Hom. agit Longinus II. T. Sect. 10 p. 84. Toll. *Krebsius*.

46. Παννύχιος] Est ἄκυρον, nam aliquam noctis partem cum Alcmena consumserat Iupiter. *Clericus*.

Παπρίδα γαῖαν] Mycenas, quarum Rex fuerat Electryon eius pater. Vide *Apollodorum* Lib. II. Cap. 4. quamuis per omnia non consentiat cum *Hesiodo*. Neque enim in hisce notulis historiam fabularum narrare instituimus. *Clericus*.

50. Κασιγνήτω γε μὲν ἦσαν] Haec est *versus fulmen ruentis*, nam superiora verba rem satis docent. *Clericus*.

55. Κεκρι-

Αὐτὰρ Ἰφικλῆά γε δορυσσόῳ Ἀμφιτρύωνι,
Κεκριμένην γενεήν· τὸν μὲν, βροτῷ ἀνδρὶ μιγεῖσα·
Τὸν δὲ, Διὶ Κρονίωνι, θεῶν σημάντορι πάντων·
Ὃς καὶ Κύκνον ἔπεφνεν Ἀρητιάδην μεγάθυμον.
Εὗρε γὰρ ἐν τεμένεσι ἑκατηβόλου Ἀπόλλωνος
Αὐτὸν, καὶ πατέρ' ὄν, Ἄρην, ἄτον πολέμοιο,
Τεύχεσι λαμπομένους, σέλας ὡς πυρὸς αἰθομένοιο,
Ἑσταότ' ἐν δίφρῳ· χθόνα δ' ἔκτυπον ὠκέες ἵπποι,
Νύσσοντες χηλῇσι· κόνις δέ σφ' ἀμφιδεδήει,
Κοπτομένη πλεκτοῖσιν ὑφ' ἅρμασι καὶ ποσὶν ἵππων.
Ἅρματα δ' εὐποίητα καὶ ἄντυγες ἀμφαράβιζον,

Iphicleum autem haſtarum a concuſſore Amphitryone, [bens:
Diuerſam ſobolem: alterum quidem, cum viro mortali concum-
Alterum autem, cum Ioue Saturni filio Deorum imperatore
Qui et Cygnum occidit, Martis filium, magnanimum. [omnium:
Inuenit enim in luco longe iaculantis Apollinis
Ipſum, et patrem eius, Martem, bello inſatiabilem,
Armis fulgentes, ceu fulgorem ignis ardentis,
Stantes in curru: terram autem pulſabant veloces equi,
Ferientes vngulis; puluisque circa ipſos diuidebatur,
Excitatus compactis ſub curribus et pedibus equorum.
Currus autem faluefacti et rotarum ambitus circum reſonabant,

54. ἀρισσόν Ald. 56. σημάντορι Ald. 59. πατέρα Trinc. 62. ἀμφιδεδήει Ald.

55. Κεκριμένην γενεήν] Hoc eſt, diuerſam generationem, appoſitio. *Guietus.*

Κεκριμένην γενεήν] Hoc eſt, ſobolem διακεκριμένην *diſtinctam*, ſeu quae facile ſecerni poterat. *Clericus.*

57. Κύκνον] Heroëm ex muliere a Marte genitum, de qualibus Heroibus in hoc Poemate egerat Heſiodus. *Clericus.*

58. Ἐν τεμένεσι Ἀπόλλωνος] Quod erat in Pagaſaeo agro, ad Septentrionem Pelasgici ſinus. Vide v. 70. *Clericus.*

59. Αὐτὸν καὶ πατέρ' ὄν Ἄρην] An? Αὐτὸν καὶ πατέρα ὄν Ἄρην. *Guietus.*

62. Κόνις δέ σφ' ἀμφιδεδήει] Hoc eſt, valde excitatus erat: ardebat κυρίως. *Guietus.*

63. Πλεκτοῖσιν ὑφ' ἅρμασι] An? πηκτοῖσιν. placet. *Guietus.*

71. Δεν-

Ἵππων ἰσμένων. κεχάρητο δὲ Κύκνος ἀμύμων,
Ἐλπόμενος Διὸς υἱὸν ἀρήϊον, ἡνίοχόν τε,
Χαλκῷ δηώσειν, καὶ ἀπὸ κλυτὰ τεύχεα δύσειν.
Ἀλλά οἱ εὐχωλέων οὐκ ἔκλυε Φοῖβος Ἀπόλλων.
Αὐτὸς γάρ οἱ ἐπῶρσε βίην Ἡρακληείην.
Πᾶν δ' ἄλσος καὶ βωμὸς Ἀπόλλωνος Παγασαίου
Λάμπεν ὑπαὶ δεινοῖο θεῦ τευχέων τε, καὶ αὐτοῦ·
Πῦρ δ' ὡς ὀφθαλμῶν ἀπελάμπετο. τίς κεν ἐκείνῳ
Ἔτλη θνητὸς ἐὼν κατεναντίον ὁρμηθῆναι,
Πλὴν Ἡρακλῆος καὶ κυδαλίμου Ἰολάου;
Κείνων γὰρ μεγάλη τε βίη καὶ χεῖρες ἄαπτοι
Ἐξ ὤμων ἐπέφυκον ἐπὶ σιβαροῖσι μέλεσσιν.
Ὃς ῥα τόθ' ἡνίοχον προσέφη κρατερὸν Ἰόλαον·

Equis festinantibus. gaudebat vero Cygnus egregius,
Sperans se Iouis filium strenuum, aurigamque
Ferro interemturum esse, et inclytis armis exuturum.
Sed eius vota non exaudiuit Phoebus Apollo.
Ipse enim contra illum concitauit Herculem.
Totus vero lucus et ara Apollinis Pagasaei
Collucebat prae vehementis Dei armis, et ipso;
Et quasi quidem ignis ex oculis effulgebat. Quis autem illi
Sustinuisset mortalis obuiam ire,
Praeter Herculem et praeclarum Iolaum?
Illorum enim et vis magna, et manus inuictae
Ex humeris natae erant, vna cum robustis membris.
Is igitur tunc aurigam allocutus est fortem Iolaum:

67. δαΐζωσιν Ald. Iunt. 1. 2. 71. καὶ deest in Iunt. 1. 2. 72. ἐκείνων Harl. 74. πρὶν γ' Harl. Ἰόλαε Ald.

71. Δεινοῖο θεῦ τευχέων] Ἄρεος. *Guietus.*

72. Τίς κεν ἐκείνων] Vulgo legitur ἐκείνῳ, illi, scil. Marti. Sed Mſ. Harl. legit ἐκείνων, quod quidem restitui, vtpote accommodatius ad id quod sequitur, Κείνων γὰρ μεγάλη τε βίη, καὶ χεῖρες ἄαπτοι. Κατεναντίον vero vsurpatur tam cum Genitiuo quam Datiuo. *Rob.*

76. Ἐπὶ σιβαροῖσι μέλεσσιν] *Supra robusta membra*; pendentes, scilicet. *Guietus.*

79. Ἦ

Ἦρως, ὦ Ἰόλαε, βροτῶν πολὺ φίλτατε πάντων,
Ἦ τι μετ' ἀθανάτοις μάκαρας, τοὶ Ὄλυμπον ἔχουσιν,
Ἦλιτεν Ἀμφιτρύων, ὅτ' ἐϋσφάνου ποτὶ Θήβην
Ἦλθε, λιπὼν Τίρυνθον ἐϋκτίμενον πτολίεθρον,
Κτείνας Ἠλεκτρύωνα, βοῶν ἕνεκ' εὐρυμετώπων·
Ἵκετο δ' εἰς Κρείοντα, καὶ Ἡνιόχην τανύπεπλον·
Οἵ ῥά μιν ἡσπάζοντο, καὶ ἄρμενα πάντα παρεῖχον,
Ἧί δίκη ἔσθ' ἱκέτῃσι; τίον δ' ἄρα κηρόθι μᾶλλον.
Ζῶε δ' ἀγαλλόμενος σὺν ἐϋσφύρῳ Ἠλεκτρυώνῃ
Ἧί ἀλόχῳ· τάχα δ' ἄμμες ἐπιπλομένων ἐνιαυτῶν

O heros Iolaë, mortalium longe cariſſime omnium,
Vtique in immortales beatos, qui Olympum tenent,
Deliquit Amphitryo, quoniam bene munitas ad Thebas
Abiit, felicta Tirynthо vrbe bene condita, [frontes:
Poſtquam occiderat Electryonem, propter boues latas habentes
Venitque ad Creontem, et Heniochen longis ornatam veſtibus.
Qui eum exceperunt, et neceſſaria omnia praebuerunt,
Vt aequum eſt ſupplicibus, coluerunteque ex animo magis.
Viuebat autem exſultabundus cum formoſa Electryonide
Coniuge ſua: moxque nos reuoluto anno

79. τί μετ' Iunt. 2. 82. Ἠλεκτρυῶνα Trinc. 84. ἄρμενα Ald. 85. δίκη Ald. τίον δέ γε Harl. δ' ἄρ τηλόθι Ald. Iunt. 1. 87. ἐπιπλομένῳ ἐνιαυτῷ Trinc.

79. Ἦ τι μετ' ἀθανάτοις] Certe apud immortales. *Guietus.*

80. Ἦλιτεν Ἀμφιτρύων] Quaſi, nempe, irati Dii ei obiecerint ſocerum occidendum; quo facinore admiſſo, in exſilium abire coactus eſt. Nam Deos putabant ad praua facinora interdum homines impellere, vt liquet vel ex v. 89. Quamobrem eos merito caſtigauit *Plato* Lib. II. de Republica. *Clericus.*

83. Ἱκ. δ' εἰς Κρ. καὶ Ἡνιόχην τανύπεπλον] Illa vocatur Εὐρυδίκη Sophocl. Antig. 1194. Καὶ μὲν ὁρῶ τάλαιναν Εὐρυδίκην ὁμοῦ Δάμαρτα τὴν Κρέοντος — *Rob.*

85. Ἱκέτῃσι] Vide *Aeſchyli* Supplices. *Clericus.*

87. Ἄμμες ἐπιπλομένων] *Aduolutis annis.* An? ἄμμε περιπλομένων. placet. τὸ ἐπιπλομένων agnoſcit Heſychius. ἐπιπλομένων, κυκλουμένων, πληρουμένων, ἐπερχομένων. *Guietus.*

89. Τῶ

Γεινόμεθ', ἄτε φυὴν ἐναλίγκιοι, ἄτε νόημα,
Σός τε πατὴρ καὶ ἐγώ· τῷ μὲν φρένας ἐξέλετο Ζεύς.
Ὃς προλιπὼν σφέτερόν τε δόμον, σφετέρους τε τοκῆας,
Ἤιχετο τιμήσων ἀλιτήμενον Εὐρυσθῆα,

Nati ſumus, neque ſtatura ſimiles corporis, neque ingenio
Pater tuus et ego: eius quidem mentem ſuſtulit Iupiter
Qui relicta domoque ſua, et ſuis parentibus,
Abiit veneraturus nocentem Euryſtheum,

88. ἔτε φρένας Ald. Iunt. 1. 2. ἐναλίγκιον Ald. 90. δῶμα Ald. Iunt. 1. 2. τε abeſt a Iunt. 2. τοκῆας Trinc. 91. τιμήσων Ald. Εὐρυσθῆα Trinc.

89. Τῷ μὲν φρένας ἐξέλετο Ζεύς] Sic et *Aeſchylus*, cuius haec verba habet memoratus *Plato*.

— Θεὸς μὲν αἰτίαν φύει βροτοῖς
Ὅταν κακῶσαι δῶμα παμπήδην θέλῃ.

Deus cauſam praebet mortalibus, cum prorſus perdere domum vult.

Incertus alius Tragoedus, in Grotianis Excerptis p. 461.

Ὅταν δὲ Δαίμων ἀνδρὶ πεῤσύνῃ κακὰ,
Τὸν νῶν ἔβλαψε πρῶτον ᾧ βουλεύεται.

Quoties alicui deſtinat clades Deus,
Vim laedit illam in mente, quae deliberat.

Alia multa ſimilia impie dicta occurrunt apud Poetas, quorum Dii non multo meliores hominibus. *Clericus.*

Τῷ μὲν φρένας ἐξέλετο Ζεύς] Idem de Glauco Homerus Il. ζ. quod tamen in ſplendidiorem alium ſenſum torquere fruſtra conatur Cl. Popius noſtras. Et Il. ι de Agamemnone ἐκ γάρ οἱ φρένας εἵλετο μητίετα Ζεύς. Vide etiam exempla, quae citauit Clericus in nota ſua, vbi dicit, alia multa ſimilia impie dicta occurrere apud Poetas. Ego autem nullam hiſce dictis impietatem ineſſe exiſtimo, cum in ipſis S. Scripturis dicatur deus *obdurare cor*, *oculos occaecare*, et *aures occludere*. Idem pene dixit Paterculus de Caeſare l. 2. c. 57. *Ineluctabilis fatorum vis, cuius cum fortunam mutare conſtituit conſilia corrumpit.* Huiuſmodi phraſes ab impietate vindicauit Graeuius in nota ſua ad Ἔργ. v. 15. quem vide. *Rob.*

91. Ἀλιτήμενον Εὐρυσθῆα] *Abortiuum illum Euryſtheum.* An ſcribendum ἀλιτήμερον? placet. ἀλιτήμερον, hoc eſt, τὸν διημαρτηκότα τῆς ἡμέρας, ἢ τῶν ἡμερῶν τὸ τοιοῦτο. eadem ratione ἠλιτόμηνος dicitur. Heſych. ἠλιτόμηνος, πρόωρος, ὠμὸν, ἐκ τῶν δεκάτου μηνὶ τεχθέντα, καὶ διημαρτηκότα τῶν μηνῶν ἐν τῇ κυήσει, etc. *Guietus.*

93. Ἥρ

Σχέτλιος· ἦ πᾳ πολλὰ μετεσοναχίζετ' ὀπίσσω,
Ἧν ἄτην ἀχέων· ἡ δ' ᾗ παλινάγρετός ἐστιν.
Αὐτὰρ ἐμοὶ δαίμων χαλεπᾶς ἐπετέλλετ' ἀέθλᾳς.
Ὦ φίλος, ἀλλὰ σὺ θᾶσσον ἔχ' ἡνία φοινικόεντα
Ἵππων ὠκυπόδων· μέγα δὲ Φρεσὶ θάρσος ἀέξων,
Ἰθὺς ἔχειν θοὸν ἅρμα, καὶ ὠκυπόδων σθένος ἵππων,
Μηδὲν ὑποδδείσας κτύπον Ἄρεος ἀνδροφόνοιο,
Ὃς νῦν κεκληγὼς περιμαίνεται ἱερὸν ἄλσος
Φοίβᾳ Ἀπόλλωνος ἑκατηβελέταο ἄνακτος.
Ἦ μὴν καὶ κρατερός περ ἐὼν ἅαται πολέμοιο.
Τὸν δ' αὖτε προσέειπεν ἀμώμητος Ἰόλαος·
Ἠθεῖ', ἦ μάλα δή τι πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε

Infelix: certe multum ingemiſcebat poſtea,
Culpam ſuam lugens: ſed illa irreuocabilis eſt.
Mihi vero Deus difficiles imperauit labores.
O amice, ſed tu celeriter arripe habenas rutilantes
Equorum alipedum: magnamque mente fiduciam concipiens,
Recta dirige celerem currum, et alipedum robur equorum,
Nihil veritus ſtrepitum Martis hominum occiſoris,
Qui nunc cum clangore circumquaque furit per ſacrum nemus
Phoebi Apollinis longe iaculantis Regis
Enimuero, validus licet ſit, tamen exſaturabitur bello.
Hunc contra allocutus eſt egregius Iolaus:
O venerande, certe valde pater hominum atque Deorum

92. πολλὰ, vt editur, habet quoque Cod. Palat. e quo varias lect. in notis affert Schreuel. pro quo olim μάλα. 93. ἦδ' lunt. 1. 94. ἐπιπειλεῖν Trinc. Steph. marg. 97. ἔχων Harl. 98. ὑποδδείς Harl. 102. ἀμώμητος Ald. 103. ὦ θεῖ' Trinc. Steph. marg. ὦθ' εἶ, ἦ lunt. 2. ἠθεῖ', ἦ lunt. 1. Steph. Com. Heinſ. ἦ θεῖ' ἦ Ald. ἦ θεῖ' ἦ cod. Palat. ἠθεῖε, ἦ δὴ cod. Harl.

93. Ἧν ἄτην ἀχέων] *Noxam ſuam dolens.* Guietus.

94. Ἐμοὶ δαίμων] Hoc eſt, fortuna, ſors, fatum. ſequente verſu ἔχ' ἡνία φοινικόεντα] *Cape habenas rutilantes.* Guietus.

101. Ἄατᾳ πολέμοιο] Praeſens pro futuro, hoc eſt, κορεσθήσεται, hoc eſt, vincetur a me. An ſcribendum? Ἦ μὴν καὶ κρατερός περ ἀασσείτᾳ πολέμοιο. ἀασσείτᾳ pro ἀάσσεται, vt πεσσείτᾳ pro πέσεται, a πέτομαι. *Guietus.*

103. Ἠθεῖ' ἦ μάλα] A θέω, θείω, σέβω, σέβομαι, θεῖος eſt pleonaſmo ἠθεῖος, σεμνὸς, σεβαστὸς, σεβάσμιος. Ἠθεῖε, hoc eſt, σεβάσμιε. *Guietus.*

104. Ταὐ-

Τιμᾷ σὴν κεφαλήν, καὶ ταύρεος Ἐννοσίγαιος,
Ὃς Θήβης κρήδεμνον ἔχει, ῥύεταί τε πόληα·
Οἷον δὴ καὶ τόνδε βροτὸν κρατερόν τε μέγαν τε
Σὰς ἐς χεῖρας ἄγουσιν, ἵνα κλέος ἐσθλὸν ἄρηαι.
Ἀλλά γε, δύσσεο τεύχε' ἀρήϊα, ὄφρα τάχιστα
Δίφρους ἐμπελάσαντες, Ἄρηός θ' ἡμετέρου τε,
Μαρνώμεσθ'· ἐπεὶ οὔτι ἀτάρβητον Διὸς υἱὸν,
Οὐδ' Ἰφικλείδην δειδίξεται· ἀλλά μιν οἴω
Φεύξεσθαι δύο παῖδας ἀμύμονος Ἀλκείδαο,

Honorat caput tuum, et taurinus Neptunus,
Qui Thebarum moenia tenet, et tuetur ciuitatem:
Sicut sane et hunc mortalem validumque magnumque
Tuas in manus adducunt, vt gloriam magnam auferas.
Sed age, induere arma Mauortia, vt quam celerrime
Currus inter se committentes, Martis et nostrum,
Decertemus: quoniam neque intrepidum Iouis filium,
Neque Iphiclidem perterrebit: sed ipsum puto
Mox fugiturum duos filios inculpati Alcidae,

105. Θήβας Trinc. 107. ἄρεσιν Trinc. 108. ἀλλ' ἄγε, δύσεο Trinc. 110. Μαρνώμεθ' Harl. ἔτι Harl. Ald. Iunt. 1. ὅτι Com. ἀτάρβυτον Trinc. 111. δ' εἰδίξεται Ald. 112. Ἀλκείδαο Trinc.

104. Ταύρεος Ἐννοσίγαιος] Vide *Ioannem Tzetzem* ad hunc locum. Ex hoc Neptuni cognomine dicta Ταύρια, quae, vt docet *Hesychius*, fuit ἑορτή τις ἀγομένη Ποσειδῶνος. *Clericus.*

Ταύρεος Ἐννοσίγαιος] ἦγεν διὰ τὸν τῶν κυμάτων ἦχον, ὡς ταῦροι γὰρ μυκῶνται· ἢ ὅτι ταυροκέρως ἐστὶν· ἢ ὅτι Ταύρειος Ποσειδὼν ἐν πόλει Βοιωτίας, διὰ τὸ ταύρῳ θύεσθαι αὐτῷ καὶ μάλιστα ἐν Ὀγχηστῷ. Διὰ τοῦτο καὶ ταυροκράνας τοὺς ποταμούς. *Tzetz. Dicitur Neptunus Taurinus, vel a sonitu fluctuum, qui mugiunt, vt tauri; vel quod taurinum caput habeat; vel quod colatur Taurinus Neptunus in vrbe Boeotiae sacrificio taurorum, et praecipue Onchesti. Inde etiam vocantur fluuii tauriformes.* Vide Graeuii notam et Dacierii ad Horat. l. 4. od. 14 *Sic tauriformis voluitur Aufidus.* Rob.

105. Ῥύεταί τε πόληα] A πόλις, genit. πόλεος, πόληος, πόληα vt βασιλῆος, βασιλῆα. *Guietus.*

112. Ἀλκείδαο] Ἀμφιτρύωνος. *Guietus.*

Δύο παῖδας] Hic παῖς pro quolibet e posteris sumitur; nam Hercules quidem filius erat, Iolaus vero nepos Amphitruonis. *Clericus.*

Οἱ δή σφι σχεδὸν εἶσι, λιλαιόμενοι πολέμοιο
Φυλόπιδα στήσειν· τά σφιν πολὺ φίλτερα θοίνης.
Ὣς φάτο. μείδησεν δὲ βίη Ἡρακληείη,
Θυμῷ γηθήσας· μάλα γάρ νύ οἱ ἄρμενα εἶπεν.
Καί μιν ἀμειβόμενος ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·
Ἥρως ὦ Ἰόλαε, διοτρεφὲς, ἠέτι τηλοῦ
Ὑσμίνη τρηχεῖα. σὺ δ', ὡς πάρος ἦσθα δαΐφρων,
Ὣς καὶ νῦν μέγαν ἵππον Ἀρείονα κυανοχαίτην
Πάντη ἀναστρωφᾶν, καὶ ἀρηγέμεν ὥς κε δύνηαι.
Ὣς εἰπὼν, κνημῖδας ὀρειχάλκοιο φαεινᾶς,
Ἡφαίστου κλυτὰ δῶρα, περὶ κνήμῃσιν ἔθηκε.
Δεύτερον αὖ θώρηκα περὶ στήθεσσιν ἔδυνε

Qui prope adsunt, cupientes bello
Praelium conserere: quae res ipsis multo gratior quam epulae.
Sic ait. arrisit autem fortis Hercules,
Animo oblectatus: admodum enim illi grata dixerat:
Atque eum, respondens, verbis volucribus allocutus est:
O heros Iolaë, Iouis alumne, non procul etiam hinc
Pugna aspera. Tu vero quemadmodum antea fuisti bellicosus,
Ita et nunc magnum equum Arionem nigricantibus setis obsitum
Quoquouersum conuerte, et auxiliare pro eo ac poteris.
Sic locutus, ocreas ex Orichalco splendido,
Vulcani inclyta dona, tibiis induxit.
Mox et thoracem pectori induit

113. σφὶν Trinc. εἰσὶ Trinc. 114. φέρτερα) cod. Harl. et Palat. Ald. Iunt. 1. 2. Steph. marg. 115. μείδησε Trinc. 116. Μύθῳ Trinc. Steph. marg. νυ abest a Trinc. 118. Ἰόλα Iunt. 2. 119. τραχεῖα Harl. Ald. Iunt. 1. 2. 120. Ὡς Ald. Ἀρίονα Trinc. 121. ἀναστροφᾶν Trinc. δύνηαι Iunt. 2. 123. ἔθηκεν Trinc. 124. ἔδυνεν Trinc.

113. Οἱ δή σφι σχέδον εἶσι] Τὸ σφι numeri singularis videtur, nisi forte ad Martem et Cycnum referendum. *Guietus.*

120. Ἀρείονα κυανοχαίτην] Ἀρείων ἵππος, ὃν ἔλαβεν ὕστερον Ἄδραστος. Ὅμηρος·

Οὐκ εἴ κεν μετόπισθεν Ἀρείονα δῖον ἐλαύνοις,
Ἄδρηστε ταχὺν ἵππον.

Οὗτος καὶ Ἀρπίθους, ὅτε ἐγεννᾶτο ὁ Ἡρακλῆς τῷ Ἀρείονί φασι ἵππῳ κεχρῆσθαι, ᾧ ἐποχούμενος Ἄδραστος ἐν ταῖς Θήβαις ἐξέφυγεν. Tzetzes. Vide quae plurima de hoc equo ex Poetis etc. excerpta congessit Nicol. Lloydius in Dict. Historico-Poetico. *Rob.*

128. Ἀρῆς

Καλὸν, χρύσειον, πολυδαίδαλον· ὃν ῥ' οἱ ἔδωκε
Παλλὰς Ἀθηναίη κύδρη Διὸς, ὁππότ' ἔμελλε
Τὸ πρῶτον σονόεντας ἐφορμήσασθαι ἀέθλους.
Θήκατο δ' ἀμφ' ὤμοισιν ἀρῆς ἀλκτῆρα σίδηρον
Δεινὸς ἀνὴρ· κοίλην δὲ περὶ στήθεσσι φαρέτρην
Καββάλετ' ἐξόπιθεν· πολλοὶ δ' ἔντοσθεν ὀϊστοὶ
Ῥιγηλοὶ, θανάτοιο λαθιφθόγγοιο δοτῆρες.
Πρόσθεν μὲν θάνατόν τ' εἶχον, καὶ δάκρυσι μῦρον·
Μέσσοι δὲ ξεστοὶ, περιμήκεες· αὐτὰρ ὄπισθεν
Μορφνοῖο φλεγύαο καλυπτόμενοι πτερύγεσσιν

Pulcrum, aureum, variegatum: quem ipſi dederat
Pallas Minerua filia Iouis, tunc cum erat
Primum luctuoſa aggreſſurus certamina.
Poſuit autem circa humeros malorum depulſorem ferrum
Fortis vir: cauam autem circa pectora pharetram
Reiecit in tergum: in hac multae erant ſagittae
Horrendae, mortis vocem eripientis datrices. [crymis madebant:
Hae ab anteriori quidem parte mortem habebant praefixam, et la-
Mediae autem politae erant, longae: ſed a tergo
Nigrae aquilae conteclae alis

125. χρύσειον Ald. ὃν οἱ ἔδωκεν Trinc. 126. ἔμελλεν Trinc. 127. Τοπρῶτον Ald. σονόεντας Trinc. 128. ἄρης Trinc. 130. Καββάλετ' Ald. Iunt. 1. 2. πολλὸν Ald. Iunt. 1. 2. δέ τοι ἔσσαν Trinc. Steph. marg. 131. λαθηφθόγγοιο Ald. Iunt. 1.

128. Ἀρῆς ἀλκτῆρα σίδηρον] Hoc eſt, enſem cum baltheo. *Guietus.*

130. Καββάλετ' ἐξόπιθεν] Nota morem pharetram mittendi. lorum ſeu faſcia ex qua pendebat prius in collum induebatur, et inde pharetra a pectore ad quod poſita erat in tergum reiiciebatur. *Guietus.*

131. Θανάτοιο λαθιφθόγγοιο] Hoc eſt, ἐπιλαθέσθαι ποιοῦντος τῆς φθογγῆς. *Guietus.*

132. Δάκρυσι μῦρον] Sanguineis guttis ſtillabant adhuc recenti a caede, hoc eſt, inunctae erant letali pharmaco, madebant, ſtillabant. hoc eſt, occiſorum parentes lacrymare faciebant. *Guietus.*

133. Ξεστοὶ] Hoc eſt, αἰχμὴν θανατηφόρον. *Guietus.*

134. Μορφνοῖο] Μέλανος. *Guietus.*

Ἦσαν. ὁ δ' ἄβριμον ἔγχος ἀνασχόμενον εἵλετο χαλκῷ. 135
Κρατὶ δ' ἐπ' ἰφθίμῳ κυνέην εὔτυκτον ἔθηκε,
Δαιδαλέην, ἀδάμαντος, ἐπὶ κροτάφοις ἀραρυῖαν,
Ἣ τ' εἴρυτο κάρη Ἡρακλῆος θείοιο.
ΧΕΡΣΙ γε μὲν σάκος εἷλε παναίολον· ὐδέ τις αὐτὸ

Erant. ille autem validam haſtam praefixam aere corripuit:
Capiti vero ingenti galeam fabrefactam impoſuit,
Variegatam, ferream, temporibus adaptatam,
Quae muniebat caput Herculis diuini. [quam
At manibus clypeum accepit valde varium: eum neque quiſ-

135. κεφαλῇ χαλκῇ Ald. Iunt. 1. 2. θυμῷ cod. Harl. 136. εὔτυκτον Ald. ἔθηκεν Trinc. 138. ἥρητο Trinc. Poſt θείοιο v. 138. ſpatium eſt aliquot verſuum in ed. Ald. et v. 139. praefiguntur haec, Ἀρχὴ τῆς ἀσπίδος. 139. μὴν Trinc. ὐδὲ τις Ald.

137. Ἀδάμαντος] Hoc eſt, ferri duriſſimi. ſubintellige τὸ ἐξ ἀδάμαντος. *Guietus.*

Ἀδάμαντος] Non dubito quidem quin lapillorum pretioſiſſimus ἀδάμας ſit dictus, quaſi ἀδαμάσατος, ob duritiem. *Nomen*, inquit Plinius, Lib. XXXVII. c. 4. *indomita vis Graeca interpretatione accepit.* Sed et metallorum duriſſimum chalybs, hoc eſt, ferrum probe purgatum ac temperatum, eadem de cauſa ἀδάμας dictum eſt, quod aegre dometur. Ex hoc genere adamantis conflata erat galea Herculis, et reliqua omnia, quae cum conflari poſſent ex metallo, *adamantina* dicuntur. Itaque delirat *Diaconus*, qui hic lapillum intelligi ſomniat. Sed et illi failuntur, qui *adamantinum* dici putant dumtaxat durum; cum, vbi de lapillo ſermo non eſt, conflata ex ferro, aut quae certe eo poſſunt conflari ſola dicantur *adamantina.* Clericus.

Ἀδάμαντος] pro ἀδαμαντίνην, cuius generis exempla apud optimum quemque obvia. Homer. Il. ζ, 180. — θεῖον γένος, ὐδ' ἀνθρώπων. Pro ἀνθρώπινον, de quo cum non cogitaret Barneſius, vt centena alia in Homero, ita et hoc, codicibus non addicentibus, mutauit in ἄνθρωπον. *Krebſius.*

138. Εἴρυτο κάρη] Muniebat caput. *Guietus.*

139. Χερσί γε μὲν σάκος εἷλε] Qui clypeos Homeri et Heſiodi inter ſe comparauerit, hac in parte Homerum, in illa Heſiodum ſuperiorem inueniet. In vtroque poëta praelii deſcriptio occurrit, in qua quidem palmam dare Heſiodo non dubitem.

Ἐν δ' ἦν ὑσμίνη Λαπιθάων αἰχμητάων —

Ἐν

Ἐν δ' Ἄρεος βλοσυροῖο ποδώκεες ἕσαν ἵπποι
Χρύσεοι· ἐν δὲ καὶ αὐτὸς ἐναρφόρος ἔλιος Ἄρης
Αἰχμὴν ἐν χείρεσσιν ἔχων, πρυλέεσσι κελεύων,
Αἵματι φοινικόεις, ὡσεὶ ζωὸς ἐναρίζων,
Δίφρῳ ἐμβεβαώς. παρὰ δὲ Δεῖμός τε, Φόβος τε
Ἕσαν, ἰέμενοι πόλεμον καταδύμεναι ἀνδρῶν.
Ἐν δὲ Διὸς θυγάτηρ Ἀγελείη Τριτογένεια,
Τῇ ἰκέλη, ὡσείτε μάχην ἐθέλουσα κορύσσειν,
Ἔγχος ἔχεσ' ἐν χερσὶ, χρυσείην τε τρυφάλειαν,
Αἰγίδα δ' ἀμφ' ὤμοις· ἐπὶ δ' ὤχετο φύλοπιν αἰνήν.

Et infra.

— Τοὶ δ' αὖτε μάχην ἔχον, αἱ δὲ μετ' αὐτὰς
Κῆρες κυάνεαι, λευκὲς ἀραβεῦσαι ὀδόντας,
Δεινωποὶ, βλοσυροί τε, δεφοινοί τ', ἄπλητοί τε
Δῆριν ἔχον περὶ πιπτόντων. πᾶσαι δ' ἄρ' ἵεντο
Αἷμα μέλαν πιέειν· ὃν δὲ πρῶτον μεμάποιεν
Κείμενον, ἢ πίπτοντα νεάτατον, ἀμφὶ μὲν αὐτῷ
Βάλλ' ὄνυχας μεγάλας. etc.

In his Contentio, Metus, Fuga, Parcae, Mars, Pallas, aliaeque omnes imagines poeticae, quae terrorem excitare possint, mira arte componuntur. Non tamen exinde inferre velim, in huiusmodi descriptionibus semper plus posse Hesiodum Homero; *Quis enim Hesiodi tam fautor inepte est?* Cum autem in praecedentibus Iliados libris omnimoda praeliorum genera depinxisset Homerus, facile se excusandum putauit, si eandem rem hic loci minus accurate tractaverit. Sed Hesiodus, quanto erant apud se rariores istiusmodi descriptiones, tanto sibi magis elaborandum duxit, vt occasione oblata hunc locum pro virili ornaret.

Obsidio apud Homerum in singulis circumstantiis accurate describitur. Senes et mulieres muros defendentes, iuuenes portis erumpentes, insidiae positae, armentorum interceptio, ortumque exinde praelium verissime pinguntur.

Τὴν δ' ἑτέρην πόλιν ἀμφὶ δύο στρατοὶ εἵατο λαῶν,
Τεύχεσι λαμπόμενοι· δίχα δέ σφισιν ἤνδανε βουλή,
Ἠὲ διαπραθέειν, ἢ ἄνδιχα πάντα δάσασθαι
Κτῆσιν, ὅσην πτολίεθρον ἐπήρατον ἐντὸς ἔεργεν.
Οἱ δ' ἔπω πείθοντο, λόχῳ δ' ὑπεθωρήσσοντο.
Τεῖχος μέν ῥ' ἄλοχοί τε φίλαι, καὶ νήπια τέκνα,
Ῥύατ' ἐφεσσάμενοι, μετὰ δ' ἄνέρες ἆς ἔχε γῆρας.
Οἱ δ' ἴσαν· ἦρχε δ' ἄρα σφιν Ἄρης, καὶ Παλλὰς Ἀθήνη,
Ἄμφω χρυσείω, χρύσεια δὲ εἵματα ἕσθην,
Καλὼ καὶ μεγάλω σὺν τεύχεσιν, ὥς τε θεώ περ,
Ἀμφὶς ἀριζήλω· λαοὶ δ' ὑπολίζονες ἦσαν.
Οἱ δ' ὅτε δὴ ῥ' ἵκανον, ὅθι σφίσιν εἶκε λοχῆσαι. etc.

In obsidione Hesiodi pauciores quidem sunt imagines, illae tamen grandiores et magis magnificae. Viri pro liberis et parentibus pugnantes; fletus mulierum de turribus praelium spectantium; senes pro portis trepidantes, et pro filiis in conspectu suo pugnantibus vota facientes, sublimiter admodum et pathetice describuntur.

Ἄνδρες ἐμαρνάσθην πολεμήϊα τεύχε' ἔχοντες
Τοὶ μὲν ἀπὸ σφετέρης πόλιος, σφετέρων τε τοκήων
Λοιγὸν ἀμυνόντες· τοὶ δὲ πρασθένειν μεμαῶτες.
Πολλοὶ μὲν κέατο, πλέονες δ' ἔτι δῆριν ἔχοντες
Μάρναντ'· αἱ δὲ γυναῖκες ἐϋδμήτων ἐπὶ πύργων
Χάλκεον ὀξὺ βόων, κατὰ δ' ἐδρύπτοντο παρειὰς
Ζωῆσιν ἴκελαι, ἔργα κλυτᾶ Ἡφαίστοιο.
Ἄνδρες δ' οἱ πρεσβῆες ἔσαν γῆράς τε μέμαρπεν,
Ἀθρόοι ἔκτοσθεν πυλέων ἔσαν, ἂν δὲ θεοῖσι
Χεῖρας ἔχον μακάρεσσι, περὶ σφετέροισι τέκεσσι
Δειδίότες.

Imago quidem Tristitiae, (vt c. 9. περὶ ὕψους animaduertit Longinus) odiosa potius est, quam terribilis, ἃ δεινὸν ἐποίησε τὸ εἴδωλον, ἀλλὰ μισητόν. Sed, pace tanti Viri dixerim, non ideo reprehensione dignus est Hesiodus. Describendae sunt res, vt sunt. Odiosam depinxit Tristitiam, et odiosa est, et nequaquam ad incutiendum terrorem accommodata. Vt vero praelia, et obiecta terribilia in Hesiodi scuto melius depinguntur; sic Ruris descriptio apud Homerum sub hisce quinque imaginibus comprehensa, arationis, messis, vindemiae, armenti, pecoris, longe elegantior est, et accuratior quam apud Hesiodum. Nec adeo mirandum est, hoc ita euenisse. Poeta enim rusticus, qui antea hanc rem ex destinato tractauerat, descriptionem ruris obiter illatam exornare noluit. Sed poeta ille πολεμικὸς, ruris prospectu quasi fortuito oblato, maiorem ei depingendae operam dat. Simplices nempe sunt et inornatae Hesiodi descriptiones. Homericae selectis pulcherrimis circumstantiis variantur. Aratoribus, cum terminum iam agri attigissent, vinum ministratur.

Οἱ δ' ὁπότε κρείψαντες ἱκοίατο τέλσον ἀρούρης
Τοῖσί δ' ἔπειτ' ἐν χερσὶ δέπας μελιηδέος οἴνου
Δόσκεν ἀνὴρ ἐπιών.

Messores ipse dominus gaudens intuetur, iisque serui sub arbore prandium parant.

— βασιλεὺς δ' ἐν τοῖσι σιωπῇ
Σκῆπτρον ἔχων ἕστηκεν ἐπ' ὄγμου γηθόσυνος κῆρ.
Κήρυκες δ' ἀπάνευθεν ὑπὸ δρυὶ δαῖτα πένοντο. etc.

Vindemiatoribus citharoedus interludens operam leuat.

Τοῖσιν δ' ἐν μέσσοισι πάϊς φόρμιγγι λιγείῃ
Ἱμε-

Οὔτ' ἐῤῥῆξε βαλὼν, ὅτ' ἔθλασε, θαῦμα ἰδέσθαι:
Πᾶν μὲν γὰρ κύκλῳ τιτάνῳ, λευκῷ τ' ἐλέφαντι,
Ἠλέκτρῳ θ' ὑπολαμπὲς ἔην, χρυσῷ τε φαεινῷ
Λαμπόμενον· κυάνῳ δὲ διὰ πτύχες ἠλήλαντο.
Ἐν μέσσῳ δὲ δράκοντος ἔην φόβος, ὅττι φατειὸς,
Ἔμπαλιν ὄσσοισιν πυρὶ λαμπομένοισι δεδορκώς.
Τῷ καὶ ὀδόντων μὲν πλῆτο στόμα λευκὰ θεόντων,

Perrupiſſet iaciendo, neque comminuiſſet, mirum viſu.
Nam totus quidem circumquaque gypſo, candidoque ebore,
Et electro lucidus erat, auroque fulgido
Splendens: caeruleae vero laminae erant ductae.
In medio autem draconis erat terror, haudquaquam effabilis,
Retro oculis igne lucentibus tuens.
Cuius et dentibus quidem repletum erat os candicantibus,

140. ἔτλασε Trinc. 142. ἔη Iunt. 143. διαπτύχεες Ald. 145. ὅσσι σει Trinc. 146. πλᾶτο Ald. Iunt. I.

Ἰμερόεν κιθάριζε· λίνον δ' ὑπὸ καλὸν ἄειδε
Λεπταλέῃ φωνῇ· τοὶ δὲ ἑῇσσοντες ὁμαρτῇ
Μολπῇ τ' ἰϋγμῷ τε, ποσὶ σκαίροντες ἔποντο.

Vtriuſque clypei ambitus Oceanum continet, qui nullo vel verborum, vel rerum ornatu ab Homero deſcribitur,

Ἐν δ' ἐτίθει ποταμοῖο μέγα σθένος Ὠκεανοῖο
Ἄντυγα πὰρ πυμάτην σάκεος πύκα ποιητοῖο

Sed ſumma ab Heſiodo elegantia, pulcherrimiſque imaginibus decoratur,

Ἀμφὶ δ' ἴτυν ἕεεν Ὠκεανὸς πλήθοντι ἐοικώς·
Πᾶν δὲ συνεῖχε σάκος πολυδαίδαλον· οἱ δὲ κατ' αὐτὸν
Κύκνοι ἀερσιπόται μέγαλ' ἤπυον· οἱ ῥά γε πολλοὶ
Νῆχον ἐπ' ἄκρον ὕδωρ· πὰρ δ' ἰχθύες ἐκλονέοντο etc.

Vt iam de vtroque clypeo iudicium meum interponam, Homericum certe praeſtantiorem cenſeo, Heſiodeum vero proximum non longo interuallo. Ideoque recentiores illi Critici iniqui fautores Homeri habendi ſunt, qui vtrique clypeo Sannazarii verſum applicuerant

Illum hominem dicas, hunc poſuiſſe deum. *Rob.*

141. Τιτάνῳ] *d'émail blanc.* Guietus.

142. Ἐῤῥῆξε] Perrupit, hoc eſt, perrumpere potuiſſet. *Guietus.*

143. Διὰ πτύχες ἠλήλαντο] Caerulei ductus traiecti erant. Eſt τμῆσις pro διηλήλαντο. *Guietus.*

Δεινῶν, ἀπλήτων. ἐπὶ δὲ βλοσυροῖο μετώπῳ
Δεινὴ Ἔρις πεπότητο, κορύσσουσα κλόνον ἀνδρῶν,

Saeuis, inacceſſis. ſupra terribilem autem frontem
Saeua contentio volitabat, accendens pugnas hominum,

147. προσώπῳ Trinc.

147 Λευκὰ θεώντων] An? ὀδόντων λευγαλεάων, vt ſupra βλεφάρων ἀπὸ κυανεάων? ἐπέχω. τὸ λευκὰ θεόντων ineptum eſt et corruptum videtur An? λευγαλοέντων, a λευγαλόεις, λευγαλοέντος, a λεύγω, λήγω, λευγάω, λευγάλω λευγαλὸς, λευγαλόεις, et λευγάλεος. *Guietus.*

Ἀπλήτων] Hoc eſt, ad quos ſine periculo nemo manum admouiſſet. Quae eſt propria ſignificatio vocis ἄπτος hoc eſt, *qui* tuto *tangi nequit.* Vide vſſ. 230. et 268. *Clericus.*

148. Κορύσσουσα κλόνον ἀνδρῶν] Extollens, augens, vel agitans, ciens. *Guietus.*

Δεινὴ ἔρις πεπότητο] Non modo intoleranda eſt licentia Poetae, quod multo plura poneret in clypeo, quam poterant contineri; ſed quod eum impleret αὐτομάτοις, qualia multa poſtea occurrent. Scio nonnullos propterea abiudicaſſe hoc Poema *Heſiodo*; ſed iidem deleant etiam oportet quod habet *Homerus* de anciliis aureis Vulcani, ſuſpectamque habeant deſcriptionem clypei Achillis, quae eſt Iliados Σ. Atqui veteres illi Poetae nullam veriſimilitudinis rationem habebant, vbi ſermo erat de operibus Deorum. Quamobrem non ſemel *Heſiodus* monet haec fuiſſe κλυτὰ ἔργα περιφρονος Ἡφαιστοιο, vt fictionum audaciam minuat. *Clericus.*

Δεινὴ Ἔρις πεπότητο] In Clerici nota ad hunc verſum duas reperiet obiectiones Lector. 1. Quod plures imagines in clypeum congeſſerit Poeta, quam poterant in eo contineri. 2. Quod eum impleuerit τοῖς αὐτομάτοις, rebus ſeſe vltro mouentibus.

Priorem obiectionem diluerunt Boiuinius in diſſertatione ſua de clypeo Homerico, et Cl. Popius in notis ſuis, qui clypeum in partes diuidentes ſuum cuique imagini locum aſſignarunt. Ad ſecundam reſpondeo, quod τὰ αὐτόματα nequaquam in clypeo caelentur. Δεινὴ Ἔρις πεπότητο, i. e. caelata erat imago Contentionis volitantis. Semper intelligenda ſunt, ὡσεὶ, ἴκελος etc. quae in aliis locis exprimuntur.

Καί τε συναΐκτην, ὡσεὶ ζωοί περ ἐόντος. 189.
Αἵματι φοινικόεις, ὡσεὶ ζωὰς ἐναρίζων. 194.
Τῇ ἰκέλη, ὡσεί τε μάχην εἰσέλασσα κορύσσειν. 198.

Δελφῖ-

Σχετλίη, ἥ ῥα νόον τε καὶ ἐκ φρένας εἵλετο φωτῶν
Οἵτινες ἀντιβίην πόλεμον Διος υἱῖ φέροιεν·
Τῶν καὶ ψυχαὶ μὲν χθόνα δύνασ' Ἄϊδος εἴσω
Αὐτῶν· ὀστέα δέ σφι, περὶ ῥινοῖο σαπείσης,
Σειρίῳ ἀζαλέοιο, μελαινῇ πύθεται αἴῃ.

Tetra, quae et mentem eximebat et praecordia viris
Quicumque bellum aduerſus Iouis filium gererent.
Quorum et animae quidem ſub terram eunt ad Orcum intrò
Ipſorum: oſſa autem eorum, pelle circum putrefacta,
Sole a torrido, in nigra putreſcunt terra.

149. ἄϋτε Trinc. βρωτῶν cod. Harl. 151. δύνασιν Trinc. Iunt. 2. δύμεναι Harl. 152. σφιν Ald. Iunt. 1. 2. 153. μελαίνῃ Harl. μελαινῇ Trinc. Steph. marg. κελαινῇ Iunt. 1. 2. κελαινὴ — αἴη Ald.

Δελφῖνες τῇ καὶ τῇ ἑθύνεον ἰχθυάοντες,
Νηχομένοις ἴκελοι.

Sic etiam Virgilius, ſubacti iudicii poeta, in deſcriptione clypei Aeneae nota loquendi figura, imagines quaſi viuas et actiones quaſi veras deſcribet.

Et circum argento clari delphines in orbem
Aequora verrebant caudis, aeſtumque ſecabant.

Et iterum

Atque his auratis *volitans* argenteus anſer
Porticibus, Gallos in limine ad eſſe *canebat*.

Quis ſanus ſuſpicetur anſeres in clypeo reuera, volitantes, vel delphines natantes Virgilium introduxiſſe. In his omnibus intelligas, *quaſi ſimilis, videbatur*, etc., vt idem poſtea Poeta. Ipſa *videbatur* ventis regina vocatis Vela dare. Aen. l. 8. *Rob.*

150. Διὸς υἱῖ] Ab ὗις, ὕιος, υἱῖι, υἷες, et συναιρέσει υἱῖ, υἷος, υἷες, etc. *Guietus.*

152. Περὶ ῥινοῖο σαπείσης] Περισαπείσης ῥινοῖο. ἡ ῥινος, τῆς ῥινός. *Guietus.*

153. Σειρίῳ] Hoc eſt, ἡλίῳ. ſubintellige ὑπὸ. Sed ſcribendum videtur Σεῖρος ὑπ' ἀζαλέοιο κ. π. αἴῃ? placet. Suidas: Σειρὶ, σειρὸς, ὁ ἥλιος, καὶ σείριος. Supra σείριος ἀστὴρ, hoc eſt, ὁ ἥλιος. *Guietus.*

Σείριος] Quamuis *Ibycus*, ſi *Heſychio* credimus, omnia aſtra σείρια vocauerit; ceteri tamen omnes Poetae aut Solem, aut Caniculam eo nomine appellarunt. Quae aſtra cum omnium, inter errantes, inerrantesque ſtellas, potiſſima haberentur, credibile eſt dicta σειρίους quaſi *principes*, nam שר *ſchar* Phoenicia Lingua princeps dicitur. Sol certe dicebatur *praeeſſe*, vel *dominari diei*. Vide Gen. 1, 16. et quae ad eum locum notauimus. *Clericus.*

Ἐν δὲ προίωξίς τε παλίωξίς τε τέτυκτο.
Ἐν δ' ὅμαδός τε, Φόβος τ', ἀνδροκτασίη τ' ἐδεδήει. 155
Ἐν δ' ἔρις, ἐν δὲ κυδοιμὸς ἐθύνεον· ἐν δ' ὀλοὴ κὴρ,
Ἄλλον ζωὸν ἔχουσα νεούτατον, ἄλλον ἄουτον,
Ἄλλον τεθνειῶτα, κατὰ μόθον ἕλκε ποδοῖιν.
Εἷμα δ' ἔχ' ἀμφ' ὤμοισι δαφοίνεον αἵματι φωτῶν,
Δεινὸν δερκομένη, καναχῇσί τε βεβριθυῖα. 160
Ἐν δ' ὀφίων κεφαλαὶ δεινῶν ἔσαν ὅτι φατειῶν
Δώδεκα· ταὶ φοβέεσκον ἐπὶ χθονὶ φῦλ' ἀνθρώπων,
Οἵτινες ἀντιβίην πόλεμον Διὸς υἱῖ φέροιεν.
Τῶν καὶ ὀδόντων μὲν καναχὴ πέλεν, εὖτε μάχοιτο

In eo autem et propulsatio et vice versa persecutio factae erant.
In eo tumultus, terror, et homicidium ardebant.
In eo contentio quoque, et turba furebant: in eo pernicioſa Parca,
Viuum alium tenens recens vulneratum, alium autem illaesum,
Alium mortuum, per pugnam trahebat pedibus.
Vestem autem habebat circum humeros cruentam sanguine vi- [rorum
Saeuum intuens, clamoribusque vehementer strepens. [effabilium,
In eo autem et serpentum capita saeuorum erant, haud quaquam
Duodecim; illa perterrefaciebant super terram homines,
Quicumque bellum contra Iouis filium mouerent.
Eorum et dentium quidem crepitus edebatur, quoties pugnabat

155. τε δεδήει Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ. 158. τεθνηῶτα Trinc. 159. διαφοίνεον Iunt. 1. δαφοίνεον Com. 164. καταναχὴ Iunt. 1. 2. καναχὴ Trinc.

155. Ἀνδροκτασίη τ' ἐδεδήει] Ardebat, feruebat. v. ſeq. ὀλοὴ κὴρ] Κὴρ. *Guietus.*

156. Ἐν δ' ἔρις, ἐν δὲ κυδοιμὸς ἐθύνεον] Hic verſus et tres ſequentes in Homeri etiam Scuto occurrunt, niſi quod apud Homerum legitur ὁμίλεον; quod verbum cum minus violentiae in occurrendo exprimat, minùs videtur accommodatum perſonis introductis, quam τὸ ἐθύνεον. Barneſius vero, neſcio quamobrem, niſi ob τὴν Φιλομηρίαν praeſert τὸ ὁμίλεον. *Rob.*

160. Καναχῇσί τε βεβριθυῖα] Scribo βεβρηχυῖα, ſtrepitu grauis, hoc eſt, grauiter imminens, incumbens. Heſych. βέβρηχεν, ἤχησεν, a βράχω, βρήχω, βεβρηχα, βεβρηχὼς, βεβρηχυῖα. *Guietus.*

164. Τῶν καὶ ὀδόντων] Τὸ ἐκ hic ſupplendum. A quibus ſc. ſerpentibus. *Guietus.*

165. Δαιέ-

Ἀμφιτρυωνιάδης· τὰ δὲ δαίετο θωὺτὰ ἔργα.
Στίγματα δ' ὡς ἐπέφαντο ἰδεῖν δεινοῖσι δράκυσι
Κυάνεα κατὰ νῶτα, μελάνθησαν δὲ γένεια.
Ἐν δὲ συῶν ἀγέλαι χλήνων ἔσαν, ἠδὲ λεόντων
Ἐς σφέας δερκομένων, κοτεόντων τ' ἰεμένων τε,
Τῶν καὶ ὁμιληδὸν στίχες ἤϊσαν· οὐδέ νυ τώνγε
Οὐδέτεροι τρεέτην· φρίσσον γε μὲν αὐχένας ἄμφω.
Ἤδη γάρ σφιν ἔκειτο μέγας λὶς, ἀμφὶ δὲ κάπροι

Amphitryoniades. Haec autem distincta erant miranda opera.
Porro veluti puncta quaedam apparebant saeuis draconibus,
Caerulea per terga, denigrataeque erant illis maxillae.
In eo autem et suum greges agrestium erant, atque leonum
Mutuo sese adspicientium, irascentiumque et ruentium,
Quorum etiam turmatim ordines incedebant; neque vero hi,
Neque illi alteros timebant; horrebant attamen colla vtrorumque.
Iam enim ipsis iacebat magnus leo, circum autem apri

165. Ἀμφιτρωνιάδης Trinc. θαύματα Trinc. Steph. marg. θεᾶ τὰ Iunt. 2. θαυματὰ cod. Palat. 166. δράκυσιν Trinc. 167. Κυάνεοι Ald. Iunt. 1. Steph. marg. cod. Palat. 169. κοτιέντων Ald. τιεμένων Ald. Iunt. 1. θ' ἰεμένων Harl. 170. ὁμιλαδὸν Trinc. Steph. marg. τοίγε Ald. Iunt. 1. 2. τῶνγε edidit Robinſ. vulgo τώγε. 171. ἀὸ' ἕτεροι Ald. Iunt. 1. 172. κάπροιν Ald. κάπρεια Iunt. 1. 2.

165. Δαίετο θωῦτὰ ἔργα] Heſych. δαίεται, καίεται et δαιόμενον, καιόμενον. fulgebant. θαύματα ἔργα legit Diaconus. θωῦτὰ, hoc eſt θαυμαστὰ. a θάω, θαύω, θαῦμα, θωῦω Ionice. θώϋμα, θωϋτὸς, θωϋτὰ ἔργα Ionice. θαυμαστὰ. Sic et θωϋμάζω pro θαυμάζω. τὸ θωϋτὰ a θωῦω ſit oportet, pro quo θωῦσσω habet Heſych. θωῦσσειν, βοᾶν, μέλπειν, κηρύσσειν, etc. vel ſic θωῦσσω, θωῦσω, vt πλάσσω, πλάσω. θώυγας, θώϋται, θωϋτὸς pro θωϋστὸς. *Guietus.*

166. Ὡς ἐπέφαντο] Nota pleonaſmum ἐπέφαντο ἰδεῖν. *Guietus.*

168. Χλήνων] A χλῆνος, non a χλήνης Nominatiuo, τὸ χλήνων genitiuus pluralis. *Guietus.*

170. Οὐδέ νυ τῶνγε] Aliae Editiones habent τώγε, ſed ex Mſ. Harl. reſtitui τῶνγε, quod melius videtur — τῶνγε ἑτέροι. *Rob.*

171. Αὐχένας ἄμφω] Vtrorumque. leonum, ſcilicet, et aprorum. *Guietus.*

173. Κατὰ

Δοιοὶ, ἀπηρἀμενοι ψυχὰς, κατὰ δέ σφι κελαινὸν
Αἷμ' ἀπελείβετ' ἔραζ'. οἱ δ', αὐχένας ἐξεριπόντες,
Κείατο τεθνηῶτες ὑπὸ βλοσυροῖσι λέουσι.
Τοὶ δ' ἔτι μᾶλλον ἐγειρέσθην, κοτέοντε μάχεσθαι,
Ἀμφότεροι, χλῶναί τε σύες, χαροποί τε λέοντες.
Ἐν δ' ἦν ὑσμίνη Λαπιθάων αἰχμητάων,
Καινέα τ' ἀμφὶ ἄνακτα, Δρύαντά τε, Πειρίθοόν τε,
Ὁπλέα τ', Ἐξάδιόν τε, Φάληρόν τε, Πρόλοχόν τε,
Μόψον τ' Ἀμπυκίδην, Τιταρήσιον, ὄζον Ἄρηος,

Duo, ſpoliati vita, deorſumque illis niger
Cruor deſtillabat in terram. ipſi autem, ceruicibus deiectis,
Iacebant mortui ſub terribilibus leonibus.
At illi magis etiam excitabantur, incenſi ad pugnandum,
Vtrique, agreſtesque ſues, trucesque leones.
In eo autem erat et pugna Lapitharum bellatorum,
Caeneus Rex, Dryasque, Pirithousque,
Hopleusque, Exadiusque, Phaleruſque, Prolochusque,
Mopſusque Ampycides, Titareſius, filius Martis,

173. σφιν Ald. Iunt. 1. 174. ἀπελείβετ' Ald. Iunt. 1. 2. ἀπελείβε τ' Trinc. 175. τεθνειῶτες Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. βλησυροῖσι Iunt. 2. λέυσιν Iunt. 2. Trinc. 176. κότεόν τε cod. Palat. 178. ὑσμίνη Trinc. Λαπιθῶν Ald. Iunt. 1. 2. 179. ἀμφιάνακτα Ald. 180. Φάλερόν Rob. ed. vitio operarum. 181. Ταρήσιον cod. Harl.

173. Κατὰ δέ σφι] Τὸ κατὰ hic pro κάτω, vel καταπελείβετο. compoſite. *Guietus.*

181. Ὄζον Ἄρηος] Ramum Martis, non *nothum*. Guietus.

Μόψον τ' Ἀμπυκίδην, Τιταρήσιον] Exiſtimaſſe videtur Graeuius Τιταρήσιον fuiſſe nomen proprium Lapithae, diſtinctum. Errat certe Vir Doctiſſ. Eſt enim nomen gentilitium Mopſoque attributum a patria ſua. Hoc ſatis confirmat Diaconus, quem non bene hic loci reprehendit Graeuius. Τὸν Μόψον τὸν υἱὸν οἷον Ἄμπυκος τὸν Τιταρήσιον ἀπὸ Τιταρησίας τόπου. De eodem Tzetz. in Schol. ad Lycophr. Ὁ Μόψος ἦτος εἷς τῶν Ἀργοναυτῶν ἦν υἱὸς Ἀμπύκου καὶ Χλωρίδος τῆς Ὀρχομένου. ὁ δὲ Ἄμπυκος υἱὸς Τιταιρῶνος, ἀφ' ἧς καὶ πόλις. Ipſe etiam Lycophron ad v. 881. etc. eiuſdem Mopſi mentionem facit —

Μόψον Τιταιρώνειον, ἔνθα ναυάταν
Θηνόντα ταρχύσαντο, τυμβείαν θ' ὕπερ

Κρη-

Θησέα τ' Αἰγείδην, ἐπιείκελον ἀθανάτοισιν,
Ἀργύρεοι, χρύσεια περὶ χροῒ τεύχε' ἔχοντες,
Κένταυροι δ' ἑτέρωθεν ἐναντίοι ἠγερέθοντο,
Ἀμφὶ μέγαν Πετραῖον, ἰδ' Ἄσβολον οἰωνιστὴν, 185

Theſeusque Aegides, ſimilis immortalibus:
Argentei, aurea circum corpus arma habentes.
Centauri autem ex altera parte contra hos congregabantur,
Magnus Petraeus, atque Asbolus augur,

182. ἐπιείκελον Iunt. 1. 2. 183. deeſt in cod. Harl. 185. Πετραῖον Heinſ. ἠδ' Ald. Iunt. 1. Steph. Com.

Κρηπὶδ' ἀνεσήλωσαν, Ἀργώου δορὸς
Κλασθὲν πέτευρον, νεφτέρων κειμήλιον
Αὐσίγδα, Κιννύφειος ἣν τέγγων ῥόος
Νασμοῖς λιπαίνει.

Sic etiam Ammianus l. 14. Et Μόψου ἑσία, vatis illius domicilium Mopſi, quem a commilitio Argonautarum cum aureo vellere direpto, et errore abſtractum delatum ad Africae littus mors repentina conſumſit; et ex ceſpite Punico tecti Manes eius Heroici dolorum varietati medentur plerumque hoſpitales. *Rob.*

184. Κένταυροι] Narrant Poetae hos fuiſſe Ixionis filios, ex Nephele, hoc eſt vt putant, *nube*, quam pro Iunone amplexus eſt, et compreſſit. Haec vero nos de hac fabula, deque nomine Centaurorum coniiciebamus. Ixion, antiquiſſimus tractus Theſſaliae Regulus, videtur Iouis totius Theſſaliae et Graeciae Regis conuiua fuiſſe, deinde in carcerem miſſus; qua de cauſa, dictus eſt εἰς ᾅδου detruſus. Duxerat ille vxorem mulierem נפילית *nphilith*, hoc eſt, ſtirpe *Nephilaeorum*, vel τῶν *Nephilim*; quo nomine Phoenices vocabant equites latrocinia exercentes, a verbo נפל *naphal*, irruit. Vide notata a nobis ad Gen. VI, 4. At Graeci poſteriores ex Lingua ſua, quae ab antiqua, lapſu temporis migrationibusque gentium, immenſum quantum mutata erat, interpretati ſunt νεφέλην *nubem*. Ex hoc connubio nati dicuntur *Centauri*, ſeu כנותרים *chnoterim*, hoc eſt, *quaſi obſeruantes*, vel inſidiantes; qui crediti ſunt ſemihomines et ſemiequi, propter diuturnam equitationem, qua circumcurſabant vicina omnia, et ſubitis incurſionibus infeſta habebant. *Clericus.*

185. Ἄσβολον] In miſcellaneis Auctorum emendationibus, quae ſingulis menſibus edebantur, hanc obſeruationem legimus. "Ἀσπίδος auctor ad nomen Centauri in Fornace, Poemate procul dubio recenti, alludit.„

Ἀμφὶ

Ἄρκτον θ', Οὔριόν τε, μελαγχαίτην τε Μίμαντα,
Καὶ δύο Πευκείδας, Περιμήδεά τε, Δρύαλόν τε,
Ἀργύρεοι, χρυσέας ἐλάτας ἐν χερσὶν ἔχοντες.
Καί τε συναΐκτην, ὥσεὶ ζωοί περ ἐόντες,
Ἔγχεσιν ἠδ' ἐλάτῃς αὐτοσχεδὸν ὠριγνῶντο. 190

Arctusque, Huriusque, nigerque pilis Mimas,
Et duo Peucidae, Perimedes, Dryalusque,
Argentei, aureas abietes in manibus habentes.
Atque impetum pariter faciebant, perinde ac si viui essent,
Lanceisque atque abietibus cominus certabant.

186. θόριον Trinc. Steph. marg. 187. Πευκίδας Ald. 188. Ἀργύρεας — ἔχοντας Harl. 190. ἐλάτης Ald.

Ἀμφὶ μέγαν Πετραῖον ἰδ' Ἄσβολον οἰωνιςήν.

In Fornace — Σμάραγον τε καὶ Ἄσβολον. Ex qua, inter alias rationes, concludit Vir Cl. τὴν Ἀσπίδα esse recentem, nec genuinum Hesiodi opus. Sed hoc nequaquam patet. Quo enim probatur argumento Scutum Herculis ad Fornacem alluisse?

De Scuti quidem antiquitate ambigitur; sed Fornacem recentem esse constat. Verisimile quidem est, siqua hic loci allusio sit, Fornacem ad Scutum, non Scutum ad Fornacem alluisse. Miror vero, quamobrem Vir Cl. in antiquis codicibus versatissimus, affirmauerit, τὸν Ἄσβολον in Fornace legi. In vetustissimis, omnibusque aliis, quos vidi, libris legitur Ἄσβετον, quem quidem Barnesius, nulla, quam scio, auctoritate fretus in Ἄσβολον commutauit.

Ἄσβολος antiquissimum est Centauri nomen. In Epigrammate veteri a Philostrato in Heroic. citato ab Hercule crucifigi dicitur.

Ἄσβολος ἄτε θεῶν τρομέων ὄπιν, ἐτ' ἀνθρώπων,
Ὑψικόμοιο κρεμαςὸς ἀπ' εὐλιπέος κατὰ πεύκης
Σύγκειται μέγα δεῖπνον ἀμετροβίοις κοράκεσσι.

Eundem, vt credere par est, inter Scriptores Ante-Homericos numerant Veteres. (Vid. Fabric. Bibl. Gr.) Ideoque nequaquam probari potest, τὴν Ἀσπίδα recentem esse ex eo quod in isto poemate hoc nomen occurrat. *Rob.*

186. Οὔριον τε] Οὔρειον scribendum videtur. ab ἔρευς, ἔρεως. v. seq. πευκείδας] πεύκη, πευκεὸς, πευκείδης. *Guietus.*

189. Συναΐκτην] Legendum videtur συναΐχθην, hoc est, συνορμητικῶς. *Guietus.*

Συν-

Ἐν δ' Ἄρεος βλοσυροῖο ποδώκεες ἕσαν ἵπποι
Χρύσεοι· ἐν δὲ καὶ αὐτὸς ἐναρφόρος ἄλιος Ἄρης
Αἰχμὴν ἐν χείρεσσιν ἔχων, πρυλέεσσι κελεύων,
Αἵματι φοινικόεις, ὡσεὶ ζωὸς ἐναρίζων,
Δίφρῳ ἐμβεβαώς· παρὰ δὲ Δειμός τε Φόβος τε
Ἕσαν, ἱέμενοι πόλεμον καταδύμεναι ἀνδρῶν.
Ἐν δὲ Διὸς θυγάτηρ Ἀγελείη Τριτογένεια,
Τῇ ἰκέλη, ὡσεί τε μάχην ἐθέλουσα κορύσσειν,
Ἔγχος ἔχουσ' ἐν χερσὶ, χρυσείην τε τρυφάλειαν,
Αἰγίδα τ' ἀμφ' ὤμοις· ἐπὶ δ' ὤχετο φύλοπιν αἰνήν.

Inter haec autem Martis terribiles alipedes ſtabant equi
Aurei, et ibidem ipſe quoque ſpoliator pernicioſus Mars,
Mucronem in manibus habens, milites exhortans,
Sanguine cruentus, veluti qui viuos ſpoliaret,
Currui inſiſtens: iuxta autem Pauorque Metusque
Strabant, geſtientes bellum ſubire virorum.
Ibidem autem et Iouis filia Agelea Tritogenia,
Ei ſimilis, quaſi quae pugnam vellet accendere,
Haſtam habens in manibus, aureámque galeam, [ſaeuum.
Aegidemque circum humeros: gradiebatur autem in praelium

192. ἐναρσφόρος Trinc. 193. Ἔγχος ἐν Harl. 195. Δίφρον ἐπεμβεβάως Harl. ἐπεμβαὼς Iunt. 1. 2. ἐπεμβεβαὼς Ald. 198. ἰκέλη Ald. κορύσσειν Iunt. 2. 199. χειρὶ Harl. χρυσέην Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. 200. ἐπιδ' ἴχετο Caetera deſ. cod. Harlei.

Συναΐκτην] Vir quidam doct. in Obſeruatt. Miſc. T. I. V. I. p. 416. malebat ex quibuſdam codd. συναΐγδην. *Krebſius.*

191. Ἔσασαν] Ἴσασαν. *Guietus.*

192. Ἐναρφόρος] Pro ἐναροφόρος. *Guietus.*

195. Δειμός τε Φόβος τε] Aurigae Martis, vt docet *Heſiodus*, huius Poematis v. 463. *Clericus.*

197. Ἐν δὲ Διὸς] Sub. ἐνῆν. *Guietus.*

198. Μάχην ἐθέλουσα κορύσσειν] Augere, accendere, ciere pugnam. κορύσσειν eſt agitare, tollere. *Guietus.*

199. Χρυσείην τε τρυφάλειαν] Scribe χρυσέην. v. ſeq. ἐπὶ δ' ὤχετο φύλοπιν] Ἐπῴχετο. *Guietus.*

200. Αἰγίδα δ' ἀμφ' ὤμοις] Nondum pugnabat, ac proinde clypeum in tergum reiectum etiamnum habebat. *Clericus.*

203. Ἄγνυτ'

Ἐν δ' ἦν ἀθανάτων ἱερὸς χορός· ἐν δ' ἄρα μέσσῳ
Ἱμερόεν κιθάριξεν Λητῦς καὶ Διὸς υἱός
Χρυσείῃ φόρμιγγι· θεῶν δ' ἔδος ἄγνυτ' Ὄλυμπος.
Ἐν δ' ἀγορῇ, περὶ δ' ὄλβος ἀπείριτος ἐσεφάνωτο,

At erat in eo clypeo et immortalium chorus, in cuius medio
Dulce personabat Latonae et Iouis filius
Aurea cithara: Deorum autem sedes frangebatur Olympus.
Ibi et coetus circum vero splendor immensus fusus erat,

202. κιθάριζε Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. in Krebs. ed. est κιθάριζεν. Διὸς καὶ Λητῦς Trinc. 203. ἄγνυς Harl. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heins. 204. ἀπείριτος Trinc. paullo ante ἀγορῇ Ald.

203. Ἄγνυτ' ὄλυμπος.] Scribe ὤγνυτ' ὄλυμπος. pandebatur Olympus. ab οἴγω, οἰγνύω, οἴγνυμαι, ὤγνυτο. Homer. πᾶσαι δ' ὠίγνυντο πύλαι. olim legebatur ἀγνὸ: purus. Reposuit Heinsius ἄγνυτ', h. e. resonabat, ἠχὼ ἀπετελει. vide Heinsii notas. sed ἄγνυτο hic locum non habet. *Guietus.*

Ἄγνυτ' Ὄλυμπος] Hoc est fracto citharae sonitu resonabat. Vide viri doctissimi Lectiones Hesiodeas. *Clericus.*

204 Ἐν δ' ἀγορῇ] *Ibi et coetus.* ἐσεφάνωτο] *Circumpositа erat.* Guietus.

Περὶ δ' ὄλβος ἀπείριτος] Si qui fauerent Codices, multo mallem legere ὄχλος. hoc sensu: *Erat* in coelo *coetus, et circumquaque stabat turba immensa Immortalium instar coronae*; audientium, nempe, certamen musicum Apollinis et Musarum. Ὄλβος quid sit hoc in loco, et quid ad rem faciat, neminem puto intelligere; ego certe non intelligo. At in ἀγορᾷ vel concione Deorum ὄχλος fit necesse est propter innumerabilem Deorum turbam. *Clericus.*

Ὄλβος] Notat Clericus „si qui fauerent Codices, multo mallem legere etc.„ Ego vero etiamsi fauerent Codices, vix admitterem ὄχλος, qui saepissime malo sensu vsurpatur, et significat *multitudinem tumultuosam*, ideoque non bene exprimit coetum Deorum. *Quid vero ὄλβος ad rem faciat* paucis accipe. Non semper significat haec vox τὸν πλοῦτον, sed nonnunquam, sensu metaphorico, τὴν εὐδαιμονίαν (vid. Phauorin.) vt *beatus* a Latinis ponitur pro *diuite*. Quare igitur non legamus? *immensa autem beatitudo circumfusa erat.* Quid melius conuenit coetui deorum, quam infinita felicitas? Illum tamen sensum praefero, qui maxime communis est huius vocis, *diuitiae, pompa, splendor.* Erat, inquit poeta, coetus immortalium, *circumfusus autem erat immensus splendor.* In simili apud Homerum

Ἀθανάτων. Ἐν ἀγῶνι θεαὶ δ' ἐξῆρχον ἀοιδῆς
Μοῦσαι Πιερίδες, λιγὺ μελπομέναις εἰκυῖαι.
Ἐν δὲ λιμὴν εὔορμος ἀμαιμακέτοιο θαλάσσης
Κυκλοτερὴς ἐτέτυκτο πανέφθῳ κασσιτέροιο,
Κλυζομένῳ ἴκελος· πολλοὶ γε μὲν ἀμμέσσον αὐτῷ
Δελφῖνες τῇ καὶ τῇ ἐδύνεον ἰχθυάοντες,
Νηχομένοις ἴκελοι· δοιοὶ δ' ἀναφυσιόωντες

Immortalium. In certamine Deae autem incipiebant cantum
Muſae Pierides, ſuaue canentibus ſimiles.
In eo autem et portus appulſu facilis immenſi maris.
Rotundus factus erat puriſſimo e ſtanno,
Inundanti ſimilis: multi vero per medium ipſius
Delphines hac atque illac ferebantur piſcibus inhiantes,
Natantibus ſimiles: Duo autem ſurſum efflantes,

205. Ἀθανάτων ἐν ἀγῶνι. θεαὶ — Iunt. 1 2. Trinc. Steph Com. Heinſ. 206. λυγὺ Iunt. 1. 2. λιγὺ Ald. μελπομένης Trinc. 209. ἴκελος Ald. ſic et v. 211. μὲν Ald. Iunt. 1. 211. δοὺ Trinc. Iunt. 2. ἀναφυσιόωντες Iunt. 2.

merum deſcriptione eodem ſenſu vſurpatur χρυσὸς, quo hic loci ὄλβος. Il. δ, 1.

Οἱ δὲ θεοὶ παρὰ Ζηνὶ καθήμενοι ἠγορόωντο
Χρυσέῳ ἐν δαπέδῳ, μετὰ δὲ σφίσι πότνια Ἥβη etc.

Ad quem locum Scholiaſtes — Ἀντὶ τοῦ, ἐν τῷ κεχρυσωμένῳ καὶ καλῷ τόπῳ. Ἰσέον δὲ, ὅτι, ὅταν μὲν χερεὸν λέγειν βούληται, τότε πολύχαλκον φησιν. ὅταν δὲ καλὸν, χρυσῆν λέγει ἐρανόν. *Rob.*

205. Ἐν ἀγῶνι] *In ludis.* Guietus.

207. Ἀμαιμακέτοιο θαλάσσης] Homerici ἰσόν ἀμαιμάκετον. ἀμαιμάκετος, μεγάλης, vaſtus, ingens, immenſus. *Guietus.*

210. Ἐθύνεον] Hoc eſt ὥρμων. ἰχθυάοντες] Piſcantes. *Guietus.*

211. Ἀναφυσιόωντες] Hoc eſt, *reſpirantes*; qua de cauſa, Delphini ad ſummam aquam emergunt, caputque e mari proferunt. *Plinius* Lib. IX. c. 8. *Cum fame conciti fugientem in vada ima perſequuti piſcem diutius ſpiritum continuere, vt arcu emiſſi ad reſpirandum emicent*; raptaque praeda in aëre veſcuntur. Quales duo deſcribuntur hic ab *Heſiodo*. Clericus.

Ἀργύρεοι δελφῖνες ἐθοίνων ἔλλοπας ἰχθῦς.
Τῶν ὑπὸ χάλκειοι τρέον ἰχθύες· αὐτὰρ ἐπ' ἀκταῖς
Ἧστο ἀνὴρ ἁλιεὺς δεδοκημένος· εἶχε δὲ χερσὶν
Ἰχθύσιν ἀμφίβληστρον, ἀποῤῥίψοντι ἐοικώς.
Ἐν δ' ἦν ἠϋκόμῳ Δανάης τέκος ἱππότα Περσεύς,
Οὔτ' ἄρ' ἐπιψαύων σάκεος ποσὶν, οὔθ' ἑκὰς αὐτῷ
Θαῦμα μέγα φράσσασθ'· ἐπεὶ οὐδαμῇ ἐσήρικτο.
Τὼς γάρ μιν παλάμαις τεῦξε κλυτὸς Ἀμφιγυήεις
Χρύσεον· ἀμφὶ δὲ ποσσὶν ἔχε πτερόεντα πέδιλα.
Ὤμοισιν δέ μιν ἀμφὶ μελάνδετον ἄορ ἔκειτο

Argentei delphines, depascebant mutos pisces.
Sub his aerei trepidabant pisces; sed in ripis
Sedebat vir piscator observans; habebat autem manibus
Piscium rete, proiecturo simile.
In eo autem et pulcricomae Danaës filius eques Perseus,
Neque quidem contingens clypeum pedibus, neque longe separatus ab illo:
Miraculum magnum dictu! quoniam nusquam nitebatur.
Ita enim illum manibus fecerat inclytus Vulcanus,
Aureum, circum pedes autem habebat alata talaria.
Ex humeris autem circa eum nigro capulo ensis pendebat

212. ἰφείτων Harl. Ald. Iunt. 1. ἰφίτων Iunt. 2. 213. Τῶν δ' Trinc. χάλκειοι Ald. Iunt. 1. θέον Harlei. 214. δεδοκημένος Heinf. 216. ἠυκόμοιο Ald. Iunt. 1. 2. τέκος deeſt in Ald. et Iunt. 1. 2. 218. φράσσασθ' Trinc. 221. ἄορ Ald.

212. Ἔλλοπας ἰχθῦς] Hoc eſt, νέους καὶ οἷον ἐλλοὺς νεβρούς. *Guietus.*

216. Ἐν δ' ἦν ἠϋκόμῳ] Hoc eſt, ἐνῆν. *Guietus.*

218. Ἐσήρικτο] Τὸ σάκος ſcilicet. *Guietus.*

Ἐπεὶ οὐδαμῇ ἐσήρικτο] Quae notata ſunt ad v. 148. huc etiam referenda ſunt. Vt imago Perſei nullibi niteretur, fieri non poteſt; ſed profecto tanta arte caelata fuit, vt nullibi niti videretur. Sic recte Diaconus. Οὕτω γὰρ ὁ τεχνίτης αὐτὸν κατεσκεύασεν, ὡς δοκεῖν μὴ ἐξάναυ ἐπί τινος. *Rob.*

221. Μελάνδετον ἄορ] Capulo nigro. *la garde noire, émaillée de noir.* Heſych. μελάνδετον, τὸ μέλαιναν ἔχον λαβήν. idem: μελάνδετα, μελαίνας ἔχοντα λαβάς. *Guietus.*

Ἄορ] Alias dicitur ἄρπη ἀδαμαντίνη, *chalybeus gladius.* Quae vox eſt a Phoenicia חרבא harbo, aut חרפא *bharpho*, quae *gladium*

Χάλκεον ἐκ τελαμῶνος· ὁ δ' ὥς τε νόημ' ἐποτᾶτο.
Πᾶν δὲ μετάφρενον εἶχε κάρη δεινοῖο πελώρου
Γοργοῦς· ἀμφὶ δέ μιν κίβισις θέε, θαῦμα ἰδέσθαι,
Ἀργυρέη, θύσανοι δὲ κατηωρεῦντο φαεινοὶ
Χρύσειοι· δεινὴ δὲ περὶ κροτάφοισιν ἄνακτος

Aereus de loro: ipſe autem velut cogitatio volabat.
Totum autem tergum eius tenebat caput ſaeui monſtri
Gorgonis: ipſum autem pera complectebatur, mirum viſu,
Argentea, fimbriaeque dependebant lucidae
Aureae: ſaeua autem circum tempora Regis

222. νόημα ποτᾶτο Trinc. Iunt. 2. Steph. marg. νόημ' ἐπτᾶτο cod. Palat. 223. δὲ Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. κάρα Iunt. 2. 224. κύβισις Ald. Iunt. 1. 2. κίβησις Trinc. κίβυσις Steph. Com. 225. κατηωρῶντο Harl. κατηωρεῦντο Ald. κατηορεῦντο Trinc. 226. δεινοὶ Iunt. 1. Trinc.

gladium ſonat. Vide hanc fabulam, apud *Apollodorum* Lib. II. c. 4. *Clericus.*

222. Ὡς τε νόημ' ἐποτᾶτο] Deos cogitationis celeritatem motu aequare non raro dicunt Poetae, qua celeritate maior nulla eſſe poteſt. Hymni in Apollinem v. 186. ita deſcribitur eius Numinis ad coelum iter:

Ἔνθεν δὲ πρὸς Ὄλυμπον,
ἀπὸ χθονὸς, ὥσε νόημα,
Εἶσι Διὸς πρὸς δῶμα.

Hinc ad Olympum, a terra, inſtar cogitationis, it ad Iouis domum. An de αὐτοματῶ idem dici nequit, ſine ipſa illa licentia, quae ſtatuas per ſe mobiles hic nobis peperit; hoc eſt, ſine ſpe quam conceperat Poeta admirationi fore quidquid elegantibus verticulis exprimeretur, quae ſane inanis non fuit. *Clericus.*

223. Εἶχε κάρη] Κάρα Apollodorus p. 73. εἶχε occupabat. *Guietus.*

224. Κίβυσις] Alii κίβισις, in qua Gorgonis caput. Τὸ μὲν referendum ad Perſeum, non ad μετάφρενον, nec ad κάρη δεινοῖο πελώρου. ἀπὸ τῆς κιβύσεως ἐκρέμαντο θύσανοι, *la frange, la creſpine.* Guietus.

Κίβισις] Quidquid Graeculi cenſeant de origine huius vocis, deriuandam omnino exiſtimo a Radice Phoenicia קבץ *Kabats*, quae *colligere*, et *adſtringere* ſignificat; quod fit ope ſacci, aut manticae, quippe quae quidquid geſtandum eſt colligit atque adſtringit. Cetera Phoeniciae fabulae clara veſtigia, quae hic occurrunt, rem propemodum mihi perſuadent. *Clericus.*

Κεῖτ' Ἄϊδος κυνέη, νυκτὸς ζόφον αἰνὸν ἔχουσα.
Αὐτὸς δὲ σπεύδοντι καὶ ἐρρίγοντι ἐοικὼς
Περσεὺς Δαναΐδης ἐτιταίνετο· ταὶ δὲ μετ' αὐτὸν
Γοργόνες ἄπλητοί τε καὶ ὐ Φαταὶ ἐρρώοντο, 230
Ἱέμεναι μαπέειν· ἐπὶ δὲ χλωρῷ ἀδάμαντος
Βαινυσέων ἰάχεσκε σάκος μεγάλῳ ὀρυμαγδῷ

Posita erat Orci galea, noctis caliginem grauem habens.
Ipse autem fugienti et formidanti similis
Perseus Danaides currebat: post ipsum vero
Gorgones inaccessae et ineffabiles ruebant,
Cupientes eum apprehendere: in pallido autem chalybe
Euntium resonabat clypeus magno strepitu

227. αἰὸν Iunt. 1. 2. 230. ἄπλειτοι Iunt. 2. 232. ὀρυγμαδῷ Trinc.

227. Κεῖτ' Ἄϊδος κυνέη] Hanc etiam induit Minerua (Il. E, 845.) vt Martem lateret.

Αὐτὰρ Ἀθήνη
Δῦν' Ἄϊδος κυνέην, μὴ μιν ἴδοι ὀβριμος Ἄρης.

De qua Scholiastes. Ἄϊδος κυνέην. νέφος τι καὶ ἀορασίαν. Et Hesychius. Νέφος τι σκότος. Et Suidas. Παροιμία πρὸς τοὺς ἐπιπηρύπτοντας ἑαυτοὺς διά τινων μηχανημάτων. *Rob.*

228. Ἐρρίγοντι] Φοβουμένῳ. *Guietus.*

229. Ἐτιταίνετο] *Il bandoit.* Guietus.

230. Γοργόνες] Medusae sorores. *Guietus.*

Γοργόνες ἄπλητοι] Hoc est Stheno et Euryale, sororis mortem vlturae si licuissent. Ceterum ἄπλητοι dicuntur, non quasi *magnae*, aut *terribiles*, sed quia eas aggredi nemo sine ingenti periculo poterat. Itaque *inaccessas* reposuimus, quod nulla alia vox commodius Graecae potestatem exprimere posse videretur. *Clericus.*

231. Ἱέμεναι μαπέειν] A μάπω, quod idem est τῷ ἅπω, vnde ἅπτω, ἅπτομαι. alii pro μαρπεῖν a μάρπτω. vnde μεμαρπὼς v. 245. quod est ab ἅρπω ἁρπάζω. Sic inferius v. 252. μεμάποιεν pro μεμάρποιεν. *Guietus.*

Ἐπὶ δὲ χλωρῷ ἀδάμαντος βαινυσέων] Ἐπιβαινυσῶν. τμῆσις. in clypeo adamantino. an κεχρυσωμένῳ. ἀδάμαντος ferro. vt supra: Κρατὶ δ' ἐπ' ἰφθίμῳ κυνέην εὐτυκτον ἔθηκε δαιδαλέην ἀδάμαντος. *Guietus.*

Χλωρῷ ἀδάμαντος] *In pallido chalybe* clypei. Quaeuis materia dura non potest dici *pallida.* Clericus.

232. Ὀξέα καὶ λιγέως] An ὀξέα κελεγός? Ibid. ἐπὶ δὲ ζωνῃσι

Ὀξέα καὶ λιγέως· ἐπὶ δὲ ζώνῃσι δράκοντε
Δοιὼ ἀπηωρεῦντ', ἐπικυρτώοντε κάρηνα.
Λίχμαζον δ' ἄρα τώγε· μένει δ' ἐχάρασσον ὀδόντας,
Ἄγρια δερκομένω· ἐπὶ δὲ δεινοῖσι καρήνοις
Γοργείοις ἐδονεῖτο μέγας Φόβος· οἱ δ' ὑπὲρ αὐτέων
Ἄνδρες ἐμαρνάσθην, πολεμήϊα τεύχε' ἔχοντες.
Τοὶ μὲν ἀπὸ σφετέρης πόλιος, σφετέρων τε τοκήων
Λοιγὸν ἀμύνοντες· τοὶ δὲ πραθέειν μεμαῶτες.
Πολλοὶ μὲν κέατο, πλέονες δ' ἔτι δῆριν ἔχοντες
Μάρναντ'· αἱ δὲ γυναῖκες ἐϋδμήτων ἐπὶ πύργων

Acutum et tinnulum: In zonis autem dracones
Duo dependebant, incuruantes capita.
Lambebant autem illi, iraque acuebant dentes,
Crudele tuentes: ſupra ſaeua autem capita
Gorgonum agitabatur magnus terror, ac ſupra ipſas
Viri pugnabant, bellica arma habentes.
Hi quidem a ſua ciuitate, ſuisque parentibus,
Peſtem depellentes: illi autem depopulari ſtudentes.
Ac multi quidem iacebant, plures autem etiam pugnam cientes
Dimicabant: mulieres autem in bene conſtructis turribus

233. δράκοντες Ald. Iunt. 1. 234. ἀπηωρεῦντ' Ald. ἐπικυρτώοντε Iunt. 1. ἐπικυρτώοντα Ald. 235. Λίχμασον Ald. Iunt. 1. 2. 236. δεινοῖσι δὲ Ald. 237. Γοργείης Ald. Iunt. 1. 2. 239. ὑπὸ Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. ὑπὲρ cod. Harl. 240. προθέειν Ald. Iunt. 1. 2. 242. εὐμήτων Iunt. 2. ἀπὸ Trinc. Steph. marg.

ζώνῃσι δράκοντε. τῶν γοργόνων θώρακας intellige. *Guietus.*

235. Λίχμαζον δ' ἄρα τώγε] Τώγε an *cas*? Gorgones ſcilicet, illas duas Meduſae ſorores. τὼ γοργόνε Attice, vt τὼ χεῖρε. τὼ πηγά. *Guietus.*

Ἐχάρασσον ὀδόντας] *Acuebant dentes.* ſupra: χαρασσομένοιο σιδήρε. a χάρω χαράσσω, vnde et κάρχαρος reduplicatione, aſper, dentibus aſperis, vt καρχαρόδες. *Guietus.*

237. Ἐδονεῖτο μέγας Φόβος] *Vagabatur magnus terror.* Guietus.

239. Ὑπὸ σφετέρης πόλιος] Τὸ ὑπὸ hic pro ὑπὲρ, pro. An legendum ἀπὸ? placet. v. ſeq. πραθέειν] Πέρθω. *Guietus.*

Χάλκεον ὀξὺ βόων, κατὰ δ' ἐδρύπτοντο παρειὰς,
Ζωῇσιν ἴκελαι, ἔργα κλυτῆ Ἡφαίστοιο.
Ἄνδρες δ' οἱ πρεσβῆες ἔσαν, γῆράς τε μέμαρπον,
Ἀθρόοι ἔκτοσθεν πυλέων ἔσαν, ἂν δὲ θεοῖσι
Χεῖρας ἔχον μακάρεσσι, περὶ σφετέροισι τέκεσσι
Δειδίττες· τοὶ δ' αὖτε μάχην ἔχον, αἱ δὲ μετ' αὐτὰς
Κῆρες κυάνεαι, λευκὰς ἀραβεῦσαι ὀδόντας,
Δεινωποὶ, βλοσυροί τε, δαφοινοί τ', ἄπλητοί τε
Δῆριν ἔχον περὶ πιπτόντων· πᾶσαι δ' ἅρ' ἵεντο
Αἷμα μελαν πιέειν· ὃν δὲ πρῶτον μεμάποιεν
Κείμενον ἢ πίπτοντα νεάτατον, ἀμφὶ μὲν αὐτῷ
Βάλλ' ὄνυχας μεγάλας· ψυχὴ δ' Ἄϊδός δε κατεῖεν
Τάρταρον ἐς κρυόεν θ'. αἱ δὲ φρένας εὖτ' ἀρέσαντο

Vehementer acute clamabant, lacerabanturque genas,
Viuis similes, opera inclyti Vulcani.
Viri autem qui seniores erant, et ad senectutem peruenerant,
Conferti extra portas ibant, sursumque Diis
Manus tendebant beatis, pro suis liberis
Metuentes: illi vero contra pugnam conferebant, post ipsos [autem
Parcae nigrae candidis crepantes dentibus,
Toruae, terribilesque, cruentaeque, et inaccessae
Dimicabant de iis, qui cadebant: omnes enim cupiebant
Cruorem nigrum bibere: et quem primum forte ceperant
Iacentem vel cadentem recens saucium, ei quidem
Iniiciebant vngues magnos: animaque ad Orcum descendebat,
Tartarum in frigidum, illae autem praecordia postquam exsatias- [sent

244. Ἴκελ' Iunt. 1. 2. Ἴκελ' Ald. 245. τ' ἐμέμαρπτον Ald. Iunt. 1. Steph. marg. 246. Ἔκτοθεν Trinc. Θεοῖσιν Trinc. 247. Ἔχων Trinc. 250. Δεινωταὶ Harl. ἄπλητοὶ Ald. Iunt. 1. 2. 251. Ἵεντο Ald. 252. μεμάρποιεν Trinc. Steph. marg. αὐτῶν Harl. 254. ψυχὴν Ald. Iunt. 1. 2. κακεῖεν Ald. Iunt. 1. 255. Ἅρ' Ἔσαντο Trinc. αὐτὰρ Ἔσαντο Harl.

243. Κατὰ δ' ἐδρύπτοντο παρειὰς] Κατεδρύπτοντο. *Guietus.*

245. Πρεσβῆες] Hoc est, πρεσβύται. *Guietus.*

246. Ἂν δὲ θεοῖσι χεῖρας ἔχον] Ἂν, hoc est, ἀνεῖχον. *Guietus.*

254. Βάλλ' ὄνυχας μεγάλας] Vnaquaeque scilicet. an βάλλε pro ἔβαλλον? singulare pro plurali. *Guietus.*

256. Αἱ

Αἵματος ἀνδρομέᾳ, τὸν μὲν ῥίπτασκον ὀπίσσω,
Αὖ δ' ὅμαδον καὶ μῶλον ἐθύνεσκον αὖτις ἰοῦσαι.
Κλωθὼ καὶ Λάχεσίς σφιν ἑφέσσασαν· ἡ μὲν ὑφήσσων,
Ἄτροπος, ὅτι πέλεν μεγάλη θεὸς, ἀλλὰ καὶ ἔμπης
Τῶν γε μὲν ἄλλάων προφερὴς τ' ἦν, πρεσβυτάτη τε. 260
Πᾶσαι δ' ἀμφ' ἑνὶ φωτὶ μάχην δριμεῖαν ἔθεντο·
Δειναὶ δ' ἐς ἀλλήλας δράκον ὄμμασι θυμήνασαι·
Ἐν δ' ὄνυχας χεῖράς τε θρασείας ἰφώσαντο.
Παὰ δ' Ἀχλὺς εἰσήκει ἐπισμυγερή τε καὶ αἰνὴ,
Χλωρὴ, αὐσταλέη, λιμῷ καταπεπτηυῖα, 265

Sanguine hominis, illum quidem abiiciebant post tergum,
Retro autem in tumultum et stragem festinabant iterum ire.
Clotho et Lachesis iis adstabant, atque paullo minor
Atropos: neque enim erat magna Dea: sed tamen
Aliis quidem praestantiorque erat, et natu maxima.
Omnes autem circa vnum virum pugnam acerbam committebant:
Saeuoque modo seipsas mutuo adspiciebant, oculis succensentes:
Inter se vero vngues manusque audaces conferebant
Iuxta autem et Tristitia stabat, misera, et grauis,
Pallida, aridaque, fame exhausta,

259. πέλεν Ald. ἄλλ' ἄρα ἦγε cod. Palat. Ald. Iunt. 1. 2. Steph. ἄλλ' ἔρα ἦδε cod. Harl. 261. Παῖσαι Ald. Iunt. 1. ἔθεντο Heinf. 262. θυμήνασαι (sic inter var. lect. Rob. editum) Harl. In Cler. edit. erat θεμήνασαι operarum vitio. 263. θρασείας erat in ed. Cler. et Rob. quod metro repugnare quisque videt. Restituimus igitur θρασείας. ἰσσώσαντο Trinc. 264. ἐπὶ σμυγερή Ald. Iunt. 1. 265. χλώρη, αὐσταλέη Ald. αὐσταλέη (sic) Harl. καταπεπτυία Iunt. 2.

256. Αἵματος ἀνδρομέᾳ] Subintellige διὰ. *Guietus.*

257. Αὖ δ' ὅμαδον] Subintellige ἐς. τὸν μὲν ῥίπτασκον] Ἄνθρωπον subintellige. *ipsum* hominem scilicet. *Guietus.*

258. Κλωθὼ καὶ Λάχεσίς σφιν ἑφέσσασαν] Ταῖς κήρεσσιν, scilicet. hoc est, aliis Parcis innumeris adstabant Clotho, Lachesis, et Atropos. An κῆρες illae differunt a Parcis Clotho, Lachesi et Atropo? An hae principes, seu praesides illarum? *Guietus.*

264. Ἀχλὺς εἰσήκει] Ἡ ἐπὶ θανάτῳ σκοτωσις. Ἐπισμυγερή.] Ἐπίπονος, ἀνιαρὰ, χαλεπή. *Guietus.*

265. Καταπεπτηυῖα] Concidens. Hesych. πεπτηὼς, δι' ἀσθένειαν καὶ δειλίαν πεπτωκώς. πτήσσω, πεπτηκώς,

Γυνοπαχὴς· μακροὶ δ' ὄνυχες χείρεσσιν ὑπῆσαν·
Τῆς ἐκ μὲν ῥινῶν μύξα ῥέον, ἐκ δὲ παρειῶν
Λίμ' ἀπελείβετ' ἔραζε. ἡ δ' ἄπλητον σεσαρυῖα,
Εἱστήκει, πολλὴ δὲ κόνις κατενήνοθεν ὤμους,
Δάκρυσι μυδαλέη. παρὰ δ' εὔπυργος πόλις ἀνδρῶν·
Χρύσειαι δέ μιν εἶχον ὑπερθυρίοις ἀραρυῖαι
Ἑπτὰ πύλαι. τοὶ δ' ἄνδρες ἐν ἀγλαΐαις τε χοροῖς τε
Τέρψιν ἔχον· τοὶ μὲν γὰρ εὐσσώτρῳ ἐπ' ἀπήνης
Ἦγον ἀνδρὶ γυναῖκα, πολὺς δ' ὑμέναιος ὀρώρει.

Crassis genibus: longique vngues a manibus prominebant.
Huius quidem ex naribus mucus manabat, ex genis autem
Cruor destillabat in terram. haec vero dentes stringens, ita vt accedere non auderes,
Stabat, multo autem puluere adspersa erat circa humeros,
Lacrymis madens. iuxta vero turrita vrbs hominum:
Aureae autem eam tenebant superliminaribus adaptatae
Septem portae. hominesque in voluptatibus et choreis
Oblectationem capiebant. Alii siquidem bene fabrefacto in curru
Ducebant viro vxorem, multusque hymenaeus excitabatur.

266. Γενοπαγὴ Harl. ἐπῆσαν Trinc. 267. Τῆς δ' Trinc. 268. ἡδ' Iunt. 1. 2. Com. ἦδ' Ald. ἡ δ' etiam Rob. edidit cum vulgo esset ἡ δέ. Idem ἔραζ' pro ἔραζε, vt vulgo ed. 270. μηδαλέη Ald. Iunt. 1. 273. εὐσώτρῳ Ald. εὐσότρῳ Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. ἀτήνης Ald. Iunt. 1. 2. 274. Ἤγεν' Trinc.

πεπτηώς. Vel a πτάω, pro quo πτόω πεπταὼς, πεπτηὼς. placet. *Guietus.*

268. Ἄπλητον] Ἀπελάσεως. supra. *Guietus.*

Ἄπλητὸν σεσαρυῖα] Hoc est, ita stringens dentes, vt nemo ad eam propius accedere sustineret. Vnam eamdemque vocem vertere non debuerunt recentiores Interpretes nunc *magnum*, nunc *terribilem*, nunc *vorum*; fictis significationibus, quas neque res, neque origo vocis postulabant; sed eum seruare significatum, qui origini vocis consentaneus est, cum vbique rebus ipsis apprime conveniat. *Clericus.*

269. Πολλὴ δὲ κόνις κατενήνοθεν ὤμους] Scribendum videtur ἐπενήνοθεν ὤμοις. τὸ κατενήνοθεν suppositicium est propter ἐφθημιμέριν. Homerus: ψεδνὴ δ' ἐπενήνοθε λάχνη. ἐπενήνοθεν, ἐπιπόλαζεν, ἐπῆν. Eustath. Thema est ἀνέθω ab ἀνίημι. *Guietus.*

273. Εὐσσώτρῳ] Al. εὐσώτρῳ. *Guietus.*

274. Ὑμέναιος ὀρώρει] An ὑμεναῖος. *Guietus.*

275. Εἰ-

Τῆλε δ' ἀπ' αἰθομένων δαΐδων σέλας εἰλύφαζε
Χερσὶν ἐνὶ δμώων. ταὶ δ' ἀγλαΐῃ τεθαλυῖαι
Πρόσθ' ἔκιον, τοῖσιν δὲ χοροὶ παίζοντες ἕποντο.
Τοὶ μὲν ὑπαὶ λιγυρῶν συρίγγων ἵεσαν αὐδὴν
Ἐξ ἁπαλῶν στομάτων, περὶ δὲ σφισιν ἄγνυτο ἠχώ.
Αἱ δ' ὑπὸ Φορμίγγων ἄναγον χορὸν ἱμερόεντα.
Ἔνθεν δ' αὖθ' ἑτέρωθε νέοι κώμαζον ὑπ' αὐλῷ,

Et procul ab ardentibus facibus fulgor reſplendebat
In manibus famulorum. Mulieres vero venuſtate florentes
Praeibant, quas chori ſaltantes ſequebantur.
Atque hi quidem canoris fiſtulis emittebant cantum
Ex tenero ore, circumque eos frangebatur echo.
Illae vero ad citharam ducebant chorum amabilem.
Inde rurſum ex alia parte iuuenes commeſſabantur ad tibiam,

275. αἰθομένων in ed. Rob. operarum vitio. εἰλύφαζε Trinc. Iunt. 2. ἑλύφαζε Ald. 276. αἱ Trinc. ἀγλαΐαις cod. Pal. et Harl. Ald. Iunt. 1. 2. Steph. marg. 277. πρόσθεν Trinc. τῆς Trinc. τοῖσι Ald. Iunt. 1. 2. 278. ὑπὸ Ald. Iunt. 1 2. ἀοιδὴν Iunt. 2. 280. ὑποφορμίγγων Ald. 281. αὖ Ald. Iunt. 2. ἑτέρωθεν Ald. αὐλῶ Trinc.

275. Εἰλύφαζε] Voluebat, agitabat, verſabat τὸ σέλας ἐν χερσὶ δμώων. *Guietus.*

Αἰθομένων δαΐδων] Ita Homerus in Scuto Achilleo.

Νύμφας δ' ἐκ θαλάμων, δαΐδων ὑπολαμπομενάων,
Ἡγίνεον ἀνὰ ἄστυ.

Eundem morem memorat Euripides Helen. v. 728.

Νῦν ἀναγεῖμαι τὸν σὸν ὑμέναιον πάλιν
Καὶ λαμπάδων μεμνήμεθ', ἃς τετραόροις
Ἵπποις τροχάζων πάρεφερον. *Rob.*

276. Χερσὶν ἐνὶ δμώων] Scribo δμωῶν a δμωή. Ib. τεθαλυῖαι ſcilicet δμωαί. *Guietus.*

279. Ἄγνυτο ἠχώ] Reſonabat, vt ſupra ἄγνυτ' ὄλυμπος. *Guietus.*

280. Αἱ δ' ὑπὸ Φορμίγγων] Scribendum videtur οἱ δ' ὑπὸ, ſubintellige χοροί. *Guietus.*

281. Κώμαζον ὑπ' αὐλῷ] Hic κωμάζειν non ſignificat conuiuium nocturnum celebrare, ſed *canere* et *ſaltare*; nam hae ſignificationes ſunt vocis primitiuae κῶμος, vt docet *Heſychius*: Κῶμοι, ἀσελγῆ ἄσματα πορνικά, συμποσίαι, ᾠδαί. Κῶμος εἶδος ὀρχήσεως ποιμένος τινος, ἢ μέλη (lege, μέλη τινός. Vnde ſic verbum ipſum interpretatur Κωμάζει· κῶμον ᾄδει. Κωμαδεῖν, ὀρχεῖσθαι. Sic apud *Pindarum* Olymp. Od. XI, 16, συγκωμάζειν, ſignificat vna *ſaltare* et *canere*. Clericus.

Τοί γε μὲν αὖ παίζοντες ὑπ' ὀρχηθμῷ καὶ ἀοιδῇ,
Τοί γε μὲν αὖ γελόωντες· ὑπ' αὐλητῆρι δ' ἕκαστος
Πρόσθ' ἕκιον· πᾶσαν δὲ πόλιν θαλίαι τε χοροί τε
Ἀγλαΐαι τ' εἶχον. τοὶ δ' αὖ προπάροιθε πόληος
Νῶϊ' ἵππων ἐπιβάντες ἐθύνεον· οἱ δ' ἀροτῆρες
Ἥρεικον χθόνα δῖαν, ἐπιφολάδην δὲ χιτῶνας
Ἐσάλατ'. αὐτὰρ ἔην βαθὺ λήϊον· οἵγε μὲν ἦμων
Αἰχμῇς ὀξείῃσι κορωνιόωντα πέτηλα,
Βριθόμενα σαχύων, ὡσεὶ Δημήτερος ἀκτήν.

Alii quidem ludentes saltatione et cantu,
Alii vero ridentes: sub tibicine autem singuli
Procedebant; totamque vrbem laetitiae, choreaeque,
Voluptatesque tenebant. Alii autem rursus extra oppidum,
Tergis equorum conscensis currebant. aratores vero
Proscindebant terram bonam, ornateque tunicas
Succinctas habebant. sed erat magnus ager segetibus consitus:
Mucronibus acutis incuruos culmos, [vbi alii quidem metebant
Grauidos spicis, tamquam Cereris donum,

282. πίζοντες Ald. Iunt 2. 283. Hic versus abest a cod. Harl. et Iunt. 2. τοῖδε Trinc. δ' ante ἕκαστος omittit Ald. 288. Ἐσάλατ' Ald. Iunt. 1. 289. κορυνιόεντα Trinc. Steph. κορυνιόωντα Iunt. 2.

286. Ἐθύνεον] Bacchabantur. *Guietus.*

287. Ἥρεικον] Ἐρείκω. ἐπιφολάδην ἐσάλατ'] Ἀνεζωσμένοι ἦσαν. *Guietus.*

289. Κορωνιόωντα πέτηλα] Scribo κορυνιόεντα πέτηλα, a κορυνιάω, κορυνιῶ, quod idem est τῷ κορυνύω, κορυνιόω, κορυνιόων, κορυνιόωντα, hoc est, κεφαλωτὰ, ῥοπαλοειδῆ. In clauae modum capitata. κορύνη βλαστὸς cacuminum articulatio in germinatione arborum, a clauae similitudine. Nicander: Δεινὴν βρωμιήεντος ἀναλδήσασα κορύνην. vbi τὸ υ productum vides vt in κορυνιόεντα. τὸ κορυνιόεντα πέτηλα, παράφρασίς ἐστι τῶν σαχύων. πέτηλα, hoc est, βλαστήματα, φύλλα, καλάμους. *Guietus.*

290. Βριθόμενα σαχύων] Subintellige ὑπὸ. *Guietus.*

Ὡσεὶ Δημήτερος ἀκτήν] Tamquam reuera essent Cereris munera, metere videbantur. *Guietus.*

291. Ἐπι-

Οἱ δ' ἄρ' ἐν ἐλλεδανοῖσι δέον, καὶ ἔπιτνον ἀλωῇ·
Οἱ δ' ετρύγων οἴνας, δρεπάνας ἐν χερσὶν ἔχοντες·
Οἱ δ' αὖτ' ἐς ταλάρους ἐφόρευν ὑπὸ τρυγητήρων
Λευκούς καὶ μέλανας βότρυας, μεγάλων ἀπὸ ὄρχων,
Βριθομένων φύλλοισι καὶ ἀργυρέης ἐλίκεσσιν·
Οἱ δ' αὖτ' ἐς ταλάρους ἐφόρευν· παρὰ δέ σφισιν ὄρχος
Χρύσεος ἦν, (κλυτὰ ἔργα περίφρονος Ἡφαίστοιο)
Σειόμενος φύλλοισι καὶ ἀργυρέοισι κάμαξι,
[Τῷ γε μὲν ὃν παίζοντα ὑπ' αὐλητῆρι ἕκαστος]
Βριθόμενος σταφυλῇσι· μελάνθησάν γε μὲν αἶγες.

Alii autem in manipulos ligabant et proiiciebant in aream:
Rursum alii vindemiabant vites, falces in manibus habentes:
Alii vero in calathis ferebant, a vindemiatoribus acceptos
Albos et nigros racemos, magnis ex vitibus,
Grauidis foliis, et argenteis capreolis:
Alii rursus in calathis portabant; iuxtaque illos ordo vitium
Aureus erat (inclytum opus prudentis Vulcani)
Agitatus foliis, et argenteis perticis,
[Inde quidem igitur ludunt ad tibicinem vnusquisque]
Oneratus vuis, quae ipsae nigrae erant.

291. Ἔπιτνον ἀλωῇ edidit Rob., vulgo erat Ἔπιπλον ἀλωήν, vt etiam habet ed. Ald. Ἔπιτνον legunt cod. Pal. Trinc. Steph. marg. ἀλοὴν Trinc. Iunt. 1. 2. Heinf. Com. Steph. Ἔπιλνεν. 293. ἐν ταλάροις Trinc. Steph. marg. 295. φύλλοισιν Com. 296. ἐν ταλάροις Steph. marg. 298. κάμαξιν Trinc. Iunt. 299. Deeſt in Iunt. 2. Τοίγε μὲν ὃν παίζοντες cod. Harl. παίζονται Ald. Iunt. 1. Trinc. Steph. Com. Heinſ. 300. Σειόμενος Harl. μελάνθησαν δὲ μὲν Ald. Iunt. 1. αἶγα Trinc.

291. Ἔπιπλον ἀλωήν] Ἔπιμπλον malim, a πίμπλω. vnde πιμπλάω. *Guietus.*

Secutus ſum lectionem Robinſonii a Graeuio iam ex Codd. exhibitam, ἔπιτνον, quod veteres Critici exponunt, ἐξέτειναν ἐπὶ τὴν ἄλω, *extenderunt manipulos in area.* Qui vulgatam ἔπιπλον tuentur, exponunt, arcam ſ. hordeum implent. *Krebſius.*

293. Ἐφόρευν ὑπὸ τρυγητήρων] Ἀπὸ pro ὑπὸ ſcribendum videtur. *Guietus.*

296. Οἱ δ' αὖ τ' etc. et v. 297, 298, 299, et v. 300, ſpurii videntur. v. 299. Τῷ γε μὲν] Videtur legendum τοί γε μέν. et pro παίζονται malim παίζουσιν. *Guietus.*

302. Λαγὸς

Οἵγε μὲν ἐτράπεσον, τοὶ δ' ἤρυον· οἱ δ' ἐμάχοντο
Πύξ τε καὶ ἐλκηδόν· τοὶ δ' ὠκύποδας λαγὸς ἤρευν
Ἄνδρες θηρευταί, καὶ καρχαρόδοντε κύνε πρὸ,
Ἱέμενοι μαπέειν, οἱ δ' ἱέμενοι ὑπαλύξαι·
Παὶ δ' αὐτοῖς ἱππῆες ἔχον πόνον, ἀμφὶ δ' ἀέθλοις
Δῆριν ἔχον καὶ μόχθον· εὐπλεκέων γ' ἐπὶ δίφρων,
Ἡνίοχοι βεβαῶτες ἐφίεσαν ὠκέας ἵππους,
Ῥυτὰ χαλαίνοντες. τὰ δ' ἐπικροτέοντα πέτοντο
Ἅρματα κολλήεντ', ἐπὶ δὲ πλῆμναι μέγ' ἀΰτευν.
Οἱ μὲν ἄρ' ἀϊδίου εἶχον πόνου· οὐδέ ποτέ σφιν

Alii quidem calcabant in lacu, alii hauriebant; alii autem dimicabant
Pugnis, et luctando: alii vero alipedes lepores venabantur
Viri venatores, et asperis dentibus canes duo ante illos,
Cupientes adsequi, illi vero cupientes effugere.
Iuxta eos autem et equites habebant laborem, proque praemiis
Certamen habebant et pugnam: bene contextis vero in curribus
Aurigae stantes immittebant veloces equos,
Habenas laxantes. illi autem subsultantes volabant
Currus compacti, rotarumque modioli valde resonabant.
Illi quidem igitur perpetuum habebant laborem; neque enim iis

301. οἱ δ' ἤρυον Trinc. 302. λαγὸς Ald. Iunt. 1. ἤρευν Ald. 303. πρὸς Ald. Iunt. 2. 304. ὑπαλύξαι Palat. Ald. Steph. marg. 305. ἀέθλων Ald. ἀέθλῳ cod. Harl. 306. μόθον Trinc. γ' ἐπὶ edid. Robinſ. vulgo δ' ἐπὶ. 308. ἐπικροτέοντα Ald. Trinc. Iunt. 2. Rob. In Cler. ed. male ἐπικρατέοντα. 310. ἔχον Ald. Iunt. 2. Trinc.

302. Λαγὸς ἤρευν] Nota Doriſmum merum, λαγὸς pro λάγως. *Guietus.*

Πύξ τε καὶ ἐλκηδὸν] Qui pugnis certabant, non nitebantur aduerſarium ad ſe trahere, ſed pugnis ita caedere, vt tandem ictibus victus abiret. Qui vero luctabantur conabantur aduerſarium in ſolum affligere ac ſibi ſubiicere, vt confeſſionem victoriae ſic ab eo exprimerent. Vide *Lucianum*, in Dialogo de Gymnaſiis. *Clericus.*

304. Ἱέμενοι μαπέειν οἱ δ' ἱέμενοι ὑπαλύξαι] Mallem: Ἱέμενοι μαπέειν τὰς ἱεμένας ὑπαλύξαι. *Guietus.*

305. Ἔχον πόνον] Ἐπόνων, ἀγωνίζοντο. *Guietus.*

308. Ῥυτὰ χαλαίνοντες] Hoc eſt, ῥυτῆρας χαλῶντες. Pro ἐπικρατέοντα lege ἐπικροτέοντα, ſuper ſolo plaudentia. *Guietus.*

311. Ἀκρι-

Νίκη ἐπηνύσθη, ἀλλ' ἄκριτον εἶχον ἄεθλον.
Τοῖσι δὲ καὶ προὔκειτο μέγας τρίπος ἐντὸς ἀγῶνος,
Χρύσειος, κλυτὰ ἔργα περίφρονος Ἡφαίστοιο.
Ἀμφὶ δ' ἴτυν ῥέεν Ὠκεανὸς πλήθοντι ἐοικώς,
Πᾶν δὲ συνεῖχε σάκος πολυδαίδαλον· οἱ δὲ κατ' αὐτὸν
Κύκνοι ἀερσιπόται μεγάλ' ἤπυον, οἵ ῥά γε πολλοὶ
Νῆχον ἐπ' ἄκρον ὕδωρ· πὰρ δ' ἰχθύες ἐκλονέοντο,
Θαῦμα ἰδεῖν καὶ Ζηνὶ βαρυκτύπῳ, ὅ διὰ βουλὰς
Ἥφαιστος ποίησε σάκος μέγα τε σιβαρόν τε,
Ἀρσάμενος παλάμῃσι, τὸ μὲν Διὸς ἄλκιμος υἱὸς
Πάλλεν ἐπικρατέως· ἐπὶ δ' ἵππειον θόρε δίφρον,
Εἴκελος ἀστεροπῇ πατρὸς Διὸς αἰγιόχοιο,
Κῶφα βιβάς· τῷ δ' ἡνίοχος κρατερὸς Ἰόλαος
Δίφρον ἐπεμβεβαὼς ἰθύνετο καμπύλον ἅρμα.

Victoria expedita erat, ſed anceps habebant certamen.
Illis autem etiam propoſitus erat magnus tripus in ſtadio,
Aureus, inclyta opera prudentis Vulcani.
Circa extremam vero oram manabat Oceanus, inundanti ſimilis,
Totum autem ambiebat clypeum variegatum: per ipſum vero
Cygni altiuolantes magnum clangebant, qui illic multi
Natabant in ſumma aqua; iuxta autem piſces laſciuiebant,
Mirum viſu etiam Ioui grauitonanti, cuius conſiliis
Vulcanus fecit clypeum magnumque et validum,
Aptans manibus, quem quidem Iouis fortis filius
Iactabat facile: equeſtrem autem inſiliit in currum,
Similis fulguri patris Iouis, aegida tenentis,
Leuiter ingrediens: huic autem auriga fortis Iolaus,
Bigis inſiſtens regebat curuum currum.

311. ἐπηνύσθην Ald. Iunt. 2. ἐπωνύθη Harl. ἄκλυτον Ald. 312. περὶ κειτο Ald. 314. Ἀμφὶ δέ τοι ῥέεν Harl. 316. ῥά γ' Trinc. 317. παρὰ Harl. Trinc. δονέοντο Ald. Iunt. 1. 2. 318. ὅ Ald. Iunt. 1. 322. Ἴκελος Ald. Iunt. 1. 2. 323. δ' deeſt in Iunt. 1. 2. 324. ἅρμα Ald.

311. Ἄκριτον εἶχον ἄεθλον] In ſculptura clypei, ſcilicet, quae ſemper in eodem ſtatu manet. *Guietus.*

312. Ἐντὸς ἀγῶνος] Intra circum, campum. *Guietus.*

314. Ἀμφὶ δ' ἴτυν ῥέεν Ὠκεανός] Hoc eſt, τῆς ἀσπίδος περιφέρειαν. *Guietus.*

317. Πὰρ δ' ἰχθύες ἐκλονέοντο] Adiiliebant. *Guietus.*

327. Λυγ-

Ἀγχίμολον δέ σφ' ἦλθε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη, 325
Καί σφεας θαρσύνασ' ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·
Χαίρετε Λυγγῆος γενεὴ τηλεκλειτοῖο.
Νῦν δὴ Ζεὺς κράτος ὔμμι δίδοῖ, μακάρεσσιν ἀνάσσων,
Κύκνον τ' ἐξεναρεῖν, καὶ ἀπὸ κλυτὰ τεύχεα δῦσαι.
Ἄλλο δέ σοι τί ἔπος ἐρέω, μέγα φέρτατε λαῶν, 330
Εὖτ' ἂν δὴ Κύκνον γλυκερῆς αἰῶνος ἀμέρσῃς,
Τὸν μὲν ἔπειτ' αὐτῇ λιπέειν, καὶ τεύχεα τοῖο·
Αὐτὸς δὲ βροτολοιγὸν Ἄρην ἐπιόντα δοκεύσας,

Prope autem illis aduenit Dea caesiis oculis Minerua,
Atque ipsos confirmans verbis volucribus alloquebatur:
Saluete Lyngei progenies longe inclyti,
Nunc itaque Iupiter robur vobis dat, is, qui beatis imperat,
Cygnumque interficere, et inclyta arma eius despoliare.
Sed tibi aliud verbum dicam, multo fortissime hominum,
Postquam iam Cygnum dulci vita spoliaueris,
Illum quidem tum eodem loco relinque, et arma eius:
Ipse autem homines perimentem Martem accedentem obseruans,

326. φωνήεντ' Harl. Ald. Iunt. 1. 2. Steph. marg. 327. Λυγκῆος Harl. Trinc. Iunt. 2. 330. δέ τοι Trinc. Steph. marg. ἐξερέω Trinc. Steph. marg. 331. αἰῶνος Iunt. 2. 333. ἐπὶ νῶτα δοκεύσας Harl. Palat. Ald. Iunt. 1. 2. Steph. marg.

327. Λυγγῆος γενεὴ] Vide Tzetzem. *Guietus.*

Λυγγῆος γενεὴ] Lyngeus pater fuit Abantis, Abas Acrisii, Acrisius Danaës, Danaë mater Persei, Perseus pater Alcaei, Alcaeus Amphitryonis, Amphitryon vero Herculis et Iphicli, cuius filius Iolaus, Tzetzes. *Clericus.*

331. Γλυκερῆς αἰῶνος] Solet alioquin αἰών esse masculini generis. Est, si Graecis credimus, deriuandum ab *αἰεὶ semper*, quia *semper* id esse dicitur quod est δι' αἰῶνα, *per totam vitam.* Posset tamen deriuari nomen, aut certe adverbium a Phoenicia voce חיה *bhajah*, vita, nisi Phoenices etiam חיון *bhajon* dixerint. *Clericus.*

333. Ἐπιόντα δοκεύσας] Ἐνδεχόμενος. *Guietus.*

Ἄρην ἐπιόντα δοκεύσας] Mineruae et Martis inimicitiae a poetis passim praedicantur. Il. E. Ad hunc deum vulnerandum Diomedem incitavit. Eidem Il. Φ. in deorum pugna oppositus erat, eumque prostrauit. Significabant quippe

Ἔνθά κε γυμνωθέντα σάκευς ὑπὸ δαιδαλέοιο
Ὀφθαλμοῖσιν ἴδῃς, ἔνθ' ὠτάμεν ὀξέϊ χαλκῷ·
Ἄψ δ' ἀναχάσσασθαι, ἐπεὶ οὔ νυ τοι αἴσιμόν ἐστιν
Οὔθ' ἵππους ἐλέειν, οὔτε κλυτὰ τεύχεα τοῖο.
Ὣς εἰπῶν' ἐς δίφρον ἐβήσατο δῖα θεάων,
Νίκην ἀθανάτης χερσὶν καὶ κῦδος ἔχουσα
Ἐσσυμένως. τότε δή ῥα διόγνητος Ἰόλαος
Σμερδαλέον θ' ἵπποισιν ἐκέκλετο· τοὶ δ' ὑπ' ὀμοκλῆς
Ῥίμφ' ἔφερον θοὸν ἅρμα, κονίοντες πεδίοιο.

Vbi nudatum clypeo variegato
Oculis videris, ibi vulnera acuto ferro:
Retroque te recipe, quoniam tibi fas non est
Neque equos capere, neque inclyta arma illius.
Sic locuta, in currum adscendit praestantissima Dearum,
Victoriam immortalibus manibus et gloriam tenens
Celeriter. Tunc igitur generosus Iolaus
Horrendum equos increpuit: illi autem a comminatione
Celeriter ferebant celerem currum, puluerem cientes per cam-
[pum

334. κε abest ab Ald. Iunt. 1. 2. γυμνωθέντα Trinc. 335. ὅ τὰ μὲν Trinc. 336. ἀναχάσασθαι Trinc. ἀναχωρήσασθαι Ald. Iunt. 1. 2. 338. εἰπῶσα δίφρον Harl. εἰπῶσα etiam ed. Trinc. ἐπεβήσατο Ald. Iunt. 1. 2. 339. ἀθανάτῃσι Ald. Iunt. 1. 2. 341. ὠμοκλῆς Iunt. 1.

pe poetae repugnantiam inter sapientiam et bellicosum furorem. Sed hic loci mirari possumus, quamobrem Homerus, cum Il. E. Dione enumeraret mala quae dii ab hominibus passi fuerant, et praesertim quas ipse Mars ab Aloïdis poenas sustinuerat, hanc tamen historiam tam praeclaram et appositam praetermiserit, perinde ac illam, quam infra v. 359. memorat Hesiodus. *Rob.*

334. Γυμνωθέντα σάκευς ὑπὸ δαιδαλέοιο] Scribendum videtur ἀπό. hoc est, ἀπογυμνωθέντας σάκεος. *Guietus.*

335. Ἔνθ' ὠτάμεν] *Ibi.* Guietus.

337. Κλυτὰ τεύχεα τοῖο] Cycni. *Guietus.*

340. Διόγνητος] Διογενὴς. *Guietus.*

341. Σμερδαλέον θ' ἵπποισιν] Malim σμερδαλέον ἵπποισιν. τε enim superfluum hic et ineptum. τριτήμερες. vers. seq. Κονίοντες πεδίοιο] Subintellige διά. *Guietus.*

345. Τοῖ

Ἐν γάρ σφιν μένος ἧκε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη,
Αἰγίδ' ἀνασσείσασα· περιστονάχιζε δὲ γαῖα.
Τοὶ δ' ἄμυδις προγένοντ' ἴκελοι πυρὶ ἠὲ θυέλλῃ,
Κύκνος θ' ἱπποδάμος, καὶ Ἄρεος ἀκόρητος αὐτῆς.
Τῶν θ' ἵπποι μὲν ἔπειθ' ὑπεναντίοι ἀλλήλοισιν
Ὀξεῖα χρέμισαν, περὶ δέ σφιν ἄγνυτο ἠχώ.
Τὸν πρότερον προσέειπε βίη Ἡρακληείη·

Κύκνε πέπον, τί νυ νῶϊν ἐπίσχετον ὠκέας ἵππους,
Ἀνδράσιν, οἵ τε πόνου καὶ ὀϊζύος ἴδριες εἰμέν;
Ἀλλὰ παρὲξ ἔχε δίφρον ἐΰξοον, ἠδὲ κελεύθου
Εἶκε παρὲξ ἰέναι. Τρηχῖνα δέ τοι παρελαύνω

Nam iis animum addiderat Dea caeſiis oculis Minerua,
Aegide concuſſa: ingemiſcebat autem circumquaque tellus.
Illi autem pariter procedebant, ſimiles igni, ſiue procellae,
Cygnus equum domitor, et Mars inſatiabilis belli.
Horum equi deinde obuiam ſibi mutuo facti
Acutum hinniuere, circaque eos reſonabat echo.
Atque hunc prior alloquebatur Hercules:
Cygne ignaue, cur nobis immittitis veloces equos,
Viris, qui laborem et aerumnam experti ſumus?
In diuerſum age currum bene politum, atque e via
Cede praetergrediendo. Trachinem enim tendo

344. ἀνασείσασα Ald. Iunt. 1. 2. περιστενάχησε Harl. Palat. Iunt. 1. 2. Steph. marg. περὶ στενάχησε Ald. 345. γενοντ' ἴκελοι Trinc. Iunt. 1. 2. 348. ὀφίσιν Harl. 349. πρότερος Ald. Iunt. 1. 2. 350 ἐπίσχετον Trinc. τοίνυν νῶϊν ἐπίσχες Harl. 353. παρεξιέναι Trinc. Τραχῖνα Harl.

345. Τοὶ δ' ἄμυδις προγένοντ'] Hoc eſt, παρεγένοντο *proceſſerunt*. Homer. οἱ δὲ τάχα προγένοντο. *Guietus*.

347. Τῶν θ' ἵπποι μὲν ἔπειθ'] Delendum videtur τὸ θ. τῶν] Cycni, Martis, Herculis et Iolai. *Guietus*.

348. Ὀξεῖα χρέμισαν] Scribendum videtur: ὀξέα τ' ἐχρέμισαν περί τε σφίσιν ἄγνυτο ἠχώ. placet. ἄγνυτο reſonabat, vt ſupra. *Guietus*.

350. Ἐπίσχετον ὠκέας ἵππους] Ἐπάγετε. *dirigitis, adnectitis*. Guietus.

353. Εἶκε παρὲξ ἰέναι] Cede via, vt eas extra. *Guietus*.

Τρηχῖνα] Vrbem Theſſaliae non procul a ſinu Maliaco, ſub Oeta monte. Itaque Hercules ex regionibus Pelio Theſſaliae monti ſubiectis ad Oetam iter habebat. *Clericus*.

354. Δυνά-

Ἐς Κήϋκα ἄνακτα· ὁ γὰρ δυνάμει τε καὶ αἰδοῖ
Τρηχῖνος προβέβηκε· σὺ δ' εὖ μάλα οἶσθα καὶ αὐτός·
Τᾧ γὰρ ὀπυίεις παῖδα Θεμισονόην κυανῶπιν.
Ὦ πέπον, ἦ μὲν γάρ τοι Ἄρης θανάτοιο τελευτὴν
Ἀρκέσει, εἰ δὴ νῶϊ συνοισόμεθα πτολεμίζειν.
Ἤδη μὲν τέ ἐ φημὶ καὶ ἄλλοτε πειρηθῆναι
Ἔγχεος ἡμετέρου, ὅθ' ὑπὲρ Πύλου ἠμαθόεντος
Ἀντίος ἔστη ἐμοῖο, μάχης ἄμοτον μενεαίνων.
Τρὶς μὲν ἐμῷ ὑπὸ δουρὶ τυπεὶς ἠρείσατο γαίῃ,

Ad Ceycem regem: nam ille potentia pariter et reuerentia
Trachinis imperium tenet: Tu vero satis hoc scis etiam ipse:
Eius enim connubio habes filiam Themistonoën nigros oculos
O ignaue, non enim tibi neque Mars mortis exitium [habentem,
Prohibuerit, si nos inter nos congrediamur ad pugnandum.
Iam ipsum quidem aio ante quoque aliquoties periculum feciſſe
Hastae nostrae, quando pro Pylo arenosa
Aduersus stetit mihi pugnam insatiabiliter optans.
Ter siquidem mea hasta percussus sustinuit se terra,

355. αὖ Ald. Iunt. 1. 2. Steph. marg. 356. ὀπύεις Trinc. 358. νῷ γε Trinc. Steph. marg. 359. τι Trinc. 362. γαίη Ald.

354. Δυνάμει τε καὶ αἰδοῖ] In prioribus Editionibus sic conuersa erant haec verba: *potestate et majestate*. At δύναμις potius copias ac opes, vireſque significat, quam *potestatem*; quae proprie est ἐξουσία, seu ius quidpiam faciendi. Deinde αἰδὼς est *reuerentia* qua nos quispiam percellit, meritis suis ac virtute, aut qua eum prosequimur; non *maiestas*. Cur ergo a propria significatione vocum, quae praesenti negotio quam maxime conuenit, abiremus non videbam. Sed et sic in singulis ferme paginis saepius in hoc Poematio praesertim peccatum erat, quod passim emendaui; sed monendum vbique non duxi, ne ex hoc mustaceo gloriam quaerere mihi viderer. Eadem opera, minutiora multa in Latinitatem delicta sustuli, quatenus quidem licuit per versionem, in qua Graeca totidem verbis Latinis verti solent. *Clericus.*

356. Τᾧ γὰρ ὀπυίεις παῖδα] Hoc est, *inis filiam*. honestum vocabulum. *Guietus.*

362. Ἠρείσατο γαίῃ] Humi nixus est, humo affixus est. ἔδει ἐρείσθη. Homerus. *Guietus.*

Οὐταμένῳ σάκεος· τὸ δὲ τέτρατον, ἤλασα μηρὸν,
Παντὶ μένει σπεύδων, διὰ δὲ μέγα σάκος ἄραξα·
Πρηνὴς δ' ἐν κονίῃσι χαμαὶ πέσεν ἔγχεος ὁρμῇ.
Ἔνθά κε δὴ λωβητὸς ἐν ἀθανάτοισιν ἐτύχθη,
Χερσὶν ὑφ' ἡμετέρῃσι λιπὼν ἔναρα βροτόεντα.
Ὣς ἔφατ'· ἀδ' ἄρα Κύκνος ἐϋμμελίης ἐμενοίνα
Τῷ ἐπιπειθόμενος ἐχέμεν ἐρυσάρματας ἵππους.
Δὴ τότ' ἀπ' εὐπλεκέων δίφρων θόρον αἶψ' ἐπὶ γαῖαν
Παῖς τε Διὸς μεγάλου, καὶ Ἐνυαλίοιο ἄνακτος.
Ἡνίοχοι δ' ἔμπλην ἔλασαν καλλίτριχας ἵππους·

Vulnerato clypeo: quarto autem, tranſadegi femur eius, [raui:
Omnibus viribus incumbens, magnumque illius clypeum perfo-
Pronus autem in pulueribus humi proſtratus cecidit haſtae impetu.
Vbi etiam ignominia affectus inter immortales fuit,
Manibus ſub noſtris relictis ſpoliis cruentis.
Sic dixit: at Cygnus bellicoſus haudquaquam volebat,
Huic obtemperans retinere trahentes currum equos.
At tunc a bene compacto curru deſilierunt celeriter in terram,
Et Iouis filius magni, et Enyalii regis.
Aurigae autem propius egerunt pulcricomos equos,

366. ἐφ' Ald. 368. ἄρα οἱ Ald. Iunt. 1. 2. ϖμελίης Iunt. 1. 2. ἐμμελίης Ald. 372. ἔπλην Trinc. Iunt. 2. Steph. Com. ἔμπλην Palat. Ald.

364. Παντὶ μένει σπεύδων, διὰ δὲ μέγα σάκος ἄρηξα] Eſt verſus ſuppoſititius. *Guietus.*

367. Λιπὼν ἔναρα βροτόεντα] Cur igitur v. 336. negatur Herculi fas fuiſſe arma Martis auferre? Nimirum, fabulae non magis ſibi ſaepe conſtant, quam ſomnia. Ὅπερ, vt vtar verbis *Platonis* ex Lib. II. de Republica, χρὴ καὶ πρῶτον καὶ μάλιστα μέμφεσθαι, ἄλλως τε καὶ ἐάν τις μὴ καλῶς ψεύδηται. *Quod oportet ante omnia et maxime vituperare, cum alias, tum ſi quis non recte mentiatur.* Quo in loco, inuehitur Philoſophus in *Homerum* et *Heſiodum.* Clericus.

369. Ἐρυσάρματας ἵππους] Nominatiuus pluralis ἐρυσάρματες. a genit. ſing. ἐρυσάρματος. ab ἐρυσάρματοι, ἐρυσάρματες, metaplaſmo. vide ἐρυσάρματας in accuſatiuo. *Guietus.*

372. Ἡνίοχοι δ' ἔπλην] Ἔμπλην. *Guietus.*

373. Τῶν

Τῶν δ' ὑποσευομένων κανάχιζε ποσ' εὐρεῖα χθών.
Ὡς δ' ὅτ' ἀφ' ὑψηλῆς κορυφῆς ὄρεος μεγάλοιο
Πέτραι ἀποθρώσκωσιν, ἐπ' ἀλλήλαις δὲ πέσωσι,
Πολλαὶ δὲ δρῦς ὑψίκομοι, πολλαὶ δέ τε πεῦκαι,
Αἴγειροί τε ταναύρριζοι ῥήγνυνται ὑπ' αὐτῶν
Ῥίμφα κυλινδομένων, εἴως πεδίον δ' ἀφίκωνται.
Ὡς οἱ ἐπ' ἀλλήλοισι πέσον μέγα κεκλήγοντες.
Πᾶσα δὲ Μυρμιδόνων τε πόλις, κλυτή τ' Ἰαωλκὸς,
Ἄρνη τ', ἠδ' Ἑλίκη, Ἀνθειά τε ποιήεσσα,
Φωνῇ ὑπ' ἀμφοτέρων μεγάλ' ἴαχον. οἱ δ' ἀλαλητῷ
Θεσπεσίῳ σύνισαν. μέγα δ' ἔκτυπε μητίετα Ζεὺς,

Illis autem irruentibus ſonitu pedum concitata eſt lata terra.
Vt autem ab alto vertice montis magni.
Rupes deſiliunt, aliae ſuper alias cadentes:
Multaeque quercus alticomae, multae item piceae,
Populique radices altas habentes franguntur ab illis
Celeriter delabentibus, donec in campum perueniant:
Ita et illi in ſe mutuo ruebant, cum magno clangore.
Tota autem Myrmidonum ciuitas, celebrisque Iaolcus,
Arneque, et Helice, et Anthea herboſa,
Voce vtriuſque valde reſonabant. Illi autem cum clamore
Mirando congreſſi ſunt. valde autem intonuit prudens Iupiter,

373. πεδ' εὐρεῖα Harl. 374. κορυφῆς Trinc. 375. ἀποθρώσκωσιν Harl. Ald. Iunt. 1. πέσωσιν Trinc. 377. ταναύρριζοι Ald. Iunt. 1. 2. 380. τε abeſt a Trinc. 381. Ἄρνη δ' Trinc. 383. σύνισαν Ald. Iunt. 1. 2.

373. Τῶν δ' ὑποσευομένων] Scribo diuiſim ὑπὸ σευομένων. *Guietus.*

374. Ὡς δ' ὅτ' ἀφ' ὑψηλῆς] Si alibi ieiunus ſit et ſiccus Heſiodus, ſubiecto ſuo potius quam ingenio hanc inopiam adſcribere debemus, quippe qui in hoc poemate ornamentis poeticis abundat, et in hac pugna deſcribenda comparationibus ipſo Homero haud indignis ad rem illuſtrandam vtitur. *Rob.*

380. Μυρμιδόνων τε πόλις] Phthia Achillis, Myrmidonum poſtea ad Troiam ducis, patria. Aliae ſunt vicinae vrbes. At abſurdum eſt fingere voce duorum virorum tot tractus perſonuiſſe. Poetica haec ſunt τερετίσματα, quae non ferimus tantum, ſed et miramur, elegantia et εὐρυθμίᾳ verſuum veluti faſcinati. *Clericus.*

382. Φωνῇ ὑπ' ἀμφοτέρων μέγαλ' ἴαχον] Ordo: ὑπὸ φωνῇ ἀμφοτέρων. *Guietus.*

Καὶδ' ὅ ἄρ' ἀπ' ὐρανόθεν ψιάδας βάλεν αἱματοέσσας,
Σῆμα τιθεὶς πολέμοιο ἑῷ μεγαθαρσέϊ παιδί.
Οἷος δ' ἐν βήσσης ὄρεος χαλεπὸς προϊδέσθαι
Κάπρος χαυλιόδων φρονέει θυμῷ μαχέσασθαι
Ἀνδράσι θηρευτῆς, θήγει δέ τε λευκὸν ὀδόντα
Δοχμωθεὶς, ἀφρὸς δὲ περὶ στόμα μασιχόωντι
Λείβεται, ὅσσε δέ οἱ πυρὶ λαμπετόωντι ἐΐκτην,
Ὀρθὰς δ' ἐν λοφιῇ φρίσσει τρίχας, ἀμφί τε δειρήν·
Τῷ ἴκελος Διὸς υἱος ἀφ' ἱππείης θόρε δίφρου,
Ἧμος δὲ χλοερῷ κυανόπτερος ἠχέτα τέττιξ
Ὄζῳ ἐφεζόμενος θέρος ἀνθρώποισιν ἀείδειν
Ἄρχεται, ᾧ τε πόσις καὶ βρῶσις θῆλυς ἔέρση,

Et a coelo guttas dimisit sanguinolentas,
Signum id ponens bello suo multum confidenti filio.
Qualis autem in vallibus montis saeuus adspectu
Aper, dentes habens exsertos, fertur impetu ad pugnandum
Cum viris venatoribus, acutique candidum dentem
Incuruatus, spuma autem circa os mandenti
Destillat, oculique ei igni splendenti similes sunt,
Erectis autem in dorso horret setis, circaque collum:
Tali similis Iouis filius ab equestri desiliit curru.
Quando autem viridi nigricans alis sonora cicada
Ramo inlidens aestatem hominibus canere
Incipit, cuius et potus et cibus herbas vegetans ros est,

384. Κάδδ' Ald. 385. μέγα θάρσει Ald. Iunt. 1. 2. 386. προϊδέσθαι Harl. 387. χαυλιόδους Trinc. Iunt. 2. φορνέει Trinc. δὲ θυμῷ Ald. Iunt. 1. 2. μαχέσθαι Trinc. 388. θηρευταῖς Trinc. 389. Δοχμοθεὶς Ald. Iunt. 1. στόμασιν χιόωντι Trinc. στόμασι χιόωντι Iunt. 2. μασιγόωντι Heinsius. 392. ἀμφ' Trinc. 395. ἴδρῃ Ald.

384. Ψιάδας βάλεν αἱματοέσσας] Imitatur *Homerum*, sed praue; nam *Homerus* Iliados Π, 459 fingit a Ioue tales guttas demissas in honorem Sarpedonis filii occisi a Patroclo; hic vero *Hesiodus* easdem ab eodem Ioue delapsas, non a Marte Cygni patre, praesagia facit victoriae Herculis. *Clericus.*

389. Μασιχόωντι] Ἀ μαςίζω, μασῶμαι. Hesych. ἐμάσιγον, μασιγόω. *Guietus.*

395. Ὧΐ τε πόσις] Τὸ ᾧ pro ὧν. *Guietus.*

397. Ἴδει

Καί τε πανημέριός τε καὶ ἠῶος χέει αὐδὴν
Ἴδει ἐν αἰνοτάτῳ, ὁπότε χρόα Σείριος ἄζει·
Ἧμος δὴ κέγχροισι περὶ γλῶχες τελέθωσι,
Τάς τε θέρει σπείρωσιν, ὅτ' ὄμφακες αἰόλλονται,
Οἷα Διώνυσος δῶκε ἀνδράσι χάρμα καὶ ἄχθος·
Τὴν ὥρην μάρναντο, πολὺς δ' ὀρυμαγδὸς ὀρώρει.
Ὡς δὲ λέοντε δύω ἀμφὶ κταμένης ἐλάφοιο
Ἀλλήλοις κοτέοντε ἐπὶ σφέας ὁρμήσωσι,
Δεινὴ δέ σφ' ἰαχὴ, ἄραβός θ' ἅμα γίνετ' ὀδόντων·
Οἱ δ' ὥς τ' αἰγυπιοὶ γαμψώνυχες, ἀγκυλοχεῖλαι,
Πέτρῃ ἐφ' ὑψηλῇ μεγάλα κλάζοντε μαχέσθην
Αἰγὸς ὀρεσσινόμου ἢ ἀγροτέρης ἐλάφοιο

Atque per totum diem, et mane fundit vocem
Aestu in grauissimo, quando corpus Sirius exsiccat:
Quando et milio aristae nascuntur,
Quod aestate seminant, cum vuae acerbae colorem mutant,
Qualia Bacchus dedit hominibus in laetitiam et laborem;
Ea tempestate pugnabant, magnus autem tumultus excitabatur.
Vt vero leones duo pro occiso ceruo
Sibi mutuo irati in se ipsos impetum faciunt,
Saeuusque inter ipsos rugitus, strepitusque exoritur dentium;
Atque vt vultures incuruis vnguibus, repandis rostris,
Rupe in excelsa, magno clangore dimicant,
Caprae montiuagae gratia aut ferae ceruae

396. ἀοιδὴν Iunt. 1. 2. 397. ὅτε καὶ Trinc. 398. Τῆμος Harl. Ald. Iunt. 2. Trinc. Steph. Com. Heins. περιγλῶχες Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. τελέθωσι Ald. Iunt. 2. Trinc. Steph. Com. 399. σπείρωσιν Palat. Trinc. αἰόλονται Ald. Iunt. 1. 2. 400. διόννυσος Iunt. 1. 2. διώνυσσος Ald. 401. ἰρυγμαδὸς Ald. Iunt. 1. Trinc. Steph. Com. δρώρει Ald. 402. δύο Ald. Iunt. 1. 2. Steph. ἀμφικταμένης Trinc. 403. ἀλλήλως Ald. Iunt. 1. 2. δρμήσωσιν Trinc. 404. ἀναγίνετ' Trinc. 405. Οἵ δ' ὥς Ald. γαμψόνυχες Trinc. γαμψώνιχες Ald. 406. κράζοντε Harl. κλάζοντες μάχεσθον Trinc.

397. Ἴδει ἐν αἰνοτάτῳ] Ἴδεος, πνίγους. Hesych. an idem cum ἴδος sudor? placet. *Guietus.*

400. Οἷα Διώνυσος] Pro οἷας neutrum pro foeminino. *Guietus.*

401. Τὴν ὥρην] Κατὰ τὴν ὥραν. *Guietus.*

407. Αἰγὸς ὀρεσσινόμου] Subintellige ἕνεκα, ἀμφί, περὶ. *Guietus.*

Πίονος, ἣν τ' ἐδάμασσε βαλὼν αἰζηΐος ἀνὴρ
Ἰῷ ἀπαὶ νευρῆς, αὐτὸς δ' ἀπαλήσατο ἄλλη
Χώρῳ ἄϊδρις ἐών· οἱ δ' ὀτραλέως ἐνόησαν,
Ἐσσυμένως δέ οἱ ἀμφὶ μάχην δριμεῖαν ἔθεντο·
Ὣς οἱ κεκληγόντες ἐπ' ἀλλήλοισιν ὄρουσαν.
Ἔνθ' ἤτοι Κύκνος μὲν ὑπερμενέος Διὸς υἱὸν
Κτεινέμεναι μεμαὼς, σάκει ἔμβαλε χάλκεον ἔγχος,
Οὐδ' ἔρρηξεν χαλκόν· ἔρυτο δὲ δῶρα θεοῖο.
Ἀμφιτρυωνιάδης δὲ βίη Ἡρακληείη
Μεσσηγὺς κόρυθός τε καὶ ἀσπίδος ἔγχεϊ μακρῷ
Αὐχένα γυμνωθέντα θοῶς ὑπένερθε γενείου
Ἤλασ' ἐπικρατέως· ἀπὸ δ' ἄμφω νέρσε τένοντε·
Ἀνδροφόνος μελίη· μέγα γὰρ σθένος ἔμπεσε φωτός.
Ἤριπε δ', ὡς ὅτε τις δρῦς ἤριπεν, ἢ ὅτε πέτρη

Pinguis, quam interfecit iaculando iuuenis vir,
Sagitta e neruo emiſſa, ille autem aberrarit alibi
Loci ignarus: at illi celeriter animaduerterunt,
Acriterque pro ea pugnam acrem inſtituerunt:
Sic et hi duo cum clamore contra ſe mutuo irruerunt.
Ibi ſane Cygnus quidem potentis Iouis filium
Occidere meditans, clypeo aeream haſtam adegit,
Neque tamen perrupit aes: defendebant enim dona Dei.
Contra autem Amphitryoniades Hercules
Inter galeam et clypeum haſta longa
Ceruicem nudatam celeriter infra mentum
Percuſſit vehementer, amboſque abſcidit neruos in collo
Homicida lancea. magnum enim robur inciderat viri.
Cecidit autem veluti cum quercus aliqua, aut cum rupes

408. ἐδάμασε Trinc. αἰξήϊος Ald. Iunt. 1. 2. 409. Ἰῷ Ald. ἀπὸ Ald. Iunt. 1. 2. ἐπαλλήσεται Ald. Iunt. 1. 2. ἐπονίσσεται Harl. 412. κεκλήγωτες Harl. κεκληγότες Ald. Iunt. 1. 2. 413. in Cler. edit. perperam legebatur ὑπερμένος. 414. σάκε' Ald. Iunt. 1. 2. χάλκεον ἔγχος] χάλκεον Trinc. 415. ῥῆξεν Iunt. 2. 418. γένειον Trinc.

409. Ἀπαλήσεται] *Aberrabit.* Guietus.

411. Οἱ ἀμφὶ μάχην] Ordo ἀμφὶ οἱ, hoc eſt, περὶ αὐτῆς. *Guietus.*

416. Βίη Ἡρακληείη] Βίη Ἡρακλείη legunt interpretes in nominatiuo, quibus aſſentior. *Guietus.*

426. Σώ-

Ἠλίβατος, πληγεῖσα Διὸς φολόεντι κεραυνῷ·
Ὣς ἔριπ'· ἀμφὶ δέ οἱ βράχε τεύχεα ποικίλα χαλκῷ·
Τὸν μὲν ἔπειτ' εἴασε Διὸς τηλεκάρδιος υἱὸς
Αὐτὸς δὲ βροτολοιγὸν Ἄρην ἐπιόντα δοκεύσας,
Δεινὸν ὀρῶν ὄσσοισι, λέων ὡς σώματι κύρσας,
Ὅς τε μάλ' ἐνδυκέως ῥινὸν κρατερῇσιν ὀνύχεσσι
Σχίσας, ὅττι τάχιστα μελίφρονα θυμὸν ἀπηύρα·
Ἐμμενέως δ' ἄρα τῷ γε κελαινὸν πίμπλαται ἦτορ,
Γλαυκιόων δ' ὄσσοις δεινὸν, πλευράς τε καὶ ὦμους
Οὐρῇ μαστιγόων, ποσσὶ γλάφει· οὐδέ τις αὐτῷ

Excelsa, icta Iouis fumanti fulmine:
Sic cecidit: circum ipsum autem resonabant arma variegata aere.
Atque hunc quidem ibi reliquit Iouis aerumnosus filius:
Ipse autem occisorem hominum Martem accedentem obseruans,
Saeuum videns oculis vt leo corpus forte nactus,
Qui admodum accurate pelle validis vnguibus
Dissecta, quam celerrime dulcem animam abstulit:
Auide autem huius nigrum expletur cor,
Ac caesiis intuens oculis saeuum, costasque et humeros
Cauda flagellans, pedibus fodit; neque quisquam ipsum

423. τεύκεα Trinc. 425. Ἄρηα προσιόντα Ald. Iunt. 1. 2. προσιοντα Steph. marg. 426. σῶμα τι Ald. Iunt. 1. 2. 427. ὀνύχεσσιν, Trinc. 428. Σχίσας Iunt. 1. 2. μέλισα Harl. 431. μαστιόων Trinc. Steph. μαστιχόων Ald. Iunt. 1. 2. Steph. marg. μαστιγόων Heinf. Com. Mox olim legebatur αὐτὸν; Rob. edidit αὐτῷ.

426. Σώματι κύρσας] Hoc est, ζώῳ. *Guietus.*

Ὡς σώματι κύρσας] Σῶμα pecudem, hic, et quidem vivam, praeter morem, significat. *Clericus.*

426. Σώματι] Viuum corpus aeque ac cadauer appellari σῶμα multis exemplis demonstrabunt Lexicographi; quod tamen facile cognoueris ex loco parallelo Homerico Il. γ, 23.

Ὣς δὲ λέων ἐχάρη μεγάλῳ ἐπὶ σώματι κύρσας,
Εὑρὼν ἢ ἔλαφον κεραὸν, ἢ ἄγριον αἶγα,
Πεινάων· μάλα γάρ τε κατέσθιέι, εἴπερ ἂν αὐτὸν
Σεύωνται ταχέες τε κύνες, θαλεροί τ' ἀίζηοί.

Ad quod Scholiastes: Μεγάλῳ ζώῳ ἐπιτυχὼν· νεκρὰ γάρ φάσι σώματος μὴ ἅπτεσθαι λέοντα. *Rob.*

431. Ποσσὶ γλάφει] Scalpit terram vngulis. *Guietus.*

Ἔτλη ἐς ἄντα ἰδὼν σχεδὸν ἐλθεῖν, οὐδὲ μάχεσθαι.
Τοῖος ἄρ' Ἀμφιτρυωνιάδης ἀκόρητος ἀϋτῆς
Ἀντίος ἔστη Ἄρηος, ἐνὶ φρεσὶ θάρσος ἀέξων
Ἐσσυμένως· ὁ δέ οἱ σχεδὸν ἦλυθεν ἀχνύμενος κῆρ. 435
Ἀμφότεροι δ' ἰάχοντες ἐπ' ἀλλήλοισιν ὄρουσαν.
Ὡς δ' ὅτ' ἀπαὶ μεγάλης πέτρη πρηῶνος ὀρούσας,
Μακρὰ δ' ἐπιθρώσκουσα κυλίνδεται, ἡ δέ τε ἠχὴ
Ἔρχεται ἐμμεμαυῖα, πάγος δὲ οἱ ἀντεβόλησεν
Ὑψηλὸς, τῷ δὴ συνενείκεται, ἔνθα μιν ἴσχει· 440

Suſtinet ex aduerſo adſpiciens prope ire, neque pugnare.
Talis igitur et Amphitryoniades inſatiabilis bello
Contra Martem ſtetit, in praecordiis audaciam augens
Celeriter. Ille autem prope venit moeſto corde.
Vtrique autem cum clamore alterum inuaſerunt.
Vt autem, quando a magno rupes cacumine praecipitans,
Et in longum delata ſaltu voluitur, fragorque
Venit ſubito ingens, collis autem illi obuius fit
Altus, ad quem curſu defertur, vbi illam retinet:

433. Ἀμφιτρυωνιάδης Trinc. 434. Ἄρεος ἔστη Harl. Trinc. θράσος Ald. Iunt. 1. 2. 435. ἀχθόμενος Harl. 437. ἀπὸ Ald. Iunt. 1. ῥοῦσα Trinc. Iunt. 2. Steph. marg. 440. Ὑψιλὸς Trinc.

432. Οὐδέ τις αὐτῷ] Aliae editiones habent αὐτὸν, ſed monente codice Harleiano reſtitui αὐτῷ referendo ad τὸ ἄντα. Hunc verſum imitatos eſſe poſterioris aeui ſcriptores, obſeruarunt iam viri docti ad Callimachum, vbi poeta de Cyclopibus (hymn. in Dian.)

Τῷ σφέας ἐκ ἐτάλασσαν ἀκηδέες Ὠκεανῖναι
Οὔτ' ἄντην ἰδέειν —

Hoc quidem prae metu et terrore; ſed aliam ob cauſam, nempe ob ſplendorem nimium, de Apolline dictum, Apollon. Argonaut. 2, 683.

οὐδέ τις ἔτλη
Ἄντιον αὐγάσασθαι ἐς ὄμματα καλὰ θεοῖο.

Quod bene obſeruauit praeſtantiſſimus Spanhemius. *Rob.*

437. Πρηῶνος ὀρῷσα] Ὀρόσῃ legiſſe videtur Diaconus. Sic autem hi duo verſus legendi videntur:

Ὡς δ' ὅτ' ἀπαὶ μεγάλης πέτρη πρηῶνος ὀρόσῃ.
Μακρὰ ἔπιθρώσκουσα etc.

τὸ δὲ inſititium videtur τὸ ὀρῷσα nullius pretii. *Guietus.*

440. Τῷ δὴ συνενείκεται] Ὅι τινι πάγῳ συγκατέρχεται ἡ πέτρη. *Guietus.*

442. Ἐμ-

Τόσσῃ ὁ μὲν ἰαχῇ βρισάρματος ὄλιος Ἄρης
Κεκληγὼς ἐπόρουσεν· ὁ δ' ἐμμαπέως ὑπέδεκτο.
Αὐτὰρ Ἀθηναίη κούρη Διὸς αἰγιόχοιο
Ἀντίη ἦλθεν Ἄρηος, ἐρεμνὴν αἰγίδ' ἔχουσα,
Δεινὰ δ' ὑπόδρα ἰδοῦσ' ἔπεα πτερόεντα προσηύδα· 445
Ἄρες, ἐπίσχε μένος κρατερὸν καὶ χεῖρας ἀάπτους.
Οὐ γάρ τοι θέμις ἐστὶν ἀπὸ κλυτὰ τεύχεα δῦσαι
Ἡρακλέα κτείναντα Διὸς θρασυκάρδιον υἱόν.
Ἀλλ' ἄγε, παῦε μάχης, μηδ' ἀντίος ἴσασ' ἐμοῖο.
Ὣς ἔφατ'· ἀλλ' οὐ πεῖθ' Ἄρεως μεγαλήτορα θυμόν· 450
Ἀλλὰ μέγα ἰάχων φλογὶ εἴκελα τεύχεα πάλλων,
Καρπαλίμως ἐπόρουσε βίῃ Ἡρακληείῃ,
Κακτάμεναι μεμαώς· καὶ ῥ' ἔμβαλε χάλκεον ἔγχος

Tanto ille fremitu currum grauans pernicioſus Mars
Vociferans irruit; ille autem prompte venientem excepit.
Porro Minerua filia Iouis aegida tenentis
Obuiam venit Marti, tenebroſam habens aegidem,
Saeua autem torue intuens, verbis volucribus allocuta eſt:
Mars, inhibe animos ingentes et manus inuictas.
Neque enim tibi fas eſt inclytis armis ſpoliare
Herculem occiſum Iouis magnanimum filium.
Sed age, deſiſte a pugna, neque aduerſus ſteteris mihi.
Sic ait: ſed non perſuaſit Martis magnanimi animo:
Sed magno fremitu flammae ſimilia arma vibrans,
Celeriter inuaſit Herculem,
Occidere feſtinans: et coniecit aeratam haſtam

442. ἐπώρουσεν Iunt. 1. 2. 444. Ἀντὶ ἡ ἦλθ' Trinc. 445. ἴδοῦσα Iunt. 2. 446. ἐπίσχες Trinc. 447. κλυτὰ Trinc. 448. τρασικάρδιον Trinc. 449. μάχη Ald. Iunt. 450. Ἄρεος Palat. Ἄρεες Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. πείθετ' Ἄρης μεγαλήτορι θυμῷ cod. Harl. 451. μεγ' Ald. Iunt. 1. 2. ἴκελα Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 452. καρπαλίμως Ald. Iunt. 1. 2. βίῃ Ἡρακληείῃ Ald.

442. Ἐμμαπέως] Ἐσπασμένως. Heſych. an a μάπω, μάρπω, μαπέειν, μαπὴς, ἐμμαπὴς, ἐμμαπέως, raptim, rapide, cupide. etc. *Guietus.*

445. Ὑπόδρα ἰδοῦσ'] Τὸ ὑπόδρα pro ὑποδρὰξ ab ὑποδέρκομαι vſurpatum videtur. *Guietus.*

453. Κακτάμεναι] Κατακτάμεναι. *Guietus.*

Σπερχνὸν, ἐξ παιδὸς κοτέων περὶ τεθνειῶτος,
Ἐν σάκεϊ μεγάλῳ. ἀπὸ δὲ γλαυκῶπις Ἀθήνη
Ἔγχεος ὁρμὴν ἔτραπ', ὀρεξαμένη ἀπὸ δίφρου.
Δριμὺ δ' Ἄρην ἄχος εἷλεν· ἐρυσσάμενος δ' ἄορ ὀξὺ,
Ἔσσυτ' ἐφ' Ἡρακλῆϊ κρατερόφρονι. τὸν δ' ἐπιόντα,
Ἀμφιτρυωνιάδης δεινῆς ἀκόρητος ἀϋτῆς,
Μηρὸν γυμνωθέντα σάκευς ὑπὸ δαιδαλέοιο,
Οὖτασ' ἐπιπρατέως· διὰ δὲ μέγα σάκος ἄραξε,

Magno impetu, ob ſuum filium iraſcens mortuum,
In clypeum magnum. At procul caeſia Minerua
Haſtae impetum auertit, protendens ſe a curru.
Acris autem dolor Martem cepit: extractoque gladio acuto,
Irruit contra Herculem magnanimum. at illum accedentem
Amphitryoniades ſaeui inſatiabilis belli,
Femore nudatum clypeo ſub variegato,
Vulnerauit valide: magnumque traiecit clypeum,

454. παιδὸς ἐξ Harl. Ald. Iunt. 1. 2. μοτέων Com. κωτέων Trinc. περὶ Ald. 456. ἀπορεξαμένη Trinc. 457. Ἄρη' Ald. Iunt. 1. 2. ἴσχεν Trinc. Steph. marg. ὀρεξάμενος Trinc. Steph. marg. ἄος Ald. 459. θεινεῖς Iunt. 2. 460. γυμνοθέντα Trinc. 461. ἐπικρατέως Iunt. 2. σακὸς Harl. ἄραξεν Trinc. Steph. Com. ἔραξε Ald. Iunt. 1.

455. Ἀπὸ δὲ γλαυκῶπις Ἀθήνη Ἔγχεος ὁρμὴν ἔτραπ'] Pro ἀπετραπε. τμῆσις. *Guietus.*

Ὀρεξαμένη ἀπὸ δίφρου] Manum porrigens a curru. *Guietus.*

456. Ἔγχεος ὁρμὴν ἔτραπ'] Si Minerua a corpore Herculis telum a Deo miſſum potuit auertere, quidni etiam Mars telum hominis in ſe ipſum declinare potuit? Sed et talia non ſemel finxit *Homerus*, quae profecto Criticis veteribus videri debuerunt non tantum nequaquam vera, ſed ne quidem ἐτύμοισιν ὁμοῖα *veris ſimilia* vt loquitur noſter *Heſiodus*. Clericus.

457. Ἔσσυτ' ἐφ' Ἡρακλῆϊ κρατερόφρονι] An ἐφ' Ἡρακλῆ κρατερόφρονα? Sic Diaconus. placet. *Guietus.*

460. Μηρὸν γυμνωθέντα σάκευς ὑπὸ δαιδαλέοιο] Hic verſus additus et delendus videtur. pro ὑπὸ leg. ἀπὸ. *Guietus.*

461. Οὖτασ' ἐπιπρατέως· διὰ δὲ μέγα σάκος ἄραξεν,
Δέρατι νωμήσας, ἐπὶ δὲ χθονὶ κάββαλε μέσσῃ]
Haec: διὰ δὲ μέγα σάκος ἄραξεν Δέρατι νωμήσας inſititia

Δόρατι νωμήσας, ἐπὶ δὲ χθονὶ κάββαλε μέσσῃ.
Τῷ δὲ Φόβος καὶ Δεῖμος ἐΰτροχον ἅρμα καὶ ἵππους
Ἤλασαν αἶψ' ἐγγύς, καὶ ἀπὸ χθονὸς εὐρυοδείης
Ἐς δίφρον θῆκαν πολυδαίδαλον· αἶψα δ' ἔπειτα
Ἵππους μαστίξην, ἵκοντο δὲ μακρὸν Ὄλυμπον.
Υἱὸς δ' Ἀλκμήνης καὶ κυδάλιμος Ἰόλαος,
Κύκνον σκυλεύσαντες ἀπ' ὤμων τεύχεα καλὰ,
Νίσσοντ'· αἶψα δ' ἔπειτα πόλιν Τρηχῖνος ἵκοντο
Ἵπποις ὠκυπόδεσσιν. ἀτὰρ γλαυκῶπις Ἀθήνη
Ἐξίκετ' Οὔλυμπόν δε μέγαν καὶ δώματα πατρός.
Κύκνον δ' αὖ Κήϋξ θάπτεν, καὶ λαὸς ἀπείρων,

Hasta perrumpens, in terram autem prostrauit mediam.
At illi Pauor et Metus agilem currum et equos
Adegerunt celeriter propius, et a terra lata
In currum posuerunt variegatum: atque inde celeriter
Equos flagellis impulerunt, veneruntque in magnum Olympum.
Filius autem Alcmenae et glorioſus Iolaus,
Cygno despoliato armis ab humeris pulcris detractis,
Reuertebantur: moxque exinde ad vrbem Trachiniam venerunt
Equis velocibus. At caesiis oculis Minerua
Peruenit in Olympum magnum, et domos patris.
Cygnum autem contra Ceyx sepeliuit, et populus innumerabilis,

462. νωμήσας Trinc. νωμήσαν Ald. Iunt. 1. 2. 468. συλήσαντες Ald. Iunt. 1. 2. 469. τρηχῖνον Iunt. 1. 2. τραχῖνον Ald. 470. ὠκυπόδεσσιν Ald. Iunt. 1. 2. 471. Οὔλυμπόν τε Ald.

tia videntur et delenda, scribendumque:
Οὗτας' ἐπικρατέως· ἐπὶ δὲ χθονὶ κάββαλε μέσσῃ. *Guietus.*

463. Φόβος καὶ Δεῖμος] Aurigae Martis, vt vidimus ad 195. Timor et pauor iniecti hostibus eos fugant, faciuntque vt Mars, hoc est, victor eos persequatur. Iidem timentium sibi a victore accelerant fugam, iisque instar aurigarum sunt, vt hoc in loco. Hinc facile προσωποποιΐας ratio intelligitur. *Clericus.*

466. Μακρὸν Ὄλυμπον] In magnum Olympum. *Guietus.*

469. Πόλιν Τρηχῖνος ἵκοντο] Mirum est qui Hercules, occiso genero, ad socerum ausus sit ire, aut certe iuisse a Poeta fingatur. *Clericus.*

474. Ἀθήνη

Οἵ ῥ' ἐγγὺς ναῖον πόλιος κλειτῆ βασιλῆος,
Ἄνθην, Μυρμιδόνων τε πόλιν, κλειτήν τ' Ἰάωλκον,
Ἄρνην τ' ἠδ' Ἑλίκην. πολλὸς δ' ἠγείρετο λαὸς, 475
Τιμῶντες Κήϋκα, φίλου μακάρεσσι θεοῖσι.
Τῆ δὲ τάφον καὶ σῆμ' αἰδὲς ποίησεν Ἀναυρος,
Ὄμβρῳ χειμερίῳ πλήθων. τὼς γάρ μιν Ἀπόλλων
Λητοΐδης ἤνωξ', ὅτι ῥὰ κλειτὰς ἑκατόμβας
Ὅσις ἄγοι Πυθοῖδε, βίῃ σύλασκε δοκεύων. 480

Ἀσπίδος τέλος.

Qui prope vrbem habitabat inclyti regis,
Anthen, Myrmidonumque vrbem, celebremque Iaolcum,
Arnenque et Helicen. multus autem congregabatur populus,
Honorantes Ceycem, carum beatis Diis.
Sed illius sepulcrum et monumentum obscurum reddidit Anau-
Imbre hyemali exundans. ita enim eum Apollo [rus,
Latonae filius iussit, propterea quod (Cygnus) inclytas hecatom-
Quicumque ageret Delphos, eum vi spoliabat insidiatus. [bas

473. Οἵ γ' Iunt. 2. ναίων Ald. Iunt. 1. 2. πόλιας Ald. Iunt. 1. πόλειας κλητῆ Iunt. 2. 480. πηθοῖδε Trinc. σύλλασκε Trinc.

474. Ἄνθην Quam Ἀνθείαν antea vocauit Poeta. Itaque male nonnullae editiones habent Ἄντην. *Clericus.*

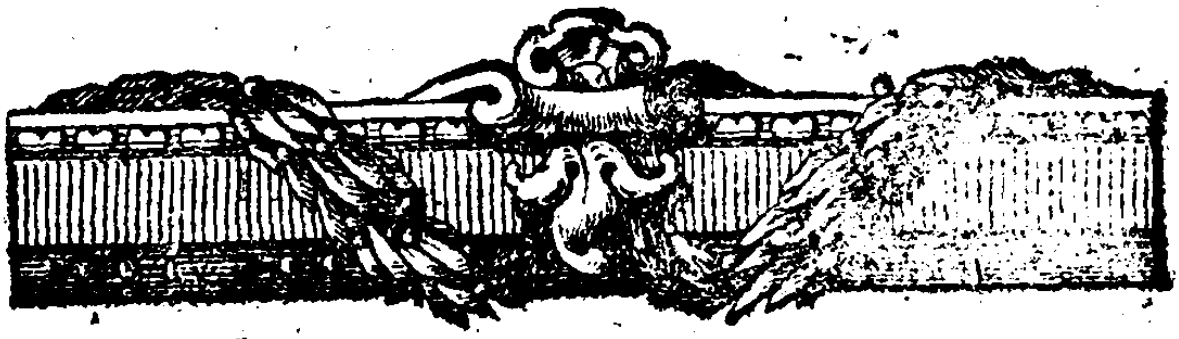
477. Τῆ δὲ τάφον] Κύκνε. *Guietus.*

480. Βίῃ σύλασκε δοκεύων] *Excipiens.* Guietus.

Ὅσις ἄγοι καὶ τὰ ἑξῆς] Vt initio multa desunt: ita nec finem Poematis hic fuisse crediderim. *Clericus.*

ΗΣΙΟΔΟΥ
ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ
ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ

HESIODI
ASCRAEI
OPERA ET DIES

NOTVLAE IN OPERA ET DIES.

Ἔργα καὶ Ἡμέραι] Ad hoc Poema ex Schedis Patris mei *Stephani Clerici*, qui publice id olim interpretatus erat Geneuae, multas depromsi notulas, et sequentem ante omnia obseruationem. Opus hoc esse *ethicum* et *oeconomicum* vidit *Ioan. Tzetzes*, cuius haec sunt verba, in praefatione: ἔγραψε δὲ τὸ παρὸν βιβλίον (ὁ Ἡσίοδος) πρὸς Πέρσην τὸν ἀδελφὸν, παραίνεσιν ΗΘΙΚΗΝ καὶ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΝ περιέχον παντοίαν: *Scripsit* (Hesiodus) *praesentem librum ad Persen fratrem, exhortationem moralem et oeconomicam omnis generis continentem.* Vidit hoc etiam *Iul. Caes. Scaliger* Poet. Lib. I. c. 2. vbi recenset *Hesiodum* inter Poetas, qui moralem Philosophiae partem excoluerunt, eumque oeconomicam potissimum tractasse ait. Non video ergo cur *Dan. Heinsius* rem, quasi omnibus ignoratam, tot verbis tradat, in *Introductione* ad huius operis doctrinam. Ceterum iure ab *Heinsio* reprehensos non nego, qui putarunt hoc opus fuisse quidquid de Re Rustica scripserat *Hesiodus*. Clericus.

ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ
ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ.

Μῶσαι Πιερίηθεν ἀοιδῇσι κλείουσαι,
Δεῦτε δὴ, ἐννέπετε σφέτερον πατέρ' ὑμνείουσαι·

HESIODI ASCRAEI
OPERA ET DIES.

Musae ex Pieria carminibus gloriam conciliare solitae,
Adeste, quaeso, dicite vestro patri hymnum.

SCHOLIA GRAECA.

1. Μῶσαι] ὦ. Πιερίηθεν] ἐκ τῆς Πιερίας. ἀοιδῇσι] ταῖς ὑμετέραις μελῳδίαις. κλείουσαι] δοξάζουσαι τοὺς ἀνθρώπους. 2. δεῦτε] ἔγετε. ἐννέπετε] εἴπατε· λέξατε. σφέτερον] ὑμέτερον. πατέρ'] τὸν Δία. ὑμνείουσαι] ἔχουσαι ἔργον ὑμνεῖν.

VARIETAS LECTIONIS.

Vers. 2. Δι' cod. August. Ald. Steph. Com. Heins. δὴ Palat. et Interpp. vett. ἐννέπεται Cod. Senat.

NOTAE.

1. Decem primos versus huius operis non esse Hesiodi ait Pausanias, eosque deesse in vetustissimo libro plumbeis laminis scripto. *Ios. Scaliger.*

Μῶσαι] Vide *Heinsium* ad v. 11. Quod quidem spectat Eratonis factum, vt in re ioculari ac feruente contentione, potuit ille omittere exordium, quod ad rem nihil faciebat, et a contentione initium canendi desumere. Quae pars etiam τὰ πρῶτα τῶν ἔργων optime vocari potest, quoniam vere hinc praeceptiones suas inchoat *Hesiodus*, post solemnem Iouis et Musarum invocationem. Sed, vt quod res est fatear, me maxime mouet *Aristarchi*, *Pausaniae*, aliorumque auctoritas, facileque adducor, vt credam hoc Prooemium esse alicuius rhapsodi, vetustissimi tamen; nam ex suo exordia et epilogos alienis poematibus adsuere solebant. Docet hoc *Pindarus* Nemeacorum Od. II. cuius hoc initium.

Ὅθεν περ καὶ Ὁμηρίδαι
Ῥαπτῶν ἐπέων τὰ πολλ' ἀοιδοὶ ἄρχοντες
Διὸς ἐκ προοιμίου.

Vnde sane et Homeridae, sutilium

Οὗ τε διὰ βροτοὶ ἄνδρες ὁμῶς ἄφατοί τε φατοί τε,
Ῥητοί τ' ἄῤῥητοί τε Διὸς μεγάλοιο ἕκητι.
Ῥεῖα μὲν γὰρ βριάει, ῥεῖα δὲ βριάοντα χαλέπτει·
Ῥεῖα δ' ἀρίζηλον μινύθει, καὶ ἄδηλον ἀέξει.
Ῥεῖα δέ τ' ἰθύνει σκολιὸν, καὶ ἀγήνορα κάρφει
Ζεὺς ὑψιβρεμέτης, ὃς ὑπέρτατα δώματα ναίει.

Per quem mortales homines pariter obſcurique ſunt et clari,
Nobiles ignobileſque, Iouis magni voluntate.
Facile enim extollit, facile etiam elatum deprimit:
Facile praeclarum minuit, et obſcurum auget:
Facileque corrigit prauum, et ſuperbum attenuat
Iupiter altitonans, qui ſupremas aedes incolit.

3. Οὗ τε διὰ] διὰ οὗ τρόπον. βροτοὶ] οἱ φθαρτοὶ. ἄνδρες] ἄνθρωποι. ὁμῶς] ὁμοίως. ἄφατοί τε φατοί τε] ἀνώνυμοι καὶ ὀνομαστοί εἰσι. 4. ῥητοί τ' ἄῤῥητοί τε] λεγόμενοι καὶ ὁ λεγόμενοι. Διὸς μεγάλοιο ἕκητι] ἕνεκα τοῦ μεγάλου Διὸς γίνονται ταῦτα. 5. ῥεῖα] ῥᾳδίως· εὐκόλως. βριάει] ἰσχυροποιεῖ τὸν ἀδύνατον. ῥέα (sic)] ῥᾳδίως. βριάοντα] τὸν ἰσχυρὸν· δυνατὸν. χαλέπτει] χαλᾷ· ταπεινοῖ. 6. ῥεῖα] ῥᾳδίως. ἀρίζηλον] διάδηλον· περιφανῆ. μινύθει] μικρύνει. ἄδηλον] ἀφανῆ. ἀέξει] αὐξάνει. 7. ῥεῖα] ῥᾳδίως. ἰθύνει] ὀρθοποιεῖ. σκολιὸν] διεστραμμένον τὴν γνώμην. ἀγήνορα) τὸν ὑπερήφανον. ἀλαζόνα. κάρφει] ξηραίνει· ἀφανίζει. 8. Ζεὺς] ὁ. ὑψιβρεμέτης] ὁ ἐχῶν ἐν τῷ ὕψει. ὃς] ὅτις. ὑπέρτατα δώματα] ὑψηλοτάτους οἴκους. ναίει] κατοικεῖ.

5. Ῥέα Steph. Com. Heinſ. ῥεῖα γὰρ Steph. marg. βριάει Iunt. 2. ῥέα δὲ βριάοντα B. 60. 699. 731. R. S. Auguſt. Acad. Ald. Iunt.

lium carminum vt plurimum Poetae, auſpicantur a Prooemio Iouis. Vbi vide Scholiaſtem. *Ex ſchedis Patris.* Clericus.

3. Διὰ h. l. eſt *per*. viri enim docti, qui διὰ, accuſatiuo iunctum, nunquam *per* ſignificare contendunt, humaniter errant. v. Longin. p. 31. et 89. Toll. et inprimis Schol. Ariſtoph. ad Plut. 93. *Krebſius.*

4. Ῥητοί τ' ἄῤῥητοί τε] Quamuis emolliatur repetitio, addito puncto ad finem ſuperioris verſiculi; attamen non tollitur omnino iteratio. Nec ſane opus eſt, cum frequentes ſint antiquiſſimis Poëtis, et praeſertim in *Heſiodo*. Vide v. 71. *Clericus.*

5. Ῥέα μὲν γὰρ βριάει] Sic in Θεογον. v. 44. Θεῶν γένος αἰδοῖον. *F. Guietus.*

Βριάει] Βριάει in hoc verſu primum tranſitiuum, deinde abſolutum eſt. *Scaliger.*

7. Κάρφει] Arefacit. *Guietus.*

Κλῦθι ἰδὼν ἀΐων τε· δίκῃ δ' ἴθυνε θέμιστας

Audi intuens et auſcultans; et iuſte rege iudicia

9. κλῦθι] ἄκουσον. ἰδὼν] ὁρῶν. ἀΐων] αἰσθανόμενος, ἢ νοῶν. δίκῃ] σὺν δίκῃ. ἴθυνε θέμιστας] εὐθείας ποίει δικαιοσύνας.

9. Κλῦθι ἰδὼν ἀΐων τε· δίκῃ δ' ἴθυνε θέμιστας] Duos hoſce verſus quin ad Iouem referant vno ore Grammatici, dubium non eſt. Et maximus Poëta Odyſſeae ſecundo Iovem cum Themide eodem modo coniungit, tamquam ἐπισχετῶντα ταῖς δίκαις.

— — Ζηνὸς ὀλυμπίου ἠδὲ Θέμιστος,
Ἥτ' ἀνδρῶν ἀγορὰς ἠμὲν λύει, ἠδὲ καθίζει.

Ex quo loco Interpretes notarunt, effigiem illius Deae ante inchoationem iudiciorum et dimiſſionem, in Eccleſias ferri ſolere: quo ſigno vel iudicare incipiebant, vel deſinebant. Sed ieiunam hanc obſeruationem et ambitioſam exiſtimo. Vult enim ſimpliciter, vt ego quidem arbitror, Poëta, τὴν Θέμιν ταῖς δίκαις, vna cum Ioue, ἐπισατεῖν, et omnem poteſtatem τὸ λύειν καὶ καθίζειν τὰς ἀγορὰς, penes illos eſſe. Ceterum Heſiodus τὴν τάξιν τὴν βασιλικὴν, id eſt, τὰ δικαστικὰ, τὰ δικαστήρια, τὰς δίκας, iudicia inſpectionemque eorum, hoc libro, non Ioui, ſed eius vicariis Daemonibus tribuit, vtpote ἐν τῇ ἀταξίᾳ τοῦ παρόντος τοῦ Διὸς, vt alibi diſputauimus. Quae omnia cognoſcere eum oportet, qui, cum fructu ſuo et aliorum, Heſiodi hoc Scriptum interpretabitur. Vnde infra, poſtquam eos dixit, Φυλάσσειν τὰς δίκας, concludit ἔχειν αὐτὰς τοῦτο γέρας βασιλήϊον. Quam poſtremam vocem non bene videntur percepiſſe Euſebius et alii. Porro, exiſtimo ego, ſi haec verba ita ſcribantur, vt ex tertio caſu fiat quintus, poſſe hos verſus commode ad Perſen referri, et ita interpungi:

Κλῦθι ἰδὼν ἀΐων τε, δίκῃ
δ' ἴθυνε θέμιστας
Τύνῃ, ἐγὼ δέ κε, Πέρσῃ,
ἐτήτυμα μυθησαίμην.

Eſt enim elegantiſſima quaedam operis totius προέκθεσις, quae hic proponitur. Ita dicebatur antiquiſſimis vſitatum εὐκρινείας καὶ σαφηνείας σχῆμα quoddam, in prooemiis. Cohaeret id autem cum proxime praecedenti, vbi ad attentionem Perſes inuitatur. Illa autem verba, Κλῦθι ἰδὼν ἀΐων τε, nihil amplius deſignant, quam quod infra:

Ὦ Πέρση, σὺ δὲ ταῦτα τεῷ
ἐνικάτθεο θυμῷ.

Sequentia, δίκῃ δ' ἴθυνε θέμιστας, cur ad Perſen referri nequeant non video, cum totum hoc opus eo ſpectet, vt περὶ τῶν δικῶν Perſen moneat. Qui donis labefactando iudices, inique cum fratre egerat, et,

Τύνη· ἐγὼ δέ κε Πέρσῃ ἐτήτυμα μυθησαίμην. 10
Οὐκ ἄρα μοῦνον ἔην ἐρίδων γένος, ἀλλ' ἐπὶ γαῖαν

Tu (quidem): ego vero Perſae vera dicere queam.
Non ſane vnum eſt contentionum genus, ſed in terra

10. τύνη] σὺ. κε] ἂν. ἐτήτυμα] ἀληθῆ. μυθησαίμην] λέξαιμι· εἴποιμι παρακινέσαιμι. 11. μοῦνον] μόνον. ἔην] ὢν. ἐρίδων] φιλονεικιῶν. γένος] εἶδος.

et, vt Grammatici loquuntur, δίκαις κατέτριβε τὸν Ἡσίοδον. Huc ſpectant, cum alia multa, tum integer locus ille a verſu illo, Μηδέ σ' ἔρις κακόχαρτος, ad eum vſque, cuius initium eſt, Ῥηϊδίως γάρ κεν. Praeterea, τὸ ἰθύνειν non denotat τάξιν aut poteſtatem in iudicando; verum cum Poëta paſſim hoc opere τὰς εὐθείας δίκας ταῖς σκολιαῖς opponat, mirum non eſt ſi ex Archaiſmo vetere πλεοναζόντως Grammaticus, qui hoc exordium praefixit, δίκη ἰθύνειν Θέμιδας dixerit, pro δικάζεσθαι δικαίως: quamuis ἰθύνειν plerumque Poëtis ſit non aliud quam περιέπειν. *Dan. Heinſius.*

10. Ἐγὼ δέ κε Πέρσῃ] Eſt hic occultior oppoſitio, inter id quod petit *Heſiodus* a Ioue, et id quod ſe ipſe pollicetur facturum; quaſi diceret: *Tu quidem iure dirigito iudicia*; hoc eſt, fac vt iudices iuris rationem habeant in iudicando: *ego vero Perſae vera dixero*; id eſt, nam ad me quod attinet vera quidem Perſae dicere queam, ſed non poſſum facere vt veritatem praeferat mendacio, aut iuſtitiam iniuſtitiae. Nam vox Graeca ἐτήτυμος et Latina *verus* vtrumque ſignificant, vt notum eſt. *Clericus.*

11. Οὐκ ἄρα μοῦνον] Sic incipit Heſiodi liber ἔργων καὶ ἡμερῶν. anteriora addititia ſunt teſte Plutarcho. *Guietus.*

Οὐκ ἄρα μοῦνον ἔην] Secuti Plutarchum et Pauſaniam ſeorſim haec olim edidimus, magnoque charactere diſtinximus: quorum alter Sympoſ. VIII. Probl. 1. Eratonem cum Heſiodi Ἔργων principium caneret, ab hoc verſu inchoaſſe dicit. Alter Boeotos propemium ad Muſas omiſiſſe, et principium operis τὸ ἐς τὰς ἔριδας ſtatuiſſe. Huius verba ſunt: Βοιωτῶν δὲ οἱ περὶ τὸν Ἑλικῶνα οἰκοῦντες παρειλημμένα δόξῃ λέγουσιν, ὡς ἄλλο Ἡσίοδος ποιήσαι ἀδὴν ἢ τὰ ἔργα, καὶ τούτων δὲ τὸ ἐς τὰς Μούσας ἀφαιροῦσι προοίμιον, ἀρχὴν τῆς ποιήσεως εἶναι τὸ ἐς τὰς ἔριδας λέγοντες. Illius: διὸ πρῶτον μὲν ἐκέλευσεν ᾄσαι τὸν Ἐρατώνακτος πρὸς τὴν λύραν. ᾄσαντος δὲ τὰ πρῶτα τῶν Ἔργων, Οὐκ ἄρα μοῦνον ἔην ἐρίδων γένος,

Εἰσὶ δύω· τὴν μέν κεν ἐπαινήσειε νοήσας,
Ἡ δ' ἐπιμωμητή· διὰ δ' ἄνδιχα θυμὸν ἔχουσιν.

Sunt duo: alteram quidem probauerit prudens,
Altera vituperanda; diuersa autem sentientem animum habent.

12. εἰσὶ] ὑπάρχουσι. δύω] ἴσιδες. τὴν μὲν] τὴν μίαν μὲν. κεν] ἂν. ἐπαινέσσειε (sic)] μέλλει ἐπαινεῖν. νοήσας] ὁ τις. 13. ἡ δ'] ἡ ἑτέρα. ἐπιμωμητὴ] ἐπίψογος· κατηγορητὴ. διαδάνδιχα (sic)] διχῶς· κεχωρισμένως. θυμὸν] ψυχὴν.

12. εἶσι Ald. Iunt. 1. 2. ἐπαινέσσειε B. 60. 699. Senat. Auguſt. Steph. Com. Heinſ. ἐπαινήσσειε Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 13. διαδάνδιχα Auguſt. Iunt. 2.

ἐπήνεσά πως τῷ καιρῷ πρεπόντως ἁρμοσάμενον. Nunc leviter diſtinximus. *Heinſius.*

12. Νοήσας] *Moſchopulus* et *Tzetzes* hic ſubintelligendum volunt articulum τὶς, vt ſeries ſit: ἐπαινέσσειεν ἄν τις νοήσας, *vir intelligens laudauerit*: Neque enim cuiuſuis eſt, ſicut recte *Proclus*, ſecernere contentiones, vt intelligat quid commodi vel incommodi afferre poſſint. Igitur ὁ νοήσας hic eſt ὁ νουνεχής, *prudens*, qua notione non raro vſurpatur verbum νοέω. Quamobrem nulla ratione ab *Heinſio* reprehendendi fuerunt Interpretes, cum praeſertim totam ſuam obſeruationem *H. Stephani* Theſauro acceptam referre debeat, vbi et *Phocylidis* verſus adducitur male a *Stephano* intellectus. Sic habent eius verba:

Οὐ χωρεῖ μεγάλην διδαχὴν ἀδίδακτος ἀκοῦσαι,
Οὐ γὰρ δὴ νοέουσ' οἱ μηδέποτ' ἐσθλὰ μαθόντες.

Indoctus non capit magnam doctrinam, neque enim intelligunt (nempe, eam doctrinam) *qui numquam bona diſciderunt.* Sic, in hoc loco *Heſiodi*, νοήσας eſt *prudens*, ſeu *qui rei naturam intellexerit.* Heſychius νοῆσι interpretatur συνιῆσι, et νόημα σύνεσιν. *Ex Patris Schedis.* Clericus.

Τὴν μέν κεν ἐπαινέσσειε νοήσας] Non perceperunt hoc, vt debebant, Graeci interpretes: multo minus vero qui ſecuti hos ſunt Latini. Οἱ νοοῦντες ſunt οἱ σοφοὶ, et Poëtis, νοήσας, ὁ σοφός. Sic Phocylides eadem elegantia: Οὐδὲν γὰρ νοέουσ' οἱ μηδέποτ' ἐσθλὰ μαθόντες. Vbi οἱ νοέουσιν, eſt οἱ σοφοί εἰσιν. Mens eſt. Duo ſunt contentionum genera, quorum alterum laudarit ſapiens. *Sapiens*, ὁ νοήσας. Vnde νόημα Poëtis toties ἡ σοφία. Hinc illud, ἔ τε φυὴν ἐναλίγκιος ἔτε νόημα. Fallitur ergo Proclus, qui τὶς ſubintelligi notat. Nihil familiarius eſt Poëtis, quam articulum negligere, in eiusmodi:

Ἡ μὲν γὰρ πόλεμόν τε κακὸν καὶ δῆριν ὀφέλλει,
Σχετλίη· ὅτις τήνγε φιλεῖ βροτὸς, ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης
Ἀθανάτων βουλῇσιν ἔριν τιμῶσι βαρεῖαν.
Τὴν δ' ἑτέρην, προτέρην μὲν ἐγείνατο νὺξ ἐρεβεννὴ,
Θῆκε δέ μιν Κρονίδης ὑψίζυγος, αἰθέρι ναίων,

Nam haec bellum exitiosum, et discordiam adauget,
Noxia: nemo hanc amat mortalis, sed necessario
Immortalium consiliis litem colunt molestam.
Alteram vero priorem genuit nox obscura,
Posuit vero eam Saturnius sublimis, in aethere habitans,

14. ἡ μὲν] ἡ κακὴ. δῆριν] μάχην. ὀφέλλει] αὐξάνει. 15. σχετλίη] χαλεπὴ· βαρεῖα. ὅτις] ὁδεὶς. τήνγε] ταύτην. φιλεῖ] ἀγαπᾷ. βροτὸς] θνητὸς ἀνὴρ. 16. ἀθανάτων] θεῶν. βουλῇσιν] ταῖς. ἔριν] φιλονεικίαν. βαρεῖαν] χαλεπήν. 17. τὴν δ' ἑτέρην] τὴν καλὴν. προτέρην] τῷ χρόνῳ· ἐγείνατο] ἐγέννησε. νὺξ] ἡ. ἐρεβεννὴ] ἡ σκοτεινὴ. 18. θῆκε] ἐθηκε· ἐποίησε. μιν] αὐτὴν. Κρονίδης] ὁ Ζεὺς, ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου. ὑψίζυγος] ὁ ἐν τῷ ὕψει ἔχων τὴν καθέδραν. αἰθέρι] ἐν τῷ. ναίων] οἰκῶν.

14. κακὴν Acad. 17. πρότερον Steph. marg. ἐγείνατον Trinc.

modi: quod cum imitantur Latini, interdum obscuritatem parit. Ita Virgilius:

— — *numero Deus impare gaudet.*

Vult enim ὁ θεὸς· quo designatur ille de quo agit: ὁ Ἀΐδης, nimirum. Ita hic νοήσας, est ὁ σοφὸς, sicut in Theogonia νικήσας est, ὁ νικητὴς, dissimulatione eadem. Νικήσας δὲ βίῃ καὶ κάρτεϊ καλὸν ἄεθλον Ῥεῖα φέρει. nihil elegantius. *Heinsius.*

15. Ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης] Nempe, furiis a Diis immissis aut furiata mente acti. Nihil frequentius, apud *Homerum* et *Hesiodum*, quam homines a Diis in scelera impelli. Vide dicta ad Theog. v. 27. et Scut. 80. *Clericus.*

16. Προτέρην μὲν ἐγείνατο νὺξ ἐρεβεννὴ] Hoc est, *statim post homines natos orta est.* Ἡ εὐφρόνη παρὰ τὸ εὐφρονεῖν διδάσκει. *Guietus.*

18. Θῆκε δέ μιν Κρονίδης] Tres Graeci interpretes ne ordinem quidem horum verborum perceperunt, qui illa Γαίης ἐν ἐρίζησιν ad Iouem referunt. Antiqui amicitiam ἐν τῇ ἔριδι constituebant, quam ἀγαθὴν Hesiodus dixit. Haec contentio a veteribus Philosophis Φιλία, appellata fuit: quarum alteram mundo καὶ τῷ παντὶ, alteram hominibus tribuebant. Altera est quam ἁρμονίαν τὲ παντὸς dicebant, quam Hesiodus ἐν γαίης ἐρίζησι constituit: altera quam Philosophus lib. Eth. VIII. magis

Γαίης ἐν ῥίζῃσι καὶ ἀνδράσι, πολλὸν ἄμεινω.
Ἥ τε καὶ ἀπάλαμόν περ ὁμῶς ἐπὶ ἔργον ἐγείρει.
Εἰς ἕτερον γὰρ τίς τε ἰδὼν ἔργοιο χατίζων
Πλήσιον, ὃς σπεύδει μὲν ἀρόμμεναι ἠδὲ φυτεύειν,

Terrae in radicibus et inter homines, longe meliorem.
Haec quamuis inertem tamen ad opus excitat.
Alium enim quispiam intuens opere vacans
Diuitem, et ipse festinat arare atque plantare,

19. γαίης] τῆς. ῥίζῃσι] ταῖς ῥίζαις. πολλὸν] πολὺ. ἄμεινω] κρεῖττω τῆς ἄλλης. 20. ἥτε] ἥτις. ἀπάλαμόν (sic) περ] ἀργὸν ἀκίνητον ὄντα τινὰ. ἐγείρει] παρακινεῖ. 21. τις] ἄνθρωπος. ἰδὼν] θεασάμενος. ἔργοιο] ἐνεργείας. χατίζων] ἐνδεὴς ὢν· σχολάζοντος. 22. ὃς] ἕτος. σπεύδει] σπεύδάζει. ἀρόμμεναι] ἀρῶν. ἠδὲ] καὶ.

19. Γαίης τ' ἐν codd. Robinsoni omnes, August. Senat. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heins. 20. ἀπάλαμον August. Senat. Acad. 21. κατίζων Trinc.

necessariam esse ait, quam est ἡ δικαιοσύνη, Rebus publicis. Notat enim ibi, quosdam existimasse τῇ ὁμονοίᾳ τὴν Φιλίαν constare, quosdam τῇ ἔριδι· Locus elegantissimus est, et qui adscribi meretur, vbi de amicitiæ disputat. Διχμφισβητεῖται δὲ περὶ αὐτῆς ἐκ ὀλίγα· οἱ μὲν γὰρ ὁμοιότητά τινα τιθέασιν αὐτὴν, καὶ τὰς ὁμοίας φίλας· ὅθεν τὸν ὅμοιον φασιν ὡς τὸν ὅμοιον, καὶ κολοιὸν ποτὶ κολοιὸν, καὶ ὅσα τοιαῦτα. οἱ δ' ἐξ ἐναντίας, κεραμεῖς πάντας τὰς τοιαύτας ἀλλήλοις φασὶν εἶναι καὶ περὶ αὐτῶν τέτων ἀνωτέρον ἐπιζητᾶσι καὶ φυσικώτερον. Εὐριπίδης μὲν Φάσκων, Ἐρᾷν μὲν ὄμβρε γαῖαν ξηρανθεῖσαν, ἐρᾷν δὲ σεμνὸν οὐρανὸν πληρέμενον ὄμβρε, πεσεῖν εἰς γαῖαν· καὶ Ἡράκλειτος, τὸ ἀντίξεν συμφέρον, καὶ ἐκ τῶν διαφερόντων καλλίστην ἁρμονίαν, καὶ πάντα κατ' ἔριν γίνεσθαι. ἐξ ἐναντίας δὲ τέτοις, ἄλλοι τε καὶ Ἐμπεδοκλῆς. τὸ γὰρ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ ἐφίεσθαι. Interpretibus autem qui verba illa, Γαίης ἐν ῥίζησιν, ad Iouem referunt, non ad τὴν ἔριν, nescio quid in mentem venerit. Sed de his ad ipsos. *Heinsius.*

19. Γαίης τ' ἐν ῥίζησιν] Alii γαίης ἐν ῥίζῃσι, quod placet. *Guietus.*

Καὶ ἀνδράσι πολλὸν ἀμείνω] Sic interpretes: *et inter homines longe meliorem alteram.* Scaliger.

21. Χατίζων] Cui abs re otium est. *Guietus.*

22. Ἀρόμμεναι ἠδὲ φυτεύειν] In ἀρόμμεναι sunt duo μ, vt producatur ρο, nam aliter esset breue propter ο; sed

Οἶκόν τ' εὖ θέσθαι· ζηλοῖ δέ τε γείτονα γείτων,
Εἰς ἄφενον σπεύδοντ'· ἀγαθὴ δ' ἔρις ἥδε βροτοῖσι.
Καὶ κεραμεὺς κεραμεῖ κοτέει, καὶ τέκτονι τέκτων,
Καὶ πτωχὸς πτωχῷ φθονέει, καὶ ἀοιδὸς ἀοιδῷ.
Ὦ Πέρση, σὺ δὲ ταῦτα τεῷ ἐνικάτθεο θυμῷ·
Μηδέ σ' ἔρις κακόχαρτος ἀπ' ἔργου θυμὸν ἐρύκοι

Domumque recte gubernare: aemulatur enim vicinum vicinus,
Ad diuitias contendentem: bona ergo haec contentio hominibus.
Et figulus figulo succenſet, et fabro faber,
Et mendicus mendico inuidet, et poëta poëtae.
O Perſa, tu vero haec tuo repone in animo:
Neque malis gaudens contentio animum tuum ab opere abducat,

23. εὖ] καλῶς. θέσθαι] ποιῆσαι. ζηλοῖ] μιμεῖται. γείτων] δ. 24. ἄφενον] πλοῦτον. σπεύδοντ'] σπουδάζοντα. ἀγαθὴ] ἀντὶ τοῦ ἀγαθῶν αἰτία. ἔρις] φιλονεικία. ἥδε] αὕτη. βροτοῖσι] φθαρτοῖς ἀνθρώποις. 25. κοτέει] ἀγανακτεῖ· φθονεῖ. τέκτονι] ξυλουργῷ. τέκτων] ὁ ξυλουργός. 26. πτωχὸς] πένης. ἀοιδὸς] ποιητὴς· ψάλτης. ἀοιδῷ] ποιητῇ. 27. τεῷ] τῷ σῷ· ἐνικάτθεο) ἐγκατάθου. θυμῷ] ψυχῇ· νοΐ. 28. ἔρις] φιλονεικία. κακόχαρτος] ἡ ἐπὶ τοῖς κακοῖς χαίρουσα. θυμὸν] νοῦν. ἐρύκοι] κωλυέτω· ἐμποδιζέτω.

24. βροτοῖσιν Acad. 27. ἐνι κάτθεο Iunt. 2. 28. μὴ δέ Auguſt. Ald.

ſed ſi eſſet ω, non opus eſſet duobus μ. *Scaliger.*

23. Οἶκον τ' εὖ θέσθαι] Τὸ ζηλοῖ hic ſubauditur poſt τὸ εὖ θέσθαι. εἰς γὰρ πλέσιόν τινα πένης τις ἰδὼν ζηλοῖ. ζηλοῖ δὲ etc. *Gibertus.*

24. Εἰς ἄφενον σπεύδοντα] Ὁ ἄφενος eſt commune, ſed τὸ ἄφενος eſt Atticiſmus. *Scaliger.*

25. Κοτέει] Haec praua inuidia eſt, non laudabilis aemulatio. Itaque ad priorem melius referretur. Sed ordo a Poëtis, vt a Geometris, non eſt exigendus. *Clericus.*

Vir quidam Doctus in Obſeru. Miſc. T. I. V. II. p. 315. pro κεραμεὺς κεραμεῖ legi vult, κεραμεῖ κεραμεὺς κοτέει. contra omnes codd. eam tantum ob cauſam, quia ſic verſum hunc laudat Ariſtoteles. Sed ea cauſa eſt nulla, cum conſtet, veteres aliorum ῥήσεις ſaepe adduxiſſe ita, vt non tam verborum, ordinisque ipſorum, quam ſenſus rationem haberent. *Krebſius.*

27. Ὦ Πέρση, σὺ δὲ] Veteres poſt vocatiuum ponebant σὺ δὲ. *Scaliger.*

Νείκε' ὀπιπτεύοντ', ἀγορῆς ἐπακτῆρα ἐόντα.
Ὥρη γάρ τ' ὀλίγη πέλεται νεικέων τ' ἀγορέων τε, 30
Ὧι τινι μὴ βίος ἔνδον ἐπηετανὸς κατάκειται
Ὡραῖος, τὸν γαῖα φέρει, Δημήτερος ἀκτήν,

Lites ſpectantem', concionum auditorem factum.
Cura enim parua eſſe debet litiumque et fori,
Cui non eſt victus domi in annum repoſitus,
Aeſtate collectus, quem terra fert, Cereris munus,

29. νείκε' ὀπιπτεύοντ'] πρὸς μόνας φιλονεικίας θεωρῶντα. ἀγορῆς] δικαστηρίου φόρου. ἐπακτῆρα] ἀκροατήν. ἐόντα] ὑπάρχοντα. 30. ὥρη] φροντὶς. πέλεται] ὑπάρχει. νεικέων] φιλονεικιῶν. ἀγορέων] φλυαριῶν. 31. ὅτινι] ἐκείνῳ. βίος] ζωὴ' τροφὴ. ἔνδον] τῆς οἰκίας. ἐπηετανὸς] διαχρόνιος. κατάκειται] κεῖται. 32. ὡραῖος] ἐκ τῶν τεσσάρων ὡρῶν συναγόμενος. τὸν] ὃν. γαῖα] ἡ γῆ. φέρει] νομίζει. Δημήτερος] γῆς. ἀκτὴν] ἐξαίρετον δῶρημα.

29. Νείκε' ὀπιπτεύοντα] Interpretes non ſatis expreſſerunt vim participii ὀπιπτεύοντα, nam ὀπιπτεύειν νείκεα non eſt ſimpliciter *lites ſpectare*, ſed curioſe et anxie conſiderare; vt ii faciunt qui, rebus relictis, ſolas lites attendunt. Sic Iliad. Δ. Τί πτώσσεις, τί δ' ὀπιπτεύεις πολέμοιο γεφύρας; *Quid trepidas, quid anxie aciei intervalla circumſpicis?* Rurſus Iliad. Η. Λάθρῃ ὀπιπτεύσας, *clam attente conſiderans*. Ad quae verba *Euſtathius* docet ὀπιπτεύειν eſſe ἐποπτεύειν καὶ ἐπιτηρεῖν, *introſpicere, et obſeruare*. Denique Odyſſ. Τ. ὀπιπτεύσεις γυναῖκας, interpretatur περιέργως βλέπειν, *curioſe intueri*. Vult autem factum eſſe ab ὄπτω, ex quo ὀπτεύω et per reduplicationem ὀπιπτεύω, vnde παρθενοπίπης, curioſus *virginum obſeruator*. Ex ſchedis paternis. *Clericus*.

30. Ὥρη γάρ τ' ὀλίγη] Quamuis, contra Graecorum Interpretum et plerarumque Editionum auctoritatem, nihil temere mutauerim; tamen, ſi quid mutandum, lubens Aldinam editionem ſequerer, quae ὥρη, cum ſpiritu aſpero, habet; quam etiam *Heinſius*, in minoris formae editione, vna cum vulgata Latina verſione, ſequutus eſt. Senſus eſſet longe praeſtantior; nempe, ei cui victus in annum domi non fuerit repoſitus, breve tempus eſſe, quod litibus impendat. Sic loquitur *Homerus*, Odyſſ. Α. Ὥρη μὲν πολέων μύθων, ὥρη δὲ καὶ ὕπνου, *tempus quidem eſt multorum ſermonum, tempus vero et ſomni*. Odyſſ. Ξ. Νῦν δ' ὥρη δόρποιο, *nunc tempus eſt coenae*. Ex Schedis paternis. *Clericus*.

32. Δημήτερος ἀκτὴν] Id eſt, ἄλφιτον παρὰ τὸ ἄγνυσθαι ἅγαν ἀλήθεσθαι. Grammatici

Τῷ κεκορεσσάμενος νείκεα καὶ δῆριν ὀφέλλοις
Κτήμασ' ἐπ' ἀλλοτρίοις, σοὶ δ' ἀνέτι δεύτερον ἔσται
Ὧδ' ἔριδι στῆσαι· ἀλλ' αὖθι διακρινώμεθα νείκος 35

Quo ſatiatus lites ac rixam moueas
De facultatibus alienis. Tibi vero non amplius licebit
Sic facere: ſed in poſterum dirimamus controuerſiam

33. τῷ] τότε. κε (ſic)] ἐν. κορεσσάμενος (ſic)] ἐμπλησθεὶς· χορτάσας (ſic). δῆριν] μάχην. ὀφέλλοις] ὄφελε· αὔξανε. 34. κτήμασ'] πράγμασι. ἀλλοτρίοις] ξένοις. 35. ὧδ'] ὅτως. ἔρδειν] ποιεῖν. αὖθι] αὐτόθι. διακρινώμεθα] διαχειρίσωμεν. νεῖκος] τὴν φιλονεικίαν.

33. τῷ κε κορεσσάμενος Auguſt. Iunt. 2. Com.

matici καρπὸν ſeu δῶρον exponunt. Tzetzes ὁ ἀκτὴς male. *Guierus.*

33. Νείκεα καὶ δῆριν ὀφέλλοις] Οὐχ ὅτι πλέσιός τις ὢν ὀφείλει εἶναι φιλόδικος, ἀλλ' ἐκ περιουσίας ἐνδείκνυται πρὸς τὸν Πέρσην, ὅτι μόλις πλέσιος ὢν σχολὴν ἄγειν ὤφειλες εἰς τὸ περὶ δίκας διατρίβειν καὶ ἀγοράς· νῦν δὲ ἄπορος ὢν πρὸς τοῖς ἔργοις ἂν μᾶλλον διάγοις ἀφ' ὧν δύνασαι πορίσασθαι σαυτῷ βίον. *Proclus. Non quod dives litigioſus eſſe debeat; ſed a fortiori demonſtrat Perſae, quod, ſi dives cum fueris, vix debueris litibus et foro vacare, nunc certe, cum pauper ſis, multo magis te in illis operibus occupari decet, vnde tibi ipſi victum poſſis comparare.* Rob.

34. Σοὶ δ' ἀνέτι δεύτερον ἔσται Ὧδ' ἔρδειν] Non bene venuſtatem hujus formulae, quae hic latet, aſſequuntur magiſtri. Tres enim Graeci interpretes, illud δεύτερον per τὸ πάλιν, vel τὸ ἐκ δευτέρα exponunt, quaſi hoc dicat Poëta, Primo hoc feciſti, non facies ſecundo: ſemel feciſti, non facies iterum. Verum aliud voluit. De quo obiter. Antiqui cum ſtricte aliquem cogerent, vnam conditionem proponebant, cui aſtringebant eum: cum minus cogerent, ſed plus permitterent, ſecundam ſtatuebant, vſitata formula, τᾶτο δεύτερον ἔσται: id eſt, ſi primum non placet, licebit et ſecundum. Δεύτερόν ἐστι, nihil aliud eſt quam ἐξεσιν, et potentiam denotat, ſeu licentiam potius. Errarunt igitur, primo cum τὸ ἐστὶ per ſe, hic, ἀντὶ τᾶ ἔξεστι poni exiſtimarunt: ſecundo τὸ δεύτερον, pro πάλιν acceperunt. Mira venuſtate dictum eſt, σοὶ ἀνέτι δεύτερον ἔσται Ὧδ' ἔρδειν, pro, σοὶ ἀκ ἔξεστι τᾶτο ἔτι καὶ πάλιν ποιεῖν τὸ δεύτερον. ordinem non denotat, ſed licentiam. *Heinſius.*

35. Ὧδ' ἔρδειν] Id eſt, βίᾳ κορέσασθαι, parare diuitias. Ibidem αὖθι, id eſt, πάλιν, rurſus.

Ἰθείῃσι δίκῃσι, αἵτ' ἐκ Διός εἰσιν ἄρισται.
Ἤδη μὲν γὰρ κλῆρον ἐδασσάμεθ'· ἄλλά τε πολλὰ
Ἁρπάζων ἐφόρεις, μέγα κυδαίνων βασιλῆας
Δωροφάγους, οἱ τήν δε δίκην ἐθέλουσι δικάσσαι·

Rectis iudiciis, quae ex Ioue sunt optima.
Olim quidem hereditatem diuisimus: alia autem multa
Rapiebas, valde demulcens reges
Donorum appetentes, qui hanc litem volunt iudicasse;

36. ἰθείῃσι] δικαίαις. δίκαις] δικαιοσύναις. 37. ἤδη] πάλαι. κλῆρον] κληρονομίαν. ἐδασσάμεθ'] ἐμερίσαμεν. 38. ἐφόρεις] ἔφερες. μέγα] πολὺ. κυδαίνων] δώροις δοξάζων. βασιλῆας] κριτάς. 39. δωροφάγους] τοὺς ἐκ τῶν δώρων ζῶντας. δίκην] κρίσιν. δικάσαι (sic)] κρῖναι.

37. ἐδασσάμεθα Ald. Iunt. I. 2. Trinc. 38. ἐφόρεις Trinc. 39. δικάσσαι B. 699. 731. Ald. δικάσαι Augusti. Acad. Senat.

sus. Refertur ad τὸ ἤδη μὲν γὰρ κλῆρον ἐδασσάμεθα. *Guietus.*

37. Κλῆρον ἐδασσάμεθ'] Patrimonium diuidere, aliter herciscere. vide Festum, et quae ad illum notaui. *Scaliger.*

Ἄλλά τε πολλὰ] Lege: ἀλλὰ τὰ πολλὰ. *Guietus.*

Ἄλλά τε πολλὰ] Omnes Codices habent ἄλλά τε πολλὰ, *alia autem multa*; sed melior est lectio, quam Guietus proposuit, ἀλλὰ τὰ πολλὰ, *sed plurima. Hereditatem*, inquit Hesiodus *diuisimus*, aequaliter scil. *Tu vero ambitu et donis τὰ πολλὰ, maiorem partem rapuisti.* Πολλοὶ sine articulo, *multi*, οἱ πολλοὶ, comparatiuo pene sensu, *maior pars, plurimi.* Rob.

39. Δωροφάγους] Quod, cum, re familiari neglecta, audiendis ac dirimendis litibus operam darent, publice exigerent aliquod donum mercedis loco, et priuatim a litigantibus munera acciperent. Adi quae de Deioce habet *Herodotus* Lib. I. Erant autem aliquando vno in populo plures huiusmodi Reges, vt liquet ex *Homero* Odyss. Θ. vss. 40, et 41. vbi plures Phaeacum Reges memorantur. Erant, nimirum, Iudices, ac Senatores potius quam reges. Vide notata ad Theogoniam v. 85. *Clericus.*

Δωροφάγους] Ita pene Proclus. Βασιλῆας δὲ νῦν τὰς δικαστὰς καὶ τὰς ἄρχοντας λέγει· ἔτω γὰρ αὐτὰς ἐκάλουν οἱ παλαιοὶ, ὡς Ὅμηρος. Ἀλλ' ἤτοι βασιλῆες Ἀχαιῶν εἰσὶ καὶ ἄλλοι. *Qui nunc sunt iudices et praefecti, eos vocat reges; ita enim eos nominarunt veteres, vt Homerus. Sed quidem et alii sunt Achiuorum* reges. Sed quod simul notat

Vir

Νήπιοι· οὐδ' ἴσασιν ὅσῳ πλέον ἥμισυ παντὸς, 40

Stulti: neque ſciunt quanto plus dimidium ſit toto,

40. νήπιοι] μωροὶ, ἀνοήτοι ὄντες. ἴσασιν] γινώσκουσιν. ὅσῳ] μέτρῳ. ἥμισυ] τὸ δικαίου. παντὸς] τὸ ἀδίκου.

40. οὐδ Auguſt. Acad.

Vir Cl. eiuſmodi iudices δωροφάγους vocari, „quod cum re familiari neglecta, audiendis ac dirimendis litibus operam darent, publice exigerent aliquod donum mercedis loco," id nondum compertum habeo, nec cuius hiſtoriae teſtimonio inſtitutur, ſcio. Contrarium certe inferri poteſt ab his, quae de Deioce habet Herodotus lib I. Πλεῦνος δὲ ἀεὶ γινομένε τῦ ἐπιφοιτέοντος, οἷα πυνθανομένων τὰς δίκας ἀποβαίνειν κατὰ τὸ ἐὸν, γνοὺς ὁ Δηϊόκης, εἰς ἑωὐτὸν πᾶν ἀνακείμενον, ἅτε καθίζειν ἔτι ἤθελε ἐνθάπερ πρότερον προκαθίζων ἐδίκαζε, ἅτ' ἔφη δικᾶν ἔτι· ἀ γὰρ οἱ λυσιτελέειν τῶν ἑωὐτῦ ἐξημελημότα, τοῖσι πέλας δι' ἡμέρας δικάζειν. *Quum vero numerus accurrentium ſemper creſceret, vtpote qui intelligerent ſententias ex vero terminari, Deioces animaduertens vniuerſa in ſe vnum incumbere, neque amplius illic conſidere vbi prius praeſidens iudicabat, volebat, neque omnino ſe iudicaturum amplius dixit; ſi quidem non e re ſua eſſe, ſi totum diem, rebus ſuis neglectis, dirimendis aliorum litibus impenderet.* Si vero dona accepiſſet Deioces mercedis loco, vana eſſet de neglectis rebus priuatis querela; et ſi in illis temporibus mos eſſet, vt dona iudicibus publice darentur, haud ſane paſſus eſſet Medorum populus tam iuſtum laudatumque virum mercede ſolita carere. Omnino igitur δωρόφαγοι vocantur iudices, non quod munera publice acciperent, ſed quod donis priuatim acceptis corrupti iuſtitiam peruerterent. *Rob.*

40. Ὅσῳ πλέον ἥμισυ παντὸς] *Plato* Lib. V. de Republ. hoc praeceptum ingerit auidioribus Magiſtratibus, vt eos coërceat. Sic et III. de Legibus, agens de Regibus Argivorum et Meſſeniorum, qui rapacitate ſe et vniuerſam Graeciam in exitium praecipites dederant: Ἆρ' οὐκ ἀγνοήσαντες τὸν Ἡσίοδον ὀρθότατα λέγοντα, ὡς τὸ ἥμισυ τῦ παντὸς πολλάκις ἐςὶ πλέον: ὁπόταν ἢ τὸ μὲν ὅλον λαμβάνειν ζημιῶδες, τὸ δὲ ἥμισυ μέτριον, τότε τὸ μέτριον τῦ ἀμέτρε πλέον ἡγήσατο, ἄμεινον ὂν χείρονος: *Numquid illud ideo accidit, quod ignorarent Heſiodum rectiſſime dicere*, dimidium toto *ſaepe* praeſtare? *Quandoquidem damnoſum eſt rem totam accipere, dimidium tantum*

Οὐδ' ὅσον ἐν μαλάχῃ τε καὶ ἀσφοδέλῳ μέγ' ὄνειαρ.

Neque quam magnum in malua et aſphodelo bonum.

41. οὐδ'] γνώσεσθαι. ὄνειαρ] ὠφέλεια.

41. μετ' ὄνειαρ lunt. 2.

tantum accipere moderatum eſt. Moderatum vero immodico et immoderato, tanquam potius peiori, antecellit. Ex Schedis paternis. *Clericus.*

Ὅσῳ πλέον ἥμισυ παντὸς] Hoc eſt, neſciunt ſatius eſſe iis exiguo lucro, et tenui victu eſſe contentos, adeoque leuiora munera exigere a ciuibus; quam, dum nimium lucrum concupiſcunt, lautiuſque aequo viuunt, bonis omnibus ſpoliare ciues; primum quia pauca exigentes, et modeſte viuentes amorem ciuium ſibi conciliant, cum odio ſint ſecus agentes; deinde quia ex non exhauſtis ciuibus, nimia et ſubita rapacitate, lapſu temporis alia dona accipere poſſunt, quae a penitus ſpoliatis non amplius dantur. Exemplum eius rei nobis ſuppeditat *Cicero* Verrina III. c. 50. *Vt ſi quis villicus*, inquit, *ex ſuo fundo, qui H. S. dena meritaſſet, exciſis arboribus aduenditis, demtis regulis, inſtrumento, pecore abalienato, domino xx millia nummum pro x miſerit — primo dominus, ignarus incommodi ſui, gaudeat, villicoque delectetur, quod tanto ſibi plus mercedis ex fundo refectum ſit; deinde cum audierit eas res, quibus fundi fructus et cultura continetur, amotas et venditas, ſummo ſupplicio villicum afficiat, et ſecum male actum putet: item Populus Romanus, cum audit plutis decumas vendidiſſe C. Verrem, quam innocentiſſimum hominem cui ille ſucceſſit, C. Sacerdotem; putat ſe bonum in arboribus, fructibuſque ſuis, huic fuiſſe cuſtodem ac villicum; cum ſenſerit iſtum omne inſtrumentum aratorum, omnia ſubſidia vectigalium vendidiſſe, omnem ſpem poſteritatis auaritia ſua ſuſtuliſſe, arationes et agros vectigales vaſtaſſe, atque exinaniſſe — intelliget ſecum actum eſſe peſſime, iſtum autem ſummo ſupplicio dignum eſſe exiſtimabit.* Nemo non videt hic locum eſſe *Heſiodi* praecepto *dimidium plus toto.* Clericus.

41. Οὐδ' ὅσον ἐν μαλάχῃ τε καὶ ἀσφοδέλῳ] Duos ἐξ ἁπάντων ζῶντας conſtituit Homerus: τοὺς θεοὺς, καὶ τοὺς τεθνηκότας. Cur ἀσφοδελὸν λειμῶνα mortuis tribuat, multum olim diſputarunt veteres, quamquam fruſtra. Nam quod apud Euſtathium legitur hoc fieri, διὰ τὸ πρὸς τὴν σποδὸν ὁμοιόφωνον, et *aſphodelon*, dictam, quaſi σπόδελον, διὰ τὴν τῶν καιομένων νεκρῶν σποδὸν, quid eſt, niſi miſerum Gramma-

tico-

maticorum πεπαιόντων delirium? Recte Ἀσφοδελὸν λειμῶνα illis tribuit, quod extra neceſſitatem vitae huius ſint, nec cura rei familiaris illis impendeat, ſed victu ſimpliciſſimo viuant: qualis ἡ μαλάχη ἢ ἀσφόδελος eſt, quibus ante τὸ ἐπιθυμητικὸν homines viuebant, et ſanctiſſimi quique Philoſophorum poſtea, qui illam in viuendo εὐτέλειαν, quam poëtae βίον ῥᾴϊστον vocant, ſequebantur. Quo Horatius his verbis reſpexit:

Premant Calena falce quibus dedit
Fortuna meſſem: diues et aureis
Mercator exſiccet culullis
Vina Syra reparata merce
Diis caruus ipſis: quippe ter et quater
Anno reuiſens aequor Atlanticum
Impune: me paſcunt oliuae,
Me cichorea, leueſque maluae.

Hinc mortuis hominibus in tumulo maluam, aſphodelumque ferebant, ne deeſſet illis cibus. Et hoc voluit ſibi Porphyrius in quodam Epigrammate, vbi tumulum his verbis introducit: Νώτῳ μὲν μαλάχην τε καὶ ἀσφόδελον πολύριζον, Κόλπῳ δὲ τὸν δεῖνα ἔχω; id eſt: *Foris quidem maluam aſphodelumque habeo: Intus vero mortuum claudo.* Nam non integros verſus citat Euſtathius, neque ad verbum, quod indicat vox δεῖνα, qua vtimur, vt legum conſulti, voce Titii. Hinc Homerus quoties campum eum deſcribit, quem *Aſphodelum* vocat, his plerumque verbis vtitur: Τῇ περ ῥηϊστη βιοτὴ πέλει ἀνθρώποισι, id eſt, *Vbi facillima viuendi ratio eſt hominibus.* Opponunt autem poëtae τὸ ῥηϊστα ζῆν vitae regum et iniuſtorum principum plerumque, καὶ τῇ πολυτελείᾳ ἀδίκῳ. Nam τὸ ῥεῖα ζώειν et διάγειν, pro ſimpliciſſima voluptate ponunt, quae vt longiſſime ab ἐπιθυμητικῷ ſaeculo abeſt: ita maxime ad ἡγεμονικὸν, et priſcam illam vitam accedit. Sic Theocritus de Cyclope ſuo: Οὕτω γᾶν ῥᾴϊστα διᾶγ' ὁ Κύκλωψ ὁ παρ' ἡμῖν Ὠρχαῖος Πολύφαμος. Heſiodus negat iniuſtos iudices illos, quid ſit τὸ ῥηϊστα ζῆν ſcire; et per conſequens μαλάχην et ἀσφόδελον ignorare: ex quo tempore Dii vivendi genus, quod ſub ἡγεμονικῷ fuit, ſub ἐπιθυμητικῷ abſcondere coeperunt. Atque haec cauſa eſt, cur Lucanus vitae hanc ſimplicitatem *Deorum munera* vocet, *nondum intellecta*: eodem plane modo cum Heſiodo noſtro lib. v.

— o vitae tuta facultas
Pauperis, auguſtique Lares, et munera nondum
Intellecta Deum! quibus hoc contingere templis
Aut potuit muris, nullo trepidare tumultu
Caeſarea pulſante manu? —

Nec aliter intelligendus ille Claudiani locus, qui viuendi facultatem vulgo eſſe negat. I. in Ruffinum:

Haec

Haec mihi paupertas auguſtior, haec mihi tecta
Culminibus maiora tuis, tibi quaerit inanes
Luxuries nocitura cibos: mihi donat inemptas
Terra dapes, rapiunt Tyrios tibi vellera ſuccos,
Et picturatae ſatiantur murice veſtes,
Heic radiant flores, et prati viua voluptas
Ingenio variata ſuo. fulgentibus illic
Surgunt ſtrata toris: heic mollis panditur herba,
Sollicitum curis non abruptura ſoporem.
Turba ſalutantum latas tibi perſtrepit aedes:
Heic auium cantus, labentis murmura riui.
Viuitur exiguo melius: natura beatis
Omnibus eſſe dedit, ſi quis cognouerit vti.
Haec ſi nota forent, frueremur ſimplice cultu.
Claſſica non fremerent, non ſtridula fraxinus iret,
Non ventus quateret puppes —

Beatos vocat, quos Homerus μάκαρας, et ῥεῖα ζῶντας. quorum ignotam eſſe ait vitam, ſicut Heſiodus κεκρύφθαι τὸν βίον. Quales nec ii ſunt qui ex iudiciis viuunt, nec ii qui ex bello, ſed nec ii qui ex nauigatione, id eſt, *Mercatura*; quibus omnibus poëtae opponunt τὸ ῥεῖα ζῆν, et τὸ εὐτελὲς, quod ex ἀσφοδέλῳ, et μαλάχῃ percipitur. Quae vita maxime ad illam, quae ſub ἡγεμονικῷ fuit, accedit. Fuit enim haec opinio eorum, πᾶν τὸ σύμφυτον ἀγαθὸν, πᾶν δὲ τὸ ἐπίκτητον κακὸν εἶναι. *Heinſius.*

Ἐν μαλάχῃ τε καὶ ἀσφοδέλῳ μεγ' ὄνειαρ] *Plutarchus* in Conuiuio ſeptem ſapientum: ἀγαθὴ μὲν ἡ μαλάχη βρωθῆναι, γλυκὺς δὲ ὁ ἀνθέρικος: *bona eſt ad edendum malua et dulcis antherícus*; hoc eſt, ſcapus aſphodeli. Frugalitatem hoc verſu commendari idem Scriptor docet; nam poſtquam egit deEpimenidis, eo victu vtentis, diaeta, *Heſiodi* que verſum protulit, ſubiicit: οἴει γὰρ τὸν Ἡσίοδον ἐννοῆσαί τι τοιοῦτον, ἂν ἐπαινέτην ὄντα φειδοῦς ἀεὶ, καὶ πρὸς τὰ λιτότατα τῶν ὄψων ὡς ἥδιστα παρακαλεῖν ἡμᾶς; *exiſtimas vero tale quid Heſiodo in mentem veniſſe, ac non potius eum, vt eſt aſſiduus parſimoniae laudator, ad cibos viliſſimos nos, quippe dulciſſimi qui ſint, voluiſſe adhortari?* Tum verba allata ſubiicit. Ceterum quae de Diis, facile viuentibus, et defunctis, qui in Elyſiis campis malua et aſphodelo veſci finguntur, hoc loco, affert *Heinſius*, ſunt ἀπροσδιόνυσα; praeſertim cum numquam is cibis Deorum fuiſſe dicatur. *Ex Schedis paternis.* De Aſphodelo egerat *Heſiodus* in alio Opere, in quo *in Syluis naſci* dixerat, vt docet *Plinius* Lib. XXII. c. 22. vbi et *Alimon* male cum eo confundi oſtendit, qua de re vide et *Claud. Salmaſium*

Κρύψαντες γὰρ ἔχεσι θεοὶ βίον ἀνθρώποισι.
Ῥηϊδίως γάρ κεν καὶ ἐπ' ἤματι ἐργάσαιο,
Ὥς τέ σέ κ' εἰς ἐνιαυτὸν ἔχειν, καὶ ἀεργὸν ἐόντα.
Αἶψά κε πηδάλιον μὲν ὑπὲρ καπνῷ καταθεῖο, 45

Occultarunt enim Dii victum hominibus.
Facile enim alioqui vel vno die tantum acquisiuisses,
Vt in annum quoque satis haberes, etiam otiosus.
Statimque clauum quidem in fumo poneres,

42. βίον] ζωὴν. 43. ῥηϊδίως] εὐκόλως. κεν] ἂν. ἤματι] ἡμέρᾳ. ἐργάσαιο] ἐνεργήσαις. 44. ἐνιαυτὸν] χρόνον. ἀεργὸν] ἀργὸν. βραδὺν. ἐόντα] ὄντα. 45. αἶψα] ταχέως. κε] ἂν. ὑπὲρ] ἔνω. καταθεῖο] καταθήσαιο.

43. ἐργάσσαιο B. 731. ἐργάσσαιο Senat. Acad. 44. ὥστε Augusti. 45. καταθεῖον Trinc.

masium Exercit. Plinian. Cap. XI. p. 122. Ed. Vltraiectinae. *Clericus.*

Ἀσφοδέλῳ μέγα ὄνειαρ] Apparet ex hoc veteres ex Asphodelo comedisse. *Scaliger.*

42. Κρύψαντες γὰρ ἔχεσι θεοὶ βίον] Vitam. id est, vitae modum. *Guietus.*

Θεοὶ] Tribuit hic *Hesiodus* omnibus Diis, quod sexto abhinc versu soli Ioui acceptum refert; quod non raro vnius factum, ad omnes eiusdem generis, vel ordinis referamus. *Ex paternis schedis.* Clericus.

43. Ῥηϊδίως γάρ κεν καὶ ἐπ' ἤματι ἐργάσαιο, Ὥσε σέ κ' εἰς ἐνιαυτὸν ἔχειν] Venustissimo idiomate οἱ εἰς ἐνιαυτὸν ἔχοντες dicuntur οἱ πλέσιοι, quibus opponebantur οἱ εἰς ἡμέραν ἔχοντες. Herodotus Clione: Οὐ γάρ τοι μέγα πλέσιος μᾶλλον τῇ ἐπ' ἡμέρην ἔχοντος ὀλβιώτερός ἐσι, εἰ μὴ ἡ τύχη ἐπίσποιτο, πάντα καλὰ ἔχοντι τελευτῆσαι τὸν βίον. *Heinsius.*

Ἐπ' ἤματι ἐργάσαιο] Ἐργασίαν φησὶν ἃ γεωργικὴν, ἀδ' ἑτέραν τέχνην τινὰ, ἃ γὰρ ἦσαν, ἀλλὰ τὴν συλλογὴν τῶν καρπῶν. *Tzetzes. Per ἐργασίαν intelligit non agriculturam, aliamue quamuis artem, illae enim nondum inuentae erant*, (ante scil. illa tempora quibus Iupiter vitam absconderat) *sed collectionem frugum* (sponte nascentium). Poëta enim loquitur de aurea aetate, de qua infra dicit, καρπὸν δ' ἔφερε ζείδωρος ἄρουρα Αὐτομάτη πολλόν τε καὶ ἄφθονον. *Rob.*

45. Πηδάλιον] Gubernaculum, hoc est, non cures neque nauigationem, neque agriculturam. *Scaliger.*

Ὑπὲρ καπνῷ] Ne corrumpatur, putrescat. πηδάλιον est gubernaculum. *Guietus.*

Πη-

Ἔργα βοῶν δ' ἀπόλοιτο καὶ ἡμιόνων ταλαεργῶν.
Ἀλλὰ Ζεὺς ἔκρυψε χολωσάμενος φρεσὶν ἦσιν,
Ὅττί μιν ἐξαπάτησε Προμηθεὺς ἀγκυλομήτης.

Opera vero boum ceſſarent mulorumque laborioſorum.
Sed Iupiter abſcondit iratus animo ſuo,
Quod eum decepit Prometheus verſutus.

46. ἀπόλοιτο] φθαρείη. | ταλαεργῶν] τῶν ἀθλίων. 47. χολωσάμενος) ὀργισθείς. ἦσιν] ἰδίαις. 48. μιν] αὐτὸν. ἀγκυλόμητις (ſic)] ἢ φρένιμος, ἢ τρεβλὰς τὴν βουλήν.

48. ἐξαπάτησε Auguſt. Acad. ἀγκυλομήτεις Acad. ἀγκυλόμητις Auguſt.

Ἠιδάλιον ὑπὲρ καπνὸ κατάθεῖο] Hoc eſt, vno die piſcatus tantam piſcium copiam caperes, vt diu quieſcere poſſes, atque interea clauum ad focum ſuſpendere. Vide v. 629. De hiſce in Theogonia, v. 440. *Clericus.*

47. Ἀλλὰ Ζεὺς ἔκρυψε] Subintellige βίον e ſuperioribus. *Guietus.*

Ἀλλὰ Ζεὺς ἔκρυψε] Ope Pandorae, de qua in Introductione noſtra. Quomodo a Fortuna coeperit κεκρύφθαι ὁ βίος, etiam Philoſophi oſtendunt: vt merito Antoninus, Imperator et Philoſophus, τὴν τύχην in vita humana ἀτεκμαρτον dixerit, rem imperueſtigabilem quae veluti nubem quamdam et caliginem, reliquis rebus, humanis induxit: vt impoſſibile ſit hominem ad finem in re Oeconomica et reliquis, ad quae virtutis opera peruenitur, pertingere inoffenſo gradu. Τίς, dicunt Platonici, ἔτω ταχὺς καὶ ἀσφαλὴς ὁδοιπόρων, ὡς μὴ ἐντυχεῖν βαδίζων χαράδρᾳ ἀφανεῖ, ἢ χάρακι ἀδήλῳ, ἢ κρημνῷ, ἢ τάφρῳ; τίς δὲ ἔτω κυβερνήτης ἀγαθὸς καὶ εὔσοχος, ὡς ἀπείρατος διελθεῖν ἄνευ κλύδωνος καὶ ζάλης, καὶ πνευμάτων ἐμβολῆς, καὶ ἀέρος τεταραγμένου; Itaque concludunt: virtutem quidem per ſe certam eſſe, ſed in lubrica et incerta materia verſari, cauſa ſceleſtae illius veneficae, quam cum ebria anu conferunt: eſt enim reuera χρῆμα τυφλὸν, καὶ ἀσάθμητον, et κάλυμμά τε καὶ κρύψις τῆς εὐπορίας, quae totam vitam poſſidet, ac ne quidem nobis, qui minima ſperamus, certi quid relinquit. In Academiis ſaepe, more Graecorum, τρίβων καὶ πώγων ſufficiunt; praeclara contra ingenia, et quos nihil peius habet, quam quod quicquam Fortunae debere cogunturper omnem vitam τῇ βελτίσῃ πενίᾳ προσφιλῶσιν. *Heinſius.*

48. Ἐξαπάτησε Προμηθεὺς] Vide Theogoniam v. 521. *et ſqq.* et quae illic notata. *Clericus.*

49. Κήδεα

Τὕνεκ' ἄρ' ἀνθρώποισιν ἐμήσατο κήδεα λυγρά.
Κρύψε δὲ πῦρ· τὸ μὲν αὖθις ἐὺς παῖς Ἰαπετοῖο
Ἔκλεψ' ἀνθρώποισι Διὸς παρὰ μητιόεντος
Ἐν κοίλῳ νάρθηκι, λαθὼν Δία τερπικέραυνον.
Τὸν δὲ χολωσάμενος προσέφη νεφεληγερέτα Ζεύς·
Ἰαπετιονίδη, πάντων πέρι μήδεα εἰδὼς,
Χαίρεις πῦρ κλέψας, καὶ ἐμὰς φρένας ἠπεροπεύσας,
Σοί τ' αὐτῷ μέγα πῆμα καὶ ἀνδράσιν ἐσσομένοισι.

Quocirca hominibus machinatus est triſtia mala.
Abſcondit vero ignem: quem rurſus egregius Iapeti filius
Surripuit ad hominum vſum Ioue a conſulto
In caua ferula, fallens Ionem fulminibus gaudentem.
Huncque indignatus affatus est nubes cogens Iupiter:
Iapetionide omnium maxime verſute,
Gaudes ignem furatus, quodque animum meum deceperis?
Tam tibi ipſi magnum erit malum, quam poſteris.

49. τὕνεκ'] διὰ τοῦτο. ἐμήσατο] ἐβουλεύσατο. κήδεα λυγρὰ] βαρεῖα κακὰ. 50. κρύψε] ἔκρυψε. τὸ] τοῦτο. αὖθις] πάλιν. ἐὺς] ὁ καλὸς, παῖς] παῖς. 51. μητιόεντος] βουλευτικοῦ. 52. τερπικέραυνον] τὸν κερόντα τὰς κεραυνὰς ἐπὶ τοὺς ἐναντίους. 53. τόνδε (sic)] πρὸς τοῦτον. χολωσάμενος] ὀργισθείς. προσέφη] εἶπε. νεφεληγερέτα] ὁ τὰς νεφέλας συνάγων. 54. Ἰαπετιονίδη] ὦ υἱὲ τοῦ Ἰαπετοῦ. πάντων] ἀνθρώπων. πέρι] περισσότερον. μήδεα] βουλεύματα. εἰδὼς] γινώσκων. 55. χαίρεις] ἀῤῥοδίνῃ. ἐμὰς φρένας] τὸν ἐμὸν νοῦν. ἠπεροπεύσας] ἀπατήσας. 56. μέγα πῆμα] μεγάλην βλάβην. ἐσσομένοισι] μέλλουσι.

51. Διὸς etc. Iunt. 1. habet finem verſ. 59. παρὰ Auguſt. 53. τόνδε Auguſt. 55. χαίρεις Iunt. 1. 2. ὑπεροπεύσας Coiſl. ἠπεροπεύσας Acad. 56. ἐσσομένοισιν Acad.

49. Κήδεα λυγρὰ] Hoc eſt, φροντίδας curas. *Guietus.*

52. Τερπικέραυνον] Nonnulli, teſte Moſchopulo, hanc vocem expoſuerunt *torquentem fulmen*, ſiue *boſtes fulmine ſubuertentem*, facta Metatheſi τῆς ε in τῷ τρέπειν. Sed perperam. *Rob.*

56. Πῆμ' ἀνδράσιν ἀλφηστῆσιν] Multum ſaepenumero errarunt viri magni, quod in Graecorum Poëtarum ſcriptis non diſtinguerent epitheta quae κατὰ παρέλκον ponuntur, ab iis quae δεόντως, et ex ſenſu pendent. Nec propterea a ſummis huius aeui viris, Homerus reprehendi debuerat, quod Achillem lachrymantem πόδας ὠκὺν fecit. Eſt enim illud πλεοναζον, et quod Achillem comitatur κατὰ παρολκὴν, non ἐκ δέοντος. Sic,

Τοῖς δ' ἐγὼ ἀντὶ πυρὸς δώσω κακὸν, ᾧ κεν ἅπαντες
Τέρπωνται κατὰ θυμὸν, ἑὸν κακὸν ἀμφαγαπῶντες.
Ὣς ἔφατ'· ἐκ δ' ἐγέλασσε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε·

Ipsis namque pro igni dabo malum, quo omnes
Oblectent animum, suum malum vehementer amantes.
Sic ait: risitque pater hominumque Deorumque.

57. τοῖςδ' (sic)] τούτοις. ᾧ] ᾧτινι κακῷ. κεν] ἂν. ἅπαντες] ἁνθρωποι. 58. τέρπωνται] χαίρωσι. θυμὸν] ψυχὴν. ἑὸν] ἴδιον. ἀμφαγαπῶντες] φιλοῦντες. 59. ὣς] ὅτως. ἔφατ'] εἶπε. πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε] ὁ Ζεὺς.

57. τοῖςδ' Augusti. 58. τέρπωνται Ald. Iunt. 1. 2. 59. Ὡς male in Cler. ed. edebatur pro Ὣς. ἐγέλασσε Ald. Iunt. 1. 2. Trinc.

ne longe exempla petamus. Poëta Iliad. III. Menelai manum παχείαν dixit ἐκ δέοντος: in Odyssea Penelopes κατὰ παρέλκον, et vt antiqui loquebantur, κατὰ ἀκμολεξίαν. Eodem modo noster in Clypeo ἄνδρες ἀλφησᾶϊ, κατὰ παρολκήν. Ἄλλην μῆτιν ὑφαινέ μετὰ Φρεσὶν, ὄφρα θεοῖσιν Ἀνδράσι τ' ἀλφησῆσιν ἀρῆς ἀλκτῆρα φυτεύσῃ. Hoc loco ἐκ δέοντος. Ita vt ex hac voce magna pars Mythologiae huius pendeat, quam nos libro singulari primi eruimus. Dedit, inquit, Pandoram, maximum obstaculum iis hominibus, qui circa inuestigationem rerum necessariarum versantur. *Heinsius.*

56. Σοὶ δ' αὐτῷ μέγα πῆμα] Idem pene de Paride saepius Homerus. Il. Γ, 50. seqq.

Πατρί τε σῷ μέγα πῆμα πόλῃ τε, παντί τε δήμῳ,
Δυσμενέσιν μὲν χάρμα, κατηφείην δέ σοι αὐτῷ.

Et rursus Z, 283.

Μέγα γάρ μιν Ὀλύμπιος ἔτρεφε πῆμα
Τρωσί τε, καὶ Πριάμῳ μεγαλήτορι, τοῖό τε παισίν.
Rob.

58. Ἀμφαγαπῶντες] *Vehementer amantes.* Ita verto, non vt aliqui interpretes, simpliciter, *amplectentes.* Hesychius tamen Ἀμφαγαπῶντες, ἀσπαζόμενοι. Languidius dictum de Pandora, quam omnes dii amabilem effinxerant. Et Moschopulus, Περιθάλποντες, περισσῶς ἀγαπῶντες τὸ ἐον κακόν. *Rob.*

59. Ἐκ δ' ἐγέλασσε] *Moschopulus* interpretatur de effuso risu; nam irascitur quidem contemtus, sed ridet, si sciat se facile vltionem sumturum. *Tzetzes* vult esse *subridere.* Sic sane *Virgilius* Mezentium indignantem inducit Aeneid. XI. *Ad quem subridens, mixta Mezentius ira.* Vtroque modo verbum ἐγγελᾶν interpretatur. *Eusebius* apud

Ἥφαιστον δ' ἐκέλευσε περικλυτὸν ὅττι τάχιστα
Γαῖαν ὕδει φύρειν, ἐν δ' ἀνθρώπου θέμεν αὐδὴν,
Καὶ σθένος, ἀθανάταις δὲ θεαῖς εἰς ὦπα ἐίσκειν

Vulcanum vero inclytum iussit quam celerrime
Terram aqua miscere, hominisque indere vocem,
Et robur, immortalibus vero Deabus facie similem reddere

60. ἐκέλευσε] προσέταξε. περικλυτὸν] ἔνδοξον. ὅττι] λίαν. τάχιστα] ταχίως. 61. γαῖαν] γῆν. ὕδει] ὕδατι. φύρειν] μιγνύειν. θέμεν] θεῖναι. αὐδὴν] φωνὴν· τὰ φωνητικὰ ὄργανα. 62. σθένος] δύναμιν. ὦπα] ὄψιν. ἐίσκειν] ὁμοιῶν.

62. ἀθανάτης δὲ θεῆς Acad. Ald. Iunt. I. 2.

apud *Homerum* τὸ ἐξ ἐπιπολῆς γελᾶν, ἢ τὸ προφανῶς γελᾶν. *Ex schedis paternis.* Clericus.

Ἐκ δ' ἐγέλασσε] Origenes hunc versum citans pro ἐγέλασσε habet ἐτέλεσσε, quam nonnulli *) meliorem esse lectionem existimant, vtpote conuenientiorem Ioui tunc temporis irascenti — — Τὸν δὲ χολωσάμενος. Sed venustior est sententia Scholiastae: Θυμᾶται μὲν περιφρονούμενος, γελᾷ δὲ πάλιν τῇ ἐλπίδι τῆς τιμωρίας. *Irascitur quidem contemtui habitus, ridet vero, si vltionem sperauerit.* Saepissime quidem risus cum contrariis affectibus coniungitur; in cuius exemplum apte satis Mezentium Virgilianum adducit Clericus,

Ad quem subridens mista Mezentius ira.

Homerus etiam Andromachen inducit Il. Z. δακρυόεν γελάσασαν. De impiis hominibus dicunt S. Scripturae, quod, *sedens in coelis ridebit, deus subsannabit eos.* Et Miltonus nostras de angelis rebellibus

Mighty father, thou thy foes
Iustly hast in derision, and secure
Laughst at their vain designs, and tumults vain.

His rationibus inductus τὸ ἐγέλασσε veram esse lectionem censeo. Venustior certe est, eique omnes codices patrocinantur. Alios etiam Hesiodi versus haud satis accurate citauit Origenes, labenti forsan memoriae confisus, vnde licet coniicere, in hunc etiam versum errorem irrepsisse. *Rob.*

62. Καὶ σθένος] Id est, ψυχήν. Ibid. εἴσκειν μεταβατικῶς. *Guierus.*

Ἀθαν. δὲ θεαῖς εἰς ὦπα εἴσκειν] Ita Homerus de Helena Il. Γ,

Αἰνῶς δ' ἀθανάτῃσι θεῇς εἰς ὦπα ἔοικεν. *Rob.*

(*) Vid. Observatt. Miscell. T. I. V. II. p. 315.)

Παρθενικῆς καλὸν εἶδος ἐπήρατον· αὐτὰρ Ἀθήνην
Ἔργα διδασκήσαι, πολυδαίδαλον ἰστὸν ὑφαίνειν·
Καὶ χάριν ἀμφιχέαι κεφαλῇ χρυσῆν Ἀφροδίτην,
Καὶ πόθον ἀργαλέον, καὶ γυιοκόρους μελεδῶνας.
Ἐν δὲ θέμεν κύνεόν τε νόον καὶ ἐπίκλοπον ἦθος
Ἑρμείην ἤνωγε διάκτορον Ἀργειφόντην.
Ὣς ἔφαθ'. οἱ δ' ἐπίθοντο Διὶ Κρονίωνι ἄνακτι.

Virginis pulcram formam peramabilem: at Mineruam
Opera docere, ingenioſe telam texere:
Et venuſtatem circumfundere capiti auream Venerem,
Et deſiderium vehemens, et ornandi corporis curam.
Indere vero impudentem mentem, et fallaces mores
Mercurium iuſſit nuncium Argicidam.
Sic dixit. illi autem obtemperarunt Ioui Saturnio regi.

63. εἶδος] κατὰ. ἐπήρατον] ἐπίρατον. ἐπιθυμητὸν. αὐτὰρ] δὲ. 64. διδασκῆσαι] διδάξαι. πολυδαίδαλον] Μᾶλλον πολυποίκιλον. 65. ἀμφιχέαι] ἐπιθεῖναι. χρυσῆν Ἀφροδίτην] ἐκέλευσε. 66. πόθον ἀργαλέον] ἐπιθυμίαν λυπηρὰν. γυιοκόρους] τὰ μέλη κοσμούσας. εἰς κόρον ἐσθιούσας. μελεδῶνας] φροντίδας. 67. θέμεν] θεῖναι. κύνεον] κυνικὸν. ἐπίκλοπον] κλεπτικὸν. 68. ἤνωγε] ἐκέλευσε. διάκτορον] ὑφηλόφρονα. Ἀργειφόντην] τὸν φονεύσαντα τὸν Ἄργον· ἢ τὸν λαμπρὰ ταῖς ἀνθρώποις δεικνύοντα· ἀργὸν γὰρ τὸ λαμπρόν. 69. ὣς] ὕτως. ἔφαθ'] εἶπε. ἐπίθοντο] ἐπήκουσαν. Κρονίωνι] υἱῷ τῷ Κρόνου. ἄνακτι] βασιλεῖ.

63. Παρθενικαῖς Codd. Rob. omnes, Auguſt. Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ. Παρθενικῆς legit Mſ. Palat. cuius var. lect. Schreuel. commemorat et in gloſſa habet παρθένε. 65. χρυσὴν Ald. 66. γυιοκόρους Ald. 69. ἔφατ' Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ.

63. Παρθενικαῖς] Leg. Παρθενικῆς. *Guietus.*

65. Καὶ χάριν ἀμφιχέαι] Pulchritudo Veneris donum eſſe dicitur a Poëtis. Homer. Il. Γ, 54. ſeqq.

Οὐκ ἂν τοι χραίσμῃ κίθαρις, τά τε δῶρ' Ἀφροδίτης
Ἣ τε κόμη τό τε εἶδος, ὅτ' ἐν κονίῃσι μιγείης.

Et Il. Ξ, 215. ſſ. in Veneris cingulo iſtiusmodi oblectamenta incluſa eſſe dicuntur.

— — Ἐνθάδε οἱ θελκτήρια πάντα τέτυκτο·
Ἔνθ' ἔνι μὲν Φιλότης, ἐν δ' ἵμερος, ἐν δ' ὀαριστὺς
Πάρφασις, ἡ τ' ἔκλεψε νόον πυκα περ φρονεόντων.
Rob.

66. Γυιοκόρους μελεδῶνας] Παρὰ τὸ κείρειν τὰ γυῖα. An γυιοβόρους? *Guietus.*

67. Κυνεόν τε νόον] Hoc eſt, ἀναιδῆ. Homer. κυνὸς ὄμματ' ἔχων, κυνώπης, etc. *Guietus.*

71. Παρ-

Αὐτίκα δ' ἐκ γαίης πλάσσε κλυτὸς Ἀμφιγυήεις
Παρθένῳ αἰδοίῃ ἴκελον, Κρονίδεω διὰ βυλάς.
Ζῶσε δὲ καὶ κόσμησε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη.
Ἀμφὶ δέ οἱ Χάριτές τε θεαὶ, καὶ πότνια Πειθὼ
Ὅρμους χρυσείους ἔθεσαν χροΐ· ἀμφὶ δὲ τήνγε
Ὧραι καλλίκομοι ςέφον ἄνθεσιν εἰαρινοῖσι.

Moxque ex terra finxit inclytus Vulcanus
Virgini verecundae similem, Iouis consiliis.
Cinxit vero et ornauit Dea caesia Minerua.
Circum etiam Charitesque Deae, et veneranda Suada,
Monilia aurea imposuerunt corpori: illam porro
Horae pulcricomae coronarunt floribus vernis.

70. αὐτίκα] αυτὸμας. γαίης] γῆς. πλάσσε] ἔπλασε. κλυτὸς] ἔνδοξος. Ἀμφιγυήεις (sic)] χωλὸς. ὁ βεβλαμένος (sic) τὰ γυῖα. 71. αἰδοίῃ] αἰδεσίμῃ. ἴκελον] ὅμοιον. βυλὰς] βυλεύματα. 72. ζῶσε] ἵζωσε. κόσμησε] ἐκόσμησε· ἐκαλλώπισε· γλαυκῶπις] ἡ γλαυκὰς ἔχουσα ὀφθαλμὸς. 73. ἀμφὶ] περὶ. οἱ] αὐτῇ. Χάριτες] al. πότνια] σεβασμία. 74. ὅρμους] περιτραχήλιος κόσμους. χροΐ] τῷ σώματι. τήνγε] αὐτὴν. 75. καλλίκομοι] ὡραῖαι. ςέφον] ἔςεφον. ἐκόσμουν. ἐςεφάνουν.

70. Ἀμφιγυήεις Auguſt. 71. ἴκελον Ald. 73. πότνια Trinc.

71. Παρθένῳ αἰδοίῃ ἴκελον] Subintellige ποίημα, πλάσμα. ἴκελόν τι πλάσμα, ἴνδαλμα, εἴδωλον. *Idem.*

Κρονίδεω διὰ βυλὰς] Cum prolatis Iouis mandatis, poſtea dixiſſet Deos πιθέσθαι Διὶ Κρονίωνι ἄνακτι, non opus erat haec addere. Nec addita fuiſſent, vti nec innumera alia quae paſſim obuia, niſi commode verſus menſuram impleuiſſent. Attamen et tertia repetitio occurrit. v. 79. Confer et vſſ. 72 et 76. *Clericus.*

75. Ὧραι καλλίκομοι ςέφον] Ita Venerem inducit Homerus ab Horis ornatam.

Τὴν δὲ χρυσάμπυκες Ὧραι
Δέξαντ' ἀσπασίως, περὶ δ' ἄμβροτα εἵματα ἕσσαν,
Κρατὶ δ' ἐπ' ἀθανάτῳ ςεφανὴν εὔτυκτον ἔθηκαν,
Καλὴν, χρυσείην· ἐν δὲ τρητοῖσι λοβοῖσιν
Ἄνθεμ' ὀρειχάλκε, χρυσοῖό τε τιμήεντος·
Δειρῇ δ' ἀμφ' ἁπαλῇ, καὶ ςήθεσιν ἀργυφέοισιν
Ὅρμοισι χρυσέοισιν ἐκόσμεον, οἷσι περ αὐταὶ
Ὧραι ἐκόσμηθεν χρυσάμπυκες, ὁππότ' ἴοισιν
Ἐς χορὸν ἱμερόεντα θεῶν, καὶ δώματα πατρός.
Αὐτὰρ ἐπειδὴ πάντα περὶ χροῒ κόσμον ἔθηκαν
Ἦγον ἐς ἀθανάτας. Hymn. in Vener. *Rob.*

Πάντα δὲ οἱ χροῒ κόσμον ἐφήρμοσε Παλλὰς Ἀθήνη,
Ἐν δ' ἄρα οἱ στήθεσσι διάκτορος Ἀργειφόντης
Ψεύδεά θ' αἱμυλίους τε λόγους καὶ ἐπίκλοπον ἦθος
Τεῦξε, Διὸς βουλῇσι βαρυκτύπου. ἐν δ' ἄρα φωνὴν
Θῆκε θεῶν κήρυξ, ὀνόμηνε δὲ τήνδε γυναῖκα 80
Πανδώρην· ὅτι πάντες Ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες
Δῶρον ἐδώρησαν, πῆμ' ἀνδράσιν ἀλφηστῆσιν.
Αὐτὰρ ἐπεὶ δόλον αἰπὺν ἀμήχανον ἐξετέλεσσεν,
Εἰς Ἐπιμηθέα πέμπε πατὴρ κλυτὸν Ἀργειφόντην
Δῶρον ἄγοντα θεῶν ταχὺν ἄγγελον. Οὐδ' Ἐπιμηθεὺς 85
Ἐφράσαθ' ὡς οἱ ἔειπε Προμηθεὺς, μήποτε δῶρον

Omnem vero illius corpori ornatum adaptauit Pallas Minerua.
At in pectore illi nuncius Argicida
Mendacia blandosque sermones, et dolosos mores
Condidit, Iouis consilio tonantis. sed nomen illi
Imposuit Deorum praeco. appellauit autem mulierem hancce
Pandoram: quia omnes coelestium domorum incolae
Donum contulerunt, detrimentum hominibus industriis.
At postquam dolum pernicioſum ineuitabilem absoluit,
Ad Epimethea misit pater inclytum Argicidam
Munus ferentem Deorum celerem nuncium. Neque Epimetheus
Cogitauit quod illi praecepisset Prometheus, ne quando munus

76. οἱ] αὐτῇ. κόσμον] καλλωπισμὸν. Παλλὰς] νικητικὴ. 77. οἱ] αὐτῇ. διάκτορος] ὑψηλόφωνος. 78. ψεύδεα] ψεῦδη. αἱμυλίους] ἀπατηλὰς. 79. τεῦξε] ἔθηκε· κατεσκεύασε. Διὸς] τῷ. βουλῇσι] βουλαῖς. βαρυκτύπου] τῷ βαρέως κτυπῶντος ἐν τῷ ἀέρι. 80. θῆκε] ἔθηκε. θεῶν κήρυξ] ὁ Ἑρμῆς. ὀνόμηνε] ἀνόμασε. 81. ὅλύμπια δώματ'] οὐρανίους οἴκους. ἔχοντες] οἰκοῦντες. 82. πῆμ'] βλάβην. ἀλφηστῆσιν] ἐφευρεταῖς. 83. αὐτὰρ] δὲ. αἰπὺν] χαλεπὸν. ἀμήχανον] κακομήχανον. ἐξετέλεσσεν (sic)] ἐτελείωσε. 84. πέμπε] ἔπεμψε. πατὴρ] ὁ Ζεὺς. κλυτὸν] ἔνδοξον. 85. ἄγοντα] φέροντα. ταχὺν] σύντομον. ἄγγελον] μηνυτὴν. 86. ἐφράσαθ'] ἐνόησε. ὡς] καθὰ. οἱ] αὐτῷ. ἔειπε] εἶπε.

80. ὀνόμησε B. 60. ὀνόμηνε Ald. τὴν Auguſt. 82. Δῶρον Ald. πῇ μ' Ald. Trinc. 83. ἐπὶ Ald. Trinc. Acad. a manu prima. ἐξετέλεσσεν Auguſt. 85. ἄγοντα· θεῶν Acad. ἄγοντα, θεῶν Proclus, Heinſ. Steph. 86. ἔειπε Iunt. 1. 2.

82. Δόλον αἰπὺν] Arduum, difficilem. *Guietus.*

Δέξασθαι παὲ Ζηνὸς Ὀλυμπίου, ἀλλ' ἀποπέμπειν
Ἔξοπίσω, μήπως τι κακὸν θνητοῖσι γένηται.
Αὐτὰε ὁ δεξάμενος, ὅτε δὴ κακὸν εἶχ', ἐνόησε.
Πρὶν μὲν γὰε ζώεσκον ἐπὶ χθονὶ φῦλ' ἀνθεώπων
Νόσφιν ἄτες τε κακῶν, καὶ ἄτες χαλεποῖο πόνοιο,
Νούσων τ' ἀεγαλέων, αἵτ' ἀνδεάσι γῆρας ἔδωκαν.

Suſciperet a Ioue Olympio, ſed remitteret
Retro, necubi mali quidpiam mortalibus eueniret.
Verum ille recepto eo, cum iam malum haberet, ſenſit.
Priua namque in terra viuebant homines
Et ſine malis, et ſine difficili labore,
Morbiſque moleſtis, qui hominibus ſenectam afferunt.

87. παὲ] παεὰ. Ζηνὸς] Διὸς. Ὀλυμπίου] ἐρανίου. 88. ἔξοπίσω] ὄπισθεν. μήπως] ἵνα. θνητοῖσι] φθαρτοῖς. 89. αὐτὰε] Ν. ὁ (sic)] ὅτος. 90. πρὶν] πρότερον. ζώεσκον] ἔζων. χθονὶ] γῇ. φῦλ'] φῦλα· γένη. 91. νόσφιν] χωρὶς. ἄτες] χωρὶς. 92. νούσων] ἀβλωτιῶν. ἀεγαλέων] λυπηρῶν. γῆρας (sic)] θανάτους.

89. † Auguſt. Ald. εἶχε νόησε Trinc. 91. ἄτες τε κακῶν Senat. Acad. Steph. Com. Heinſ. atque ita edidit Rob., vulgo ἄτες κακῶν, vt etiam in cod. Auguſt. legitur. 92. κῆρας B. 60. 731. Coiſl. Auguſt. Acad. ἔδωκαν lunt. 2.

91. Νόσφιν ἄτες κακῶν] Haec quidem falſa ſunt, ſed minime ἐτύμοισιν ὁμοῖα, quod tamen a Poëta obſeruatum oportuiſſet. Nam ne dicam fingi non debuiſſe humanum genus antiquius mulieribus, qui homines deſcribi poterant malis carentes, iis temporibus quibus Dii ipſi tot aerumnas perpeſſi ſunt? Notum eſt facinus Saturni erga Coelum, notum item bellum Iouis cum Saturno, de quibus in Theogonia. *Clericus.*

92. Αἱ τ' ἀνδεάσι γῆρας ἔδωκαν] Codices Bodlei. 7. et 60., codex Coiſlinianus et Scholiaſtae veteres legunt κῆρας, quam tamen veram eſſe lectionem non exiſtimo, quoniam verſus qui infra ſequitur Αἶψα γὰε — — κατεγηεάσκεσι, ad ipſum hoc γῆρας ἔδωκαν manifeſtiſſime reſpicit. Praeterea per τὸ γῆρας longe elegantior ſenſus efficitur. Morbi afferunt *mortem* tritiſſima eſt obſeruatio. Figurata magis et arguta eſt ſententia, quae dicit, *Morbi afferunt ſenectutem*, imbecillitatem nempe et incommoda ſenectutis. Idem infra dicit Heſiodus de mala vxore, quod hic de morbis;

Οὐ μὲν γάε τι γυναικὸς ἀνὴε
λήΐζετ' ἄμεινον.

Αἶψα γὰρ ἐν κακότητι βροτοὶ καταγηράσκουσι.
Ἀλλὰ γυνὴ χείρεσσι πίθοι μέγα πῶμ' ἀφελοῦσα

Statim enim in afflictione mortales conſeneſcunt.
Sed mulier manibus vaſis magnum operculum cum dimouiſſet,

93. αἶψα] ταχέως. βροτοὶ] οἱ ἄνθρωποι. καταγηράσκουσιν] γηραιοὶ γίνονται.
94. χείρεσσι] χερσὶ. πῶμ'] σκέπην. ἀφελοῦσα] ἐκβαλοῦσα.

93. βροτοὶ Iunt. I. 2. καταγηράσκουσιν Senat.

Τῆς ἀγαθῆς· τῆς δ' αὖτε κακῆς ἐ ῥίγιον ἄλλο
Δειπνολόχης· ἥτ' ἄνδρα καὶ ἴφθιμόν περ ἐόντα
Εὖει ἄτερ δαλοῦ, καὶ ὠμῷ γήραϊ θῆκεν.

Porro, per τὸ γῆρας diſtinguuntur infelices poſteriorum ſaeculorum homines ab iis, qui in aurea illa aetate vixerunt. De illis enim dicitur infra 112. ſs.

Ὡς τε θεοὶ δ' ἔζωον, ἀκηδέα θυμὸν ἔχοντες,
Νόσφιν ἄτερ τε πόνων, καὶ ὀϊζύος· ἐδέ τι δειλὸν
Γῆρας ἐπῆν *Rob.*

Vir quidam doctus in Obſeru. Miſc.. T. I. V. II. p. 316. pro γῆρας ex Origene κῆρας legendum, ſequentemque verſum delendum cenſet. In quo aſſentientem ſibi habet alium virum doctum, qui l. c. tradit, in antiquo codice κῆρας legi, ſequentemque verſum deſiderari. Sed ad haec regeritur T. I. V. III. p. 77. earundum Obſeruu. facilius creditu eſſe oſcitantes librarios κ pro γ poſuiſſe, quam vt ſcriberent γ pro κ, et poſtea integrum verſum de ſuo addidiſſe. *Krebs.*

93. Plutarchus de Aud. Poëtis obſeruat vocem κακότητος interdum ſignificare κακίαν καὶ μοχθηρίαν ψυχῆς, *maliziam prauitatemque animi*, quod confirmat illo Heſiodeo Ἐργ. 287, interdum autem κάκωσιν ἢ δυσυχίαν, *calamitatem et miſeriam*, in quam rem adducit hunc ipſum Heſiodi verſum, ita tamen, vt Homero transſcribat. Et legitur ſane apud Homer. Odyſſ. T, 360. *Krebs.*

94. Ἀλλὰ γυνὴ χείρεσσι πίθοι μέγα πῶμ' ἀφελοῦσα
Ἔσκέδασ'· ἀνθρώποισι δ' ἐμήσατο κήδεα λυγρά] Id eſt, λύπας, πάθη. Ὕστερον πρότερον. Ordo ἐμήσατο κήδεα λυγρὰ, ἐσκέδασε δὲ ἀφελοῦσα μέγα πῶμα πίθου. ἐσκέδασε an *excuſſit*? ſubintellige operculum. *Guietus.*

Ἀλλὰ γυνὴ χείρεσσι] Falluntur, qui, vt hinc interpretationem ſuam allegoricam confirment, τὸ γυνὴ, συλληπτικῶς accipere videntur, et ad vniuerſum mulierum genus referunt: cum ſimplici-

et

Ἔσκέδασ'· ἀνθρώποισι δ' ἐμήσατο κήδεα λυγρά. 95
Μούνη δ' αὐτόθι Ἐλπὶς ἐν ἀῤῥήκτοισι δόμοισι

Disperſit; hominibus autem immiſit curas graues.
Sola vero illic ſpes in non fracta pyxide

95. ἔσκέδασ'] ἐσκόρπισεν. ἐμήσατο] ἐβουλεύσατο. κήδεα (ſic)] βουλεύματα. λυγρὰ] χαλεπὰ. 96. μούνη] μόνη. ἀῤῥήκτοισι] ταῤῥευτῷ· (ſic) ἀσφαλέσι. δόμοισιν] οἴκοις.

95. κήδεα Auguſt. 96. δόμοισιν Acad. Senat.

ter ἀντονομαστικῶς ponatur: nihil enim hic plus eſt, quam Πανδῶρα in praecedentibus. *Heinſius.*

96. Ἐν ἀῤῥήκτοισι δόμοισι] Fruſtra fuerunt viri docti, qui huius loquutionis rationem alibi quaeſiuerunt, quam in Lingua Phoenicia. Hoc voluit *Heſiodus*, in interiore parte pyxidis, quae aperta quidem, ſed fracta non erat; ita vt, operculo iterum impoſito, nihil ex ea poſſet per rimam elabi; in interiore, inquam, parte pyxidis, remanſiſſe ſpem. Vocauit autem interiorem eam partem δόμους, vt Phoenices vocabant בית *beth*, ſeu *domum*, interiora cuiuſuis vaſis, vnde מבית *mibbeth* ſignificat *intrinſecus*. Antiquiſſimi Graeci, et Boeoti praeſertim, multa habebant Phoeniciis ſimilia, vt paſſim ad Theogoniam oſtendimus; quod dudum doctiſſimi viri animaduerterunt. *Clericus.*

Ἐν ἀῤῥήκτοισι δόμοισι] Non potuit concoquere Seleucus antiquus magiſter, qui a Proclo citatur, πίθον ab Heſiodo δόμον vocari: reſcripſit igitur ἐν ἀῤῥήκτοισι πίθοισι. Sed loquendi rationem non intellexit. Locum, in quo ante nuptiarum tempus puellae ſolent παρθενεύεσθαι, δόμον et οἶκον Heſiodus vocauit, quod et infra oſtendimus. Homerus μυχὸν δόμοιο et μυχὸν θαλάμοιο poſuit, pro δέμω et θαλάμω, idem enim illis eſt δόμος et θάλαμος: quia pars intima erat. Euſtathius ad Odyſſ. Γ. Ὅτι αἴθουσαν ὡς ἐν Ἰλιάδι, ἔτω καὶ ὧδε λέγει τὴν ἐξωτάτω ἐν μεγάροις οἴκησιν, τὴν εὐθὺς μετὰ τὴν αὐλὴν ὥσπερ τὸν ἐνδοτάτω θάλαμον, καὶ μυχὸν παρὰ δόμοιο. Heſi. infra: Ἥ τε δὲ δόμων ἔντοσθεν φίλῃ παρὰ μητέρι μίμνῃ Οὔπω ἔργ' εἰδυῖα πολυχρύσου Ἀφροδίτης, de virgine. Omnes autem virtutes et affectiones τὰς μάλιστα καθαρευούσας Poëtae virgines faciunt. Atque haec cauſa eſt cur Heſiodus, reliquis omnibus malis e vaſe volantibus, ſolam Spem dicat tamquam καθαρεύουσαν, μίμνειν ἐν δόμοισι. Elegantiſſima loquendi ratio: quae ab eo quod ſequitur ſatis confirmatur, αὐτὰρ θύραζε Ἔξέπτη. *Heinſius.*

Ἔνδον ἔμιμνε πίθῳ ὑπὸ χείλεσιν, οὐδὲ θύραζε
Ἐξέπτη· πρόσθεν γὰρ ἐπέμβαλε πῶμα πίθοιο,
† Αἰγιόχῳ βουλῇσι Διὸς νεφεληγερέταο.
Ἄλλα δὲ μυρία λυγρὰ κατ' ἀνθρώπους ἀλάληται. 100
Πλείη μὲν γὰρ γαῖα κακῶν, πλείη δὲ θάλασσα.
Νοῦσοι δ' ἀνθρώποισιν ἐφ' ἡμέρῃ ἠδ' ἐπὶ νυκτὶ

Intus manſit, dolii ſub labris, neque foras
Euolauit: prius enim iniecit operculum dolii,
† Aegiochi conſilio Iouis nubes cogentis.
Alia vero innumera mala inter homines errant.
Plena enim terra eſt malis, plenumque mare.
Morbi autem hominibus tam interdiu quam noctu,

97. θύραζε] ἔξω τῆς θύρας. 98. ἐξέπτη] ἐξέβη· ἐξεπέτασε. πρόσθεν] πρότερον. ἐπέβαλε (ſic)] ἐπέθηκε. πῶμα] σκέπασμα. 99. Αἰγιόχῳ] τῷ τὴν αἰγίδα φοροῦντος. βουλῇσι] βουλαῖς. νεφεληγερέταο] τοῦ τὰς νεφέλας ἀγείροντος. 100. μυρία] ἀναρίθμα (ſic). λυγρὰ] κακὰ. ἀλάληται] πλανῶνται. 101. πλείη] πλήρης. bis. γαῖα] γῆ. 102. νοῦσοι] νόσοι. ἐφ' ἡμέρῃ] ἐπὶ τῇ ἡμέρᾳ. ἠδ'] καὶ.

97. ἔμεινε B. 60. 699. 731. Auguſt. Acad. χείλεσι Ald. 98. ἐπέβαλε Auguſt. 100. Ἀλλὰ Iunt. 2. 102. ἐφ' ἡμέρῃ. αἱ δ' B. 731. αἱ ἐπὶ Acad.

97 Πίθῳ ὑπὸ χείλεσιν] Πίθῳ ὑπὸ χείλεσιν, et ἔνδον, idem eſt: nam ὑποχειλὲς minus eſt quam ἐπιχειλές, quod tamen τῷ πεπληρωμένῳ opponitur, cum ad ipſum vas refertur. Et ἐπιχειλὲς menſura quaedam erat non plena: quo alluſit Comicus Ἵππ. Ὃς ἐποίησε τὴν πόλιν ἡμῶν μεσὴν, εὑρὼν ἐπιχειλῆ. Heſychius ἐπιχειλὲς, τὸ ἐλλιπές. Sicut autem illa quae ἐν θαλάμῳ ſunt, longiſſime a foribus abſunt; ſic τὰ ὑπὸ χείλεσιν ὄντα, longiſſime a vaſis orificio. *Heinſius.*

98. Ἐπέμβαλε] Παυδώρη ſcilicet. *Guietus.*

99. Αἰγιόχῳ βουλῇσι] Hic verſus Heinſio inducendus videtur. vide eius notas. *Guietus.*

Αἰγιόχῳ βουλῇσι] Mirum eſt quod hic nobis accidit. Libere κατὰ τὸν Ἀρίσαρχον verſum hunc inducendum iudicaueramus. Hanc ſententiam noſtram Plutarchi calculo confirmari deprehendimus; qui in conſolatione ad Apollonium, vbi totum hunc locum adducit, ſolum hunc verſum praetermittit, vel vt νοσφεύοντα, vel vt ignotum omnino tum temporis. *Heinſius.*

102. Graeuius corrigit ἐφήμεροι, ſine idonea cauſa — Satis enim conſtat, veteres ſaepiſſime aliorum locos laudaſſe ita, vt memoria ſuggeſſerit,

Αὐτόματοι φοιτῶσι, κακὰ θνητοῖσι φέρουσαι
Σιγῇ· ἐπεὶ φωνὴν ἐξείλετο μητιέτα Ζεύς.
Οὕτως ἄτι πῃ ἐστὶ Διὸς νόον ἐξαλέασθαι.
Εἰ δ' ἐθέλεις, ἕτερόν τοι ἐγὼ λόγον ἐκκορυφώσω
Εὖ καὶ ἐπισταμένως· σὺ δ' ἐνὶ φρεσὶ βάλλεο σῇσιν.
Ὡς ὁμόθεν γεγάασι θεοὶ θνητοὶ τ' ἄνθρωποι,
Χρύσεον μὲν πρώτιστα γένος μερόπων ἀνθρώπων
Ἀθάνατοι ποίησαν ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες.
Οἱ μὲν ἐπὶ Κρόνου ἦσαν, ὅτ' οὐρανῷ ἐμβασίλευεν·
Ὡς τε θεοὶ δ' ἔζωον, ἀκηδέα θυμὸν ἔχοντες,

Vltro oberrant, mala mortalibus ferentes
Tacite: nam vocem exemit prudens Iupiter.
Sic nequaquam licet Iouis decretum euitare.
Ceterum si voles, alium tibi sermonem paucis expediam
Belle ac scienter: tu vero praecordiis infige tuis.
Vt simul nati sunt Dii mortalesque homines,
Aureum primo genus variis linguis loquentium hominum
Dii fecerunt coelestium domorum incolae.
Et ii quidem sub Saturno erant, cum in coelo regnaret:
Et vt Dii viuebant, securo animo praediti,

103. αὐτόματοι] αὐτοκίνητοι. φοιτῶσι] ἔρχονται συνεχῶς. 104. σιγῇ] σὺν σιωπῇ. ἐξείλετο] ἀφείλετο· ἐστέρησε. μητιέτα] βουλευτικὸς. 105. ἄτως] τόσον. ἄτι πῃ] ὁδαμῶς. νόον] νοῦν. ἐξαλέασθαι] ἐκφυγεῖν. 106. τοι] σοι. ἐκκορυφώσω] ἐξ ἀρχῆς λέξω. 107. εὖ] καλῶς. ἐπισταμένως] φρονίμως. ἐπιστατικῶς. βάλλεο] βάλλε. σῇσιν] σαῖς. 108. ὡς] ὡσθι, ὅτι. ὁμόθεν] ἐκ τοῦ αὐτοῦ γένους. γεγάασι] ἐγένοντο. 109. χρύσεον] χρυσοῦν. πρώτιστα] πρῶτον. 110. ποίησαν] ἐποίησαν. 111. ἐπὶ Κρόνου] ἐπὶ τοῦ καιροῦ (sic). 112. ὥστε (sic)] καθὰ. ἔζωον] ἔζων. ἀκηδέα] ἄλυπον· ἀφρόντιστον.

103. φυτῶσι Iunt. 2. 106. δὲ θέλεις Iunt. 1. 2. τι Iunt. 1. 2. 112. Ὥστε August. θεοὶ ζώεσκον Steph. marg.

ferit, sensum potius quam ipsa verba referre contentos. *Krebsius.*

105. Διὸς νόον] Id est, βουλήν. *Guietus.*

106. Ἐκκορυφώσω] Ἐκτελέσω. an συντόμως ἐρῶ, λέξω; *Guietus.*

109. Χρύσεον μὲν] Vide quae de hisce aetatibus diximus ad Theogoniae v. 211. *Clericus.*

Μερόπων ἀνθρώπων] Mortalium hominum, non diuersiloquentium. *Guietus.*

113. Νόσφιν

Νόσφιν ἄτερ τε πόνων καὶ ὀϊζύος· ἀδέ τι δειλὸν
Γῆρας ἐπῆν· αἰεὶ δὲ πόδας καὶ χεῖρας ὁμοῖοι
Τέρποντ' ἐν θαλίῃσι κακῶν ἔκτοσθεν ἁπάντων, 115

Plane absque et laboribus et aerumna: neque molesta
Senecta aderat: semper vero pedibus ac manibus sibi similes
Suauiter viuebant in conuiuiis extra mala omnia,

113. νόσφιν] χωρὶς. ὀϊζύος] παλαιπωρίας. δειλὸν] κακὸν. 114. ἐπῆν] ἦν. 115. τέρποντ'] εὐφραίνοντο. θαλίῃσιν] εὐωχίαις. ἔκτοσθεν] ἐκτὸς.

113. ἄτερ τε πόνων Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ. atque ſic reſtituit Rob. pro vulg. ἄτερ πόνων. 114. ὁμοῖοι Ald.

113. Νόσφιν ἄτερ τε πόνων καὶ ὀϊζύος] In quibuſdam Siculi Diodori exemplaribus vno verſu auctior hic locus legitur, hoc modo:

Νόσφιν ἄτερ τε πόνων, καὶ ἄτερ χαλεποῖο πόνοιο,
Νήσων τ' ἀργαλέων, καὶ ἀπη-
: μονες. ἀδὲ μέλεσσι
Γῆρας ἐπῆν —

Supra,

Πρὶν μὲν γὰρ ζώεσκον ἐπὶ χθο-
νὶ φῦλ' ἀνθρώπων,
Νόσφιν, ἄτερ τε κακῶν, καὶ
ἄτερ χαλεποῖο πόνοιο,
Νήσων τ' ἀργαλέων. αἶψ' ἀν-
δράσι γῆρας ἔδωκαν.
Heinſius.

Vir quidam doctus Obſeru. Miſcell. T. I. V. II. p. 317. pro ἄτερ τε legendum contendit ἄτερθε; quod idem ſit ac χωρίς. Niſi quis cum Guieto malit ἄτεργε. Nulla ratione, ſi quid video, graui permotus. *Krebſius.*

114. Αἰεὶ δὲ πόδας καὶ χεῖρας ὁμοῖοι] Hoc eſt, ſemper integris membris, non ſenectutibus. ἀ πεδαγρεῦντες, ἀδὲ χειραγρεῦντες. *Guietus.*

115. Τέρποντ' ἐν θαλίῃσι] Graeci ſaepenumero totam τὴν ἀθανασίαν voce θαλίαι deſignant, quod Latini *Diuum epulas* dicunt. Theocritus, Ἔνθα σὺν ἄλλοισιν θαλίας ἄγσι ἐρανίδησι. Quod cum exprimit Maro, *epulis diuum accumbere*, dicit, ſicut Theocritus θαλίας ἄγειν. *Tu das epulis accumbere Diuum.* Haec cauſa eſt, non quam reddunt interpretes. *Heinſius.*

Quod Heinſius hic de ἀθανασίᾳ, per vocem θαλίας indicata, tradit, id more ipſius argute magis, quam vere dictum. Θαλίαι h. l. ſunt *epulae, inſtructae ex rebus iis, quas terra non culta, et inſſa, ſed ſua ſponte proferebat.* Priſcis Graecis θαλίαι dicebantur conuiuia laute inſtructa, quia ad ea conueniebant in honorem deorum: quod me docuit Athenaeus l. 2. c. 3. θαλίας ὠνόμαζον, ὅτι θεῶν χάριν ἠλέ-

ζοντο

† Ἀφνειοὶ μήλοισι, φίλοι μακάρεσσι θεοῖσι.
Θνῄσκον δ' ὡς ὕπνῳ δεδμημένοι. ἐσθλὰ δὲ πάντα
Τοῖσιν ἔην· καρπὸν δ' ἔφερε ζείδωρος ἄρουρα
Αὐτομάτη πολλόν τε καὶ ἄφθονον· οἱ δ' ἐθελημοὶ
Ἥσυχοι ἔργα νέμοντο σὺν ἐσθλοῖσιν πολέεσσιν. 120
Αὐτὰρ ἐπεί κεν τῦτο γένος κατὰ γαῖα κάλυψεν,
Τοὶ μὲν δαίμονές εἰσι, Διὸς μεγάλα διὰ βυλὰς,
Ἐσθλοὶ, ἐπιχθόνιοι, φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων·

† Abundantes pomis cari beatis Diis.
Moriebantur autem ceu ſomno obruti: bona vero omnia
Illis erant: fructum autem ferebat fertile aruum
Sponte ſua multumque et copioſum; ipſique pro lubitu
Quieti res ſuas curabant cum bonis multis.
Verum poſtquam hoc genus terra abſcondit,
Ii quidem daemones facti ſunt, Iouis magni conſilio,
Boni, in terris verſantes, cuſtodes mortalium hominum:

117. θνῄσκον] ἔθνησκον. δεδμημένοι] κεκρατημένοι· δαμασθέντες. ἐσθλὰ] ἀγαθὰ. 118. ἔην] ἦν. ζείδωρος] ἡ δωρεμένη τὸ ζῆν. ἄρουρα] γῆ. 119. αὐτομάτη] αὐτοκίνητος. ἄφθονον] πλούσιον. 120. ἡσυχῇ (sic)] ἡσύχως. νέμοντο] ἐνέμοντο· ἐκαρπῶντο. ἐσθλοῖσι (sic)] ἀγαθοῖς. πολέεσσιν] πολλοῖς. 121. αὐτὰρ] δὲ. κεν] ἂν. τῦτο γένος] ταύτην τὴν γενεὰν. γαῖα] ἡ γῆ. κατὰ - κάλυψεν] κατέκρυψε. 122. τοὶ] ἔτοι. 123. ἐσθλοὶ] ἀγαθοὶ. φύλακες] ἔφοροι· ἐπιτηρηταὶ.

116. deeſt in cod. B. 60. 699. 731. Coiſl. Auguſt. et ed. Ald. 119. πολλὺν Acad. 120. Ἡσυχῇ ſed in marg. γρ. ἥσυχοι, Auguſt. ἔργ' ἐνέμοντο Tzetzes. ἐσθλοῖσι Auguſt. 121. κάλυψε Iunt. 2. 122. βυλὰς Iunt. 1. 2.

ζοντο καὶ συνήεσαν. τῦτο γάρ ἐςι τὸ δαῖτα θάλειαν. Inde pro quibuſcumque epulis lautioribus. cf. Plutarch. Sympoſ. l. 9. προβλ. 15. et Biſetum ad Ariſtoph. Nub. 308. *Krebſius.*

119. Ἥσυχοι ἔργα νέμοντο] Τὴν συλλογὴν τῶν αὐτομάτων καρπῶν. Ibid. σὺν ἐσθλοῖσι, hoc eſt, ἀγαθοῖς, κτήμασι. *Guietus.*

122. Τοὶ μὲν δαίμονές εἰσι] Vide quae ſcripſimus ad Theogoniae v. 215. *Clericus.*

Τοὶ μὲν δαίμονες] Apud Platonem, omnes hi verſus aliter in Cratylo concipiuntur. hoc, nimirum, modo:

Αὐτὰρ ἐπειδὴ τοῦτο γένος κατὰ μοῖρ' ἐκάλυψεν,
Οἱ μὲν δαίμονες ἁγνοὶ ἐπιχθόνιοι καλέονται,
Ἐσθλοὶ ἀλεξίκακοι, φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων.

Ariſtides apud Photium, Platonem ſequitur: qui conſulendus. *Heinſius.*

124. Σχέτλια

Οἵ ῥα Φυλάσσουσίν τε δίκας καὶ σχέτλια ἔργα,
Ἠέρα ἑσσάμενοι, πάντη φοιτῶντες ἐπ' αἶαν, 125

Qui quidem obſeruant et iuſta et praua opera,
Aëre induti, paſſim oberrantes per terram,

124. ῥα] δὴ. φυλάσσουσι (ſic)] ἐφορῶσι. δίκας] δίκαια. σχέτλια] χαλεπὰ. 125. ἠέρα] ἀορασίαν. ἑσσάμενοι] ἐνδυσάμενοι. πάντη] πανταχῆ. φοιτῶντες] παραγενόμενοι. αἶαν] γῆν.

124. φυλάσσουσι Auguſt. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Com. Heinſ. 125. ἑσσάμενος Iunt. 1.

124. Σχέτλια ἔργα] Ἄδικα. *Guietus.*

125. Ἠέρα ἑσσάμενοι] Neſcio quid impulerit veteres Grammaticos, cur hunc locum omnes περὶ Ἡρώων adducerent, qui ab Heſiodo περὶ Δαιμόνων vſurpatur, et tanta quidem confidentia, vt ex eo etymologiam eius vocis deducant. Interpres Homeri: Ἥρωας δέ φασι κληθῆναι, ἀπὸ τῆς ἀρετῆς· ἢ ἀπὸ τοῦ ἀέρος, ὡς φησιν Ἡσίοδος ἐν τοῖς Ἔργοις καὶ ταῖς Ἡμέραις. Ἠέρα ἑσσάμενοι, πάντη φοιτῶσιν ἐπ' αἶαν. Eodem modo Etymologus. Et Euſtathius, poſtquam probauit ἀπὸ τῆς ἀρετῆς Heroas dici, addit et, ἀπὸ τοῦ Ἠέρος. Quod probat partim ex Porphyrio, partim ex Heſiodo. Verba eius ſunt, Iliad. A. Οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ ἀέρος. ὡς δηλοῦται καὶ ἔν τινι τῶν παρὰ Πορφυρίῳ ἐπιγραμμάτων (erant autem epigrammata ea, quae ex Ariſtotelis Peplo deſumpſerat ille) ἐν ᾧ κεῖται τὸ, Σῶμα μὲν ἐν πόντῳ κεῖται. πνεῦμα δ' ἀὴρ ὄδ' ἔχει. (Fortaſſe Σῶμα μὲν ἐν πόντῳ κεῖται τόδε, πνεῦμ' ἔχει ἀήρ.) Φησὶ δὲ καὶ Ἡσίοδος, Ἠέρα ἑσσάμενοι, πάντη φοιτῶντες ἐπ' αἶαν. Neceſſe eſſet igitur eoſdem eſſe Heroas et Δαίμονας, quod falſiſſimum eſt in Heſiodo. Qui καθαρῶς καὶ διωρισμένως, vt notant veteres, omnium primus τῶν λογικῶν τέσσαρα γένη ἐξέθηκε, niſi grammaticos lapſos eſſe, quod non inſolentes faciunt, hac quidem in re malimus: cum alter ex altero falſum adducere, quam Heſiodum conſulere maluerit. *Heinſius.*

— πάντη φοιτῶντες ἐπ' αἶαν Πλουτοδόται] Poſtquam Iupiter reliquique Dii deſierunt eſſe ἐάων δωτῆρες, et πλουτοδόται, vicem eorum ſubierunt οἱ Δαίμονες. Poſtquam Iupiter in terris ταῖς δίκαις ἐπισατεῖν deſiit, id munus ad eius vicarios rediit τοὺς Δαίμονας, qui res forenſes inſpicere coeperunt, quod βασιλήϊον ab Heſiodo dicitur. Commode autem duo haec

munera

Πλυτοδόται. καὶ τοῦτο γέρας βασιλήϊον ἔσχον.
Δεύτερον αὖτε γένος πολὺ χειρότερον μετόπισθεν
Ἀργύρεον ποίησαν ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες,
Χρυσέῳ οὔτε φυὴν ἀναλίγκιον, οὔτε νόημα.
Ἀλλ' ἑκατὸν μὲν παῖς ἔτεα παρὰ μητέρι κεδνῇ 139

Opum datores. atque hanc regiam dignitatem conſecuti ſunt.
Secundum inde genus multo deterius poſtea
Argenteum fecerunt coeleſtium domorum incolae,
Aureo neque corporis habitu ſimile, neque ingenio.
Sed centum annis puer apud matrem ſedulam

126. πλυτοδόται] πλουτίζοντες τοὺς ἀνθρώπους. τοῦτο γέρας βασιλήϊον] τοιαύτην τὴν τιμὴν ἁρμόζουσαν βασιλεῦσι, βασιλικήν. ἔσχον] ἔλαβον. 127. αὖτε] πάλιν. μετόπισθεν] μετὰ ταῦτα. 128. ἀργύρεον] ἀργυροῦν. ποίησαν] ἐποίησαν. ὀλύμπια δώματ'] ὑψηλὰς οἰκίας. ἔχοντες] οἰκοῦντες. 129. χρυσέῳ] χρυσοῦ. φυὴν] κατὰ φύσιν, ἀναδρομὴν τοῦ σώματος. ἀναλίγκιον] ὅμοιον. νόημα] κατὰ νοῦν. 130. ἑκατὸν] πολλὰ. ἔτεα] ἔτη· χρόνος. κεδνῇ] ἀγαθῇ.

munera adſcribit τοῖς Δαίμοσιν. Quia circa duo haec totius fere operis ſubiectum vertitur. Ceterum πλυτοδόται dicuntur οἱ τῆς γεωργίας ἐπιστάται. Apparent in Heſiodo paſſim veteris ſimplicitatis veſtigia, in verbis non minus quam in rebus. Eſt enim proprie πλῆτος ἡ ἐπικαρπία, feminum in terra abſconditorum felix vbertas. Heſychius: Πλῆτος, ἡ ἐκ τῶν σπερμάτων ἐπικαρπία, καὶ ἡ παγσπερμία, ſicut apud Latinos Opes. Ops enim terra mater eſt. Inopes ſunt οἱ ἄθαπτοι, et οἱ ἄποροι. Hinc πλυτοδόται dicti ſunt Dii, qui τὴν ἐπικαρπίαν promouerent, et quocumque modo terrae praeeſſent. In ſacris non aliter accipiebatur. Sic ἐν τοῖς Ληναϊκοῖς, vbi ὁ δαδοῦχος geſtans facem clamabat ΚΑΛΕΙΤΕ ΘΕΟΝ: id qui audiebant, reſpondebant ΣΕΜΕΛΗΙ ΙΑΚΧΕ ΠΛΟΥΤΟΔΟΤΑ. Πλῆτον enim id dicebant quod in cornu copiae continebatur, et τὸ κανοῦν, id eſt, caniſtrum in quo ſacra hordea erant, εὔπλητον vocabant. Heſych. εὔπλητον κανοῦν, εὖ ἔχον πλοῦτον. Ipſa autem hordea, vtpote terrae fructum, ita dicebant, διὰ τὰς, inquit, ἐπ' αὐτῷ ἁλάς. πλῆτον γὰρ ἔλεγον τὴν ἐκ τῶν ῥιθῶν καὶ τῶν πυρῶν περιουσίαν. *Heinſius.*

130. Ἀλλ' ἑκατὸν μὲν παῖς] Ἀλλὰ eleganter hoc loco pro ἀλλ' ὅμως ponitur. Inferior quidem haec aetas, inquit, et deterior ſuperiore erat, ἀλλ' ὅμως οἱ παῖδες, id eſt, quamvis multa erant, quam in ſuperiori deteriora, hoc bonum tamen

Ἐτρέφετ' ἀτάλλων μέγα νήπιος ᾧ ἔνι οἴκῳ.
Nutriebatur creſcens valde rudis domi ſuae:

131. ἀτάλλων (ſic)] νηπιάζων. μέγα] μεγάλως. νήπιος] ἀμαθὴς. ᾧ] Βίῳ. ἔνι (ſic)] ἐν.

131. Στρέφετ' Ald. ἀτάλλων B. 60. R. S. Acad. ἀτάλων Auguſt. ἔνι. Auguſt. Iunt. 1. 2. Com.

tamen erat, quod pueri aliquamdiu ſimpliciter et ſine malo, et vt Philoſophi verbo vtar, qui in Rhetoricis de hac aetate ita loquitur, εὐήθως educabantur, apud matres ſuas. Iam quomodo intelligendus ſit hic locus dicendum, quia a Graecis interpretibus id praetermiſſum. Sicut puellae ad nuptias vſque, ita filioli, vt ab improbitate abſtinerent omni, εἰς τὴν γυναικωνίτιδα cum matribus ſuis et ſororibus ablegabantur. Quo id diutius fiebat, eo ſimpliciores magiſque malorum ignari, et aeui corruptelarum expertes credebantur. Quamquam etiam interdum, qui prouectiores aetate erant, quoties locus in coenaculo deeſſet, pranſum coenatumque mittebantur. Sic in Gallo Luciani Eucrates filium ſuum εἰς γυναικωνίτιδα ablegat. Περίθι, ἔφη, καὶ σὺ, ὦ Μίκυλε, καὶ συνδείπνει μεθ' ἡμῶν, ἐν τῇ γυναικωνίτιδι. τὸν υἱὸν γὰρ ἐγὼ κελεύσω μετὰ τῆς μητρὸς ἐσιαθῆναι, ὡς σὺ χωραν ἔχῃς. Quo igitur diutius ibi verſabantur, eo ſimpliciores erant. Heſiodus, vt aeui illius, εὐήθειαν notet et ἀναισχίαν, centum annos in Gynaeceo eos egiſſe dicit. Ἐνὶ οἴκῳ autem eſt ἐν τῷ θαλάμῳ. ita enim locum illum vocant Poëtae, qui Homerum ſequuntur. Vnde Theocritus, virginem innuptam, παρθένον ἐκ θαλάμω dicit, quam τῇ νύμφῃ opponit, vt ad illum notamus. Οἶκον dixit Poëta, vt Vitruuius, cum de eodem, nimirum, de Gynaeceo, loquitur, lib. VI. c. XX. *In his locis introrſus conſtituuntur oeci magni, in quibus matres familiarum cum lanificiis habent ſeſſiones.* Hic mos poſt Heſiodi tempora corruptus fuit, cum ſceleſtiſſimi Eunuchi matronarum oecos inuaſerunt. Hoc eſt, de quo tertio de legibus conqueritur Plato: Περιῆιδεν ὑπὸ γυναικῶν τε καὶ εὐνούχων παιδευθέντας αὐτὸς τοὺς υἱεῖς. Heſiodus: τρέφεσθαι παρὰ μητέρι dixit, vt Lucianus μετὰ τῆς μητρὸς ἐσιαθῆναι. *Heinſius.*

Ἀλλ' ἑκατὸν] Omnino fallitur vir doctiſſimus. Increpat enim Heſiodus mollem iſtam et effoeminatam educationem, quae, vt ait Quintilianus, *nervos omnes et mentis et corporis frangit.* Sed ignoſcendum literatis viris, ſi remotos ſenſus exquirentes a ſcopo interdum aberrant. *Rob.*

131. Ἀτάλλων] Αὐξόμενος. *Guietus.*

136. Ie-

Ἀλλ' ὅταν ἡβήσειε, καὶ ἥβης μέτρον ἵκοιτο,
Παυρίδιον ζώεσκον ἐπὶ χρόνον, ἄλγε' ἔχοντες
Ἀφραδίαις. Ὕβριν γὰρ ἀτάσθαλον οὐκ ἐδύναντο
Ἀλλήλων ἀπέχειν, οὐδ' ἀθανάτους θεραπεύειν
Ἤθελον, οὐδ' ἕρδειν μακάρων ἱεροῖς ἐπὶ βωμοῖς,
Ἣ θέμις ἀνθρώποισι κατ' ἤθεα. τοὺς μὲν ἔπειτα
Ζεὺς Κρονίδης ἔκρυψε, χολώμενος ὅνεκα τιμὰς
Οὐκ ἐδίδυν μακάρεσσι θεοῖς οἳ Ὄλυμπον ἔχουσιν.
Αὖτὰρ ἐπεὶ καὶ τοῦτο γένος κατὰ γαῖα κάλυψε,

Cum vero adoleuiſſet, et ad pubertatem veniſſet,
Pauxillum viuebant ad tempus, dolores habentes
Ob ſtultitias. iniuriam enim prauam non poterant
A ſe mutuo abſtinere, neque Deos colere
Volebant, neque ſacrificare beatorum ſacris in aris,
Vt iuſtum eſt hominibus oppidatim. Hos quidem deinde
Iupiter Saturnius abſcondit iratus: quia honores
Non dabant beatis Diis, qui Olympum habitant.
At poſtquam et hoc genus terra occultauit,

132. ἡβήσειε] ἀκμάσειε. ἥβης] ἡλικίας. ἵκοιτο] ἔλθοι. 133. παυρίδιον] ὀλίγον. ζώεσκον] ἔζων. ἄλγε'] ἄλγεα· λύπας. 134. ἀφραδίαις] μωρίαις ἰδίαις. ἀτάσθαλον] ἀθέμιτον. 135. ἀθανάτους] θεὸς. θεραπεύειν] τιμᾶν. 136. ἕρδειν] θύειν. 137. ἦ] καθὰ. θέμις] δίκαιον. ἤθεα] ἤθη. τοὺς] τούτους. 138. χολόμενος] ὀργιζόμενος. ὅνεκα] ὅτι. 139. μακάρεσσι] μακαρίοις. Ὄλυμπον] οὐρανὸν. ἔχουσιν] κατοικοῦσι. 140. αὖτὰρ] δὲ.

140. κάλυψεν Acad.

136. Ἱεροῖς ἐπὶ βωμοῖς] An ſcribendum ἱερ' οἷς ἐπὶ βωμοῖς, hoc eſt, ἱερὰ. Homerus tamen ἄλλος δ' ἄλλῳ ἔρεξε θεῶν, hoc eſt, fecit, ſacrificauit. ἔρδειν facere. Virg. *Cum faciam vitula. Idem.*

137. Κατ' ἤθεα] An? per colonias, oppidatim, pagatim, ſupple ſacra facere. placet. non *ex more*, vt vulgo exponitur. *Idem.*

Omnino κατ' ἤθεα, *oppidatim*, vt Guietus, non *de more*, vt habent Interpretes. Homerus Il. Z, 511. Ῥίμφα ἑ γαῖα φέρει μετὰ τ' ἤθεα καὶ νομὸν ἵππων. Et noſter infra v. 167. Τοῖς δὲ δίχ' ἀνθρώπων βίοτον καὶ ἤθε' ὀπάσσας. *Rob.*

138. Κρονίδης ἔκρυψε] Subintellige τῇ γῇ. Infra: αὖτὰρ ἐπεὶ καὶ τοῦτο γένος κατὰ γαῖα κάλυψε. *Guietus.*

Τοὶ μὲν ἐπιχθόνιοι μάκαρες θνητοὶ καλέονται
Δεύτεροι, ἀλλ' ἔμπης τιμὴ καὶ τοῖσιν ὀπηδεῖ.
Ζεὺς δὲ πατὴρ τρίτον ἄλλο γένος μερόπων ἀνθρώπων
Χάλκειον ποίησ', ὐκ ἀργυρῷ οὐδὲν ὁμοῖον,
Ἐκ μελιάων, δεινόν τε καὶ ὄμβριμον· οἷσιν Ἄρηος 145

Hi quidem terreſtres beati mortales vocantur
Secundi; ſed tamen honor etiam hos ſequitur.
Iupiter vero pater tertium aliud genus varie loquentium hominum
Aeneum fecit, omnino argenteo diſſimile,
E fraxinis, vehemens et robuſtum: quibus Martis

141. τοὶ] ἕτοι. μάκαρες] μακάριοι. 142. ἔμπης] ὅμως. τοῖσιν] τούτοις. ὀπηδεῖ] ἀκολουθεῖ. 143. μερόπων] μεμερισμένην ἐχόντων τὴν φωνήν. 144. χάλκεον (lic)] χαλκέν. ποίησ'] ἐποίησε. 145. μελιάων] μελιῶν, δένδρων. ὄμβριμον] ἰσχυρόν. Ἄρηος] πολέμου.

141. ὑποχθόνιοι R. S. Coiſl. Auguſt. Acad. Moſchop. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ. 143. ἄλλον Acad. μερόπων Trinc. 144. χάλκειον Auguſt. 145. μελειῶν Trinc. ὕβριμον Coiſl. Acad. ὄσσων Trinc.

141. Τοὶ μὲν ὑποχθόνιοι] Tzetzes legit ἐπιχθόνιοι. *Idem.*

145. Ἐκ μελιάων] Scribendum ἐκ τε μελέης δεινόν τε, pro ἐκμελές τε δεινόν τε. Heſych. ἐκμελὴς, ἀνάρμοστος, ἄτακτος, ἀῤῥύθμος. ἐκμελὴς ἀπὸ τοῦ ἐκ καὶ μέλος, ſonus quaſi diſſonus, abſonus. Alio ſpectant quae cecinit Virgilius Aen. VIII.

Haec nemora indigenae Fauni Nymphaeque tenebant,
Genſque virum truncis et duro robore nata. Idem.

Ἐκ μελιάων] Has voces interpretes omnes reddunt, *de fraxinis*, quaſi innuiſſet poëta hoc genus hominum durae firmaeque texturae fuiſſe. Ademne autem generatio et aenea fuit et fraxinea? Lignea potius aetas vocaretur, ſi Iupiter ex arboribus homines formaſſet. Praeterea cum nunquam ſignificauerit Heſiodus, ex qua materia aureae et argenteae aetatis homines formati ſunt, vnde, quaeſo, in deſcribenda aenea aetate, accuratior euaſit? Punctis paullulum mutatis verus loci ſenſus erui poteſt.

Ζεὺς δὲ πατὴρ τρίτον ἄλλο
γένος μερόπων ἀνθρώπων
Χάλκειον ποίησ' ὐκ ἀργύρῳ
οὐδὲν ὁμοῖον,
Ἐκ μελιάων δεινόν τε, καὶ ὄμ-
βριμον, οἷσιν Ἄρηος
Ἔργ' ἔμελε ςονόεντα.

Ἐκ μελιάων δεινόν τε, καὶ ὄμβριμον verto, *Haſtis terribile et validum.* Τὸ μελιάων eſt Genitiuus

Ἔργ' ἔμελε στονόεντα, καὶ ὕβριες. οὐδέ τι σῖτον
Ἤσθιον, ἀλλ' ἀδάμαντος ἔχον κραταιφρονα θυμὸν
Ἄπλαστοι μεγάλη δὲ βίη καὶ χεῖρες ἄαπτοι
Ἐξ ὤμων ἐπέφυκον ἐπὶ στιβαροῖς μελέεσσιν,

Opera curae erant luctuosa, ac iniuriae: neque vllum cibum
Edebant, sed ex adamante habebant durum animum,
Inacceſſi: magna autem vis et manus inuictae
Ex humeris naſcebantur in validis membris.

146. ἔμελλε (ſic)] διὰ φροντίδος ἦν. στονόεντα] αἴτια στεναγμῶν. ὕβριες] ὕβρεις. σῖτον] πυρὸν. 147. ἤσθιον] ἤτρωγον. ἔχον] εἶχον. καρτερόφρονα (ſic)] σκληρογνώμονα. θυμὸν] ψυχὴν. 148. ἄπλαστοι (ſic)] ἀπλήρωτοι τὰ σώματα. βίη] ἰσχὺς. ἄαπτοι] ἄψαυστοι. 149. ἐπέφυκον] ἐξετείνοντο. στιβαροῖσι (ſic)] ἰσχυροῖς. μελέεσσι] μέλεσι.

146. ἔμελλε Auguſt. 147. καρτερόφρονα Auguſt. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 148. Ἄπλαστοι B. 731. Coiſl. Auguſt. Acad. Moſchop. Procl. μεγάλοι Moſchop. 149. στιβαροῖσι B. 60. 731. Auguſt. Acad. Senat. μελέεσι B. 60. 731.

nitiuus pluralis Dorice pro τῶν μελιῶν. Μελία autem non ſolum pro *fraxino* vſurpatur, ſed Metaphorice etiam ab Homero, caeteriſque poetis pro *haſta*. Sic Il. β, 542.

Τῷ δ' ἅμ' Ἀβαντες ἕποντο θοοὶ ὄπιθεν κομόωντες
Αἰχμηταὶ, μεμαῶτες ὀρεκτῆσι μελίῃσι
Θώρηκας ῥήξειν.

Scholiaſtes ad locum exponit Μελίῃσιν, δόρασιν ἀπὸ μελίας ξύλα γενομένοις. Sic in Noſtro, τᾷ, ἐκ μελιᾶν δεινὸν, et τᾷ, διὰ τῶν μελιῶν, vel ταῖς μελίαις δεινὸν, eandem eſſe ſignificationem exiſtimo. Vtraque praepoſitio ἐκ et διὰ ab optimis tum poëtis tum proſaicis ſcriptoribus indiſcriminatim vſurpatur. Sic Thucydides, Ἐκ τῶν ὅπλων pro διὰ τῶν ὅπλων, *vi armorum*. Obiter notari poteſt in huiuſce coniecturae confirmationem, Ouidium, qui in quatuor aetatum deſcriptione ad Heſiodum reſpexit, aeneum ſeculum per armorum ſtudium ab aliis diſtinguere,

Tertia poſt illas ſucceſſit aenea proles,
Saeuior ingeniis, et ad horrida promtior arma. *Theobaldus.* (ex. ed. Rob.)

148. Ἄπλαστοι] Idem ac ἀπλητοὶ, vel ἄαπτοι, qui inimica manu non poſſunt tangi, vel quibus manus iniici non poteſt, ſine periculo. Aliquoties in Herculis Scuto idem obſeruauimus. *Clericus.*

Τοῖς δ' ἦν χάλκεα μὲν τεύχεα, χάλκεοι δέ τε οἶκοι, 150
Χαλκῷ δ' ἐργάζοντο· μέλας δ' οὐκ ἔσκε σίδηρος.

His erant aenea arma, aeneaeque domus:
Aere vero operabantur: nigrum enim nondum erat ferrum.

150. τοῖσδ' (ſic)] τύσσοις. χάλκεα] χαλκᾶ. τεύχεα] ὅπλα. χάλκεοι] χαλκοῖ. 151. εἰργάζοντο (ſic)] ἐνήργων. μέλας] μαῦρος. ἔσκε] ἦν.

150. τῶν δ' ἦν B. 60. τοῖςδ' Auguſt. τοῖσι δ' Acad. δέ τ' Iunt. 1. 2. 151. εἰργάζοντο Auguſt. Acad. Trinc. Heinſ. μέγας Ald. Trinc.

150. Τοῖς δ' ἦν χάλκεα μὲν τεύχεα] A metallo de quo arma fiebant nomen ſuum traxit haec aetas; ad quod illuſtrandum, hunc Herodoti locum adhibere non piget lib. 2. Πέμψαντι οἱ ἐς τὸ χρηστήριον, ἦλθε χρησμὸς, ὡς τίσις ἥξει ἀπὸ θαλάσσης χαλκέων ἀνδρῶν ἐπιφανέντων. καὶ τῷ μὲν δὴ ἀπιστίη μεγάλη ἀπεκέχυτο χαλκέας οἱ ἄνδρας ἥξειν ἐπικούρους. χρόνῳ δὲ ὑπολλῷ διελθόντος, ἀναγκαίη κατέλαβε Ἰωνάς τε καὶ Κᾶρας ἄνδρας κατὰ λῃΐην ἐκπλώσαντας, ἀπενεικθῆναι ἐς Αἴγυπτον. ἐκβάντας δὲ ἐς γῆν, καὶ ὁπλισθέντας χαλκῷ, ἀγγέλλει τῶν τις Αἰγυπτίων ἐς τὰ ἕλεα ἀπικομένους τῷ ψαμματίχῳ (ὡς ἐκ ἰδὼν πρότερον χαλκῷ ἄνδρας ὁπλισθέντας) ὡς χάλκεοι ἄνδρες ἀπιγμένοι ἀπὸ θαλάσσης λεηλατεῦσι τὸ πεδίον. ὁ δὲ μαθὼν τὸ χρηστήριον ἐπιτελεύμενον etc. *Rob.*

151. Μέλας δ' ἔσκε σίδηρος] Si conſtarent ſibi figmenta Poëtica, hanc progeniem occidiſſe oporteret, ante tempora Promethei; qui ferri cudendi artem inueniſſe a Poetis, magno conſenſu dicitur. Verum non tantopere exculta erat ars mentiendi, iis temporibus, vt mendacii partes conſentire neceſſe eſſet. *Clericus.*

Μέλας δ' ἐκ ἔσκε σίδηρος] Exiſtimant nonnulli, ferrum, quamuis rarum, etiam in aeneo ſeculo inuentum fuiſſe, ideoque ne fides Heſiodo derogetur, legunt Μέγας δ' ἐκ ἔσκε σίδηρος, ſed qua auctoritate, vel ſermonis proprietate, neſcio. Veriſimile eſt ferrum aeneis hominibus incognitum fuiſſe, cum Troianis temporibus adeo rarum fuiſſe et pretioſum acceperimus, vt vel arma ex aere fierent, vt ex innumeris apud Homerum locis patet. Ferro vinum emerunt Achiui Il. η, 442. Ἔνθεν δ' ἄρ' οἰνίζοντο καρηκομόωντες Ἀχαιοὶ Ἄλλοι μὲν χαλκῷ, ἄλλοι δ' αἰθωνι σιδήρῳ. In illis quidem locis quibus captiui ferrum pretium redemtionis pollicentur, dici poteſt, ferrum illud ob artem ſolummodo, qua erat elaboratum, pretioſum fuiſſe —

Καί τοι μὲν χείρεσσιν ὑπὸ σφετέρῃσι δαμέντες

Et hi quidem manibus ſuis interfecti,

152. τοὶ (ſic)] ἕτοι. χείρεσσιν] χερσὶ. σφετέρῃσι] ἰδίαις. δαμέντες] δαμασθέντες.

152. Καὶ τοὶ Auguſt. δαμέντες ſunt. 1. 2.

fuiſſe. — χρυσός τε πολυκμητός τε σίδηρος. Il. ζ, 46. Sed in Il. ί, 366. vbi opes ſuas enumerat Achilles, ferrum etiamſi non artificioſe elaboratum, pretioſum fuiſſe innuit poëta, Ἐνθένδε χρυσὸν, καὶ χαλκὸν ἐρυθρὸν, Ἠδὲ γυναῖκας ἐϋζώνους, πολιόν τε σίδηρον Ἄξομαι — Hoc vero euidentiſſime patet Il. ψ, 827. vbi Achilles diſcum ferreum etiam a fornace rudem in iſto certamine victori praemium inſigne proponit, Αὐτὰρ Πηλείδης θῆκεν σόλον αὐτοχόωνον etc. Ad vocem αὐτοχόωνον Scholiaſtes; Ἐκ χεομένης ὕλης εἰκῇ κεχωνευμένον· αὐτοχώνευτον, οἷον μὴ ἔχοντα κατασκευὴν τερπνὴν, εἴτ' ἂν τεχνικὴν, ἀλλ' ἐκ μόνης χωνείας ἀναληφθέντα. *Rob.*

152. Καὶ τοὶ μὲν χείρεσσιν] Non intellexerunt Graeci interpretes et cum iis Latini διαζολὰς quas Poëta ponit inter λήξεις diuerſarum aetatum. Quas ſine λήξει interiiſſe dicit, eas ait vel δαμῆναι, vel θανάτῳ καλύπτεσθαι. Quas autem ſignificare vult λῆξιν conſtituiſſe ex ſe, nec interiiſſe funditus; ait ὑπὸ γῆς καλύψασθαι: quod primae et ſecundae aetati contigit. Tertia aetas contra, de quibus: Καὶ τοὶ μὲν χείρεσσιν ὑπὸ σφετέρῃσι δαμέντες Βῆσαν ἐς εὐρώεντα δόμον κρυεροῦ Ἄϊδαο Νώνυμοι. Tales διαζολαὶ Homero familiares ſunt. Sic Iliad. Γ. Ὁππότερος τάδε ἔργα μετ' ἀμφοτέροισιν ἔθηκε. Τὸν δὸς ἀποφθίμενον δύγειν δόμον Ἄϊδος εἴσω. Vbi manifeſta fit διαζολὴ, non placet tamen frigida illa Grammaticorum, Euſtath. τὸ δὲ ἀποφθίμενον δύνειν εἰς ᾅδην, πρὸς διαζολὴν εἰρηται τῶν δίχα φθορᾶς μυθευομένων δῦναι εἰς ᾅδε, οἷος ὁ Πειρίθες, καὶ ὁ Θησεὺς, καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς, καὶ ὁ Ἡρακλῆς. Sicut igitur ibi Homerus ἀποφθίμενον δῦναι εἰς ᾅδην dixit, πρὸς διαζολὴν: ita Heſiodus homines aetatis tertiae, βῆναι εἰς ᾅδε, ſed δαμασθέντας ὑπὸ σφετέρῃσι χερσί: ſecundo νωνύμως. Obſeruatio illa etiam magis neceſſaria eſt in Heroum aetate, quam duplicem facit: eorum qui Thebanum bellum geſſerunt, et qui Troianum. Priores interiiſſe dicit ſine λήξει, ſicut tertiam: poſteriores pa-

Βῆσαν ἐς εὐρώεντα δόμον κρυερῷ Ἀΐδαο,
Νώνυμοι· θάνατος δὲ καὶ ἐκπάγλους περ ἐόντας

Descenderunt tenebricosam in domum horribilis Plutonis
Ignobiles: mors autem, tametsi terribiles erant,

153. βῆσαν] ἔβησαν· ἐπορεύθησαν. ἐς] εἰς. εὐρώεντα] πλατὺν· σκωληκώδη. κρυερῷ] ψυχρῷ. Ἀΐδαο] ᾅδου. 154. νώνυμοι] ἀνώνυμοι· ἀνονόμαστοι. ἐκπάγλους] ἰσχυρὰς· καταπληκτικάς. ἐόντας] ὄντας.

153. Κρυερὸν Acad. Tzetz. Iunt. 1. 2. Trinc. Com. Ἄϊδαο est in ed. Rob. 154. Νώνυμοι Acad. Senat. ἐκπάγλως Senat.

tim interiisse, partim λῆξιν habuisse, idque ἐν μακάρων νήσοις. Diuisio quam male perceperunt interpretes, ibi est:

Ἔνθ' ἤτοι τὰς μὲν θανάτῳ
τέλος ἀμφεκάλυψε,
Τοῖς δὲ δίχ' ἀνθρώπων.

Illud enim τὰς μέν et τὰς δὲ eos distinguit qui funditus interierunt, ab iis qui translati in beatorum insulam fuerunt. Qualis apud Homerum Menelaus est, cui praedicit Proteus:

Σοὶ δ' ἃ θέσφατόν ἐσι διοτρεφὲς, ὦ Μενέλαε,
Ἄργει ἐν ἱπποβότῳ θανέειν,
καὶ πότμον ἐπισπεῖν,
Ἀλλά σ' ἐς Ἠλύσιον πεδίον,
καὶ πείρατα γαίης
Ἀθάνατοι πέμψασιν —

Hoc Hesiodi loco decepti fuerunt ii, quos magistri notant insulas beatorum Thebis constituisse. Thebanos Hesiodus sine λήξει, suo scelere, interiisse dicit, nec λῆξιν constituisse. Troianos partim interiisse, partim λῆξιν constituisse cognominem, id est, Heroïcam; quibus opponuntur οἱ νωνύμως θνήσκοντες. Ex iis maxime excipiebantur illi qui in vndis perierant, quorum praecipuus fuit Aiax, cui ne locum quidem in sua νεκυίᾳ concessit Homerus, quod funditus interiisse existimaretur. Quod et Synesius notavit: Ἐμὲ δὲ ἐν τοῖς δεινοῖς, ὄμνυμί σοι θεὸν ὃν φιλοσοφία πρεσβεύει, τὸ Ὁμηρικὸν ἔθραττεν ἐκεῖνο, μὴ ἄρα ἀληθὲς εἴη, τὸν καθ' ὕδατος θάνατον, ὄλεθρον εἶναι καὶ αὐτῆς τῆς ψυχῆς. λέγει γάρ ἐςιν ὅπως τῶν ἐπῶν, Αἴας δ' ἐξαπόλωλεν ἐπεὶ πίεν ἁλμυρὸν ὕδωρ, τὸν ἐν θαλάττῃ θάνατον ἀκριβεσάτην ἀπώλειαν εἶναι τιθέμενος. ἀδέκα γοῦν ἄλλον ἐξαπολωλέναι φησὶν, ἀλλ' ἕκαςος ἀποθνήσκων, ἀϊδὸς δ' ἐβεβήκει. ταῦτ' ἄρα καὶ ἐν δυοῖν νεκυίαιν ὁ μικρὸς Αἴας ἀδαμὰς τὰ δράματος εἰσεμηνεκται, ὡς τῆς ψηχῆς ἀκ ἄσης ἐν ᾅδῃ. *Heinsius.*

153. Εὐρώεντα] Non inepti sunt, qui *latum, amplum* reddunt. Saepe enim εὐρώεις *latus, amplus*, vnde Hesychius εὐρώεντα exponit πλατέα: quo sensu deducenda vox ab εὖρος *latitudo*, vt docet Eustath. ad Il. Υ. p. 962. Edit. Rom. *Krebsius.*

158. Δι-

Εἶλε μέλας, λαμπρὸν δ' ἔλιπον φάος ἠελίοιο. 155
Αὐτὰρ ἐπεὶ καὶ τῦτο γένος κατὰ γαῖα κάλυψεν,
Αὖθις ἔτ' ἄλλο τέταρτον ἐπὶ χθονὶ πυλυβοτείρῃ
Ζεὺς Κρονίδης ποίησε δικαιότερον καὶ ἄρειον,
Ἀνδρῶν ἡρώων θεῖον γένος, οἳ καλέονται
Ἡμίθεοι, προτέρῃ γενεῇ, κατ' ἀπείρονα γαῖαν. 160
Καὶ τὺς μὲν πόλεμός τε κακὸς καὶ φύλοπις αἰνὴ,

Inuasit atra, splendidumque liquerunt lumen solis.
Sed postquam et hoc genus terra operuit,
Rursum aliud quartum in terra multorum altrice
Iupiter Saturnius fecit iustius et melius,
Virorum heroum diuinum genus, qui vocantur
Semidei, priore aetate, per immensam terram.
Hos quoque bellumque malum et pugna grauis,

155. εἶλε] ἕλαβε. ἔλιπον] κατέλιπον. φάος] φῶς. ἠελίοιο] ἡλίου. 156. αὐτὰρ] δὲ. 157. αὖθις] πάλιν. χθονὶ] γῇ. πυλυβοτείρῃ] πολλοὺς βοσκούσῃ. 158. Κρονίδης] ὁ υἱὸς τῦ Κρόνυ. ποίησε] ἐποίησε. ἄρειον] κρεῖττον. 159. ἡρώων] ἡμιθέων. θεῖον] θαυμαστὸν. καλέονται] καλοῦνται· ὀνομάζονται. 160. προτέρῃ γενεῇ] ἐν. ἀπείρονα] ἄπειρον. γαῖαν] γῆν. 161. τὺς] τύτους. πόλεμος] δ. φύλοπις] μάχη. αἰνὴ] χαλεπὴ.

156. κάλυψε Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. 157. Αὖτις Acad. ἔτ' Ald. Trinc.

158. Δικαιότερον] Si aetas illa melior fuit antecedente, sceleratissimam profecto fuisse priorem oportuit: quae enim scelera de hac non narrantur? Quam conscelerata fuit Oedipi familia? Quam mali homines, Troïcis temporibus? Verum *Homerus* vsque adeo laudarat eos, qui ad Troiam bellum gesserant, tamque caros Diis descripserat, quamquam meros latrones, si rem introspiciamus; vt *Hesiodus* deteriores eos superioribus dicere ausus non fuerit. Sic temerariae priorum aetatum laudes ad posteros transmittuntur, et quos vituperaremus, si de iis fine praeiudicio iudicaremus, ad coelum tollimus, quia sunt olim a Maioribus nostris, prae imperitia, laudati. *Clericus.*

Δικαιότερον] Haud sane mortalium optimi Οἱ Ἑπτὰ fuerunt, si Homerum audire fas est. Ille enim Il. δ, 409. Sthenelum Capanei filium ita loquentem inducit, Κείνοι δὲ σφετέρῃσιν ἀτασθαλίῃσιν ὄλοντο. *Rob.*

Τὰς μὲν ἐφ' ἑπταπύλῳ Θήβῃ, Καδμηΐδι γαίῃ,
Ὤλεσε μαρναμένας μήλων ἕνεκ' Οἰδιπόδαο·
Τὰς δὲ καὶ ἐν νήεσσιν ὑπὲρ μέγα λαῖτμα θαλάσσης
Ἐς Τροίην ἀγαγὼν, Ἑλένης ἕνεκ' ἠϋκόμοιο· 165

Alios quidem ad ſeptem portas habentes Thebas, Cadmeam terram,
Perdidit pugnantes propter oues Oedipi;
Alios vero in nauibus trans ingentem maris amplitudinem,
Ad Troiam ducens, Helenae gratia pulcricomae:

162. ἑπταπύλῳ] τῇ ἑπτὰ πύλας ἐχούσῃ. Καδμηΐδι] τῇ Κάδμου. γαίῃ] γῇ. 163. ὤλεσε] ἔφθειρε. μαρναμένας] μαχομένους. μήλων] προβάτων. ἕνεκ'] ἕνεκα· χάριν. Οἰδιπόδαο] Οἰδίποδος. 164. τὰς δὲ] ὤλεσε. νήεσσιν] νευσὶ. λαῖτμα] κῦμα. 165. Τροίην] Τροίαν. ἠϋκόμοιο] τῆς καλὴν κόμην ἐχούσης.

165. Εἰς Ald.

162. Τὰς μὲν ἐφ' ἑπταπύλῳ] Intelligit non tantum τὰς ἑπτὰ ἐπὶ Θήβαις dictos, ſed etiam eos qui Ἐπίγονοι dicebantur, id eſt, τῶν ἑπτὰ τῶν ἐπὶ Θήβαις filios. Vtrique Thebas adorti ſunt. Diodorus Siculus libro III. Οἱ δὲ τούτων παῖδες Ἐπίγονοι ὀνόμασθέντες, τὸν τῶν πατέρων θάνατον ἐπεξιόντες, ἔγνωσαν στρατεύειν κοινῇ ἐπὶ τὰς Θήβας. Aeſchylus quoque non tantum Ἑπτὰ ἐπὶ Θήβαις tragoediam, ſed etiam Ἐπιγόνους ſcripſit. Ex ea interpretes Pindari verſus περὶ κρίσεων adferunt: καθὰ καὶ Αἰσχύλος ἐν Ἐπιγόνοις.

Λοιβαὶ Διὸς μὲν πρῶτον ὡραίᾳ γάμῳ
Ἥρας τε, τήν τε δευτέραν κρᾶσιν νέμω.
Τρίτην Διὸς σωτῆρος εὐκταίαν λίβα.

qui corruptiſſime ibi ſcribuntur. Et Androgonus ab Athenaeo narratur εὐημερήκειν τὰς Ἐπιγόνους. *Heinſius.*

163. Μήλων ἕνεκ' Οἰδιπόδαο] Κτημάτων, hoc eſt, rerum, regni. *Guietus.*

Μήλων ἕνεκ' Οἰδιπόδαο] Tametſi recte Interpretes Graeci obſeruarunt μῆλα hic dici metonymice omnis generis diuitias; tamen vertendum non cenſuimus *opes*, pro *ouibus*, in translatione verbis vſque adeo adſtricta: cum nihil vetet *oues* nos in ea interpretari, vt μῆλα in Graecis *Heſiodi* verbis. Hebraei מקנה *mikneh* promiſcue vocant *diuitias* et *pecudes*; quia vt omnibus notum, diuitiae antiquiſſimis temporibus in pecudibus praeſertim erant ſitae. *Clericus.*

165. Ἥθεα] Lucretius quietes vocat. *Scaliger.*

171. Ἐν

Ἐνθ' ἤτοι τὲς μὲν θανάτε τέλος ἀμφεκάλυψε.
Τοῖς δὲ δίχ' ἀνθρώπων βίοτον καὶ ἤθε' ὀπάσσας
Ζεὺς Κρονίδης κατένασσε πατὴρ ἐς πείρατα γαίης.
† Τηλὲ ἀπ' ἀθανάτων· τοῖσι Κρόνος ἐμβασίλευε.
Καὶ τοὶ μὲν ναίουσιν ἀκηδέα θυμὸν ἔχοντες
Ἐν μακάρων νήσοισι, παρ' Ὠκεανὸν βαθυδίνην,

Vbi mors quoque oppreſſit illos.
Iis autem ſeorſum ab hominibus vitam et ſedem tribuens
Iupiter Saturnius pater conſtituit eos ad terrae fines.
† Procul ab immortalibus: Saturnus horum Rex eſt.
Et ii quidem habitant ſecurum animum habentes
In beatorum inſulis, iuxta Oceanum profundum,

166. ἔνθ'] ἔνθα· ὅπε. ἀμφεκάλυψε] ἐσκέπασε. 167. δίχ'] δίχα· χωρὶς. βίοτον] βίον. ἤθε'] ἤθεα· ἤθη. ὀπάσας (sic)] παρασχὼν. 168. κατένασσε] κατῴκησε. πείρατα] πέρατα. γαίης] γῆς. 170. τοὶ] ἔτοι. ναίουσιν] οἰκοῦσι. ἀκηδέα θυμὸν] ἄλυπον ψυχὴν. 171. μακάρων] μακαρίων. βαθυδίνην] βαθύῤῥοον.

166. τὲς deeſt in Ald. Iunt. 1. 2. ἀμφεκάλυψεν Senat. 167. ὀπάσας B. 731. Auguſt. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 169. Τηλὲ etc. deeſt in Auguſt. Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Heinſ. Com. Moſchop. Proclus etiam docet, repudiatum a quibuſdam eſſe, vt non Heſiodeum.

171. Ἐν μακάρων νήσοισι] Etiamſi *Homerus* inſulas non memorauit, attamen plerique eum auctorem huius fabulae fuiſſe volunt; inter quos *Strabo*, qui Lib. I. a Poëta *Elyſium campum* dictas *beatorum inſulas* fuiſſe contendit. Profert p. 2. celebrem locum ex Odyſſ. Δ. vbi deſcribuntur campi Elyſii. Quibus ſubiungit: καὶ αἱ τῶν μακάρων δὲ νῆσοι πρὸ τῆς μαυρουσίας εἰσὶ τῆς ἐσχάτης πρὸς δύσιν: *beatorum vero inſulae ſunt e regione vltimae Mauritaniae ad occaſum.* Attamen Elyſios campos quaerit etiam in continente Hiſpania, addit enim: καθ' ὃ μέρος συντρέχει τὸ τῆς Ἰβηρίας τὸ ταύτῃ πέρας: *eodemque Hiſpaniae occidui fines pertinent.* Verum hoc poſterius copioſius proſequitur Lib. III. p. 103. et ſeq. vbi docet Poëtam, cum ſciret multas expeditiones in extremam vſque Hiſpaniam ſuſceptas fuiſſe, et de fertilitate earum orarum a Phoenicibus aliquid reſciuiſſet, ibi piorum ſedes ſitas et Elyſium campum finxiſſe. Adſentitur ei *Euſtathius*, ad memoratum *Homeri* locum, cuius imitatorem *Heſiodum* hic eſſe leberide caecior viderit. Ita etiam ſenſerat *Plutarchus*, quem vide non procul ab ini-

tio vitae Sertorii. *Haec ex ſchedis paternis.* Ceterum quod habet *Strabo* de Phoenicibus qui fertilitatem Baeticae *Homero* deſcripſerant, viam oſtendit *Sam. Bochartо* inueniendae rationis, cur campi illi *Elyſii* dicti ſint. In lingua, nimirum, Phoenicia, עליזים *halizim* dicuntur *gaudentes.* Eum adi Chanaanis Lib. I. c. 34. Non equidem crediderim *Homerum* finxiſſe eſſe aliquam beatitudinem poſt hanc vitam, de qua nemo ante, apud Graecos, quidquam dixiſſet; ſed cum dudum recepta haec eſſet opinio, nec conſtaret quo rerum naturae loco collocandi eſſent beati animi, ex ingenio ſedes felicitatis illius in vltima Hiſpania, aut in Inſulis Fortunatis, poſuiſſe. *Clericus.*

Παρ' Ὠκεανὸν βαθυδίνην] Veteres Critici, totum hoc, παρ' Ὠκεανὸν, interpretati primo omnium videntur ἐν τῷ ἀέρι: poſtea vocem Ὠκεανὸς ita ſumſerunt, quaſi quae per ſe τὸν ἀέρα deſignaret. Heſych. Ὠκεανὸς ἀὴρ, θάλασσα. Item, Ὠκεανοῖο πέρον, τὸν ἀέρα εἰς ὃν αἱ ψυχαὶ τῶν τελευτώντων ἀποχωρέσι. Poſtremo alia. Atque hinc Heroas ſuos, qui παρ' Ὠκεανὸν conſtituuntur, *Aeris in latis campis* conſtituit Maro. At Graeci interpretes magno ſe ἀτοπήματι traduxerunt, cum, παρ' Ὠκεανὸν, verterunt, κατὰ τὸν Ὠκεανὸν, quod et reliqui ſecuti ſunt. Melius multo et prudentius Silius, *Vltra Oceanum* reddidit lib. XIII.

Verum vltra Oceanum ſacro contermina fonti,
Letbaeos latices et ſacra oblivia potat.

Quod Graece eſſet πέρα τῆς Ὠκεανῆς. Ceterum cur ibi Heroas conſtituat Heſiodus, ratio haec eſt. Oceanum veteres cauſam aliquam ſtatuebant τῆς ἀδίκε διαίτης, quae iuſtiſſima et facillima, καὶ μετὰ δικαιοσύνης, e terra petebatur prius: poſtea cum Oceanum πόρε ἕνεκα tentarent, actum de iuſtitia fuit. Atque haec cauſa vera eſt, cur Heſiodus vitam illam, quam Homerus βίον ἠϊῶιον vocat, vltra Oceanum eſſe voluerit, quod nihil plus commercii cum Oceano et eius praeſide Fortuna haberet. Hinc Pindarus, in multis Homeri et Heſiodi interpres, eleganter, vbi περὶ μακάρων et eorum νήσων agit, negat illis πόντιον ὕδωρ περὶ δίαιταν εἶναι. Quem locum in hanc ſententiam et Theon adducit. Verba eius ſunt ad illum Arati, vbi Aſtraea deſcribitur, et de ſaeculis agitur: Αὕτως δ' ἔζωον. χαλεπὴ δ' ἀπέκειτο θάλασσα. ἑκάστῳ τὰ ἐπιχώρια ἤρκει τε καὶ ἤρκεσε. καὶ Πίνδαρος, Οὐδὲ πόντιον ὕδωρ κενεὸν περὶ δίαιταν. Vbi legendum κενὰν περὶ δίαιταν ex ipſo Pindaro. Opponit κενεὰν δίαιταν Oceani, τῇ ἠϊῶιῃ βιοτῇ. Quamuis nobis ipſe Arati locus quoque vſui eſſe poteſt, vbi hunc βίον

ἠϊῶιον

Ὄλβιοι ἥρωες· τοῖσιν μελιηδέα καρπὸν

Felices heroës: his dulcem fructum

172. ὄλβιοι] μακάριοι. τοῖσι] τούτοις. μελιηδέα] γλυκὺν.

172. τοῖσι Ald. Iunt. I. 2. Trinc.

ξηΐσιον describens Oceanum ab illis seiungit: Αὕτως δ' ἔζωον. χαλεπὴ δ' ἀπέκειτο θάλασσα. Καὶ βίον ἄπω νῆες ἀποπροθεν ἠγίνεσκον, Ἀλλὰ βόες καὶ ἄροτρα. Sicut ante ἐπιθυμίαν et τὸ ἐπιθυμητικὸν, Oceanus ignotus erat, vt semotus: ita Heroum καὶ τῶν μακάρων animae vltra Oceanum constituuntur, quod extra ἐπιθυμίαν sint, qua qui carent ἀᾷξα ζώειν dicuntur. Veteres enim, teste Synesio, qui hunc Arati locum ἐν τῷ Περὶ προνοίας eleganter interpretatus est, iustitiae locum esse existimabant σπαδασθείσης γεωργίας, ναυτιλίας δὲ ἀποσπαδασθείσης. Hesiodus in hoc libro (nam in eo laboramus vt auctorem, praecipueque mentem huius libri interpretemur) iniustitiae poenam constituit τὸν Ὠκεανὸν, tamquam necessarium, a quo etiam iustos separat: quibus hoc praemium proponit, futurum, vt ne Oceano quidem opus habeant. Θάλασσιν δ' ἀγαθοῖσι διαμπερὲς, οὐδ' ἐπὶ νηῶν Νείσσονται, καρπὸν δὲ φέρει ζείδωρος ἄρουρα. Ipse Poëta cur Heroas suos παρ' Ὠκεανὸν constituat, causam satis ostendit, cum addit, τοῖσιν μελιηδέα καρπὸν Τρὶς τῆ ἔτεϊ θάλλοντα φέρει ζείδωρος ἄρουρα. Terrae enim fructum, quem ξηΐσιον βίον vocant, Oceano opponit; sicut Horatius *paratas epulas*, vt alibi ostendimus, *mari et mercaturae*. Poterat praeterea epithetum βαθυδίνης grammaticos in officio continere, et eorum deprecari ambitionem, ne multa de voce Oceani dicerent, quae nihil praeter ostentationem nobis eorum detegunt, vt cum de Horizonte et aliis. At Homerus, ex quo tam multa nugati sunt, simplicissime locutus erat, cum περὶ μακάρων νήσων dixerat. Ἀλλ' αἰεὶ Ζεφύροιο λιγυπνείοντας ἀήτας Ὠκεανὸς ἀνίησιν. Duo enim significarat Poëta: primo secutus opinionem eorum, qui Oceanum patrem ventorum statuunt, pro diuersis eius partibus, sicut Herodotus fluuios τῶν αὐρῶν, id est, vaporum, qui ab aliis νεφέλαι dicuntur: vnde Nilus ἀνέφελος a quodam dicitur. Secundo, ostendit situm eorum πρὸς δύσιν esse, quem vbique ex ventis designat: nec enim voce Zephyri ibi Poëta vtitur κατὰ τὸ ἐπελθὸν, vt magistri loquuntur, et frustra: vel, quod saepe facit, ὡς τοιοῦτον φιλῶν ἄνεμον μάλιστα, sed

Τρὶς ἔτεος θάλλοντα φέρει ζείδωρος ἄρουρα.
Μηκέτ' ἔπειτ' ὤφελον ἐγὼ πέμπτοισι μετεῖναι
Ἀνδράσιν, ἀλλ' ἢ πρόσθε θανεῖν, ἢ ἔπειτα γενέσθαι. 175

Ter quotannis florentem profert foecunda tellus.
O vtinam ego quinto non intereſſem
Hominum generi, ſed aut mortuus eſſem prius, aut poſtea natus!

173. τὸ ἔτος (ſic)] τὸ χρόνῳ. ζείδωρος] ἡ δωρεμένη τὸ ζῆν. ἄρουρα] γῆ ἠροτριασμένη. 174. μηκέτ'] εἴθε. ὤφελον] ἐχρεώστουν. μετεῖναι] ἐνεῖναι. 175. πρόσθε] πρότερον. ἔπειτα] μετὰ ταῦτα.

173. Τρὶς τὸ ἔτος B. 699. 731. Coiſl. Auguſt. Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ. τρὶς ἔτεος legit etiam cod. Palat. 174. ὄφελον Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. πέμπτοισι Trinc. μετ' εἶναι Trinc.

ſed vt dixi. Notarunt iam olim etiam veteres Homeri interpretes toto hoc opere τὴν θάλασσαν καὶ τὸν Ὠκεανὸν Ἡσιόδῳ βλάσφημον εἶναι. Ceteri Poëtae cum Heſiodum et Homerum non bene percepiſſent, ipſum Ὠκεανὸν ſedem beatorum ſtatuerunt. Plato in Phaedone τὸν Ὠκεανὸν τῷ Ἀχέροντι ſimpliciter opponit: quod ſpectaſſe videntur etiam ii, quos Patriarcha Photius notat ſcripſiſſe, τὴν εἰς ᾅδου κάθοδον παρὰ τὸν Ὠκεανὸν γεγενῆσθαι τῷ Ὀδυσσεῖ, ὃ κατὰ τὴν Σικελίαν. vbi παρὰ Heſiodico modo ſumitur. *Heinſius.*

174. Μηκέτ' ἔπειτ' ὤφελον ἐγὼ] Hunc locum eleganter expreſſit Valerius Cato:

Ergo quod Deus atque Heros, cur non minor aetas?
Infelix ego, non illo qui tempore natus,
Qua facilis natura fuit: ſors o mea laeua
Naſcendi, miſerumque genus, et ſera libido
Tanta meae, etc.

Opponit minorem aetatem, id eſt, τὸ πέμπτον γένος, θεοῖς καὶ ἥρωσι. Deos *aetatem auream* vocat: quia aetas illa τοὺς δαίμονας κατὰ λῆξιν conſtituit. *Facilem naturam* dixit, τὸν ῥᾴιζον βίον. Legendum autem verſu ſecundo, *Sors o mea lenta Naſcendi.* Ita plane mentem Heſiodi dat. *Heinſius.*

Μήκετ' ἔπειτ'] Priorem huius voti partem pulchre exprimit Horatius Sat. 2. lib. 2. *Hos vtinam inter Heroas natum tellus me prima tuliſſet.* Rob.

175. Ἢ ἔπειτα γενέσθαι] Hoc eſt, poſt quintam generationem, quaſi ſequentes meliores ſint futurae. *Guietus.*

176. Νῦν

Νῦν γὰρ δὴ γένος ἐστὶ σιδήρεον· οὐδέ ποτ' ἦμαρ
Παύσονται καμάτου καὶ ὀϊζύος, οὐδέ τι νύκτωρ
Φθειρόμενοι· χαλεπὰς δὲ θεοὶ δώσουσι μερίμνας.
Ἀλλ' ἔμπης καὶ τοῖσι μεμίξεται ἐσθλὰ κακοῖσιν.
Ζεὺς δ' ὀλέσει καὶ τοῦτο γένος μερόπων ἀνθρώπων,
Εὖτ' ἂν γεινόμενοι πολιοκρόταφοι τελέθωσιν.
Οὐδὲ πατὴρ παίδεσσιν ὁμοίιος, οὐδέ τι παῖδες,

Nunc enim genus eſt ferreum: neque vnquam aut die
Quieſcent a labore et miſeria, aut nocte
Corrupti: graues vero Dii dabunt curas.
Sed tamen et hiſce admiſcebuntur bona malis.
Iupiter autem perdet etiam hoc genus varie loquentium hominum,
Quum vix nati canefcant,
Neque pater cum liberis concordat, neque liberi cum patre,

176. σιδήρεον] σιδηροῦν. ἦμαρ] κατὰ τὴν ἡμέραν. 177. καμάτου] κόπου. ὀϊζύος] ταλαιπωρίας. νύκτωρ] κατὰ τὴν νύκτα. 178. φθειρόμενοι] ἀπολόμενοι. χαλεπὰς] κακὰς. μερίμνας] φροντίδας. 179. ἔμπης] ὅμως. τοῖσι] τούτοις. μεμίξεται] μεμιγμένα εἰσὶ. ἐσθλὰ] τὰ ἀγαθὰ. 180. ὀλέσει (sic)] φθαρεῖ. μερόπων] μεμερισμένην ἐχόντων τὴν ὄπα. ὄψιν τὴν φωνήν. 181. εὖτ'] ὁπότε. πολιοκρόταφοι] λευκοὶ τὰς κροτάφους. τελέθωσιν] ὑπάρχωσι. 182. παίδεσσιν] παισὶ. ὁμοίιος] ἴσος.

176. εὐθὺς Augusti. Trinc. Steph. Com. Heinſ. 177. ἐκεῖσι Acad. Ald. 180. ὀλέσσει Augusti. 181. γινόμενοι Augusti. Acad. Trinc. Moſchop. Tzetz. 182. τε Iunt. 1. 2.

176. Νῦν γὰρ δὴ γένος ἐστὶ σιδήρεον] Aetas igitur haec proxime ſucceſſerat Troicae. Quando autem hic *aetatem* dicimus, intelligimus γένος, hoc eſt, *prolem* quamdam hominum, non intra triginta, aut triginta quinque annos, natorum, ſed per maiorem annorum numerum florentium. Ceterum quid deterius habuerint Heſiodea tempora Troicis, me neſcire fateor. Praeſentia, nimirum, dumtaxat mala ſentimus, praeteritorum obliti. *Clericus.*

Νῦν γὰρ δή] Τὸ νῦν hoc loco ex illis vocibus eſt, quae ſumi πλατικῶς a Grammaticis dicuntur: tale eſt illud Homeri:

— νῦν μὲν γάρ κεν ἔλοις πόλιν εὐρυαγυῖαν.

182. Οὐδὲ πατὴρ παίδεσσιν ὁμοίιος] Ex his ferrei ſaeculi notatur infelicitas, in quo permolere alienas vxores vulgatum erat: contra inter praecipuas

Οὐδὲ ξεῖνος ξεινοδόκῳ, καὶ ἑταῖρος ἑταίρῳ,
Οὐδὲ κασίγνητος φίλος ἔσσεται, ὡς τὸ πάρος περ·
Αἶψα δὲ γηράσκοντας ἀτιμήσουσι τοκῆας.
Μέμψονται δ' ἄρα τοὺς χαλεποῖς βάζοντ' ἐπέεσσι,
Σχέτλιοι, οὐδὲ θεῶν ὄπιν εἰδότες· οὐδὲ μὲν οἵ γε

Neque hoſpes cum hoſpite, neque amicus cum amico,
Neque frater amicus erit, vt antehac:
Celeriter vero ſeneſcentes contumelia afficient parentes.
Incuſabunt autem illos, moleſtis alloquentes verbis
Impii, neque Deorum vindictam veriti: neque hi ſane

183. ξεῖνος] φίλος (ſic). ξεινοδόκῳ] ξενοδόχῳ. ἑταῖρος] ὁ φίλος. ἑταίρῳ] τῷ φίλῳ. 184. κασίγνητος] ἀδελφός. ἔσσεται] ἔσαι. ὡς] καθάπερ. τὸ πάρος] πρότερον. 185. αἶψα] ταχέως. ἀτιμήσουσι (ſic)] ἀτιμήσουσι· καταφρονήσουσι. τοκῆας] γονεῖς. 186. μέμψονται] ὑβρίσουσι. τοὺς] τότους. χαλεποῖς] σκληροῖς. βάζοντες (ſic)] λοιδορῶντες. ἐπέεσσι] ῥήμασι. 187. σχέτλιοι] ἄθλιοι. ὄπιν] ἐπιστροφήν. εἰδότες] γινώσκοντες. οἵ γε] ἔτοι.

184. τοπάροσπερ Ald. 185. ἀτιμάσουσι Auguſt. 186. βάζοντες Auguſt. Acad. Ald. Trinc. Iunt. 2. βάζοντ' cod. Palat. 187. ἔτε Auguſt. Acad.

cipuas felicitatis notas recenſet *Heſiodus*, in ſequentibus, ſimilitudinem liberorum cum parentibus, v. 235. Quod habet Poëta, quia Veterum ea erat opinio, diſſimiles parentibus partus pro non legitimis habendos, vt qui adulterii ſuſpicionem mouerent. Res manifeſta fit ex hiſce *Catulli* verſibus, in Iuliae et Mallii Epithalamio:

Torquatus volo parvulus,
Matris e gremio ſuae,
Porrigens teneras manus,
Dulce rideat ad patrem
Semihiante labello.
Sit ſuo SIMILIS patri
Mallio et facile inſciis
Noſcitetur ab omnibus,
Et PVDICITIAM ſuae
Matris indicet ore.

Sic et *Theocritus* in Encomio Ptolemaei:

Ἀσόργᾳ δὲ γυναικὸς ἐπ' ἀλλοτρίῳ νόος αἰὲν,
Ῥηΐδιαι δὲ γοναὶ, τέκνα δ' οὔ ποτ' ἐοικότα πατρί:

Mulieris autem coniugali amore carentis in alieno viro ſemper eſt animus. Sed facilis cognitu eſt ſoboles, nec liberi vnquam ſunt ſimiles patri. Ex paternis ſchedis. *Clericus.*

Οὐδέ τι παῖδες] Hic diſtinguendum videtur, et τελεία σιγμὴ ponenda poſt παῖδες. *Guietus.*

186. Βάζοντ'] Βάζοντες pro βάζοντες, vt ἄσσον ἰόντε Homero. Sed iſte verſus ὑπονοθεύει. *Idem.*

187. Οὐδὲ θεῶν ὄπιν εἰδότες] *Neque Deorum vltionem veriti*

Γηράντεσσι τοκεῦσιν ἀπὸ θρεπτήρια δοῖεν,
Χειροδίκαι· ἕτερος δ' ἑτέρῳ πόλιν ἐξαλαπάξει·
Οὐδέ τις εὐόρκῳ χάρις ἔσσεται, οὔτε δικαίῳ,
Οὔτ' ἀγαθῷ· μᾶλλον δὲ κακῶν ῥεκτῆρα καὶ ὕβριν

Senibus parentibus educationis praemia reddent,
Violenti: alter autem alterius ciuitatem diripiet.
Neque vlla pii gratia erit, neque iusti,
Neque boni. magis vero maleficum et iniurium

188. γηράντεσσι] γηράσκουσι. τοκεῦσιν] γονεῦσι. ἀποθρεπτήρια (sic)] τροφὰς· ἀμοιβάς. 189. χειροδίκαι] ἅρπαγες. ἐξαλαπάξει] πορθήσει. 190. εὐόρκῳ] εὐσεβοῦς. ἔσσεται] ἔσαι. 191. ῥεκτῆρα] ἐργάτην. ὕβριν] ἢ ὑβριστήν.

188. ἀποθρεπτήρια August.

veriti, non, *oculum*. hoc est, poenam quae a tergo sequitur. Tibull. *Nesciat vltorem post caput esse Deum*. Σχέτλιος. a σχέω, σχετὸς, ἄσχετος. item a σχέτω, σχέτλω, σχετλὸς, σχέτλιος, coërcendus, malus, miser. *Idem*.

189. Χειροδίκαι] Obseruarunt iam olim veteres commentatores in Homero et Hesiodo πάθος quoddam in compositis quibusdam ἀντικείμενον: quod directe cum simplicibus pugnat. Sic μέγας θυμὸς, τὸ πολὺ τῆ χόλε. cum μεγάθυμος sit ὁ μεγαλόφρων in virtutibus: καὶ μεγαλόψυχος. Sic ὃ δίκην ἐν χερσὶν ἔχων est ὁ δίκαιος, χειροδίκης ὁ ἄδικος. Vtrumque notauit vetus quidam magister olim ad Poëtam: Μέγας μὲν γὰρ θυμὸς, τὸ πολὺ τῆ χόλε. μεγάθυμος δὲ, ὁ μεγαλόφρων καὶ μεγαλόψυχος. ἄττω καὶ παρ' Ἡσιόδῳ διαφέρει ὁ χειροδίκης, καὶ ὁ ἐν χερσὶν ἔχων τὴν δίκην· χειροδίκης μὲν γὰρ συνθέτως ὁ βίαιος, καὶ ἐπὶ ἐν τοῖς νόμοις, ἀλλ' ἐν χερσὶ ταῖς ἑαυτοῦ, κείμενον ἔχων τὸ δίκαιον. δίκην δ' ἔχων ἐν χερσὶν, ὁ δίκαιος καὶ αἰεὶ πρὸ χειρῶν οἷον φέρων τὸ δίκαιον. Vtrumque tamen pro altero poni potest, vt iam videbimus. *Heinsius*.

190. Οὐδέ τις εὐόρκῳ] Subintellige ἀνδρός. *Guietus*.

191. Ὕβριν pro ὑβριστὴν, quamuis possit excusari. *Scaliger*.

Ὕβριν] Ὕβρις ὁ ἄδικος, ὑβριστής. *Guietus*.

Ὕβριν] Ἀντὶ τῆ ὑβριστὴν καὶ κακῆργον ἄνθρωπον. Τοιοῦτον καὶ τὸ παρ' Εὐριπίδῃ ἐν Θυέστῃ. Πόλεμον, ἀντὶ τῆ ἐριστικὸν, πολέμιον. *Procl.* Recte obseruauit Proclus ὕβριν significare ὑβριστήν. Sed πόλεμον etiam poni pro πολέμιον haud scio an vllis exemplis

Ἀνέρα τιμήσουσι· δίκη δ' ἐν χερσὶ καὶ αἰδὼς
Οὐκ ἔσαι· βλάψει δ' ὁ κακὸς τὸν ἀρείονα φῶτα,
Μύθοισι σκολιοῖς ἐνέπων, ἐπὶ δ' ὅρκον ὀμεῖται·

Virum colent: iuſtitia autem in manibus et pudor
Non erit: laedetque malus meliorem virum,
Verbis iniuſtis alloquens, peierabit vero:

192. ἀνέρα] ἄνδρα. δίκη] δικαιοσύνη. αἰδὼς] εὐλάβεια. 193. τὸν ἀρείονα] τὸν κρείττω. φῶτα] ἄνδρα. 194. μύθοισι] λόγοις. σκολιοῖς] διεστρεμμένοις (ſic). ἐνέπων (ſic)] διαβάλλων. ὀμεῖται] ὀμόσει.

194. ἐννέπων Auguſt.

exemplis probari poſſit. Iſta autem fabula Euripidis praeter paucos verſus penitus interiit. A Latinis quidem interdum ponitur Subſtantiuum pro Adiectiuo amplificationis cauſa. Sic Martialis,

Non vitioſus homo es, Zoile, ſed vitium.

Lucretius, *Parvula, pumilio, χαρίτων ἴα, tota* merum Sal. Et a Graecis etiam pro Participio, vt e verſu ſequente patet, *Magna atque immanis, κατάπλησις, plenaque honoris.* vbi κατάπλησις idem ſonat ac ἡ καταπλήττουσα. *Rob.*

Quam dubitandi (an πόλεμος ponatur pro πολέμιος) cauſam habeat vir doctus, non video. Quaſi non vſitatiſſimum Graecis ſit, duo Subſtantiua ponere ita, vt alterum munus Adiectiui ſuſtineat. Sophocl. in Aiace 59. μανιάσι νόσοις *furioſis morbis.* Oed. Tyr. 21. μαντεία σποδῷ pro μαντικῇ. quod cum quidam non intelligerent, ſcripſerunt μαντείας. in Electr. 182. Κρίσα ἀκτὴ, pro κρισσή. Callim. hymn. in Del. φυγῷ ἐπὶ πρύμνῳ pro φυγηνῷ. Vbi quoque male Faber, deleto τῷ iota, ſcribebat φυγῶ Dorice pro φηγῷ. Sed de hoc loquendi more Graecorum pluribus diſputabimus in Lectionibus noſtris Sophocleis. *Krebſius.*

192. Δίκη δ' ἐν χερσὶ καὶ αἰδὼς Οὐκ ἔσαι] Diſtingui hoc modo etiam alia ratione et contraria poteſt. μᾶλλον δὲ κακῶν ῥεκτῆρα καὶ ὕβριν Ἀνέρα τιμήσουσι. δίκη δ' ἐν χερσὶ, καὶ αἰδὼς Οὐκ ἔσαι. Illud autem δίκη δ' ἐν χερσὶ, tum eadem ratione dicetur, qua χειροδίκαι infra dicuntur οἱ ἄδικοι. Sic nunc δίκη δ' ἐν χερσὶν ἔσαι, eſt, ἄδικοι ἔσονται. Nam idem illud πάθος ſignificationis contrariae in ſimplicibus eſſe poteſt, quod in compoſito. Euripides Bacchis χειρῶν δίκην dixit τὴν βίαν, καὶ τὸ βίαιον. Καὶ τὴν μὲν ἂν προσεῖδες, εὐθηλον πόριν Μυκωμένην ἔχουσαν ἐν χερῶν δίκῃ. *Heinſius.*

194. Ἐνέπων] Appellans, inceſſens, increpans, ἐνίπτων. ἐπὶ δ' ὅρκον ὀμεῖται, hoc

Ζῆλος δ' ἀνθρώποισιν ὀϊζυροῖσιν ἅπασιν
Δυσκέλαδος κακόχαετος ὁμαρτήσει συγερώπης.
Καὶ τότε δὴ πρὸς Ὄλυμπον ἀπὸ χθονὸς εὐρυοδείης,
Λευκοῖσιν Φαρέεσσι καλυψαμένω χρόα καλὸν,
Ἀθανάτων μετὰ φῦλ' ἴτην, προλιπόντ' ἀνθρώπους,
Αἰδὼς καὶ Νέμεσις· τὰ δὲ λείψεται ἄλγεα λυγρὰ

Liuor autem homines miseros omnes
Malos rumores spargens, malis gaudens comitabitur inuiso vultu.
Tum demum ad coelum a terra spatiosa,
Candidis vestibus tectae corpus pulcrum,
Ad Deos ibant, relictis hominibus,
Pudor et Nemesis: relinquentur autem dolores graues

195. ζῆλος] φθόνος. ὀϊζυροῖσιν] παλαιπώροις. 196. δυσκέλαδος] δύσφημος. κακόχαετος] ἐπὶ κακοῖς χαίρων. ὁμαρτήσει] ἀκολουθήσει. συγερώπης] ἀποτρόπαιος· μισητός. 197. Ὄλυμπον] οὐρανόν. χθονὸς] γῆς. εὐρυοδείης] πλατείας. 198. Φαρέεσσι] ἱματίοις. καλυψαμένω] καλυψαμένην. χρόα] σῶμα. 199. μετὰ] ἐπὶ. φῦλον (sic)] γένος. ἴτην (sic)] ἐλεύσονται. προλιπόντ'] προλιπόντα· προλιπόσαι. 200. Αἰδὼς] ἐντροπὴ. Νέμεσις] δικαιοσύνη. λείψεται] καταλειφθήσονται. ἄλγεα λυγρὰ] λύπαι χαλεπαὶ.

196. συγερώπης Trinc. 198. λευκοῖσι August. 199. φῦλον ἴτην B. 60, Junt. 1. 2. φῦλον ἴτον R. S. Coisl. August. Acad. Ald. Trinc. Com. φυλ' ἴτον Steph. Heinf. Moschop. 200. τάδε August.

hoc est, ἑπομεῖται ὅρκον. τιμῆσις. *Guietus.*

196. Δυσκέλαδος] Κακὰς φήμας ἐγείρων, malos rumores. alias *raucus*. male expos. *Idem.*

198. Λευκοῖσιν Φαρέεσσιν] Per candidas vestes sanctimonia et puritas denotantur. Saepissime in sacris Scripturis haec figura occurrit. Sic Apocal. 4, 4. Καὶ κυκλόθεν τοῦ θρόνου θρόνοι εἴκοσι καὶ τέσσαρες· καὶ ἐπὶ τοὺς θρόνους εἶδον τοὺς εἴκοσι καὶ τέσσαρας πρεσβυτέρους καθημένους περιβεβλημένους ἐν ἱματίοις λευκοῖς. Et 7, 9. Ἰδοὺ, ὄχλος πολὺς, ὃν ἀριθμῆσαι αὐτὸν οὐδεὶς ἠδύνατο ἐκ παντὸς ἔθνους, καὶ φυλῶν, καὶ λαῶν, καὶ γλωσσῶν; ἑστῶτες ἐνώπιον τοῦ θρόνου, καὶ ἐνώπιον τοῦ ἀρνίου, περιβεβλημένοι στολὰς λευκάς. Et 19, 8. Καὶ ἐδόθη αὐτῇ ἵνα περιβάληται βύσσινον καθαρὸν, καὶ λαμπρόν. τὸ γὰρ βύσσινον τὰ δικαιώματά ἐστι τῶν ἁγίων. *Robinf.*

200. Νέμεσις] Vide dicta ad Theogoniae v. 223. Haec est altera illa Nemesis, quae homines, non secus ac pudor, ad virtutem incitabat. Proprie

Θνητοῖς ἀνθρώποισι· κακὴ δ' ὀκ ἔσσεται ἀλκή.
Νῦν δ' αἶνον βασιλεῦσ' ἐρέω φρονέουσι καὶ αὐτοῖς.
Ὧδ' ἴρηξ προσέειπεν ἀηδόνα ποικιλόδειρον,

Mortalibus hominibus: mali vero non erit remedium.
Sed nunc fabulam regibus narrabo quamuis ipsi sapiant.
Sic accipiter affatus est luscinium canoram,

201. ἀλκὴ] βοήθεια. 202. αἶνον] παροιμιώδη λόγον. βασιλεῦσ'] κριταῖς. ἐρέω] λέξω. φρονέουσι] νοοῦσι. 203. ὧδ'] ὕτως. ἴρηξ] ἱέραξ. ποικιλόδειρον] τὴν ποικιλόφωνον.

est νέμεσις, *iusta vituperatio*, quo sensu saepe, apud *Homerum*, occurrit, vt animaduertit *Eustathius*; cuius vituperationis metu, a delinquendo abstinemus. Ideo cum Pudore coniungitur hic ab *Hesiodo*. Quare idem Grammaticus obseruauit ὅτι ἡ Νέμεσις πρὸς τὴν Αἰδὼ ὡς πρός τι λέγεται, Αἰδώς τε γὰρ ἡ διὰ τὴν Νέμεσιν γινομένη ἐπιστροφή, Νέμεσις δὲ ἡ μέμψις ἐκ τινος ὧν αἰδέμεθα γινομένη: *Nemesin esse correlatam ad Pudorem; Pudor enim est attentio orta propter Nemesin*, (seu *Castigationem*) *Nemesis vero vituperatio ab aliquo quem reueremur profecta*. Loca *Eustathii* indicabit Index Romanus. Hanc Nemesin, pro more suo, προσωποποιήκεν *Hesiodus*. Altera Nemesis fuit Dea Iustitiae praeses, quae peccata plectere putabatur et quam descripsit *Ammianus Marcellinus* Lib. XIV. C. II. ad quem vide Interpretes, vt et ad Act. XXVIII, 4. *Clericus*.

Προλιπόντ'] Pro προλιπόσα Nominatiuo Duali Foeminino. Figura apud poëtas vsitata, vt notauit Schol. Soph. ad Oedip. Colon. v. 1672. Ἰδόντε καὶ παθόσα] ἀντὶ τοῦ ἰδόσαν καὶ παθόσαν. Πολλαχοῦ δὲ τῷ σχήματι χρῆται, ἀντὶ τῶν θηλυκῶν τὰ ἀρρενικὰ τιθείς. καὶ ἐν Ἠλέκτρᾳ,

Ὦ τοῖσιν ἐχθροῖς εὖ βεβηκόσι ποτέ,
Ψυχῆς ἀφειδήσαντε πρᾶξάτην φόνον.

Καὶ πάλιν,

Ὅρα, κακῶς πράσσοντε, μὴ μείζω κακὰ
Κτησώμεθα.

Καὶ Ὅμηρος

Τώδε βάτην τρήρωσι πελειάσιν ἰθμαθ' ὁμοίας.

Καὶ Ἡσίοδος — Προλιπόντ' ἀνθρώπους.

Porro hunc locum videtur respexisse Iuuenalis Sat. 6.

Credo pudicitiam Saturno rege moratam
In terris, visamque diu. — Paulatim deinde ad Superos Astraea recessit
Hac comite, atque duae pariter fugere sorores. Rob.

203. Ποικιλόδειρον] *Collo variegatam.* vulgo *canoram.* Guietus.

205. Πε-

Ὕψι μάλ' ἐν νεφέεσσι φέρων ὀνύχεσσι μεμαρπώς.
Ἣδ' ἐλεὸν, γναμπτοῖσι πεπαρμένη ἀμφ' ὀνύχεσσι,
Μύρετο· τὴν δ' ὄγ' ἐπικρατέως πρὸς μῦθον ἔειπε·
Δαιμονίη, τί λέλακας; ἔχει νύ σε πολλὸν ἀρείων.
Τῇδ' εἶς, ἦ σ' ἂν ἐγώ περ ἄγω, καὶ ἀοιδὸν ἐοῦσαν.
Δεῖπνον δ', αἴκ' ἐθέλω, ποιήσομαι, ἠὲ μεθήσω.
† Ἄφρων δ' ὅς κ' ἐθέλοι πρὸς κρείσσονας ἀντιφερίζειν.
† Νίκης τε στέρεται, πρὸς τ' αἴσχεσιν ἄλγεα πάσχει.
Ὣς ἔφατ' ὠκυπέτης ἴρηξ, ταναυσίπτερος ὄρνις.

Alte in nubibus ferens vnguibus correptam.
Illa vero miſere, curuis confixa vnguibus,
Lugebat: eam autem ille imperioſe compellauit.
Infelix, quid ſtrepis? habet te multo fortior.
Hac vadis, qua de duco, licet ſis cantatrix.
Epulabor vero te, ſi libet, vel dimittam.
† Imprudens autem, quicumque voluerit cum potentioribus contendere:
† Quippe victoria priuatur, et praeter conuicia dolores patitur.
Sic ait velox accipiter, latis alis praedita auis.

204. Ὕψι] ὑψό. νεφέεσσι] νέφεσι. ὀνύχεσσι] ὄνυξι. μεμαρπὼς] συλλαβὼν. 205. ἐλεὸν] ἐλεεινὸν. γναμπτοῖσι] καμπτύλοις. πεπαρμένη] πεπερομένη (ſic). ὀνύχεσσι] ὄνυξι. 206. μύρετο] ἐμύρετο· ἰᾴδύρετο. ἐπικρατέως] ἀλαζονικῶς (ſic). μῦθον] λόγον. ἔειπεν] εἶπε. 207. δαιμονίη] ἀθλία. λελ$^{\eta}_{\alpha}$κας (ſic)] λαλεῖς· βοᾷς. νυ] δὴ. ἀρείων] κρείττων. 208. τῇδ'] ἐκεῖ. εἶς] πορεύσῃ. ἦ] ὅπῃ. ἀοιδὸν] μουσικὴν. ἐοῦσαν] ὄσαν. 209. ἦὲ] ἢ. μεθήσω] ἀπολύσω. 210. huic verſui praeſcriptum eſt: γνωμικὸν. ἄφρων] ἀνοήτως. ὅς κ'] ὅτις. κρείσσονας] κρείττονας. ἀντιφερίζειν] ἀνταγωνίζεσθαι· μάχεσθαι. 211. στέρεται] στερεῖται. αἴσχεσιν] ὀνείδεσι. ἄλγεα] λύπας 212. Ὡς] Ὅτως. Ἔφατ'] εἶπε. ὠκυπέτης] ὁ ταχέως πετόμενος. Ἴρηξ] ἱέραξ. ταναυσίπτερος] ὁ τεταμένην τὴν πτῆσιν ποιῶν.

205. ὀνύχεσσιν Acad. Senat. 207. λέληκας codd. Rob. omnes, Acad. Trinc. λελ$^{\eta}_{\alpha}$κας (ſic) Auguſt. 208. ἧς Trinc. ἧσ' Ald. 210. Ἄφρων Trinc. Moſchop. ἰθέλῃ Acad.

205. Πεπαρμένη ἀμφ' ὀνύχεσσι] Ἀμφιπεπαρμένη ὀνύχεσσιν. *Idem.*

207. Δαιμονίη τί λέλακας] Ἀ δαίμων, δαίμονες ἡ τύχη, δαιμόνιος, infortunatus, infelix. Interdum fortunatus, beatus, vt ll. β. τί λέλκηας;] *quid ſtrides?* verſ. ſeq. τῇδ' εἶς] Hac ibis. *Idem.*

Ὦ Πέρση, σὺ δ' ἄκουε δίκης, μηδ' ὕβριν ὄφελλε.
Ὕβρις γάρ τε κακὴ δειλῷ βροτῷ· οὐδὲ μὲν ἐσθλὸς
Ῥηϊδίως φερέμεν δύναται, βαρύθει δέ θ' ὑπ' αὐτῆς, 215
Ἐγκύρσας ἄτῃσιν· ὁδὸς δ' ἑτέρῃφι παρελθεῖν
Κρείσσων ἐς τὰ δίκαια. δίκη δ' ὑπὲρ ὕβριος ἴσχει
Ἐς τέλος ἐξελθοῦσα· παθὼν δέ τε νήπιος ἔγνω.
Αὐτίκα γὰρ τρέχει Ὅρκος ἅμα σκολιῇσι δίκῃσιν.

O Perſa, tu vero cole juſtitiam, neque iniuriam foue.
Iniuria enim pernicioſa eſt tenui homini, nam nec diues
Facile ferre eam poteſt, grauaturque ab illa,
Quoties in damna incidit: via vero altera perueniendi
Melior ad iuſta; iuſtitia enim iniuriam vincit
Ad finem progreſſa: ſtultus vero malo ſuo diſcit.
Continuo enim curſu ſequitur Iurisiurandi Deus iniuſta iudicia.

213. δίκης] δικαιοσύνης. ὕβριν] ἀδικίαν. ὄφελλε] αὔξανε. 214. δειλῷ] ἀγενεῖ. βροτῷ] ἀνθρώπῳ. ἐσθλὸς] ἀγαθός. 215. φερέμεν] φέρειν. βαρύθει] βαρύνεται. 216. ἐγκύρσας] ἐντυχὼν. ἄτῃσιν] βλάβαις. ἑτέρῃφι] καθ' ἑτέραν μερίδα. παρελθεῖν] ἰέναι. 217. κρείσσων] ἀμείνων. ἐς τὰ δίκαια] λέγε (sic). δίκη] δικαιοσύνη. ἴσχει] ἐπερέχει. 218. ἐξελθοῦσα] τελειωθεῖσα. νήπιος] ὁ μωρός. ἔγνω] ἐνόησε. 219. σκολιῇσι] διεστραμμέναις. δίκῃσι] κρίσεσι.

213. μὴ δ' August. 216. ἑτέρῃφι Iunt. μετελθεῖν Procl.

214. Ὕβρις γάρ τε κακὴ] Τὸ χρῆσθαι τῇ ὕβρει. vid. Tzetz. *Guietus.*

216. Ἑτέρῃφι] Φι adnexum eſt hic recto caſui, cum proprium ſit obliquorum. *Scaliger.*

Ἑτέρῃφι παρελθεῖν] Καθ' ἑτέραν μερίδα. ordo, ὁδὸς δὲ τὸ παρελθεῖν εἰς τὰ δίκαια κρείσσων. Vel ſic, ἑτέρῃφι δὲ ἡ ὁδὸς τὸ π. ἑτέρῃφι ex alia parte. *Guietus.*

217. Ὑπὲρ ὕβριος ἴσχει] Ὑπερέχει. *Idem.*

219. Ὅρκος] An ἡ ἐπιορκία, vt Heinſius? an ἡ τῆς ἐπιορκίας τιμωρία. vt Proclus? *Idem.*

Ὅρκος] Hic Ὅρκος eſt Numen, quod praeeſſe finxit *Heſiodus* religioni iurisiurandi, et de quo Theogoniae v. 231. Sed quare iniuſta iudicia comitari, et quidem curriculo, dicitur hoc Numen? Nimirum, vt periuros iudices plectat, quemadmodum ex ſuperioribus et ſequentibus liquet. Eodem ſenſu, Iuſtitia dicitur ἕπεσθαι, ſequi populos et vrbes, de quibus poenas ſumit, v. 222. Vide et *Hieroclem* in 2. v. Pythagoricorum Carminum

Τῆς δὲ Δίκης ῥόθος ἑλκομένης ᾗ κ' ἄνδρες ἄγωσι 220
Δωροφάγοι, σκολιαῖς δὲ δίκαις κρίνωσι θέμιστας.

Iustitiae vero aspera est semita tractae quocumque viri duxerint Doris corrupti, pravis postquam sententiis deciderunt res.

220. τῆς -- Δίκης] δικαιοσύνης. ῥόθος] θόρυβος γίνεται. ἑλκομένης] συρομένης. ᾗ] ὅπου. ἄγωσιν] φέρωσι. 221. δωροφάγοι] οἱ τὰ δῶρα τρώγοντες. σκολιαῖς] διεστραμμέναις. δίκαις] κρίσεσι. κρίνωσι] διακρίνωσι. θέμιστας] δικαιοσύνας.

220. ᾗ κ' Ald. ἄγωσιν Senat. Acad. 221. σκολιαῖς Trinc.

sum. Similis fictio adhibetur in insigni Oraculo Pythiae, quod exstat apud *Herodotum* Lib. VI. c. 86. dignumque est quod hic adscribatur:

Γλαῦκ' Ἐπικυδείδη, τὸ μὲν αὐτίκα κέρδιον ἔστω
Ὅρκῳ νικῆσαι, καὶ χρήματα λῃΐσασθαι·
Ὄμνυ· ἐπεὶ θάνατός γε καὶ εὐόρκιον μένει ἄνδρα.
Ἀλλ' Ὅρκος παῖς ἐστὶν ἀνώνυμος, οὐδ' ἔπι χεῖρες
Οὐδὲ πόδες. κραιπνὸς δὲ μετέρχεται, εἰσόκε πᾶσαν
Συμμάρψας ὀλέσῃ γενεήν, καὶ οἶκον ἅπαντα.

Glauce fili Epicydidis, in praesentia quidem satius sic iureiurando vincere, et pecunias praedari. Iura, quandoquidem mors etiam in iureiurando religiosum virum manet. Sed iurisiurandi filius est qui nomine caret, neque ei adsunt manus, neque pedes; celer tamen consequitur, donec vniuersam correptam sobolem perdiderit, et totam domum. Clericus.

220. Τῆς δὲ Δίκης ῥόθος] Supple γίνεται. Ῥοθος, hoc est, ἦχος, θόρυβος, turba. *Guietus.*

Τῆς δὲ δίκης ῥόθος] Male verterunt Interpretes, *Iustitiae est fremitus.* Verte, *Iustitiae aspera est semita.* Plutarchum asperas et montosas vias ῥόθους appellasse notat Scholiastes, ex quo infert Hesiodum intellexisse asperam et indirectam esse viam, per quam iustitia a corruptis iudicibus trahitur. Τὸν ῥόθον οἱ μὲν ἤκουσαν τὸν ψόφον, ὅθεν καὶ ῥόθιον καλεῖσθαι τὸ κτυπῶν κῦμα, καὶ ῥεῦμα. Πλάταρχος δὲ βοιωτάζων (ἔτω γὰρ καλεῖν βοιωτὰς) τὰς ὀρεινὰς ὁδὸς τὰς σεναὶς καὶ δυσάντεις ῥόθους ὀνομάζεσθαί φησιν. Εἰ ἓν τοῦτο κρατοίη, λέγοι ἄν ὅτι, τῆς Δίκης ἑλκομένης ὑπὸ τῶν ἐπὶ δώροις τὰς δίκας κρινόντων σκολιῶς, ῥόθος ἐστὶ· τοῦτ' ἐστὶ, δυσάντης ἡ ὁδὸς καὶ τραχεῖα δι' ἧς ἕλκεται ὑπὸ τῶν δικαστῶν. Rob.

Ἡ δ' ἕπεται κλαίουσα πόλιν τε καὶ ἤθεα λαῶν,
Ἠέρα ἑσσαμένη, κακὸν ἀνθρώποισι φέρουσα,
Οἵ τέ μιν ἐξελάσωσι, καὶ οὐκ ἰθεῖαν ἔνειμαν.
Οἵ δὲ δίκας ξείνοισι καὶ ἐνδήμοισι δίδοῦσιν 225
Ἰθείας, καὶ μή τι παρεκβαίνουσι δικαίου,
Τοῖσι τέθηλε πόλις, λαοὶ δ' ἀνθεῦσιν ἐν αὐτῇ.
Εἰρήνη δ' ἀνὰ γῆν κουροτρόφος· οὐδέ ποτ' αὐτοῖς
Ἀργαλέον πόλεμον τεκμαίρεται εὐρύοπα Ζεύς,

Haec vero sequitur deflens vrbemque et sedes populorum,
Aere induta, malum hominibus adferens,
Quique ipsam expellere solent, neque rectam ferunt sententiam:
At qui iura tam peregrinis quam ciuibus reddunt
Recta, neque a iusto quidquam exorbitant,
Iis floret vrbs, populique florent in illa
Pax vero per terram alma; neque vmquam illis
Molestum bellum immittit late cernens Iupiter,

222. ἡ δ'] αὕτη. ἕπεται] ἀκολουθεῖ. κλαίουσα] θρηνοῦσα. ἤθεα] ἤθη· διατριβὰς. λαῶν] τῶν. 223. ἠέρα] ἀφασίαν. ἑσσαμένη] ἐδεδυμένη (sic). κακὸν] βλάβην. 224. οἵ] οἵτινες. μιν] αὐτὴν. ἐξελάσωσι (sic)] ἐλαύνωσι. ἰθεῖαν] εὐθεῖαν. ἔνειμαν] ἔδωκαν. 225. οἵ] οἵτινες. δίκας] δικαιοσύνας. ξείνοισι] ξένοις. ἐνδήμοισι] πολίταις. δίδοῦσιν] διδόασι. 226. ἰθείας] εὐθείας. δικαίου] τῆς δικαιοσύνης. 227. τοῖσι] τότων (sic). τέθηλε] θάλλει. ἀνθεῦσιν] ἀνθοῦσι. 228. ἀνὰ] εἰς. κουροτρόφος] τρέφουσα τοὺς νέους. 229. ἀργαλέον] λυπηρὸν. τεκμαίρεται] σημειοῦται· βουλεύεται. εὐρύοπα (sic)] ὁ μεγαλόφωνος.

222. τε deest in cod. Augusti. 224. ἐξελάσσειν R. S. B. 699. 731. Coisl. ἐξελάσωσι Augusti. Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinsii. 225. διδοῦσι Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 226. παραβαίνουσι B. 699. 228. ὀδίποτ' Augusti. 229. εὐρυόπα Augusti.

222. Ἤθεα] Scribendum videtur: πόλις κατὰ, κ' ἤθεα λαῶν, infra: v. 281. Εἴ γάρ τις κ' ἐθέλῃ τὰ δίκαι' ἀγορεύειν. *Guietus.*

227. Τοῖσι τέθηλε πόλις] Cum hisce temporibus immortalitas animi crederetur, mirum est, in recensione poenarum et praemiorum, alterius vitae nullam mentionem fieri. Quod et apud *Homerum*, non vno loco, videre est. Perpaucos enim in inferis poenas dare fingit, propter insignia scelera; Elysios vero campos implet non bonis, sed celebribus viris, quales Heroës Troïcorum temporum latrociniis quam virtutibus clariores. *Clericus.*

228. Εἰρήνη δ' ἀνὰ γῆν κουροτρόφος.] Subintellige ἐστί. *Guietus.*

229. Τεκμαίρεται] Meditatur, molitur. Vett. glossae in notis Heinsii: τεκμαίρομαι παρ

Οὐδέ ποτ' ἰθυδίκαισι μετ' ἀνδράσι λιμὸς ἐπηδεῖ, 230
Οὐδ' ἄτη· θαλίης δὲ μεμηλότα ἔργα νέμονται.
Τοῖσι φέρει μὲν γαῖα πολὺν βίον· ὄρεσι δὲ δρῦς
Ἄκρη μέν τε φέρει βαλάνους, μέσση δὲ μελίσσας·
Εἰροπόκοι δ' ὄιες μαλλοῖς καταβεβρίθασι·

Nec vmquam iuſtos infeſtat homines fames,
Neque noxa: conuiuia autem celebrant.
Fert quippe iis terra multum victum: in montibus vero quercus
Summa quidem fert glandes, media vero apes:
Lanigerae autem oues velleribus onuſtae ſunt:

230. Ἰθυδίκαισι] τοῖς δικαίοις. λιμὸς] εἰρήνης. ἐπηδεῖ] ἀκολουθεῖ. 231. ἄτη] βλάβη. θαλίης] θαλίαις· ἑορταῖς. μεμηλότα] πεφροντισμένα. νέμονται] καρπῶνται (sic). 232. τοῖσι] τούτοις. γαῖα] γῆ. 234. ὄιες] πρόβατα. καταβεβρίθασι] βαρύνονται.

230. Οὐδέποτ' Auguſt. Ἰθυδίκαισι B. 699. Ἰθυδίκαισι Tzetz. 231. οὐδὲ ἄτη B. 60. 233. Ἄκρῃ Trinc. 234. μαλοῖς Auguſt. Acad. καταχαβιβρίθασιν Acad.

παρ' Ὁμήρῳ τὸ τελείω, παρ' Ἡσιόδῳ δὲ τὸ βουλεύω. Sic v. 237. τοῖς δὲ δίκην Κρονίδης τεκμαίρεται. hoc eſt, βουλεύει meditatur vt ſup. moliitur. vulgo: *parat.* Idem.

Ἀργαλέον πόλεμον τεκμαίρεται] Heſiodus vōce τεκμαίρεσθαι vtitur de Diis, ſicut Ariſtophanes voce ἐπιβουλεύεσθαι. Pluto:

Ἄτερ διὰ τί γε ταῦτα ἐπιβουλεύεται ποιεῖν ἡμᾶς;

Loquitur ibi de Ioue Carrio, ſicut hic Heſiodus: quamobrem fruſtra non fuerunt antiquorum gloſſae, neſcio quae: quae nos monent, τεκμαίρομαι παρ' Ὁμήρῳ τὸ τελείω, παρ' Ἡσιόδῳ δὲ τὸ βουλεύω: quod Comicus ἐπιβουλεύεσθαι dixit. Ceterum, quod notabunt vtriuſque Poëtae ſtudioſi, vel ex hoc Homerum apparet Heſiodo noſtro priorem, cui τὸ τεκμαίρεσθαι eſt τὸ τελειοῦν: antiqua enim lingua τέκμαρ ita in vſu erat. Philoſophus Rhetor. I. τὸ γὰρ τέκμαρ καὶ πέρας ταὐτόν ἐστι κατὰ τὴν ἀρχαίαν γλῶτταν. *Heinſius.*

231. Θαλίης δὲ μεμηλότα ἔργα νέμονται] An μεμηλότες? Sic placet Heinſio, et mihi. θαλίης μεμηλότες, οἱ πλέτῳ μεμηλότες, πολέμῳ μεμηλότες, hoc eſt, πλέσιοι, πολεμικοί. *Guietus.*

235. Τίκτουσιν δὲ γυναῖκες] Hinc petitum Horatianum illud: *Laudantur ſimili prole puerperae.* Rob.

Τίκτουσιν δὲ γυναῖκες ἐοικότα τέκνα γονεῦσιν· 235
Θάλλουσιν δ' ἀγαθοῖσι διαμπερές· ἠδ' ἐπὶ νηῶν
Νείσσονται· καρπὸν δὲ φέρει ζείδωρος ἄρουρα.
Οἷς δ' ὕβρις τε μέμηλε κακὴ, καὶ σχέτλια ἔργα,
Τοῖσδε δίκην Κρονίδης τεκμαίρεται εὐρύοπα Ζεύς.
Πολλάκι καὶ ξύμπασα πόλις κακοῦ ἀνδρὸς ἀπήυρα 240
Ὅστις ἀλιτραίνει, καὶ ἀτάσθαλα μηχανάαται.
Τοῖσιν δ' ἠρανόθεν μέγ' ἐπήγαγε πῆμα Κρονίων,

Pariunt vero mulieres similes parentibus liberos:
Florentque bonis perpetuo: neque nauibus
Iter faciunt: fructum vero profert foecundus ager.
Quibus autem iniuria pernicioſa curae eſt, prauaque opera,
Iis poenam Saturnius parat late cernens Iupiter.
Saepeque vniuerſa ciuitas malum ob virum punitur,
Qui peccat, et iniqua machinatur.
Illis autem coelitus magnum importare ſolet malum Saturnius,

235. τίκτουσι (ſic)] γεννῶσι. ἐοικότα] ὅμοια. τέκνα] παῖδας. γονεῦσι] τοκεῦσι. 236. διαμπερὲς] διόλου. 237. νείσσονται] πορεύονται. 238. μέμηλε] διὰ φροντίδος. σχέτλια] χαλεπὰ. 239. Κρονίδης] ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου. τεκμαίρεται] βουλεύεται. εὐρύοπα] ὁ μεγαλόφωνος. 240. etiam huic verſui praeſcriptum eſt: γνωμικόν. ξύμπασα] ὅλη πᾶσα. ἔπαυρεῖ (ſic)] ἀπολαύει. 241. ἀλιτραίνει] ἁμαρτάνει. ἀτάσθαλα] ἀνόσια. μηχανάαται] μηχανᾶται· πράττει. 242. ἠρανόθεν] ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. πῆμα] βλάβην. Κρονίων] ὁ υἱὸς τοῦ Κρόνου.

235. τίκτουσι Auguſt. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 236. Θάλλουσι Auguſt. Senat. 240. ἔπαυρεῖ codd. Rob. omnes, Auguſt. Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ. 241. Ὅτι Acad. Senat. 242. Τοῖσι Auguſt. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc.

240. Πολλάκι καὶ ξύμπασα πόλις] Si dicerent Poëtae vrbem dare poenas, eo quod viri vnius ſcelera aut prauos mores probet, vel certe ferat, cum nec probare, nec ferre deberet; nihil eſſet cur eos de Numinis iuſtitia male ſenſiſſe quereremur. Qui enim probat, aut facile patitur ſcelus, haud melior eſt eo, a quo perpetratur. Sed cum immeritos dare poenas peccatorum alienorum volunt, tum vero Deo iniuſtitiam aperte adſcribunt. Quamobrem a Philoſophis merito damnantur. Haec quoque Theologos oportet diligenter ad animum reuocare. *Clericus.*

244. Οὐδὲ γυναῖκες τίκτουσι] Vide exemplum Gen. XX, 17. Adi et *Callimachum* Hymno in Dianam v. 127. et notata ab Illuſtriſſ. Viro *Ezech. Spanhemio.* Clericus.

Λιμὸν ὁμῶ καὶ λοιμόν· ἀποφθινύθουσι δὲ λαοί·
Οὐδὲ γυναῖκες τίκτουσιν· μινύθουσι δὲ οἶκοι,
Ζηνὸς Φραδμοσύνῃσιν Ὀλυμπίου. ἄλλοτε δ' αὖτε
Ἢ τῶν γε στρατὸν εὐρὺν ἀπώλεσεν, ἢ ὅγε τεῖχος,

Famem simul et pestem: intereunt vero populi;
Neque mulieres pariunt; minuuntur autem familiae,
Iouis Olympii consilio. interdum vero rursus
Aut horum exercitum ingentem perdidit, aut ille murum,

243. λιμὸν] πεῖναν. λοιμὸν] λειμικὸν νόσον. ἀποφθινύθουσι] φθείρονται. 244. τίκτουσιν] γεννῶσι. μινύθουσι] σμικρύνονται. 245. Ζηνὸς] Διὸς. Φραδμοσύνῃσιν] βουλαῖς. Ὀλυμπίου] ἐρανίου. 246. τῶν γε] τούτων. εὐρὺν] πλατὺν· ἢ πολὺν. ἀπώλεσεν] ἔφθειρε. ὅγε] ὅτος.

245. φραδμοσύνῃσι Ald. Trinc. 246. ὅγε Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinf. atque sic edidit Rob. pro vulg. τόγε.

246. Ἢ ὅγε τεῖχος] In Clerici editione ὅγε τεῖχος mutatur in τόγε τεῖχος, scil. quia ὅγε redundare videatur. Perperam. nam vox ὅγε ita prolata peculiarem Emphasin habet, et affirmationem quodammodo adauget. Sic noster infra v. 321. Εἰ γάρ τις, καὶ χερσὶ βίῃ μέγαν ὄλβον ἕληται, Ἢ ὅγ' ἀπὸ γλώσσης ληΐσσεται. Et 732. Ἑζόμενος δ' ὅγε θεῖος ἀνὴρ πεπνυμένα εἰδώς, Ἢ ὅγε πρὸς τοῖχον πελάσας εὐεργέος αὐλῆς. Homerus Il. γ, 409. Εἰσόκε σ' ἢ ἄλοχον ποιήσεται, ἢ ὅγε δάλην. Callimachus hymn. in Bacchum, Ἕλπομαι ἢ Αἴγυπτον ἀφίξεται, ἢ ὅγε Κύπρον. Pariter Latini. Virgil. Georg. 4, 254.

Continuo est aegris alius color; horrida vultum
Deformat macies; tum corpora luce carentum
Exportant tectis et trista funera ducunt;
Aut illae *pedibus connexae ad limina pendent.*

Horat. Epod. 9.

Terra marique victus hostis Punico
Lugubre mutauit sagum;
Aut ille *centum nobilem Cretam vrbibus*
Ventis iturus non suis.

Et Od. 9. lib. 1.

Nec dulces amores Sperne puer, neque tu *choreas.*

Quem versum optime defendit celeb. Bentleius. „Displicet viro summo Iulio Scaligero praenomen *tu*, hic intrusum. *Versus*, ait, *coegisse videtur eum vt pronomen interponeret:* Sane a codicibus Petrensi et Galeano abest *tu*; fortasse quod et librariis quoque otiose positum videbatur. Cur igitur iidem Virgilio ignoscunt, qui eodem plane modo

Ἢ νέας ἐν πόντῳ Κρονίδης ἀποτίνυται αὐτῶν.
Ὦ βασιλῆες, ὑμεῖς δὲ καταφράζεσθε καὶ αὐτοὶ
Τήνδε δίκην· ἐγγὺς γὰρ ἐν ἀνθρώποισιν ἐόντες
Ἀθάνατοι λεύσσουσιν, ὅσοι σκολιῇσι δίκῃσι 250
Ἀλλήλους τρίβουσι, θεῶν ὄπιν οὐκ ἀλέγοντες.
Τρὶς γὰρ μύριοι εἰσὶν ἐπὶ χθονὶ πυλυβοτείρῃ

Aut naues in ponto Saturnius punit illorum.
O reges, vos autem considerate etiam ipsi
Poenam hanc. prope enim inter homines versantes
Dii vident, quotquot prauis iudiciis
Se mutuo atterunt, Deorum vindictam non curantes.
Ter enim decies mille sunt in terra multorum altrice

247. νέας] ναῦς. πόντῳ] θαλάσσῃ. Κρονίδης] ὁ υἱὸς τῦ Κρόνυ. ἀποτίνυται] τιμωρεῖται. 248. βασιλῆες] κριταὶ. καταφράζεσθε] νοεῖτε. 249. δίκην] κρίσιν. ἐγγὺς] πλησίον. 250. λεύσσουσι (sic)] βλέπουσι. σκολιῇσι] διεστραμμέναις. δίκῃσιν] κρίσεσι. 251. τρίβουσι] φθείρουσι. ὄπιν] ἐπιστροφήν. ἀλέγοντες] φροντίζοντες. 252. τρὶς - μύριοι (sic)] ἀντὶ τῦ ἀναρίθμητοι. χθονὶ] γῇ.

247. ἀποτίνυται Senat. Acad. 250. λεύσσουσι Augusti. λεύσσουσιν Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. φράζονται B. 699. δίκῃσιν Acad. Senat. 252. μυρίοι Augusti.

„modo locutus est Aen. 5, 456.
„*Praecipitemque Daren ardens agit aequore toto,*
„*Nunc dextra ingeminans ictus, nunc* ille *sinistra.*
„Senec. Herc. Fur. 1246.
„*Per sancta generis sacra, per ius nominis*
„*Vtrumque nostri, siue me alterem vocas,*
„*Siue* tu *parentem*".

Similis est doctiss. viri Sam. Clarkii nota ad Il. γ, 409. vbi praeter exempla a Bentleio prolata citat etiam Odyss. β, 326. Ἢ τινας ἐκ Πύλου ἄξει ἀμύντορας ἠμαθόεντος, Ἢ ὅγε καὶ Σπάρτηθεν. *Rob.*

249. Τὴν δὲ δίκην] Hanc litem meam, non vt interpp. *Hanc iustitiam.* Sic supra v. 39. οἱ τήνδε δίκην ἐθέλουσι δικάσσαι. Sic Tzetzes. Et inferius 269: Τὴν δὲ δίκην πόλις. meam litem. *Guietus.*

252. Τρὶς γὰρ μύριοι] Vide not. ad Theogon. vss. 187. et 215. Inuehitur in hunc locum *Clemens Alexandrinus*, in Admonitione ad Gentes; sed ita vt liqueat *Hesiodi* integrum locum ei prae oculis non fuisse. *Clericus.*

253. Φύ-

Ἀθάνατοι Ζηνὸς, φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων·
Οἵ ῥα φυλάσσουσίν τε δίκας καὶ σχέτλια ἔργα,
Ἠέρα ἑσσάμενοι, πάντη φοιτῶντες ἐπ' αἶαν.
Ἡ δέ τε παρθένος ἐστὶ Δίκη, Διὸς ἐκγεγαυῖα,
Κυδρή τ' αἰδοίη τε θεοῖς οἳ Ὄλυμπον ἔχουσιν.
Καὶ ῥ' ὁπότ' ἄν τις μιν βλάπτῃ σκολιῶς ὀνοτάζων,
Αὐτίκα πὰρ Διὶ πατρὶ καθεζομένη Κρονίωνι,
Γηρύετ' ἀνθρώπων ἄδικον νόον· ὄφρ' ἀποτίσῃ

Dii Iouis, cuſtodes mortalium hominum:
Qui iudicia obſeruant, et praua opera,
Aëre induti, paſſim oberrantes per terram.
Virgo autem eſt Iuſtitia, Ioue prognata,
Auguſta et veneranda Diis qui coelum habent.
Et cum quis illam laedat impie contumelia afficiens,
Statim apud Iouem patrem conſidens Saturnium,
Queritur hominum iniquitatem: vt luat

253. Ζηνὸς] Διὸς. φύλακες] ὑπηρέται· ἔφοροι, 254. ῥα] δὴ. δίκας] δικαιοσύνας. σχέτλια] κακὰ. 255. ἠέρα] ἀορασίαν. ἑσσάμενοι] ἐνδεδυμένοι. πάντη] παντοχῆ. φοιτῶντες] περιπατοῦντες. αἶαν] γῆν. 256. ἐκγεγαυῖα] γεγενημένη. 257. κυδρὴ (sic)] ἔνδοξος. αἰδοίη] εὐλαβὴς. Ὄλυμπον] οὐρανὸν. 258. μιν] αὐτὴν. ὀνοτάζων] φαυλίζων. 259. πὰρ] παρὰ. 260. γηρύετ'] ἀπαγγέλλει. ἀποτίσῃ] ἀποδώσῃ.

254. φυλάσσουσι Auguſt. 257. Κυδνὴ B. 60. Auguſt. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ. 258. ἀπότιν τις Auguſt.

253. Φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων] Sextus Empiricus aduerſus Mathemat. l. 8. hunc verſum citans legit μερόπων ἀνθρώπων; memoriae forſan lapſu. Omnes enim quos vidi codices habent θνητῶν. *Rob.*

254. Οἵ ῥα φυλάσσουσιν] Sup. v. 124. *Guietus.*

258. Ὀνοτάζον] Ab ὀνόω ὀνοσὸς et ὀνοτὸς, apud Apoll. Rhod. ὀνοτὸς, ὀνοτάζω, vitupero, contemno. *Guietus.*

260. Γηρύετ' ἀνθρώπων] Clamat, loquitur, vulgo conqueritur. *Guietus.*

Ὄφρ' ἀποτίσῃ Δῆμος ἀτασθαλίας βασιλήων] Vide ad v. 240. Si ipſa Iuſtitiae Dea praeſes efficit vt *quidquid deliranr Reges plectantur Achiui*, quamuis improbent ac vitent vitia ac delicta Regum, vbi erit Iuſtitia? *Clericus.*

264. Ἐπι-

Δῆμος ἁτασθαλίας βασιλήων, οἳ λυγρὰ νοεῦντες
Ἄλλῃ παρκλίνουσι δίκας, σκολιῶς ἐνέποντες.
Ταῦτα φυλασσόμενοι, βασιλῆες, ἰθύνετε μύθους,
Δωροφάγοι, σκολιῶν δὲ δικῶν ἐπιπάγχυ λάθεσθε.
Οἳ αὐτῷ κακὰ τεύχει ἀνὴρ ἄλλῳ κακὰ τεύχων· 265
Ἡ δὲ κακὴ βουλὴ τῷ βουλεύσαντι κακίστη.

Populus peccata regum, qui praua cogitantes
Alio inflectunt ius, iniuſte ſententiam pronunciantes.
Haec cauentes, o reges, corrigite ſententias,
Doniuori, iniuſtorumque iudiciorum prorſus obliuiſcamini.
Sibi ipſi mala fabricatur vir alii mala fabricans:
Malumque conſilium conſultori peſſimum.

261. ἁτασθαλίας] ἁμαρτίας· ἀδικίας. νοεῦντες] νοοῦντες. 262. ἄλλῃ] ἀλλαχῆ. παρκλίνουσι] παρκλίνουσι· παρατρέχουσι. ἐνέποντες] λέγοντες. 263. ἰθύνετε μύθους] εὐθείας ποιεῖτε κρίσεις. 264. πάγχυ (sic)] παντελῶς. λάθεσθε] ἐπιλάθεσθε. 265. ad totum versum: γνωμικόν. οἳ αὐτῷ] ἑαυτῷ. τεύχει] κατασκευάζει. 266. κακίστη] [subaud.] ἐστί.

262. πὰρ κλίνουσι Iunt. 1. 2. 263. ἰθύνετε δίκας B. 60. 264. ἐπὶ πάγχυ Auguſt. ἐπιπαγχυλάθεσθε Ald.

264. Ἐπιπάγχυ λάθεσθε] Ἐπὶ πάγχυ λάθεσθε. Τμῆσις pro ἐπιλάθεσθε πάγχυ. *Guietus.*

265. Οἳ αὐτῷ κακὰ τεύχει ἀνὴρ] Hos duos verſus cohaerere recte obſeruauit *Heinſius*; ſed in eo peccat quod βουλὴν pro ἐπιβουλῇ, *inſidiis*, accipi debere contendit, quamuis nulla id auctoritate firmare poſſit. Rem optime intellexit *A. Gellius* Lib. IV. cap. 5. quamquam ei inequitat vir doctus. In Senario: *malum conſilium conſultori peſſimum eſt*, vocem *conſultor* eſſe eum qui conſilium dat, nemo non videt, vt in hiſce Marii verbis, apud *Salluſtium* in Bello Iugurthino: *egomet in agmine, in praelio conſultor idem et ſocius periculi adero.* Ex Patris ſchedis. *Clericus.*

266. Ἡ δὲ κακὴ βουλὴ] Hos ſeptem verſus, nimirum, hunc, et ſex illum ſequentes, teſte Proclo, Plutarchus reiiciebat, cui facile aſſentior. *Guietus.*

Ἡ δὲ κακὴ βουλὴ] Particula δὲ ponitur pro γάρ, vt Iliad. A.

Εἰ δὲ σὺ κάρτερός ἐσσι θεὰ δέ σε γείνατο μήτηρ.

Si praeſtantior es, neque peperit Dea mater; vbi poſterius δὲ eſt pro γάρ. *Ex Patris ſchedis.* Clericus.

Ἡ δὲ κακὴ βουλὴ] Male hunc verſum veteres plerique et

Πάντα ἰδὼν Διὸς ὀφθαλμὸς, καὶ πάντα νοήσας,

Omnia videns Iouis oculus, omniaque intelligens,

267-271. eiiciendos censet Plutarchus apud Proclum.

et recentiores acceperunt partim; partim supine interpretari sunt. Cohaeret enim cum praecedente, quem ad huius intellectum adhibere debuerant. Inter eos est Gellius, vbi de Historia Hetruscorum Aruspicum, ex Annal. maximorum lib. XI. et Verrii Flacci lib. I. agit: nisi quod illud ambiguum sit, et vtroque modo accipi possit. Ceterum minime exprimitur ista interpretatione quod Hesiodus voluit; *Malum consilium consultori pessimum.* ἡ κακὴ βυλὴ, est, ἡ ἐπιβυλὴ. ὁ βυλεύσας, est, ὁ ἐπιβυλεύσας, hoc est, quod in proxime praecedenti versu fuit ὁ κακὰ τεύχων. Germanum sensum eumdemque plane hi duo versus habent. Posterior a priore diuulsus fuit maleque vsurpatus. Nam nec τὸ *consultor*, nec τὸ *consulens*, quod alii, vocem βυλεύων exprimere potest. Reddendum igitur erat: *Insidiae insidiatori pessimae*; vel, *Malum consilium ei qui concepit pessimum.* Heinsius.

267. Πάντα ἰδὼν Διὸς ὀφθαλμός] In Hieroglyphicis Aegyptiorum, oculus τὴν δίκην significabat, teste Siculo Diodoro, vel τὸν δίκης τηρητὴν. Nec apud Hesiodum aliter: apud quem veteres etiam vocem Διὸς numquam in hoc libro proprie accipi notarunt, quod valde ea confirmat, de quibus nos in Introductione disputauimus. Theon Διὸς ὀφθαλμὸν τὸν ἀέρα interpretatus est. Ἡσίοδος, inquit, Πάντα ἰδὼν Διὸς ὀφθαλμός. τὸν ἀέρα ἅτω καλῶν. Sed tales delicias Grammaticis relinquamus. *Heinsius.*

Πάντα ἰδὼν Διὸς] Hunc et sex sequentes versus obelo configit Plutarchus quasi iniustitiam et impietatem redolentes. Ὁ Πλάταρχος, ait Proclus, τὲς ἑπτὰ τύτες σίχους ἐκβάλλει ὡς ἀναξίως τῆς Ἡσιόδε περὶ δικαίων καὶ ἀδίκων κρίσεως. Sed nequicquam haec res Plutarchum sollicitum habuit, cum versus 273. ab omni prorsus impietate Poëtam absoluat, Ἀλλὰ τάγ' ἄτω ἔολπα τελεῖν Δία τερπικέραυνον. Haud dissimiliter de prouidentia diuina locutus est Psalmista ipse entheus Ps. 73. Ὡς ἀγαθὸς ὁ θεὸς τῷ Ἰσραὴλ, τοῖς εὐθέσιν τῇ καρδίᾳ. Ἐμοὶ δὲ παρὰ μικρὸν ἐσαλεύθησαν οἱ πόδες· Παρ' ὀλίγον ἐξεχύθη τὰ διαβήματά μου. Ὅτι ἐζήλωσα ἐπὶ ἀνόμοις, εἰρήνην ἁμαρτωλῶν θεωρῶν. Sed postea v. 18. quidquid difficile et incongruum hac in re videatur, id diuinae iustitiae

Καί νυ τάδ', αἴκ' ἐθέλῃσ', ἐπιδέρκεται· οὐδέ ἑ λήθει
Οἵην δὴ καὶ τήνδε δίκην πόλις ἐντὸς ἐέργει.
Νῦν δὲ ἐγὼ μήτ' αὐτὸς ἐν ἀνθρώποισι δίκαιος
Εἴην, μήτ' ἐμὸς υἱός· ἐπεὶ κακὸν ἄνδρα δίκαιον
Ἔμμεναι, εἰ μείζω γε δίκην ἀδικώτερος ἕξει.
Ἀλλὰ τάγ' οὔπω ἔολπα τελεῖν Διὰ τερπικέραυνον.
Ὦ Πέρση, σὺ δὲ ταῦτα μετὰ φρεσὶ βάλλεο σῇσιν,

Et haec (ſiquidem vult) inſpicit: neque illum latet
Quale hoc quoque iudicium ciuitas intus exerceat.
Ego porro nec ipſe nunc inter homines iuſtus
Sim, nec meus filius: quoniam malum eſt iuſtum
Eſſe, ſiquidem plus iuris iniuſtior habebit.
Sed haec nunquam arbitror facturum Iouem fulmine gaudentem.
O Perſa, ceterum tu haec in animo tuo repone,

268. νυ] δὴ. αἴκ'] ἐὰν. ἐθέλῃσ'] ἐθέλῃσι. ἐπιδέρκεται] βλέπει. ἑ] αὐτὸν. λήθει] λανθάνει. 269. δίκην] κρίσιν. ἐέργει] κατέχει. μήτ'] [ſubaud.] εἴθε. αὐτὸς] ἐγὼ. 271. κακὸν] [ſubaud.] πράγμά ἐσι. ἄνδρα] τινὰ 272. δίκην] δικαιοσύνην. 273. τάγ'] ταῦτα. ἔολπα] ἐλπίζω. τελεῖν] πληρῶν. τερπικέραυνον] τὸν εἰς τὰς ἐναντίας τὰς κεραυνὰς τρέποντα 274. βάλλεο] βάλλε. σῇσιν] σαῖς.

269. οἵην δὲ Auguſt. 270. Νῦν δ' Auguſt. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 271. ἐπὶ Ald. Trinc.

ſtitiae et ſapientiae conciliat-Pſalmiſta. Πλὴν διατὰς δολιότητας ἔθηκε αὐτοῖς· κατέβαλες αὐτὰς ἐν τῷ ἐπαρθῆναι. Πῶς ἐγένοντο εἰς ἐρήμωσιν; *Rob.*

270. Νῦν δὲ ἐγὼ μήτ' αὐτὸς etc.] Virum optimum non fuiſſe *Heſiodum*, ſi modo dicti huius ſui memor fuerit, intelliget quiſquis ſecum animo reputabit virtutem, in hiſce terris, numquam fuiſſe vitio beatiorem, ſi omnia expendantur; imo vero ſemper fuiſſe grauiſſimas querelas de infelicitate bonorum. Non ſatis ergo caute faciebat, qui virtutem ſuam pendere volebat ex felicitate, quam in hac vita a Numine exſpectaret, et quam perpauci conſequuntur. *Clericus.*

271. Μήτ' ἐμὸς υἱὸς] Ἰσέον ὅτι υἱὸς Ἡσιόδου Μνασέας ἐσί· Φιλόχορος δὲ Στησίχορόν φησι τὸν ἀπὸ Κλυμένης· ἄλλοι δὲ Ἀρχιέπη. *Proclus.* (ex ed. Rob.)

273. Ἀλλὰ τάγ' οὔπω] Vt, ſcilicet, iniuſtus litem vincat. *Guietus.*

277. Ἰχθύσι μὲν καὶ θηρσὶ] Sine dubio Varro ex hoc loco mutuatus eſt verſus iſtos:

Natura hominis omnia ſunt paria

Qui

Καί νυ δίκης ἐπάκουε, βίης δ' ἐπιλήθεο πάμπαν. 275
Τόνδε γὰρ ἀνθρώποισι νόμον διέταξε Κρονίων,

Et iuſtitiae quidem obtempera, violentiae vero obliuiſcere prorſus.
Namque hanc hominibus legem poſuit Saturnius,

275. νυ] δη. βίης] βιας. πάμπαν] παντελῶς. 276. διέταξε] συνέθηκε προσέταξε.

275. νὴ Trinc.

Qui pote plus vrget, piſcis vt ſaepe minutos
Magnus comeſt, vt aves enicat accipiter. Scaliger.

276. Τόν δε γὰρ ἀνθρώποισι νόμον διέταξε Κρονίων] *Ioſephus* Lib. II. contra *Apionem*, p. 1070. negat olim fuiſſe notum *nomen legis*, apud Graecos, eo quod, apud *Homerum*, non exſtaret vox νόμος, ſed ſuppar ei *Heſiodus* oſtendit hominem falli, et os ſublitum ei fuiſſe a Graeculo quopiam, a quo hoc acceperat argumentum. Verba eius ſunt: μηδ' αὐτὸ τοῦνομα πάλαι ἐγινώσκετο παρὰ τοῖς Ἕλλησι· καὶ μάρτυς Ὅμηρος ἐδαμοῦ τῆς ποιήσεως αὐτῷ χρησάμενος: *ne nomen quidem* (legis) *olim notum erat apud Graecos. Teſtis Homerus, qui nuſquam in ſuis poematibus eo vſus eſt.* Verum caſu contigit eam vocem non adhiberi ab *Homero*, qui ſane integram Linguam Graecam ſuis verſibus non eſt complexus: quemadmodum in *Cicerone* deſunt voces, quae in eiuſdem aetatis optimis Scriptoribus ſaepe leguntur. *Leges* porro *Iouis* dictae videntur antiquiſſimae conſuetudines, quarum auctor, propter vetuſtatem, ignorabatur. Sic apud *Sophoclem* Antigone v. 455. quae, ſpreto Creontis edicto, Polynicen fratrem ſepeliuerat, quaerentem Creontem cur id facere auſa eſſet, alloquitur v. 455. et ſeqq.

Οὐ γάρ τι μοι Ζεὺς ἦν ὁ κηρύξας τάδε,
Οὐδ' ἡ ξύνοικος τῶν κάτω θεῶν Δίκη,
Οἵ τἀνδ' ἀνθρώποισιν ὥρισαν νόμους
Οὐδὲ σθένειν τοσοῦτον ὠόμην τὰ σὰ
Κηρύγμαθ', ὥς' ἄγραπτα κἀσφαλῆ θεῶν
Νόμιμα δύνασθαι θνητὸν ὄντ' ὑπερδραμεῖν.
Οὐ γάρ τι νῦν γε κἀχθὲς, ἀλλ' ἀεί ποτε
Ζῇ ταῦτα, κουδεὶς οἶδεν ἐξ ὅτου φάνη.
Τούτων ἐγὼ οὐκ ἔμελλον, ἀνδρὸς ὀδνοῦς
Φρόνημα δείσας, ἐν θεοῖσι τὴν δίκην
Δώσειν.

Neque enim Iupiter erat, qui mihi

Ἰχθύσι μὲν καὶ θηρσὶ καὶ οἰωνοῖς πετεηνοῖς,
Ἔσθειν ἀλλήλους, ἐπεὶ οὐ δίκη ἐστὶν ἐπ' αὐτοῖς.
Ἀνθρώποισι δ' ἔδωκε δίκην, ἣ πολλὸν ἀρίστη
Γίνεται. εἰ γάρ τις κ' ἐθέλῃ τὰ δίκαι' ἀγορεύειν 280
Γινώσκων, τῷ μέν τ' ὄλβον διδοῖ εὐρύοπα Ζεύς·

Piſcibus quidem et feris et auibus volucribus,
Se mutuo vt deuorent, quandoquidem iuſtitia carent.
Hominibus autem dedit iuſtitiam, quae multo optima
Eſt. Si quis enim velit vera in publico dicere
Quae nouit, ei opes largitur late videns Iupiter:

278. ἔσθειν] ἐσθίειν. τρώγειν. δίκη] δικαιοσύνη. 279. πολλὸν] πολύ. 280. ἀγορεύειν] λέγειν. 281. τῷ] τότῳ. διδοῖ] δίδωσι.

277. οἰωνοῖσι πετεεινοῖς Auguſt. πετεεινοῖς etiam ed. Ald. 278. ἐπὶ Ald. Trinc. 280. κε θέλῃ Auguſt. ſed in marg. —— *) γάρ τις κ' ἐθέλει. * nam priores litterae reſectae ſunt. κεθέλῃ Iunt. I. 2. ἐθέλοι Procl. 281. τὸ Trinc.

mihi haec edixerat, neque Iuſtitia, quae habitat cum Diis inferis; qui haſce leges hominibus praeſcripſerunt. Neque poſſe tantum putabam tua edicta, vt non ſcripta et certa Deorum iura poſſet mortalis violare. Non enim nunc demum et heri, ſed ſemper vigent, nec quiſquam nouit vnde edita ſint. Horum ego cauſa, hominis cuiuſquam animum timens, non debui apud Deos poenas dare. Clericus.

278. Ἐπεὶ οὐ δίκη ἐστὶν ἐπ' αὐτοῖς] Superius ἔταξε νόμον. *Guietus.*

280. Εἰ γάρ τις κ' ἐθέλῃ τὰ δίκαι' ἀγορεύειν Γινώσκων] Ordo εἰ γάρ τις γινώσκων τὰ δίκαια ἐθέλῃ ἀγορεύειν. Anaſtrophe. *Idem.*

281. Ὄλβον διδοῖ εὐρύοπα Ζεύς] Vt negari nequit quin interdum ὄλβιοι fuerint, qui iuſtiorem ceteris vitam agebant: ſic nemo vereatur affirmare non minus frequenter homines malos feliciores bonis fuiſſe. Mala et bona, ſcilicet, huius vitae nec iraſcentis nec fauentis Numinis indicia ſunt, cum promiſcue in quoſuis effundantur; quod multis locis Veterum probare liceret, niſi res experientia quotidiana ſat liqueret. Itaque Poetae noſtri polliçitationes et minae non ſunt magni faciendae. Ad alteram dumtaxat reſpiciendum vitam, vt monuerunt Philoſophi et Poetae recentiores. *Clericus.*

Ὄλβον διδοῖ] Pari ratione Vir. Cl. affirmare poteſt ſacrorum etiam ſcriptorum pollicitationes et minas magni non eſſe faciendas. Nonne talibus polli-

Ὃς δέ κε μαρτυρίῃσιν ἑκὼν ἐπίορκον ὀμόσσας
Ψεύσεται, ἐν δὲ δίκην βλάψας, νήκεστον ἀάσθη,
Τοῦδέ τ' ἀμαυροτέρη γενεὴ μετόπισθε λέλειπται·

Qui vero teſtimoniis volens peierans
Mentietur, iuſtitiam impediens, ſine ſpe remedii laeditur,
Atque eius obſcurior progenies poſtea relinquitur:

283. ἐν] περισσὴ (ſic). δίκην] κρίσιν· δικαιοσύνην. νήκεστον] ἀνήκεστον· ἀθεράπευτον. ἀάσθη] ἐβλάβη. 284. ἀμαυροτέρη] σκοτεινοτέρα. λέλειπται] ἐναπολείφθη.

pollicitationibus miniſque Scripturae abundant? Pſ. 92. Δίκαιος ὡς φοίνιξ ἀνθήσει, ὡσεὶ κέδρος ὁ ἐν τῷ Λιβάνῳ πληθυνθήσεται, Ἔτι πληθυνθήσονται ἐν γήρει πίονι, καὶ εὐπαθοῦντες ἔσονται. et Pſ. 112. Μακάριος ἀνὴρ ὁ φοβούμενος τὸν κύριον. Δυνατὸν ἐν τῇ γῇ ἔσται τὸ σπέρμα αὐτοῦ. Γενεὰ εὐθέων εὐλογηθήσεται. Δόξα καὶ πλοῦτος ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. Ex his omnibus ſatis liquet, viris bonis huiuſce vitae aeque ac futurae promiſſionem eſſe. Hae autem promiſſiones quamuis non ita ſtricte accipiendae ſint, vt res ita neceſſario euenturae putentur, bonam tamen ſpem diuini fauoris afferunt, nec mediocria ad virtutem incitamenta ſunt. *Rob.*

282. Μαρτυρίῃσιν ἑκὼν] An μαρτυρίῃσιν ἑκών, vt εἴκων θυμῷ, hoc eſt, cedens teſtimoniis. cedere autem teſtimoniis erit fauere teſtimoniis, ſeu in fauorem alicuius teſtimonium dicere. ἑκὼν ab εἴκω mutato ſpiritu, vt ab ἄγω, ἠγέομαι, ἠγεῖμαι. Pro ἐπίορκον autem legendum videtur ἐπὶ ὅρκον. *Guietus.*

283. Ἐν δὲ δίκην βλάψας] Scribo: Ἠδὲ δίκην βλάψας. τὸ ἐμβλάπτω Homero eſt impedio. *Idem.*

284. Τοῦδέ τ' ἀμαυροτέρη etc.] Vide verba Oraculi allata ad v. 219. Sed falſum hoc quoque eſſe exempla innumera oſtendebant olim, vt hodie. Quot fuerunt optimi viri, quorum poſteri infelices in hiſce terris fuerunt, nec multo poſt plane exſtincti? Quot contra ſcelerati homines et teterrimi etiam tyranni poſteritatem in multa ſaecula florentem reliquerunt? Igitur non ſunt incitamenta virtutis petenda ex pollicitationibus aut minis, quas euentus ipſe paſſim arguit. Nec puto exiguum fuiſſe peccandi irritamentum, iis qui alias rationes virtutis colendae in promtu non habuerunt, quod viderent falſa eſſe quae de eius praemiis delictorumque poenis in hac vita iactabantur. *Clericus.*

Ἀνδρὸς δ' εὐόρκου γενεὴ μετόπισθεν ἀμείνων.
Σοὶ δ' ἐγὼ ἐσθλὰ νοέων ἐρέω, μέγα νήπιε Πέρση.
Τὴν μέντοι κακότητα καὶ ἰλαδόν ἐστιν ἑλέσθαι
Ῥηϊδίως· ὀλίγη μὲν ὁδὸς, μάλα δ' ἐγγύθι ναίει.
Τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν
Ἀθάνατοι· μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐπ' αὐτὴν,

Viri autem iusti posteritas apud posteros illustrior.
Ceterum tibi ego bene cupiens dicam, stultissime Persa.
Malitiam quidem cumulatim etiam capere
Facile est: breuis quippe via est, et in proximo habitat.
Ante virtutem vero sudorem Dii posuerunt
Immortales: longa vero atque ardua via est ad illam,

285. εὐόρκου] εὐσεβοῦς. μετόπισθεν] μετὰ ταῦτα. ἀμείνων] κρείττων. ſ. λαμπρὸς (ſic). 286. νοέων] νοῶν. ἐρέω] ἐρῶ· λέξω. νήπιε] μωρὲ. 287. κακότητα] κακίαν. ἰλαδὸν] ἀθρόως. ἑλέσθαι] λαβεῖν. 288. ῥηϊδίως] ῥᾳδίως· εὐκόλως. μάλα] λίαν. ἐγγύθι] πλησίον. ναίει] οἰκεῖ. 289. προπάροιθεν] ἔμπροσθεν. 290. ὄρθιος] ὀρθὸς· ὀξὺς. οἶμος] ὁδὸς.

286. νοέων Trinc. 288. ὀλίγη Ald. ἐγγύθι Iunt. 1. 2.

288. Ὀλίγη μὲν ὁδὸς] Plato et Xenophon hunc versum citantes legunt λείη. Pulchrior certe λείη, quam ὀλίγη, praesertim cum postea dicitur μάλα δ' ἐγγύθι ναίει, et virtutis semitae τραχύτητα huic ipsi λειότητι opponi videtur. Sed dissentientibus codicibus nihil muto, Hesiodum qualem inuenio exhibiturus. Fieri certe potuit vt et memoriae lapsu ita scripserint Plato et Xenophon, vel etiam, si casu quodam e libris suis litterulam ο excidisse contigit, ob similitudinem τᾷ λίγη et τᾷ λείη, posteriorem hanc vocem legerint. *Robins.*

Si verba, vt vulgo eduntur leguntur, ταυτολογίαν habent, maxime ingratam, cum ὀλίγη et ἐγγύθι ναίειν vnum idemque sit. Quare ambabus amplector alteram lectionem, quam vir quidam doctus in Obseruatt. Misc. T. I. V. I. p. 318. e Platone petitam exhibuit, Ῥηϊδίως. ΑΕΙΗ μὲν ὁδὸς — quod et sequentibus ὄρθιος et τρηχὺς melius respondet. *Krebs.*

290. Μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος] A Criticis nonnullis hoc traditur praeceptum, vt poëtae et oratores res ipsas, quas describunt, vocum tum sono, tum structura debeant imitari. Ita Dionys. Halic. περὶ συνθέσεως c. 20. Ταῦτα δὲ παρατηρῆντα δεῖ τὸν ἀγαθὸν ποιητὴν τε καὶ ῥήτορα μιμητικὸν εἶναι τῶν πραγμάτων, ὑπὲρ

ὧν

ὧν ἄν τὰς λόγας ἐκφέρῃ, μὴ μόνον κατὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν ὀνομάτων, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν σύνθεσιν. Ὃ ποιεῖν εἰώθεν ὁ δαιμονιώτατος Ὅμηρος . . .

Καὶ μὴν Σίσυφον εἰσεῖδον κρατερὰς ἄλγε' ἔχοντα,
Λᾶαν βαστάζοντα πελώριον ἀμφοτέρῃσιν.
Ἦτοι ὁ μὲν σκηριπτόμενος χερσίν τε ποσίν τε,
Λᾶαν ἄνω ὤθεσκε ποτὶ λόφον. καὶ τὰ ἑξῆς.

τὸν δὲ ἀπὸ κορυφῆς ἐπισφέροντα πάλιν καὶ κατακυλιόμενον πέτρον ἀ τὸν αὐτὸν ἡρμήνευκε τρόπον, ἀλλ' ἐπιταχύνας καὶ συσφέψας τὴν σύνθεσιν.

Αὖθις ἔπειτα πέδονδε κυλίνδετο λᾶας ἀναιδής.

Hunc ipsum locum artificii Homerici specimen a cultissimi viro ingenii Iosepho Addisono prolatum inuenio, qui tamen istam obseruationem nimis temere sibi propriam dicauit, eatenus Criticis intactam. Pulcherrima etiam de hac arte praecepta recentiores Critici tradidere. Vida Poëtic. lib. 3.

Haud satis est illis vicunque claudere versum,
Et res verborum propria vi reddere claras;
Omnia sed numeris vocum concordibus aptant,
Atque sono quaecunque canunt imitantur, et apta
Verborum facie, et quaesito carminis ore,
Nam diuersa opus est veluti dare versibus ora,
Diuersosque habitus, ne qualis primus et alter
Talis et inde alter, vultuque incedat eodem.
Hic melior motuque pedum, et pernicibus alis,
Molle viam tacito lapsu per levia radit.
Ille autem membris ac mole ignavius ingens
Incedit tacito molimine subsidendo.

Hanc autem artem recentiorum poëtarum summus Alexander Popius optime et praecepit et assecutus est in *Arte Critica*, poëmate Angl. sermone conscripto. Ista autem hac de causa notaui, vt ostenderem hanc artem nec Hesiodo nostro ignotam fuisse, quod ex hoc praecipue loco illustrandum duxi, quia praelaudatis illis versibus Homer. affinis est.

Τῆς δ' ἀρετῆς ἱδρῶτα θεοὶ προπάροιθεν ἔθηκαν
Ἀθάνατοι· μακρὸς δὲ καὶ ὄρθιος οἶμος ἐπ' αὐτὴν,
Καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον· ἐπὴν δ' εἰς ἄκρον ἵκηαι
Ῥηϊδίη δ' ἤπειτα πέλει, χαλεπὴ περ ἐοῦσα.

In illo versu, quo via longa et ardua esse dicitur, tria nomina eandem terminationem habentia, ideoque longiorem vocis pausam facientia, vsurpantur — μακρὸς καὶ ὄρθιος οἶμος. Asperitatem vero viae describit asperrimis litteris coëuntibus, et longiori pausa

Καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον· ἐπὴν δ' εἰς ἄκρον ἵκηαι,
Ῥηϊδίη δ' ἤπειτα πέλει χαλεπή περ ἐοῦσα.

Primumque aſpera: vbi vero ad ſummum veneris,
Facilis deinceps eſt, quantumuis difficilis fuerit.

291. τρηχὺς] τραχὺς· σκληρὸς. ἐπὴν] ἐπεὶ. ἵκηται (ſic)] ἔλθῃ. 292. ῥηϊδίη] εὔκολος. πέλει] ὑπάρχει.

291. τοπρῶτον Ald. Auguſt. ἵκηται codd. Rob. omnes, Auguſt. Acad. Ald. Trinc. Iunt. 1. 2. Steph. Com. Heinſ. 292. δή πειτα (ſic) Auguſt. δὴ ἤπειτα Senat. a manu ſecunda.

in verſu medio — καὶ τρηχὺς τὸ πρῶτον. Quum vero facilitatem progreſſus in cacumine velit deſcribere, diuerſis numeris vtitur, et vocales adeo freqtuentes, celeremque verborum curſum exhibet, vt, quemadmodum loquitur Dionyſius, ταῦτα δ' Φύσεως ἐσιν αὐτοματιζούσης ἔργα, ἀλλὰ τέχνης μιμήσασθαι τὰ γινόμενα πειρωμένης.

Ῥηϊδίη δ' ἤπειτα πέλει, χαλεπὴ περ ἐοῦσα. *Rob.*

291. Εἰς ἄκρον ἵκηται] Ἵκηαι legendum cenſet Heinſius. Sed male. Nam τὸ τὶς ſuppleri debet. *Guietus.*

Ἵκηαι] Cum Veteres hunc locum laudantes habeant ἵκηται, nec diſſentiant Codices, mallem hoc retinere; non enim video cur *via* dici nequeat εἰς ἄκρον ὄρος ἱκνεῖσθαι, *peruenire ad ſummum montem.* Imo ſubaudiendum ὁδὸς oſtendit ſequens foemininum ῥηϊδίη. *Clericus.*

— ἐπὴν δ' εἰς ἄκρον ἵκηται] Cum hunc librum aliquot iuuenibus nuper explicarem, monebam eos, emendandum, ἵκηαι, quamuis apud Clementem, Philonem, Xenophontem et alios aliter legi non ignorarem: de eodem poſtea me monuit illuſtriſſimus Scaliger, et doctiſſimus Meurſius. *Heinſius.*

292. Ῥηϊδίη δ' ἤπειτα πέλει] Ne ſemper Grammatica ſectari videar, lubet hic vnum atque alterum locum *Senecae*, quibus haec ſententia egregie illuſtratur, adſcribere. Sic ergo ille Ep. XLI. *Rationale animal eſt homo; conſummatur itaque eius bonum, ſi id adimplevit, cui naſcitur. Quid eſt autem, quod ab illo ratio haec exigit? Rem facillimam, ſecundum naturam ſuam viuere. Sed hanc difficilem facit communis inſania.* Epiſtola vero CIV. *Non quia*, inquit, *difficilia ſunt non audemus; ſed quia non audemus, difficilia ſunt.* Clericus.

Οὗτος μὲν παναρίστος ὃς αὐτὸς πάντα νοήσει,
† Φρασσάμενος τά κ' ἔπειτα καὶ ἐς τέλος ἤσιν ἀμείνω.

Ille quidem optimus est, qui per se in omnibus sapit,
† Cogitans quaecumque dein et ad finem vsque sint meliora.

293. αὐτῷ (sic)] ἀφ' ἑαυτῷ. 294. φρασσάμενος] νοήσας. ἤσιν] εἶ (sic).

293. αὐτῷ todd. Rob. omnes, August. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. αὐτῷ Acad. Com. Heins.

293. Ὃς αὐτὸς πάντα νοήσει] Quomodo νοεῖν apud Hesiodum sumatur, ostendimus supra, ad locum illum, τὴν μέν κεν ἐπαινέσσειε νοήσας. Cuius significationis elegantiam si perpendissent interpretes, legendum notassent, ὃς αὐτὰς πάντα νοήσει. Ceterum αὐτὸς sumitur elegantissime sicut apud Theocritum in illo, Πολλάκι ταὶ ὄϊες ποτὶ τ' αὔλιον αὐταὶ ἀπῆλθον. Apud Virgil.

Ipsae lacte domum referunt distenta capellae
Vbera —

Ipsae, id est, *sponte sua*. ὁ αὐτὸς νοῶν πάντα, est, ὁ κατὰ πάντα αὐτὸς, τετέσι κατ' αὐτὸν, σοφὸς ὤν, qui opponitur, τῷ διὰ ἑτέρωτινὸς νουθετήσεως σοφῷ γεγονότι. *Heinsius.*

Οὗτος μὲν παναρίστος] Ζήνων μὲν ὁ Στωϊκὸς ἐνήλαττε τὰς σίχας, λέγων

Οὗτος μὲν παναρίστος, ὃς εὖ εἰπόντι πίθηται·
Ἐσθλὸς δ' αὖ κἀκεῖνος ὃς αὐτῷ πάντα νοήσει,

τῇ εὐπαθείᾳ πρωτεῖα διδὰς, τῇ φρονήσει δὲ τὰ δευτερεῖα. Ἀρίστιππος δὲ, ἀπ' ἐναντίας, ὁ Σωκρατικὸς, ἔλεγε, συμβάλλεσθαι χεῖρον εἶναι τὸ προσαιτεῖν. *Procl.* Horatius autem (Ep. 17. lib. 1.) prudentiae principatum attribuit. *Quamuis, Scaeua, Satis per te tibi consulis* — Ad quem locum apposite Dacierus citat Liuium Hesiodi verba pene transferentem. „Saepe ego „audiui, milites, eum primum „esse virum, qui ipse consulat, „quod in rem sit; secundum, „eum qui bene monenti obe„diat; qui nec ipsum consule„re, nec alteri parere sciat, eum „extremi ingenii esse." Huic licet adiicere et illud Sophocl. Antig. 731. Φημὶ ἔγωγε πρεσβεύειν πολὺ φύναι τὸν ἄνδρα πάντ' ἐπίστημης πλέω. Εἰ δ' ἔν (φιλεῖ γὰρ τοῦτο μὴ ταὐτὴ ῥέπειν) Καὶ τῶν λεγόντων εὖ καλὸν τὸ μανθάνειν. *Robins.*

Ἐσθλὸς δ' αὖ κἀκεῖνος, ὃς εὖ εἰπόντι πίθηται. 295
Ὃς δέ κε μήτ' αὐτὸς νοέῃ, μήτ' ἄλλου ἀκούων
Ἐν θυμῷ βάλληται, ὅδ' αὖτ' ἀχρήϊος ἀνήρ.
Ἀλλὰ σὺ γ' ἡμετέρης μεμνημένος αἰὲν ἐφετμῆς
Ἐργάζευ, Πέρση, διὸν γένος, ὄφρά σε Λιμὸς
Ἐχθαίρῃ, φιλέῃ δὲ εὐστέφανος Δημήτηρ 300

Sed et ille bonus eſt, qui bene monenti paruerit.
Qui vero nec per ſe ſapit, neque alii parere
In animum inducit, ille contra homo inutilis eſt.
Verum tu noſtri ſemper praecepti memor,
Operare, o Perſa, diuinum genus, vt te Fames
Oderit, amet autem pulcre coronata Ceres

295. ἐσθλὸς] ἀγαθὸς. εὖ εἰπόντι] τῷ καλῶς λέξαντι. πίθηται] ὑπακούσῃ. 296. νοέῃ] νοῇ. 297. ἀχρήϊος] ἄχρηστος· ἀνωφελὴς. 298. αἰὲν] ἀεὶ. ἐφετμῆς] ἐντολῆς. 299. ἐργάζευ] ἐργάζῃ. διὸν] ἔνδοξον. 300. ἐχθαίρῃ] μισῇ. φιλέῃ] φιλῇ. Δημήτηρ] γῆ.

296. αὐτῷ B. 60. 731. R. S. Coiſl. μήθ' αὐτῷ Auguſt. Acad. Moſchop. Ald. Iunt. I. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ. 300. δέ σ' Coiſl. B. 639. 731. Acad. Ald. Trinc. Steph. marg. δέ σε Moſchop. δ' Auguſt. εὐστέφανος Coiſl. B. 639. 731. Auguſt. Ald.

296. Ὃς δέ κε μήθ' αὐτῷ νοέῃ] Δι' ἑαυτοῦ. *Guierus.*

297. Ἐν θυμῷ βάλληται] In animum inducit. poſt, pro ὅ δ' αὖτ' ἀχρήϊος ἀνήρ, malim ὅδ' αὖτις ἀχρήϊος ἀνήρ. *Idem.*

299. Διὸν γένος] Valde huius Epitheti prodigi, vt ita loquar, eraut Veteres, vt vel ex *Homero* liquet, qui διὸν συβώτην, *diuinum ſubulcum* vocat Odyſſ. Φ. v. 234. Sed et eo abutitur hic *Heſiodus*, qui non tam magnifice loquitur de patre ſuo, infra vſſ. 633. et 634. *Clericus.*

Διὸν γένος τὸν Πέρσην λέγει, ἢ διότι παῖδες Διός τινος ἦσαν, ἢ διότι εἰς τὰς θεὰς ἀνέφερον τὴν γένεσιν. εἰς γὰρ Ὀρφέα, καὶ Καλλιόπην τὸ γένος ἀνῆγον. *Moſchop.* Quicunque ſenſus verbis affigatur, ego certe non intelligo, quo pacto verſus 633. et 634. nobilitati huius generis contradicant, niſi probauerit vir Cl. neminem bona ſtirpe oriundum pauperem poſſe deuenire. *Rob.*

300. — ὄφρά σε λιμὸς Ἐχθαίρῃ, φιλέῃ δέ] Parodiam huius loci elegantem Cratinus fecerat:

Ἔσθιε καὶ σῇ γαστρὶ δίδε χάριν, ὄφρά σε λιμὸς
Ἐχθαίρῃ, Κοννᾶς δὲ πολυστέφανος νικήσει.

Erat autem Connas ille tibicen, poculis addictus admodum,

Αἰδοίη, βιότῳ δὲ τεὴν πίμπλησι καλιήν.
Λιμὸς γάρ τοι πάμπαν ἀεργῷ σύμφορος ἀνδρί.
Τῷ δὲ θεοὶ νεμεσῶσι, καὶ ἀνέρες, ὅς κεν ἀεργὸς
Ζώῃ, κηφήνεσσι κοθούροις ἶσελος ὁρμήν,
Οἵ τε μελισσάων κάματον τρύχουσιν ἀεργοὶ
Ἔσθοντες· σοὶ δ' ἔργα φίλ' ἔσσω μέτρια κοσμεῖν,

Veneranda, victuque tuum impleat horreum.
Fames enim semper ignauo comes est viro.
Huic vero et Dii indignantur, et homines, quicumque otiosus
Viuit, fucis aculeo carentibus similis cupiditate,
Qui apum laborem absumunt otiosi,
Vorantes: tibi vero opera decentia obire gratum sit,

301. τεὴν] σὴν. πίμπλησι] πληρεῖ (sic). καλιὴν] οἰκίαν. 302. πάμπαν] παντελῶς. ἀεργῷ] ἀργῷ. σύμφορος] ἀρμόδιος· συμφερόμενος. 303. τῷδε (sic)] τούτῳ. νεμεσῶσι] μισοῦσι. 304. κοθούροις] κολοβοῖς· τοῖς ἔχουσι τὸ κέντρον ἀφῃρημένον (sic) ἐν τῇ ῥιπῇ. ἶσελος (sic)] ἄμοιρος. 305. μελισσάων] μελισσῶν. κάματον] πόνον. τρύχουσιν] δαπανῶσι. 306. ἔσθοντες] ἐσθίοντες.

301. Αἰδοίη Iunt. 1. 302. τι Trinc. 303. τῷδε Augusti. Ald. 304. ἐίκελος Augusti. Acad.

dum, qui Olympicorum certaminum cum victor aliquoties declaratus fuisset, pauper admodum, nihil praeter κότινον quo Olympici victores coronabantur, reseruauerat. Aristophanes Ἱππ. Ὥσπερ Κονὰξ σέφανον μὲν ἔχων αἶνον, δίψῃ δ' ἀπολολώς. *Heinsius.*

302. Σύμφορος ἀνδρί] Συναπόλεθος. *Guietus.*

304. Κοθούροις ἶσελος ὁρμήν] Hoc est, τὴν ὁρὰν βεβλαμμένος. Hesych. Κοθὼ βλάβη. a κοθὸς laesus, mutilus, κόθυρος. it. κοθὼ ἡ. siue κόθυρος pro κόλυρος, παρὰ τὸ κολὴν τὴν ὁρὰν εἶναι, κολὸς, κολοβὸς, κολόω, etc. Hesych. *Guietus.*

305. — τρύχουσιν ἀεργοί] Pro eo Stobaeus, νήποινον ἔδουσι. *Heinsius.*

306. Μέτρια κοσμεῖν] Τὰ ἐν τῷ μέτρῳ ὄντα, ἤγουν τὰ μέτρον ἔχοντα, hoc est, τὰ τῆς ἀρετῆς, τὰ σπουδαῖα, τὰ ἄριστα, ἔξοχα. Pindarus epitaph. Hesiodi: Ἡσίοδ' ἀνθρώποις μέτρον ἔχων σοφίης, hominum praestantissimus, summam habens sapientiam. Μέτρια sunt bona, conuenientia. *Guietus.*

Σοὶ δ' ἔργα φίλ' ἔσσω μέτρια κοσμεῖν] Μέτρια ἔργα quae dicat Hesiodus non perceperunt Interpretes. Ac primum Moschopulus, qui μέτρια reddit σύμμετρα τῇ σῇ δυνα-

Ὡς κέ τοι ὡραίῃ βιότῳ πλήθωσι καλιαί.
Ἐξ ἔργων δ' ἄνδρες πολύμηλοί τ' ἀφνειοί τε.

Vt tibi aestate collecto victu impleantur horrea.
Ex laboribus autem viri euadunt diuites et opulenti.

307. ὥς γε (sic)] ἵνα. πλήθωσι] πεπληρωμέναι ὦσι. καλιαί] δόμοι. 308. πολύμηλοι] πολυβρέμμονες. ἀφνειοὶ] πλούσιοι.

307. Ὡς γε August. πλήθωσι B. 60. Iunt. 1.

δυνάμει: neque Tzetzes, qui σεμνὰ καὶ μὴ ἀπρεπῆ. Multo minus Latini, qui *mediocria* reddiderunt. Philosophi saepe μέτριον dicunt, id quod in vnaquaque re bona maximum est. Sic et apud Platonem μετρίως λέγειν, vbique est, optime et verissime dicere: quod quia obseruatum non est, et ex eo locus hic dependet, vnum et alterum adducemus. Plato Phaedone: τοῦτο γὰρ ὤμην πρὸ τοῦ, παντὶ δῆλον εἶναι, ὅτι διὰ τὸ ἐσθίειν καὶ πίνειν. ἐπειδὰν γὰρ ἐκ τῶν σιτίων ταῖς μὲν σαρξὶ σάρκες προσγένωνται, τοῖς δὲ ὀστέοις ὀστᾶ, καὶ ἄττω κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ τοῖς ἄλλοις τὰ αὐτῶν οἰκεῖα ἑκάστοις προσγένηται, τότε δὴ τὸν ὀλίγον ὄγκον ὄντα, ὕστερον πολὺν γεγονέναι, καὶ οὕτω γίνεσθαι τὸν σμικρὸν ἄνθρωπον, μέγαν. οὕτω τότε ὤμην. ἆ δοκῶ σοι μετρίως; Ἔμοιγε ἔφη ἡ Κέβης. id est: *Illud certe antea existimabam apud omnes in confesso esse, edendo bibendoque illud fieri. Postquam enim cibis caro carni accesserit, ossibus similiter ossa, atque ita eadem ratione reliquis quae cum singulis maxime conueniunt, maximeque iis propria sunt, tunc illud quod minimum est, maximum euadere. Ita tum temporis arbitrabar: nonne tibi videor optime? Omnino, inquit Cebes.*

Vbi cum ex praecedentibus, tum ex Cebetis responso videmus manifeste quid sit μετρίως. Ita μέτριον paulo ante Dialogo eodem: τὴν αὐτὴν ταύτην οἶμαι εἰκόνα δέξαιτ' ἂν ἡ ψυχή, πρὸς σῶμα, καί τις λέγων αὐτὰ ταῦτα περὶ αὐτῶν μέτρια μοι φαίνοιτα λέγειν, ὡς ἡ ψυχὴ μὲν πολυχρονιώτατον ἐστι, τὸ δὲ σῶμα ἀσθενέστερον καὶ ὀλιγοχρονιώτερον: id est, *Eodem modo ad corpus se habeat anima. Ac si quis eadem de illis diceret, optime mihi dicere videretur: animam, nimirum, temporis longissimi esse, corpus vero imbecillius minorisque temporis.* Hesiodus postquam exemplum τῶν ληφήνων adduxit, πρὸς ἔργα μέτρια adhortatur fratrem, id est, *labores indefatigatos*: causam addit: Ὡς κέ τοι ὡραίῃ βιότῳ πλήθωσι καλιαί. Porro τὸ πλήθειν non nisi ex maximis quibuscumque con-

Καί τ' ἐργαζόμενος, πολὺ φίλτερος ἀθανάτοισιν
Ἔσσεαι ἠδὲ βροτοῖς· μάλα γὰρ στυγέουσιν ἀεργούς. 310
Ἔργον δ' οὐδὲν ὄνειδος, ἀεργίη δέ τ' ὄνειδος.

Et laborans, multo etiam carior iam immortalibus
Eris ac hominibus. valde enim oderunt otiosos.
Operari autem non est dedecus, sed ignauia dedecus est.

310. ἔσσεαι] ἔσῃ. ἠδὲ] καὶ. στυγέουσιν] μισοῦσι. ἀεργοὺς] ἀργοὺς.
311. ἀεργίη] ἀργία.

310. ἀεργὸν Coisl. Etiam in cod. August. in margine scripta est syllaba γὸν. 311. οὐδὲ Iunt. 1.

contingit. τὸ μέτρον autem est τὸ πέρας, *extremus rei terminus*. Theocritus in Epigrammatis victorem quemdam celebrat Demotelem, quem ait μέτριον γεγονέναι ἐν πᾶσι, quod est, *excelluisse in omnibus*, contra ac existimant Interpretes:

Δαμοτέλης ὁ χορηγὸς, ὁ τὸν τρίποδ', ὦ Διόνυσε,
Καί σε τὸν ἥδιστον θεῶν μακάρων ἀναθεὶς,
Μέτριος ἦν ἐν πᾶσι. χορῷ δ' ἐκτήσατο νίκην
Ἀνδρῶν, καὶ τὸ καλὸν καὶ τὸ προσῆκον ὁρῶν.

Eodem modo Hesiodus in epitaphio, quod Pindaro adscribitur, μέτρον σοφίης habere dicitur, id est, *multum sapientiae*, vel *in sapientia excellere*. Id enim quod optimum est, extra mediocritatem esse non potest, quia alias ad vitium deflecteret, et τὸ προσῆκον καὶ τὸ καλὸν transscenderet; vt multis docet in moralibus Philosophus. Μέτριον igitur est τὸ ἔξοχον in omni re praeclara. μέτριος erat in omnibus Demoteles, id est, *excellens*: μέτρια ἔργα laudat Hesiodus, id est, τὰ ὡς μάλιστα συνεχῆ, τὰ πολλά. Quod Interpretes Graeci minime obseruarunt, multo minus alii. *Heinsius*.

311. Ἔργον δ' οὐδὲν ὄνειδος] Nihil planius huius versus sententia, cum praesertim toto hoc opere *Hesiodus* fratrem ad laborem hortetur, et ab inertia deterreat. Attamen Veteres ἔργον construxerunt cum οὐδέν, quod ansam praebuit Socratis accusatoribus accusandi hominem, quasi iuuenibus nullam rem, quamuis flagitiosam, prohiberet. Quod videre est ex Lib. I. *Xenophontis* de Memorab. Socratis, vbi sic rem narrat: „Dixit, inquit, „eius accusator illum illustrissi„morum quorumque Poëta„rum pessimis sententiis electis, „iisque in testimonium addu„ctis, discipulos ad vitium et ty„rannidem impellere; inter„que eas Hesiodeam illam sae„pe vsurpare, *Opus nullum est*

„*probrum*, *inertia vero pro-*
„*brum est*. Quibus Poëtam di-
„cebat suadere a nulla actio-
„ne, siue iniusta, siue turpi,
„abstinendum esse, sed omnia
„lucri gratia facienda. Socra-
„tes vero, postquam fassus esset
„accusator, bonum ac vtile
„esse homini operari, noxium
„vero et malum otio torpere,
„atque adeo opus bonum esse,
„otium prauum; eos qui boni
„aliquid facerent operari, et
„bonos esse operarios dicebat;
„eos autem qui talis luderent,
„vel aliud quidpiam praui et
„damnosi facerent, otiosos vo-
„cabat. Quo sensu recte habe-
„at dictum illud *Hesiodi*." Hactenus Attica Siren, quibus haud obscure indicat *Hesiodum* et *Socratem* intellexisse quodvis bonum et laudabile opus. Idem *Procli* testimonio confirmatur, qui ait a *Platone* recte hunc versum explicatum, et nostrum *Hesiodum* cuiusuis secundum naturam opus ἔργον appellare; *Homeri* exemplo, qui optimum quodque opus ἔργον simpliciter vocat. Similia habet *Eustathius* ad v. 226. Odyss. P.

Ἀλλ' ἐπεὶ ἐ δὴ ἔργα κακ' ἔμ-
μαθεν, ὄφρ' ἐθέλῃσι
Ἔργον ἐποίχεσθαι.

Ex schedis paternis hactenus; vnde colligere licet interdum a nobis, arte et ratione in interpretando vtentibus, ea cerni quae multo peritiorum olim oculos fugerunt. *Clericus*.

Ἔργον δ' ἀδὲν ὄνειδος.] Delicatos certe oportet fuisse Veteres, qui in hoc versu ἀδιάφθορα scripsisse Hesiodum voluerint: ita vt haec verba Socrati pronunciata fraudi fuerint. Eustathius: Σεμνύνωσαι ὅτι τὸ, Ἔργον δ' ἀδὲν ὄνειδος, ὃ δή φησιν Ἡσίοδος· ἐκεῖνο μὲν γὰρ ἀσαφῶς γνοφὲν, ἔβλαψε τὸν σοφὸν Σωκράτην, ὃς εἰωθὼς λέγειν συχνὰ τὸ, ἔργον δ' οὐδὲν ὄνειδος, ἤγαν ἀδέν τί ἐσιν ὄνειδος τὸ ἐν ἔργοις ἀγαθοῖς ἐμπαίζεσθαι, συκοφαντίᾳ περιέπεσεν, οἷα δογματίζων, ὡς ἔργον ἀδέν, ἤγαν ἀδεμία ἐργασία, κἂν τε φαύλη, κἂν τῇ χρησιμῇ, ὄνειδος ἐσι τῷ ἐργαζομένῳ· κἀντεῦθεν ἐβλάβη ὡς ἀδιαφορῶν περὶ τὰς πράξεις. Sed Plutarcho accuratissimo Scriptore, et Hesiodi olim Interprete, quid faciemus, qui hoc propemodum modo hunc versum Hesiodi vsurpauit: ἐν δὲ τοῖς τότε χρόνοις, καθ' Ἡσίοδον, ἔργον ἀδὲν ἦν ὄνειδος, ἀδὲ τέχνη διαφορὰν ἔφερεν. Cum tamen τὸ ἀδὲν, non ad τὸ ἔργον, sed ad τὸ ὄνειδος referendum sit. Sed nihil est vsitatius quam elegantiae causa ad vsum alium Homeri et Hesiodi versus transferre. Quod si propterea procedat haec calumnia, singulis versibus peccauit Homerus, nisi ignoremus delicias τῶν παροδούντων. *Heinsius*.

313. Πλάτων

Εἰ δέ κεν ἐργάζῃ, τάχα σε ζηλώσει ἀέργὸς
Πλουτεῦντα· πλούτῳ δ' ἀρετὴ καὶ κῦδος ὀπηδεῖ.

Quod si laboraueris, mox te aemulabitur et otiosus
Diteſcentem: diuitias vero virtus et gloria comitatur.

312. τάχα] Ἴσως. ζηλώσει] μιμήσεται. ἀέργὸς] ἀργὸς. 313. πλουτεῦντα] πλουτοῦντα. κῦδος] δόξα. ὀπηδεῖ] ἕπεται.

312. τάχα δέ σε Auguſt. ζηλάσει Senat. ἀέργὸς Ald. Iunt. 1. 2. Trinc.

313. Πλούτῳ καὶ ἀρετῇ] Horat. *Et genus et formam regina pecunia donat.* Scaliger.

Πλούτῳ δ' ἀρετὴ καὶ κῦδος ὀπηδεῖ] Hoc loco ὀπηδεῖ non eſt *ſequitur*, ſed *comitatur*; adeo vt velit *Heſiodus*, opes potius indicium eſſe, quam cauſam virtutis. Sunt tamen qui improbent huius verſus ſententiam, eo quod vt plurimum diuitiae potius vitia, quam virtutes, concilient, pro illo *Iſocratis* dicto: πλοῦτος κακίας, μᾶλλον ἢ καλοκαγαθίας, ὑπηρέτης ἐστίν: *diuitiae vitiorum potius, quam probitatis, miniſtrae.* Verum cum *Heſiodus* ab iniqua diuitiarum acquiſitione hactenus fratrem deterruerit et ad laborandum hortatus fuerit, manifeſtum eſt eum hic intelligere opes iuſte et labore partas, quae numquam deſtituuntur virtute comite. Alioqui dicendus erit *Heſiodus* loqui, ex opinione vulgi, quod diuitias quam maxime admiratur, probatque ſaepe diuitum flagitia. Ex paternis ſchedis. *Clericus.*

Neſcio, an ἀρετὴ hic loci melius exponi poſſit *forma, pulchritudo*, et de hoc vocis iſtius ſenſu vide Cl. Hutchinſ. ad Xenoph. Κυρ. Παιδ. p. 316. Voce vero ſic expoſita, huic ſententiae accommodatius erit Horatianum illud, Epiſt. l. 1.

Scilicet vxorem cum dote, fidemque et amicos,
Et genus et formam regina pecunia donat,
Ac bene nummatum decorat Suadela Venuſque. Rob.

Optime haec verba interpretatus eſt Plutarchus de audd. poëtt.: ὅταν ὁ νέος ἀναγινώσκει τό, τε· Πλούτῳ δ' ἀρετὴ καὶ κῦδος ὀπηδεῖ. μὴ καθήσθω τὰς πλεσίας ἐκπεπληγμένος, καὶ τεθηπὼς, καθάπερ ὤνιον εὐθὺς ἀργυρίῳ τὴν ἀρετὴν ἔχοντας; μηδ' ἐπὶ τύχῃ κεῖσθαι τὴν αὐτῷ φρόνησιν αὔξειν ἢ κολούειν νομίζων, ἀλλ' ἀντὶ δόξης, ἢ δυνάμεως, ἢ εὐτυχίας, ἤ τινος ὁμοίᾳ τῇ ἀρετῇ κεχρῆσθαι τὸν ποιητὴν ἡγούμενος. Dignus quoque, qui ad h.l. conferatur, Tzetzes: quorum ſententiae non dubito, quin quiſque lubentius ſubſcribat, quam Robinſono. *Krebſius.*

314. Δαί-

Δαίμονι δ' οἷος ἔησθα. τὰ ἐργάζεσθαι ἄμεινον,
Εἴ κεν ἀπ' ἀλλοτρίων κτεάνων ἀεσίφρονα θυμὸν 315
Εἰς ἔργον τρέψας, μελετᾷς βίον, ὥς σε κελεύω.
Αἰδὼς δ' οὐκ ἀγαθὴ κεχρημένον ἄνδρα κομίζει·

Deo autem similis fueris. Laborare (inquam) melius,
Si quidem ab alienis facultatibus stolidum animum
Ad opus conuertens, de victu sis sollicitus, sicut te jubeo.
Pudor autem non bonus egenum hominem tenet:

314. δαίμονι] τῇ τύχῃ. οἷος] ὅμοιος. ἔησθα] ἦς· ὑπάρχοις. ἐργάζεσθαι] πράττειν. ἄμεινον] κρεῖττον. 315. ἀλλοτρίων] ξένων. κτεάνων] κτημάτων. ἀεσίφρονα (sic) θυμὸν] ἀλαζονικὴν (sic) ψυχήν. 316. τρέψας] ἐκτρέψας. ὡς] καθὰ. κελεύω] προστάττω. 317. κεχρημένον] ἐνδεᾶ. κομίζει] ἄγει.

315. ἀεσίφρονα August. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 316. τε Iunt. 1. 2.

314. Δαίμονι δ' οἷος ἔησθα] Hoc est, ὅμοιος. Scribo ἔοις σθα. Hesych. ἔοι, εἴη, γένοιτο, ὑπάρχοι. *Guietus.*

Δαίμονι δ' οἷος ἔησθα] Hoc est, οἷος Δαίμων ἐσὶ, τοῖος ἦς, *qualis est Deus, talis sis.* Loquutio est contracta, quales permultae in Lingua Graeca. *Clericus.*

315. Ἀεσίφρονα θυμὸν] Ἀεσίφρονα, βλαψίφρονα, pro ἀσίφρονα, iniquum, ἄδικον. Τὸ ἀεσίφρων pro ἀασίφρων. Hesych. Ἀασίφρονι, βλαψίφρονι, φρενοβλαβεῖ. ἀάσαι γὰρ τὸ βλάψαι. Sed vtrumque ἐπενθέσει ε et α ab ἄασαι, ἀεσίφρων, ἀασίφρων pro ἀσίφρων. *Guietus.*

317. et 318. Hi duo versus, teste Plutarcho apud Proclum, ex Homero huc intrusi, cui libenter adsentimur. v. 317. Ἄνδρα κομίζει] *curat, regit.* an legendum δαμάζει? *Guietus.*

Αἰδὼς δ' οὐκ ἀγαθὴ etc.] Hunc et sequentem versum leviter immutatos ex *Homero* sumsit *Hesiodus*; quod, vt habet *Proclus*, obseruarat *Plutarchus*, qui etiam eos ab alio insertos Hesiodeo poëmati credidit. Prior autem desumtus est ex Odyss. P. vbi hic versus legitur:

Αἰδὼς οὐκ ἀγαθὴ κεχρημένῳ ἀνδρὶ πρόκειται.

Pudor non bonus est egenti viro mendico. Alter vero ex Iliad. Ω. vbi Poëta de Achille Hectoris cadaueri illudente:

— — οὐδέ οἱ αἰδὼς
Γίνεται, ἥ τ' ἄνδρας μέγα σίνεται, ἠδ' ὀνίνησι.

Neque ei pudor est, qui homines valde laedit et iuuat. Sed non est vtriusque versus sensus idem, apud vtrumque Poëtam. Sensus *Hesiodi* est, non oportere

tere

Αἰδὼς ἥ τ' ἄνδρας μέγα σίνεται ἠδ' ὀνίνησι.
Αἰδὼς τοι πρὸς ἀνολβίην, θάρσος δὲ πρὸς ὄλβον.
Χρήματα δ' ἐχ ἁρπακτά· θεόσδοτα πολλὸν ἀμείνω.
Εἰ γάρ τις καὶ χερσὶ βίη μέγαν ὄλβον ἕληται,
Ἢ ὅγ' ἀπὸ γλώσσης λῃΐσσεται, (οἷά τε πολλὰ
Γίνεται, εὖτ' ἂν δὴ κέρδος νόον ἐξαπατήσῃ
Ἀνθρώπων, αἰδὼ δέ τ' ἀναιδείη κατοπάζῃ)

Pudor qui hominibus valde et obeſt et prodeſt.
Pudor quidem ad paupertatem, audacia vero (ducit) ad diuitias.
Opes autem non rapiendae: diuinitus datae multo meliores.
Si quis enim et manu per vim magnas opes parauerit,
Aut lingua praedatus fuerit, (qualia multa
Fiunt, quam primum lucri amor mentem deceperit
Hominum, pudorem vero impudentia vicerit)

318. σίνεται] βλάπτει. ὀνίνησι] ὠφελεῖ. 319. πρὸς ἀνολβίην] [ſubaud.] παράκειται. ἀνολβίην] πτωχείαν. πρὸς ὄλβῳ] [ſubaud.] παράκειται. ὄλβῳ] πλούτῳ. 320. θεόσδοτα] ἐκ διπλοῦ πόρῳ κτηθέντα. 321. ὄλβον] πλοῦτον. ἕληται] λάβῃ. 322. λῃΐσσεται] ἀποστερήσει. οἷα] καθὰ. 323. εὖτ'] ὅταν. νόον] νοῦν. 324. κατοπάζῃ] ἀποκρύπτῃ· κατόπιν ἑαυτῆς ποιῇ.

318. αἰδὼς ἥ eraſo τ Acad. 319. ἀνολβίῃ Coiſl. Palat. Auguſt. Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Heinſ. Com. ὄλβῳ B. 60. 731. R. S. Coiſl. Auguſt. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ. 320. ἐκ Heinſ. 321. χερσὶ Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Com. Heinſ.

cere quemquam opus refugere, quodcumque ſit, ſi modo illicitum non eſt, nec aliud quidquam honeſtius ſuppetat, quo victum quaerat. Ex paternis ſchedis. *Clericus.*

318. Αἰδὼς ἥτ' ἄνδρας] Ita pene filius Sirachi cap. 4, 21. Ἔστιν αἰσχύνη ἐπάγουσα ἁμαρτίαν, καὶ ἔστιν αἰσχύνη δόξα καὶ χάρις. *Robinſ.*

319. Αἰδὼς τοι πρὸς ἀνολβίην, θάρσος δὲ πρὸς ὄλβῳ] Scribendum videtur πρὸς ἀνολβίην, θράσος δὲ πρὸς ὄλβον, ſubintellige ποιεῖ. *Guietus.*

Αἰδὼς τοι πρὸς ἀνολβίην] Hoc eſt, ſi te puduerit laboris, maliſque otiari quam laborem viliorem ſuſcipere, quamuis alius honeſtior non occurrat, ſemper pauper eris: ſin vero audacter labori ceruicem ſubiicias, ad diuitias poteris peruenire. Ex paternis ſchedis. *Clericus.*

324. Κατοπάζῃ] Heſych. κατοπάζων, διώκων. quae expoſitio huic loco omnino convenit. Recte Interpres. *Guietus.*

326. Ἀτὰ

Ῥεῖά τε μὶν μαυρῶσι θεοὶ, μινύθουσι δὲ οἶκοι
Ἀνέρι τῷ· παῦρον δέ τ' ἐπὶ χρόνον ὄλβος ὀπηδεῖ.
Ἶσον δ' ὅς θ' ἱκέτην, ὅς τε ξεῖνον κακὸν ἔρξει·
Ὅς τε κασιγνήτοιο ἓῦ ἀνὰ δέμνια βαίνοι
Κρυπταδίης εὐνῆς ἀλόχῳ, παρακαίρια ῥέζων·
Ὅς τέ τευ ἀφραδίῃς ἀλιταίνεται ὀρφανὰ τέκνα·

Facile et illum peſſumdant Dii, minuntur vero familiae
Viri talis: exiguumque ad tempus diuitiae adſunt.
Par vero committit delictum, et qui ſupplicem et qui hoſpitem malo afficiet:
Quique fratris ſui cubilia adſcenderit,
Furtiui cauſa concubitus vxoris, ſcelerata patrans:
Quique mala cuiuſpiam fraude deceperit orphanos liberos:

325. ῥεῖα] ῥᾳδίως. μὶν] αὐτὴν (ſic). μαυρῶσι] ἀμαυρῶσιν ἀφανίζουσι. μινύθουσι] σμικρύνονται. 326. ἀνέρι τῷ] τῷ ἀνδρὶ τότε. παῦρον] ὀλίγον. ὄλβος] πλοῦτος. ὀπηδεῖ] ἕπεται. 327. Ἶσον] ὅμοιον κακὸν. ῥέξει (ſic)] πράξει. 328. κασιγνήτοιο] κασιγνήτου ἀδελφοῦ. ἓῦ] ἰδίᾳ. δέμνια] λέχη. βαίνει (ſic)] ἀναβαίνει. 329. κρυπταδίης εὐνῆς] κρυφίου λέχους ἕνεκα. ἀλόχῳ] γυναικὸς. παρακαίρια] ἄκαιρα· ἀπρεπῆ. ῥέζων] ποιῶν. 330. τευ] τινὸς. ἀφραδίῃς] μωρίαις. ἀλιταίνεται] ἁμαρτάνει.

325. δὲ μιν Acad. 326. παυροῖσι τ' ἐπὶ R. S. 327. ῥέξει Auguſt. 328. βαίνει Auguſt. Acad. Pro ἓῦ in Cler. et Rob. male ἐῦ. 329. Κρυπταδίοις Trinc. παρακήρια Trinc. παρακέρια Moſchop. 330. ἀλιτραίνεται Auguſt. Iunt. 1. Steph. Com. Heinſ.

326. Ἀνὰ δέμνια βαίνοι] Ἀναβαίνοι. *Guietus.*

327. Ἶσον δ' ὅς θ' ἱκέτην] Ex comparatione ſcelerum, liquet quanti facerent Graeci, ab antiquiſſimis vſque temporibus, ſupplicibus opitulari; cum eos neglexiſſe aeque ſceleſtum habeatur ab *Heſiodo*, ac fratris vxorem corrupiſſe etc. Qui mos etiam diu viguit, vt liquet ex vita Themiſtoclis, apud *Plutarchum*, vbi narrat quomodo Admeto, Moloſſorum Regi, ſupplicarit, pag. 124. inuiolabiliſque ſua illa ἱκεσίᾳ factus fuerit. *Clericus.*

329. Κρυπταδίης εὐνῆς] Moſchop. et Proclus τὸ ἕνεκα, hic ſubintelligunt. Tzetzes τὸ διὰ ſupplet. Τὸ ἕνεκα placet. Sic in Ἀσπιδ. v. 406, μαχέσθην Αἰγὸς ὀρεσσινόμοι ἢ ἀγροτέρης ἐλάφοιο. ſupple ἕνεκα. Sic et verſu ſequente κρυπταδίης εὐνῆς ſubintellige ἕνεκα. deinde lege: παρακαίρια, ἀπρεπῆ καὶ ἀνάρμοστα. Moſchop. *Guietus.*

330. Ὅς τέ τευ] Hoc eſt, τινός. forſan ſcribendum: ὅς τε καὶ. *Guietus.*

333. Ζεὺς

Ὅς τε γονῆα γέροντα, κακῷ ἐπὶ γήραος οὐδῷ,
Νείκεί χαλεποῖσι καθαπτόμενος ἐπέεσσιν.
Τῷ δή τοι Ζεὺς αὐτὸς ἀγαίεται, ἐς δὲ τελευτὴν
Ἔργων ἀντ' ἀδίκων χαλεπὴν ἐπέθηκεν ἀμοιβήν.
Ἀλλὰ σὺ τῶν μὲν πάμπαν ἔεργ' ἀεσίφρονα θυμόν 335
Καδδύναμιν δ' ἔρδειν ἱερ' ἀθανάτοισι θεοῖσιν

Quique parentem ſenem, miſera in ſenectute,
Probris affecerit, grauibus inceſſens verbis:
Huic certe Iupiter iraſcitur, ad extremum vero,
Pro operibus iniquis grauem exhibet talionem.
Verum tu quidem ab his omnino cohibe ſtultum animum:
Pro facultate autem ſacra facito immortalibus Diis

331. ἀδῷ] ἐδάφει· τέλει. 332. νεικείῃ] φιλονεικεῖ. καθαπτόμενος] ὑβρίζων· ἀτιμάζων· λυπῶν. ἐπέεσσιν] λόγοις. 333. τῷ] τότῳ. ἀγαίεται] μεσᾷ· ἀγανακτεῖ. τελευτὴν] τέλος. 334. ἀμοιβὴν] ἀντιπάθειαν. 335. τῶν] τότων. πάμπαν] παντελῶς. ἔεργ'] ἔεργε· κώλυε. ἀεσίφρονα] ὑπερηφάνον θυμὸν] ψυχὴν. 336. καδδύναμιν] κατὰ δύναμιν. ἔρδειν] θυσιάζειν.

335. τὸν Acad. Trinc. ἔεργ' Heinſ.

333. Ζεὺς αὐτὸς ἀγαίεται] Iupiter, nimirum, ἱκετήσιος, vt loquitur *Homerus* Odyſſ. N. vbi Vlyſſem, qui ſe deceptum a Phaeacibus putabat, ſic loquentem inducit v. 213.

Ζεὺς σφέας τίσαιτο ἱκετήσιος, ὅς τε καὶ ἄλλους
Ἀνθρώπους ἐφορᾷ καὶ τίνυται, ὅστις ἁμάρτῃ.

Iupiter eos vlciſcatur ſupplicum vindex, qui et alios homines inſpectat, et plectit quiſquis peccauerit. Clericus.

336. Καδδύναμιν ἔρδειν] Socrates frequenter hunc verſum in ore habebat, vt prodidit Xenophon Lib. I. memorabilium Socratis. „Cum ex te„nuibus, inquit, facultatibus „parua offerret offerumenta, „nihilo inferiorem iis ſe eſſe „arbitrabatur, qui ex amplis „et magnis facultatibus multa „et magna offerrent ſacrificia; „nam honeſtum Diis eſſe ne„gabat, ſi magnis potius hoſtiis „et amplis ſacrificiis, quam „paruis, delectarentur; fore „enim vt ea quae a prauis of„feruntur, plerumque illis gra„tiora eſſent, quam quae pii „et boni offerunt; neque vi„vendum hominibus dicebat, „ſi Diis gratiora forent ea quae „a malis, quam ea quae a bo„nis offeruntur. Imo exiſti„mabat eos, honoribus ſibi a „piis delatis, maxime gaudere. Hactenus *Xenophon*, cuius verba optime declarant, quid ſit κατὰ δύναμιν ἔρδειν, nempe,

pro

Ἁγνῶς καὶ καθαρῶς, ἐπὶ δ' ἀγλαὰ μηρία καίειν·
Ἄλλοτε δὴ σπονδῇς θυέσσί τε ἱλάσκεσθαι,

Caſte et pure, nitidaque femora adole.
Interdum certe libaminibus atque adoramentis placa,

337. ἀγλαὰ μηρία] καθαρὰς μηρούς. 338. θυέσσι] θυείαις. ἱλάσκεσθαι] ἐξευμενίσαι. [ſubaud.] θέλε.

338. σπονδῇσι B. 699. R. S. Coiſl. Auguſt. Acad. Senat. Ald. Iunt. I. 2. Trinc. Steph. Com. θύεσσι B. 699. R. S. Heinſ.

pro ratione facultatum ſacra faceré. Ex ſchedis paternis. *Clericus.*

Καδδύναμιν δ' ἔρδειν] Huic praecepto conforme eſt Horatianum illud, quo Maecenatem e graui morbo recreatum hortatur: *Reddere victimas Aedemque votiuam memento; Nos humilem feriemus agnam.* lib. 2. Od. 17. Et l. 3. Od. 23. *Coelo ſupinas ſi tuleris manus.* Rob.

337. Ἁγνῶς καὶ καθαρῶς] Graeci *Heſiodi* Interpretes referunt vocem ἁγνῶς ad animum, et καθαρῶς ad corpus. Verum vtraque vox ad vtrumque pertinet, et primum quidem ad animum, deinde etiam ad corpus. *M. Tullius* Lib. II. de Legibus, vbi interpretatur legem, cuius initium eſt: *Ad Diuos adeunto caſte, Pietatem adhibento* etc. *caſte,* inquit, *Lex iubet adire ad Deos, animo, videlicet, in quo ſunt omnia, non tollit caſtimoniam corporis; ſed hoc oportet intelligi, cum multum animus corpori praeſtet, obſerueturque, vt caſta corpora adhibeantur, mulso eſſe in animis id ſeruandum magis; nam illud vel adſperſione aquae, vel dierum numero tollitur; animi labes nec diuturnitate euaneſcere, nec amnibus vllis elui poteſt.* Notiſſimum eſt ſacra veſtibus, manibus, vaſiſque puris fieri ſolita; et recenti Venere pollutos ab iis amotos. Ex ſchedis paternis. *Clericus.*

Ἐπὶ δ' ἀγλαὰ μηρία καίειν] Ἐπικαίειν. Τμῆσις. *Guietus.*

338. θυέσσί τε ἱλάσκεσθαι] Graeuii ſententiae accedo, qui hoc in loco θυέσσι vertit, non *hoſtiis*, ſed *odoramentis.* In priore verſu praeceperat poëta, vt *hoſtiae* diis mactarentur, quae quoniam fieri quotidie, a pauperibus ſaltem, non poſſent, monet igitur, vt libaminibus et odoramentis, cultu ſcil. faciliore et magis expedito, matutino et veſpertino tempore dii placarentur. Porro ſi τὸ θῦον et τὸ θῦμα eiuſdem ſint ſignificationis, ſatis conſtat τὸ θῦον opponi τοῖς ἱερείοις. Sic enim Thucydides lib. I. Ἔστι γὰρ καὶ Ἀθηναίοις Διάσια, ἃ καλεῖται Διὸς ἑορτὴ Μειλιχίου μεγίστη,

Ἦ μὲν ὅτ' εὐνάζῃ, καὶ ὅταν Φάος ἱερὸν ἔλθῃ·
Ὡς κέ τοι ἵλαον καρδίην καὶ θυμὸν ἔχωσιν·
Ὄφρ' ἄλλων ὠνῇ κλῆρον, μὴ τὸν τεὸν ἄλλος.
Τὸν φιλέοντ' ἐπὶ δαῖτα καλεῖν, τὸν δ' ἐχθρὸν ἐᾶσαι.

Et quando cubitum ieris, et quando matutinum tempus venerit:
Vt beneuolum erga te cor atque animum habeant;
Vt aliorum emas agrum, non tuum alius.
Amicum ad conuiuium vocato, inimicum vero relinque.

339. ἦμὲν (sic)] καὶ. εὐνάζῃ] εἰς ὕπνον ἐπῇεις. φάος] φῶς. 340. ὡς] ἵνα. ἵλαον] ἱλαρὸν. θυμὸν] ψυχὴν. 341. ὠνῇ] ἀγοράζεις. κλῆρον] κληρονομίαν. τὸν τεὸν] τὸν σὸν. 342. φιλέοντ'] φιλοῦντα. δαῖτα] εὐωχίαν. καλεῖν] [subaud.] δεῖπνα. ἐᾶσαι] ἀφιέναι.

330. ἦμὲν August.

μεγίσῃ, ἔξω τῆς πόλεως· ἐν ᾗ πανδημεὶ θύεσι πολλοί, ἐχ ἱερεῖα, ἀλλὰ θύματα ἐπιχωρια. *Nam apud Athenienses quoque sunt Diasia, quae maximus Iouis Milichii dies festus vocantur, et extra vrbem celebrantur: in quo ex omni hominum genere multi immolant non hostias, sed placentas quasdam, quibus indigenae vti solebant.* Ad hunc locum videtur respexisse Iulius Pollux l. 1. c. 1. vbi τὸ θυμιᾶν exponit ἀρώματα λύειν (lege θύειν) ἐν πυρί. τὰ δὲ ἀρώματα καὶ θυμιάματα καλεῖται. Θεκυδίδης δ' αὐτὰ εἴρηκεν ἀγνὰ θύματα, πρὸς τὰ αἱμάσσοντα καὶ σφαττόμενα ἀνατιθεὶς σμύρναν, λιβανωτόν. *Aromata vero ipsa et suffimenta vocantur. Sed Thucydides ea vocauit pura sacrificia, oppositionem faciens inter animalia, quae mactata aras cruentant, et inter myrrham atque thus.* Rob.

342. Τὸν φιλέοντ' ἐπὶ δαῖτα καλεῖν] Quis vero vmquam, praetermissis amicis, inimicos ad conuiuium vocauit? Profecto nemo. Itaque a praecipiendo supersedere potuisset *Hesiodus*, qui hic nescio quid habet senile, et frigidum. *Clericus.*

Saepe in notis suis Ioh. Clericus sterilitatis et frigiditatis Hesiodum accusat. Ad haec satis erit, hoc in loco semel respondisse. Elegantiam et acumen, quae recentiores tam sedulo sectantur, in antiquis illis scriptoribus frustra requiras. Illi nudam simplicitatem, et veritatem non fucatam amaverunt, deliciarum omnium et facetiarum incuriosi. Quod quidem tum ex sacro Codice, tum ex Homero, qui solus ex profanis auctoribus ad Hesiodi aetatem creditur assurgere, abvnde constat. *Robins.*

Τὸν δὲ μάλιστα καλεῖν, ὅς τις σέθεν ἐγγύθι ναίει.
Εἰ γάρ τοι καὶ χρῆμ' ἐγχώριον ἄλλο γένηται,

Eum autem potissimum vocato, quicumque te prope habitat.
Si enim tibi aliquod negotium rusticum inexspectatum eueniat,

343. σέθεν] σε. ἐγγύθι] πλησίον. ναίει] οἰκεῖ. 344. χρῆμ' ἐγχώριον] χρεία τοπικὴ.

343. Τόνδε Augusti. Ald. 344. γάρ τι Coisl. χρῆμα Ald. Iunt. 1. 2. Trinc.

344. Ἐγχώριον] Legit hic *Stephanus*, in voce Κώμη, ἐγκώμιον, quemadmodum legit etiam *Proclus*. Ἐγκώμιος idem est ac ἐγχώριος, quia κώμη et χώρα idem sunt; nempe, *vicus*. Ideoque adiectiua haec sonant *incolam vici*, aut *pertinentem ad vicum*. Perinde est vtramuis lectionem sequamur. *Clericus*.

Ἄλλο γένηται] Τὸ ἄλλο hic fortuitum exponit Heinsius, cuius vide notas. vers. sequ. γείτονες ἄζωσοι, vicini inermes. ζώσαντο δὲ πηοί. tardius veniunt ad suos. *Guietus*.

Ἄλλο γένηται] Rem non tantum *inexspectatam*, sed *malam* quae *alia* dicitur κατ' εὐφημίαν, significari dudum ostendit *Dauid Clericus*, patruus meus, Quaestionum sacrarum XVI. quam adito. *Clericus*.

Εἰ γάρ τοι καὶ χρῆμ' ἐγχώριον ἄλλο γένηται] Elegantissimum est illud ἄλλο, quo hoc loco ea ratione vsus est, qua frequenter Scriptores Attici τῷ ἄλλως. Sic apud Lucianum Venus in Iudicio Deorum, cum instaret Mercurius, vt causam sciret, cur de Paride tam studiose inquireret, respondet, ἄλλως ἠρόμην. Est igitur, χρῆμ' ἄλλο, ἡ βλάβη, ἡ τύχη ἐπιπεσοῦσα, ἡ βλάβη, ἢ περιπεσών τις τύχῃ λανθάνει. detrimentum siue infortunium inexspectatum et fortuitum. χρῆμα ἄλλο vocat. Virgilius, id quod Graeci ἀλλὰ dicunt, *tantum* reddit. Sic in illo Sileni,

Serta procul tantum capiti delapsa iacebant,

ci στέφανοι ἄλλως ἔκειντο. Quintus Calaber, vitam humanam, ἀνθρώπινον βίον eleganter ἄλλον esse dicit, quia mala bonis, bonis mala sine vlla ratione attribuuntur. Locus est elegantissimus elegantis Poëtae:

— τὰ δ' ἄλλυδις ἄλλα φέρονται
Πνοιὴ ὡς ἀνέμοιο, καὶ ἀνέρι πολλάκις ἐσθλῷ
Ἀμφιχύθη μέγα πῆμα· λυγρῷ δ' ἐπὶ κάππεσεν ὄλβος
Οὔ τι ἑκών. ἄλλος δὲ πέλει βίος ἀνθρώποισι. *Heinsius*.

347. Ἐμ-

Γείτονες ἄζωστοι ἕκιον, ζώσαντο δὲ πηοί.
Πῆμα κακὸς γείτων, ὅσσον τ' ἀγαθὸς μέγ' ὄνειαρ.
Ἔμμορέ τοι τιμῆς ὅς τ' ἔμμορε γείτονος ἐσθλῆ.
Οὐδ' ἂν βῶς ἀπόλοιτ', εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη.
Εὖ μὲν μετρεῖσθαι παρὰ γείτονος, εὖ δ' ἀποδοῦναι,
Αὐτῷ τῷ μέτρῳ, καὶ λώϊον, αἴ κε δύνηαι·
Ὡς ἂν χρηίζων καὶ ἐς ὕστερον ἄρκιον εὕρῃς.
Μὴ κακὰ κερδαίνειν· κακὰ κέρδεα ἶσ' ἄτῃσιν.
† Τὸν φιλέοντα φιλεῖν, καὶ τῷ προσιόντι προσεῖναι.

Vicini diſcincti accurrunt, cinguntur autem cognati.
Noxa tam magna eſt malus vicinus, quantum bonus commodum.
Nactus eſt rem bonam, quicumque nactus eſt vicinum bonum.
Neque bos interierit, niſi vicinus malus ſit.
Recte quidem metiaris a vicino (mutuum accipiens) recte etiam redde,
Eadem menſura, et amplius, ſi quidem poſſis:
Vt indigens etiam in poſterum promtum inuenias.
Ne mala lucra captes; mala lucra aequalia damnis.
† Amantem te ama, et inuiſentem inuiſe.

345. ἕκιον] ἔρχονται. ζώσαντο] ἐζώσατο. ἠπηοὶ (ſic)] συγγενεῖς. 346. μέγ' ὄνειαρ] μεγάλη ὠφέλεια. 347. ἔμμορε] ἔτυχε. bis. ἐσθλῆ] καλῆ. 349. μετρεῖσθαι] μέτρῳ δανείζεσθαι. 350. λώϊον] κρεῖττον. αἴκε] ἐὰν. δύνηαι] δύνῃ. 351. ὡς] ἵνα. χρηίζων] χρῄζων. ἄρκιον] ἱκανὸν. 352. ἄτῃσι] βλάβαις. 353. φιλέοντα] φιλοῦντα.

345. δ' ἠπηοὶ Auguſt. 348. ἀπόλειτ' Trinc. μι Trinc. 352. ἴσα ἄτῃσι B. 60.

347. Ἔμμορέ τοι τιμῆς] Pretium, rem pretioſam. Interp. *bonum*. v. 351. ἄρκιόν eſt ſufficiens non promtum, vt vulgo. *Guietus*.

349. Εὖ μὲν μετρεῖσθαι] Hoc eſt, ſi ſementem a vicino, ſi vinum mutuum accipias, cave quidem ne minus accipias, quam te accepiſſe apocha fateris; ſed fac vt parem menſuram reddas aut etiam cumulatiorem. Stultum eſt pati tibi fucum fieri, aut a te exigi poſſe plus quam debeas; ſed iuſtum eſt paria reddere, liberale etiam plura, quando licet. *Clericus*.

351. Ἄρκιον] Praeſens. *Scaliger*.

353. Τὸν φιλέοντα φιλεῖν] Hic et duo ſequentes verſus plane ſunt illiberales. Attamen propterea eos non abiudicarim

Καί δόμεν ὅς κεν δῷ, καὶ μὴ δόμεν ὅς κεν μὴ δῷ.
† Δώτῃ μέν τις ἔδωκεν, ἀδώτῃ δ' ὅτις ἔδωκεν. 355
Δὼς ἀγαθὴ, ἅρπαξ δὲ κακὴ, θανάτοιο δότειρα.
Ὅς μὲν γάρ κεν ἀνὴρ ἐθέλων, ὅγε καὶ μέγα δοίη,
Χαίρει τῷ δώρῳ, καὶ τέρπεται ὃν κατὰ θυμόν.
Ὅς δέ κεν αὐτὸς ἕληται, ἀναιδείῃφι πιθήσας,

† Et da ei qui dederit, neque da ei qui non dederit.
† Datori quidem est qui dat, non danti vero nemo dare solet.
Donatio bona, rapina vero mala atque lethifera.
Quicumque etiam vir libens dat, etsi multum dederit,
Gaudet donando, et delectatur suo in animo.
Qui vero libens rapuerit, impudentia freius,

354. δόμεν] δεῖναι. bis. κε (sic)] ἂν. κεν] ἂν. 355. δώτῃ] τῷ μεταδοτικῷ. ἀδώτῃ] τῷ ἀμεταδότῳ. ὅτις] ὁδεὶς. 356. δὼς] δόσις· ἡ δημοσὰ. ἅρπαξ] ἁρπαγὴ. δότειρα] πρόξενος. 357. κεν] ἂν. ὃς μὲν γάρ κεν ἀνὴρ] [subaud.] δῷ. ὄγε] ἔτος. 358. τέρπεται] εὐφραίνεται. ὃν] ἴδιον 359. ἀναιδείῃφι] ἀναιδείᾳ. πειθήσας (sic)] πεισθείς.

355. pro κεν priori in cod. Aug. est κε. 357. ὄγε κ' ἤν B. 731. κἦν Ald. δώῃ B. 63. 699. 731. Coisl. August. Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heins. 358. χαίρει τε Acad. Senat. 359. πειθήσας August.

dicarim Poëtae, vt fecit *Plutarchus*, quod nos docent Graeci Scholiastae; nihil enim vetat eum parum liberalis, atque parum erectae fuisse indolis. Haec eadem ratio facit vt minime admittam eorum interpretamentum, qui volunt *Hesiodum* praecipere eos amicos seligendos, qui sciant esse amici et ab inhumanitate sint remoti; iisque dandum, qui liberales sint, non auaris; praeterquam quod vel hoc sensu frigidissima, sunt haec praecepta. Quis enim eius amicitiam colat, qui sibi non sit amicus? Quis eum muneribus donet, qui sit dumtaxat auarus, nec vmquam velit ea vllo officio remunerari, quamuis possit? *Clericus.*

Προσιόντι προσεῖναι] Τὸν προσηγορεῦντα προσηγορεῖ. vide Tzetzem de his versibus. accedere προσηγορεῖν. τὸν προσηγορεῦντα προσηγορεῖ, τῷ εὐομίλῳ εὐομιλεῖ. *Guietus.*

356. Ἅρπαξ pro ἁρπαγὴ, vt v. 191. ὕβριν pro ὑβριστήν. *Scaliger.*

357. Ἀνὴρ ἐθέλων] Ἔδωκεν ἀνὴρ. et ὅγε κἂν μέγα δώῃ. Anastrophe pro κἂν ὅγε μέγα δώῃ. *Guietus.*

358. Χαίρει τῷ δώρῳ] Hoc est, donatione facta. *Idem.*

360. Καὶ

Καί τε σμικρὸν ἐὸν, τό τ' ἐπάχνωσεν Φίλον ἦτορ. 360
Εἰ γάρ κεν καὶ σμικρὸν ἐπὶ σμικρῷ καταθεῖο,
Καὶ θαμὰ τῶθ' ἔρδοις, τάχα κὲν μέγα καὶ τὸ γένοιτο.
Ὃς δ' ἐπ' ἐόντι φέρσι, ὅδ' ἀλύξεται αἶθοπα λιμόν.
Οὐδὲ τό γ' εἰν οἴκῳ κατακείμενον ἄνδρα κήδει.

Quamuis id ſit exiguum, tamen cruciat ſuum animum.
Siquidem enim paruum paruo addideris,
Et frequenter iſtud feceris, mox magnum et hoc euaſerit.
Qui vero parto adiicit, is vitabit atram famem.
Neque vero quod domi repoſitum eſt hominem ſollicitum habet.

360. ἐὸν] ὂν. τόγ'] τοῦτο. ἐπάχνωσε (ſic)] ἐλύπησε. φίλον ἦτορ] φίλην ψυχὴν τῦ ἀφαιρεθέντος. 361. κεν] ἂν. 362. θαμὰ] συνεχῶς. ἔρδοις (ſic)] ποιοῖς. τάχα] ἴσως. τὸ] τοῦτο. 363. ἀλύξεται] ἐκφεύξεται. αἶθοπα] καυστικὸν. 364. κήδει] λυπεῖ.

360. τόγ' Auguſt. Pro τό τ' male in Cler. τότ'. ἐπέχνωσε Auguſt. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. φίλον ἦτορ codd. Rob. omnes, ed. Trinc. atque ita Rob. edidit. Vulgo κῆρ. 361. ἐπὶ σμικρὸν Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. ἐπὶ σμικρῷ Palat. vet. et rec. 362. τῶτ' Trinc. Iunt. ἔρδοις B. 60. 699. In cod. Aug. ſic, ἔρδοι. 363. ἐπιόντι Auguſt. 364. ἰν Auguſt.

360. Καί τε σμικρὸν] Forſan, Καί τοι. ἐπάχνωσεν φίλον κῆρ] ἦτορ placet. ἐπάχνωσεν, hoc eſt, ἐλύπησεν, συνέσχεσεν. contriſtat, contraxit; ſubintellige, ei cui ablatum. παχνόω gelu conſtringo, congelo proprie. Sic Metaphorice pro triſti moerore afficio. Homer. Iliad. P. Τῷ δ' ἐν φρεσὶν ἄλκιμον ἦτορ παχνῶται. Cordis ſyſtolen ſeu contractionem ſequitur triſtitia. Ceterum in fine verſus legendum videtur φίλον ἦτορ, pro φίλον κῆρ, quod ſuppoſitum eſt a librariis. Locus ex Homerico ſupra citato expreſſus foret. Scribendum τὸ γ' ἐπάχνωσεν φίλον ἦτορ. *Guietus.*

Καί τε σμικρὸν ἐὸν καὶ τὰ ἑξῆς] Vera haec ſunt, quis neget? ſed non opus fuit Muſarum afflatu, vt excogitarentur aut ſcriberentur, quae vel a vetula cogitari, nec frigidius exprimi potuerunt. *Clericus.*

Φίλον ἦτορ] Vulgares editiones habent φίλον κῆρ. Sed cum omnium Codd. conſenſu reſtitui φίλον ἦτορ, quam etiam lectionem tuetur Suidas. *Rob.*

364. Αἶθοπα λιμὸν] Atram, deformem, turpem. et maleſuada fames et turpis Stat. Initio huius verſus, Ὃς δ' ἐπ' ἐόντι φέρσι. ὃς δὲ ἐπιφέρει τῇ οὐσίᾳ. *Guietus.*

Οἶκοι βέλτερον εἶναι, ἐπεὶ βλαβερὸν τὸ θύραζε. 365
Ἔσθλὸν μὲν παρεόντος ἑλέσθαι· πῆμα δὲ θυμῷ,
Χρηίζειν ἀπεόντος· ἃ σε φράζεσθαι ἄνωγα.
Ἀρχομένου δὲ πίθου, καὶ λήγοντος κορέσασθαι·
Μεσσόθι φείδεσθαι· δειλὴ δ' ἐνὶ πυθμένι φειδώ.

Domi melius esse, quoniam damno obnoxium quod foris est.
Bonum quidem de praesenti capere: noxa vero animo
Egere absente: quae te cogitare iubeo.
Quum relinitur dolium, et fere est epotum, saturare:
Medio parce: sera vero in fundo parcimonia.

365. οἴκοι] ἐν τῷ οἴκῳ. τὸ θύραζε] τὸ ἐκτὸς. 366. παρεόντος] παρόντος. ἑλέσθαι] λαβεῖν. πῆμα] βλάβη. 367. χρηίζειν] χρήζειν. ἀπεόντος] ἀπόντος. φράζεσθαι] σκοπεῖσθαι. ἄνωγα] κελεύω. 368. κορέσασθαι] χορτάσαι [subaud.] θέλε. 369. μεσσόθι] μέσον. φείδεσθαι] ἀκριβολογεῖσθαι. [subaud.] θέλε. πυθμένι] τέλει.

365. οἴκοι Ang. Ald. Iunt. 1. 2. Com. Heins. 367. ἀπόντος Senat. 369. δεινὴ B. 60. 699. 731. R. S. Augusti. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heins.

366. Οἶκον βέλτερον] Subintellige τὸν βίον. victualia. *Guietus.*

367. Παρεόντος] De praesentibus, hoc est, de domi reconditis; in penu. *Guietus.*

368. Ἀρχομένου δὲ πίθου] Constat quidem vinum ἐν πυθμένι minus generosum esse, cum vappescere, aut acescere soleat; sed nescio an quod primum, relito dolio, bibitur sit deterius, ac proinde an copiosius bibendum, eadem de causa ac quod vltimum supereſt. *Clericus.*

369. Δειλὴ δ' ἐνὶ πυθμένι φειδώ] Alii δεινὴ. versu sequente Μισθὸς δ' ἀνδρὶ φίλῳ εἰρημένος etc. Μισθὸς ὁ ταχθεὶς ὑπ' ἀνδρὸς φίλῳ ἄρε. ε. v. 371. ἐπὶ μάρτυρα θέσθαι. Τμῆσις pro ἐπιθέσθαι. *Guietus.*

Δεινὴ δ' ἐνὶ πυθμένι φειδώ] Scribo δειλή. Sicut Poëtis δειελινὸν, μετὰ πλεονασμῷ Ἰωνικῷ, est δειλινὸν. Sic δειλὸν μετὰ συγκοπῆς, idem est quod *serum*: quamobrem omnes quotquot haec tangunt Scriptores *serum* vertunt. Sic in Catalectis Virgilii:

Et helluato sera patrimonio
In fratre parsimonia.

Namque huc respicit ὁ γραψάμενος. quod non fugit quoque magnum Scaligerum. *Sera parsimonia*, δειλὴ φειδὼ sicut δειλὴ ὀψία. et similia. *Heinsius.*

370. Μι-

Μισθὸς δ' ἀνδρὶ φίλῳ εἰρημένος ἄρτιος ἔστω.
Καί τε καστιγνήτῳ γελάσας ἐπὶ μάρτυρα θέσθαι.
Πίστεις δ' ἄρα ὁμῶς καὶ ἀπιστίαι ὤλεσαν ἄνδρας.

Merces autem viro amico conſtituta ſufficiens eſto.
Etiam cum fratre ludens, teſtem adhibeto.
Credulitas pariter ac diffidentia perdere ſolent homines.

370. εἰρημένος] συμπεφωνημένος. ἄρτιος] ἱκανὸς. 371. καστιγνήτῳ] ἀδελφῷ. γελάσας] παίζων. θέσθαι] θεῖναι. 372. ὁμῶς] ὁμοίως. ὤλεσαν] ἀφάνισεν.

370. Μισθὸς δ' ἀνδρὶ φίλῳ] Hoc velle videtur *Heſiodus*, amico indigenti, ſi eius opera vtamur, conſtituendam eſſe mercedem eius operae conuenientem, non eius amicitia abutendum. Digna ſunt notatu quae de hoc verſu habet *Plutarchus*, initio ferme vitae Theſei, vbi ſic de Pittheo, Theſei auo: Δόξαν μάλιστα πάντων, ὡς ἀνὴρ λόγιος ἐν τοῖς τότε καὶ σοφώτατος, ἔσχεν. ἦν δὲ τῆς σοφίας ἐκείνης τοιαύτη τις ἰδέα καὶ δύναμις, οἵᾳ χρησάμενος Ἡσίοδος εὐδοκιμεῖ μάλιστα περὶ τὰς ἐν τοῖς Ἔργοις γνωμολογίας, καὶ μίαν γε τούτων ἐκείνην λέγεσι Πιτθέως εἶναι, Μισθὸς καὶ τὰ ἑξῆς. Τοῦτο μὲν οὖν καὶ Ἀριστοτέλης ὁ Φιλόσοφος εἴρηκεν: *habuit prae omnibus illius aeui famam eruditi et ſapientis viri. Erat autem ſapientiae illius ea ſpecies et vis, qua vſus Heſiodus famam ſibi peperit, praeſertim in ſententiis quae ſunt in Operibus. Vnam harum illam ferunt Pitthei fuiſſe* Merces etc. *Atque hoc etiam Ariſtoteles Philoſophus tradidit.* Clericus.

371. Ἐπὶ μάρτυρα θέσθαι] Si agatur, nempe, negotium alicuius momenti; alioqui vita non eſſet vitalis, ſi omnes inſidiatorum loco eſſent habendi. Vtebatur *Heſiodus*, apud Graeculos, de quorum moribus dici fortaſſe potuit, quod de Populo Romano ſcripſerat *Lucilius*, cuius verba exſtant apud *Lactantium* Inſt. Diuin. Lib. V. c 9.

Vni ſe atque eidem ſtudio omnes dedere et artI,
Verba dare vt caute poſſint, pugnare doloſe;
Blanditia certare, bonum ſimulare virum ſe,
Inſidias facere, vt ſi hoſtes ſint omnibus omnes. Clericus.

372. Πίστεις δ' ἄρα ὁμῶς] Scribo, poſtulante verſu: Πίστεις δ' ἄρ τοι ὁμῶς. Interpres πίστις legit in ſingulari, vertit, *credulitas*. Phaedrus imitatus eſt hunc locum fabula X. lib. 3. *Periculoſum eſt credere et non credere.* Guietus.

Μηδὲ γυνὴ σε νόῳ πυγοστόλος ἐξαπατάτω,
Λιμύλα κωτίλλουσα, τεὴν δ' ἰφῶσα καλιήν.
Ὃς δὲ γυναικὶ πέποιθε, πέποιθ' ὅγε φιλήτῃσι. 375
Μουνογενὴς δὲ παῖς σώζοι πατρώϊον οἶκον

Ne vero mulier te animo nates exornans decipiat,
Blande garriens, tuum inquirens sinum.
Qui namque mulieri confidit, confidit is furibus.
Vnicus vero filius seruet paternam domum.

373. πυγοστόλος] πόρνη, ἡ τὸν ἑαυτῆς (sic) ἑαυτῆς πρωκτὸν κοσμοῦσα. 374. λιμύλλα (sic)] ἁπατηλὴ. κωτίλλουσα] λέγουσα· ἀπατῶσα. τεὴν] τὴν σὴν. διφῶσα] ἐρευνῶσα. καλιὴν] οἰκίαν. 375. πέποιθε] θαῤῥεῖ. ὅγε] ἔτος. φιλήτῃσι] φιλήταις· ἁπατηλοῖς. 376. παῖς] παῖς.

373. Μὴ δὲ August. Ald. 374. Λιμύλλα August. 375. Φηλήτῃσι codices Robinſ. omnes.

373. Πυγοστόλος] Stolae muliebres tunc temporis fortaſſe, in poſtica parte, erant in nodum collectae. Iam a multis annis, in magna Europae parte, ſunt omnes mulieres πυγοστόλοι. *Clericus.*

Πυγοστόλος] Apud Suidam exponitur *Lena*, *Meretrix*, Προαγωγὸς, Μαλλίστρια. A Moſchopulo, Ἑταιρὶς ἑαυτὴν ἐπὶ πορνείᾳ στολίζουσα. Quibus aſſentitur Proclus. *Rob.*

375. Φιλήτῃσι] Eſt verbum purum putum Aeolicum, quod in magna Graecia dicebant πιλητὴς. *Scaliger.*

Φιλήτῃσι] An Φηλήτῃσιν. A Φηλήτης τὸ Φηλέω, ἀπατῶ. Φηλήτης impoſtor, ἀπατεών. placet τὸ Φιλήτης. habet Heſychius et alii. Tzetzes dubitat de vocabuli ſcriptura et τὸ Φηλήτης videtur praeferre. ἐπέχω. *Guietus.*

Φιλήτῃσι] *Helladius* Bezantinous in Chreſtomathia, quae eſt apud *Photium*, in Bibliotheca: Κατ' εὐφημισμὸν οἱ Ἀττικοὶ τὸν κλέπτην Φιλητὴν λέγουσι· οἱονεὶ μισητὸν· ἢ καὶ Φιλητὴς ὁ κλέπτης, διότι φιλεῖ λαμβάνειν τὰ ἀλλότρια: *Attici boni ominis cauſa, furem* Φιλητὴν *dicunt, quaſi exoſum* (nempe κατ' ἀντίφρασιν) *vel* Φιλητὴς *fur, quia amat accipere aliena.* Crediderim potius dictum ſic proprie furem non quemuis, ſed qui amicitiam ſimulans furatur; quales mulieres, quas deſcribit hic *Heſiodus.* Vide tamen *Voſſium* in Etymolog. ad vocem *Pilo.* Clericus.

376. Πατρώϊον οἶκον] Sic diſtinguendum videtur. Τελεία στιγμὴ poſt τὸ οἶκον. Φερβέμεν ὡς γὰρ π. Paſce; ita enim opulentia creſcat in aedibus. Notum illud Catonis ex Plutarcho, paſcere, bene paſcere, male paſcere. *Guietus.*

377. Φερ-

Φερβέμεν· ὡς γὰρ πλεῖστος ἀέξεται ἐν μεγάροισι.
Γηραιὸς δὲ θάνοις ἕτερον παῖδ' ἐγκαταλείπων.
Ῥεῖα δέ κεν πλεόνεσσι πόροι Ζεὺς ἄσπετον ὄλβον.

Pascendo: ita enim opulentia crescet in aedibus.
Senex autem moriaris, alium filium relinquens.
Facile vero et pluribus praebuerit Iupiter ingentes opes.

377. φερβέμεν] φέρβειν. διοικεῖν. ὡς] ὅτως. ἀέξεται] αὔξει. μεγάροισι] δόμοις. 378. ἐγκαταλείπων] ἄφεις. 379. ῥεῖα] εὐκόλως. πλεόνεσσι] πλείοσι. πόροι] διδοίη. ἄσπετον] πολὺν. ὄλβον] πλοῦτον.

377. Φερβέμεν· ὡς γὰρ πλεῖστος] Hic versus quam inepte cum sequenti cohaereat, fieri non potest, quin animadvertat quiuis, nam plane τὸ ἀκόλουθον desideratur. Ego dubitare non possum, Hesiodum hoc modo scripsisse, vt versus transponantur:

Μικυογενὴς δὲ παῖς σώζοι πατρώϊον οἶκον,
Γηραιὸς δὲ θάνοις ἕτερον παῖδ' ἐγκαταλείπων
Φερβέμεν· ὡς γὰρ πλεῖστος ἀέξεται ἐν μεγάροισι.

Ita rei causa sequitur, quae interpellata erat, absurde interiecto illo versu: Ῥεῖα δέ κεν: nam τὸ δὲ apud Hesiodum αἰτιολογικὸν esse, qui eum triverunt, ignorare non possunt. Porro ἐγκαταλείπων ἕτερον παῖδα Φερβέμεν, recte dictum est. Pueri φέρβεσθαι dicuntur, dum in tenera illa aetate sunt, qua crescunt nutriunturque, vt et βόσκεσθαι. Tale est illud Sophoclis Aiace:

Τέως δέ, κἀφοῖς πνεύμασιν βόσκω, νέαν
Ψυχὴν ἀτάλλων, μητρί τ' ἦδε χαρμονήν.

Idem est βόσκεσθαι, φέρβεσθαι, ἀτάλλειν. Mens haec erit:

Vnicus vero filius domum patern am seruet,
Senex vero priusquam moriaris alium relinques
Crescentem: ita enim diuitiae in aedibus crescunt
Iupiter enim pluribus facile plures adiungit opes.

dubitare non possum. *Heinsius.*

378. Suus pro eius et tuus abutuntur poetae. *Scaliger.*

Ἕτερον] MS ἀτάλὸν παῖδα, hoc est, tenerum puerum. Nam quid sibi vult ἕτερον παῖδα? Ex senis felicitate est puerum heredem relinquere, nam proiectiores patribus molesti esse solent. ex ἀτάλὸν ἄτερον, ex quo ἕτερον. Hic versus Proclo ἀδιανόητος et reiiciendus, Heinsio transponendus, vide notata, vers. sequ. πλεόνεσσι, subintellige, sibi inuicem succedentibus. v. seq. 380. ἐπιθήκη. subintelliges curae. *Guietus.*

Πλείων μὲν πλεόνων μελέτη, μείζων δ' ἐπιθήκη·
Σοὶ δ' εἰ πλοῦτος θυμὸς ἐέλδεται ἐν φρεσὶ σῇσι,
Ὧδ' ἔρδειν· ἔργον δέ τ' ἐπ' ἔργῳ ἐργάζεσθαι.
Πληϊάδων Ἀτλαγενέων ἐπιτελλομενάων,
Ἄρχεσθ' ἀμήτου· ἀρότοιο δὲ, δυσομενάων.
Αἱ δή τοι νύκτας τε καὶ ἤματα τεσσαράκοντα

Maior autem plurium cura, maior quoque acceſſio.
Tua ſi opes mens appetit in animo tuo,
Sic facito: operamque operae ſubinde addito.
Pleiadibus Atlante natis exorientibus,
Incipe metere; ararę vero, occidentibus.
Hae quidem noctesque et dies quadraginta

380. ἐπιθήκη] ἐπίδοσις. 381. θυμὸς] ψυχὴ. ἐέλδεται] ἐπιθυμεῖ, ἤσιν (ſic)] αἷς· ἰδίαις. 382. ὧδ'] ὅτως. ἔρδειν] θέλε ποιεῖν, ἐργάζεσθαι] ποιεῖν θέλε. 383. Ἀτλαγεν$^{έ}_{ά}$ων (ſic)] τῶν θυγατέρων τῦ Ἄτλαντος. ἐπιτελλομενάων] ἐπιτελλουσῶν. 384. ἄρχεσθ'] θέλε ἄρχεσθαι. ἀμήτου] τῦ ἀμᾶν. δυσομενάων] δυνουσῶν.

381. φρεσὶν ἧσιν codd. Robinſ. omnes, Auguſt. Acad. Com. φρεσὶν ἧσι Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Heinſ. 382. καὶ ἔργον ἐπ' ἔργῳ codd. Robinſ. 383. πληϊάδων in Ald. ed. ſcribitur maiuſcula litera vt noui libri initium. Ἀτλαγεν$^{έ}_{ά}$ων (ſic) Auguſt. ἐπιτελλομενάων Trinc. 384. ἀρότοῖο Auguſt. 385. Αἵ θ' ἤτοι Iunt. 1. 2.

383. Ἐπιτελλομενάων] Nullus Poëta, praeter hunc, inſeruit α in genitiuo adiectiui nominis. *Scaliger.*

Ἐπιτελλομενάων] Τῇ ἑῴᾳ ἐπιτολῇ v. ſequ. δυσσομενάων τῇ ἑῴᾳ δύσει. *Guietus.*

Πληϊάδων] Hoc eſt, circa 11. Maii, nam haec intelligenda ſunt de ortu Heliaco Pleïadum, qui ſaeculo *Heſiodi*, ex calculo *Dionyſ. Petauii* Variar. Differt. Lib. II. c. 9. factus eſt in gradu Tauri I. Nam hoc circiter eſt tempus initii meſſis, in Graecia. Praeterea *Heſiodus* Agricolis ſcribens de ortu loquutus eſt, qui conſpicuus eſt, non de eo qui vulgo animaduerti nequit, nec, niſi rationibus Aſtronomicis, innoteſcit. Multa habet, hanc in rem, *Claud. Salmaſius* Cap. XXXVII. Exercitat. Plinianarum, ſed ea valde intricata et perplexa, quae caſtigauit *Petauius* memorati Operis Libro VII. Vtrumque adire poterunt ii, quorum interierit noſſe errata *Salmaſii*, quae ad *Heſiodum* noſtrum non pertinent. *Clericus.*

385. Ἀρότοιο δὲ δυσσομενάων] „Matutinum ortum

„Φαινό-

„Φαινόμενον, seu ἡλιακὸν, „significari, ac δύσιν ἑῴαν seu „occasum cosmicum ne pueri „quidem nesciunt. *Hesiodi* sae„culo ortus ille contingebat „in Tauro. Stellae sunt Ver„giliae plures, vna est ex iis „lucidior ceteris, magnitudi„nis tertiae. Ea tempore *He„siodi* occidebat heliace in Gra„du Arietis, 4, 8′. oriebatur in „Tauri gradu 11, 4′. At prima „stella, versus occidentem, oc„casum Heliacum faciebat in „gradu Arietis 0, 51′. Inter„vallum inter occasum primae „Pleiadum et ortum lucidae „gradus 40. Merito itaque die„bus abscondi quadraginta „Vergilias canit *Hesiodus*. Sol „in Arietem vero motu sub„ibat, *Hesiodi* tempore, Mar„tii 31. Quippe anno Per. Iu„lianae 3714. verus locus solis „in Arietis initio fuit Athenis „Martii 31. hora post mediam „noctem 1, 24′. Itaque Tau„rum ingrediebatur Aprilis 30. „Maii proinde 11. die, lucida „Pleiadum oriebatur, vltima „vero Pleiadum ad orientem „Maii 16, quo tempore Messis „incipiebat in Graecia. Occa„sus earumdem matutinus in „Libra 19. gradu fiebat, sed „verus nec adspectabilis. Ideo „circa initium Scorpii ἐπιπα„τάδυσις Φαινομένη accidit „ineunte Nouembri. Nam ae„quinoctium autumnale, per „idem tempus, incidit in Octo„bris initium. Tum igitur ara„tionis ac sationis tempus ap„petit; quod *Virgilius* hisce ver„sibus expressit:

„*Ante tibi Eoae Atlantides abscondantur*
„*Gnosiaque ardentis decedat stella Coronae,*
„*Debita quam sulcis committas semina.*

Haec aliaque, in eam rem, habet *Petauius* Var. Dissert. Lib. II. c. 9. Igitur in verbis *Hesiodi* mentio fit vnius ortus Heliaci Pleiadum, et duplicis earum occasus. Ortus tempus referendum ad 11. Maii. Prior occasus, qui arationis tempus indicabat, fuit Cosmicus occasus, cum oriente Sole vna cum Scorpione, in quo est, Pleiades in Tauro sitae horizontem ex aduerso subeunt. Quod circa initium Nouembris factum, tempore *Hesiodi*. Posterior vero occasus obscurius indicatur v. 368. estque Heliacus occasus qui fiebat 3. Aprilis, et post quem in radiis solaribus per quadraginta dies latebant Pleiades. Ita tamen loquutus est *Hesiodus*, quasi confunderet vtrumque illum occasum; nemo enim non dixerit, lectis eius versibus, occasum cuius meminit v. 384. eum esse post quem Pleiades latent per quadraginta dies ante messem. Sed sunt eius verba benignius explicanda, cum non ignoraret quantum tempus sit inter arationem et messem. *Clericus.*

Τεσσαράκοντα] Vide not. ad v. antecedentem. *Clericus.*

Κεκρύφαται· αὖτις δὲ περιπλομένου ἐνιαυτοῦ
Φαίνονται, τὰ πρῶτα χαραττομένοιο σιδήρου.
Οὗτός τοι πεδίων πέλεται νόμος, οἵ τε θαλάσσης

Latent: rurſum vero reuoluto anno
Apparent, primum vt acuitur ferrum.
Haec vtique aruorum eſt lex, (cum iis) qui mare

386. κεκρύφαται] κρύπτονται. αὖτις (ſic)] πάλιν. περιπλομένου] κυκλοφορεμένου. ἐνιαυτοῦ] χρόνου· ἢ ἡλίου. 387. χαραττομένοιο σιδήρου] ὅτε οἱ γεωργοὶ χαράττουσι τὰ ἀρέπανα. 388. πέλεται] ὑπάρχει.

386. αὖτις Auguſt. 387. τοπρῶτα Auguſt. Ald.

386. Κεκρύφαται] Aſtrologi δύσιν ἡλιακὴν occaſum ſolarem dicunt quando ſtella inuoluta eſt radiis ſolaribus, quod vulgo vocant combuſtam ſtellam. Illa autem δύσις deberet dici κρύψις. Eſt enim occultatio potius, quam occaſus. Quando vero ſtella explicatur ex radiis ſolis, quod proprie dicitur ἐξαυγασμός, hoc vocant ἀνατολὴν ἡλιακήν. Interuallum autem ab occultatione ad ἐξαυγασμὸν Aſtrologi dicunt eſſe quindecim graduum, quod eſt circiter totidem dierum. Sed Heſiodus dicit non quindecim ſed viginti dierum eſſe τὴν κρύψιν, et totidem dicemus τὸν ἐξαυγασμόν. *Scaliger.*

Περιπλομένου ἐνιαυτοῦ] Περιπλομένου a πέλω, verto, verſo, vnde πόλω, πόλος, πολέω, et πέλομαι, περιπέλομαι, περιπελόμενος, περιπλομένος. *Guietus.*

Περιπλομένου ἐνιαυτοῦ] Itaque intra quadraginta illos dies, quibus latere dicuntur Vergiliae, collocandum Heſiodei anni principium; quod fortaſſe referendum ad initium Tauri; quo ſpectare videntur verba *Virgilii* Georg. I, 217:

Candidus auratis aperit cum cornibus annum
Taurus.

Hoc vnum ex verbis *Heſiodi* colligi poteſt. Vide tamen quae habet *Ioſ. Scaliger* Emend. Temp. Lib. I. de periodo Thebana. *Clericus.*

387. Φαίνονται] Annus Thebanus tempore Heſiodi erat idem cum Delphico, et idem principium habebata menſe qui incidebat in geminos, qui Athenis dicitur θαργελιών, vere adulto. *Scaliger.*

Χαραττομένοιο σιδήρου] Vt acies ferri, hoc eſt, falcis inciditur, acuitur. *Guietus.*

389. Ἀγνεὰ]

Ἐγγύθι ναιετάων', οἵ τ' ἄγκεα βησσήεντα
Πόντῳ κυμαίνοντος ἀπόπροθι πίονα χῶρον
Ναίωσιν. γυμνὸν σπείρειν, γυμνὸν δὲ βοωτεῖν,
Γυμνὸν δ' ἀμάειν, εἴ χ' ὥρια πάντ' ἐθέλῃσθα

Prope habitant, (tum iis) qui valles flexuoſas,
Mari fluctuante procul, pinguem regionem
Colunt. Nudus ſerito, nuduſque arato,
Nudus quoque metito, ſi quidem matura omnia voles

389. ναιετάων' (ſic)] οἰκῶν. ἄγκεα (ſic)] τὰς ἀγκωνοειδεῖς τόπους. βησσήεντα] κοίλας. 390. κυμαίνοντος] κύματα διεγειρόντος. ἀπόπροθι] μακρὰν. πίονα] λιπαρὸν. χῶρον] τόπον. 391. ναίωσι (ſic)] οἰκῶσι. βοωτεῖν] βοηλατεῖν. 392. ἀμᾶσθαι (ſic)] θερίζειν. ἐθέλῃσθα] ἐθέλῃς.

389. ναιετάων' codices Robinſ. omnes, Auguſt. Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. ἄγκεα Senat. Auguſt. 391. Ναίωσιν codd. Robinſ. omnes, Acad. Trinc. Steph. Heinſ. Com. ναίωσι Auguſt. Ald. Iunt. 1. 2. 392. ἀμᾶσθαι Codices Robinſ. omnes, Auguſt. Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ. Moſchop. qui et explicat per ἀμᾶν.

389. Ἄγκεα] Ἄγκεα βησσήεντα πίονα χῶρον, appoſitio. *Guietus.*

391. Γυμνὸν σπείρειν] Antequam ſit nimis acre frigus; ſub finem Octobris, quo tempore in Graecia clemens eſt coelum. *Clericus.*

Βοωτεῖν] Βοηλατεῖν, hoc eſt, ἀροτριᾶν, ἀρᾶν, *arare.* Guietus.

Γυμνὸς et *nudus* dicitur in ea re de homine, qui, ſola tunica indutus, veſtibus exterioribus caret; vt homines vulgo opus facere ſolebant. Cuius rei imaginem exhibuit Cuper. Obſeruatt. I. 7. ex quo more exponenda ſunt illa Matthaei, Cap. 24, 18. Ὁ ἐν τῷ ἀγρῷ — ἱμάτια αὐτοῦ. *Qui in agro colendo occupatus eſt, ne domum redeat, veſtem exteriorem ſumturus.* Rob.

392. Ἔργα κομίζεσθαι] Συγκομίζεσθαι. hoc eſt, curare opera Cereris. *Guietus.*

Εἴ χ' ὥρια πάντ' ἐθέλῃσθα] Ὥριον non eſt ſemper τὸ κατ' ὥραν, ſed et τὸ ἐντελὲς in fructibus: dicebantur autem ἐντελεῖς fructus et τελεσφόροι, cum non minus fecundi eſſent, quam deſtinarat cultor. Ita ὥριον ἐνιαυτὸν dixit Theocritus τὸν ὅλον, et ne vno quidem die pleno minorem. Et τελεσφορία pro frugibus illis celebrabatur, quas Heſiodus καρπὰς ὡρίους vocat, ſicut οἶκος τελεσφόρος ille dicebatur, in quo erant, maritus, vxor, liberi. Et tantum τελεσφόρον, ὅλον τὸν ἐνιαυτὸν,

Ἔργα κομίζεσθαι Δημήτερος· ὥς τοι ἔπασα
Ὥρη ἀέξηται, μή πως τὰ μεταξὺ χατίζων
Πτώσσῃς ἀλλοτρίους οἴκους, καὶ μηδὲν ἀνύσσῃς.
Ὡς καὶ νῦν ἐπ' ἐμ' ἦλθες· ἐγὼ δέ τοι οὐκ ἐπιδώσω,
Οὐδ' ἐπιμετρήσω. ἐργάζευ, νήπιε Πέρση,
Ἔργα, τάτ' ἀνθρώποισι θεοὶ διετεκμήραντο·
Μή ποτε σὺν παίδεσσι γυναικί τε θυμὸν ἀχεύων
Ζητεύῃς βίοτον κατὰ γείτονας, οἱ δ' ἀμελῶσιν.
Δὶς μὲν γὰρ καὶ τρὶς τάχα τεύξεαι. ἢν δ' ἔτι λυπῇς,

Opera ferre Cereris: vt tibi ſingula
Matura creſcant, ne quando interim egens
Mendices ad alienas domos, nihilque efficias.
Sicut et nunc ad me veniſti: ego vero tibi non amplius donabo,
Neque amplius mutuum dabo. Labora, ſtolide Perſa,
Labores quos hominibus Dii impoſuerunt:
Ne quando cum liberis vxoreque animo dolens
Quaeras victum per vicinos, hi vero negligant.
Bis enim et ter forſitan conſequeris: ſi vero amplius moleſtus fueris,

393. Δημήτερος] γῆς. ὡς] ἵνα. 394. ὥρη] ὥριαι· ἐγκαιρία. ἀέξηται] αὐξάνηται. χατίζων] ἐρῶμενος. 395. πτώσσῃς] τεταπεινωμένος ἔρχῃ. ἀνύσσῃς] τελέσῃς. 396. ὡς] καθὰ. 397. ἐργάζευ] ἐργάζῃ. νήπιε] μωρὲ. 398. διετεκμήραντο] ἐσημειώσαντο. 399. θυμὸν] ψυχὴν. ἀχεύων (ſic)] λυπούμενος. 400. ζητεύῃς] ζητῇς. 401. τάχα] ἴσως. λυπῇς] ἐνοχλῇς.

394. μεταξὺ Ald. 399. ἀχνεύων Auguſt. 401. δί τι Senat.

ἐνιαυτὸν, dicunt Poëtae: vnde illud, τελεσφόρον εἰς ἐνιαυτὸν, quod Theocritus ἔτος ὥριον dixit. Heſiodus elegantter εἴ χ' ὥρια πάντ' ἐθέλησθα Ἔργα κομίζεσθαι Δημήτερος. id eſt, εἰ τελεσφόρως καὶ ἐντελεῖς τὰς καρπὰς κομίζεσθαι ἐθέλης. *Heinſius.*

396. Ὡς καὶ νῦν ἐπ' ἐμ' ἦλθες] Hinc liquet non magnas diuitias retuliſſe Perſen, ex hereditate male diuiſa, de qua *Heſiodus* tamen dolenter admodum queritur vſſ. 35. et ſeqq. *Clericus.*

Ἐπιδώσω] ἐφ' οἷς ἔδωκα δώσω, vt verſ. ſequ. ἐπιμετρήσω ἐφ' οἷς ἐμέτρησα, μετρήσω. *Guietus.*

398. Διετεκμήραντο] Ἐγνώρισαν, τεκμαίρεσθαι ἔδωκαν, Moſchopulus; hoc eſt, ſignis indicarunt, docuerunt, ſignificarunt, διὰ τεκμηρίων ἔδειξαν, ἐγνώρισαν. *Guietus.*

403. Ἀ-

Χρῆμα μὲν ὰ πρήξεις, σὺ δ' ἐτώσια πόλλ' ἀγορεύσεις.
Ἀχρεῖος δ' ἔσαι ἐπέων νομός. ἀλλά σ' ἄνωγα
Φράζεσθαι χρειῶν τε λύσιν, λιμῦ τ' ἀλεωρήν.
Οἶκον μὲν πρώτιστα, γυναῖκά τε, βῆν τ' ἀροτῆρα, 405
Κτητὴν ὰ γαμετὴν, ἥ τις καὶ βοσὶν ἕποιτο.

Rem quidem non facies, tu vero inania multa dices.
Inutilis autem erit verborum copia. Sed te iubeo
Cogitare debitorumque solutionem, famisque euitationem.
Domum quidem primum, foeminamque bouemque aratorem,
Famulam non nuptam, quae et bouès sequatur.

402. χρῆμα] πρᾶγμα. πρήξεις (sic)] ποιήσεις. ἐτώσια] μάταια. ἀγορεύσεις] λέξεις. 403. ἀχρεῖος] ἀνωφελὴς. ἐπέων] ῥημάτων. νομὸς] πλῆθος. ἄνωγα] κελεύω. 404. φράζεσθαι] σκοπεῖν. χρειῶν] χρεῶν. λιμῦ] πείνης. ἀλεωρὴν] ἐκφυγὴν. 405. οἶκον μὲν πρώτιστα] [subaud.] δεῖ ποιήσασθαι. 406. κτητὴν] ὠνητὴν. ἕποιτο] ἀκολουθοῖτο.

402. πρήξεις sed cum η supra scripto Augusti. 403. ἀλλ' ἔσ' Iunt. 1. 2. ἀλλ' ἔ σ' Augusti. Vostras B. 60. 404. Post φράζεσθαι in cod. Aug. est colon. χρειῶν Acad. sed, vt videtur, ῑ eraso.

403. Ἀχρεῖος δ' ἔσαι ἐπέων νομός] Hoc est, νέμησις, tributio partitio, distributio in vtramque partem, vtrimque. Homer. Πολὺς δ' ἐπέων νομὸς ἔνθα καὶ ἔνθα. distributio. Moschopulus πλῆθος vertit. *Guietus.*

405. Γυναῖκα] Non intelligit vxorem, sed ancillam, Aristoteles in Oeconomicis falsus est memoria, cum hoc versu putat absolutam sententiam contineri et γυναῖκα putat esse γαμετήν. *Scaliger.*

406. Κτητὴν] Emtam non *famulam.* ordo, γυναῖκα κτητὴν ὰ γαμετήν. Ibid. ἥτις καὶ βοσὶν ἕποιτο. boues subintelligе foeminas, hoc est, vaccas sequatur, curet. *Guietus.*

Κτητὴν ὰ γαμετήν] Notarunt iam olim viri docti Philosophum in Oeconomicis etiam τὴν κτητὴν pro coniuge sumere. In iure certe Attico, etiam coniux inter τὰ κτήματα numerabatur, et maritus ὁ κύριος appellabatur. Vnde cum lis intentaretur vxori, praeco clamabat Ἡ ΔΕΙΝΑ ΚΑΙ' Ὁ ΚΥΡΙΟΣ, id est, *Eiusmodi mulier accusatur cum domino suo.* Qua occasione Comicus Smicythen perstringens, parumque virilem ostendens, κύριον illi dat. χρυσοῦ διώξεις Σμικύθην καὶ κύριον. Ἱππεῦσιν. Hominibus enim mollibus per contumeliam eleganti scommate κύριον assignabant, quasi eos inter τὰ κτητὰ et κτήματα cum vxoribus nume-

numerarent: quales erant impuri illi ſenes Lampridii ſub καταράτῳ Heliogabalo, qui, *maritos ſe habere iactabant*, ſceleſtae principis ſui libidinis aſſeclae. *Heinſius.*

Κτητὴν, ἀ γαμετὴν] Ad haec Proclus. Οὐ λέγει ἓν παλλακὴν, ἀλλὰ φύλακα τοῦ οἴκου καὶ τῶν βοῶν. Μάτην ἓν λέγεσιν οἱ περὶ Τίμαιον, Ἡσίοδῳ τὸν Ἀριστοτέλην πειθόμενον, μετὰ τὴν τῆς γυναικὸς τελευτὴν, Ἑρπυλίδι συνοικῆναι τῇ θεραπαίνῃ, ἐξ ἧς αὐτὸν σχεῖν υἱόν. Ego quidem Graeuio aſſentior, qui Ariſtotelem vxores inter τὰ κτητὰ numerare negat. Ariſtoteles certe Polit. l. 1. c. 2. vxores a ſeruitute vendicat. Ἀνάγκη δὴ πρῶτον συνδυάζεσθαι τὰς ἄνευ ἀλλήλων μὴ δυναμένας εἶναι· οἷον θῆλυ καὶ ἄῤῥεν τῆς γενέσεως ἕνεκεν. Ἄρχον δὲ φύσει καὶ ἀρχόμενον, διὰ τὴν σωτηρίαν. τὸ μὲν γὰρ δυνάμενον τῇ διανοίᾳ προορᾶν, ἄρχον φύσει, καὶ δεσπόζον φύσει· τὸ δὲ δυνάμενον τῷ σώματι ταῦτα ποιεῖν, ἀρχόμενον, καὶ φύσει δοῦλον. διὸ δεσπότῃ καὶ δούλῳ ταὐτὸ συμφέρει. Φύσει μὲν οὖν διώρισαι τὸ θῆλυ καὶ τὸ δοῦλον. *Neceſſe igitur eſt, primum eos coniungi, quorum alter ſine altero eſſe non poteſt, vt marem et feminam procreationis cauſa. Coniunguntur autem etiam id, quod natura imperat, et id quod imperio paret, propter ſalutem. Nam quod mentis agitatione prouidere poteſt, imperandi ius habet natura, et dominatur natura. Quod autem corpore imperata poteſt praeſtare, id ſub imperio eſt, et natura ſeruile. Quapropter domino et ſeruo idem expedit. Foemina igitur et ſeruus diſtincta ſunt natura.* Emendationem vero Procli, οἱ περὶ Τιμόθεον, pro τῶ, οἱ περὶ Τίμαιον ſuggeſſit Vir Cl. Aegidius Menagius ad Laërtium, cuius notam operae pretium erit inſpicere. „Ἔσχε „δὲ υἱὸν Νικόμαχον ἐξ Ἑρπυ„λίδος τῆς παλλακῆς, ὥς „φησι Τιμόθεος] Inde emen„dandus forte Proclus ad He„ſiod. Εργ. 405. Μάτην ἓν λέ„γεσιν, inquit, οἱ περὶ Τί„μαιον. An legendum, οἱ „περὶ Τιμόθεον? Nihil ta„men muto: nam et Suidas „in Ἀριστοτέλης. Τίμαιός φησι „κατὰ Ἀριστοτέλους, εἶναι αὐ„τὸν εὐχερῆ, θρασὺν, προ„πετῆ etc. quod accipio de „Timaeo Siculo. Erat autem „Timaeus ille maledicentiſſi„mus, inuidus, et calumnia„tor; vnde a reprehendendi „ſtudio ἐπιτίμαιος dicebatur, „vt eſt apud Strabonem et „Diodorum Siculum. Sed „pro Ἑρπυλίδῃ legendum „procul dubio Ἑρπυλίδι, im„mo Ἑρπυλλίδι per duplex λ, „vt et ratio nominis et Athe„naei auctoritas ſatis probant; „Ἀριστοτέλης ὁ Σταγειρίτης „ἐκ Ἑρπυλλίδος etc. Dei„pnoſoph. l. 13.„ *Rob.*

407. Χρὴ-

Χρήματα δ' εἰν οἴκῳ πάντ' ἄρμενα ποιήσασθαι·
Μὴ σὺ μὲν αἰτῇς ἄλλον, ὁ δ' ἀρνῆται, σὺ δὲ τητᾷ,
Ἦδ' ὥρη παραμείβηται, μινύθῃ δέ τοι ἔργον.
Μήδ' ἀναβάλλεσθαι ἐς τ' αὔριον, ἐς τ' ἔννηφιν.
Οὐ γὰρ ἐτωσιεργὸς ἀνὴρ πίμπλησι καλιὴν,
Οὐδ' ἀναβαλλόμενος· μελέτη δέ τοι ἔργον ὀφέλλει.

Instrumenta vero domi omnia apta para:
Ne tu quidem petas ab alio, illeque recuset, tu vero careas,
Tempus autem praetereat, minuaturque tibi opus.
Ne vero differas inque crastinum, inque perendinum.
Non enim laboris fugitans vir implet horreum,
Neque procrastinator: studium vero tibi opus auget.

407. χρήματα] ὄργανα γεωργικά. εἰν] ἐν. ἄρμενα (sic)] ἁρμόδια. ποιήσασθαι] [subaud.] θέλε. 408. αἰτῇς] ζητῇς. τητᾷ] στερῇ. 409. ὥρη] ὁ καιρός. παραμείβηται] παρατρέχει (sic). μινύθῃ] ἐλαττῶται. 410. ἀναβάλλεσθαι] ὑπερτίθεσθαι. ἔννηφιν] ἔννην καὶ νέαν. 411. ἐτωσιεργὸς (sic)] ἀμελὴς· ἀναβαλλόμενος. πίμπλησιν] γεμίζει. καλιὴν] τὴν οἰκίαν. 412. ἀναβαλλόμενος] ὑπερτιθέμενος. ὀφέλλει] αὔξει.

407. ἐν Acad. ἄρμενα August. 408. αἰτεῖς —— ἀρνεῖται B. 60. ἀρνεῖται etiam August. 409. ἔγον Iunt. 2. 410. Μὴ δ' August. 411. ἐτωσιεργὸς August. Acad. ἐτωσιεργὸς Iunt. 1. πίμπλησιν August. 412. deest in cod. R. S.

407. Χρήματα] Ὄργανα γεωργικά. *Guietus.*

410. Ἔννηφιν] *Harpocration:* Ἔνην δὲ καὶ εἰς ἔνην τὸ εἰς τρίτην λέγεσι· καὶ ἁπλῶς τὸ ἔνον δασυνόμενον τὸ πρότερον καὶ παρεληλυθὸς δηλοῖ. Mirum est ἔνον praeteritum tempus dici, ἔνην vero futurum. *Hesychius* ἔνη καὶ ἔνης τὸ μετὰ τὴν αὔριον. Alii, vt Proclus, referunt ad ἔνην καὶ νέαν, quae erat trigesima mensis dies. Sed hoc quoque parum verisimile, nam ἔνη simpliciter non dicebatur. Praeterea accentus variatio rem dubiam facit. Crediderim potius ἔννη contracte dici pro ἔννεα, vnde addita syllaba poëtica φιν, fit ἔννηφιν, ita vt subaudiamus ἡμέρας, aut si libet ἔτη *annos*, significeturque dilatio in longum tempus. Sic *Horatius* de Poëmate, cuius editionem diu differendam suadet, Art. Poët. v. 388.

— *nonumque prematur in annum,*
Membranis intus positis. Clericus.

Αἰεὶ δ' ἀμβολιεργὸς ἀνὴρ ἄτῃσι παλαίει.
Ἦμος δὴ λήγει μένος ὀξέος ἠελίοιο
Καύματος ἰδαλίμοιο, μετοπωρινὸν ὀμβρήσαντος
Ζηνὸς ἐρισθενέος, μετὰ δὲ τρέπεται βροτέος χρὼς
Πολλὸν ἐλαφρότερος· (δὴ γὰρ τότε σείριος ἀστὴρ

Semper autem dilator operum vir cum damnis luctatur.
Quum itaque iam desinit vis feruidi Solis
Calorem sudoriferum, per autumnum pluente
Ioue praepotente, mouetur vero humanum corpus
Multo leuius; (nam tunc Sol

413. ἀμβλοσιεργὸς (sic)] ὑπερτιθέμενος. ἄτῃσι (sic)] βλάβαις. παλαίει] γηροβόσκει (sic). 414. ἦμος] ὁπηνίκα. λήγει] παύει. μένος] ἰσχὺς. ἠελίοιο] ἡλίου. 415. ἰδαλίμοιο] θερμοῦ· ἰδρῶτα ποιοῦντος. ὀμβρήσαντος] βρέξαντος. 416. Ζηνὸς] Διὸς. ἐρισθενέος] μεγαλοδυνάμου. μετὰ - τρέπεται] μεταβάλλεται. βροτέος χρὼς] ἀνθρώπινον σῶμα.

413. ἀμβλοσιεργὸς Auguſt. ἄτῃσι Auguſt. Ald. Iunt. 1. 2. Steph. Com. Heinſ.

413. Ἀμβολιεργὸς ἀνὴρ] Egregie eum deſcribit *Perſius* Sat. V.

Cras hoc fiet. Idem cras fiet, quid? quaſi magnum,
Nempe, diem donas; ſed cum lux altera venit,
Iam cras heſternum conſumſimus, ecce aliud cras
Egerit hos annos, et ſemper paullum erit vltra.

Si vſquam alibi, in agricultura maxime nocet dilatio. Audi *Columellam* Lib. XI. c. 1. *Praelabentis vero temporis fuga quam ſit irreparabilis, quis dubitet? Eius igitur memor praecipue ſemper caueat, ne improvidus ab opere vincatur. Res eſt agreſtis inſidioſiſſima cunctanti, quod ipſum expreſſius vetuſtiſſimus auctor Heſiodus hoc verſu ſignificauit, αἰεὶ δ' ἀμβολιεργὸς — Quare vulgare illud de arborum poſitione ruſticis obſeruatum, ſerere ne dubites, id villicus ad agri totum cultum referri iudicet, credatque praetermiſſas non duodecim horas, ſed annum periiſſe, niſi ſua quaque die quod inſtat effecerit; nam cum propriis paene momentis fieri quidquam debeat, ſi vnum opus, tardius quam oporteat, peractum ſit, cetera quoque quae ſequuntur culturae, poſt iuſta tempora, ſerius adhibentur, omniſque turbatus operis ordo ſpem totius anni fruſtratur.* Clericus.

414. Ὀξέος ἠελίοιο] Interpretes reddunt ταχὺν, ὀξυκίνητον, placet acris, acuti, vt Interpres Latinus. *Guietus.*

415. Καύματος ἰδαλίμοιο] *A calore ſudorifero* aeſtiuo, ab ἵδος. *Idem.*

417. Σεί-

Βαιὸν ὑπὲρ κεφαλῆς κηριτρεφέων ἀνθρώπων
Ἔρχεται ἠμάτιος, πλεῖον δέ τε νυκτὸς ἐπαυρεῖ.)
Ἦμος ἀδηκτοτάτη πέλεται τμηθεῖσα σιδήρῳ
Ὕλη, φύλλα δ' ἔραζε χέει, πτόρθοιό τε λήγει

Paullisper supra caput mortalium hominum
Venit interdiu, magis autem noctu laborat.)
Quando minime cariei est obnoxia caesa ferro
Materia, foliá autem humi fundit, finemque facit germinandi:

417. πολλὸν] πολύ. ἐλαφρότερος] [subaud.] γινόμενος. σείριος ἀστὴρ] ἥλιος. 418. βαιὸν] ὀλίγον. κηριτρεφέων] τῶν τῷ θανάτῳ τρεφομένων. 419. ἠμάτιος] ἡμερινὸς. ἐπαυρεῖ] ἀπολαύει. 420. ἦμος] ὅτε. ἀδηκτοτάτη] ἄβροτος (sic). πέλεται] ὑπάρχει. τμηθεῖσα] κοπεῖσα. 421. ἔραζε] εἰς τὴν γῆν. πτόρθοιο] πτόρθε' κλάδε. λήγει] παύει.

417. Πολλῶν Trinc. 419. δέ τοι Senat.

417. Σείριος ἀστὴρ] *Solis astrum.* Σείριος pro Sole. *Idem.*

418. Κηριτρεφέων ἀνθρώπων] Nempe, eorum qui sunt cis aequatorem, quibus post aestiuum solstitium arcus diurnus solis minor est. Non ignorauit *Hesiodus* solem tunc diutius lucere Aethiopibus illis, qui sunt trans aequatorem. Vide infra v. 527. *Clericus.*

419. Ἔρχεται ἠμάτιος] Voluitur, vadit interdiu. πλεῖον δὲ νυκτὸς ἐπαυρεῖ, scribendum videtur ἀπαίρει. Hesych. ἀπαίρει, ὁδεύει, ἀποδημεῖ, ἀναχωρεῖ. idem ἀπαίρονται ἀποδημοῦνται. Magis autem noctu ambulat, hoc est, diutius ambulat Sol per noctem, longius durat nox quam dies. *Guietus.*

420. Ἦμος ἀδηκτοτάτη] Scribe τῆμος, tunc. *Idem.*

Ἀδηκτοτάτη] Illa, nempe, anni tempestate caesa minus est obnoxia vermibus; qui in tenero cortice, aut alburno, deponunt oua, ex quibus postea excluſi vermes lignum rodunt. De hisce vermibus vide quae collegit *Sam. Bochartus* Hierozoïci P. II. Lib. IV. c. 27. *Clericus.*

421. Πτόρθοιό τε λήγει] Hoc est, τὸ βλαστεῖν, τῆς βλαστήσεως παύεται, τὸ κλωνοφυεῖν, cessat ramos emittere, germinare, pullulare. *Guietus.* Succus, nempe, quo aluntur arbores, tunc minore copia est, et crassior fit coeli frigore; quibus de causis, lignum est durius et compactius. Vide hac de re *Vitruuium* Lib. II. Cap. 9. de materia caedenda, et ad eum *Guil. Philandri* adnotationes. *Clericus.*

Τῆμος ἄρ' ὑλοτομεῖν μεμνημένος ὥριον ἔργον.
Ὄλμον μὲν τριπόδην τάμνειν, ὕπερον δὲ τρίπηχυν,
Ἄξονά θ' ἑπταπόδην· μάλα γάρ νύ τοι ἄρμενον ἔτω.
Εἰ δέ κεν ὀκταπόδην ἀπὸ καὶ σφῦραν κε τάμοιο,
Τρισπίθαμον δ' ἄψιν τάμνειν δεκαδώρῳ ἁμάξῃ.

Tunc ſane ligna ſecare tempeſtiuum eſſe opus memento.
Mortarium quidem tripetale ſeca, piſtillum vero tricubitale,
Axemque ſeptempedalem: valde enim certe conueniens ſic.]
Si vero octopedalem et malleum inde ſecueris,
Trium palmorum curuaturam rotae ſecato decem palmorum plauſtro,

422. τῆμος] ἤδτε. ὑλοτομεῖν] κόπτειν ὕλην. ὥριον] ἔγκαιρον. 423. ὄλμον] ἴγδην. τριπόδην] τριῶν ποδῶν. τάμνειν] κόπτειν. ὕπερον] ὕπανον. τρίπηχυν] τριῶν πήχεων. 424. ἑπταπόδην] ἑπτὰ ποδῶν. μάλα] λίαν. ἄρμενον] (lic)] ἁρμόδιον. 425. τάμοιο] τάμοις. 426. τρισπίθαμον] τριῶν σπιθαμῶν. ἄψιν] ἀψίδα. τάμνειν] κόπτειν. δεκαδώρῳ] δέκα δώρων.

422. deeſt in cod. Senat. 424. ἄρμενον Auguſt. ἄρμενος Ald. Iunt. 2. 425. κυτάνοιο Iunt. 1. κε deeſt in Auguſt. 426. ἁμάξῃ Ald.

423. Ὄλμον] Pilam. *Guietus.*

Ὄλμον μὲν τριπόδην] Si quis, vt ſupra ad v. 342. Ioh. Clericus, Heſiodi μικρολογίαν irrideat, Plutarchum audiat hoc in loco a Proclo citatum. Πολὺς ἐν τούτοις ὁ Πλούταρχος ἀμυνόμενος τοὺς γελῶντας τὸν Ἡσίοδον τῆς μικρολογίας, καὶ Πλάτωνα λέγων περὶ τῆς τῶν σκευῶν ἐν τοῖς οἴκοις διειλέχθαι καὶ ἐμμετρίας· καὶ Λυκοῦργον περὶ τῆς τῶν θυρῶν κατασκευῆς, ἵν' ἀπὸ πρίονος ὦσι καὶ πελέκεως μόνον ἀποίκιλοι. Δεῖ δὲ ἡμᾶς ἀποδέχεσθαι καὶ τὸν Ἡσίοδον μέτρα παραδόντα καὶ ὅλμου, καὶ ὑπέρου, καὶ ἄξονος, καὶ σφύρας· καὶ τοὺς ἀρχαίους δὲ πολὺν καὶ τούτων ποιεῖσθαι λόγον, καὶ τῶν εὑρετῶν Πάμφωνα μὲν τιμᾶν διότι τὸν λύχνον πρῶτος εὗρε, καὶ τὸ ἐκ τούτου φῶς εἰσήγαγε. τὸν δὲ τῶν Πιθέων δῆμον διὰ τοῦτο ἔτως ὀνομάσαι, διότι τῶν πίθων ἐπενοήσαντο τὴν πλάσιν. ὥςε μὴ τὴν πολυτέλειαν προσήκειν θαυμάζειν, ἀλλὰ τὴν τῶν χρειωδῶν, κἂν εὐτελὴ τυγχάνῃ, περιποίησιν. *Robinſ.*

426. Τρισπίθαμον] Trium dodrantalium. Palmus quarta pars pedis, σπιθαμὴ vero dodrans. *Scaliger.*

Τρισπίθαμον] In longitudinem. Verſu praecedente pro σφῦραν κε τάμοιο, leg. σφῦραν γε τάμοιο. *Guietus.*

Ἄψιν τάμνειν] Aratro, plouſtello, *à la charrüe de deux pieds*

Πολλ' ἐπὶ καμπύλα κᾶλα· φέρειν δὲ γύην, ὅτ' ἂν εὕρῃς,
Ἐς οἶκον, κατ' ὄρος διζήμενος, ἢ κατ' ἄρουραν,
Πρίνινον· ὃς γὰρ βουσὶν ἀρῆν ὀχυρώτατός ἐστιν,
Εὖτ' ἂν Ἀθηναίης δμωὸς ἐν ἐλύματι πήξας
Γόμφοισιν πελάσας προσαρήρεται ἰσοβοῇ.

Multa praeterea curua ligna: ferto autem burim, cum inueneris,
Domum, siue in monte quaerens, siue in agro,
Ilignam: haec enim bobus ad arandum firmissima est,
Si Palladis famulus dentali infigens
Clauis coniungens adaptauerit temoni.

427. καμπύλα] λοξὰ. κᾶλα] ξύλα. 428. διζήμενος] ζητῶν. ἄρουραν] γῆν. 429. πρίνινον (sic)] ἐκ πρίνου. ὃς] ὅτος. ἀρῆν] ἀροτριᾶν. ὀχυρώτατος] ἰσχυρότατος. 430. εὖτ'] ἐπηνίκα. Ἀθηναίης] Ἀθηνᾶς. δμῶος (sic)] δοῦλος. 431. γόμφοισι (sic)] ἥλοις. πελάσας] πλησιάσας. προσαρήρεται] προσαρμόσει. ἰσοβοῇ] ἰσοβοεῖ.

427. γυίην Augusst. ὅταν Augusst. 428. εἰς Augusst. Ald. ἐς Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. 429. Πρίνινον B. 931. R. S. Coisl. Augusst. Ald. 430. δμῶος Augusst. ἐλύματι Ald. 431. Γόμφοισι Augusst. ἰσοβοῆον Senat.

pieds et demy de large. An scribendum et distinguendum; τρισπίθαμον δ' ἄψιν τάμνειν δεναδώρῳ ἀμάξῃ πολλ' ἐπικαμπύλα κᾶλα. Ordo τάμνειν δὲ πολλὰ κᾶλα ἐπικαμπύλα ἄψιν τρ. δ. α. appositiue. Placet τὸ ἐπικαμπύλα, seu potius ἐπικάμπυλα, accentu in antepenultima, vna vox composita. *Idem.*

427. Φέρειν δὲ γύην.] Hoc est, vbicumque inueneris dentale, aufer illud tecum, raro enim occurrit. *Idem.*

430. Ἀθηναίης δμῶος] Δμῶος metaplasmus, declinatio pro declinatione. *Scaliger.*

Ἀθηναίης δμῶος] Ὁ τέκτων. *Guietus.* Sic dicitur faber lignarius, quia fabrili etiam arti praeesse credebatur Minerua, quo sit vt Epeus equum illum ligneum, cuius ope capta est Troia, dicatur, *diuina Palladis arte*, aedificasse, Lib. II. Aeneïdos v. 15. *Isidorus* Orig. Lib. XIX. c. 20. *Oleae quoque hanc dicunt inuentricem et fabricae multarumque artium repertricem. Ideoque illi vulgo opifices supplicant.* Clericus.

Viri docti interpretationem suam Proclo debent, qui sic exponit, —

Ἀθηναίης δμωός. Οὗτός ἐστιν ὁ τέκτων τῆς Ἀθηναίης δμωός.

Εὖ εἰδὼς σοφίης ὑποθημοσύνῃσιν Ἀθήνης.

Καὶ Ὅμηρός φησι περὶ τέκτονος ὡσαύτως. *Rob.*

431. Προσαρήρεται ἰσοβοῇ] Pro προσαρήρεται, προσαρηρῃ scribendum videtur. *Guietus.*

Δοιὰ δὲ θέσθαι ἄροτρα, πονησάμενος κατ' οἶκον,
Αὐτόγυον καὶ πηκτόν· ἐπεὶ πολὺ λώϊον ὧτω.
Εἴ χ' ἕτερον γ' ἄξαις, ἕτερόν γ' ἐπὶ βουσὶ βάλοιο.
Δάφνης δ' ἢ πτελέης ἀκιώτατοι ἰσοβοῆες.
Δρυὸς ἔλυμα, πρίνου δὲ γύην. βόε δ' ἐννaετήρω

Bina vero facito aratra, labórans domi,
Non compoſitum et compactile: quoniam multo optimum ſic.
Si quidem alterum fregeris, alterum bobus iniicias.
E lauro autem vel vlmo firmiſſimae ſtiuae ſunt.
E quercu dentale, ex ilice burim. boues vero duos nouennes

432. δοιὰ] δύο. θέσθαι] θεῖναι· ποιῆσαι. πονησάμενος] κοπιάσας. 433. αὐτόγυον] αὐτοφυὲς. πηκτὸν] πεπηγμένον. λώϊον] κρεῖττον. 434. ἕξαις] συντρίψαις. 435. ἀκιώτατοι] ἰσχυρότατοι. 436. ἐννaετήρω] ἐννέα ἐτῶν.

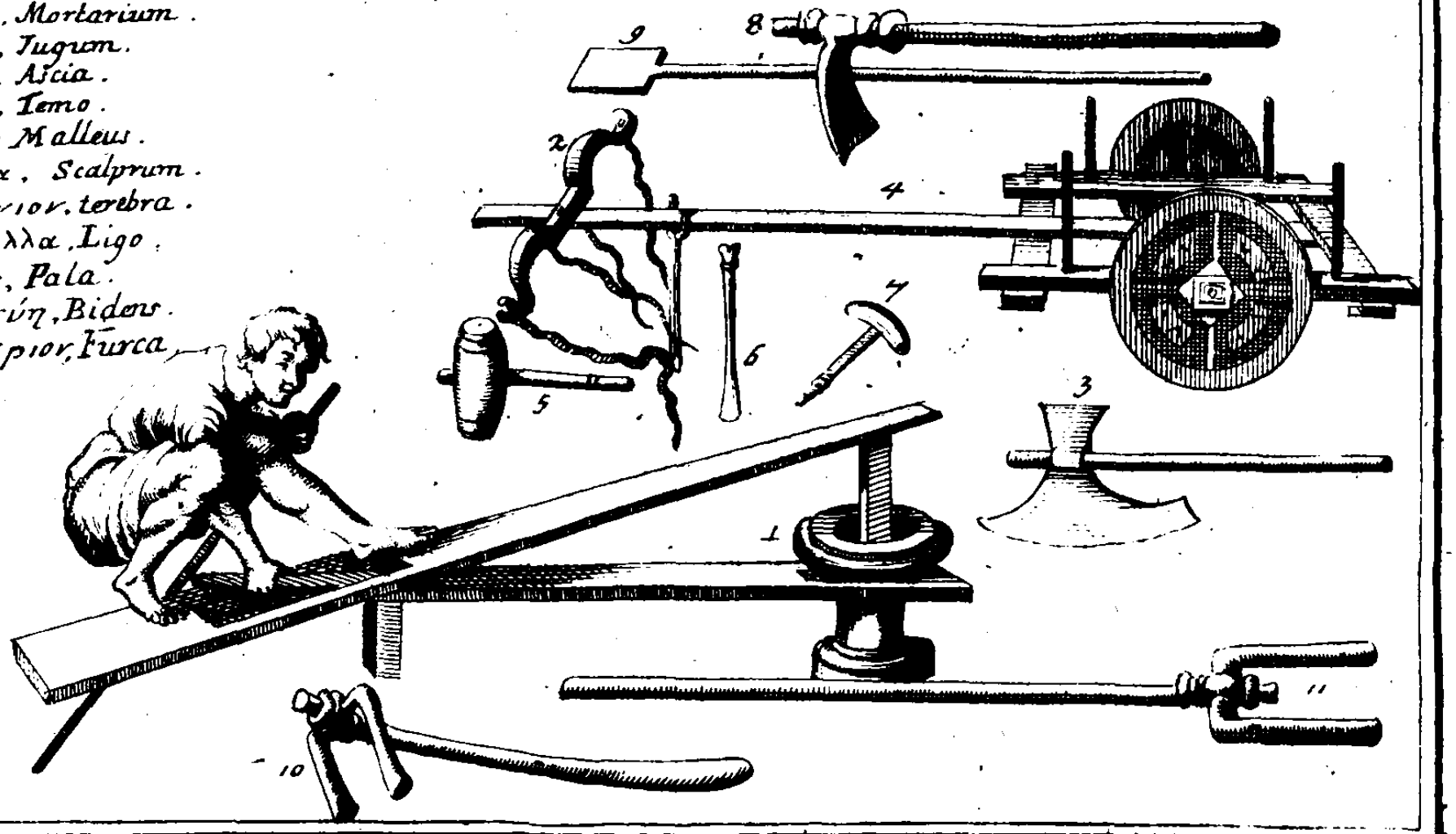
432. κατ' Auguſt. 433. Αὐτόγυιον Auguſt. Iunt. 1. 2. πυκτὸν Trinc. 434. κ' ἐπὶ Auguſt. Acad. Senat. Iunt. 1. 2. βάλλοιο Auguſt. 436. πρίνοιο Heinſ. πρίνυ δὲ γύην edidit Rob. In Cler. edit. δὲ deficit, etiam in cod. Auguſt.

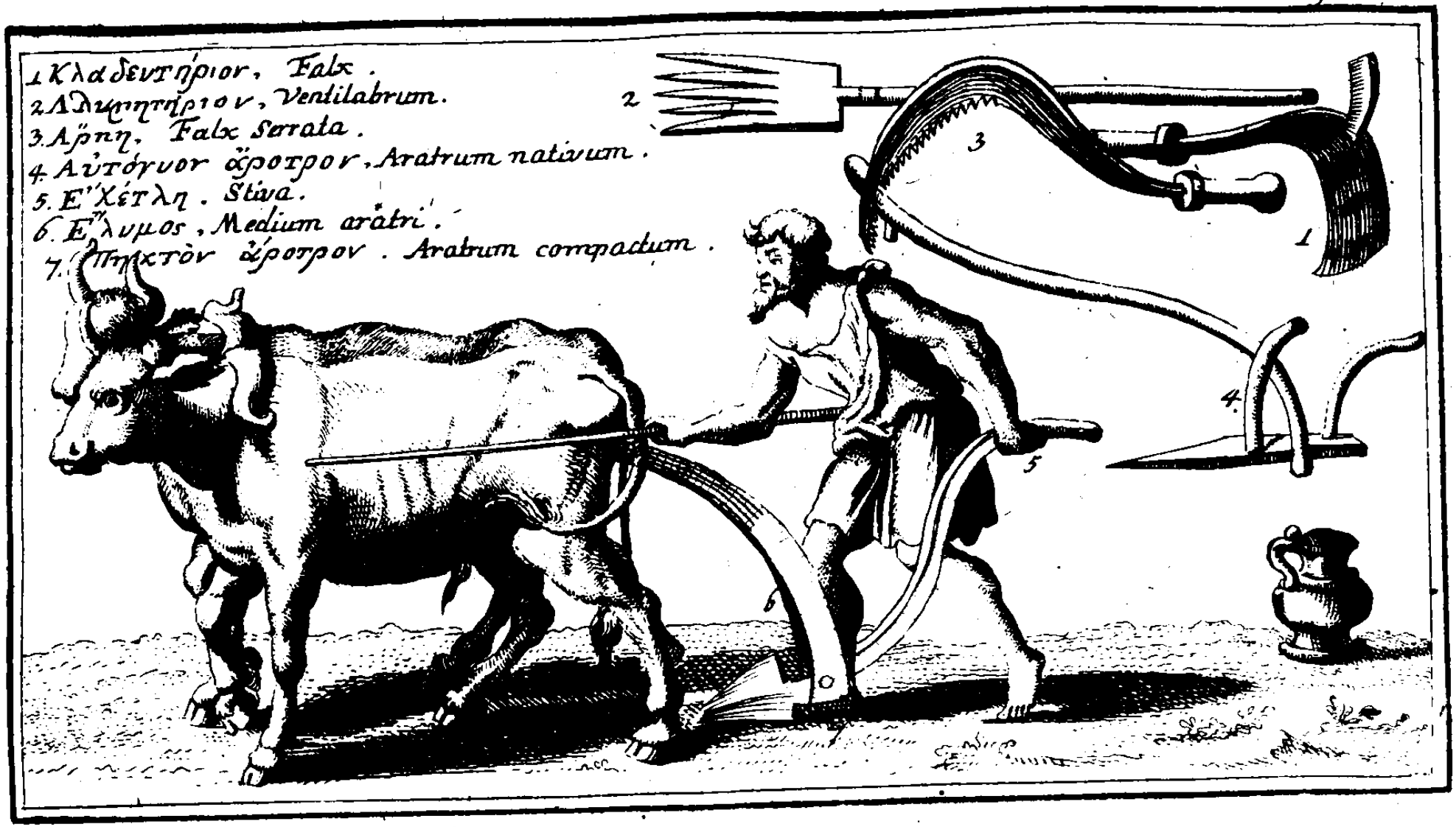
436. Βόε δ' ἐννaετήρω] *Ariſtoteles Hiſt. Anim.* Lib. VI. c. 21. de boue: ἀκμάζει δὲ μάλιστα πενταέτης ὢν· διὸ καὶ Ὁμήρου Φασί πεποιηκέναι τινὲς ὀρθῶς, ποιήσαντα ἄρσενα πενταέτηρον — καὶ τῶν βοῶν ἐννεώρειο· δύνασθαι γὰρ ταὐτὸν: *viget quinquennis maxime; quocirca Homerum recte dixiſſe aiunt marem bouem quinquennem — et bouis nouennis, haec enim idem valere.* Apud *Homerum*, ſcilicet, Iliados H. Agamemnon mactat bouem πενταέτηρον, vt et filii Autolyci Odyſſ. T. At Odyſſ. K. Aeolus excoriat vtrem bouis ἐννεώρειο, quo ventos includit. Haec quorſum idem dixerit Philoſophus diuinare nequeo; niſi velit nouennem bouem tam florere, quam quinquennem, quia vſque ad nonum annum eſt in pleno aetatis vigore. Vnde *Heſiodus*, in Operibus, βόε δ' ἐννaετήρω etc. Haec habet *Sam. Bochartus* Hieroz. P. II. Lib. II. c. 28. Fortaſſe voluit indicare *Ariſtoteles* bubulam carnem optimam eſſe circa quintum annum, robur vero corporis et pellis firmitatem, circa nonum. *Clericus.*

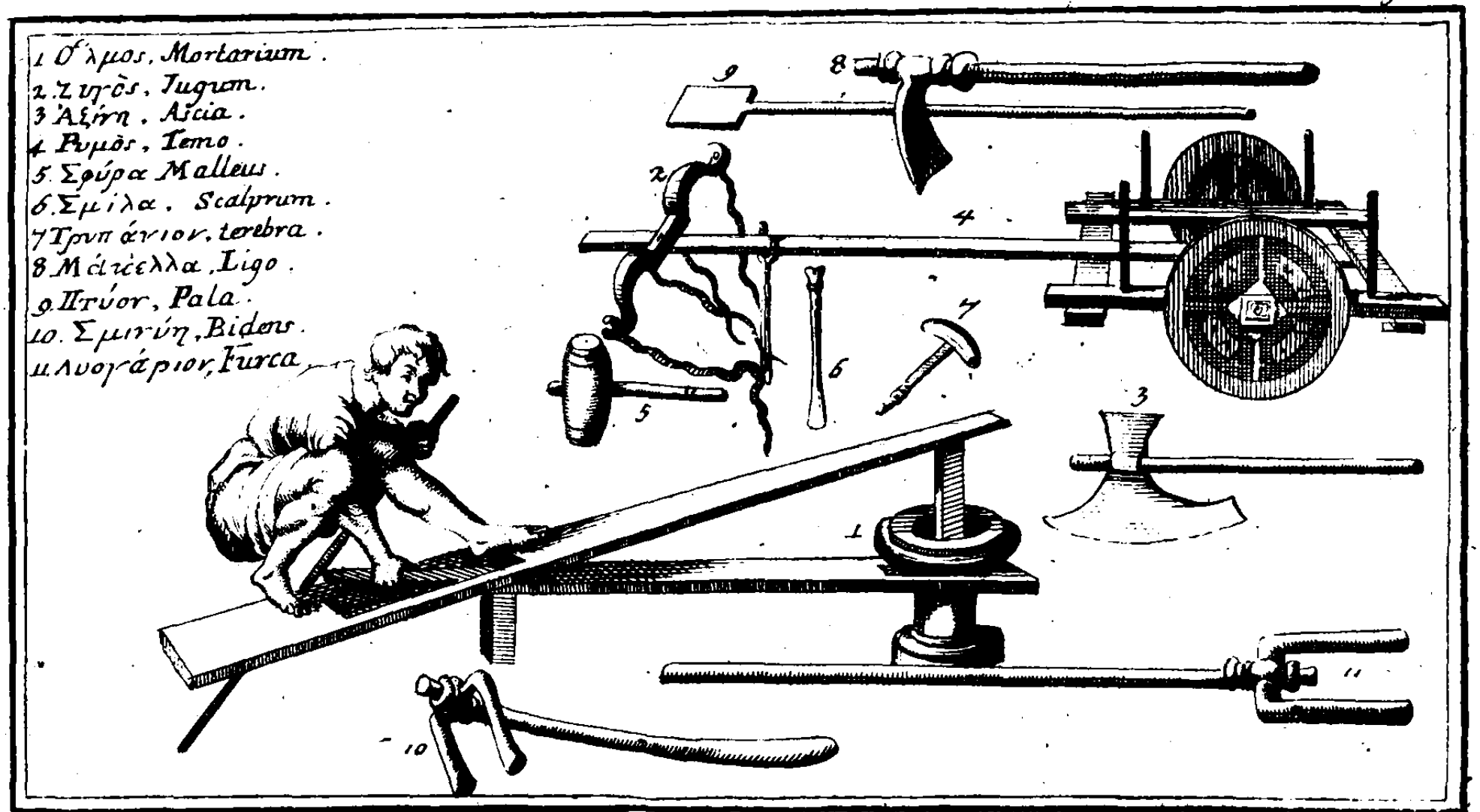
Πρίνυ δὲ γύην] Nonnunquam legitur Πρίνυ γύην, invito metro. Sed ſuadentibus Mſto Bodl. 60. et Scholiaſte Ariſtophanis reſtitui πρίνυ δὲ γύην. Heinſius autem legit πρίνοιο γύην. *Rob.*

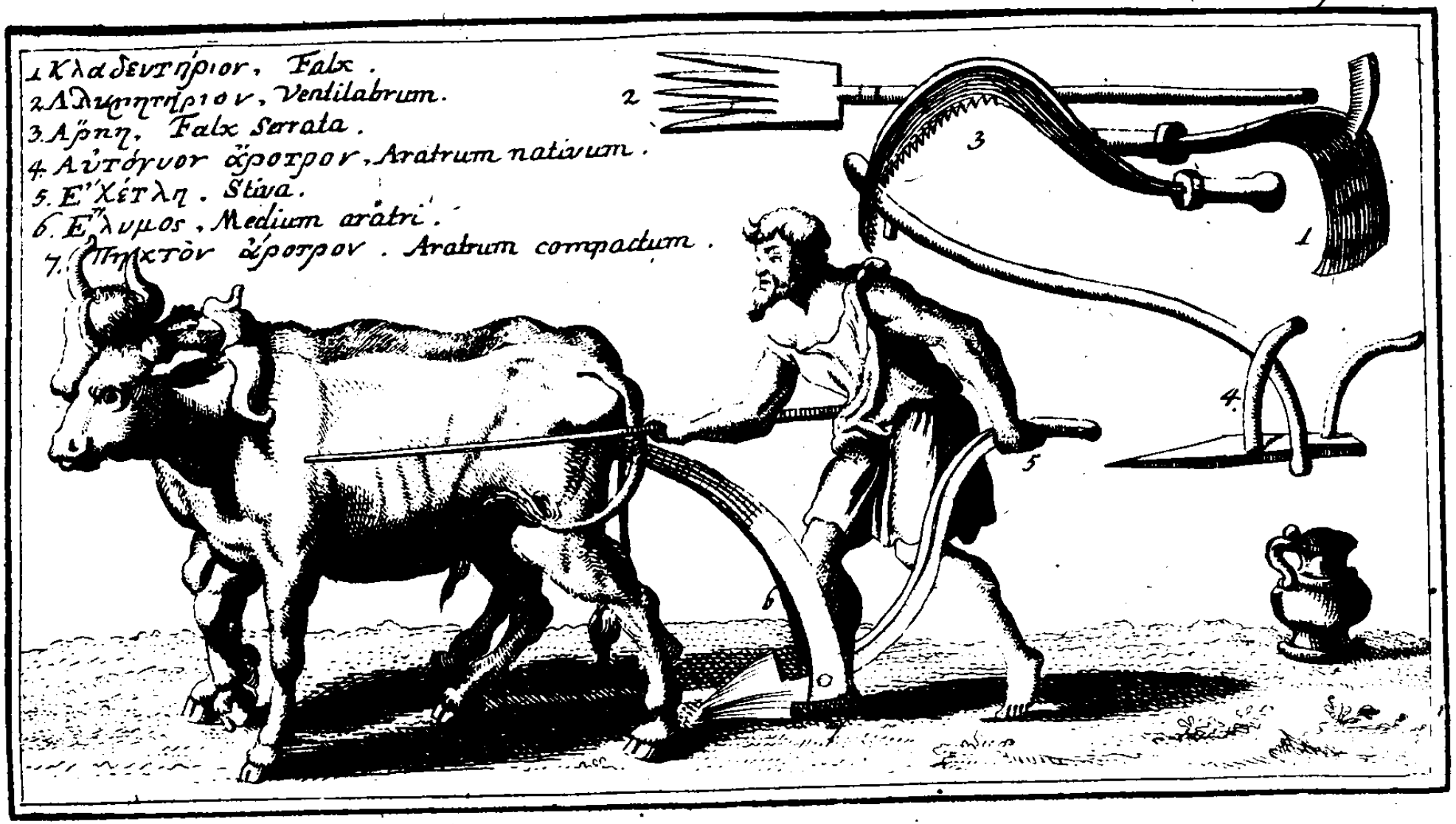
442. Τύρα-

1 Ὅλμος, Mortarium.
2 Ζυγὸς, Jugum.
3 Ἀξίνη, Ascia.
4 Ῥυμὸς, Temo.
5 Σφύρα Malleus.
6 Σμίλα, Scalprum.
7 Τρυπάνιον, terebra.
8 Μάκελλα, Ligo.
9 Πτύον, Pala.
10 Σμινύη, Bidens.
11 Λυοτάριον, Furca.

1 Κλαδευτήριον, Falx.
2 Λικμητήριον, Ventilabrum.
3 Ἄρπη, Falx serrata.
4 Αὐτόγυον ἄροτρον, Aratrum nativum.
5 Ἔγχελυ. Stiva.
6 Ἔλυμος, Medium arâtri.
7 Πηκτὸν ἄροτρον. Aratrum compactum.
2
3
1
4
5

1 Ὅλμος, Mortarium.
2. Ζυγὸς, Jugum.
3 Ἀξίνη. Ascia.
4 Ῥυμὸς, Temo.
5. Σφύρα Malleus.
6. Σμίλα. Scalprum.
7 Τρυπάνιον, terebra.
8 Μάκελλα, Ligo.
9. Πτύον, Pala.
10. Σμινύη, Bidens.
11. Λυογάριον, Furca.

1 Κλαδευτήριον, Falx.
2 Λικμητήριον, Ventilabrum.
3 Ἄρπη, Falx serrata.
4 Αὐτόγυον ἄροτρον, Aratrum nativum.
5 Ἔγχελυ. Stiva.
6 Ἔλυμος, Medium arâtri.
7 Πηκτὸν ἄροτρον. Aratrum compactum.
2
3
1
4
5
6
7

Ἄρσενε κεκτῆσθαι (τῶν γὰρ σθένος οὐκ ἀλαπαδνόν)
Ἥβης μέτρον ἔχοντε· τὼ ἐργάζεσθαι ἀρίστω.
Οὐκ-ἂν τώ γ' ἐρίσαντες ἐν αὔλακι καμμενὲ ἄροτρον
Ἄξειαν, τὸ δὲ ἔργον ἐτώσιον αὖθι λίποιεν. 440
Τοῖς δ' ἅμα τεσσαρακονταετὴς αἰζηὸς ἕποιτο,
Ἄρτον δειπνήσας τετράτρυφον, ὀκτάβλωμον,

Maſculos comparato (horum enim robur non imbecillum eſt)
Iuuentutis menſuram habentes: hi ad laborandum optimi.
Non vtique hi dimicantes in ſulco aratrum
Fregerint, opus vero imperfectum reliquerint.
Hos autem ſimul quadragenarius iuuenis ſequatur,
Panem coenatus quadrifidum, octo fruſtorum,

437. κεκτῆσθαι] ἔχειν. τῶν] τούτων σθένος] ἡ δύναμις. ἀλαπαδνόν] ἀσθενές. 438. ἥβης] ἡλικίας. τὼ] ἔτοι εἰσι. ἀρίστω] ἄριστοι. 439. τὼ] ἔτοι. ἐρίσαντε (lic)] φιλονεικήσαντες. καμμενὲ] κατὰ μὲν. 440. ἄξειαν] συντρίψειεν. ἐτώσιον] μάταιον. 441. τοῖσδ' (ſic)] τούτοις. αἰζηὸς] νέος. ἕποιτο] ἀκολουθοῖτο. 442. τετράτρυφον] εἰς τέσσαρα κλάσματα τεμνόμενον. ὀκτάβλωμον] ἤγουν ἕκαστον τῶν κλασμάτων ὀκτὼ δήγματα ποιεῖν δυνάμενον.

438. ἔχοντες Auguſt. Iunt. 1. Auguſt. Ald. Iunt. 1. 2. 439. ἐρίσαντε B. 60. Auguſt. 440. τὸ δ' Auguſt. 441. Τοῖςδ' Auguſt. 442. deeſt in Senat.

442. Τετράτρυφον, ὀκτάβλωμον] Hic τρύφη ἄρτε quatuor dicuntur, quemadmodum apud Latinos *quadrae*, quae paribus interſtitiis in pane erant deſtinctae. Auctor Moreti:

— — *iamque ſubactum*
Formet opus, palmiſque ſuum dilatet in orbem,
Et notet impreſſis, aequo diſcrimine, quadris.

Heſychius: τρύφος, κλάσμα ἄρτε. Quam vocem crediderim Veteribus Gloſſis reſtituendam; in quibus, *Quadra*, τόπος; imo τρύφος. Βλωμὸς vero, hoc in loco, minus fruſtum ſignificat. *Heſychius*: βλωμὸς, ἰσχνήψωμος, vbi legendum viderunt docti ἰσχνὸς ψωμός, *buccea tenuis*. Quod tamen non eſt ita intelligendum apud *Heſiodum*, cum, vt recte *Iſaac. Caſaubonus* ad Athenaeum Lib. III. c. 29. abſurdum ſit exiſtimare ruſtici hominis famem octo buccellis poſſe expleri. *Athenaeus* quidem: βλωμιλίζε τε ἄρτες ὀνομάζεσθαι λέγει (Philemon) τὲς ἐχοντας ἐντομὰς, ἐς Ῥωμαίοι πλατάτες λέγεσι: *Blomilios vocari dicit panes inciſuris*

Ὅς κ' ἔργα μελετῶν ἰθείαν αὔλακ' ἐλαύνοι,
Μηκέτι παπταίνων μεθ' ὁμήλικας, ἀλλ' ἐπὶ ἔργῳ
Θυμὸν ἔχων· τῷδ' ἄτι νεώτερος ἄλλος ἀμείνων
Σπέρματα δάσσασθαι, καὶ ἐπισπορίην ἀλέασθαι.
Κυρότερος γὰρ ἀνὴρ μεθ' ὁμήλικας ἑπτοίηται·

Qui quidem opus curans rectum ſulcum ducat,
Non amplius circumſpiciens aequales, ſed in opere
Animum habens: hoc vero neque iunior alius melior
Ad ſpargendum ſemina, et iteratam ſationem euitandam.
Iunior enim vir aequalium deſiderio flagrat.

443. ἐλαύνοι] τέμνοιτο. 444. μηκέτι] μηδαμῶς. παπταίνων] ἀποβλέπων. μεθ'] εἰς. ὁμήλικας] ἡλικιώτας. 445. θυμὸν] ψυχὴν. 446. δάσσασθαι] μερίσασθαι. ἐπισπορίην] ἐπὶ σπορᾷ (ſic) τὴν δευτέραν σπορὰν. ἀλέασθαι] ἐκφυγεῖν. 447. κυρότερος] νεώτερος. ὁμήλικας] ἡλικιώτας. ἑπτόηται (ſic)] ἐπτοημένος. ἐσχολημένος (ſic) ἐφ'.

443. ἰθεῖαν Auguſt. ἐλαύνοι Senat. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 444. ἔργον Auguſt. 446. δάσσασθαι Auguſt. 447. ἑπτόηται Auguſt.

ciſuris diuiſos, quos Romani quadratos vocant, id eſt, in quadras inciſos. *Clericus.*

Ὀκταύλωμον] Hoc eſt, ὀκτάψωμον. *Guietus.*

Ὀκταύλωμον] Hinc explicatur Horatii verſus 49. Epiſt. 17. Lib. 1.

Ex mihi diuiduo finderur munere quadra. Rob.

444. Παπταίνων μεθ' ὁμήλικας] Non attendens ſulcos, ſed circumſpiciens an amicum aliquem ſit conſpecturus. Ex negligentia eiuſmodi deſumta eſt ſententia Chriſti Luc. IX, 62. Οὐδεὶς ἐπιβαλὼν τὴν χεῖρα ἐπ' ἄροτρον, καὶ βλέπων εἰς τὰ ὀπίσω, εὔθετός ἐστιν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. *Heſychius*: παπταίνειν, περιβλέπειν· πάντη παπταίνοντα, ὁρῶντα. Sic quoque interpretatur *Euſtathius*: τὸ ὧδε καὶ κεῖ διαπετανύειν τὴν θέαν, τετέρι περιβλέπειν. *Clericus.*

447. Ἑπτοίηται] Hoc eſt, aequales animo agitat, laſciuiendi cupidine commoto. Nam πτοέομαι, vnde, interpoſito ι, πτοιέομαι, eſt non tantum timore, ſed quouis alio affectu vehementiore commoueri. *Heſychius*: Πτοιώμενον, πτοιᾶσθαι λέγεται τὸ παροξύνεσθαι πρὸς τὰ ἀφροδίσια. Exempla ſunt, apud optimos Scriptores, frequentia. Vnum tantum adſcribam ex *Dione* Pruſaeo, quod mihi commodum hiſce diebus elegantiſſimum Scriptorem lectitanti occurrebat. Sic loquitur de Homero Orat. II. de regno: ταῦτα δὲ λέγει διδάσκων καὶ παραινῶν,

Φράζεσθαι δ' εὖ τ' ἂν φωνὴν γεράνου ἐπακούσῃς
Ὑψόθεν ἐκ νεφέων ἐνιαύσια κεκληγυίης·
Ἥ τ' ἀροτοῖό τε σῆμα φέρει, καὶ χείματος ὥρην 450

Obserua vero, cum vocem gruis audieris
Alte in nubibus quotannis clangentis;
Quae et arationis signum affert, et hyemis tempus

448. Φράζεσθαι] θέλε σκοπεῖν. εὖτ'] ὁπότε. 449. ὑψόθεν] ἐκ τῦ ὕψους. ἐνιαύσια] κατ' ἔτος. κεκληγυίης] κεκραγυίης (sic). 450. σῆμα] σημεῖον. χείματος] χειμῶνος. ὥρην] καιρὸν.

448. γεράνου φωνὴν B. 699. 731. Coisl. August. Acad. Trinc. 449. Ὑψώθεν Trinc.

αἰνῶν, ὡς δεῖ καὶ τραπέζης ἐπιμελεῖσθαι τὸν ἀγαθὸν, ἐπεὶ τροφῆς γε παντοίας καὶ πολυτελείας οὐκ ἐτύγχανεν ἄπειρος ὤν. ὥσε τὸν περὶ ταῦτα νῦν ἐπτοημένους Πέρσας καὶ Σύρους καὶ τῶν Ἑλλήνων Ἰταλιώτας καὶ Ἴωνας, μηδὲ ἐγγὺς ἐφικνεῖσθαι τῆς παρ' Ὁμήρῳ χορηγίας καὶ ἁβρότητος: *haec autem dicit docens et admonens, bonos oportere et mensae curam gerere, quandoquidem cibi varii et pretiosi non erat inexpertus; ita vt qui nunc hisce valde afficiuntur, Persae et Syri et Graeci, Italique et Iones longe absint a sumtibus et deliciis quae sunt apud Homerum.* Clericus.

Appositum magis exemplum occurrit apud Callimach. h. in Dian. v. 190. Ἧς ποτὲ Μίνως Πτοιηθεὶς ὑπ' ἔρωτι κατέδραμεν ἄρεα Κρήτης. *Cuius quondam Minos Perculsus amore peruagatus est montes Cretae.* Rob.

448. Εὖτ' ἂν γεράνου φωνὴν ἐπακούσῃς] Multa ad huius loci illustrationem congessit *Sam. Bochartus* Hieroz. P. II. Lib. I. C. 11. quae non exscribemus. Obseruandum dumtaxat hic sermonem esse de migrante grue, non de adueniente. *Clericus.*

Similiter Aristophanes Ὄρνιθ. v. 711. a quo confirmatur tum id, quod obseruauit Bochartus, hic loci sermonem esse de migrante grue, non adueniente; tum id, quod notauit Salmasius, tertiam hic arationem intelligi, qua fata inarantur. Σπείρειν μὲν, ὅταν γέρανος Κρώζασ' ἐς τὴν Λιβύην μεταχωρῇ. *Sere quidem, quando grus Clangens ad Libyam discedat* Rob.

450. Ἥ τ' ἀροτοῖό τε σῆμα φέρει] Copiosissime de variis arationibus egit *Claud. Salmasius* ad Solinum Pag. 509. et seqq. Ed. Vltraiect. vbi, inter alia, haec habet: *Tertiam arationem, qua fata inarantur,* Hesiodus ἄροτον *proprie vocat. De prima dixit* ἔαρι πολεῖν; *de secunda,* θέρεος δὲ νεωμέ-

Δεικνύει ὀμβρηρῆ· κραδίην δ' ἔδακε ἀνδρὸς ἀβούτεω.
Δὴ τότε χορτάζειν ἕλικας βόας ἔνδον ἐόντας.
Ῥηΐδιον γὰρ ἔπος εἰπεῖν, βόε δὸς καὶ ἄμαξαν·
Ῥηΐδιον δ' ἀπανήνασθαι, παρά δ' ἔργα βόεσσιν.
Φησὶ δ' ἀνὴρ φρένας ἄφνειὸς πήξασθαι ἄμαξαν, 455
Νήπιος· οὐδὲ τάγ' οἶδ', ἑκατὸν δέ τε δούρατ' ἀμάξης.

Indicat imbriferae: cor autem rodit viri bobus carentis.
Tunc ſane paſce camuros boues, domi manentes.
Facile enim dictu eſt, par boum da et plauſtrum:
Facile autem recuſare, (et dicere) boues occupati ſunt.
Conſtituit autem homo, qui opinione ſua diues eſt, fabricare plauſtrum
Stultus: et hoc neſcit centum eſſe ligna plauſtri.

451. ὀμβρηρῆ] ὑδατώδες. ἀβούτεω] τῶ μὴ βοῦς ἔχοντος. 452. ἕλικας] ἑλικοειδεῖς. 453. ῥηΐδιον] εὔκολον. ἔπος] λόγον. 454. ἀπανήνασθαι] ἀρνήσασθαι. πάρα (ſic)] πάρεισι. βόεσσιν] βουσὶ. 455. ἀνὴρ φρένας ἄφνειὸς] κατ' ἀντίφρασιν. ἄφνειὸς] πλούσιος. 456. νήπιος] ἀνόητος. οἶδ'] γινώσκει. ἑκατὸν] πολλὰ. δούρατ'] ξύλα.

451. ὀμβρήνῃ B. 60. 699. ὀμβρηνῇ Ald. Iunt. 2. Steph. Com. Heinſ. ὀμβρηρῇ Palat. ὕδατος Auguſt. 453. 454. ponunt poſt v. 455. 456. edd. Iunt. 1. et 2. 453. ἄμαξαν Ald. ſic et v. 455. et 456. 454. πάρα Auguſt. Ald. 456. δούρατ' Acad. Ald. Iunt. 1. 2.

νη, *quae eſt* νέασις *vel* iteratio; *de tertia*, ἄροτον, *qua voce* ſationem *vbique intelligit, quia ſumul ſerebant, arabantque tertio. Sic de gruis aduentu* (imo vero abitu) ἡ τ' ἀροτοῖο τε σῆμα etc. *et paullo poſt*: αὖην καὶ διερὴν ἀρόων, ἀροτοῖο καθ' ὥρην, *hoc eſt*, ξηρὰν καὶ ὑγρὰν σπείρων κατὰ τὴν τοῦ σπόρου ὥραν. *Ita alibi, apud eumdem*, ἀρῆν *eſt ſerere*: εἰ δέ κεν ἠελίοιο τροπαῖς ἀρόῃς χθόνα δῖαν. *Vetat terram ſeri circa brumam.* Nimirum, ἀρῆν eſt quidem ſemper *arare*, ſed quia cum vltima *aratione* coniuncta erat *ſatio*, priore et poſterius ſignificatur. Intelligitur autem hic et alibi ſatio tritici, de qua ſola, quaſi potiſſima, agit *Heſiodus*, in hoc Opere. *Clericus.*

452. Ἕλικας] Curuis cornibus, reflexi. *Guietus.*

454. Πάρα δ' ἔργα] Hoc eſt, πάρεσι. μίμησις. *Idem.*

455. Φρένας ἄφνειὸς *Riche par imagination.* Idem.

Πήξασθαι ἄμαξαν] Fabricaturum. τὸ πήξασθαι pro πήξεσθαι poſitum. *Guietus.*

457. Oi-

Τῶν πρόσθεν μελέτην ἐχέμεν οἰκήϊα θέσθαι.
Εὖ τ' ἂν δὴ πρώτιστ' ἀρότοὺς θνητοῖσι φανείη,
Δὴ τότ' ἐφορμηθῆναι, ὁμῶς δμῶές τε καὶ αὐτός,
Αὔην καὶ δισσὴν ἀρόων, ἀρότοιο καθ' ὥρην,
Πρωῒ μάλα σπεύδων, ἵνα τοι πλήθωσιν ἄρουραι.
Εἶαρι πολεῖν· θέρεος δὲ νεωμένη οὔ σ' ἀπατήσει.

Horum ante curam habere oportet vt ſibi acquirat.
Cum primum igitur arationis tempus mortalibus apparuerit,
Tunc aggredere, ſimul et ſerui et tu ipſe,
Siccam et humidam arans, arationis ad tempus,
Summo mane feſtinans, vt impleantur tibi arua.
Vere vertito, aeſtate vero iterata non te fallet.

457. τῶν] ὄντινων. μελέτην] φροντίδα. θέσθαι (ſic)] πρέπει. οἰκήϊα] ἐν τῷ οἴκῳ. 458. ἀρότους] ὁ καιρὸς σπόρου. 459. ἐφορμηθῆναι] παρακινηθῆναι. ὁμῶς] ὁμοίως. δμῶες] δῆλοι. 460. αὔην] ξηρὰν (ſic). δισσὴν] ὑγρὰν. ἀρόων] ἀρῶν. ὥρην] καιρὸν. 461. μάλα] λίαν. σπεύδων] σπευδάζων. τοι] σοὶ. 462. εἶαρι] ἐν τῷ ἔαρι. πολεῖν] σχίζειν. θέρεος] θέρους. νεωμένη] σχισθεῖσα.

457. δεῖ ἔχειν B. 721. Auguſt. 458. ἂν δὴ Auguſt. Trinc. Steph. Com. Heinſ. 459. Δεῖ τότ' B. 731. 460. ἀρότοῖο Auguſt. ὥραν Acad. 462. νεομένη Iunt. I. 2.

457. Οἰκήϊα θέσθαι] Περιποιεῖν, hoc eſt, οἰκεῖα ἑαυτῷ ποιεῖν. τὸ θέσθαι ἀντὶ τοῦ ποιεῖν. *Idem.*

462. Εἶαρι πολεῖν] Ἔαρι ſcribendum videtur, vt ſit συνίζησις. Sic inferius. *Idem.*

Εἶαρι πολεῖν, θέρεος νεωμένη] *Claud. Salmaſius* p. 510. Exercit. Solinianarum, oſtendit Graecos quidem recentiores νεᾶν ac νεάζειν dicere de terra, quae prima aratione novatur, quae primum proſcinditur; ſed veteriſſimos vocaſſe νέασιν ſecundam arationem, non primam, ex hoc *Heſiodi* loco. Prima aratio fit verno tempore, ſecunda aeſtate; quod νεᾶν vocat *Heſiodus*, Latini *iterare*. Νειὸν ſimiliter vocant terram noualem, quae iterata eſt. Et ſane haec etiam ſignificatio eſt verbi νεᾶν, *de nouo* enim *fieri*, et *nouari* dicitur quod ſecundo fit. Graeci Interpretes veteres interpretantur ἐπελαύνειν γῆν καὶ θρύπτειν, καὶ ὁμαλύνειν, ἀναναινιζόντων αὖθις αὐτὴν. καὶ νεὰν ποιούντων. Quae omnia ſecundam arationem Latinorum et iterationem deſignant. Quod *offringere* proprie dicebant; nam proſciſſione, hoc eſt, prima aratione grandes glebae excitantur, quae iteratione offringuntur, et rumpuntur, aequanturque. Haec aliaque ſimilia ſaepius repetit, pro more ſuo, vir. ſummus. *Clericus.*

463. Νειὸν

Νειὸν δὲ σπείρειν ἔτι κυφίζουσαν ἄρουραν.
Νειὸς ἀλεξιάρη, παίδων εὐκηλήτειρα.
Εὔχεσθαι δὲ Διὶ χθονίῳ, Δημήτερί θ' ἁγνῇ. 465

Noualem vero ſerito adhuc leuem terram.
Noualis imprecationum expultrix, liberorum placatrix eſt.
Supplica vero Ioui infero, Cererique caſtae,

463. νειὸν] νεοθειῶσαν (ſic). κυφίζουσαν] κύφην οὖσαν. 464. νειὸς] ἡ ἠρτρισμένη γῆ. ἀλεξιάρη] διώκτρεια τῶν ἀρῶν. εὐκηλήτειρα] κατευνάτρεια. 465. εὔχεσθαι] ſubaud.] θέλε. Δημήτερι] γῇ. ἁγνῇ] καθαρᾷ.

463. Νειὸν δὲ σπείρειν] Idem pag. 514. obſeruauit cum toties nouetur terra, quoties aratur, νειὸν dici non tantum agrum primum proſciſſum, ſed quamuis terram per omne id tempus, quo vertitur et aratur, donec conferatur, quod liquet ex hoc *Heſiodi* loco. Sic et Odyſſ. E. 127. νειῷ ἐνὶ τριπόλῳ, *in nouali ter verſato*, quod tertiatum eſt, ſiue tribus arationibus motum. *Xenophon*: εἰ μέλλει ἀγαθὴ ἡ νεὸς ἔσεσθαι, ὕλης τε δεῖ καθαρὴν αὐτὴν εἶναι, καὶ ὀπτὴν ὅτι μάλιστα πρὸς τὸν ἥλιον: *ſi bona futura eſt nouallis, debet eſſe pura ab omni ſylua, et quam maxime torreri a ſole.* Sed nec, quod *Heſiodus* νεωμένην vocat terram, quae aeſtate iteratur ſecunda nouatione, inde ſequitur νεᾶν proprie dici de iteratione. Nam et πολῆσαι γῆν non de prima tantum, ſed etiam de ſecunda ac tertia dicitur. Vnde δίπολος et τρίπολος γῆ. Alia hanc in rem, apud ipſum *Salmaſium*, lege. *Clericus.*

Κυφίζουσαν ἄρουραν] Adhuc ſuſpenſam, eleuatam. *Guietus.*

464. Εὐκηλήτειρα] In copia imprecationes non fiunt, ſed in inopia, vide Proclum *Idem.* Vult *Heſiodus* agrum probe cultum ſuppeditare victum familiae, quae alioqui infenſa ſit patrifamilias, diris eum deuouet, nec niſi cibo poteſt placari. *Clericus.*

465. Διὶ χθονίῳ] Cereris, aut Proſerpinae coniugi. Numina connexa. *Guietus.*

Ζεὺς χθόνιος eſt Pluto, cuius ſedes ſub terra ſunt. χθόνιος enim dici de eo, quod ſub terra eſt, diu docuit maximus Salmaſius ad Conſecrat. Templ. in. Agr. Herod. p. 116. in Crenii Muſeo Philol. T. II. Apud Sophoclem in Aiac. 847. occurrit Ἑρμῆς χθόνιος, quia Mercurius ſaepe apud inferos commoratur. — *Krebſius.*

466. Ἱερὸν

Ἐκτελέα βρίθειν Δημήτερος ἱερὸν ἀκτήν.
Ἀρχόμενος τὰ πρῶτ' ἀρότοιο. ὅταν ἄκρον ἐχέτλης
Χειρὶ λαβὼν ὄρπηκα βοῶν ἐπὶ νῶτον ἵκηαι
Ἔνδρυον ἑλκόντων μεσάβων. ὁ δὲ τυτθὸς ὄπισθεν
Δμωὸς ἔχων μακέλην πόνον ὀρνίθεσσι τιθείη,
Σπέρματα κακκεύοντων. εὐθημοσύνη γὰρ ἀρίστη
Θνητοῖς ἀνθρώποις· κακοθημοσύνη δὲ κακίστη.

Vt matura grandeſcant ſacra Cereris dona.
Incipiens arare, cum extremum ſtiuae
Manu capiens ſtimulum boum terga attigeris
Temonem trahentibus loris. iuuenis autem pone
Seruus ligonem tenens negotium auibus faceſſat,
Semina abſcondens. Rectus enim ordo optimus
Mortalibus hominibus eſt; confuſio vero peſſima.

466. ἀκτὴν] δώρημα. 467. ἀροτοῦ (ſic)] τοῦ ἀροτριᾶν. 468. ὄρπηκα (ſic)] βάκτρον. 469. ἔνδρυον] ἰσοβοέα. ἑλκόντων] συρόντων. μεσάβῳ (ſic)] τῷ ἐν τῷ ζυγῷ λώρῳ. τυτθὸς] μικρὸς. 470. δμῶος (ſic)] δοῦλος. μακέλην] δίκελλαν. ὀρνίθεσσι] ὄρνισι. τιθείη] τιθήτω. 471. εὐθημοσύνη] τὸ καλῶς διατίθεσθαι τὰ ἔργα. 472. κακοθημοσύνη] τὸ κακῶς διοικεῖν.

466. ἱερὸν Moſchop. 467. τεπρῶτ' Auguſt. Ald. ἀροτοῦ Auguſt. ἀρότῳ Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. 468. ὄρπηκα Auguſt. ἵκησιν Senat. 469. μεσάβῳ codd. Robinſ. omnes, Auguſt. μεσάβου Acad. Ald. Trinc. Steph. Com. Heinſ. 470. ὀρνίθεσσι Acad. Δμῶος Auguſt. 471. Σπέρμα κατακρύπτων Coiſl. B. 699. 731. Acad. Trinc. Iunt. 2. κατακρύπτων habet etiam cod. Auguſt. εὐθυμοσύνη B. 60. R. S. Ald. Trinc. Iunt. 2. 472. κακοθυμοσύνη B. 60. Ald. Trinc.

466. Ἱερὸν ἀκτήν] Ἀττικῶς ἱερὰν. verſ. ſeq. leg. ἀρότε pro ἀρότοιο. *Guietus.*

468. Ἐπὶ νῶτον ἵκηαι] Νῶτον ἐφίκηαι. τμῆσις. *Idem.*

469. Ἔνδρυον] Τὸν ἰσοβοέα. a parte totum aratrum. τὸ ἔνδρυον hic tropice medium arboris, matrix, *le coeur.* vide Heſych. in ἔνδρυον. verſ. ſequ. πόνον] dolorem. *Idem.*

470. Ἔχων μακέλην] Non proprie intelligitur ligo, ſed malleus ad occas frangendas. *Scaliger.* Imo vero ad inuertendam in ſementem terram; nam haec eſt tertia aratio, non occatio, quae ſecunda eſt. Vide ex *Salmaſio* notata ad v. 462. *Clericus.*

471. Εὐθημοσύνη] Τὸ καλῶς διατίθεσθαι καὶ οἰκονομεῖν τὰ ἑαυτοῦ. *Guietus.*

465. Ἀρ' ἀχ-

Ὣ δέ κεν ἀδροσύνῃ σάχυες νεύοισιν ἔραζε,
Εἰ τέλος αὐτὸς ὄπισθεν Ὀλύμπιος ἐσθλὸν ὀπάζοι.
Ἐκ δ' ἀγγέων ἐλάσειας ἀράχνια· καί σε ἔολπα 475
Γηθήσειν, βιότοιο ἐρεύμενον ἔνδον ἐόντος.
Εὐόχθεων δ' ἴξεαι πολιὸν ἔαρ, οὐδὲ πρὸς ἄλλους

Sic quidem vbertate ſpicae nutabunt ad terram,
Si finem ipſe poſtea Iupiter bonum praebuerit.
E vaſis autem eiicies araneas: teque arbitror
Gauiſurum, victu potitum intus repoſito.
Bene inſtructus cibis autem peruenies ad canum ver, neque ad alios

473. ὣδέ κεν] ἕτως σὺν ποιοῦντος. ἀδροσύνῃ] τῇ μεσότητι. σάχυες] οἱ. ἔραζε] εἰς τὴν γῆν. 474. Ὀλύμπιος] ἀράνιος ὁ Ζεύς. ὀπάζοι] διδοίη. 475. ἀγγέων] ἀγγείων. ἐλάσειας] ἐκβάλλειας (sic). ἀράχνια] τὰ ὑφάσματα τῶν ἀραχνίων. ἔολπα] ἐλπίζω. 476. γηθήσειν] χαρήσειν. ἐρεύμενον] ἐρευγόμενον. 477. εὐόχθεων] εὖ ἔχων. ἴξεαι] ἥξεις. πολιὸν] εἰς λευκὸν.

475. καί σ' Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 477. Εὐοχέων B. 699. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. ἵξεαι Iunt. 1. 2.

475. Ἀράχνια] Telas aranearum. (Quae non amouentur ſterili anno, quia non opus eſt omnibus vaſibus ad recondendum triticum paratis, propter meſſis tenuitatem. Sic *Catullus*, vt vacuam crumenam deſcribat, ait *ſacculum plenum eſſe aranearum*. Clericus.) Verſ. ſequ. ἐρεύμενον] an ἐρεμμένον, vel ἐρέμμενον, vt ἄλμενον. hoc eſt, veſcentem. ab ἐρέω, veſcor, vnde ἐρέπτω. ἄρνα ἐρέπτων. Nonn. Heſych. ἐρεπτόμενοι ἐσθίοντες. Homer. λωτὸν ἐρεπτόμενοι. *Idem.*

476. Ἐρεύμενον] Malim legi ἐρεύγμενον, quam elidi γ, quod durum eſt. Hoc eſt, redvndantem intus poſitis; ab ἐρεύγομαι, *eructo*, et metaphorice *redundo*. Clericus.

477. Εὐοχέων] Εὐοχθέων hic legunt Moſchopulus, Proclus, Tzetzes Interpp. Heſych. εὐοχθεῖν εὖ ἔχειν, εὐθυμεῖν, πλήρη εἶναι, εὐτροφεῖν. ὀχὴ γὰρ ἡ τροφή. δαῖτες εὔοχθοι opipara, laeta conuiuia, παρὰ τὸ εὖ ἔχειν. Athen. εὐοχθῶν quaſi εὐεκτῶν. Sed εὐεκτεῖν magis placet. *Guietus.*

Πολιὸν] Floridum. διὰ τὸ λευκὸν τῶν ἐν αὐτῷ ἀνθέων. Moſchop. Heinſius προβεβηκὸς exactum. *Idem.*

Εὐοχθέων δ' ἴξεαι] Male εὐοχέων ſubſtituitur ab aliis. Euſtathius: ὅθεν καὶ Ἡσίοδος εὐοχθεῖν λέγει, τὸ ἐπὶ καλλοῖς κοπιᾶν. ἢ καὶ ἄλλως ὀχθῆσαι, τὸ εἰς ὕψος ἐπᾶραι τὸν θυμόν. Item, ὁποῖόν τι καὶ τὸ ὀχὴ μὲν ὀξυτόνως ἡ τροφή.

Αὐγάσεαι· σέο δ' ἄλλος ἀνὴρ κεχρημένος ἔσται.
Εἰ δέ κεν ἠελίοιο τροπαῖς ἀρόῃς χθόνα δῖαν,
Ἥμενος ἀμήσεις, ὀλίγον περὶ χειρὸς ἐέργων, 480

Respicies: tui vero alius vir indigus erit.
Si vero bruma araueris terram almam,
Sedens metes, pauxillum manu comprehendens,

478. ἀγάσεαι] ἀγάσῃ· θαυμάσεις. σέο] σε. κεχρημένος] ἐνδεὴς· χρῄζων
479. ἀρόῃς] ἀρᾷς. 480. ἥμενος] καθήμενος. ἀμήσεις] καθήσεις (sic).
ἐέργων] εἴργων· περιλαμβάνων.

478. Ἀγάσεαι Augusst. 479. τροπῇς B. 60. 699. 731. R. S. τροπῆς Augusst. Acad. Senat. Ald. Iunt. 1. 2. δῖον Iunt. 1. 2. 480. Ἥμενος Trinc.

τροφή· ἀφ' ἧς καὶ τὸ εὐοχθεῖν κατά τινας παρ' Ἡσιόδῳ. *Heinsius.*

479. Εἰ δέ κεν ἠελίοιο τροπαῖς] An scribendum: εἰ δέ κ' ἐν ἡλ. τροπαῖς pro καὶ ἐν ἡλ. τροπαῖς, h. e. bruma. Interpp. κατὰ τὰς τροπὰς exponunt. *Guietus.*

Εἰ δέ κεν ἠελίοιο τροπαῖς] Hoc est, circa solstitium hibernum. Ex his constat, verba sunt *Cl. Salmasii* p. 517. Exercit. Plinianarum, legitimum sementis tempus, praecipue triticeae, in Africa et Graecia omni, fuisse ab occasu Vergiliarum. Hoc *Hesiodus*, *Theophrastus*, *Xenophon*, et *Plinius* testantur. Et *Xenophon* quidem totum illud tempus serendi εἰς πρωΐμον, καὶ μέσον καὶ ὄψιμον distinguit. Festinata satio a Vergiliarum occasu incipiebat, serotina circa brumam. *Hesiodus* ὀψαρότην vocat, qui eo tempore serit, vt contra προτηρότην qui circa Vergiliarum occasum, v. 490. *Columella* Lib. II. c. 8. *Intelligi debet tritici satio dierum sex et quadraginta ab occasu Vergiliarum, qui sit ante diem IX. Calend. Nouembris ad Brumae tempora. Sic enim seruant prudentes agricolae, vt quindecim diebus priusquam conficiatur Bruma, totidemque post eam confectam, neque arent, neque vitem aut arborem putent.* Fallitur tamen vir summus in eo quod hic habet περὶ τὴν ὀψαρότην, de quo vide ad v. 486. *Clericus.*

480. Ἥμενος ἀμήσεις] Hoc est, otiose, nam non erit cur festines. Alioqui segetem copiosam metentes satis temporis non habent, vt inter metendum sedeant. Festinandum enim periti Rei Rusticae suadent. *Columella* Lib. II. c. 21. *Sed cum matura fuerit seges, antequam torreatur vaporibus aestiui sideris, qui sunt vastissimi per ortum Caniculae, CELERITER demetatur; nam dispendiosa est cunctatio.* Cuius

rei

Ἀντία δεσμεύων κεκονιμένος, ἀ μάλα χαίρων.
Οἴσεις δ' ἐν Φορμῷ· παῦροι δέ σε θηήσονται.
Ἄλλοτε δ' ἀλλοῖος Ζηνὸς νόος Αἰγιόχοιο·
Ἀργαλέος δ' ἄνδρεσσι κατὰ θνητοῖσι νοῆσαι.
Εἰ δέ κεν ὄψ' ἀρόσεις, τόδε κέν τοι φάρμακον εἴη. 485
Ἦμος κόκκυξ κοκκύζει δρυὸς ἐν πετάλοισι,

Ex aduerſa parte manipulos ligans puluerulentus, nec valde gaudens.
Feres autem in ſporta: pauci vero te ſuſpicient.
Alias autem alia Iouis mens Aegiochi;
Sed mortalibus hominibus eam deprehendere difficile.
Sin autem ſero araueris, hoc quidem tibi remedium fuerit.
Quando cuculus canit quercus in frondibus,

481. δεσμεύων] ſubaud.] τὰς σάχυας. κεκονιμένος] κονιορτῷ πλήρης. μάλα] λίαν. 482. οἴσεις] κομίσεις. ἐν Φορμῷ] ἐν καλαθίσκῳ. παῦροι] ὀλίγοι. θηήσονται] θαυμάσεσι. 483. ἀλλοῖος] [ſubaud.] ἐστὶ. νόος] νοῦς. Αἰγιόχοιο] τοῦ τὴν αἰγίδα φορέντος. 484. ἀργαλέος] λυπηρὸς· δύσκολος. 485. ὄψ'] βραδέως. φάρμακον] βοήθειμ. 486. πετάλοισι] φύλλοις.

484. ἄνδρεσι — θνητοῖς Auguſt. 485. ἀρόσης B. 60. 699. 731. R.' S. Auguſt. Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Heinſ. Moſchop. 486. κόκυνξ Coiſl. πετάλοισιν Acad.

rei rationes poſtea tradit. At in raris ſegetibus, meſſis breui abſoluitur, etiam non feſtinantibus. *Clericus.*

Περὶ χειρὸς] Scribe περὶ χεῖρας, *les mettant bechevet*, ob paucitatem. *Guietus.*

Περὶ χειρὸς ἐέργων] Pſaltes Pſalm. CXXIX, 7. *non impleuit manum ſuam meſſor, neque ſinum ſuum colligator.* Clericus.

481. Ἀντία δεσμεύων] Adverb. hoc eſt, ἀντίας τὰς σάχυας δεσμεύων, *les vns en haut, les autres en bas*, idque propter ſpicarum inaequalitatem. *Guietus.*

482. Παῦροι δέ σε θηήσονται] Pſaltes de tenui meſſe Pſ. CXXIX, 7. *non dicent tranſeuntes, benedictio Iehouae vobis.* Clericus.

Θηήσονται] Θαυμάσεσι. *Guietus.*

483. Ἄλλοτε δ' ἀλλοῖος Ζηνὸς] Alias aliter accidere ſolet rite et ſecus arantibus. *Idem.*

484. Κατὰ θνητοῖσι νοῆσαι] Difficilis comprehenſu. τιμῆσις. *Idem.*

486. Ἦμος Κόκκυξ κοκκύζει] Initio veris. *Plinius* Lib. XVIII. c. 26. de ſpatio quod eſt inter aequinoctium vernum et exortum Vergiliarum: *In hoc temporis interuallo, quindecim*

Τὸ πρῶτον, τέρπει τε βροτοὺς ἐπ' ἀπείρονα γαῖαν,
Τῆμος Ζεὺς ὗοι τρίτῳ ἤματι, μήδ' ἀπολήγοι,
Μήτ' ἄρ' ὑπερβάλλων βοὸς ὁπλὴν, μήτ' ἀπολείπων.
Οὕτω κ' ὀψαρότης πρωτηρότῃ ἰσοφαρίζοι.
Ἐν θυμῷ δ' εὖ πάντα φυλάσσεο· μηδέ σε λήθοι
Μήτ' ἔαρ γινόμενον πολιὸν, μήθ' ὥριος ὄμβρος.

Primum, delectatque mortales in immensa terra,
Tunc Iupiter pluat triduo, neque desinat,
Non vtique supra bouis vngulam, neque infra:
Ita et serus arator primo aratori aequalis fuerit.
Animo autem bene omnia serua: neque tibi lateat
Ver exoriens canum, neque tempestiua pluuia.

487. τέρπει] εὐφραίνει. ἀπείρονα] κυκλοτερῆ. γαῖαν] γῆν. 488. τῆμος] τότε. ὗοι (sic)] βρέχοι. ἤματι] ἡμέρᾳ. ἀπολήγοι] παύοι. 489. ὑπερβάλλων] καλύπτων· νικῶν. ὁπλὴν] χηλὴν. 490. ὀψαρότης] ὁ βραδέως ἀρόσας. πρωτηρότῃ] τῷ καταρχὰς ἀρόσαντι. ἰσοφαρίζοι] ἐξισοῖ. 491. θυμῷ] ψυχῇ. φυλάσσεο] φυλάσσου. 492. πολιὸν] λευκὸν. ὥριος] ἔγκαιρος. ὄμβρος] ὑετὸς.

487. τοπρῶτον August. Ald. τέρπει δὲ Acad. 488. ὗοι August. Ald. μὴ δ' August. 489. μήτε ἀπολείπων August. 490. προαρηρότῃ B. 60. ἰσοφαρίζῃ Acad. ἰσοφαρίζοι Heinf. 491. μὴ δὲ August. Ald. λίθοι Trinc.

decim diebus primis Agricolae rapienda sunt ea, quibus peragendis ante aequinoctium non sufficerit; dum sciat inde nazam exprobrationem foedam, putantium vites per imitationem cantus alitis temporarii, quem cuculum vocant. Dedecus enim habetur, opprobriumque merizum, falcem ab illa volucre in vite deprehendi. Clericus.

Ἦμος κόκκυξ] Sic Aristoph. in Ὄρνιθ. Χ' ὥπόθ' ὁ κόκκυξ εἴποι κόκκυ, τόθ' οἱ Φοίνικες ἅπαντες τὰς πυρὰς ἂν καὶ τὰς κριθὰς ἐν τοῖς πεδίοις ἐθέριζον. *Robinf.*

487. Τέρπει τε βροτοὺς] Verni temporis amoenitate, quam denunciat. *Guietus.*

488. Τρίτῳ ἤματι.] Toto tertio die, praeter duos priores. v. sequ. ὁπλὴν] vestigium *Idem.*

490. Ἰσοφαρίζει] An scrib. ἰσοφαρίζοι. hoc est, ἴσην φέροι ψῆφον. huius pluuiae triduanae beneficio, sera aratio tempestiuae aequalis fuerit. *Idem. Vbi venit imber multorum dierum sementis vno die surgit.* Columella Lib. II. c. 8. *Clericus.*

491. Ἐν θυμῷ δ' εὖ πάντα φυλάσσεο] Hoc est, recordare. Est loquutio Phoenicia, de qua diximus ad Gen. XXXVII, 11. *Clericus.*

Παρ δ' ἴθι χάλκειον θῶκον, καὶ ἐπαλέα λέσχην,
Ὥρῃ χειμερίῃ, ὁπότε κρύος ἀνέρας ἴσχει.
Ἰσχάνει· ἔνθα κ' ἄοκνος ἀνὴρ μέγα οἶκον ὀφέλλει. 495
Μή σε κακὴ χειμῶνος ἀμηχανίη καταμάρψῃ

Praeteri autem officinam aerariam, et calidam tabernam,
Tempore hyberno, cum frigus homines vehemens
Detinet: tunc sane impiger vir valde domum auget.
Ne te malae hyemis difficultas opprimat

493. παρ-ἴθι] παρέρχε. θῶκον] καθέδραν. ἐπ' ἀλέα] τὴν ὑπ' αἰθρίαν ἔσαν, ἢ ὑπὸ θέρμην. λέσχην] φλυαρίαν. 494. Ὥρῃ χειμερίῃ] τῷ καιρῷ τῷ χειμερίῳ. κρύος] ψύχος (sic). εἴργον] κωλύον. 495. ἰσχάνῃ (sic)] ἴσχῃ· καταλαμβάνει (sic). ἄοκνος] πρόθυμος. ὀφέλλει] αὐξάνει. 496. ἀμηχανίη] ἀπορία. καταμάρψῃ] καταλάβῃ· προφθάσῃ.

493. ἐπ' ἀλέα Auguſt. Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Steph. Com. Heinſ. 494. ἀνέρας Coiſl. 495. ἰσχάνῃ B. 60. 699. 731. R. S. Auguſt. ἰσχάνει Acad. Senat. ἂν δ' ἄοκνος Auguſt. μέγαν Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. marg. ὀφέλλῃ Coiſl. 496. δὲ Iunt. 1. 2.

493. Λέσχην] Adde iis, quae de hac voce notata ſunt, locum *Harpocrationis*: Λέσχαι, Ἀντιφῶν ἐν τῷ πρὸς Νικοκλέα. Λέσχας ἔλεγον δημοσίας τινὰς τόπους, ἐν οἷς σχολὴν ἄγοντες ἐκαθέζοντο πολλοί. Ὅμηρος,

Οὐ δ' ἐθέλεις εὐδειν καλχήϊον εἰς δόμα ἐλθών,
Ἠέ που ἐς λέσχην.

Κλεάνθης, ἐν τῷ περὶ Θεῶν, ἀπυνενεμῆσθαι τῷ Ἀπόλλωνι τὰς λέσχας φησίν. ἐξέδρας δὲ ὁμοίας γίνεσθαι αὐτὰς, καὶ παρ' ἐνίοις τὸν Θεὸν Λεσχινόριον ἐπικαλεῖσθαι: *Antiphon in Oratione contra Nicoclem. Leſchas publica vocabant loca, in quibus otioſum vulgus deſidebat. Homerus:* non vis cubitum ire in fabri ferrarii officinam, aut aliquam Leſcham, *Cleanthes, libro de Diis, ait Leſchas Apollini conſecratas; eſſe autem exedris ſimiles, Deumque cognomine Leſchenorium a quibuſdam vocari.* Adi et *Iſ. Caſaubonum* in Characterem ἀδολεσχίας, apud *Theophraſtum.* Clericus.

Λέσχην] a λέσχη deriuatur ἔλλεσχος, *vulgaeus, de quo ſermo eſt publicus.* Herod. Lib. 1. Τοῖσι, ἢν ἐγὼ ὑγιαίνω, ἐς τὰ Ἰώνων πάθεα ἔσαι ἔλλεσχα, ἀλλὰ τὰ οἰκήια. *His, ſi modo ſim incolumis, non Ionum, ſed propria ſua incommoda erunt in circulis deploranda.* Et in Lib. 2. περιλεσχήνευτος, eiuſdem vox ſignificationis. *Rob.*

Ἐπ' ἀλέα λέσχην] Ἐπαλέα ab ἐπαλής. ἐπαλὴς ab ἀλὸς, pro quo ἀλσὸς calidus. *Guietus.*

494. Εἴργον-ἰσχάνει] Scribendum videtur ἔργων ἰσχάνει, abſtinet, abſtinere facit. *Idem.*

497. Πα-

Σὺν πενίῃ, λεπτῇ δὲ παχὺν πόδα χειρὶ πιέζοις.
Πολλὰ δ' ἀεργὸς ἀνὴρ κενεὴν ἐπὶ ἐλπίδα μίμνων,
Χρηΐζων βιότοιο, κακὰ προσελέξατο θυμῷ.
Ἐλπὶς δ' οὐκ ἀγαθὴ κεχρημένον ἄνδρα κομίζει,
Ἥμενον ἐν λέσχῃ, τῷ μὴ βίος ἄρκιος εἴη.
Δείκνυε δὲ δμῶσσι, θέρευς ἔτι μέσσος ἐόντος
Οὐκ αἰεὶ θέρος ἐσσεῖται, ποιεῖσθε καλιάς.
Μῆνα δὲ Ληναιῶνα, κακ' ἤματα, βώδεα πάντα,

Cum paupertate, macilenta vero craſſum pedem manu premas,
Multa autem ignauus vir vanam ob ſpem exſpectans,
Egens victus, mala verſat in animo.
Speſque non bona indigentem virum fouet,
Sedentem in taberna, cui victus non ſufficiens ſit.
Dic autem ſeruis, aeſtate adhuc media,
Non ſemper aeſtas erit, exſtruite caſas,
Menſem vero Lenaeonem, malos dies, bobus nocentes omnes,

497. πιέζῃς (ſic)] συνθλίβῃς· καταψῇς. 498. ἀεργὸς] ἀργὸς. κενεὴν] ματαίαν. 499. προσελέξατο] ἐνόησε· συνήγαγε. 500. κεχρημένον] ἐνδεᾶ. κομίζει] ἄγει· φέρει. 501. ἥμενον] καθήμενον. λέσχῃ] φλυαρίᾳ. ἄρκιος] ἱκανὸς. 502. δμῶσσι (ſic)] δούλοις. θέρευς] θέρος. 503. ἐσσεῖται] ἔσται. καλιὰς] οἰκήματα. 504. Ληναιῶνα] Ἰανουάριον. βώδεα] φθαρτικὰ τῶν βοῶν.

497. πιέζῃς Coiſl. Auguſt. πιέζοις Senat. Acad. πιέζοις Com. 500. κομίζει Ald. Trinc. 502. Δείκνυε lunt. 2. δμῶσσι Auguſt. μέσσ Auguſt. 503. οὐκ αἰὲ Acad. ἀεὶ Heinſ. ἐσσεῖται Trinc. ποιεῖσθαι Auguſt. 504. βώδωρα Trinc.

497. Παχὺν πόδα] Ariſtoteles in problematis· *famelicis ſuperiora areſcunt, inferiora pument.* Scaliger.

Λεπτῇ δὲ παχὴν πόδα] Famelici indicium. *Guietus.*

498. Ἐπὶ ἐλπίδα μίμνων] Τμῆσις. *Idem.*

499. Προσελέξατο θυμῷ] Hoc eſt, πρὸς θυμῷ ἐλέξατο, hoc eſt, ἐνενόησεν. ἐνδιάθετος λόγος. in corde ſuo dixit, cogitauit, in animo ſuo verſat. Huc facit Dauidis verſiculus: *Dixit inſipiens in corde ſuo non eſt Deus.* Idem.

500. Ἐλπὶς δ' οὐκ ἀγαθὴ] Ἐλπὶς οὐκ ἀγαθὴ Heſiodo eſt νόημα κακόν. Pindarus eam partem in homine ἐλπίδα vocat, quae cogitationibus vacat. *Heinſius.*

Κομίζει] Hoc eſt, alit, fouet. v. 502. Δείκνυε] doce. *Guietus.*

504. Μῆνα Ληναιῶνα] Plutarchus neſcit quis ſit ille menſis. certum eſt eſſe brumalem,

Τῦτον ἀλεύασθαι· καὶ πηγάδας, αἴτ' ἐπὶ γαῖαν
Πνεύσαντος βορέαο, δυσηλεγέες τελέθουσιν,
Ὅς τε διὰ Θρῄκης ἱπποτρόφου εὐρέϊ πόντῳ

Hunc vitate: et glacies, quae quidem ſuper terram,
Flante Borea, moleſtae ſunt,
Qui per Thraciam equorum altricem late mari

505. ἀλεύασθαι] θέλε ἐκφεύγειν. πηγάδας] παγετὰς. 506. βορέαο] βορέα. δυσηλεγέες] κακῶν φροντίδων πάροχοι. τελέθουσιν] ὑπάρχουσι. 507. ἱπποτρόφου] τὴς ἵππους τρεφούσης.

505. αἴτ' Acad. & Senat. 506. βορέαο δυσηλέγεες R. S. λυσηλέγεες Iunt. 1. τελέθωσι Ald. Iunt. 1. 2.

reſpondebat Attico Ποσιδεῶνι, aut Γαμελιῶνι. *Scaliger.*

Μῆνα δὲ Ληναιῶνα] Κατὰ τὸν μῆνα, ſubintellige, ſunt. Menſem in quo ſunt mali dies. Vel ſic diſtinguendum: Μῆνα δὲ Ληναιῶνα· (κακὰ ἤματα, βόδορα πάντα) τῦτον ἀλεύασθαι. et placet. hoc eſt, menſem vero Ianuarium, (mali ſunt dies, bobus nocentes omnes) hunc vita; pro, hunc, inquam, vita. Vel appoſitiue μῆνα δὲ Ληναιῶνα κακὰ ἤματα, βόδ. π. hoc eſt, Menſem Ianuarium, malos dies, hoc eſt, qui mali ſunt dies, hunc, inquam, vita. *Guierus.*

Ληναιῶνα] Apud Thebanos primus menſis dicebatur Βουκάτιος, reſpondens Gamelioni Attico. Plutarchus in Pelopida: τὸ νόμιμον κελεύοντος ἐν τῷ πρώτῳ μηνὶ παραδοῦναι τὴν Βοιωταρχίαν ἑτέροις, ὃν Βουκάτιον ὀνομάζουσι: *cum lege ſanctum eſſet ab iis dari Boeotarchiam primo menſe, quem vocant Bucatium.* Hunc autem eumdem, quem Heſiodus Ληναιῶνα vocat, eſſe putat *Plutarchus. Heſychius:* Ληναιών· Οὐδένα μὲν τῶν μηνῶν Βοιωτοὶ ἄτω καλοῦσι, εἰκάζει δὲ Πλούταρχος Βουκάτιον, ἢ γὰρ ψυχρός ἐστιν. Secundus menſis erat Ἑρμαῖος. Sequitur apud *Heſychium*: ἔνιοι δὲ τὸν Ἑρμαῖον, ὃς μετὰ τὸν Βουκάτιόν ἐστι· καὶ γὰρ Ἀθηναῖοι τὴν τῶν ληναίων ἑορτὴν ἐν αὐτῷ ἄγουσι. Haec ex *Ioſ. Scaligeri* Lib. I. de Emend. Temporum. Poſteriori rationi *Heſychii* repugnat quod alii docent de tempore celebrationis *Lenaeorum*, quam referunt ad finem autumni. Vide *I. Meurſium* in Graecia feriata, ad vocem Ληναΐα. Itaque in priore acquieuerim. *Clericus.*

506. Δυσηλεγέες] Cruciatu difficiles, moleſtos. *Guierus.*

507. Ὅς τε διὰ Θρῄκης] Operae pretium eſt notare inter duos poëtas antiquiſſimos in eiuſdem rei deſcriptione ſimilitudinem. Homer. Il. ι, 5.

Ὡς

Ὡς δ' ἄνεμοι δύο Πόντον ὀρίνετον ἰχθυόεντα,
Βορέης καὶ Ζέφυρος, τώ τε Θρήκηθεν ἄητον,
Ἐλθόντ' ἐξαπίνης· ἄμυδις δέ τε κῦμα κελαινὸν
Κορθύεται, πολλὸν δὲ παρὲξ ἄλα φῦκος ἔχευαν.
Sicut autem venti duo pontum commouent piſcoſum,
Boreas et Zephyrus, qui e Thracia ſpirant
Aduentu repentino, ſimul autem et vnda nigra
In aceruum attollitur, multamque extra mare algam fundunt.

In Thracia autem Boreae ſpeluncam collocat Callimachus in hymno in Del. v. 62.

ὁ μὲν πέδον ἠπείροιο
Ἥμενος ὑψηλῆς κορυφῆς ἐπὶ Θρῄκιος Αἵμῳ,
Θῆρος Ἄρης ἐφύλασσε σὺν ἔντεσι· τῷ δὲ οἱ ἵππω
Ἑπτάμυχον Βορέαο παρὰ σπέος ἡλίζοντο.
Ille quidem ſolum terrae continentis,
Stans in excelſo vertice Thracii Aemi,
Crudelis Mars obſeruauit cum armis: eius autem equi
Septemplicem Boreae iuxta ſpecum ſtabulabantur.

Quem locum egregie exponit, vt ſolet omnia, Ill. Spanhemius. „Thracii nempe dicti „huius venti ſpecum, ſeu antrum, non iam in Aeoliis inſulis cum Homero aut Marone, ſed in Thracia credita ſcil. „Aquilonis, de quo ante ad „v. 26, patria, et quidem circa „montem Aemum collocat hic „Callimachus, e quo eundem „Boream oriri dixit etiam ſuperiori hymno in Dian. v. „114. Αἵμῳ ἐπὶ Θρῄκι, τόθεν Βορέαο καταΐξ Ἔρχεται. „*Aemum ad Threicium, vnde „Boreae procella oritur.* Hinc „a Dionyſophane iuxta erudi„tos Apollonii enarratores l. „1. v. 826. traditum, foueam „extitiſſe in Thracia, e qua fie„rent flatus ventorum, atque „ita inde habitam, et qua de „re iam ſupra ad v. 26, Thra„ciam ventorum domicilium, „Θράκην ἀνέμων οἰκητήριον. „Imo ſicuti Martis, Thracum „nempe dei, equi iuxta illud „Boreae antrum ſtabulari di„cuntur hoc loco; ita ipſe Bo„reas, et ſocii venti Thraces „equi indigitantur a Valer. „Flacco l. 1. v. 611. Et ſimi„liter quidem Boreae procella „ἄμιπποι *equis ſimiles* ſeu *eque„ſtri celeritate* a Sophocle vo„cantur iuxta priſcos eius in„terpretes, Antig. v. 996. vbi „praeterea eiuſdem Boreae an„tra prope Thracium ſinum „Salmydeſſum collocantur, qui „ſinus monti Aemo, ſeu Hae„mimonto, Thraciae regioni, „ab eo denominatae, erat vi„cinus.“ Hactenus Spanhemius; quem tamen non ſolito acumine notare credo, Boreae ſpecum ab Homero et Virgilio in Aeoliis inſulis collocari. Hi quidem Poëtae has inſulas commune omnibus ventis receptaculum aſſignant, vterque tamen Boream in Thracia qua-

Ἐμπνεύσας ὄρινε· μέμυκε δὲ γαῖα καὶ ὕλη·
Πολλὰς δὲ δρῦς ὑψικόμους, ἐλάτας τε παχείας,
Οὔρεος ἐν βήσσῃς πιλνᾷ, χθονὶ πυλυβοτείρῃ
Ἐμπίπτων, καὶ πᾶσα βοᾷ τότε νήριτος ὕλη.
Θῆρες δὲ φρίσσυσ', ὐρὰς δ' ὑπὸ μέζεα ἔθεντο,
Τῶν καὶ λάχνη δέρμα κατάσκιον· ἀλλά νυ καὶ τῶν
Ψυχρὸς ἐὼν διάησι, δασυστέρνων περ ἐόντων.
Καί τε διὰ ῥινοῦ βοὸς ἔρχεται, οὐδέ μιν ἴσχει.

Inſpirans illud mouet: conſtringitur autem terra et ſylua:
Multas vero quercus alticomas, abieteſque denſas,
Montis in vallibus deiicit, terrae multos paſcenti
Incumbens, et omnis reboat tunc ingens ſylua.
Ferae autem horrent, caudaſque ſub pudenda ponunt,
Eae etiam quarum villis cutis denſa eſt: ſed et has
Frigidus cum ſit perflat, villoſas licet pelles habentes.
Quinetiam per bouis pellem penetrat, neque illum arcet.

508. ὄρινε (ſic)] διήγιειρε. μέμυκε] βοᾷ (ſic). γαῖα] γῆ. 509. ὑψικόμους] ὑψηλὰς. 510. ἐν βήσσῃς] ἐν τοῖς (ſic) κοιλάσι. πιλνᾷ] πελάζει. πυλυβοτείρῃ] τῇ πολυεδείῃ τροφὰς φερούσῃ. 511. νήριτος] ἄπειρος. 512. φρίσσυσ'] τρέμουσι. μέζε'] αἰδοῖα. 513. λάχνη] τριχώσει. κατάσκιον] περικεκαλυμμένον. τῶν] τούτων. 514. διάησι] διέρχεται. δασυστέρνων] συνεχῶν. 515. ῥινοῦ] δέρματος. μιν] αὐτὸν. ἴσχει] ἀντέχει.

508. ὄρινε Auguſt. 513. ante 512. ponunt Ald. Iunt. 1. 2.

ſi in proprio ſuo domicilio collocat; quod de Homero patet ex ſupra citatis, et de Virgilio ex Aen. 12, 365. *Ac velut Edoni Boreae cum ſpiritus alto Inſonat Aegaeo.* Edoni, Thracii, quoniam in Thracia habitare fingitur. *Robinſ.*

508. Ὄρινε] Subintellige τὸν πόντον. *Idem.*

Μέμυκε δὲ γαῖα καὶ τὰ ἑξῆς] Frigidam hanc eſſe deſcriptionem hyemis, adeoque rei deſcriptae conuenire nemo negabit. *Clericus.*

509. Παχείας] Craſſas. *Guietus.*

511. Νήριτος] Ab ἄρω, ἀρίω, ἀριθω, ἀριθμω, ἀριθμὸς, ἀριθμέω, νηριθμος. Item ab ἀρίω, ἀριτὸς, νήριτος, hoc eſt, νηριθμος, ἄρω ἀρηρὼς, ἄρτιος, ἀρτίζω etc. An ab ἀρίζω, ἀρίσμος, ἀριθμὸς, ἀριτὸς, νηριθμος, νήριτος. νηριτόφυλλος innumera habens folia. placet. ergo νήριτος innumerus, multus, ingens. *Idem.*

512. Ὑπὸ μέζε'] Μέζεα a μέσος. vnde μήδεα forte, apud Homerum. *Idem.*

515. Ἴσχει] Sc. εἰνὸς βοὸς, pellis bouis, ſubintellige. *Idem.*

517. Οὐ

Καί τε δι' αἴγα ἄησι τανύτριχα· πώεα δ' ὅτι,
Οὔνεκ' ἐπηεταναὶ τρίχες αὐτῶν, οὐ διάησιν
Ἶς ἀνέμου βορέω· τροχαλὸν δὲ γέροντα τίθησι.
Καὶ διὰ παρθενικῆς ἁπαλόχροος οὐ διάησιν,
Ἥ τε δόμων ἔντοσθε φίλῃ παρὰ μητέρι μίμνει,
Οὔπω ἔργ' εἰδυῖα πολυχρύσου Ἀφροδίτης·
Εὖτε λοεσσαμένη τέρενα χρόα, καὶ λίπ' ἐλαίῳ
Χρισαμένη, νυχίη καταλέξεται ἔνδοθεν οἴκου
Ἤματι χειμερίῳ, ὅτ' ἀνόστιος οὐ πόδα τένδει,

Etiamque per capram flat longos pilos habentem: ouium autem greges non item,
Eo quod valde denſi ipſarum villi ſunt, non perflat
Vis venti boreae: incuruum vero ſenem facit.
Et per tenelli corporis virginem non perflat,
Quae in aedibus ſuam apud matrem manet,
Nondum opera ſciens aureae Veneris:
Beneque lota tenerum corpus, et pingui oleo
Vncta, noctu cubat intra domum
Tempore hiberno, quando exoſſis (polypus) ſuum pedem arrodit,

516. δι' αἴγ' (ſic)] δι' αἰγὸς. ἄησι] διέρχεται. τανύτριχα] τετανυμένας ἔχειν τὰς τρίχας. πώεα] πρόβατα. 517. ἐπηεταναὶ] ἁπλαῖαι. διάησιν] διέρχεται. 518. ἶς] δύναμις. τροχαλὸν] κεκυφότα. τίθησι] ποιεῖ. 519. ἁπαλόχροος] τρυφερὸν σῶμα ἔχόσης. διάησιν] διέρχεται. 520. ἔντοσθε] ἐντὸς. μίμνει] μένει. 521. εἰδυῖα γινώσκουσα. πολυχρύσου] χρυσῆς. 522. τέρενα χρόα] ἁπαλὸν σῶμα. λίπ'] λίπα· λιπαρότητα. 523. χρισαμένη (ſic)] ἀλειψαμένη. νυχίη] νυκτερινὴ. καταλέξεται (ſic)] κατευνάσεται. ἔνδοθεν] ἐντὸς. 524. ἀνόστιος] πολύπους. ὃν] ἴδιον. τένδει] ἐσθίει· κόπτει.

516. αἴγ' Auguſt. 518. βορέω Ald. Iunt. 1. 2. Ἶς Iunt. 1. 520. ἔντοσθε Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. 521. Vitioſe in ed. Rob. et Cler. erat εἰδυῖα. 522. εὖτ' ἂν λοεσσαμένη (ſic) Auguſt. ἐλαίῳ (ſic) idem cod. 523. χρισαμένη Auguſt. Iunt. 2. νυχίη Iunt. 1. 2. καταλέξεται Auguſt. ἔνδοθε Iunt. 1. 2. Steph. marg. εἶκεν B. 699.

517. Οὐ διάησιν] Iterata negatio abundat, οὔτι ἐ διάησι. *Idem.*

522. Λίπ' ἐλαίῳ] Λιπαρὸν, λίπα ἀποκοπῇ. *Idem.*

523. Καταλέξεται] Καταλέξομαι in praeſenti, vt αὔξομαι. *Guietus.*

524. Ἀνόστιος] Ἀνόστιος ὁ πολύπους, vt infra ἡ χεὶρ πέντοζος, Φερεοίκιος ὁ κοχλίας. *Idem.*

Ἔν τ' ἀπύρῳ οἴκῳ, καὶ ἐν ἤθεσι λευγαλέοισιν. 525

Inque frigida domo, et in latibulis triſtibus.

525. ἀπύρῳ] ψυχρῷ. Ἔν τ' ἀπύρῳ οἴκῳ] [ſubaud.] καθήμενος. λευγαλέοισιν] χαλεποῖς.

Ἀνόσεος] Κλείταρχος ἐν γλώσσαις τὸν Πολύποδα ὑπὸ Λακεδαιμονίων Ἀνόσεον φησι καλεῖσθαι. Ἀριστοτέλης δέ φησι ψεῦδος εἶναι τὸ κατὰ τὰς πολύποδας· αὐτὰς γὰρ ἑαυτὰς μὴ κατεσθίειν, ἀλλ' ὑπὸ τῶν Παγούρων κατεσθίεσθαι. *Procl.* Suidas autem dicit Eledonem eſſe Polypi ſpeciem, et ſic nominari, λ redvndante, quod ſeipſum comedit. Ἐλεδόνη. εἶδος πολύποδος, ἥτις ἔχει κοτηλύδονα, καὶ ἔσιν ἑπτάπους, ὡς φησὶν Αἰλιανός· ἔσι δὲ τὸ λ περισσόν. καλεῖται δὲ ἐλεδόνη, ἀπὸ τῦ ἑαυτὴν ἔδειν. Polypi etiam ſeipſum comedentis meminerunt ab Athenaeo citati, Alcaeus, Ἔδωδ' ἐμαυτὸν ὡς Πολύπους. et Comicus Pherecrates in fabula, cui titulus eſt, *Agreſtes*. Ὁπόταν δ' ἤδη πεινῶσι σφόδρα, ὥσπερεὶ τὰς Πολύποδας νυκτωρ περιτρώγειν αὐτῶν τὰς δακτύλους. et Diphilus in *Emporo*,

Πολύπους ἔχων ἁπάσας ὁλομελεῖς τὰς πλεκτάνας,
Οὐ περιβεβρωκὼς ἑαυτὸν ἐσι, φίλτατα.

Polypum vero ſeipſum arrodere negat Athenaeus lib. 7. τῦτο δ' ἔσι ψεῦδος· ὑπὸ γὰρ τῶν γόγγρων διωκόμενος τὰς πόδας ἀδικεῖται. Quod etiam confirmat Plinius l. 9. c. 29. *Ipſum brachia ſua rodere falſa opinio eſt: id enim a congris euenit ei.* Nam c. 30. tradit idem, *Auidiſſimos eſſe concharum: illas ad tactum comprimi, praecidentes brachia eorum, vltroque eſcam ex praedante capere. Inſidiantur ergo polypi apertis, impoſitoque lapillo extra corpus, ne palpitatu eiiciatur, ita ſecuri graſſantur extrahuntque carnes, illae ſe contrahunt, ſed fruſtra, diſcuneatae.* Polypodis vero cubile, quod τὸν οἶκον et τὰ ἤθεα vocat Heſiodus, ἡ θαλάμη ab aliis ſcriptoribus ſaepiſſime nuncupatur. Homer. Odyſſ. Ε, 432. Ὡς δ' ὅτε πολύποδος θαλάμης ἐξελκομένοιο. et in hymno in Apoll. v. 77. Πολύποδες δ' ἐν ἐμοὶ θαλάμας, Φῶκαί τε μέλαιναι, Οἰκία ποιήσονται ἀκηδέα. Et Callimachus in Epigrammate

Μηδέ μοι ἐν θαλάμῃσιν ἔθ', ὡς πάρος, (εἰμὶ γὰρ ἄπους)
Τίκτηται νοτερῆς ὤεον Ἀλκυόνης.

Ita enim optime hunc verſum emendauit Cel. Bentleius. Eandem vocem ſcil. τὴν θαλάμην eodem ſenſu vſurpauerunt Ariſtoteles, Theophraſtus, etc. *Robinſon.*

525. Ἔν ἤθεσι λευγαλέοισιν] Λύζω, λύγος, vnde λυγηρὸς

Οὐ γάρ οἱ ἠέλιος δείκνυ νομὸν ὁρμηθῆναι·
Ἀλλ' ἐπὶ κυανέων ἀνδρῶν δῆμόν τε πόλιν τε
Στρωφᾶται, βραδίων δὲ Πανελλήνεσσι φαείνει.
Καὶ τότε δὴ κεραοὶ καὶ νήκεροι ὑληκοῖται
Λυγρὸν μυλιόωντες ἀνὰ δρύα βησσήεντα
Φεύγουσιν· καὶ πᾶσιν ἐνὶ φρεσὶ τῦτο μέμηλεν,
Οἵ σκέπα μαιόμενοι πυκινὰς κευθμῶνας ἔχουσι,

Non enim illi Sol oſtendit pabulum vt inuadat:
Sed ſuper nigrorum hominum populumque et vrbem
Vertitur, tardius autem Graecis lucet.
Et tunc ſane cornutae beſtiae et non cornutae ſyluarum cultrices
Miſere dentibus ſtridentes per quercetum cliuoſum
Fugiunt; et paſſim omnibus id curae eſt,
Quae tecta inquirentes, denſas latebras habent,

526. οἱ] αὐτῷ. ἠέλιος] ἥλιος. δείκνυ] δείκνυσιν. νομὸν] τόπον νομῆς. 528. τρωφᾶται] τρέφεται. βραδίων] βραδέως. Πανέλλησι (ſic)] ἥγιον πᾶσι τοῖς Ἕλλησι. φαείνει] φαίνει. 529. κεραοὶ] κερασφόροι. νήκεροι] μὴ ἔχοντες κέρατα. ὑλι κοῖται] οἱ τὴν κοίτην ἐν τῇ ὕλῃ ἔχοντες. 530. λυγρὸν] χαλεπὸν] μυλιόωντες] τὰς ὀδόντας συγκρούοντες. δρία (ſic) βησσήεντα] θάμνους τὰς ἐν ταῖς καλάμαις τῶν ἀρῶν (ſic). 531. μέμηλεν] διαφθορτίδος (ſic). 532. σκέπα] σκέπας· σκεπάσματα. μαιόμενοι] ζητοῦντες. πυκινὰς κευθμῶνας] πυκνὰς ἀποκρύψεις.

528. Στροφᾶται Trinc. Πανέλλησι Auguſt. 529. κεραοὶ τε καὶ Auguſt. ὑλι κοῖται (ſic) idem cod. 530. δρία B. 60. 731. Coiſl. Auguſt. Acad. Iunt. 1. Steph. Moſchop. δρυία Iunt. 2.

γηρὸς λυγρὸς, λυγαλέος· καὶ ἐπενθέσει τοῦ ε λευγαλέος. alii a λοιγὸς declinant. *Guietus.*

526. Δείκνυ] Pro ἐδείκνυ a δείκνυμι. *Idem.*

527. Ἐπὶ κυανέων ἀνδρῶν] Qui intelligebat ſolis arcum diurnum, tempore brumae minorem apud Graecos, maiorem eſſe in Aethiopia, quam hic deſcribit, debuiſſet intelligere eſſe Antipodas. Attamen, admiſſo priore, poſterius, quamquam neceſſarium conſectarium, intelligere non potuerunt Veteres. *Clericus.*

530. Μυλιόωντες] Μυλιόω παρὰ τὰς μύλας ἤγαγον σιαγόνας, ὀδόντας. Deinde pro δρύα ſcribendum videtur δρία. Heſych. δρίον, ὕλη, ὄρος, δρυμός. *Guietus.*

532. Οἱ σκέπα] *Tectum* non tecta. τὸ σκέπα ſing. numero a σκεπαρὸν, σκεπαρ, σκέπα, vt a λιπαρὸν, λίπαρ, λίπα, τὸ σκέπον non placet. a σκέπαρ τροπῇ fit σκέπας. Heſych. σκέπη· ὑποδοχή. *Idem.*

Καὶ γλάφυ πετρῆεν· τότε δὴ τρίποδι βροτῷ ἶσοι,
Οὔ τ' ἐπὶ νῶτα ἔαγε, κάρη δ' εἰς ὦδας ὁρᾶται,
Τῷ ἴκελοι φοιτῶσιν ἀλευόμενοι νίφα λευκήν. 535
Καὶ τότε ἕσσασθαι ἕρυμα χροὸς, ὥς σε κελεύω,

Et antrum in petra: tunc vtique tripodi homini ſimiles,
Cuius et humeri fracti ſunt, et caput terram ſpectat,
Huic ſimiles incedunt vitantes niuem albam.
Et tunc indue munimentum corporis, vt te iubeo,

533. γλάφυ] κοίλωμα. πετρῆεν] πέτρινον. τρίποδι] γέροντι βακτηρίαν ἔχοντι. 534. ὅτ'] ὅτινος. ἔαγε] ἐπικέκλασται. κάρη] κεφαλή. εἰς ὦδας] εἰς ἕδαφος. 535. τῷ] τότῳ. ἴκελοι (ſic)] ὅμοιοι. φοιτῶσιν] πορεύονται. ἀλευόμενοι] ἐκφεύγοντες. νίφα] νιφάδα. 536. ἕσσασθαι (ſic)] θέλω ἐνδεδύσθαι. ἕρυμα] φύλαγμα. χροὸς] σώματος. ὡς] καθὰ. κελεύω] προστάττω.

534. νῶτ' Trinc. ὁρᾶτε Ald. Trinc. 535. ἴκελοι Auguſt. 536. τότ' ἕσσασθαι Auguſt. ἔσσασθαι Ald.

533. Καὶ γλάφυ] Γλάφυρον, γλάφυ, hoc eſt, σπήλαιον, ἄντρον. *Idem.*

Τρίποδι βροτῷ ἶσοι] Hoc eſt, ſeni. Reſpicit *Heſiodus* ad aenigma Sphingis, τί ἐξι τὸ αὐτὸ δίπεν, τρίπεν, καὶ τετράπεν; *quid ſit idem bipes, tripes et quadrupes?* Ὁ Οἰδίπους ἀπεφήνατο ἄνθρωπον εἶναι τὸ προβληθέν. νήπιον μὲν γὰρ αὐτὸν ὑπάρχοντα τετράπεν εἶναι· αὐξήσαντα δὲ δίπεν· γηράσαντα δὲ τρίπεν, βακτηρίᾳ χρώμενον διὰ τὴν ἀσθένειαν: *Oedipus declaravit hominem eſſe quod propoſitum erat, infantem enim quadrupedem eſſe, auctum vero bipedem, ſenem denique factum quadrupedem, ſcipione vtentem, propter infirmitatem.* Verba ſunt *Diodori*, e Libro IV. Bibliothecae. *Clericus.*

534. Ἐπὶ νῶτα ἔαγε] Ἐπὶ ἔαγε τμῆσις. *Guietus.*

Ἔαγε] Incuruata, quaſi *fracta* eſſent. Debilia etiam *fracta* dicuntur, vt grauis annis miles dicitur *multo iam fractus membra labore*, *Horatio*, Lib. I. Sat. I, 5. *Clericus.*

535. Νίφα λευκὴν] Νιφὸς, νίφα. *Guietus.*

536. Καὶ τότε ἕσσασθαι] An operae pretium erat eiusmodi praecepta verſibus claudere, quae cuiuis aniculae notiſſima ſunt? Ego quidem non puto. Sed mihi videntur ſenilem Poëtae aetatem redolere. *Clericus.*

537. Μὴ-

Χλαῖναν μὲν μαλακὴν, καὶ τερμιόεντα χιτῶνα.
Στήμονι δ' ἐν παύρῳ πολλὴν κρόκα μηρύσασθαι.
Τὴν περιέσσασθαι, ἵνα τοι τρίχες ἀτρεμέωσι,
Μήδ' ὀρθαὶ φρίσσωσιν, ἀειρόμεναι κατὰ σῶμα. 540
Ἀμφὶ δὲ ποσσὶ πέδιλα βοὸς ἴφι κταμένοιο

Laenam mollem, et talarem tunicam.
Stamine vero in pauco multum ſubteminis intexe.
Hanc circuminduito, ne tibi pili remant,
Neque erecti horreant, arrecti per corpus.
Circum vero pedes calceos bouis vi occiſi

537. χλαῖναν] χλαμύδα. τερμιόεντα] ποδήρη. 538. παύρῳ] ὀλίγῳ. κρόκα] κρόκην· ὑφάδιον. μηρύσασθαι] ὑφαίνειν. 539. τὴν] ταύτην. περιέσσασθαι (ſic)] ἐνδύεσθαι. ἀτρεμέωσι] μὴ τρέμωσι. 540. ἀειρόμεναι] ἐπαιρόμεναι. 541. πέδιλα] ὑποδήματα. ἴφι] ἰσχυρῶς. κταμένοιο] κταμένου· φονευθέντος.

537. Pro μὲν eſt τε in Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ. 539. περιέσσασθαι Auguſt. 540. μὴ δ' Auguſt.

537. Μαλακὴν] Δασεῖαν, οὖλην. *Guietus.*

538. Στήμονι δ' ἐν παύρῳ] Κρόκος eſt *floccus*, κρόκη, aut κρόκ *ſubtemen*. Ideo veſtes, quae ad hyemem et frigus parantur, raro ſtamine, denſo ſubtemine texi iubet *Heſiodus*: Κροκύδες enim ἐν τῇ κρόκῃ, non in ſtamine. Ideo duriùs et retortiore filo ſtamen, molliore et magis laxo ſubtemen. Nam in ſolo ſubtemine mollities illa lanuginoſa, quae panno ſupereminet, et quam pectit ac polit ſpina fullonis. Inſignite factus ad hoc probandum locus *Platonis*, qui vulgo male exponitur ab Eruditis et non recte legitur. Eſt in Politico: ὅσα δὲ γ' αὖ τῇ γναφεως ἑλκῇ ἐμμέτρως τὴν μαλακότητα ἴσχει, ταῦτα ἅρα κρόκην μὲν νηθέντα, τὴν δὲ ἐπιτεταγμένην αὐτοῖς εἶναι τέχνην κροκονητικήν: *Quaecumque ſpinae fullonicae tractui accommodatam habent mollitiem, ea eſſe ſubtemen cum neta ſunt, artem vero iis praefectam artem nendi ſubtemen.* Haec aliaque huc ſpectantia habet *Claud. Salmaſius* Exercit. Plinian. p. 277. *Clericus.*

Πολλὴν κρόκα] Hoc eſt, κρόκην. Suid. in κρόκη, tramam quae ſtamine molliot. Μηρύσασθαι, hoc eſt, πυκνᾶν, συγκλεῖσαι. Heſych. ſubintellige autem, ἐν τῷ ὑφαίνειν τὴν χλαῖναν. *Guietus.*

541. Ἴφι κταμένοιο] Οὐκ αὐτομάτως ἀποθανόντος, non ſponte naturae mortui, ſed ferro necati. *Guietus.*

542. Πί-

Ἄρμενα δήσασθαι, πίλοις ἔντοσθε πυκάσας.
Πρωτογόνων δ' ἐρίφων, ὁπόταν κρύος ὥριον ἔλθῃ,
Δέρματα συῤῥάπτειν νευρῇ βοὸς, ὄφρ' ἐπὶ ὤμῳ

Aptos ligato, pedulibus intus condensans.
Primogenitorum vero hoedorum, cum frigus tempestiuum venerit,
Pelles consuito neruo bouis, vt super humeros

542. ἄρμενα] ἁρμόδια. δήσασθαι] περιδήσασθαι. πίλοις] κεντέκλοις. ἔντοσθεν (sic)] ἐντὸς. πυκάσας] ἀσφαλίσας. 543. κρύος ὥριον] ψύχος ὑγιεινὸς.

542. ἔντοσθεν Augusti. Ald. Iunt. I. 2. πυκάσσας Acad. 543. ὁπότε B. 60. Coisl. Augusti. ὁπότ' ἂν Trinc. Πρωτογόνων Iunt. I. 2. ἔλθοι Ald. Iunt. I. 2. 544. ἐπὶ νώτῳ cudd. Rob. omnes, Augusti. Ald. Iunt. I. 2. Trinc. Steph. Com. Heinsi. In ed. Krebsi. est ὤμῳ.

542. Πίλοις] Coactilibus, et propterea vdones illi a Iurisconsultis ἐμπίλια dicuntur, quae aliter pedulia in Regula Sancti Benedicti. Erant etiam pilia ex coactilibus et ex detritis vestimentis. Stat. IV. Sylv. in Risu Saturnalitio v. 24. *Caesis pilia sura de lacernis.* et saepe apud Martialem. *Scaliger.*

Πίλοις δ' ἔντοσθε πυκάσας] Etymologicum magnum: Πῖλος, τὸ ἐξ ἐρίων εἰργασμένον, πρὸς τὸ κοιμᾶσθαι ἐπιτήδειον· ὃν ἡμεῖς πιλωτὸν φαμὲν: *quod ex lanis elaboratur ad cubandum paratum, quem nos pilotum vocamus.* Tum affertur locus *Homeri* et v. 545. *Hesiodi*, ac tandem hic 542. versiculus illustratur: Σημαίνει δὲ ἀρταρία, παννία, ὡς παρὰ τῷ αὐτῷ, πέδιλα, καὶ ἐξῆς. πίλοις ἔντοσθε πυκάσας. Γίνεται παρὰ τὸ πιέζω, οἷονεὶ πιεληός τις ὤν, καὶ κατὰ κρᾶσιν πῖλος. Quae verba multis interpretatur *Claud. Salmasius* in *Lampridii* Alexandrum Seuerum, pag. 521. ed. Parisinae, vbi ostendit πίλας esse *vdones*, hoc est, laneos calceos ex lana coacta factos; qui intra calceum quidem habebantur, vt hic, verum et ipsi vicem calceamenti praestabant, domi et intra cubiculum. *Calceones* eos hodie vocamus. *Clericus.*

Πυκάσας] An? πυκάσσας. *Guietus.*

543. Πρωτογόνων] Siue, vt habent Graeci Interpretes, praestantissimi sint foetus ii, quos pecudes primos in flore aetatis pariunt; siue, singulari idiomate Linguae Boeotiae, *primogenitae* dicerentur pecudes in suo genere eximiae, quemadmodum apud Hebraeos בכורים *bchorim*, vt Hebraei Lexicographi docebunt. *Clericus.*

544. Νευρῇ βοὸς] Secundum morem antiquum neruis consuendi pelles. Sic hodie Canadiui faciunt. *Guietus.*

545. Τετὲ

Τετῦ ἀμφιβάλη ἀλεήν. κεφαλῇφι δ' ὕπερθεν
Πῖλον ἔχειν ἀσκητὸν, ἵν' ἄατα μὴ καταδεύῃ·
Ψυχρὴ γάρ τ' ἠὼς πέλεται βορέαο πεσόντος·
Ἠῶος δ' ἐπὶ γαῖαν ἀπ' ἀερτῦ ἀστερόεντος
Ἀὴρ πυροφόρος τέταται μακάρεσσιν ἐπ' ἔργοις·

Contra pluuiam iniicias munimentum. ſupra caput vero
Pileum habeto elaboratum, ne aures humeſiant:
Frigida enim aurora eſt, Borea cadente:
Matutinus vero ſuper terram a coelo ſtellifero
Aër foecundus extenditur beatorum ſupra opera:

545. ἀμφιβάλη] περιβάλλῃ. ἀλεὴν] καταφυγὴν. κεφαλῇφι] κεφαλῇς. ὕπερθεν] ἐπάνω. 546. ἀσκητὸν] κατεσκευασμένον. ἄατα] ὠτία. καταδεύῃ] βρέχῃ. 547. πέλεται] ὑπάρχει. βορέαο] βορέου. 548. ἠῶος] πρωϊνὸς. ἀστερόεντος] ἀστέρας ἔχοντος. 549. πυροφόρος] θερμοτικὸς· ζωογόνος τῶν καρπῶν. τέτατται] ἐξήπλωται.

545. Gloſſ. Mſ. Palat. apud Gui. et Schreuel. τῦ ὄμβρε περιθῆς ἀλεωρήν. 546. Πῦλον Acad. 549. In Cler. edit. legebatur, πυροφόρος ἐντέτατται. Rob. edidit, πυροφόρος τέτατται, vt etiam eſt in Ald. ed. et caet.

545. Τετῦ ἀμφιβάλη ἀλεήν] Hoc eſt, τῦ ὄμβρε περιθῆς ἀλεωρήν, e Cod. vet. Palat. *Idem.*

546. Πῖλον ἔχειν ἀσκητὸν] Homer. καὶ ἀσκήσασα χιτῶνα, hoc eſt, κατασκευασθέντα. Gallice *vn feutre bien foulé.* Ἀσκητὸν autem dixit vt differat a ſupradictis πίλοις ἔντοσθε πυκάσας, hoc eſt, pilis leuius elaboratis. καταδεύῃ vero eſt madefacias ſecunda perſona, non *humeſiant.* Idem.

Πῖλον ἔχειν ἀσκητὸν] Graecis, vt habet *Salmaſius* ad *Capitolini* Pertinacem, πῖλος et pedum et capitis dicitur, quod hoc loco *Heſiodi* probat. Diminutiuum eius eſt πίλιον, vnde *pileum* Latinis. Apud Latinos *cudo* vtrumque ſignificabat, et galerum, vel pileum, et pedule; nam *cudo* eſt πῖλος a *cudendo.* *Cudere* autem eſt ferire et tundere. Alia, apud eumdem, vide. *Clericus.*

549. Ἀὴρ πυροφόρος] Voce *aer* intelligenda tenuis illa nebula, quae, vna cum rore, e coelo in terras decidit, non excluſo tamen rore craſſiore. Saepe *aer*, apud *Heſiodum*, nebulam ſignificat, vt v. 255. Vide et ſequentes verſus, vbi hic aër ex humore euectus dicitur et ventos creare; vnde manifeſto liquet vaporem intelligi. Hinc mihi fit credibile emendandum hunc locum *Heſychii*: Ἀήρης, καῦμα, ὀμίχλη, hoc modo: Ἀὴρ, πνεῦμα, ὀμίχλη, *ventus, nebula*; ita

Ὅς τε ἀρυσσάμενος ποταμῶν ἀπὸ αἰεναόντων,
Ὑψοῦ ὑπὲρ γαίης ἀρθεὶς ἀνέμοιο θυέλλῃ,
Ἄλλοτε μὲν θ' ὕει ποτὶ ἕσπερον, ἄλλοτ' ἄησι,
Πυκνὰ Θρηϊκίῃ βορέῃ νέφεα κλονέοντος.
Τὸν φθάμενος, ἔργον τελέσας, οἶκόν δε νέεσθαι,
Μήποτε σ' οὐρανόθεν σκοτόεν νέφος ἀμφικαλύψῃ,
Χρῶτά τε μυδαλέον θείῃ, κατά θ' εἵματα δεύσῃ.
Ἀλλ' ὑπαλεύασθαι· μεὶς γὰρ χαλεπώτατος ὅτος

Qui hauſtus e fluminibus perennibus,
Alte ſupra terram leuatus venti procella,
Interdum quidem pluit ad veſperam, interdum flat,
Denſas Thracio Borea nubes excitante.
Hunc anteuertens, opere perfecto, domum redi,
Ne quando te caelitus tenebroſa nubes opprimat,
Corpuſque madefaciat, veſteſque humectet.
Sed euitato: menſis enim grauiſſimus hic

550. ἀρυσσάμενος] ἀρύσας. αἰὲν ναόντων (ſic)] τρεχόντων. 551. ἀρθεὶς] ὑψωθεὶς. θυέλλῃ] συρροφῇ. 552. ὕει] βρέχει. ποτὶ] πρὸς. ἕσπερον] ἑσπέραν. ἄησιν (ſic)] πνέει. 553. κλονέοντος] κινοῦντος. 554. τὸν] τοῦτον. φθάμενος] φθάσας. τελέσας] πληρώσας. οἶκόν δε] εἰς τὸν οἶκον. νέεσθαι] πορεύεσθαι. 555. οὐρανόθεν] ἐξ οὐρανοῦ. σκοτόεν] σκοτεινὸν. ἀμφικαλύψῃ] περισκεπάσῃ. 556. χρῶτα] σῶμα. μυδαλέον] κάθυγρον. θείῃ] ποιήσῃ. εἵματα] ἱμάτια. δεύσῃ] ὑγρὰ ποιήσῃ. 557. ὑπαλεύασθαι (ſic)] φεύγειν. μεὶς] ὁ μὴν.

550. ἀρυσάμενος Senat. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ. αἰὲν ναόντων Auguſt. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. 551. γαῖαν Auguſt. 552. ἄησιν Auguſt. Acad. 556. τε deeſt in cod. Auguſt. κατὰ Trinc. Steph. Heinſ. et Cler. caeterae κατὰ vt etiam Rob. edidit. ἕματα Acad. ſed corr. εἵμ. δεύῃ Auguſt. 557. ὑπαλεύεσθαι Auguſt.

ita vt *Heſychius* ad hunc *Heſiodi* locum reſpexerit. *Cleri-cus.*

Μακάρων ἐπ' ἔργοις] Hoc eſt, felicium agricolarum, divitum; qui, ſcilicet, agriculturae peritia et indefeſſo labore ditati ſunt. *Guietus.*

550. Ἀεναόντων] Scribendum videtur αἰεναόντων. Quidam codd. αἰὲν ἀέντων. quam lectionem ſequitur Tzetzes, ex ea, quamuis ſequiore, noſtra confirmatur. *Guietus.*

551. Ἀρθεὶς] Ἀὴρ, ſcilicet, in ſpiritum reſolutus. *Idem.*

557. Χαλεπώτατος ὅτος] Λημναιών, ſcilicet. *Idem.*

558. Χρ-

Χειμέριος, χαλεπὸς προβάτοις, χαλεπὸς δ' ἀνθρώποις.
Τῆμος θῶμισυ βοῦς, ἐπὶ δ' ἀνέρι καὶ πλέον εἴη
Ἀρμαλιῆς· μακραὶ γὰρ ἐπίῤῥοθοι εὐφρόναι εἰσί. 560
[Ταῦτα φυλασσόμενος, τετελεσμένον εἰς ἐνιαυτὸν
Ἴσᾶσθαι νύκτας τε καὶ ἤματα, εἰσόκεν αὖθις

Hibernus, grauis ouibus, grauisque hominibus.
Tunc medium bobus, homini vero amplius adsit
Alimoniae: longae enim noctes succurrunt illis.
[Haec obseruans, totum in annum
Aequato noctesque et dies, donec rursum

558. χαλεπὸς] βαρὺς. 559. τῆμος] τότε. θ' ὥμισυ] τὸ ἥμισυ. 560. ἀρμαλιῆς] τροφῆς. ἐπίῤῥοθοι] βοηθοὶ. εὐφρόναι] νύκτες. 561. ἐνιαυτὸν] χρόνον. 562. ἤματα] ἡμέρας. εἰσόκεν] ἕως. αὖθις] πάλιν.

559. θ' ὥμισυ Iunt. 1. 2. In ed. Krebs. est θ' ἥμισυ; caett. θῶμισυ. βοῦν Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. βοῦν ἐπ' ἀνέρι δὲ B. 699. R. S. Augusti, Acad. Senat. τὸ πλέον Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. 560. εἶεν Augusti. Acad. Senat. 562. Post ἤματα in cod. Augusti. additur πάντα. αὖτις Iunt. 1. 2.

558. Χαλεπὸς προβάτοις] Oblitus iam videtur Hesiodus eorum, quae supra v. 516. dixerat, — Πώεα δ' ἔτι, Οὔνεκ' ἐπηετανὰ τρίχες αὐτῶν, Καὶ διάησιν Ἰὸς ἀνέμου βορέαο. Sed optimis poetis nonnunquam fas est obrepere somnum. *Robins.*

559. Τῆμος θ' ὥμισυ] Τὸ ἥμισυ, hoc est, dimidia pars cibi ordinarii bobus detur, διὰ τὴν ἀεργίαν, homini vero plus dimidia, vt puta dodrans ex asse, hoc est, tres quartae partes cibi ordinarii. hyeme ventres sunt calidiores. ἐπὶ πλέον εἴη, pro ἐπείη. τμῆσις. *Gaietus.*

560. Ἐπίῤῥοθοι εὐφρόναι εἰσί] Hoc est, βοηθοὶ, adiutrices sunt longae noctes bubus. ῥόθος, hoc est, fluctus, ἐπίῤῥοθος fluctu impellens, fluctu adiuuans. a nauibus Metaphora, quae fluctu impelluntur et adiuuantur in cursu. *Idem.*

561. Τετελεσμένον] Haec declarant manifesto annum desinere statim a frigoribus. ergo ver erat initium anni in signo tauri. Virgil. I. Georg. v. 222: *Candidus auratis aperit cum cornibus annum.* Annus incipiebat a matutino ortu Pleïadis. *Scaliger.*

562. Ἴσᾶσθαι νύκτας τε καὶ ἤματα] Hoc est, cibos praebe ad mensuram laboris diurni et quietis nocturnae, ita vt per totum annum dies et noctes aequentur; hoc est,

labori

Γῆ πάντων μήτηρ καρπὸν σύμμικτον ἐνείκῃ.]
Εὖ τ' ἂν δ' ἑξήκοντα, μετὰ τροπὰς ἠελίοιο,
Χειμέρι' ἐκτελέσῃ Ζεὺς ὄμματα, δή ῥα τότ' ἀστὴρ
Ἀρκτῦρος προλιπὼν ἱερὸν ῥόον Ὠκεανοῖο,
Πρῶτον παμφαίνων ἐπιτέλλεται ἀκρονυχίος.

Terra omnium mater fructum omnigenum proferat.]
Quum autem sexaginta, post conuersionem Solis,
Hibernos exegerit Iupiter dies, tunc sane stella
Arcturus relinquens sacrum fluctum Oceani,
Primus totus apparens exoritur vespertinus.

563. ἐνείκῃ] ἐνέγκῃ· δῶ. 564. εὖτ'] ὁπηνίκα. 565. χειμέρι' -- ὄμματα] χειμερινὰς ἡμέρας. 566. προλιπὼν] καταλιπὼν· ἀφεὶς. ῥόον] ῥεῦμα. 567. παμφαίνων] λάμπων. ἐπιτέλλεται] λάμπει. ἀκρονυχίος] κατὰ τὸ ἄκρον τῆς νυκτός.

563. σύμμικτον καρπὸν Acad.

labori dierum alimenta debita, quieti noctium respondeant. χρὴ διόλου τὸ ἔτος βλέπειν εἰς τὰς νύκτας καὶ τὰς ἡμέρας, καὶ πρὸς ταύτας ἰσοῦν τὰ ἔργα καὶ τὴν τροφήν. obscurus et implicitus locus. *Guietus.*

566. Ἀρκτῦρος] Temporibus Hesiodi bruma erat circa 7. aut 8. Ianuarii, ergo circa decimam Martii dicit oriri Arcturum. Hoc autem accidit circa initia Olympiadum, quo tempore sine dubio fuit *Hesiodus.* Sunt autem 2370. anni a prima Olympiade, incepitque hoc proximo solstitio praeterito 1594. bis millesimus trecentesimus et septuagesimus annus. *Scaliger.* Incidebat bruma in 30. Decembris, tempore *Hesiodi*, ex calculo Petauiano, Var. Diss. Lib. VII. c. 5. *Clericus.*

Ἀρκτῦρος καὶ τὰ ἑξῆς] *Plinius* de saeculo Iuliano Lib. XVIII, c. 26. *A Fauonio in Aequinoctium vernum Caesari significat XIV. Calendas Martii triduum varie, et VIII. Calendas hirundinis visu, et postero die Arcturi exortu vespertino.* Columella Lib. IX. c. 2. *IX. Calendas Martias Arcturus prima nocte oritur.* At in Petauiano laterculo acronychus exortus arcturi fit in piscium gradu 14. qui in Calendario Martii V. conuenit. Sed ortus vespertinus verus, quem tabula praebet, posterior est apparenti. Haec et alia *D. Petauius* Lib. II. c. 8. Var. Dissert. *Clericus.*

567. Ἀκρονυχίος] In summo crepusculo, vespere, κατὰ τὸ ἄκρον τῆς νυκτὸς ἤγουν τῆς ἑσπέρας. *Guietus.*

Ἀκρο-

Τόνδε μετ' ὀρθρογόη Πανδιονὶς ὦρτο χελιδὼν
Ἐς φάος ἀνθρώποις, ἔαρος νέον ἱσαμένοιο.
Τὴν φθάμενος οἴνας περιταμνέμεν. ὡς γὰρ ἄμεινον. 570
Ἀλλ' ὁπότ' ἂν φερέοικος ἀπὸ χθονὸς ἀν φυτὰ βαίνῃ,

Post hunc mane lugens Pandionis venit hirundo
In lucem hominibus, vere nuper coepto.
Hanc praeuertens vites incidito: sic enim melius.
At cum domiporta (cochlea) e terra plantas adscenderit,

568. ὀρθογόη (sic)] ἡ κατὰ τὸν ὄρθρον γοῶσα. Πανδιονὶς] ἡ θυγάτηρ τοῦ Πανδίονος. ὦρτο] ἐξηγέρθη. 569. φάος] φῶς. νέον] νεαρὸν. 570. τὴν] ταύτην. φθάμενος] προφθάσας. οἴνας] ἀμπέλους. περιτεμνέμεν (sic)] τέμνειν. ὡς] ὅτως. ἄμεινον] κρεῖττον. 571. φερέοικος] κοχλίας. ἀν'] ἀνὰ.

568. ὀρθογόη Augusti. Acad. Iunt. 1. 2. 570. περιτεμνέμεν Augusti. 571. ὁπόταν Augusti. Ald. Trinc. ἄνφυτα Ald. Trinc. ἀνφυτὰ Steph. ἀμφυτὰ Iunt. 1. 2. Steph. marg. βαίνει Augusti.

Ἀκρονυέφαιος] Idem est quod dicitur ἀκρόνυχος, nam ἄκρον νυέφας idem est ac ἄκρη νὺξ, seu *primordium noctis*. Intelligendus, vt videtur, de ortu apparente. Ortus autem, vt hoc in gratiam tironum addatur, vespertinus verus est, cum occidente sole, stella oritur ex aduerso, neque tamen, propter solis aut lucis vespertinae fulgorem, adspectabilis est. Ortus vero vespertinus apparens, quando sol longiuscule ab horizontali diametro progressus est, adeo vt post eius occasum emergens ab oriente stella conspicua sit. *Clericus.*

568. Ὀρθρογόη] Quia summo mane solent hirundines canere. Alii tamen legunt ὄρθογόη, vt *Hesychius* et auctor Etymologici magni, cuius haec sunt verba: Ὀρθογόη, ἡ μεγάλως θρηνῆσα· ἢ ὑπὸ τὸν ὄρθον ἠχήσασα. Ἡσίοδος. πρὶν ὄρθαι — διεγέρθαι, ἀπὸ τοῦ ὠρθαι ἀπαρεμφάτου, καὶ διασολῇ ὄρθαι. Sic Ὀρθογόη esset *excitans luctum*. Prior tamen lectio magis placet. De luctu hirundinis vide quae ex Poëtis collegit *Sam. Bochartus* Hieroz. Part. 2. Lib. I. c. 10. *Clericus.*

Ὄρθρ. Πανδ.] Horat. l. 1. epist. 7. — *Te, dulcis amice, reuiset Cum Zephyris, si concedes, et hirundine prima.* Rob.

570. Τὴν φθάμενος οἴνας περιταμνέμεν] *Columella* Lib. IX. c. 1. postquam VII. Cal. Martias conspici dixit hirundinem, paullo post, *a Calendis Martiis*, inquit, *eximia est vitium putatio, vsque in decimum Calendarum Aprilium, si tamen se gemmae nondum moueant.* Clericus.

571. Φερέοικος] Ὁ κοχλίας. *Guietus.*

Πληϊάδας φεύγων, τότε δὴ σκάφος ἐκέτι οἰνέων·
Ἀλλ' ἄρπας τε χαρασσέμεναι, καὶ δμῶας ἐγείρειν.
Φεύγειν δὲ σκιερὰς θώκας, καὶ ἐπ' ἠῶ καῖτον,
Ὥρῃ ἐν ἀμητῷ, ὅτε τ' ἠέλιος χρόα κάρφῃ. 575

Pleiades fugiens, tunc non amplius fodiendae vites:
Sed falcesque acuito, seruosque excitato.
Fugito vero vmbrosas sedes, et matutinum somnum,
Tempore messis, quando Sol corpus attenuat,

572. οἰνέων] ἀμπελῶν (sic). 573. ἅρπας] δρεπάνας. χαρασσέμεναι] χαράσσειν. δμῶας] δούλους. ἐγείρειν] παρακινεῖν. 574. θώκας] καθέδρας. ἐπ' ἠῶ] κατὰ τὸν ὄρθρον. 575. ὥρῃ] ὥρᾳ· καιρῷ. ἀμητῷ] τῷ θέρει. χρόα] σῶμα. κάρφει (sic)] ξηραίνει.

573. χαρασσέμεναι Iunt. 1. 2. χαρασσέμεν Acad. 574. καῖτην August. 575. κάρφει B. 60. 731. Coisl. August. Acad.

Φερέοικος] *Athenaeus* Lib. II. p. 63. Ἡσίοδος τὸν κοχλίαν Φερέοικον καλεῖ, καὶ Ἀναξίλας δὲ,

Ἀπιστότερος εἶ τῶν κοχλίων πολλῷ πάνυ,
Οἱ περιφέρουσ' ὑπ' ἀπιστίας τὰς οἰκίας:

Hesiodus Cochleam vocat domiportam, *Anaxilaus vero*: Cochleis tu es multo diffidentior, quae prae diffidentia circumferunt domos. *Cicero* de Divin. Lib. II. c. 64. *Quid me igitur mones? vt si quis medicus aegroto imperet vt sumat Terrigenam herbigradam, domiportam, sanguine cassam, potius quam hominum more cochleam dicere.* Quod cum ita sit, miror cur interpretes Latini *testudinem* hactenus essent interpretati, praesertim cum testudines in arbores non repant; quod iam obseruarat ante nos *Sam. Bocharius* Hierozoic. Part. 2. Lib. IV. c. 30. *Clericus.*

572. Πληϊάδας φεύγων] Τὴν ἐπιτολὴν τῶν Πλειάδων, τὸ ναῦμα τὸ γινόμενον κατὰ τὴν τῶν Πλειάδων ἐπιτολήν. Post σκάφος ἐκέτι οἰνέων, subintellige ἐστί. Hoc versu fossio significatur vt praecedente v. 570. putatio vitium. *Guietus.*

Πληϊάδας φεύγων] Pluuias, nempe, nimias; propter quas, humo relicta cochleae plantas conscendunt. *Clericus.*

573. Ἄρπας τε χαρασσέμεναι] Superius v. 387. χαρασσαμένοιο σιδήρου. Ibi σιδήρου de falce ad metendum intelligendum est, ait autem eo loco Pleiades initio messis apparere. *Scaliger.*

Ἄρπας χαρασσέμεναι] Falce incidere. Supra χαρασσομένοιο σιδήρου. *Guietus.*

575. Ὥρῃ ἐν ἀμητῷ, ὅτε τ' ἠέλιος χρόα κάρφῃ] Hic versus

Τημῶτος σπεύδειν, καὶ οἶκαδε καρπὸν ἀγείρειν,
Ὄρθρου ἀνιστάμενος, ἵνα τοι βίος ἄρκιος εἴη.
Ἠὼς γάρ τ' ἔργοιο τρίτην ἀπομείρεται αἶσαν.

Tunc festina, et domum fruges congere,
Diluculo surgens, vt tibi sufficiens sit.
Aurora enim operis tertiam sortitur partem.

576. τημῶτος] τότε. οἶκαδε] εἰς τὸν οἶκον. ἀγείρειν] συνάγειν. 577. ἄρκιος] ἱκανὸς. 578. ἠὼς] ἡμέρα ὄρθρος. ἀπομείρεται] λαμβάνει. αἶσαν] μοῖραν.

576. ἀγείρειν Trinc.

versus sic legendus et distinguendus: Ὥρη ἐν ἀμήτῳ. Ὅτε δ' ἠέλιος χρόα καρφεῖ. *Idem.*

576. Τημῶτος σπεύδειν] *Columella* Lib. II. c. 21. *Cum matura fuerit seges, antequam torreatur vaporibus aestiui sideris, qui sunt vastissimi per ortum caniculae, celeriter demetatur. Nam dispendiosa est cunctatio, primum quod auibus praedam, ceteriscque animalibus praebet, deinde quod grana et ipsae spicae culmis arentibus ex aristis celeriter decidunt. Si vero procellae ventorum aut turbines incesserint, maior pars ad terram defluit. Propter quae recrastinari non debet, sed aequaliter flauentibus iam satis, antequam ex toto grana indurescant, cum rubicundum colorem traxerunt, messis faciendae est, vt potius in area et in acervo, quam in agro, grandescant frumenta.* Clericus.

578. Ἠὼς γὰρ] Hoc est, horae matutinae, quae ab aurora incipiunt. *Clericus.*

Ἠὼς γὰρ τ' ἔργοιο τρίτην] Τῷ ἔργῳ. *Gaietus.*

Ἠὼς γὰρ τ' ἔργοιο] Ad hunc locum notauit Plutarchus, Homerum epitheta pulchritudinem et delectationem exhibentia Aurorae attribuisse, nempe κροκόπεπλον, et ῥοδοδάκτυλον; eam vero Heliodum per vtilitatem suam melius descripsisse. Τὸν μὲν ἐν Ὁμήρου φησὶν ὁ Πλούταρχος ἐπιθέτοις εἰς τέρψιν εὐδοκιμοῦσι τὴν ἡμέραν κοσμῆσαι, κροκόπεπλον αὐτὴν λέγοντα καὶ ῥοδοδάκτυλον. τὸν δὲ Ἡσίοδον μειζόνως ἀπὸ τῶν ἔργων ἐφ' ἃ δὴ προϊοῦσα κινεῖ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἀπὸ τῆς ἐκλύσεως εἰς τὴν ἔναργον μεθίησι ζωήν. Procl. Notari tamen debet, nullam exinde laudem ad Heliodum accedere vel detrahi ab Homero: quoniam ille Aurorae vtilitatem data opera descripsit, hic vero obiter tantum Aurorae meminit. In aliis locis, vbi leuis tantum incidit Aurorae mentio, iisdem epithetis, quibus

Ἠώς τοι προφέρει μὲν ὁδῶ, προφέρει δὲ καὶ ἔργῳ·
Ἠὼς ἥτε φανεῖσα πολέας ἐπέβησε κελεύθῳ
Ἀνθρώπους, πολλοῖσι δ' ἐπὶ ζυγὰ βυσὶ τίθησιν.
Ἧμος δὲ σκόλυμός τ' ἀνθεῖ, καὶ ἠχέτα τέττιξ

Aurora magis promouet quidem viam, magisque promouet laborem:
Aurora quae apparens multos ingredi fecit viam
Homines, multis vero iuga bobus imponit.
Quum vero scolymusque floret, et canora cicada

580. πολέας] πολλὰς. ἐπέβησε] ἐπιβῆναι ἐποίησε. κελεύθῳ] ὁδῷ. 582. ἧμος] ὅτε. σκόλιμος (sic)] εἶδος βοτάνης. ἠχέτα] ὁ μουσικὸς.

580. ἐπέβησε Trinc. 581. πολλοῖς Iunt. 1. 2. Steph. Com. 582. σκόλιμος August.

Homerus, vtitur Hesiodus. Sic v. 610. Ἀρκτῶρον δ' ἐσιδὴ ῥοδοδάκτυλος Ἠώς. Rob.

579. Προφέρει μὲν ὁδοῦ] Hoc est, superat viam, hoc est, peragit. Virgil. *nec saltu superare viam* sit τὸ προφέρειν. Hic idem τῷ ὑπερφέρειν notari videtur. Φαγεῖν ἄρτε, πιεῖν οἶνε. ἀττικά. *Guietus.*

Ἠώς τοι προφέρει] Non dubium est quin huc respexerit Aristarchus, cum in illo Theogoniae loco, Καλλιόπη, ἣ μὲν προφερεσάτη ἔσὶν ἁπασέων, exponit, προφερέσατον πρεσβύτατον. Vetus Glossa ad Theogoniam. Ἀρίσαρχος τὸ προφερέσατον, ἀντὶ τοῦ πρεσβύτατον ἤκουσεν· ὥστε ἄδηλον, πότερον τῇ τιμῇ, ἢ τῷ χρόνῳ προφερεσάτην· οἱ δὲ ἐντιμοτάτην. Eustathius: τὸ δὲ προφέρεις πρωτότυπόν ἐσι τῆς προφορᾶς, ἀφ' ἧς παρὰ τοῖς ὕστερον προφορικὸς παρῆκται λόγος. ὅτε δὲ προφέρειν καὶ τὸ νικᾶν λέγεται, ὅθεν καὶ ὁ προφερέσερος, δῆλόν ἐσι. Ἡσίοδος δὲ ἐν τῷ, προφέρει μὲν ὁδοῦ, προφέρει δὲ καὶ ἔργῳ, ἑτεροῖόν τι σημαινόμενον τοῦ προφέρει ὑποκρέεται, καὶ οὐκ αὐτόχρημα λαμβάνει ἀντὶ τοῦ ὑπερφέρει, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ προάγει, προκόπτειν ποιεῖ, προκινεῖ, προβιβάζει. *Heinsius.*

582. Σκόλυμος] *Artichaut sauvage*, aliter *chardonette*. Κινύρα *artichaut cultiue*. Κάκτος *carde*. De Scolymo vide Dioscorid. lib. III. 16. de cacto vide Athenaeum. *Scaliger.*

Σκόλυμος] Grauiter errant, vt putat *Claud. Salmasius* ad Solinum p. 161. huius aetatis eruditi ferme omnes herbarii, qui σκόλυμον Graecorum persuadere nobis volunt fuisse, quem Latini proprie *Cardunm* vocabant, nos *Articactum*.

Hanc

Δενδρέῳ ἐφεζόμενος λιγυρὴν καταχεύετ' ἀοιδήν.

Arbori insidens dulcem fundit cantum

583. δενδρέῳ] δένδρῳ. ἐφεζόμενος] καθεζόμενος. λιγυρὴν] γλυκεῖαν. ἐπιχεύετ' (sic)] ἐπιχέει. ἀοιδὴν] ᾠδὴν.

583. ἐπιχεύετ' Auguſt. Acad.

Hanc ſaltem differentiam agnoſcunt, quod σκόλυμος agreſtis ſit, *Carduus* ſatiuus. Ego genere diſtingui cenſeo. Σκόλυμος vox Graeca eſt, quae nomen in Latio non habet; ideo *Scolymus* Latine ſua voce vocandus eſt, non *Carduus*, vt faciunt vulgo apud *Theophraſtum* et *Dioſcoridem*. Graeci omnes, non ſolum *Paulus* et *Aetius*, verum etiam *Dioſcorides* ipſe Κινάρᾶν et Σκόλυμον ſeparant. Atqui certum eſt κινάρᾶν Graecis dici, quem Latini vocant *Carduum*, Siculi Κάκτον. *Scolymus* Graeciae notiſſimus, vnde illud *Heſiodi* et ex eo Ariſtotelis ἐπὶ σκολύμῳ. Hoc florente, mulieres libidinis auidiſſimae. *Scolymum* in cibos Oriens et Graecia receperat. *Plinius* Lib. XXII. c. 22. *Scolymum quoque in cibos recipit Oriens et alio nomine Limoniam appellauit. Frutex eſt numquam cubitali altior, criſtiſque foliorum ac radice nigra, ſed dulci. Eraxoſthenis quoque laudata in pauperis coena.* Edulis eſt potiſſimum radix, ſed et herba adhuc tenella. Qua de re, pluribus vir ſummus, quem vide. *Clericus.*

Ἦμος δὲ σκόλυμος] Ephemeris *Heſiodi* aeſtatem definit ἐπὶ σκολύμῳ. Multi viri docti diſputarunt, quid ſibi velit Philoſophus in Problematis, cum hoc modo hunc verſum adducit: Διὰ τί ἐν τῷ θέρει οἱ μὲν ἄνδρες ἧττον δύναντ' ἀφροδισιάζειν· αἱ δὲ γυναῖκες μᾶλλον, καθάπερ καὶ ὁ ποιητὴς λέγει ἐπὶ σκολύμῳ, Μαχλόταται δὲ γυναῖκες, ἀφαυρότατοι δέ τε ἄνδρες. Quo loco quidam, inter quos fuit vir ſummus Camerarius, κολύμῳ legerunt: alii κολύβῳ· κόλυβος enim, dicunt, ἔπαυλις exponitur ab Heſychio. Sed mirum viris doctis in re tam leui aquam haeſiſſe, praeſertim qui βραχυλογίαν Ariſtotelicam cognitam haberent. *Heſiodus* aeſtatem conſtituit ἐπὶ σκολύμῳ καὶ τέττιγος: ita loquuntur eleganter οἱ χαρίεντες, id eſt, *tempore cardui et cicadae*, vel, *dum carduus et cicada eſt*. Hoc ſecutus Ariſtoteles, dixit *Heſiodum* ſalacitatem mulierum, virorum vero impotentiam conſtituere ἐπὶ σκολύμῳ. Non vacabat Ariſtoteli aliud agenti citare verſus illos, Ἦμος δὲ σκόλυμός τ' ἀνθεῖ, et quae ſequuntur, Μαχλόταται δὲ γυναῖκες. Propterea eleganti ratione

Πυκνὸν ὑπὸ πτερύγων, θέρεος καματώδεος ὥρῃ,
Τῆμος πιόταταί τ' αἶγες, καὶ οἶνος ἄριστος, 585
Μαχλόταται δὲ γυναῖκες, ἀφαυρότατοι δέ τε ἄνδρες
Εἰσὶν, ἐπεὶ κεφαλὴν καὶ γούνατα Σείριος ἄζει
Αὐαλέος δέ τε χρὼς ὑπὸ καύματος. ἀλλὰ τότ' ἤδη
Εἴη πετραίη τε σκιὴ, καὶ βύβλινος οἶνος,

Frequenter ſub alis, aeſtatis laborioſo tempore,
Tunc pingueſque caprae, et vinum optimum,
Salaciſſimae vero mulieres, et viri imbecilliſſimi
Sunt, quoniam caput et genua ſol ſiccat,
Siccum vero corpus ob aeſtum. Sed tunc iam
Sit in antro vmbra, et Byblinum vinum,

584. πυκνὸν] πυκνῶς. θέρεος] θέρους. καματώδεος] καματώδες. ὥρῃ] ὥρᾳ. 585. τῆμος] τότε. πιόταται] λιπαρώτατοι. 586. μαχλόταται] διαμόνιαι ἐπὶ συνουσίαν ὁρῶσαι. ἀφαυρότατοι] ἀσθενέστατοι. 587. Σείριος] ἥλιος. ἄζει] ξηραίνει. 588. αὐαλέος - χρὼς] κατάξηρον τὸ σῶμα. 589. εἴη] ἔστω. βύβλινος (sic)] ἐκ Βύβλου πόλεως.

584. καματώδεος Acad. ὥρῃ Acad. Senat. 586. δέ τε Iunt. 1. 2. 588. Αὐαλέης Trinc. ἀλλὰ καὶ Acad. 589. βύβλινος B. 60. 731. Auguſt. Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc.

ne dixit, καθάπερ καὶ ὁ ποιητὴς λέγει ἐπὶ σκολύμου, *ſicut Poeta Heſiodus dicit de tempore quo viret carduus.* Quod hinc deſumſit Alcaeus, cum dixit: Ἀνθεῖ δὲ καὶ σκόλυμος· νῦν δὲ μιαρώταται γυναῖκες. Diximus *Heſiodum*, in libris Ἔργων, etiam ἐφημερίδα complexum eſſe. Oſtendit itaque hic, poſtquam ver abſoluit, quid agendum ſit ἐπὶ σκολύμου καὶ τέττιγος. *Heinſius.*

Ἠχέτα τέττιξ] Alcaei verſus citantur a Proclo, quibus hunc Heſiodi locum poeta ille imitatus eſt. Τέγγε πνεύμονας οἴνῳ. τὸ γὰρ ἄστρον περιτέλλεται. ἁ δ' ὥρα χαλεπά. ἀχεῖ δ' ἐκ πεταλῶν ἀχέτα τέττιξ, ἀνθεῖ δὲ καὶ σκόλυμος. νῦν δὲ καὶ μιαρώταται γυναῖκες. λεπτοὶ δέ τοι ἄνδρες· ἐπεὶ κεφαλὴν καὶ γόνατα Σείριος ἄζει. Hanc etiam anni tempeſtatem eodem modo deſcripſit Ariſtophanes Εἰρ. 1159. Ἡνίκ' ἂν ἀχέτας Ἀδῇ τὸν ἡδὺν νόμον, Διασκοπῶν, ἥδομαι, Τὰς Λημνίας ἀμπέλους, Εἰ πεπαίνουσιν ἤδη. *Rob.*

584. Ὑπὸ πτερύγων] Ab alis, διὰ τῶν πτερύγων vid. Moſchop. *Guietus.*

589. Πετραίη τε σκιὴ] Qua nulla maior ac frigidior. Similis imago obuerſabatur animo Prophetae Eſaiae, cum ſcribebat Cap. XXXII, 2. de re-

re exoptatiſſima: *Erit inſtar riuorum aquae in ſicco loco, atque inſtar vmbrae ingentis petrae, in ſiticuloſa terra.* Clericus.

Βύβλινος οἶνος] Byblinum vinum, cuius meminit Feſtus et Theocritus, eſt vinum cuius vitis delata erat ex vrbe Syriae Byblo, vt Romae Nitiobrix, de Bordeaux. *Scaliger.*

Βύβλινος οἶνος] Huc transferemus integram adnotationem *Lucae Holſtenii* ad vocem Βιβλίνη, quam *Stephanus* Byzantius docet fuiſſe nomen regionis Thraciae, a qua vinum *Biblinum* dictum. "*Athenaeus* „Lib. I. p. 31. Ἀχαιὸς τὸν Βί„βλινον (ἐπαινεῖ) Ἐδεξιῶτο, „Βιβλίνε μεθύοις ἐκπώματι. „Καλεῖται δὲ ἔτως ἀπό τινος „χωρίε ἔτω προσαγορευομέ„νε. Φησὶ δὲ καὶ Φίλινος, „Ὅτι παρέξω Λέσβιον, Χῖον. Πάπαι. „Θάσιον, Βίβλινον, Μενδαῖον, ὥςε σε μὴ „Κραιπαλᾶν. „Ἐπίχαρμος δὲ ἀπό τινων „ὄρων Βιβλίνων Φησὶν αὐτὸν „ὠνομάσθαι. Ἀρμενίδας δὲ „Θρᾴκης Φησὶν εἶναι χώραν „τὴν Βιβλίαν, ἣν αὖθις Τισά„ρην καὶ Οἰσύμην προσαγο„ρευθῆναι. ἐπιεικῶς δὲ ἡ Θρᾴ„κη ἐθαυμάζετο ὡς ἡδυοίνος, „καὶ συνόλως τὰ πλησίον αὐ„τῆς χωρία.

„Νῆες δ' ἐκ Λήμνε παρέσα„σαν οἶνον ἄγεσαι.

„Ἱππίας δὲ ὁ Ῥηγῖνος τὴν „εἰλεὸν καλεμένην ἄμπελον „Βιβλίνην Φησὶ καλεῖσθαι, ἣν „Πόλλιν τὸν Ἀργεῖον, ὃς ἐβα„σίλευσε Συρακοσίων, πρῶ„τον εἰς Συρακόσας νομίσαι „ἐξ Ἰταλίας εἰπεῖν ἂν ἓν ὁ παρὰ „Σικελιώταις γλυκὺς καλό„μενος Πόλλιος, ὁ Βίβλινος οἶ„νος. *Achaeus Biblinum commendat*: excepit Biblini vini „poculo. *Sic autem vocatur a loci cuiuſdam nomine. Dicit* „*etiam Philinus*:

„Praebiturum me tibi Lesbium, Chium. Papae!

„Thaſium, Biblinum, Mendaeum, ita vt tu non „Inebrieris.

„*Epicharmus a quibuſdam Bi*„*blinis montibus vocatum ait.* „*Armenidas vero tradit Thra*„*ciae partem vocatam eſſe Bibli*„*am, quam Tiſaram et Oeſy*„*mam dicunt. Thracia quidem,* „*ob vini quod fert praeſtantiam,* „*et vicina omnia ei loca, admi*„*ratione fuit:*

„Naues ex Lemno aderant vinum vehentes.

„*Hippias Rheginus quam vitem* „*tortuoſam vocabant, Biblinam* „*dictam fuiſſe ait, eamque Ar*„*giuum Pollin, qui regnauit* „*Syracuſis, primum ex Italia* „*Syracuſas inuexiſſe. Quam*„*obrem quod dulce vinum Sicili* „*nuncupant Biblinum fueris.*

„Quem locum ideo adſcripſi, „vt qui eum legerint de ſcri„ptura certi corrigant porro „vulgatos *Heſiodi* Codices in „Operibus, v. 589. in quibus „Βύβλινος οἶνος legitur, pro „Βίβλινος. Ad quem locum „*Moſchopulus*: Βύβλος ποτα„μὸς ἡ πόλις Θρᾴκης. Di„ſtinctius

Μᾶζά τ' ἀμολγαίη, γάλα τ' αἰγῶν σβεννυμενάων, 590
Καὶ βοὸς ὑλοφάγοιο κρέας μήπω τετοκυίης,

Libumque lacteum, lacque caprarum non amplius lactantium. Et vaccae quae frondibus pascitur caro nondum enixae,

590. μᾶζα (sic) -- ἀμολγαίη] ἄρτος γάλακτι ἐζυμωμένος. σβεννυμενάων] παυσαμένων τῆ θηλάζειν. 591. ὑλοφάγοιο] ἀγρίᾳ· ὕλην τρώγοντος. τετοκυίης] γεννησάσης.

590. Μάζα August.

„stinctius *Proclus*; sed foedo „vitio infectus: οἶνον Βύβλι„νον (pro Βίβλινον) ὃν ἀξιοῖ „(lege, οἱ Νάξιοι) παρ' αὐ„τοῖς γεωργεῖσθαι φασι πο„ταμὸν ἔτω καλούμενον· (le„ge, παρὰ ποταμὸν) *Tze„tzes* ineptit suo more. A cor„rupta autem lectione *Hesiodi* „deceptus est *Eustathius*, qui „ad Iliad. Λ. p. 871. Βύβλι„νον οἶνον, et Βυβλίαν χώ„ραν scribit, tamquam *Hesio„do* auctore. Adde *Theocri„tum* qui Idyll. XIV, 15.

„— — ἀνῷξα δὲ Βύβλινον αὐτοῖς
„Εὐώδη τετόρων ἐτέων.

„*Aperui istis vinum Biblinum,* „*odoratum quatuor annorum.* „Pro Βίβλινον. Denique *Sui„dam*, apud quem, Βιδίνη· „πόλις Σκυθίας, pro Βιβλί„νη, vt hic, quemadmodum „ex ipsa litterarum serie ma„nifestum est." Hactenus *Holstenius*, qui in loco *Athenaei* nescio quare praetermiserat verba *Philini*, quae quam maxime faciunt ad rem, nosque docent cur *Hesiodus* suadeat aestate bibere vinum Biblinum. Ex iis enim liquet fuisse tenue vinum, et quod non facile inebriaret; quale bibendum aestate, non generosius, cuius fumi facile inebriant, et vis etiam vehementior incendit. Ceterum vniuersa Thracia, propter frequentiores montes, non est ferax vini, sed tantum partes meridianae. *Clericus.*

Εἴη πετραίη τε σκιὴ] Haec mihi legenti veniunt in mentem summi Poetae carmina, quae, licet politissima, haud tamen penitus ab antiquo nostro et rustico Poëta abhorrent.

Rura mihi et rigui placeant in vallibus amnes;
Flumina amem syluasque inglorius; O vbi campi
Sperchiusque, et virginibus bacchata Lacaenis
Taygeta! O qui me gelidis in vallibus Aemi
Sistat, et ingenti ramorum protegat vmbra. Georg. 2. *Rob.*

590. Μᾶζα δ' ἀμολγαίη] Scilicet, τῷ περὶ τὸν τῆ ἀμολγῆ καιρὸν ἀμελγομένῳ. κατὰ τὸν ἀμολγὸν πεποιημένη καὶ γάλακτι ἐζυμωμένη τῷ ἀμολγαίῳ. *Guietus.*

592. Πρω-

Πρωτογόνων τ' ἐρίφων. ἐπὶ δ' αἴθοπα πινέμεν οἶνον,
Ἐν σκιῇ ἑζόμενον, κεκορημένον ἦτορ ἐδωδῆς,
Ἀντίον ἀκραέος ζεφύρου τρέψαντα πρόσωπον,
Κρήνης τ' ἀενάου καὶ ἀπορρύτου, ἥτ' ἀθόλωτος. 595
Τρὶς δ' ὕδατος προχέειν, τὸ δὲ τέτρατον ἴμεν οἴνου.
Δμωσὶ δ' ἐποτρύνειν Δημήτερος ἱερὸν ἀκτὴν
Δινέμεν, εὖτ' ἂν πρῶτα φανῇ σθένος Ὠρίωνος,

Tenerorumque hoedorum. praeterea nigrum bibito vinum,
In vmbra ſedens, animo ſaturatus cibo,
Contra purum Zephyrum obuerſo vultu,
Fontemque perennem ac defluentem, quique illimis ſit.
Tres partes aquae infunde, quartam vero partem vini admiſce.
Famulis autem impera Cereris ſacrum munus
Triturare, quando primum apparuerit Orion,

592. πρωτογόνων τ' ἐρίφων] [ſubaud.] κρέα. αἴθοπα] καυστικὸν. πινέμεν] πίνειν. αἴθοπα πινέμεν οἶνον] [ſubaud.] κελεύει. 593. κεκορημένον] πεπλημμένον (ſic). ἦτορ] τὴν ψυχὴν. ἐδωδῆς] τροφῆς. 594. ἀντίον] ἐναντίον. ἀκραέος (ſic)] εὐκραοῦς· καθαροῦ. πρόσωπα (ſic)] πρόσωπον. 595. ἀπορρύτου] καθαρᾶς. ἀθόλωτος] ἀτάραχος. 596. προχέειν] ἐγχεῖν. ἴμεν (ſic)] ἐμβαλεῖν. 597. ἐποτρύνειν] παρακινεῖν. Δημήτερος] γῆς. ἱερὸν (ſic) ἀκτὴν] ἱερὸν δῶρημα. 598. δινέμεν] δινεῖν· ἀλοᾶν. σθένος] δύναμις.

594. εὐκραέος B. 63. Auguſt. Senat. εὐκραέος ἀνέμου Ald. Iunt. 1. 2. Com. ἀκραέος Acad., ſed ſupra ſcriptum manu recentiore εὐκραέος. Ἀνέμου Steph. Heinſ. ζεφύρου eſt in cod. Schreu. Palat. cum gloſſa εἶδος ἀνέμου. πρόσωπα B. 699. R. S, Coiſl. Auguſt. 595. ἀενάου Auguſt. Acad. Iunt. 2. 596. δ' deeſt Auguſt. Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. Heinſ. τέτρατον Auguſt. Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. ἴμεν Auguſt. οἶνος Acad. Iunt. 1. 2. 597. ἐποτρύνειν Acad. Senat. ἱερὸν Auguſt. 598. πρῶτον Iunt. 1. 2.

592. Πρωτογόνων] Hoc eſt, praeſtantiſſimorum. Vide not. ad v. 543. *Clericus.*

593. Κεκορημένον ἦτορ ἐδωδῆς] Corde, non *animo*. Guietus.

594. Ἀντίον εὐκραέος ἀνέμοιο] Scribendum ἀκραέος, hoc eſt, in ſuperficie ſtantis, cui ὑπερακὴς opponitur. *Idem.*

595. Ἀενάου] An ſcribendum ἀιενάου, vt ſupra ἀιεναόντων. *Idem.*

597. Ἱερὸν ἀκτὴν] Ἀττικῶς pro ἱεράν, vt ſupra. *Idem.*

598. Δινέμεν] Τὴ δινήσει τῶν βοῶν ἀλοᾶν. *Idem.*

Εὖτ' ἂν πρῶτα φανῇ σθένος Ὠρίωνος] Orionem *Theophraſtus*, in Libro de ventis, ait oriri ἐν ἀρχῇ τῆς ὀπώρας, δύνειν δὲ ἐν ἀρχῇ τοῦ χειμῶνος,

Χώρῳ ἐν εὐαέϊ, καὶ εὐτροχάλῳ ἐν ἀλωῇ.
Μέτρῳ δ' εὖ κομίσασθαι ἐν ἀγγεσιν. αὐτὰρ ἐπὴν δὴ
Πάντα βίον κατάθηαι ἐπάρμενον ἔνδοθεν οἴκου,
Θῆτα ἄοικον ποιεῖσθαι, καὶ ἄτεκνον ἔριθον
Δίζεσθαι κέλομαι· χαλεπὴ δ' ὑπόπορτις ἔριθος.

Loco in ventis expoſito, et bene planata in area.
Menſura vero diligenter recondito in vaſis. ſed poſtquam
Omnem victum depoſueris bene conditum intra domum,
Seruum domo carentem conducere, et ſine liberis ancillam
Inquirere iubeo: moleſta eſt autem quae liberos habet ancilla.

599. εὐαεῖ (ſic)] εὐκράτῳ. 600. ἀγγεσιν] ἀγγείοις. αὐτὰρ] δὲ. ἐπὴν] ἐπεὶ. 602. θῆτ' (ſic)] θῆτα· μισθωτὸν. ἄοικον] χωρὶς οἰκίας (ſic). ἄτεκνον] ἄπαιδα. ἔριθον] γυναῖκα ἐργατικήν.

599. εὐαεῖ Auguſt. 600. εὐκομίσασθαι Ald. 601. κατέθηαι Iunt. 1. οἴκους Acad. 602. θῆτ' B. 60. Auguſt. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Heinſ. θῆτα τ' B. 699. 731. R. S. Coiſl. Acad. Senat. et cod. Palat. Schreu.

γος, vbi ὀπώραν pro aeſtate iam inclinante ſumit, diebus aliquot a confecto ſolſtitio. In laterculo Petauiano, lucida pedis Orionis Heliacum ortum facit Carcinonis XVIII. Iulii XII. Sed *Theophraſti* aeuo et Athenis maturius id fiebat. Verum poſt ortus heliaci diem ex tabulis confectum, apparentes iidem ortus matutini repetuntur. Itaque propagatus hic ortus eſt vſque ad ὀπώρας initium. *Polybius* Lib. I. ſcribit Romanos in Africam e Sicilia traieciſſe, inter ortum Orionis et Sirii, incommoda tempeſtate. Ortum intelligit vtrobique heliacum. Nam Sirius Leontonos VIII. ineunte Auguſto, Orion paullo poſt ſolſtitium oriri incipiebat. Ergo Iulio menſe nauigarunt. Sic *Heſiodus* meſſis ac triturae tempus circumſcribit Orionis exortu. Haec aliaque id genus habet *Petauius*, Variarum Diſſert. Lib. II. c. 8. *Clericus*.

599. Χώρῳ ἐν εὐαέϊ] *Varro* de R. R. Lib. I. c. 51. *Aream eſſe oportet in agro, ſublimiore loco, qua perflare poſſit ventus.* Vide et *Columellam* Lib. II. c. 20. *Clericus*.

Εὐτροχάλῳ ἐν ἀλωῇ] Leg. εὐτροχίλῳ. *Guietus*.

600. Κομίσασθαι] Reponere, recondere. *Idem*.

601. Ἐπάρμενον] Hoc eſt, ἄρμενον, compoſitum, paratum, conditum. *Idem*.

602. Θῆτα] Significat hominem liberum, qui locat operas ſuas, mercenarius. *Scaliger*.

603. Ko-

Καὶ κύνα καρχαρόδοντα κομεῖν· μὴ φείδεο σίτου·
Μή ποτέ σ' ἡμερόκοιτος ἀνὴρ ἀπὸ χρήματ' ἕλητα.
Χόρτον δ' ἐσκομίσαι, καὶ συρφετὸν, ὄφρά τοι εἴη,
Βουσὶ καὶ ἡμιόνοισιν ἐπηετανόν. αὐτὰρ ἔπειτα
Δμῶας ἀναψύξαι φίλα γούνατα, καὶ βόας λῦσαι.
Εὖτ' ἂν δ' Ὠρίων καὶ Σείριος εἰς μέσον ἔλθῃ
Οὐρανὸν, Ἀρκτοῦρον δ' εἰσίδῃ ῥοδοδάκτυλος Ἠώς,
Ὦ Πέρση, τότε πάντας ἀποδρέπεο οἴκαδε βότρυς.

Et canem dentibus aſperum nutrito: nec parcas cibo:
Ne quando tibi interdiu dormiens fur facultates auferat.
Foenum autem importato, et paleas, vt tibi ſit,
Bobus ac mulis annuum pabulum. ſed poſtea
Seruorum refocilla cara genua, et boues ſolue.
Quum vero Orion et Sirius in medium venerit
Coelum, Arcturum autem inſpexerit roſeis digitis Aurora,
O Perſa, tunc omnes decerpe et fer domum vuas.

604. καρχαρόδοντα] ἐξεῖς ὀδόντας. κομεῖν] τρέφειν. φείδεο] φείδου. 605. ἡμερόκοιτος ἀνὴρ] κλέπτης ὁ τὴν ἡμέραν κοιμώμενος, τὴν νύκτα δὲ κλέπτων. ἕλητα] λάβῃ· ἕρπῃ. 606. συφερτὸν (sic)] συναγωγὴν τῶν φύλλων καὶ τῆς ἀχύρου. 607. ἐπηετανὸν] ὁλοχρόνιον. αὐτὰρ] δὲ. 608. δμῶας] βόλους. ἀναψύξαι] ἀναπαῦσαι. βόας] βόας. 609. εὖτ'] ὁπηνίκα. 610. ῥοδοδάκτυλος] ἡ λαμπρὰ. 611. ἀποδρέπεο] κόπτε. οἴκαδε] εἰς τὸν οἶκον. [ſubaud.] κομίζων. βότρυς] σταφυλάς.

604. σίτου R. S. 605. ἵμητει Iunt. 1. 2. 606. χόρτον τ' Acad. Trinc. Auguſt. ἐς κομίσαι Ald. συφερτὸν Auguſt. Ald. τοι deeſt Iunt. 1. 2. 609. ἕλθοι Iunt. 1. 2. 610. εἰσίδοι Iunt. 1. 2.

603. Κομεῖν] Curare, alere. Φείδεο σίτου, ſubintellige, canis. *Guietus.*

604. Καρχαρόδοντα] ζῷα Quae habent inaequales et ſerratos dentes, vt canes, vulpes, lupi, leones; ἀμφόδοντα, quae aequales habent, vt equi; χαυλιόδοντα, quae apertos habent, vt mures, talpae, apri. *Scaliger.*

606. Καὶ σφυρετὸν] *Du fourage.* Guietus.

607. Ἐπηετανὸν] Scribendum videtur ἐπητανὸν, aut eſt συνίζησις in ἐπηετανόν. *Idem.*

610. Ἀρκτοῦρον δ' εἰσίδῃ ῥοδοδάκτυλος Ἠώς] Arcturi intelligitur Heliacus ortus, qui incidit in Virginis 27. gradum, hoc eſt, Septembris XXI. quod *Heſiodi* aeuo aliquot diebus prius fiebat. Is eſt verus ortus, nam apparens aliquot diebus ſerius fit. *Clericus.*

612. Ἄγγε

Δεῖξαι δ' ἠελίῳ δέκα τ' ἤματα καὶ δέκα νύκτας.
Πέντε δὲ συσκιάσαι, ἕκτῳ δ' εἰς ἄγγε' ἀφύσσαι
Δῶρα Διωνύσου πολυγηθέος. αὐτὰρ ἐπὴν δὴ
Πληϊάδες θ', Ὑάδες τε, τό τε σθένος Ὠρίωνος
Δύωσιν, τότ' ἔπειτ' ἀρότου μεμνημένος εἶναι

Exponito vero Soli decem dies totidemque noctes.
Quinque autem in locum opacum repone, sexto in vasa conde
Dona laetitiae datoris Bacchi. Sed postquam vtique
Pleiadesque, Hyadesque, ac vehemens Orion
Occiderint, tunc deinde arationis memor esto

612. δεῖξαι] δεῖξον. ἤματα] ἡμέρας. 613. συσκιάσαι] ἐν τῇ σκιᾷ θεῖναι. ἄγγε'] ἀγγεῖα. ἀφύσσαι] ἀποθλίψαι. 614. πολυγηθέος] πολυχαρέος. ἐπὴν (sic)] ἐπεὶ. 615. σθένος] δύναμις. 616. μεμνημένος εἶναι] [subaud.] θέλε.

612. Δεῖξαι θ' August. ἡλίῳ Iunt. I. 2. δέκ' August. δὲ καν' Trinc. τ' deest in Ald. Iunt. I. 2. ἤματα Acad. 613. συσκιάσαι Ald. Iunt. I. 2. 614. Διωνύσου (sic) August. διονύσου Iunt. I. 2. Trinc. ἐπὴν August. 616. Δύνωσι August. ἀρότρου B. 731. Coisl. August. Senat. Ald. Trinc. μεμνημένον Senat. Acad.

613. Ἄγγε' ἀφύσσαι] Ἀποθλίψας ἀρύσαι. *Guietus.*

Ἕκτῳ δ' εἰς ἄγγε' ἀφύσσαι] Miror *Hesiodum* nihil de calcatione racemorum, expressioneque succi, vi torcularis, dixisse. Praeterea ei exigua oportet esse vineta, qui racemos soli et vmbrae tamdiu exponat; nam in ingenti racemorum copia fieri haec, sine multis incommodis, non possunt. Forte de exigua copia vini, eiusque praestantissimi, conficienda agit. *Clericus.*

615. Πληϊάδες θ' Ὑάδες τε] De Pleiadum occasu egimus ad v. 384. Superest vt aliquid dicamus de occasu duorum aliorum Asterismorum, quorum hic meminit *Hesiodus*. Vtriusque autem intelligit occasum matutinum, seu Cosmicum. In Petauiano laterculo, Palilicium, id est, lucidissima Hyadum in oculo Tauri posita, mane occidit, in gradu IX. Scorpii Romae; id est, Nouembris II. quo die *Columella* Tauri caput occasum facere scribit. At in Aegypto, matutinus occasus fiebat in gradu Scorpii XI. Nouembris IV. Sed idem *Columella* suculam mane occidere ait XXI. Novembris, qui est apparens occasus matutinus, vero posterior. Vide *Petauium* Var. Dissert. Lib. II. c. 8. *Clericus.*

Τό τε σθένος Ὠρίωνος] Lucida stella pedis Orionis mane occidit, Scorpionos V. Octobris XXIX. Zonae mediae Scorpionos XII. Nouembris V. Humerus dexter Scorpionos XXI. Nonembris XIV. Itaque initio Hyemis vere dictus est occidere. *Clericus.*

616. Ἀρότου μεμνημένος εἶναι] Vide notata ad v. 384. *Clericus.*

617.

Ὡραίη· πλειὼν δὲ κατὰ χθονὸς ἄρμενος εἴη.

Tempestiuae: ita annus in opere rustico bene dispositus sit.

617. πλειὼν] ὁ ἐνιαυτὸς. χθονὸς] γῆς. ἄρμενος (sic)] ἁρμόδιος.

617. ἄρμενος August.

617. Πλειὼν] Annus, πλειὼν non dubito dictum esse, quia maxima pars Graecorum annum ἀπὸ τῆς πλειάδος incipiebant, vnde πλειὼν dictus. *Scaliger.*

Πλειὼν δὲ κατὰ χθονὸς ἄρμενος εἴη] Ὄρμενος videtur scribendum. hoc est, ὁρμήσας, κατὰ χθονὸς ὁρμήσας; hoc est, ὑπὸ γῆς κατελθὼν, astri more occidens, hoc est, absolutus, finitus, perfectus. Sed τὸ κατὰ χθονὸς sic non placet, et versus additicius videtur. ἔτως ὁ ἐνιαυτὸς ἐπὶ τῶν τῆς γῆς ἔργων πεπληρωμένος εἴη. vel ὁ πλειὼν ἦγεν ὁ ἐνιαυτὸς τῶν ἐπὶ τῆς γῆς ἔργων τέλος ἂν ἔχοι, vel ἔτως ὁ ἐνιαυτὸς ἐπὶ τῶν τῆς γῆς ἔργων καλῶς ἔχοι καὶ ἁρμοδίως. Sic annus terrestris bene se habuerit. placet. *Guierus.*

Arati Scholiastes ad Tmema 24. τῶν Φαινομένων Ed. Morelianae anni 1559. Ἀπὸ τέτων, inquit, κατ' ἐξοχὴν καὶ πλειὼν ἐκλήθη ὁ ἐνιαυτὸς: *ab hisce, per excellentiam, Pleion vocatus est annus.* Hesychius tamen aliunde deducit, sic enim interpretatur: Πλειὼν, ὁ ἐνιαυτὸς, ἀπὸ τὲ πάντας τὲς καρπὲς τῆς γῆς συμπληρέσθαι. Haec vox occurrit et in Cassandra *Lycophronis*:

Εἰς πέντε πε πλειῶνας ἡμείρων λέχος,
Quinque circiter annos lecti cupidus.
Clericus.

Ἄρμενος εἴη] Hoc est, singulae anni tempestates, singulique menses ita in opera rustica describantur ac diuidantur; vt totus in opera, suis temporibus adscripta, impendatur. Quapropter Rei Rusticae Scriptores diligenter annum diuiserunt, et notarunt quae singulis eius partibus fieri oporteat. Vide *Varronis* de R. R. Lib. I. c. 27. et sequentibus. et *Columellam* Lib. XI. c. 2. *Clericus.*

Πλειὼν δὲ κατὰ χθονός] Non intellexerunt haec interpretes. Ac primo Moschopulus quantum a sensu horum verborum absit, perspicue fatetur, cum ἔρᾳ per ἔρω reddit. Satis superque alibi probauimus, ne iterum hic repetendum sit, in libro nostro singulari, contra Tzetzen, Ephemeridem in operibus Hesiodi, non in diebus, esse: cum autem designatio eius passim fere sparsa sit, manifeste tamen ibi incipere: Μῆνα δὲ Ληναιῶνα. Ita vt tota agriculturae doctrina in Ephemeride desinat. Hanc postquam cum anno terminauit,

Εἰ δέ σε ναυτιλίης δυσπεμφέλου ἵμερος αἱρῇ,
Εὖτ' ἂν Πληϊάδες, σθένος ὄβριμον Ὠρίωνος

Quod si te nauigationis periculosae desiderium ceperit,
Quando vtique Pleïades, vehementem Orionem

618. ναυτιλίης] ναυτικῆς. δυσπεμφέλου (sic)] τῆς κακῶς παρεκπεμπούσης. ἵμερος] ἐπιθυμία. αἱρεῖ (sic)] κρατεῖ. 619. ὄμβριμον (sic)] ἰσχυρὸν.

618. δυσπεμφέλου Augusti. αἱρῇ Ald. αἱρεῖ B. 60. Coisl. Augusti. Heinsii. 619. ὄμβριμον Augusti. Ald.

minauit, cuius doctrina ab hyeme incipit, in autumno desinit, totam simul Ephemeridem et agriculturae doctrinam, tali clausula, concludit: Πλειῶν δὲ κατὰ χθονὸς ἄρμενος εἴη, quod interpretes Latini, secuti Graecos, reddiderunt, *Annus vero per terram accommodus sit.* Ineptissime. Multum torsit omnes illud κατὰ χθονὸς, quae verba absoluunt agriculturae praecepta, simulque ad nauigationem viam praeparant: ita vt illud quod sequitur, Εἰ δέ σε ναυτιλίης, ita cum hoc cohaereat; quia enim τῇ Παυδυσίᾳ veteres arare incipiebant (quod Lacones vna voce βοωτεῖν dicebant, Hesychius: Βοωτεῖν, ἀροτριᾶν ὅταν ὁ Ὠρίων δύνῃ) nauigare autem delinebant, eleganter hac occasione alteram Oeconomiae rationem orditur. At Proclus optime ad hunc locum notarat, πλειῶν ὁ ἐνιαυτὸς, τῶν ἐπὶ γῆς ἔργων ἕτω ἂν τέλος ἔχοι: potuisset tamen melius aliis consulere infra: si pro illis, ἐὰν ταῦτα ποιήσῃς, ὁ ἐνιαυτὸς ὅλος ἁρμόδιος ἔσαι, notasset, ὁ ἐνιαυτὸς ὅλος πεπληρωμένος ἔσαι. Tzetzes nugari maluit, quae hic omitti poterant. ἄρμενον igitur est τὸ πεπληρωμένον: κατὰ χθονὸς, est κατὰ τῶν χθονὸς ἔργων: nam ita transit ad τὰ τῆς θαλάσσης. Absoluto totius anni tempore concludit Ephemeridem his verbis: Πλειῶν δὲ κατὰ χθονὸς ἄρμενος εἴη. *Sic annus in opere rustico absolutus est.* Ita sumendum. *Heinsius.*

618. Ναυτιλίης δυσπεμφέλου] Hoc est, δυσπνόου, δυσταράχου, ταραχώδους, de πεμφίζω, et πομφόλυξ. Hesych. πέμφελα, δύσκολα, τραχέα, βαθέα, δυσπέμφελος, vt δυσχείμερος. *Guietus.*

619. Σθένος ὄβριμον Ὠρίωνος] Quia, nimirum, occasu matutino Orionem antecedunt, ideoque eum fugere videntur. Ad hunc *Hesiodi* locum respexisse videtur *Quintus Smyrnaeus*, Lib. V. v. 367.

Πληϊὰς εὖτ' ἀκάμαντος ἐς ὠκεανοῖο ῥέεθρα
Δύσεθ',

Φεύγοσαι, πίπτωσιν ἐς ἠεροειδέα πόντον,
Δὴ τότε παντοίων ἀνέμων θύοσιν ἀῆται·
Καὶ τότε μηκέτι νῆας ἔχειν ἐνὶ οἴνοπι πόντῳ.
Γῆν δ' ἐργάζεσθαι μεμνημένος, ὥς σε κελεύω.
Νῆα δ' ἐπ' ἠπείρου ἐρύσαι, πυκάσαι τε λίθοισι
Πάντοθεν, ὄφρ' ἴσχωσ' ἀνέμων μένος ὑγρὸν ἀέντων,
Χείμαρον ἐξερύσας, ἵνα μὴ πύθῃ Διὸς ὄμβρος.
Ὅπλα δ' ἐπάρμενα πάντα τεῷ ἐγκάτθεο οἴκῳ,

Fugientes, ſubierint obſcurum pontum,
Tunc certe variorum ventorum ſtrident flamina:
Et tunc ne amplius naues habe in nigro ponto:
Terram autem exercere memento ita, vt te iubeo.
Nauem vero in continentem trahito, munitoque lapidibus
Vndiquaque, vt arceant ventorum vim humide flantium,
Sentina exhauſta, ne putrefaciat Iouis imber.
Armamenta vero diſpoſita omnia domi tuae repone,

620. ἠεροειδέα] ἀερειδῆ. 621. θύοσιν] ἐρμῶσι. ἀῆται] πνοαὶ. 622. οἴνοπι] μέλανι. 624. ἠπείρου] γῆς. ἐρύσαι] ἑλκύσαι. πυκάσαι] ἀσφαλίσαι. 625. ὄφρ'] ἵνα. ἴσχωσ'] ἴσχωσι· ἐπίσχωσι (ſic). μένος] δύναμιν. 626. χείμαρον] πάσσαλον. ἐξερύσας] ἐκβαλών. πύθῃ] σήπῃ. ὄμβρος] ὑετὸς. 627. ἐπάρμενα] ἀρμόδια. τεῷ] τῷ σῷ. ἐγκάτθεο] κατάθου.

620. εἰς Auguſt. πίπτουσιν Iunt. 622. ἐπὶ Iunt. 1. 2. 625. ναόντων Auguſt. ἐόντων Iunt. 1. 627. Ὅπλα τ' Auguſt. ἐγκάτθεο Auguſt. Palat. ἔγι κάτθεο Acad. Ald. Trinc. Steph. marg.

Αὐέθ', ὑποπτώσσουσα περίκλυτον Ὠρίωνα,
Ἠέρα συγκλονέουσα, μέμηνε δὲ χείματι πόντος.
Cum Pleias indefeſſi Oceani fluenta ſubit, timens inclytum Orionem, aerem perturbans, ponzus vero procella furit. Clericus.

625. Ὄφρ' ἴσχωσ'] Scilicet, οἱ λίθοι. *Guietus.*

Ὄφρ' ἴσχωσ' ἀνέμων μένος] Mirum eſt naues in ſiccam humum ſubductas indiguiſſe lapidibus, vt ventorum vim ferre poſſent. Quamuis eas abiete compactas ſtatuamus, vix hoc intelligere queamus; ſed leuiſſimas fuiſſe eas neceſſe eſt. *Clericus.*

627. Ἐπάρμενα] Compoſita, condita, repoſita. *Guietus.*

628. Στε-

Εὐκόσμως στολίσας νηὸς πτερὰ ποντοπόροιο.
Πηδάλιον δ' εὐεργὲς ὑπὲρ καπνῦ κρεμάσασθαι.
Αὐτὸς δ' ὡραῖον μίμνειν πλόον, εἰσόκεν ἔλθῃ,
Καὶ τότε νῆα θοὴν ἅλαδ' ἑλκέμεν, ἐν δέ τε φόρτον
Ἄρμενον ἐντύνασθαι, ἵν' οἴκαδε κέρδος ἄρῃαι,
Ὥσπερ ἐμός τε πατὴρ καὶ σὸς, μέγα νήπιε Πέρση,
Πλωΐζεσκεν νηυσὶ, βίᾳ κεχρημένος ἐσθλῷ.
Ὅς ποτε καὶ τῇδ' ἦλθε πολὺν διὰ πόντον ἀνύσσας,

Recte contrahens nauis alas pontigradae.
Clauum vero fabrefactum super fumum suspendito.
Ipse autem tempestiuam exspectato nauigationem, dum veniat:
Tuncque nauem celerem in mare deducito, intus vero onus
Aptum imponito, domum vt lucrum reportes,
Quemadmodum meusque pater et tuus, stultissime Persa,
Nauigabat nauibus, victus indigus boni.
Qui olim et huc venit, immensum pontum emensus,

628. εὐκόσμως] εὐτάκτων (sic). στολίσας] κοσμήσας. πτερὰ] ἱστία. 629. εὐεργὲς] τὸ καλῶς εἰργασμένον. 630. ὡραῖον] ἴγκαιρον. μίμνειν] μένειν. εἰσόκεν] ἕως ἂν. 631. θοὴν] ταχεῖαν. ἅλαδε (sic)] εἰς τὴν θάλασσαν. ἑλκέμεν] ἕλκειν. 632. ἐντύνασθαι] εὐτρεπίσαι. ἄρῃαι] λάβῃς. 633. νήπιε] ἀνόητε. 634. πλωΐζεσκε (sic)] ἔπλει. κεχρημένος] χρήζων. 635. τῇδ'] ἐντεῦθε. διὰ - ἀνύσσας (sic)] διανύσας· περάσας.

629. Πηδάλιον Trinc. 631. ἅλαδε Augusti. Ald. ἑλκεμεν Ald. τε deest in Augusti. 632. ἄρηαι Ald. 634. Πλωΐζεσκε Augusti. Ald. Trinc. Iunt. 2. νηυσὶ Ald. 635. ἦλθεν Augusti. In Cler. edit. male erat ἦλθ'. ἀνύσσας Augusti.

628. Στολίσας νηὸς πτερὰ] Inuoluens, recondens. *Idem.*

Νηὸς πτερὰ ποντοπόροιο] Hoc est, vela et remos. Ex simili loquutione perperam intellecta nata est fabula Daedali et Icari, qui *alis* fugisse Cretam dicuntur, hoc est, remis et velis. Ideo, vt hic *Hesiodus alas* nauibus tribuit: Virgilius, vice versa, alis Daedali *remigium* adscribit, Aeneid. VI. 19.

Daedalus, vt fama est, fugiens Minoia regna,
Praeperibus pennis ausus se credere coelo,
Insuetum per iter gelidas enauit ad Arctos etc.
Redditus his primum terris, tibi, Phoebe sacrauit
Remigium alarum. Clericus.

629. Ὑπὲρ καπνῦ κρεμάσασθαι] Vide not. ad v. 45. *Clericus.*

632. Ἄρμενον ἐντύνασθαι] Ἁρμόδιον. *Guietus.*

634. Βίᾳ κεχρημένος ἐσθλῷ] Hoc est, quaerens victum bonum, legitimum, bonis artibus. *Idem.*

637. Οὐκ

Κύμην Αἰολίδα προλιπὼν, ἐν νηὶ μελαίνῃ·
Οὐκ ἄφενος φεύγων, οὐδὲ πλῆτόν τε καὶ ὄλβον,
Ἀλλὰ κακὴν πενίην, τὴν Ζεὺς ἀνθρεσσι δίδωσι.
Νάσσατο δ' ἄγχ' Ἑλικῶνος οἰζυρῇ ἐνὶ κώμῃ,
Ἄσκρῃ, χείμα κακῇ, θέρει ἀργαλέῃ, οὐδέ ποτ' ἐσθλῇ. 640
Τύνη δ', ὦ Πέρση, ἔργων μεμνημένος εἶναι

Cuma Aeolide relicta, in naui nigra:
Non reditus fugiens, neque opulentiam ac facultates,
Sed malam pauperiem, quam Iupiter hominibus dat.
Habitauit autem prope Heliconem misero in vico,
Ascra, hyeme malo, aestate autem molesto, numquam bono.
Tu vero, o Persa, operum memor esto

636. Κύμην] κύμην. 637. ἄφενον (sic)] πλῆτην. 638. τὴν] ἣν. ἀνθρεσσι] ἀνθράσι. 639. νάσσατο] ᾤκησε. ἄγχ'] πλησίον. οἰζυρῇ] χαλεπῇ. 640. Ἄσκρῃ] ὄνομα πόλεως. χείμα] χειμῶνα. ἀργαλέῃ] λυπηρᾷ. ἐσθλῇ] ἀγαθῇ. 641. τύνη] σὺ. μεμνημένος εἶναι] [iubaud.] θέλε.

637. ἄφενον August. 638. δίδωσιν Acad. 639. νάσσατο Iunt. 640. χεῖμα μὲν August. θέρος August. θέρει δ' Ald. Iunt. 1. Trinc.

637. Οὐκ ἄφενος φεύγων] Si, more *Aristarchi*, delendi essent versus indigni Poëta, qui tantam famam adeptus est, quantam *Hesiodus*, hic versus cum sequente esset iugulandus; quippe qui Gallica, vt aiunt, niue sunt frigidiores. *Clericus.*

Nimis delicatus est Iohannes Clericus hos versus obelo configens; et fortasse eorum sensum non est assecutus. Innuit Hesiodus, patrem suum patria excessisse *non sine causa, non nouitatis, vel peregrinandi studio, sed quod se domi alere non potuit.* Sic senex ille Heautontimorumenos, *In Asiam hinc abii propter paupertatem.* Rob.

640. Ἄσκρῃ] *Samuel Bocharius* Chanaan. Lib. I. c. 16. vocem Ascra deducit ab אשרה *ascherah*, hoc est, lucus, vbi steriles sunt arbores; *Hesychiique* hunc locum profert: Ἄσκρα, δρυῦς, ἄκαρπος. Attamen caue credas sterilem locum fuisse, cum in epitaphio *Hesiodi*, quod profert *Pausanias* in Boeoticis, p. 600. dicatur πολυλήϊος, hoc est, *ferax segetum.* Situm eius et conditores memorat idem *Pausanias* p. 583. *Clericus.*

Ἀργαλέῃ] Scribendum videtur ἀργαλῇ. *Guietus.*

Ὡραίων πάντων, περὶ ναυτιλίης δὲ μάλιστα.
Νῆ' ὀλίγην αἰνεῖν, μεγάλη δ' ἐνὶ φορτία θέσθαι.
Μείζων μὲν φόρτος, μείζον δ' ἐπὶ κέρδεϊ κέρδος
Ἔσσεται, εἴ κ' ἄνεμοί γε κακὰς ἀπέχωσιν ἀήτας. 645
Εὖτ' ἂν ἐπ' ἐμπορίην τρέψας ἀεσίφρονα θυμὸν,
Βούλῃαι δὲ χρέα τε φυγεῖν, καὶ λιμὸν ἀτερπῆ,

(Vt) tempestiue omnia (fiant,) nauigationis vero maxime.
Nauem paruam laudato, magnae vero onera imponito.
Maius quidem onus, maius vero lucrum ad lucrum
Erit, si quidem venti malos contineant flatus.
Quando autem ad mercaturam verso imprudente animo,
Volueris et debita effugere, et famem molestam,

643. ὀλίγην] μικρὰν. αἰνεῖν] χαίρειν ἰᾶν. 645. ἔσσεται] ἦται. ἀήτας] πνοὰς. 646. ἐμπορίην] ἐμπορίαν· πραγματείαν. ἀεσίφρονα] ὑπερήφανον. θυμὸν] ψυχὴν. 647. βούλαι (sic)] βόλῃ. ἀτερπῆ (sic)] ἀνήδονον. λιμὸν] πεῖναν.

642. αἰνεῖ Senat. 643. ἐν August. Senat. Acad. 645. ἀνέμοιο Iunt. 1. 2. 646. τρέψῃς B. 60. 699. 731. Coisl. August. Acad. Steph. Com. 647. βούλαι August. Iunt. 1. 2. φύγειν, καὶ ἀτερπέα λιμόν. B. 699. 731. Coisl. August. (in quo tamen φυγεῖν) Acad. Senat.

643. Νῆ' ὀλίγην αἰνεῖν] Imitatus est Virgilius, quamvis contrarium dicat, Georgicon II, 412. *laudato ingentia rura, exiguum colito.* Scaliger.

Νῆ' ὀλ. αἰνεῖν] Simulata verborum laudatione plerumque id afficimus, quod toto pectore improbamus, atque damnamus; quo factum est, vt verbum ἐπαινῶ, quod Graecis *laudo* significat, pro *recuso, nolo, improbo*, vsurpetur. Aristophanes in Ranis, κάλλιστ', ἐπαινῶ. Nisi me fallit animus, eadem ratione dicendi Virgilius est vsus, cum 2. Georgg. scribit, — *laudato ingentia rura, Exiguum colito.* Nam latifundia improbat, modicumque agri modum praefert; ac mihi videtur aemulatus esse Hesiodum qui l. 2. Εργ. scripsit, Νῆ' ὀλίγην αἰνεῖν. *Turneb. Aduers.* l. 20. c. 14. (ex ed. Robinson.)

646. Τρέψῃς] Scribendum videtur τρέψας. *Guietus.*

647. Χρέα τε προφυγεῖν] Τὸ τε versum impedit et est inutile. *Idem.*

Δείξω δή τοι μέτρα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης,
Οὔτέ τι ναυτιλίης σεσοφισμένος, οὔτέ τι νηῶν.
Οὐ γάρ πώ ποτε νηΐ γ' ἐπέπλων εὐρέα πόντον,
Εἰ μὴ ἐς Εὔβοιαν ἐξ Αὐλίδος, ἣ ποτ' Ἀχαιοὶ,
Μείναντες χειμῶνα, πολὺν σὺν λαὸν ἄγειραν
Ἑλλάδος ἐξ ἱερῆς Τροίην ἐς καλλιγύναικα.
Ἔνθάδ' ἐγὼν ἐπ' ἄεθλα δαΐφρονος Ἀμφιδάμαντος
Χαλκίδα τ' εἰσεπέρησα. τὰ δὲ προπεφραδμένα πολλὰ

Oſtendam tibi rationes ſonori maris,
Etſi neque nauigandi peritus, neque nauium.
Neque enim vmquam naui tranſmiſi latum mare,
Niſi in Euboeam ex Aulide, vbi quondam Graeci,
Exſpectata tempeſtate, magnum collegerunt exercitum
Graecia e ſacra ad Troiam pulcris foeminis praeditam.
Illuc ego ad certamina ſtrenui Amphidamantis
Chalcidemque traieci. indicta (per praecones) vero multa

648. πολυφλοίσβοιο] πολυταράχου. 649. ναυτιλίης] ναυτιλίης (ſic). σεσοφισμένος] δεδιδαγμένος. 650. ἐπέπλων] ἔπλευσα. εὐρέα] πλατὺν. 651. ἤ] ὅπου. 652. συν-ἄγειραν] συνήθροισαν. 653. ἱερῆς] μεγάλης. καλλιγύναικα] τὴν καλλὰς (ſic) γυναῖκας ἔχουσαν. 654. ἔνθα (ſic)] ἐκεῖθεν. ἄεθλα] ἆθλα. δαΐφρονος] φρονίμου. 655. προπεφραδμένα (ſic)] προκεκηρυγμένα.

648. δέ Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Com. 650. πώ ποτε Trinc. Heinſ. Steph. In caeteris πώποτε. 651. εἰς Auguſt. Ald. Iunt. 1. 2. 654. ἔνθα δ' Auguſt. 655. πεφραδμένα Auguſt.

648, et 649. Hi duo verſus, teſte Proclo, inſititii videntur Plutarcho, quem vide. Placet iudicium Plutarchi. Ναυτιλίης σεσοφισμένος ſubintellige περὶ. *Idem.*

653. Ἑλλάδος ἐξ ἱερῆς.] Hoc eſt, θαυμασίης, μεγάλης. *Idem.*

654. Ἐπ' ἄεθλα] Ad munera, ſubintellige funebria. τὸ ἆθλον hic munus funebre. *Idem.*

Ex hoc loco occaſionem arripuit neſcio quis fingendi certaminis *Homeri* et *Heſiodi*, quod cum alibi ſaepe editum, tum etiam ad calcem maioris editionis noſtri Poëtae, quam *Dan. Heinſio* debemus. *Clericus.*

655. Προπεφραδμένα] Praedicta, edicta. *Guietus.*

Ἆθλ' ἔθεσαν παῖδες μεγαλήτορες· ἔνθά με φημὶ
Ὕμνῳ νικήσαντα φέρειν τρίποδ' ὠτώεντα.
Τὸν μὲν ἐγὼ Μούσῃς Ἑλικωνιάδεσσ' ἀνέθηκα,
Ἔνθά με τὸ πρῶτον λιγυρῆς ἐπέβησαν ἀοιδῆς.

Praemia posuerunt iuuenes magnanimi: vbi me glorior
Carmine victorem tulisse tripodem auritum.
Quem ego quidem Musis Heliconiadibus dicaui,
Vbi me primum dulcis compotem fecerunt cantus.

656. μεγαλήτορες] μεγαλόψυχοι. ἔνθα] ὅπου. φημὶ] λέγω. 657. ὠτώεντα] ὠτία ἔχοντα. 658. τὸν] τοῦτον. ἀνέθηκα] ἀφιέρωσα. 659. ἔνθα] ὅπου. λιγυρῆς] ἡδείας. ἐπέβησαν] ἐπεβίβασαν. ἀοιδῆς] ποιήσεως.

658. Μούσαις B. 699. 731. Augusti. Μούσαισ' Acad. Ἑλικωνιάδες Trinc. 659. τοπρῶτον Augusti. Ald.

656. Ἆθλ' ἔθεσαν] *Les prix*, praemia. παῖδες] Οἱ τοῦ Ἀμφιδάμαντος παῖδες. *Guietus.*

657. Τρίποδ' ὠτώεντα] Eius meminit *Pausanias* in Boeoticis, pag. 588. Editionis Hanouianae. *Clericus.*

658. Ἑλικωνιάδεσσ' ἀνέθηκα] Haec e Theogonia sumta et interpolata videntur. Ceterum hi versus a 648. vsque ad 663. videntur supposititii. *Guietus.*

Ἀνέθηκα] Inscriptio, si credere fas est, fuit haec:

Ἡσίοδος Μούσαις Ἑλικωνίσι, τόνδ' ἀνέθηκεν
Ὕμνῳ νικήσας, ἐν Χαλκίδι, θεῖον Ὅμηρον:

Hesiodus Musis Heliconem colentibus hunc apposuit, cum cantu vicisset Chalcide diuinum Homerum. Eam profert, inter alios, *Dion Chrysostomus* Orat. II. de Regno. *Clericus.*

659. Ἔνθά με τὸ πρῶτον κ. τ. ἑξῆς] Contrarium hoc est iis quae habuimus in Theogonia v. 30. et seqq. *Clericus.*

Si vult Hesiodus se primum in hoc certamine Chalcidico Poëticen attigisse, hoc certe iis est contrarium, quae in Theogonia leguntur. Sed quis suspicari potest, eum in tam celebri conuentu primum ingenii sui tentamen facere voluisse? Quomodo igitur exponendum, ἐπέβησαν ἀοιδῆς? Mea quidem sententia, non simpliciter, *compotem fecerunt cantus*, sed potius, *Poetices culmen fecerunt ascendere*, quod merito de se post tam illustrem victoriam praedicare potuit. Homerus Odyss. X, 424. Τάων δώδεκα πᾶσαι ἀναιδείης ἐπέβησαν. Ad quod Scholiastes: Ἀναιδείης ἐπέβησαν. ἐπὶ πολὺ τῆς ἀναιδείας ἐπῆλθον. *Robins.*

661. Ἀλλὰ

Τόσσόν τοι νηῶν γε πεπείρημαι πολυγόμφων. 660
Ἀλλὰ καὶ ὣς ἐρέω Ζηνὸς νόον αἰγιόχοιο.
Μοῦσαι γάρ μ' ἐδίδαξαν ἀθέσφατον ὕμνον ἀείδειν.
Ἤματα πεντήκοντα μετὰ τροπὰς ἠελίοιο,

Tantum naues expertus sum multos clauos habentes.
Sed tamen dicam Iouis consilium Aegiochi.
Musae enim me docuerunt diuinum carmen canere.
Dies quinquaginta post conuersionem Solis,

660. τόσσον] τοσοῦτον. πεπείρημαι] πεπείραμαι· πεῖραν ἔχω. πολυγόμφων] πολυκάρφων. 661. ὣς] ὕτως. ἐρέω] λέξω. Ζηνὸς] Διὸς. αἰγιόχοιο] τῷ τὴν αἰγίδα φοροῦντος. 662. ἀθέσφατον] πολὺν. ἀείδειν] ᾄδειν. 663. τροπὰς] θερινὰς.

660. γε deest in cod. August. Acad. B. 60. Coisl. πεπείρημαι B. 60. πεπείρημαι Coisl. August. Senat. Acad. 661. ὣς etiam in cod. Aug., vulgo male ὡς. 663. ἤματα Acad.

661. Ἀλλὰ καὶ ὡς ἐρέω] Ὡς, hoc est, ὅμως. vers. seq. ἀθέσφατον, hoc est, ἄγαν θέσφατον. *Guietus.*

Ἀλλὰ καὶ ὡς ἐρέω] Recte *Guietus.* Sic *Homerus* Iliad. A, 116. cum induxisset Agamemnonem vehementi amore Chrysidis incensum se fatentem, attamen pollicentem se eam redditurum sic describit:

Ἀλλὰ καὶ ὡς ἐθέλω δόμεναι
πάλιν, εἰ τό γ' ἄμεινον.

Sed et sic, hoc est, *attamen volo reddere, si hoc melius.* Ad quem locum Scholiastes, ὅμως. *Eustathius* vero: Φέρεται ἐν τοῖς Ἡρωδιάνου καὶ Ἀπίωνος, ὅτι τὸ ΩΣ, ὅτε δηλοῖ τὸ ὅμως, περισπᾶται: *fertur in commentariis Herodori et Apionis* ΩΣ, *cum significat tamen, circumflecti.* Clericus.

663. Ἤματα πεντήκοντα] Subintellige ἐπὶ ἡμέρας, vel κατὰ, per dies quinquaginta. μετὰ τροπὰς scilicet τὰς θερινὰς. *Guietus.*

Ἤματα πεντήκοντα καὶ τὰ ἑξῆς] Si nulli hic desunt versus, frustra sane *Hesiodus* iactat peritiam suam, in re nautica. Quid enim absurdius, quam coërcere omnem nauigationem intra quinquaginta dies, quorum initium sumatur a solstitio aestiuo? Cum praesertim solstitium aestiuum incideret in III. Iulii. Per quinquaginta etiam dies ante id solstitium non minus tuto nauigari omnes accolae maris norunt, nec potuit ignorare *Hesiodus.* Itaque, vt aperiam quod sentio, credidierim hic deesse duos versiculos, quorum haec fuerit sententia:

Ἤματα πεντήκοντα πρὸ ἠελίοιο τροπάων
Ἀσφαλέως γλαυκὴν ἐργάσῃ,
αὐτὰρ ἔπειτα

Ἐς τέλος ἐλθόντος θέρεος καματώδεος ὥρης,
Ὠραῖος πέλεται θνητοῖς πλόος· ὄφρά κε νῆα
Καυάξαις, ὄφρ' ἄνδρας ἀποφθίσειε θάλασσα,
Εἰ μὴ δὴ πρόφρων γε Ποσειδάων ἐνοσίχθων
Ἢ Ζεὺς ἀθανάτων βασιλεὺς ἐθέλησιν ὀλέσσαι.
Ἐν τοῖς γὰρ τέλος ἐστὶν ὁμῶς ἀγαθῶν τε κακῶν τε.
Τῆμος δ' εὐκρινέες τ' αὖραι, καὶ πόντος ἀπήμων,

Ad finem progreſſa aeſtate laborioſi temporis,
Tempeſtiua eſt mortalibus nauigatio: nec certe nauem
Fregeris, neque homines perdiderit mare,
Niſi data opera Neptunus terrae quaſſator,
Aut Iupiter immortalium rex velit perdere.
Penes hos enim poteſtas eſt ſimul bonorumque et malorum.
Tunc vero facileſque aurae, et mare innocuum,

664. θέρεος] θέρους. καματώδεος] καματώδους. ὥρης] ὥρας· καιρῷ. 665. ὡραῖος] ἐγκαίριος. πέλεται] ὑπάρχει. πλόος] πλοῦς. 666. καυάξαις] συντρίψαις· συνθλάσαις. ἀποφθίσειε] φθείρειε. 667. πρόφρων] προθύμως. Ποσειδάων] Ποσειδῶν. ἐνοσίχθων] ὁ τὴν γῆν σείων. 668. ὀλέσσαι] φθεῖραι. 669. τοῖς] τούτοις. ὁμῶς] ὁμοίως. 670. τῆμος] τότε. εὐκρινέες] εὐκρινεῖς· καθαραὶ. αὖραι] πνοαὶ. ἀπήμων] ἀβλαβὴς.

669. τε posterius deeſt in cod. Auguſt.

Ἥματα πεντήκοντα, καὶ ἐξῆς τὰ
Diebus quinquaginta ante converſiones ſolis, tuto caeruleum mare exercebis, rurſus deinde quinquaginta diebus poſt converſiones etc. De fine prioris verſus, deque altero, dicere nihil auſim; ſed non abſurde mihi coniicere poſſe videor initii ſimilitudinem cauſam fuiſſe cur librarii duos priores verſus omiſerint, iam ab antiquis temporibus. Exempla ſimilium omiſſionum vide in *Criticae* noſtrae Part. III. Sect. I. c. 5. Quiduis certe malim ſuſpicari, quam *Heſiodum* tam ſupinae ignorantiae inſimulare. *Clericus.*

664. Ἐς τέλος ἐλθόντος] Ordo ἐλθόντος θέρεος ἐς τέλος ὥρης καματώδεος. *Guietus.*

666. Καυάξαις] Hoc eſt, κατάξαις ex κα pro κατα, καάξαις et πλεοναςμῷ υ καυάξαις. v. ſequ. πρόφρων] πρόθυμος. *Idem.*

669. Ἐν τοῖς γὰρ τέλος ἐστὶν] Τέλος facultas, δύναμις, poteſtas efficiendi bona et mala, κράτος, ἀξίωμα. οἱ ἐν τέλει. *Idem.*

670. Εὐκρινέες τ' αὖραι] Εὐδιεινοὶ καὶ εὐδιάγνωστοι, Proclus; hoc eſt, σαφεῖς, εὐχερεῖς, cognitu, indicatu faciles. *Idem.*

678. Ἀλ-

Εὔκηλος· τότε νῆα θοὴν ἀνέμοισι πιθήσας
Ἑλκέμεν ἐς πόντον, φόρτον δ' εὖ πάντα τίθεσθαι.
Σπεύδειν δ' ὅττι τάχιστα πάλιν οἶκόνδε νέεσθαι·
Μηδὲ μένειν οἶνόν τε νέον, καὶ ὀπωρινὸν ὄμβρον,
Καὶ χειμῶν' ἐπιόντα, Νότοιό τε δεινὰς ἀήτας, 675
Ὅς τ' ὤρινε θάλασσαν, ὁμαρτήσας Διὸς ὄμβρῳ
Πολλῷ ὀπωρινῷ· χαλεπὸν δέ τε πόντον ἔθηκεν.
Ἄλλος δ' εἰαρινὸς πέλεται πλόος ἀνθρώποισιν·

Tranquillum: tunc nauem celerem, ventis fretus,
Deducito in pontum, onus vero bene omne colloca.
Propera autem quam celerrime iterum domum redire:
Neque vero exſpectato vinumque nouum, et autumnalem imbrem,
Et hyemem accedentem, Notique moleſtos flatus,
Qui concitat mare, comitatus Iouis imbre
Multo autumnali: aſperum vero pontum facit.
Sed alia verna eſt nauigatio hominibus;

671. εὔκηλος] ἥσυχος. πιθήσας] ἁρμήσας. 672. ἑλκέμεν] ἕλκειν. 673. σπεύδειν] σπεδάζειν. ὅττι] λίαν. οἶκόνδε] εἰς τὸν οἶκον. νέεσθαι] πορεύεσθαι. 674. ὀπωρινὸν] μετοπωρινὸν. ὄμβρον] ὑετὸν. 675. ἐπιόντα] ἐπελθόντα. ἀήτας] πνοὰς. 676. ὤρινε (sic)] διήγειρε. ὁμαρτήσας] ἐπελθών. 677. ὀπωρινῷ] μετοπωρινῷ. ἔθηκεν] ἐποίησε. 678. πέλεται] ἐστὶ.

671. Εὔκολος Moſchop. 672. εἰς Iunt. 1. 2. 673. deeſt in cod. B. 699. 674. Μὴ δὲ Auguſt. Aldi 675. χειμῶνα Auguſt. ἐπιόντα Iunt. 1. 2. 676. ὤρινε Auguſt. 677. τε deeſt Auguſt. ἔθεικεν male erat in ed. Cler., caett. ἔθηκεν.

678. Ἄλλος δ' εἰαρινὸς] An verna dicetur nauigatio quaeuis, quae fit ante ſolſtitium aeſtiuum, quod tempore *Heſiodi* erat, vt oſtendit *Dionyſ. Petauius* Var. Differt. Lib. VII. c. 5. Iulii III? Non puto, *Heſiodus* enim tempeſtatem huius nauigationis ſatis indicat, emiſſione foliorum ficus, quae fit ante aeſtatem; eſt enim inſtantis aeſtatis indicium, vt nos docet teſtis omni exceptione maior Matt. XXIV, 32. Ἀπὸ δὲ τῆς συκῆς μάθετε τὴν παραβολήν· ὅταν ἤδη ὁ κλάδος αὐτῆς γένηται ἁπαλὸς, καὶ τὰ φύλλα ἐκφύῃ, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς τὸ θέρος: *ex ficu intelligite parabolam, cum iam ramus eius tener factus fuerit et folia emiſerit, ſcitote vicinam eſſe aeſtatem.* Intelliguntur autem ſerotinae ficus, de quibus vide notata a nobis ad Marc. XI, 13. in addita-

Ἦμος δὴ τὸ πρῶτον, ὅσον τ' ἐπιβᾶσα κορώνη
Ἴχνος ἐποίησεν, τόσσον πέταλ' ἀνδρὶ φανείη
Ἐν κραδίῃ ἀκροτάτῃ· τότε δ' ἄμβατός ἐστι θάλασσα.
Εἰαρινὸς δ' ὅτος πέλεται πλόος. ὅν μιν ἔγωγε
Αἴνημ'· οὐ γὰρ ἐμῷ θυμῷ κεχαρισμένος ἐστὶν,
Ἁρπακτός. χαλεπῶς κε φύγοις κακόν. ἀλλά νυ καὶ τὰ
Ἄνθρωποι ῥέζουσιν ἀϊδρείῃσι νόοιο,

Nempe, cum primum, quantum incedens cornix
Veſtigium facit, tantum folia homini apparent
Summa in ficu: tum ſane peruium eſt mare.
Verna autem haec eſt nauigatio. non ipſam ego tamen
Probo: neque enim meo animo grata eſt,
Quia occaſio illius inuadenda. aegre quidem effugeris malum. ſed tamen et haec
Homines faciunt, ſtultitia mentis.

679. ἦμος] ὅτανοῦν. 680. ἴχνος] τύπον. πέταλ'] φύλλον (ſic). 681. ἐν κραδίῃ] ἐν τῷ ἄκρῳ τῆς συκῆς. ἄμβατός (ſic)] δυνατὴν πλεῖσθαι. 683. αἴνημ'] ἐπαινῶ. κεχαρισμένος] ἀποδεκτός. 685. ῥέζουσιν] πράττουσι. ἀϊδρείῃσι (ſic)] ἀνεπιστημοσύναις.

679. δὴ Auguſt. τοπρῶτον Auguſt. Ald. ὅσσον τ' ἐπιβᾶσα Auguſt. 680. ἐποίησε Auguſt. 681. ἄμβατός idem cod. 684. τοι Iunt. 2. 685. ἀϊδρείῃσι Auguſt.

ditamentis *Hammondianis*. Inchoata vero aeſtate, hoc eſt, poſtquam Sol Tauri ſignum ingreſſus erat, non licuiſſe nauigare, niſi furtim, credidiſſe non videtur *Heſiodus*. Scio artem nauigandi etiamnum imperfectam fuiſſe, eo aeuo; ſed cum experientia didiciſſent nautae quinquaginta diebus poſt ſolſtitium aeſtiuum tutam eſſe nauigationem, ab eadem magiſtra diſcere eos neceſſe fuit non minus tuto per quinquaginta dies ante id ſolſtitium, menſibus Maio et Iunio, nauigari. Itaque quae hic habet Poëta, de nauigatione verna, intellexerim de ea quae fit menſe Aprili, qui ventis et procellis, haud multo minus quam hiberni menſes, eſt obnoxius. Certe eo menſe ficus folia emittere incipiunt. *Clericus*.

681. Ἐν κραδίῃ ἀκροτάτῃ] Τῷ νεαρῷ βλαστῷ τῆς συκῆς. *Guietus*.

684. Ἁρπακτός] Occupandus cito, ne elabatur e manibus. *Idem*.

686. Χρή-

Χρήματα γὰρ ψυχὴ πέλεται δειλοῖσι βροτοῖσι.
Δεινὸν δ' ἐστὶ θανεῖν μετὰ κύμασιν. ἀλλά σ' ἄνωγα
Φράζεσθαι τάδε πάντα μετὰ φρεσὶν ὅσσ' ἀγορεύω.
Μήδ' ἐνὶ νηυσὶν ἅπαντα βίον κοίλῃσι τίθεσθαι.
Ἀλλὰ πλέω λείπειν, τὰ δὲ μείονα φορτίζεσθαι. 690
Δεινὸν γὰρ πόντῳ μετὰ κύμασι πήμασι κύρσαι.
Δεινὸν γ', εἴ κ' ἐφ' ἅμαξαν ὑπέρβιον ἄχθος ἀείρας,
Ἄξονα καυάξαις, τὰ δὲ φορτί' ἀμαυρωθείη.

Opes enim ſunt anima miſeris mortalibus.
Miſerum vero eſt mori in fluctibus. verum te iubeo
Conſiderare haec omnia in animo, quaecumque tibi conſulo.
Ne vero intra naues omnem ſubſtantiam cauas pone:
Sed plura relinquito, pauciora vero imponito.
Miſerum enim ponti in fluctibus in malum incidere.
Miſerum etiam, ſi in plauſtrum praegrande onus imponens
Axem fregeris, onera vero corrumpantur.

686. huic verſui praeſcriptum eſt: γυμικὸν. δειλαῖσι] ἀθλίοις. 687. μετὰ] ἐν. 688. φράζεσθαι] σκοπεῖν. 690. φορτίζεσθαι] ἐπιτιθέναι. 691. μετὰ] ἐν. πήματι] βλάβῃ. κύρσαι] περιτυχεῖν. 692. ὑπέρβιον] ὑπερβολικὸν. ἄχθος] βάρος. ἀείρας] ἐπιθεὶς. 693. καυάξαις] συντρίψαις. ἀμαυρωθείη] ἀφανισθείη.

686. βροτοῖσιν Acad. 687. δέ ἐσι Auguſt. 688. ὡς σ' ἀγορεύω B. 699. Coiſl. Auguſt. Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. marg. Schreuelius „haec annotauit: „In vno ὡς σ' ἀγορέυω, in altero, ὡς σε κελεύω.„ 689. μὴ δ' Auguſt. 690. πλείω Auguſt. 691. πήματι B. 699. Auguſt. Ald. πήματα Coiſl. Acad. In Cler. edit. erat, πήμασι. 692. Δεινὸν δ' Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Com. Heinſ. Steph. ἐπ' ἅμαξαν B. 60. 699. 731. Coiſl. Auguſt. (in quo vbique ἅμαξα cum ſpiritu leni ſcriptum) Ald. ἐπ' etiam Acad. Iunt. 1. 2. Trinc. Com.

686. Χρήματα γὰρ ψυχὴ πέλεται] Elegans deſcriptio ardentiſſimi diuitiarum amoris, quo fit vt non pluris vitam ſuam faciant; quam praeſentiſſimis periculis exponunt, vt diuitias ſibi comparent. Similis loquutio eſt auari Poëtae *Pindari*, quam ab *Ariſtodemo* neſcio quo mutuam acceperat, Iſthmiac. II, 17. χρήματα, χρήματ' ἀνὴρ, *pecuniae pecuniae vir ſunt*, hoc eſt, vt alius dixit, *quanti habeas ſis*. Clericus.

688. Mſſ. Bodl. 699. et Coiſlin. ὡς σ' ἀγορεύω. *Rob.*

693. Ἀμαυρωθείη] Ἀφανισθείη. *Guietus.*

Ἀμαυρωθείη] Proprie eſt *obſcurentur*, quod cum non poſſit dici de quouis onere,

Μέτρα φυλάσσεσθαι. καιρὸς δ' ἐπὶ πᾶσιν ἄριστος.
Ὡραῖος δὲ γυναῖκα τεὴν ποτὶ οἶκον ἄγεσθαι,
Μήτε τριηκόντων ἐτέων μάλα πολλ' ἀπολείπων,

Modum ſerua. tempus vero in omnibus optimum.
Mature autem vxorem ad tuam domum ducito.
Neque triginta annis valde multum inferior,

694. μέτρα] συμμετρίαν. φυλάσσεσθαι] [ſubaud.] θέλε. 695. ὡραῖος (ſic)] ἐγκαίρως. τεὴν] σὴν. ποτὶ] πρὸς.

695. Ὡραίως Auguſt. ἐπὶ Iunt. 1. 2. 696. τριήκοντα Iunt. 1. 2. Steph. marg.

vertimus *corrumpantur*; nam non placebat *intereant*, quod antea erat in verſione Latina, et quod neque Graecae voci ſatis accurate reſpondet, neque aliis mercibus, aut oneribus conuenit, niſi iis quae frangi aut effundi poſſunt e plauſtro delapſae. *Clericus.*

694. Μέτρα φυλάσσεσθαι] Tempus, occaſionem. *Guietus.*

Μέτρα φυλάσσεσθαι] Non intellexerant haec interpretes. Heſiodus μέτρα θαλάσσης vocauit τὸν ὡραῖον πλῶν. Sic eleganter, Δείξω δή τοι μέτρα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης: quamobrem quae Moſchopulus, Proclus, Tzetzes περὶ συμμετρίας hic dicunt, oſtendunt eos non bene mentem Heſiodi vidiſſe. Dum ſuadet μέτρα φυλάσσεσθαι, ſuadet vt mercator vſque ad aeſtatem maneat, quia vſitatiſſimus aliter ille πλῶς, veris, nimirum, ἁρπακτὸς fit. Quod quid ſit ad Interpretes diximus. *Heinſius.*

696. Μήτε τριηκόντων] Tzetzes legendum contendit τριάκοντα. Placet. *Guietus.*

698. Τέτορ' ἡβώῃ] Scribendum videtur τέτορα. ſubintellige ἔτη, hoc eſt, τετορα ἔτη ἡβώῃ, hoc eſt, πέμπτῳ δὲ ἔτει. τέτορα, τέτταρα ἐπὶ δέκα. πέμπτῳ, hoc eſt, πέμπτῳ καὶ δεκάτῳ. Ratio haec numerandi ſumta eſt a menſibus lunaribus. Vide infra τετρὰς μέσση, ἕκτη μέσση. Anno duodecimo pubeſcere incipit. Anno pubertatis quinto, hoc eſt, decimo ſexto nubat, quae aetas nuptiis aptiſſima eſt. *Idem.*

Τέτορ' ἡβώῃ] Mirifice inter ſe diſcrepant Interpretes de tempore, quo puellis nubere Poëta praecipit. Sed omnes fere conſentiunt decimum quartum primum eſſe puellis pubertatis annum. Monetigitur Poeta, vt per quatuor annos pubeſcant, i. e. per decimum quintum, decimum ſextum, decimum ſeptimum, decimum octauum; quinto autem pubertatis anno, ſcil. decimo nono nubant.

Μήτ' ἐπιθεὶς μάλα πολλά· γάμος δέ τοι ὥριος ἔστω.
Ἡ δὲ γυνὴ τέτορ' ἡβώη, πέμπτῳ δὲ γαμοῖτο.
Παρθενικὴν δὲ γαμεῖν, ὥς κ' ἤθεα κεδνὰ διδάξῃς.
Τὴν δὲ μάλιστα γαμεῖν ἥτις σέθεν ἐγγύθι ναίει.
Πάντα μάλ' ἀμφὶς ἰδὼν, μὴ γείτοσι χάρματα γήμῃς.
Οὐ μὲν γάρ τι γυναικὸς ἀνὴρ λῇΐζετ' ἄμεινον

Neque ſuperans multum: nuptiae vero tibi tempeſtiuae hae.
Mulier autem quatuor annos pubeſcat, quinto vero (*ſcil. puberatis*) nubat,
Virginem vero ducito, vt mores caſtos doceas.
Eam vero potiſſimum ducito, quae te prope habitat:
Omnia diligenter circum contemplatus, ne vicinis ludibria ducas.
Neque enim muliere quicquam vir ſortitur melius

697. ὥριος] ὑγιαινος. 698. τέτορ' (ſic)] ἐπὶ δέκα. ἡβώη] ἀκμαζέτω. πέμπτῳ] δέκα (ſic). γαμοῖτο] εἰς γάμον ἀγέσθω. 699. παρθενικὴν] παρθένον. ὡς] ἵνα. ἤθεα] ἤθη. κεδνὰ] ἀγαθὰ. 700. σέθεν] σθ. ἐγγύθι] πλησίον. ναίει] οἰκεῖ. 701. ἀμφὶς] παντοχόθεν. χάρματα] χαρὰν. 702. λῇΐζετ'] λῃΐζεται· κτᾶται.

698. τέτορ' Auguſt. Senat. Acad. ἡβῴοι Acad. Moſch. Iunt. 1. 2. ἡβώη Ald. 699. διλάξῃς Iunt. 2. 700. τήνδε Auguſt. Ald. 701. γείτωσι Trinc. 702. τοι Auguſt. Ald. Iunt. 1. 2.

nubant. Sic Proclus. Τὸ γάμε καιρὸν ὑπάρχειν τῇ γυναικὶ τὸν τῶν ἐννεακαίδεκα χρόνον ἐτῶν — Τὴν δὲ γαμεῖσθαι μετὰ τὴν ἥβην ἔτος πέμπτον ἄγεσαν· εἶναι δὲ τὴν ἥβην τεσσαρεσκαιδέκατον ἔτος. Tzetzes vero — Ἡ δὲ γυνὴ γαμείσθω μετὰ τὴν ἥβην ἔτος πέμπτον ἔχουσα. εἶναι δὲ τὴν ἥβην τεσσαρεσκαιδέκατον, καὶ πρόσθες καὶ τούτοις πέντε, ὡς εἶναι ιθ. Alii ſupponunt δέκα ſubintelligi, et ſic reddunt, *Mulier autem decimo quarto anno pubeſcat, decimo quinto nubat.* Sed ſi hic eſſet ſenſus, neceſſe eſt ſcriberetur, τετάρτῳ ἡβώῃ, non τέτορ' ἡβώῃ, ſicut poſtea πέμπτῳ γαμοῖτο. Nam δέκα τέτορ' ἡβώῃ non poteſt ſignificare, *decimo quarto anno pubeſcat*, ſed *quatuordecim annos pubeſcat.* Robinſon.

702. Λῃΐζετ' ἄμεινον] Hoc eſt, λαμβάνει, κτᾶται, a λάω, λαύω, ἀπολαύω, λάζομαι, λήζομαι, λῃΐζομαι, λάβω, λῆβω. *Idem.*

Οὐ μὲν γάρ τι γυναικὸς ἀνὴρ] *Clemens Alexandrinus* Strom. Lib. VI. nos docet *Simonidem* ſic hunc *Heſiodi* locum imitatum eſſe:

Γυναικὸς ἐδὲν χρῆμ' ἀνὴρ λῃΐζεται.
Ἐσθλῆς ἄμεινον, ἐδὲ ῥίγιον κακῆς.

Vxore nullam rem vir poſſidet bona meliorem, neque deteriorem mala. Clericus.

704,

Τῆς ἀγαθῆς· τῆς δ' αὖτε κακῆς ὃ ῥίγιον ἄλλο,
Δειπνολόχης· ἥτ' ἄνδρα καὶ ἴφθιμόν περ ἐόντα
Εὖει ἄτερ δαλοῦ, καὶ ὠμῷ γήραϊ θῆκεν.
Εὖ δ' ὅπιν ἀθανάτων μακάρων πεφυλαγμένος εἶναι.

Bona: rurſus vero mala non grauius aliud
Comeſſatrice: quae virum licet robuſtum
Torret ſine face, et crudae ſenectae tradit.
Bene vero reuerentiam erga Deos immortales obſeruato.

703. ῥίγιον] χεῖρον. 704. δειπνολόχης] τῆς δειπνόσης καὶ λοχώσης τὸν ἑαυτῆς ἄνδρα. ἴφθιμον] ἰσχυρὸν. 705. εὖει] καίει. ἄτερ] χωρὶς. γήραϊ] γήρᾳ. θῆκεν (sic)] ἔδωκεν (sic). 706. ὅπιν] ἐπιστροφήν. πεφυλαγμένος εἶναι [ſubaud.] δέλε.

705. Εὖει Ald. γήραϊ δῶκεν codd. Robinſ. omnes, Auguſt. Acad. Senat. Ald. Iunt. 1. 2. Steph. Com. Heinſ. δῖκεν Trinc.

704, 705. Hi duo verſus ſuſpecti. v. 704. εὖει eſt conſumit τὰ ὄντα, τὴν ἐσίαν ἀφανίζει. *Guietus.*

Δειπνολόχης] Turpe, nempe, fuit in Graecia mulieres conuiuiis intereſſe. *Cornelius Nepos*, in Praefatione: *Pleraque noſtris moribus ſunt decora, quae, apud illos,* (Graecos) *turpia putantur. Quem enim Romanorum pudet vxorem ducere in conuiuium? Aut cuius materfamilias non primum locum tenet aedium, atque in celebritate verſatur? Quod multo ſit aliter in Graecia; nam neque in conuiuium adhibetur, niſi propinquorum; neque ſedet, niſi in interiore parte aedium, quae* gynaeconitis *appellatur; quo nemo accedit, niſi propinqua cognatione coniunctus.* Vide Interpretes ad eum locum, neque enim opus eſt in re nota diutius morari. *Clericus.*

705. Καὶ ἐν ὠμῷ γήραϊ δῶκεν] Stob. καὶ ἐν ὠμῷ γήραϊ θῆκε. *Heinſius.*

Ὠμὸν γῆρας hic ſignificat *praematuram ſenectutem, quae ante tempus venit.* Sic de Laerte Odyſſ. Ω, 354.

Ἐκπάγλως γὰρ παιδὸς ὀδύρεται οἰχομένοιο,
Κεριδίης τ' ἀλόχοιο, δαΐφρονος, ἥ ἑ μάλιστα
Ἤκαχ' ἀπαφθιμένη, καὶ ἐν ὠμῷ γήραϊ θῆκεν.

Ad quod Scholiaſtes: πρὸ ὥρας γηρᾶσαι ἐποίησεν. *Cruda* tamen *ſenectus* apud Latinos diuerſam longe ſignificationem ſortita eſt, ſcil. *firmam, robuſtam.* Sic Virgilius de Charonte: *Iam ſenior, ſed cruda deo viridiſque ſenectus.* Supra citati vero verſus Homerici ſuſpicionem inducunt, quod τὰ ἐν hoc verſu excidit. *Rob.*

706. Ὅπιν ἀθανάτων] Vltricem Deorum curam, quae mor-

Μηδὲ κασιγνήτῳ ἶσον ποιεῖσθαι ἑταῖρον·
Εἰ δέ κε ποιήσῃς, μή μιν πρότερος κακὸν ἔρξῃς.
Μηδὲ ψεύδεσθαι γλώσσης χάριν. εἰ δέ κεν ἄρχῃ
Ἤ τι ἔπος τ' εἰπὼν ἀποθύμιον, ἠὲ καὶ ἔρξας, 710
Δὶς τόσα τίννυσθαι μεμνημένος· εἰ δέ κεν αὖθις

Neque fratri aequalem facito amicum;
Quod si feceris, ne ipsum prior malo afficias.
Ne vero mentiaris dicis gratia. sin autem coeperit
Aut verbum aliquod dicere ingratum, aut facere,
Bis tantum punire memineris: si vero rursus

707. ἑταῖρον] φίλον. 708. μιν] αὐτὸν. ἔρξῃς] ποιήσῃς. 709. ἄρχῃ] ἀρχὴν ποιήσῃ. 710. ἀποθύμιον] ἐκ ἀρέσκον. ἠὲ] ἢ. ἔρξας (sic)] ποιήσας. 711. τίννυσθαι] τιμωρεῖσθαι. μεμνημένος] ὧν εἰς σὲ ἔπραξε.

707. Μὴ δὲ Augusti. Ald. Sic et v. 709. 708. μὴν Trinc. πρότερον B. 699. Augusti. Iunt. 1. 709. γλώττης Augusti. δέ κεν' Iunt. 1. 710. Ἔπος εἰπὼν omisso τ' Coisl. Augusti. Ald. Acad. Iunt. 1. 2. Steph. Com. Ἔπος γ' εἰπὼν Trinc. Paullo ante τι deest in ed. Heins. τοι Trinc. ἔρξας Augusti. 711. τόσσα Augusti. Acad. Trinc. τίννυσθαι Acad.

mortales a tergo sequitur. Ab ἐπὶ, quod notat *post*, ὄπις et ἔπω. Tibullus: *Nescius vltricem post caput esse Deum.* ab ὄπις, κατόπις, ὀπίσω, ὄπισθεν. *Guietus.*

708. Εἰ δέ κε ποιήσῃς] Nemo enim potest magis nocere eo, qui, amicitia renunciata, fit inimicus; quia aut arcana nouit, quorum reuelatio nocere potest; aut certe ea scit, quae *nos* quam maxime laedere possunt. Itaque, quantum quidem est in nobis, amicitias oportet esse aeternas, vt suadet *Hesiodus.* Eadem de causa, sic praecipiebat Solon: Φίλους μὴ ταχὺ κτῶ· ἢν δ' ἄν κτήσῃ, μὴ ἀποδοκίμαζε: *amicos ne cito comparato, quos vero acquisieris, ne repudies.* Apud *Diogenem Laertium*, Lib. I. §. 60. *Clericus.*

709. Γλώσσης χάριν] Qui vltro, non rogatus, prudens et sciens mendacium loquitur. Sic apud Theognid. v. 488. τῆς κοτύλης μεθύειν. ἄρχῃ autem id est ἄρχηται. sic vet. Interp. *Scaliger.*

Μηδὲ ψεύδεσθαι] Neque mentiaris illi. supple, ne verbo quidem decipias. *Guietus.*

Μηδὲ ψεύδεσθαι γλώσσης χάριν] Quia eiusmodi mendacia anxios saepe habent, ad breue tempus; nec satis arctam amicitiam redolent, quae numquam patitur alii fieri a nobis, quod ab eo nobis fieri nolimus. *Clericus.*

710. Ἀποθύμιον] Alienum ab animo, molestum, inuisum, non ἀρέσκον τῇ ψυχῇ. *Guietus.*

711. Δὶς τόσα τίννυσθαι] Τιμωρεῖ. Μεμνημένος] Iniuriae memor sc. *Idem.*

Δὶς

Ἡγῆτ' ἐς φιλότητα, δίκην δ' ἐθέλῃσι παρασχεῖν,
Δέξασθαι. δειλός τοι ἀνὴρ φίλον ἄλλοτε ἄλλον
Ποιεῖται. σὲ δὲ μή τι νόον κατελεγχέτω εἶδος.

Redeat in gratiam, poenam autem velit dare,
Recipe. miſer namque vir amicum alias alium
Facit: tuum vero ne quid animum coarguat vultus.

712. ἡγῆτ'] προηγῆται. φιλότητα] ἀγάπην. δίκην] τιμωρίαν. παρασχεῖν] διδόναι. 714. σὲ] σέ. νόον] κατὰ τὸν νόον. κατελεγχέτω] κατηγορείτω. εἶδος] ἡ θεωρία.

712. Ἡγεῖτ' B. 60. 699. Iunt. 1. 2. Trinc. 713. δειλός τι Ald. δ. τις Iunt. 1. 2. Steph. margo.

Δὶς τόσα τίννυσθαι] Peſſimum praeceptum; cum ſola Ratio ſuadeat peccantes aut de induſtria, aut imprudentia, amicos ferre, vt ad amicitiam redeant, aut certe vt nos priſtinae amicitiae hoc tribuere intelligamur. Quanto melius *Cicero*, de Amicitia, Cap. 21? *Primum danda opera eſt, ne quà amicorum diſſidia fiant; ſin tale quid euenerit, vt exſtinctae potius amicitiae, quam oppreſſae eſſe videantur. Cauendum vero, ne etiam in graues inimicitias conuertant ſe amicitiae; ex quibus iurgia, maledicta, contumeliae gignuntur; quae tamen, ſi tolerabilia erunt, ferenda ſunt; et hic bonos veteri amicitiae tribuendus eſt, vt is in culpa ſit, qui faciat, non qui patiatur iniuriam.* Recte etiam, *Cicerone* antiquior, Auctor Pythagoricorum verſuum, qui aurei vocantur, v. 7.

Μηδ' ἔχθαιρε φίλον σὸν ἁμαρτάδος εἵνεκα μικρῆς.

Neque oderis amicum tuum, propter exiguum peccatum. Clericus.

712. Ἡγεῖτ' ἐς φιλότητα] Ἡγεῖται praecedat, prior eat, προηγεῖται. *Guietus.*

Δίκην παρασχεῖν] Satisfacere verbis, aut iacturam, ſi quam creauit, ſarcire. *Clericus.*

713. Δειλός τοι ἀνὴρ] Haec a ſuperioribus non pendent, ſed ad ſequentia pertinent. *Guietus.*

Δειλός τοι ἀνὴρ] Quia, propter frequentem mutationem ſcire non poteſt an ii, quos ſibi amicos putat, ſint re vera amici. Qui enim eo nomine digni ſunt, nonniſi diuturnitate temporis, dignoſci poſſunt. *Clericus.*

714. Εἶδος] Nullum rei genus, nulla res, οὐδὲν πρᾶγμα. τὸ εἶδος hic eſt πρᾶγμα. *Guietus.*

Σὲ δὲ μή τι νόον κατελέγχέτω εἶδος] Videtur eſſe praeceptum, cui nullus eſt cum ſuperio-

Μηδὲ πολύξεινον, μηδ' ἄξεινον καλέεσθαι, 715
Μηδὲ κακῶν ἕταρον, μηδ' ἐσθλῶν νειόθεν ἦρα.
Μηδέ ποτ' ἀλομένην πενίην θυμοφθόρον ἀνδρὶ
Τέτλαθ' ὀνειδίζειν, μακάρων δόσιν αἰὲν ἐόντων.

Ne vero multorum hoſpes, neue nullius hoſpes dicaris,
Neue malorum ſocius, neque bonorum conuiciator.
Neque vmquam miſeram pauperiem animum comedentem homini
Suſtineas exprobrare, diuorum munus immortalium.

715. πολύξεινον] πολύφιλον. ἄξεινον] ἄφιλον. καλέεσθαι] καλεῖσθαι. 716. ἑτάρων] φίλον (ſic). νειόθεν ἦρα] ὑβριστὴν. 717. θυμοφθόρον] φθαρτικὴν. 718. τέτλαθ'] τέτλαθι· ὑπόμενε. δόσιν] ἔσαν δωρεάν.

715. μὴ δὲ et mox μὴ δ' Auguſt. Ald. Sic quoque v. 716. 716. ἑτάρων Auguſt. ἑτάρην Iunt. 1. 2. Steph. 717. Μηδέποτ' Ald.

ſuperioribus ac ſequentibus connexus, et quo praecipit Poëta, non tantum cauendum eſſe ne dicamus quae occulta eſſe volumus, ſed etiam ne vultu prodamus id quod ſilentio tegimus. Itaque εἶδος hic eſt externa ſpecies, quae frequentiſſima vocis eſt ſignificatio. Hoc autem praeceptum ſi ad diſſimulationem, nocendi cauſa, referatur, qualis erat Tiberiana, reiiciendum; ſed ſi ad prudentiam ſpectet, quae nonnulla intempeſtiue aperiri vetat, quamuis vtilia iis quibus aperirentur, ambabus vlnis eſt excipiendum. *Clericus.*

715. Μηδὲ πολύξεινον, μηδ' ἄξεινον καλέεσθαι] Μηδὲ πολύφιλον, μηδὲ ἄφιλον. *Guietus.*

Πολύξεινον] Qui multos habebant hoſpites, iis excipiendis exhauriebantur; at qui erant plane ἄξεινοι, ſine graui moleſtia peregre eſſe non poterant, cum apud neminem notum diuerſari poſſent. Praeterea multa negotia eſſe poterant, quae, nonniſi per hoſpites, commode adminiſtrabantur. Scio poſtea ξείνους amicos dici v. 722. Sed hic proprio ſenſu ſumi crediderim. *Clericus.*

716. Νειόθεν ἦρα] Κατήγορον. *Guietus.*

717. Adducit hos duos verſus Plutarchus in libro de audiendis Poetis, et de his verbis μακάρων δόσιν αἰὲν ἐόντων ita diſſerit: Θεόσδοτον νῦν τὸ τυχηρὸν εἰρηκεν, ὡς ἐκ ἄξιον ἐγκαλεῖν τοῖς διὰ τὴν τύχην πενομένοις, ἀλλὰ τὴν μετ' ἀργίας καὶ ῥαθυμίας καὶ μαλακίας καὶ πολυτελείας ἀπορίαν αἰσχρὰν καὶ ἐπονείδιστον ἔσαν. *Krebſius.*

718. Μακάρων δόσιν] Quamvis *dari* ſoleant dici dumtaxat bona,

Γλώσσης τοι θησαυρὸς ἐν ἀνθρώποισιν ἄριστος
Φειδωλῆς, πλείστη δὲ χάρις κατὰ μέτρον ἰούσης. 720
Εἰ δὲ κακὸν εἴποις, τάχα κ' αὐτὸς μεῖζον ἀκούσαις.
Μηδὲ πολυξείνῳ δαιτὸς δυσπέμφελος εἶναι

Linguae certe thesaurus inter homines optimus
Parcae, plurima vero gratia eius quae modum seruat.
Quod si malum dixeris, forsan et ipse maius audies.
Ne in conuiuio, quod multi amici instruunt, sis morosus

720. φειδωλῆς] μετὰ φειδοῦς προτεινούσης τὰ ῥήματα. κατὰ μέτρον] κατὰ συμμετρίαν. 721. τάχα] ἴσως. 722. δυσπίμφελος (sic)] σκληρὸς.

720. φειδολῆς Trinc. 721. Μὴ δὲ Augusst. κακὸν κ' εἴπῃς B. 60. 699. R. S. Coisl. Augusst. εἴπῃς Acad. κακὸν γ' εἴπῃς Palat. αὐτὸν Trinc. ἀκούσεις Palat. 722. μὴ δὲ Augusst. Ald. δυσπίμφελος Augusst.

bona, attamen *Hesiodus* non semel etiam mala *dari* dicit, vnde antea v. 638. memorat κακὴν πενίην, τὴν Ζεὺς ἄνδρεσσι δίδωσι, *malam paupertatem quam Iupiter hominibus dat*. Clericus.

719. Γλώσσης τοι θησαυρὸς] Sententiam horum versuum illustrarunt Interpretes Iacobi ad Cap. III. 9. et sqq. *Clericus*.

721. Εἰ δὲ κακὸν] Proclus ad locum: Ἀλκαῖος· Εἰκ' εἴποις τὰ θέλεις, ἀκούσαις τὰ κ' ἂ θέλεις. Καὶ Ὅμηρος· Ὁποῖόν καὶ εἴπησθα ἔπος, τοιόνδ' ἐπακούσαις. *Robinson*.

722. Μηδὲ πολυξείνῳ δαιτὸς δυσπέμφελος] Δαιτὸς subintellige γενομένης. hoc est, ἐράνου. δυσπέμφελος, δυσπρόσιτος, δύσκολος, an παρὰ τὸ πέμπεσθαι. Hos versus sic distinguit Heinsius: Μηδὲ πολυξείνῳ δ. δ. εἶναι. ἐκ κοινῆς πλείστη τε χ. δ. τ. ὀλιγίστη. Placet. *Gnietus*.

Δυσπέμφελος] Mare quidem dicitur δυσπέμφελον ab *Hesiodo*, in Theogonia, quod non sine periculo transmitti possit; hic vero, vbi sermo est de conuiuio, δυσπέμφελος dici videtur qui aegre adducitur, vt velit symbolam suam conferre ad conuiuium, seu ἔρανον. Hoc nos docuerat *Hesychius*, sed verba eius corrupta sunt. Δυσπέμφελος, ἐπὶ μὲν τῆς θαλάσσης, ἡ δυσχείμαρρος καὶ τραχεῖα καὶ ταραχώδης· ἐπὶ δὲ τῶν κολυμβητοῦ, δυσαρεστος. Respicit ad locum *Homeri* Iliad. Π. v. 747. vbi hominem mortuum ex curru decidentem vrinatori, e fundo maris ostrea petenti, confert Patroclus, hisce verbis:

Πολλὰς ἂν κορέσειεν ἀνὴρ ὅδε τήθεα δυφῶν
Νηὸς ἀποθρώσκων, εἰ καὶ δυσπέμφελος εἴη.

Multos

Ἐκ κοινῆ· πλείση δὲ χάρις, δαπάνη τ' ὀλιγίση.
Μηδέ ποτ' ἐξ ἠοῦς Διὶ λείβειν αἴθοπα οἶνον
Χερσὶν ἀνίπτοισιν, μηδ' ἄλλοις ἀθανάτοισιν
Οὐ γὰρ τοίγε κλύουσιν, ἀποπτύουσι δέ τ' ἀράς.

De symbolis: plurima enim gratia, sumtusque minimus.
Neque vmquam mane Ioui libato nigrum vinum
Manibus illotis, neque aliis immortalibus.
Neque enim illi exaudiunt, respuunt vero etiam preces.

723. δὲ] γὰρ. δαπάνη] ἀνάλωμα. 724. ἐξ ἠοῦς] πρωΐ. αἴθοπα] καυτικὸν. 726. κλύουσιν] ἀκούουσι. ἀποπτύουσι] ἀποσείφονται. ἀρὰς] εὐχάς.

723. Post ἐκ κοινῆ in August. deest colon, et quidem erasum est. δαπάνη δ' August. 725. ἀνίπτοισι August. ἀνίπτοις Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. μὴ δ' August. Ald. et sic semper μηδὲ in cod. August. et ed. Ald. diuisim scriptum legitur, vt v. 727. 730. 733. 735. 742. 748. 726. γάρ τοι γε August. τοὶ Senat. ἀρᾶς Senat.

Multos satiaret vir hic ostrea quaerens, ex naui desiliens, quamvis procellosum esset; nempe, mare. Ad quae verba haec habet *Eustathius*, quae in Lexicon suum transtulit *Phauorinus*: Δυσπέμφελος δὲ πόντος ὁ δυσχείμερος· δι' ἃ δυσχερῶς ναῦς πέμπεται. ὅθεν καὶ Ἡσίοδος δυσπέμφελον τὴν ναυτιλίαν φησί. Ζηνόδοτος δέ φασι πληθυντικῶς γράφει· εἰ καὶ δυσπέμφελοι εἶεν, οἱ πολλοί, δηλαδή, ἐκεῖνοι. οἷς τὰ τήθεα παρατίθενται, ὅ ἐστὶ δυσάρεστοι, ὡς καὶ Ἡσίοδος· μηδὲ πολυξείνῃ δαιτὸς δυσπέμφελος εἶναι, ὅ ἐστι δύσκολος δυσμετάπεμπτος: *difficilis, qui aegre adduci potest vt veniat*, quamuis arcessitus. De ἐρύκω autem multa habet *Isaacus Casaubonus* ad Characteres *Theophrasti*. Clericus.

Μηδὲ πολυξείνῃ δαιτὸς] Vt hoc praeceptum, quod est περὶ συμβόλων et καταβολίων, quae collatis ab vnoquoque sumtibus instituebantur, constet sibi, sublata distinctione, ita lego: Μηδὲ πολυξείνῃ δαιτὸς δυσπέμφελος εἶναι· Ἐκ κοινῆ πλείσῃ τε χάρις, δαπάνη τ' ὀλιγίση. Sensus est hoc modo mire directus et perspicuus. *Heinsius.*

725. Χερσὶν ἀνίπτοισι] Faciebat hoc non parum ad munditiem, quae a sacra facturis postulabatur. Vide not. ad Gen. XXXV, 2. Hinc in prouerbium abiit *illotis manibus* aliquid facere, quod perinde est ac imparatum esse. *Clericus.*

726. Ἀποπτύουσι δέ τ' ἀράς] Ἀποσρέφονται. Τὸ ἀραὶ, prex. proprie et primo imprecationes, siue καταραὶ, εὐφωνίας χάριν, ἀραὶ dictae. *Guietus.*

Μηδ' ἀντ' ἠελίοιο τετραμμένος ὀρθὸς ὀμιχεῖν.
Αὐτὰρ ἐπήν κε δύῃ, μεμνημένος, ἐς τ' ἀνιόντος,
Μήτ' ἐν ὁδῷ, μήτ' ἐκτὸς ὁδοῦ προβάδην ἀρήσῃς,
Μηδ' ἀπογυμνωθείς· μακάρων τοι νύκτες ἔασιν. 739

Neque contra Solem verſus ſtans meito,
Sed etiam poſtquam occidit, memor eius rei, vſque ad orientem,
Neque in via, neque extra viam inter eundum meias,
Neque denudatus: Deorum quippe noctes ſunt.

727. ὀμιχεῖν] ἀρεῖν. 728. ἐπήν (ſic)] ἐπεὶ. Ὑς' ἀνιόντα (ſic)] ἕως δύῃ, ἀνίλθῃ. 729. προβάδην] κινόμενος. 730. ἀπογυμνωθείς] ἐν τῇ νυκτὶ. ἔασιν (ſic)] εἰσὶ.

727. ἕν τ' Auguſt. ὀμίχλειν B. 60. 728. ἐπῆν Auguſt. ἐπεὶ Ald. Iunt. 1. 2. Steph. Com. Heinſ. Ὑς' ἀνιόντα Coiſl. Ὑς' ἀνιόντα Aug. ἀνιόντα etiam Ald. ἀνιόντος Trinc. Steph. marg. 729. ἀρήσεις Auguſt. Acad. 730. ἔασιν Senar. Acad. Auguſt. in quo etiam μήτ' paullo ante.

727. Μηδ' ἀντ' ἠελίοιο] Hic *Heſiodus* non vetat de die meiere, ſed tantum ſtantem, ad ſolem conuerſis ac retectis pudendis. Male hunc locum acceperat *Claud. Salmaſius* Exercit. Plinianarum p. 431. quaſi *Heſiodus* velit de nocte tantum lotium emitti; quod abſurdum eſt, nec poteſt obſervari. Itaque eum caſtigauit, ſed acrius aequo, *Dionyſ. Petauius* in Miſcellis Exercit. Cap. I. et recte obſeruauit hunc verſum interpunctione et ſententia a ſequenti eſſe diſtractum. *Clericus.*

Ὀρθὸς] Stans, vt Gallice *droit.* Vide Iliad. Σ, 246. et locum *Herodoti* laudandum ad v. 731. *Clericus.*

728. Αὐτὰρ ἐπεί κε δύῃ μεμνημένος ἐς τ' ἀνιόντα] Ab occaſu ad ortum rectum meiere licet. Male interpres. σιγμὴ τελεία poſt τὸ ἀνιόντα. *Guietus.*

Αὐτὰρ ἐπήν κε δύῃ] Hoc verſu et duobus ſequentibus, vt recte *Petauius*, hortatur Poëta, vt ne poſt occaſum ſolem, ac nocte quiſquam ambulando meiat, aut denudatus, quod etiam nocti veneratio quaedam adhibenda ſit. Igitur poſt ἀνιόντα non eſt ponenda τελεία σιγμὴ, vt multi fecerunt. *Clericus.*

730. Μηδ' ἀπογυμνωθείς] Subintellige, etiam ſub nocte. *Guietus.*

Μηδ' ἀπογυμνωθείς] Cum Graeci tunicas quidem breuiores, niſi forte hyeme, ſed ſine clauſis femoralibus geſtarent, non neceſſe habebant retegere pudenda vt meierent; ſed tantum inflexis genibus clunes in talos demittere, vt tunicae inferior ora magis dilataretur,

ne

Ἑζόμενος δ' ὄγε θεῖος ἀνὴρ πεπνυμένα εἰδὼς,
Ἢ ὄγε πρὸς τοῖχον πελάσας εὐερκέος αὐλῆς.

Sedens vero diuinus vir et prudens,
Aut ad parietem accedens bene ſeptae caulae.

731. ἑζόμενος] καθήμενος ὑφεΐ. πεπνυμένα] συνετὰ. εἰδὼς] γινώσκων. 732. πελάσας] πλησιάσας. εὐερκέος] τὸ καλὸν ἕρκος ἔχοντας.

732. 8 Auguſt.

ne lotio madefieret. De iis quae dicuntur *feminalia* vide *Iſaac. Caſaubonum* ad Auguſti Cap. LXXXII. in notis ad *Suetonium*. Clericus.

Μακάρων τοι νύκτες ἔασιν] Non tantum vult interdiu non debuiſſe homines meiere ſtantes, ac retectis ad ſolem pudendis; ſed ne nocte quidem incedentes, aut pudendis nudatis; quia noctu Dii frequentius inter homines verſantur, vt recte ad hunc locum *Proclus*. Clericus.

731. Ἑζόμενος] Subintellige ἀρεῖν. *Guietus*.

Ἑζόμενος] Hoc eſt, clunibus ad talos demiſſis. *Sam. Bochartus* Hieroz. Parte I. Lib. II. c. 56. poſtquam oſtendit Iudaeos ſtantes ſolitos mingere, obſeruat Graecos ſedentes minxiſſe nuſquam reperiri, niſi apud vnum *Heſiodum*, cuius vſſ. 731, et 732. profert, tum ſubdit: *Itaque*, Heſiodi *aeuo*, *Graeci bene inſtituti*, *vel ſedentes mingebant*, *vel ad parietem accedentes*. *Sed poſterioribus ſaeculis*, *prius illud a viris vſurpari deſiit*, *et mulieribus relictum*. *Itaque in Graecorum monumentis nullum exſtat exemplum viri*, *qui ſedens minxerit*. Deinde allatis multis contrariis exemplis, addit hoc Herodoteum, quo, brevitatis cauſa, hic contenti erimus: *Herodoto*, inquit, *nihil expreſſius*, *qui vt probet Aegyptios in pleriſque aliter ſe gerere*, *quam reliquos homines*, *inter cetera haec habet* Lib II. c. 35. Οὐρέεσι αἱ μὲν γυναῖκες ὀρθαί, οἱ δὲ ἄνδρες καθήμενοι, *foeminae quidem ſtantes mingunt*, *viri vero ſedentes*. Clericus.

732. Αὐλαὶ antiquis dicebantur loca ſubdialia, aperta, quae vento expoſita erant. vnde locus διαυλίζειν dicitur, qui ventum ab vtraque parte admittit, vt docet Athenaeus l. 5. c. 5. In his locis apertis, quae ante domos erant, quoniam pecudes continebantur, factum eſt, vt αὐλὴ denotet *caulam*. qua notione h. l. ſumendum. Denique αὐλαὶ dicebantur *palatia*, *domus potentum hominum*. cuius denominationis Athenaeus l. c. duplicem reddit rationem, aut quia ante domos diuitum eius-

Μηδ' αἰδοῖα γονῇ πεπαλαγμένος ἔνδοθεν οἴκου
Ἑσίῃ ἐμπελαδὸν παραφαινέμεν, ἀλλ' ἀλέασθαι.
Μηδ' ἀπὸ δυσφήμοιο τάφου ἀπονοσφίσαντο
Σπερμαίνειν γενεὴν, ἀλλ' ἀθανάτων ἀπὸ δαιτός.
Μηδέ ποτ' ἀενάων ποταμῶν καλλίῤῥοον ὕδωρ
Ποσσὶ περᾶν, πρίν γ' εὐξῃ ἰδὼν ἐς καλὰ ῥέεθρα,

Neque pudenda femine pollutus intra domum
Focum iuxta reuelato, ſed caueto.
Neque a feralibus epulis reuerſus
Seminato progeniem, ſed Deorum a conuiuio.
Nec vmquam perennium fluuiorum limpidam aquam
Pedibus tranſito, priuſquam orauerís adſpiciens pulcra flumina,

733. πεπαλαγμένος] μεμολυσμένος. ἔνδοθεν] ἔντος. 734. ἑσίῃ] ὁ τόπος, ἐν ᾧ ἔθυον. ἐμπελαδὸν] πλησίον. παραφαινέμεν] παραφαίνειν· δεικνύειν. 735. ἀπονοσφίσαντο] ὑποσρέψαντα. 736. σπερμαίνειν] σπείρειν. δαιτὸς] εὐσχείας (sic). 737. ἀενάων (sic)] διαπαντὸς ῥεόντων. 738. περᾶν] θέλε διαβῆναι. εὐξῃ] εὐχὴν ποιήσῃς. ῥέεθρα] ῥεῖθρα.

Inter v. 736. et 737. eſt Μηδ' ἐπὶ κρηνάων ἑρεῖν, μάλα δ' ἐξαλέασθαι in edd. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. 737. ἀενάων Auguſt. Iunt. 1. 2.

modi loca ſubdialia fuerint, aut quia in iis locis regii ſtipatores ſtationem ſuam habuerint, ibique dormiuerint. conf. ad illum Athenaei locum Caſaub. *Krebſius.*

733. Πεπαλαγμένος] An a πάλη puluiſculo παλάσσω. *Guietus.*

734. Ἑσίῃ ἐμπελαδὸν παραφαινέμεν] Quia, nimirum, ad focum erant Dii Penates, focuſque, vt habet *Proclus*, erat domeſtica ara, in qua libationes quotidie fiebant, et ſe pollutos exiſtimabant. Itaque prius abluere ſe ſe neceſſe habebant, ſi praecepto Heſiodi obſequi volebant. Sic apud *Herodotum*, Lib I, 198. ὁσάκις δ' ἂν μιχθῇ γυναικὶ τῇ ἑαυτοῦ ἀνὴρ Βαβυλώνιος, — ὄρθρου γενομένου λοῦνται ἀμφότεροι, ἄγγεος γὰρ ἑδενὸς ἅψονται πρὶν ἂν λόσωνται: *quoties autem cum vxore miſcetur vir Babylonius, — orto diluculo abluuntur ambo, nullum vas priuſquam ſe abluerint tacturi.* Quae narratio oſtendit, apud Graecos, *Herodoti* aetate, vulgo obſeruatum non fuiſſe *Heſiodi* praeceptum. *Clericus.*

736. Ἀπὸ δαιτός] A Deorum conuiuiis, quae ſacrificiis peractis fiunt, feſtis Deorum ſollemnibus. *Guietus.*

737. Ἀενάων ποταμῶν] An? αἰενάων. *Idem.*

739. Λευκῷ

Χεῖρας νιψάμενος πολυηράτῳ ὕδατι λευκῷ.
Ὃς ποταμὸν διαβῇ, κακότητι δὲ χεῖρας ἄνιπτος, 740
Τῷδε θεοὶ νεμεσῶσι, καὶ ἄλγεα δῶκαν ὀπίσσω.
Μηδ' ἀπὸ πεντάζοιο, θεῶν ἐνὶ δαιτὶ θαλείῃ,
Αὖον ἀπὸ χλωρῷ τάμνειν αἰθωνι σιδήρῳ.
Μηδέ ποτ' οἰνοχόην τιθέμεν κρητῆρος ὕπερθεν

Manus lotus amoena aqua limpida.
Qui fluuium tranſierit, malitia vero manus illotus,
Ei ſuccenſent Dii, et damna dant in poſterum.
Ne vero a manu, Deorum in celebri conuiuio,
Siccum a viridi reſeca nigro ferro.
Neque vmquam vrceum, ex quo vinum funditur, pone ſuper craterem

739. πολυηράτῳ], πολυερέτῳ. 740. ἴδῃ (ſic)] καὶ. 741. τῷδε] τότῳ. νεμεσῶσι] μισῶσι. ἄλγεα] ἄλγη. ὀπίσσω] μετὰ ταῦτα. 742. πεντάζοιο] πέντε ὄζους ἐχόσης. δαιτὶ] εὐωχείᾳ (ſic). θαλείῃ] θαλύσῃ (ſic). 743. αὖον] ξηρὸν. αἰθωνι (ſic)] μέλανι· καυστικῷ. 744. οἰνοχόην] κύαθον. τιθέμεν] τιθέναι. ὕπερθεν] ὑπεράνω.

740. κακότητ' ἴδῃ Auguſt. Iunt. 1. 2. 742. πεντόξοιο B. 699. ἐν Auguſt. 743. αἴθονι Auguſt. 744. κρατῆρος Auguſt. Senat. Trinc. ὕπερθε Senat. Trinc.

739. Λευκῷ] Λαμπρῷ, διαυγεῖ. *Idem.*

740. Κακότητι] Contumacia, contumaci malitia. Scribe, κακότητί γε. Τὸ δὲ hic non placet. *Idem.*

Κακότητι] Hoc eſt, data opera, ſpretoque Deorum Numine. *Clericus.*

742. Ἀπὸ πεντόζοιο] A manu quae habet quinque digitos, vt πέντε ὄζους, *quinque ramos.* Αὖον vero ἀπὸ χλωρῷ, vt docent Graeci Interpretes, eſt pars ſicca, hoc eſt, extrema vnguium, quae ſeparatur ab ea quae carni adhaeret. Hoc praeceptum, obſcurius exprimitur ab *Heſiodo*, ſicut obſcure exprimebantur ſymbola a *Pythagora*, vt res nullius pretii viderentur neſcio quid reconditius complecti, et imperitis eſſent admirationi. Solent enim quam maxime mirari quae non intelligunt. Hoc videtur velle *Heſiodus*, non eſſe exſpectandum, ad manus abluendas, et vnguium, vt probe purgentur, retrimenta ſecanda, tempus ipſum conuiuii ſed manibus lotis accedendum. Alioqui ne in familiari quidem conuiuio vngues quiſquam ſecet, qui nolit retrimenta in patinas exſilire; quod, vt opinor, non gratius fuiſſet Graecis, quam nobis nunc eſt. *Clericus.*

743. Αὖον ἀπὸ χλωρῷ] Vngues a carne. *Guietus.*

744. Οἰνοχόην] Τὸν κύαθον. *Idem.*

Πινόντων· ὁλοὴ γὰρ ἐπ' αὐτῷ μοῖρα τέτυκται. 745
Μηδὲ δόμον ποιῶν, ἀνεπίξεσσον καταλείπειν,

Bibentium: pernicioſum enim in eo fatum eſt ſitum.
Neque domum faciens imperfectam relinquito,

745. ὁλοὴ] φθαρτικὴ. τέτυκται] ἐστὶ. 746. ἀνεπίξεσσον] ἀτέλεστον.

Οἰνοχόην] Guttum, gutturnicum etiam vocabant veteres. *Scaliger.*

Μηδέ ποτ' οἰνοχόην] Haec eſt anilis ſuperſtitio, potius quam praeceptum ethicum, ſymbolorum more expreſſum. Hic enim Poëta religioſa tradit, non moralia. Itaque fruſtra eſt *Proclus*, qui vult myſtice ab *Heſiodo* ſignificari, non eſſe priuata praeferenda communibus, quia κρατὴρ commune erat, quo ex οἰνοχόῃ hauriebant. Verum communis etiam erat οἰνοχόη, quandoquidem ex ea etiam vinum commune hauriebant omnes conuiuae. Alia eius interpretamenta non ſunt veriſimiliora, vt nec cetera omnia allegorica commenta, quae ad incruſtanda ſuperſtitioſa deliria Maiorum ſuorum Graeci poſteriores adinuenerunt; vt ſapientiores viderentur fuiſſe, quam fuerant. Etiamnum hodie veterum ſuperſtitionum veſtigia videre licet, multis in locis. Sunt qui, exempli cauſa, mali ominis eſſe putant panem inuerſum, ita vt planior pars ſit ſuperior, cultros decuſſatim in menſa iacentes, ſalillum in menſam effuſum, et ſimilia; quibus myſticos ſenſus non minus facile eſſet inuenire, quam Heſiodeis nugis. *Clericus.*

Plutarchus de audd. poett. ἀλλ' οἱ πολλοὶ τῶν μὲν τοιούτων τὰς αἰτίας πιθανῶς ἀπαιτοῦσι, καὶ διαπυνθάνονται, πῶς λέλεκται, Μηδέ ποτ' οἰνοχόην τιθέμεν κρητῆρος ὕπερθεν. Τῶν δὲ μειζόνων ἀβασανίστως παραδέχονται τὴν πίστιν. Ex quo loco apparet Plutarchum exiſtimaſſe, eum, qui in huius dicti cauſa quaerenda nimis curioſe laboret, tempus operamque perdere. Expoſitionem dicti Heſiodei apud Plutarch. in Conuiu. Septem Sapientum reiicit, et illud inter aniles ſuperſtitiones refert *Krebſius*.

745. Πινόντων] Bibentibus ſubintellige conuiuis, compotoribus. bibendo, inter bibendum. Ὁλοὴ γὰρ ἐπ' αὐτῷ μοῖρα] Eſt mali ominis. μοῖρα omen. *Guietus.*

746. Ἀνεπίξεσσον καταλείπειν] Superſtitioſum hic aliquid eſſe mihi perſuadeo, potiuſquam id quod volunt Graeci Interpretes; qui putant irriſionem ſignificari eorum, qui imperfectum aedificium ſunt conſpecturi. Exiſtimaſſe videtur *Heſiodus* mali eſſe ominis, ſi cornix

Μή τοι ἐφεζομένη κρώζῃ λαπέρυζα κορώνη.
Μηδ' ἀπὸ χυτροπόδων ἀνεπιρρέκτων ἀνελόντα

Ne forte insidens crocitet stridula cornix.
Neque ab ollis nondum dedicatis rapiens

747. μὴ] [subaud.] ἵνα. ἐφεζομένη] καθημένη. κρώζῃ] βοᾷ. λαπέρυζα] ἡ πολλὰ βοῶσα. 748. χυτροπόδων] χυτρῶν. ἀνεπιρρέκτων] ἀθύτων. ἀνελόντα] λαβόντα.

747. Μή τι B. 60. August. Ald. Iunt. 1. 2. κρώξῃ Acad. Coislin. λακέρυξα Iunt. 2.

si cornix imperfecto aedificio insideret, quod facile et frequentius fieri potuit, si diu imperfectum relinqueretur. Agit autem hic de lignea rustici casa, ad quam absoluendam longo tempore opus non est. Eius opinionis vestigia remanserant apud Romanos, tempore *Plinii*, qui H. N. Lib. X. c. 12. sic de Cornice loquitur: *Ipsa ales est inauspicatae garrulitatis, a quibusdam tamen laudata.* Deinde: *inauspicatissima foetus tempore.* Eodem Capite, de bubone agens, ostendit a multis ferale habitum si domui insideret, quod confutat hisce verbis: *Priuatorum domibus insidentem plurimum scio non fuisse feralem.* Simile quiddam de cornice sensisse *Hesiodum* credibile mihi fit. Prodidit etiam *Aelianus* de Animalibus Lib. III. c. 9. vnam cornicem mali esse ominis: οἵ τε ἕδρας ὀρνίθων καὶ πτήσεις παραφυλάττοντες ἐκ εὐσύμβολον εἰς μαντείαν ὀττεύσιν εἶναί φασιν, εἰ ὑπακούσοιτο κορώνη μία: *qui obseruant vbi insideant aues, et earum volatus non esse faustum auguria captantibus aiunt, si audiatur vna cornix.* Scio interdum boni ominis fuisse cornicem, qua de re vide Intt. ad Eclog. IX. *Virgilii*, v. 15. Sed satis mihi est inauspicatam saepe fuisse, vt eo *Hesiodum* respexisse existimem. *Clericus.*

747. Λακέρυζα] Α λάκω, λακίω, λακέρω, λακερύω, λακερύζω, λακέρυζα, hoc est, λακῶσα strepera, garrula. *Guietus.*

748. Μηδ' ἀπὸ χυτροπόδων ἀνεπιρρέκτων] Vetus mos sub hoc verbo latere videtur, ollas nouas lustrandi et ad vsum felicem consecrandi, hoc est, benedicendi, vt loquimur. ἀνεπίρρεκτοι χυτρόποδες· hoc est, ἐφ' ὧν οὐκ ἐρρέχθη τὰ ἱερά. *Idem.*

Ἀνεπιρρέκτων] Scio quidem vasa dedicare solitos veteres, sed vox haec, et verbum ἀναίρειν suadent agi potius de carne rapta ex olla, siue de *aulicoquis exris*, vt loquitur *Festus*, antequam sacra essent facta.

Ἔσθειν, μηδὲ λόεσθαι· ἐπεὶ καὶ τοῖς ἔνι ποινή.
Μηδ' ἐπ' ἀκινήτοισι καθίζειν (ἀ γὰρ ἄμεινον) 750

Comedito, neque lauator: quia et hiſce noxa ineſt.
Neque ſuper immobilibus locato (non enim bonum eſt)

749. ἔσθειν] ἐσθίειν. λόεσθαι] λάεσθαι. τοῖς] τούτοις. ἔνι] ἐστὶ. ποινὴ] τιμωρία. 750. ἐπ' ἀκινήτοις (ſic) τάφοις.

750. μηδέ ποτ' Trinc. ἀκινήτοις Auguſt.

facta. Adſentior itaque *Sam. Bocharto* ſic hunc locum interpretanti Hieroz. Part. I. Lib. II. c. 50. Fuere qui dapes prope crudas eripuerint non ſolum ex popinis, ſed etiam ex locis ſacris. Vide 1. Sam. II, 13. vbi filii Helis ita ſe geſſiſſe narrantur. Qualis apud *Athenaeum* deſcribitur mulier quaedam, quae ſacra nondum immolata deuorabat, ἐφαρπάζεσ' ὀβελίσκοις, *a veru illa rapiens*; et in *Suetonio* Vitellius c. 13. *homo non profundae modo, ſed intempeſtiuae quoque ac ſordidae gulae, ne in ſacrificio quidem vmquam, aut itinere vllo, temperauit, quin inter altaria ibidem ſtatim viſcus et ſarra paene rapta e foco manderet.* Denique, vt Poëta auctor,

Eſt etiam e mediis victima rapta focis.

Cuiuſmodi ventres ferit illud *Simonidis*, quod tandem in prouerbium ceſſit:

Ἄθυτα δ' ἱερὰ πολλάκις κατεσθίει.

Nondum immolata ſacra ſaepe deuorat. Proinde in *Heſiodo*, inter alia praecepta, hoc quoque habetur, *ne ab ollis nondum ſacrificatis* (cibum) *rapiens comedito.* Nam vt ῥέζειν et ἐπιῤῥέζειν *ſacrificare* eſt: ita ἀνεπίῤῥεκτος eſt ἄθυτος, *nondum ſacrificatus* vel *immolatus*, vt a *Tzetze* redditur. Addatur hiſce locus *Ciceronis* e Lib. II. de Fin. c. 7. *Reperiemus aſotos primum ita non religioſos, vt edant de patella.* Non neceſſe eſt nos hic colligere quae a Veteribus dicta ſunt περὶ τῶν βωμολόχων et θυαρπάγων, qui ex altari carnes ab alio oblatas rapiebant; neque enim de iis verba facit *Heſiodus*; ſed de iis qui ipſi ſacra facientes, nondum peractis ſacris, hoc eſt, antequam proſicias porrexiſſent, et adoleuiſſent, carnes victimae ſuae comedebant. *Clericus.*

750. Μηδ' ἐπ' ἀκινήτοισι καθίζειν] Per ἀκίνητα ſolum et lapides intelligere videtur, quae frigida ſunt et dura. Hoc praeceptum Pythagorico illi cognatum videtur, ne ſedeas ſuper lapidem. Vel ἐπ' ἀκινήτοισι καθίζειν eſt ἀκίνητον ποιεῖν.

ποιεῖν. Theocr. ἐπὶ ξηροῖσι καθίζῃ. *Guietus.*

Ἐπ' ἀκινήτοισι] *Proclus* ſepulcra interpretatur, quae movere nefas erat; at eodem iure terminos agrorum interpreteris. Malim intelligere de ſaxis quibusuis, quibus imponi pueros nollet *Heſiodus*; ſed tantum tabulis ligneis, aut aliis, quae poſſunt amoueri. Videtur credidiſſe ſi duodecimo die, aut duodecimo menſe puer collocaretur in rupe, infirmum eum fieri. Quod ſi diceretur de frequenti impoſitione pueri in ſedili ſaxeo, et per totam infantiam, non careret ratione; ſed ea res exitialior non fuit duodecimo die vel menſe, quam aliis infantiae temporibus. Mera haec fuit ſuperſtitio, cuius ratio certa non magis reddi poteſt, quam ſomniorum febricitantis. *Clericus.*

Μηδ' ἐπ' ἀκινήτοισι καθίζειν] Notum eſt omnibus quam multa de his Veteres. Ceterum cur hoc praeceptum, de non mouendis ſepulcris, ad παῖδα δυωδεκαταῖον ſpectet, numquam oſtendere potuerunt. Nos hos verſus, etiam ſine Grammaticorum ſuffragio, hoc modo tranſponendos eſſe non dubitamus, qui nimium miſere truncarunt, mutilarunt, auxerunt, tranſpoſuerunt olim, tamquam vultures quidam Homerum et Heſiodum:

Μηδὲ γυναικείῳ λετρῷ χρόα φαιδρύνεσθαι
Παῖδα δυωδεκαταῖον, ὅτ' ἀνέρ' ἀνήνορα ποιεῖ,
Μηδὲ δυωδεκάμηνον. ἴσον γὰρ τοῦτο τέτυκται
Ἀνέρι. λευγαλέη γὰρ ἐπὶ χρόνον ἐς ἐπὶ χθῆ τῷ
Ποινή.

Quanta cura τὰ θερμότερα τῶν λετρῶν, quae γυναικεῖα vocabant, et abſolute λετρὰ, in deliciarum deſcriptionibus, Lampridius *lauacra muliebria*, Capitolinus *excaldationes*, ſicut viri magni nuper notarunt, veteres diſtinxerint, pueris notum eſt; cum ex aliis, tum ex Comico, qui ἐκ τῶν λετρῶν totam diſciplinam Athenienſium conſiderari vult. Pueri autem δυωδεκαταῖοι et δυωδεκάμηνοι, omnia communia cum matribus habebant, δίαιταν, τροφὴν, οἶκον, id eſt, ipſum Gynaeceum. Heſiodus ergo ne eiuſmodi puerulos matrum λετροῖς adſueſcere ſinant, ex diſciplina veteri, quia θηλύνεσθαι τὰ σώματα ex aquae tepore exiſtimabant, diligenter monet. Senſus erit ita perſpicuus planuſque, vt nihil ſupra, hoc modo.

Neque muliebri lauacro corpus purgare
Puerum ſinas duodecennem, quia maſculos eneruat,
Neque duodecim menſium: nocet et illud aequali modo
Viro: dura enim ſuo tempore et hanc rem ſequitur
Poena.

Apparet hinc ante omnia praeceptum περὶ τῶν ἀκινήτων huc non ſpectare: quod ſeorſim conſiderabimus. *Heinſius.*

Μηδ' ἐπ' ἀκινήτοισι καθίζειν] Ἀκίνητα ſunt οἱ νόμοι: de

Παῖδα δυωδεκαταῖον, ὅτ' ἀνέρ' ἀνήνορα ποιεῖ·

Puerum duodecennem, quia virum inertem facit:

751. παῖδα δυωδεκαταῖον] ἀγύμναστον ἀφῆς. ἀνέρ'] ἀνέρα· ἄνδρα. ἀνήνορα] ἀνάνδρον.

751. δυωχεταῖον Acad. δυωδεταῖον Senat. Trinc.

de quibus vſitatam fuiſſe elegantiſſimam paroemiam μὴ κινεῖν τὰ ἀκίνητα, qua hic Heſiodus vtitur, ſatis ex illo Platonis apparet, tertio De legibus: Οὐκ ἦν τοῖς νομοθέταις ἡ μεγίστη τῶν μέμψεων, ἰσότητα αὐτοῖς τινὰ κατασκευάζεσι τῆς ἐσίας, ἥ περ ἐν ἄλλαις νομοθετεμέναις πόλεσι πολλαῖς γίνεται, ἐάν τις ζητῇ γῆς τε κτῆσιν κινεῖν, καὶ χρεῶν διάλυσιν, ὁρῶν ὡς ἐκ ἂν δύναιτο ἄνευ τούτων γενέσθαι ποτὲ τὸ ἴσον ἱκανῶς. ὡς ἐπιχειροῦντι δὴ νομοθέτῃ κινεῖν τῶν τοιούτων τι πᾶς ἀπαντᾷ λέγων, μὴ κινεῖν τὰ ἀκίνητα. Et Euſebius Praeparat. Euang. lib. III. Ἡμᾶς δὲ τὰ μέγιστα ἀσεβεῖν, τὰς ἔτως ἐμφανεῖς καὶ εὐεργετικὰς δυνάμεις ἐν ἑδενὶ λόγῳ τιθεμένους· ἄντικρυς δὲ παρανομοῦντας, δέον σέβειν ἕκαστον τὰ πάτρια, μηδὲ κινεῖν τὰ ἀκίνητα, στοιχεῖν δὲ καὶ ἐφέπεσθαι τῇ τῶν προπατέρων εὐσεβείᾳ, ἀλλὰ μὴ πολυπραγμονεῖν ἔρωτι καινοτομίας. Καθίζειν ἐπ' ἀκινήτοισι, pro κινεῖν τὰ ἀκίνητα, quam eleganter dictum ſit, oſtendimus ad Proclum. *Idem.*

Οὐ γὰρ ἄμεινον] Vetus clauſula qua potiſſimum vtebantur in interdictis ſuis Principes, erat, ἐ γὰρ ἄμεινον. Sic apud Herodotum in cautione ſepulcrali in Epitaphio Nitocridis: τῶν τις ἐμεῦ ὕστερον γινομένων Βαβυλῶνος βασιλεων, ἢν σπανίσῃ χρημάτων, ἀνοίξας τὸν τάφον, λαβέτω ἐκόσα βέλεται χρήματα, μὴ μὲν τοίγε μὴ σπανίσας γε. ἐ γὰρ ἄμεινον. Quia autem vulgo etiam in Ethicis cautionibus ea vtebantur clauſula, Horatius Philoſophiam alibi, *meliora* dixit, id eſt, τὰ ἀμείνω.

Cum tu coemtos vndique nobiles
Libros Panaeti, Socraticam et
domum
Mutare loricis Iberis
Pollicitus meliora temnas.

Pollicitus meliora, eſt, ὁ τῆς Φιλοσοφίας ἀντιποιούμενος. *Heinſius.*

751. Παῖδα δυωδεκαταῖον] An 12. dierum? vide Plutarchi expoſitionem apud Proclum, qui περὶ νεογνῶν intelligit. Hunc et ſequentes quatuor verſus aliter diſpoſuit Heinſius, quem vide. *Guietus.*

753. Μηδὲ

Μηδὲ δυωδεκάμηνον· ἴσον καὶ τοῦτο τέτυκται.
Μηδὲ γυναικείῳ λουτρῷ χρόα φαιδρύνεσθαι
Ἀνέρα. λευγαλέη γὰρ ἐπὶ χρόνον ἔς' ἐπὶ καὶ τῷ
Ποινή· μηδ' ἱεροῖσιν ἐπ' αἰθομένοισι κυρήσας,
Μωμεύειν ἀΐδηλα· θεὸς νύ τι καὶ τὰ νεμεσσᾷ.

Neque duodecim menſium: aequale et hoc eſt.
Neque muliebri in balneo corpus abluito
Vir: grauis enim ſuo tempore erit et huius rei
Poena. neque in ſacrificia accenſa incidens,
Reprehende arcana: Deus quippe et haec indigne fert.

752. τέτυκται] ἐσὶ. 753. χρόα] σῶμα. φαιδρύνεσθαι] καλλωπίζεσθαι. 754. λευγαλέη] ἀλγεινὴ. 755. ἐπαιθομένοισι (ſic)] θυειαζομένοις. κυρήσας] τυχὼν. 756. μωμεύειν] ψηθυρίζειν (ſic). ἀΐδηλα] ἀφανῆ. τὰ] ταῦτα. νεμεσσᾷ] μισεῖ.

752. ἴσον Auguſt. 753. λουτρῷ Heinſ. 755. μὴ ἱεροῖσιν Trinc. ἐπαιθομένοισι Auguſt. Trinc. 756. κωμεύειν Trinc. θεὸς νύ τοι B. 60. θεὸς τοι Coiſl. Auguſt. Ald. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. marg. Heinſ.

753. Μηδὲ γυναικείῳ λουτρῷ] Nihili fecerunt poſteriores Graeci hoc *Heſiodi* praeceptum, quod iis exprobrat *Clemens Alexandrinus*, in Paedagogo, Lib. III. c. 5. vbi agit πῶς περὶ τὰ λουτρὰ ἀναστρεπτέον, et haec habet: ἔξεστι δὲ τοῖς βουλομένοις τῶν ἄλλων οἴκοι τὰς κατακλείστους γυμνὰς ἐν τοῖς βαλανείοις θεάσασθαι. ἐνταῦθα γὰρ ἀποδύσασθαι τοῖς θεαταῖς, ὥσπερ κηπήλοις σωμάτων, οὐκ αἰσχύνονται. ἀλλ' ὁ μὲν Ἡσίοδος· Μηδὲ γυναικείῳ λουτρῷ χρόα φαιδρύνεσθαι, παραινεῖ. κοινὰ δὲ ἀνέῳκται, ἀνδράσιν ὁμοῦ καὶ γυναιξὶ τὰ βαλανεῖα: *Licet autem aliis volentibus eas, quae domi ſunt incluſae, nudas videre in balneis; hic enim ſe exuere ſpectatoribus, tamquam corporum cauponibus, non erubeſcunt. Sed Heſiodus quidem corpus foemineo non exhilarare lauacro, ſuadet. Viris autem et foeminis communia aperta ſunt balnea.* Nonnulli tamen Principes hoc, apud Romanos emendare conati ſunt. Vide *Hieron. Mercurialem* de Arte Gymnaſt. Lib. I. c. 10. *Clericus.*

756. Μωμεύειν ἀΐδηλα] Hoc eſt, vt quidem videtur, irridere ritus, quorum rationem ignoraueris, quia tibi non placent. Quod praeceptum ſuperſtitioſiſſimas quaſque caerimonias in tuto locat, quae poterunt ſemper defendi ab iis quibus placebunt, hoc praetextu quod earum rationes ab

iis

Μηδέ ποτ' ἐν προχοῇ ποταμῶν ἅλαδε προρεόντων,
Μηδ' ἐπὶ κρηνάων οὐρεῖν· μάλα δ' ἐξαλέασθαι·
Μηδ' ἐναποψύχειν· τὸ γὰρ οὔ τοι λώϊον ἐστιν
Ὧδ' ἔρδειν· δεινὴν δὲ βροτῶν ὑπαλεύεο Φήμην. 760
Φήμη γάρ τε κακὴ πέλεται, κεύθη μὲν ἀεῖραι

Nec vmquam in alueo fluuiorum mare influentium,
Neque ſuper fontes meito; quin valde euitato;
Neque incacato; id enim nihilo eſt melius
Sic facere; grauem vero mortalium euitato famam.
Fama enim mala eſt, quae celeriter quidem excitatur

757. προχοῇ] προχεύσει. ἅλαδε] εἰς τὴν θάλασσαν. 758. [ἐξαλέασθαι] ἐκφεύγειν. 759. ἐναποψύχειν] ἀποπατεῖν. χέζειν. λώϊον] καλὸν. 760. ὧδ'] ὅτως. ἔρδειν] ποιεῖν. ὑπαλεύεο (sic)] φεῦγε. 761. κεύθη] ἐλαφρὰ. ἀεῖραι] ὑψῶσαι.

757. προῤῥεόντων Trinc. 759. τῦτο Trinc. ὅτι Auguſt. 760. ὑπαλεύεο B. 699. Auguſt. Iunt. 1. 2.

iis, qui eas improbant, ignorentur. At quidquid Rationi et rectae de Numine notioni aduerſatur, id merito poſſumus μωμεύειν, quamuis inſtitutionis eius cauſas ignoremus. Res ipſa ſaepe docet nullas ſatis graues eſſe potuiſſe. *Clericus.*

757. Μηδέ ποτ' ἐν προχοῇ] Hos verſus delendos cenſet Plutarchus, teſte Proclo. ἐπέχω. vide Plut. *Guietus.*

759. Μηδ' ἐναποψύχειν] Ἀφοδρύειν, ἐναποπατεῖν, a ψύω, πτύω ſpuo, ψύχω, ἀποψύχω etc. *Idem.*

760. Δεινὴν δὲ βροτῶν ὑπαλεύεο Φήμην] Non ſunt, nimirum, ea facienda, quae cum omitti ſine crimine poſſint, ſi fierent famam prauam crearent; nam in rectè factis, et quae virtus a nobis poſtulat, parum curandam famam docent Philoſophi. Vbi agitur officium quodpiam, a vera virtute praeſcriptum, *nihil magis praeſtandum eſt, quam ne, pecorum ritu, ſequamur antecedentium gregem, pergentes non qua eundum eſt, ſed qua itur. Atqui nulla res nos maioribus malis implicat, quam quod ad rumorem componimur; optima rati ea quae magno adſenſu recepta ſunt, quorumque exempla nobis multa ſunt; nec ad rationem, ſed ad multitudinem viuimus. Inde iſta tanta coaceruatio aliorum ſupra alios ruentium.* Verba ſunt *Senecae*, ex Cap. I. de vita beata, vbi et alia in eamdem ſententiam. *Clericus.*

761. Κεύθη μὲν ἀεῖραι] Subito facilis, valde facile eſt eum ſubire. *Guietus.*

764. Θεὸς

Ῥεῖα μάλ', ἀργαλέη δὲ φέρειν, χαλεπὴ δ' ἀποθέσθαι.
Φήμη δ' ἥ τις πάμπαν ἀπόλλυται, ἥν τινα πολλοὶ
Λαοὶ φημίζωσι· θεὸς νύ τις ἐσὶ καὶ αὐτή.

ΕΡΓΩΝ ΤΕΛΟΣ.

Facillime, moleſta vero portatu, difficiliſque depoſitu.
Fama vero nulla prorſus perit, quam quidem multi
Populi diuulgant; quippe Dea quaedam eſt et ipſa.

OPERVM FINIS.

762. ἀργαλέη] λυπηρὰ. φέρειν] ὑπομένειν. ἀποθέσθαι] ἀποβαλεῖν. 763. ἥτις] ὁδεμία. πάμπαν] παντελῶς. ἀπόλλυται] φθείρεται.

762. μάλα Auguſt. δὲ in eodem codice deeſt. 764. φημίξωσι B. 731. R. S. Auguſt. Acad. Trinc. φημίξωσι Steph. marg. τι Acad. τοι lunt. 1. 2. Steph. marg.

764. Θεὸς νύ τι καὶ] Alii τοι. forſan τε. *Idem.*

Θεὸς νύ τις ἐσὶ] Poëtae poſtquam proſopopoeia abuſi ſunt, vt commentitias perſonas ex affectibus facerent, aliiſque id genus; poſtea ſibi ipſi perſuadent verum eſſe quod finxerunt. Sic *Heſiodus* noſter, qui in Theogonia tot diuinas perſonas liberrime finxit, hic *Famam*, in ſeriis praeceptis, quaſi Deam habet, rationemque hanc profert, vt perſuadeat ita inſtituendam vitam ne rumoribus ſiniſtris occaſionem praebeamus. Atqui ſi fama facinoris alicuius, aut flagitioſae vitae ſit vera, res fugienda fuit, non propter famam, ſed quia mala erat; ſi vero ſit falſa, nec vlla noſtra culpa excitata, ſpernenda eſt. *Rumor* autem neutra ratione Deus dici poteſt, niſi poetica τερατολογία, quae etiam prauum *Rumorem* Deum eſſe fingit; cuius rei exſtat inſigne exemplum, apud *Virgilium* Aeneïdos IV, 174. in deſcriptione Famae. *Clericus.*

ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ
ΗΜΕΡΑΙ.

Ἦματα δ' ἐκ διόθεν πεφυλαγμένος, εὖ κατὰ μοῖραν,
Πεφραδέμεν δμώεσσι. τριηκάδα μηνὸς ἀρίστην [765
Ἔργα τ' ἐποπτεύειν, ἠδ' ἀρμαλιὴν δατέασθαι,

HESIODI ASCRAEI DIES.

Dies vero ex Ioue obseruans, bene secundum decorum,
Doce seruos. tricesimum mensis optimum
Ad opera inspicienda, demensumque diuidendum,

765. διόθεν] ἐκ τῦ Διὸς. εὖ] καλῶς. 766. πεφραδέμεν] ἐντέλλεσθαι. δμώεσσι] δούλοις. τριηκάδα] τριακοστὴν. 767. ἐποπτεύειν] ὁρᾶν. ἠδ'] καὶ. ἀρμαλιὴν] τροφὴν. δατέεσθαι] ἀπομερίζειν.

765. Ἦματα δ' ἐκ διόθεν] De superstitiosis hisce deliri, hac certe in re, Poëtae praeceptis iudicium *Plutarchi* vide ad v. 824. *Clericus.*

766 Πεφραδέμεν] Τὸ πεφραδέμεν hic est agendo praecipere, σημαίνειν imperare. Τριηκάδα μηνὸς ἀρίστην] Supple πεφραδέμεν. *Guietus.*

Πεφραδέμεν] Hoc est, prius doce, ne quid infaustis diebus aggrediantur. *Hesychius*: φράζει, δεικνύει, σημαίνει, λέγει. Quamobrem et apud Romanos, nonnullorum in Triclinniis, affixae erant Tabulae, in quibus *qui dies boni, quique incommodi essent* notatum erat, vt est apud *Petronium* Cap. XXX. *Clericus.*

Τριηκάδα μηνὸς ἀρίστην] Hoc est, vltimum diem cuiusque mensis; nam antiquissimi Graeci, vt etiam Orientales, menses Lunares habebant, quos singulos triginta diebus claudebant, vt ostendit multis *Dionys. Petauius* Lib. I. de Doctr. Temporum, et eminentissimae dignitatis ac eruditionis vir *Henr. Norisius* in Dissert. de Mense et Anno Macedonum Cap. I. *Clericus.*

767. Ἐποπτεύειν] Hoc est, diligenter expendenda seruis attributa opera in mensem, vt videas an ea recte perfecerint. *Clericus.*

Ἀρμαλιὴν] *Hesychius* interpretatur ἀρμαλιὴν τὴν τροφὴν, παρὰ ἁρμόζειν καὶ ἰσχυροποιεῖν

Εὖτ' ἂν ἀληθείην λαοὶ κρίνοντες ἄγωσιν.

Nempe, cum in iure dicendo populus verſatur.

768. ἄγωσιν] αὐτὴν τὴν λ.

768. κρίνωντες Iunt. 1. 2.

ροποιεῖν τὰ μέλη. Hanc quoque, et alias originationes non meliores habet Etymologicon Magnum. At ſatius eſt interpretari ἁρμοσθεῖσαν ἑκάςῳ τροφὴν, *conuenientem vnicuique cibum*, quem *demenſum* vocabant Latini, et quem ſingulis Calendis diſtributum ſeruis docuerunt viri docti ex hoc *Plauti* loco, in Sticho Act. I. S. 2. v. 3. vbi herus ſeruos ſic alloquitur: *vos meminiſtis quot Calendis petere demenſum cibum.* Ad quem locum vide Intt. *Pignoriumque* et *Popmam* de Seruis. *Clericus.*

768. Εὖτ' ἂν ἀληθείην] Quamuis communis interpretatio bona ſit, tamen aliter intelligo. Nam εὖτ' ἂν ἀληθείην indicari illis verbis tempus diei, quod vocatur πλήθουσα ἀγορὰ, frequens forum quando ius dicitur, hoc vero eſt ἀληθείην κρίνειν. *Scaliger.*

Εὖτ' ἂν ἀληθείην] Ordo εὖτ' ἂν λαοὶ ἄγωσι τὴν τριηκάδα, ſupple κρίνοντες ἀλήθειαν, hoc eſt, reuera, ex rei veritate; hoc eſt, quando ἡ σύνοδος γίνεται ἐν τῇ τριακάδι ἀληθῶς. vide Proclum. *Guietus.*

Plenius mentem ſuam expreſſit *Ioſ. Scaliger* de Emend. Temporum Lib. I. p. 4. vbi agit de partibus diei. Itaque verba eius hic apponemus: „Tempus antemeridianum de„ſignantes dicebant πληθυ„σης vel πληθύσης ἀγορᾶς, „conuenientibus, ſcilicet, eo „tempore in comitium viris; „vt *Heſiodus* dicit, εὖτ' ἂν „ἀληθείην λαοὶ κρίνοντες „ἄγωσι. Quod tamen longe „aliter Graeci Interpretes illius „Poëtae exponunt. Aiunt „enim *Heſiodum* intellexiſſe „de triceſima menſis Lunaris, „et ſenſum loci Heſiodei eſſe „perinde ac ſi dixiſſet: *quan„do homines veram triacada la„narem agunt*, et non ſecun„dum vſum politicum, ſed ſe„cundum motum Lunae. Quod „tamen nobis valde coactum „videtur, et mentem *Heſiodi* „hanc ſuiſſe dicimus: τριακάδα eſſe valde idoneam re„bus gerendis ea hora, qua „homines ad ius in forum con„veniunt. *Homerus* Odyſſ. M.

„— Ἦμος δ' ἐπὶ δόρπον ἀνὴρ
ἀγορῆθεν ἀνέςη
„Κρίνων νείκεα πολλὰ δικαζομένων ἀίζηῶν.

„*Quando ad coenam vir e foro* „*ſurrexit, poſtquam iudicauit* „*de multis litibus, iuuenibus* „*litigantibus.* Quae ſane in„ter-

Αἵδε γὰρ ἡμέραι εἰσὶ Διὸς παρὰ μητιόεντος,

Hi enim dies ſunt Ioue a prudente.

769. μητιόεντος] βελευτικῶ.

„terpretatio melior vulgari. „Sic etiam paullo poſt dicit, „ἤματος ἐκ πλείω, quod nos „interpretamur, *iam adulto* „*die*. Haec vir ſummus, cui „adſentimur. Nimirum, hic ἀληθείη non eſt *veritas*, ſed *ius*, aut *iuſtitia*, vt paſſim apud Poëtas; et κρίνειν ἀληθείην idem eſt ac κρίνειν θέμιζας, vt loquitur *Heſiodus* Theogon. v. 85. hoc eſt, *ius dicere*. Ἄγειν vero vox eſt iuridica, quae dicitur de occupatione Iudicum ius dicentium, hominumque propterea ad eos conuenientium, de qua vide Interpretes ad Act. XIX, 38. Aliter ſenſum expreſſeris his verbis: ὅτε ὑπὸ τῶν λαῶν ἄγονται ἀγόραιοι καὶ κρίνονται δίκαι κατ' ἀλήθειαν: *cum a populis celebrantur dies faſti, quibus ius dicitur, et lites ſecundum iuſtitiam iudicantur*. Clericus.

769. Αἵδε γὰρ ἡμέραι] Superiores quatuor verſus ſpurii videntur. Hic autem incipit Heſiodus. Sic liber ἔργων et abrupte incipit ἐκ ἄρα μένος etc. Theogonia autem ἤτοι μὲν πρώτιστα, etc. *Guietus*.

Διὸς παρὰ μητιόεντος] Erranit vir ſummus Angelus Politianus, cum tres dies Iouis ab Heſiodo ſtatui obſeruat, ex hoc loco. Vetuſtiſſimi Poëtae, ominis cauſa, vtebantur ἐκ περιττῆ voce Διὸς eleganter, in narrationibus etiam, quacumque de re agebant. Ita in principio continuo τῶν Ἔργων, Ὅν τε διὰ βροτοὶ ἄνδρες ὁμῶς, ἄφατοί τε φατοί τε, Ῥητοί τ' ἀῤῥητοί τε. Διὸς μεγάλοιο ἔκητι. Vbi illud poſtremum ominis cauſa ponitur, et ex abundanti: nam nihil eſt quo referatur. Peculiariter autem ſingulos dies Poetae, ἡμέρας ἐκ Διὸς dicunt ſimpliciter. Sic in illo ὅσσαι γὰρ νύκτες τε καὶ ἡμέραι ἐκ Διός εἰσι. Auctor Megarae Idyllii Dorici: σὺ δ' ἤϋτε λείβεαι ὕδωρ Νύκτας τε κλαίουσα καὶ ἐκ Διὸς ἤματ' ὄπωσσα. Ita Heſiodus cum rationem τῶν ἡμερῶν incipit, in genere iubet φυλάσσεσθαι ἤματα ἐκ διόθεν. id eſt, ſimpliciter, *dies quos natura conſtituit*: ita ea vox millies a Poetis ponitur. Sic Apollonius et Nonnus αὔρας ἐκ Διὸς dixerunt, ſicut Heſiodus ἤματα ἐκ Διός. Omnes enim res ominis cauſa Διὸς dicebant. Ita vt inde τὸ Διὸς, ἐκ περιττῆ, in vſu remanſerit. Vt cum Theocritus dixit, Μεσσάων ἀπάνευθε, Διὸς μέγα βελεύοντος: quod etiam veteres magiſtri videntur ex eo loco ad Homerum notare.

Id

Πρῶτον ἔνη, τετράς τε, καὶ ἑβδόμη, ἱερὸν ἦμαρ· 770
Τῇ γὰρ Ἀπόλλωνα χρυσάορα γείνατο Λητώ.

Primum, nouilunium, quartusque, et septimus, sacer dies:
Hoc enim Apollinem ense aureo armatum peperit Latona.

770. ἔνη] ἡ νεμηνία. 771. χρυσάορα] χρυσοειδῆ. γείνατο] ἔγεινεν (sic).

Id quod illi toties ἐκ Διὸς dicunt, Hesiodus hic παρὰ Διὸς, dicit. Αἱ δὲ, inquit, ἡμέραι εἰσὶ παρὰ Διὸς: id est, *Hi sunt dies de quibus acturi sumus*: quicquid non interpretamur, ominis causa dicitur. Atque haec causa est, cur Proclus, qui tam studiose ex more familiae suae, dies persecutus est, nihil περὶ Διὸς ἡμερῶν dicat, nisi quod πάσας τὰς ἀγαθὰς ita dici existimat. Atqui Hesiodus, post hanc formulam, non τῶν ἀγαθῶν solum, sed et τῶν κακῶν aggreditur diuisionem. Tzetzes ad omnes dies retulit: quamquam more suo nugacissime supra, ἐκ Διόθεν, ἐκ νοὸς καὶ φρονίμων exponat, hic vero παρὰ τῆς εἱμαρμένης. Sed veniam meretur qui a Grammaticis dissentit, cum ipsi toties a se abeant. *Heinsius.*

770. Πρῶτον ἔνη] Ἡ τριακὰς supra dicta *Guietus.* Fallitur, vt sequente nota *Scaligeri* liquet. *Clericus.*

Πρῶτον ἔνη] Ἕνη vocabatur temporibus Hesiodi prima mensis. Sed Solon omnium primus vocauit τὴν τριακάδα ἕνην καὶ νέαν. *Scaliger.*

Καὶ ἑβδόμη] Nimirum, mensis; non hebdomadis, vt recte ostendit [redacted]*u. Seldenus* de Iure Nat. et [redacted]tium Lib. III. c. 17. contra Veteres et Recentiores, qui frustra hic vestigia Iudaïci Sabbathi quaesiuerant. *Clericus.*

Ἱερὸν ἦμαρ] Non significatur dies profestus, quo ferias agitari oporteret, sed dies faustus. Vide v. 819. Idem est ac τετελεσμένον ἦμαρ v. 799. hoc est, dies valde accommodus ad res gerendas, quod vidit etiam idem *Seldenus*, loco memorato. *Clericus.*

771. Τῇ γὰρ Ἀπόλλωνα χρυσάορα γείνατο] Nempe, mensis Thargelionis. *Diogenes* in vita Platonis §. 2. Γίνεται Πλάτων — Θαργηλιῶνος ἑβδόμῃ· καθ' ἣν Δήλιοι τὸν Ἀπόλλωνα γενέσθαι φασί: *nascitur Plato Thargelionis septimo, quo Delii natum Apollinem dicunt.* Ad quem locum vide Intt. quibus succenturiandus vir illustris atque eruditus *Ezech. Spanhemius*, ad Callimachi hymnum in Delum v. 251. Propterea vniuscuiusque mensis dies septimus sacer erat Apollini, non tantum dies ille Thargelionis

Ὀγδοάτη τ' ἐνάτη τε, δύω γε μὲν ἤματα μηνὸς
Ἔξοχ' ἀεξομένοιο βροτήσια ἔργα πένεσθαι.
Ἐνδεκάτη τε, δυωδεκάτη τ', ἄμφω γε μὲν ἐσθλά·
Ἡ μὲν ὄϊς πείσειν, ἡ δ' εὔφρονα καρπὸν ἀμᾶσθαι. 775

Octauusque et nonus, ambo dies mensis
Egregie crescentis ad curandum opera mortalium.
Vndecimus vero, duodecimusque, ambo quidem boni:
Hic quidem tondendis ouibus, ille vero laetis segetibus metendis.

772. ὀγδοάτη] ὀγδοηκοστὴ [illegible]. ἐννάτη τε] καὶ ἡ. ἤματα (sic)] ἡμέρα. 773. ἀεξομένοιο (sic)] αὐξανομένου. πένεσθαι] ἐνεργεῖσθαι. 774. ἐσθλὰ] ἀγαθά. 775. ὄϊς] πρόβατα. πείσειν] κείρειν. ἀμᾶσθαι] ἀμᾶν.

772. ἐννάτη Auguſt. μὲν Auguſt. ἤματα idem cod. et ſic ſemper. 773. ἀεξομένοιο Auguſt. Ald. Iunt. 1. 2. Trino. 774. τε deeſt Iunt. 1. 2. 775. ἡ δ' Auguſt. Ald.

menſis, vt obſeruauit et *Seldenus* eo, quem antea indicauimus, loco. *Clericus.*

773. Ἔξοχ' ἀεξαμένοιο] Subintellige ἐϛὶ, hoc eſt, ἔξοχά ἐϛι πένεσθαι ἔργα βρ. μ. α. Egregia ſunt. *Guietus.*

775. Ὄϊς πείκειν] *Sam. Bocharus* Hieroz. Part. I. Lib. II. c. 45. poſtquam egit de vulſione lanae; „Vellendi, inquit, morem quod attinet, „is olim Romae fuit in vſu, „et in vicinis locis, non in Iudaea, nec in Graecia. Sal„tem, apud *Heſiodum*, qui „de re pecuaria ſcripſit primus „omnium, ὄϊας πείκειν, non „eſt *oues vellere*, ſed *tondere*, „vt in *Theocriti* Bucoliaſtis,

„— — ὀππόκα πεξῶ
„Τὰν ὄϊν, τὰν πέλλαν.
„*Cum ouem pullam tondebo.*

„Verbum enim πείκειν Scho„liaſtes notat hic idem eſſe „quod κείρειν *tondere*, ὡς „καὶ παρ' Ἡσιόδῳ, *vt et apud* „*Heſiodum*. *Heſychio* etiam „πέξαι εἰϛ κεῖραι, et πέξις „ψίλωσις, κειρά, ξύρησις. „Et quamuis apud *Archippum*, „*Cratinum* et *Hbilemonem* ναυ„κοτιλτῶν et ναυκοτίλτης vel„*lerum* vulſorem proprie ſo„nes, veteres tamen tonſo„rem explicant, (*Heſychius*: „ναυκοτίλται, οἱ κείροντες τὰ „πρόβατα. *Suidas*: ναυκο„τίλται, οἱ τῶν προβάτων „καρεῖς) quia in vocum ex„plicatione non tam etymon, „quam vſus, reſpicitur". *Clericus.*

Εὔφρονα καρπὸν] Laeificum. Sic εὐφρόνη nox quiete reficiens, recreans corpora, laetificans homines. *Guietus.*

777. Τῇ

Ἡ δὲ δυωδεκάτη τῆς ἐνδεκάτης μέγ' ἀμείνων.
Τῇ γάρ τοι νεῖ νήματ' ἀερσιπότητος ἀράχνης,
Ἤματος ἐκ πλείου, ὅτε τ' ἴδρις σωρὸν ἀμᾶται.

Duodecimus tamen vndecimo multo melior.
Hoc enim net fila in aëre ſuſpenſus araneus
Die adulto, quum et prudens (formica) aceruum colligit.

776. ἀμείνων] κρείττων. 777. νεῖ] κλώθει. ἀερσιπότητος] ὁ ἐν τῷ ἀέρι πετόμενος. 778. Ἤματος ἐκ πλείου] ἀρχομένης (sic). Ἴδρις] ἐπιστήμων μηχανῆς. σωρὸν] σῖτον. ἀμᾶται] ἀμᾷ· θησαυρίζει.

777. et 778. deeſt in cod. Senat.

777. Τῇ γάρ τοι] Subintellige ἡμέρᾳ ex ſuperioribus. *Idem.*

Ἀερσιπότητος] A verbo ἀείρω et ποτὴ volatus, aduerſus aliorum opinionem. *Scaliger.*

778. Ἤματος ἐκ πλείου] Ἐκπλείῳ vna voce, hoc eſt, die pleno, aeſtiuo ſcilicet. Nam hiberni dies ſunt dimidii tantum. Infra εἰνάδι δ' ἐν μεγάλῃ πλέῳ ἤματι. *Guietus.* Gallice ad verbum exprimas *en plein jour*, hoc eſt, medio die, quemadmodum interpretatur hunc locum *Ioſ. Scaliger*, vt diximus ad v. 768. Sic dicebant πλεώτυξ, *la pleine nuit*, quamuis aliter vocem interpretetur *Heſychius.* Clericus.

Ὅτε ἴδρις] Hoc nomen formicae κατ' ἐξοχήν datum. Horat. *Parvula nam exemplo magni eſt formica laboris.* Guietus.

Solet *Heſiodus* deſignare animalia nominibus adiectiuis, quibus eorum natura vel [illegible] lertia optime deſcribitur. Sic pro Cochlea habet Φερέοικον, *domiportam*, pro hirundine ὀρθογόην., *mane lugentem.* Nullum Epitheton formicae melius conueniat, quam ἴδρις, quam in rem vide quae collegit *Sam Bochartus* Hieroz. Part. II. Lib. IV. c. 22. Quod autem hic dicitur duodecimo die menſis colligere aceruum, nemo neſcit tam verum eſſe, quam araneum telam eo potiſſimum die texere, hoc eſt, plane ridiculum et falſum. Quare miror Poëtam noſtrum tam confidenter mentitum, in re quae a puerulis argui poterat. Superſtitione, ſcilicet, animus praepeditus mendacio patet, clauſus eſt veritati. Sed quod magis mireris, non Poetae, ſed Phyſici, hoc eſt, veritatis indagatores, ſomnia eiuſmodi, pro rebus compertis, venditarunt; quod ex *Bocharti* collectaneis eiuſdem Libri Cap. XXI. agnoſces. Sunt enim prolixiora, quam huc transferri queant. *Clericus.*

Τῆδ' ἰσὸν στήσαιτο γυνὴ, προβάλοιτό τε ἔργον.
Μηνὸς δ' ἱσταμένου τρισκαιδεκάτην ἀλέασθαι 780

Hoc telam ordiatur mulier, et inchoet opus.
Mensis autem inchoati decimotertio caueto

779. προβάλλοιτο (sic)] αὔξοι. 780. ἀλέασθαι] διαφεύγειν.

779. προβάλλοιτο August.

779. Τῆδ' ἰσὸν στήσαιτο γυνὴ] Ἰσὲς Graeci vocant ligna illa erecta, quibus stamina intenduntur ad telam faciendam. *Hesychius*: ἰσὸς τὸ ὀρθὸν ξύλον τῆς νεὼς καὶ τὸ ὑφαντικόν. Latinis *iugum*, vel *tela iugalis* Catoni. Ἰσοπέδη etiam dicebatur. *Hesychius*: ἰσοπέδη ξύλον ὀρθὸν ἐπὶ τῆς τραπέζης, ᾧ προσδέδεται ὁ ἰσός. Latinis dicta ea ligna *pedes telae*. Glossae: *pedes telae*, ἱστόποδες. Dionysius, in Bassaricis, de Dardania vrbe Indiae, in qua mulieres, intra vnum diem detexebant:

Ἣ οἳ Δαρδανίην ναῖον πόλιν εὐρυάγυιαν
Ἐνθάδε πέπλα γυναῖκες Ἀθηναίης ἰότητι
Αὐτῆμαρ κροκόωσιν, ἐφ' ἱστοπόδων τανύσσαι,
Αὐτῆμαρ δ' ἔταμόν τε καὶ ἐξ ἱστῶν ἐρύσαντο:

Vno die, stamen in tela iugali extenderunt, detexuerunt et desecuerunt. Primum igitur, in tela contexenda, telae pedes erigere et iugum iis imponere, quod *Ouidius zelam iugo iungere* dixit, *Hesiodus* ἰσὸν στήσασθαι. Deinde stamina telae, vel iugo telae adnectere, quod *telam stamine intendere* dixit *Ouidius*, et *stamen tela suspendere*. Graeci στήμονα στῆσαι, atque inde etymologia τοῦ στήμονος et *staminis*. Graecis enim στήμων ἀπὸ τοῦ στῆσαι, quod in tela staret. Dorice στάμων, Latine *stamen*, vt τέρμων, *termen*, et similia. Attici dicebant προφορεῖσθαι, cum telam stamine intendebant. *Pollux*: στῆσαι τὸν στήμονα, ἢ τὰ στημόνια, καὶ προφορεῖσθαι. *Hesychius*: προφορεῖσθαι τὸ ταῖς διαζομέναις τὸν στήμονα παραδιδόναι. *Hesiodus* προβάλλεσθαι hoc idem dixit:

Ἰσὸν δὲ στήσασαι προβάλληται μέγα ἔργον.

Haec *Cl. Salmasius* ad *Iulii Capitolini* Pertinacem p. 127. quae vera sunt, quamquam ex memoria male *Hesiodi* versum profert. *Clericus*.

Προβάλοιτό τε ἔργον] Instituat opus. *Guierius*.

780. Μηνὸς δ' ἱσταμένου] Posterioribus temporibus, ἱσταμένου μηνὸς ad primam dumtaxat decadem porrigebatur; sequens decas tribuebatur μεσοῦντι μηνί. Vide *Iulium Pollucem* Lib. I. C. VII. §. 5. Sed *Hesiodi*

Σπέρματος ἄρξασθαι· φυτὰ δ' ἐνθρέψασθαι ἀρίστη.
Ἕκτη δ' ἡ μέσση μάλ' ἀσύμφορός ἐστι φυτοῖσιν·
Ἀνδρογόνος τ' ἀγαθή· κούρη δ' ἀ σύμφορός ἐστιν,
Οὔτε γενέσθαι πρῶτ', ὅτ' ἄρ γάμῳ ἀντιβολῆσαι.
Οὐδὲ μὲν ἡ πρώτη ἕκτη κούρῃσι γενέσθαι.
Ἄρμενος, ἀλλ' ἐρίφοις τ' ἀμνεῖν καὶ πώεα μήλων
Σηκόν τ' ἀμφιβαλεῖν ποιμνήϊον ἤπιον ἦμαρ.
Ἐσθλὴ δ' ἀνδρογόνος, φιλέει δέ τε κέρτομα βάζειν,

Sementem facere incipias: plantis vero inserendis optimus est.
Sextus vero medius valde incommodus est plantis:
Viriparus bonus: puellae vero non vtilis est,
Neque gignendae primum, nec nuptui collocandae.
Nec primus quidem sextus puellis gignendis
Aptus est, sed hoedis castrandis et gregibus ouium.
Stabuloque circumsepiendo pastorali benignus dies est.
Bonus vero viriparus, amatque conuitia loqui,

782. ἕκτη - ἡ μέση (sic)] ἑκκαιδεκάτη. ἀσύμφορος] ἀνωφελής. 784. ἀντιβολῆσαι] ἐπιτυχεῖν. 786. ἄρμενος] ἀρμοδία. πώεα] ἀρνία. 787. σηκὸν] μάνδραν. ἀμφιβαλεῖν] συνήκασθαι. ἦπιον (sic)] ἥμερον. 788. φιλέει] φιλεῖ. κέρτομα] ὑβριστικὰ. βάζειν] λέγειν.

781. Σπέρματος δ' Augusti. ἐνθρέψασθαι B. 60. 699. Iunt. 1. 2. 782. μέση Augusti. φυτοῖσι Ald. Iunt. 1. 2. 783. Ἀνδράγενος Coisl. δ' ἀγαθὴ Augusti. Acad. Trinc. Steph. marg. 785. κούρη τε B. 60. 699. Coisl. Acad. Iunt. 1. 2. Trinc. Steph. Com. κούρη τε Augusti. Ald. 787. ἀμφιβολεῖν Iunt. 2. ἦπιον Augusti. 788. φιλέει δέ κε κέρδεα Trinc. κέρδεα Steph. marg.

Hesiodi aeuo, ad vigesimum diem mensis erat ἰσάμενος. Vide v. 798. *Clericus.*

781. Ἐνθρέψασθαι ἀρίστη] Scribe ἐντρέψασθαι. ab ἐντρέφειν. *Guietus.*

782. Ἕκτη δ' ἡ μέσση] Hoc est, ἕκτη μεσοῦντος, ἕκτη ἐπὶ δέκα. *Idem.* Fallitur *Pollux*, loco antea memorato, vbi dicit *Hesiodum* vocare μέσην decimam quintam, cum sic vocet omnes dies secundi δεκημέρου. Μετὰ τὴν I, inquit, Ἡσίοδος μὲν E, τὴν μέσην φησὶ: *post decimam Hesiodus quintam vocat mediam.* Clericus.

785. Ἡ πρώτη ἕκτη] Vere et primo sexta. *Guietus.*

Ἡ πρώτη ἕκτη] Hoc est, sextus dies primae decadis, seu μηνὸς ἰσαμένα. *Clericus.*

Ψεύδεά θ', αἰμυλίους τε λόγους, κρυφίους τ' ὀαρισμούς.
Μηνὸς δ' ὀγδοάτῃ κάπρον καὶ βοῦν ἐρίμυκον
Ταμνέμεν, ἡρῆας δὲ δυωδεκάτῃ ταλαεργούς.
Εἰκάδι δ' ἐν μεγάλῃ, πλέῳ ἤματι, ἴσορα φῶτα

Mendaciaque, et blandos ſermones, et occulta colloquia.
Menſis vero octauo caprum et bouem mugientem
Caſtrato, mulos autem duodecimo laborioſos.
Viceſimo vero in magno, pleno die, prudentem virum

789. ὀαρισμοὺς] ὁμιλίας γυναικώδεις. 790. ἐρίμυκον] πολλὰ μυκώμενον. 791. ταμνέμεν] τάμνειν. ἡρῆας] ἡμιόνους. ταλαεργοὺς] ἀβλεῖς· ταλαιπώρους.

789. αἰμυλίους Ald. ὀαρισμοὺς Iunt. 1.

791. Οὐρῆας δὲ] Subintellige ταμνέμεν. *Guietus.*

792. Εἰκάδι δ' ἐν μεγάλῃ πλέῳ] Hoc eſt, vigeſima menſis aeſtiui. ſubintellige, ἤματος ἐκπλείου. Πλέῳ ἤματι] Largo, aeſtiuo, vt ſupra ἤματος ἐκπλείου. *Idem.*

Πλέῳ ἤματι] Hoc eſt, cum nihil deeſt plenae luci, orto ſole, eoque etiamnum ſupra horizontem verſante. Vide ad v. 778. *Clericus.*

Εἰκάδι δ' ἐν μεγάλῃ] Nimium hic nos fruſtrantur Interpretes. Itaque quamuis haec reiicere poteramus in notas noſtras; ad ipſos, hic tamen monere viſum. Εἰκὰς in menſe multiplex eſt: μεγάλη dicitur poſtrema, reſpectu priorum. Atque haec eſt cauſa, cur in Nebulis Comicus dicat σελήνην ἄγειν εἰκάδας. Ὁρῶν ἄγουσαν τὴν σελήνην εἰκάδας. Non bene intellexit locum illum Graecus Interpres. Quaeritur enim cur cum τῇ τριακάδι finis ſit plerumque lunae et menſis, cum τῇ τριακάδι ſit ſatisfaciendum foeneratoribus, miſer tamen Strepſiades περὶ τῶν εἰκάδων agat. Atque hic Interpretis rationes videntur mihi λίαν ἀπροσδιόνυσοι. Εἰκάδες eleganter πληθυντικῶς dicuntur, cum plures ſint. Ἡ μεγάλη εἰκὰς vltima eſt menſis Veterum. Eſt autem dies illa, quae vigeſimarum vltima eſt: μεγάλη enim eſt ἡ ὑςάτη quae τὴν ἕνην καὶ νέαν praecedit. Obſeruant enim Veteres, etiam Athenienſes ante Solonem, ἄχρι τριακάδος μόνον τὸν μῆνα ἠριθμηκέναι. Εἰκὰς μεγάλη, eſt Pridie Calendarum: nona et vigeſima. At Interpres Ariſtophanis ἡ μεγάλη εἰκὰς, inquit, ἀπὸ εἰκοστῆς πρώτης, ἕως εἰκοστῆς ἐνάτης τοῦ φθίνοντος. Ita totum tempus a XXI. vſque ad XXIX. μεγάλη εἰκὰς eſſet. Sed hic, vt diximus, terminus illius temporis intelligitur, quae eſt viceſima et nona. Quam nugentur

Γείνασθαι· μάλα γάρ τε νόον πεπυκασμένος ἐσθλόν.
Ἐσθλὴ δ' ἀνδρογόνος δεκάτη, κέρη δέ τε τετρὰς
Μέσση· τῇ δέ τε μῆλα, καὶ εἰλίποδας ἕλικας βοῦς,
Καὶ κύνα καρχαρόδοντα, καὶ ἠρῆνας ταλαεργοὺς
Πρηΰνειν, ἐπὶ χεῖρα τιθείς· πεφύλαξο δὲ θυμῷ
Τετράδ' ἀλεύασθαι φθίνοντός θ' ἱσαμένου τε,
Ἄλγεα θυμοβορεῖν. μάλα τοι τετελεσμένον ἦμαρ.

Generato: valde enim animo ſapiens eſt.
Bonus autem viriparus decimus, puellae vero et quartus
Medius. hoc vero et oues, et pedes flectentes camuros boues,
Et canem aſperis dentibus, muloſque laborioſos
Cicurato, manum imponens. teneto vero memoria
Quarto die vt vites finientis et inchoantis menſis
Doloribus conficere animum. valde hic ſacer eſt.

794. et 795. τετρὰς μέσση] ἤγουν τεσσαρεσκαιδεκάτη. μῆλα] πρόβατα. εἰλίποδας ἕλικας] ἑλικοειδῶς κινοῦντας τὰς πόδας. 796. καρχαρόδοντα] ὀξεῖς ὀδόντας ἔχουσαν. ἠρῆνας] ἡμιόνους. ταλαεργοὺς] ταλαιπώρους. 797. πρηΰνειν] πραΰνειν· ταπεινῶν. πεφύλαξο] φύλαττε. 798. ἀλεύασθαι] διαφεύγειν. 799. θυμοβορεῖν] κινεῖν τὴν ψυχήν. τετελεσμένον] ἱερόν.

795. γείνεσθαι B. 60. γίνεσθαι Acad. Trinc. Steph. Com. Heinſ. μάγα benat. Trinc. Com. πεπυκασμένος Trinc. Steph. marg. 794. δεκάτη Ald. τε deeſt in cod. Auguſt. 795. τῇδε Auguſt. εἰλίποδας Ald. 799. τε τελεσμένον Ald.

gentur Interpretes, qui πλέον ἦμαρ idem cum εἰκάδι μεγάλῃ eſſe putant, in notis ad ipſos oſtendimus: ex quibus reliqua petenda quae ad Heſiodi intellectum faciunt. Quicquid enim hic praetermittimus, ad Interpretes olim notauimus. *Heinſius.*

794. Κέρη δὲ τετρὰς] Scribe: κέρη δέ τε τετρὰς, an ſcribendum κέρη δὲ τεταρτη μέσση; placet. ſic ſupra ἕκτη μέσση. ἡ τεσσαρεσκαιδεκάτη, vt ſupra ἡ ἕκτη μέση. *Guietus.*

Τετρὰς μέσση] Hoc eſt, quartus dies τοῦ μεσοῦντος μηνός. *Clericus.*

798. Φθίνοντος ἰσαμένου τε] Ergo nulla mentio fiebat τοῦ μεσοῦντος. Vide ad v. 780. *Clericus.*

Τετράδ' φθίνοντος θ' ἰσαμένου τε] Τὴν δ. καὶ τὴν κ. δ. *Guietus.*

799. Ἄλγεα θυμοβορεῖν] Omnes, nempe, dies fauſti erant hilariter tranſigendi, ne diei fauſtitas ominoſa triſtitia corrumperetur. Itaque, quoad licuit, oportuit, *Heſiodo* au-

 ctore,

Ἐν δὲ τεταάρτῃ μηνὸς ἄγεσθαι ἐς οἶκον ἄκοιτιν,
Οἰωνοὺς κρίνας, οἳ ἐπ' ἔργματι τούτῳ ἄρισοι.
Πέμπτας δ' ἐξαλέασθαι· ἐπεὶ χαλεπαί τε καὶ αἰναί.
Ἐν πέμπτῃ γάρ φασιν Ἐριννύας ἀμφιπολεύειν,
Ὅρκον τιννυμένας, τὸν Ἔρις τέκε πῆμ' ἐπιόρκοις.
Μέσσῃ δ' ἑβδομάτῃ Δημήτερος ἱερὸν ἀκτὴν

Quarto autem menſis vxorem domum ducite,
Obſeruatis auibus, quae ad hanc rem ſunt optimae.
Quintos vero euitato: quia noxii ſunt et graues.
In quinto enim aiunt Furias obambulare,
Horcum vindicantes, quem Eris in perniciem peperit periurorum.
Medius vero ſeptimus Cereris ſacrum munus

800. ἄκοιτιν] γυναῖκα. 801. κρίνας] σκοπήσας. ἔργματι] πράγματι. ἄρισοι] [ſubaud.] εἰσὶ. 802. ἐξαλέασθαι] ἐκφεύγειν. αἰναί] βαρεῖαι. 803. ἀμφιπολεύειν] περιπατεῖν. 804. τιννυμένας] ἐπαιτούσας. τὸν] ὄντινα. τέκε] ἔτεκε. πῆμ'] πῆμα· βλάβην.

800. ἄγεσθαι δὲ Iunt. I. 2. ἄγεσθαι δ' ἐς Ald. ἄγεσθ' εἰς Trinc. 801. ἔρματι B. 60. 803. φασιν Acad. Trinç. 804. τιννυμένας Acad.

ctore, quarto, decimo quarto, et vigeſimo quarto, conuiuiis ac compotationibus triſtitiam et curas animo pellere. Miror hunc ſenſum fugiſſe *Plutarchum* et Graecos alios Interpretes. *Clericus.*

Ἄλγεα θυμοβορεῖν] An? θυμοβορῆ, pro θυμοβόρα· θυμοβορὴς pro θυμοβόρος. ἀλεύασθαι δεῖ τὰς τετράδας ἄλγεα θυμοβορῆ. παράθεσις. τετελεσμένον ἦμαρ] Subintellige ἡ τετρὰς. τετελεσμένον an teligioſum? Heſych. τετελεσμένον, μεμιασμένον. *Guietus.*

801. Οἰωνοὺς κρίνας] Vide Tzetzem. *Guietus.*

804. Ὅρκον τιννυμένας] Τὴν ἐπιορκίαν. *Guietus.*

Ὅρκον τιννυμένας] Scripſimus in verſione *Harcum*, vt hoc Numen ab Orco, hoc eſt, Plutone ſecerneretur; nam perperam confunderentur. Nemo Poëtarum dixit Plutonem eſſe Eridis filium, quod de *Horco* hic habet *Heſiodus*. Alibi Deum iurisiurandi praeſidem diximus. Vide not. ad v. 219. *Clericus.*

805. Μέσσῃ δ' ἑβδομάτῃ] Decimo ſeptimo. Vide v. 794. Cum ſic diuiderent menſem in tres decadas, mirum eſt ſecundae decadi, *Heſiodi* tempore, non fuiſſe nomen. Vide not. ad v. 780. *Clericus.*

Μέσσῃ δ' ἑβδομάτῃ] Τῇ τῶ μεσοῦντος ἑβδομάτῃ. *Guietus.*

806. Εὖ

Εὖ μάλ' ὀπιπτεύοντα ἐὐτροχάλῳ ἐν αἰλωῇ
Βάλλειν· ὑλοτόμον τε ταμεῖν θαλαμήϊα δοῦρα,
Νηΐά τε ξύλα πολλὰ, τά τ' ἄρμενα νηυσὶ πέλονται.
Τετράδι δ' ἄρχεσθαι νῆας πήγνυσθαι ἀραιάς.
Ἐνάτη δ' ἡ μέσση ἐπιδερκέλα λώϊον ἦμαρ

Diligenter inſpiciens bene aequata in area
Ventilato: arborumque ſector incidito cubicularia ligna,
Naualiaque ligna multa, et quae nauibus congrua ſunt.
Quarto vero incipito naues compingere tenues.
Nonus autem medius pomeridianus melior dies.

806. ὀπιπτεύοντα] βλέποντα. αὐτροχάλῳ (ſic)] εὐκύκλῳ. βάλλειν] τρωννύειν (ſic). θαλαμήϊα δοῦρα] τὰ τῆς οἰκίας ξύλα. 808. νηΐα] τὰ τῆς νηὸς. 810. ἐνὰς - ἡ μέση (ſic)] ἐννεακαιδεκάτη. ἐπιδερκέλα] κατὰ τὴν μεσημβρίαν. λώϊον] ἄριστον.

806. ὀπιπτεύοντα Trinc. ἐὐτροχάλῳ Ald. αὐτροχάλῳ Auguſt. τὰ αὐτροχάλῳ B. 60. Mox male in ed. Cler. eſt ἀλοῦ. 808. ἄρμενα Auguſt. 810. μέση Auguſt. ἐπὶ δερκέλα Steph. marg.

806. Εὖ μάλ' ὀπιπτεύοντα] Diligenter obſeruans τὴν 13. ſcilicet. an aream? Ἐὐτροχάλῳ] Id eſt, λείᾳ. *Idem.* Ὀπιπτεύοντα] Vide de hac voce adnotata ad v. 29. *Clericus.*

807. Βάλλειν] Θέσθαι, τρωννύειν, ventilare. *Guietus.*

808. Τά τ' ἄρμενα νηυσὶ πέλονται] Apta, commoda nauibus faciendis. *Idem.*

809. Πήγνυσθαι ἀραιάς] Scribe, πήγνυσθ' ἀραιήας. ſupra ἄρχεσθ' ἀρηρώς. compingere tenues, non craſſas. vulgo *biantes*. Homer. λάψοντες γλώσσῃσι ἀραιῇσιν, hoc eſt, λεπταῖς tenuibus. *Idem.* Ἀραιὰς] Merito improbat *Guietus* verti hic *biantes*, nam *biantes* naues dicuntur quae tempeſtate, aut illiſione fractae aquam per rimas admittunt. *Tenues* vertimus, quod tenues ſint nauium parietes, cum ea ſit frequens vocis ἀραιὰ ſignificatio. Forte etiam *leues* potuiſſemus vertere, vt fluctuantes inſulae dicuntur νῆσοι ἀραιαί, vt habet *Euſtathius* ad Iliad. pag. 1151. Ed. Rom. Sic *Callimachus* de Inſula Delo, Hymno in Delum v. 191.

Ἔϛι διειδομένη τις ἐν ὕδατι νῆσος ἀραιὴ,
Πλαζομένη πελάγεσσι.

Eſt nota quaedam in aqua Inſula leuis, errans per maria. Ad quem locum, conſule virum doctiſſimum *Ezech. Spanhemium.* Clericus.

810. Ἐνὰς δὲ μέσση] Poſtea meminit πρωτίσης ἐνάδος, et τρισεινάδος, vnde liquet

Πρωτίστη δ' εἰναὶς παναπήμων ἀνθρώποισιν.
Ἐσθλὴ μὲν γάρ θ' ἥδε φυτευέμεν, ἠδὲ γενέσθαι,
Ἀνέρι τ' ἠδὲ γυναικί· καὶ ἔπποτε πάγκακον ἦμαρ.
Παῦροι δ' αὖτ' ἴσασι, τρισεινάδα μηνὸς ἀρίστην
Ἄρξασθαί τε πίθου, καὶ ἐπὶ ζυγὸν αὐχένα θεῖναι
Βουσὶ καὶ ἡμιόνοισι καὶ ἵπποις ὠκυπόδεσσι.
Νῆα παλυκληίδα θοὴν εἰς οἶνοπα πόντου
Εἰρύμεναι· παῦροι δέ τ' ἀληθέα κικλήσκουσι.

Primus vero nonus prorsus innoxius hominibus.
Bonus siquidem est ad plantandum, et ad generandum,
Tam viro quam mulieri: nec vmquam prorsus malus dies.
Sed pauci rursus sciunt tertium nonum mensis optimum
Relinendis doliis, et ad iugum collo imponendum
Bobus et mulis et equis celeribus.
Nauem multa transtra habentem celerem in nigrum pontum
Deducito. sed pauci veracem dicunt.

811. πανεπήμων] ἀκακὸν χαρὰν βλάβης. 812. ἠδὲ] καὶ bis. 814. γενέσθαι] γινώσκεσθαι. τρισεινάδα] τὴν εἰκοστὴν ἐννάτην. 816. ὠκυπόδεσσι] ταχέσι. 817. παλυκληίδα] πολύκαθέδρον. 818. εἰρύμεναι] ἕλκειν. κικλήσκουσι] καλοῦσι.

812. γάρ τ' ἥδε Augusti. Acad. Ald. Iunt. 1. 2. Steph. Com. γὰρ ἥδε Senar. Trinc. φυτεύειν Augusti. Ald. Iunt. 1. 2. Steph. marg. φυτεύειν τ' ἠδὲ B. 60. φυτεύειν ἠδὲ Coisl. 814. αὖτε Augusti. Acad. 815. ἐπὶ deest in cod. Aug. 817. πόντιον Trinc. 818. κικλήσκουσιν Ald.

liquet tres εἰνάδας aut ennea-das in mense fuisse. *Clericus.*

Ἐπιδεσίλα λαῶν ἦμαρ] Ἐπιῤῥηματικῶς] μετὰ τὴν μεσημβρίαν, ἐπὶ τὰ δεῖλα, ἐπὶ τῆς δείλης. *Guietus.*

812. Ἐσθλὴ μὲν γάρ τ' ἥδε] An? ἡ δὲ. placet. *Idem.*

814. Τρισεινάδα] Vicesimam septimam intelligo, Interpretes vigesimam nonam exponunt. *Idem.* Fallitur. Vide v. 820.

815. Ἄρξασθαί τε πίθου] *Percer un tonneau.* sup. lib. a ἔργ. ἀρχομένου δὲ πίθου καὶ λήγοντος κορέσασθαι. ἐπὶ ζυγὸν θεῖναι. ordo ζυγὸν θεῖναι ἐπὶ αὐχένα. *Idem.*

817. Εἰς οἶνοπα πόντον] Purpureum. *Idem.* Imo, *nigrum.*

818. Ἀληθέα κικλήσκουσι] An? dicunt, enunciant. Interpres γινώσκουσι. sic scribendum videtur. τῇ τρισεινάδι, scilicet.

Τετράδι δ' εἶγε πίθον. πρὸ πάντων ἱερὸν ἦμαρ
Μησσήη· παῦροι δὲ μετ' εἰκάδα μηνὸς ἀρίστην,
Ἠῶς γινομένης· ἐπιδείελα δ' ἐστὶ χερείων.
Αἶδε μὲν ἡμέραι εἰσὶν ἐπιχθονίοις μέγ' ὄνειαρ.
Αἱ δ' ἄλλαι μεταίδρποι, ἀκήριοι, ὅττι φέρουσαι.

Quarto vero aperi dolium. prae omnibus ſacer dies eſt
Medius: pauci pero poſt viceſimum menſis optimum,
Aurora oriente: pomeridianus vero eſt deterior.
Et hi quidem dies ſunt hominibus magno commodo.
Ceteri autem intercidentes ſunt, nihil ſignificantes, nihil ferentes.

819. τετράδι] ἤγουν τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην (ſic). εἶγε] ἄνοιγε. πρὸ πάντων] περισσῶς. 820. μετ' εἰκάδα] τὴν εἰκοστὴν τετάρτην. 821. ἠῶς γινομένης] ἡμέρας ἀρχομένης. ἐπιδείελα] κατὰ τὴν μεσημβρίαν. 822. μέγ' ὄνειαρ] μεγάλην ὠφέλειαν. 823. μεταίδρποι] μεταξὺ πίπτουσι. ἀκήριοι] ἄψυχοι.

Inter v. 818. et 819. habet Trinc. verſum hunc: τῷμας ἀδικητάτην πέλεται τιμηδεῖσα σιδήρῳ. 820. Μέσσῃ· παῦροι δ' ἀῦτε B. 60. 699. R. S. Coiſl. Auguſt. Acad. Senat. Ald. Iunt. 1. 2. Steph. Com. Heinſ. μέσσην Trinc. 821. ἐπὶ δείελα Steph. marg. 823. αἶδ' Auguſt. ἀκήριοι, ὅτου Trinc.

ſcilicet. Nam a ſuperioribus pendet hic verſus. *Idem.*

Ἀληθέα] Hoc eſt, cui prorſus fidere queas, ſi vera ſit haec lectio. Plerique, nempe, diem illum non quidem πάγκακον, ſed nec πάγκαλον dicebant, verum dubium et incertum; quo, nempe, ſuſcepta interdum bene, interdum male ſuccederent. *Clericus.*

820. Μέσση] Subintellige τετράς. Μετ' εἰκάδα μηνὸς ἀρίσην] Τὴν τετάρτην μετ' εἰκάδα, hoc eſt, τὴν εἰκοστὴν τετάρτην. Aliter Interpretes. ἀρίσην εἶναι poſt τὴν εἰκάδα. *Guietus.*

821. Ἠῶς γενομένης] Mane, ab aurora uſque ad meridiem. *Idem.*

822. Μεταίδρποι] Intercidens, inter alias cadens, παρεμπίπτων. Sic Interpretes. An? μεταίδρπος, caſſus, irritus, a ſonitu qui notat inanitatem. μεταίδρποι, κεναὶ, vacuae, caſſae, irritae, nihil fati ſignificantes. Metaphora a vaſis vacuis, nucibus caſſis et ſimilibus, quae ſonitu vacuitatem produnt. placet. ἀκήριοι vero ſunt ἄκηροι, κῆρα οὐκ ἔχουσαι, nihil fati notantes. Ἀκήριος, κηρὶ non obnoxius. *Idem.*

824. Ἄλλος

Ἄλλος δ' ἀλλοίην αἰνεῖ, παῦροι δέ τ' ἴσασιν.
Ἄλλοτε μητρυιὴ πέλει ἡμέρη, ἄλλοτε μήτηρ. 825
Τάων εὐδαίμων τε καὶ ἄλβιος, ὃς τάδε πάντα

Sed alius aliùm laudat, pauci vero norunt,
Interdum nouerca eſt dies, interdum mater.
De his beatuſque et felix, qui haec omnia

824. αἰνεῖ] ἐπαινεῖ. παῦροι] ὀλίγοι. ἴσασιν] γινώσκουσι. 825. μητρυιὴ] μητρυιὰ. πέλει] ἐνὶ (ſic). ἡμέρη] ἡμέρα. 826. τάων] τούτων τῶν ἡμερῶν.

825. μητρυιὰ Semt. Trinc.

824. Ἄλλος δ' ἀλλοίην αἰνεῖ] Videtur *Plutarchus*, in Commentario ad *Heſiodi* Opera et Dies, ex quo multa Graeci Interpretes ſubinde Scholiis ſuis adſpergunt, egiſſe de hac quaeſtione, vtrum ſint alii dies fauſti, alii vero infauſti. Certe in vita Camilli, memorata Allienſi clade, ita porro pergit: περὶ δ' ἡμερῶν ἀποφράδων, εἴ τε χρὴ τίθεσθαί τινας, εἴ τε μή, Ἡράκλειτος ἐφέπληξεν Ἡσιόδῳ τὰς μὲν ἀγαθὰς ποιοῦντι, τὰς δὲ φαύλας, ὡς ἀγνοοῦντι φύσιν ἡμέρας ἁπάσης μίαν οὖσαν, ἑτέρωθι διηπορήκαμεν: *de diebus nefaſtis habendine ſint quidam necne, et an recte Heſiodum, qui alios bonos, alios ſtatuit malos, quaſi ignoret cuiuſvis diei eamdem eſſe naturam, reprehenderit Heraclitus, alio loco diſputauimus.* Poſtea recenſet exempla dierum, quibus non ſemel clades accepta fuerat, aut victoria relata. Deinde, ne credas ex iis exemplis vllum certum confectarium duci poſſe, contraria profert, hiſce verbis: Ῥωμαῖοι τῆς αὐτῆς ἡμέρας πρότερον μὲν ὑπὸ Κίμβρων τὸ μετὰ Κηπίωνος ἀπέβαλον στρατόπεδον, ὕστερον δὲ Λευκόλλου στρατηγοῦντος Ἀρμενίους καὶ Τιγράνην ἐνίκησαν. Ἄτταλος δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ Πομπήιος Μάγνος ἐν τοῖς αὐτῶν γενεθλίοις ἀπέθανον. καὶ ὅλως ἐσὶ πολλὰς ἐπ' ἀμφότερα ταῖς αὐταῖς χρησαμένας ἀποδείξαι περιόδοις: *Eodem die Romani prius, duce Caepione, a Cimbris caſtris exuti ſunt; poſtea vero ductu Luculli Armenios et Tigranem vicerunt. Attalus autem Rex et Pompeius Magnus natalitiis ſuis mortui ſunt. Paucis vt dicam, multos poſſim oſtendere qui in vtramque partem iiſdem vſi ſunt temporum periodis.* Haec cum ita ſint, credibile eſt *Plutarchum* probaſſe caſtigationem *Heraclitii*, ſi modo ſibi conſtitit; adeoque iudicaſſe Poëtam non fuiſſe recenſendum inter *paucos qui ſcirent* ſingulorum dierum fata, quibus ſe accenſeri voluit, ſed inter omnes omnino mortales, quibus

Εἰδὼς ἐργάζηται, ἀναίτιος ἀθανάτοισιν,
Ὄρνιθας κρίνων, καὶ ὑπερβασίας ἀλεείνων.

ΤΕΛΟΣ.

Sciens operatus fuerit, inculpatus diis,
Auguria obseruans; et delicta euitans.

FINIS.

827. εἰδὼς] γινώσκων. ἀναίτιος] ἄμεμπτος διαμένων. 828. κρίνων] σκοπῶν. ὑπερβασίας] ἐστερημὲς τῦ καλῦ. ἀλεείνων] ἐκφεύγων.

827. ἐργάζεσθαι Senat. ἀναίτιος Iunt. 2. 828. ὑπερβασίας Iunt. 2.

quibus nihil simile compertum est. Quis enim non videt anilia esse et vana omnia, quae hic habentur? *Clericus.*

827. Ἐργάζηται ἀναίτιος ἀθανάτοισιν] Hoc est, nihil inconsultis et inuitis Diis aggreditur. *Guietus.*

Versu vlt. Ὑπερβασίας ἀλεείνων] Non sunt intelligendae omnes ὑπερβασίαι, sed eae demum, quae committuntur contra auspiciorum disciplinam, vt verba proxime antecedentia suadent. Ὑπερβασίαι enim dicuntur quaeuis delicta, quibus modum et limites a Ratione positos transilimus. *Hesychius*: Ὑπέρβασις, ὕβρις, ἀδικία, κόρος, μαρτυρία (nempe, ψευδὴς, nisi sit hic mendum) ὑπερηφανία, παράβασις ὅρκων. Ὑπερβασίης, ἀδικίας, ὑπερηφανίας. *Phocylides*:

Ἀγρὸν γείτονος ὄντος ἀπόσχεο, μηδ' ἅρ' ὑπερβῇς·
Πάντων μέτρον ἄριστον, ὑπερβασίαι δ' ἀλεγειναί.

Ab agro vicino abstine, neque transilias (terminos) *omnium optimus est modus, transgressiones vero sunt noxiae.* Idem:

Μέτρῳ μὲν φαγέειν καὶ πίνειν, μυθολογεῖν τε.
Πάντων μέτρον ἄριστον, ὑπερβασίη δ' ἀλεεινή.

Cum modo edito, et bibito, et loquitor. Omnium optimus est modus, transgressio vero vitanda. Qua in sententia, longe saluberrima, desinimus, modum tandem hisce commentationibus nostris imponentes, vt ad alia grauiora redeamus. *Clericus.*

ΗΣΙΟΔΟΥ
ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΙΑ.

Ex Eustathio.

Οὐρανίη δ' ἄρ' ἔτικτε Λίνον πολυήρατον υἱόν,
Ὃν δὴ ὅσοι βροτοί εἰσιν ἀοιδοὶ καὶ κιθαρισταί.

HESIODI
FRAGMENTA.

Ex Eustathio.

Vrania peperit Linum amabilem filium,
Quem quotquot sunt homines cantores et fidicines,

1. Λίνον] *Eustathius* hos versus habet ad Iliad. Σ. 570. pag. Edit. Rom. 1163. vbi illustrantur. Dignum est notatu, in Phoenicia Lingua, לין *lin* significare *eiulatum*, *gemitum*; quod nomen ei impositum est, ob luctum quo eum discipuli prosequuti sunt, vt ostendit in hisce versibus *Hesiodus*. Vixit Linus iis temporibus, quibus Lingua et Litterae Phoeniciae in Graecia vigebant. *Diodorus Siculus* Bibliothecae Lib. III. prodidit ex *Dionysio Mythologo*, πρῶτον εὑρέτην γενέσθαι Λῖνον ῥυθμῶν καὶ μέλους· ἔτι δὲ Κάδμου κομίσαντος ἐκ Φοινίκης τὰ καλούμενα γράμματα, πρῶτον εἰς τὴν ἑλληνικὴν μεταθεῖναι διάλεκτον, καὶ τὰς προσηγορίας ἑκάστῳ τάξαι, καὶ τὰς χαρακτῆρας διατυπῶσαι, κοινῇ μὲν ἐν τὰ γράμματα Φοινίκια κληθῆναι, διὰ τὸ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἐκ Φοινίκων μετενεχθῆναι· διὰ δὲ τῶν Πελασγῶν πρώτων χρησαμένων τοῖς μετατεθεῖσι χαρακτῆρσι, Πελασγικὰ προσαγορευθῆναι. τὸν δὲ Λῖνον ἐπὶ ποιητικῇ καὶ μελῳδίᾳ θαυμασθέντα μαθητὰς σχεῖν πολλοὺς, ἐπιφανεστάτους δὲ τρεῖς, Ἡρακλέα, Θάμυριν, καὶ Ὀρφέα. τούτων δὲ τὸν Ἡρακλέα κιθαρίζειν μανθάνοντα, διὰ τὴν τῆς ψυχῆς βραδυτῆτα μὴ δύνασθαι δέξασθαι τὴν μάθεσιν· ἔπειθ' ὑπὸ τοῦ Λίνου πληγαῖς ἐπιτιμηθέντα διοργισθῆναι, καὶ τῇ κιθάρᾳ τὸν διδάσκαλον παταξαντα ἀποκτεῖναι:

Πάντες μὲν θρηνῶσιν ἐν εἰλαπίναις τε χοροῖς τε,
Ἀρχόμενοι δὲ Λίνον καὶ λήγοντες καλέσσι.

Omnes lugent in conuiuiis et choris,
Incipientesque Linum et desinentes vocant.

κτεῖναι: *Linum, apud Graecos, primum inuentorem rythmorum et melodiae fuisse; praeterea cum Cadmus attuliſſet ex Phoenicia litteras, vt dicuntur, primum eas tranſtuliſſe in Graecam Linguam, et nomina ſingulis impoſuiſſe et characteres formaſſe. Vulgo igitur litteras Phoenicias dici, quod ad Graecos a Phoenicibus tranſlatae ſint; cum vero Pelaſgi primi vſi eſſent mutatis characteribus, Pelaſgicas eſſe vocatas. Linum autem poetica et cantu mirabilem, multos habuiſſe diſcipulos, ſed tres illuſtriſſimos, Herculem, Thamyrin et Orpheum; ex hiſce, Herculem, cum diſceret canere cythara, ingeniique tarditate diſciplinam non caperet, deinde a Lino plagis caſtigatum in iram erupiſſe, citharaque percuſſum magiſtrum occidiſſe.* Poſtea ex eodem narrat, Λῖνον τοῖς Πελασγικοῖς γράμμασι συνταξάμενον τὰς τῶ πρώτα Διονύσα πράξεις καὶ τὰς ἄλλας μυθολογίας, ἀπολιπεῖν ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν. *Linum litteris Pelaſgicis cum conſcripſiſſet primi Dionyſii res geſtas, et alias mythologias, reliquiſſe eas in commentariis.* Haec paullo pluribus exſcripſimus, non tantum vt liqueret nos non temere e Phoenicia Lingua deducere nomen Lini, ſed etiam vt quae de Lino feruntur hic exſtarent. Si haec ſciuiſſet aut in animum reuocaſſet *Herodotus*, minime miratus fuiſſet *Linum* vocatam lugubrem cantilenam, apud Aegyptios alioſque vicinos populos. Verba eius ſunt Lib. II. c. 79. quae proferemus, quia et quae diximus firmant et lucem *Heſiodi* loco foenerantur: Τοῖσι δὲ πολλὰ ἐπάξιά ἐστι νόμιμα, καὶ δὴ καὶ ἄεισμα ἔνεστι Λῖνος, ὅσπερ καὶ ἐν τε Φοινίκῃ ἀοίδιμός ἐστι καὶ ἐν Κύπρῳ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ. κατὰ μέντοι ἔθνεα οὔνομα ἔχει. συμφέρεται δὲ ὠυτὸς εἶναι τὸν οἱ Ἕλληνες Λῖνον ὀνομάζοντες ἀείδεσι· ὥστε πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα ἀποθωυμάζειν με τῶν περὶ Αἴγυπτον ἐόντων, ἐν δὲ δὴ καὶ τὸν Λῖνον ὁκόθεν ἔλαβε τ' οὔνομα: *Quibus (Aegyptiis) cum alia ſint egregia inſtituta, tum vero etiam eſt Linus, cantio in Phoenice et Cypro et aliis locis decantata; quae varium quidem, pro ſingularum gentium differentia, nomen habet; ſed quam conuenit eamdem eſſe quam Graeci, Linum vocantes, canunt; ita vt cum alia multa, quae ſunt in Aegypto, tum etiam illud admirer vnde Lini deſumſerit nomen.* Nimirum, ſic vocabatur lugubris hymnus in Aegyptia Lingua, quemadmodum

Ex Eodem.

Ἄκρον ἐπ' ἀνθερίκων καρπὸν θέεν, οὐδὲ κατέκλα· 5
Ἀλλ' ἐπὶ πυραμίνων ἀθέρων δρομάεσκε πόδεσσι.
— — καὶ ὁ σινέσκετο καρπόν.

Ex Eodem.

— — ἕνεκα Νύμφην
Εὑράμενος ἴλεων μίχθη ἐρατῇ φιλότητι.

Ex Eodem.

Ἐν δίῃ Ὑρίῃ Βοιωτίῃ ἔτρεφε κούρην.

Ex Eodem.

Per ſummum ſpicarum fructum cucurrit, neque rupit,
Sed in acutis ariſtis curſitauit pedibus.
— — nec corrupit fruges.

Ex Eodem.

— — propterea Nympham
Cum inueniſſet fauentem, miſtus eſt amabili concubitu.

Ex Eodem.

In diuina Hyria Boeotia nutriuit puellam.

modum in Phoenicia; cum qua multa communia vocabula habuit. Eodem nomine ſimilis hymnus vocabatur, apud Graecos, in honorem antiquiſſimi Poëtae eadem de ratione. Lugubrem autem fuiſſe hymnum, apud Aegyptios, oſtendit in ſequentibus *Herodotus*, quamuis in eo falli videatur, quod putet *Linum*, apud eos, nomen viri fuiſſe, qui aliter *Maneros* diceretur, cum ſit nomen hymni in laudem Manerotis. Hymni, qui diceretur *Linus*, meminit etiam *Euſtathius* loco laudato. *Clericus.*

5. Ἄκρον] Eſt imitatio *Homeri* Iliad. Υ, 227. vbi de equabus ſuis Aeneas:

Ἄκρον ἐπ' ἀνθερίκων καρπὸν
θέον, οὐδὲ κατέκλων.

Similes aut maiores hyperbolas, de celeritate Camillae, habet *Virgilius* Aeneid. VII. ſub finem, quas vix defendi poſſe putauit *Henr. Stephanus*, in Differt. de Criticis Veteribus. *Clericus.*

De *Iphiclo* haec dicuntur, de quo *Heſiodum* ita ſcripſiſſe teſtatur etiam *Scholiaſtes Apollonii* l. 1. v. 45. Τοῦτον Ἡσίοδος ἐπὶ πυρίνων ἀθέρων τρέχειν φησί. Porro vltimum Hemiſtichium in aliis editionibus ſeorſim citatur ex Athenaeo. *Robinſ.*

9. Ὑρίῃ] Regio eſt prope Aulidem, de qua vide *Stephanum*, qui ad hunc Heſiodi verſum reſpicit. Eum habet *Euſtathius* ad Iliad. B, 496. pag. 264. *Clericus.*

11. Ἄλφος]

Ex Eodem.

Καὶ γάρ σφιν κεφαλῇφι κατὰ κρύος αἰνὸν ἔχευεν·
Ἄλφος γὰρ χρόα πάντα κατέσχεθεν· ἐκ δέ νυ χαῖται
Ἔῤῥεον ἐκ κεφαλέων· ψίλωτο δὲ καλὰ κάρηνα.

Ex Eodem.

Ὅς τε Λιλαίηθεν προχέει καλλίῤῥοον ὕδωρ.

Ex Eodem.

Τηλεμάχῳ δ' ἄρ' ἔτικτεν εὐζώνος Πολυκάστη.
Νέστορος ὁπλοτάτη κούρη Νηληϊάδαο,
Περσέπολιν, μιχθεῖσα διὰ χρυσῆν Ἀφροδίτην.

Ex Eodem.

Etenim eorum capitibus affudit frigus graue;
Vbiligo enim cutem omnem tenuit; capilli vero
Defluebant ex capitibus; et decaluabantur pulcra capita.

Ex Eodem.

Quique ex Lilaea profundit pulcre fluentem aquam.

Ex Eodem.

Telemacho vero peperit bene cincta Polycasta,
Nestoris minima natu filia Nelidae,
Persepolin, mista per auream Venerem.

12. Ἄλφος] Quod morbi genus sit docebit *Celsus* Lib. V. c. 28. §. 19. Optandum esset eos, qui primi fragmenta haec *Hesiodi* collegerunt, notasse non tantum nomina Scriptorum in quibus ea inuenerant, sed etiam loca; hoc est, libros, capita, paginas, versus etc. vt videremus qua occasione prolata et an recte exscripta sint. Nunc otiosum esse oporteat eum, qui ea quaerere aggrediatur, et multum laborem posse in cassum suscipere, quod nobis non vacat. *Clericus.*

14. Ὅς τε Λιλαίηθεν] *Eustathius* hunc locum profert pag. 275. vbi sermonem habet de Cephisso fluuio, ad Iliad. B, 523. *Clericus.*

17. Νέστωρ] Hoc fragmentum in Heinsianis Editionibus, aliisque ex iis propagatis, legebatur inferius, inter fragmenta ex *Stephano* collecta. Hic vero adscripserat, ad oram codicis, ex *Eustathio* desumtum, doctissimus *Graeuius*, quasi omissum. Itaque hic reliquimus, cum non multum interesset vbi legeretur, modo ne repetereretur, aut omitteretur. Exstat autem apud *Stephanum* in voce *Gerenia*, qui ex primo Catalogo haec profert, et apud *Eustathium* pag. 231. Ed. Romanae. De hac historia vide *Apollodorum* Lib. I. Cap. IX. §. 9. *Clericus.*

Ex Eodem ad Iliad. B.

Νέστωρ οἷος ἄλυξεν ἐν ἀνθεμόεντι Γερήνῳ.

Ibidem.

Κτεῖνε δὲ Νηλῆος ταλασίφρονας υἱέας ἐσθλούς
Ἐνδεκα, δωδέκατος δὲ Γερήνιος ἱππότα Νέστωρ
Ξεῖνος ἐὼν ἐτύχησε παρ' ἱπποδαμοῖσι Γερήνοις.

Ex Eodem.

— — Φύλεα φίλου μακάρεσσι θεοῖσι.

Ex Eodem.

— — Παῦροι γὰρ ἐοίκασι πατράσι παῖδες,
Οἱ πλέονες κακίους.

Ex Strabone.

Καὶ κούρην Ἀράβοιο, τὸν Ἑρμάων ἀνάκητα
Γείνατο, καὶ Θρονίη κούρη Βήλοιο ἄνακτος.

Ex Eodem.

Neſtor ſolus vitauit in florida Gereno.

Ibidem.

Occidit Nelei laboris ferentes filios fortes
Vndecim, duodecimus vero Gerenius eques Neſtor,
Peregre profectus erat ad Gerenios equitandi peritos.

Ex Eodem.

— — Phyleum carum immortalibus Diis.

Ex Eodem.

— — Pauci ſimiles ſunt patribus filii,
Plures ſunt deteriores.

Ex Strabone.

Et filiam Arabi, quem Mercurius innoxius
Genuit et Thronia filia Beli Regis.

22. Φύλεα] Occurrit apud *Euſtath.* p. 125. Edit. Rom. *Fragm. ined.* Robinſon.

23. Παῦροι] Occurrit apud *Euſtath.* ad Il. ε, v. 235. vbi tamen inuerſo verborum ordine citatur — Παῦροι γὰρ παῖδες ἐοίκασι πατράσιν. *Fragm. ined.* Robinſon.

25. Καὶ κούρην Ἀράβοιο] Antea legebatur Ἀράβα et τὴν, quae, vt recte *Iſaac. Caſaubonus* ad pag. 29. Lib. I. *Strabonis*, monſtroſa eſt lectio, quippe quae duos patres eidem filiae, duos maritos eidem vxori affingit. *Clericus.*

Ἑρμάων] Nomen hoc a Poëtis aeque tribuitur Mercurio ac Ἑρμῆς, vt animaduertit *Caſaubonus*, qui protulit hunc verſum *Moſchi:*

Ὡς

Ex Eodem.

Υἱεῖς ἐξεγένοντο Λυκάονος ἀντιθέοιο,
Ὃν ποτὲ τίκτε Πελασγός.

Ex Eodem.

Ἦτοι γὰρ Λοκρὸς Λελέγων ἡγήσατο λαῶν,

Ex Eodem.

Filii nati sunt Lycaonis, Diis similis,
Quem olim genuerat Pelasgus.

Ex Eodem.

Certe enim Locrus Lelegi praeerat populo,

Ὡς χέλην Ἑρμάων, κιθάρην ὡς ἀδὺς Ἀπόλλων.] Quod ille notat, contra Interpretem Latinum *Strabonis*, qui frustra emendare conatus erat locum *Hesiodi*. Idem.

Ἀκάκητα] Hoc est Epithetum Mercurii. *Homerus* Iliad. Π, 185.

— — παρελέξατο λάθρη
Ἑρμείας ἀκάκητα.

Concubuit clam Mercurius innoxius. Blandiebantur tamen Poëtae Mercurio, cum *innoxium* vocabant Deum furum, mercatorum, oratorum etc. et cuius nequitiam ceteroqui celebrabant. Vide Hymnum in Mercurium inter Homericos, et Dialogos Deorum *Luciani*. Ceterum notare debuerant collectores fragmentorum *Hesiodi*, locum hunc proferri ex eius *Catalogo*. Idem.

27. Υἱεῖς] Hoc fragmentum habet *Strabo* Lib. V. p. 153. vbi agit de Pelasgis, de quibus etiam non inutilia dicenda haberemus, si hic ea res ageretur. *Clericus.*

29. Ἦτοι γὰρ Λοκρὸς Λελέγων] Hic locus exstat apud eumdem Geographum Lib. VII. p. 222. et pro Ἀλέας, vt edidit *Heinsius*, habet ἀλέκας, quod suspectum mendi merito habet *Is. Casaubonus*. At *Claud. Salmasius* aliter hunc locum legebat atque interpretabatur ad *Solinum* p. 103. Ed. Vltraiectinae: „De Locris, inquit, „quod Leleges olim dicti sint „fidem facere possunt hi versus *Hesiodi*, qui exstant apud „*Strabonem*, qui interpretatur: τῇ γὰρ ἐτυμολογίᾳ τὸ „συλλεκτὸς γεγονέναι τινὰς „ἐκ παλαιᾶ αἰνίττεσθαί μοι „δοκεῖ: *ipsa etymologia obscure mihi indicare videtur fuisse „quosdam olim collectitios.* Sic „λεκτὸς accepit, apud *Hesiodum*, ἀντὶ τῶν συλλεκτῶν „καὶ μιγάδων, *pro collectitiis „et mistis.* Tales enim Leleges fuere, qui et errones varia Graeciae tenuere loca. „Sed hic non est Poëtae sensus. Λέλεγας, quasi λογάδας et λεκτὸς dictos censet, „qui ex electis et eximiis lapidibus, quos Deucalion iaciebat,

Τὰς ῥα ποτὲ Κρονίδης Ζεὺς ἄφθιτα μήδεα εἰδὼς
Λεκτὰς ἐκ γαίης Ἀλέας πόρε Δευκαλίωνι.

Ex Eodem.

Ὤκεε δ' Ὠλενίην πέτρην ποταμοῖο παρ' ὄχθας
Εὐρεῖος Πείροιο.

Quos olim Saturnius Iupiter immortalia conſilia agitans
Electos ex terra Aleas dederat Deucalioni.

Ex Eodem.

Habitauit Oleniam rupem, fluuii ad ripas
Beneſluentis Piri.

„ciebat, nati ſunt. Ita igitur „legendum, in vltimo verſu: „Λεκτὰς ἐκ γαίης λαὰς πόρε Δευκαλίωνι" „Et Λέλεγας λαὰς interpre„tatur λεκτὰς λαὰς, *lectos populos*. *Heſychius*: Λεκτοὶ, „ἀριςεῖς. Idem: Λογάδες, „οἱ ἐπίλεκτοι. Legi etiam „poſſet:

„Λεκτὰς ἐκ γαίης λαέων πόρε Δευκαλίωνι.

„Quod et verius exiſtimo. „Λαὰς autem idem *Heſiodus* „ἀπὸ τῶν λάων lapidibus, „quos reformando generi humano poſt tergum iaciebat „Deucalion, ſcribit appellatos. „Ex praecipuis et egregiis formatos vult τὰς Λέλεγας, „atque inde dictos. Haec vir ſummus, erudite et feliciter, vt innumera alia. Poſſimus ex Phoenicia Lingua oſtendere originem nominis *Lelegum*, ita vt dicti ſint a לח *leabh*, quod *viride* ſonat, reduplicatis radicalibus, quia Leleges errones ſeu Nomades erant, qui *viridia paſcua* ſectabantur. *Clericus.*

Cares olim Lelegas a nonnullis vocatos fuiſſe teſtatur Herodotus l. 1. „Εἰσὶ δὲ τῶν Κᾶρες μὲν ἀπιγμένοι εἰς „τὴν ἤπειρον ἐκ τῶν νήσων. „Τὸ γὰρ παλαιὸν ἐόντες Μίνεω „τε κατήκοοι, καὶ καλέμενοι „Λέλεγες, εἶχον τὰς νήσους etc. In his Cares quidem ex inſulis tranſierunt in continentem. Olim enim Minoi parebant appellatique Leleges, inſulas habitabant, etc. Κατὰ μὲν δὴ Κᾶρας ὅτω Κρῆτες λέγεσι γενέσθαι. Οὐ μέν τοι ὁμολογέεσι τούτοισι οἱ Κᾶρες, ἀλλὰ νομίζεσι αὐτοὶ ἑωυτοὺς εἶναι αὐτόχθονας ἠπειρώτας, καὶ τῷ ἐνόματι τῷ αὐτῷ ἀεὶ διαχρεωμένους τῷ περ νῦν. Hunc in modum Cretenſes de Caribus referunt. Quanquam his non aſſentiuntur ipſi Cares, qui ſe aborigines et indigenas continentis eſſe exiſtimant, et eodem nomine, quo nunc, ſemper vſos. Eosdem quidem memorat Virgilius Aen. l. 8. ſed a Caribus diſcernit: *Hic* Lelegas *Caraſque ſagittiferosque Gelonos.* Rob.

32. Ὤκεε δ' Ὠλενίην] Eſt apud *Strabonem* Lib. VIII. p. 236. *Clericus.*

34. Ἐξ

Ex Eodem.

Ἐξ ὧν ὄρειαι νύμφαι θεαὶ ἐξεγένοντο,
Καὶ γένος ἀτιδάνων Σατύρων ἀμηχανοεργῶν,
Κούρητές τε θεοὶ, φιλοπαίγμονες, ὀρχηστῆρες.

Ex Eodem.

Θαῦμα μ' ἔχει κατὰ θυμὸν, ὅσους ἐρινειὸς ὀλύνθους
Οὗτος ἔχει, μικρός περ ἐών, εἴποις ἂν ἀριθμόν.

Responsio ex Eodem.

Μυρίοι εἰσὶν ἀριθμὸν, ἄτερ μέτρου γε μέδιμνος.

Ex Eodem.

Ex quibus montanae Nymphae ortae sunt,
Et genus nequam Satyrorum malorum facinorum auctorum
Cureteſque Dii, ludorum amantes, saltatores.

Ex Eodem.

Admiratio animum meum tenet, qua tot caprificus grossos
Hic habeat, quamuis paruus; dixeris numerum.

Responsio ex Eodem.

Decies mille sunt numero, medimnus sine mensura,

34. Ἐξ ὧν] Fragmentum hoc legitur apud *Strabonem* Lib. X. p. 325. vbi multis agit de Curetibus. *Clericus.*

Ὄρειαι νύμφαι] De Nymphis, vide dicta ad Theogoniam vss. 187. et 215. *Idem.*

35. Γένος ἀτιδανῶν Σατύρων ἀμηχανοεργῶν] Nota sunt ex fabulis libidinosa facta Satyrorum Nymphis insidiantium, aut cum Baccho compotantium; ad quorum mores hic respicit *Hesiodus*. Propterea, re melius expensa, dictos putem Satyros a radice Phoenicia שטר *schatar*, quae, apud Arabes, significat *molestum esse, malefaciendo lassare*. Sic tandem defatigatis Nymphis aut mulieribus potiebantur. *Clericus.*

36. Κουρῆτές τε θεοὶ, φιλοπαίγμονες, ὀρχηστῆρες] Vltimum Epithetum Curetum propemodum mihi persuadet dictos a Radice Phoenicia כרר *charar*, vnde כרכר *chircher*, quod est *saltauit*. Nihil insignius in Curetibus, quam Saltatio, vt docet *Strabo*, loco memorato. Vide etiam quae de iis congessit vir illustris et de litteris amoenioribus bene meritus *Eoech. Spanhemius* in *Callimachum* ad Hymn. in Iovem v. 52. *Clericus.*

37. Θαῦμα] *Strabo* Lib. XIV. p. 442. vbi Calchas rem quaesiuisse dicitur a Mopso filio Manto, quae Tiresiae filia fuerat. *Clericus.*

39. Μύριοι] Responsio est Mopsi. *Clericus.*

Εἷς δὲ περισσεύει, τὸν ἐπελθέμεν οὐκ ἐδύναο,
Ὡς φάτο, καί σφιν ἀριθμὸς ἐτήτυμος εἴδετο μέτρῳ,
Καὶ τότε δὴ Κάλχανθ' ὕπνος θανάτοιο κάλυψε.

Ex Eodem.

Ὃς παρὰ Πανοπίδα . . . . . Γληκώνα τ' ἐρυμνὴν,
Καί τε δι' Ὀρχομενῦ εἰλιγμένος εἶσι, δράκων ὥς.

Ex Eodem.

Γλακτοφάγων εἰς αἶαν ἀπήναις οἰκί' ἐχόντων,

Ex Eodem.

Αἰθίοπας, Λίβυάς τ', ἠδὲ Σκύθας ἱππημολγούς.

Ex Eodem.

Δωδώνην, Φηγόν τε Πελασγῶν ἕδρανον ἦεν.

Vnus vero ſupereſt, quem numerare nequiſti.
Sic dixit, et iis verus numerus menſurae cognitus eſt.
Tum vero Calchantem ſomnus mortis texit.

Ex Eodem.

Qui ad Panopidem . . . et Gleconem munitam
Et qui per Orchomenum circumuolutus it, vt ſerpens.

Ex Eodem.

Galactophagorum in terram, habentium domos in plauſtris.

Ex Eodem.

Aethiopas, Libyaſque et Scythas, qui equas mulgent.

Ex Eodem.

Dodonamque, et ad fagum Pelaſgorum ſedem iuit.

43. Ὃς παρὰ [Πανοπίδα] Hoc fragmentum eſt apud *Strabonem* Lib. IX. p. 292. vbi de Cephiſſo fluuio loquitur, quem hiſce verbis deſcribit. *Clericus.*

45. Γλακτοφάγων] *Quorum plauſtra vagas rite trahunt domos.* Guietus. Strabo Lib. VII. p. 209. ait *Heſiodum*, ἐν τῇ καλουμένῃ γῆς περιόδῳ ſcripſiſſe Phineum ab Harpyis abductum fuiſſe *in terram lacte viuentium* etc. hoc eſt, Getarum, quorum regionem et gentem deſcribit eo loco Geographus. *Clericus.*

46. Αἰθιόπας] Legitur apud *Strabonem* Lib. VII. p. 208. qui aliquot verſus Heſiodi ex Eratoſthene exſcripſerat, ſed quorum ſupereſt tantum primus, iſque corruptiſſimus. Pro Λίβυάς τε ἠδὲ legitur τε Λιγυσὶ δὲ. *Heinſius* edidit Λιγυὰς, ſed qui melius cum Aethiopibus coniungi poſſunt, quam Libyes? *Clericus.*

47. Δωδώνην] Eſt apud eundem Geographum Lib. VII. p. 226. vbi ſermo eſt de Pelaſgis. *Clericus.*

48. Ἡ

Apud Eumdem, ἐκ τῶν Ἠοίων.

Ἢ οἵη διδύμας ἱερὰς ναίουσα κολωνάς,

Apud Eumdem ex Eoeis.

Aut qualis gemina sacra incolens iuga,

48. Ἢ οἵη διδύμας] Est apud *Strabonem* Lib. IX. p. 304. et Lib. XIV. p. 445. et apud *Stephanum* in voce Ἄμυρος. *Casaubonus* legit Διδύμας, quod nomen est proprium montis, et pro ἀντ', ἀγχ', hoc est, ἄγχι prope; sed, vt recte *Berkelius*, in Stephanum, ἀντ' potest esse pro ἄντα *e regione*. Praeterea *Strabo* habet Βοιβιάδος. Non dicit Geographus hos versus lectos in Eoeis, sed ex primis voculis coniecisse videtur hoc *D. Heinsius*. Huc autem transferemus quod habet *Isaac. Casaubonus* ad Lib. I. *Strabonis*, p. 29. de hoc opere *Hesiodi* et alio affinis argumenti, qui Catalogus vocabatur. Cum ergo laudasset Geographus Catalogum: „Videri, „inquit, poterat illud opus „*Hesiodi* intelligi, quod Ἠοίην, „vel Ἠοίας μεγάλας Graeci „Scriptores solent nuncupare. „Sed ex Scholiaste *Apollonii* „discimus diuersa haec esse „opera. Sic enim ille scribit „in Lib. II. Φήνας. Ἡσίοδος „ἐν ταῖς μεγάλαις Ἠοίαις ὅτι „Φρίξω τὴν ὁδὸν ἐμήνυσεν. ἐν „δὲ τῷ γ'. καταλόγῳ etc. „Certum est tamen Eoeas quo„que *Hesiodi* aliud fuisse nihil, „quam mulierum praestantis„simarum Catalogum. Nam „hoc recte a doctissimo viro „*Ioan. Murato* est animaduer„sum. Nos etiam postea ob„seruauimus, non *Hesiodum* „tantum sed et *Soficratem* Opus „eodem fere indice edidisse. „Athenaeus Lib. XIII. Ἐπεί„περ ἡμῖν ἐμπεδὼν ἐγένε κα„τάλογον γυναικῶν ποιε„μένοις, ἀνατὰς Σωσικρά„τες τὲ Φαναγορίτε Οἵας ἢ „τὸν τῶν γυναικῶν κατάλογον „Νικαινέτε τὲ Σαμίε. Vbi „legendum censemus Οἵας et „de quodam Soficratis Opere „accipiendum, cui, ad *Hesiodi* „imitationem, titulum fecerat „Οἶοι, quod et ipse sua exem„pla omnia, per vocem οἷος, „inciperet, vt *Hesiodus* per „ἢ οἵη. Nam illud quidem du„bitari non potest, fuisse illud „Soficratis opus certorum ho„minum Catalogum. Omnia „autem exempla ita incepisse „coniectura est, meo iudicio, „admodum probabilis. Quam „etiam confirmat, quod *Ti„mon* quoque in Sillis, idem „fecerat etc.“ Cetera lege apud ipsum Scriptorem. Quae cum expenderem diligentius, non duxi hic omittendum, si *Scutum Herculis* sit fragmentum *Ooearum*, in prima voce ἢ οἵη nihil esse mutandum. Sed vix intelligo qui post longissimam digressionem, qua clypeus Herculis, eiusque cer-

Δωτίῳ ἐν πεδίῳ πολυβότρυος ἀντ' Ἀμυρόιο,
Νίψατο Βοιβιάδος λίμνης πόδα παρθένος ἁδμής.
Ex Pausania.
Ὕηττος δὲ Μόλυρον Ἀρίσβαντος Φίλου υἱὸν
Κτείνας ἐν μεγάροις εὐνῆς ἕνεχ' ἧς ἀλόχοιο,
Οἶκον ἀποπρολιπὼν φεῦγ' Ἄργεος ἱπποβότοιο.
Ἶξεν δ' Ὀρχομενὸν Μινυήιον· καί μιν ὅγ' Ἥρως
Δέξατο, καὶ κτεάνων μοῖραν πόρεν, ὡς ἐπιεικές.
Ex Eodem.
Φύλας δ' ὤπυιεν κύρην κλειτῷ Ἰολάῃ
Λειποφίλην· ἣν δ' εἶδος Ὀλυμπιάδεσσιν ὁμοίη.
Ἡ δέ οἱ . . . . . υἱὸν ἐνὶ μεγάροισιν ἔτικτεν,

Dotio in campo, e regione racemosi Amyri,
Abluit, aqua Boebeide, pedem virgo intacta.
Ex Pausania.
Hyettus vero Molyrum, Arisbantis carum filium,
Cum occidisset domi, propter concubitum eius coniugis,
Domo relicta, fugit Argo equos pascente,
Venit vero Orchomenum Minyarum, eumque Heros
Excepit et opum partem largitus est: vt aequum erat.
Ex Eodem.
Phylas compressit filiam clari Iolai
Lipophilen; erat autem forma Deabus similis.
Illa vero ei . . . . . filium domi peperit.

tamen cum Cygno describuntur, posset Poeta sequens exemplum ordiri iterum vocibus, ἣ οἵη. *Clericus.*

51. Ὕηττος] Hoc fragmentum est apud *Pausaniam*, in Boeoticis p. 598. qui, cum dubitet an Eoeae sit Poëma *Hesiodi*, sic hos versus prolaturus praefatur: Ὕηττα δὲ ἐποιήσατο μνήμην καὶ ὁ τὰ ἔπη συνθεὶς, ἃς μεγάλας Ἠοίας καλοῦσιν Ἕλληνες: *Hyetti mentionem fecit qui versus composuit, quos Graeci vocant magnas Eoeas.* De Hyetto vide plura apud *Pausaniam.* Clericus.

56. Φύλας] Sunt hi versus apud eumdem Scriptorem, in Boeoticis, p. 605. Vbi sub nomine *Hesiodi* non laudat hoc opus. Interpres Pausaniae Latinus *Romulus Amasaeus* vocem Ἠοίας p. 599. verterat perabsurde *Orientalia monumenta*, hic, non melius, *magnas matutinas.* Clericus.

62. Δώ-

Θηρώ τ' εὐειδῆ ἰκέλην Φαέσσσι σελήνης.
Θηρὼ δ' Ἀπόλλωνος ἐν ἀγκοίνησι πεσοῦσα
Γείνατο Χείρωνος κρατερὸν μένος ἱπποδάμοιο.

Ex Scholiaſte Apollonii.

Δώδεκα γὰρ Νηλῆος ἀμύμονος υἱέες ἦμεν,
Νέσωρ τε, Χρόμιός τε, Περικλύμενός τ' ἀγέρωχος
Ὄλβιος, ᾧ πόρε δῶρα Ποσειδάων ἐνοσίχθων
Παντοῖ· ἄλλοτε μὲν γὰρ ἐν ὀρνίθεσσι φάνεσκεν
Αἰετός· ἄλλοτε δ' αὖτε πελέσκετο (θαῦμα ἰδέσθαι)
Μύρμηξ· ἄλλοτε δ' αὖτε μελισσέων ἀγλαὰ φῦλα·
Ἄλλοτε δεινὸς ὄφις καὶ ἀμείλιχος. εἶχε δὲ δῶρα
Παντοῖ, ὄφρ' ὀνόμαςὰ, τά μιν καὶ ἔπειτα δόλωσε
Βουλῇ Ἀθηναίης.

Ex Eodem.

Θεσσάμενος γενεὴν Κλεαδαίμου κυδαλίμοιο.

Theronemque pulcram ſimilem radiis Lunae.
Thero vero cum incidiſſet in vlnas Apollinis,
Peperit fortem Chironem equorum domitorem.

Ex Scholiaſte Apollonii.

Duodecim enim Nelei praeſtantis filii eramus,
Neſtor, Chromiuſque et Periclymenus ferox,
Felix, cui dederat dona Neptunus terrae quaſſator
Omnis generis; aliquando enim inter aues videbatur
Aquila; aliquando vero erat, (mirabile viſu!)
Formica, aliquando apium ſplendida examina;
Aliquando terribilis ſerpens, et ferus. Habebatque dona
Omnis generis, quae dici nequeunt, et eum deinde fefellerunt
Mineruae conſilio.

Ex Eodem.

Theſſamenus ſobolem Cleadaemi illuſtris.

62. Δώδεκα] Legitur hoc fragmentum in Scholiaſte *Apollonii*, ad v. 156. Lib. I. Argonauticorum, vbi etiam explicatur. *Clericus.*

71. Θεσσάμενος] Ad v. 824. Lib. I. Argonauticorum. Legitur Κλεαδαίμ in Ed. *Stephani.* Clericus.

Ex Eodem.

Ἔνθ' οἵγ' εὐχέσθην Αἰνηΐῳ ὑψιμέδοντι.

Ex Eodem.

Αἰήτης δ' υἱὸς Φαεσιμβρότῳ ἠελίοιο.

Ex Eodem.

Αὐτὸς δ' ἐν πλήσμῃσι διιπετέος ποταμοῖο,

Ex Eodem.

— — Λαιροῖς ποσί. 75

Ex Eodem.

Νῆσον ἐς ἀνθεμόεσσαν, ἵνα σφισὶ δῶκε Κρονίων.

Ex Eodem.

Tunc illi vouebant Aeneio ſupremo.

Ex Eodem.

Aeetes vero filius mortalibus illucentis Solis.

Ex Eodem.

Ipſe autem in exundationibus fluuii a Ioue delapſi.

Ex Eodem.

— — Deliçatis pedibus.

Ex Eodem.

Inſulam in ventoſam vbi iis dedit Saturnius.

72. Εὖθ'] Ad v. 297. Lib. II. Argonauticorum. *Clericus.*

Ἔνθ'] Sic edidit Robinſonus. Vulgo erat Εὖθ' et in verſione: *Rectèque.*

74. Αὐτὸς] Ad v. 757. lib. I. Argonauticorum. *Clericus.*

75. Λαιροῖς] Occurrit lib. I. v. 456. Sic explicatur a Scholiaſte vox Λαιρόν. Παρὰ τὸ λίαν ἀεργός· ἢ παρὰ τὸ λῶ, τὸ θέλω πεποίηται. Ἡσίοδος δέ φησι — Λαιροῖς ποσὶ, τοῖς κατ' ὄψιν ἡδέσιν. *Fragm. ined.* Robinſon.

76. Νῆσον] Occurrit apud Scholiaſtem Apollonii Rhod. I. 4. v. 892. Inſula Sirenum intelligitur. Explicantur enim hi verſus Apollonii: Αἶψα δὲ νῆσον Καλὴν, ἀνθεμόεσσαν ἐσέδρακον, ἔνθα λίγειαι Σειρῆνες σίνονται Ἀχελωΐδες. — Ἠκολούθησεν Ἡσιόδῳ ἔτως ὀνομάζοντι τὴν νῆσον τῶν Σειρήνων. *Fragm. ined.* Robinſ.

77. Ἕλληνες] Tres poſteriores verſus inuenio in Scholiaſte Pindari ad Od. IV. Pythiacorum. Duos priores quaerentis, apud Lycophronis Scholiaſten, oculos fugerunt. Interea non dubito quin legendum ſit, vt edidi, v. 2. Δῶρος non Χῶρος, vt erat in Heinſianis Editionibus. Credideriim etiam legendum Ἕλληνος, hoc eſt, υἱοί. Notum enim eſt hos fuiſſe Hellenis filios.

Vide

Ex Scholiaſte Pindari et Lycophronis,
ἐν τῇ ἡρωϊκῇ γενεαλογίᾳ.

Ἕλληνος δ' ἐγένοντο θεμιστοπόλω βασιλῆος,
Δῶρός τε Ξοῦθός τε, καὶ Αἴολος ἱππιοχάρμης.
Αἰολίδαι δ' ἐγένοντο θεμιστοπόλοι βασιλῆες
Κρηθεὺς, ἠδ' Ἀθάμας καὶ Σίσυφος αἰολομήτης,
Σαλμωνεὺς τ' ἄδικος, καὶ ὑπέρθυμος Περιήρης.

Ex eodem Scholiaſte Pindari.

Τῇ μὲν ἄρ' ἄγγελος ἦλθε κόραξ ἱερῆς ἀπὸ δαιτὸς
Πυθὼ ἐς ἠγαθέην, καὶ ἔφρασεν ἔργ' ἀίδηλα
Φοίβῳ ἀκερσεκόμῃ, ὅτε Ἰσχὺς γῆμε Κόρωνιν,
Εἰλατίδης, Φλεγύαο διογνήτοιο θύγατρα.

Ex Scholiaſte Pindari et Lycophronis, in Heroum genealogia.

Ab Hellene geniti ſunt ius dicente rege
Dorusque, Xuthuſque et Aeolus gaudens equis,
Aeolidae autem fuerunt ius dicentes Reges,
Cretheus et Athamas et Siſyphus verſutus,
Salmoneuſque iniuſtus et ſuperbus Perieres.

Ex eodem Scholiaſte Pindari.

Venit igitur illi nuncius coruus ſacro a conuiuio,
Pythonem in diuinam, et dixit facta ignota
Phoebo intonſo, Iſchyn duxiſſe Coronidem,
Ilatidem, Phlegyae Diogneti filiam.

Vide *Apollodori* Biblioth. Lib. I. Cap. VII. §. 2. *Clericus.*

Aliter leguntur hi verſus in Editione *Clerici* et aliorum:

Ἕλληνες δ' ἐγένοντο θεμιστοπόλοι βασιλῆες
Δῶρός τε, Ξοῦθός τε, καὶ Αἴολος ἱππιοχάρμης.
Αἰολίδαι δὲ γένοντο θεμιστοπόλοι βασιλῆες
Κρηθεὺς, ἠδ' Ἀθάμας καὶ Σίσυφος αἰολομήτης,
Σαλμωνεὺς ἄδικος, καὶ ὑπέρθυμος περὶ κηρί.

Recte, vt coniecerat Clericus, legitur Ἕλληνος, non Ἕλληνες, vt patet ex *Lycophronis Scholiaſte* ad v. 284. Sed pro περὶ κηρὶ omnino legendum Περιήρης, qui, aeque ac Salmoneus, teſtante Apollodoro, erat ex Aeolidis. Male igitur apud Schol. Lycophr. ſecundo loco interſeritur Σαλμωνεὺς, etc. *Robinſ.*

83. Τῇ μὲν] Eſt in Scholiis ad III. Pythiacorum. *Clericus.*

86. Τὴν δ']

Ex Eodem.

Τήν δ' Ἀμαρυγκείδης Ἱππόστρατος ὄζος Ἄρηος,
Φυκτέως ἀγλαὸς υἱὸς, Ἐπειῶν ὄρχαμος ἀνδρῶν.

Ex Eodem.

Ἥδε δέ οἱ κατὰ θυμὸν ἀρίστη φαίνετο βουλὴ,
Αὐτὸν μὲν σχέσθαι. κρύψαι δ' ἀδόκητον * μάχαιράν τε
Καλὴν, ἣν οἱ ἔτευξε περικλυτὸς ἀμφιγυήεις.
Ὡς τὴν μασεύων οἷος κατὰ Πήλιον αἰπὺ
Αἶψ' ὑπὸ Κενταύροισιν ὀρεσκώοισι δαμείη.

Ex Eodem.

Αἴσων, ὃς τέκε θ' υἱὸν Ἰάσονα ποιμένα λαῶν,
Ὃν Χείρων θρέψεν ἐνὶ Πηλίῳ ὑλήεντι.

Ex Eodem. ἐν ὑποθήκαις.

Εὖ νύ τοι ἕκαστα μεταλλᾷ * ἀειγενέτῃσι.

Ex Eodem.

Ἐν Δήλῳ τότε πρῶτος ἐγὼ καὶ Ὅμηρος ἀοιδοὶ

Ex Eodem.

Hanc vero Amaryncides Hippoſtratus, bellicoſus,
Phyctei inclytus filius, Epeorum dux virorum.

Ex Eodem.

Hoc animo eius optimum viſum eſt conſilium,
Ipſum quidem retinere, occultare vero inexſpectatum et gladium
Pulcrum quem ei fabricarat inclytus Vulcanus.
Vt hunc quaerens ſolus, per altum Pelium,
Rurſus a Centauris montanis domaretur.

Ex Eodem.

Aeſon, qui genuit filium Iaſonem paſtorem populorum,
Quem Chiron nutriit in Pelio ſyluoſo.

Ex eodem, in Monitis.

Recte haec ſingula quaerit immortalibus.

Ex Eodem.

In Delo primus ego et Homerus Poëtae

86. Τήνδ'] Eſt in Scholiis ad X. Olympiac. *Robinſ.*

87. Φυκτέως] Sic edidit Robinſonus, vulgo Φυκτέος, per o.

89. Κρύψαι δ' ἀδόκητον] An? ἀδόκητα. *Gaierus.*

95. Εὖ νύ τοι] In Scholiis ad VI. Pythiacorum, vbi profertur ἐκ Χείρωνος ὑποθηκῶν, quas Ἡσιόδῳ ἀνατιθέασι. *Clericus.*

96. Ἐν Δήλῳ] Occurrunt hi verſus, excepto tertio, apud Euſtathium. *Robinſon.*

99. Ἡ

Μέλπομεν, ἐν νεαροῖς ὕμνοις ῥάψαντες ἀοιδήν,
Φοῖβον Ἀπόλλωνα χρυσάορον, ὃν τέκε Λητώ.

Ex Eodem. ἐκ τῶν Ἠοίων.

Ἢ οἵη Φθίη Χαρίτων ἀπὸ κάλλος ἔχουσα
Πηνειῷ παρ' ὕδωρ καλὴ ναίεσκε Κυρήνη.

Ex Eodem, ex iisdem.

Ἢ οἵη Ὑρίη πυκινόφρων Μυκιονίκη.
Ἢ τέκεν Εὔφημον Γαιήοχῳ ἐννοσιγαίῳ,
Μιχθεῖσ' ἐν φιλότητι πολυχρύσου Ἀφροδίτης.

Ex Eodem.

Ἡ δ' ὑποκυσσαμένη τέκεν Αἰακὸν ἱππιοχάρμην.
Αὐτὰρ ἐπεὶ ῥ' ἤβης πολυηράτου ἵκετο μέτρον,
Μοῦνος ἐὼν ἤσχαλλε, πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε
Ὅσσοι ἔσαν μύρμηκες ἐπηράτου ἔνδοθι νήσου,
Τοὺς ἄνδρας ποίησε, βαθυζώνους τε γυναῖκας,
Οἳ δή τοι πρῶτον ζεῦξαν νέας ἀμφιελίσσας,

Canebamus, nouis hymnis fuentes cantionem,
Phoebum Apollinem, qui habet aureum enſem, et quem peperit Latona.

Ex Eodem, ex Eoeis.

Aut qualis Phthia, habens formam a Gratiis,
Penei ad aquam pulcra habitabat Cyrene.

Ex eodem, ex iiſdem.

Aut qualis Hyria prudens Mecionice,
Quae peperit Euphemum terrae domino et quaſſatori,
Miſta concubitu aureae Veneris.

Ex Eodem.

Haec grauida facta peperit Aeacum gaudentem equis,
Sed poſtquam iuuentutis amabilis attigit menſuram,
Solus cum eſſet, dolebat; pater vero hominum et Deorum
Quotquot erant formicae, intra amabilem Inſulam,
Eas viros fecit, et mulieres ampla cingula habentes.
Qui primum inſtruxerunt naues vtrimque remis actas,

99. Ἢ οἵη Φθίη] Ad IV. Pythiacorum, non procul ab initio. *Clericus.*

101. Ἢ οἵη Ὑρίη] Ad IV. Pythiacorum. *Clericus.*

104. Ἡ δ' ὑποκυσσαμένη] Legitur apud Scholiaſten Lycophronis p. 38. Edit. Stephanicae, vbi plura de hac fabula. *Clericus.*

109. Οἳ δή] Nonnullis verbis mutatis hi rurſus legentur etiam:

Πρῶτοι δ' ἱςία θέντο νεὼς κυανοπρῴροιο.

Ex Eodem.

Ἦτοι ὁ μὲν Σῆρον, καὶ Ἀλάζυγον υἱέας ἐσθλούς.

Ex Scholiaſte Sophoclis.

Ἔςι τις Ἐλλοπίη πολυλήϊος ἠδ' εὐλείμων,
Ἀφνειὴ μήλοισι καὶ εἰλιπόδεσσι βόεσσιν.
Ἐν δ' ἄνδρες ναίουσι πολύῤῥηνες, πολυβῶται,
Πολλοὶ, ἀπειρέσιοι, φῦλα θνητῶν ἀνθρώπων.
Ἐνθά γε Δωδώνη τις ἐπ' ἐσχατιῇ πεπόλιςαι.
Τὴν δὲ Ζεὺς ἐφίλησε, καὶ ὃν χρηςήριον εἶναι
Τίμιον ἀνθρώποις, ναῖον δ' ἐνὶ πυθμένι φηγοῦ.
Ἔνθεν ἐπιχθονίοις μαντεύματα πάντα φέρονται.
Ὃς δὴ κεῖθι μολὼν θεὸν ἄμβροτον ἐξερεείνῃ
Δῶρα φέρων ἔλθῃσι σὺν οἰωνοῖς ἀγαθοῖσιν.

Et primi vela poſuerunt nauis nigram proram habentis.

Ex Eodem.

Ille quidem Serum, et Alazogum filios bonos.

Ex Scholiaſte Sophoclis.

Eſt quaedam Ellopia diues ſegetum et paſcuorum,
Abundans ouibus et bobus quibus pedes recurui.
Inhabitantque eam viri habentes multos agnos et boues,
Multi, innumeri, genera mortalium hominum.
Illic quaedam Dodona in extremo tractu condita eſt,
Hanc amat Iupiter, et ſuum oraculum eſſe
Venerandum hominibus, habitans in fundo fagi.
Hinc terreſtribus vaticinia quaelibet feruntur.
Qui illuc profectus Deum immortalem interrogarit
Dona ferens venerit cum bonis auibus.

etiam apud Pindarum in Olymp. 11:

Οἱ δ' ἦτοι πρῶτον τεῦξαν νέας ἀμφιελίσσας·
Πρῶτοι δ' ἱςία θέσσαν νεὼς πτερὰ ποντοπόροιο. *Rob.*

111. Ἦτοι ὁ] Occurrit in Olymp. I. Pater autem Seri erat Halirrothius teſtante Scholiaſte. ἦν δὲ ὁ Σῆρος τῶ Ἁλιῤῥοθίᾳ τῆ Περιήρες καὶ Ἀλκυόνης. *Frag. ined.* Robinſon.

112. Ἔςι τις Ἐλλοπίη] Vide Scholiaſten *Sophoclis* ad Trachinias p. 372. Ed. Stephanicae. *Clericus.*

127. Vulgo

Ex Eodem.

Ἣ τέκεθ' Ἑρμιόνην δουρικλυτῷ Μενελάῳ,
Ὁπλότατον δ' ἔτεκεν Νικόστρατον ὄζον Ἄρηος.

Ex Eodem.

Ἶκτο δ' εἰς Κρείοντα καὶ Ἡνιόχην.

Ex Aeschyli Scholiaste.

Ἡ δ' ὑποκυσσαμένη καλλίζωνος Στρατονίκη
Εὔρυτον ἐν μεγάροισιν ἐγείνατο φίλτατον υἱόν.
Τῷ δ' υἱεῖς ἐγένοντο Δηΐων τε Κλύτιός τε,
Τοξεύς τ' ἀντίθεος, ἠδ' Ἴφιτος ὄζος Ἄρηος.
Τὼς δὲ μέθ' ὁπλοτάτην τέκετο ξανθὴν Ἰόλειαν
Ἀντιόπη κρείουσα, παλαιὸν γένος Αὐβολίδαο.

Ex Athenaeo. ἐν τῷ δευτέρῳ Μελαμποδίας.

— — τῷδε Μάρης θοὸς ἄγγελος ἦλθε δι' οἴκου.
Πλήσας δ' ἀργύρεον σκύφον φέρε, δῶκε δ' ἄνακτι.

Ex Eodem.

Καὶ τότε μάντις μὲν δεσμὸν βιᾷ αἴνυτο χερσὶν,

Ex Eodem.

Quae peperit Hermionen hasta inclyto Menelao,
Minimum vero natu peperit Nicostratum Martium.

Ex Eodem.

Venit ad Creontem et Heniochen.

Ex Aeschyli Scholiaste.

Grauida vero facta pulcre cincta Stratonice
Eurytum domi peperit carissimum filium.
Cuius filii fuerunt Deion et Clytius,
Sagittarius similis Diis, et Iphitus bellicosus,
Post hosce vero minimam natu peperit Ioleam
Antiope regina, priscum genus Aubolidae.

Ex Athenaeo, e secundo Melampodiae.

— huic Mares celer nuntius venit, per domum,
Cum impleuisset argenteum scyphum tulit, deditque Regi.

Ex Eodem.

Et tunc vates vinculum arcus sustulit manibus,

127. Vulgo erat, τ' ἐγέγοντο. τ' omisit *Robinsonius*.
131. Τῷ δὲ Μάρης] Priora duo fragmenta ex *Athenaeo* leguntur Lib. XI. p. 498. *Clericus*.

137. Οἷα

Ἴφικλος δ' ἐπὶ νῶτ' ἐπεμαίετο· τῷ δ' ἐπόπισθεν
Σκύπφον ἔχων ἑτέρῃ, ἑτέρῃ δὲ σκῆπτρον ἀείρας
Ἔστηκεν Φύλακος, καὶ ἐνὶ δμώεσσιν ἔειπε·

Apud Eumdem. ἐκ τῶν Ἠοίων.

Οἷα Διώνυσος δῶκ' ἀνδράσι χάρμα καὶ ἔχθος,
Ὅστις ἄδην πίνει, οἶνος δέ οἱ ἔπλετο μάργος,
Σὺν δὲ πόδας χεῖράς τε δέει, γλῶσσάν τε νόον τε
Δεσμοῖς ἀφράστοισι· φιλεῖ δέ ἑ μαλθακὸς ὕπνος.

Ex Eodem.

Τὰς δὲ βροτοὶ καλέουσι Πελειάδας.

Ex Eodem.

Εὐρυγύης δ' ἔτι κοῦρος Ἀθηνάων ἱεράων.

Ex Eodem.

Ἡδὺ γὰρ ἔς' ἐν δαιτὶ καὶ εἰλαπίνῃ τεθαλυίῃ
Τέρπεσθαι μύθοισιν, ἐπὴν δαιτὸς κορέσωνται.

Iphiclus vero ad humeros inſtabat ei, a tergo,
Scyphum tenens altera manu, altera vero ſceptrum tollens
Stabat Phylacus et inter famulos dixit.

Apud Eumdem, ex Eoeis.

Qualia Dionyſius dedit hominibus gaudium et inimicitiam,
Quiſquis copioſe bibit, vinum vero eſt ei petulans,
Simulque manus et pedes vincit, linguamque et mentem
Vinculis quae dici nequeunt, et eum amat mollis ſomnus.

Ex Eodem.

Quas mortales vocant Peleiadas.

Ex Eodem.

Eurygyes adhuc puer Athenarum Sacrarum.

Ex Eodem.

Dulce enim eſt, in conuiuio et in epulo florente,
Recreari ſermonibus, poſtquam conuiuio ſaturati ſunt.

137. Οἷα Διώνυσος] Eſt apud eumdem Lib. X. p. 428. vbi multa in eamdem ſententiam. *Clericus.*

142. Vulgo hic ſequebatur: Ex Eodem. — καὶ ἐ σι- νέσπετο καρπόν. ſed id iam ſupra legitur, inter fragmenta ex Euſtathio a Robinſono relatum.

143. Ἡδὺ] Profertur ex Melampodia *Heſiodi*, *Athenaei* Lib. II. p. 40. *Clericus.*

145. Νήσῳ

Apud Stephanum. ἐν Αἰγίνης δευτέρῳ.

— — νήσῳ ἐν Ἀβαντίδι δίῃ,
Τὴν πρὶν Ἀβαντίδα κίκλησκον θεοὶ αἰὲν ἐόντες,
Τὴν τότ' ἐπώνυμον Εὐβοίαν βοὸς ὠνόμασε Ζεύς.

Ex Suida.

Ἀλκὴν μὲν γὰρ ἔδωκεν Ὀλύμπιος Αἰακίδῃσι,
Νῶν δ' Ἀμυθαονίδαις, πλῆτον δέ περ Ἀτρείδῃσιν.

Ex Eodem.

Εἵνεκα μαχλοσύνης συγερῆς τέρεν ὤλεσαν ἄνθος.

Ex Suida et Polybio.

Αἰακίδας πολέμῳ κεχαρηότας ἠὲ δαιτί.

Ex Plutarcho.

— — αἵτ' ἄλσεα καλὰ νέμονται,
Καὶ πηγὰς ποταμῶν, καὶ πείσεα ποιήεντα.

Apud Stephanum, e II. Aeginae.

— — in diuina Inſula Abantide,
Quam prius Abantidem vocabant Dii aeterni, et
Quam tunc a boue cognominatam Euboeam vocauit Iupiter.

Ex Suida.

Fortitudinem quidem dedit Iupiter Aeacidis,
Sapientiam vero Amythaonidis, et diuitias largitus eſt Atridis.

Ex Eodem.

Ob laſciuiam tenerum (virginitatis) amiſerunt florem.

Ex Suida et Polybio.

Aeacidas bello gaudentes, vt conuiuio.

Ex Plutarcho.

— — quae nemora amoena habent
Et fontes fluuiorum, et paſcua herbi[illegible]

145. Νήσῳ ἐν Ἀβαντίδι] *Stephanus* habet in voce *Abantis*, vbi *Ab. Berkelius* oſtendit legendum non ἐν Αἰγίνης ſed ἐν Αἰγιμίῳ δευτέρῳ. De nominibus Euboeae, ex Phoenicia Lingua, ea tradidit *Sam. Bochartus*, Chanaanis Lib. I. c. 13. quae oſtendere queant quanti vſus ſit ea Lingua, ad Graeciae origines illuſtrandas. *Clericus.*

150. Εἵνεκα.] Occurrit in voce Μαχλοσυνη quam ita explicat Lexicographus „Κατωφέρεια, γυναικομανία, „Ἡσιόδειος ἡ λέξις. Λέγει „γὰρ περὶ τῶν Προίτου θυγα„τέρων. Εἵνεκα etc.“ *Fragm. ined.* Robinſon.

Ex Eodem.

Ἐννέα τοι ζώει γενεὰς λαχέυζα κορώνη
Ἀνδρῶν ἡβώντων, ἔλαφος δέ τε τετρακόρωνος·
Τρεῖς δ' ἐλάφους ὁ κόραξ γηράσκεται· αὐτὰρ ὁ Φοῖνιξ
Ἐννέα τοὺς κόρακας· δέκα δ' ἡμεῖς τοὺς Φοίνικας
Νύμφαι ἐϋπλόκαμοι κοῦραι Διὸς Αἰγιόχοιο.

Ex Eodem.

Δεινὸς γάρ μιν ἔτειρεν ἔρως Πανοπηΐδος Αἴγλης.

Ex Clemente Alexandrino.

Μάντις δ' οὐδείς ἐστιν ἐπιχθονίων ἀνθρώπων,
Ὅστις ἂν εἰδείη Ζηνὸς νοὸν Αἰγιόχοιο,

Ex Eodem.

Nouem viuit aetates garrula cornix
Hominum qui iuuentute florent; ceruus vero aequat quatuor cornices,
Tres vero ceruos aequans coruus senex fit; deinde Phoenix
Nouem coruos aequat; nos vero decem Phoenices
Nymphae cincinnatae filii Iouis Aegidem habentis.

Ex Eodem.

Grauis enim eum atterebat amor Panopeidis Aeglae.

Ex Clemente Alexandrino.

Vates nemo est terrestrium hominum,
Qui nouerit mentem Iouis Aegidem habentis,

154. Ἐννέα τοι] Apud *Plutarchum* de Oraculorum defectu p. 415. T. 2. [illegible]stant duo priora fragmenta *Hesiodi*, vbi et eorum interpretationem legere licebit. Compara etiam, si vacat aut lubet, translationem horum versuum, quae exstat Eidyllio X. *Ausonii*, ad quem et *Etiam Vinetum* consule. *Clericus.*

Occurrit etiam hic versus apud *Schol. Aristophanis* ad Ὄρνιθ. v. 610. Ad eundem respicit *Scholiastes Lycophronis* v. 794. cum dicit, Ἐνατὸν οὕτω ζῇ γενεὰς, καθ' Ἡσίοδον, ὁ κόραξ. *Robinf.*

159. Δεινὸς γάρ] In Vita Thesei p. 8. vbi, auctore *Herea* Megarensi, dicitur Pisistratus hunc versum ex *Hesiodi* operibus sustuliſſe. *Clericus.*

160. Μάντις] Exstat Stromate V. p. 610. et sequens fragmentum Ibid. p. 603. *Clericus.*

168. Ζεῦ

Ex Eodem.

Αὐτὸς γὰρ πάντων βασιλεὺς καὶ κοίρανός ἐστιν
Ἀθανάτων· σοὶ δ' ὅτις ἐρήρισται κράτος ἄλλος.

Ex Eodem.

Μουσάων, αἵτ' ἄνδρα πολυφραδέοντα τιθεῖσι,
Θέσκελον, αὐδήεντα. 165.

Ex Eodem.

Ἡδὺ δὲ καὶ τὸ πυθέσθαι ὅσα θνητοῖσιν ἔδειμαν
Ἀθάνατοι δειλῶν τε καὶ ἐσθλῶν τέκμαρ ἐναργές.

Ex Scholiaſte Lycophronis.

Ζεῦ πάτερ εἴθέ μοι *ἤσσω μὲν αἰῶνα βίοιο
Ὤφελες δῦναι, καὶ αἴσια μήδεα ἴδμεν
Θνητοῖς ἀνθρώποις· νῦν δ' οὐκ ἐμὲ τυτθὸν ἔτισας, 170
Ὅς με μακρόν γε ἔθηκας ἔχειν αἰῶνα βίοιο
Ἑπτά μ' ἔτη ζώειν * γενεὰς μερόπων ἀνθρώπων.

Ex Eodem.

Τρὶς μάκαρ Αἰακίδη, καὶ τετράκις ὄλβιε Πηλεῦ,
Ὅς τοῖς δ' ἐν μεγάροις ἱερὸν λέχος εἰσαναβαίνεις.

Ex Eodem.

Ille enim omnium rex et dominus eſt
Immortalium; tecum nemo alius de potentia certarit.

Ex Eodem.

Muſarum quae virum reddunt celebrem,
Diuinum, vocalem.

Ex Eodem.

Dulce eſt reſciſcere, quae mortalibus conſtituerunt
Immortales malorum et bonorum ſignum manifeſtum.

Ex Scholiaſte Lycophronis.

Iupiter pater vtinam mihi minus ſpatium vitae
Dediſſes, et bona conſilia ſciremus
Mortalibus hominibus: nunc vero me ne tantillum honoraſti,
Qui me longum ſtatuiſti habere ſpatium vitae,
Septem me viuere aetates varie loquentium hominum.

Ex eodem, in Epithalamio Pelei et Thetidis.

Ter beate Aeacida, et quater beate Peleu,
Qui domi ſacrum lectum conſcendis.

168. Ζεῦ πάτερ] Legitur p. 112. Ed. Pauli Stephani. *Clericus.*

Ex Eodem.

Οἴην μὲν μοῖραν δέκα μοιρῶν τέρπεται ἀνὴρ,
Τὰς δέκα δ' ἐμπίπλησι γυνὴ τέρψασα νόημα.

Ex Eodem. ἐκ τῆς Ἡροϊκῆς γενεαλογίας.

Ἤματι τῷ ὅτε τεῖχος ἐϋδμήτοιο πόληος
Ὑψηλὸν ποίησε Ποσειδάων καὶ Ἀπόλλων.

Ex Eodem.

Χαίρετε Λυγκῆος γενεή — —

Ex Eustratio.

Ἄργος ἄνυδρον ἐὸν Δαναὸς ποίησεν ἔνυδρον.

Ex Eodem.

Vna forte ex decem delectatur vir,
Decem vero implet mulier oblectans animum.

Ex Eodem.

Die illo quo murum bene fabricatae vrbis
Excelsum fecit Neptunus et Apollo.

Ex Eodem.

Saluete Lynceï genus — —

Ex Eustratio.

Argos, quod erat sine aqua, Danaus reddidit aquosum.

175. Οἴην μὲν] Citantur etiam hi versus ab Apollodoro Bibl. l. 3. Pessime autem vertuntur in *Clerici* editione: *Quali sorte delectatur vir decem sortium Tales decem implet mulier delectans sapientia.* Primo enim scribitur οἵην pro οἴην. Perperam etiam, *delectans sapientia.* Quem, quaeso, delectans? Quid deinde *sapientia*? Nihil certe ad rem, de qua agitur, *sapientia* attinet. Omnino igitur vertendum, *oblectans animum*? quo sensu vsurpatur in ἔργοις: Χρυσέῳ ἄντε φύην ἀναλίγκιον, ἄντε νόημα. *Robins.*

177. Ἤματι] Occurrit apud *Scholiasten Lycophronis* ad v. 393. *Fr. ined.* Rob.

179. Occurrit ad v. 1124. *Fragm. ined.* Rob. Sed in Ind. Errator. deleri vult hoc fragm. Exstat enim in Asp. 327. Fragmentum ex Eustratio, quod sequitur, hoc loco omisit Robinsonus et omnium fragmentorum vltimum esse iussit. Nos suo loco, quem in ed. Cler. habet, reliquimus.

181. Πατὴρ] In Legatione pro Christianis, paullo ante finem. *Clericus.*

184. Φαι-

Ex Athenagora.

— — πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε
Χώσατ', ἀπ' Οὐλύμπου δὲ βαλὼν ψολόεντι κεραυνῷ
Ἔκτανε Λητοΐδην, φίλον υἱὸν ὀρίνων.

Ex Scholiaſte Arati et Heſiodi.

Φαισύλη ἠδὲ Κορωνὶς, εὐστέφανός τε Κλέεια,
Φαιώθ' ἱμερόεσσα καὶ Εὐδώρη τανύπεπλος, 185
Ἃς Ὑάδας καλέουσιν ἐπὶ χθονὶ φῦλ' ἀνθρώπων.

Ex Etymologico.

Ὅττι κε χερσὶ λάβεσκεν, ἀείδελα πάντα τίθεσκεν.

Ex Athenagora.

— — pater hominumque et Deorum
Iratus eſt, et ab Olympo iaculatus ardenti fulmine
Occidit Letoidem, ſuam iram excitans.

Ex Scholiaſte Arati et Heſiodi,

Phaeſyla et Coronis et bene cincta Cleea
Phaeoque amabilis et Eudora amplo peplo,
Quas Hyadas vocant in terra populi hominum.

Ex Etymologico.

Quidquid manibus arripuiſſet, inconſpicua omnia reddebat.

184. Φαισύλη] Ad Tm. 15. Φαινομένων Morelianae Edit. vbi de Hyadibus. *Clericus.*

187. Ὅττι] In voce ἀείδελον, ſeu col. 21. vbi poſtquam dixit Etymologici Auctor ἀείδελον ſignificare ἀόρατον, quamuis apud *Nicandrum* contrario ſignificatu legatur, pro ſemper conſpicuo, docet hunc verſum profudiſſe *Heſiodum* de *Autolyco* furum nobiliſſimo, qui furabatur equos, faciebatque vt alii viderentur, quia mutabat eorum colorem. Sed potius inconſpicuos reddidiſſe dicitur, quos occultabat furto ſublatos. *Clericus.*

187. Hic verſus a Scholiaſte Lycophronis ad v. 344. ſic citatur, Πάντα γὰρ ὅσσα λάβεσκεν ἄϊδελα πάντα τίθεσκε. Narratur autem ab eo Autolyci hiſtoria hoc modo: Ὁ Αὐτόλυκος κλεπτοσύνῃ πάντας ὑπερέβαλε· κλέπτων γὰρ παντῶν ἵππας τε, καὶ βόας καὶ ποίμνια, τὰς σφραγῖδας αὐτῶν μετεπoίει, καὶ ἐλάνθανε τὰς δεσπότας αὐτῶν, ὡς φησὶ καὶ Ἡσίοδος. Σίσυφος δὲ μονογράμμῳ τυπώματι τὸ τάτα ὄνομα ἐγχαράττων ταῖς τῶν ἑαυτοῦ ζώων ἐπλαῖς καὶ χηλαῖς, ἐπιγίνωσκεν. *Robinſ.*

Ex Eodem.

Βύβλόν τ' Ἄγχίαλον καὶ Σιδῶν' ἀνθεμόεσσαν.

Ex Porphyrio in antro Nympharum.

Ὡς κε πόλις ῥέζῃσι· νόμος δ' ἀρχαῖος ἄριστος.

Ex Scholiaſte Theocriti.

— — ὀλίγον δ' εἴσεται κισσυβίῳ 190

Idem ad Id. XI.

Νήπιος ὃς τὰ ἕτοιμα λιπὼν ἀνέτοιμα διώκει.

Ex Scholiaſte Nicandri.

— — χρὴ πατρὶ κτίλον ἔμμεναι.

Ex Theone.

Καί τε διερχόμενος ἠπειγμένος ἐστὶ δράκων ὥς.

Aſpaſius in III. Ethicorum Ariſtotelis.

Ὅτι τὸ πονηρὸς ἐπὶ τῷ ἐπιπόνῳ τάττεται καὶ δυσυχῆς ἱκανὸς Ἡσίοδος παρασῆσαι ἐν ταῖς μεγάλαις ἠοίαις, ἐν αἷς τὴν Ἀλκμήνην ποιῶν (l. ποιεῖ) πρὸς τὸν Ἡρακλέα λέγουσαν·

Ὦ τέκνον· ἦ μάλα δή σε πονηρότατον καὶ ἄριστον

Ex Eodem.

Byblum et Anchialum et Sidonem florentem.

Ex Porphyrio in antro Nympharum.

Vt vrbs faciat, lex antiqua optima eſt.

Ex Scholiaſte Theocriti.

— — parum ſciet Ciſſybio.

Ex Eodem ad Idyll. XI.

Stultus, qui, paratis relictis, imparata ſectatur.

Ex Scholiaſte Nicandri.

— — oportet patri arietem eſſe.

Ex Theone.

Et tranſiens feſtinans eſt inſtar draconis.

Aſpaſius in III. Ethic. Ariſtotelis.

Πονηρὸς *poni pro laborioſo et infelice oſtendere poteſt Heſiodus, in magnis Eoeis, in quibus Alcmenam inducit dicentem Herculi:*

O fili, ſane te laborioſiſſimum et optimum

188. Βύβλον] In voce Βύβλος, ſeu col. 216. *Clericus.*

190. Exſtat ad Id. I, 27. vbi cf. *Valkenarius.*

193. Καί τε διερχόμενος] Ad Tm. 6. Φαινομένων. *Clericus.*

195. Ὦ

Ζεὺς ἐτέκνωσε πατήρ·
Καὶ πάλιν·
Τέκνον ἐμὸν αἱ μοῖραί σε πονηρότατον καὶ ἄριστον. 196

Ex Scholiaſte Euripidis.

— — Τῇσι δὲ Φιλομμειδὴς Ἀφροδίτη
Ἠγάσθη προσιδοῦσα· κακὴν δὲ σφ' ἔμβαλε φήμην.

Iupiter genuit pater. *Et iterum*:
Parcae te, o fili, et laborioſiſſimum et optimum.

Ex Scholiaſte Euripidis.

— — Illis amans genitalia Venus
Irata eſt intuita; malam autem iis iniecit famam.

194. Ὦ τέκνον] Duo priores verſus ex *Euſtratio*, Ariſtotelis Interprete, (non ex *Euſtathio*, vt legitur in nonnullis Editionibus) et quidem vitioſius fuerant prolati. Cetera fragmenta quaerant harum rerum ſtudioſi, quibus et otium et editionum commodiorum copia ſuppetet; nam ad me quidem quod attinet, nolo dare poenas negligentiae eorum, qui primi haec fragmenta collegerunt. *Clericus.*

197. Τῇσι δὲ] Occurrunt in Scholiis ad Oreſten v. 249.

Ἔπίσημον ἔτεκε Τυνδάρεως εἰς τὸν ψόγον
Γένος θυγατέρων, δυσκλέες τ' ἀν' Ἑλλάδα.
Inſigne genuit Tyndarus ad vituperium
Genus filiarum, et infame per Graeciam.

Ad quod ſic Scholiaſtes: Στησίχορός φησιν, ὡς θύων τοῖς θεοῖς Τυνδάρεως Ἀφροδίτης ἐπελάθετο. Ἡ δὲ θεὸς ὀργισθεῖσα, διγάμους τε καὶ τριγάμους, καὶ λειψάνδρους αὐτὰς θυγατέρας ἐποίησεν. ἔχει δὲ ἡ χρῆσις ἔτως·

Οὔνεκα Τυνδάρεως ῥέζων ἄπασι θεοῖς
Μιᾶς λάθετο ἠπιοδώρε Κύπριδος·
Κείνα δὲ Τυνδάρεω κούραις χολωσαμένη
Διγάμους τε καὶ τριγάμους τίθησι καὶ λιπεσήνορας.

Καὶ Ἡσίοδος, vt ſupra —

Καὶ Ὅμηρος·

Ὡς δὲ Κλυταιμνήστρη λοίπεσ' Ἀγαμέμνονα δῖον
Αἰγίσθῳ παρέλεκτο καὶ εἵλετο χείρονα πάντων,
Ὡς δ' Ἑλένη ἤσχυνε λέχος ξανθοῦ Μενελάου.

Hi autem Verſus non iam apud Homerum extant, ſed Barneſio videntur pertinere ad v. 438. Odyſſ. λ. *Fragm. ined.* Rob.

Ex Harpocrationis Lexico.

Ἔργα νέων, βυλαὶ δὲ μέσων, εὐχαὶ δὲ γερόντων.

Ex Harpocrationis Lexico.

Opera ſunt iuuenum, conſilia maturorum, preces vero ſenum.

199. Ἔργα] Hunc Verſum ex teſtimonio Hyperidis *Heſiodo* attribuit Harpocration. Τοῦτο καὶ Ὑπερίδης ἐν τῷ κατ' Αὐτοκλέους Ἡσιόδου φησὶν εἶναι. Παροιμία τίς ἐστιν ἣν ἀνέγραψε καὶ Ἀριστοφάνης ὁ Γραμματικὸς ἔτως ἔχουσαν. *Fragm. ined.* Robinſon.

De hoc dicto accurate egit *H. Stephanus* Var. Schediaſm. IIII, 17. 18.

FINIS.

DAV.

DAV. RVHNKENII
ET ALIORVM QVORVMDAM
ANIMADVERSIONES.

Theogon. Vſ. 217. 218. 219.

Καὶ Μοίρας καὶ Κῆρας ἐγείνατο νηλεποίνας
Κλωθώ τε Λάχεσίν τε καὶ Ἄτροπον· αἵτε βροτοῖσι
Γεινομένοισι δίδεσιν ἔχειν ἀγαθόν τε, κακόντε.

Si hi verſus Heſiodo debentur, vt deberi putamus, neceſſe eſt, alius quis infra addiderit v. 904. 905. 906. Nam Parcae hic Noctis filiae, ibi Iouis et Themidis dicuntur: quam poſteriorem genealogiam ſecutus eſt Apollodor. *Lib. I. p.* 7. Sed recte Io. Clericus et ante eum Thom. Galeus ad *Apollodor. l. c.* interpolationem animaduerterunt: quibus fruſtra obloquitur Robinſonus. Ex iis v. 217. citat Stobaeus *Ecl. Phyſic.* p. 9. vbi pro νηλεποίνας vulgatur ἠλεποίνας· ſed rectius p. 11. νηλεποίνας. Multo deteriorem lectionem, κλεοπόνας in Codice ſuo reperit Ioan. Diaconus: qua miſere deceptus ea commentatur, quae referre non eſt ſtomachi noſtri. Iam etſi nihil eſt, quod quemquam in vulgata lectione offendat: ab Heſiodo tamen ſcriptum arbitror: Καὶ Μοίρας καὶ Κῆρας ἐγείνατο νηλιτοποίνας. Orpheus *Argon.* v. 1361. ſ.

Κίρκης ἐννεσίῃσιν ἀποῤῥίψεσθαι ἔμελλον
Ἀρᾶς τ' Αἰήτεω καὶ νηλιτόποινον Ἐρινύν.

Ita hunc locum emendo. Νηλιτὴς eſt ipſum ἀλίτης vel ἀλείτης, mutato ſecundum Ioniſmum α in η et praefixo ν, vt in νήδυμος, νητρεκὴς etc. Itaque non vtimur h. l. Grammaticorum νη ἐπιτατικῷ vel ςερητικῷ, neque eos qui νηλητὴς ſcribunt, probamus; quod tamen Barneſius Homero Odyſſ. Π. 317. Τ. 498. Χ. 418. obtruſit. Hanc deriuandi viam cum Grammatici quidam ignorarent, non mirum eſt, eos in vocis vi explicanda vehementer diſſentire. Nam Heſychio et Euſtathio νηλιτὴς eſt ἀναμάρτητος: at τοῖς Παλαιοῖς et Suidae, ἁμαρτολός. Poſteriorem poteſtatem — praeter Homerum — iam olim ne de Orpheo dicam praetulit Apollonius Rhodius, Criticus fortaſſe excellentior, quam Poeta *Lib. IV.* 702.

— — οἵη τ' ἀπολυμαίνονται
Νηλιτεῖς ἰκέται, ὅτ' ἐφέζιοι ἀντιόωσιν.

Rubnkenius Epist. Crit. I. p. 57. ff.

Vs. 223. 230.

Τίκτε δὲ καὶ Νέμεσιν, πῆμα etc.

v. 224, Guieto monstrum excidit, quod omnes si concurrant haruspices, vix expient. At miror eum, qui tot egregios versus in morboniam miserit, hunc ferre potuisse, qui, si quis alius, spurius et infititius est. Nemo enim arbitretur, Hesiodum adeo parum sibi constare, vt, cum supra v. 205. 209. Veneri attributa dixerit

Παρθενίας τ' ὀάρους, μειδήματά τ' ἐξαπάτας τε,
Τέρψιν τε γλυκερὴν, φιλότητά τε μειλιχίην τε.

hic blandas amantium fraudes inter dirissima quaeque referret. Quae σοφώτατος ille Diaconus, Clericus et Robinsonus ad h. l. philosophantur, vix vnius assis sunt. Misereris, licet, auctorum sortem, qui isto ingenio hominibus explicandi committuntur. Ceterum et in sequentibus aliquid turbatum puto. Certe qua ratione Λήθη Ἔριδος filia dicatur, vix diuinando assequor. At nouit Magister Graecus. Πολλάκις γὰρ, inquit, Ἔριδος πρός τινα γινομένης ἐπιλανθανόμεθα καὶ τῶν προσηκόντων. Qui cum haec scriberet, quasi de Lethea aqua bibisset, Lethes flumen huc aduocare oblitus est. Sed extra iocum: ita locus constituendus videtur:

Αὐτὰρ Ἔρις στυγερὴ τέκε μὲν Πόνον ἀλγινόεντα,
Ἄτην τε Λιμόν τε — — — —
Δυσνομίην Ἀπάτην τε, συνήθεας ἀλλήλοισι.

Ἄτην et λιμὸν coniungit Hesiodus Ἔργ. 228. 229. Δυσνομίῃ vero rectius Ἀπάτη tanquam comes tribuitur, quam Ἄτη. *Rubnken.* Ibid. p. 61.

Vs. 268. 269.

Αἳ ῥ' ἀνέμων πνοιῇσι καὶ οἰωνοῖς ἅμ' ἕπονται
Ὠκείῃς πτερύγεσσι· μεταχρόνιαι γὰρ ἴασιν.

Voce μεταχρόνιος omnium princeps vsus videtur. Imitatus *Apollon. Rhod.* II. v. 330.

— — ἣ δ' ἀνόρεσεν
Οὔλυμπόνδε θοῇσι μεταχρονίῃ πτερύγεσσιν

Scripturae ratio non satis constat. Nam modo legas μεταχρόνιος, modo μεταχθόνιος. Apud ipsum Apollonium ita variatur II. 589.

— — ὑψοῦ δὲ μεταχρονίη πεφόρητο

Lib.

Lib. III. 1150.

ψυχὴ γὰρ νεφέεσσι μεταχθονίη πεπότητο

add. IV. 952. 1296. 1385. 1568.

Μεταχρονιος agnoscit etiam Etymol. M. p. 581. 41. sed cum illa vox non ex μετὰ et χρόνος composita sit, vt Scholiast. Hesiodi *l. c.* ineptit, sed ex μετὰ et χθὼν; veriorem scripturam arbitror μεταχθόνιος: quamuis facile largiar doctiores Graecos deprauatam vulgi in pronunciando scribendoque consuetudinem esse secutos. Hesychius: Μεταίσιον (l. Μετάρσιον) μεταχρόνιον. vbi inuerso ordine explicatio, vt passim, praecedit vocabulum, quod explicatur. Suidas: Μεταχρονίη· ἡ εἰς ὕψος Φερομένη. Exemplum quod subiicit ἐκ τῶν Μυθικῶν petitum videtur

Τίς γὰρ ἐμοὶ σεο μισθὸς ἐπάξιος ἦν σε διδάξω
Τῷδε ὑπὲρ πόντοιο μεταχρονίην ποτέεσθαι;

Maximus Philosoph. περὶ καταρχῶν v. 420. qui plura debet Apollonio:

— — ἐν νεφέεσσι μεταχρόνιον φορέεσκεν.

Idem Ep. Crit. II. p. 57. f.

Vs. 436.

Ἔνθα Θεὰ καὶ τοῖς παραγίνεται ἠδ' ὀνίνησι.

Versus frigide e superioribus repetitus: cui rei vel istud καὶ τοῖς indicio est. Sic infra vs. 774. itidem suo pellendus loco est, quem manus περίεργος retraxit ex v. 768. Haec tam importuna repetitio mirificum nobis versum peperit Θεογον. v. 137. 138.

Τοὺς δὲ μετ' ὀπλότατος γένετο Κρόνος ἀγκυλομήτης
Δεινότατος παίδων· θαλερὸν δ' ἤχθηρε τοκῆα.

Ridiculum illud, θαλερὸν τοκῆα, iam olim castissimas Aristarchi aures offendit, referente ad h. l. Scholiaste: quem sane miror hoc non resecuisse. Nam nihil certius est, quam v. 138. pro scioli captu mutatum et huc retractum esse ex v. 155.

Δεινότατοι παίδων, σφετέρῳ δ' ἤχθοντο τοκῆι.

Idem Epist. Crit. I. p. 63.

Vs. 610.

Τῷ δὲ ἀπ' αἰῶνος κακὸν ἐσθλῷ ἀντιφερίζειν
Ἔμμεναι·

Cl. Robinsonus quidem τῷ ἔμμεναι hanc vim tribuit: *vt sit*: Scholiasta autem παρέλκειν dicit. Apud Atticos εἶναι etiam in aliis formulis saepe abundat. v. Bergler. ad Alciphr. Ep. I. 1. τὸ τήμερον εἶναι. Hemsterhus. ad Lucian. Iud. voc. subfin. et quem ibi laudat Petit. Misc. III. 9. p. 153. *Bachius* ad Xenophon. *Hier.* 7, 11.

Vs. 611.

Vſ. 611. 612.

Ζωὴ ἐνὶ ϛήθεσσιν ἔχων ἀλίαϛον ἀνίην
Θυμῷ καὶ κραδίῃ, καὶ ἀνήκεϛον κακόν ἐϛιν.

Scio ab Homero, Heſiodo, aliiſque centies coniungi θυμὸν et κραδίην. At qui ϛήθεα, θυμὸν et κραδίην coniunxerit, ſcio neminem. Sed vel mediocriter attentus videt, θυμῷ et κραδίῃ natum eſſe ex gloſſa vocum ἐνὶ ϛήθεσσιν. Vnde vero irrepſit, iſtud ἀνήκεϛον? An gloſſa dicenda vocis ἀλίαϛον? Non, vt opinor. Quid ergo? Is, cui ἀνήκεϛον debetur, in Codice ſuo reperit ἀνίαϛον. Rectene, an ſecus, nihil ad rem noſtram. Heſychius. Ἀνήκεϛον· ἀνίαϛον. Deleamus ergo v. 612. vt ſua Heſiodo elegantia conſtet. *Ruhnkenius* Epiſt. Crit. I. p. 27.

Vſ. 720. 721.

Τόϲϲον ἔνερθ' ὑπὸ γῆϛ, ὅϲον ἀραγὸϛ ἐϛ' ἀπὸ γαίηϛ,
Ἶϲον γὰρ τ' ἀπὸ γῆϛ ἐϛ τάρταρον ἠερόεντα.

Quis non miretur, ſtolidum ſtolidiſſimi Grammatici ἔμβλημα Criticorum aciem tam diu effugere potuiſſe? Heſiodus imitatus eſt Homerum Il. Θ. v. 13 et 16.

Ἣ μὶν ἐλὼν ῥίψω ἐϛ Τάρταρον ἠερόεντα.
— — — — —
Τόϲϲον ἔνερθ' ἀΐδεω, ὅϲον ἀραγὸϛ ἐϛ' ἀπὸ γαίηϛ.

Ab alterutro habet Lucretius L. IV. v. 418. 419.

Deſpectum praebet ſub terras impetus tanto:
A terris quantum coeli patet altus hiatus.

Heſiodea, abſque turpi hac lacinia expreſſit Apollodorus *Lib.* I. *p.* 2. Ἀλλὰ τέτταϱες μὲν Οὐϱανὸϛ δήϲαϛ, εἰϛ Τάρταρον ἔῤῥιψε· τόπος δὲ οὗτος ἐῤῥεβώδηϛ ἐϛὶν ἐν ᾅδου τοϲοῦτον ἀπὸ γῆϛ ἔχων διάϲτημα, ὅϲον ἀπ' ἀραγῆ γῆ. In Homeri loco, quem adſcripſimus, id vel maxime admiratur Heraclitus Allegor. p. 457. quod vno verſu Sphaericam mundi figuram nobis menſuratam propoſuerit. Quid doctum hominem putes dicturum fuiſſe, ſi hunc Pſeudo-Heſiodeum legiſſet? Ceterum conferendus ad h. l. eſt Leontius *de Sphaera Arateа* p. 131. *ed. Morell.* *Ruhnkenius* Epiſt. Crit. I. p. 63.

Vſ. 802. 803. 804.

Οὐδέ ποτ' ἐϛ βυλὴν ἐπιμίϲγεται, ἀϐ' ἐπὶ δαῖτας
Ἐννέα πάντ' ἔτεα. δεκάτῳ δ' ἐπιμίϲγεται αὖτιϛ
Εἰρέαϛ ἀθανάτων, οἱ ὀλύμπια δώματ' ἔχουϲι

Scio aliquid contra dici poſſe. Sed hoc me non retinet, quominus ſcribendum putem:

Οὐδέ

Οὐδέ ποτ' ἐς βελὴν ἐπινίσσεται, ἀδ' ἐπὶ δαῖτας
Ἐννέα πάντ' ἔτεα. δεκάτῳ δ' ἐπινίσσεται αὖτις
Εἰς εἴρας μακάρων, οἱ ὀλύμπια δώματ' ἔχουσι.

Antonin. Liber. *cap. XV.* Οὗτοι ἀνθρώπων ἀδεινὰ συνῆλθον, ἔτε εἰς ἄξυ κατιόντες, ἔτε πρὸς εἰλαπίνας καὶ θεῶν ἑορτάς. Apud Callimach. h. in Iou. v. 13. itidem confusa sunt ἐπιμίσγεται et ἐπινίσσεται. vbi — praetulerim ἐπινίσσεται. Nam quod magnus Bentleius hoc sibi lectum negat, non meminerat se illud cum alibi legisse, tum apud [illegible]drum *Theriac.* v. 470.

Οὖρεα μαιμώσσων ἐπινίσσεται ὀρυσέντα.

Cf. Lamb. Bos *Animadv.* p. 126. Si quis ἐπιμίσγεται retinere malit, non valde obnitar. Sed tum v. 804. corrigendum:

— — — δεκάτῳ δ' ἐπιμίσγεται αὖτις
Εἴρεις ἀθανάτων — — —

Nam forma εἰρέα vitii suspicionem habet, nec apud vllum Glossographorum reperitur. Vide Hesych. v. Εἰράων, Εἶρη ibique Interpp. *Idem* Epist. Crit. I. p. 94 et II. p. 9.

Vs. 827. 828.

— — — ἐκ δέ οἱ ὄσσων
Θεσπεσίης κεφαλῆσιν ὑπ' ὀφρύσι πῦρ ἀμάρυσσε.
Πασέων δ' ἐκ κεφαλέων πῦρ καίετο δερκομένοιο·

Locus glossemate foedatus. Ecquis non animaduertit, ἐκ κεφαλῶν explicationis loco additum fuisse voci κεφαλῆσιν, et πῦρ καίετο verbis πῦρ ἀμάρυσσε? Neque est quod in his Grammaticum reprehendas. Sed in eo mala fide egisse censendus est, quod glossulas suas in metrum redactas, pro versu Hesiodeo venditarit. Ceterum, quod nos in his locis coniectura freti praestitimus, Robinsonus Codicis ope praestitit Θεογον. v. 532. et 533. *Idem* Ep. Crit. I. p. 28.

Vs. 867.

Ὡς ἄρα τήκετο γαῖα, σέλας πυρὸς αἰθομένοιο.

Maior nobis cum Hesiodo intercedit familiaritas, quam vt hunc versum ab eo profectum crederemus. Saepe hoc a sciolis factum obseruauimus, vt si Poetae ῥῆσις longitudine sua aliquid obscuritatis contrahere videretur, huic, vt stulte putabant, vitio, adiecto aliquo versu mederentur. Misericordes scilicet homines et vnici Poetarum sospitatores. Dici vix potest, quam late haec corruptela serpserit. Callimach. *Hymn. in Del.* v. 140. 141.

— — τοῖος γὰρ ἀπ' ἀσπιδος ἔβραχεν ἦχος.
Ὡς δ' ὅτ' ἀπὸ λιτυιὰς ὄρεος πυρὶ τυφομένοιο

Vides,

Vides, Poetam ordinem inuertiſſe, vt praecedat ἀπόδοσις, ſequatur πρότασις — — Similem plane corruptelam notauimus in Theocrito *Idyll.* XVIII. 28. 31.

Ὧδε καὶ ἁ χρυσέα Ἑλένα διεφαίνετ' ἐν ἡμῖν
Πίερα, μεγάλα· ἄτ' ἀνέδραμεν ὄγμος ἀρέρᾳ
Ἢ κάπῳ κυπάρισσος, ἢ ἅρματι Θέσσαλος ἵππος

Haecne ſatis perſpicua et concinna? Quis aliquid amplius exſpectet? Et tamen inficetus Poetaſter haec tali ſupplemento auxit:

Ὧδε καὶ [redacted]οδόχρως Ἑλένα Λακεδαίμονι κόσμος

Quod nec priori periodi membro, neque Theocriti menti reſpondet. — *Idem* Epiſt. Crit. I. p. 65.

Vſ. 903.

Αἴτ' ἔργ' ὠραίοισι καταθνητοῖσι βροτοῖσι

Multa ad hunc locum notat Graeuius: quem, mirum eſt, non animaduertiſſe ὠραιόεσσι dicendum fuiſſe, non ὠραίοισι. Recepta lectio cum ſine dubio in mendo cubet, iam locum cedat meliori:

Αἴτ' ἔργ' ὠρεύοισι καταθνητοῖσι βροτοῖσι

Hanc enim cum Diaconi, tum Scholiaſtae codex praetulit: quod ex vtriuſque interpretatione liquet. Stobaeus Serm. LI. p. 184. hunc locum citans legit ὠρέοισι; cui ſi litteram addideris exit ὠρεύοισι. Quin et Cornutus de *Natur. Deor.* c. 29. veriorem ſcripturam conſeruauit: Ζεὺς λέγεται γεννῆσαι τὰς Ὥρας, ὑφ' ὧν τὰ ἀγαθὰ πάντα καθ' ὑμᾶς ὠρεύεται καὶ Φυλάττεται· Heſychius: Ὀρεύειν· Φυλάσσειν. ſollemni errore O pro Ω. Conf. v. Ὠρεῖν et Ὠρεύειν. *Idem* Ibid. p. 66. Probat iſta *Valkenarius* ad Theocrit. Adoniaz. p. 394.

Ἔργ. καὶ Ἡμ. Vſ. 66.

Καὶ πόθον ἀργαλέον καὶ γυιοπόρας μελεδῶνας

Mirifice hic nugantur Graeci Magiſtri: a quibus, nollem in fraudem inductus eſſet exquiſita vir doctrina I. G. Graeuius: Nam et ipſe γυιοπόρας μελεδῶνας explicat *curas, quae totae in ornando corpore ſunt occupatae.* Qua lectione, neſcio, an vlla cogitari poſſit ineptior, et ab Heſiodea ſimplicitate magis aliena; quamuis eandem etiam agnoſcat Etym. M. v. Μελεδῶναι. Neque tamen Proclus et Tzetzes priſtinae ſcripturae veſtigium plane obliterarunt. Nam quid ſibi volunt illa φροντίδας ἐσθίουσας τὰ μέλη, niſi hoc, quibuſdam in Codd. exaratum fuiſſe:

Καὶ πόθον ἀργαλέον, καὶ γυιοβόρας μελεδῶνας

quod

quod Guieto etiam in mentem venerat. Sed exemplis ſententia noſtra confirmetur. Paulus Silentiarius in *Epigrammate* (in *Miſc. Lipſ. Nov. T. IX. p.* 678. edito).

Ὁππόσον ἠβάσκει Φλογὸς ἄνθεα, τόσσον ἐμοῖο
Ἄψεα γηράσκει Φροντίδι γυιοβόρῳ.

Idem P. Silentiarius alio Epigrammate (ibid. p. 673.)

Καὶ πάλιν ἠρήρειτο τὰ χείλεα· γυιοβόρον γὰρ
Εἶχον ἀλωφήτε λιμὸν ἐρωμανίης.

Confer eundem Anthol. L. I. p. 54. et L. VII. p. 591. Quod Heſiodo vindicaui, extra omnem dubitationis aleam ponit Iulianus *Miſopog.* p. 347. C. Ὁ δὲ ὑπονοήσας ἐκ τῶν Ὁμήρε τίνες ποτέ εἰσι γυιοβόροι μελεδῶνες, καὶ ὅτι πολλάκις etc. Sed memoria lapſus eſt Imperatorum doctiſſimus, Homero tribuens, quae Heſiodo debentur. Γυιοβόρες δύας dixit Oppianus Ἁλιευτ. *Lib.* I. v. 302. ne Nonnum, aliosque ad partes vocem. *Idem* Epiſt. Crit. I. p. 48. et II. p. 8.

Vſ. 76.

Πάντα δὲ οἱ χροῒ κόσμον ἐφήρμοσε Παλλὰς Ἀθήνη.

At hic Minerua ſecus, quam oportebat in Pandora ornanda Veneris partes occupat. Nam Iupiter v. 63. 64. iuſſerat

— — — Ἀθήνην
Ἔργα διδασκῆσαι πολυδαίδαλον ἰστὸν ὑφαίνειν·
Καὶ χάριν ἀμφιχέαι κεφαλῇ χρυσὴν Ἀφροδίτην

Nemo negauerit, hoc ab Heſiodo ſcriptum negligentius. Sed tamen ſimilis negligentiae exempla paſſim apud optimos quoſque ſcriptores reperiuntur. At quid opus erat addere, πάντα δὲ οἱ χροῒ κ. λ. cum modo praeceſſerit v. 72.

Ζῶσε δὲ καὶ κόσμησε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη.

An et hoc loco dormitauit Heſiodus? Minime vero. Nam v. 76. a tenebrionis manu eſt; cuius fraus, vide, quam clare pelluceat. Omnem cultum a Minerua Pandorae aptatum dicit. Quo nihil falſius. Nam et Gratiis et Suadae et Horis ſuae partes fuere. Hoc ἀπροσδιόνυσον etſi Proclus quoque ſenſit, nihil tamen expedit contorta hac interpretatione: Πάντα δὲ οἱ χροῒ, ἀντὶ τοῦ, τὸν λοιπόν. (ita leg.) Κόσμον δὲ τὸ ἱμάτιον λέγει, ἐπειδὴ τὸ σῶμα κοσμεῖ.

Vſ. 201.

Ὣδ' ἴρηξ προσέειπεν ἀηδόνα ποικιλόδειρον

Atqui luſcinia non eſt ποικιλόδειρος ſed χλωραύχην vt eleganter vocatur Simonidi ap. *Etym. M. v.* χλωρὶς ἀηδών. Quod fortaſſe Tzetzen et Moſchopulum mouit, vt ποικιλόδειρος explicarent ποικιλόφωνος, plane contra linguae rationem. Quid ergo?

ergo? Nempe affinis ſonus litterarum *ει* et *η*, qui tot veterum auctorum locos corrupit, hunc etiam, niſi fallimur, affixit. Itaque emendandum putamus:

Ὣδ' ἴρηξ προσέειπεν ἀηδόνα ποικιλόγηρυν

Venuſte, vt omnia, Theocritus Epigr. IV. v. 11. 12.

Ξεθαὶ ἀηδονίδες μινυρίσμασιν ἀνταχεῦσι
Μέλποισαι τὰν μελίγηρυν ὅπα.

Idem ibid. p. 49. 50.

Vſ. 298. 299.

Ἀλλά σύγ' ἡμετέρης μεμνημένος αἰὲν ἐφετμῆς
Ἐργάζευ Πέρση, διὸν γένος — —

Quem hoc opere ethicis oeconomicisque praeceptis inſtruxit Perſen fratrem ſuum, eum et ipſum, vt hoc obiter animadvertam, Gyraldus aliique Poetam crediderunt. Sed homines eruditos corruptus Suidae locus delusit; qui primum quod ſciam, ſuſpectus fuit Io. Alb. Fabricio *Bibl. Gr.* Vol. I. p. 373. Πέρσης, inquit Suidas, Ἀσκραῖος, ἐποποιὸς, ἀδελφὸς Ἡσιόδου τοῦ ποιητοῦ. Meo periculo lege: γεωπόνος. Nam agrum coluit Perſes non ingenium: quod fratris Opus legenti patebit. *Ruhnken.* Epiſt. Crit. I. p. 48.

Voicis, une note importante ſur Heſiode tirée de l'Hiſtoire de l'Academie Royale des Inſcriptions et belles lettres T. 3. p. 122. comme elle eſt peu connue, il faut la mettre dans Votre Edition.

„Heſiode exhorte Perſés ſon frere au travail. Or M. l'Abbé „Sevin obſerve que l'Epithete de διὸν γένος ne ſçauroit lui „convenir; puisque les poetes ne la donnent d'ordinaire qu'à „des perſonnes diſtinguées par leur naiſſance, ou par des „actions Heroiques. Perſés n'avoit ni l'un ni l'autre de ces „avantages; et quand il les auroit eus, qui s'imaginera qu' „Heſiode l' ait icy traité avec tant d'honneur, lui qui partout „aillieurs, ſe plaint de ces iniuſtices, et qui ne le deſigne „jamais que par l'épithete injurieuſe *d'extravangant et d'inſenſé.* „il is a donc toute apparence que cet endroit a eté alteré; ainſi à la place de διὸν γένος, *deſcendu des dieux*, il „vaudroit beaucoup mieux lire Διὸς γένος, *fils de Dius.* „Cette leçon ſauve tous les inconvenients; et de plus, elle „quadre parfaitement avec le temoignage des anciens, qui „ſont tous Heſiode et Perſés fils de Dius.“ Sic per epiſtolam Pariſiis huc datam admonuit Clariſſimus *Villoiſonus.*

Vſ. 472.

Vſ. 472.

Εἰ τέλος αὐτὸς ὄπισθεν Ὀλύμπιος ἐσθλὸν ὀπάζοι.

Eſt, qui egregiam hanc, vt vocat, ſententiam ab ipſa Patrum religione manaſſe, et Heſiodo velut per manus traditam putat. Miſeret me hominis, cui verſus tam elumbis tamque inficetus ſammo Poeta dignus videtur. Chriſtiani hominis manum odoror, probi illius quidem, ſed nimis inuenuſti. *Ruhnkenius* Epiſt. Crit. I. p. 50.

Vſ. 546 — 551.

Ἠῶος δ' ἐπὶ γαῖαν ἀπ' ἀφνοῦ ἀίσσοντος
Ἀὴρ πυροφόρος τέταται μακάρων ἐπὶ ἔργοις
— — — — — —
Ὑψοῦ ὑπὲρ γαίης ἀρθεὶς ἀνέμοιο θυέλλη etc.

Plura ad manum tela ſunt, quibus hi verſus iugulari poſſunt. Primum, Graecis magiſtellis balbutientibus, explicet mihi aliquis, qui ſit ἀὴρ πυροφόρος. Seleucus, vetus Grammaticus, apud Proclum, has ineptias non ferens, audacter reponebat ἀὴρ ὀμβροφόρος. Mox

— — — μακάρων ἐπὶ ἔργοις

quale tandem eſt? Scholiaſtae capiunt *de diuinum operibus*: ad quorum auctoritatem ſe contulit Cl. Graeuius. Sed, ne iam dicam abſurde ditiorum tantum mentionem fieri, cedo mihi locum Heſiodi vel Homeri, vbi μάκαρες abſolute *fortunati homines* dicantur. Ἔργα μακάρων *Deorum* ſunt *opera*. Dionyſius *Periegeſ.* v. 1109. 1110.

Ἦν ἑα τ' ἀνερχόμενος μακάρων ἐπὶ ἔργα καὶ ἀνδρῶν
Ἠέλιος πρώτῃσιν ἐπιφλέγει ἀκτίνεσσι.

Sed ne interpolator quidem, quamuis in ſcribendo nouare potuerit, ita ſcripſiſſe videtur. Dedit opinor:

— — μερόπων ἐπὶ ἔργοις

Maximus Philoſoph. περὶ καταρχῶν v. 543.

Ἀρχὴν καὶ τέλος ἐσθλὸν ἄγει μερόπων ἐπὶ ἔργοις.

At hoc ipſo oſtendit, quantum ab Heſiodi aetate abfuerit. Nam hic cum Homero dicit μέροπες ἄνθρωποι; nuſquam μέροπες ſubſtantiue ſolum. Sed quid audio v. 549? an vapor ille ſupra terram leuatur procella? Ridebis, ſcio, hunc Phyſicum — Verſus 550 factus eſt ad exemplum notiſſimi Theocritei *Idyll.* IV, v. 43. (vbi probat haec *Valkenarius*)

Χὠ Ζεὺς ἄλλοκα μὲν πέλει αἴθριος, ἄλλοκα δ' ὗει.

quem etiam ſcitiſſime expreſſit incertus Poeta in Anthologia:

Καί ποτε μὲν Φαίνεις πολὺν ὑετὸν· ἄλλοτε δ' αὖτε
Εὔδιος ἀβρὰ γελῶν δ' ὄμμασιν ἐκκέχυται.

Idem ibid. p. 51.

Vs. 595.

Δμωσὶ δ' ἐπωτρύνειν Δημήτερος ἱερὸν ἀκτὴν
Δινέμεν, — — —

Quid sit δινεῖν hoc sensu recte explicant Proclus et Moschopulus. Callimach. Fragm. LI. procul dubio dedit:

Δινομένην ὑπὸ βοσὶν ἐμὴν ἐφύλασσον ἄλωα

Hinc δῖνος pro area apud Aelián. *Hist. Anim.* II. 25. IV, 25. *Ruhnkenius* Ep. Crit. II. p. 43.
De ipso verbo egit *Valkenarius* ad Theocr. Adoniazus. p. 375.

Ad Fragmenta:

Ἄκρον ἐπ' ἀνθερίκων καρπὸν θέεν, οὐδὲ πατέκλα.

Hinc sumsit Maximus Philosophus v. 423. 424.

Ὅσε καὶ ἀνθερίκεσσι ἐπέτρεχεν οὐδέ τι καρπὸν
Σίνετ' ἀήσυρα γυῖα φέρων ἐπὶ λήϊον αὖον

reliqua ab Homero Il. Υ, 227. et Apollon. Rh. II. 1103. *Ruhnken.* Epist. Cr. I. p. 55.

Multa Hesiodo tribuuntur fragmenta quae sunt aliorum. Sic Etymolog. M. v. Τῶ· Hesiodo hoc hemistichium adscribit:

— — — πικρὰς ὠδῖνας ἔχεσαν.

Sed est Homeri Il. Λ, 291. Ibidem Herodianus v. Ἀπτερέως, et, Ἀψεγέως Poetae nostro tribuit vocem ἀπτερέως. Frustra. Est Apollonii Rhodii IV, 1765. Ibidem v. Βύβλος, hic versus ad Hesiodum refertur.

Βύβλόν τ' ἀγχίαλον καὶ Σιδῶν' ἀνθεμόεσσαν.

Sed est Dionysii Perieg. v. 912. quod etiam notauit Berkel. *ad Steph. Byz.* v. Βύβλος. Ab eodem Etymologo v. Ἐσία, vox ἀνέσιος Hesiodo vsurpata dicitur, quae nusquam in eius scriptis occurrit. Neque tamen hic error Etymologi est, sed oscitantis librarii. Sic igitur quae turbata sunt, leui traiectione restitue: Ἀμφότερα (ἑσία καὶ ἱσίη) εἰσὶ παρὰ τῷ Ποιητῇ· Ἱσίη τ' Ὀδυσῆος — (Odyss. T. 304) καὶ διὰ τοῦ ε, ἐν τῷ ἀνέσιος (Il. I, 63) ὁ μὴ ἔχων οἰκίαν, ὁ ἄδικος· καὶ παρὰ Ἡσιόδῳ (Theog. v. 454) ἡ σωματοειδὴς Θεός.

Ἱσίην, Δήμητρα, καὶ Ἥραο χρυσοπέδιλον.

Idem Etymologus: Λάταξ. παρὰ τὸ Λα ἐπιτατικὸν, καὶ τὸ σάζω, σάξω, σὰξ καὶ λάταξ, ἡ μεγάλη σαγώνη. Ἡσίοδος. Substituatur in eius locum Ἡρωδιανὸς, Alexandrinus Grammaticus, paene singulis paginis Etymologo laudatus; de

de quo vide Kuſter. *ad Suidam in v.* Euſtathius vbi de Cephiſſo agit *ad Il. B, v.* 523. p. 275. *ed. Rom.* hunc Heſiodo verſum tribuit:

Ὅσσε Λιλαίηθεν προχέει καλλίῤῥοον ὕδωρ.

At is debetur Homeridae *Hymn. in Apollon.* v. 241. Crediderim tamen eodem et Heſiodum vſum eſſe; quem Strabo lib. IX. p. 424. copioſe de Cephiſſo ſcripſiſſe refert, allato etiam hoc fragmento:

Ὅς παρὰ Πανοπῆα Γλήκωνα τ' ἐρυμνὴν
Καί τε δι' Ὀρχομενὸν εἰλιγμένος εἶσι δράκων ὥς.

Poſteriorem fragmenti verſum citat Theon *in Arati Phaenom.* v. 45. 46. vbi ab indoctis librariis adeo contaminatus eſt, vix vt priſtinae lectionis veſtigium appareat:

Καί τε διερχόμενος ἠπειγμένος ἐσὶ δράκων ὥς.

Reuoca lectionem antiquam quae eſt apud Strabonem. Atque haec iam ſcripſeram et cum amicis communicaram, cum idem notaſſe viderem eruditiſſimum Heringa *Obſerv.* c. II. p. 18. Iuuat praeterea vnum alterumque Heſiodi ἀποσπασμάτιον reſtituere. Scholiaſtae Apollon. Rh. L. I. v. 456. ſi credimus, dixit Heſiodus — λαροῖς ποσὶ — pro τοῖς κατ' ὄψιν ἥδεσιν. Idem fragmentum vno verbo auctius profert Etym. M. v. Λαρόν

— — Βαίνε λαροῖς ποσὶ — —

Sylburgio βαίνε ſuſpectum eſt, nec ipſi, an verum ſit βαίνεσα, ſatis liquet. Ego duplicem in his errorem deprehendo, alterum librarii, alterum Grammaticorum; Dedit enim Heſiodus:

— — Βαίνον λιπαροῖς ποσὶ — —

Ita paſſim Homerus, a quo vix diſcedit Heſiodus. Rurſus Etymol. M. v. Ἀμαρύσσω, hoc Heſiodeum affert:

— Χαρίτων ἀμάρυγμα τ' ἔχεσα —

Nuſquam hoc reperio in Heſiodeis, quae extant. Neque tamen ex deperditis hauſtum putem: cum nihil fere Etymologus in toto opere afferat, quod non vel in ipſo Heſiodo, vel in Scholiaſtis adhuc ſuperſtitibus legatur. Quid ergo? Locus commodus in editis indagandus eſt, quem id olim occuparit. Et ecce feliciter reperimus. Nam Schol. Pindari *Pyth. IV. init.* Tale ex Ἠοίαις fragmentum ſeruauit:

Ἦ οἵη Φθίη Χαρίτων ἀπὸ κάλλος ἔχεσα
Πηνειῷ παρ' ὕδωρ καλὴ ναίεσκε Κυρήνη.

Hic olim elegantius legebatur:

Ἦ οἵη Φθίη Χαρίτων ἀμάρυγμα τ' ἔχεσα.

Κάλλος ex interlineari gloſſa in textum delapſum, ἀμαύρημα τ' expulit de legitima poſſeſſione. Minime ignorandum eſt, quam frequens ſit hoc corruptelae genus. Eſt mihi ad manum Orphei locus, vbi verbum, quod explicatur, cum gloſſae parte in textu remanſit. *Argonaut.* v. 926.

Δεινὸς ὄφις, θνητοῖς ὁλοὸν τέρας, ἀ φατὸν εἰπεῖν.

Emendauimus haut dubitanter:

Δεινὸς ὄφις, θνητοῖς ὁλοὸν τέρας, ἔτι φατειόν.

Εἰπεῖν ſupereſt ex gloſſa interlineari, ὃ ἀ δύναταί τις εἰπεῖν. Infra v. 973. 974. 975.

— — σὺν αἰολόμορφος ἵκανε
Τρισσοκέφαλος ἰδεῖν, ὁλοὸν τέρας, ἔτι δαητὸν
Ταρταρόπαις Ἑκάτη. — —

Δαητὸν etſi analogia defendi poteſt, tamen minus aptum eſt huic loco. Ne dubites quin Poëta ſic dederit:

Τρισσοκέφαλος ἰδεῖν, ὁλοὸν τέρας, ἔτι φατειόν.

Heſiod. *Aſp.* v. 144.

Ἐν μέσσῳ δὲ δράκοντος ἔην φόβος, ἔτι φατειός.

Et v. 161.

Ἐν δ' ὀφίων κεφαλαὶ δεινῶν ἔσαν, ἔτι φατειῶν.

Ruhnkenius Ep. Crit. I. p. 55. et p. 66. ſſ.

Ad Theog. Vſ. 106. 899. 1013. 1016.: ad Εργ. Vſ. 92. 123. 288. iuuat conſuluiſſe, quae e tribus codicibus et antiquis editionibus, de Varietate lectionis et eiuſdem veritate, deque interpolationibus attulit *Doruillius* Obſeru. Miſcell. Vol. II. Tom. III. p. 317. et 319.

Quod autem v. 77. fragmentum legitur, id fere, ſicut a Robinſono editum eſt, emendarunt etiam *Potterus* ad Lycophr. v. 248, et *Adr. Heringa* Obſeru. Critic. c. II. p. 19.

ΟΜΗΡΟΥ ΚΑΙ ΗΣΙΟΔΟΥ

ΑΓΩΝ

HOMERI ET HESIODI

CERTAMEN

CVM

PRAELOQVIO ET ANNOTATIONIBVS

IOSVAE BARNESII.

PRAELOQVIVM IOSVAE BARNESII.

De hoc *Homeri* et *Heſiodi* Certamine nonnihil videtur congruum praelibare. *Varro* quidem apud *Gellium*, l. 3. c. 11. de Homero et Heſiodo non dubium eſſe ait, quin aliquo tempore eodem vixerint, idque ex *Epigrammate* oſtendi, quod in *Tripode* ſcriptum eſt, qui in monte *Helicone* ab *Heſiodo* poſitus traditur. Videtur hoc ipſum etiamnum exſtare apud *Dionem* et *Anthol.* l. 3. fol. 270. Ἡσίοδος Μούσαις Ἑλικωνίσι τόνδ' ἀνέθηκεν, Ὕμνῳ νικήσας ἐν Χαλκίδι θεῖον Ὅμηρον. Fertur et aliud Epigramma, quo memoratur, *Heſiodum* cum *Homero* aliquando certaſſe, at non in *Chalcide*, quod aliud teſtatur, verum in *Delo*: et hi verſus ipſius Heſiodi nomine proferuntur:

*) Ἐν Δήλῳ τότε πρῶτον ἐγὼ καὶ Ὅμηρος ἀοιδοὶ
Μέλψαμεν, ἐν νεαροῖς ὕμνοις ῥάψαντες ἀοιδήν,
Φοῖβον Ἀπόλλωνα χρυσάορον· ὃν τέκε Λητώ.

Verum hoc carmen nec victum *Homerum*, nedum contendiſſe memorat; at ſolummodo vtroſque *Apollinem* celebraſſe. Exſtat quidem apud ipſum Heſiodum locus, qui illum ad exſequias *Amphidamantis* hymno certaſſe dicat, et victoriam reportaſſe, victoriaeque praemium, *tripodem*; quem et *Muſis* dedicaſſe: at nihil ibi de victo *Homero*; quae res ſi vera eſſet, maioris foret *Heſiodo* gloriationis argumentum, Opp. et Dier. l. 2. v. 652.

*) Duo priores verſus apud Euſtath. fol. 5. et Scholiaſt. fol. 5. et Schol. Pindari ad Nemeon. §. 2. Vltimus verſus additur his, in *Heſiodi* vita, a *Lilio Gyraldo* conſcripta.

Ἐνθάδ' ἐγὼν, ἐπ' ἀέθλα δαΐφρονος Ἀμφιδάμαντος,
Χαλκίδα τ' εἰσεπέρησα. τὰ δὲ προπεφραδμένα πολλὰ
Ἆθλ' ἔθεσαν παῖδες μεγαλήτορες· ἔνθά με φημὶ
Ὕμνῳ νικήσαντα φέρειν τρίποδ' ὠτώεντα.
Τὸν μὲν ἐγὼ Μούσης Ἑλικωνιάδεσσ' ἀνέθηκα·
Ἔνθα **) με τὸ πρῶτον λιγυρῆς ἐπέβησαν ἀοιδῆς.

Plures tamen etiam docti homines, nec heri illi, aut nudius tertius, huius *Concertationis* meminerunt, quales sunt *Plutarchus* Sympos. l. 5. Quaest. 2. et in Conu. Sept. Sapient. fol. 153. item *Philostratus* in Heroicis; *Libanius* in Socratis Apologia §. 29. f. 633. *Ioh. Tzetzes* Prolegg. ad Hesiodum, *Eustathius* in Prooemio fol. 3. lin. 47. cuius verba mox proferenda in Notis ad hoc *Certamen*. Praeterea videsis *Iani Rutgersii* Varias Lectiones. *Dan. Heinsii* Introductionem ad Hesiod. c. 18. et *Erasmum* denique in Adagio Πάνιδος ψῆφος· nec non *Ioh. Alb. Fabricii* Biblioth. Gr. I. Volum. l. 2. c. 8. §. 2. fol. 370.

Nos nihil hic disputamus, vtrum opus hoc sit *genuinum*, an non; moneo tantum, opus esse prudentiae plenum, et *Homeri* famae et nomini destinatum; licet illum exhibeat victum: nam id certe non sine *iudicum* iniquitate, nec cum vllo *Hesiodi* merito. Quod si post *Hadriani* Imperatoris tempora, hoc, quod prae manibus habemus, sit scriptum; nihil tamen impedit, quin res ipsa sit longe antiquior, et breuia illius momenta diu ante sint hinc inde sparsa et conseruata; tum vero tandem collecta et orbi litterato exhibita. Atque haec de hac re sufficiant.

**) Confer. Hesiod. Theog. 22.

ΟΜΗΡΟΥ ΚΑΙ ΗΣΙΟΔΟΥ ΑΓΩΝ.

Ὅμηρον καὶ Ἡσίοδον τὰς θειοτάτας Ποιητάς, πάντες ἄνθρωποι πολίτας ἰδίους εὔχονται γενέσθαι· ἀλλ' Ἡσίοδος μὲν τὴν ἰδίαν ὀνομάσας πατρίδα πάντας τῆς Φιλονεικίας ἀπήλλαξεν, εἰπὼν, ὡς ὁ πατὴρ αὐτῦ, [a) Κύμην Αἰολίδα προλιπὼν ἦλθεν εἰς Βοιωτίαν,]

b) Εἵσατο τ' ἄγχ' Ἑλικῶνος, ὀϊζυρῇ ἐνὶ κώμῃ,
Ἄσκρῃ, χείμα κακῇ, θέρει ἀργαλέῃ, οὐδέ ποτ' ἐσθλῇ.

Ὅμηρον δὲ πᾶσαι, ὡς εἰπεῖν, αἱ πόλεις, καὶ οἱ ἔποικοι αὐτῶν, παρ' ἑαυτοῖς γεγενῆσθαι λέγουσι· καὶ πρῶτοί γε Σμυρναῖοι, Μέλητος ὄντα τῦ παρ' αὐτοῖς ποταμῦ, καὶ Κριθηΐδος Νύμφης, κεκλῆσθαί φασι πρότερον, Μελησιγένη· ὕστερον μέντοι τυφλωθέντα Ὅμηρον μετωνομασθῆναι, διὰ τὴν παρ' αὐτοῖς ἐπὶ τῶν τοιύτων

HOMERI ET HESIODI CERTAMEN.

Homerum et Heſiodum, Poëtarum excellentiſſimos, omnes ſuos fuiſſe ciues gloriantur. Heſiodus autem, ſua patria nominata, omnem contentionem diremit, dicens de patre ſuo,

Habitauit autem prope Heliconem miſero in vico,
Aſcra, bieme malo, aeſtate autem moleſto, nunquam bono.

Homerum autem omnes pene vrbes, earumque coloni apud ſe natum affirmant: primi quidem Smyrnaei Meletis, patrii fluuii, et Critheidos Nymphae filium fuiſſe, et exinde Meleſigenem primo nominatum dicunt; deinde vero, cum caecus factus eſſet, Homeri nomen accepiſſe, quod quidem

a) Κυμ. Αἰολ. προλ.] Ex ipſo Heſiodo v. 634. Voces, ἦλθεν εἰς Βοιωτίαν, ad ſenſum ſupplendum, οἴκοθεν.

b) Εἵσατο] γρ. νάσσατο; Heſiod. ibid. v. 637.

c) Αὐτῶν]

συνήθη προσηγορίαν. Χῖοι δὲ πάλιν τεκμήρια φέρουσιν, ἴδιον εἶναι πολίτην c) αὐτῶν, λέγοντες, καὶ περισώζεσθαί τινας ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ παρ' αὐτοῖς, Ὁμηρείδας καλουμένους. Κολοφώνιοι δὲ καὶ τόπον δεικνύουσιν, ἐν ᾧ φασὶν αὐτὸν γράμματα διδάσκοντα τῆς ποιήσεως ἄρξασθαι, καὶ ποιῆσαι πρῶτον τὸν Μαργίτην.

Περὶ δὲ τῶν γονέων αὐτοῦ πάλιν πολλὴ διαφωνία παρὰ πᾶσίν ἐστιν. Ἑλλάνικος μὲν γὰρ καὶ Κλεάνθης, d) πατέρα αὐτοῦ Βίωνα λέγουσιν. Εὐμαίων δὲ, Μέλητα· Καλλικλῆς δὲ, e) Δμασαγόραν; Δημόκριτος δὲ Τροιζήνιος, Δαίμονα ἔμπορον· ἔνιοι δὲ, Ταμύραν· Αἰγύπτιοι δὲ, Μενέμαχον, [τὸν] προγραμματέα· εἰσὶ δ', οἳ Τηλέμαχον, τὸν Ὀδυσσέως, μητέρα δ', οἱ μὲν Μῆτιν· οἱ δὲ Κριθηίδα· οἱ δὲ, *f) Θεμισῶ· οἱ δὲ

imponere visu priuatis in ista regione mos erat. Chii rursus argumenta adhibent, quibus eum ciuem esse suum euincant, dicentes, etiamnum apud se restare quosdam de genere eius Homeridas appellatos. Colophonii autem vel locum ostentant, in quo dicunt eum, dum litteras doceret, poësin primo attigisse, initio facto a poëmate, quod nuncupatur, ὁ Μαργίτης.

De parentibus autem eius summa est apud omnes disceptatio. Hellanicus quidem et Cleanthes dicunt, patrem eius Bionem fuisse; Eumaeon autem, Meletem; Callicles, Dmasagaram; Democritus Troezenius, Daemonem mercatorem; quidam vero Tamyram; Aegyptii autem Menemachum illum scribam; sunt etiam, qui Telemachum Vlyssis filium. Matrem autem eius, hi, Metin; hi Critheida; hi, Themisto;

c) Αὐτῶν] addo.

d) Πατέρα αὐτοῦ] Has voces recte additas agnoscet, qui sequens τὸ μητέρα aduerterit. Idem dicendum mox ad τὸν, et similia, quae vncinis inclusa videris.

e) Δμασαγόραν] Ita pro δμωσαγόρης, ex Eustathio. Vid. Not. in Textum ad Odyss. μ, 63.

f) Θεμισῶ] Ita pro Θεμίσην legendum censeo, vt et Εὐγναθῶ, pro corrupto Εὐγνηθῶ, cum illud ab εὖ et γνάθος oriatur, συνώνυμον τῷ καλλιπάρῃος, at hoc sit *monstrum* potius, quam *nomen*.

g) Καλ-

*Εὐγνάθῳ· ἔνιοι δὲ Ἰθακησίαν τινὰ, ὑπὸ Φοινίκων ἀπεμπολη-θεῖσαν· οἱ δὲ, g) Καλλιόπην, τὴν Μῦσαν· τινὲς δὲ, Πολυκάσ-την, τὴν Νέστορος. Ἐκαλεῖτο δὲ, Μέλης· ὡς δέ τινες φασι, Μελησιγένης· ὡς δὲ ἔνιοι, Αὐλήτην ὀνομασθῆναι αὐτόν φασι. τινὲς Ὅμηρον, διὰ τὸ τὸν πατέρα αὐτῷ b) ὅμηρον δοθῆναι ὑπὸ Κυπρίων Πέρσαις· οἱ δὲ, διὰ τὴν πήρωσιν τῶν ὀμμάτων· παρὰ γὰρ τοῖς i) Αἰολεῦσιν ἔτως οἱ τυφλοὶ καλοῦνται.

hi Eugnatho, aliqui vero Ithacenſem quandam a Phoenicibus in ſeruitutem venditam; alii Calliopen, Muſam; alii, Polycaſten, Neſtoris filiam. Vocabatur autem Meles, vel, vt alii ferunt, Meleſigenes; vel ſecundum nonnullos, Auletes; aliqui vero Homerum nominatum praedicant ex eo, quod pater eius in obſidem Perſis a Cypriotis traditus fuerit; alii vero, ob coecitatem; ita enim coeci ab Aeolis vocantur.

g) Καλλιόπην τ. M.] Suidas V. Ὅμηρος, ὁ Ποιητὴς, Μέλητος, τὸ ἐν Σμύρνῃ ποταμῷ, καὶ Κρι-θηίδος· ὡς δὲ ἄλλοι, Ἀπόλλωνος καὶ Καλλιόπης, τῆς Μούσης.

b) ὅμ. δοθ.] Suidas Ὅμηρον, παρὰ Θουκυδίδῃ, ἐνέχυρον, τὸ εἰς εἰρήνην διδόμενον ἐπὶ συνθήκαις. Αἰλιανὸς· Ὁ δὲ ὑφαιρεῖται τὸν κώδωνα καὶ φιλίας σύμβολον καὶ ὅμηρον πρῶτον νομίζει τῷ ἑταίρῳ αὐτῷ. Ὅμηροι δέ εἰσιν, οἱ ἐπὶ συμβιβάσει διδόμενοι. ὁμηρῆσαι γὰρ τὸ συμβαλεῖν. Θεόπομπος δὲ ὁμηρεῖν φησι, παρὰ τοῖς ἀρχαίοις λέγεσθαι τὸ ἀκολουθεῖν. τοὺς ἓν ἐπ' ἀκολουθίᾳ τῶν ὡμολογημένων διδομένους, ἐντεῦθεν Ὁμήρους φασὶ λέγεσθαι. Vid. ad Odyſſ. π, 468. et Heſych. v. Ὅμηρος.

i) Αἰολ. οἱ τ. ομ. καλέονται] Vid. Etymol. M. v. Ὅμηρος. Huiuſmodi ineptias in etymologiis Graeci more ſuo commenti ſunt, verae originis ignari; nempe qui omnia ad ſuam linguam referre ſolebant. Dixerunt itaque Ὅμηρος, ὁ μὴ ὁρῶν, et hinc Homerus caecus. Heſychius Mileſius, Ὅμηρος ἱσορεῖται γενέσθαι τυφλὸς· ὡς μὴ ἡττηθεὶς ἐπιθυμίας, ἢ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ἔρχεται. Verum ab *Omer*, Participio Hebraico verbi *Amar*, ductam vocem putant veriſimilius nonnulli, vt alias probo.

k) Νες.

Ὅπερ δὲ ἀκηκόαμεν, ἐπὶ τῦ θειοτάτυ αὐτοκράτορος Ἀδριανῦ, εἰρημένον ὑπὸ τῆς Πυθίας περὶ Ὁμήρυ, ἐκθησόμεθα· τῦ γὰρ βασιλέως πυθομένυ, πόθεν Ὅμηρος, καὶ τίνος· ἀπεφοίβασε δι' Ἑξαμέτρυ τόνδε τὸν τρόπον·

Ἄγνωστόν μ' ἔρεαι γενεὴν καὶ πατρίδα γαῖαν
Ἀμβροσίυ Σειρῆνος· ἔδος δ' Ἰθακήσιός ἐστιν·
Τηλέμαχος δὲ πατὴρ καὶ k) Νεσορέη l) Ἐπικάστη
Μήτηρ, ἥ μιν ἔτικτε βροτῶν πολὺ πάνσοφον ἄνδρα. m) Οἷς μάλιστα δεῖ πιστεύειν διά τε τὸν πυθόμενον, καὶ τὸν ἀποκρινάμενον· ἄλλως τε, ὅτως τῦ ποιητῦ μεγαλοφυῶς τὸν προπάτορα διὰ τῶν ἐπῶν δεδοξακότος.

Quod vero audiuimus, Adrianum *ſc.* diuinum illum Imperatorem, Pythiam de Homero conſuluiſſe, id exponemus. Cum enim rex ille interrogaret, qua patria et patre natus fuerit Homerus, huiuſmodi reſponſum verſibus Hexametris comprehenſum, tulit:

Ignotum me percontaris genus; et patriam
Diuini Seirenis: patria certe eſt Itbacenſis.
Telemachus vero pater, et filia Neſtoris Epicaſte
Mater, quae eum peperit hominum longe ſapientiſſimum.

Quibus omnino fides eſt adhibenda, et eius gratia, qui interrogauit, et eius, qui reſponſum dedit; praeſertim vero cum ipſe poëta (Vlyſſem) auum ſuum tam magnifice carminibus celebrauerit.

k) Νες. Ἐπικ.] Neſtoris filiae nomen Πολυκάστη, *Heſiodo*, Τηλεμάχῳ δ' ἄρ' ἔτικτεν ἐύζωνος Πολυκάστη, Νέσορος ὁπλοτάτη κούρη Νηληϊάδαο, Περσέπολιν μιχθεῖσα διὰ χρυσέην Ἀφροδίτην. Suidas V. Ὅμηρος· κατὰ δὲ ἄλλους, Τηλεμάχυ, τῦ Ὀδυσσέως, καὶ Πολυκάστης, τῆς Νέσορος. Adeo et Suidas videtur ad hoc oraculum reſpexiſſe.

l) Γρ. Πολυκάστη Heſiod. Vid. Not.

m) Οἷς μ. δ. π.] Hinc apparet Auctorem huius Certaminis *Ethnicum* fuiſſe, cum haec ſcriberet; quod *Adriano* Imperatori et *Pythio* daemoni tantopere fidendum putaret. At ſi *Pythius* vere locutus, quomodo hoc *Heſiodo* ignotum; qui *Telemachi* et *Polycaſtae* non niſi vnum memorat filium, *Perſepolin*?

n) Ἀπόλ-

Ἔνιοι δὲ μὲν ἂν αὐτὸν προγενέστερον Ἡσιόδου φασὶν εἶναι· τινὲς δὲ, νεώτερον, καὶ συγγενῆ· n) Ἀπόλλωνός φασι καὶ Θοώσης, τῆς Ποσειδῶνος γενέσθαι Λίνον· Λίνου δὲ, Πίερον· Πιέρου δὲ καὶ Νύμφης, Μεθώνης, Οἴαγρον· Οἰάγρου δὲ, καὶ Καλλιόπης, Ὀρφέα· Ὀρφέως δὲ o) Ὄρτην; τοῦ δὲ Ἁρμονίδην· τοῦ δὲ, Φιλοτέρπην· τοῦ δὲ, Εὔφημον· τοῦ δὲ, Ἐπιφράδην· τοῦ δὲ, Μελάνωπον· τούτου δὲ Δῖον καὶ Ἀπέλλαιον. Δίου δὲ καὶ Πυκιμήδης, τῆς Ἀπόλλωνος θυγατρὸς, Ἡσίοδον καὶ Πέρσην. Πέρσου δὲ, Μαίονα· Μαίονος δὲ θυγατρὸς [p) τῆς Κριθηίδος] καὶ Μέλητος, τοῦ ποταμοῦ, Ὅμηρον.

Τινὲς δὲ συνακμάσαι φασὶν αὐτούς· ὥστε καὶ ἀγωνίσασθαι ὁμόσε, ἐν Αὐλίδι τῆς Βοιωτίας· ποιήσαντα γὰρ τὸν Μαργίτην, Ὅμηρον, περιέρχεσθαι κατὰ πόλεις ῥα-

Aliqui autem dicunt, antiquiorem eum Heſiodo fuiſſe; nonnulli autem iuniorem, et cognatum. Ab Apolline, vt dicunt, et Thooſa, Neptuni filia, genitus erat Linus; a Lino Pierus; a Piero et Nympha Methone Oeagrus; ab Oeagro et Calliope Orpheus; ab Orpheo Ortes; ab eo Harmonides; ab eo Philoterpes; ab eo Euphemus; ab eo Epiphrades; ab eo Melanopus; ab eo Dius, et Apellaeus; a Dio vero, et Pycimede Apollinis filia, Heſiodus et Perſes; a Perſe Maeon; a (Critheide) vero Maeonis filia, et Melete fluuio, Homerus.

Aliqui autem eos vna floruiſſe dicunt, ſimulque certaſſe Aulide in Boeotia. Homerum enim, cum poema ſuum, Mar-

n) Ἀπόλλωνος Φ. καὶ Θοώσης τ. Π. Λ. γενέσθαι] Suidas paullo aliter hanc genealogiam deducit V. Ὅμηρος. Ἔσι δὲ ἡ τοῦ γένους τάξις, κατὰ τὸν ἱσορικὸν Χάραπα, αὕτη· Αἰθέσης, Θράσσης, Λῖνος· τοῦ δὲ, Πίερος· τοῦ δὲ, Οἴαγρος· τοῦ δὲ, Ὀρφεύς· τοῦ δὲ, Δρής· τοῦ δὲ, Εὔκλοος (ita lego pro Εὐκλέης)· τοῦ δὲ, Ἰδμονίδης· τοῦ δὲ, Φιλοτέρπης· τοῦ δὲ, Εὔφημος· τοῦ δὲ, Ἐπιφράδης· τοῦ δὲ, Μελάνωπος, τοῦ δὲ, Ἀτελλῆς· (ita pro Ἀπελλῆς) τοῦ δὲ, Μαίων· ὃς ἦλθεν ἅμα ταῖς Ἀμαζόσιν ἐς Σμύρνην, καὶ γήμας Εὔμητιν, τὴν Εὐέπους, τοῦ Μυησιγένους, ἐποίησεν Ὅμηρον.

o) An Ὄθρυν?

p) Κριθηίδος] has voces reſtituo ex hiſtoria.

q) Ἔσιν

ψωδῶντα· ἐλθόντα δὲ καὶ εἰς Δελφοὺς, περὶ τῆς πατρίδος αὐτῷ πυνθάνεσθαι, τίς εἴη· τὴν δὲ Πυθίαν εἰπεῖν,

q) Ἔστιν Ἴος νῆσος, μητρὸς πατρίς· ἥ σε θανόντα
Δέξεται· ἀλλὰ τ) νέων παίδων αἴνιγμα φυλάξαι.

Τὸν δὲ, ἀκούσαντα, περιΐσασθαι μὲν τὴν εἰς Ἴον ἄφιξιν, διατρίβειν δὲ περὶ τὴν ἐκεῖ χώραν. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον Γανύκτωρ s) ἐπιτάφιον τῷ πατρὸς Ἀμφιδάμαν-

gitem compoſuiſſet, id canentem vrbes circumiſſe; cum Delphos vero aduenisſet, de patria ſua percontatum quaenam eſſet; Pythiam autem reſpondiſſe;

Eſt Ios inſula, matris patria, quae te mortuum
Accipiet; ſed iuuenum aenigma caue.

Eum autem, hoc audito reſponſo, in Ium noluiſſe proficiſci, ſed in illa regione commoratum. Hoc vero tempore Ganyctor funebres ludos patri ſuo Amphidamanti, Euboeae regi,

q) Ἔστιν Ἴος νῆσος] Hoc oraculum extat in Plutarchi vita Homeri; vbi et aliud oraculum prolixius; item Pauſaniae Phocic. c. 24. Plinius l. 4. c. 12. *Ios, Homeri* ſepulcro nobilitata.

τ) νέων π. α. φυλ.] De hac re Herodot. in Homeri vita, et ab illo alii, nec non aliud oraculum, apud Plutarch. et Euſeb.

Ἐν τῇ σοὶ μοῖρ' ἐστὶ τελευτῆσαί βιότοιο
Εὖτ' ἂν ἀπὸ γλώσσης παίδων μὴ γνῷς ἐπακούσας
Δυσξύνετον σκολιοῖσι λόγοις εἰρημένον ὕμνον.

Suidas tamen negat illum, ex dolore ob aenigmatis perplexitatem concepto, fato conceſſiſſe: res enim erat ludicra, ſed ex morbo, ἐξ ἀσθενείας· ἢ παρὰ τὸ μὴ γνῶναι τὸ παρὰ τῶν παίδων λεχθέν· καθάπερ οἴονταί τινες.

s) ἐπιτάφιον] Subaudi ἀγῶνα. Mos perantiquus ad regum aut principum funera certare; vt ex Homero conſtat, qui de *Euryalo* Iliad. ψ, 679. Ὅς ποτε Θήβας ἦλθε δεδαπότος Οἰδιπόδαο Ἐς τάφον. Tale certamen et ipſe deſcribit ad *Patrocli* funus, ψ, v. 258. etc. — et ad ipſius *Achillis* Odyſſ. ω, v. 87. excepto, quod ingeniorum certamen, decori memor, ibi omittat, nempe inter *armatos*; licet alias et ipſe etiam huius rei meminerit, videl. hymn. in Apoll. v. 149. Οἱ δέ σε πυγμαχίῃ τε, καὶ ὀρχηθμῷ, καὶ ἀοιδῇ, Μνησάμενοι τέρπουσιν, ὅταν στήσωνται ἀγῶνα. Inter veteres etiam noſtros Britannos ingenio-

rum

τος, βασιλέως Εὐβοίας, ἐπιτελῶν, πάντας τοὺς ἐπισήμους ἄνδρας οὐ μόνον ῥώμῃ, καὶ τάχει, ἀλλὰ καὶ σοφίᾳ, ἐπὶ τὸν ἀγῶνα, μεγάλαις δωρεαῖς τιμῶν συνεκάλεσε· καὶ ὅτοι ὄν ἐκ τύχης, ὥς φασι, συμβαλόντες ἀλλήλοις ἦλθον εἰς τὴν Χαλκίδα, Ὅμηρός τε καὶ Ἡσίοδος.

Τοῦ δὲ ἀγῶνος ἄλλοι τε τινὲς τῶν ἐπισήμων Χαλκιδέων ἐκαθέζοντο κριταὶ, καὶ μετ' αὐτῶν Πανοίδης, ἀδελφὸς ὢν τοῦ τετελευτηκότος· ἀμφοτέρων δὲ τῶν ποιητῶν θαυμαστῶς ἀγωνισαμένων, ι) νικῆσαί φασι τὸν Ἡσίοδον τὸν τρόπον τοῦτον· προελθόντα γὰρ εἰς τὸ μέ-

instituens, omnes non robore solum et velocitate, sed sapientia etiam praecellentes viros, magnis praemiis ad certamen inuitabat; illi autem fortuito, vt dicunt, sibi inuicem obuii Chalcida venerunt, Homerus et Hesiodus.

Certaminis autem iudices constituebantur aliqui maxime conspicui e Chalcidensibus viri, et inter eos Panoedes, defuncti regis frater; et vtroque poëta admirabiliter certante, Hesiodum tandem hoc modo vicisse dicunt: In medium enim

orum certamina fuerunt celebrata, praemiis additis ingentibus qualia aureae, aut argenteae, citharae, etc. vt *Seldenus* noster, ad *Draytonii* Polyolbion fol. 67. Vid. quae Nos ad Anacreon. v. 855. et v. 992.

ι) Νικ. Φ. τ. Ἡσ. τ. τρ. τοῦτον] Cum ergo Hesiodo victoria non iure sit data, quod et Auctor Certaminis agnoscit, et res ipsa legentibus sit manifesta, non erat, vt Eustathius ita loqueretur, Εἰ δὲ καὶ ἤρισεν Ὅμηρος Ἡσιόδῳ τῷ Ἀσκραίῳ, καὶ ἠττήθη, ὅπερ ὄκνος τοῖς Ὁμηρίδαις, καὶ λέγειν· ζητητέον ἐν τοῖς εἰς τοῦτο γράψασιν, ἐν οἷς ἔκκειται καὶ τὰ ἐπὶ τῆς Ἔριδος. Multo minus, vt Ioh. Alb. Fabricius, Vir infinitae lectionis, *Vicerit itaque* Homerum, *aetate prouectum, vicerit, inquam*, Homerum, *illum celebratissimum*, Hesiodus *florens adhuc annis; vt* Aeschylus *senex victus est a puero Sophocle.* Dicendum potius, *Victus est, non iudicio*, sed *praeiudicio*; *non iure*, sed *iniuria*; *non ingenio*, sed *fraude*; *non rei merito*, sed *iudicum ignorantia, aut maleuolentia*; *quale iudicium haud raro subiisse summos Viros constat.*

u) Ita

σον πυνθάνεσθαι τὸν Ὁμήρου καθ' ἓν ἕκαστον· τὸν δὲ Ὅμηρον ἀποκρίνασθαι· φησὶν ἂν Ἡσίοδος,

Υἱὲ Μέλητος, Ὅμηρε, θεῶν ἀπὸ μήδεα εἰδὼς,
Εἰπ' ἄγε μοὶ πάμπρωτα, τί φέρτατόν ἐστι βροτοῖσιν;

Ὅμηρος, υ) Ἀρχὴν μὲν μὴ φῦναι ἐπιχθονίοισιν ἄρισον·
Φύντα δ', ὅπως ὤκιστα πύλας Ἀΐδαο περῆσαι.

Ἡσίοδος τὸ δεύτερον,

Εἰπ' ἄγε μοὶ καὶ τοῦτο, θεοῖς ἐπιείκελ' Ὅμηρε,
Τί γ) θνητοῖσιν ἄρισον ὀΐεαι ἐν φρεσὶν εἶναι;

Ὁ δὲ Ὅμηρος,

ϰ) Ὁππόταν εὐφροσύνη μὲν ἔχῃ κατὰ δῆμον ἅπαντα·
Δαιτυμόνες δ' ἀνὰ δώματ' ἀκουάζωνται ἀοιδοῦ,
Ἥμενοι ἑξείης· παρὰ δὲ πλήθωσι τράπεζαι
Σίτου καὶ κρειῶν· μέθυ δ' ἐκ κρητῆρος ἀφύσσων
Οἰνοχόος φορέῃσι, καὶ ἐγχείῃ δεπάεσσι·
Τοῦτό τι μοὶ κάλλιστον ἐνὶ φρεσὶν εἴδεται εἶναι.

prodeuntem quaeſtiones ſeriatim Homero propoſuiſſe, Homerum autem reſpondiſſe: Dicit igitur Heſiodus,

Fili Meletis, Homere qui a diis ſapientiam obtinuiſti,
Age, dic mihi primum, quid optimum ſit mortalibus?

Homerus. *Primum quidem non naſci mortalibus eſt optimum*
Natum vero, quam primum Orci portas tranſire.

Secunda vice Heſiodus,

Age, dic mihi et hoc, diis ſimilis Homere,
Quid mortalibus (dum viuant) exiſtimas optimum eſſe

Homerus. *Quoties laetitia quidem detineat populum vniuerſum,*
Conuiuanteſque per domum audiant cantorem
Sedentes ordine; iuxta itidem impleantur menſae
Pane et carnibus; vinumque ex cratere hauriens
Pincerna adferat, et infundat poculis:
Hoc quidem mihi pulcherrimum in mente videtur eſſe.

υ) Ita Salomon Prouerb. 7, 1. *Dies mortis potior die natiuitatis.*

γ) hoc eſt, dum in hac miſera degunt vita.

ϰ) Odyſſ. ι, v. 6. vbi totus fere hic locus. Et ibi v. 3. accedit huic etiam loco Salomonis ſuffragium.

α) Haec

Ῥηθέντων δὲ τῶν ἐπῶν, ὅτω σφοδρῶς φασι θαυμασθῆναι ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων τὰ ἔπη, ὥστε χρυσᾶς αὐτὰς στίχας προσαγορευθῆναι· καὶ ἔτι καὶ νῦν, ἐν ταῖς κοιναῖς θυσίαις πρὸ τῶν δείπνων καὶ σπονδῶν προκατεύχεσθαι πάντας.

Ὁ δὲ Ἡσίοδος ἀχθεσθεὶς ἐπὶ τῇ Ὁμήρου εὐημερίᾳ, ἐπὶ τὴν τῶν ἀπόρων ὥρμησεν ἐπεξόδησιν, καὶ φησὶ τάδε τὰς στίχας.

a) Μῶσ' ἄγε μοι τά τ' ἐόντα, τά τ' ἐσσόμενα, πρό τ' ἐόντα,
Τῶν μὲν μηδὲν ἄειδε· σὺ δ' ἄλλης μνῆσαι ἀοιδῆς.

Ὁ δὲ Ὅμηρος, βουλόμενος ἀκολούθως τὸ ἄπορον λῦσαι, φησὶν,

b) Οὐδέποτ' ἀμφὶ Διὸς τύμβῳ c) ναυαχήποδες ἵπποι
Ἄρματα d) συντρίψουσιν, e) ἐρίζοντες περὶ νίκης.

Καλῶς δὲ καὶ ἐν τούτοις ἀπαντήσαντος, ἐπὶ τὰς ἀμφιβόλους γνώμας ὥρμησεν ὁ Ἡσίοδος, καὶ πλείονας στίχας λέγειν, ἕξις καθ' ἕνα ἕκαστον συμφώνως ἀποκρίνασθαι

His vero recitatis carminibus, adeo vehementer omnes Graecos ea admiratos fuisse dicunt, vt exinde aurea carmina nominarentur; et his etiam temporibus in publicis sacrificiis pro communi precationis formula ante coenas, et libationes vsurpentur.

Hesiodus autem, Homeri famam aegre ferens, ad intricatas deinde quaestiones pergit, et hos versus recitat,

Musa, age, mihi praesentia, futura, et praeterita,
Eorum nihil cane; tu vero aliam profer cantilenam.

Homerus vero carmine consequente difficultatem soluere capiens, dicit,

Nunquam circa Iouis tumulum sonipedes equi
Currus collident, contendentes pro victoria.

His igitur pulchre expeditis, ad ambiguas sententias processit Hesiodus, et plures versus recitaturus, voluit vt eorum singu-

a) Haec Homero male tribuit Lil. Gyrald. in Hesiodi Vita.

b) vt haec, Hesiodo,

c) γρ. κρατερώνυχες.

d) γρ. συντρίψωσιν.

e) γρ. ἐπειγόμενοι. Lil. Gyrald.

τὸν Ὄμηρον· ἔστιν ἓν ὁ μὲν πρῶτος Ἡσιόδου· ὁ δὲ ἑξῆς, Ὁμήρου· ἐνίοτε δὲ καὶ διὰ δύο στίχων τὴν ἐπερώτησιν ποιουμένου τοῦ Ἡσιόδου.

Ἡσ. Δεῖπνον ἔπειθ' εἵλοντο βοῶν κρέα, κ' αὐχένας ἵππων
Ὁμ. Ἕλκυον ἰδρώοντας· ἐπεὶ πολέμοιο κορέσθην.
Ἡσ. Καὶ Φρύγες, οἳ πάντων ἀνδρῶν ἐπὶ νηυσὶν ἄριστοι,
Ὁμ. Ἀνδράσι λῃϊστῆρσιν ἐπ' ἀκτῆς δόρπον ἑλέσθαι.
Ἡσ. Ἡρακλέης ἀπέλυσεν ἀπ' ὤμων καμπύλα τόξα,
Ὁμ. Χερσὶ βαλὼν ἰοῖσιν ὅλων κατὰ φῦλα γιγάντων.
Ἡσ. Οὗτος ἀνὴρ ἀνδρός τ' ἀγαθοῦ, καὶ ἀναλκιδὸς ἔστι
Ὁμ. Μητρός· ἐπεὶ πόλεμος χαλεπὸς πάσῃσι γυναιξίν.
Ἡσ. Οὔτ' ἄρα σοί γε πατὴρ ἐμίγη καὶ πότνια μήτηρ,
Ὁμ. Σῶμα τόγ' ἐσπείραντο διὰ χρυσόην Ἀφροδίτην.
Ἡσ. Λυτὰρ ἐπεὶ δμήθη γάμῳ, Ἄρτεμις ἰοχέαιρα
Ὁμ. Καλλιστῶ κατέπεφνεν ἀπ' ἀργυρέοιο βιοῖο.
Ἡσ. Ὡς οἱ μὲν δαίνυντο παμήμεροι, οὐδὲν ἔχοντες
Ὁμ. Οἴκοθεν· ἀλλὰ παρεῖχεν ἄναξ ἀνδρῶν Ἀγαμέμνων.
Ἡσ. Δεῖπνον δειπνήσαντες, ἐνὶ σποδῷ εἰθαλοέσσῃ

lis, alii post alium, Homerus congruenter responderet. Prior igitur est Hesiodi, posterior Homeri; aliquando tamen duobus versibus quaestionem suam proponit Hesiodus.

Hes. *Coenabant deinde boum carnem, et ceruices equorum*
Hom. *Soluebant sudantes, postquam bello satiati sunt.*
Hes. *Et Phryges, qui omnium hominum in nauibus optimi sunt,*
Hom. *Cum viris praedonibus, qui in littore coenam sumant.*
Hes. *Hercules soluit ab humeris curuum arcum,*
Hom. *Manibus iaculans sagittis uniuersorum per gentes Gigantum.*
Hes. *Hic vir a patre bono, et imbelli est*
Hom. *Matre; quoniam bellum graue est omnibus feminis.*
Hes. *Neque vero tibi sane pater mixtus, et veneranda mater*
Hom. *Corpus hocce seminarunt per auream Venerem.*
Hes. *Sed postquam subiecta esset nuptiis, Diana sagittis gaudens*
Hom. *Calliſto interfecit argenteo arcu.*
Hes. *Sic illi epulabantur per totum diem, nihil habentes*
Hom. *Domo petitum; sed praebuit rex virorum Agamemnon.*
Hes. *Coenam capientes, in cinere ardente*

Ὅμ. Σύλλεγαν ὀστέα λευκὰ βοὸς κατατεθνειῶτος.
Ἡσ. Καὶ *f*) τότε Ζεὺς ἐλέαιρε, τέρεν κατὰ δάκρυον εἴβων,
Ὅμ. Παιδὸς ὑπερθύμου, Σαρπηδόνος ἀντιθέοιο.
Ἡσ. Ἡμεῖς δ' ἀμπεδίον *g*) Σιμοέντιον ἥμενοι *b*) ἕτως,
Ὅμ. Νύκτα φυλασσόμεθα, Τρώων πόλιν εἰσοροώντες.
Ἡσ. Ἴομεν ἐκ νηῶν ὁδὸν, ἀμφ' ὤμοισιν ἔχοντες
Ὅμ. Φάσγανα κωπήεντα, καὶ αἰγανέας δολιχαύλους
Ἡσ. Δὴ τότ' ἀριστῆες κοῦροι χείρεσσι θαλάσσης
Ὅμ. Ἄσμενοι ἐσσυμένως τε *i*) ἀπείρυσαν ὠκύαλον *k*) νηῦν.
Ἡσ. Κολχίδ' ἔπειθ' ἵκοντο, καὶ Αἰήτην βασιλῆα
Ὅμ. Φεῦγον· ἐπεὶ γίγνωσκον ἀνέστιον ἠδ' ἀθέμιστον.
Ἡσ. Αὐτὰρ ἐπεὶ σπείσάντε καὶ ἕκπιον· οἶδμα θαλάσσης
Ὅμ. Ποντοπορεῖν ἤμελλον ἐϋσσέλμων ἐπὶ νηῶν.
Ἡσ. Τοῖσιν δ' Ἀτρεΐδης μεγάλ' εὔχετο πᾶσιν, ὀλέσθαι

Hom. *Collegerunt ossa alba bouis mortui.*
Hes. *Et tunc Iupiter miseratus est, teneras lacrymas demittens,*
Hom. *Ob filium magnanimum, Sarpedona diuinum.*
Hes. *Nos vero per campum Simoisium sedentes hoc modo*
Hom. *Per noctem excubias egimus, Troianorum vrbem intuentes.*
Hes. *Profecti sumus ex nauibus viam, circa humeros habentes*
Hom. *Enses capulis aptatos, et spicula longa.*
Hes. *Tunc primarii iuuenes manibus de mari,*
Hom. *Alacres, et propere detraxerunt velocem nauem.*
Hes. *Colchida deinde profecti sunt, et Aeeten regem*
Hom. *Fugerunt, quoniam nouerunt eum inhospitalem et iniustum.*
Hes. *Sed postquam libassent, et bibissent, fluctus maris*
Hom. *Transituri erant bene transtris aptatis nauibus.*
Hes. *Illis autem Atrides magnopere precatus est omnibus, vt perirent*

f) Hoc Tetrastichon substituo, pro veteri districho, quod sic olim sè habebat: Hes. Παιδὸς ὑπερθύμου, Σαρπηδόνος ἀντιθέοιο, Hom. Ἡμεῖς δ' ἀμπεδίον Σιμοέντιον ἥμενοι αὕτως, cuius distichi, sic se habentis, qui mentem potest assequi, is meo tetrasticho reiecto solus fruatur.

g) γρ. τὸ Σιμόεντιον.
b) γρ. αὕτως.
i) γρ. ἀπεείρυσαν.
k) γρ. ναῦν.

Ὁμ. Μηδέποτ' ἐν πόντῳ· καὶ φωνήσας ὅπως ἤυδα,
Ἡσ. Ἔσθίετ' ὦ ξεῖνοι, καὶ πίνετε· μηδέ τις ὑμέων
Ὁμ. Οἶκαδε νοσφίσσειε, φίλην ἐς πατρίδα γαῖαν,
Πημανθείς· ἀλλ' αὖθις ἀπήμονες οἶκαδ' ἵκοισθε.

Πρὸς ταῦτα δὲ πάντα τῷ Ὁμήρῳ, καλῶς ἀπαντήσαντος, πάλιν φησὶν Ἡσίοδος,

Τῦτό τι δή μοι μῦθον ἰ) ἐειρομένῳ κατάλεξον·
Πόσσοι ἅμ' Ἀτρεΐδῃσιν ἐς Ἴλιον ἦλθον Ἀχαιοί;

Ὁ δὲ Ὁμήρος λογιστικῷ προβλήματος ἀποκρίνεται ὕτως,

Πεντήκοντ' ἦσαν κ) πυρὰς ἐυχάλκους· ἐν δὲ ἑκάστῃ
Πεντήκοντ' ὀβελοί· περὶ δὲ κρέα πεντήκοντα.
Τρὶς δὲ τριηκόσιοι περὶ ἓν κρέας ἦσαν Ἀχαιοί·

Τῦτο δὲ εὑρίσκεται πλῆθος ἄπιστον· τῶν γὰρ ἐσχαρεῶν ὑῶν πεντήκοντα, ὀβελίσκοι γίνονται πεντακόσιοι, καὶ χιλιάδες δύο· κρεῶν δὲ δεκαδύο μυριάδες, πεντακισχίλιοι, [τετρακόσιοι καὶ πεντήκοντα.]

Κατὰ πάντα δὲ τῷ Ὁμήρῳ ὑπερτερῦντος, φθονῶν ὁ Ἡσίοδος ἄρχεται πάλιν,

Hom. *Nunquam in ponto; et sic locutus est,*
Hes. *Edite o hospites, et bibite; neque quis vestrum*
Hom. *Domum redeat, in caram patriam terram,*
Vulneratus; sed illaesi domum reuertamini.

Ad haec autem omnia pulchre Homero respondente, rursus dixit Hesiodus,

Hoc mihi solum percontanti narres,
Quot cum Atridis Troiam venerunt Achiui?

Homerus vero per Arithmeticum problema ita respondit;

Quinquaginta erant ignis foci; in singulis vero
L. obeli; circum eos carnes L:
DCCCC autem circa singulas carnes erant Achiui.

Hic autem incredibilis inuenitur numerus; cum enim quinquaginta sint foci, obeli sunt quingenti et bis mille; carnes centies vicies quinquies mille, [quadringentae et quinquaginta.]

In his autem omnibus cum Homerus superior euaderet, Hesiodus inuidia stimulatus rursus incipit:

l) γρ. ἀνειρομένῳ. *m*) vid. ad Iliad. *κ'*, 418.

n) ita

Υἱὲ Μέλητος, Ὅμηρε, ἔπερ τιμῶσί σε Μοῦσαι,
Ὡς λόγος, ὑψίσοιο Διὸς μεγάλοιο θύγατρες,
Λέξον μέτρῳ π) ἐναρμόζων, ἔ, τι δὴ θνητοῖσι
Καλλιστόν τε καὶ ἄχθιστον· ποθέω γὰρ ἀκοῦσαι.
Ὁ δὲ φησὶν Ὅμηρος,
Ἡσίοδ', ἄγχιστα Διός, ἐκπάγλως μὲ ταῦτα κελεύεις
ο) Εἰπέμεν· αὐτὰρ ἐγὼ μάλα τοι πρόφρων ἀγορεύσω.
Κάλλιστον μὲν τῶν ἀγαθῶν ἔσαι μέτρον ῥ) εἶναι
Αὐτὸν ἑαυτῷ· τῶν δὲ κακῶν ἄχθιστον ἁπάντων,
Εὔνοον εἶναι ἑαυτῷ ἀεὶ, χρόνον εἰς τὸν ἅπαντα·
Ἄλλο δὲ πᾶν, ὅ, τι σῷ θυμῷ φίλον ἐστὶν, ἐρώτα.
Ἡσ. Πῶς ἂν ἄριστ' οἰκοῖντο πόλεις, καὶ ἐν ἤθεσι ποίοις;
Ὁμ. Εἰ μὴ κερδαίνειν ἀπὸ τῶν αἰσχρεῶν ἐθέλοιεν.
Εἰ δ' ἀγαθοὶ σ) τιμοῖντο· δίκην δ' ἀδίκοισιν ἐπεῖν·
Εὔχεσθαι δὲ θεοῖς· ὅ, τι πάντων ἐστὶν ἄμεινον.
Ἡσ. Ἐν δ' ἐλαχίστῳ ἄριστον τ) ἔχεις ὅτι φύσται εἰπεῖν;

Fili Meletis, Homere, quoniam honorant te Musae,
Vt fertur, summi Iouis magni filiae,
Dicas metricis numeris, quid mortalibus
Pulcherrimum est, et maxime inuisum; capio enim scire.
Homeros autem dicit,
Hesiode, fili Dii, haud inuitum me haec iubes
Narrare; ego autem valde promtus tibi narrabo.
Pulcherrimum omnium bonorum erit mensuram esse
Se sibi; malorum autem maxime odiosum omnium,
Beneuolum esse sibi semper, in perpetuum:
Aliud autem omne, quod sibi animo lubet, percontare.
Hes. *Quomodo optime habitentur ciuitates, et quibus moribus?*
Hom. *Si lucrum facere ex turpibus rebus nolint;*
Boni autem in honore sint; et poena iniustos sequatur;
Et deos precentur; quod omnium est optimum.
Hes. *Quae res optima in re minima generatur, potesne dicere?*

π) ita pro μέτρον ἐναρμόζον emendo.

ο) γρ. εἰπεῖν.

ρ) γρ. εἶναι.

σ) γρ. τιμῶντο.

τ) Ita pro ἔχειν σ', corruptissima sententia, monente erudit. *Hutchinsono*, emendo. Robinson.

Ὅμ. Ὡς μὲν ἐμῇ γνώμῃ, φρένες ἐσθλαὶ σώμασιν ἀνδρῶν.
Ἡσ. Ἡ δὲ δικαιοσύνη τε καὶ ἀνδρεία δύναταί τι;
Ὅμ. Κοινὰς ὠφελείας ἰδίαις μόχθοισι πορίζειν.
Ἡσ. Τῆς σοφίης δὲ τί τέκμαρ ἐπ' ἀνθρώποισι πέφυκεν;
Ὅμ. Γιγνώσκειν τὰ παρόντ' ὀρθῶς, καιρῷ δ' ἅμ' ἕπεσθαι.
Ἡσ. Πειθοῦσαι δὲ ς) βροτοῖς ποῖον χρέος ἄξιόν ἐστιν;
Ὅμ. Οἷς αὐτὸς κίνδυνος ὑπὲρ πραχθεῖσιν ἕπηται.
Ἡσ. Ἡ δ' Εὐδαιμονίη τί ποτ' ἀνθρώποισι καλεῖται;
Ὅμ. Λυπηθέντ' ἐλάχιστα θανεῖν, ἡσθέντα τε πλεῖστα.
Ῥηθέντων δὲ καὶ τούτων, οἱ μὲν Ἕλληνες πάντες τὸν Ὅμηρον ἐκέλευον στεφανοῦν· ὁ δὲ βασιλεὺς Πανοίδης ἐκέλευσεν ἕκαστον τὸ κάλλιστον ἐκ τῶν ἰδίων ποιημάτων εἰπεῖν· Ἡσίοδος ὧν ἔφη πρῶτος,

ς) Πληϊάδων Ἀτλαγενέων ἐπιτελλομενάων,
Ἄρχεσθ' ἀμητοῦ, ἀρότοιο δὲ, δυσομενάων.
Αἱ δή τοι νύκτας τε καὶ ἤματα τεσσαράκοντα
Κεκρύφαται· τ) αὖθις δὲ, περιπλομένου ἐνιαυτοῦ,

Hom. *Mea quidem ſententia, animi boni in corporibus humanis.*
Heſ. *Iuſtitia autem et fortitudo quid poteſt?*
Hom. *Publicam vtilitatem priuatis laboribus promouere.*
Heſ. *Sapientiae vero quid indicium inter homines eſt?*
Hom. *Intelligere praeſentia recte, et opportunitatem ſequi.*
Heſ. *Cedere vero hominibus quale negotium par eſt?*
Hom. *Ea, quae ipſum periculum tranſacta ſequatur.*
Heſ. *Felicitas autem quid ab hominibus vocatur?*
Hom. *Minimo dolore, maxima vero laetitia affectum mori.*
Cum autem et haecce dicta eſſent, Graeci omnes Homerum coronari iuſſerunt: iuſſit autem rex Panoedes vtrumque poematum ſuorum pulcherrimam aliquam partem recitare: Heſiodus igitur primus dixit:

Pleiadibus Atlante natis exorientibus
Incipe metere; arare vero occidentibus.
Hae quidem nocteſque et dies quadraginta
Latent: rurſum vero reuoluto anno

ς) γρ. βροτοῖσι, male.
τ) Extat locus Heſiod. Ἔργ. l. 2. v. 1. etc. aut v. 381. Vid. mox ad Homeri locum περὶ τοῖν Αἰάντοιν.
υ) γρ. αὖτις.
χ) γρ.

Φαίνονται, τὰ πρῶτα χαρασσομένοιο σιδήρου.
Οὗτός τοι πεδίων πέλεται νόμος. οἵ τε θαλάσσης
Ἐγγύθι x) ναιετάουσι, δι' ἄγγεα βησσήεντα,
Πόντῳ κυμαίνοντος ἀπόπροθε πίονα y) χώρην
Ναίουσιν γυμνὸν σπείρειν, γυμνὸν δὲ βοωτεῖν·
Γυμνὸν τ' z) ἀμάειν, ὅταν a) ὥριμα b) πάντα πέλωνται.

Μετ' ὀυ Ὅμηρος,

c) Ἀμφὶ δ' ἄρ' Αἴαντας δοιὰς ἴσαντο φάλαγγες
Καρτεραί, ἂς ὔτ' ἄν περ Ἄρης ὀνόσαιτο μιτελθών·
Οὔτε κ' Ἀθηναίη λαοσσόος· οἱ γὰρ ἄριστοι
Κρίθεντες Τρῶάς τε καὶ Ἕκτορα δῖον ἔμιμνον,

Apparent; primum vt acuitur ferrum.
Haec vtique aruorum est lex, (tum iis) qui mare
Prope habitant (tum iis) qui valles flexuosas
Mari fluctuante procul pinguem regionem
Colunt: nudus serito, nudusque arato;
Nudus quoque metito, cum omnia matura fiant.

Post quem Homerus:

Circum autem Aiaces duos stabant phalanges
Firmae, quas ne Mars quidem vituperasset interueniens,
Neque Minerua populorum concitatrix: illi enim praestantissimi
Delecti Troianosque et Hectorem nobilem manebant,

x) γρ. ναιετάουσ' οἵ τ'.
y) γρ. χῶρος.
z) γρ. ἀμᾶσθαι.
a) γρ. εἴ κ' ὥριμα et ὥρια. Hesiod.
b) Πάντα πέλωνται] γρ. πάντ' ἐθέλησθα Hesiod. Ἐργ. l. 2. v. 10. aut v. 390. et hic locus vlterius laudatur ad 12. totos amplius versus; quomodo Daniel Heinsius in Certamine totidem dictos memorat. At auctor Certaminis videtur vltro decurtasse locum; vnde et legisse πάντα πέλωνται, vt sistatur locus, qui in ἐθέλησθα non potest desinere.
c) Hic locus, per 8. versus, extat Iliad. v, 126. de quo ita Philostratus in Heroicis, vbi Certaminis huius coram Panida rege meminit, Αἴσαι ἄμφω ἐν Χαλκίδι, τὸν μέν, τὰ ἔπη τὰ περὶ τοῖν Αἰάντοιν, καὶ ὡς αἱ φάλαγγες αὐτοῖς ἀραρυῖαί τε καὶ καρτεραὶ ἦσαν· τὸν δὲ, τὰ πρὸς τὸν ἀδελφὸν τὸν ἑαυτοῦ Πέρσην. §. ΕΥΦΟΡΒΟΣ.

Φράξαντες δόρυ δορὶ, σάκος σάκεϊ προθελύμνῳ·
Ἀσπὶς ἄρ' ἀσπίδ' ἔρειδε, κόρυς κόρυν, ἀνέρα δ' ἀνήρ.
Ψαῦον δ' ἱπποκόμοι κόρυθες λαμπροῖσι φάλοισι
Νευόντων· ὡς πυκνοὶ ἐφέστασαν ἀλλήλοισιν.
d) Ἔφριξεν δὲ μάχη φθισίμβροτος ἐγχείῃσι
Μακραῖς, ἃς εἶχον ταμεσίχροας· ὄσσε δ' ἄμερδεν
Αὐγὴ χαλκείη, κορύθων ἀπὸ λαμπομενάων,
Θωρήκων τε νεοσμήκτων, σακέων τε φαεινῶν,
Ἐρχομένων ἅμυδις. μάλα κὲν θρασυκάρδιος εἴη,
Ὅς τότε γηθήσειεν ἰδὼν πόνον, οὐδ' ἀκάχοιτο.

Θαυμάσαντες δὲ καὶ ἐν τούτῳ τὸν Ὅμηρον οἱ Ἕλληνες, ἐπήνεσαν, ὡς παρὰ τὸ προσῆκον γεγονότων τῶν ἐπῶν, καὶ ἐλέλευον δοθῆναι τὴν νίκην· ὁ δὲ βασιλεὺς τὸν Ἡσίοδον ἐστεφάνωσεν, εἰπὼν, δίκαιον εἶναι, τὸν ἐπὶ γεωργίαν καὶ εἰρήνην προκαλούμενον νικᾶν, ἢ τὸν πολέμους καὶ σφαγὰς διεξιόντα· τῆς μὲν οὖν νίκης e) οὕτως φασὶ τυχεῖν τὸν

Addenſantes baſtam baſtae, ſcutum ſcuto mutuo:
Clypeus nempe clypeum fulciebat, galea galeam, virum vir:
Seque inuicem attingebant ſetis equinis comantes galeas ſplendidis conis
Nutantium, adeo denſi ſteterunt inter ſe.
Horruit itaque pugna mortalibus exitioſa baſtis
Longis, quas tenebant incidentes corpora: oculoſque perſtringebat
Splendor aereus galeis a lucentibus,
Thoracibuſque recens exterſis, ſcutiſque fulgentibus,
Congredientium in vnum: valde audax animo eſſet,
Qui tunc gauiſus eſſet, viſo labore, neque triſtatus eſſet.

Graeci autem et in hoc Homerum admirati, laudarunt, quod pulchriora, quam expectare fas erat, carmina compoſuiſſet, ideoque eum victorem praedicari iuſſerunt: rex autem Heſiodum coronauit, dicens, aequum eſſe, vt ille qui ad agriculturam et pacem adhortaretur, victoriam reportaret, non ille qui bella et caedes narraret: Victoriam igitur hoc modo

d]. Hic locus extat Iliad. v', 339. etc.

e) Non ergo ſolito acumine vtens Ioh. Alb. Fabricius Bibl. Gr. l. 2. c. 8. §. 3. haec ait: Vicerit itaque Homerum aetate pro-

Ἡσίοδον· καὶ λαβόντα τρίποδα χαλκῆν, ἀναθεῖναι ταῖς Μούσαις, ἐπιγράψαντα,

Ἡσίοδος Μούσαις Ἑλικωνίσι τόνδ' ἀνέθηκεν
Ὕμνῳ νικήσας ἐν Χαλκίδι θεῖον Ὅμηρον.

Τοῦ δὲ ἀγῶνος διαλυθέντος, διέπλευσεν ὁ Ἡσίοδος εἰς Δελφοὺς χρησόμενος καὶ τῆς νίκης ἀπαρχὰς τῷ θεῷ ἀναθήσων. Προσερχομένῳ δὲ αὐτῷ τῷ ναῷ, ἔνθεον γενομένην τὴν προφῆτίν φασιν εἰπεῖν,

Ὄλβιος ὅτος ἀνὴρ, ὃς ἐμὸν δόμον ἀμφιπολεύει,
Ἡσίοδος Μούσῃσι τετιμένος ἀθανάτῃσι·
Τοῦδ' ἤτοι κλέος ἐσθλὸν, ὅσον τ' ἐπιδέρκεται ἠώς.

assecutum fuisse Hesiodum dicunt; tripodemque aereum, quem praemio acceperat, Musis consecrasse, hac prius inscriptione notatum:

Hesiodus Musis Heliconiadibus hunc consecrauit,
Cum in certamine poetico vicisset Chalcide diuinum Homerum.

Certamine igitur dimisso, Hesiodus Delphos nauigauit, oraculum ibidem consulturus, et victoriae suae primitias Musis consecraturus. Cum vero templum ingrederetur, deo repletam prophetissam hoc modo cecinisse dicunt,

Felix ille vir, qui circa domum meam versatur,
Hesiodus, Musis honoratus immortalibus,
Eius certe gloria peruadet, quocunque dispergitur aurora.

„prouectum Hesiodus, florens „adhuc annis etc.“ Quasi non in his omnibus Homerus longe Hesiodo superior, vegetior, et acutior nisi quod stultum iudicem nactus esset, aut praeiudiciis laborantem, vnde prouerbium, Πάνιδος ψῆφος pro Πανοίδου ψῆφος de stulta aut iniusta sententia. Nec minus hallucinatus est Hesiodi, quisquis is fuerit, Encomiastes ille qui ob hanc victoriam illum omnium hominum sapientissimum pronunciat, cui et ego facile assensum darem, si aperto Marte, et solius ingenii viribus victoriam reportasset. Ita autem Epigramma illud se habet Anthol. l. 3. f. 270.

Ἄσκρῃ μὲν πατρὶς πολυλήϊος· ἀλλὰ θανόντος
Ὀστέα πληξίππων γῆ Μινυῶν κατέχει.
Ἡσιόδου τὸ πλεῖσον ἐν ἀνθρώποις κλέος ἐστίν,
Ἀνδρῶν κρινομένων ἐν βασάνῳ Σοφίης.

Ἀλλὰ Διὸς περίλαχε Νεμείῳ f) ἀγλαὸν ἄλσος·
Κεῖθι δέ τοι θανάτοιο τέλος πεπρωμένον ἐστίν.

Ὁ δὲ Ἡσίοδος ἀκούσας τὸ χρησμὸ, τῆς Πελοποννήσου μὲν ἀνεχώρει, νομίσας τὴν ἐκεῖ Νεμέαν τὸν θεὸν λέγειν. εἰς δὲ Οἰνόην τῆς Λοκρίδος ἐλθὼν, καταλύει παρὰ Ἀμφιφάνει καὶ Γανύκτορι τοῖς Φηγέως παισὶν, ἀγνοήσας τὸ μαντεῖον· ὁ γὰρ τόπος ὅτος ἅπας ἐκαλεῖτο Διὸς Νεμείου ἱερόν. Διατριβῆς δ' αὐτῷ πλείονος γενομένης ἐν τοῖς Οἰνιάδαις, ὑπονοήσαντες οἱ νεανίσκοι τὴν ἀδελφὴν αὐτῶν μοιχεύειν τὸν Ἡσίοδον, ἀποκτείναντες, εἰς τὸ μεταξὺ τῆς Εὐβοίας καὶ τῆς Λοκρίδος πέλαγος κατεπόντισαν· τῇ δὲ νεκρῷ τριταίῳ πρὸς τὴν γῆν ὑπὸ Δελφίνων προσενεχθέντος, ἑορτῆς τινος ἐπιχωρίου παρ' αὐτοῖς ἄσης Ἀριαδνείας, πάντες ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν ἔδραμον· καὶ τὸ σῶμα γνωρίσαντες, ἐκεῖνο μὲν πενθήσαντες, ἔθαψαν· τὰς δὲ φονέας ἀνεζήτουν· οἱ δὲ φοβηθέντες τὴν τῶν πολιτῶν ὀργὴν κα-

Sed Iouis caue Nemei pulchrum lucum;
Ibi enim tibi mortis finis destinatus est.

Hesiodus autem, audito oraculo, a Peloponneso discessit, putans illam, quae in illa erat regione, Nemeam deum significare. Oenoen vero in Locride adueniens, apud Amphiphanem, et Ganyctorem Phegei filios diuersatur, vaticinii sane ignarus; omnis enim illa regio Ioui Nemeo consecrata erat. Cum autem diutius apud Oenoenses commoratus esset, suspicati adolescentes Hesiodum sorori suae stuprum intulisse, eum interfecerunt, marique, quod Euboeam et Locridem interiacet, submerserunt: cum vero tertio post die cadauer ad terram delphines detulissent, tempore quo festum solenne in honorem Ariadnae celebraretur, omnes ad littus decurrerunt, agnitoque corpore, illud quidem lugentes sepelierunt, interfectores autem exquisiuerunt; qui sane ciuium suorum iram

f) γρ. κάλλιστον, male; an ἱερὸν; seu potius κάλλιμον.

g) Ita

ταστράσαντες ἁλιευτικὸν σκάφος, διέπλευσαν εἰς Κρήτην· ὃς κατὰ μέσον τὸν πλοῦν ὁ Ζεὺς κεραυνώσας κατεπόντωσεν, ὡς φησιν Ἀλκιδάμας ἐν Μουσείῳ.

Ἐρατοσθένης δέ φησιν, ἐν g) Ἀνδραπόδῳ, Κτίμενον καὶ Ἀντιφον, τοὺς Γανύκτορος, ἐπὶ τῇ προειρημένῃ αἰτίᾳ ἀνελθόντας σφαγιασθῆναι θεσμοῖς ξενίοις ὑπὸ Εὐρυκλέους τοῦ μάντεως· τὴν μέντοι παρθένον, τὴν ἀδελφὴν τῶν προειρημένων, μετὰ τὴν φωρὰν ἑαυτὴν ἀναρτῆσαι· φθαρῆναι δὲ ὑπό τινος ξένου, συνόδου τοῦ Ἡσιόδου, Δημώδους ὄνομα· ὃν καὶ αὐτὸν ἀναιρεθῆναι ὑπὸ τῶν αὐτῶν φησίν. Ὕστερον δὲ Ὀρχομένιοι κατὰ χρησμὸν μετενέγκαντες αὐτὸν παρ' αὐτοῖς ἔθαψαν, καὶ ἐπέγραψαν ἐπὶ τῷ τάφῳ,

Ἄσκρη μὲν πατρὶς πολυλήϊος· ἀλλὰ θανόντος
Ὀστέα πληξίππων γῆ b) Μινυῶν κατέχει

pertimescentes, cymba piscatoria raptim comparata, ad Cretam nauigarunt. Eos autem in ipso itinere fulmine percussos Iupiter submersit, vt narrat Alcidamas in Museo.

Eratosthenes autem dicit in Ἀνδραπόδῳ, Ctimenum et Antiphum, Ganyctoris filios, ob praedictum crimen, cum rediissent, ab Eurycle haruspice, vt leges hospitales exigunt, morte mulctatos fuisse. Virginem quidem, antedictorum hominum sororem; post violatae pudicitiae iniuriam, semet suspendisse; corruptam vero fuisse ab hospite quodam, qui Hesiodo comes itineris fuerat, nomine Demode, quem et ipsum a supra dictis interfectum narrat. Postremo vero Orchomenii, oraculo moniti, corpus ad se translatum sepelierunt, et hanc inscriptionem tumulo imposuerunt:

Ascre quidem patria fertilis; sed mortui
Ossa aurigarum terra Minyûm desinet

g) Ita pro Ἐνηπόδῳ. b) γρ. Μινυὰς, male.

Ἡσιόδῳ τῷ πλεῖστον i) ἐν ἀνθρώποις κλέος ἐστὶν,
Ἀνδρῶν κρινομένων ἐν βασάνῳ σοφίης,
Καὶ περὶ μὲν Ἡσιόδου τοσαῦτα.

Ὁ δὲ Ὅμηρος ἀποτυχὼν τῆς νίκης, περιερχόμενος ἔλεγε τὰ ποιήματα· πρῶτον μὲν τὴν Θηβαΐδα, ἔπη ἑπτὰ, ἧς ἡ ἀρχὴ,

Ἄργος ἄεισε, θεὰ, πολυδίψιον· ἔνθεν ἄνακτες.

Εἶτα k) Ἐπιγόνους, ἔπη ἑπτὰ, ὧν ἀρχὴ,

Νῦν αὖθ' ὁπλοτέρων ἀρχώμεθα, Μοῦσαι.

Φασὶ γάρ τινες καὶ ταῦτα Ὁμήρου εἶναι· ἀκούσαντες δὲ τῶν ἐπῶν οἱ Μίδου τοῦ βασιλέως παῖδες, Ξάνθος καὶ Γόργος, παρακαλοῦσιν αὐτὸν ἐπίγραμμα ποιῆσαι ἐπὶ τῷ τάφῳ τοῦ πατρὸς αὐτῶν, ἐφ' ᾧ ἦν παρθένος χαλκῆ, τὸν Μίδου θάνατον οἰκτιζομένη· καὶ ποιεῖ ὅτως,

l) Χαλκέη παρθένος εἰμί, Μίδεω δ' ἐπὶ σήματος ἧμαι.

Heſiodi; cuius plurima inter homines gloria eſt,
Hominibus (ſic) iudicantibus in certamine ſapientiae.
Haec vero de Heſiodo.

Homerus autem poſt amiſſam victoriam circumerrans recitabat poemata; primum quidem Thebaida, libros ſeptem, quae ſic incipit:

Argos cane, dea, ſiticuloſum, ubi reges.

Deinde Epigonos, libros ſeptem, quorum initium,

Nunc autem recentiores viros (celebrare) *incipiamus, Muſae.*

Dicunt enim nonnulli et hos Homeri eſſe: auditis autem carminibus Xanthus et Gorgus Midae filii, rogant eum Epigramma, patris ſui ſepulchro inſcribendum, componere. Sepulchro autem impoſita erat imago virginis aenea, Midae mortem deflentis. Epitaphium igitur, quod ſequitur, componit:

Aenea virgo ſum, Midaeque incumbo ſepulchro.

i) γρ. ἐν Ἑλλάδι κῦδος ἐρεῖται, Pauſan. Boeot. c. 38. fol. 787.

k) γρ. ἑπόμενα, olim male.

l) Vid. poſt Odyſſ. ad §. XXXVI. v. 1. vbi hoc Epitaphium ex Herodoto.

m) γρ.

Ἐς π' ἂν ὕδωρ τε ναίῃ, καὶ δένδρεα μακρὰ τεθήλῃ,
Καὶ ποταμοὶ πλήθωσι, περικλύζῃ τε θάλασσα,
Ἥλιός τ' ἀνιὼν φαίνῃ, λαμπρά τε σελήνη,
Αὐτῷ τῇδε μένουσα, πολυκλαύτῳ ἐπὶ τύμβῳ,
Σημανέω παριοῦσι, Μίδης ὅτι τῇδε τέθαπται.

Λαβὼν δὲ παρ' αὐτῶν φιάλην ἀργυρᾶν, ἀνατίθησιν ἐν Δελφοῖς τῷ Ἀπόλλωνι, ἐπιγράψας

Φοῖβε ἄναξ, δῶρόν τοι m) Ὅμηρος καλὸν ἔδωκα
n) Σῇσιν ἐπιφροσύναις· σὺ δέ μοι κλέος αἰὲν ὀπάζοις.

Μετὰ δὲ ταῦτα ποιεῖ τὴν Ὀδύσσειαν, ἔπη o) κδ', πεποιηκὼς ἤδη τὴν Ἰλιάδα ἐπῶν p) κδ'· παραγενόμενος δὲ ἐκεῖθεν εἰς Ἀθήνας, αὐτόν ξενισθῆναί φασι παρὰ Μέδοντι, τῷ βασιλεῖ τῶν Ἀθηναίων. Ἐν δὲ τῷ βουλευτηρίῳ, ψύχους ὄντος, καὶ πυρὸς καιομένου, σχεδιάσαι λέγεται τὰσδε τὰς στίχους, q)

Dum et unda fluit, et arbores altae florent,
Et fluuii tument, et inundat mare:
Et sol exoriens lucet, et splendida luna,
Hic manens deplorato super tumulo
Narro praetereuntibus, quod Midas hic sepultus est.

Donatus autem ab iis phiala argentea, eam Apollini Delphico consecrat, hac prius inscriptione imposita:

Phoebe rex, donum quidem Homerus pulchrum dedi
Ob tuam sapientiam; tu autem gloriam mihi semper praebes.

Post haec autem componit Odysseam libris viginti quatuor, composita prius Iliade, libris totidem. Inde vero Athenas profectum a Medonte, Athenienſium rege, hospitio acceptum dicunt. In curia vero, cum frigida esset tempestas, et ignis accensus esset, hos versus ex tempore recitasse dicitur:

m) γρ. ἑλὼν τόδ' Ὅμηρος.
n) γρ. Σῆς ὑποφραδμοσύνης.
o) γρ. μβΦ', olim.
p) γρ. μέ, olim.
q) Extant apud Herodot. in Hom. Vita.

Ἀνδρὸς μὲν q) στέφανος, παῖδες· πύργοι δὲ, πόλης·
Ἵπποι r) δ' αὖ, πεδίῳ κόσμος· νῆες δὲ, θαλάσσης·
Χρήματα δ' s) οἶκον ἄξει· ἀτὰρ γεραιοὶ βασιλῆες,
Ἥμενοι εἰν ἀγορῇ, κόσμος τ' ἄλλοισιν, u) ὁρᾶσθαι.
Αἰθομένῳ δὲ πυρὸς γεραρώτερος οἶκος ἰδέσθαι,
Ἤματι χειμερίῳ· ὁπόταν νίφῃσι Κρονίων.

Ἐκεῖθεν δὲ παραγενόμενος εἰς Κόρινθον, ἐρραψῴδει τὰ ποιήματα· τιμηθεὶς δὲ μεγάλως παραγίνεται εἰς Ἄργος· καὶ λέγει ἐκ τῆς Ἰλιάδος τὰ ἔπη τάδε,

x) Οἱ δ' Ἄργος τ' εἶχον, Τίρυνθά τε τειχιόεσσαν,
Ἑρμιόνην τ', Ἀσίνην τε, βαθὺν κατὰ κόλπον ἔχοντας,
Τροιζῆν' Ἠιόνας τε, καὶ ἀμπελόεντ' Ἐπίδαυρον,
Νῆσόν τ' Αἴγιναν τε, Μάσητά τε, κοῦροι Ἀχαιῶν.
Τῶν αὖθ' ἡγεμόνευε βοὴν ἀγαθὸς Διομήδης,

Viri quidem corona, liberi; turres vero, vrbis;
Equi rursus campi decus; naues autem, maris;
Diuitiae vero domum amplificant; sed reuerendi reges,
Sedentes in concilio, venerabiles sunt et aliis aspectu.
Ardente autem igne augustior domus videtur,
Die byberno; cum niuem demittat Saturnius.

Inde Corinthum profectus, poemata ad virgam canebat, magnisque honoribus affectus, Argos migrat, ibique ex Iliade haec carmina recitat:

Quique Argos tenebant, Tiryntbaque bene munitam,
Hermionen, Asinenique, profundum sinum babentes;
Troezena Eionasque et vitibus consitam Epidaurum,
Quique tenebant Aeginam, Masetaque, iuuenes Achiuorum:
His porro praerat bello strenuus Diomedes,

o)p) Vide Senec. Sel. Epist. 88, p. 305. De Apione Grammatico et voce Μῆνιν in Principio Iliados.

r) Salomon Prou. 17, 6. Παίδων παῖδες, στέφανος γερόντων.

s) γρ. δ' ἐν πεδίῳ.

t) Post θαλάσσης in Ἀγῶνι sequitur, Λαὸς δ' εἰν ἀγορῇσι καθήμενος εἰσοράασθαι. at emendo ex Herod.

u) γρ. αὔξει οἶκον, olim.

x) Extant Iliad. β, 559.

y) Olim

Καὶ Σθένελος, Καπανῆος ἀγακλειτῦ φίλος υἱός.
Τοῖσι δ' ἅμ' y) Εὐρύαλος τρίτατος κίεν, ἰσόθεος φώς,
Μηκιστέως υἱὸς, Ταλαϊονίδαο ἄνακτος.
z) Συμπάντων δ' ἡγεῖτο βοὴν ἀγαθὸς Διομήδης,
Τοῖσί δ' ἅμ' ὀγδώκοντα μέλαιναι νῆες ἕποντο.
a) Ἐν δ' ἄνδρες πολέμοιο δαήμονες ἐστιχόωντο,
Ἀργεῖοι λινοθώρηκες, κέντρα πτολέμοιο.

Τῶν δὲ Ἀργείων οἱ προεσηκότες, ὑπερβολῇ χαρέντες ἐπὶ τῷ ἐγκωμιάζεσθαι τὸ γένος αὐτῶν ὑπὸ τοῦ ἐνδοξοτάτου τῶν ποιητῶν, αὐτὸν μὲν πολυτελέσι δωρεαῖς ἐτίμησαν, εἰκόνα δὲ χαλκῆν ἀναστήσαντες, ἐψηφίσαντο θυσίαν ἐπιτελεῖν Ὁμήρῳ καθ' ἡμέραν, καὶ κατὰ μῆνα, καὶ κατ' ἐνιαυτόν· ἄλλην θυσίαν πενταετηρίδα ἐς Χίον ἀποστέλλειν· ἐπιγράφουσι δὲ ἐπὶ τῆς εἰκόνος αὐτοῦ (τάδε),

Θεῖος Ὅμηρος ὅδ' ἐστιν, ὃς Ἑλλάδα τὴν b) μεγάλαυχον
Πᾶσαν ἐκόσμησεν καλλιεπεῖ σοφίῃ,

Et Sthenelus, Capanei inclyti dilectus filius:
Vna vero cum iis Euryalus tertius ibat similis deo vir,
Meciſtei filius Talaionidae regis.
Vniuerſis autem praeerat bello ſtrenuus Diomedes:
Et hos ſimul octoginta nigrae naues ſequebantur.
In illis autem viri belli periti inſtructi ſunt,
Argiui lineis thoraecibus ſtimuli belli.

Argiuorum vero proceres, ſupra modum gaudentes encomio, quod genti ſuae poeta celeberrimus tribuerit, pretioſis eum donis honorarunt erectaque ſtatua aenea decreuerunt, vt diurnum, menſtruum et annuum ſacrificium Homero fieret, aliudque inſuper ſacrificium quinto quoque anno Chium mitteretur: ſtatuae autem eius hanc imponunt inſcriptionem:

Diuinus Homerus hic eſt, qui Hellada magnanimam
Totam honeſtauit ſuauiloqua ſapientia:

y) Olim hic male Εὐρύπυλος: verum ex Homero emendo.
z) γρ. Ἐκ πάντων, olim male.
a) hoc diſtichon, licet in nullis poetae exemplaribus reperiatur, inter Homeri fragmenta merito nunc repono.
b) γρ. μεγαλαύχην, male.
c) γρ.

Ἔξοχα δ' Ἀργείους· οἳ τὴν θεοτιχέα Τροίην
Ἤεισαν c) ποινὴν ἠϋκόμου Ἑλένης.
Οὗ χάριν ἔστησεν δῆμος μεγαλόπτολις αὐτὸν
Ἐνθάδε καὶ τιμαῖς ἀμφέπει ἀθανάτων.

Ἐνδιατρίψας δὲ τῇ πόλει χρόνον τινὰ, διέπλευσεν εἰς Δῆλον, εἰς τὴν πανήγυριν, καὶ ςαθεὶς ἐπὶ τὸν d) Κερατινὸν βωμὸν, λέγει ὕμνον εἰς Ἀπόλλωνα, οὗ ἡ ἀρχὴ,

Μνήσομαι, οὐδὲ λάθωμαι Ἀπόλλωνος ἑκάτοιο.

Ῥηθέντος δὲ τοῦ ὕμνου, οἱ μὲν Ἴωνες πολίτην αὐτὸν κοινὸν ἐποιήσαντο. Δήλιοι δὲ γράψαντες τὰ ἔπη εἰς λεύκωμα, ἀνέθηκαν τῷ τῆς Ἀρτέμιδος ἱερῷ.

Praecipue vero Arginos, qui a diis aedificatam Troiam
Diruerunt in poenam pulchricomae Helenae.
Cuius gratia statuit populus magnae vrbis eum
Hic, et honoribus colit diuinis.

In hac autem vrbe aliquantisper commoratus ad Delum nauigauit, vt conuentui publico intereſſet; et altari e cornibus exſtructo inſiſtens, recitat hymnum in Apollinem, qui ſic incipit:

Memorabo, nec obliuiſcar, Apollinem longe iaculantem.

Recitato autem hymno eum quidem Iones ciuitate ſua donarunt; Delii vero carmina tabulae albae inſcripta, in Dianae tem-

c) γρ. ποινῆς, male.

d) Κερατινὸν βωμὸν) de hoc altari e cornibus exſtructo, ita Callimachus Hymn. in Apoll. v. 60. Ἄρτεμις ἀγρώσσεσα, καρήατα συνεχὲς αἰγῶν Κυνθιάδων Φορέεσιν· ὁ δ' ἔπλεκε βωμὸν Ἀπόλλων. Δείματο μὲν κεράεσσιν ἐδέθλια· πῆξε δὲ βωμὸν Ἐκ κεράων· κεραὸς δὲ πέριξ ὑπεβάλλετο τοίχος. Hinc Martiali dicitur, *Cornibus Aras frequens.* Ouid. Epiſt. ad Cydippam: *Miror et innumeris ſtractam de cornibus aram.* Vid. Illuſtriſſ. Ezech. Spanhem. in locum.

e) Huc

Τῆς δὲ Πανηγύρεως λυθείσης, ὁ Ποιητὴς εἰς Ἴον ἔπλευσε, πρὸς Κρεώφυλον· καὶκεῖ χρόνον διέτριβεν, πρεσβύτης ὢν ἤδη. Ἐπὶ δὲ τῆς θαλάσσης καθήμενος, παίδων τινῶν ἐφ' ἁλιείας ἐρχομένων, ὡς φασι, πυθόμενος,

Ἄνδρες, ἀπ' Ἀρκαδίης ἁλιήτορες, ἦ ῥ' ε) ἔχετ' ἰχθῦς;

Εἰπόντων δὲ ἐκείνων,

Ὅσσ' ἕλομεν, λιπόμεσθα· ὅσ' οὐχ ἕλομεν, φερόμεσθα,

συνοήσας τὸ λεχθὲν, ἤρετο αὐτοὺς, ὅ, τι λέγοιεν. οἱ δὲ φασιν, ἐν ἁλιείᾳ μὲν ἀγρεῦσαι μηδέν· ἐφθειρίσθαι δὲ, καὶ τῶν φθειρῶν, ὅς ἕλαβον, καταλιπεῖν· ὃς δὲ οὐκ ἔλαβον, (ἔτι) ἐν τοῖς ἱματίοις φέρειν.

Ἀναμνησθεὶς δὲ τοῦ μαντείου, ὅτι τὸ τέλος αὐτῷ ἥκοι τοῦ βίου, ποιεῖ τὸ τοῦ τάφου αὐτῷ ἐπίγραμμα· ἀναχωρῶν δὲ ἐκεῖθεν ὄντος πηλοῦ, ὀλισθὼν καὶ πεσὼν ἐπὶ τὴν πλευράν, τριταῖος, ὡς φασι, τελευτᾷ, καὶ ἐτάφη ἐν Ἰῳ. Ἔστι δὲ τὸ ἐπίγραμμα τόδε,

plum retulerunt. Dimisso vero conuentu, poëta ad Ion nauigauit, ad Creophylum; ibique aliquantisper commoratus est, cum iam senex esset. Cum vero iuxta mare consedisset, adolescentes quosdam piscatum venientes fertur interrogasse,

Viri Arcadici piscatores, habetisne pisces?

Illis autem dicentibus,

Quae cepimus, reliquimus; quae non cepimus, habemus,

responsum non intelligens, percontatus est eos, quid dicerent; Illi autem responderunt, in piscatione quidem se nihil cepisse; sed pediculos venatos fuisse, eorumque quos ceperant, reliquisse, quos vero non ceperant, iam in vestibus ferre.

Recordatus igitur vaticinii, vitaeque finem sibi iam instare intelligens, sepulchri inscriptionem componit; inde vero recedentem, lutulento solo, lapsum, et in latus concidentem, tertio post die mortuum esse dicunt, et in Io sepultum. Epigramma autem hoc est:

ε) γρ. ἔχομεν τι, olim; male.

f) Ἐνθάδε τὴν ἱερὴν κεφαλὴν κατὰ γαῖα καλύπτει,
Ἀνδρῶν ἡρώων κοσμήτορα, θεῖον Ὅμηρον.

Hic sacrum caput terra tegit,
Virorum Heroum praeconem, diuinum Homerum.

f) Huc addatur Paulli Silentiarii illud, Anthol. l. 3. f. 266.

Ἐνθάδε Πιερίδων τὸ σοφὸν σόμα, θεῖον Ὅμηρον,
Κλεινὸς ἐπ' ἀγχιάλῳ τύμβος ἔχει σκοπέλῳ.
Εἰ δ' ὀλίγη γεγαῦια τόσον χάδεν ἀνέρα νῆσος,
Μὴ τόδε θαμβήσῃς, ὦ ξένε, δερκόμενος·
Καὶ γὰρ ἀλητεύουσα κασιγνήτη ποτὲ Δῆλος,
Μητρὸς ἀπ' ὠδίνων, δέξατο Λητοΐδην.

IOHANNIS GEORGII GRAEVII

LECTIONES

HESIODEAE.

VIRO PERILLVSTRI, AC DIGNITATE, INGENIO ET VIRTVTE PRAECELLENTI

EVSEBIO RENAVDOTO

REGI CHRISTIANISSIMO

A CONSILIIS

S. P. D.

IOANNES GEORGIVS GRAEVIVS.

A quo tempore tua mihi humanitas aditum patefecit ad tuam amicitiam, nihil tu tibi ſtudii reliquiſti ad me non modo complectendum, ſed et rebus omnibus, quibus potuiſti, potuiſti autem plurimis, ornandum: ego nihil mihi reliqui curae et officii in te colendo ac obſeruando. Nam et quantum tibi debeam, et quantum te pro tot illuſtribus ſingularis beneuolentiae documentis amem et ſuſpiciam, mihi quidem ipſe locuples ſum teſtis, ſed vt tibi etiam, et aliis, ac, ſi meae id facultatis fuerit, poſteris quoque hoc ſit teſtatum, dudum ſummopere ſtudui. Nihil mihi honeſtius eſſe poteſt, quam a te tantae dignitatis et doctrinae Viro non diligi tantum, ſed et ſic ornari, vt me apud primarios viros in gratia poſueris, quod prolixae tuae beneficaeque naturae certiſſimum eſt argumentum. Niſi haec tanta tua in me merita praedicarem apud omnes, et tanti ea mihi ſint, quanti quae maximi facienda ſunt hominibus, nae ego aut ingratiſſimus eſſem mortalium, aut ſtupidiſſimus, indignus certe beneuolentia, quam mihi nullo meo prouocatus officio praeſtitiſti. Sed

licet me tanto tuo ſtudio tibi non deuinxiſſes, mirificae tamen illae tui ingenii ſuauitates, elegantia vitae, morum integritas, praeſtantia eruditionis, recti de doctrinarum ſtudiis ſenſus, ſincerum et ſubtile iudicium, cui inanis eruditionis fucoſae venditatio non poſſit imponere, hinc quod tibi probatur omnibus eſt probatiſſimum, et quod tu damnas, omnium, qui de his litteris vere poſſunt exiſtimare, calculis damnatum habetur, qui nihil das gratiae, nihil odio aut cupiditati, me ad te colendum inflammaſſent. Qui enim illum non amat, cuius tam multa ingenii animique ornamenta omnes amant et in coelum ferunt, is non meretur a quoquam amari, cum quid ſit amabile non intelligat. Accipe igitur hoc mei in te amoris et obſeruantiae pignus Lectiones Heſiodeas recognitas, et non paucis acceſſionibus auctiores; tenue quidem et quod minime reſpondet animi in gratia referenda ſtudio, ſed quod hoc nomine non, credo, aſpernandum putabis, quod, cum maius, quod tibi, vt nunc eſt, offerrem non inuenirem, perquam effuſae voluntatis meae ſit monumentum. Voluntatem autem ſemper viri boni potius ſpectant, quam verborum honorem, aut munerum magnitudinem. Huc accedit quod nullam rationem inire queam, qua tua merita ſiue oratione, licet eſſem diſertiſſimus, ſiue rebus, licet eſſem ad hoc munus perſoluendum ab omnibus facultatibus inſtructiſſimus, poſſim aſſequi. Id tantum velim tibi ſit perſuaſiſſimum, nullam mihi curam antiquiorem eſſe, quam vt referam gratiam tibi, quamdiu ſuperſtes fuero, grata memoria et obſeruantia perpetua. Vale Vir Illuſtris, et me, quod facis, ama. Traiecti D. XV. Kl. Ianuar. CIↃIↃCCI.

CAN-

CANDIDO LECTORI

S. P. D.

IOANNES GEORGIVS GRAEVIVS.

In Heſiodi hac noua editione quid praeſtitum ſit, et quibus ſubſidiis inſtructus ei adornandae me accinxerim, paucis accipe. Graeca verba non niſi ex antiquis codicibus et Interpretibus, iisque ſcriptoribus, qui huius poëtae ſententias olim laudarunt, emendaui locis non paucis, quorum rationem in lectionibus meis reddidi. Ex Latina quoque verſione magnam vim errorum ſuſtuli. De multis in iiſdem egi notis, de aeque multis non putaui verba eſſe perdenda, cum eſſent tam manifeſti, vt in iis notandis paullo humaniores operam me luſiſſe iudicaturi fuiſſent. Et vereor iam ne faſtidioſis et delicatis lectoribus nimius hic fuiſſe videar. Vſum duorum manuſcriptorum librorum mihi praeſtitit Vir ſummi ingenii, plurimaeque et multifariae eruditionis, Iſaacus Voſſius, recentium eorum quidem et chartaceorum, ſed qui tamen ſummopere mihi profuerunt. Ex bonis enim et antiquis libris eos fuiſſe deſcriptos apparet. In vtroque vero ſolum illud carmen reperiebatur quod rei ruſticae et familiaris praecepta complectitur. Theogonia et Ἀσπὶς deſiderabantur. Alteri ſubiectus erat Tzetzae commentarius et interſita fere verſibus ſingulis explicatio verborum ſingulorum, tanquam quaedam metaphraſis, quam ſub gloſſarum veterum Voſſiani codicis nomine nonnumquam laudo. Librum vero hunc primum apello. Alter, qui ſecundus eſt, ſubnectitur aliquot Euripidis Tragoediis. Expoſitionem Procli, inſignis illius Philoſophi Platonici, manu exaratam mecum communicauit clariſſimus et elegantiſſimus Vir, Marquardus Gudius, cui et hoc plurimiſque nominibus aliis ſum deuinctus. Ineditas quaſdam annotationes Illuſtris Scaligeri, et perpetuas fere notas eruditiſſimi Franciſci Guieti, ex duobus exemplaribus, quorum marginibus eas adſcripſerat, excerptas adme curauit Emericus Bigotius, decus illud ſuae Galliae, qui natus eſt ornandis literis, illorumque conatibus, qui in arte aliqua egregia illuſtranda elaborant, promouendis. Has Guieti curas (quas nouiſſimas ei fuiſſe, et poſtremum librorum, quem

euoluit, antequam in fatalem morbum incideret, is, cui eas debemus, nobis confirmauit Bigotius) si maturius vidissem, correctior haec editio non vno in loco prodiisset. Sed cum mihi traderentur iam maxima pars Hesiodei operis, mearumque in id lucubrationum erat profligata et descripta typis: certe quae in Ἔργα scripseram et in Aspidem omnia. Hinc non licuit annotare, in quibus postea virum illum egregium mecum in easdem cogitationes et emendationes incidisse deprehendi, ne quis suspicetur eius me compilasse scrinia. Norunt multi apud nos viri docti, dudum meis obseruationibus vltimam fuisse impositam manum, vt nihil post haec iis accesserit, cum Guieti liber ad me perferretur, quamuis postea per horum temporum, quibus vexamur, diritatem interuenerint, quae paene confectam editionem diu retardarunt. Ista praefixeram editioni primae, quae apud Danielem Elzeuirium prodiit anno CIↃ IↃC LXVII, *quam etiam, vt eam tum correxeram, tam in Graecis, quam in Latina versione, secuti sunt Huguetani. In hac secunda editione, quam denuo recensui, et multis in locis emendaui, vsus sum manu exarata libro in* Ἔργοις, *qui sane mihi profuit nonnunquam, vt et editione Veneta Franciſci Trincauelli, quae prodiit anno* M Ↄ XXXVII. *cuius marginibus nonnullas adnotationes Graecas adscripserat ex antiquis scholiis erudita manus, cui accepta referes nonnulla in Lectionibus meis non contemnenda. Vale.*

IOHAN-

IOHANNIS GEORGII GRAEVII

LECTIONES HESIODEAE.

CAPVT I.

Primi duo vexati versus in ἔργοις illustrati. ἐννέπετε ὑμνείσασαι. Δεῦτε δή. Antiqua Hesiodi lectio bis vindicata. Plato emendatus. Ἀέξειν. Augere. Κάρφειν. Δίκη. Iupiter Iustitiae Praeses. Callimachus illustratus. Hesiodus emendatus. Διάνδιχα θυμὸν ἔχειν. ἔρις ἀγαθὴ est φιλία. Moschopulus correctus. Ἀγορῆς ἐπαχθός. Ὦρη. Vetus Hesiodi lectio defensa. Elegans praesentium vsus apud Graecos. Interpretes Latini saepe notati.

In ἔργοις καὶ ἡμέραις.

v. 1. Μῶσαι Πιερίηθεν ἀοιδῇσι κλείουσαι

Δεῦτε δὴ ἐννέπετε σφέτερον] Non veteres solum Interpretes, Proclus, Moschopulus, Tzetzes, sed et Hesychius κλείουσαι exponunt ὑμνοῦσαι, δοξάζουσαι. Scholia inedita libri Vossiani. ἀοιδῇσι-κλείουσαι, ᾠδαῖς καὶ τραγῳδαῖς δοξάζουσαι. et sequenti versu: δεῦτε, ἔλθετε. Eustathius quoque ad Ὀδυσσ. ε. Hesiodum Musas ex Pieria arcessere scribit. Κλείων pro κλειτὸς nemo Veterum dixit. Inde liquet hos versus sic recte exponi: *Musae ex Pieria carminibus gloriam conciliare solitae Adeste, quaeso, dicite patri vestro hymnum.* Cum Moschopulo ad κλείουσαι intelligendum existimamus ᾗς ἂν ἐθέλητε. Nam vt ille ait: Ἐκ γὰρ Μουσάων κλέος ἔρχεται. *A Musis venit gloria.* ἐννέπετε ὑμνείουσαι, est ὑμνεῖτε. vt inferius v. 33. Ἀλλά τε πολλὰ Ἀρπάζων ἐφόρεις pro ἥρπαζες, et v. 43. κρύψαντες ἔχουσι βίον, pro ἔκρυψαν. Apud Hom. βῆ δ' ἰὼν pro ἔβη, ὤχετο φεύγων pro ἔφυγε, et sexcenta talia. Solere vero Poëtas Numina, quorum opem implorant ex locis, quae iis erant sacrata, vocare; Musas ex Parnasso,

Pieria, Helicone, Pindo; Apollinem ex Delo, Lycia, Xantho, quis tam hospes est in illorum lectione qui ignoret? Et sic hunc locum intellectum olim fuisse locuples testis est Aristides hymno in Iouem: Εἶεν δὴ Μοῦσαι Διὸς παῖδες, ἐ γὰρ ἔγωγε ὁρῶ πότε ἄν τις ὑμᾶς ἄμεινον καλέσειεν ἢ νῦν. εἴθ' ὑμεῖς γε ἐπ' Ὀλύμπε σὺν Ἀπόλλωνι Μουσηγέτῃ τὴν θείαν ᾠδὴν ἄδετε ὑμνοῦσαι τὸν ὑμέτερόν τε καὶ τῶν ὅλων πατέρα, εἴτε Πιερία Φίλον ὑμῖν ἐνδιαίτημα, εἴτε ἐν Ἑλικῶνι τῷ Βοιωτίῳ χορεύετε. *Agite ergo Musae, Iouis filiae, (nec enim vos vmquam alias quam nunc inuocare praestiterit) siue in Olympo cum duce Apolline diuinum canitis canticum, vestrum simul et vniuersorum patrem celebrantes, siue Pierium vos delectat domicilium, siue in Boeotio Helicone choreas ducitis.* In versu secundo δὴ legitur in vtroque MS. Vossiano, vt et meo, nec non in editionibus priscis, Veneta Victoris Trincauelli, Florentina Iuntae, aliisque, et id omnes agnoscunt Interpretes veteres, vt mirer H. Stephanum solius Eustathii auctoritate compulsum reposuisse δί, quod deinceps pleraque editiones occupauit. Habet ista particula obsecrandi vim in hisce formulis, δεῦρο δή, φέρε δή, ἴθι δή, age, sis, quaeso. Hom. ἄξον δὴ ἔγχος Διομήδεος. Socrates in Phaedro apud Platonem: ἄγετε δὴ ὦ Μοῦσαι, quo expressit hoc nostri Poëtae: δεῦτε δὴ ὦ Μοῦσαι. Sed totus locus Platonis addendus est, vt ex illo menda eluatur. Socrates ibi ait: ἄγετε δή, ὦ Μοῦσαι, εἴ τε δι' ᾠδῆς εἶδος λίγειαι, εἴτε διὰ γένος μουσικὸν τὸ λιγύων ταύτην ἔχετ' ἐπωνυμίαν, ξυλλάβετε τὲ μύθε, ὅν με ἀναγκάζει ὁ βελτίων ἅτοσι λέγειν. Quid hic τὸ λιγύων, scribendum puto τὸ λιγυρὸν, et vertendum: *Agite igitur, o Musae, dulces siue propter cantus genus, siue propter Musicae genus suaue, hoc nomen consecutae estis, mihi adsitis in hoc sermone quem me hic amicus optimus iubet habere.*

v. 3. Ὅν τε διὰ βροτοὶ] Hos duos versus aliter distinximus, et exposuimus quam vulgo fit, vti apparet ex nostra editione. Vide inferius rationes in notis ad v. 430. Θεογονίας. Ὅν τε διὰ est, vt apud Demosthenem διὰ τὰς θεὰς, *Deorum beneficio et munere.* Sic et Iohann. VI, 51. καθὼς ἀπέσταλέ με ὁ Πατὴρ, κἀγὼ ζῶ διὰ τὸν πατέρα. *Sic ego viuo, beneficio patris.*

v. 5. Ῥέα μὲν γὰρ βριάει, ῥέα δὲ βριάοντα χαλέπτει] Vterque Codex MS. vtroque loco legit ῥεῖα. quam veram lectionem esse Tzetzes ostendit: Τὸ ῥεῖα συνίζησίς ἐστι τῆς ρει μακρᾶς συλλαβῆς, καὶ τῆς ἄλφα εἰς μίαν μακράν. Nec aliter apud Homerum in omnibus legitur codicibus Iliad. ρ.

Ῥεῖα μὲν γὰρ φεύγεσκεν ὑπ' ἐκ Τρώων ὀρυμαγδοῦ.

Quae

Quae loca male Guilielmus Canterus, decus noſtrae Traiecti, ſollicitauit. Heſiodus:

Εἴαρι πολεῖν, θέρεος δὲ νεωμένη ἁ σ' ἀπατήσει.

Vbi rurſus male mutat in ἔαρι. Hom. Il. π.

Αἶκε ζωὸν πέμψῃς Σαρπηδόνα ὄνδε δομόν δε.

Idem Iliad. υ.

Ἴσον τεύχειεν πολέμῳ τέλος, οὔ με μάλα ῥεῖα.

v. 6. Ἄδηλον ἀέξει] *Obſcurum auget.* hoc eſt, euehit, ornat, Callim. hymno in Iouem v. 95: Οὐκ ἀρετῆς ἄτερ ὄλβος ἐπίσατᾳ ἄνδρας ἀέξειν, *Sine virtute diuitiae non poſſunt homines ornare.* Homero eſt τιμῇ ὀφέλλειν. In qua notione quum et Latinis augere ponatur, retinui hoc verbum in verſione. Sueton. Claud. *In ſemet augendo parcus atque ciuilis nomine Imperatoris abſtinuit, nimios honores recuſauit.* C. Nepos Phocione: *Namque auctus ornatuſque a Demoſthene eum quem tenebat gradum adſcenderat.*

v. 7. Ἀγήνορα κάρφει] Verſiones vulgatae: *ſuperbum contrahit.* Alii: *deſiccat.* Inepte. Recte Proclus oſtenderat. κάρφειν hic eſſe εὐτελῆ ποιεῖν καὶ ταπεινόν. Vertimus cum Horatio, *attenuat*, qui hunc locum expreſſit, vt pridem Muretus obſeruauit:

Valet ima ſummis
Mutare, et inſignem attenuat Deus. inferius v. 575:

Ὥρη ἐν ἀμητοῦ ὅτε τ' ἠέλιος χρόα κάρφῃ.

Tempore meſſis quando ſol corpus attenuat, hoc eſt, corporis vires exhaurit, atterit.

v. 9. Δίκῃ δ' ἴθυνε θέμιστας] *Iuſte rege iudicia.* Sic bene priſci omnes Interpretes hunc locum declarant, qui haec retulerunt ad Iouem. Δίκῃ eſt ἐν δίκῃ, ſiue σὺν δίκῃ, vt Moſchopulus. δίκῃ ἰθύνειν θέμιστας eſt praeeſſe iudiciis, et ea ſic gubernare vt leges exerceantur, et iuſtae ferantur ſententiae. ἰθύνειν eſt regere, gubernare. Heſych. ἰθύνει, ἀποφθοῖ, ἐξισοῖ, διοικοῖ, εὐθύνει, κυβερνᾷ. Iupiter enim Iuſtitiae Praeſes et vindex habebatur. Plutarchus: πρὸς ἡγεμόνα ἀπαίδευτον· Ὁ μὲν Ζεὺς οὐκ ἔχει τὴν Δίκην πάρεδρον, ἀλλ' αὐτὸς Δίκη καὶ Θέμις ἐστί, καὶ νόμων ὁ πρεσβύτατος καὶ τελειότατος. *Ioui Iuſtitia non adſidet; ſed ipſe eſt Iuſtitia et Themis, et lex antiquiſſima et perfectiſſima.* Callimachus hymno in Iouem: v. 81.

Δῶκας δὲ πτολίεθρα φυλασσέμεν. ἵζεο δ' αὐτὸς
Ἀκρῃς ἐν πτολίεσσιν ἐπόψιος οἵτε δίκῃσι
Λαοὺ ὑπὸ σκολιῆς, οἵ τ' ἔμπαλιν ἰθύνουσιν.

Conſtituiſti qui vrbes cuſtodiant: tuque ipſe praeſides in arcibus, Inſpector tam eorum qui legibus populum ſub iniquis, quam eorum

rum

rum qui aliter gubernant. Sic hic locus vertendus. Ioui enim arces sacrae sunt, teste Aristide hymno in Iouem, qui et ibi docet Iouem esse praesidem Iustitiae. Vide et Euripidis Troad. In Theogonia eodem sensu dixit διακρίνειν θέμιςας δίκαις vers. 85, de rege:

Πάντες ἐς αὐτὸν ὁρῶσι διακρίνοντα θέμιςας
Ἰθείῃσι δίκῃσιν.

Omnes ipsum respiciunt reddentem ius rectis iudiciis V. 886. Ingeniose quidem vir summus pro Πέρσῃ legit Πέρση. Sed quomodo *ἰδὼν αἴων τε* commode possit tribui Persae non video: quin tota oratio videtur huic emendationi et sententiae τῷ πάνυ aduersari. Haec enim Poëtae mens est, audi intuens et auscultans, vti ius valeat regente te, vtique ego Persae vera praecipiam. Aliquid petit in publicum, aliquid sibi. Sic olim sentiebam de hoc loco, sed accuratius cum nunc illum expenderem, vidi eundum esse in sententiam magni viri Danielis Heinsii, qui contra veteres Interpretes vidit non haec referenda esse ad Iouem, perperamque vulgo hos versus legi et distingui. Sententiam autem esse, Vide et attende, Persa, et sine ambitione iudica: ego vero, o Perse, tibi vera praecipiam. Itaque sic cum Heinsio interpungo. κλῦθι ἰδὼν αἴων τε· δίκη δ' ἴθυνε θέμιςας Τύνη, ἐγὼ δέ κε Πέρση ἐτήτυμα μυθησαίμην. In meo sane MS. legitur Πέρσῃ, non Πέρσῃ. Ceterum non Pausanias tantum, quod Scaliger obseruauit, sed etiam Aristarchus hos priores decem versus obelis suis iugulavit, et Praxiphanes discipulus Theophrasti, notante Tzetze, in peruetusto libro illos se non reperisse testatus est. Praxiphanes autem iste videtur esse ille, qui a Diogene Laërtio in vita Platonis, narratur Platonis et Isocratis sermonem de Poëtis prodidisse memoriae. Huius Praxiphanis etiam alibi meminit Diogenes. Cuius aetatis fuerit non obseruarunt docti Interpretes, quod ex hoc Tzetzis annotatione discimus.

v. 11. Τὴν μέν κεν ἐπαινέσσειε νοήσας] Vterque MS. Vossianus et editio Basileensis Isingrini: ἐπαινήσειε. Quod quis non probet prae duro illo diplasiasmo?

v. 13. Διὰ δ' ἄνδιχα θυμὸν ἔχοντες] Mirum quid Interpretibus Latinis in mentem venerit, qui haec ita vertunt: *in diuersa autem animum distrahunt.* quo nihil a Poëtae sensu et Graecis verbis potest fingi alienius. διάνδιχα θυμὸν ἔχειν Homero est δίχα θυμὸν ἔχειν, dissentire, discrepare. Il. υ, v. 31:

Βὰν δ' ἴμεναι πόλεμόνδε θεοὶ δίχα θυμὸν ἔχοντες.
Ibant in praelium Dii discrepantem animum habentes.

hoc est, a se inuicem dissentientes, aliis stantibus pro Troia, aliis

aliis in Troiam. Vbi vulgo verſiones inepte: *diuiſum animum habentes*, pro quo alii dicunt ἄνδιχα θυμὸν ἔχειν. Quid vero miri Poëtam ἔρισιν tribuere animum, quum inter Deas referantur et hic et in Theogonia?

v. 15. Ἀλλ' ὑπ' ἀνάγκης

Ἀθανάτων βελῇσιν ἔριν τιμῶσι βαρεῖαν] Haec cum Tzetze non ſic accipienda ſunt, quaſi Deus ſit malorum auctor. Sed haec eſt Heſiodi mens, omnia quae geruntur Dei numine geri: illum hominibus aut propter vitia, quibus ſunt obnoxii, aliaſque cauſas nobis ſaepe parum exploratas, corrumpere conſilia, ſanam eripere mentem, et contendendi ac ligitandi libidinem immittere. Penelope apud Homer. Ὀδυσσ. ψ.

Μαῖα φίλη, μαργήν σε θεοὶ θέσαν, οἵ τε δύνανται
Ἄφρονα ποιῆσαι, καὶ ἐπίφρονά περ μάλ' ἐόντα,
Καί τε χαλιφρονέοντα σαοφροσύνης ἐπέβησαν.

Nutrix dilecta, inſanam te Dii fecerunt, qui poſſunt inſipientem reddere, qui vel prudentiſſimus fuerit, et delirum prudentiae compotem reddiderunt. Nam vt bene alius Poëta:

Ὅταν γὰρ ὀργὴ δαιμόνων βλάπτει τινὰ,
Τούτῳ τὸ πρῶτον ἐξαφαιρεῖται φρενῶν,
Τὸν νοῦν τὸν ἐσθλὸν εἰς δὲ τὴν χείρω τρέπει
Γνώμην, ἵν' εἰδῇ μηδὲν ὧν ἁμαρτάνει.

Quando ira deorum aliquem laedit, huic primo eripit prudentiam, et ſanam mentem, et in deterius mutat conſilia, vt non videat quae peccat. P. Syrus Mimus: *Fortuna quem vult perdere ſtultum facit.*

v. 17. Νὺξ ἐρεβεννὴ] Nox habetur mater omnium rerum triſtium et malarum, ſicut in ſacris litteris tenebrae. *Opera tenebrarum* apud Apoſtolum, *proiici in exteriores tenebras*, apud Matthaeum. Sic contra Deus dicitur apud Prophetam *indutus luce*, *habitare in luce inacceſſa*, et felicitas ſempiterna ſaepe *lux* appellatur.

v. 19. Γαίης ἐν ἐίζῃσιν] Haec verba non referenda eſſe ad Iouem, cum antiquis Heſiodi Interpretibus, praeclare monuit Daniel Heinſius ὁ πάνυ, cui Heſiodus et omne litterarum genus plurimum debet. Nihil certius haec ad Ἔριν pertinere bonam, quam Philoſophi Φιλίαν dicunt, quae dicitur in terra habitare inter homines. Inde Empedocles Agrigentinus Phyſicus antiquiſſimus, qui principia omnium rerum praeter quatuor elementa conſtituit Νεῖκος et Φιλίαν.

Τέσσαρα γὰρ πάντων ῥιζώματα πρῶτον ἄκουε
Ζεὺς ἀργὴς, Ἥρη τε φερέσβιος, ἠδ' Ἀϊδωνεύς,
Νῆστις θ' ἣ θαλέθοις τέγγει κρένωμα βρότειον.
Νεῖκος τ' ἀλόμενον δίχα τῶν ἀτάλαντον ἁπάντη.
Καὶ φιλίη μετὰ τοῖσιν, ἴσον μῆκός τε πλάτος τε.

Quatuor

Quatuor omnium rerum principia primus audi, Iupiter candidus, Iuno alma, et Pluto, Ac Neſtis quae lacrymis rigat humanas ſcatebras, Et contentio perniciosa quae abſque iis par eſt vbique, Et amicitia cum his quae aeque longa ac lata eſt. De quibus Sextus Empiricus aduerſus Mathematicos: Ἐξ παραδίδωσι τὰς τῶν ὄντων ἀρχάς· τέσσαρας μὲν τὰς ὑλικάς, γῆν, ὕδωρ, ἀέρα, πῦρ. δύο δὲ τὰς δραστηρίους Φιλίαν καὶ νεῖκος. *Sex tradit rerum principia. Quatuor quidem materialia, terram, aquam, aërem, ignem. Duo autem operantia, amicitiam et diſcordiam.* Vide et Diogen. Laërt. in vita Empedoclis. Latini Interpretes Heſiodi πολλὸν ἀμείνω cum ἀνδράσι coniungunt, quaſi Heſiodus dixerit contentionem bonam longe meliorem eſſe hominibus: quos redarguit copula et συνέπεια, quae ita conſtituenda: Θῆκε δέ μιν πολλὸν ἀμείνω, ſcilicet ἔριν Κρονίδης ἐν γαίης ῥίζησιν καὶ ἀνδράσι. Poſuit illam longe meliorem in terrae radicibus, hoc eſt, in terra et inter homines. Ἐν. ἀπὸ κοινῆ repetendum.

v. 20. Εἰς ἕτερον γάρ τίς τε ἰδὼν ἔργοιο χατίζων Πλήσιον, ὃς σπεύδει ἀρόμεναί ἠδὲ φυτεύειν] Hic rurſus Interpretes male geſſerunt ſuas partes, qui ſecundum verſum ſic tranſtulerunt, vt ſi ὃς hic eſſet relatiuum, quum tamen hic ponatur pro ἕτος; quod diſcere poterant ex Moſchopulo et Proclo. Gloſſae MS. Voſſianae: ὃς, ἕτος, πτωχός. Iners, inquit, videns alium labore diuitias inueniſſe, et ipſe eadem ratione opes quaerere ſtudet. Eodem ſenſu inferius:

Εἰ δέ κεν ἐργάζῃ, τάχα σε ζηλώσει ἀεργὸς
Πλουτεῦντα.

Quod ſi laborares mox te aemulabitur otioſus diteſcentem.

Tzetzes videtur legiſſe ὡς. Porro in MS. legitur ἀρόμεναι, quam lectionem tuetur Tzetzes, qui propter liquidem μ τὸ ρο produci contendit. Proclus vero hoc a Graecorum Poëtarum conſuetudine alienum eſſe in talibus infinitiuis affirmat, ideoque τὸ μ geminandum.

v. 23. Εἰς ἄφενον σπεύδοντα] MS. I. Voſſ. εἰς ἄφενος σπεύδοντα. Sic etiam Moſchopulus: Ἄφενος ὁ ἀπὸ τῶν ὡρῶν τῆς ἐνιαυτῆς ἀθροιζόμενος πλῆτος. τὸ αὐτὸ καὶ βίος, ἀφ' ἧς βιοῖ τις δηλονότι. λέγεται δὲ ὁ ἄφενος ἀρσενικῶς, καὶ τὸ ἄφενος ἀδετέρως. Sic legendus hic locus. Vulgo male et ſine ſenſu ἀπὸ τῶν ὅρων τῆς ἐνιαυτοῦ. Eadem ratione peccarunt in ὡραῖος apud eumdem Moſchopulum v. 32. vbi vide Proclum.

v. 29. Ἀγορῆς ἐπακτὸν ἐόντα] Graeci Scholiaſtae omnes recte ἀγορῆς explicant ῥημάτων καὶ φημῶν ἤγουν φιλονεικιῶν κινουμένων ἐν ἀγορᾷ. Latinos vero quis ferat, qui *fori auſcultatorem*

auctorem transtulerunt? Quis Latine sciens intelligat quid sibi velit *fori auscultator*? Verte: *concionum auditor*. Ἀγορῆς ἐπακτοὶ sunt homines subrostranei, ἀγοραῖοι, Aristophani ἀγορᾶς περιτρίμματα, circumforanei, concionales, *qui*, vt Liuius ait, *concionibus haerent adfixi et in foro viuunt*: siue vt Cic. I. de Orat. c. vlt. *qui in subselliis habitant*, quamuis ibi loquatur de causidicis. Latinis proprie tales homines canalicolae. Gell. IV, 20: *Qui iurabat cauillator quidam et canalicola, et nimis ridicularius fuit.* Vid. Festum: Dicuntur et homines ordinarii. Festus: *Ordinarium hominem Oppius ait dici solitum scurram, et improbum, qui assidue in litibus moraretur, ob eamque causam in ordine staret adeuntium praetorem. At Aelius Stilo qui minime ordine viueret.* Ἀγορῆς ἐπακτὸν εἶναι Plauto est *foro operam dare*. Terent. *lites sequi*. Posses tamen etiam exponere ἀγορῆς ἐπακτὸς, *fori auditor*, vt apud auctorem dialogi de causis corruptae eloquentiae, quem ego quidem Quintiliani esse nullus dubito. Rationes alias dabo. Is cap. 34. adolescentes, qui in subselliis quotidie nobiles causarum patronos audiebant orantes, vocat *fori auditores*: *Atque hercule, sub eiusmodi praeceptionibus iuuenis ille de quo loquimur, oratorum discipulus, fori auditor, sectator iudiciorum, eruditus et assuefactus alienis experimentis, etc.* Sed hic in bonam partem accipitur.

v. 30. Ὥρη γὰρ τ' ὀλίγη πέλεται] Non est vt recedamus a lectione librorum et Interpretum veterum expositione, qui aiunt ὥρην ψιλᾶσθαι, et interpretantur Φροντίδα, sicut et MS. I. Vossianus cum Glossis: ὥρη νεικέων τ' ἀγορέων τε, ἡ Φροντὶς δικαστηρίων, δημηγοριῶν. Verba vero haec ὥρη ὀλίγη πέλεται νεικέων τ' ἀγορέων τε sunt ὀλιγωρεῖ νείκη καὶ ἀγοράς, vel ὀλιγωρεῖν χρὴ νείκη τ' ἀγοράς τε, non curare debet forenses curas. Inferius v. 208. Τῇ δ' εἰς, ἥ σ' ἂν ἐγὼ περ ἄγω. *Hac is, qua te duco.* hoc est, ire debes. Hom. Iliad. χ, v. 62. Αὖθί μένω μετὰ τοῖσι δεδεγμένος εἰσόκεν ἔλθῃς; Ἦ ἅ θέω μετά σ' αὖτις; *Illic maneo cum his expectans donec venias; An te sequor rursus?* Μένω, θέω, est μένειν, θέειν δεῖ. Luc. VIII, 19. Σὺ εἶ ἐρχόμενος, ἢ ἄλλον προσδοκῶμεν. *Tune es qui venturus est, an alium expectamus?* vide et Matth. XXVI, 8. Πέλεται pro πέλεσθαι δεῖ. Sic saepe praesens accipitur. Eurip. Hec. 163.

Ποίαν ἢ ταύταν, ἢ κείναν ξείχω;
Quamnam, hanc ne an illam eo? pro ξείχειν δεῖ.

Quomodo non infrequenter occurrit apud Scriptores sacros. Matth. III: Πᾶν ἂν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. *Omnis arbor non ferens fructum*

fructum bonum exscinditur et in ignem coniicitur. Hoc est, exscindi et in ignem coniici debet.

CAPVT II.

Hesiodi obscurus locus expositus contra Graecos et Latinos Interpretes. Ὡραῖος βίος· ὡραῖοι καρποί. ὡραῖον ὕδωρ. ὥρα ἔτης. Lectio antiqua Poetae bis asserta. Ἐργάζεσθαι ἔργον. Dimidium plus toto. πηδάλιον. SCtum in Pandecte illustratum, repudiata Commentatorum sententia. Gubernacula in nauibus Veterum duo. Hesiodus emaculatus. Γυιοκόροι μελεδῶνες. Interpretum varii lapsus.

v. 31. Ὅτινι μὴ βίος ἔνδον ἐπηετανὸς κατακείται
Ὡραῖος] Βίος ὡραῖος Latini interpretantur, *victus tempestiuus.* Graeci vero magistri, *ex singulis anni partibus collectus.* Quod quidem ferri posset. Nam ὡραῖοι καρποί sunt omnes fructus e terra prouenientes qui in mensis secundis apponuntur pro anni et temporis ratione, vt verni flores, aestiua mala, pira, pepones, autumnales vuae, et quae hyeme possunt haberi. Antigonus Carystius in vita Menedemi. Τράγημα μὲν θέρμος, ἢ κύαμος συνεχῶς· ποτὲ δὲ καὶ τῶν ὡραίων ἐπεφέρετό τι, τῷ μὲν θέρει ἄπιος ἢ ἐρινεός. τοῦ δ' ἔαρος ὤχροι, κατὰ δὲ τὴν χειμερινὴν ὥραν ἰσχάδες. *Pro bellariis dabatur lupinum et saepius faba: Nonnumquam ex fructibus, quos illa pars anni ediderat, quidpiam apponebatur, aestate malum Punicum, vere eruilia, hyeme caricae.* Male Interpres Dipnosophistae reddit: *ex fructibus horariis.* vid. Galen. de aliment. facult. II, 2. qui docet proprie Graecis ὡραίας καρπὰς dici de talibus τραγήμασι, non de frumento, de quo hic tamen agi omnes vident. Sic et apud Aelian. Var. Hist. I, 31. ὡραῖα τραγήματα. Persuasissimum itaque habeo ὡραῖον βίον esse fructus aestiuos, qui ἐν ὥρᾳ, ἤγουν ἐν ὥρᾳ ἔτης, aestate, diebus caniculatibus tempore messis colliguntur. ὥρα enim et ὥρα ἔτης κατ' ἐξοχὴν significat aestatem, et quidem adultam, dies caniculares, vt Galenus in variis locis tradit. Hinc ὡραῖος est aestiuus. ὡραῖον ὕδωρ apud Hippocratem Galenus ostendit esse pluuiam aquam, quae media aestate cadit, κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ὃν ὀνομάζουσιν ὥραν ἔτης. *tempore illo quod vocant* ὥραν ἔτης, hoc est, dies caniculares. Plinius sane ὡραῖον μέλι vertit mel aestiuum, vt pulcre notauit

vir

vir Magnus ad Athenaeum III. Animaduerſ. cap. 6. Nec aliter capiendum inferius v. 305:

Ὡς κέ τοι ὡραίῃ βιότῳ πλήθωσι καλιαί.
Vt victu aeſtate collecto impleantur horrea.

In ſequente verſu neſcio cur contra manu exaratorum librorum et priſcarum editionum fidem recentiores ſcribant Τῷ κε κορεσσάμενος. ſed video hoc ab H. Stephano profectum qui κε putat ſeiungendum et pro ἄν poni. Sed rectius MSS. et omnes ſcholiorum Auctores ſcribunt κεκορεσσάμενος· cuius libertatis poëticae exempla quis deſideret niſi puer? Nemo enim ignorat apud Homerum κεκύθωσι pro κύθωσι, λελάβωσι pro λάβωσι. Leuia haec ſunt, fateor, nec monerem, niſi Stephani auctoritas multos in errorem induxiſſet.

v. 39. Δίκην δικάσσαι] MS. vterque et editio Vlpii apud Iſingrinum, δικᾶσαι. Stephan. δικάσαι. Sed rectius vulgatae, metro poſcente. Phocylides etiam in editione Stephani:

Ἦν σὺ κακῶς δικάσῃς, σὲ θεὸς μετέπειτα δικάσσει

Scaliger in libro ſuo notauit, ἐθέλεσι hic poſitum eſſe pro ἤθελον. vere.

v. 40. Ὅσῳ πλέον ἥμισυ παντὸς] Quam variae ſint huius loci expoſitiones nemo ignorat. Mihi maxime probatur Platonis et Ariſtotelis. vterque, ille III. Lib. de legib. hic IV. Polit. praeſtare cenſet dimidium, ſi illo moderate vtaris, toto, hoc eſt, magnis diuitiis, ſi luxu diffluas, aut turpiter prodigas. Eiuſdem fere ſententiae eſt illud Catonis in diſtichis: *Quod nimium eſt fugito, paruo gaudere memento.* Sed tamen hic proprie docet fratrem Poeta, omiſſis litibus, praeſtare quietam poſſeſſionem dimidii, quam totius litibus quaerendam, praeſertim ſi parce viuas. Nam vt vere Lucretius Lib. V. *Quod ſi quis vera vitam ratione gubernet, Diuitiae grandes homini ſunt viuere parce.* Sequens verſus id docet, in quo parcimoniam, quae tam magnum eſt vectigal, tantopere laudat. Propter eamdem cauſam Pythagoras quoque deterrebat ab vſu carnium homines, ὡς εὐπορίσας αὐτοῖς εἶναι τὰς τροφὰς, ἄπυρα προσφερομένοις, καὶ λιτὸν ὕδωρ πίνεσιν. ἐντεῦθεν γὰρ καὶ σώματος ὑγίειαν, καὶ ψυχῆς ὀξύτητα περιγίνεσθαι, *vt homines victui tenui aſſuefierent, vt cum cibis minime coctis vterentur, et aquam ſolam biberent, facilem haberent viuendi rationem. Hinc etiam tam corporis ſanitatem, quam acumen animi illis acceſſurum*, teſte Diog. Laertio in Pythag.

v. 43. Ῥηϊδίως γάρ κεν ἐπ' ἤματι ἐργάσαιο] Verte: *Facile enim vno die tantum quaeſiuiſſes.* Vulgo: *tantum operatus eſſes.* Sed ἐργάζεσθαι hic eſt labore parare, acquirere. Subintelligendum autem ex praecedente verſu βίον. Quod

loquendi genus poſtea imitatus eſt Andocides: ἐργάσασθαι τὸν βίον ἐκ τῶν δικαίων καὶ ταῖν χεροῖν. *victum quaerere iuſte ſuis manibus.* Ἐργάζεσθαι βίον eſt victum parare, quaerere vnde vtamur, *vitam quaerere*, vt Ennius loquitur. *Nautiſque mari quaerentibus vitam.* Vita Latinis, aeque vt Graecis βίος, eſt victus, alimenta, quae ad vitam tuendam pertinent. Et ſic hoc loco capiendum, non pro incertis vitae caſibus, ex ſequentibus liquido apparet. Ἐργάζεσθαι eamdem vim quoque apud Platonem tenet: Καὶ τὰ ἐπιτήδεια ταύτην ἐργασομένην καὶ τὴν οἰκίαν θρέψασαν. *Et alimenta ipſam quaeſituram, et familiam ſuſtenturam.* Herod. I, 34. ἐργασάμενοι δὲ χρήματα μεγάλα, θελήσας ὀπίσω ἐς Κόρινθον ἀπικέσθαι. *Cum magnam pecuniam acquiſiuiſſet, voluiſſe redire Corinthum.* Ion. VI, 27. ἐργάζεσθε μὴ τὴν βρῶσιν τὴν ἀπολλυμένην, hoc eſt, *nolite conquirere victum qui perit.* Obſcure vulgatus, *Operamini non cibus, qui perit.* Nec melius Beza, *Operamini non cibo qui perit.* Hinc et ἐργάζεσθαι ſimpliciter eſt quaeſtum facere, acquirere, vt apud Demoſthenem in orat. contra Apaturium: ναυτικῶς ἐργάζεσθαι eſt quaeſtum facere pecunia in foenore nautico collocata. Sic optime illum locum emendauit maximus virorum Salmaſius, cui nihil viget par et ſecundum. Inde ἔργον eſt lucrum, quaeſtus. Sophocles:

Ἀλλ' ἀδὲν ἔργον ταῦτα θρηνεῖσθαι μάτην.

Sed nullum lucrum eſt iſta deplorare. Vbi Scholiaſtes: ἀδὲν ἔργον, ἀδὲν ὄφελος. Quia vero nullus quaeſtus eſt vberior, quam qui ex vſuris et foenore capitur, ἔργον, et ἐργασίαι κατ' ἐξοχήν dicitur de foenore: ἐργάζεσθαι χρήματα et exercere pecuniam, foenori locare, vt recte a viris doctis oſtenſum eſt iam pridem. Matth. XXVI, 16. εἰργάζετο ἐν αὐτοῖς, ſcilicet, πέντε ταλάντοις. *quaeſtum fecit illis* ſcilicet quinque talentis. Eſt Hebraicum loquendi genus ἐργάζεσθαι ἔν τινι, pro quo Graeci ἐργάζεσθαι τινι. Vide Bezam.

v. 45. Αἶψά κε πηδάλιον] Miror omnes verſiones Latinas quas mihi videre licuit, πηδάλιον hic interpretari temonem, ſtiuam, quum mihi ſit exploratiſſimum intelligi clauum nauis, ſeu gubernaculum. Gloſſae MS. Voſſii: πηδάλιον αὐχένιον. ſed, etſi aliae deeſſent rationes, non finit nos dubitare de hac interpretatione v. 627:

Πηδάλιον δ' εὐεργὲς ὑπὲρ καπνοῦ κρεμάσασθαι
Clauum artificioſe factum ſuper fumum ſuſpendito.

Ibi praecepta expedit quid hyeme, confecta nauigatione, ſit faciendum: ſolebant autem tum clauos in fumo ſuſpendere, quo credebantur indurari ac a putredine ſeruari, aeque vt nunc caro ſalita fumo induratur. Virg. 1. Georg.

Et ſuſpenſa focis explores robora fumus. Ariſto-

Ariſtophanes in Ὄρνισι:

Πρῶτα μὲν ὥρας Φαίνομεν ἡμεῖς ἦρος, χειμῶνος, ὀπώρας.
Σπείρειν μέν, ὅταν γέρανος κρώζασ' ἐς τὴν Λιβύην μεταχωρεῖ,
Καὶ πηδάλιον τότε ναυκλήρῳ φράζει κρεμάσαντι καθεύδειν.
Primum quidem tempora oſtendimus nos veris, hyemis, autumni,
Seminare quidem quando grus crocitans in Libyam decedit,
Et tunc iubet nautam ſuſpendentem clauum dormire.

hoc eſt, quum tempus eſt naues ſubducendi, clauum ſuſpendendi, et nautae poſſunt ſecure in vtramque aurem dormire. Male et ibi Interpretes πηδάλιον temonem vertunt. Ariſtophanem haec loca Heſiodi, de quibus agimus cum maxime, reſpicere facile intelligunt omnes, et clare Scholiaſtes oſtendit: Καὶ τοῦτο παρὰ τὸ Ἡσιόδειον, αὐτίκα πηδάλιον μὲν ὑπὲρ καπνοῦ καταθεῖο. καὶ πηδάλιον δ' εὐεργὲς ὑπὲρ καπνοῦ κρεμάσασθαι. Duas vitam tuendi rationes Veteres praecipue coluiſſe in hoc opere docet Heſiodus, nauigationem nimirum et agriculturam. Aut mare exercebant negotiando, aut terram conſerendo et colendo. Vtroque hoc victum parandi modo aerumnoſo et laborioſo eſſemus leuati, inquit Poeta, neque in mari iactari cum tanto periculo, neque opere ruſtico nos defatigari neceſſe eſſet, ſi Deus non occultaſſet facilem illam victum et amictum curandi viam. Suſpenderes clauum fumo, quod ſolebant hyeme facere, quum clauſa eſſent maria, et naues ſubductae, et nauigandi ſtudium deponeres, numquam mare tentares et infidis procellis tuum caput quaeſtus cauſa committeres. Nec aliter Proclus. Vidit quoque D. Heinſius ſenſum huius loci in Introductione, ſed nec ipſe in tot ſuis editionibus foedum hoc mendum expunxit, nec ab aliis editoribus fuit auditus. Ab hoc more prouerbium natum ὑπὲρ καπνοῦ πηδάλιον, de iis qui artem deſinunt, nec amplius exercent, ſed otio ſe dedunt. Euſtath. ad Iliad. I. p. 650. edit. Baſil. δῆλον δ' ἐκ τοῦ καπνοῦ καὶ παροιμία τὸ ὑπὲρ καπνοῦ τὸ πηδάλιον ἐπὶ τῶν ἀργούντων, καὶ καταμελούντων τὰς τέχνας, ὁποῖόν τι καὶ τὸ ἐπὶ πασσάλῳ τόξον ἢ κιθάραν ἀγκρεμάσαι. *Vnde liquet paroemia ducta a fumo, ſuper fumum gubernaculum, de otioſis, et artes deſinentibus, quale eſt in claua ſuſpendere arcum aut citharam.* Haec de πηδαλίῳ diſputatio in mentem mihi reuocat SCtum Claudianis temporibus factum, cuius fragmentum nobis ſeruatur lib. XLVII Π. Tit. IX. l. 3. §. 8: *Vt ſi quis ex naufragio clauum vel vnum ex his abſtuleris, omnium rerum nomine teneatur.* Hic Interpretibus aqua haeret dubitantibus quid per clauos Imperator intelligat, quum non niſi vnum in naui clauum eſſe exiſtiment. Sunt viri eruditiſſimi

qui docent clauum modo pro ἄκρῳ τῷ πηδαλίῳ, modo pro toto poni gubernaculo, et clauos hic esse gubernacula, clavo annexa. Quod sane ego quid sit non capio. Gubernaculum enim habet vnum clauum, numquam duos. Gubernaculi partes sunt οἴαξ, Φθεὶρ, πτερύγιον, αὐχήν. Οἴαξ est clauus, quo, vt Isidorus inquit, regitur gubernaculum. Naues vero Veterum paullo maiores duo habebant gubernacula, duos clauos. Hinc Graecis dicuntur ἀμφίπτερυμνοι tales naues. Petron. *Nunc per puppim per ipsa gubernacula dilabendum est, a quorum regiane funis descendit, qui scaphae custodiam tenet.* Idem: *Pergit interim tempestas mandata fatorum exequi, omnesque reliquias nauis expugnat. Non arbor erat relicta, non gubernacula, non funis, aut remus.* Apud Heliodorum V. Aethiopic. Theagenes et Chariclea ad Ithacae promontorium appellunt, τῶν πηδαλίων θάτερον ἀποβαλόντες, *altero clauo amisso.* Lucas Act. XXVII. in Pauli naue dixit in numero multitudinis τὰς ζευκτηρίας τῶν πηδαλίων, *vincula clauorum.* Sed omnium clarissime genuinus Hippolytus de Anti-Christo, quem ante non multos annos edidit Marquardus Gudius, vir doctissimus et mihi coniunctissimus, cui breui plurimum res litteraria debebit, in elegantissima comparatione Ecclesiae cum naui: Θάλασσά ἐστιν ὁ κόσμος, ἐν ᾧ ἡ ἐκκλησία, ὡς νεῦς ἐν πελάγει χειμαζεται μὲν ἀλλ' οὐκ ἀπόλυται. ἔχει γὰρ μεθ' ἑαυτῆς τὸν ἔμπειρον κυβερνήτην Χριστόν. Φέρει δὲ ἐν μέσῳ καὶ τὸ τρόπαιον τὸ κατὰ τοῦ θανάτου, ὡς τὸν σαυρὸν τοῦ Κυρίου μεθ' ἑαυτῆς βαστάζουσα. Ἔστι γὰρ αὐτῆς μὲν πρώρα ἡ ἀνατολὴ, πρύμνα δὲ ἡ δύσις· τὸ δὲ κύκλον, μεσημβρία. οἴακες δὲ δύο αἱ δύο διαθῆκαι. Sic enim recte MS. Eboracensis. Possunt hi claui videri in columna Traiani et Argo naui, in signis coelestibus apud Aratum. Vide Lipsium ad II. Taciti annalem c. 6. Samuel Bochartum, virum summae eruditionis, qui in omni doctrinae genere primas tenet, in Hierozoico, et Cl. Schefferum de militia nauali. Sed haec in transcursu.

v. 48. Προμηθεὺς ἀγκυλομήτης] MS. H. ἀγκυλόμητις, quomodo legendum censet Moschopulus: sicut ποικιλόμητις, δολόμητις, quae tamen in secundo casu inflectuntur ac si primi λῆξις esset ητης. Sic noster in Theog. αἰολόμητις Προμηθεὺς. Apud Hom. πολύμητις, εὔμητις. Proclus tamen secutus auctoritatem Plutarchi, qui et ipse olim in Hesiodum Commentarios edidit, quos Gellius laudat Noct. Att. XX, 8. et Proclus frequenter, tuetur ἀγκυλομήτης. Eustathius vero ad Ὀδυσσ. γ, ait vtramque terminationem apud Veteres inveniri. Illam in ητης esse a μήδω, hanc vero a μῆτις, ἡ βελή.

v. 51.

v. 51. Διὸς παρὰ μητιόεντος] Imperite μητιόεις et μητιέτης vertunt *conſultus*, quum potius ſit conſilii plenus, conſiliorum auctor, μέγα βουλεύων vt recte circumſcribit Theocritus notante Euſtath. ad Iliad. α. Nec hoc praetermiſerunt viri eruditi, ſed ſurdis narrarunt fabulam. In praecedente verſu παῖς Ἰαπετοῖο verte: *filius Iapeti*. Gloſſ. Vetus: Παῖς ὁ υἱὸς, *Filius*. Non ignoro Latinis quoque Poetis puer pro filio dici, vt *Veneris puer* apud Ouidium Cupido, *Latonae puer* Horatio Apollo, ſed in verſionibus, quae in tironum et Graecae linguae non ſatis peritorum gratiam adornantur, haec non habent locum. ἐὺς autem reddidi *egregius*. Moſchopulus exponit καλὸς. Et Heſych. ἐὺς, ἀγαθὸς, καλὸς, μέγας, εὐτυχὴς. Gloſſae MS. Voſſ. ἐὺς, μέγας. Sane apud Hom. coniungitur ἐύς τε μέγας τε. Sic in Ἀσπιδι v. 25. ἐὺς παῖς Ἀλκαίοιο. *egregius filius Alcaei*. vbi Interpretes: *praeſtans puer*.

v. 55. Pro χαίρεις prior liber Voſſianus χαίροις.

v. 62. Ἀθανάταις τε θεαῖς εἰς ὦπα ἐίσκειν] MS. I. editio Iſingrini, Tzetzes: ἀθανάτῃς θεῆς. Idem codex, vt et Palatinus, ſequenti verſu legunt παρθενικῆς pro παρθενικαῖς, quam lectionem Proclus quoque agnoſcit. Nec aliter ſcripſit Heſiodus. Gloſſae MS. Palatini libri exponunt optime παρθένε. Voſſianae addunt ſubintelligendum ποιεῖν. Pertinet παρθενικῆς εἴδος ad Pandoram non ad Deas, vt vulgo capiunt. Iupiter, inquit, iuſſit Vulcanum quam celerrime ex luto formare maſſam, illamque voce humana inſtruere et viribus, et tanta pulcritudine virginali vt ad formam Dearum accedat. Equidem ex vulgata lectione nullum ſenſum idoneum poſſe confici facile vident qui animum aduertunt.

v. 66. Γυιοκόρους μελεδῶνας] Veteres quidem magiſtri in explicando γυιοκόρος mire ambigunt, ſed mihi recte vidiſſe videntur illi, qui exponunt τὰς μέλη κοσμέσας, ſicuti praeter Moſchopulum et Proclum Voſſianae Gloſſae, et Phauorinus. Κορεῖν eſt κοσμεῖν, καλλωπίζειν. Heſych. κορεῖν, κοσμεῖν, καθαίρειν. Vnde et νεωκόρος, qui templum ornat et tuetur, aedituus. In actibus Apoſtolorum Epheſus dicitur νεωκόρος Ἀρτέμιδος, aedituus Dianae. Sicut et in nummis Graecorum frequenter vrbes et populi νεωκόροι Καισάρων appellantur, quia templa in honorem illorum exciarant, quibus ornandis et colendis operam ſuam deuouerant, vt quaſi eſſent Caeſarum aeditui, vt monuit vir illuſtris Caſpar Geuartius, ſicut Epheſii Dianae ſunt, νεωκόροι, propter illuſtriſſimum et maximi operis templum, quod in eius Deae honorem in ſua habebant vrbe. Γυιοκόροι μελεδῶνες ſunt curae, quae totae in ſornando corpore ſunt occupatae. Mulieres vero quo ſtudio

magis tenentur quam comendi et excolendi corporis, quibus, vt Plautus ait, *nulla ſatis ornandi ſatietas eſt?*

CAPVT III.

In Heſiodo tres mendae deletae. Idem expoſitus. Ἀμφιγυήεις. Φωνή. Iouis dona quomodo reiicienda eſſe Heſiodus doceat. Θαλίαις τέρπεσθαι. Heſiodo verſus fugitiuus, qui in nullis editionibus conſpicitur, reſtitutus. Antiquiſſimorum hominum viuendi ratio. Pecus non alebant. Varro emendatus. Μῆλα, Poina omnes arbutei fructus. Μῆλα pro opibus. Ἐπὶ βασὶ κτείνεσθαι. Homerus explicatus. Heſiodus bis emendatus. Interpretes ſaepius reprehenſi. Ἤέρα ἐσσάμενοι.

v. 69. Ὡς ἔφατ', οἱ δ' ἐπίθοντο] Vitia haec ſunt ne in pueris ferenda, et tamen omnes occupant editiones. Scribendum, ὡς ἔφαθ', οἱ δ' ἐπίθοντο. Nec aliter MSS. Sequente verſu Ἀμφιγυήεις eſt περὶ γυῖα βεβλαμμένος, γυῖα κατ' ἐξοχήν. dicuntur manus et pedes. Homer.

Γυιώσω μὲν σφῶϊν ὑφ' ἅρμασιν ὠκέας ἵππους.
Frangam quidem pedes celerium equorum ante currus.

Γυιώσω enim, vt bene Porphyr. ad Homerum obſeruat, eſt σκελεαγεῖς ποιήσω. Latinis vtroque pede claudus, pedibus captus. Quod quum a Graecis proprie tribuatur Vulcano, quibus familiare eſt ἐπίθετα ſingulis Diis et Heroibus aſſignare, iiſque vti loco ipſorum propriorum, Latini vero careant tali voce, qua illum commode poſſint exprimere, vt Vulcanum per eam ſignificari intelligant omnes, *Ambiclaudus* enim Latium vetus ignorat, vertendum eſt, Vulcanus: vt ἐννοσίγαιος Neptunus. Ridiculus eſſet qui verteret *Terram concuriens* quum pro ipſo Neptuno ponitur. Talia apud Graecos ὅσα κόνις. v. 77. ςήθεσφι MS. I. pro ςήθεσσι.

v. 71. Παρθένῳ αἰδοίῃ ἴκελον] Hoc eſt, ἴκελον χρῆμα, ſimilitudinem virginis, id eſt, imaginem, ſtatuam. Plin. *fingere ex argilla ſimilitudines.* Sic fere Latinis ſimilis ſimpliciter pro ſimulacro, imagine accipitur. Iuuenalis: Sat. II, v. 6. *Si quis Ariſtotelem ſimilem vel Pittacon emit*, hoc eſt, Ariſtotelis vel Pittaci imaginem. Multis exemplis declararunt docti viri ad Statium.

v. 79. Ἐν δ' ἄρα Φωνὴν θῆκε θεῶν κῆρυξ] Quaerunt Graeci Magiſtri quomodo hic Mercurius vocem Pandorae indidiſſe

didiſſe potuerit, quum paulo ante Vulcano eius confectio mandata fuiſſe dicatur. Itaque Φωνὴν v. 61. interpretantur ὄργανα Φωνῆς. ſed licet haec exponendi ratio poſſit probari, nondum tamen eſſemus deſuncti. In praecedente enim verſu iam commemorauerat Mercurium Pandorae pectori inſeruiſſe αἰμυλίους λόγους. quomodo vero illos ſine voce? et quomodo res ab eodem geſta tamquam diuerſa a diuerſis acta narratur? Quid quaerimus? Φωνὴ hic eſt ὄνομα, vt apud Hom. Ilk. γ.

Πρίαμος δ' Ἑλένην ἐκαλέσσατο Φωνῇ.

Priamus Helenam vocauit nomine. vbi Φωνῇ perperam παρέλκειν docent, et exponunt *voce*. Gregor. Μήτε ἡμᾶς εὐθύνητε τῆς ὑψηλοτέρας Φωνῆς. *Ne nos increpetis ob verbum inſolentius.* ἐνέθηκε Φώνην eſt nomen impoſuit. Ita omnino Heſiodum intelligendum ipſe docet: ὀνόμηνε δὲ τήνδε γυναῖκα Πανδώρην, *appellauit autem mulierem hanc Pandoram.*

v. 86. Μήποτε δῶρον δέξασθαι] Iouis igitur dona ſunt reiicienda? Sed egregie huius loci mentem declarat Plutarchus, in libello quomodo adoleſcenti Poëtae ſint audiendi, oſtendens Διὸς δῶρα eſſe fortunae munera: Ὁ Ἡσίοδος τὸν Προμηθέα ποιῶν τῷ Ἐπιμηθεῖ παρακελευόμενον,

— — μήποτε δῶρον
Δέξασθαι παρὰ Ζηνὸς Ὀλυμπίου, ἀλλ' ἀποπέμπειν,

ἐπὶ τῇ τύχης δυνάμει τῷ Διὸς ὀνόματι κέχρηται. τὰ γὰρ τυχηρὰ τῶν ἀγαθῶν Διὸς δῶρα κέκληται, πλοῦτος, καὶ γάμος, καὶ ἀρχαὶ, καὶ πάντα ὅλως τὰ ἐκτὸς, ὧν ἡ κτῆσις ἀνόητος ἐστι τοῖς χρῆσθαι καλῶς μὴ δυναμένοις. διὸ, καὶ τὸν Ἐπιμηθέα φαῦλον ὄντα καὶ ἀνόητον, οἴεται δεῖν φυλάττεσθαι καὶ δεδιέναι τὰς εὐτυχίας, ὡς βλαβησόμενον καὶ διαφθαρησόμενον ὑπ' αὐτῶν. καὶ πάλιν ὅταν λέγῃ·

Μηδέποτ' ἐλομένην πενίην θυμοφθόρον ἀνδρὶ
Τέτλαθ' ὀνειδίζειν, μακάρων δόσιν αἰὲν ἐόντων.

θεόδοτον νῦν τὸν τυχηρὸν εἰρηκεν, ὡς ἂν ἄξιον ἐγκαλεῖν τοῖς διὰ τὴν τύχην πενομένοις, ἀλλὰ τὴν μετ' ἀργίας, καὶ ῥᾳθυμίας, καὶ μαλακίας, καὶ πολυτελείας ἀπορίαν, αἰσχρὰν καὶ ἐπονείδιστον οὖσαν. *Heſiodus vbi Prometheum inducit fratri Epimetheo ſuadentem ne a Ioue vlla dona accipiat, ſed ea alio dimittat, Iouis nomen de potentia fortunae vſurpauit. Bonis enim fortunae tribuit appellationem donorum Iouis, opibus, coniugiis, imperiis, et omnibus in vniuerſum bonis externis, quorum poſſeſſio inutilis eſt recte vti iis neſcienti. Itaque etiam Epimetheum hominem vitioſum et fatuum cauere ſibi iubet et metuere a rebus ſecundis, damno nimirum ei et exitio futuris. Iterum vbi ait, Numquam pauperiem perniciosam animumque excruciantem exprobra homini, quia deorum munus eſt. Deorum munus vocat*

id quod fortuna obtigit, innuens non esse eos culpandos, qui fortunae iniuria pauperes sunt, cum ignauia potius, socordia, mollitie et luxu coniunctas diuitias in turpibus et vituperatione dignis habendas. Vide ibi plura, et eiusdem libellum de Fortuna in fine. v. 87. pro παὲρ ζηνὸς MS. H, παρὰ ζηνὸς.

v. 96. Ἐν ἀῤῥήκτοισι δόμοισι] Queruntur veteres Critici, valde ἀκυρολόγως dolium appellari hic δόμον. Inde et Seleucus pro δόμοισι scribebat πίθοισι, vt Proclus notat. Seleucum, qui hunc locum sic emendandum iudicauit, existimo fuisse Grammaticum illum Alexandrinum, qui Romae docuit, et Homericus dicebatur. Hunc enim in omnes fere Poëtas commentarios edidisse Suidas auctor est. Quae a viris doctis afferuntur ad istam translationem asperam molliendam, arguta quidem sunt et ingeniosa, sed quae facilius reiici possunt quam probari. His equidem argutiis non est opus. Δόμος enim quoduis receptaculum, et vas notat. Euripides arcas cedrinas, in quibus vestes recondebantur, κεδρίνας δόμας vocat. Alcest. v. 158.

Ἐν δ' ἐλᾶσα κεδρίνων δόμων
Ἔσθῆτα, κόσμον τ' εὐπρεπῶς ἠσκήσατο.

Ex cedrinis domibus (hoc est, arcis) *vestem sumens et mundum decentem, parauit.* Sic et Philoni vestes dicuntur οἰκίαι φορηταὶ, *portatiles domus*, quia homines tegunt ad instar domorum, vt erudite notauit vir dignitate et doctrina praecellens Gisbertus Cuperus Obseruat. III, 18.

v. 99. Αἰγιόχᾳ βαλῆσιν] Hunc versum inducendum esse recte Aristarchus et D. Heinsius censuerunt.

v. 102. Νᾶσοι δ' ἀνθρώποισιν ἐφ' ἡμέρῃ ἠδ' ἐπὶ νυκτὶ] MS. I. ἐφημέρῃ. lege ἐφήμεροι. Sic emendaueram, et recte me emendasse postea ex Plutarcho cognoui, in cuius consolatione ad Apollonium sic legitur.

v. 105. Οὕτως ἔτι πᾳ ἐςὶ Διὸς νόον ἐξαλέασθαι] MS. I, ἔτι πῃ. Sic et Tzetzes. πῃ nonnunquam aeque παρέλκει ac πᾳ. Διὸς νᾶς est Iouis sententia, consilium, decretum. Hesiodi sententiam Tacitus refert: *Quae fato manent, quamvis significata, non vitantur.* Sequenti versu idem liber: εἰ δὲ θέλεις.

v. 113. Νόσφιν ἄτερ τε πόνων] In vtroque MS. abest τε. Et sane abesse debet. Tzetzes. πόνων δὲ τὸ πο κοινή ἐςι συλλαβή. ὑπὸ γὰρ τᾶ ν ἀμεταβόλᾳ ἐκτείνεται. sic et superius v. 91. in manu exaratis libris legitur. Νόσφιν ἄτερ κακῶν. Vbi H. Stephanus perperam incuriae editores insimulat. Inferius v. 674. Μὴ μένειν οἶνον δὲ νέον κᾳὶ ὀπωρινὸν ὄμβρον. Sic MS. I. Vossianus. vulgo μηδὲ μένειν. versu

prae-

praecedente in nonnullis editionibus legitur ζώεσκον pro ἔζωον. Quod auribus meis magis arridet.

v. 115. Τέρποντ' ἐν θαλίῃσιν] Suauiter tempus transigebant in conuiuiis, nimirum quae inſtruxerant ex iis quae ſponte tum ferebat inuiſſa tellus. pro quo ſtatim:

— — οἱ δ' ἐθελημοὶ
Ἥσυχοι ἔργα νέμοντο σὺν ἐσθλοῖσιν πολέεσσιν.
— — *ipſique vltro*
Tranquilli quae collegerant diuidebant cum multis bonis.

hoc eſt, vt Virgilius expoſuit, *in medium quaerebant*, et iis in otio ſine contentione et inuidia fruebantur. Hae ſunt illae θαλίαι. de ἀθανάτοις et Deorum epulis Heſiodus hic non cogitauit, quod et ille verſus loculenter oſtendit: qui in noſtris quidem editionibus nunc deſideratur, ſed olim non deſiderabatur in iis, quibus vſus fuit Diodorus Siculus. Is in libro V. bibliothecae huic, quem nunc exponimus, iſtum ſubiicit:

Ἀφνειοὶ μήλοισι, φίλοι μακάρεσσι θεοῖσι.
Abundantes pomis, cari beatis Diis.

Dignus ſane eſt qui loco ſuo, de quo fuit iniuria temporum et hominum deturbatus, reſtituatur. Ceterum hunc verſum male intellexit et interpretatus eſt vir Graece doctiſſimus, Laurentius Rhodomannus. Ἀφνειὰς μήλοισιν vertit: *felices gregibus*. μῆλα hic non ſunt greges. Nam quamuis paſtoritia vita ſit ſimpliciſſima, et aliis vitam tolerandi rationibus vetuſtior, ignorata tamen fuit antiquiſſimis illis hominibus, qui ſub Saturno dicuntur egiſſe. Hi enim iis ſolum ſe tuebantur, quae terra ſponte ad eorum victum ferebat. Omitto Ouidium, alioſque Poëtas. Varro II. de R. R. cap. 1. *Et homines et pecua quum ſemper fuiſſe ſint neceſſe, natura, (ſiue enim aliquod fuit principium generandi animalium, vt putauit Thales Mileſius, et Zeno Citticus, ſiue contra horum principium extitit nullum, vt credidit Pythagoras Samius, et Ariſtoteles Stagirites) neceſſe eſt humanae vitae a ſumma memoria gradatim deſcendiſſe ad hanc aetatem vt ſcribit Dicaearchus: et ſummum gradum fuiſſe naturalem, quum viuerent homines ex iis rebus quas inuiolata vltro ferret terra: ex hac vita in ſecundam deſcendiſſe paſtoritiam, e feris atque agreſtibus, vt ex arboribus et virgultis decerpendo glandem, arbutum, mora, pomaque collegerant ad vſum, ſic ex animalibus, propter eamdem vtilitatem, cum quae poſſent ſilueſtria deprehenderent, concluderent et manſuefacerent.* Sic hic locus legendus et interpungendus videtur, in quo tamen emendando Gronouio τῷ πάνυ debentur, *collegerant*, et *manſuefacerent*, quae repoſuit pro *colligerent*, et *manſueſcerent*. Tò *cum* intellectu reuocandum ad ſuperiora; quaſi ſcripſiſſet: paſtori-

ſtoritiam: cum, vt ex arboribus et virgultis decerpendo glandem, arbutum, mora, pomaque in vſum colligere conſueuerant antehac, ſic ex animalibus ſylueſtria quae poſſent caperent, ſepto cuſtodirent, manſueta redderent. Hic videtur ſuperuacuum vel quod prius poſuerat *e feris* et *agreſtibus*, vel quod poſt dixit, *ex animalibus ſilueſtria*. At haec eſt illius repetitio: propter ὑπέρβατον, ſenſui magis quam verbis conveniens. De quo genere Gronou. ad Senec. I. de ira, 3. Μῆλα autem hoc loco ſunt omnes arbutei fructus, qui edules ſunt, ſicut apud Latinos poma. Nam et nuces, et ficus, et vuae τρώξιμοι mala dicuntur. Vid. leg. CV. de verb. ſignif. Varro cap. 59. lib. I. de R. R. profitetur ſe acturum de pomis condendis, et ibidem tradit, quomodo pira, rapa, nuces inglandes ſint ſeruandae, quia rapa, pira, nuces in pomis numerabantur. Heſych. Μῆλα παντὸς δένδρου καρπὸς, ἐξαιρέτως δὲ τῆς μηλέας, καὶ πάντα τὰ δένδρα. In hoc ipſo verbo offenderunt inferius Latini Interpretes, ſed ratione diuerſa v. 162.

Ὤλεσε μαρναμένους μήλων ἕνεκ' Οἰδιπόδαο.

Perdidit pugnantes propter oues Oedipi.

ſed non pugnabant propter oues, ſed propter opes, regnum, facultates Oedipi. De quo Graeci Magiſtri: Μῆλα, κτήσεις, περιουσίαν, βασίλειαν. Hos Latini debebant ſequi. Veterum enim diuitiae in pecudibus, praecipue in ouibus. Varro dicto loco libri ſecundi: *In queis* (nimirum animalibus agreſtibus, quae comprehendebant et manſuefaciebant) *non ſine cauſa putant oues aſſumtas, et propter vtilitatem, et propter placiditatem.* Non longe poſt: *De antiquis illuſtriſſimus quiſque paſtor erat, vt oſtendit Graeca et Latina lingua, et veteres Poëtae, qui alios vocant* πολυάρνας, *alios* πολυμήλους, *alios* πολυβώτας, et quae ſequuntur. Sic apud Heſiodum inferius πολύμηλος eſt opulentus. Ceterum in hoc, quem poſuimus, verſu, Φίλοι μακάρεσσι θεοῖσι, idem eſt quod εὐδαίμονες. Sic et intelligendum in diſticho illo in Epictetum:

Δοῦλος Ἐπίκτητος γενόμην, καὶ σῶμ' ἀνάπηρος
Καὶ πενίην Ἶρος, καὶ φίλος ἀθανάτοις.

Seruus Epictetus fui, et carpare mutilus, et paupertate Irus, et tamen Deis carus, id eſt, felix. Terent. *Solus es quem Dii diligunt.* Vid. Meric. Caſaub. praefationem in accuratiſſimam Epicteti editionem a ſe editam. Porro quod viri docti notant ἐπὶ βασὶν κτείνεσθαι ἢ θνήσκειν eſſe in prima pueritia occidi, mori, id vero ex exemplis, quae afferuntur, non poteſt intelligi. Nihil aliud verba, quae Iliad. ζ. leguntur, volunt, quam illos deprehenſos eſſe apud armenta et gregem, ibique occiſos. Alioquin κτείνεσθαι ἐπ' ἀίεσσιν eamdem haberet

vim.

vim. Iliad. υ. vero Aeneas non ait se metuere Achillem, quod aliquando cum eo esset congressus ἐπὶ βεσσὶν, sed contra ea Aeneas ibi excusat certamen cum Achille ineundum, quia iam olim expertus sit vim Achillis, et robur eius hastae, quum salutem suis debuerit pedibus seruatus διὰ λαιψηρὰ γένα,

Ὅτε βεσσὶν ἐπήλυθεν ἡμετέρῃσιν.

quum armenta nostra inuasisset, inquit Aeneas. Quod et ipsum Achilles ei postea exprobrat:

Ἤδη μέν σέ γε (φημὶ) καὶ ἄλλο τε δερὶ φόβησα
Ἦ ἐ μέμνῃ ὅτε πέρ σε βοῶν ἀπὸ μᾶλλον ἐόντα
Σεῦα κατ' ἰδαίων ὀρέων ταχέεσσι πόδεσσι
Καρπαλίμως; τότε δ' οὔτι μετατροπαλίζεο φεύγων.

Iam enim te puto et alias hasta terrui. An non recordaris quando te apud boues solum existentem repuli ab Idaeis montibus velocibus pedibus celeriter? Tunc vero non conuertebaris fugiens. Vides nullam hic reconditae notionis formulam latere, sensum esse simplicissimum et apertum.

v. 122. Τοὶ μὲν δαίμονες] Aristides, Plutarchus de oraculorum defectu, Plato in Cratylo, et V. de legibus hos versus sic legunt:

Τοὶ μὲν δαίμονες ἐσθλοὶ ἐπιχθόνιοι τελέθεσιν
Ἁγνοὶ, ἀλεξίκακοι. φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων.

Quam lectionem vulgatae praeferendam existimo tot summorum virorum auctoritate munitam. Sed de his Geniis, cuius fuisse naturae credebantur olim, vide Plutarchum in laudato libro, de oraculorum defectu, multis disputantem.

v. 124. Οἵ ῥα φυλάσσουσί τε δίκας] MS. I. φυλάσσουσιν. Sic hic versus legitur inferius, 254, vt 233.

Τίπτουσιν δὲ γυναῖκες ἐοικότα τέκνα.

Hom. Il. α. Στήθεσσιν λασίοισι διάνδιχα μερμήριξεν. Infinita huius paragoges exempla ex Graecis Poëtis facile colligas.

125. Ἠέρα ἐσσάμενοι] Retinenda est antiquior versio: *aëre induti.* Virgil. *obscuro aëre sepsi*, hoc est, oculis subducti sunt vt a nemine possint videri. Versu sequente, γέρας βασιλήϊον non est regale munus, sed regius honor. Hinc postea de argentei saeculi daemonibus dicit, illos quidem his esse inferiores, nec regia maiestate illustres, ἀλλ' ἔμπης τιμὴ καὶ τοῖσιν ὀπηδεῖ. *Verum etiam hi honore suus conspicui.* Cur autem daemonibus tribuatur regius honor hanc rationem affert Plutarchus, libro de defectu oraculorum, quia βασιλικὸν τὸ εὖ ποιεῖν.

CAPVT

CAPVT IV.

φυὴ. νόημα. Hesiodus expositus. Muliebris educatio puerorum inter mala argenteae aetatis. Μέτρον ἥβης, θαλάσσης. Elegans Graecorum Poetarum periphrasis. Hesiodo vetus lectio restituta. Eiusdem vexatus locus expositus. Daemones mori, exacta certa periodo. Daemonum sunt diuersi gradus. Ἀθάνατοι δεύτεροι. Secundus. Καλέεσθαι. Ἄπληστοι. Εὐρώεις δόμος ἀίδος. Κρυερὸν. Γενεὰ. varii Interpretum errores ostensi.

v. 129. Οὔτε φυὴν ἐναλίγκιον οὔτε νόημα.] Verte: *Neque corporis habitui simile, neque ingenio.* Φυὴ hic non est sola statura et proceritas corporis sed coniuncta cum dignitate formae, vt recte Graeci magistri docent. Νόημα est ingenium. Glossae MS. Vossianae: νόημα φρόνησις. Homero φρένες Iliad. α.

— — ἐπεὶ ἃ ἔθεν ἐςὶ χερείων
Οὐ δέμας, οὐδὲ φυὴν, οὐτ' ἂρ φρένας, οὔτε τι ἔργα.

Quoniam illi nan est inferior, neque corpore, neque forma, neque ingenio, nec operandi peritia.

v. 130. Ἀλλ' ἑκατὸν μὲν παῖς] In I. MS. μὲν desideratur. Viri doctissimi ἀλλὰ hic accipiunt pro ἀλλ' ὅμως, quali Poeta dixerit inferiorem quidem hanc aetatem esse et deteriorem superiore, hoc tamen habuisse bonum, quod pueri aliquamdiu simpliciter, sine malo, et εὐήθως apud matres fuerint educati, vt hanc longam ἐν γυναικωνίτιδι διατριβὴν habuerit inter notas et bona huius aetatis, quibus sequentem antecellat. Quod plane Poetae menti aduersatur, qui maternam educationem deprauationi huius saeculi adscribit, ex quo appareat longe deteriorem esse hanc γενεὰν priore aurea, quia pueri diu in Gynaeceis latitent, et in sinu matrum adolescant, et corroborentur; qua muliebri educatione redderentur molles, imperiti, effaeminati. Inde ait pueros euadere μάλα νηπίους valde rudes. Quo nomine Plato quoque educationem filiorum Regum Persiae reprehendit. Quid verbis opus, res loquitur. Nec Veteres vnquam aliter hunc locum ceperunt.

v. 131. Ἥβης μέτρον ἵκηται] Interpp. *Pubertatis terminum attigisset.* Hesych. quidem μέτρον dicit esse πέρας, sed Poëtis ἥβης μέτρον nihil aliud est quam ipsa ἥβη. Sic inferius μέτρα θαλάσσης est θάλασσα. Hom. μέτρα κελεύθου, κέλευθος. In epitaphio Hesiodi, quod Pindaro adscribitur

μέτρον

μέτρον σοφίης est σοφία, vt ibi legendum inferius oſtendemus.

v. 134. Ἄλγε' ἔχοντες Ἀφραδίαις] MS. I. ἀφραδίῃσιν.

v. 135. Ὕβριν γὰρ ἀτάσθαλον] Hi ſunt mollis illius maternae educationis fructus. *Nihil magis facit iracundos*, inquit Seneca, *quam educatio mollis et blanda; ideo vnicis, quo plus indulgetur, pupilliſque quo plus licet, corruptior animus eſt.*

v. 141. Τοὶ μὲν ὑποχθόνιοι] MS. I. Τοὶ μέν τοι χθόνιοι. Nonnulli codices, quod Stephanus notat, ἐπιχθόνιοι, quam lectionem Tzetzes tuetur. Nihil verius, quamuis aliter ſequantur Proclus, Moſchopulus, et omnes quas vidi editiones. Verum ſi argenteae aetatis homines poſtquam mortem obierunt ſunt ὑποχθόνιοι δεύτεροι, quinam ſunt πρῶτοι ὑποχθόνιοι, quod Tzetzes merito vrget. Vir magnus multus quidem eſt in aſſerenda lectione vulgata, praefatus δευτέρους δαίμονας hic coniungendum, non δευτέρους ὑποχθονίους. ex illa enim lectione hanc abſurditatem naſci, quod tum δεύτεροι etiam cum θνητοὶ ſit coniungendum: hinc vero confici primos etiam fuiſſe θνητὰς contra doctrinam Platonicam. Sit contra doctrinam Platonicam, non tamen eſt contra Heſiodi, qui daemonas quoque exacta certa periodo mori cecinit. Plutarchus de oraculorum defectu: Ὁ Ἡσίοδος οἴεται καὶ περιόδοις τισὶ χρόνων γίνεσθαι τοῖς δαίμοσι τὰς τελευτάς· λέγει γὰρ ἐν τῷ τῆς Ναΐδος προσώπῳ καὶ τὸν χρόνον αἰνιττόμενος.

Ἐννέα τοι ζώει γενεὰς λακέρυζα κορώνη
Ἀνδρῶν ἡβώντων· ἔλαφος δέ τε τετρακόρωνος·
Τρεῖς δ' ἐλάφους ὁ κόραξ γηράσκεται· αὐτὰρ ὁ Φοῖνιξ
Ἐννέα τοὺς κόρακας· δέκα δ' ὑμεῖς τοὺς Φοίνικας
Νύμφαι εὐπλόκαμοι, κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο.

Heſiodus certis temporum conuerſionibus mortem daemones oppetere cenſet, et tempus etiam ſub inuolucro proponit, haec ſub Naïdis perſona loquens: Nouem hominum vegetorum aetates garrula cornix vivit, cervus autem quatuor cornicum, tres autem cerui coruus. Sed phoenix nouem coruorum: vos autem Nymphae formoſae, Iouis filiae decem phoenicum. Vide ibi plura. Sane primos δαίμονας aetatis aureae fuiſſe quoque θνητὰς annon iſta verba oſtendunt? v. 116.

Θνῆσκον δ' ὡς ὕπνῳ δεδμημένοι. *Moriebantur vero tamquam ſomno obruti.* et v. 121.

Αὐτὰρ ἐπεὶ κεῖνο τοῦτο γένος κατὰ γαῖα κάλυψεν.

Verum poſtquam et hoc genus terra texit. hoc eſt παραφραστικῶς, ἀπέθανε, inquit Tzetzes MStus Voſſii; in edito enim haec deſiderantur. Verborum autem Heſiodi haec eſt συνέπεια. Τοὶ μὲν μακάρες θνητοὶ καλέονται δεύτεροι ἐπιχθόνιοι.

vioi. Hi beati mortales ſecundi ſunt terreſtres, ſcilicet daemones: hoc eſt ſecundi gradus, inferiores illis daemonibus, qui ex aurei ſaeculi θνητοῖς ſunt orti. Qui quidem non regium honorem ſunt adepti, ἀλλ' ἔμπης τιμὴ καὶ τοῖσιν ὀπηδεῖ. *ſunt tamen et hi in dignitate conſtituti.* Daemones eſſe diverſorum graduum nemo dubitat. Εἰσὶ γὰρ ὡς ἐν ἀνθρώποις, inquit Plutarchus, καὶ δαίμοσιν ἀρετῆς διαφοραί. *ſunt enim ſicut inter homines; ſic etiam inter daemones diuerſi virtutum gradus.* Δαίμονες δεύτεροι ſunt inferioris loci et ordinis daemones, vt δεύτεροι ἀθάνατοι, Dii inferiores, minorum gentium, apud Maximum Tyrium, diſſertat. XXVI. Θεὸς μὲν οὖν αὐτὸς κατὰ χώραν ἱδρυμένος, οἰκονομεῖ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν ἐν οὐρανῷ τάξιν. Εἰσὶ δ' αὐτῷ Φύσεις, ἀθάνατοι δεύτεροι, ἐν μεθορίῳ γῆς καὶ οὐρανοῦ τεταγμένοι, θεοῦ μὲν ἀσθενέστεροι, ἀνθρώπων δὲ ἰσχυρότεροι, etc. *Deus quidem eodem in loco manens, coelum regit, omniaque in eo ordinat ac diſponit. Immortales autem quaſdam habet potentias, quas ſecundos immortales vocant. Hi ſunt Deo infirmiores, hominibus vero potentiores.* Senecae dicuntur inferioris notae Dii, ep. 110. *Vnicuique noſtrum paedagogum dari Deum, non quidem ordinarium, ſed hunc inferioris notae, ex eorum numero, quos Ouidius ait de plebe Deos.* Sic et ſerui apud Florum III, 20. *ſecundum hominum genus*, quaſi ſint viliores et inferiores aliis hominibus: *Enim vero ſeruilium armorum dedecus feras. Nam et ipſi per fortunam in omnia obnoxii, tamen quaſi ſecundum genus hominum ſunt.* Cic. III. de Off. *quaſi ſecunda quaedam honeſta eſſe dicunt.* Et *tela ſecunda* apud Ouid. Superi vocant illud fulmen cui dextra Cyclopum flammae et irae minus addidit. Senec. ep. 92. *Excedat ex hoc animalium pulcerrimo, ac Diis ſecundo, mutis aggregetur animal pabulo laetum.* Idem IV. Nat. Quaeſt. 3. *Ex his me teſtibus numera ſecundae notae, qui vidiſſe quidem ſe negant, ſed audiſſe.* Inde et illae loquutiones apud Graecos δεύτερον ποιεῖν, τίθεσθαι, ἄγειν, poſtponere. Lucian. Εἴ με δεύτερον ἄγεις Ἑρμίωνος, ſi Hermioni me poſtponis. Καλέονται vero hic eſt εἰσί. Superius v. 122. dixit δαίμονές εἰσιν ἐπιχθόνιοι, hic dicit eodem ſenſu καλέονται ἐπιχθόνιοι. In ſacris litteris καλέσονται υἱοὶ Θεοῦ, hoc eſt, ἔσονται. Apud noſtrum inferius v. 715.

Μηδὲ πολύξεινον, μηδ' ἄξεινον καλέεσθαι.
Nec vero multorum hoſpes, neue nullius ſis.

In Theogon. v. 410.

Ἠγάγετ' ἐς μέγα δῶμα φίλῃ κεκλῆσθαι ἄκοιτιν.
Duxit in amplam domum ſuam vt ſit vxor.

De

De quo loquendi genere Sacris pariter et τοῖς ἔξω Scriptoribus familiari plura pridem praeceperunt viri magni, Casaubonus ad Theocritum, et Grotius ad Nouum Foedus.

v. 148. Ἄπλαστοι] Latinis sunt *inconditi*, qui moribus sunt inculti. Tzetzes ἄγριοι. Cic. *vasti et agrestes*. v. 149. Vterque codex MS. σιβαροῖσι μέλεσσιν. Versus sequens in primo sic se habet: τῶν δ' ἦν χάλκεα τεύχεα, χάλκεοι δέ τοι οἶκοι. Vers. vero 151. idem liber μέγας pro μέλας.

v. 153. Βῆσαν ἐς εὐρώεντα δόμον κρυερῆ ἀΐδαο] Εὐρώεις δόμος multis antiquis et recentioribus est πλατὺς, laxa, ampla domus. Et sic C. Barthius Aduersar. XXX, 13. qui hoc loco vtitur ad firmandam correctionem Horatii, in quo pro *domus exilis Plutonia* substituunt *domus exilii Plutonia*. Sed hanc emendationem merito reiecit Vir magnae et diffusae eruditionis Iohannes Gerhardus Vossius, qui docuit sedem exilem Plutoniam Horatio non esse amplum illud mortuorum receptaculum, sed sepulchrum. quod certissimum. εὐρώεις hic est squalidus ab εὐρὼς situs, squalor. vt Virgilius *loca senta situ* dicit: aut tenebricosus. Glossa MS. Vossii: εὐρώεντα, σκοτεινόν. Suidas: εὐρώεντα, σκοτειναὶ, ζοφώδη. Sic et Hesychius et Etymologicum Magnum. Sophocles Aiace Flagellifero v. 615. Ἀΐδηλον Ἄδαν, Homerus et noster in Theogon. ζόφον ἠερόεντα, Aeschylus Prometh. 432. Κελαινὸς ἄϊδος μυχός. Latini saepe *caeca tartara*. Inferius in Theogonia v. 729.

Ἔνθα θεοὶ Τιτῆνες ὑπὸ ζόφῳ ἠερόεντι
Κεκρύφαται, βουλῇσι Διὸς νεφεληγερέταο,
Χώρῳ ἐν εὐρώεντι.
Illic Dii Titanes sub caligine opaca
Absconditi sunt, consilio Iouis nubes cogentis,
Loco in squalido.

sic et v. 739. Κρυερὸς vero non est meo iudicio frigidus, sed dirus, illaetabilis, horrendus, vt in Theog. 657. ἀρὴ κρυερὸς, graue damnum, et 636. πόλεμος κρυόεις, horrendum bellum. In Ἀσπιδι κρυόεις Τάρταρος, eadem ratione dicitur, pro quo in eodem carmine: νυκτὸς ἐρεμνῆς οἰκία δεινὰ, *noctis obscurae domus horrenda*. Hesych. Κρυερὸν, φρικτὸν, μισητὸν, ἀναιδὲς, φοβερὸν, ἐλεεινὸν, οἰκτρὸν, δεινὸν, χαλεπὸν, πονηρὸν, κακὸν, δυσχερές.

v. 156. Αὐτὰρ ἐπεὶ καὶ τῆτο γένος] Quae viri docti de διαφοραῖς hic subtiliter disputant inter λήξεις diuersarum aetatum,

tum, ego sane vt ex Poëtae verbis cogi possint nullus video. Tertiae enim aetati illud ipsum Poëta ἐπιφωνεῖ, quod iis, quibus λῆξιν adsignasse dicitur. Αὐτὰρ ἐπεὶ καὶ τοῦτο γένος κατὰ γαῖα κάλυψε.

v. 160. Προτέρῃ γενεῇ] Verte: *priori aetati*, non *generationi*, vt vulgo. Qui error passim quoque obuius in sacrarum litterarum Interpretibus. Γενεὰ Latinis est aetas, quod Homerus dixit:

Τῷ δ' ἤδη δύο μὲν γενεαὶ μερόπων ἀνθρώπων
Ἐφθίαθ'

hoc Ouidius interpretatur XII. Metam. *vixi Annos bis centum, nunc tertia viuitur aetas.* Horatio est aeuum, cui Nestor perhibetur *senex ter aeuo functus.* Ante Olympiades Graeci per γενεὰς rationes temporis colligebant, vt Porphyrius ostendit, qui γενεὰν definit τὴν τοῦ τίκτειν καὶ γεννᾶν τελείωσιν. sicut et Plutarchus, qui quum dixisset Heraclitum ἑκατὸν τριάκοντα ποιεῖν τὴν γενεάν, subiicit, ἐν ᾧ χρόνῳ γεννῶντα παρέχει τὸν ἐξ αὐτοῦ γεγεννημένον ὁ γεννήσας. spatium quod a natali pertinet ad tempus generationi aptum, quod circumscribunt triginta annis. Alii tamen productiores, alii fecerunt angustiores γενεάς. Sunt enim qui vno anno, sunt qui septem, decem, viginti, quinque et viginti, triginta, sunt et qui centum annis definiunt γενεάν. Quo sunt antiquiores tanto sunt longiores, monente eodem Porphyrio.

CAPVT V.

Versus Hesiodi fugitiuus ex MSC. et antiquis Interpretibus reuocatus et suo loco repositus. Saturnus Rex Heroum in beatis Insulis. Hae in Oceano locatae. Hesiodus bis restitutus, et aliquot locis expositus. Παλιγγενεσία. Elegans futurorum vsus. Θεῶν ὄπις. Hesychius correctus. Ὀπίειν ἔχειν. Οὖπις. Εἰδεῖν. Hesiodo denuo medela. Φῦλα θεῶν. Traiectio versuum in Hesiodo obseruata. Versio Latina saepius castigata.

v. 169. Τηλοῦ ἀπ' ἀθανάτων τοῖσι Κρόνος ἐμβασίλευε] Hunc versum ex MSto II. hic reposui, quem olim quoque in antiquis extitisse exemplaribus, sed a nonnullis fuisse eiectum cum sequente tamquam ineptum, et qui Hesiodo sit indignus, Proclus testatur. Quorum iudicio si stamus,

ſtamus, proximus etiam verſus eſt expungendus. A Tzetze ſane non videtur agnitus eſſe, niſi credibilius ſit alterum illum quem cum hoc priſci Critici ὠβέλισαν etiam nunc deſiderari, ſicut quem nunc ex MS. reponimus, in editionibus deſideratur, propter illam cauſam quam Proclus nobis oſtendit. Eam tamen mihi non probant acerbi illi cenſores, quorum obelis quam multi confoderentur, ſi ad hanc legem eſſent exigendi? Plures enim hoc longe deteriores in Heſiodo reperiuntur. Quin hunc optimis non dubito accenſere. Quid enim ſiue verba ſpectes, numeroſius, ſiue ſententiam, pulcrius? Imperium autem in heroes in beatis Inſulis degentes Veteres Saturno tribuunt. Inſcriptio elegantiſſima monumenti Regillae vxoris Herodis:

Ἥισι πὰρ ἱερὸν εἶδος ἐϋζώνοιο γυναικὸς
Ἄγκειται, αὐτὴ δὲ μετ' ἡρώῃσι νέναιεν
Ἐν μακάρων νήσοισιν, ἵνα Κρόνος ἐμβασιλεύει.

Quibus (ſc. Deabus) *ſacra haec ſtatua pulcrae foeminae*
Dedicata eſt. Ipſa vero inter Heroïdas habitat
In beatorum Inſulis, vbi Saturnus regnat.

Vltimus verſus ex iſto Heſiodi eſt expreſſus. Salmaſius dubitat an vſquam legatur beatas Inſulas fuiſſe ſub Saturni imperio. Sed praeter Heſiodum Diodorus Siculus etiam lib. III. hoc tradit.

v. 171. Παρ' Ὠκεανὸν βαθυδίνην] Graeci Magiſtri ὠκεανὸν hic locant et exponunt ἐν τῷ ἀέρι. poterant aliud agere. Poetae enim beatas Inſulas ſtatuebant in Oceano. Horat. libro IV. carm. 16.

Nos manet Oceanus circumuagus: arua beata
Petamus arua, diuites et Inſulas.

v. 173. Τρὶς τὰ ἔτεα] Reſtitui lectionem veterem, quam MS. I. et Tzetzes nobis ſeruauit: τρὶς ἔτεος. Sic inferius τρὶς ὕδατος παρέχειν. Vidit et H. Stephanus.

v. 174. Μηκέτ' ἔπειτ' ὤφελον] Ordo verborum quem in his binis verſibus Tzetzes inſtituit tam ineptus, quam ſenſus quem ex iis conficit. Ait enim Heſiodei voti hunc eſſe ſenſum, ſe maluiſſe mori ante heroici ſeculi exitum, quam poſt illum naſci. Sed hoc ab Heſiodi mente alienum plane eſt, qui optat ἢ πρόσθε θανεῖν quam quinta aetas ingruerit, ἢ ἔπειτα γίνεσθαι, quum meliora ſcilicet tempora reflo-reſcent. Perſuaſum enim habebant Poetae et plerique Philoſophi, praecipue Platonici, exacta hac miſera aetate, παλιγγενεσίαν futuram, omnia reditura in ſuos ortus et priſtinam felicitatem. Inde Probus ad illud Virgilii,

Vltima Cumaei venit iam carminis aetas,

notauit Cumaeum carmen esse carmen Hesiodi, quod sic dicatur a patre Dio, qui Cumaeus fuerit. Sed quid his immoramur? Nihil est in Poetis decantatius, qui tamen omnes videntur hanc opinionem ex isto Hesiodi loco hausisse.

v. 181. Εὖ τ' ἂν γενόμενοι πολιοκρόταφοι τελέθωσιν] Insulse Interpretes Latini: *Postquam facti circa tempora cani fuerint.* An γίνεσθαι πολιοκρόταφον τελέθειν est fieri canum? quid absurdius fingi potest? γενόμενοι sunt τεχθέντες. Sic autem verte: *Quum vix nati canescant*, hoc est, senescant, quum vix postquam lucem adspexerunt senio conficiantur. Hinc paullo post αἶψα γηράσκοντας τοκῆας appellat. Conqueritur de vitae breuitate, cui quintae huius aetatis homines sunt obnoxii, quod celeriter tacitis consenescant annis. Hoc est de quo toties conqueruntur Poetae, meliores annos esse fugacissimos. Theocritus: Μὴ καυχῶ· τάχα γάρ σε παρέρχεται, ὡς ὄναρ, ἦβη. *Noli superbire. celeriter enim te reliquit, tanquam somnium, adolescentia.* Sed haec Anthologiarum Scriptoribus relinquamus.

v. 182. Οὐδὲ πατὴρ παίδεσσιν ὁμοίιος] Non haec referenda sunt ad ἰδέας ὁμοιότητα, vt non nemo facit, sed ad γνώμης. Loquitur de discordia et dissensione animorum, quae miseros mortales huius aetatis sic exagitat, vt omnia sint ὕπουλα, nusquam candor, fides, non fucatus amor, ne inter parentes quidem et liberos. Ouid.

Filius ante diem patrios inquirit in annos.

Glossae MS. Vossii: ὁμοίιος, ὁμογνώμων. Graeci magistri, ὁμοῖιος, ὁμονοητικὸς, σύμφωνος. Alia ratio est inferius, v. 235.

Τίκτουσιν δὲ γυναῖκες ἐοικότα τέκνα γονεῦσιν.
Pariunt vero mulieres similes parentibus liberos.

Hic vtique loquitur de εἴδεος ὁμοιότητι. Liberi enim qui parentum os referebant habebantur pro nota et argumento maternae pudicitiae. Horat. IV, 6.

Nullis polluitur casta domus stupris
Mos et lex maculosum edomuit nefas,
Laudantur simili prole puerperae:
Culpam poena premit comes.

Cui non dictus Hylas?

v. 185. Ἀτιμήσουσι] Barbare Interpretes: *Deonorabunt.* Ἀτιμήσουσι autem est ἀτιμᾶν φιλέσι. Sic et versu sequente μέμψονται est μέμφεσθαι φιλέσι, et v. 189. ἕτερος δ' ἑτέρῳ πόλιν ἐξαλαπάξει, est ἐξαλαπάζειν εἰωθε solet expugnare. v. 225. οἱ τέ μιν ἐξελάσωσι, *qui ipsam expellere solent*, sic ex MSS. ibi legendum et v. 323.

οἷας

— — οἷα τε πολλὰ
Γίνεται, εὖτ' ἂν δὴ κέρδος νόον ἐξαπατήσῃ, id est, ἐξαπατᾷν φιλεῖ. et mox v. 327.
Ἶσον δ' ὅς θ' ἱκέτην ὅς τε ξεῖνον κακὸν ἔρξει.
hospitem malo afficiet, hoc est, afficere solet. Homerus Iliad. α. ὅτε χώσεται ἀνδρὶ χέρηι, *quando irasci solet viro inferiori*, et sic saepe. Aristoph. Pluto:
Ὁ Πάμφιλος δ' ἀχὶ διὰ τοῦτον κλαύσεται;
Pamphilus nonne propter hunc plorare solet?
Sic et Scriptores Sacri, Marc. III, 27. καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσει. *et tunc domum eius diripiet.* hoc est, diripere solet. Ioan. XV, 6. Ἐὰν μή τις μείνῃ ἐν ἐμοὶ, ἐβλήθη ἔξω ὡς τὸ κλῆμα, καὶ ἐξηράνθη. *Si quis non in me manserit, eiici solet foras, et tamquam palmes arescere.* Interpretes ibi haesitant. vide Bezam. In hac notione legitur etiam imperfectum, vt ἔθυον. Marc. XIV, 12. *mactare solent.* et XV, 6. ἀπέλυεν, *dimittere solebat*, vt bene hic vetus Interpres.
In Scuto Herculis, v. 402.
Ὡς δὲ λέοντε δύω ἀμφὶ κταμένης ἐλάφοιο
Ἀλλήλοις κοτέοντε, ἐπὶ σφέας ὁρμήσωσι.
Vt autem leones duo pro occiso cerno sibi mutuo irati in se ipsos impetum facere solent. In Theogon. v. 750.
Ἡ μὲν καταβήσεται, ἡ δὲ θύραζεν ἔρχεται.
Haec quidem intrabit, illa vero foras egreditur. h. e. intrare solet. In ἔργοις v. 523.
Νυχίη κατελέξεται ἔνδοθεν οἴκου.
Noctu cubare solet intra domum.
Et v. 370.
Πίσεις δ' ἄρα ὁμῶς καὶ ἀπιστίαι ὤλεσαν ἄνδρας.
Credulitas pariter ac diffidentia perdere solet homines. Et v. 443.
Ῥεῖα δ' ἀφείλετο φαινομένην ἐθέλοντά γε θυμῷ.
Facile vero auferre solet apparentem volens saltem animo. Interpretes Latini: *abstulit.* Et v. 284. Ζεὺς δέ τε Ἶριν ἔπεμψε. *Iupiter tum Irim mittere solet.* Theogon. v. 7.
Ἀκροτάτῳ Ἑλικῶνι χορὰς ἐνεποιήσαντο Καλάς.
Summo in Helicone choreas ducere solent pulcras.
Sic et Scriptores in oratione pedibus soluta loquuntur frequenter, vt et Sacri. Marc. XIV, 12. ὅτε τὸ Πάσχα ἔθυον, quo tempore Pascha mactare solent, et XV, 6. ἀπέλυε solebat dimittere. Sic et Latini hoc tempore vtuntur, hinc in versione retinui. Horat.
Non hic cuiquam parcet amico.
hoc est, parcere solet. Pers. Sat. II.
At bona pars procerum tacita libabit acerra.

hoc est, libare solet, vt bene ibi πολυμαθέσατος Casaubonus, quem vide, qui et Hebraeos hoc genere loquendi vsos esse docet. a quo nec Graecos abhorrere, quod non a quoquam antehac obseruatum esse memini, hi loci Hesiodi argumento sunt. Aoristis quidem hanc vim inesse tralaticium est, vt et apud nostrum 240.

Τοῖσιν δ' ἐρανόθεν μέγ' ἐπήγαγε πῆμα Κρονίων.
Illis autem coelitus magnum importare solet malum Iupiter.

et saepe alias. Theogon. v. 87.

Αἶψα τε καὶ μέγα νεῖκος ἐπισαμένως κατέπαυσε.
Statim etiam magnam contentionem scite dirimere solet.

v. 187. Οὐδὲ θεῶν ὄπιν εἰδότες] Imperite Interpretes; *Neque Deorum oculum verisi.* Verte: *neque Deorum iram verisi.* Inferius v. 252. θεῶν ὄπιν κακ ἀλέγοντες, *Deorum animaduersionem non curantes.* Vbi iterum Interpretes sine sensu: *Nullam Deorum reuerentiam curantes.* Homerus Iliad. π.

Οἱ βίῃ εἰν ἀγορῇ σκολιὰς κρίνωσι θέμιστας,
Ἐκ δὲ δίκην ἐλάσωσι, θεῶν ὄπιν κακ ἀλέγοντες.

Hic Interpretes: *Deorum rationem nullam habentes*, quod ferri posset, vt apud Herodotum Calliope: οὔτε δαιμόνων, οὔτε θεῶν ὄπιν ἔχοντας. *Neque Genionum, neque Deorum rationem habentes.* At Ὀδυσσ. Φ. v. 29.

Σχέτλιοι ἠδὲ θεῶν ὄπιν ἠδέσατ' ἠδὲ τραπέζαν.

Interpretes rursus insscite vertunt: *Deorum prouidentiam reuerisus.* In omnibus his locis ὄπις est ira, poena, vindicta, animaduersio. Hesych. ὄπιδα, ἐπισροφὴν, ἐντροπὴν. Item: ὄπις, περισροφὴ, φωνή. Corruptissime. lege: ἐπισροφὴ, ποινή. Noster in Theogonia, 222. de Parcis:

Οὐδέποτε λήγουσι θεαὶ δεινοῖο χόλοιο,
Πρίν γ' ἀπὸ τῷ δώωσι κακὴν ὄπιν, ὅς τις ἁμάρτῃ.
Non ante deponunt Deae grauem iram,
Quam ab illo poenas sumserint magnas, qui peccauit.

Vnde et Nemesis ὄπις, et Ionice Οὖπις dicitur in Inscriptione Herodis Attici;

Ἤτ' ἐπὶ ἔργα βροτῶν ἐλάεις Ῥαμνούσιας Οὖπις.
Quae facinora hominum punis Rhamnusias Vpi.

Vt bene emendauit et expossuit maximus Salmasius. Quam appellationem Nemesis quidem ἀπὸ τῆς ὄπιος accepit, non tamen hoc nomine, quod ὄπιν seu curam gerat rerum humanarum, sed quod animaduertat et puniat mala et improba audacium et insolentium hominum facinora. Quas Nemesios partes esse nemo ignorat. Εἰδότες apud Hesiodum sunt Φοβέμενοι. Hesych. εἰδεῖεν, ἐφοβοῦντο. v. 190. pro ἐξαλαπάξει MS. II. ἐξαλαπάζει. Male.

v. 199.

v. 199. Ἀθανάτων μετὰ φῦλον ἴτον] Φῦλον ἐνικῶς apud Graecos Scriptores in hac notione non legitur. Itaque hic locus mihi mendi dudum fuit suspectus, quod deterſit MS. II. ex quo legendum φῦλ' ἴτην. ἴτην fuit etiam in codice Palatino et conspicitur in margine Stephanianae editionis. Hinc et statim προλιπόντε non προλιπόντες. Ἀθανάτων φῦλα sunt Dii. et sic vertendum, non vt vulgo. *familiae Deorum*. sic superius φῦλ' ἀνθρώπων sunt homines, φῦλα γυναικῶν mulieres.

v. 207. Δαιμονίη τί λέλακας] MS. I. λέληκας. probat Tzetzes.

v. 210. Ἄφρων δ' ὅς κ' ἐθέλοι] Versum istum et sequentem obelis suis confodit Aristarchus, quia brutis non conveniant γνῶμαι, sententiae. Et mihi videtur absurdum. Ἐπιμύθια enim a λογοποιοῖς solent addi. Itaque iam olim persuasum mihi fuit accuratius de hoc loco cogitanti ab antiquissimis temporibus hos versus laborare traiectione, qui sic restituendi sint suo ordini:

Δεῖπνον δ' αἶκ' ἐθέλῳ ποιήσομαι, ἠὲ μεθήσω.
Ὡς ἔφατ' ὠκυπέτης ἴρηξ ταναυσίπτερος ὄρνις.
Ἄφρων δ' ὅς κ' ἐθέλοι πρὸς κρείσσονας ἀντιφερίζειν,
Νίκης τε ςέρεται, πρός τ' αἴσχεσιν ἄλγεα πάσχει.

In hac opinione me confirmauit Manuscriptus prior Vossianus, in quo idem ordo seruatur, nisi quod sequens versus Ὦ Πέρση, σὺ δ' ἄκουε δίκης male praecedat ἐπιμύθιον. Sic enim ille liber, recens quidem, sed ex optimo exemplari descriptus hos versus digerit:

Ὡς ἔφατ' ὠκυπέτης ἴρηξ ταναυσίπτερος ὄρνις,
Ὦ Πέρση, σὺ δ' ἄκουε δίκης μηδ' ὕβριν ὄφελλε.
Ἄφρων δ' ὅς κ' ἐθέλοι, etc.

Tzetzes totam huius fabulae, quae eodem ordine in exemplaribus eius tunc descripta erat, vt nunc in nostris, σύνταξιν damnat, non verborum, quasi aliquid σόλοικον, aut σολοικοφανὲς hic sit commissum, vt viri docti ceperunt, sed sententiae et totius orationis, quae non videtur commode cohaerere. Hinc et ipse versus alio locat ordine, quam quem vulgo tenent. Vide eius commentarium.

CAPVT VI.

Ἐσθλὸς. Bonus. Δειλὸς. Heſiodus ter explicatur. Ἰθεῖαν νέμειν. Ἐξελάσωσι. Ἔργα θαλίης. Heſiodus quater emendatus. Ἀπαυρεῖν. Ἐπαυρεῖν βασιλῆος, ἀνδρὸς, κακοῤῥαφίας. Interpretum Homeri et Heſiodi aliquot errata. Κυδρὸς. Ὀνοτάζειν δίκην. Πετεηνὸς. Heſiodi non intellecto loco lux. Δικασσα. Ἀλήθεια. Βλάπτειν δίκην. Verſus Heſiodi ſuppoſititius indicatus.

v. 214. Ὑβρις γάρ τε κακὴ δειλῷ βροτῷ. ἐδὲ μὲν ἐσθλὸς Ῥηϊδίως Φερέμεν δύναται] Ἐσθλὸς, vt recte vidit Plutarchus hoc loco eſt ὁ τῇ τύχῃ καὶ τῇ δυνάμει προέχων, potens, nobilis, diues, vt apud Latinos, *bonus*. Flor. I. 7. *Ipſe in ſenatum caedibus, in omnes ſuperbia, quae crudelitate grauior eſt bonis, graſſatus.* Plaut. Curc. IV, 1, 14. *In foro infimo boni homines atque diuites ambulant.* Cic. IX. ad Att. 12. *Aediles ludos parant? viri boni vſuras perſcribunt.* Apud quem infinita ſunt fere exempla. Δειλὸς contra eſt tenuis, inops. Gloſſae MS. Voſſii, et Graeci magiſtri Δειλῷ, ἀγεννεῖ, ἀσθενεσέρῳ. Hunc ſenſum eſſe huius loci ex praecedente fabula quoque intelligitur. In verſu antecedente ἄκρε δίκης eſt obtempera iuſtitiae, ſequere iuſtum. Inferius v. 273. ἐπακέειν δίκης.

v. 219. Αὐτίκα γὰρ τρέχει] Hunc Verſum optime ὁ πάνυ interpretatur. Significat enim Heſiodus religionem iurisiurandi, qua ſe iudices obſtringunt, violari, ſimul ambitioni ſubſcribunt aut gratiae, aut largitionibus corrumpuntur; hanc vero laeſam fidem ſacramenti ſequi poenam periuris debitam. Nam verſu ſequente ἑλκομένης eſt ἀγομένης βιαίως, σὺν βίᾳ, ius quod aut gratia inflectitur, aut potentia perfringitur, aut pecunia adulteratur, et violenter opprimitur, vt Cicero inquit.

v. 222. Ἦθεα λαῶν] Stultiſſime Interpretes: *mores populi.* Ἤθη hic ſunt διατριβαὶ, τόποι, vici, domus, ſedes populi qui tales iniuſtos habent magiſtratus. v. 525.

Ἐν τ' ἀπύρῳ οἴκῳ καὶ ἐν ἤθεσι λευγαλέοισιν.
In frigida domo, in aedibus triſtibus.

Nihil tritius.

v. 224. Καὶ ἢν ἰθεῖαν ἕνεισιν] Ridicule Interpretes: *neque recte diſtribuunt.* Ἰθεῖαν νέμειν Ariſtoteli V. Ethic. eſt δίκαια νέμειν, ius reddere, in ſequente verſu, δίκας διδόναι ἰθείας. *rectam ferre ſententiam.* Optime hunc locum interpretatur Euſtathius ad Iliad. ψ.

Εἰ δ' ἄγ' ἐγὼν αὐτὸς δικάσω, καί μ' οὔτινα φημὶ
Ἄλλον ἐπιπλήξειν Δαναιῶν· ἰθεῖα γὰρ ἔσται.
Age ipse iudicabo et me nullum puto
Reprehensurum Graecorum. rectum erit iudicium.

Vbi Eustathius notat ad ἰθεῖα subintelligi δίκη. Τὸ δὲ ἰθεῖα ἐλλειπῶς καὶ αὐτὸ εἴρηται. Εἴληπται γὰρ ἀπὸ κοινῆς τὸ δίκη ὄνομα ἐκ τῆς δικάσασθαι ῥήματος. εἰς δὲ σαφήνειαν τῆς τοιαύτης λέξεως χρήσιμον καὶ Ἡσιόδῳ τὸ ἰθεῖαν ἔνειμαν, ἤτοι τὴν εὐθυτάτην δίκην. In hoc versu legitur in vtroque MSto οἵ τε μιν ἐξελάσωσι pro ἐξελάῳσι. Optime. Hom. Iliad. π.

Οἱ βίῃ εἰν ἀγορῇ σκολιὰς κρίνωσι θέμιστας,
Ἐκ δὲ δίκην ἐλάσωσι, θεῶν ὄπιν οὐκ ἀλέγοντες.

v. 231. Θαλίης δὲ μεμηλότα ἔργα νέμονται] Hic vero mirifice Interpretes: *In conuiuiis autem partis opibus fruuntur.* Vnde hanc versionem exsculpserint, quid viderint, legerintque ego quidem exputare nullus possum. Quid enim a Poëtae verbis comminisci poterant remotius? vbi partarum opum mentio? Hinc non immerito olim a viris doctis haec versio fuit improbata. Sed nec hi, quod pace illorum dixerim, plus viderunt. Volunt θαλίης μεμηλὸς esse per idiotismum Poëtis familiarem θάλλον, legendumque θαλίῃ μεμηλότες ac vertendum fructus colligunt florentes. Haec quidem eruditionis et acuminis specie blandiuntur, sed reuera a Graecae linguae indole abhorrent et mente Poëtae. Sensus est simplicissimus per θαλίης μεμηλότα ἔργα intelligi ipsa conuiuia, sicut ἔργα Ἀφροδίτης sunt συνουσίαι. ἔργα Ἄρηος bella: seu opera pertinentia ad conuiuia, quae grata sunt conuiuis. θαλίης μεμηλότα ἔργα νέμονται, exercent opera grata conuiuis est id ipsum quod superius dixerat τερπονται ἐν θαλίῃς, conviuia celebrant. Νέμεσθαι θαλίας vt apud Pindarum νέμεσθαι ἰαίωνα. Δάκρυες νέμονται αἰῶνα. hoc est, διάγουσι, vt scholia antiqua exponunt. Superius apud nostrum v. 119. Οἱ δ' ἐθελημοὶ Ἥσυχοι ἔργα νέμονται σὺν ἐσθλοῖσιν πολέσσιν. *Illi vero pro arbitrio Tranquilli res suas curabant cum bonis multis*, siue viuebant sine curis. Vbi itidem male Interpretes: *Ipsique vltro Quieti partis fruebantur.* Nimirum, qui iustitiam colunt, illos Poëta affirmat, aureae aetatis hominibus similem vitam agere, in perpetuo gaudio sine curis et moerore. Hinc et addit illos non currere per maria et vndas, sed contentos coenis terrestribus, et post quas non lauandae sunt manus, et quos humus fert fructibus pasci, aeque vt illi beati seculi mortales. Proclus sic hunc locum intellexit: homines iustos viuere semper in conuiuiis, et in iis agere opera

ad agriculturam pertinentia. In MS. I. legitur θαλείης. In 2. θαλίης, in casu secundo. In praecedente versu liber I. ἰθοδίκῃσι.

v. 233. Ἄκρῃ μέν τε φέρει βαλάνους, μέσσῃ δὲ μελίσσας] MS. I. ἄκρῃ, μέσσῃ. Videtur Tzetzes hanc lectionem agnouisse, qui exponit ἐν ἄκρῃ, ἐν μέσσῃ. Vulgata tamen lectio melior. v. 237. pro νείσσονται MS. I. νύσσονται.

v. 240. Πολλάκι καὶ ξύμπασα πόλις κακῆ ἀνδρὸς ἐπαυρεῖ] MS. I. ἀπήυρα. Sic legit Aeschines oratione contra Ctesiphontem, Tzetzes, antiquus Scholiastes Pindari ad Pythionic. III. Eustathius ad Iliad. α. cuius verba sunt: ἵνα λέγῃ σεμνῶς καὶ εὐφήμως, πάντες ἐπαύρωνται βασιλέως τάτε κακῆ, κατὰ τὸ,

Πολλάκι καὶ ξύμπασα πόλις κακῆ ἀνδρὸς ἀπήυρα.

ἔνθα ὅρα τὸ ἀπαυρεῖν ταὐτὸν ὂν τῷ Ὁμηρικῷ ἐπαυρεῖν, διὸ καλῶς ἡ αὐτῶν ἑρμηνεία. Apud Hesiodum, inquit, ἀπαυρεῖν eamdem vim habet quam apud Homerum ἐπαυρεῖν. Ecquis dubitet Hesiodum scripsisse ἀπήυρα, quod postea scioli moti vocis insolentia in hac notione mutarunt? Ἐπαυρεῖν enim pro ἀπολαύειν poenas dare, damno affici frequenter apud Homerum aliosque legerant, sed ἀπαυρεῖν in hac significatione non nisi in hoc Hesiodi loco, nisi me fugit memoria, reperitur. Alioquin pro ἀφαιρεῖν et apud Homerum et apud nostrum saepius legitur. Non dubitaui reddere suam lectionem Hesiodo fundatam tot antiquorum Scriptorum auctoritate; quamuis editi libri repugnent omnes. Ceterum verba illa Homeri, ad quae Eustathii scholion laudauimus, Iliad. α, ἵνα πάντες ἐπαυρωνται βασιλῆος, Latini Interpretes transtulerunt: *vt omnes fruantur rege.* poterantne insulsius? ἐπαύρωνται βασιλῆος est plectantur propter regem, luant regis stultitiam. Nec melius. Iliad. ζ.

Τάτῳ δ' οὔτ' ἄρ νῦν φρένες ἔμπεδοι· οὐδ' ἄρ' ὀπίσσω
Ἔσσονται· τῷ κέν μιν ἐπαυρήσεσθαι ὀΐω.
Huic enim neque animus constans est, neque in posterum
Erit; idcirco ipsum poenas daturum puto.

Sic vertendi hi versus. Iliad. ε.

Οὐ μὰν οἶδ' εἰ αὖτε κακοξείνοιο Φίνῆος
Πρώτη ἐπαύρηται.
Nescio an non insidiarum infelicium
Prima poenas luas.

Similiter peccarunt Latini Interpretes inferius apud Hesiodum v. 419. Πλεῖον δὲ νυκτὸς ἐπαυρεῖ, hoc est, *magis autem nocte laborat*, subintelligitur hic καμάτου. πλεῖον καμάτου ἐπαυρεῖ maiores capit labores. Illi inepte: *magis autem nocte fruitur.*

Ἀπαυ-

Ἀπαυρᾶν, et ἐπαυρεῖν βασιλῆος, ἀνδρὸς, κακοῤῥαφίας sunt loquutiones conciſae, in quibus ſubintelligitur κακὸν et ἕν, aut ἕνεκα. vt integra ſint ἐπαυρεῖν κακὸν ἕνεκα βασιλῆος, ἐν κακοῤῥαφίᾳ. ſane κακὸν additur Ὀδυσσ. σ.

Μήπω τι κακὸν μεῖζον ἐπαύρῃς.

Ne maius malum capias. Sic et ἐπαύρεσθαι ἀγαθὸν apud Andocidem. Similiter inferius Theog. v. 882. κρίνεσθαι τιμάων ſc. ἕνεκα. *certare de honoribus.* Tales ellipſes Graecis Scriptoribus tam qui ſoluta, quam qui pedibus conſtricta vtuntur oratione, non ſunt infrequentes.

v. 248. Καταφράζεσθε καὶ αὐτοὶ τήνδε δίκην] Eſt, *Conſiderate et ipſi hanc poenam*, quae iniuſtis magiſtratibus et iniquis infligitur hominibus. Reſpicit enim ad illam δίκην, de qua paucis abhinc verſibus egerat:

Τοῖς δὲ δίκην Κρονίδης τεκμαίρεται εὐρύοπα Ζεύς.

ſane quam inficete Latini Interpretes hic: *Conſiderate hanc iuſtitiam.*

v. 258. Σκολιῶς ὀνοτάζων] Ὀνοτάζων Euſtathius exponit μεμφόμενος. Heſych. ἐκφαυλίζων, ὑβρίζων. Proclus παραχαράττων, vt apud Cic. *adulterare pecunia ius.* quod qui faciunt contumelia Deam afficiunt. Paullo ante παρακλίνειν δίκας Cic. eſt *inflectere ius gratia.*

v. 257. Κυδνὴ τ' αἰδοίη] MS. II. κυδρὴ, et Proclus: ἀπὸ τοῦ κῦδος, inquit, γίνεται κυδρὸς, καὶ κυδρὴ, ὡς ἀπὸ τοῦ ἔχθος ἐχθρός. Sic et Etymol. Magni auctor et Heſychius: κυδρὴ, ἔνδοξος, σεμνὴ, τιμία, ἔντιμος. Hom. Διὸς κυδρὴ παράκοιτις. Κυδνὸς nihili vox eſt. Reſtitui hanc vocem κυδρὸς inferius Heſiodo in Theogon. v. 318, et 442. Vide et Hom. Iliad. σ. v. 184, et Ὀδ. λ. v. 579.

v. 261. Ἀτασθαλίας βασιλέων] Vterque MS. Voſſianus, Palatinus, editio Iſingrini: βασιλήων probante Tzetze, qui ait λη et ων coaleſcere in vnam longam.

v. 265. Pro οἳ αὐτῷ MS. I, αἵ θ' αὐτῷ.

v. 267. Πάντα ἰδὼν Διὸς ὀφθαλμὸς] Hunc cum ſequentibus ſex verſibus expungit Plutarchus. vide Proclum.

v. 273. Δία τερπικέραυνον] MS. I. Δία μητιόεντα. Gloſſa MS. βελεμνιτικόν.

v. 277. Οἰωνοῖς πετεεινοῖς] Vterque Codex Voſſianus: πετεηνοῖς. Sic etiam Moſchopuliani codices: πετεηνὸς, inquit, ποιητικῶς, κοινῶς δὲ πτηνὸν καὶ πετεεινόν. Apud Porphyrium de abſtinentia, vbi hos verſus laudat, animalium, extat quoque πετεηνοῖς.

v. 280. Εἰ γάρ τις κ' ἐθέλῃ τὰ δίκαι' ἀγορεύειν Γινώσκων] Nec Graeci nec Latini Interpretes hunc locum ceperunt.

runt. δίκαια non ſunt iuſta, quod omnes exiſtimant, ſed ἀληθῆ vera, vt ex ἀντιθέσει patet. Verum autem pro iuſto, et iuſtum pro vero in vtraque lingua frequens eſſe in tanta litterarum luce multis docere putidum eſt. Priſcianus lib. XVIII. *Iuſtum pro vero et verum pro iuſto frequenter tam nos quam Attici ponimus.* Inferius 768. ἀλήθεια pro iuſtitia:

Εὖτ' ἂν ἀληθείην λαοὶ κρίνοντες ἄγωσιν.

Cum in rebus agendis populus eſt *occupatus, in iure dicendo.* κρίνειν ἀλήθειαν eſt, res agere, ius dicere. Hinc et in ſacris μαμμωνᾶς τῆς ἀδικίας, et μαμμωνᾶς ἄδικος, ſunt opes non verae, fluxae nimirum et hae caducae, quae opponuntur μαμμωνᾷ ἀληθινῷ, opibus veris, diuinis ſcilicet. Sane ἀδικία in ſacris litteris nonnumquam eſt mendacium. Ioann. VII, 18. 1 Cor. XIII, 6. Sic et apud Latinos *veritas* pro iuſtitia. Cic. XIII. ad Fam. 57. *Vt ſuum negotium habeat cum populo Sardiano, pro cauſae veritate, et pro ſua dignitate conficiat.* Pro Coelio: *Equidem vos ducam a teſtibus, neque huius veritatem iudicii, quae mutari nullo modo poteſt, in voluntate teſtium collocari ſinam.* Alia quamuis multa notarunt viri docti, praecipue Ioan. Frid. Gronouius ad Senecam et Tacitum. Et in lingua Hebraea, Syra, et Arabica vna eademque voce iuſtitiam et veritatem denotari praeclare docuit vir inſignis Ludouicus de Dieu.

v. 283. Ἐν δὲ δίκην βλάψας] Βλάπτειν δίκην eſt hic iuſtitiam impedire, falſum ſcilicet teſtimonium perhibendo; impedire ne iudices poſſint ſecundum illum dare, a quo ius et fas ſtat. Sic βλάπτειν apud Homer. Ὀδυσσ. Ν.

Αὐτὸς ἰὼν διὰ νηὸς ὑπὸ ζυγὰ, μήτιν' ἑταίρων
Βλάπτοι ἐλαυνόντων, ὁπότε σπεύχοιατ' ἐρετμοῖς.
Ipſe iuit per nauem ſub tranſtris ne aliquem ſociorum
Impediret propellentium nauem, quia properabant, remis.

Vtrobique Latini Interpretes male: *laederent.* Apud Poëtam hunc, alibi quoque huius ſignificationis τὸ βλάπτειν occurrunt exempla.

v. 288. Ὀλίγη μὲν ὁδὸς] Plato II. de Rep. et Xenophon. II. Ἀπομνημ. legunt λείη, optime.

v. 291. Εἰς ἄκρον ἵκηται] Hunc locum miror inquinatum etiam nunc in omnibus circumferri editionibus, quum pridem ſit emaculatus ab Heinſio, Scaligero, Meurſio, qui ἵκηαι legendum eſſe praeceperunt, vt omnes veteres Interpretes qui explicant ἔλθῃ. Sed iam olim Eraſmus in adagiorum farragine rectam lectionem propoſuerat, et in verſione ſecutus erat. Lucianus in νεκυομαντείᾳ verſus Heſiodi vocat πάνδημα ἔπη celebres et omnibus notos. Hunc locum pulcre

imitatur

imitatur Silius Italicus, vbi Virtus sic alloquitur Scipionem dubium animi, virtutine se dederet, an voluptati.

Ardua saxoso perducit semita cliuo,
Aspera principio, nec enim mihi fallere mos est,
Prosequitur labor ad nitendum intrare volenti.

Vide quoque Catalecta Virgilii de littera Pythagorae.

v. 293. Ὃς αὐτῷ πάντα νοήσει] Haec inepta lectio omnes foedauit editos libros. Antiquam tamen, et veram nobis seruauit Aristoteles I. Ethic. ad Nicom. cap. 4. Clemens Alexandrinus III. Paedagog. cap. 8. Aristides in λόγῳ πρώτῳ Ῥητορικῆς, Plutarchus aliique, qui et hic pro αὐτῷ legunt αὐτὸς, et v. 296. ὃς δέ κε μήτ' αὐτὸς νοέῃ. Et Zeno in sua imitatione:

Κεῖνος μὲν παναρίστος ὃς εὖ εἰπόντι πίθηται,
Ἐσθλὸς δ' αὖ κἀκεῖνος ὃς αὐτὸς πάντα νοήσει.

Sic enim isti versus leguntur apud Diogenem Laërtium. Hos tantos auctores qui non sequitur, nae ille miser iratis Musis natus est. Et licet absque his esset, ipsa tamen Graecae linguae indoles facile non oscitantem lectorem deprauationis, quae nostras editiones contaminat, admoneret.

v. 294. Φρασσάμενος τὰ κ' ἔπειτα] Non agnoscitur hic versus ab omnibus illis antiquissimis Scriptoribus, quos hoc loco vsos esse diximus, nisi ab Aristotele. In vetustis tamen codicibus fertur desiderari. Sane nec Eustratius qui reliquos exponit, huius meminit, vt et alii prisci Aristotelis Interpretes. Nec Latinis fuit cognitus, qui hunc locum in sua transtulerunt scripta. Liu. 32. *Saepe ego audiui milites eum primum esse virum, qui ipse consulat quid in rem sit: secundum eum qui bene monenti obediat: qui nec ipse consulere nec alteri parere sciat esse extremi ingenii.* Cic. in Cluentiana: *Sapientissimum esse dicunt eum, cui quod opus sit veniat in mentem: proxime accedere illum, qui alterius bene inuentis obtemperet.* Hesiodi tamen Graeci Interpretes in suis libris illum inuenerunt, vt ipsorum declarant explicationes. Hinc vero apparet non heri aut nudius tertius, sed ante multa saecula hunc versum esse Hesiodo subiectum. Suppositicium enim esse et Poeta indignum ego quidem nullus dubito.

CAPVT

CAPVT VII.

Hesiodi insignis locus explicatus contra omnium Interpretum sententiam. Ἐν θυμῷ βάλλεσθαι. Ἀκούειν. Μέτρια ἔργα. Hesiodo et Theocrito lux. Μετρίως λέγειν. Μέτριος. Commodus. Epitaphium Hesiodi, quod Pindaro tribuitur, emaculatur. Μέτρα σοφίης. Hesiodus saepe expositus, aliquoties emendatus et ab Interpretum insscitia vindicatus. Ὀπάζειν, κατοπάζειν. Tzetzes emendatus. Καὶ. Εὐνὴ. Ἀλιταίνειν. Γήραος ὀδός.

v. 296. Μήτ' ἄλλα ἀκούων ἐν θυμῷ βάλληται] Ex versione Latina et Interpretibus Graecis huius loci sensum nemo eruat. Quid enim est? *Neque alium audiens id in animum admittit.* Notissimus Hellenismus omnes fugit. Ἀκούων ἐν θυμῷ βάλληται, est ἀκούειν ἐν θυμῷ βάλληται. *neque alii parere in animum inducat.* Ἐν θυμῷ βάλλεσθαι est in animum inducere, vt βεβλημένος εἰς νῆν apud Chrysostomum qui in animum induxit, et vt faceret consilium cepit, vt eleganter notauit vir magnus Gu. Budaeus, quem tamen miror in eodem loco hunc Hesiodi versum exponere: *nec cum ab alio audiuerit animaduertit et in memoria versat.* Sed ἀκούειν hic esse parere, obsequi, dicto audientem esse, vt saepe, et ex sensu verborum et interpretatione Liuii, qui *alii parere sciat* exposuit, facile erat animaduertere. In eumdem impegerunt lapidem Interpretes inferius v. 709.

— — Εἰ δέ κεν ἀρχὴ
Ἤ τι ἔπος εἰπὼν ἀπόθυμιον, ἠὲ καὶ ἔρξας.

Si autem ceperis aut verbum aliquod dicere ingratum, aut facere. vulgo vertunt: *si ceperis locutus, faciens.*

v. 300. Εὐρέφαος Δημήτηρ] Graeci magistri nescio quas comminiscuntur ineptias cur Ceres εὐρέφαος dicatur, quas excutere non est operae. An hoc vlli Poetae Interpreti potest obscurum esse, Cereri dedicari coronas spiceas, et illis semper ornatam eam Diuam conspici? Nummus aureus.

Vide

Vide et argenteum apud Fulu. Vrſinum in familia Caſſia Ouid.

Feſta piae Cereris celebrabant annua matres,
Illa, quibus uiuea velatae corpora veſte
Primitias frugum dant ſpicea ſerta ſuarum.

Idem in Amor.

Flaua Ceres tenues ſpicis redimita capillos.

Tibullus:

Flaua Ceres tibi ſit noſtro de rure corona
Spicea, quae templi pendeat ante fores.

Horat. carm. ſaeculari:

Fertilis frugum pecoriſque tellus
Spicea donet Cererem corona.

v. 304. Ἰκέλος ὀρμὴν] Malui, *ſimilis cupiditate*, quam cum Interpretibus *ſtudio*. Tzetzes ὀργὴν exponit. Heſych. Ὀρμή, βουλή, ἐπιθυμία. Κάθαρος eſt vocula μονήρης, de cuius expoſitione varia vide Proclum. Heſych. Κάθαρος, ἀργὸς, ἄπρακτος. Eadem Phauorinus, et addit: κάθαρος καὶ ὁ κλέπτης καὶ ὁ κρύπτων.

v. 306. Σοὶ δ' ἔργα Φίλ' ἔχω μέτρια κοσμεῖν] Verte: *Tibi vero curae ſit opera decentia curare.* ἔργα μέτρια ſunt, vt bene Scholiaſtes Voſſianus, ἔργα πρέποντα, ſiue, vt Tzetzes, μὴ ἀπρεπῆ. Monet fratrem ne otii ac ignauiae blanditiis malis rebus et operibus animum applicet, et cupiditate auferatur alieni laboris fructus intercipiendi, vt fuci illi qui miſerorum ſudore et labore paſcuntur, ſed potius in talibus occupetur operibus quae ſe virosque bonos decent. Haec ſunt μέτρια ἔργα quae opponit ἔργοις ἀεργῶν. Μέτριος eſſe μέγας, ἔξοχος in animum equidem ego inducere non poſſum, quum potius veteribus Criticis ſit μικρὸς. Heſych. μέτριοι, μικροὶ· μετριοπαθὴς, μικρὰ πάσχων. Apud Platonem vero μετρίως λέγειν eſt conuenienter loqui, commode dicere et pro rei dignitate, quae maxime ad rem faciunt, vt apud Thucydidem lib. 2. Χαλεπὸν γὰρ τὸ μετρίως εἰπεῖν, ἐν ᾧ μόλις καὶ ἡ δόκησις τῆς ἀληθείας βεβαίαν. Ibi optime Scholiaſtes vetus: μετρίως, συμμέτρως, ἀξίως. In Theocriti epigrammate: μέτριος ἦν ἐν πᾶσιν, non eſt, excelluit in omnibus, ſed, moderatus fuit in omnibus, modum in omnibus rebus tenuit, fuit vbique modeſtus. Hi enim dicuntur μέτριοι. Heſych. μέτριοι, ἐπιεικεῖς. Apud Demoſthenem μέτριοι et ἐπιεικεῖς coniunguntur. Quod hominum genus, quia ſingulari morum facilitate eſt et humanitate, μέτριοι τὰ ἤθη Ariſtoteli IV. Ethic. dicuntur, homines commodi, faciles, homines commodis moribus. Cic. pro Muraena: *Nemo Catone pro-*

bano

quo tuo commodior, comior, moderatiqr fuit, ad omnem rationem humanitatis. Id. de amicitia: *Atque hoc quidem videre licet, eos qui antea commodis fuerunt moribus, imperio, potestate, prosperis rebus immutari.* Epitaphium vero Hesiodi, quod Pindaro tribuitur, foedissime deformatum est. Vulgo sic legitur:

Χαῖρε δὶς ἠβήσας, καὶ δὶς τάφῳ ἀντιβολήσας,
Ἡσίοδ' ἀνθρώποις μέτρον ἔχων σοφίης.

Caelius vertit:

Salue cui pubes, tumulusque bis obtigit unus,
Tu sapis Hesiode, quantum homini sapere est.

Sic quiduis ex quouis potest verti. Quid est ἀνθρώποις μέτρον ἔχειν σοφίης? Qui ἐλλειπῶς ἀνθρώποις pro ἐν ἀνθρώποις positum contendent, illi sitices possunt concoquere. Nihil hac lectione absurdius. Veram, elegantem, dignam auctore illius epigrammatis, quicumque sit, accipe ex MSto Vossiano:

Ἡσίοδ' ἀνθρώποις μέτρα χέων σοφίης.

Hesiode hominibus tradens sapientiam, siue *praecepta sapientiae.*

Totidem litteris in illo Codice scriptum legimus, nisi quod corrupte. Ἡσίοδε pro Ἡσίοδ'. μέτρα σοφίης est loquendi genus Poetis familiare pro σοφίη, vt supra μέτρον ἤβης, pro ἥβη. v. 131. vide ibi notas.

v. 314. Δαίμονι δ' οἷος ἔησθα] Interpretes Graeci mire hic argutantur. Omnes δαίμονα capiunt pro τύχη, hoc, vt videtur, sensu, cuiuscumque sortis et conditionis fueris. Δαίμονες hic esse quod Aeschylo κρείττονες, non assequor. Est, vt verum fatear, mira locutio, quam ita iudico exponendam esse: τοιοῦτος ἔησθα σὺ οἷος δαίμων. hoc est, ἴσος εἰς θεῷ similis Deo es. vt apud Xenophontem: χαριζόμενον οἵῳ σοι ἀνδρὶ, pro χαριζόμενον τοιούτῳ ἀνδρὶ οἷος σύ. Et apud eumdem: ἡμεῖς δὲ ἐγνωμεν τοῖς οἵοις τε ἡμῖν καὶ ὑμῖν, χαλεπὴν πολιτείαν εἶναι δημοκρατίαν. pro τοῖς τοιούτοις οἵοι ἡμεῖς καὶ ὑμεῖς, vt haec duo loca Stephanus recte exponit. Sensus Poetae est, si labore tibi victum comparaueris, beatus eris. Terent. *Deus fium si ita est.*

v. 318. Ἠδ' ὀνίνησι] MS. I. ἠδ', II. ἠτ'. lege: Αἰδὼς ἠδ' ἄνδρας μέγα σίνεται, ἠδ' ὀνίνησι. *Pudor alius vehementer obest, alius vero prodest.* Versu sequente in vtroque MS. πρὸς ἀνολβίαν, et πρὸς ὄλβον. nisi quod in secundo vitiose ὄλβων. Ὄλβον etiam Palatinus codex habet, vtrumque Tzetzes et Stobaeus.

v. 321. Χερσὶ] Latini hoc vnitatis numero malunt exprimere *Manu agere.* Florus: *Matrimonia manu capta.* nihil notius.

notius. v. 326. Ἀνέρι τῷ tritissima Poetis Graecis enallage pro ἀνέρος τοῦ. vtrumque Latinos Interpretes fugit. pudet haec annotare.

v. 324. Αἰδὼ δέ τ' ἀναιδείῃ κατοπάζῃ] MS. I. Voss. αἰδὼς δ' ἐτ' ἀναιδίῃ κατοπάζῃ. alii libri αἰδὼς δέ γ' ἀναιδείῃ κατόπαζῃ, quod probat vir doctus et exponit: *pudor impudentiam sequatur, id est, postbabeatur.* sed ego vulgatam lectionem retineo, quae sic exponenda: *Pudorem vero cum impudentia viceris.* Ὀπάζειν et κατοπάζειν est sequi iubere, vt victores solent victos, aut domini iubere solent seruos sequi. Apud Hom. ὀπάσσας, testeEustath. est δοὺς ἕπεσθαι. Hesych: ὀπαζόμεναι, θεραπευόσαι. ὀπαδὸς, ἀκόλουθος, δοῦλος.

v. 325. Ῥεῖα τέ μιν μαυροῦσι θεοὶ] MS. II. Ῥεῖα δή μιν ἀμαυροῦσι. Proclus etiam videtur ἀμαυροῦσι legisse.

v. 327. Κακὸν ἕρξει] MS. II. ἔρξει cum editione Isingrina et pluribus aliis antiquioribus. sed rectius ἕρξει legitur. a ῥέζω est ῥέξω, et κατὰ μετάθεσιν ἕρξω; vt bene veteres magistri. Tzetzes hic foede corruptus est. Ἴσον, inquit, τῷ ἐπιόρκῳ δρᾷ, ὅς τις εἰς ἱκετεύοντα καὶ εἰς Φίλον, ἢ εἰς ἀλλοδαπὸν [ὡς ἕξει] καὶ ποιήσει βλαβερόν τι. Heinlius legit pro ὡς ἕξει, λέξει καὶ ποιήσει. Scaliger vncis inclusit. Vterque male. Scribendum: ἀλλοδαπὸν ἕρξει, καὶ ποιήσει βλαβερόν τι. Exponit quid sit ἕρξει. καὶ est ἤγουν, *hoc est*, exponendi vim habet. vt paullo post: τεῦ καὶ τινὸς. τεῦ, *hoc est*, τινός. Aristoph. Pluto: Κακῶς ἔπραττεν καὶ πένης ἦν *Male egit, hoc est, pauper erat.* sic καὶ millies apud priscos Graecorum Scriptorum Interpretes. Emendationem nostram video firmari MSto Vossiano.

v. 329. Κρυπταδίης εὐνῆς] Est, *furtiui concubitus.* inepte Interpretes: *secreti lecti.* Εὐνὴ enim est συνουσία. Hom. Iliad. Ω.

Τέκνον ἐμὸν, τέο μέχρις ὀδυρόμενος καὶ ἀχεύων
Σὴν ἔδεαι κραδίην, μεμνημένος ἠδέ τι σίτου
Οὐτ' εὐνῆς.

Mi fili, quamdiu lamentans et dolens tuum cor comedis neque cibi neque Veneris recordans. Vbi Interpretes aeque imperite εὐνὴν cubile verterunt, vt hoc loco. Hos tamen potuisset huius erroris admonuisse Eustathius, si ipsum consuluissent. Qui assueuerat εὐνὴν esse μίξιν praefatus propterea nonnullos hos versus ἀθετεῖν, quia οἱ ἀθληταὶ τὸν τοῦ ἀθλεῖν πάντα καιρὸν ἀπὸ ἐπλησίαζον τῇ γυναικί. sed et quae statim sequuntur εὐνὴν Homero esse συνουσίαν ostendunt: ἀγαθὸν δὲ γυναικί πως ἐν Φιλότητι μίσγεσθαι. *Bonum vero est cum muliere consuescere.*

fueſcere. Phauorinus: Εὐνὴν δὲ μόνον τὴν κοίτην δηλοῖ ἀλλὰ καὶ τὴν συνουσίαν, ὡς ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν γυναικείων παρὰ τῷ Ἱπποκράτει. Hinc et εὐνᾶσθαι eſt μίσγεσθαι γυναικί. Iliad. β. θεὰ βροτῷ εὐνηθεῖσα. Odyſſ. ε. πρὸ ἀνδράσιν εὐνάζεσθαι eſt cum viris conſuefcere. Paulo in litteris ad Romanos exaratis κοίτη eadem ratione eſt συνουσία, cum cap. XIII. vetat περιπατεῖν ἐν κοίταις καὶ ἀσελγείαις.

v. 330. Ἀλιτραίνεται] Repoſui ex MS. II. et vetere Palatino, ἀλιταίνεται. vide Etymologicum Magnum, v. 331. γήραος ἀδὸς eſt ipſa ſenectus. Nec aliter Latine debet exprimi. Tales periphraſes innumerae apud priſcos Graecos Poetas occurrunt, vt de multis iam nos ipſi et alii viri docti monuerunt. Pleraeque abhorrent ab vſu et conſuetudine Latinae linguae, in quam illas verbum de verbo exprimendo transferre imperitia eſt.

CAPVT VIII.

Θῦος, θύειν. Veteriſſima ſacrificia gramen, et alia quae tellus producit, non animalia. Κλῆρος ager. Χρῆμ' ἐγχώριον. Χῶρος. Χωρίτης. Tzetzes et Proclus correcti. Μιτρεῖσθαι. Καὶ. Heſiodus ter emendatus. Ἄρχεσθαι πίθε. βλαβερὸν. Obnoxius. Θυμὸς ἐν φρεσί. Multae Interpretum hallucinationes.

v. 338. Σπονδῇσι θύεσσι τε ἱλάσκεσθαι] MS. II. editio Stephani, Iſingrini, aliaeque meliores: θρέσσι. Itaque vt verſus conſtet, legendum σπονδῇς θυέσσι. Proclus etiam ſic legiſſe videtur: Καὶ ἁγνῶς, καὶ καθαρῶς, καὶ θυέσσι καὶ σπονδαῖς ἱλασκομένας. Latini vero Interpretes peſſime vertunt: *Libaminibus atque beſtiis placa.* Atqui de hoſtiis iam dixerat praecedente verſu: ἐπὶ δ' ἀγλαὰ μηρία καίειν. *nitida femora adole.* Sic interpretare. ἀγλαὰ ſunt nitentia adipe, quae cooperiebantur vt docet in Theog. Stulte igitur hic rurſus hoſtias inculcet. Θῦος Graecis eſt θυμίαμα, odoramentum, odores, qui Diis adolentur, quod proprie vocant θύειν, hoc eſt, odoramenta accendere, quibus ſolis olim faciebant. Syneſ. hymno VII. de Magis:

Ἄγε δῶρα κομίζετε,
Σμύρνης ἐναγίσματα,
Χρυσοῦ τ' ἀναθήματα,
Λιβάνου τε θύη καλά.

Eia munera ferte Myrrhae libamina, Aurique donaria, Thurisque odores ſuaues. Θύειν enim eſt θυμιᾶν ſuffire, vt tradit Porphyr.

Porphyr. II. de abſtinentia animalium. Poſtea ad alia quoque quae Diis offerebantur munera tranſlatum, et tandem ad victimarum mactationem. Porphyr. II. de abſtinentia animalium: Δένδρα μὲν γὰρ δὴ πρὸ ζώων ἀνέδωκεν ἡ γῆ. τῶν δένδρων καὶ πολὺ πρόσθεν τὴν ἑπέτειον γεννωμένην πόαν, ἧς δρεπόμενοι φύλλα καὶ ῥίζας καὶ τὰς ὅλας τῆς φύσεως αὐτῶν βλαστὰς, κατέκαιον· ταύτῃ τὰς φαινομένας ἐρανίας θεὰς τῇ θυσίᾳ δεξιόμενοι, καὶ διὰ τοῦ πυρὸς ἀπαθανατίζοντες αὐτοῖς τὰς τιμάς. τούτοις γὰρ καὶ τὸ πῦρ ἀθάνατον φυλάττομεν ἐν τοῖς ἱεροῖς, ὃν μάλιστα αὐτοῖς ὁμοιώτατον. ἐκ δὲ τῆς θυμιάσεως τῶν ἀπὸ γῆς, θυμιατήρια τε ἐκάλεν, καὶ τὸ θύειν, καὶ θυσίας, ἃ δὴ ἡμεῖς ὡς τὴν ὑςέραν πλημμέλειαν ἐκφαίνοντα ἐκ ὀρθῶς ἐξακούομεν τὴν διὰ τῶν ζώων δοκοῦσαν θεραπείαν καλοῦντες θυσίαν. *Terra prius arbores quam animalia protulit: ante arbores vero gramen quotannis naſcens, cuius folia et radices, totaque illius naturae germina colligentes flammis adolebant: hoc ſacrificio Deos viſos coeleſtes excipientes, et per ignem honores illis reddentes immortales. His etenim ignem perpetuum, cum ſit iis ſimillimus, in templis aſſeruamus. At ex eorum quae terra naſcuntur ſuffimentis in ſacris adhibitis, acerram* θυμιατήριον *appellarunt, et ſacra facere* θύειν, *et ſacrificia* θυσίας, *quae omnia nos non recte interpretamur, quaſi erroris illius qui poſtea irrepſit, eſſent indicia, ideoque eum, qui ex animalium mactatione videtur eſſe, cultum* θυσίαν *vocamus.* Idem inferius eodem libro: Ἐπεὶ καὶ Ἀπόλλων πάραινῶν θύειν κατὰ τὰ πάτρια, τετέσιν κατὰ τὸ ἔθος τῶν πατέρων, ἅπαν ἄγειν ἔοικεν εἰς τὸ παλαιὸν ἔθος. Τὸ δὲ παλαιὸν διὰ πόπανων καὶ τῶν καρπῶν ἦν, ὡς ἀπεδείξαμεν. Ὅθεν καὶ θυσίαι καὶ θυηλαὶ, καὶ θυμέλαι ἐκαλοῦντο, καὶ αὐτὸ τὸ θύειν τοῦ θυμιᾶν εἶχετο, καὶ τὸ νῦν παρ' ἡμῖν λεγόμενον ἐπιθύειν. ὃ γὰρ ἡμεῖς νῦν θύειν λέγομεν ἔρθειν ἔλεγον. Ἔρδον Ἀπόλλωνι τελήσσας ἑκατόμβας ταύρων ἠδ' αἰγῶν. *Quia etiam Apollo cum praecipit ſacra facere ſecundum patrios, id eſt, patribus receptos ritus, ad antiquum morem nos reducere videtur. Vetus autem ſacrificandi mos erat per placentas et fructus, vti demonſtrauimus. Vnde ſacrificia* θυσίαι, *et* θυηλαὶ *et* θυμέλαι *dicebantur, et ipſe actus ſacrificandi* τὸ θύειν, *idem valuit, quod ſuffire vel adolere, quod nunc vocatur* ἐπιθύειν. *Quod enim nos* θύειν *dicimus, illi* ἔρθειν *dicebant.* Θύειν igitur eſt ſuffire. hinc θῦος eſt odoramentum, vnde Latinum thus, vt a πῦον pus, vt oſtendit vir maximus ad Solinum. Quia praecipue in ſacrificiis poſtea thure ſunt vſi. Inde nobis etiam thus *wyroock* dicitur, quaſi ſacer fumus, ſicut in Germania feſti dies quibus natalis Chriſti celebratur, *wynacht*,

hoc est, sacra nox ab illa nocte, quam praecipue colunt, quia in illa Christus natus esse creditur. Galenus θύη optime exponit θυμιάματα, ἀρώματα. Proclus et Moschopulus hoc loco ψαισά. Eustathius πέμματα. Postea enim ad omnia quae Dis offerebantur translatum, vt et θύειν. Sed hic in propria notione capiendum.

v. 341. Ὄφρ' ἄλλων ὠνῇ κλῆρον] Interpretes: *vt aliorum emas sortem.* Male. Vertendum: *vt aliorum emas agrum.* Κλῆρος est fundus, ager, possessio, quia agri sunt praecipua facultatum et bonorum, quae possident homines, pars. Κλῆρος omnia bona significat. Hesych. κλῆρος, οὐσία. Proprie tamen bona quae hereditate venerunt, vt Latinis sors. Liu. *Puer in nullam sortem bonorum natus,* est qui non habet patrem in cuius patrimonium successionem speret. Consortes ὁμόκληροι, eiusdem hereditatis participes, coheredes. Olim enim sorte hereditas diuidebatur. Postea omnia bona quae possidemus quacumque ratione parta, et κατ' ἐξοχὴν agri, possessiones dicuntur κλῆρος. Theocritus Ἡρακλίσκῳ.

Ὀππόκα κλᾶρον ἅπαντα καὶ οἰνόπεδον μέγα Τυδεὺς
Ναῖε.
Quum omnem agrum et viniferum latum solum Tydeus
Teneret.

Herodot. Melpom. φθείρων τῶν Συρίων τὲς κλήρους. *Syrorum agros vastans.* Hinc et κληροῦχος apud eumdem est colonus, cui data pars agri colenda et possidenda.

v. 342. Τὸν φιλέοντ' ἐπὶ δαῖτα καλεῖν] Aliud non tantum praecipit Christus apud Lucam XIV, 12. sed et ipse Plato in Phaedro: εἰ χρὴ τοῖς δεομένοις μάλιστα χαρίζεσθαι, προσήκει καὶ τῶν ἄλλων μὴ τὲς βελτίστες, ἀλλὰ τὲς ἀπορωτάτες εὖ ποιεῖν. μεγίστων γὰρ ἀπαλλαγέντες κακῶν, πλείστην χάριν αὐτοῖς εἰσονται. Καὶ μὲν δὴ καὶ ἐν ταῖς ἰδίαις δαπάναις ὲ τὲς φίλες ἄξιον παρακαλεῖν, ἀλλὰ τὲς προσαιτέντας, καὶ τὲς δεομένες πλησμονῆς. Ἐκεῖνοι γὰρ καὶ ἀγαπήσεσι, καὶ ἀκολεθήσεσι, καὶ ἐπὶ τὰς θύρας ἥξεσι, καὶ μάλιστα ἡσθήσονται, καὶ ἐκ ἐλαχίστην χάριν εἴσονται, καὶ πολλὰ ἀγαθὰ αὐτοῖς εὔξονται. *Si egenis gratificandum est maxime, conuenit omnino non meliores iuuare homines, sed pauperrimos. Maximis enim liberati malis gratias ingentes habebunt. Priuatis quoque et propriis sumtibus non vocandi amici erunt, sed esurientes et supplices. Hi enim beneficium maximi facient, te sectabuntur, ad fores opperientur, applaudent, gratias agent, vota pro te fundent.*

v. 344. Εἰ γάρ τοι καὶ χρῆμ' ἐγχώριον ἄλλο γένηται] *Si enim tibi negotium aliud rusticum inciderit.* Sic hic ver-

sus

ſus exponendus. Vulgo inepte: *Si res aliqua fortuita eueniat.* Χρῆμα ἐγχώριον, eſt res, quae ad agreſtes, et ruricolas pertinet, opus et negotium ruſticum. χῶρα enim et χῶρος eſt vicus, pagus, ager. Heſych. χῶρος, ἀγρός. χωρίτης eſt ruſticus. Idem: χωρίτης, ἀγρώτης, ἄγροικος, χωροβατεῖν in agro ſpatiari. Chorobates apud Vitruu. inſtrumentum quo agros metabantur, Latinis gruma, quamuis et aquis librandis inſeruiret. χωρίον villa, praediolum. Sane in Sacris quoque litteris χῶρα eſt ager. Luc. XXI, 21. *οἱ ἐν ταῖς χώραις μὴ εἰσερχέσθωσαν εἰς αὐτήν. qui in agris ſunt non ingrediantur in eam*, ſc. Vrbem. pro qua Matth. XXIV, 18. ὁ ἐν ἀγρῷ. Sic olim χωρεπίσκοποι, erant, rureſtres Epiſcopi, qui in vicis et pagis rem ſacram faciebant. Proclus legit olim ἐγκώμιον, vti ex eius explicatione apparet, quamuis vulgo legatur ἐγχώριον. ἐγκώμιον vero idem eſt quod ἐγχώριον, nempe quod in eadem κώμῃ geritur. Poſſes quidem etiam exponere ἐγχώριον οἰκεῖον, vt ſit negotium in tuis aedibus incidens, domeſticum. Suid. ἐγχώριον, οἰκεῖον. Sed altera praeſtat interpretatio. Ruſtica enim haec praecepta ſunt, quae χωρίταις dantur.

v. 346. Πῆμα κακὸς γείτων] Ad quod confirmandum Proclus et Tzetzes afferunt Αἰτωλὰς καὶ Ἀκαρνάνας, Καρχηδονίους καὶ Βυζαντίους, qui propter vicinitatem mutuis cladibus et damnis perierint. Sed quid audio? Num Carthaginienſes et Byzantini tantis locorum interuallis diſiuncti ſunt vicini? legendum Χαλκηδονίους. Chalcedon enim contra Byzantium ſita. Mox Tzetzes: δείκνυσι τοῦτο Πλάταρχος. Θεμιστοκλέα γάρ φασιν ἢ Πλάτωνα πιπράσκοντα τὸν ἀγρὸν λέγειν, ὅτι ἀγαθὸν ἔχει γείτονα. Non hoc Platonis dictum eſt ſed Catonis; legendum igitur Κάτωνα. Sic etiam Voſſianus codex. Sed haec praeſtat differre ad Interpretes, ex quibus infinitas paene mendas eluimus.

v. 348. Οὐδ' ἂν βοῦς] Hoc verſu probat Heraclides in fragmentis de rebus publicis, vbi agit de re publica Cumaeorum legem illorum, qua ſanxerant, vt ſi quis aliquid amitteret, furto a vicinis damnum reſarciretur: ἔθος ἦν αὐτοῖς εἰς τὰ κλοπιμαῖα συμβάλλεσθαι τοὺς γείτονας, διὸ καὶ ὀλίγα ἀπώλυνται πάντες γὰρ ὁμοίως ἐτήρουν. καὶ Ἡσίοδος ἐντεῦθεν δοκεῖ λέγειν ἐκ ἂν βοῦς ἀπολοῖτ' εἰ μὴ γείτων κακὸς εἴη. *Moris erat apud eos, vt vicini omnes conferrent ad reſarciendum quae furto ablata fuerunt. Qua propter pauca furto amittebantur, quod vniuerſi pariter ſua aliorumque diligenter cuſtodirent. Atque hinc videtur petitum, quod apud He-*

ſiodum eſt: Bos non facile peribit, niſi vicinum malum habueris? Eadem lex fertur eſſe apud Iaponenſes in vltimo Oriente.

v. 349. Εὖ μὲν μετρεῖσθαι] Gloſſae MS. Voſſii: καλῶς δανείζεσθαι. Heſych. μετρεῖ, δανείζει. μετρεῖσθαι, δανείζεσθαι. Μετρεῖσθαι eſt ſub vſura mutuum petere ſiue menſura, ſiue pondere, ſiue numero conſtet. Cic. I. de Off. *vtendum accipere* vertit: *Quia ſi ea quae vtenda acceperis, maiore menſura, modo poſſis, iubet reddere Heſiodus, quidnam beneficio prouocati facere debemus?* Male ergo Interpretes: *Recta menſura mutuum accipe*, quaſi de iis ſolis rebus loquatur Poëta, quae menſura conſiſtunt, vt multis docuit Salmaſius libro de Vſuris. Inferius v. 396.

Ὡς καὶ νῦν ἐπ' ἐμ' ἔλθῃς, ἐγὼ δέ τοι οὐκ ἐπιδώσω
Οὐδ' ἐπιμετρήσω.
Sicut et nunc ad me veniſti, ego vero tibi non amplius donabo,
Nec amplius mutuum dabo.

Gloſſae Voſſianae MS. ἐπιμετρήσω, δανείσω. Proclus. ἐ χρήσω. bene. Notant enim veteres Grammatici χρῆσαι ἐπὶ φίλων dici, δανεῖσαι ἐπ' ἀλλοτρίων. Suidas: Δανεῖσαι ἐπὶ τῷ τυχόντος. Antiquiſſimis certe Scriptoribus δανείζειν, non eſt foenori locare, ſed mutuum dare ſine vſuris.

v. 353. Τῷ προσιόντι προσεῖναι] An hoc eſt quod Interpretes volunt, *iuuantem te iuua?* Quanto rectius Graeci magiſtri *inuiſentem inuiſe?* Qui eo, inquit, ingenio ſunt, vt mutuis amicitiae et conſuetudinis commerciis delectentur, cum iis cole amicitiam. Idem ſenſus verſus ſequentis: qui libenter ſua cum aliis communicant, iis tu libenter impertire, ſi quibus opus habuerint. v. 331. MS. I. ἴσα ἄτησιν.

v. 357. Κἄν μέγα δώῃ] Reuocaui priſtinam lectionem ex MS. II. et Proclo, qui legunt καὶ μέγα δοίη. Καὶ, quod Interpolatores fugit, eſt κἄν, καίπερ, καὶ εἰ, vt ſtatim: καὶ τὸ σμικρὸν ἐόν. *etſi ſit exiguum* Ariſtoph. Plut. Ἐὰν δὲ σύζυγον λάβω τινὰ καὶ σύνινον, τὸν ἰσχυρὸν τἄτον θεὸν ἐγὼ ποιήσω τήμερον. *Si ſocium cepero aliquem etſi imbecillum, potentem tamen hodie faciam.* Pro quo Scriptores orationis ſolutae malunt dicere καί τοι, καί τοιγε. v. 358. αὐτὸς eſt ἑθέλων libens, vti in aliis locis accipi viri eruditiſſimi docuerunt.

361. Ἐπὶ σμικρὸν καταθεῖο] MS. σμικρῷ. quod verum eſt. Tzetzes verſu ab hoc ſecundo: ὃς δ' ἐπ' ἐόντι φέρει. v. 382. ἔργον τ' ἐπ' ἔργῳ ἐργάζεσθαι. Subſcribunt Moſchopulus et Tzetzes, et veteres Scriptores plurimi qui hunc locum laudant.

v. 364.

v. 364. Ἀνέρα κήδει] Est *hominem sollicitum habet*, non *laedit*. Hom. κῆδε δὲ θυμόν. *Animum sollicitat.* Sequente versu, βλαβερὸν est damno, periculis et variis casibus obnoxium, perperam Interpp. *noxium*. Sic etiam Latinis *obnoxius* simpliciter, est opportunus iniuriae. Flor. III, 20. *Et ipsi* (serui) *per fortunam in omnia obnoxii.* Lib. IV, 4. *Cum intra decem et octo annos, tenerum et obnoxium et opportunum iniuriae iuuenem videret.* Phaedrus: *seruitus obnoxia, quia, quae volebat, non audebat dicere.* Senec. ep. 61. corpus humanum vocat *obnoxium domicilium animi.*

v. 368. Ἀρχομένῳ δὲ πίθῳ καὶ λήγοντος κορέσασθαι] Stulte Latini Interpretes: *Incipiente vero dolio et desinente saturato te.* Quid incipere et desinere dolium Latinis auribus sonet ego non exputo. Verte: *Quum relinitur dolium, et fere est epotum, saturare.* Ἄρχεσθαι πίθου est ἀνοίγειν πίθον, Theocrito διαχραύειν, Terentio *relinere dolium.* Longe ineptius inferius ἐν ἡμέραις v. 51. ἀρίστην ἄρξασθαι πίθου vertunt: *optimam implendis doliis*, quum sit, *optimam aperiendis doliis.* Vers. sequ. δειλὴ vterque MS. vt bene restituit Heinsius. Ceterum de sententia huius versus, et cur vinum in medio dolio sit optimum disputat Plutarch. Sympos. III, 7. et Macrobius VII. Saturn. c. 12. quos vide, et ride Alexionem apud Plutarchum, qui irridet hunc versum Hesiodi, quod in medio sit vinum optimum. Atqui hoc ipsum quoque dicit Hesiodus, ideoque tum parcius illo vtendum esse, vt diutius optimo fruamur. Vetus est vini medium, olei summum, mellis imum optimum esse.

v. 370. Μισθὸς δ' ἀνδρὶ] Hic cum sequentibus duobus versibus in MSto primo non comparet, et expunctos olim fuisse a nonnullis Proclus testatur, a Plutarcho tamen vindicantur et probantur. Vide Proclum. Sed ipse Plutarchus in Theseo tribuit hunc versum Pittheo, Aristotelemque laudat. Cuiuscumque sit sententia, est optima: si cum amico tibi res quaedam sit, fac vt primo cum illo paciscaris de mercede, quam sibi deberi putat, vt omnes querelae praecidantur.

v. 376. Μανυγενὴς δὲ παῖς σώζοι] MS. I. εἴη, cum glossa ὑπάρχῃ. Pulcre D. Heinsius obseruauit hos versus esse transpositos, et eleganter illos exponit, quem vide. Sine MSS. auctoritate nihil tamen sustinui mutare.

v. 381. Ἐν φρεσὶν ἧσιν] MS. I. σοῖσιν. II. σῇσι leg. φρεσὶ σῇσιν. θυμὸν ἐν φρεσὶν, vt apud Plautum: *Meni animi.* et Catullum: *Nec potis est dulces Musarum exponere foetus Mens animi.*

CAPVT IX.

Distinctio vulgaris librorum Hesiodi deleta. Hesiodus bis emendatus. Veteres nudi faciebant opus. Ἔργα διατεκμαίρεσθαι. Proclus emendatus. Οἱ περὶ Τιμόθεον. Χρήματα. Χρηστήρια. Nicolai Damasceni locus vindicatus. Aeliani Interpretes ter reprehensi. Τητᾶν, τιτᾶν. Quaerere. Ἔργον. Opus. Ὀξὺς ἠέλιος. Sol acutus. Sol acris. Sirius acris. Claudianus emendatus. Χιὼν ὀξεῖα. Ζεὺς pro coelo. Lapsus crebri Interpretum indicati.

Βιβλίον β'] Expunxi hanc distinctionem quam et codices manu exarati, et veteres Scriptores cum Interpretibus ignorarunt. In primo Vossiano hic omnia perpetua et continua serie sine vllo distinctionis vestigio perscripta sunt: sicuti et in Procli commentario manu exarato, quem mihi vtendum dedit Marquardus Gudius noster. In secundo nonnihil quidem spatii inter versus 383. et sequentem intercedit, vt possit capere indicem hunc, qui vulgo praeponitur. Sed nec hic nec alii, si qui sunt, libri nobis tanti sunt, vt istam distinctionem χθὲς καὶ πρώην natam ferendam existimemus ingratiis totius antiquitatis, quae nullam huius operis diuisionem in duos libros agnoscit. Clarissime id liquet etiam ex Seruii prooemio in Virgilii Georgica. *Hesiodus fuit de Ascra ciuitate; qui scripsit ad fratrem Persen, librum, quem appellauit* ἔργα καὶ ἡμέρας, *id est, opera et dies. Hic autem liber continet, quemadmodum agri, et quibus temporibus sint colendi.*

v. 383. Πληϊάδων Ἀτλαγενέων] Latinis dicuntur Vergiliae, quarum ortum et occasum in primis obseruabant Veteres, ita vt aestatis atque hyemis initia, et messium atque arationum tempus ab illis numerarent. Vide Eratosthenis καταστερισμούς, quos primus ad Aratum edidit summe Reuerendus Praesul Oxoniensis Ioannes Fell, mihi, dum fata sinerent, amicissimus cap. 23. De illarum vero ortu et occasu quam variae fuerint Veterum sententiae, vide Petauii disputationem in variar. Dissertat. Lib. II. Cap. 9. quae Vranologio adiecit.

v. 389. Ἐγγύθι ναιετάασ'] MS. I. et II. ναιετάωσ' nisi quod in secundo addatur σιν. Et sic versu abhinc tertio vterque pro νάσσιν, ναίωσι. Est haec Dorum dialectus. Vide supra ad v. 224. In hoc vltimo versu, liber secundus inserit δὲ: Ναίωσι· γυμνὸν δὲ σπείρειν, γυμνὸν δὲ βοωτεῖν.

v. 392. Γυμνὸν δ' ἀμᾶσθαι] MS. I. Vossianus, et Codex Palatinus: ἀμάειν. Sic etiam in carmine, quod dicitur certamen Homeri et Hesiodi. Nec aliter Proclus legit: Ἀμάειν, συναθροίζειν, ἢ θερίζειν. Illud enim ἀμᾶσθαι quod in edito Procli Commentario praecedit τὸ ἀμάειν a sciolo ex Hesiodi vulgatis editionibus insertum esse puer admodum vidi. Et recte me vidisse codex postea manu exaratus Marquardi Gudii ostendit: qui illud ἀμᾶσθαι non agnoscit. In quo et paullo ante legitur, γυμνὸν δ' ἀμάειν] ὡς ἂν πρόσω. Non vt vulgo ἀμᾶσθαι, quod ab imperitis in Hesiodo primum suppositum qui secundam ab vltima in ἀμάειν non producte poni sibi persuaserant. Cur vero nudis arandum, serendum et metendum esse praecipiat Hesiodus, sicut et eum secutus Virgilius Georg. I. *Nudus ara, sere nudus*, docet Seruius: *Nudus ara, id est, adeo sereno caelo, vt vestimentis non egeas. Non dicit nudum esse debere, quasi aliter non oporteat aut possit: sed sub tanta serenitate dicit haec agenda, vt et amictus possit contemni.* Quam explicationem Seruius debet Proclo, cuius priorem expositionem vide: binas enim huius loci affert. Sed prior verior est. Veteres tamen nudos plerumque fecisse opus ostendit Plutarchus in vita Catonis Maioris: Πυθόμενος δὲ τὴν αὐτουργίαν καὶ δίαιταν αὐτοῦ παρὰ τῶν οἰκετῶν, καὶ θαυμάσας ἐξηγεμένων ὅτι πρωῒ μὲν εἰς ἀγορὰν βαδίζει καὶ παρίσχηται τοῖς δεομένοις, ἐπανελθὼν δ' εἰς τὸ χωρίον, ἂν μὲν ἡ χειμὼν, ἐξωμίδα λαβὼν, θέρος δὲ γυμνὸς ἐργασάμενος μετὰ τῶν οἰκετῶν, ἐσθίει τὸν αὐτὸν ἄρτον ὁμοῦ καθήμενος, καὶ πίνει τὸν αὐτὸν οἶνον. *Cuius cum labores et rationes viuendi accepisset* (Valerius Flaccus) *a seruis, mirareturque cum narrarent illi mane eum forum adire, et praesto esse eius opera vrentibus: regressum ad villam tempore brumali vestitum exonide, aestate operari cum seruis nudum, eadem mensa, eodemque vesci pane, atque idem vinum bibere.* Et Aurelius Victor in Quinctio Cincinnato: *Quinctius Dictator dictus, ad quem missi legati nudum eum arantem trans Tiberim offenderunt, qui insignibus sumtis Consulem obsidio liberauit.* Et apud Poëtam: *nudi messores.* Non tamen haec sic capienda sunt, ac si essent sine omni vestitu. Tunica tantum erant induti, sine toga, si Romani, aut pallio, si essent Graeci. Sic et Saul dicitur nudus cecidisse coram Samuële, 1 Sam. XIX, 24. hoc est, in interula seu vestitu interiore per totam noctem extra se raptum fuisse. Sic Petrus dicitur nudus abiecisse se in mare, hoc est, deposita veste superiore. Vide ibi Grotium, et in primis Amplissimi Cuperi Obseruat. 1. cap. 7. De veste autem interiore intelligendum esse Hesiodum ostendit etiam in Scuto v. 286.

— — οἱ δ' ἀρατῆρες
Ἤρειπον χθόνα δῖαν ἐπιζολάδην δὲ χιτῶνας ἐξάλατ'.
— — *agricolae autem*
Proscindebant terram bonam, ornateque tunicas succinxerant.

Ergo non nudi arabant.

v. 398. Θεοὶ διετεκμήραντο] Per Deos Graeci hic intelligunt alii stellas, alii elementa, qui non sunt audiendi. Dii, inquit Hesiodus, labores hominibus imposuerunt.

Ἔφυ μὲν ἐδεὶς, ὅσις ἐ πονεῖ βροτῶν.

Nemo enim est mortalium qui non laborat. vt Sophocles ait. Hoc autem a Diis, qui, secundum Epicharmum, τῶν πόνων πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα τἀγαθά, labore omnia bona nobis vendunt. Quod hauserunt ex Mose vt infinita alia, apud quem ad Adamum ipse Deus: ἐν ἱδρῶτι τοῦ προσώπου σου φάγῃ τὸν ἄρτόν σου. Ἔργα διατεκμαίρεσθαι, est labores imponere. διατεκμαίρειν, τεκμαίρειν non solum est σημειοῦσθαι, sed et κατασκευάζειν. Etymologici Magni auctor: τεκμαίρω σημαίνει τὸ κατασκευάζω, καὶ τὸ σημειοῦμαι. Superius v. 228:

— — αὐτοῖς
Ἀργαλέον πόλεμον τεκμαίρεται εὐρύοπα Ζεύς.
— — *Ipsis*
Molestum bellum immittit omnia videns Iupiter.

Recte Glossae MS. hoc loco διετεκμήραντο, προσετάξαντο.

v. 402. Χρῆμα μὲν ἐ πρήξεις] Terent. Adelph. *Numquam rem facies, abi, nescis inescare homines.*

v. 405. Οἶκον μὲν πρώτιστα γυναῖκά τε] Non hic ab Hesiodo intelligi vxorem, vt vulgus cum Interpretibus Latinis accipit, sed ancillam, quae domum custodiat, versus sequens arguit, qui hanc γυναῖκα κτητὴν ἐ γαμετὴν emtam non nuptam appellat, quod olim monuerunt ad hunc locum veteres magistri. Aristoteles quidem in Oeconomicis et Politicis γυναῖκα sumsit pro vxore, non vero κτητὴν, vt viri docti affirmant. Nec iudicandum est Philosophorum principem Hesiodi mentem non habuisse exploratam: sed potius eum hunc versum suo voluisse accommodare instituto, vt saepe solent Philosophi. Nam Mureto, homini quotquot a renatis litteris fuerunt, disertissimo et elegantissimo, qui auctoritate Aristotelis permotus sequentem versum tamquam suppositicium iubet expungi, non est vt suffragemur, si vera sunt quae Timotheus apud Proclum de Aristotele commemorat, illum nimirum adductum hac Hesiodi sententia post obitum vxoris cum Herpylide ancilla consuevisse et ex illa sustulisse filium. Quamuis et hic Aristoteles maluerit suo obsequi ingenio et auctoritate Hesiodi suam tueri viuendi rationem, quam Poëtae monita sequi.

qui. Nam Poëta nec de pellice, nec de vxore loquitur, sed de famula pretio comparata. Vide Proclum, apud quem pro οἱ περὶ Τίμαιον legend. οἱ περὶ Τιμόθεον. de quo Diog. Laert. in vita Aristot. οἱ περὶ Τιμόθεον vero non sunt Timothei discipuli, sed ipse Timotheus Athenienſis, qui vitas Philosophorum a Laertio toties laudatas memoriae prodidit. οἱ περὶ τὸν Τιμόθεον, elegantissimo idiotismo est ipse Timotheus, vt apud Polyb. οἱ περὶ Ἄννωνα καὶ τὸν Βάρκαν est Anno et Barcas. οἱ ἀμφὶ τὸν Κρίτωνα καὶ Σιμμίαν apud Aelian. Crito et Simmias. et mille talia.

407. Χρήματα δ' ἐν οἴκῳ πάντ' ἄρμενα ποιήσασθαι] Homeri, et Hesiodi tempestate χρήματα notabant omnes facultates, omnia quae in bonis habebant, non nummos aut pecuniam, cuius vsus tum adhuc erat Graecis ignotus. Hoc loco autem singulari notione significat οἰκητήρια σκεύη, instrumentum domesticum, suppellectilem, vtensilia. nimirum ἀπὸ τῆς χρήσεως. Propter eamdem causam ab Alcaeo in Pasiphaë χρηστήρια σκευάρια dicuntur. Quamuis Plato Comicus in Hellade illa tantum vasa, quibus vtebantur πρὸς θεωρίαν καὶ θυσίαν, dixerit χρηστήρια, recte tamen etiam omnia τὰ κατ' οἰκίαν χρήσιμα appellari χρηστήρια docuit Pollux X. cap. 1. Sane in hac notione legitur apud Nicolaum Damascenum in fragmento historiae vniuersalis, quod Stobaeus nobis seruavit; Ἀρίστονοι τῶν ἐμψύχων ἀδὲν ἀποκτείνασι. τὰ δὲ κεράμεα τῶν χρηστηρίων ἐν χρυσοῖς ἐλυτροῖς φυλάττασι. *Aristoni nullum animal macta.* *Vasa figulina ad quotidianos vsus parata in aureis involucris custodiunt.* Sic rectissime hunc locum vertit vir incomparabilis, quem honoris causa nomino, Henricus Valesius. Bene se omnia habent. χρηστήρια sunt vasa domestica, vtensilia, siue sint pretiosa, siue vilia, et nullius rei. Strabo lib. XV. p. 722. Πολλὰ δὲ κατέκλυσε καὶ τῶν σωμάτων, καὶ τῶν χρηστηρίων ἀπροσδοκήτως νύκτωρ, καὶ τῆς βασιλικῆς δὲ κατασκευῆς ἐξηλείφθη. *Multa autem corpora et vtensilia noctu ingruens torrens hausit, et magna pars regiae suppellectilis ablata.* Eadem autem ratione vt χρηστήρια sic et χρήματα omnem notant suppellectilem, κατ' ἐξοχήν tamen de vasis et sacra templorum suppellectile frequenter accipiuntur. Aelian. Ποικ. ἱστορ. lib. 1. cap. 20. Διόνυσος ἐξ ἁπάντων τῶν ἐν Συρακούσαις ἱερῶν ἐσύλησε τὰ χρήματα. Vbi Gesnerus vertit: *Dionysius ex omnibus Syracusarum templis ex delubris per sacrilegium pecuniam abstulit.* Paullo post: Τὰ τῆ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς Λευκοθέας ἅπαντα ἐσύλησε χρήματα. Vbi rursus Interpres: *Vniuersas Apollinis et Leucothoae pecunias nefario scelere abripuit.* Pessime, cum vtroque loco

significentur vasa sacra diis illis consecrata, quae abstulit Dionysius, sicut inter illa commemoratur ibi mensa sacra Apollini dedicata. Lapsus quoque est idem vir doctissimus, in Interpretatione huius vocabuli in lib. VI, cap. 9. Ἀριστοτέλης ἀσωτευσάμενος τὰ ἐκ τῶν πατρὸς χρήματα ὥρμησεν ἐπὶ στρατείαν. *Aristoteles abliguritis omnibus pecuniis, quae ex hereditate parentis ad ipsum venerant, in militiam profectus est.* Vertendum erat, *consumtis omnibus facultatibus.* Quamuis non ignorem pecuniam apud Latinos etiam pro toto patrimonio capi, sed Interpretem de nummis solum cogitasse, cum ita verteret, satis constat. Sic et χρήματα quasuis facultates notant apud Marc. X, 23.

v. 408. Ὁ δ' ἀρνῆται σὺ δὲ τητᾷ] MS. I. Voss. ὁ δ' ἀρνεῖται, σὺ δὲ τιτᾷ. quod glossae MS. explicant: στερίσκῃ τῷ γεωργικῷ ὀργάνῳ. Videntur sane veteres dixisse τιτᾶν et τητᾶν. Hesych. τιτᾶσθαι, στερήσασθαι. Apud eumdem tamen legitur etiam τήτη, ἀπορία, ἔνδεια, στέρησις. Τητωμένη, στερομένη. Τητώμενον, στερισκόμενον. Auctor Etymologici magni: τητᾷ Ἡσίοδος. σημαίνει τὸ ζητεῖς. ἐκ τοῦ τάω τοῦ σημαίνοντος τὸ ζητῶ γίνεται κατὰ ἀναδιπλασιασμὸν τατάω, τατῶ, καὶ κατ' ἔκτασιν τητῶ, et quae sequuntur. Platoni III. de leg. Φρενῶν τητώμενοι, sunt mente capti. Sophocles Philoctete: πλέω πρὸς οἶκας τῶν ἐμῶν τητώμενος. *Navigo ad meam patriam meis rebus privatus.* Sicut autem τητῶ proprie est quaero, deinde careo, distituor, sic et Latinis quaeri est abesse, desiderari. Senec. ep. 91. *Lugdunum quod ostendebatur in Gallia quaeritur.* Petron. de Eunuchis: *quaeris se natura nec inuenit*, hoc est, desiderat suum opus, quae marem condidit, nec tamen inuenit marem esse, quem fecerat. Stat. Theb. II. *Iam trepidi sese quaerunt numerantque.* Cic. act. II. in Verr. cap. 10. *Nego esse quicquam a testibus dictum, quod aut vestrum cuipiam esset obscurum, aut cuiusquam oratoris eloquentiam quaereret.* hoc est, ad quod explicandum desideretur vir disertus. Dicere quod quaerat eloquentiam est infantem esse, indisertum. Nam quae quaeruntur non adsunt. Hinc et Plauto *in quaestione esse, quaestioni esse*, est abesse, non praesto esse, in Pseud. Cistellaria, et Casina. Hinc et illae venustae locutiones *Siciliam in Sicilia*, apud Cic. *in epulis epulas* apud Ouid. *Samnium in Samnio* apud Flor. *pontum in ponto quaerere* apud Manilium, de quibus Cl. Gronouius in observationibus.

v. 409. Μνώῃ δέ τοι ἔργον] Hoc est, ne cum tempus effluxerit, non possis opus, quod tum faciendum erat, facere. Ἔργον κατ' ἐξοχήν hic est opus: labor rusticus, qui impenditur

penditur agro colendo, vt et versu sequente et ipso indice libri huius ac infinitis aliis locis. Florus I, 9. *Medium erat forte tempus sementis, cum patricium virum innixum aratro suo lictor in ipso opere deprehenderet.* Apud Terent. Cic. *opus facere*, de opere rustico. Haec trita sunt.

v. 411. MS. vterque ἄτησι.

v. 414. Ἧμος, δὴ λήγει μένος ὀξέος ἠελίοιο] Ὀξὺς ἠέλιος non est celer vt Graeci volunt magistri, sed θερμὸς, feruens, ardens, acer. Pindar. Olympionic. 7.

— — ἔχει τέ μιν ὀ-
ξεῖαν ὁ γενέθλιος ἀκτίνων Πατὴρ
Πῦρ πνεόντων ἀρχὸς ἵππων.

Habetque ipsam (Rhodum) feruidorum genitiuus radiorum pater, ignem spirantium dux equorum. Aratus de Sirio:

— τὸ ἡ δὲ οἱ ἄκρη.
Ἀσέρι βέβληται δεινὴ γένος, ὅς ῥα μάλιστα
Ὀξέα σειριάει, καί μιν καλέσσ' ἄνθρωποι
Σείριον.

Vertit Auienus:

Aestuat in mente, multus rubor imbuit ora.
Stridit anhelanti face pestifer aera motu,
Torret et immodicis terras coquit ignibus astri.

Horum imitatione Horatius solem feruentissimum dixit *acutum*. Lib. I. ep. 10.

Est vbi plus tepeant hyemes? vbi gratior aura
Leniat et rabiem canis et momenta leonis,
Cum semel accepit solem furibundus acutum?

Lib. I. Sat. 6. vocat *solem acrem*.

Ast vbi me fessum sol acrior ire lauatum
Admonuit.

Lucret. VI.

Hunc homines fontem nimis admirantur et acri
Sole putant subter terras feruescere raptim.

Florus II. 6. *Obseruato loci genio, quod et sol ibi acerrimus, et plurimus puluis.* Restituenda est haec vox Claudiano. In epigramm. de crystallo, cui aqua inerat:

Quem neque constrinxit hyems, nec Sirius acris.

sic enim hic versus legendus. Vulgo circumfertur: *Quem neque constrinxit hyems, nec Sirius axis*, fine sensu. In nonnullis codicibus est *ardens*, quos sequitur Nicolaus Heinsius, vir suauissimi ingenii et summae eruditionis, qui in carminibus nouis pangendis, et veteribus castigandis, ac suo decori restituendis nulli, qui in hoc studiorum genere elaborant, est secundus. Mihi tamen *ardens* videtur glossa et explicatio τοῦ

acris,

acris, quod vitio descriptorum transiit postea in *axis*, quod non frustra tot codices retinent. Sicut vero hic ὀξὺς ἠέλιος, sic contra apud Pindarum χιὼν ὀξεῖα, nix acuta, vt apud Horatium *frigus acutum* est vehemens, et *acris hyems*, saeua. Apud Sophoclem Aiace Flagellifero, v. 258. ὀξὺς νότος, *Auster vehemens*. Omnia enim quae penetrant et vehementer laedunt Latinis dicuntur *acuta*, *acria*, Graecis ὀξέα.

v. 415. Καύματος ἰδαλίμοιο] Est ἱδρῶτα κινοῦντος, vt melius omnes Graeci, quam Latini, qui stulte: *caloris humidi*. Hesych. ἰδάλιμον καῦμα τὸ ἱδρωτοποιόν.

v. 415. Μετοπωρινὸν ὀμβρήσαντος Διὸς ἐρισθενέος] MS. I. ὀμβρίσαντος. Graeci Magistri nescio quid de Ioue coeli et pluuiarum domino hic nugantur, cum Iupiter hic sit, vt sexcenties Poëtis, coelum, aër. Inferius 488.

Τῆμος Ζεὺς ὕοι τρίτῳ ἤματι, μηδ' ἀπολήγοι.
Tunc Iupiter pluat triduo, neque desinat.

v. 564. Εὖτ' ἂν δ' ἑξήκοντα μετὰ τροπὰς ἠελίοιο
Χειμέρι' ἐκτελέσῃ Ζεὺς ἤματα.
Cum autem sexaginta post conuersionem solis
Hibernos perfecerit Iupiter dies.

Theocritus: Ἄλλοκα μὲν πέλει αἴθριος, ἄλλοκα δ' ὕει.
Iupiter alibi est serenus, alibi pluit.

Horat. *Niuesque deducunt Iouem.* Sed haec quis ignorat?

v. 416. Μετὰ δὲ τρέπεται βρότεος χρὼς] Peruerterunt sensum huius loci Interpretes, cum vertunt μετατρέπεται, *mutatur*. Vertendum: *mouetur*. Facilius, inquit, mouetur corpus autumno, quia vires suas iam recepit, quas nimii solis ardores attriuerant, vt pares nunc possint esse laboribus ferendis, et materiae caedendae.

CAPVT X.

Σείριος pro sole et quouis sydere. Hesiodi aliquot loca illustrata. Ἀθηναίης δμωὸς. Ἐργάνη. Θέσθαι ἄροτρα. Αὐτόγυον ἄρστρον. Buris. Γύης. Πηκτὸν ἄροτρον. Ἕλυμα. Ἰσοβοεύς. Interpretum crassi aliquot errores. Pollux emendatus et mox Hesiodus. Ἕλικες βόες. Ἄρατος. Ζεὺς Χθόνιος. Pluto et Proserpina Dii agricolarum. Pluto diuitiarum dator. Hesiodo rursus medela.

v. 417. Δὴ γὰρ τότε Σείριος ἀστὴρ] Sirius hic non est caniculae sydus, sed sol, vt non solum antiqui Interpretes

terpretes Heſiodi; ſed et Suidas interpretatur: Σειρ, σειρὸς ὁ ἥλιος, οἱ δὲ καὶ σείριος. Noſter inferius verſ. 587.

Ἐπεὶ κεφαλὴν καὶ γόνατα Σείριος ἄζει.

Quoniam caput et genua ſol affligit.

In Theogonia, v. 152.

Ὀσέα δέ σφι περὶ ξινοῖο σαπείσης
Σειρίῳ ἀζαλέοιο κελαινῇ πύθετο αἴῃ.

Oſſa autem ipſis pelle circum putrefacta ſole ſub torrido in nigra putreſcunt terra. Archilochus:

Πολλὰς μὲν αὐτῶν Σείριος καταναρεῖ
ὀξὺς ἐλλάμπων. *Multos illorum ſol ſiccabat acutum ſplendens.*

Sic hunc locum capiendum eſſe docet Heſych. Σειρίῳ κυνὸς δίκην. Σοφοκλῆς τὸν ἀερῶν κύνα. ὁ δὲ Ἀρχίλοχος τὸν ἥλιον, Ἴβυκος δὲ πάντα τὰ ἄστρα. Idem. Σείριος ὁ ἥλιος, καὶ ὁ τοῦ κυνὸς ἀστήρ. Lycophron in Alexandra de corpore Aiacis in littus e mari eiecto: Ἐκβεβροσμένον νέκυν ἀκτὶς Σειρίου καταναρεῖ. *Cadauer expulſum ſiccabit ſolis radius*, quod et obſervauit Vir eximius et ſingularis eruditionis Hadrianus Iunius in animaduerſionibus. Quin et Virgilium ſic interpretantur ἐ τυχόντες.

Iam rapidus torrens ſitientes Sirius Indos Ardebat coelo.

Non ſolem autem, ſed etiam omnia ſydera dici Σειρίους ex Ibyco modo docuit Heſychius. Inde et Latinorum *ſydus* a σεῖρος eſſe ingenioſe nuper oſtendit χαριέστατος Tanaquillus Faber ad Dionyſium Longinum.

v. 419. Πλεῖον δέ τε νυκτὸς ἐπαυρεῖ] MS. I. ἐπαυλεῖ. corrupte. De huius loci interpretatione ambigitur. Alii enim ἐπαυρεῖν νυκτὸς πλέον exponunt πλέον ἀπολαμβάνειν καὶ ἀπολαύειν τῆς νυκτὸς, plus nocte frui, diutius quieſcere, qui reſpiciunt illam peruagatam Poetarum opinionem, ſolem noctu ſtrigare et quieſcere. Hos ſequuntur Latini. Alii πλέον πονεῖσθαι καὶ φέρεσθαι ὑποκάτω τῆς γῆς maiores capere labores ſub terra in oppoſito mundi latere quod dum peragrat, quod verum eſſe ex oppoſitione liquido apparet: breui tempore, inquit, ſuper noſtra conſpicitur terra interdiu, noctu vero maiorem capit laborem. Vide quae ſupra notaui ad verſ. 240.

v. 422. Μεμνημένος ὥριον ἔργον] MS. I. ὥρια ἔργα. Verſ. ſeq. MS. II. Ὄλμον μὲν τριπόδην κόπτειν. Idem v. 425. ἀπό κεν σφύρᾶν κε τάμοιο.

v. 430. Ἀθηναίης δμωὸς] Quae haec eſt veſania Ἀθηναίαν habere pro Attica Cerere, quod Latini fecerunt Interpretes? Quis vmquam fando cognouit Ἀθηναίαν dici Cererem? Eſtne qui ignoret Mineruam eſſe praeſidem artium et opifi-

opificum, in primis vero fabricae magiſtram, indeque dici Ἐργάνην, Cic. in Arateis:

Vt nemo cui ſancta manu doctiſſima Pallas,
Sollertem ipſa dedit fabricae rationibus artem,
Tam tornare cate contortos poſſiet orbes.

Eius ſimulacrum erat apud Theſpienſes, cui Plutus aſſiſtebat, quo ſignificabatur opibus illam Deam cumulare ſuos cultores ſtrenuos nimirum opifices. Vide Pauſan. in Boeoticis et Ariſtid. hymnum in Mineruam. Iulianus Imperator in fragmento orationis, p. 531. edit. Petau. Ὁρᾶτε ὅσα ἐγένετο τῆς Ἐργάνης Ἀθηνᾶς δῶρα. *Videte quot opificis Mineruae in nos deriuata ſint munera.* Ἀθηναίης δμωὸς eſt τέκτων, faber qui aratra faciebat. Sequente verſu πελάσας προσαρήρεται eſt προσαρήρη vt ſupra verſ. 1. ἐννέπετε κλείσασ, pro κλείετε. In MS. 1. Voſſ. eſt προσαρήσεται. v. 432. θέσθαι ἄροτρα non eſt diſponere aratra, ſed ποιεῖν, κατασκευάζειν, vt ſexcenties apud Graecos Scriptores tam vinctae quam ſolutae orationis τίθημι pro ποιῶ vſurpatur. inferius v. 518. τροχαλὸν δὲ γέροντα τίθησι. *incuruum vero ſenem facit.* et v. 556. χρῶτά τε μυδαλέον θείη. *Corpus madidum faciat.* Equidem Latina hac Heſiodi verſione nihil eſt inſulſius, et imperitius, in qua vix vllus verſus legitur ſine graui hallucinatione. Vide quam inepte mox duo illa aratrorum genera αὐτόγυον et πηκτὸν exponant v. 432.

Δοιὰ δὲ θέσθαι ἄροτρα πονησάμενος κατ' οἶκον
Αὐτόγυον καὶ πηκτὸν. vertunt:
Bina vero diſponito aratra domi laborans
Dentatum et compactum.

Quid eſt aratrum dentatum? An quod dentale habet? Nonne et πηκτὸν habet dentale? Hunc errorem facile potuiſſent declinare, ſi Veterum conſuluiſſent expoſitiones, quae docent αὐτόγυον ἄροτρον eſſe quod habet burim ſuopte ingenio curuam, illamque non clauis affixam temoni et dentali, ſed quod totum ex vno ligno conficiebatur. de buri Virgil. I. Georg.

Continuo in ſyluis magna vi flexa domatur
In burim, et curui formam accipit vlmus aratri.

hoc eſt vlmus ſeu vlmi ramus inflexus natura ſua a ruſtico continuo ſeu per aliquot annos ſemper magis magiſque inflectitur, vt ſic curuus adoleſcat in burim, vt naturaliter curuus et aptus ſit ad burim. Buris vero ſiue *bura*, Graecis γύης, eſt proprie infima pars temonis. male vulgo *dentale* exponitur a viris doctis, cum dentale aptetur burae; Heſych. Γύης τὸ κατώτατον μέρος τοῦ ἰσοβοέως ἐν τῷ ἀρότρῳ. αὐτόγυον δὲ τὸ

μὴ

μὴ σύνθετον, ἀλλ' ἐξ ἑνὸς ξύλου· Γύης *est infima pars temonis in aratro.* Αὐτόγυον *est non compositum, sed ex vno ligno.* Inde et Proclus ad h. l. λέγεται δὲ γύης ὅτι ἀεὶ παρὰ τὴν γῆν ἐστιν. Αὐτογύῳ opponitur ἄροτρον πηκτόν, quod non ex vno ligno, sed variis est conflatum et compactum. Eratosthenes in Architectonico vtrumque describit apud Scholiasten Apollonii Rhodii: Δύο ἀρότρων εἰσὶν εἴδη· τὸ μὲν πηκτὸν, τὸ δὲ αὐτόγυον· πηκτὸν μὲν τὸ ἐκ συμβολῆς ἔχον τὸ ἔλυμα. ἔστι δὲ ἔλυμα, ἐν ᾧ ὁ ὕννις ἐντίθεται. τὸ δὲ ξύλον τὸ ἀπὸ τοῦ ἐλύματος τεῖνον ἐπὶ τοὺς βοᾶς, γύης καλεῖται. τὰ δὲ ἀπὸ τοῦ γύου ἰσοβοεύς. τοῦ δὲ ζυγοῦ τὰ ἐπὶ τοὺς αὐχένας τῶν βοῶν ἐπιτιθέμενα οἱ μὲν ζεύγλας, οἱ δὲ μέσσαβα λέγουσι. Τοιοῦτον μὲν τὸ πηκτόν. αὐτόγυον δέ ἐστιν ἄτινος τὸ ἔλυμα οὐκ ἔστιν ἐκ συμβολῆς. *Sunt duo aratrorum genera: quorum alterum compactile, alterum non compositum. Compactile quidem habet dentale quod cum aliis committitur. Est autem dentale cui vomer includitur. Lignum vero quod a dentali extenditur ad boues vocatur buris, quod vero a bura temo. Illa vero pars iugi, quae ceruicibus boum imponitur alii vocant ζεύγλας, alii μέσσαβα. Tale quidem est compactile aratrum. Non compositum vero est, cuius dentale non committitur*; nimirum clauis et arte cum aliis aratri partibus, sed est vnum lignum ex quo dentale, buris, temo. Inde apparet quam egregios Interpretes egerint in versibus paullo praecedentibus exponendis, qui de Graeco Latinum fecerunt Hesiodum:

Εὖτ' ἂν Ἀθηναίης δμωὸς ἐν ἐλύματι πήξας
Γόμφοισιν πελάσας προσαρήρεται ἰσοβοῆϊ.

Nempe cum Atticae Cereris famulus temoni infigens Clauis adiunctum stiuae aptauerit. Quot fere verba tot errata. De Atticae Cereris famulo ante dictum. Num ἔλυμα est temo, ἰσοβοεὺς stiua? Peruerterunt omnia. Stiua est postrema aratri pars, Graecis ἐχέτλη· ἰσοβοεὺς prima illa temonis nimirum pars, quae inter boues protenditur. Ἔλυμα est dentale. Eratosthenes: Ἔλυμα ἐν ᾧ ὕννις ἐντίθεται. Ἔλυμα *est cui vomer inducitur.* Proclus: Ὕννις ἐστὶ τὸ σίδηρον αὐτὸ τὸ ἐν τῷ ἀροτριῶν σχίζον τὴν γῆν· τοῦτο δὲ τῷ ἐλύματι περιήρμοσται ἄνωθεν ἐμβεβλημένον εἰς αὐτὸ τὸ κοῖλον ὄν. Ὕννις *est ferrum quo in arando terra scinditur. Hoc vero adaptatur* ἐλύματι *superius iniectum vbi cauum est.* Ἔλυμα Latinis dicitur dentale. Seruius: *Dentale est lignum in quod vomer includitur.* Varroni dens dicitur, lib. IV. de Lat. lingua: *Rutrum vt ruitum a ruendo: aratrum quod eruit terram. Eius ferrum vomer, quod vomit eo plus terrae. dens quod eo mordetur terra.* Alii tamen in medio aratro ἔλυμα locant, et sic appellant com-

commiſſuram, qua γύης et ἰσοβοεὺς coniungitur. Tzetzes: Ἔλυμα τὸ μέσον τοῦ ἀρότρου, ὅπου ὁ γόμφος βληθεὶς συνηλοῖ τὸν γύην καὶ τὸν ῥυμόν. Ἔλυμα *eſt medium aratri, vbi clauus impactus committit burim et temonem.* Proclus paullo ante: ἔλυμα μέρος τι τοῦ ἀρότρου ἐν τῷ μέσῳ ὄν, ἔνθα συμβάλλεται ὁ γύης τῷ ἰσοβοεῖ. ἔλυμα δὲ παρὰ τὸ ἑλύειν ὅ ἐστι καλύπτειν. Ἔλυμα *pars aratri in medio, vbi committitur buris cum temone.* Dicitur autem ἔλυμα ab ἑλύειν, quod eſt, *tegere.* Verum hanc obſeruationem non eſſe Procli, ſequens annotatio oſtendit quae accurate ἀρότρου κατασκευὴν docet, eiuſque partes enarrat. Inde tamen hauſit Etymologici magni auctor qui iiſdem verbis vtitur. In hunc vero errorem hos omnes induxerunt male intellecti Heſiodi verſus, quos modo produximus: Εὖτ' ἂν Ἀθηναίης δμωὸς etc. Hos iſti Grammatici ita ceperunt quaſi ἐν ἐλύματι impingeretur et ἰσοβοεὺς et γύης, quae partes per ἔλυμα coniungerentur. Sed falſi ſunt. Heſiodus dicit: burim inuentam impinge dentali, illique buri adapta clauis temonem. Pollux lib. I, cap. 13. ᾧ ὁ ζυγὸς ἐνήρμοσαι ἔλυμα. τὸ δὲ ἀρῆν σιδήριον ὕννις. ἧς τὸ ἄκρον νύμφη. ὁ δὲ ὁ ζυγὸς ἥρμοσαι ἐκ τῶνδε· τὸ μὲν ἐπικαμπὲς αὐτῆς, ᾧ ὑποτείνεται, τὸ ἔλυμα γεγομφωμένον, γύης. τὸ δὲ μετὰ τὸν γύην ἰσοβοεύς. *Cui temo adaptatur* ἔλυμα, *dentale. terram vero arans ferrum* ὕννις, *vomer. cuius ſuprema pars* νύμφη. *Temo vero aptatur ex his partibus. Pars eius curua, cui ſubnectitur dentale clauis adfixum,* γύης, *hoc eſt buris vocatur. quod vero poſt burim,* ἰσοβοεύς, hoc eſt temo. Sic autem legendus hic locus. Vulgo legitur: ᾧ ὁ ζυγὸς ἐνήρμοσαι ἔλυμα. quod falſum. vide et Fauorinum et praecipue Proclum ad hunc locum. Sed de hac aratrorum antiquorum forma et confectione alibi pluribus egimus.

v. 436. Δρυὸς ἔλυμα, πρίνοιο γύην] MS. vterque: πρίνε τε γύην.

450. Χείματος ὥρην Δεικνύει ὀμβρηνῆ] Emenda ex Palatino et Voſſiano codice I. aliiſque ὀμβρηρῆ, imbriferi, pluvialis.

452. Ἕλικας βόας] Heſych. ἕλικας, ἑλικοκεράτας, ἐπικαμπῆ τὰ κέρατα ἔχοντες. Qui cornua habent introrſum reflexa. Quae vera notio eſt huius vocis. Latinis dicuntur camuri. Philargyrus ad Virgil. III. Georg. v. 55.

Et camuris hirtae ſub cornibus aures.

Camuri boum ſunt qui conuerſa introrſum cornua habent: quibus contrarii patuli, qui cornua diuerſa habent: laeui quorum cornua terram ſpectant. His contrarii licini, qui ſurſum verſum cornua habent. Eadem Seruius habet nisi quod male *laeui*

apud

apud hunc omissum. Patuli enim sunt qui cornua diuersa habent, hoc est, extrorsum flexa, qui opponuntur camuris, laeui vero licinis. Festus: *Camara est camuri boues a curuatione, et Graeco καμπή.* Boues nimirum camuri a curuatione cornuum camura sic dicuntur.

v. 454. Ἀπανήνασθαι] MS. I. ἀπαρνήσασθαι. MS. II. ἀπανήσασθαι. quasi ab ἀπαινέομαι. Sed ἀπαρνήσασθαι videtur quoque Proclus agnoscere: Τὸ γὰρ αἰτῆσαι εὐχερές ἐστιν. ἀλλὰ τὸ ἀπαρνήσασθαι [καὶ μὴ δοῦναι εὐχερέστερον. Sed vulgata praestat.

v. 458. Εὖτ' ἂν δὲ πρώτις' ἄροτος] MS. vterque, et Proclus: εὖτ' ἂν δή. quos sequor. Ἄροτος hic est tempus arandi, non ipsa aratio, vt messis, saepe messis tempus: πλήθουσα ἀγορά, tempus quo maxima est in foro hominum frequentia: prima fax, tempus quo vesperi faces accenduntur, et mille talia. Versu sequente MS. vterque δεῖ τότ' ἐφορμηθῆναι.

v. 462. Εἴαρι πολεῖν] Vterque codex: πωλεῖν. Glossae prioris, πώλει, ἀνάσρεφε. Nonnulli legerunt ἦρι πολεῖν. quae pro varia lectione prioris libri margini erant adscripta. Nihil muta. Vide supra ad vers. 5. Hesiodum Ennius imitatur, qui eadem ratione dixit *polire agros* pro vertere. Hoc enim est a πολεῖν. inde et *interpolare.*

v. 465. Εὔχεσθαι Διὶ χθονίῳ] Interpp. Latini: *Supplica Ioui terrestri.* Quisnam ille terrestris Iupiter? Quae Tzetzes de sua εἱμαρμένῃ inculcat hic et aliis pluribus in locis, nugae sunt. Χθόνιος Ζεὺς est Iupiter inferus. Χθόνια Graecis dicuntur quae sub terra sunt, καταχθόνια. Χθόνιοι θεοὶ sunt Dii inferi. Hinc saepe in Graecis inscriptionibus ΧΘΟΝΙΟΙC ΘΕΟΙC. quod in Latinis est *Diis manibus.* In aliis vero θεοῖς καταχθονίοις. Sic commemoratur in monumentis antiquis χθόνιος Ἑρμῆς, *Mercurius infernus*, qui animas corpore solutas ducit ad inferos. Sicut apud Homerum καταχθόνιος ζεὺς est qui nostro χθόνιος. Aeschylo in ἱκετ. v. 164. dicitur Ζεὺς νεκυηκότων. *Iupiter mortuorum.* Hesych. χθόνιος Ζεὺς ὁ ἅδης. Ab aliis Graecis Poetis dicitur et χθόνιος βασιλεύς. In Theog. 767. θεὸς χθόνιος. Et Proserpina dicitur χθονία, scilicet βασίλισσα, Regina infera. Euripidi Furiae sunt χθόνιαι θεαί. Nec hoc ignorauit Proclus, sed cur Pluto ab agricolis sit inuocandus nescisit. Id vero inde est quod Plutonis ditioni et potestati subiecerint terram et omnia quae sub terra sunt, illumque crederent esse datorem illarum diuitiarum quae ex terra proueniunt. Onomacritus hymno in Plutonem, qui sub Orphei nomine circumfertur:

Πλουτοδοτῶν γενεὴν βροτέην καρποῖς ἐνιαυτῶν.
Diuitias largiens humano generi fructibus annuis.

Cic. II. de Natura Deorum: *Terrena autem vis omnis atque natura Diti patri dedicata est: qui diues vt apud Graecos Πλούτων, quod recidant omnia in terras, et oriantur e terris.* Plutus in Timone Luciani ad Mercurium: Οὐδὲ ὁ Ζεὺς ἀλλ' ὁ Πλούτων ἀποστέλλει με παρ' αὐτούς, ἅτε πλουτοδότης καὶ μεγαλόδωρος καὶ αὐτὸς ὤν. δηλοῖ γὰρ καὶ τῷ ὀνόματι. *Non Iupiter, sed Pluto me mittit ad eos, qui et ipse diuitiarum dator est, et magnorum largitor, quod suo etiam nomine declarat.* Nimirum sicut πλούτων apud Graecos a πλοῦτος δόσεως, sic propter eamdem rationem Latinis Dis dicitur, quod diuitiarum dator sit. Refert huc quoque Arnobius raptum Proserpinae ex veteribus Mythologis: *Ille qui raptam Dite a patre Proserpinam dicit, non, vt reris, in turpissimos appetitus viraginem dicit raptam; sed quia glebis occulimus semina, isse sub terram Deam, et cum orco significat foedera genitalis conciliare foeturae.* Vide et Porphyrium apud Eusebium de Praeparat. Euangelica lib. III. cap. 3. Hinc et Proserpina numinibus agricolarum accensebatur. Augustinus IV. de Ciuit. Dei, cap. 8. *Praefecerunt Proserpinam frumentis germinantibus.* Arnob. III. adversus gentes: *Et quod fata in lucem proserpant cognominatam esse Proserpinam.*

v. 466. Ἱερὸν ἀκτὴν] Delenda hic distinctio. Nam εὔχεσθαι Διὶ χθονίῳ pertinet ad versum sequentem, ἀρχόμενος τὰ πρῶτ' ἀρότου. Incipiens arationem supplica Plutoni, vt opus fortunet. Ἀρότου. recte MS. secundus. In primo vt et editionibus ἀρότρου. perperam. Supra v. 384.

Πληϊάδων Ἀτλαγενέων ἐπιτελλομενάων
Ἄρχεσθαι ἀμητοῦ· ἀρότοιο δὲ δυσσομενάων.
Pleiadibus Atlante natis exorientibus
Incipe metere, arare vero occidentibus.

Ἐκτελέα βρίθειν vero in initio huius versus est: *Vt matura grandescant.* Lustricum carmen apud Catonem: *Mars pater te precor, quaesoque vti tu fruges, frumenta, virgulta, vineta grandire beneque euenire siris.* Accius Meleagro: *Fruges prohibet pergrandescere.* Hinc *grandia frumenta* apud Virgil. IV. Aen. v. 405.

— — *pars grandia trudunt*
Obnixae frumenta humeris.

et apud alium Poetam *grandia farra.* Contra *vegrandia farra* apud Ouid. III. Fastor.

— — *vegrandia farra coloni*
Quae male creuerunt, vescaque parua vocant.

v. 486.

v. 468. Ὄρπηκα βοῶν ἐπὶ νῶτα ἵκηαι] Legendum puto: ἵηαι. *Temonem tergis boum immittas*, ferias temone terga.

CAPVT XI.

Heſiodus ter emendatur, ſemel Proclus. Μέσαβον, μέσσαβον. Pollux emaculatus. Εὐθημοσύνη, κακοθημοσύνη. Βιότῳ αἱρεύμενος. Εὐσχθέων. Ἡελίῳ τροπαὶ bruma. Heſiodi locus non intellectus adhuc exponitur. Ἥμενον ἀμᾶν. Κάθεσθαι. Sedere. Deſidere. Οὐχ ἕδος. Χαλκηΐος Θῶκος. Λέσχαι. Stationes. Athenienſium garrulitas et nimium nouarum rerum ſtudium. Λεσχῶν multitudo Athenis. προσλέγειν κακά. Δεικνύειν. Oſtendere. Μέμυκε γαῖα. Orpheus emendatus. Καλιαί.

v. 469. Ἔνδρυον ἑλκόντων μεσάβῳ] Lege ex vtroque MS. μεσάβων. Iam olim de lectione huius loci incertos animi fuiſſe viros eruditos, qui in hoc Scriptore non negligenter ſunt verſati, Proclus oſtendit, qui vtramque lectionem affert et exponit. Vulgatam vt tueatur ibi vide. De hoc noſtra ſic diſputat: Ἑλκόντων μεσάβων] (ſic lege ex MS. Gudii, vulgo male μεσάβῳ) τὰ μέσσαβα μεσσάβων, λέγονται δὲ αἱ τῶν ζυγῶν γλυφαί. Καὶ ὁ Καλλίμαχος· μέσσαβα βῶν ὑποδύς. Ἑλκόντων τῶν βοῶν τὸ ἔνδρυον τῶν μεσσάβων, τὸν ζυγὸν ἐν ᾧ αἱ γλυφαὶ, ἔνθα οἱ αὐχένες τῶν βοῶν δέδενται. Sed melior hoc loco Tzetzes: Εὔχε τῇ χθονίῳ εἱμαρμένη ὅταν ἄρξῃ ἀρότριᾶν, καὶ οἱ λῶροι τῶν ζυγοῦ ἕλκωσι τὸν ῥυμὸν δηλονότι τῶν βοῶν κινουμένων. *Precare terreſtrem Prouidentiam cum inceperis arare, et lora iugi traxerint temonem, bobus ſcilicet mouentibus.* Eſt enim μέσαβον et μέσσαβον lorum quo boues alligantur temoni. Pollux I, 13: Ὁ πλατὺς ἱμὰς ὁ τῷ ζυγῷ παρακαθαπτόμενος ἐχέβοιον, καὶ μέσαβα, καὶ μέσαβον (ſic lege ex MS) καλεῖται. καταλαμβάνεσι δὲ αὐτὸν ὅταν περιειλῶσιν εἰς τὸ τῶν ζυγοῦ τρύπημα, κερκίδα ξυλίνην ἐμβαλόντες ἣ καλεῖται ἔμβρυον ἢ ἔνδρυον. *Lorum latum iugo adnexum vocatur* ἐχέβοιον, et μέσαβοι, et μέσαβον, *quo vtuntur cum in iugi foramen immittunt paxillum ligneum, quem* ἔμβρυον *aut* ἔνδρυον *vocant.* Valde appoſite ad hunc locum. Sane ἔνδρυον Proclus quoque δρυΐνον πασσαλίσκον quernum paxillum exponit, qui infigitur foramini iugorum ne lora, quae temonem trahunt et boues illi alligant, excidant.

Pleriſque tamen eſt ipſe ἰσοβοεὺς, ſeu ζυμός. Sed, puto, συνεκδοχικῶς, vt poſtea temo pro ipſo aratro.

v. 471. Εὐθημοσύνη γὰρ ἀρίζη] Vterque codex εὐθυμοσύνη, ſicut et ſequente verſu κακοθυμοσύνη, qui tamen non ſunt ſequendi. Nec Latini Interpretes, qui imperitiſſime vertunt *induſtria*, et *ignauia*. Diu eſt quod non ſolum Proclus, ſed viri etiam noſtrae aetatis doctiſſimi clamarint, εὐθημοσύνην eſſe concinnam rerum diſpoſitionem, cum omnia recte et ordine geruntur et collocantur; κακοθημοσύνην vero ordinem confuſum, cum res male digeruntur, nihil via et ratione agitur, nihil loco fit. εὐθήμονες, qui omnia bene et ordine disponunt. Aeſchylus Choëphoris:

Δμωαὶ γυναῖκες δωμάτων εὐθήμονες.
Ancillae domum ordinantes.

Scholiaſtes antiquus: Τοῦτ' ἐστιν ὑπηρέτιδες εὖ τιθεῖσαι τὰ κατὰ τὸν οἶκον. Vide viri ſine dubitatione doctiſſimi P. Leopardi Emendat. lib. V. cap. 2. In eodem verſu in MS. I. legitur σπέρμα καταπρύπτων.

v. 476. Βιότοιο ἐρεύμενον] Si Moſchopuli interpretatio accipienda legendum ἐρευγμένον. Tradit enim Heſiodo poſitum eſſe pro ἐρευγόμενον. Idque eſſe abundantem, ab ἐρευγῇ quod ſignificet copiam diuitiarum, per translationem a ſtomacho petitam, qui non ructet niſi cibo ſit repletus. Sed haec perquam dura eſt translatio et inconcinna. MS. Voſſianus legit βιότου αἰρεύμενον, *victu fruentem*. Quae quin vera Heſiodi lectio ſit nullus dubito. Eſt conſtructio Attica, vt ἔφαγε τοῦ ἄρτου, qua lectionem vulgatam etiam tuetur Moſchopulus. Videtur confirmare Procluſ, qui ἐκ πόνων ἕξεις καρπούς, ſicut et Tzetzes, qui μεταλαμβάνοντα τοῦ βιότοιο καὶ τῆς ζωῆς exponit, quamuis apud hos etiam legatur ἐρεύμενον.

v. 477. Εὐοχέων] Repone ex Proclo, Moſchopulo, Euſtathio, et antiquioribus nonnullis editionibus, εὐοχθέων, bene inſtructus cibis. Vidit et D. Heinſius et Iſaacus Caſaubonus ad Athenaeum.

v. 479. Εἰ δέ κεν ἠελίοιο τροπαῖς ἀρόῃς] Per ἠελίοιο τροπὰς hic intelligi χειμερινὰς liquido conſtat. Vertendum ergo: *ſi brumis araueris*. Cic. II. de Nat. Deorum c. 7. *Solis acceſſus diſceſſuſque ſolſtitiis brumiſque cognoſci*. Veteres ſolſtitium aeſtiuum κατ' ἐξοχὴν ſolſtitium dicunt: quod vero vulgo hibernum ſolſtitium appellatur, melioris aetatis Scriptores appellant *brumam*.

v. 480. Ἥμενος ἀμήσεις] Ἥμενον ἀμᾶν non eſt, quod omnes Graeci Latiniquе volunt, ſedere in metendo propter culmorum raritatem et breuitatem. Non vidi Interpretem, qui hunc

hunc locum intellexerit. Ἤμενον ἀμᾶν est tempore messis, cum alii occupantur et exercentur in demetendis et congerendis frugibus, otiosum esse, nihil habere quod agas, quia ager nullos tulit fructus ob serotinam arationem. Graecis enim et Latinis *sedere* est otiosum esse. Demosth. Philipp. II. πολὺ γὰρ πλείους ἀφορμὰς εἰς τὸ τὴν παρὰ τῶν Θεῶν εὔνοιαν ἔχειν ὁρῶ ὑμῖν ἐνούσας ἢ ἐκείνῳ· ἀλλ' οἶμαι καθήμεθα ἀδὲν ποιοῦντες. *Plures occasiones rei bene gerendae se nobis offerunt quam Philippo, quae sunt significationes beneuolentiae Deorum erga nos. Sed sedemus, vt video, nihil molientes.* Non longe post: Τὰς μὲν ἄλλας σεσώκατε πολλάκις πάντας, καὶ καθ' ἕκαστον ἐν μέρει. τὰ δὲ ὑμέτερα αὐτῶν ἀπολωλεκότες κάθησθε. *Alios plerumque vniuersos ac singulos conseruastis, nunc amissis vestris sedetis.* Bacchylides: ἀδ' ἕδρας ἔργον ἀδ' ἀμβολᾶς. *Non est sedendi tempus et cunctandi.* pro quo Homerus ἐχ' ἕδος, *non est sedendi tempus.* Iliad. ω.

— — Ἠῶθεν γὰρ
Θήσονται περὶ ἄστυ μάχην ἐλίκωπες Ἀχαιοί.
Ἀσχαλόωσι γὰρ οἵγε καθήμενοι, ἀδὲ δύνανται
Ἴσχειν ἐσσυμένας πολέμου βασιλῆες Ἀχαιῶν.

Mane autem committent pugnam circa vrbem nigris oculis Graeci. Hi enim indignantur sedentes, neque possunt continere cupidos pugnandi Graecorum reges. Cic. pro Rosc. *Cum iam proscriptionis mentio nulla fieret, cum etiam ii qui antea proscripti erant, sederent, nomen referetur in tabulas S. Roscii.* Id. in Pison. *An potest vlla esse excusatio non dicam male sentienti, sed sedenti, dormienti in maximo reipublicae metu consuli?* In Verr. *Quid sedes Verres? quid spectas?* Lib. XVI. epist. ad Fam. 3. *Iis enim ventis isthinc nauigatur, qui si essent, nos Corcyrae non sederemus.* Sic et *desidere*, et *residere*: hinc *deses*, *reses*, *desidia*. Terent. *Frustra vbi totum desedi diem.* Sueton. Iul. *A quo ad arcessendam classem in Bithyniam missus, desedit apud Nicomedem.*

v. 485. Εἰ δέ κεν ὀψ' ἀρόσῃς] MS. I. ἀρόσεις.

v. 490. Οὕτω καὶ ὀψαρότης προτηρότῃ ἰσοφαρίζοι] MS. προαρηρότι ἰσοφαρέζοι. MS. II. ἰσοφαρίζει. Scribendum, ἰσοφαρίζοι quod et Guietus monuit.

v. 493. Πὰρ δ' ἴθι χάλκειον θῶκον] Interpretes: *Praeterи autem aeneam sedem.* Sed vertendum: *officinam aerariam*, seu *ferrariam* quae omnibus patebant, in quibus solebant pauperes confabulari, quin et dormire. Homerus Odyss. σ. vocat χαλκήϊον δόμον, vbi Melantho ad Vlyssem, quem pro mendico habebat:

Οὐδ' ἐθέλεις εὕδειν χαλκήϊον ἐς δόμον ἐλθὼν
Ἠέ που ἐς λέσχην.

Non vis cubitum ire in fabri ferrarii officinam, aut aliquam tabernam. Vide ibi Euſtath. Θῶκος enim hic idem eſt quod δόμος, officina, taberna, locus vbi commoramur. Noſter alibi:

Φεύγειν δὲ σκιερὰς θώκας καὶ ἐπ' ἠῶ κοῖτον.

Fuge opacas domos et matutinum ſominum. Hinc θωκεῖν eſt commorari in aliquo loco. Heſych. θωκεῖ, κάθηται, ὁμιλεῖ. Λέσχαι ſunt porticus, baſilicae, tabernae, aliaque loca publica in quibus otioſi confabulandi cauſa conueniebant. Latini vocant ſtationes. Plin. II, ep. 9. *Prenſo amicos, ſupplico, ambio domos, ſtationeſque circumeo.* Sueton. Neron. 37. *Saluidieno Orfito obiectum eſt, quod tabernas tres de domo ſua circa forum ciuitatibus ad ſtationem locaſſet.* Poſterioribus temporibus ſcholas dixerunt, vt multis docet Vir ſummus, Thomas Reineſius ep. 36. ad Rupertum. Tales λέσχας et ſtationes Athenis trecentas et ſexaginta fuiſſe Proclus ad hunc locum teſtatur. Quod nemo mirabitur qui meminerit Atticos fuiſſe valde garrulos, nouaque audiendi praecipue de aliorum vita et rebus percupidos. Dicaearchus ἐν βίῳ ἑλλάδος. Οἱ μὲν Ἀττικοὶ περίεργοι ταῖς λαλιαῖς, ὕπελοι, συκοφαντώδεις, παρατηρηταὶ τῶν ξενικῶν βιῶν. *Athenienſes ſunt valde dediti inanibus confabulationibus, occulti, ſycophantae, exploratores vitae aliorum.* quod confirmant egregie verba Lucae in Actibus Apoſtolorum. Ἀθηναῖοι δὲ πάντες καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες ξένοι εἰς οὐδὲν ἕτερον εὐκαίρουν ἢ λέγειν τι καὶ ἀκούειν καινότερον. *Athenienſes autem omnes et inquilini peregrini nulli alii rei, vacabant, niſi aut dicendis aut audiendis rebus nouis.* Probo vero hic lectionem, quam ex antiquo codice primus prodidit G. Canterus, ἐπαλέα λέσχην. Eam agnoſcit quoque codex Voſſianus primus cum interpretatione θερμὴν φλυαρίαν.

v. 499. Κακὰ προσλέξατο θυμῷ] Latini Interpretes in recentioribus editionibus: *animum ſuum increpat.* perabſurde. quanto rectius antiquiores: *mala verſat in animo.* Προσλέγειν κακὰ eſt κακὰ ἐννοεῖν ἐν ἑαυτῇ ψυχῆς, vt recte Graeci magiſtri. nimirum cogitare de furtis, latrociniis, ſacrilegiis aliisque malis vitam tuendi artibus, ad quas compellit paupertas, quae *crimina ſuadet ingeniis*, vt Claudianus ait. Sicut autem λόγος, λέγω, διαλέγομαι, φράζω, φημὶ, ſic et προσλέγω, non ſolum de oratione, ſed et ratione et cogitatione dicuntur.

v. 502. Δείκνυε δὲ δμώεσσι] Praeclare D. Heinſius docuit δεικνύειν hic eſſe *dicere.* Sic et Latinis *oſtendere.* Cic. V.

ad

ad Fam. 12. *Cum mihi saepe ostenderis te accuratissime nostrorum temporum consilia et euentus litteris mandaturum.* hoc est, dixeris, declaraueris. lib. IV. ep. 1. *Eadem omnia quae a te de pace et Hispaniis dicta sunt ostendi me esse dicturum.* Lib. I. ep. 9. *In eo ipso quod te ostendis esse facturum*, h. e. dicis, scribis. Sallust. Iugurth. 30. *Multa superba et crudelia facinora nobilitatis ostendere*, commemorare. C. Nepos Epaminond. *Micythus Epaminondam conuenit, et causam aduentus Diomedontis ostendit.* pro θέρεος MS. I. θέρες.

v. 503. Ποιεῖσθε καλιὰς] Est exstruite aedes, tuguria. καλιαὶ enim et καλιοὶ sunt aediculae, casae. sic et supra v. 305.

Ὡς κέ τοι ὡραίῃ βιότῳ πλήθωσι καλιαί.

Vt tibi aestate collecto victu impleantur tuguria. Quamuis proprie ibi dici de horreis Veteres notent. Hesych. Καλιοί. τὰ εὐτελῆ οἰκήματα. Idem: *οἱ μικροὶ οἶκοι καλιαὶ καὶ καλίδια.* Vulgo *nidos componite* vertunt. Noui apud Latinos interdum etiam nidos dici tenuiores aedes, et quosuis receſſus, sed in versione praestat propriis vti vocabulis.

v. 508. Μέμυκε δὲ γαῖα] Hunc locum optime exposuit vetus Scholiastes Nicandri ad Theriacῶν v. 626. qui contendit μέμυκε hic esse clauditur, constringitur gelu terra, ἐπειδὴ πάντα ἐν χειμῶνι συνεσταλμένα εἰσὶ καὶ ἠσφαλισμένα. quod omnia hyemis tempore clausa et constricta frigore rigeant. Vide Proclum quoque ad hunc locum. Orpheus in descriptione hyemis, quam Hesiodum hic aiunt esse imitatum:

Πολλαὶ ἐρανόθεν καὶ ἐπαρτέες ἐκ νεφελάων.
Τῆμος ἐπόρνυνται φηγοῖς καὶ δένδρεσιν ἄλλοις
Οὔρεσί τε, σκοπέλοις τε, καὶ ἀνθρώποις ἐριθύμοις
Πηγυλίδες, καὶ ἔσονται ἀμειδέες. αἱ δὲ γὰρ ὄντως
Τρύχεσιν καὶ θῆρας ἐν ἔρεσιν, ἠδέ τις ἀνδρῶν
Προβλώσκειν μεγάροιν δύνατται κατὰ γυῖα δαμασθεὶς
Ψύχεϊ λευγαλέῳ. πάχνη δ' ὑπὸ γυῖα μέμυκε.

Multa de coelo et crebra ex nubibus Tunc incidit fagis et aliis arboribus montibusque et rupibus et hominibus moestis glacies, et erunt adspectu tristes. Illa enim affligit et animalia in montibus, neque mortales prodire ex aedibus possunt, quia membra vruntur frigore acri, geluque membra constringuntur. In tertio versu scripsimus ἀμειδέες. sicut apud Poetam ἀμείδητοι νύκτες, tristes noctes. Latinis, tristis hyems. vulgo legitur sine sensu: ἀμειβέες. Sed hoc vitium D. Heinsium quoque deprehendisse postea cognoui.

v. 510. Πιλνᾷ] MS. I. πιλδνᾷ, II. Codex: πιτνᾷ. quod non improbem. Hinc πιτνὰς apud Homerum, teste Eustathio,

thio, est προσπίπτων. Et πιτνέω. Hesych. πιτνεῖ, πίπτει, ἐκτείνει.

v. 513. Ἀλλά νυ καὶ τῶν ψυχρὸς ἐὼν διάησι] Non intellexerunt huius loci sensum interpretes, cum vertunt: *quas nihilominus frigidus existens perflat.* Verte: *sed et has frigidus valde perflat.* Τῶν hic vt saepe apud Poëtas pro τούτων. Quod et Moschopulus monuit et auctor glossarum ineditarum codicis Vossiani. Δασίσερνα et τανύτριχα vulgo interpretantur *hirsuta.* Sed Latinis non dicuntur hirsuta quae villosas habent cutes, sed quae setosas, vt porcorum, aprorum, echinorum. Cic. de Nat. Deorum: *Quarum animantium aliae coriis tectae sunt, aliae villis vestitae, aliae spinis hirsutae.*

CAPVT XII.

Ἐπητανὸν. Ἀνόσιος. Κυάνεος niger. Πανέλληνες. Μυλιᾶν, Μαλκιᾶν. Cratis correctio in Hesiodo probata. Proclus correctus. Crates Mallotes. Νὶψ. Hesiodus leuiter emendatus. Χλαῖνα, laena. Πῖλοι. Ἀρναιάδες. Pollux emendatur. Πέλυτρα. Πόδια. Ἀναξυρίδες. Σκελέαι. Rursus Polluci duo loca restituta. Διφθέρα.

v. 517. Οὔνεκ' ἐπητανὰὶ τρίχες αὐτῶν] Ἐπητανὰὶ τρίχες Latinis Interpretibus sunt *annui villi.* Sed Graeci erant audiendi qui bene explicant δασείαι, ἀ διαλείπουσαι, συνεχεῖς, villi densi, spissi. quibus opponuntur rari. Ἐπητανὸς saepe est affluens, copiosus. Hesych. Ἐπητανὸν, συνεχὲς, ἀδιάλειπτον, παρατεταμένον διὰ παντὸς τοῦ χρόνου, δαψιλές. Homer. Ὀδυσσ. δ.

Ἀλλ' αἰεὶ παρέχουσιν ἐπητανὸν γάλα θῆσθαι.
Sed semper praebent copiosum lac mulgendum.

Ὀδυσσ. θ.

— — λίην γὰρ ἀεικελίως ἐδαμάσθην
Κύμασιν ἐν πολλοῖς, ἐπεὶ οὐ κομιδὴ κατὰ νῆας
Ἦεν ἐπητανός.

Miserrime vexatus in fluctibus immensis, quoniam commeatus abundans non erat in nauibus. Vide ad vtrumque locum Eustathium.

v. 520. Ἔντοσθε φίλη παρὰ μητέρι μίμνει] MS primus: ἔντοσθεν μίμνει παρὰ μητέρι κεδνῇ.

v. 523. Νυχίη καταλέξεται ἔνδοθεν οἴκου] MS. I. Μυχίη καταλέξεται ἔνδοθι οἴκου. quod non improbem. Μυχίη MS. glossae

gloſſae eiuſdem libri exponunt ἔνδοτος. Nimirum μυχίη eſt quae ἐν μυχῷ δόμων, vt Homerus loquitur, in interiore aedium parte verſatur, quae Graecis dicitur θάλαμος, παρθενὼν et Gynaeconitis. Hinc ἐκ θαλάμε παρθένος Theocrito eſt virgo, quae in thalamo verſatur, innupta puella. Stat. I. Theb.

Nec mora praeceptis cum protinus vtraque virgo
Arcano egreſſae thalamo.

quo nemo accedit niſi propinqua cognatione coniunctus, vt C. Nepos ait. Sic et Proclus legiſſe videtur, qui exponit εἴσω μυχῶν τῆς οἰκίας παρθενευομένην.

v. 524. Ὅτ' ἀνόσεος ὃν πόδα τένδει] Antigonus Caryſtius in παραδόξων συναγωγῇ, cap. 25. legit τέμνει. Ὁ δὲ πολύπους, inquit, ἐν τῷ χειμῶνι τὰς πλεκτάνας αὐτῆς κατεσθίει· τοῦτ' ἐστίν

Ἤματι χειμερίῳ ὅτ' ἀνόσεος ὃν πόδα τέμνει.

Polypus hyeme ſuos comedit cirros. Hoc ſignificat: Tempore hiberno quando exoſſis Polypus ſuum pedem arrodit. Quod Heſiodus πόδα πολύποδος, hoc Antigonus πλεκτάνας nominat, Philes vero et Aelianus πλοκάμους. Inde prouerbium cuius Heſychius meminit: Πολύποδος δίκην αὐτὸς ἑαυτὸν καταφαγών. Obſeruatu vero dignum eſt quod notauit Moſchopulus ἀνόσεον eſſe Lacedaemoniorum vocem, ſicque eos appellaſſe πολύποδα.

v. 527. Κυανέων ἀνδρῶν] Κυάνεος quidem proprie eſt caeruleus, ἐρανοειδὲς χρῶμα. Κυανὸς enim eſt color caeruleus: ſed ſaepe etiam ponitur pro nigro. Heſych. Κυάνεον μέλαν. Κυανῆ, μέλαινα, Φαιά. Dionyſius Characenus v. 586.

Μέσφ' ἐπὶ κυανέας νοτιὴν ὁδὸν αὖτις ἐλάσσῃ.

Donec ad nigros (Aethiopes) *auſtralem viam rurſus confecerit.* De Indis v. 1112.

Τῷ γαίης ναέται μὲν ὑπὸ χρόα κυανέεσσι
Θεσπέσιον λιπόωντες.

Quare terrae habitatores quidem corpore ſunt nigro mire pingues.

v. 528. Πανελλήνεσσι] Non vertendum vniuerſis Graecis, vt vulgo; ſed ſimpliciter Graecis. Πανέλληνες enim tempore Heſiodi, Homeri, Archilochi appellabantur Graeci ad differentiam Ἑλλήνων proprie ſic dictorum. Hellenes autem tum temporis dicebantur Phthiotidis incolae, quod nomen acceperunt ab Hellene Deucalionis filio, qui illius partis Theſſaliae Rex fuit. Ante hunc nominabantur Γραῖκοι, quod Latini retinuerunt. Hinc Homerus Achillis populares et ſubiectos vocat Myrmidones et Hellenes. Achilles autem imperabat Phthiotidi. Hi itaque cum proprie dicerentur Ἕλληνες,

reliqui Graeciae populi dicti sunt Πανέλληνες. Vide Thucydidis prooemium, Strabonem lib. VIII. Apollodor. lib. I. Biblioth.

v. 530. Λυγρὸν μυλιόωντες] Suidas: μυλιόωντες, ῥηγνῦντες. Proclus: διεσραμμένοι καὶ συγκυφθέντες ὑπὸ τῦ κρύους. Vt apud Phaedrum: *Musca contracta frigore.* Alii tamen omnes μυλιᾶν putant esse κινῦν καὶ συγκρούειν ὀδόντας ἀπὸ τῆς ψυχρότητος, quod Matthaeo est βρυγμὸς ὀδόντων. Tertulliano *frendor dentium.* Sed frigus ferarum aeque vt hominum dentes collidere quis vidit, quis tradit? Mallem itaque cum Crate legere μαλκιόωντες. Μαλκιᾶν, μαλκεῖν, μαλκείειν est frigore rigere, διὰ ψύχος μὴ ἔχειν εὐκινήτῳ δυνάμει χρήσασθαι. Vt Etymologici magni auctor exponit. Aratus:

— — Τότε δὴ κρύος ἐν Διὸς ἐξὶ
Ναύτῃ μαλκιόωντι κακώτερον

Vertit Caesar Germanicus:

Tunc rigor, aut rapidus ponto tunc incubat Auster,
Tarda ministeria. et nautis tremor alligat artus.

Ad hanc quoque lectionem puto pertinere Procli expositionem illam, διεσραμμένοι καὶ συγκυφθέντες. Sic lege, non συγκαφθέντες. Apud eumdem corrupte quoque legitur Ἰσοκράτης, pro Κράτης. Cratis enim Mallotae Grammatici Pergameni celeberrimi, qui Aristarchi aemulus fuit et perpetuus aduersarius, haec est lectio, non Isocratis. Etymologici Magni auctor: Μυλιόωντες. Ἡσίοδος τὰ χείλη κινοῦντες, ἀπὸ τῆς ψυχρότητος ἢ συνάγοντες, ἢ τὰς μύλας συγκρούοντες. Κράτης δὲ γράφει μαλκιόωντες. Ἔξι δὲ τὸ διὰ ψύχος μὴ ἔχειν εὐκινήτῳ δυνάμει χρήσασθαι.

v. 535. Νίφα λευκὴν] Omnes tradunt νίφα dici per ἀποκοπὴν pro νιφάδα, quod mihi nulla ratione probatur. Non dubito esse accusatiuum verum obsoleti nominatiui νίψ, νιφὸς, vnde Latinum *nix.* Hoc quidem nomen interiit vt infinitae aliae omnium fere linguarum origines, de quibus vide eruditam diatriben doctissimi Christiani Daumii nostri. Ab hoc antiquato νίψ est νίφω, et νιφοβλῆτες Ἄλπεις in Antholog. Alpes niue conspersae.

v. 537. Χλαῖναν τε μαλακὴν] MS. II. χλαῖναν μὲν μαλακὴν. Sic metro consulitur. Glossae MS. exponunt ἱμάτιον παχύ. recte. Latinis dicitur laena non chlaena, vt Hesiodi Interpretes. Erat vestimentum crassius quo vtebantur ad arcendos imbres et frigus. Varro IV. de L. L. *Laena quod de lana multa. Duarum enim togarum instar: vt antiquissimum mulierum ricinium, sic hoc duplex virorum.* Sed in veriuerbio labitur

labitur Romanorum doctissimus. Est enim laena a Graeco χλαῖνα, sine dubio, abiecto χ, sicut ab antiquo γλαὲξ γλάκτὸς est lac.

v. 541. Βοὸς ἴφι κταμένοιο] Omnes Graeci recte exponunt bouis nec senio nec morbis confecti, sed qui in ipso robore et flore aetatis vi occiditur, cuius corium calceis, qui non facile deteruntur, et contra frigus maxime muniunt, sit aptissimum. Sic apud Homerum *ἱμὰς βοὸς ἴφι κταμένοιο, lorum bouis vi occisi.* Rationem reddit Plutarchus II. Sympos. nimirum pelles animalium ferro iugulatorum esse tenaciores, nec tam flaccidos ac tam facile rumpi, quam pelles animalium quibus morbus aut senectus mortem attulit. Veteres ex crudo corio calceos conficiebant, Latinis perones dicuntur.

v. 542. Πίλοις ἔντοσθε πυκάσας] Quis non miretur stuporem Interpretum, qui reddunt: *pilis intus condensans.* Quis vmquam fando audiuit πῖλος Latinis significare pilum? πῖλοι sunt lanei calcei, qui sub peronibus inducebantur ad arcendum frigus. Latinis dicuntur *vdones.* Vlpianus II. de auro et argento legato: *Alia causa est vdonum, quia vsum calceamentorum praestant.* Domi nimirum cum non prodirent; sicut et soleae. Alioquin calcei cum prodirent in publicum semper superinducebantur a Romanis, vt ostendit Salmasius ὁ πάνυ ad Lampridium. Sunt etiam laneae fasciae pedules, vt inferius ostendemus. Quicquid enim ex lana coactili conficiebatur dicebatur πῖλος. Tam capitis tegumentum, vt statim v. 546. quod hinc Latinis etiam pileus dicitur, quam pedum. De pedulibus Lucian. Ῥητόρων διδασκάλῳ· ἡ ἐμβὰς Σικυωνία πίλοιο τοῖς λευκοῖς ἐπιπρέπουσα. *Sicyonius calceus albis decorus soccis.* Pollux VII, c. 33, sect. 4. Οὐ μόνον ὁ ἐπὶ τῶν κεφαλῶν ἐπιτιθέμενος πῖλος ἅτῳ ἐκαλεῖτο, ἀλλὰ καὶ ὁ περὶ τοῖς ποσὶν, ὡς δηλοῖ Κρατῖνος ἐν Μαλθακοῖς λέγων· λευκὰς ὑπὸ ποσὶν ἔχων πίλας. Ὅ τε Πλάτων ἐν συμποσίῳ· Καὶ ἀρναχίδας τοῖς πίλοις προσίθησιν, ἐνειλιγμένον τὰς πόδας εἰς πίλας τε καὶ ἀρναχίδας. *Non solum quod capiti imponitur πῖλος dicitur, sed et quod pedibus inducitur, vt Cratinus ostendit in μαλθακοῖς. Albos sub pedibus calceos laneos habens. Sed et Plato in symposio etiam ἀρναχίδας cum πίλοις coniungit: Inuolutum pedes in calceos laneos et agninas pelles.* Sic lege. Ἀρναχίδες erant calcei ex pellibus agninis (ἀρναχὶς enim est agnina pellis cum ipsa lana) quibus hyeme vtebantur, sicut πῖλοι ex lana coactili. Vdones apud Martialem lib. XIV. ex hircinis pilis confecti narrantur:

Non bos lana dedit, sed olentis barba mariti,
Cinyphio poterit planta latere sinu.

Cinyphius

Cinyphius ſinus eſt calceus ex caprinis pilis contextus. Πίλας Aeſchylus et Sophocles dixerunt πέλυντρα, Critias πόδια. Pollux VII, 22. Ἃ δὲ πόδια Κριτίας καλεῖ, εἴτε πίλας οἰητέον, εἴτε ἐνειλήματα ποδῶν, ταῦτα πέλυντρα καλεῖ ἐν Φοινίσσαις Αἰσχύλος.

Πέλυντρ' ἔχουσιν εὐθέτοις ἐν ἀρβύλαις,

Τὰ δὲ πέλυντρα εἶδος ὑποδήματος, ὥσπερ τὰ πόδια, ἃ ταῦτα ἦν ταῖς ἀναξυρίσιν, ἃς σκελέας ἔνιοι ὀνομάζουσι. Κράτης δὲ ἐν ἑορταῖς ἔφη· Καὶ δὴ πόδια τριμίτινα. Sic hunc locum partim ex MStis, partim ex coniectura reſtitui, qui corruptus eſt in editis libris. Confundit Pollux hoc loco crurales faſcias cum pedulibus. ἀναξυρίδες et σκελέαι ſunt proprie crurales faſciae, πῖλοι vero, πέλυντρα, πόδια, pedules. Idem Pollux lib. X, cap. 11. Ἃ δὲ ὑπεῖναι δεῖ πόδια, πίλας, πέλυντρα. ἔτως γὰρ Σοφοκλῆς τὰ πόδια καλεῖ· τὰς δὲ περὶ τοῖς τοσὶ πίλας ὁ Πλάτων μόνον ἐν συμποσίῳ φήσας, ἐνειλιγμένον τὰς πόδας εἰς πίλας τε καὶ ἀρναχίδας, ἀλλὰ καὶ Κρατῖνος ἐν Μαλθακοῖς· Λευκὰς ὑπὸ τοσὶν ἔχων πίλας· ἔξεσι δὲ εἰπεῖν καὶ πλεκτὰς πίλας. καὶ ἐπὶ τῶν ὀνομαζομένων ἐδώνων πίλας τριμίτας, Λυσίππα εἰπόντος ἐν Βάκχαις. ἀλλὰ τρίμιτός ἐσι πλεκτός. Sic iſtum locum ex ſuo optimo Codice legendum eſſe, qui grauiſſimis mendis et lacunis miſere foedatus eſt in editis libris, oſtendit mihi nuper Vir Maximus et vndiquaque eruditiſſimus Iſaacus Voſſius. Verum poſtquam haec fuerunt edita, de his Polluci locis eruditiſſimam ad me ſcripſit epiſtolam, quae cum multa doceat exquiſita, non poſſum non eam tecum communicare. Cum vtrumque locum in optimo ſuo Codice ſic legi oſtendiſſet, vt a me editus eſt, niſi quod in priore pro εἴτε πίλας οἰητέον ſcribatur εἴτε αὐτὰ οἰητέον, et pro ἃ ταῦτα ἦν, ταυτὸν ἦν. et pro πέλυντρα, πέλυτρα, ſubiicit: Cudones vel ydones apud Veteres pro eadem re accipi recte notat Salmaſius, verum non recte a cudendo hoc vocabulum arceſſit, cum ſit Graecum, et Graecam habeat originem. Ab ὄϊς eſt οἷα vel ὦα vel ὄα pellis ouina, et pro ὦα vero addito vt ſaepe κ, dicitur etiam κῶα, vel κῶας, vel κώς. A κὼς vero eſt diminutiuum κώδιον, κωδία, et κωδίς, et amplificatum κώδων vel κώδων, pro quo etiam ὤδων, et ἄδων reperitur, vnde Latinum cudones, vdones, ſeu odones dixere, idque promiſcue; cum κ aut c initiale non in barbaris tantum, ſed etiam in multis Graecis Latiniſque modo adſit, modo vero abiiciatur, quemadmodum etiam agnoſcit Salmaſius. De πελύτρων vocabulo ſic ſentio, eſſe id eiuſdem naturae ac originis, ac ſit ἔλυτρον. In multis enim ſolet τὸ π loco τοῦ δίγαμμα affigi, vt ἠλίκος πηλίκος, ἦγανον πήγανον, ἀλαιὸς παλαιὸς,

παλαιὸς, et infinita iſtiuſmodi. Eſt autem ἔλυτρον integumentum, inuolucrum, σκέπασμα etc. ab ἑλύω ſeu εἰλύω involuo. Eodem referri debent πελλυταὶ et πελλυσαὶ, licet Heſychius habeat πελλασαὶ, quae ſunt talaria ſeu faſciae curſorum, quibus ad compeſcendam talorum extorſionem pedes muniebant. Vt enim ἔλυτρον et ἔλυσρον dicitur, ita quoque πελλυταὶ et πελλυσαὶ dicuntur ab εἰλύω et εἰλύσσω. Reddi debet hoc vocabulum Ariſtoteli in Problematis ſect. XVI. quaeſt. 4. vbi quaerit cur non tantum rotunda, ſed et quaecumque rectilinea in terram cadentia ad aequales vtrimque reſiliant angulos. Dicit enim id fieri καθάπερ τοῖς τε ξυρεμένοις τὰ σκέλη συμβαίνει καὶ ὧν τὰς κολύθρας ὑφαρπάζεσι. Quae vulgo ſic vertunt, *vt bis accidit quibus aut pars inferior raditur, aut colei violantur.* Vnde nullum niſi ridiculum efficias ſenſum. Omnino ſic erat ſcribendum, καθάπερ τοῖς δὲ συρομένοις τὰ σκέλη συμβαίνει, καὶ ὧν τὰς πελύτρας ὑφαρπάζεσι. *Quemadmodum contingit loripedibus, et illis quibus* (inter lauandum) *talaria ſurripiuntur.* Vide locum integrum et fateberis omnia plana fieri ſi ſic legamus, fruſtraque ſe hic torquere Interpretes et mathematicos. Οἱ συρόμενοι τὰ σκέλη aliter Graecis dicuntur σαράποδες non ἀπὸ τῦ σύρειν τῷ πόδε, vt habet Diogenes Laertius in Pittaco, neque ἀπὸ τῦ διαστεσηρότας τετέχθαι διεζῶτας ἔχειν τὰς τῶν ποδῶν δακτύλες, vt putat Galenus, ſed ἀπὸ τῦ σαρῦν ποσὶ, pedibus enim tamquam ſcopis verrunt pauimentum quidam loripedes. Tales praecipue multi reperiebantur inter Aethiopes et Aegyptios, non propter neruorum imbecillitatem, neque etiam propter eam cauſam, quam memorat Ariſtoteles eodem ſcripto ſectione XIV. quaeſt. 4. ſed propterea quod illis vel tali, vel genuum patellae incidebantur, vt nempe fugae ſpes praeriperetur illis qui mallent pedibus quam manibus operari. De talis coniicio, de genuum patella teſtem do Origenem qui in Philocalia ſcribit, morem fuiſſe quibuſdam Aethiopibus τὰς κόγχας τῶν γονάτων περιαιρεῖσθαι. Commode hinc intelligi poſſunt verba Petronii de Aethiopibus: *Age numquid et crura in orbem pandere poſſumus, numquid et talos ad terram deducere.* Iſta nempe Aethiopica mancipia, quibus genuum conchae erant ablatae, poterant crura in vtramque partem in circulum mouere, iiſque non nates modo, ſed et ventrem pulſare. Quod ſi illis tali inciderentur iam quoque poterant plantas pedum ſimiliter in orbem mouere, et ſurſum ad crura adducere, et ſupinatis plantis ſupra ſolos ambulare talos. Firmandis autem et continendis talis maxime conducebat talarium genus quod draco dicebatur. De his et

aliis

aliis talarium generibus multa hactenus ignota possim tibi scribere, verum iis colligendis et digerendis oportunius forsan sese offeret tempus. Haec vir ille summus. Vides etiam Sophocli hic tribui πέλυντρα, quae superius tribuit Aeschylo. Apud Hesiodum nostrum πῖλοι sunt ἐμπίλια, fasciae pedules ex lana coactili, quibus etiam Romani vsi sunt, sed sero. Varro enim affirmat calceamenta sine fasciis sumi solita se puero. Latinis etiam dicuntur *empilia*. Vlpianus l. 25. D. de auro et argento leg. §. 4. *Fasciae crurales peduleſque et impilia vestimenta sunt, quia partem corporis vestiunt.* Πιλεῖν et ἐμπιλεῖν est condensare, cogere, coactilia facere; vnde πῖλος et *impilia*, quam vocem male iuris Interpretes notant dici, quasi sine pilis. Hinc et *pilare*. Festus: *pilare et compilare sunt Graecae originis. Graeci enim fures piletas dicunt.* Hinc et *compilare* non est congerere, vt vulgo dicunt et putant, sed furari. *Compilare aedes*, furto ex aedibus aliquid auferre, quod nobis est *beſteelen*. Πῖλοι etiam dicuntur tegumenta ex lana coacta, sub quibus hyeme habitant Scythae iusti Herod. IV, 23. male ibi Interpretes vertunt *pilei*. Sic et impegerunt qui Strabonem verterunt. Nam vbi lib. XVI. legitur ῥαβδωταῖς πίλοις ridicule exponunt *virgatis pilis*, cum legendum sit ῥαβδωτοῖς σπίλοις *virgatis maculis*, vt monuit Salmasius ad Vopiscum. De πίλῳ capitis tegumento loquitur statim v. 546. Πῖλον ἔχειν ἀσκητὸν, *pileum habere bene factum*. Fuisse tales proprios Thessalis ad arcendum solis feruorem docet Eustath. ad Iliad. κ. Antiquissimis temporibus πῖλος non alium vsum capiti praestabat, quam πῖλοι, qui calceis inserebantur. Galeae enim interiores iis muniebantur, qualis ille erat galeae Vlyssis, quem acceperat a Merione, Iliad. κ. v. 265.

Μέσση δ' ἔνι πῖλος ἀρήρει.

Mediae autem inerat pileus aptatus, vbi recte antiqua scholia τὸ ἔριον πεπιλημένον, *coacta lana*. Eustathius vero ad illum locum docet omnes olim galeas lana coactili fuisse munitas, inde posteriores, cum quaeuis capitum tegumenta πίλους dicerent, Vlyssi adscripserunt pileum, quali tum vtebantur. Sic enim semper exprimitur. Ex sicut claua Herculis est insigne, sic pileus Vlyssis, vt constat ex nummis, monumentis et testimoniis Veterum. de quo Vlyssis pileo vide Albertum Rubenium, virum politissimum, de Re vestiaria lib. II, cap. 15. Primus autem Apollodorus sic pinxit Vlyssem testante Eustathio ad Iliad κ. p. 723. edit. Basil. Eustathius ad Iliad. ε. apud Veteres κυνέην appellari capitis tegumentum, quod nunc communiter dicatur σκιάδιον, et quod ab Hesiodo dicatur πῖλος ἀσκητός. Tradunt plerique capitis tegumenta veteribus Graecis

Graecis vsitata non fuisse. Eustathius ad Odyss. I. ait Latinos nudi capitis consuetudinem a priscis Graecis accepisse. Romanos enim Saturnalibus pileum gessisse, aliis diebus nudo capite incessisse, aut caput veste velasse. Apud Homerum pileum et causiam ne semel nominari. Quod verum est si pileum accipias huius generis, quali postea vtebantur, non tamen olim apud Graecos aut Latinos, nisi cum iter facerent in magno aestu, aut frigore, aut tempore pluuio. Quos pileos Romani vocabant petasos, qualis conspicitur in Mercurii simulacris. Hinc tanquam singulare notatur a Suetonio in Iulio Caesare, illum semper incessisse nudo capite cum iter faceret, *seu sol, seu imber esset*. Alioquin in Vrbe lacinia togae caput velabant. A πῖλος est πιλητὴς, *fur, deceptor*, superius v. 373. quod Aeolice dicitur pro φιλητὴς. Vide Etymol. magnum de huius vocis origine, quae inepta sunt. Sed credo antiquissima voce esse πιλητὴς, sicut Aeolica dialectus est vetustissima, pro quo leniore postea sono vsi alii Graeci φιλητὴς dixerunt. Fures autem et impostores dictos esse φιλητὰς, quod pilo siue capitis tegumento se velarent, ne facile possent agnosci. Sic Aeoles dixerunt ἀμπὶ communiter ἀμφὶ; πανὸς, alii φανὸς, lampas, lychnuchus. Latina lingua tota formata est ex Aeolica, cuius dialecti qui peritus est, facile plerarumque omnium Latinarum vocum origines inuenire potest, saepissime pro communi Graecorum φ vtitur Aeolico π. Latinis *apua*, Graecis ἀφύη. Φοῖνιξ, Poenus, et plura huius generis, quod dudum obseruauit Caninius in Hellenismo.

v. 543. Πρωτογόνων ἐρίφων] Simylus in Moreto:

— — *cinctus villosae tergore caprae.*

Hoc vestimenti rustici genus, quod ex pellibus haedinis conficiebatur, Graecis dicitur διφθέρα, vnde διφθερίαι pastores et Attici rustici talibus vestimentis amicti. Theocrito Idyll. III, 25. et v. 15. dicitur βαίτα, vbi Scholiastes docet alio nomine appellari μηλωτὴν, qui prophetarum vestitus fuit, vt ex sacris voluminibus constat. Latinis hic habitus rusticus nominatur rheno. Ouidio *pastoritia pellis*. Glossae: Segestre διφθέρα. Segestre teges erat ex segetibus primo facta, sed postea ex pellibus, quibus milites in castris, nautae et pauperiores vtebantur, vt Varro docet, et ad Varronem Iosephus Scaliger. Διφθέρα nimirum est omne vestimenti genus ex pellibus rudibus factum.

CAPVT

CAPVT XIII.

Heſiodus quinquies emendatus. Ἀλεή. Duo epigrammata in catalectis veterum Poetarum correcta. Μάκαρες. Beati. Χαλεπός. Grauis. In Virgilio lectio Seruii probata. Oceanus cur ſacer. Theocrito lux. Alcaei fragmentum elegans correctum. Πετραίη σκιά. Πέτρα antrum in rupe. Μᾶζα ἀμολγαίη. Ὑπερμαζᾶν. Θάλλος boum pabulum. Ἀκραὴς Ζέφυρος. Ἐπαρμένος βίος. Ποιεῖσθαι θῆτα. Facere populum. Floro lux. Facere pro gignere. Ἡμερόκοιτος.

v. 544. Ὄφρ' ἐπὶ νώτῳ] Moſchopulus: ἐπὶ ὤμῳ. quod rectum eſt. Quae enim induuntur dicuntur humeris iniici non tergo. Exemplorum vbique magna meſſis. Sequentia vero: ὑετῷ ἀμφιβάλῃ ἀλεήν. peſſime interpretantur, *pluuiae arceas reporem.* (cum ſit, *pluuiae arcendae*, ſiue *praeſidium, munimentum iniicias aduerſus pluuiam.* Quod a nobis defendat pluuiam. ἀλεὴ enim eſt ἀλεωρὴ, συγκοπὴ, καταφυγὴ, vt bene magiſtri, ἀλέα vero tepor.

v. 546. Ἵν' ἄατα μὴ καταδεύῃ] Eſt per ſynecdochen dictum, ne caput tibi madefaciat. Ὑετὸς ἄατα καταδεύων imber perpluens caput in memoriam mihi reuocat elegantiſſimum epigramma ex catalectis veterum Poëtarum de Priapo, ſed quod aliquot mendis deformatum ſuo nitori reſtituemus.

Parum eſt, miſer quod hic fixi ſedem
Agente terra per caniculam rimas,
Siticuloſam ſuſtineus die aeſtatem.
Parum quod imos perpluunt ſinus imbres,
Et in capillos grandines cadunt noſtros
Rigetque duro barba vincta cryſtallo.

Sic ſcribendi hi verſus. In tertio vulgo legitur: *die aeſtatem.* In quarto: *Parum quod imi perſluunt ſinus imbres.* In ſexto: *iuncta cryſtallo.* ineptiſſime. Sed et qui duobus interpoſitis ſequuntur ex veteribus editionibus ſic ſunt refingendi:

Huc adde quod me fuſte de rudi vilem
Manus ſine arte ruſticae dolauerunt,
Inſerque cunctos vltimum Deos numen
Cucurbitarum ligneus vocor cuſtos.

ſed haec praeter inſtitutum et penſum noſtrum, ad quod nos reuocamus.

v. 549. Ἀλὴ πυροφόρος τέτατα] MS. I. πυρφόρος ἐντέτατα, cum interpretatione, σιτοφόρος ἐπιχέεται. Seleucus

Ieucus vero legit ἀὴρ ὀμβροφόρος obſeruante Proclo. Μάκαρες hic, vt apud Latinos, *beati*, *fortunati* ſunt homines copioſi, opulenti. Catullus: *O quantum eſt hominum beatiorum?* Dicuntur et Graecis εὐδαίμονες. Verſu ſequente vterque Codex et Tzetzes: ἀρυσσάμενος. Ibidem liber primus ποταμῶν αἰὲν ἐόντων. ſecundus autem αἰενάόντων. quod verius. Sic quoque Tzetzes. Iſmgrini editio proxime verum: αἰὲν ναόντων. Sic et apud Hom. Ὀδυσσ. Ν. v. 109. ὕδατ' αἰενάοντα, vbi quoque vulgati ἀενάοντα.

v. 554. Τὸν φθάμενος ἔργα τελέσας] Vt verſus conſtet, repone lectionem veterem ex vtroque codice: Τὸν φθάμενος ἔργον τελέσας. Extat et apud Moſchopulum.

v. 558. Χαλεπὸς προβάτοις] Noxius ouibus, vt Latinis *grauis*. Virg. III. Georg. 415.

Galbaneoque agitare graui nidore chelydros.

Sic legit Seruius et exponit, *ſerpentibus noxio*. Ouid. IV. Metam. v. 497.

Inſpirantque graues animas.

Liu. VII, 6. *Graue tempus et forte annus peſtilens erat.* Verſu ſequente vterque codex: καὶ πλεῖον εἴη.

v. 561. Ταῦτα φυλασσόμενος] Hunc et ſequentes duos verſus pro ſubdititiis expungendos eſſe cenſuit olim Plutarchus. Nec illos videtur agnouiſſe Moſchopulus. Rectius ſane abeſſent.

v. 566. Ἱερὸν Ὠκεανὸν] Omnes ἱερὸν hic eſſe magnum, immenſum interpretantur. Non nego ſic poſſe accipi. Verum tamen eſt ἱερὸν hic propriam notionem non migrare. Oceanus enim ſacer erat, quia erat Deorum domicilium, Neptuni, Thetyos, Solis, aſtrorum, quae credebantur mare ſubire. Fabianus apud Senec. I. controuerſ. *Sacrum quidem terris natura circumfudit Oceanum.* Hinc et *dium* appellatur. Plautus apud Varronem ex emendatione Scaligeri:

— — *conferta rate inaerataque perite*
Qui dium mare eunt ſudantes atque ſedentes.

Sic ſaepe apud noſtrum et alios εἰς ἅλα δῖαν. *In mare dium.* Quin et Oceanus pro Deo habebatur, Caeli et Telluris filio, patre vero Saturni et Opis. Hinc Alexander M. ei fecit tamquam Deo. Iuſtinus: *Expugnata deinde vrbe, reuerſus in naves Oceano libamenta dedit, proſperum in patriam reditum precatus.*

v. 568. Ὀρθρογόη Παυδιονὶς] MS. II. Proclus, Tzetzes: ὀρθογόη. Sic et Heſychius et Etymologici magni auctor, Suidas tamen et MS. I. ſtat a vulgata. v. 570. MS. I, περιτεμνέμεν. v. 574. MS. II. νοῖτον.

v. 582. Ἦμος δὲ σκόλυμος τ' ἀνθεῖ] Hoc tempus significat Theocritus Idyll. VI, 15.

Ἃ δὲ καὶ αὐτόθι τοι διαθρύπτεται, ὡς ἀπ' ἀκάνθας
Ταὶ καπυραὶ χαῖται, τὸ καλὸν θέρος ἀνίκα φρύττει.

Quae sic reddenda sunt: *Illa vero sua sponte lasciuit, quia cardui flores sunt languidi, cum pulcra aestas ardet.* Versionibus vulgatis nullus sensus. Χαῖται καπυραὶ ἀπ' ἀκάνθας, sunt *pappi volantes* Lucretii. Pappi enim sunt flores carduorum. καπυραὶ quia feruore solis flaccidae decidunt et per aërem feruntur. Elegans fragmentum Alcaei de hoc ipso tempore nobis seruauit Proclus: Οἴνω πνεύμονα τέγγε. (Sic MS. Gudii) Τὸ γὰρ ἄστρον περιτέλλεται. Ἡ δὲ ὥρα χαλεπά. Ἀχεῖ δ' ἐκ πεταλῶν τάδε ἄν τέττιξ ἀνθεῖ καὶ σκόλυμος. Corrupta D. Heinsius sic emendat, ἀχεῖ δ' ἐκ πεταλῶν ἀχέτα τέττιξ. Sed videtur potius scripsisse: ἀχεῖ δ' ἐκ πεταλῶν ἀδέα ὢν τέττιξ. *Suaue canit.* vt exprimat illud Hesiodi, λιγυρὴν καταχεύετ' ἀοιδήν. vbi tamen MS. II. ἐπιχεύετ'.

v. 584. Καμάτῳδες] MS. vterque καυματῳδές, vt et vers. 664.

v. 589. Εἴη πετραίη τε σκιὴ] Mirifice Interpretes Latini, vt solent *Petrosaque vmbra.* Πετραίη σκιὴ est σκιὰ ἐν σπηλαίῳ, vmbra in antro. vt supra v. 532. γλάφυ πετρῆεν, est antrum in petra. Vbi rursus Interpretes, *cauerna petrosa.* Πέτρα Homero aliisque Graecis Poëtis saepe est antrum in rupe excauatum. Iliad. β.

Ἠΰτε ἔθνεα εἶσι μελισσάων ἀδινάων
Πέτρης ἐκ γλαφυρῆς αἰεὶ νέον ἐρχομενάων.

Quemadmodum populi euolant apium confertim ex cauo rupis antro nouo examine exeuntium. Idem Iliad. δ'. Πέτρης ἐκβαίνοντα δεδεγμένον ἐκ προδοκῆσιν. *Ex rupis antro exeuntem excipiens insidiis.*

v. 590. Μᾶζα τ' ἀμολγαίη] Est polenta pastoritia, ποιμενικὴ, vt Athenaeus explicat. Μᾶζα est polenta farina conspersa et subacta aqua et oleo. Hesych. Μᾶζα, ἄλφιτα πεφυρμένα ὕδατι καὶ ἐλαίῳ. A μᾶζα perelegans vocabulum ὑπερμαζᾶν apud Simocattam ep. 77. et Alciphronem ep. 18. legitur. quod est e nimia alimentorum copia lasciuire. Id ipsum quod Belgae eadem ratione peruenuste dicunt: *broot-droncken zijn.* Hesych. ὑπερμαζᾷ, ὑπερτρυφᾷ. Nugatur Tzetzes, qui μᾶζαν dici putat quasi τὸ μὴ ἅζαν. Μᾶζα est a μάττω, subigo. Est enim farina subacta aqua. hinc Latinis massa. Siculi ζ et σσ inuicem

mutant

mutant. Pro πλάσσω dixerunt πλάζω, pro ἀνάσσω ἀνάζω, ζάκυνθος Saguntus.

v. 591. Βοὸς ὑλοφάγε] Interpretes: *bouis arborivorae.* Imo: *bouis quae pascitur frondibus.* Eae enim pabulum boum. Hesych. θαλλὸς βοὸς τροφή, ὃ ἐσθίουσιν οἱ βόες. Phaedrus:

Haec inter ipse dominus a coena redit
Et quia corruptos viderat nuper boues
Accedit ad praesepe: Cur frondis parum est?

In eadem fabula: *Frondem bubulcus affert.* Ouid. III. Metam. v. 730. Res trita est.

v. 594. Ἀντίον εὐκραέος ἀνέμοιο] Reuocaui lectionem veterem, quam seruauit MS. I. et omnes Graeci Interpretes praeter Tzetzem, qui hunc versum non exponit. Legunt autem omnes ἀκραέος ζεφύροιο. Homer. Ὀδυσσ. β.

Τοῖσιν δ' ἵκμενον ἦρον ἵει γλαυκῶπις Ἀθήνη
Ἀκραῆ ζέφυρον, κελάδοντ' ἐπὶ οἴνοπα πόντον.

His vero ferentem ventum immisit caesiis oculis Minerua purum Zephyrum, resonantem per obscurum pontum. Sic exponunt Graeci magistri ἀκραῆ purum, nullis aliis ventis permixtum. Alii ἠρέμα πνέοντα, leniter spirantem. quod non probo. Nam et Boreae tribuit Homerus Ὀδυσσ. ξ.

Ἑβδομάτῃ δ' ἀναβάντες ἀπὸ Κρήτης εὐρείης
Ἐπλέομεν Βορέῃ ἀνέμῳ ἀκραέϊ καλῷ.

Septimo vero conscendentes a lata Creta nauigauimus Boreae vento puro bono. Vide ibi Eustath. Sed ad priorem locum Ὀδυσσ. β. Scholiorum breuium auctor, qui pro Didymo venditatur: ἀκραῆ Ζέφυρον] ἐπιτήδειον, ἄκρως πνέοντα πρὸς τὴν χρείαν. οὔτε πλέον, οὔτ' ἔλαττον. ἢ τὸν μὴ κεκραμένον Ζέφυρον. Ἀκραῆ Ζέφυρον, *commodum, spirantem quantum opus est, neque nimis vehementer, neque nimis remisse. Aut non mixtum, sed purum Zephyrum.* In MS. II. est εὐκραέος Ζεφύροιο, sicut et apud Homerum nonnullos legisse εὐκραῆ Ζέφυρον Eustathius et Scholiastes obseruant. Sed praetuli consensum libri antiqui cum Interpretibus, vt et ἀκραῆ in Homero retinetur.

v. 596. Τρὶς δ' ὕδατος προχέειν] Latine redditur imperitissime: *Tertiam aquae partem infunde, quartam vero misce vino.* Estne qui intelligat? Hoc vero dicit Hesiodus: *Tres partes aquae prius infunde, quartam vero vini admisce.* Tribus partibus aquae vnam vini admiscendam esse praecipit.

v. 601. Ἐπαρμένον βίον] Latini Interpretes: *victum sufficientem*, cum sit *conditum, repositum.* Superius v. 407.

Χρήματα δ' εἴη οἴκῳ πάντ' ἄρμενα ποιήσασθαι.

Instrumenta vero omnia domi disposita para. v. 627.

Ὅπλα δ' ἐπάρμενα πάντα τεῷ ἐγκάτθεο οἴκῳ.

Armamenta vero disposita omnia domi repone. v. 617.

Πλείων δὲ κατὰ χθονὸς ἄρμενος εἴη.

annus vero in opere sic recte dispositus sit. Si haec feceris, omnia gerentur suo tempore, totum annum recte dispensaueris in opere faciendo. Vulgo inficete vertitur: *ita annus in opere rustico absolutus sit.*

v. 602. Ποιεῖσθαι θῆτα] Est quaerere, comparare sibi seruum, vt alio loco ποιεῖσθαι γυναῖκα inuenire vxorem. Marc. III, 14. καὶ ἐποίησε δώδεκα ἵνα ἀποστέλλῃ. *Et elegit duodecim quos mitteret.* ἀργύριον ποιεῖν. Demosth. *comparare argentum.* ποιεῖν πέντε τάλαντα. Matth. XXV, 16. quinque talenta lucrari, facere. Vbi male Interpretes hoc loquendi genus incusant Latinismi, a quo adhorreat Graeca Lingua. Latinos sic loqui verum est, Cic. I. diuinat. *Etiam Philosophum, si commodum ei esset, pecuniam facere posse.* Sic *rem facere.* Sed Graeci etiam ac Hebraei hoc loquendi genere vsi sunt, vt Drusius et Grotius ad Matthaeum ostenderunt. Nec alienum est a nostra vernacula, in qua dicimus *groot geld maecken.* Hinc facere est κτᾶσθαι comparare, colligere. Florus lib. I, cap. 1. vbi aqua haeret viris doctis: *Ex variis elementis congregauit corpus, populumque Romanum ipse fecit.* Ipse collegit. vt apud Sallust. *exercitum argento facere*, est colligere, comparare. Herodotus l. II. Κροῖσος δὲ ἁμαρτὼν τὰ χρησμὰ ἐποιέετο στρατηίην ἐς Καππαδοκίην. *Croesus autem oraculo interpretando aduersus Cappadociam conscribebat exercitum.* Nihil certius. Non spero futuros imposterum quibus hic locus Flori mendi sit suspectus, quique fateantur se ignorare quid faciat hoc loco *fecit.* Posses quidem etiam exponere *populum Romanum ipse fecit*, hoc est, genuit quasi populum Romanum, est parens populi Romani. Nam facere nonnumquam est gignere. Varro III. de R. R. 22. *plerumque pullos similes sui faciunt.* Sic καρπὸς ποιεῖν apud Lucam XIII, 9. quod non inepte vetus vertit Interpres, *fructus facere*, pro ferre, gignere. Romulus dicitur etiam Romani populi fator. Ennius:

— — *O Romule, Romule dic o*
Qualem te patriae custodem DI genuerunt.
Tu produxisti nos endo luminis auras
O pater! O genitor! o sanguen dIs oriundum.

sed verius est, quod prius dixi.

v. 605. Ἡμερόποιτος] Latinis *dormitator*, Glossae Vet. ἡμερόποιτος *dormitator, fur nocturnus.* Plautus: *Ni illic homo*

est aut dormitator aut sector zonarius. Huic opponitur *interdiarius.* Eaedem glossae: *Interdiarius ἡμεροκλέπτης.*

CAPVT XIV.

Theocriti epigramma duobus distichis ineditis ex MS. auctum. Idem emendatum. Hesiodi locus noue expositus. Idem bis restitutus. Μέτρα φυλάσσεσθαι. Elegans epigramma in Anthologia emendatum et expositum, repudiata magnorum virorum interpretatione. Nemesis homines pro meritis accipit. Infesta est superbis et ostentatoribus, et nimiae felicitati. Ἐπιεικής. Καιρός. Tempus.

v. 619. Εὖτ' ἂν Πληϊάδες σθένος] Quam periculosi sint tum cursus maritimi insigni exemplo ostendit Theocritus in epigrammate in Cleonicum, qui circa occasum Pleiadum in mari periit. Huius epigrammatis quatuor versus nunc primi edimus ex codice Palatino veterrimo; quem Fridericus Sylburgius contulit cum Anthologia. In qua vt et in Theocriti editionibus prius solum distichon extat.

Ἄνθρωπε, ζωῆς περιφείδεο, μηδὲ παρ' ὥρην
Ναυτίλος ἴσθι, ὡς ἐ πολὺς ἀνδρὶ βίος.
Δηλαῖε Κλεόνικε, σὺ δ' εἰς λιπαρὴν Θάσον ἐλθεῖν
Ἠπείγευ κοίλης ἔμπορος ἐκ Συρίης.
Ἔμπορος, ὦ Κλεόνικε, δύσιν δ' ὑπὸ Πλειάδος αὐτὴν
Ποντοπόρῳ ναύτῃ Πλειάδι συγκατέβης. lege: ποντοπόρος ναύτης.

Homo parce vitae, neque tempore alieno Nauiga, quia vita hominis est breuis. Miser Cleonice, tu in optimam Thasum venire properasti mercator ex Coelesyria. Mercator Cleonice, sub ipsum Pleiadis occasum Mare transiens nauta cum Pleiade simul occidisti.

v. 643. Νῆ' ὀλίγην αἰνεῖν] Tricantur Graeci Magistri, qui contendunt αἰνεῖν εἰρωνικῶς esse χαίρειν ἐᾶν, quamuis iis adstipuletur Plutarchus libello de audiendis Poëtis. Qui, cum hunc locum produxisset, ait: τῷ μὲν γὰρ αἰνεῖν σημαίνεται τὸ ἐπαινεῖν. αὐτῷ δὲ ἐπαινεῖν ἀντὶ τοῦ παραιτεῖσθαι νῦν κέχρηται, καθάπερ ἐν τῇ συνηθείᾳ καλῶς φαμὲν ἔχειν, καὶ χαίρειν κελεύομεν, ὅταν μὴ δεώμεθα μηδὲ λαμβάνωμεν. ἔτω καὶ τὴν ἐπαινὴν Περσεφόνειαν ἔνιοι φασὶν ὡς παραιτητὴν εἰρῆσθαι. *Αἰνεῖν hic ἐπαινεῖν significat, id est, laudare. Laudare autem pro recusare ponitur hoc loco. Sicut vsitatum nobis est dicere bene habet et valeat, cum aliud nolumus et non acci-*

accipimus. Atque sic quidem aiunt Proserpinam vocari ἐπαινὴν quasi aspernandam. Vide Eustath. ad Iliad. κ. p. 720. edit. Basil. Sed non erat vt alienam τῷ αἰνεῖν significationem hic affingerent. Dictum enim est ab Hesiodo eo sensu quo a Virgilio: *laudato ingentia rura, Exiguum colito.*

v. 647. Βέλημαι δὲ χρέα] MS. I, et II. βέλεαι. In secundo praeterea ἀτερπέα λιμόν.

v. 655. Τὰ δὲ προπεφραδμένα πολλὰ] Latini Interpretes: *praedeliberata vero multa.* Inscite. προπεφραδμένα sunt προκεκηρυγμένα. Per praecones indicata, praedicta. Sed τίθεσθαι ἆθλα hic est *praemia proponere*, non *certamina*, vt male Interpretes, monente Amplissimo Cupero in Obseruat. lib. III, c. 20. Vide et quae notaui ad Luciani Soloecistam. Sic et τίθεσθαι ἀγῶνα in fragmento Pindari apud Plutarchum de animalium sollertia:

Τιθεμένων ἀγώνων πρόφασις ἀρετᾶς
Εἰς αἰπὺν ἔβαλε σκότος.

Propositorum praemiorum certaminis declaratio Virtutem in altas coniecit tenebras.

v. 657. Ὕμνῳ νικήσαντα φέρειν τρίποδ' ὠτῶεντα] Monet Proclus quosdam scribere Ὕμνῳ νικήσαντ' ἐν Χαλκίδι θεῖον Ὅμηρον. qui non sunt audiendi. Decisum enim iam est et constitutum ab iis, qui temporum rationes descripserunt, Hesiodum minorem esse Homero centum quasi annis, nec potuisse cum eo de palma certare.

v. 667. Εἰ μὴ δὴ πρόφρων] MS. I. Εἰ δὴ μὴ πρόφρων. v. 669. τέλος est imperium, potestas, magistratus. Hinc οἱ ἐν τέλει *qui sunt cum imperio*, magistratus.

v. 679. Ἦμος δὴ τοπρῶτον] Sic omnes editiones, quas vidi; cum scribendum τὸ πρῶτον cum MSS. Hoc mendum et in aliis locis saepe sustulimus.

v. 688. Ὅσσ' ἀγορεύω] MS. II, ὡς ἀγορεύω. Sic et in quodam libro se reperisse testatur Commelinus.

v. 691. Μετὰ κύμασι πήματι κύρσαι] MS. I. πήμασι. non inuenusta paronomasia: vt παθήματα μαθήματα, et infinita talia. Versu sequente scribe: Δεινὸν γ' εἰκ' ἐφ' ἅμαξαν cum libro primo et Graecis Interpretibus omnibus.

v. 694. Μέτρα φυλάσσεσθαι] Non video cur viri doctissimi μέτρα hic velint exponi tempus. Quis μέτρα accepit pro καιρῷ. Μέτρα φυλάσσεσθαι est modum tenere. Luciano μέτρον ἔπεσθαι. Epigramma de Nemesi in Anthol.:

Ἡ Νέμεσις πῆχυν κατέχω. τίνος ἕνεκα; λέξεις.
Πᾶσιν ἀπαγγέλλω· μηδὲν ὑπὲρ τὸ μέτρον.

Nemesis

Nemesis cubitum teneo? quamobrem? quaeris. Omnibus praecipio: nequid supra modum. Extat de eadem Dea in iisdem Floridis Graecorum Poëtarum aliud epigramma eiusdem argumenti, sed turpissima macula foedatum, quam mirum tot viros doctos, qui in illo vertendo elaborarunt, non animadvertisse.

Ἐλπίδα καὶ Νέμεσιν Εὔνους παρὰ βωμὸν ἔτευξα
Τὴν μὲν ἵν' ἐλπίζῃς, τὴν δ' ἵνα μηδὲν ἔχειν.

Vertit magnus Politianus:

Spem simul et Nemesin posita dicat Eunus in ara,
Scilicet vt speres omnia, nil habeas.

Sic et Henricus Stephanus, et plurimi alii. Rem prorsus admirabilem Eunum spem et Nemesin in eadem ara consecrasse, vt sperare quidem liceret, sed numquam potiri! Ad illam aram mortuos arbitror fecisse quibus omnis vitae rerumque iucundarum spes delicuit, non miseros, quos bona illa Dea *fouet, et melius eras fore semper ait.* Deinde quis vnquam audiuit Nemesin tam crudelem esse, quae omnium desideriis intercedat, neminemque votorum compotem fieri sinat? Quin contra Nemesis credebatur esse Dea, quae omnes pro meritis accipiebat, ab improbis et insolentibus exigebat supplicia, bonos et modestos augebat praemiis, sic dicta ἀπὸ τοῦ τὰ ἴσα νέμειν ἑκάστῳ, quod suum cuique tribuat. Artemidorus lib. II. Ὀνειροκριτικ. Νέμεσις ἀεὶ τοῖς κατὰ νόμον ζῶσιν ἀγαθὴ, καὶ μετρίοις ἀνθρώποις, καὶ Φιλολόγοις, τοῖς δὲ παρανομοῦσι, καὶ τοῖς ἐπιτιθεμένοις τισὶ, καὶ τοῖς μεγάλων ἀρχομένοις πραγμάτων ἐναντία καθίσταται, καὶ ἐμπόδιος τῶν ἐπιχειρεμένων. *Nemesis semper propitia est viuentibus secundum legem, et moderatis hominibus, et philologis. At vero contra leges delinquentibus, et his qui aliquibus insidias struunt, et magnas res moliuntur, aduersatur, eorumque conatus impedit.* Amm. Marcell. lib. XIV. *Haec et huiusmodi innumerabilia vltrix facinorum impiorum, bonorumque praemiatrix aliquoties operatur Adrastia, atque vtinam semper, quam vocabulo duplici etiam Nemesin appellamus.* propterea et paullo post addit veteres Theologos finxisse Nemesin esse Iustitiae filiam. Vides ergo non solum acumen et venustatem huic epigrammati detraxisse descriptores aut corruptores; sed et ipsum fanum sensum. Omnia restitues, si mecum scribes vt Poëtam scripsisse plane decreui et pro compertissimo habeo:

Ἐλπίδα καὶ Νέμεσιν Εὔνους παρὰ βωμὸν ἔτευξα
Τὴν μὲν ἵν' ἐλπίζῃς, τὴν δ' ἵνα μηδὲν ἄγαν.

Spem simul et Nemesin Eunus in eadem ara posuit, Illam quidem vt speres, hanc vt ne quid nimis. Eunus Nemesin et Spem in

eadem ara dedicarat, ne improbas ſpes concipiamus, et immodica deſideremus, vt ſimus ἐπιεικεῖς, neque vltra ſortem noſtram efferamur. Sic enim dicebantur qui ſic ſe comparabant, vt ſemper in omni vitae ratione tenerent illud μηδὲν ἄγαν. Galenus III. in προῤῥητικὸν Hippocratis: Ἄνθρωπον ἐπιεικῆ καλέομεν τὸν μέτριον, ὦ μηδὲν ἄγαν πράττεσθαι κατὰ τὸν βίον. *Hominem* ἐπιεικῆ *vocamus modeſtum, cui ne quid nimis in omni vita curae eſt.* Has eſſe praecipuas Nemeſeos partes, praeter id quod ſuperius attulimus, aliud eiusdem ſententiae epigramma antiquum teſtatur:

Ἡ Νέμεσις προλέγει τῷ πήχει τῷ τε χαλινῷ
Μήτ' ἄμετρόν τι ποιεῖν, μήτ' ἀχάλινα λέγειν.

Nemeſis monet hoc cubito et hoc freno ne immoderate quid agas, nec effrenate loquaris. Ἀχάλινα λέγειν, vt apud Euripid. ἀχάλινον ϛόμα. Tacito, *procax lingua.* Tumidis vero, vanis oſtentatoribus, et improba ſpe magna affectantibus Nemeſis eſt infeſtiſſima. Claudianus.

Sed Dea quae nimiis obſtat Rhamnuſia votis
Ingemuit flexitque rotam.

Lucanus:

Et tumidis infeſta colit quae numina Rhamnus.

Ouidius ad ſuperbum et ſuam felicitatem iactantem:

Non meruis dubiae fortunae ſtantis in orbe
Numen, et exoſae verba ſuperba Deae.

Nec iſta Diua valde magna patiebatur eſſe diuturna. Inde et ſi quid excellens peribat, adſignabatur Nemeſi. Statius II. Syluarum mortem formoſiſſimi pueri adſcribit Nemeſi, quia nimiam eius pulcritudinem ferre non potuerit:

Nectere tentabat iuuenum pulcerrimus ille
Cum tribus Eleis vnam trieterida luſtris:
Attendit toruo triſtis Rhamnuſia vultu,
Ac primum impleuitque toros, oculiſque niterem
Addidit, et ſolito ſublimius ora leuauit.
Heu miſero letale fauens, ſeſeque videndo
Torſit, et Inuidiam Mortemque amplexa iacenti
Iniecit nexus, carpſitque immitis adunca
Ora verenda manu.

Vide Epicedium in Glauciam. Hoc caput ex Animaduerſionum Variarum libellis libuit hic interſerere. Redeamus nunc ex diuerticulo in viam et ad Heſiodum. Μέτρα hic nihil aliud eſſe quam modum, non tempus, vt viri Graece doctiſſimi notarunt, etiam ex praecedentibus apparet. Praecipit enim Poëta, vt modum ſeruemus in omnibus rebus, neque nimium credamus nauibus, neque nimium onus imponamus curribus;

vtque

vtque ſingula agamus ſuo tempore, neque hyeme, neque vere mare tentemus, ſed aeſtate, quod ille tempus nauigandi optimum ducit. Hinc et ſtatim ſequitur praeceptum de legitimo tempore vxorem ducendi. Καιρὸς eſt tempus iuſtum, opportunum. vt etiam apud Latinos. Terent. *in tempore venire quod rerum omnium eſt primum.* Apud eumdem: *per tempus aduenis.* Donatus: *oportune.* Sic igitur videtur hic verſus interpungendus:

Μέτρα φυλάσσεσθαι. Καιρὸς δ' ἐπὶ πᾶσιν ἄριστος.
Modum tene. Tempus vero in omnibus eſt optimum.

v. 696. Μήτε τριηκόντων ἐτέων] In MS. II. pro varia lectione notatum erat: τριήκοντα, quam lectionem Tzetzes probat inuitis Muſis.

v. 698. Τέτορ' ἡβῶῃ] MS. II. ἡβῶοι. Proclus, Tzetzes, Moſchopulus, Pollux, docent omnes hic omiſſum eſſe δέκα, et Poëtae ſententiam eſſe, puellam quatuordecim annorum eſſe nubilem. Sed et hic Latini Interpretes maluerunt errare, quam eruditorum magiſtrorum ſententiae ſubſcribere.

v. 702. Οὐ μὲν γάρ τι] MS. I. ἀδὲν γάρ τι.

CAPVT XV.

Heſiodus emendatus. Γήραϊ θῆκε. Γλώσσης χάριν. Gellius ex coniectura emendatur. Κατὰ μέτρον ἴσα. Heſiodus interpunctione reſtitutus. Noctes cur dicantur eſſe Deorum. Noctu in terris verſari Deos Veterum opinio. Quintilianus in declamationibus emendatus. Αὐλή. Ἀγραυλοι ποιμένες. Concubitum polluere Veteres credebant. Τάφος coena funebris. Χυτρόποδες. Ἀνθρήνια. Heſychius emendatus. Λάσανα. Mos Veterum in nouis vaſis luſtrandis. Imbuere. Ἀκίνητα. Multi et graues aliquot Interpretum lapſus.

v. 705. Ὧμῷ γήραϊ δῶκεν] In ſecundo MSCto alia manus: ὠμῷ γήραϊ θῆκεν. Et ſic Stobaeus legit cum Proclo et Tzetze. Ille enim exponit: τὸ ὠμὸν τὸ γῆρας τῷ ἀνδρὶ τιθεῖσαν. Hic: καὶ παρ' ἡλικίαν τιθείσης γηρεῖον καὶ ἀφήλικα. In crudam ſenectutem ponit, facit vt ante tempus ſeneſcat. γήραϊ θῆκε per ellipſin pro ἐν γήραϊ θῆκε, hoc eſt, τιθέναι εἴωθε. Vulgata lectio non poteſt ferri.

v. 709. Γλώσσης χάριν] Eſt quod aliter dicitur νόμου χάριν, *dicis gratia.* Gloſſae Latino-Graecae: *dicis cauſa* νόμου χάριν.

χάριν. *Dicis gratia* νόμε χάριν ὡς παρὰ Γαΐῳ τῷ νομικῷ. Interpretes ſine ſenſu: *linguae gratia.* Sequentia lege ex MS. I.

— — εἰ δέ κεν ἄρχῃ
Ἤτι ἔπος τ' εἰπὼν. Vertunt perperam:
Si autem coeperis aut verbum aliquod locutus infeſtum, aut facies. Vide quae notauimus ad verſ. 294.

v. 712. Ἡγῆτ' ἐς Φιλότητα] MSS. ambo ἠγείτ'. verſ. 714. Σὲ δέ μή τι νόος κατελεγχέτω εἶδος. σὲ νοος, pro σὸς νόος. Quae ἀντίπτωσις Homero familiaris. Quod non monerem, niſi tantillae rei ignorationem fraudi fuiſſe Interpretibus, vt ineptiſſime hunc verſum redderent, deprehendiſſem.

v. 716. Νειηεςῆρα] Vterque codex: νειηητῆρα. Secundus pro ἕταρον, ἑταίρων. Vulgatam tuetur Euſtathius ad Iliad. κ, p. 713. Ἐκ τοῦ νειῶ, νειέσω, καὶ ὁ παρ' Ἡσιόδῳ νειηεςῆρ.

v. 719. Γλώσσης τοι θησαυρὸς] Hunc locum Latine fecit Gellius lib. I. Noct. Att. 15. *Heſiodus Poëtarum prudentiſſimus linguam non vulgandam, ſed recondendam eſſe dicit, perinde vt theſaurum; eiuſque eſſe in promendo graviam plurimam, ſi modeſta, et parca, et modulata ſit.* Sed aut Gellius non intellexit quid ſit κατὰ μέτρον ἴεσα, quod non eſt modulata, ſed modum tenens, quae coërcet et reprimit effrenem loquacitatem, ἀχαλίνους λόγους, inanem futilitatem, quae μέτρα φυλάσσει in loquendo: aut forſan ſcripſit: *et parca et moderata ſit.*

v. 721. Εἰ δὲ κακὸν εἴποις] Affert hic Proclus ſimilem Alcaei ſententiam: εἰκ' εἴποις τὰ θέλεις, ἀκούσεις τὰ κ' οὐ θέλεις. Quam quaſi de verbo ad verbum Latine expreſſit Terentius: *ſi mihi pergis quae vult dicere: ea quae non vult audiet.*

v. 722. Μηδὲ πολυξείνου δαιτὸς δυσπέμφελος εἶναι ἐκ κοινῆς] Huius loci hic eſt ſenſus: *Ne in conuiuio quod multi inſtruunt amici, ſis moroſus de ſymbolis.* Δαὶς πολύξεινος ἐκ κοινῆς eſt conuiuium quod de ſymbolis inſtruitur a multis amicis. Talia conuiuia dicebantur ἔρανοι. Heſych. ἔρανος τῶν πολλῶν εὐοχία. Terentio *de ſymbolis eſſe.* Conuiuae ἐρανισταὶ, σύσσιτοι. Sed haec obuia ſunt et a viris doctis pridem obſeruata.

v. 726. Οὐ γὰρ τοίγε κλύουσιν] MS. ἐ γὰρ θ' οἵγε.

v. 727. Ὀρθὸς ὀμιχεῖν] MS. I. ὀρθρὸς. male. Veteres qui veſtibus longis vtebantur, exoneraturi veſicam non erecti ſtabant, ſed procumbebant in terram, vt pedes veſtibus tegerentur. Hinc pedes tegere ſacris Scriptoribus eſt ventris aut veſicae

veſicae excrementa eiicere. Graecis καθέλκεσθαι ἐσθῆτας. Ad idem veſtitus genus pertinet iſtud praeceptum, quo ſtatim Heſiodus vetat nudari αἰδοῖα meientium.

v. 728. Αὐτὰρ ἐπεί κε δύῃ] Vterque codex: Αὐτὰρ ἐπήν κε δύῃ. Primus poſtea: μεμνημένος ἔς᾽ ἀνιόντος. poſt ἀνιόντα delenda diſtinctio. Sic autem vertendi ſunt hic et ſequens verſus: *Sed etiam poſtquam occidit, memor eius rei, adverſus orientem, neque in via, neque inter eundum extra viam meias.* In vulgata verſione nihil ſani.

v. 730. Μακάρων τοι νύκτες ἔασσιν] MS. I. ἔασιν. Quae hic Moſchopulus et alii tradunt de ſententia Heſiodi, cur noctes dicat eſſe Deorum, non ſunt nauci. Nemo Poetam interpretaturus tam hoſpes eſſe debebat in lectione Poetarum, vt ignoraret illorum ſententiam fuiſſe, noctu Deos verſari in terra et hoc orbe noſtro inter homines, interdiu ſedes ſuperas colere. Stat. I. Sylu. 1.

— — *Huc ſub nocte ſilenti*
Cum ſuperis terrena placent, tua turba relicto
Labetur coelo.

Quintil. declamat. X. *Quotieſcumque domus fuerat grato ſopore proſtrata, aderat ille, quales humanis ſe offerunt oculis propitii Dii, quale laetiſſimum numen eſt cum ſe patitur videre. Sicut omnis religio templorum, omnis religio lucorum, cum tacuere mortalia, et profani procul, errare ſedibus totis, ſolitudine frui, et de ſuis dicitur exire ſimulacris: ita iuuenis meus noctibus totis agebat filium, et paterna domo ac penatibus ſuis fruebatur placidus et mitis, et matri propitius, vt numen et Deus delabi ſyderibus, et venire de liquido puroque aëre videbatur.* Sic legendus hic locus, et diſtinguendus. Vulgo male habet. Hinc pleraeque ἐπιφάνειαι non ſolum apud gentiles, ſed etiam in ſacris libris noctu dicuntur factae.

v. 732. Εὐερκέος αὐλῆς] Αὐλὴ non eſt atrium, vt Interpretes exiſtimant; ſed caula. vti fere ſemper antiquiſſimis Scriptoribus αὐλαὶ ſunt manſiones ὕπαιθραι, in quibus oues, caprae et alia animalia minora ſtabulabantur. Pollux lib. I. ἔ μὲν οἱ βόες ἴσανται βέσαθμα, βαυλία, βεσάσεις. ἔ δὲ αἱ ὄις καὶ αἶγες, αὐλὴ καὶ σηκός. Apollon. Argon. I. 575. et 1173. ac ſaepe apud Homerum. Quoniam vero ſub dio erant, inde αὐλίζειν et ἀγραυλεῖν eſt ſub dio agere. In Theog. v. 26. ποιμένες ἄγραυλοι, ſunt paſtores *ſub dio agentes*, non, vt Interpretes, *in agris pernoctantes*. Quem errorem quoque B. Lucae Interpretes errarunt, in capite ſecundo; ſed quem dudum caſtigauit Is. Caſaubonus.

v. 733.

v. 733. Μηδ' αἰδοῖα γονῇ πεπαλαγμένος] Immerito Proclus hic Hesiodum exagitat, quasi in nimis exilibus ridendis versetur, et de rebus leuibus praecepta praescribat, dum verba in propria notione accipit. Sed Hesiodi verba sunt μυστικώτερα. Hoc autem vult a concubitu etiam legitimo non rem sacram esse faciendam, ne domi quidem, nedum in publico, ni ante lauto et lustrato corpore. Tibullus:

— — *discedat ab aris*
Cui tulit hesterna gaudia nocte Venus.

Hinc solebant se purificare. Suet. Aug. 94. de Attia Augusti matre, quae cum dracone in templo visa sibi est volutari: *expergefacta quasi ex concubitu mariti sese purificauit.* Quin et alia negotia suscipere non licebat iis qui propter dormierant, nisi antea essent lustrati. Columell. XII, 4. de pistoribus, cocis, cellariis. *His omnibus placuit eum qui rerum harum officium susceperit, castum esse continentemque oportere, quoniam totum in eo sit, ne contrectaremur pocula, vel cibi, nisi aut ab impube, aut certe abstinentissimo rebus Venereis: quibus si fuerit operatus, vel vir vel foemina, debere eos flumine aut perenni aqua priusquam penora contingant ablui. Propter quod his necessarium est pueri vel virginis ministerium, per quos promantur, quae vsus postulat.* Nec Christianis olim licebat statim sacris operari, si cum vxoribus consueuerant. Gregorius M. respons. ad Quaest. X. Aug. Episcop. Ang. *Vir cum propria coniuge dormiens intrare Ecclesiam non debet, sed neque lotus intrare statim debet.* Paullo post: *Et quamuis de hac re diuersae hominum nationes diuersa sentiant atque custodire videantur, Romanorum tamen semper ab antiquioribus vsus fuit post admixtionem propriae coniugis et lauacri purificationem ab ingressu Ecclesiae paulatim reuerenter abstinere.* Sed quanto rectius sapiens illa foemina, cum consuleretur, quando post concubitum liceret mysteriis interesse, respondit; si cum tua vxore rem habuisti, statim, si cum aliena numquam.

v. 735. Μηδ' ἀπὸ δυσφήμοιο τάφοι] Τάφος hic non est bustum, sepulcrum, vt rursus male Interpretes, sed περίδειπνον, silicernium, coena funebris, quae opponitur δαιτὶ θεῶν, hoc est conuiuio quod celebratur die festo, aut post sollemne sacrificium. Nullum enim sacrificium sine epulis. Hesych. Τάφος τὸ γινόμενον περίδειπνον ἐπὶ τῇ τῶν κατοιχομένων τιμῇ. Τάφος *est conuiuium quod celebratur in mortuorum honorem.* Homer. Iliad. ψ. v. 29.

Αὐτὰρ ὁ τοῖσι τάφον μενοεικέα δαίνυ.

sed ille his funebres epulas lautas instruxit. Ab hac ferali coena redeuntes vetat Poeta liberis operam dare mali ominis causa,

sa, quia, ut puto, vana superstitione capti credebant mihime vitales futuros, qui ex hac μίξει procrearentur. Hinc vocat δυσφήμους, et quia Graeci et Romani statuebant omnia feralia polluere propterea purgabantur ab exequiis redeuntes. Festus: *Funus prosecuti redeuntes ignem supergrediebantur ad sperfi: quod purgationis genus vocabant suffitionem.*

v. 748. Ἀπὸ χυτροπόδων ἀνεπιῤῥύτων] *Ab ollis nondum dedicatis.* Sic verte. Χυτρόποδες enim χύτραι, vt Proclus aliique monent. Alioqui sunt ἑσχάραι τῶν μαγείρων foculi sine fint fixi, sive mobiles, qui carbonibus implebantur et quibus imponebantur ollae, quae et λάσανα dicuntur et ἀνθράκια. Hesych. Ἀνθράκιον τὸ μικρὸν τριπόδιον, καὶ λίθος στόμιος ὁ ἐν δακτυλίῳ, καὶ χυτροπόδιον, καὶ πᾶσα μικρὰ κάμινος. Sic scribendus hic locus. sine sensu vulgo legitur et illaudatum a viris Graece doctissimis χυτροπώλιον. Pollux X, 24. Χυτρόποδας δέ τι μὲν καὶ λάσανα κεκλημένον εὑρεῖν, ὡς Θεόκριτος ἐν Μελίτταις. Ἀπὸ λασάνων θερμὴν ἀφαιρήσων πλακοῦντα τῷ πρώτῳ τῶν Ἱππώνακτος ἰάμβων εὑρηται χυτροπόδιον ὥσπερ καὶ παρ' Ἡσιόδῳ.

Μηδ' ἐπὶ τοῖς χυτροπόδων ἀνεπιῤῥύτων ἀνελόντα.

Ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἕτερόν τι δηλοῖ. ὅταν δὲ Δίφιλος ἐν ἐπιθυμίῃ λέγῃ, Χύτραν μέγαν παρὰ τὸ μαγεῖρον δηλονότι τὴν χύτραν λέγει, ἀλλ' εἰπὼν χυτρόποδα. Paucis interiectis: Χυτρόποδα καί πε καὶ ἀνθράκιον εἴποις, Ἀλέξιδος εἰπόντος ἐν Λημνίᾳ· Καὶ μὴν πάρεστ' ἀνθράκιον ἐν μέσῳ σείσων τε κυάμων μεσάς. Καὶ γὰρ ὁ σείσων ἀγγεῖον ὡς κυάμους, ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον ἐνέφυγον. Καὶ μὴν ἑσχάραν εἴποις ἂν τὸ ἀνθράκιον τοῦτο καὶ ἑσχάριον. Ἀριστοφάνης ἐν ταγηνισταῖς εἰπόντος ἑσχάρια. ὁ δὲ Στρατεὺς ἐν Ψυχαγωγοῖς. Πῶς ἂν νομίσειέ μου τὰς θυμελώπων μεσὴν ἑσχάραν. Apposui plusculis verbis, quia ex illis discimus quid fuerit χυτρόπους, λάσανα, ἀνθράκιον, quod video ignorari. Plerique enim putant esse *trullam*, vt P. Septimius Florens, vir elegantissimus, in Aristophanis εἰρήνῃ, qui hos versus

— — ἐνταῦθα γὰρ
Πρὸ τοῦ πολέμου τὰ λάσανα τῇ βουλῇ ποτ' ἦν,

sic interpretatur:

— — *ante bellum hic scilicet*
Trullae stetere in gratiam Senatus.

Cum non sint trullae, sed foci ad quos carnes coquebantur Senatui post sacrificia. Vide ibi antiqua scholia. χυτρόποδες autem sunt ipsae χύτραι συνεκδοχικῶς, vt *templa lapidata* apud Sueton. Calig. 6. non sunt grandine icta, vt exponit vir plurimae lectionis C. Barthius in Aduersariis, sed Dii lapidibus

bus impetiti. Veteres autem nullis vasis solebant ante vti ad cibum potumque capiendum, nisi ante lustrata essent libatione ex iis Diis facta. Proclus ad hunc locum ἀπὸ χύτρας μὴ πρῶτον φάγῃς πρὶν σπείσῃς ἐξ αὐτῶν τοῖς θεοῖς. *Ex ollis non ante cibum capias, quam ex iis Diis libaueris.* Sic patinam dedicat Vitellius apud Suetonium: *Hanc quoque (coenam) superauit ipse dedicatione patinae, quam ob immensam magnitudinem clypeum Mineruae Αἰγίδα πολιέχα dictitabat.* Hoc Latinis proprie est imbuere, quia tum vasa illa imbuebant vino quod Diis libabant. Inde postea *imbuere* de omnibus rebus, quae primo vsui nostro accommodantur. Catullus de Argo naue: *Illa rudem cursu prima imbuit Amphitriten.* Etiam de ipsis hominibus dicitur: Florus II, 3. *Cottidiani et domestici hostes tyrocinia militum imbuebant.* Tacit. I. ann. 36. *Imbuxasque praeda manus in direptionem Galliarum erupturas.* Id. III. Hist. 15. *Vt ciuili praeda miles imbueretur.*

v. 750. Μηδ' ἐπ' ἀκινήτοισι καθίζειν] Recte ἀκίνητα Veteres exposuerunt τάφους. In bustis enim stare, sedere, imo busta videre habebatur pro diro et infausto omine. Quam superstitionem gentilium deridet Theodoretus sermone VII. θεραπευτικῆς ἕλλην. Μῦσος ὑπολαμβάνετε τὸ πελάζειν τοῖς τάφοις. *Nefas habetis accedere ad sepulcra.* De his multa viri doctissimi notarunt ad Theophrasti characteres.

CAPVT XVI.

Vulgatus index Ἡμέραι expunctus. Fausti dies et infausti, sicut et horae in fastis notatae. Commoda sydera. A Ioue omnes dies. Hesiodus emendatus ter. Πεπυκασμένος. Antiqua lectio Poetae vindicata. Τετελεσμένον ἦμαρ. Quaternarii numeri sanctitas. Φύσις αἰόλα, Παναίολος. Nicomachus Gerasenus et Anonymus antiquus Scriptor correctus et explicatus. Hesiodo lux. Orcus. Ὅρκος sepulcrum. Menandro medicina. Orcus periurii vindex. Virgilius defensus. Hesiodus denuo correctus. Μετάδοτοι.

ΗΣΙΟΔΟΥ ΤΟΥ ΑΣΚΡΑΙΟΥ ΗΜΕΡΑΙ] Nec hic index in Vossii codicibus, nec in Gudii Proclo est. Quin nec vllum distinctionis vestigium apparet. In nonnullis tamen libris recentioribus titulum istum exstare viri docti monuerunt, in Veteribus vero non conspici, a quorum auctoritate nobis discedere religio est.

v. 565.

v. 765. Ἤματα δ' ἐκ Διόθεν] Veteres, vt etiam nunc superstitiosi homines, alios dies fastos, alios infastos ac inauspicatos ad aliquod opus inchoandum ducebant, quos vocabant ἀποφράδας, ἀπαισίους, Latini *Aegyptios*, *ominales*, *religiosos*, *incommodos* (sicut contra ea *commoda sydera* sunt fausta. Propert. II, el. 26. *Quaeritis et coelo Phoenicum inuenta sereno Quae sit stella homini commoda, quaeque mala.* Eodem modo Graecis ἡμέραι ἐπιτήδειοι, et ἀνεπιτήδειοι) qui in veterum fastis erant notati vt semper cognosci possint ab aliquid aggressuris, felix ne esset ille dies, nec ne. Petronius narrat in triclinio Trimalcionis duas tabulas fuisse in vtroque poste defixas, quarum altera *lunae cursum, stellarumque septem imagines pictas*, (sc. habebat) *et qui dies boni, quique incommodi essent, distinguente bulla notabantur.* Non vero dies tantum sed et horae aliae fastae habebantur, aliae infastae. Quod et Proclus obseruauit addens Diis dicatum esse meridiem, Heroïbus vero tempus pomeridianum, ideoque esse inauspicatum; auspicatissimum vero matutinum et vespertinum. Hinc superstitiosi nihil auspicabantur, nulli se accingebant operi, nisi inspectis ephemeridibus, ex quibus capiebatur dies et hora fausta. Iuuen. Sat. VI. v. 576.

Ad primum lapidem vectari cum placet, hora
Sumitur ex libro: si prurit frictus ocelli
Angulus, inspecta genesi collyria poscit. etc.

Haec superstitio primum ab Aegyptiis profecta, vnde dies *Aegyptiaci* dicuntur. Augustinus in epistolam ad Galatas; *Iam vero ne aliquid inchoëtur aut aedificiorum, aut eiusmodi quorumlibet operum diebus, quos Aegyptiacos vocant, saepe etiam nos monere non dubitant.* Damnati sunt a Conciliis et Patribus primae Ecclesiae. Merito. Nec tamen nostrorum fastorum auctores ab hac ridicula gentilium opinione possunt deduci. Tam difficulter inueteratae opiniones et errores eradicantur. Hesiodus autem felicitatis dierum et infelicitatis causas tribuit Ioui.

Ἤματα δ' ἐκ Διόθεν πεφυλαγμένος εὖ κατὰ μοῖραν. *Dies vero ex Ioue obseruans vt decet.* Et paullo post:

Αἱ δὲ γὰρ ἡμέραι εἰσὶ Διὸς παρὰ μητιόεντος.

Dies enim sunt a Ioue sapiente. Vbi male Interpretes: *hae enim dies.* Omnes dies sunt a Ioue. Noster iterum:

Ὅσσαι γὰρ νύκτες τε καὶ ἡμέραι ἐκ Διός εἰσι.

Quotquot noctes ac dies a Ioue sunt. Vt mirer doctos viros his tricari. Superius in ἔργοις v. 564.

Εὖτ' ἂν δ' ἐξήκοντα μετὰ τροπὰς ἠελίοιο
Χειμέρι' ἐντελέσῃ Ζεὺς ἤματα,

Cum

Cum autem sexagesima post brumam hybernos dies Iupiter exegerit. Homerus:

Τοῖος γὰρ νόος ἐστὶν ἐπιχθονίων ἀνθρώπων
Οἷον ἐπ' ἦμαρ ἄγησι πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε.
Talis est hominum terrestrium mens
Qualem diem inducit pater deorum et hominum.

Sic enim antiquissimos accepisse hos versus testantur Eustathius et Sextus Empiricus lib. V. aduersus Mathematicos, qui Chaldaeorum opiniones explodit. Vide et viri praestantissimi et magnae eruditionis Merici Casauboni, magni parentis dignissimi filii dissertationem de hoc Homeri loco, aeternum monumentum amicitiae, quae inter nos intercedit.

v. 766. Τριηκάδα μηνὸς] Τριηκὰς est vltima dies, siue trigesima cuiusuis mensis. Veteres olim singulos menses credebant esse triginta dierum, quamuis id, si calculos ponas accurate, verum non sit. Solon, teste Plutarcho, hunc trigesimum diem vocauit ἔνην καὶ νέαν, veterem et nouam, quia pars eius diei pertinebat ad lunam veterem, pars ad nouam. Vide quae hic notant Proclus, Moschopulus, Tzetzes, et in primis Petauius in variis dissertationibus ad Vranologium, Lib. IV, cap. 13.

v. 781. Σπέρμητος ἄρξασθαι] MS. I. σπέρματα δάσασθαι, quod et in secundo habetur pro varia lectione. Metri causa legendum δάσσασθαι. Sed vulgatam non damno.

v. 783. Κέρδη δ' ἀσύμφορός ἐστιν] MS. I. ἀσύμφορος.

v. 785. Κέρδη τε γενέσθαι] Nullus dubito quin omnes probaturi sint MS. I. lectionem: κέρδεσι γενέσθαι. Sic quoque legendum versu 794. κέρδεσι δέ τε τετρὰς. Vulgo inepte: κέρδη δέ τε τετρὰς. In recentissimis editionibus cum iactura metri, κέρδη δὲ τετρὰς.

v. 793. Ἰσόρροπα φῶτα γίνεσθαι. μέγα γάρ τε νόον πεπυκασμένος ἐστὶν] MS. I. γείνασθαι. MS. II. μάλα. Sic et Palatinos codices legisse testatur Commelinus, quibus adstipulantur editiones Basileenses Isingrini et Oporini, quas sequor. Ibidem male nonnulli scribunt πεπνυμένος. πεπυκασμένος enim Graecis dicitur homo prudens, et versutus eadem ratione qua Latinis *callidus*, cuius scilicet animus ita rerum vsu occalluit, vt falli facile non possit. Phaedro *retorridi* dicuntur. Hoc vero sine praeclaris ingenii dotibus consequi nemo potest, etsi a primis annis in luce fori et hominum fuerit versatus.

v. 797. Πεφύλαξο δὲ θυμῷ τετράδ' ἀλεύασθαι] Hos tres versus ineptissime et imperitissime verterunt Interpretes: *cautus vero esto animo vt quartum vites desinentis et inchoati mensis, doloribus conficiendo animo, valde haec accommoda est*

dies.

dies. Nihil poteſt fingi imperitius, nihil inſulſius. Miror viros eruditiſſimos, qui hunc Poetam ediderunt, iſtam inſcitiam non caſtigaſſe. Heſiodi vero haec mens eſt: *Tenero vero memoria quarto die vt vites finientis et inchoantis menſis doloribus conficere animum; valde haec ſacra eſt.* Vides ſententiam Poetae recta aduerſari Interpretum Latinorum verſioni. πεφύλαξο θυμῷ, vt ſuperius: ἐν θυμῷ δ' εὖ πάντα φυλάσσεο, *animo autem ſtudioſe omnia cuſtodi.* Τετελεσμένον ἦμαρ eſt ἱερὸν, vt apud Gregor. τελεῖν ἑορτὴν eſt feſtum celebrare. ἑορτὴ ἐπὶ Χριςῷ τελεσμένη, feſtus dies Chriſto dicatus, qui celebratur in honorem Chriſti. Quis ignorat τελεταὶς? Quarta vero finientis menſis eſt quarta et viceſima menſis dies; quarta vero inchoantis eſt quarta a kalendis. Apud Graecos enim in quolibet menſe tres erant quartae dies, τετάρτη ἱσαμένε, τετάρτη μεσσέντος, τετάρτη φθίνοντος. Prima quarta, τετάρτη ἱσαμένε, eſt quarta a kalendis: ſecunda quarta τετάρτη μεσσέντος eſt quarta poſt decimam: tertia quarta τετάρτη φθίνοντος eſt quarta poſt viceſimam. Sic etiam ſunt tres tertiae, quintae, ſextae, ſeptimae, octauae, nonae in ſingulo menſe. Paullo ante μέσσης τετράδος, *mediae quartae* meminit, quae eſt quarta decima, τετάρτη μεσσέντος. Verſu 812. et ſequentibus tres nonae, εἰνάδες commemorantur. Et haec ſatis obuia, quae non notaſſem, niſi viderem eſſe qui neſciant qui per τετράδα φθίνοντος καὶ ἱσαμένε μηνὸς dies ſint intelligendi. Ceterum numerus quaternarius quam ſanctus fuerit antiquis, praecipue Pythagoreis, et quam vim ei tribuerint neminem paullo humaniorem fugit. Inter varia cognomina dictus etiam fuit Φύσις Αἴολος. Nicomachus Geraſenus in Ἀριθμητικῶν θεολογμένων libris: Ἡ δὲ τετρὰς πάλιν αὐτοῖς θαῦμα μέγιςον, ἄλλη θεὸς, etc. ἔςι γὰρ αὐτοῖς τῶν τε φυσικῶν ἀποτελεσμάτων πηγὴ καὶ κλειδοῦχος τῆς φύσεως, etc. ἀλλὰ καὶ αὐτὴ Φύσις καὶ Αἰόλα. Vertit A. Schottus: *Quaternarius item magno ipſis eſt miraculo, nouus Deus* etc. *Fons ipſis eſt naturalium effectuum, atque naturae clauiger*, etc. *Imo natura ipſa eſt et varietas.* Sed num Αἰόλα eſt varietas? Meurſius in denario Pythagorico legit: Αἰόλε Φύσις ex Anonymo in Theolog. Arithmeticis: Αἰόλε Φύσιν κατωνόμαζον τὴν τετράδα τὸ ποικίλον ἐμφαίνοντες τῆς οἰκειότητος καὶ ὅτι ἂν ἄνευ ταύτης ἡ καθολικὴ διακόσμησις. διὸ καὶ κλειδοῦχόν τινα τῆς Φύσεως αὐτὴν πανταχῆ ἐπωνόμαζον. *Aeoli naturam appellabant quaternarium, varietatem proprietatis indicantes; et quod abſque eo non ſit vniuerſalis conſtitutio, unde etiam clauigerum naturae quemdam ipſum vndique cognominabant.* Sed quid eſt *Aeoli natura*? Aeolus Vulcaniarum Inſularum Rex

fuisse traditur, et coelestium motuum peritus, ideoque ventorum dominus. Quid vero ille ad naturam rerum omnium parentem? Recte se habet lectio Nicomachi, nisi quod copula sit exterenda, legendumque: ἀλλὰ καὶ αὐτὴ Φύσις αἰόλα. Dorica Dialecto, qua vtebantur Pythagorei et omnes magnae Graeciae incolae pro αἰόλη. Sic vice versa emendandus Anonymus ex Nicomacho, non contra. Αἴολος, et Παναίολος sunt Φύσεως propria epitheta. Ratio nemini potest esse obscura. Inscriptio antiqua apud Gruterum:

ΦΥΣΙΣ ΠΑΝΑΙΟΛΟΣ
ΠΑΝΤ. ΜΗΤ.

Fuit, qui me reprehendit, quod Nicomachum Gergasenum dixerim, vti vocatur apud Photium, praefatus nullos vnquam fuisse Gergasenos, sed eos dici Gerasenos. Verum si Photio non credit, credat Matthaeo, qui eos vocat, Cap. VIII. 28. *Gergesenos*. Nimirum eadem vrbs vocabatur Γέρασα, et Γέργεσα, incolae Geraseni, Gergaseni, et Gergeseni, quos etiam hoc nomine appellat Iosephus II. de Bello Iudaico 20.

v. 804. Ὅρκον τινυμένας] Interpp. *Periurium vindicantes*. Quis audiuit ὅρκον esse periurium? ὅρκον διαβαίνειν est iurisiurandi fidem violare, periurum fieri. Sed ὅρκος numquam simpliciter est periurium. Ceterum in MS. I. legitur: ὅρκον γενόμενον. *Orcum natum*. Sane sic legisse videtur Virgilius: *quintam fuge: pallidus Orcus Eumenidesque satae*. Vbi Seruius: *Hesiodus Orcum quinta luna dicit natum*. Ex Celso quoque tradit Orcum esse iurisiurandi Deum, pallidum dictum quia iurantes trepidatione palleſcant. Apud Orcum enim defunctas animas iurare, ne quid suos, quos in vita reliquerunt, contra fas adiuuent. Orcus Latinis est Pluto, summus inferorum Deus. Cic. in Verr. *Vt alter Orcus venisse Aetnam, et non Proserpinam, sed ipsam Cererem rapuisse videatur*, hoc est, alter Pluto. Plaut. Poen. I, 130.

Quo die Orcus ab Acheronte mortuos amiserit.

Et sic Latini frequenter. Nonnullis tamen non Pluto, sed Charon Orcus est. Glossae Philoxeni: Orcus Χάρων. Quin et Silius Italicus Cerberum dicit Orcum.

Latrat ieiunis faucibus Orcus
Armenti quondam custos immanis Iberi.

Vt Veteres videantur omnibus inferis tribuisse nomen Orci, quod a Graecis illos accepisse certum est, qui ὅρκον vocarunt sepulchrum, vt bene obseruat Maximus Scaliger ad Varronem ex Menandro:

Οὐ πώποτ' ἐζήλωσα πολυτελῆ νεκρόν.
Εἰς τὸν ἴσον ὅρκον τῷ σφόδ' ἔρχεται εὐτελής.

Num-

Numquam inuideo mortuo opulento, in ſimile ſepulcrum venit etiam valde tenuis. Sic hic locus legitur; pro quo male ſubſtituit vir ſummus ὅρχον· recte tamen ſcripſit εὐτελὴς, cum aliter legeretur εὐτελεῖ. Ὅρκον ſane fuiſſe Deum inferorum patet ex hoc loco Heſiodi, qui illum coniungit cum Furiis, et natum dicit ab Eride in periurorum poenam. Vide et in Theog. v. 231. Sicut autem ἄδης, hoc eſt, Pluto, ſic et ὅρκος inferorum Deus pro ſepulchro ponitur. Ex lectione autem noſtri codicis apparet Virgilium non eſſe hallucinatum, quod Salmaſius in libro de annis climactericis contendit, cum ſcripſit Orcum natum eſſe quinto die. Sic enim inuenit in ſuis exemplaribus, vt legitur in primo Voſſiano. In hoc tamen abit a ſententia Heſiodi, quod illo die Erinnidas quoque natas canat: cum Heſiodus tantum dicat illas verſari apud ſuperos, ad vindicanda ſcelera flagitioſorum hominum. Sed forſan in hoc ſecutus eſt Orpheum, et Melampodem; qui et ipſi commodorum et incommodorum dierum ephemerides ediderunt cum illorum cauſis, vt Graeci Interpretes, qui illorum teſtimoniis ſaepe vtuntur, oſtendunt.

v. 812. Ἐσθλὴ μὲν γὰρ τ' ἠδὲ φυτευέμεν] MS. I. ἔσθλη μὲν γὰρ θ' ἥδε φυτευέμεν. Bona ſiquidem eſt haec ad plantandum.

v. 818. Παῦροι δέ τ' ἀληθέα κικλήσκουσι] *Pauci verace dicunt.* Inde Virgilius ait illum diem eſſe contrarium furtis. *Nona fugae melior contraria furtis.* Furibus enim fraudi eſt veritas. Hic eſt huius loci ſenſus, quem et Salmaſius ὁ πάνυ vidit.

v. 820. Μέσση· παῦροι δ' αὖτε μετ' εἰκάδα] MS. I. μεσσήη· παῦροι δὲ μετ' εἰκάδα. quod placet. Subintelligendum autem hic ἴσασι. Paullo ante νῆα πολυκληῖδα perperam vertunt *bene clauatam*, cum ſit πολυκάθεδρος, in qua multa ſunt ſedilia remigum. Κληῖδες enim ſunt tranſtra. v. 823. Μετάδρομοι ſunt μεταξὺ πίπτουσαι, dies *intercidentes* qui inter fauſtos et infauſtos voluuntur. Vulgo *incerti* vertunt. δρομέω eſt πίπτω. Vnde Catadupa Ciceroni Nili catarractes dicitur, quod de altiſſima rupe praeceps cadat.

CAPVT XVII.

Λαοσσόος. Heſiodus emendatus et vindicatus. Ταυύσφυρος. Δῶρα Ἀφροδίτης. Πλεκτὰ ἄρματα. In Heſiodo coniectura. Ὀχέειν ἄτην. Phaedrus emendatus. Ἔχειν, habere pro regere. Adamantinus. Obſcurus locus Heſiodi et aliquot Homeri expoſiti. Κυάνῳ πτύχες. Πτύχες in ſcutis quid. Πτύχες montium iuga. Πολύπτυχος Ὄλυμπος. Ἐλαύνειν, διελαύνειν. Ducere.

ΑΣΠΙΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ] Seruius ad XII. Aeneid. hunc librum laudat nomine Ἀσπιδοποιΐας. *Latinis*, inquit, *ſecundum Heſiodum in* Ἀσπιδοποιΐᾳ *Vlyſſis et Circes filius fuit.* Sed errat Seruius; Non in Ἀσπιδι ſed in Theogonia hoc dicit Heſiodus. Et ſic legendum videtur apud Seruium.

In Ἀσπιδι v. 3. Λαοσσόϝ] Ad bella concitantis, bellicoſi. Heſych. Λαοσσόος, σεσα ἢ παρορμῶσα εἰς τὸν πόλεμον. Ὃ ἐξιν ἐπίθετον Ἀθήνας. Cur vertant *populorum diſſipatoris* cauſam nullam video. De matre Alcmenae quae Herculem edidit diuerſae ſunt Veterum ſententiae. Pelopis filiam fuiſſe conſentiunt fere omnes. Hinc Hercules Pelopis pronepos dicitur in antiqua inſcriptione. Diodorus Siculus illam vocat Eurymedam, Plutarchus Lyſidicen, Apollodoro in Bibliotheca Anaxo Alcaei filia dicitur.

v. 9. Ἡ δ' ϗὴ ὡς] Lege: ἡ δὲ.

v. 23. Τῷ δ' ἅμα ἑσμενοι] Diaconus legit ἰέμενοι, et interpretatur πορευόμενοι. Peſſime meo iudicio. Ἰέμενοι πολέμοιο ϗὴ Φυλόπιδος coniungenda eſſe vel puer videat.

v. 29. Ἀρῆς ἀλκτῆρα φυτεύσῃ] Cui perſuadeas tironem Graecae linguae neſcire ἀρῆς ἀλκτῆρα eſſe depulſatorem malorum, damnorum, calamitatum? Hinc Hercules appellatur ἀλεξίκακος. Interpretes tamen portentoſo errore tranſtulerunt: *Martis depulſorem.* Inferius:

Θήκετο δ' ἀμφ' ὤμοισιν ἀρῆς ἀλκτῆρα σίδηρον.
Iniecit autem humeris malorum depulſatorem gladium.

v. 35. Ταυυσφύρϗ Ἠλεκτρυώνης] *Pulcra Electrionida* Ridicule Interpretes. *procera Electryonida.* quam paullo ante appellauerat εὔσφυρον, nunc dixit ταυύσφυρον. Heſych. ταυύσφυρος, ὀρθόσφυρος, εὔσφυρος, λεπτόσφυρος. quae pulcros et teneros talos habet, formoſa. Sic apud eumdem: Ταναϋφὴς eſt λεπτοφυὴς, tenuiter textus. Ταναηκὲς Veteres exponunt εὐμῆκες. Ταυύτριχα, λεπτότριχα. Ταυὸς non ſolum eſt μακρὸς, ſed et λεπτός.

v. 47.

v. 47. Τερπόμενος δώροισι πολυχρύσε] Nescio quid hic deliret Diaconus, qui haec verba accipit de Alcmena, asseverans illam hic a Poëta dici Venerem, quia superius scripserit, eam omnes antecellere mulieres εἴδει καὶ μεγέθει. quae an sano homini in mentem possint venire dubito. Cui enim, praecipue qui Graecos Poëtas enarrandi partes sibi imposuit, potest latere δῶρα Ἀφροδίτης esse συνουσίαν, εὐνήν, φιλότητα, *Concubitum, consuetudinem?*

v. 52. Βίην Ἡρακλείην] Inepte vertitur: *vim Herculanam.* Cum sit secundum peruulgatam et creberrimam Graecis Poëtis circumscriptionem, *ipse Hercules.* Inferius:

Ἐν μέσσῳ δὲ δράκοντος ἦεν φόβος, ἄτι φατειός.

In medio autem draco erat terribilis. Homerus Iliad. β. v. 387.

Εἰ μὴ νὺξ ἐλθοῦσα διακρίνει μένος ἀνδρῶν.

Donec nox irruens dirimat vires, vbi ridicule Interpres, *robur virorum.* Vbi Interpretes denuo: *draconis horror.* Imitatus est Horatius:

Perrupit Acheronta Herculeus labor.

hoc est Hercules, vt apud eumdem *Catonis virtus* est Cato: *Narratur et prisca Catonis virtus saepe incaluisse mero.*

v. 63. Πλεκτοῖσιν ὑφ' ἅρμασι] Inferius v. 309. ἅρματα πολλήεντα. v. 307. εὐπλεκεῖς δίφρους. hoc est, currus ex lignis contextos, compactos. πλέκειν de curribus, vt apud Latinos *texere* de nauibus. Claud. *Quae sylua carinas texuit.* Propert. III, 5, 41.

Ite, rates curuas et, leti texite causas.

Vt pulcre et verissime emendauit Gronouius ὁ πάνυ in Obseruationibus. Eustathius ad Iliad. Θ. p. 602. Δίφρον παμφαίνων, καθ' ὃ δηλαδὴ μέρος ἐπέπλεκτο. Ἄλλως γὰρ εὐπλεκτα καὶ εὐπλεκεῖς λέγονται. Vide eumdem ad Iliad. Ψ. Texebantur autem currus ex viminibus, vt multis docet Schefferus lib. I. de re vehiculari c. 3.

v. 93. Ἣν ἄτην ἀχέων] *Culpam suam lugens*, non *noxam*, vt vulgus Interpretum. Existimo autem legendum ὀχέων, culpam suam ferens, hoc est, luens. Homer. Iliad. Φ. 300.

Ὃ δὲ φρεσὶν ἧσιν ἀασθεὶς
Ἧιεν, ἣν ἄτην ὀχέων ἀεσίφρονι θυμῷ.

Hic vero mente sua captus iuit, suam culpam luens stolido animo. Quod loquendi genus etiam Hebraeis frequens, vt in illo, *filius non portet delicta patris*, hoc est, *non luat.*

v. 95. Ἀλλὰ σὺ θάσσον ἔχ' ἡνίχ' Φοινικόεντα ἵππων ὠκυπόδων] Hoc, equos rege frenis. Hoc Phaedro est, *ora continere frenis spumantibus.* Lib. III, fab. 6.

Sed iſtum timeo ſella qui prima ſedens
Iugum flagello temperat lentum meo,
Et ora frenis continet ſpumantibus.

Sic legendum eſſe ante quadraginta annos vidi, et probaui Gronouio. Horatio eſt *ora frenis temperare.* Lib. I. carm. 7.

Gallica nec lupatis temperet ora frenis.

Vbi Scholiaſtes meus ineditus: *Gallica pro Gallicarum equarum ora.* Ouid. *ſpumantia ora coërcere*, VI. Metam.

— — dum flectit in orbem
Quadrupedes curſus, ſpumantiaque ora coërcet.

Id. V. Metam.

— — Dea fertilis angues
Curribus admouit, freniſque coërcuit ora.

Id. epiſt. Phaedrae:

Saepe iuuat verſare leues in puluere currus,
Torquentem frenis ora ſequacis equi.

Seneca Hippolyto v. 1002.

Celſos ſonipedes ocyus ſubigit iugo
Et ora frenis domita ſubſtrictis ligat.

Manil. Lib. V.

Stare leui curru moderantem quattuor ora,
Spumigeris frenata lupis, et flectere equorum
Praeualidas vires.

v. 103. Ἠθείῃ] Male in multis editionibus legitur ἦ θείῃ. In aliis ὦ θείῃ, et ſic legit Ioannes Diaconus. Sed nihil muta. compellabant Seniores. Vide Scholiaſten Homeri ad dictum locum et Apollonii Rhodii ad Lib. III, v. 52. Homerus Iliad. ζ. v. 518.

Ἠθεῖ ἦ μάλα δή σε χρὴ ἐσσυμένον κατερύκω.
Venerande, certe te iam valde properantem detineo.

v. 104. Ταύρεος Ἐννοσίγαιος] Non alia ratione Neptunus dicitur ταύρεος, vti et Oceanus apud Euripidem in Oreſte: Ἣ πόντος Ὠκεανὸς ὃν ταυρόκρανος ἀγκάλαις ἑλίσσων, κυκλοῖ χθόνα. *Aut Pontum quem Oceanus Taurinum caput habens Deuoluens vlnis circuit terram*: quam eius filii, fluuii, nimirum propter violentiam, et ſtrepitum. Feſtus: *Taurorum ſpecie ſimulacra fluminum, id eſt, cum cornibus quod ſunt atrocia vt tauri.* Virgil. IV. Georg. 371.

Et gemina auratus taurino cornua vultu
Eridanus: quo non alius per pinguia culta
In mare purpureum violentior influit amnis.

Horatius: lib. IV. carm. ode 14. v. 25.

Sed tauriformis voluitur Aufidus,
Qui regna Dauni praefluit Appuli
Cum ſaeuit.

Strabo

Strabo lib. X. de Acheloo: Οἱ δὲ εἰκάζοντες ἐξ αὐτῶν τἀληθὲς, ταύρῳ μὲν ἐοικότα λέγεσθαι τὸν Ἀχελῶον φασὶ, καθάπερ καὶ τὰς ἄλλας ποταμὰς, ἀπό τε τῶν ἤχων, καὶ τῶν κατὰ τὰ ῥεῖθρα καμπῶν ἃς καλοῦσι κέρατα. *Qui autem ex fabulis verum colligunt, tauro similem forma Acheloum aiunt, vt et alios fluuios, ob strepitus et flexus alueorum, qui cornua dicuntur.* Vide et Aelian. Var. Hist. II, 32. Sic et in antiquis nummis fluuii forma bouis exprimuntur, vt pridem docuit vir doctrina et iudicio magnus Antonius Augustinus in Dialogis.

v. 105. Ὃς Θήβης κρήδεμνον ἔχει] Interpretes vertunt: *qui Thebarum moenia tenet.* Nec improbo. ἔχει tamen poterat etiam verti, *habet.* Nam habere Latinis aeque vt Graecis ἔχειν dicuntur loca, qui illa possident, et gubernant, qui illis praesunt. Iustin. XII, 4. *Terras inter amnes Hydaspen et Inäum Taxiles habebat.* Flor. IV, 2. *Siciliam et Sardiniam annuae pignora per legatos habuit.* Tacitus II. annal. 20. *Festinare et vrgere vt prouincias et legiones solus habeat.* Sic et homines et Dii dicuntur haberi ab iis, sub quorum potestate et ditione sunt. Ouid. I. Metam. v. 196.

Cum mihi qui fulmen, qui vos habeoque regoque,
Struxerit insidias.

v. 116. Θωμῷ γηθήσας] Nonnulli codices legunt non male: μύθῳ γηθήσας.

v. 136. Κυνέην εὔτικτον ἔθηκε Δαιδαλέην ἀδάμαντος] Diaconus contendit ἀδάμαντα hic non esse lapidem; sed σίδηρον. Hunc sequuntur Latini Interpretes. Sed quis tam hospes est in Veterum Scriptis, cui lateat adamantina Graecis et Latinis dici omnia quae valde dura sunt et firma? Sic Horatius Martii tribuit *adamantinam tunicam.* Ouid. IV. Metam. de sedibus inferorum:

Carceris aeue fores clausas adamante sedebant.

hoc est, obicibus et postibus firmissimis. Sexcenta apud Poëtas exempla facile inuenies.

v. 143. Κυάνεα δὲ διὰ πτύχες ἠλήλαντο] Interpretes insscitissime: *caeruleis plicis fulgorem interfecantibus.* Verte: *caeruleae laminae erant ductae.* Κυάνεα πτύχες, sunt caeruleae laminae, vt apud Homerum θώρηκος κυάνεα, caerulea lorica. Πτύχες sunt laminae, tabulae, plagulae, coria ex quibus scuta conficiebantur. Etymolog. M. exponit τὰ διάφορα, ἐπαλλήλως ἐλάσματα. Ex pluribus enim plagulis, pellibus textis, tabulis, pro materiae diuersitate, conficiebantur clypei Graecorum, sicut et scuta Romanorum. Vnde vult Varro scutum dici a secando, quasi secatum. Quamuis autem in ve-

riuerbio labatur Togatorum doctiſſimus, eſt enim ſcutum a σκῦτος, quia pellibus obducebatur, oſtendit tamen Veterum ſcuta ex variis partibus fuiſſe compacta. Liquidiſſime Homerus Iliad. H, v. 248.

Ἐξ δὲ διὰ πτύχας ἦλθε δαΐζων χαλκὸς ἀτειρὴς
Ἐν τῇ ἑβδομάτῃ ῥινῷ σχέτο.

Ceterum ſex per plagulas penetrauit findens haſta, in ſeptima autem pelle haeſit. Aiacis clypeus erat ἑπταβόειος, ſingula pellis conſtituebat πτύχα, ſiue plagulam. Iliad. Υ, in deſcriptione ſcuti Achillis:

Ἀλλὰ δύω μὲν ἔλασσε διὰ πτύχας, αἱ δ' ἄρ' ἔτι τρεῖς
Ἦσαν· ἐπεὶ πέντε πτύχας ἤλκτε Κυλλοποδίων
Τὰς δύο χαλκείας, δύο δ' ἔνδοθι κασσιτέροιο
Τὴν δὲ μίαν χρυσῆν.

Sed duas quidam adegit per plagulas, hae autem adhuc tres erant. Quoniam quinque plagulas Vulcanus duxerat, duas aereas, duasque intus ſtanni: Vnam vero auream. In quibus locis ineptiſſime Interpretes πτύχας vertunt plicas, vt in pluribus aliis. Polybius in deſcriptione ſcuti Romanorum σανιδώματα appellat, lib. VI. Ἐκ διπλῆς σανιδώματος, ταυροκόλλῃ πεπηγὼς ὀθονίῳ μετὰ δὲ ταῦτα μοσχείῳ δέρματι περιείληπται. *Scutum e duplici tabulato glutine taurino eſt compactum: extrema ſuperficies linteo, deinde vitulino corio circumtegitur.* Niceras Choniata lib. I. rerum Iſaaci Angeli in deſcriptione thoracis ex lineo coactili ſaepius aut decies in ſe complicato συμπτύγματα dicit, quae Poetae Veteres πτύχας. Αὐτὸς μέν τοι ὁ Κόρραδος ἄνευ θυρεοῦ τὴν μάχην διηγωνίζετο, ἐκ δὲ λίνου πεποιημένον ὕφασμα οἴνῳ αὐχηρῷ ἱκανῶς ἡλισμένῳ διάβροχον πολλάκις περιπτυχθὲν δίκην θώρακος ἐνεδύετο. ἐς τοσοῦτον δ' ἦν ἀντίτυπες ἅλσι καὶ οἴνῳ συμπιληθὲν, ὡς καὶ βέλος εἶναι παντὸς σεγανώτερον, ἠριθμεῖντο δ' εἰς ὀκτωκαίδεκα καὶ πλείω ὑφάσματος συμπτύγματα. *Ipſe Conradus ſine ſcuto tunc dimicabat; ſed pro lorica textum quoddam geſtabat e lino factum, vino auſtero probe ſalito maceratum, ſaepius replicatum: quod quidem ſale et vino coactum adeo firmum aduerſus ictum erat, vt penetrari a nullo telo poſſet. Erant autem huius texti plagellae octodecim et eo plures.* Propter eamdem rationem tabulae quoque ex quibus fores compingebantur πτύχες dicuntur. Pollux Onomaſt. IX. 5. πτύχες ſunt etiam pugillarium tabulae, ſiue ſint eburneae, ſiue ligneae, ſiue aureae. Hinc δίπτυχον, τρίπτυχον, πολύπτυχον. Nec

longe

longe inde discedit quod pro iugis montium πτύχες ponuntur. Apollon. Rhod. III, 101.

Βῆ ῥ' ἴμεν Οὐλύμποιο κατὰ πτύχας.
Iuit per iuga Olympi.

Vbi ridicule Interpres nouissimus *valles* exponit. Iugis montes connectuntur. Hinc nostro in Theogon. v. 113. πολύπτυχος Ὄλυμπος est multa iuga habens. Inepte Interpretes: *coelum multis sphaeris implicitum.* Vide Eustath. ad Iliad. Θ. p. 610. vbi varias de huius vocis notione et origine sententias tradit. Ἐλαύνειν vero et διελαύνειν sunt propria in hac re verba. Homerus in loco superius laudato: ἐπεὶ πέντε πτύχας ἤλασε Κυλλοποδίων. *Quoniam quinque laminas duxit Vulcanus.* Idem alio loco: ἣν ἄρα χαλκεὺς ἤλασε, *quam faber aerarius fecit.* Ἐλαύνειν σίδηρον χρυσὸν, ferrum, aurum ducere, proprie dicuntur fabri aurarii et aerarii. Hinc ἐλάσματα sunt laminae ductiles. Eustath. ad d. l. πέντε πτύχας ἤλασε. εἴρηται τοῦτο μὲν κατὰ τέχνην χαλκευτικήν. *dicitur hoc quidem secundum artem fabrorum aerariorum.* Est enim proprium χαλκέργων verbum. Herodot. I, 68. Ἐλθὼν ἐς χαλκήϊον ἐθηεῖτο σίδηρον ἐξελαυνόμενον. *Cum venisset in officinam aerariam videns ferrum duci.* Idem I, 50. Καταχεάμενος χρυσὸν ἄπλετον, ἡμιπλίνθια ἐξ αὐτοῦ ἐξήλαυνε. *Immensam vim auri liquefecit, ex quo dimidiatos lateres duxit.* Noster inferius in Theogon. 725.

Τὸν περὶ χάλκεον ἕρκος ἐλήλαται.

Quem circa ferreum septum ductum est. Apollon. Rhod. Argonaut. II, 231.

Οὐδ' εἰ οἱ ἀδάμαντος ἐληλαμένον κέαρ εἴη.

Ne si cor ei sit ex adamante ductum. Ἐλαύνειν Latinis est ducere. Horatius de Alexandri aerea statua: *Ne quis se duceret aere.* Πτύχες recte etiam verti possunt tabulae, quamuis sint ferreae, aut coriaceae, aut ex alia materia. Sic apud Tertull. de pallio eadem tralatione plicae longae in toga dicuntur *tabulae togae*, quod similes sint tabulis.

CAPVT XVIII.

Λευκὰ ϑέοντες. Ἄπλητος. In Hesiodo menda exemta. Eidem lux. Ἀμφὶ Καινέα, et similes locutiones. Τιταρήσιος. Ἀγελαίη Ἀθηνᾶ. Μάχην κορύσσειν. Danielis Heinsii elegantissima emendatio asserta. Iuuenali lux. Rumpere auditorium. Hesiodus distinctione adiutus. Παίνεφθος κασσίτερος. Κίβισις. Τιταίνειν. Χλωρὸς est ὠχρὸς. ἐπὶ χλωρῷ ἀδάμαντος βαίνειν. Leues in hastis. Et similes locutiones.

v. 146. Ὀδόντων λευκὰ ϑεόντων] Peruenustum loquendi genus est pro ὀδόντων λευκῶν. Antiqua inscriptio in consecrationem templi in agro Herodis Attici, ποίη χλωρὰ ϑέουσα, herba viridis, quod olim obseruauit Salmasius, et ante eum Dauid Hoeschelius in epistola ad Meursium scripta, quae penes me est. Simile loquendi genus apud Aratum, λεπτὰ φαίνουσι χηλαί. vertit Cicero: *obscura corpore chelae.*

v. 147. Ὀδόντες ἄπλητοι] *Dentes magni.* Hesych. Ἄπλητον, ἀπρόσιτον, ἀχώριστον, μέγα. Interpretes pessime: *dentes inaccessi.* Vt et v. 230. Γοργόνες ἄπλητοι, sunt terribiles. In Theog. v. 151. Χεῖρες ἄπλαστοι *manus magnae, terribiles.* Sophocles: Aiace flagellifero v. 256. Τὸν ἄπλατος ἴσχει. *Hunc furor magnus tenet.* Nam sic legitur in editionibus antiquis. Recentiores Stephaniana, Plantiniana, vt et Graecus Interpres scribunt, ἄπλαστος vt significet furorem seu insaniam veram, hoc est, magnam.

v. 155. Ἐν δ' ὅμαδός τε, Φόβος τ' Ἀνδροκτασίη τε δεδήει] Legendum; ἀνδροκτασίη τ' ἐδεδήει. Vertendum vero: *In eo tumultus, terror, et homicidium ardebant* scilicet ira, indignatione, dimicandi libidine.

v. 171. Οὐδέτεροι τρεέτην] Legendum ἀδ' ἕτεροι.

v. 179. Καινέα τ' ἀμφὶ ἄναυτα, Δρύαντά τε] Hi omnes accusatiui ab hoc versu vsque ad 183. exponendi sunt per nominatiuos, *Caeneus Rex, Pirithous,* etc. quod satis indicat versus, qui iis subiicitur:

Ἀργύρεοι, χρύσεια περὶ χροῒ τεύχε' ἔχοντες.

Latinos Interpretes fugit elegantissimum istud dicendi genus, οἱ ἀμφὶ Πλάτωνα, pro Πλάτων, de quo superius egimus. Poeta omisit articulum.

v. 181. Τιταρήσιον] Notat Diaconus hunc Lapitham nomen accepisse a loco quem coluerit. Is est fluuius Thessaliae. Suidas:

Suidas: Τιταρήσιος ποταμὸς Θεσσαλίας. Sed et eius accolae eodem nomine fruebantur. Stephanus de Vrbibus: Τιταρήσιος ποταμὸς Θεσσαλίας. τὸ ἐθνικὸν ὁμοφώνως Τιταρήσιος. Stulte ὅζος Ἄρηος vertitur *notus Martis*. cur non: *filius Martis*? Sic autem omnes dici πολεμικὰς ἄνδρας qui Homerum, parentem omnis doctrinae et elegantiae legerunt, non possunt nescire. Apud eumdem eodem sensu: υἱὲς Ἄρηος.

v. 185. Ἄσβολον οἰωνιςὴν] Ouidio XII. Metamorph. dicitur Astylos:

Quique suis frustra bellum dissuaserat augur
Astylos.

v. 196. Ἰεμένων τε] *Ruentium*. non: *festinantium*. nisi forsan legendum: ϑ' ἱεμένων τε auidorum scilicet pugnae.

v. 197. Ἀγελείη τριτογένεια] Caue vertas, *praedatrix Trisogenia*, cum Interpretibus. Retinendum Graecum epitheton *Agelea*. qua significatur bellicosa Minerua. Suidas: Ἀγελείη ἡ Ἀθηνᾶ, ἡ ἀπὸ τὸ ἄγειν λείαν, τουτέστι, στρατιωτική. Noster infer. Theog. v. 318. Homerus Iliad. δ. v. 178.

Πρώτη δὲ Διὸς θυγάτηρ Ἀγελαίη.

Prima Iouis filia Agelaea. vbi aeque inepte Interpretes: *praedatrix*. vide ibi Eustath. scholia Didymi et Etymolog. Magnum.

v. 198. Μάχην ἐθέλουσα κορύσσειν] Quid est, *pugnam velle armare*? Sic enim reddiderunt Interpretes. Κορύσσειν μάχην est accendere praelium, ciere bellum, vt Iustinus loquitur de Artemisia: *inter primos duces bellum acerrime ciebat*. Noster paullo ante: Κορύσσουσα κλόνον ἀνδρῶν, *accendens pugnam virorum*. Pindarus Isthmionic. VIII.

— — μάχας ἐναριμβρότους
Ἔργον ἐν πεδίῳ κορύσσοντα.

Pugnae homines interimentis opus in campo ciere, quod est fortiter pugnare. Κορύσσειν saepe generaliter est augere. Hesych. Κορύσσειν, αὔξειν. Pindarus Isthmionic. VIII. βίον κορυσσόμενον ὀρθοβούλοισι μηχαναῖς, fortunas amplificare bonis artibus.

v. 203. Θεῶν δ' ἕδος ἀγνὸς Ὄλυμπος] Elegantissime hunc locum emendauit D. Heinsius, qui legit ἄγνυτ' Ὄλυμπος *frangebatur*, hoc est, resonabat Olympus. Polybius XV. 30. τῶν δὲ διασαφούντων τὰ παρὰ τοῦ βασιλέως κατεῤῥήγνυτο πᾶς ὁ τόπος τοῦ κρότου καὶ τῆς κραυγῆς. *Satellitibus regia mandata exponentibus plausu et clamore omnia loca replebantur.* Noster Poeta inferius vers. 278.

Τοὶ μὲν ὑπαὶ λιγυρῶν συρίγγων ἴσαν αὐδὴν
Ἐξ ἀπαλῶν στομάτων, περὶ δὲ σφίσιν ἄγνυτο ἠχώ.

Atque

Atque hi quidem canoris tibiis emittebant canum e tenero ore, circumque ipsos frangebatur echo, id est, resonabat. Vers. 347.

Τῶν δ' ἵπποι μὲν ἔπειθ' ὑπεναντίοι ἀλλήλοισιν
Ὀξεῖα χρέμισαν, περὶ δέ σφιν ἄγνυτο ἠχώ.

Horum equi deinde obuiam sibi mutuo facti, acutum hinniuere, circaque ipsos frangebatur echo. Virgilius:

Et cantu querulae rumpent arbusta cicadae.

Iuuenal. *Assiduo ruptae lectore columnae.* Nec aliter intelligendus eiusdem Poetae locus Sat. VIII. v. 85.

Gloria quantalibet quid erit, si gloria tantum est?
Curritur ad vocem iucundam, et carmen amicae
Thebaidos, laetam fecit cum Statius vrbem,
Promisitque diem: tanta dulcedine captos
Afficit ille animos, tantaque libidine vulgi
Auditur. Sed cum fregit subsellia versu
Esurit, intactam Paridi nisi vendat Agauen.

In quo loco exponendo principes ingeniorum Iosephus Scaliger et Isaacus Casaubonus mire tricantur. Ille in Ausonianis lectionibus vult Statium Poetam post incredibilem totius vrbis exspectationem tandem in agone Capitolino Thebaidem suam recitasse, sed non placuisse, et contra eum alios coronatos. Hoc falso significare Iuuenalem dicentem: *sed cum fregit subsellia versu*, nimirum Poetam recitantem non stetisse, sed excidisse, hoc est, non placuisse. In diuersum plane iit Casaubonus in animaduersionibus in Suetonium, qui frangere subsellia interpretatur vehementissime placuisse, sic vt Κρότῳ, *Euge, Sophos* acclamantium quasi subsellia frangerentur. Fundum huius sententiae producit Sidonium Apollinarem V, ep. 70. *Hunc olim peroranten, et rhetorica subsellia plausibili oratione frangentem, socer eloquens vltro in familiam patriciam adsciuit.* Sed vterque nihil aliud significat quam simplicem recitationem, quod et postea ipse Casaubonus fatetur. Frangere subsellia versu eadem ratione dicitur, vt rumpere legendo columnas, cantu arbusta, Olympum. Martianus Capella: *Nam absque his qui perturbantes pectora sensusque eunctorum cognoscentium quoque perfregere subsellia.* Non nego tamen etiam de Κρότῳ et acclamationibus auditorum hoc loquendi genus posse vsurpari. Sidon. lib. IX, ep. 19. *Dignum omnino quem plausibilibus Roma foueret vlnis, quoque recitante crepitantis Athenaei subsellia curuata quatexentur.*

v. 204. Ἐν δ' ἀγορῇ, περὶ δ' ἄλσος ἀπείριτος ἐξεφάνυτο
Ἀθανάτων ἐν ἀγῶνι· θεαὶ δ' ἐξήρχον ἀοιδῆς] Hi versus nec rectę sunt expositi, et praua distinctione corrupti. Ad

quod

quod enim referas ἐν ἀγῶνι non est. Sed leniter distinctione mutata omnis ἀπορία tolletur.

Ἔνθ' ἀγορὴ, περὶ δ' ὄλβος ἀπείριτος ἐξεφάνωτο
Ἀθανάτων· ἐν ἀγῶνι θεαὶ δ' ἐξῆρχον ἀοιδῆς.

Ibi erat coetus, qui cinctus erat ingentibus opibus Deorum. In certamine Deae vero incipiebant cantare. Ἀγορὰ hic est concio, coetus Deorum, qui Apollinem et Musas audiebant canentes. Posset et τελείη σιγμὴ poni post ἐξεφάνωτο. Sed priorem distinctionem probo.

v. 208. Πανέφθε κασσιτέροιο] Interp. *stanno liquefacto.* Sed πάνεφθος κασσίτερος est idem ἄπεφθος κασσίτερος, stannum bene excoctum, purgatum, optimum. ἄπεφθος χρυσὸς Herodoto est purissimum, *aurum ad obrussam*, vt loquitur Suetonius, lib. I. cap. 50. vbi ἀπέφθῳ χρυσῷ opponit χρυσὸν λευκὸν, *album aurum.* Vbi aurum λευκὸν est aurum cui multum argenti est admixtum, quod propterea dicitur *pallere*, vt apud Catullum, *lurore expalluit auri.* Hinc Augustinus sermone de commate Psalmi L. *Quoniam iniquitatem meam ego agnosco. Quid volui? aurum pallorem terrae? argentum liuorem terrae? honorem temporis fumum.* Theodoretus: διαγνῶναι χρυσὸν δόκιμόν τε καὶ ἄπεφθον. *Dignoscere aurum probatum et excoctum.* Vbi perperam vir doctus in Analectis emendat ἄπεπτον, ἀργύριον ἄπεφθον eidem *argentum pustulatum.* Pollux lib. VII. ἄπεφθος χρυσὸς ἀκηρίβης, ἀκήρατος, εἰλικρινὴς, ἀκραιφνής.

v. 224. Ἀμφὶ δέ μιν κίβισις θέε] Quam male Interpretes *circum ipsum autem pera ferebatur.* Haec nemo, nisi Graece intelligat, assequetur quid sibi velint. Sensus est, ipsum caput erat sacco inclusum, siue pera. Κίβισις est πήρα, κιβωτός. Callimachus:

Εἰ γὰρ ἐπιθήσει πάντα ἐμὴ κίβισις.

Sic dicta quod in illam reponatur βόσις, id est τροφὴ, si magni Etymologici auctori credimus, qui et hunc Hesiodi locum bene exponit: ἐβάσαζεν ἐν δερτικῷ τινὶ ἀγγείῳ τὴν κεφαλὴν τῆς Γοργόνος ὁ Περσεύς. Vide et Apollodor. Bibliothec. lib. II. Κίβισις est, quae aliter dicitur κίστη et κοίτη, cista, in qua facientes iter panem circumferebant et obsonia. Vide Pollucem X, 23. Hesychium in κοίτη, et Etymologicum Magnum in κοῖτις. Latinis proprie dicitur *sportula.* Menander in Dyscolo apud Athen. Δειπνοσοφ. IV.

— — Ὡς θύσει δ' οἱ τοιχωρύχοι
Κοίτας φέροντες, σαμνί' ἐχὶ τῶν θεῶν
Ἕνεκ' ἀλλ' ἑαυτῶν.

— — *Vt ſacrificant parietum perfoſſores*
Ciſtas ferentes et ſerias non Deorum
Cauſa, ſed ſui.

Vbi male Caſaubonus reponendum putat κίσας, quamuis et ipſe poſt in addendis repudiauerit hanc emendationem. Peſſime vero Delecampius vertit *lectos*.

v. 229. Περσεὺς Δαναΐδης ἐτιταίνετο] Interpretes cum haec, et paullo praecedentia ita vertunt: *Ipſe autem properanti et formidanti ſimilis Perſeus Danaides extendebatur*, ipſi neſcierunt quid dicerent. τιταίνειν et τιταίνεσθαι interdum eſt currere, feſtinare, fugere. Heſych. τιταίνειν, σπεύδειν. τιταινόμενος, τρέχων. Et ſic hoc loco accipiendum.

v. 231. Ἐπὶ χλωρᾷ ἀδάμαντος βαινεσέων] Exponitur: *In viridi adamante euntibus*. Virides adamantes quis vidit? χλωρὸς Graecis non ſolum eſt viridis, ſed etiam ὠχρὸς pallidus. Inferius v. 264. Ἀχλὺς χλωρὴ, triſtitia pallida. Theophraſtus carbunculos dixit χλωροειδεςέρκες, hoc eſt, pallidiores. Galenus in multis locis notauit apud Hippocratem χλωρὸν frequenter poni pro ὠχρῷ. Sicuti contra ea apud Virgil. Eclog. VI. *pallentes herbae* pro viridibus. Notandum vero loquendi genus exquiſitum ἐπὶ χλωροῦ ἀδάμαντος βαίνειν, *in pallido adamante venire*, pro ornatum adamantibus, vt apud Pindarum ἵπποι ἐν πτεροῖς, *equi in alis* pro alatis. Ennius: *leueſque ſequuntur in haſtis*, hoc eſt, haſtati. Virg. V. Aen.

— — *occurrit Aceſtes*
Horridus in iaculis et pelle Lybiſtidos vrſae.

Iaculis inſtructus, et indutus pelle vrſina. Flor. I, 1. *Iuuentus diuiſa per tribus in equis et armis ad ſubita belli excubaret.* Hoc eſt, equis inſtructa et armis.

v. 235. Ἐχάρασσαν ὀδόντας] Proprie acuebant dentes, vt in ἔργοις v. 573. ἅρπας χαρασσέμεν falces acuere. Sed hoc loco eſt frendebant dentibus, quod frendentium dentes collidantur, ſicut ferrum cum acuitur ducitur in cote.

v. 260. Προφερὴς τ' ἦν πρεσβυτάτη τε] Hunc verſum nullus dubito quin reſpexerit Ariſtarchus, qui in gloſſa antiqua ad iſtum in Theogonia verſum: Καλλιόπη μὲν προφερεςάτη ἐςὶν ἁπασέων interpretatur προφερέςατον, πρεσβυτατον. Quaſi ἐκ παραλλήλου eſſent poſita προφερὴς et πρεσβυτάτη. Viri quidem doctiſſimi exiſtimant Ariſtarchum ad verſum 578 in ἔργοις, Ἠώς τοι προφέρει μὲν ὁδοῦ προφέρει τε καὶ ἔργου. Sed haec nihil faciunt ad ſignificationem προφερέςατος pro πρεσβύτατος. Ipſum vero Ariſtarchum erraſſe hic ipſe locus, qui, cum illa ſcriberet, eius animo obuerſabatur, vincit. προφερὴς enim eſt excellens, praeſtans. προφερὴς τῶν ἄλλων

prae

prae aliis excellens. Conciſe dicitur pro ἐκ aut περὶ τῶν ἄλλων, vt δῖα γυναικῶν, *nigrae lanarum*, apud Plinium et mille talia. Haec non monerem, niſi intellexiſſem ἀ τυχόντας hic impegiſſe.

CAPVT XIX.

Ἀχλύς. Γαστραχής. Fame laborantium pedes tumeſcunt. Homeri locus inſignis expoſitus. Mos nuptialis Graecorum. Παίζειν. Ludere. Ὑπὸ φορμίγγων. Heſiodo lux. Βαθὺ λήϊον. Πέτηλα ariſtae. Verſus ſuppoſititius indicatus. Ἐφίεσθαι, ἐπίσχειν ἵππους. Ἄκριτον ἄεθλον. Ἀγών. Heſiodus emendatus. Geſtatio. Ius. Θέα. Ἔλαιον, ἀρώματα pro foris vbi venduntur. Λαοὶ. Λιών. Πολεμίζειν. Σπεύδειν. Heſiodus quinquies correctus. Μαστιχόειν, μαστιχάειν, μασᾶσθαι. Maſſare. Θῆλυς ἔέρση. Θήλεια νύξ. Ἡ ἔλαφος ceruus. Ψυχὴ vita. Λαὸς, multitudo. Populus.

v. 264. Παρ' δ' Ἀχλὺς εἰςήκει] Pulcre et erudite docuit V. Cl. Tanaquillus Faber ad Longinum ἀχλὺς hic eſſe triſtitiam. Quo nihil eſt certius. ſic contra φῶς eſt χαρά. Heſych. Φῶς, χαρὰ, σωτηρία. Exempla apud Sacros Scriptores et τὰς ἔξω ſaepe occurrunt. Cur vero ἐπισμυγερὴ transferunt *peruſtae ſimilis*? Diaconus ſcilicet exponit κεκαυμένη. Sed iſte homo ſupra triuiales Grammaticorum canones non ſapit. Ἐπισμυγερὸς eſt miſer, aerumnoſus, plenus dolorum. At γαστραχὴς appellatur, quia fame eſt confecta et exhauſta. Illorum enim qui fame laborant pedes tumeſcunt cum alia membra maceſcant, et exareſcant. In ἔργοις, v. 496.

Μή σε καμᾷ χειμῶνος ἀμηχανίη καταμάρψῃ
Σὺν πενίῃ, λεπτῇ δὲ παχὺν πόδα χειρὶ πιέζοις.

Ne te malae hyemis difficultas opprimat cum paupertate: macilenta vero craſſum pedem manu premas. Ouid. VIII. Metam. v. 807. in inſigni deſcriptione Famis:

Auxerat articulos macies, genuumque tumebat
Orbis, et immodico prodibant tubere tali.

Apud Epheſios lex fuit, μὴ ἐξεῖναι πατρὶ παῖδας ἀποθέσθαι ἕως ἂν διὰ λιμὸν παχυνθῇ τὰς πόδας. *non licere patri liberos exponere donec inedia pedes tumeſcant.* Plutarchus affirmat fame confectorum pedes turgeſcere, corporis vero reliquas partes maceſcere et attenuari. Hinc lux affulget Homeri loco

Ὀδυσσ.

Ὀδυσσ. ρ, cuius ſenſum nec Veteres nec recentes Interpretes ceperunt.

Τὸν κ' εἴ μοι δοίης ςαθμῶν ἐυτῆρα γενέσθαι
Σηκοκόρον τ' ἔμεναι, θαλλόν τ' ἐρίφοισι φορῆναι,
Καί κεν ὀρὸν πίνων, μεγάλην ἐπιγονίδα θεῖτο.

Hunc ſi mihi dares ſtabulorum cuſtodem eſſe, et caularum curatorem, vt frondes haedis apportaret, Ille ſaltem ſerum bibens craſſum genu faceret. Hoc eſt, ita curarem, vt fame et macie confectus deſiſteret pererrare alienas vrbes et domos, hominibuſque mendicando negotium faceſſere: non plus cibi iſte bene habitus mendicus caperet, quam ad famem extremam expellendam ſatis eſſet, ne corpus faceret, cui nunc mendicando ſeruit. Vlyſſem fuiſſe bene habitum liquet inferius ex Odyſſ. Φ, vbi Penelope ad Eurymachum procum, qui nolebat Vlyſſem tractare arcum a Penelope propoſitum, illum hoſpitem ait eſſe μέγαν καὶ εὐπηγῆ,

Οὗτος δὲ ξεῖνος μάλα μὲν μέγας ἠδ' εὐπηγής.

Iſte hoſpes valde magnus eſt et validus. Scio Euſtathium, Budaeum, alios omitto, de hoc loco ſentire aliter velleque μεγάλην ἐπιγονίδα θεῖτο eſſe, *corpulentus fieret.* In hanc rem producunt ex ſequente libro,

Οἵην ἐκ ῥακέων ὁ γέρων ἐπιγονίδα φαίνει.

quale ex pannoſo hoc habitu ſenex femur oſtendit. Quod enim hic ἐπιγονίδα dixit, paullo ante appellauit μηρὸς καλός τε μεγάλος τε. Sed hic de femore loquitur, quod craſſum et robuſtum eſt εὐεξίας argumentum. Ibi vero de genu, cuius tumor eſt famis et maciei indicium. Ouidius: *genuumque tumebat orbis.* Ἐπιγονὶς eſt vox πολύσημος. Cicero in Arato vertit *genu.* Sic capiendum in priore loco. Ariſtarchus vero exponit partem ſupra genu, τὸ ἐπάνω τῆς γόνατος femur nimirum, vt poſteriore loco accipitur. Conſtat autem etiam ex hoc verſu οἵην ἐπιγονίδα φαίνει Vlyſſem corpulentum fuiſſe et validum. Cui bono igitur plus corporis feciſſet? Deinde ſerum non videtur multum poſſe conferre ad εὐσαρκίαν. Minatur potius ſe feri potu illum redacturum ad maciem, vt cum corpore deponat iſtam ferociam et impudentiam, ac deſinat ὑπερμαζᾶν.

v. 273. Εὐσσώτρῃ ἐπ' ἀπήνης] Nimirum ex more Graecorum, qui ſponſas ſellis inſidentes in currus imponebant, quibus ex parentum aedibus in mariti vehebantur. Vide Lucian. in Lapithis. Suid. in Ζεῦγος.

v. 277. Χοροὶ παίζοντες] *Saltantes.* Homer. Ὀδυσσ. ψ, 147.

Τοῖσιν

Τοῖσιν δὲ μέγα δῶμα περίσονα σχίζετο ποσσὶν
Ἀνδρῶν παιζόντων καλλιζώνων τε γυναικῶν.

Horum autem magna domus ſtrepebat pedibus virorum ſaltantium, et ornatarum foeminarum. Sic et *ludere* Latinis. Virgil. Eclog. 6.

Tum vero in numerum Faunoſque feraſque videres
Ludere.

Horat. III, 15.

Maturo propior deſine funeri
Inter ludere virgines.

Ibidem: *Illam coget amor Nothi*
Laſciuae ſimilem ludere capreae.

Et lib. II, carm. 12.

— — *Nec dare brachia*
Ludentem nitidis virginibus.

hoc eſt choreas ducentem inter virgines. In ſaltationibus Veterum maior brachiorum quam pedum mouendorum ratio habebatur. Ouid.

Si vox eſt, canta: ſi mollia brachia, ſalta.

Antiquus ineditus Interpres Horatii, qui penes me eſt, ad locum illum, ex lib. II. carm. vlt. notat, *dare brachia eſt ſaltare geſtu brachiorum. Exprimit autem habitum mulierum, quae brachiis extentis ſolent ſaltare.* Vide quae nuper docuit Vir eruditiſſimus Franciſcus Vauaſſor in libro omnibus Gratiis et Veneribus condito de ludicra dictione. Ab hac ſignificatione τὸ *ludere*, manauit etiam *ludius*, hoc eſt, ὀρχηστὴς, χορευτὴς, ſaltator, hiſtrio. Prudent.

Saltat Tonantem tauricornem ludius.

Et *ludi* et *ludicra* primo dicta ſunt ſpectacula, quae ludii, ὀρχησαὶ ediderunt, deinde ad alia translata ſpectacula, in quibus nullae ſaltationes.

v. 280. Ὑπὸ φορμίγγων] Eſt *ad cytharam.* Horat. *ad cytharam ceſſatum ducere curas.* Lucian. lib. περὶ ὀρχήσεως· διδάσκεσα πολλὰ τῶν παλαιῶν ὑπ' αὐλοῖς καὶ κυμβάλοις. *Multos diſcens antiquos ritus ad cantum tibiae et ad cymbala.* Noſter verſu ſequente: κώμαζον ὑπ' αὐλῇ, *comeſſabantur ad fiſtulam.* et v. 283. ὑπ' αὐλητῆρι δ' ἕκαστος πρόσθ' ἴθυον. Quae non ceperunt Interpretes, qui vertunt: *ante tibicinem autem ſinguli praecedebant.* Imo: *ſub tibicine ſinguli procedebant.* Quilibet habebat tibicinem qui praecedebat tibia canens, ad cuius cantum ludebat et ſaltabat.

v. 288. Βαθὺ λήϊον] Eſt magnus ager ſegetibus conſitus. Homer. Iliad. β, v. 147.

Ὡς δ' ὅτε κινήσῃ Ζέφυρος βαθὺ λήϊον ἐλθών.

Velut cum ſpirabit Zephyrus in magnum agrum ſegete refertum irruens. Ibi male Interpretes: *altam ſegetem*, vt hic: *profundam ſegetem.* Vbi optime antiqua ſcholia, quae Didymo tribuuntur: βαθὺ λήϊον εὔφορον, σιτοφόρον χωρίον. Diaconus vero et Scholiaſtes Theocriti χωράφιον exponunt. Sed tamen Latinis etiam Poetis *ſeges* eſt ager conſitus ſegete. Virg. I. Georg. *Quid faciat laetas ſegetes, quo ſydere terram Vertere, Maecenas.* Vbi Seruius: *id eſt, quae res terras pingues efficiat. Segetem enim modo pro terra poſuit.* Sic alibi: *Horreſcit ſtrictis ſeges enſibus.* Idem Poeta Eclog. I.

Impius haec tam culta noualia miles habebit?
Barbarus has ſegetes?

hoc eſt, hos agros cultos. Tibull. lib. I. el. 10.

Non ſeges eſt infra, non vinea culta, ſed audax
Cerberus et ſtygiae nauita puppis aquae.

v. 289. Κορωνιόεντα πέτηλα] Reddunt: *roſtrata folia.* Quis vidit folia ariſtarum ſpicis grauida, et quidem roſtrata? Eſt foediſſimus error. Quem corrigere potuiſſent ex Graecis magiſtris, qui hic docent Heſiodum abuti vocabulo πέτηλα, et vti pro ςάχυες, καλάμιμ, culmi, ariſtae. Sic in Veteri epigrammate καλλιπέτηλον λήϊον, eſt ager refertus laeta ſegete, grauidus ariſtis. Φύλλα quoque hac notione leguntur apud Herodotum L. I. c. 193. de Babylonis agro: Τὰ δὲ Φύλλα αὐτόθι, τῶν τε πυρῶν, καὶ τῶν κριθέων τὸ πλάτος γίνεται τεσσάρων εὐπετέων δακτύλων. *Quaternum autem digitorum maximorum latitudo eſt tritici atque hordei ariſtis.* Legendum vero eſt κορυνιόεντα, ex antiquis libris et editionibus. Quod eſt, faſtigata, capitata, a κορύνη *virga capitata.* Phauorinus: Κορύνη πᾶσα ῥάβδος κεφαλαιωτὴ παρὰ τὴν κάραν λέγεται. Heſych. ſimpliciter exponit ramoſus: Κορυνῶδες, ὀζῶδες. et Κορύνησις, βλάςησις. Sic quidem veteres Grammatici. Sed alii ſcribunt κορυνιόεντα, vt notat Diaconus, hoc eſt, faſtigata, acuminata. Latine poſſis dicere *ſpicatas ariſtas.* Dracontius in Hexaemero 409.

Ventus alit fluctus, et ventus ſpicat ariſtas.

Virgil. I. Georg.

Ferroque faces inſpicat acuto.

vbi Seruium vide. Si itaque ſic ſcribas, eſt κορυνιόεις a κορύνα, vt et κορυνώδης clauae inſtar ſe faſtigans. Sic aſparagum dixit κορυνώδη Theophraſtus, quod Plinius vertit *faſtigatus.* Κορύνη eſt claua. Κορυνιόεντα Diaconus exponit ῥαβδώδη, καὶ δι' εὐκαρπίαν εὔογκα. Κορύνη γὰρ ἡ ῥάβδος. Vide Phavorinum

vorinum in κορύνη et κορυνώδης. Diaconus affert etiam interpretationem lectionis, quae nunc in editis conſpicitur, et exponit κορωνιόεντα μέλανα, vnde patet a multis ſeculis huius vocis ſcripturam fuiſſe ambiguam. Cur ariſtae nigrae dici poſſint ego ſane non video. Κορωνιόεις poteſt quidem nigrum ſignificare, a κορωνέως, quae eſt ficus nigri coloris, vt Scholiaſtes Ariſtophanis docuit, ſed hic locum non habet. Flauae enim ſunt ariſtae non nigrae. Quamuis Diaconus dicat alias ariſtas eſſe albas, alias flauas, alias nigras. Sed nigras ariſtas, niſi iniuria coeli vitiatas, nemo vidit. Κορωνιόεντα retinent MSS. et editt. antiquae, idque eſt a κορώνη. Quod inter alia notat quoque omne curuum, inflexum, vt ſolent flecti ariſtae cum maturuerunt, grandia ferentes grana. Verſu ſequente Δημήτερος ἀκτὴν. vertendum Cereris donum, vt aliquoties in ἔργοις. quia frugum vſum prima docuit Ceres. Antea glandibus veſcebantur.

v. 291. Ἔπιπλον ἀλωὴν] MS. meus, cum Palatinis, edit. Trincauelli ἔπιτνον, quod recte exponunt ἐξέτεινον ἐπὶ τὴν ἄλω, hoc eſt extenderunt in area demeſſas ariſtas, ſiue manipulos vt rectius exareſcerent: Heſych. πιτνεῖ, ἐκπίπτει, ἐκτείνει. Qui vero retinere vulgatam lectionem malunt, exponunt, arcam, ſeu horreum impleat, vt Theocritus Idyll. VII, v. 34.

— — Μάλα γάρ σφισι πίονι μέτρῳ
Ἡ δαίμων ἐυκριθον ἀνεπλήρωσεν ἀλωάν.
— — *Nam ipſis valde pingui menſura*
Dea bono frumento impleuit horreum.

v. 296. Παρὰ δέ σφιν ὄρχος χρύσεος ἦν] Ὄρχος non eſt vitis, vt Interpretes exiſtimant, ſed vitium ordo. Inſcriptio vetus Herodis:

Μήδε τις ἡμερίδων ὄρχος, ἢ ἐναλσεα δένδρα.
Ne quis vitium ordines aut nemus.

Vid. Scholiaſt. Theocrit. ad Idyll. I, 47. qui videtur hunc locum reſpicere.

v. 299. Τῷ γε μὲν ἔν] Iſte verſus irreptitius eſt. Nemo dubitabit qui hunc locum non negligenter leget, quod miror viros doctos non obſeruaſſe. Quid enim faciat tibicen et ludentes inter agricolarum et vindemiatorum opus? Ne dicam inepte eum interſeri deſcriptioni aurei illius ordinis vitium, quae hoc verſu interrumpitur. Conflatus eſt ex verſu 282 et verſ. 283. Nec agnoſcitur a Diacono et Tzetze. Si auctori huius carminis ſua debet reſtitui integritas, delendus eſt hic ſuppoſititius verſus et tollendus.

v. 308. Ἐφίεσαν ὠκέας ἵππους] *Immittebant veloces equos*, hoc est, *incitabant laxatis frenis.* sic et Latinis *immittere.* Sergius Galba ad Cic. in X. ad Famil. *Repente equum immissi ad eam legionem tironum quae veniebat ex castris.* Vide Gronovium ad Senecae III. de Ira. Pro ἐφίεσθαι ἵππους inferius dixit ἐπίσχειν ἵππους, v. 550. Ouid. I. Metam. 280.

Fluminibus vestris totas immittite habenas.

Ἐπίσχετον ὠκέας ἵππους. *nobis immittitis veloces equos.* vbi Interpretes: *contra nos tenetis equos.* Ἐπίσχειν et ἐπέχειν dicuntur ii qui in hostem mouent. Herodot. ἐπέχειν ἐπὶ Λακεδαιμονίους mouere in Lacedaemonios.

v. 309. Ἐπικρατέοντα πέτοντο ἅρματα] Interpretes: *subsultantes volabant currus.* Ἐπικρατεῖν esse subsultare πῇ κεῖται; legendum: ἐπικροτέοντα.

v. 311. Ἄκριτον εἶχον ἆεθλον] *Indefinitum certamen* Interpretes transtulerunt, quod quale sit, Latinus ciuis non intelligit, cui esset anceps certamen, dubium, cum adhuc certant et quis victoriam reportaturus sit in incerto est. Cui opponitur *decretum praelium.* Cic. X. ad Fam. ep. 10. *Quamobrem quamquam in vno praelio omnis fortuna reipublicae discepiat, quod quidem cum haec legeres, iam decretum arbitrabar fore.* finitum, peractum, vt liqueat penes quem sit victoria. Sic et *res iudicata* apud eumdem II. ad Att. 12. *Tota res etiamnum fluctuat, quae si decesserit, magis erunt iudicata quae scribam.* certa, sicut post sententiam latam a iudicibus apparet vter litigatorum vicerit.

v. 312. Ἐντὸς ἀγῶνος] In *stadio, circo.* non: *intra agonem,* quod in versionibus extat sine sensu. Ἀγὼν est locus certaminis, stadium, hippodromus. Hesych. ἀγὼν ὀξύτονον, στάδιον, ἄθροισμα. Idem ἀγὼν ὁ τόπος, ἔνθα ἀθροίζονται οἱ ἀγωνιστάί. Antiquorum scholiorum auctor ad v. 91. in Theogon. Ἀγὼν λέγεται τριχῶς· αὐτὸ τὸ χωρίον, ὁ ἐν αὐτῷ ὄχλος, καὶ ξυναμφότερον, ὥσπερ καὶ πόλις. vide et Porphyrii Quaestionum in Homerum viceſimam primam. Equidem pro hominibus, qui conueniunt, et generaliter pro concione, et coetu saepius capitur. Pindarus Isthmionicon 10: Ἐς ὑπερβόρεον ἀγῶνα, *Ad Hyperboreum coetum.* Hesiod. Theog. v. 91.

Ἐρχόμενον δ' ἀν' ἀγῶνα θεὸν ὡς ἱλάσκονται.

Venientem in concionem tamquam Deum veneranter. Sic hunc versum legi in antiquis libris scholiorum auctor annotauit. quae lectio vulgatae praeferenda. In concionibus enim, ludis, spectaculis praecipue magno honore Reges et Principes afficiebantur, quod vel ex vnius Suetonii lectione nemini potest esse

esse ignotum. Non insolens vero Graecis et Latinis res, quae in aliquo loco geruntur, ponere pro ipsis locis, in quibus aguntur. Δρόμος, cursus, et locus vbi curritur, stadium. Phauorinus: Δρόμοις τοῖς γυμνασίοις. ὅτι δρόμοι τόποι τινὲς ἦσαν, ὅπου ἔτρεχον οἱ νέοι. *Gestatio* locus vbi gestabantur lectica: *Ambulatio*, vbi ambulationibus vacabant, sic et Belgis *een wandeling*. Ius pro loco vbi ius dicitur. Titulus XI. lib. X. II. *de interrogationibus in iure faciendis*. est ἐν βήματι pro tribunali, vt recte Graecos interpretatos esse obseruauit Princeps Iurisconsultorum Cuiacius. Hinc *in ius vocare* est ad tribunal. Θέα spectandi locus. Θέαν καταλαμβάνειν apud Lucianum, Synesium, et alios est spectandi locum occupare. Λέσχαι loca in quibus confabulandi causa conueniebant, vt supra vidimus. Οἶνος, ἔλαιον, χύτραι, ὄψον, vinum, oleum, ollae, obsonium, pro foris et tabernis in quibus vinum, oleum, ollae, obsonia venduntur. Βιβλιοθῆκαι tabernae librariae, vbi libri venduntur. Eupolis: περιῆλθεν εἰς τὰ σκόροδα, καὶ τὰ κρόμμυα, καὶ τὸν λιβανωτὸν καὶ εὐθὺ τῶν ἀρωμάτων, καὶ περὶ τὰ γέλγη. *Abiit in allium, et cepas, ibus, tum ex aromata, et omnis generis merces.* hoc est, in loca vbi hae merces venduntur. Ὄρνις pro ὀρνεοπωλεῖον forum vbi aues vendunt. Aristoph. Auibus: ἦ δεινὰ καὶ δέδρακεν ἐκ τῶν ὀρνέων. *Indignis nos afficit malis, qui est ex auibus*, hoc est, foro, in quo aues veneunt. Sic et ἰχθὺς pro ἰχθυοπωλείῳ. Aristoph. in vespis: δισκερμάτιζέ μ' ἂν τοῖς ἰχθύσι *in minutos me concidit numulos in piscibus*, hoc est, *in foro piscatorio*. Sic δεῖγμα specimen rerum venalium, et forum vbi proponebatur.

v. 330. Μέγα Φέρτατε λαῶν] Latine redditur vulgo: *praestantissime populorum*. Sed hoccine de vno homine dici potest? Verte: *fortissime mortalium*. Hesych: Λαοὶ, ὄχλοι, δῆμοι. δύναντοι δὲ ἔτως εἰρῆσθαι ἄνθρωποι διὰ τὸ εἶναι λάλιοι, ἔνθεν καὶ μέροπες ἀπὸ τῆς μεμερισμένην ἔχειν τὴν ὅπα ὅ ἐστι φωνήν.

v. 331. Γλυκερῆς αἰῶνος ἀμέρσῃς] Interpp. *dulci aeuo spoliaris*. Cur non: *dulci vita?* Hesych. αἰὼν ὁ βίος τῶν ἀνθρώπων, ὁ τῆς ζωῆς χρόνος, res trita.

v. 340. Ἐσσυμένως] Non viderunt quo pertineat ἐσσυμένως, qui vertunt *certatim*. Referendum ad ἐβήσατο. Ἐς δίφρον ἐβήσατο ἐσσυμένως. *In currum insiliit celeriter*. Ibidem διόγνητος est generosus, vt millies monuerunt veteres Magistri. Sed surdis auribus praetermiserunt Interpretes.

v. 358. Συνοισόμεθα πτολεμίζειν] Πτολεμίζειν non est bellare, bellum gerere, sed pugnare, dimicare. vt πόλεμος

et Latinis *bellum* frequentissime pro praelio. Sallust. *In eo bello trecenti milites desiderati sunt.*

v. 364. Παντὶ μένει σπεύδων] *Omnibus viribus nitens, incumbens.* Interpretes vt solent: *totis animis festinans.* Hesych. σπεύδων, σπουδάζων, ἐνεργῶν. In ἔργοις· Σπεύδειν ἀρόμενοι, φυτεύειν, οἶκον εὖ θέσθαι. incumbere arationi, plantationi, rei familiaris curae. Ibidem σπεύδειν εἰς ἄφενος *diuitiis quaerendis operam dare.* Aelianus II. Var. Hist. 6. Καὶ ἄλλους δὲ ἔσπευδε προσλαβεῖν τῶν νεανίσκων, ὃς μάλιστα ἥδει πρὸς τὴν τοιαύτην πρᾶξιν θερμοτάτους. *Alios etiam adolescentes in societatem adsciscere studuit, quos ad eiusmodi facinus promtissimos sciebat.* Sic saepissime apud hunc Scriptorem, et alios. Nihil tritius.

v. 372. Ἡνίοχοι δ' ἔπλην] Bene Palatinus codex, ἔμπλην, hoc est πλησίον, ἐπλησίαζον. Sic et Homerus Iliad. β. vide Suidam. probauit etiam Commelinus.

v. 380. Πᾶσα δὲ Μυρμιδόνων τε πόλις] Est Thessalia. Velleius Paterculus: *Acer belli iuuenis, natione Thesprotius, cum magna ciuium manu eam regionem armis occupauit, quae nunc ab eius nomine Thessalia appellatur, ante Myrmidonum vocitata ciuitas.*

v. 389. Ἀφρὸς δὲ περὶ στόμα μασιχάωντι Λείβεται] Μασιχόειν et μασιχάειν, quod apud vnum Hesychium in μασχαρίζειν legitur et exponitur σφοδρῶς μασᾶσθαι, est paragogicum τὸ μασᾶσθαι, μασᾶσθαι, id est, edere, mandere, manducare, frendere. Gloss. *pappat* μασᾶται. A quo μάσημα, id est, mansum, cibus. Latini sequiores dixerunt pro eodem *massare*, quod extat apud Theodorum Priscianum lib. I, c. 8. lib. II, c. 29. Vnde liquet μασιχᾶν notare actionem eam, qua animalia collisu dentium et conuentu maxillarum res obiectas comprehensasque antequam deglutiant, commolunt et incidunt. Sic de isto loco Vir summus Thomas Reinesius, in litteris nuperius ad me datis, rectissime et eruditissime censuit. Hinc et μάσαξ cibus. Homerus Iliad. I. v. 324. μάσαχ' ἑπεί κε λάβησι. *Escam postquam inuenerit.* Vide ibi Eustath. p. 655.

v. 395. Θῆλυς ἐέρση] Diacono θῆλυς est ἁπαλὴ tener ros, quem sequuntur Interpretes, qui interpretantur, *mollis*, alii ineptius: *foemineus.* Verum θῆλυς ἐέρση est ros herbas vegetans. Hesych. Θῆλυς ἐέρση ἡ τὰ φυτὰ θάλλειν ποιοῦσα, δρόσος, καὶ θρεπτική. Probat Etymologici Magni auctor, praefatus τὸ θῆλυς dici pro θηλή, vt vice versa καρὴ pro καρὺς apud Callim. θηλὴ autem esse a θῶ quod proprie est τρέφω, quia mammarum lacte infantes nutriuntur. Ἔξιν, inquit,

inquit, θῶ ῥῆμα δηλᾶν τὸ τρέφω, ἔ ὁ μέλλων θήσω. Ὅμηρος· γυναῖκα τε θήσατο μαζόν· ἀντὶ τοῦ ἐθήλασεν. Ἐκ τοῦ θήσω ἂν γίνεται ῥηματικὸν ὄνομα θηλή· καὶ τροπῇ θῆλυς· ὡς καρὴ καρυς. At Euſtathius ad Ὀδυσσ. ε., vbi hoc ipſum exponit θῆλυς ἔέρση, θῆλυς ait ſignificare θρεπτικὴν per translationem a foeminis ductam, quia foemellae in omni animalium genere alant pullos ſuos et infantes, non maſculi. Dici autem θῆλυς pro θηλεῖα. Θῆλυς, ait, ἡ θρεπτικὴ τῶν φυτῶν ἐκ μεταφορᾶς τῶν ζώων, ἐν οἷς τὰ θήλεα θρεπτικά εἰσι τῶν νεογνῶν μᾶλλον ἤπερ τὰ ἄῤῥενα. παιητικῶς δὲ εἶπε τὸ θῆλυς ὁμοίως τῷ πελὺν ἐφ' ὑγρήν· τοιοῦτον καὶ τὸ θῆλυν τε μέλαιναν, καὶ τὰ θῆλυς ἀϋτμή. Quod verum eſt. θῆλυς ponitur pro θήλεια. Eadem ratione et apud Sophoclem νὺξ θήλεια dicitur. hoc eſt ὕπομβρος καὶ ποιοῦσα θάλλειν, vt veteres Grammatici monent. Priorem tamen etymologiam probat Plato in Cratylo, p. 284. edit. Francofurt. Wechelianae: Τὸ δὲ θῆλυ ἀπὸ τῆς θηλῆς τι φαίνεται ἐπωνομάσθαι. ἡ δὲ θηλὴ ἆρα γε, ὦ Ἑρμόγενες, ὅτι τεθηλέναι ποιεῖ, ὥσπερ ἀρδέμεια, etc. Θῆλυ eſt foemina ἀπὸ τῆς θηλῆς, *id papilla dicitur.* Θηλὴ autem, *Hermogenes, videtur dici, quia germinare facit, quaſi ea quae irrigantur.* Hanc vim et ros et nox habet. Virg. II. Georg.

Et quantum longis carpent armenta diebus,
Exigua tantum gelidus ros nocte reponet.

Theophraſt. VIII. hiſt. Plant. 6. Ἐν Αἰγύπτῳ καὶ Βαβυλῶνι, καὶ Βάκτροις, ὅπου μὴ ὕεται ἡ χώρα, ἢ σπανίως, αἱ δρόσοι τὸ ὅλον ἐκτρέφουσιν, ἐπεὶ καὶ οἱ περὶ Κυρήνην καὶ Ἑσπερίδας τόποι. *In Aegypto, Babylonia ac Bactriana, vbi raro aut numquam pluit, rore omnia conualeſcunt, ſicut et apud Cyrenenſes et Heſperidas.* Igitur θῆλυς ἔέρση eſt vim habens vegetandi, et fouendi ſata, arbores, plantas, vt conualeſcant.

v. 397. Τῆμος δὴ κέγχροισι περιγλῶχες τελέθουσι] Lege: Ἧμος δὴ κέγχροισι περιγλῶχες τελέθουσι. *Quando et milia ariſtas ſurgunt.* Res liquida eſt.

v. 400. Δῶκε δ' ἀνδράσι χάρμα καὶ ἄχθος] Veteres Grammatici hoc loco tradunt dona Bacchi ἄχθος appellari, propter labores et moleſtias, quae exhauriendae hominibus in ſerendis et colendis vitibus. Sed verius exiſtimo ἄχθος ea dici propter dolores et mala, quae creat vinum ſi immodice bibatur. Homerus Ὀδυσσ. Φ.

Οἴνός σε τρώει μελιηδής, ὅς τε καὶ ἄλλους
Βλάπτει, ὃς ἂν μιν χανδὸν ἕλῃ, μηδ' αἴσιμα πίνῃ.

Vinum te ſauciat dulce, quod et aliis nocet, quicumque eo copioſe vtitur, et immoderate bibit. Vide et quae ſequuntur, ſi tanti eſt.

v. 402. Κταμένης ἐλάφοιο] Non ceruam, ſed ceruum hoc loco et verſu ſequente 407. intelligi nullus dubito. Graeci enim tam Philoſophi quam Poëtae ὁ ἔλαφος dixerunt de ceruo et cerua, vt olim docuit vir incomparabilis ad Solinum. Callimachus hymno in Dianam v. 99.

Εὗρες ἐπὶ προμολῆς ὄρεος τᾦ Παῤῥασίοιο
Σκαιρώσας ἐλάφους.

Reperiebas in cacumine montis Parrhaſii Salientes ceruos. Cervos fuiſſe non ceruas v. 102. oſtendit:

Κεράων δ' ἀπελάμπετο χρυσός.

Cornuum vero aurum elucebat. Ad quem verſum vide Spanhemium incomparabilem. Inueniri autem cornutas etiam cervas, praeter illa quae ibi Vir magnus notauit, oſtendit cerua cornuta capta in Cherſoneſo Cimbrica, ante annos circiter triginta, a Duce Holſatiae, quam eleganti elegia deſcripſit et decantauit doctiſſimus amicus noſter Morhofius, cum ſupereſſet.

v. 405. Οἱ δ' ὥς τ' αἰγυπιοί] Puto ſcribendum: ἠδ' ὡς αἰγυπιοί. v. 410. legend. ἄλλη.

416. Ἀμφιτρυωνιάδης δὲ βίῃ Ἡρακλείῃ] Lege: βίῃ Ἡρακλείῃ in caſu primo. Sic et Diaconus legit, vt ex paraphraſi eius licet colligere.

v. 420. Μέγα γὰρ ξένος ἔμπεσε φωτὸς] De Hercule vulgo haec accipiunt. Hinc vertunt: *Magnum enim robur inciderat viri.* Sed Diaconus Cygno haec tribuit, κατεβλήθη δὲ ἡ μεγάλη ἰσχὺς τοῦ ἀνδρὸς, ἤγουν τοῦ Κύκνου. Quem ſi ſequimur vertendum erat: *magnum vero robur viri concidit*, vir valde robuſtus concidit. γὰρ et δὲ viciſſim nonnumquam apud Poetas permutantur. Verſus ſequens tum optime cum hoc cohaereret, ſi Diaconum ſequimur.

v. 428. Μελίφρονα θυμὸν ἀπήυρα] Dulcem animam ſeu vitam eripuit. Θυμὸς hic eſt ψυχή. Breuium ſcholiorum auctor in Homeri Iliad. α, v. 173. Θυμὸν παρὰ τῷ ποιητῇ σημαίνει πέντε. τὴν ὀργήν. ὡς τὸ, θυμὸς δὲ μέγας ἐσὶ διοτρεφέων Βασιλήων. τὴν ψυχήν. ὡς ὅταν εἴπῃ, μελιηδέα θυμὸν ἀπήυρα, etc.

v. 431. Οὐρῇ μαχιόων] Reſcripſi ex codice Palatino μαχιγόων.

v. 473. Λαὸς ἀπείρων] Verte: *populus magnus*, hoc eſt, ingens multitudo. Virg. I. Aen. *At veluti magno in populo cum ſaepe coorta eſt ſeditio.* Iuſt. XI, 2. *Tantus natorum populus.* Ouid. IV. Metam. v. 447. et lib. VI, 197.

CAPVT

CAPVT XX.

Ἰοειδὴς. Ἑλικοβλέφαρος. Vetus lectio Hesiodo asserta. Γυνοὶ ἐλευθῆρος. Ἐλευθὴρ. Cur Mnemosyne illi dicatur imperare. Egregius Hesiodi locus menda liberatus. Γλυκερὴν χείρεσιν εἴρεσην. Ros Achaius. Mel, nectar pro eloquentia. Lucianus emendatus. Θύμος Ἀττικὸς. Antiqua lectio Poëtae restituta, et alius Hesiodi versus a Cratis censura vindicatus. Μηχαναὶ. Cyclopibus cur centum manus tribuantur. Rursus Hesiodi lectio vindicata ab emendatione Seleuci. Στεινομένη.

In Theogonia v. 3. Κρήνην ἰοειδέα] Non ignoro ἰοειδὲς saepe esse μέλαν, violarum instar nigricans, vt apud Homerum Iliad. λ, πόντος ἰοειδὴς, niger pontus, apud alium Poëtam ἰοειδὴς νεφέλη, nigra nubes. Sed in fonte laudaueris potius liquidas et argento puriores aquas, quam nigras, turbidas, limosas. Hinc adductor facile vt veterum Magistrorum sententiam amplectar, qui κρήνην ἰοειδέα docent esse ἰοῖς, hoc est, ἄνθεσι περιπεφραγμένην, ἀνθώδη, floribus cinctum fontem, in agro floreo situm. Etymologicum Magnum: ἴον ὄνομα βοτάνης, τὸ ἄνθος. παρὰ τὸ ἀνιέναι ταχύ. Καὶ Ἡσίοδος

Περὶ Κρήνην ἰοειδέα

Ἀντὶ τοῦ τὴν ἀνθώδη. Vide et antiqua Scholia Ἀνωνύμου in hoc carmen.

v. 16. Ἑλικοβλέφαρον τ' Ἀφροδίτην] Ἑλικοβλέφαροι et ἑλικώπιδες puellae Graecis dicuntur, qui sunt *mobili oculorum petulantia*, vt Petron. loquitur, siue quae habent, vt idem dicit:

— — *blandos oculos et inquietos*
Et quadam propria nota loquaces.

Qui hinc Ouidio dicuntur *arguti*. Aliter plerique sentiunt, et exponunt: *nigros oculos habentes*. Sed ea vera est quam dixi huius vocis notio, quam facile pluribus confirmarem, nisi res ipsa loqueretur.

v. 28. Ἀληθέα μυθήσασθαι] Antiquorum scholiorum auctor notat in quibusdam libris fuisse γηρύσασθαι, quam lectionem non temere damnem. Sciunt enim qui Veterum Scripta cum iudicio versarunt, rariora et exquisitiora semper fuisse expuncta, et pro iis supposita trita, et ab vsu vulgi minus remota. Μυθήσασθαι alterius est glossema. Hesych.

γηρύεσθαι, Φθέγγεσθαι, λέγειν. Hesiodus in ἔργοις, v. 257.

Αὐτίκα πὰρ Διὶ πατρὶ καθεζομένη Κρονίωνι
Γηρύετ' ἀνθρώπων ἄδικον νόον.

Statim apud Iouem patrem considens Saturni filium exponit hominum iniquitatem. Nec est quod quis modulum syllabae obiiciat, quasi tertiam ante vltimam habeat breuem. Qui Graecos Poetas non negligenter legerunt norunt ancipitem esse hanc syllabam in plerisque huius notae verbis, vt in δακρύω, ἀνύω, ἀρύω, μηνύω, in ἀορίστοις perpetuo fere produci.

v. 54. Γενοῖσιν Ἐλευθῆρος μεδέεσσα] *Fertilitati Eleutherarum imperas*, hoc est, fertilibus Eleutheris. Superius in ἔργοις, νεῦρον βοὸς, pro νεῦρον βόειον. Eurip. σπερδὴ ποδὸς, pro πρὸς σπερδαῖος. quae loquendi genera Hebraeis, et qui eorum idiotismis gaudent, Graecis Scriptoribus Noui Foederis sunt perfamiliaria. Apud quos μωρία κηρύγματος, est κήρυγμα μωρὸν, μισθὸς ἀδικίας, pro μισθὸς ἄδικος. de quibus fuse viri docti. Ἐλευθὴρ est vrbs in confiniis Atticae et Megaricae prope Plataeas, quae postea in numero multitudinis dicta Eleutherae, vt sequentibus temporibus Plataeae, quae Homero Plataea. Nomen fertur accepisse ab Apolline Eleuthere. Stephanus de vrbibus: Ἐλευθεραὶ πόλις Βοιωτίας ἀπὸ Ἐλευθῆρος τοῦ Ἀπόλλωνος. Mnemosyne illi dicitur imperare, quia ibi culta fuit, et forte templum habuit. Horatius de Fortuna:

O diua gratum quae regis Antium,

quia Antii templum erat celebre Fortunae.

v. 59. Μηνῶν Φθινόντων] *Exactis mensibus.* Virg. III. Georg. 139.

Exactis grauidae cum mensibus errant,

Aurel. Victor. *Tum exactis mensibus geminos edidit.* Plaut. Amphitr. III, 2. *Menses tibi exactos vides.* vulgo male exponunt: *mensium decrescentium.*

v. 83. Τῷ μὲν ἐπὶ γλώσσῃ γλυκερὴν χείουσιν ἀοιδήν] Quid Regibus cum cantilena? Poetarum hoc donum est, quibus paullo post tribuunt γλυκερὴν αὐδήν, non Regum. Tam celebrem locum, tam πάνδημον, vt cum Luciano loquar, tam diu in mendo cubuisse, nec id animaduertisse viros doctissimos, praesertim cum antiquorum scholiorum auctor veram seruauerit lectionem, quis non miretur? Ille vero ἀοιδὴν legit ἔερσην.

Ἔερσην] Ἔερση, inquit, ἡ δρόσος κυρίως. νῦν δὲ μεταφορικῶς τὸ μέλι. γλυκερὴν δὲ τὸ γλυκὺ καὶ ἀπαλὸν τῶν λόγων. sic scripsisse Hesiodum dubitare nos non sinit Themistius

ſtius in Protreptico ad Valentinianum Iuniorem, quae eſt inter orationes numero vndecima, vbi non ſolum vera Heſiodi ſcriptura retinetur, ſed et exponitur. Nam cum verſus hos vt olim ſcribebantur, recenſuiſſet, Παπαὶ, inquit, ἡλίκον ἀριθμὸν προξενεῖ τοῖς βασιλεῦσιν ὁ ποιητὴς, εἰ μὴ τῶν μυσῶν ἀμβλοίεν. Πρῶτον μὲν αἰδοίους αὐτὲς ὀνομάζει, etc. καὶ διοτρεφεῖς ὀνομάζει τὲς βασιλέας τὲς ὑπὸ τῶν μυσῶν ἐωραμένες, καὶ ῥυήσεσθαί φησιν αὐτῶν ἀπὸ τῆς γλώττης δρόσον γλυκεῖαν, καὶ λέγες ἐγκάρπες καὶ ὠφελίμες λέγων τὴν δρόσον. *Papae quantam bonorum copiam Poeta regibus conciliat, niſi Muſas contemſerint. Primum enim venerandos illos nominat, etc. Praeterea reges ipſos, quos Muſae reſpexerint, alumnos Iouis appellat, et ex illorum lingua ſuauiſſimum rorem deſtillaturum confirmat, vtiles ac fructuoſas orationes roris nomine ſignificans.* videndus integer locus, qui hos ſex Poetae verſus egregia paraphraſi illuſtrat. Totum enim exſcribere nec vacat, nec lubet. Sic *ros Achaicus* in Catalectis Virgilii, eſt eloquentia Graeca, Attica:

Ite hinc inanes Rhetorum manipli, ite
Inflata rore non Achaico turba.

Sic bene Scaliger et Turnebus emendant, hoc eſt, Rhetores Latini, qui loquaces tantum eſtis, ſed expertes et rudes verae illius Atticae eloquentiae. Ἔρσην autem hic pro melle poni rectiſſime Scholiaſtes notauit. Mel vero et nectar Poetis ſaepiſſime eſt eloquentia. Ouidio: *Neleia mella* Neſtoris eloquentia. Antiquus Poeta:

Cuius Cecropio pectora melle madent.

Symmachus: *Affluebat enim multo melle facundiae, quod auctum tecum doleo.* Licentius ad Auguſtinum:

— — reputans quae pectore in alto
Conceptum in lucem vomuiſti nectareum mel.

Varro Atacinus:

Pierio liquidam perfundis nectare mentem.

Lucianus in libro quomodo ſcribenda hiſtoria fere eadem ratione herbam, ex qua mel apes conficiunt, pro eloquentia ponit. Sed locus eſt corruptus, Ἕτερος δὲ Θουκυδίδου ζηλωτὴς ἄνερος οἷος εὖ μάλα τῷ ἀρχετύπῳ ἐπασμένος καὶ τὴν ἀρχὴν, ὡς ἐκεῖνος σὺν τῷ ἑαυτὲ ὀνόματι ἤρξατο, χαριέσατην ἀρχῶν ἁπασῶν, καὶ θυμὲ τὲ Ἀττικὲ ἀποπνέουσαν. Interpretes ſic reddunt: *Alter ſummus Thucydidis imitator valde ſimilis archetypo cum ſuo nomine principium ducit, vt ille feſtiviſſimum illud principiorum, animumque Atticum ſpiraus.* Profecto non minus feſtiui ſunt librarii ſimul et Interpretes, qui exordio tribuunt animum Atticum, quam hiſtoriographi, qui putabant

putabant se egregie referre Thucydidem, si nomen suum praeponerent ipsi suae historiae, vt Thucydides. Lucianus scripsit: *χαριεσάτην ἀρχὴν ἁπασῶν, καὶ θύμα τῆς Ἀττικῆς ἀποπνέουσαν. elegantissimum omnium exordiorum, et thymum Atticum redolens.* Nihil certius. Quid thymo Attico decantatius, vnde mel Hymettium? Plin. XXI, 2. *Mellis Attici summa laus in toto orbe existimatur. Ergo translatum est ex Attico thymum. Sed alia ratio naturae obstitit non durante Attico thymo, nisi in afflatu maris.* Eubulus:

Καὶ σίλφιον θύμόν τε τῶν Ὑμηττίων.
Silphium et thymum Hymettiorum.

Sed de hac emendatione in nostris obseruationibus plura dicemus.

v. 91. Ἐμχόμενον δ' ἀνὰ ἄστυ] Legitur in aliis exemplaribus ἀν' ἀγῶνα, testante scholiorum Auctore. quam lectionem superius asseruimus ad v. 312. Ἀσπίδος. Non tam per vrbem euntibus, quam in concionem venientibus Regibus hic cultus tribuebatur. Non quidem ignoro Reges olim vrbes ingredientes diuinis fuisse honoribus exceptos, inter aras, victimas, ardentesque taedas incessisse: sed antiquissimis illis Regibus, quorum regna finiebantur intra patriam, honores maximi in concionibus, ludis, et spectaculis praestabantur. Quis nescit etiam longe post in Graecia magna virtutis et doctrinae praemia ac honores, si cui erant exhibendi, (de agonistis nunc non loquor) eos in sacris illis ludis fuisse exhibitos meritis?

v. 93. Οἷα τοὶ μεσσάων] Antiqua scholia legunt: οἷά τε μεσσάων.

v. 94. Ἐκ γὰρ μεσσάων] Non in illis ipsis scholiis solum, sed et in Didymi, vt volunt, expositionibus ad Homeri Iliad. α. v. 176. scribitur: ἐκ γάρ τοι μεσσάων.

v. 118. Γαῖ' εὐρύστερνος] Interpretes: *tellus lato pectore praedita.* sed εὐρύστερνος hic generaliter est εὐρεῖα. lata, late patens, quod perpetuum terrae epitheton, sicut et εὐρυόδεια, quod itidem inepte reddunt *terra latas vias habens.*

v. 142. Οἱ δὴ τό τε μὲν ἄλλα] Crates deleuit hunc versum, et pro illo suppositit istum:

Οἱ δ' ἐξ ἀθανάτων θνητοὶ τράφεν αὐδήεντες.

causa haec est. quia Cyclopes fuerint mortales, non dii, nec diis similes. Inde postea ab Apolline interempti, teste Leucippo in Catalogo. Sed haec vis est. Quasi non plures commemorentur in hoc libro, qui ex diis sati mortales tamen nati fuerint. Cyclopes autem diis similes erant robore et staturae magnitudine, non immortalitate.

v. 146.

v. 146. Ἰσχὺς τ' ἠδὲ βίη. καὶ μηχαναὶ ἦσαν ἐν ἔργοις] Μηχαναὶ sunt doli, fraudes, non *molimina*, vt Interpretes. Hinc μηχαναῤῥάφος Euripidi est dolorum consutor. Plaut. *Machinari machinam*, dolum comminisci. Apud quem frequenter machina est fraus, fallacia.

v. 150. Ἀπ' ὤμων ἀΐσσοντο] Varie veritur. optime, si quid video, *ab humeris prorumpebant*. Non Graeci solum Hesiodi Interpretes, sed et nostrae aetatis viri docti nescio quas friuolas comminiscuntur rationes, cur his terrae filiis tribuantur centum manus. Mihi exploratum est hoc commento nihil aliud significasse Veteres quam hominum illorum violentiam, ferocitatem, et iniustitiam. Erant χειροδίκαι, nihil diuini humanique penti habebant, omnia vi et manu agebant; omne eorum ius et opes in armis sitae erant. Χεῖρες, vt Latinis *manus* est vis, vt supra notatum. Tales fuisse illos gigantes, qui ante diluuium καθολικὸν commemorantur a Mose, non tam corporis stupenda mole, quam ferocitate, superbia, violentia, iniustitia insignes, Gennadius, Theodoretus, Iohannes Damascenus, pluresque alii docent. Tot manibus, vt solent semper fabularum laeta esse incrementa, postea etiam tot affinxerunt capita. Vide Heraclitum περὶ ἀπίστων cap. 11.

v. 155. Σφετέρῳ δ' ἤχθοντο τοκῆϊ] Non assecuti sunt sensum Poëtae, qui reddiderunt: *suo vero infensi erant parenti*; cum velit: *a suo infestabantur parente*. quia fata cecinerant filios eum regno exuturos, hinc infestus erat liberis. Hi vero non ante succensuerunt parenti, quam a Tellure matre certiores essent facti facinoris, quod in eos coetus moliebatur. ἄχθομαι est μισοῦμαι. Homer. Ὀδυσσ. ς.

Ἤχθετο πᾶσι θεοῖσι,

Infestabatur ab omnibus Diis, inuisus erat omnibus Diis. Quod recte veteres Grammatici praecipiunt esse ab ἄχθομαι, non ἔχθομαι.

v. 160. Στεινομένη] Seleucus scribit ἀχνυμένη. Sed hoc ipsum est ϛεινομένη, vt in illo Poetae: ϛεινομένη νεκύεσσι, *dolens super mortuos*. In tristitia enim cor contrahitur et angitur. Inde Cicero tristitiam definit opinionem recentis mali praesentis, in quo demitti contrahique animo rectum esse videatur.

v. 176. Ἀμφὶ δὲ Γαίῃ Ἱμείρων Φιλότητος ἐπέσχετο] Vertunt: *Vndique vero Telluri cupiens amorem imminebat*. Obscure, et parum Latine. Ἱμείρων Φιλότητος, est flagrans cupiditate consuescendi, concubitus. Φιλότης enim συνουσία, vt millies apud nostrum et Homerum.

CAPVT

CAPVT XXI.

Heſiodus ſaepius emendatus, vt et Hyginus et Apollodorus. Μεταχρόνιος. Νὺξ. Ζόφος. Ἄριμοι cur Syri antiquis Graecis Scriptoribus ſint dicti. χαλκεόφωνος. λύγξ εἰθεῖα.

v. 188. Μήδεα θ' ὡς τὸ πρῶτον ἀποτμήξας, ἀδάμαντον Κάββαλ' ἐπ' Ἠπείροιο] Aſſentior Commelino, aliiſque ſcribentibus: ἀδάμαντι. Falx enim non abiiciebatur, et in ponto ferebatur, vt vulgata lectio et verſio prae ſe fert, ſed natura Coeli. Interpunge:

Μήδεα θ', ὡς τὸ πρῶτον ἀποτμήξας ἀδάμαντι,
Κάββαλ' ἐπ' Ἠπείροιο,

hoc ſenſu:

Teſteſque, poſtquam vt prius (ſcilicet dictum) reſecuit, ferro, Proiecit in Epirum.

v. 227. Λήθην τε, Λοιμόν τε] Scribe: Λιμὸν ex Diacono et veterum ſcholiorum Auctore, quos non inſpexit Commelinus, cum pro Λήθην olim λιμὸν ſcriptum fuiſſe tradat. Λήθην omnes agnoſcunt, non vero λοιμόν.

v. 245. Κυμοθόη, Σπειώτε θοὴ, Θαλίη τ' ἐρόεσσα] Pro Κυμοθόη corrupte apud Hyginum legitur *Cymothoea*. Θοὴ vero non eſt epitheton, ſed nomen Nereidis, vti ex antiquis ſcholiis apparet: Θοὴ ἡ ταχυτάτη. Hygin. *Neſaea, Spio, Thoe.* Apud auctorem tamen bibliothecae, qui Apollodorus eſſe dicitur, haec Nympha omiſſa eſt, vt aliae plures: ſicut contra leguntur ibi alia Nympharum nomina, quae nec hic nec apud Hyginum extant. Noſtrae lectioni non obſtat, quod copula deſideretur. Deſideratur et v. 250.

— — Καὶ Πρωτομέδεια,
Δωρὶς, καὶ Πανόπη, καὶ εὐειδὴς Γαλάτεια.

Inferius v. 340.

Φᾶσίν τε, Ῥῆσον τ', Ἀχελωΐον ἀργυροδίνην.

Iſtam lectionem poſtulat quoque numerus Nympharum. Si enim hanc expungas, erunt tantum nouem et quadraginta.

v. 245. Μελίτη] Apollodorus ſuppoſititius: Μελίη. Nihil muta. Homero quoque Μελίτη dicitur, et Virgilio Aen. V. 825. Pro Εὐλιμένη vitioſe Hyginus Clymene. Iam ante enim huius Nereidis meminerat. Bis enim illud nomen occurrit in indice illo Nereidum Hygini.

v. 247. Εὐνείκη] Melius apud Apollod. Εὐνίκη. Corrupte apud Hygin. *Eurydice*, quae nullum inter has marinas Nymphas locum habet.

v. 248.

v. 248. Πρωτὼ] Atqui haec ſuperius v. 243. fuit commemorata. Certum igitur aut hic aut ibi hoc nomen eſſe corruptum. Forſan legendum Κρανταὼ, quod Nereidis nomen apud auctorem Bibliothecae.

v. 249. Πρωτομέδεια] Apollodorus, Πρωτομέδουσα.

v. 255. Ἠιόνη] Sic et legendum apud Apollodorum, vbi male Ἰόνη. Pro Γλαυκενόμη, idem auctor Γλαυκοθόη.

v. 256. Ποντοπόρεια] Reſtitue hoc nomen Hygino, vbi male legitur *Panopea*. Panopes paullo ante meminit, quamvis corrupte vulgo legatur in editis *Paenope*.

v. 258. Πλευνόμη] Apollodorus Πλευόνη. Pro Λυσιάνασσα mendoſe Hygin. *Alamiſſa*.

v. 261. Εὐπόμπη] Apollod. Εὐμόλπη, et pro Προνόη male Πιόνη. Et v. ſeq. pro Νημερτὴς vitioſe apud eumdem ſcribitur: Νεόμηρις. Hygin. *Nimertis*.

v. 269. Μεταχρόνιαι γὰρ ἴαλλον] Hoc eſt, *ſublimes feruntur, volant*. Interpretes: *in coelo enim degentes volitant*. Ergo Harpyiae in coelo habitant? Μεταχρόνιος eſt μετέωρος. Apollonius Argonaut. II, 589.

Ὑψῦ δὲ μεταχρονίη πεφόρητο,

In alto autem ſublimis ferebatur. Et Lib. IV, 952. de pila: καὶ ἐς ἠέρα πέμπει ὕψι μεταχρονίην. *Et in aerem proiicit alte ſublimem*. Scholia ad priorem locum. Τὸ μεταχρονίη σημαίνει τὴν μετέωρον.

v. 270. Γραῖας τέκε καλλιπαρήους] Quomodo Graeae ſunt καλλιπάρηοι cum ſint canae natae, vnde et γραῖαι dicuntur. Γραῖα enim eſt vetula. Scribendum omnino καλλιπάρηος, vt ſit Cetus epitheton, quod et ſuperius verſu 238. ei tribuitur. Vbi tamen male ſcribitur Κηθὼ, quamuis et apud Hyginum Cetho ſit. Hunc locum ſic emendandum eſſe vidit olim Seleucus apud ſcholiorum conſarcinatorem, cuius auctoritas hic non fuit reſpuenda. Verba ſcholiorum adſcribam vt corrigi debent, in editis enim ſunt corrupta. Φέρκυϊ] Φόρκυς ἡ ἐπαφορὰ τῶν ὑδάτων. Κητὼ δὲ βάθος. Γραῖαν δὲ τὸν ἀφρόν. ἄμεινον δὲ γράφειν καλλιπάρηος, ἵν' ᾖ ἐπὶ Κητοῦς τὸ ἐπίθετον.

v. 275. Πρὸς νυκτὸς] Hoc eſt, πρὸς δύσιν, ad occaſum, quia ibi ſolem Oceano mergi, et noctem oriri credebant. Apud Homerum tamen ζόφος eſt ſeptentrio, ſecundum Ariſtarchi et Strabonis ſententiam, quem vide lib. X, et Merici Caſauboni V. Cl. diatriben de Hackiana Homeri editione. Verſu praecedente mirum cur Interpretes omiſerint πέρην, qua ratione multos in fraudem deduxerunt, qui hac verſione perſuaſi crediderunt Heſiodum Gorgonum ſedem locaſſe in Africa.

Africa. Verum ego nullus dubito quin significauerit Gorgades Insulas, quae sitae sunt contra Ἑσπέρα κέρας olim, nunc Caput Viride dictum. Eae enim a Gorgonibus nomen hoc acceperunt, quod illas coluisse ferantur hae puellae. Iis etiam vicinae sunt Hesperides. De quibus vide ante v. 215.

v. 283. Ὁ δ' ἄορ χρύσειον] Noli credere Latinis Interpretibus, qui hic denuo sensum auctoris non perspexerunt, cum vertunt: *ceterum hic ensem aureum tenebat manibus caris*, quali ad Pegasum pertineret. Atqui de Chrysaore loquitur, cuius nominis reddit rationem, sicut in praecedente versu Pegasi. Inde opponitur τῷ μὲν, ὁ δὲ. Pegasus dictus quod ad πηγὰς Oceani natus sit, χρυσάωρ, quod manibus teneret, cum ederetur, χρύσαον ἄορ.

v. 304. Εἰν Ἀρίμοισι] *Apud Syros.* Graeci magistri temere hic affirmant Ἄριμα montes esse Ciliciae et Lydiae. Arimi enim Homero et antiquissimis Poetis Syri dicuntur. Strabo fine lib. XVI. Λέγει καὶ τὰς Ἀρίμας ὁ ποιητὴς, ἃς φασιν ὁ Ποσειδώνιος δέχεσθαι δεῖν μὴ τόπον τινὰ τῆς Συρίας, καὶ τῆς Κιλικίας, ἢ ἄλλης τινὸς γῆς, ἀλλὰ καὶ τὴν Συρίαν αὐτήν. *Nominat etiam Arimos Homerus, quos Posidonius docet accipiendos non locum aliquem Syriae, vel Ciliciae, vel alius terrae: sed Syriam ipsam.* Ferebatur autem Typhoeus occisus esse in Syria ad Orontem fluuium, qui propterea Typhon dictus est. Idem Scriptor eodem loco: Ὀρόντης τὸ ὄνομα ἀπὸ τοῦ γεφυρώσαντος αὐτὸν Ὀρόντα μετέλαβε, καλούμενος πρότερον Τυφών. Μυθεύουσι δ' ἐνταῦθά που τὰ περὶ τὴν κεραύνωσιν τοῦ Τυφῶνος, καὶ τὰς Ἀρίμας. *Orontes cum prius Typhon diceretur mutato nomine ab illo qui in eo pontem fecit, Orontes est appellatus. Huic loco Typhonis fulmine icti fabulam affingunt et Arimos.* Alii tamen et plerique Latini Poetae Insulam Campaniae littoribus aduersam *Inarimen*, quae et Aenaria dicitur, Typhonis antro adsignant decepti similitudine vocis. Vt vero recte docuit Strabo Ἀρίμας esse Syros, sic docere non potuit, cur olim Syri dicti sint Ἄριμοι, et quae sit huius appellationis causa. Perabsurda enim sunt quae de illa prodidit. Hoc vero nuper admodum didicimus a Viro Maximo, Samuele Bocharto, qui in Geographia sacra ostendit hoc nomen antiquissimos Graecos accepisse ab Hebraeis, quibus Syria dicitur Aram a conditore suo Aramo Semi filio. Inde Bethuel et Laban Aramaei Genes. XXV. et Syriae regionibus Aram praeponitur. *Aram Naharaiim*, Syria duorum fluuiorum apud Sacros Scriptores est Mesopotamia. *Aram Damasceck*, Syria Damascena. Vide ipsum Lib. II, cap. 5, et 6.

v. 310.

v. 310. Χαλκεόφωνος] Hoc est *magna voce*. Interpretes: *aenea voce*. Hesych. χαλκεόφωνος, ἰσχυρόφωνος. Stentori Homerus tribuit. Superius in Ἀσπιδι v. 243. χάλκεον ὀξὺ βόων. *Vehementer acute clamabant*. Homerus:

Οἱ δ' ὡς ἔν ἄϊον ὄπα χάλκεον Αἰακίδαο.

Hi vero vt audierunt vocem magnam Achillis. Vide quae de hoc loco notauit Porphyrius Quaestione VI. ad Hom. Virgilio eadem tralatione: *vox ferrea*, Lucretio, *vox aerea*.

v. 313. Λύγρ' εἰδυῖαν] Poeticum dicendi genus pro λυγρὴν, ὀλέθριον, pernicioſam. Superius in ἔργοις, περὶ μηδέα εἰδὼς, prudens. Nec abhorret longe ab hoc illud quod notauimus in Ἀσπιδι, λευκὰ θέοντες, pro λευκοί.

CAPVT XXII.

Vetus lectio repoſita in Heſiodo. Φίκ' ὀλοήν. Φίκιον. Picati. Βοῶπις. Heſychius emendatus, et Dracontius. Βάπαις. Catulaſter. Heſiodo medela. Ἀργέσης ζέφυρος. Heſiodus emendatur, et alio loco exponitur. Γλαυκή.

v. 326. Σφίγγ' ὀλοὴν] Repoſui veterem lectionem ex antiquorum ſcholiorum auctore, qui legit Φίκ' ὀλοήν, et explicat σφίγγα ὀλοήν. addit porro Boeotos dixiſſe Φίκα, vnde Φίκιον locus vbi Sphinx aetatem egerit. Huic Euripidis Scholiaſtes adſtipulatur in Phoeniſſis, qui tradit Φίκιον ὄρος a Sphinge dictum eſſe, ipſamque a Boeotis vocatam Φίκα. Hinc et Latinis picati dicti, quorum pedes formam Sphingum habebant. Feſtus: *Picati appellantur quidam, quorum pedes formati ſunt in ſpeciem Sphingum, quod eas Dorii phicas vocant*. Sic Φίκειον τέρας phiceum monſtrum dicitur Sphinx apud Lycophronem Caſſandra, v. 1463. Φίκιον vero eſt mons Boeotiae, cuius meminit in Ἀσπιδι, v. 33.

— — τάχα δ' ἵξε Τυφαόνιον, τόθεν αὖθις
Φίκιον ἀκρότατον προσεβήσατο μητίετα Ζεύς.

Celeriter peruenit in Typhaonium, vnde rurſus ad Phicium ſummum acceſſit ſapiens Iupiter. Stephanus de Vrbibus: Φίκειον ὄρος Βοιωτίας καὶ διὰ διφθόγγου, καὶ διὰ βραχέως τοῦ ι. vide et Plutarchum in libello, quod bruta ratione vtantur. Aeoles poſtea praepoſuerunt σ, ſicut pro φάζω, σφάζω, pro μέρδω, σμέρδω, pro μῦς, σμῦς, ſic et pro Φίκιον, σφίκιον. Sic enim ille mons appellatur apud Palaephatum in MSS. in editionibus perperam σφίγγιον ſcribitur.

v. 330. Ἐλεφαίρετο] Bene Grammatici, ἔβλαπτεν. Heſych. ἐλεφηράμενος, βλάψας.

v. 336. Ἐκ κητῶς καὶ Φόρκυος] Rectius alii Φόρκυνος, vt Homerus Odyſſ. α. 72. et alibi. Vide Euſtath. ad Il. β, v. 862. ſed hoc et alii obſeruarunt.

v. 353. Πασιθόη] In nonnullis codicibus extitit πεισιθόη, vt vetereſ teſtantur.

v. 355. Πλατώτε βοῶπις] Turpiſſime Interpretes: *Pluto bouinis oculis.* Vel pueri norunt βοῶπις eſſe magnos oculos habens. Omnia enim magna Graeci βόεια vocant, vt et priſci Latini. Hinc elephantem dixerunt *bouem Lucam.* Sic Graeci βέπεινα apud Heſych. βέλιμος apud Eraſiſtratum eſt μέγας λιμὸς, *magna fames.* βεγαλίος, μεγάλαυχος iactator: βέπαις, quod legitur apud Alciphronem ep. 62. eſt μέγας παῖς puer adultior. Heſych. βέπαις, νέος μέγας, ἀφῆλιξ, μέγας παῖς ἢ ἰσχυρὸς, ſcribe ἰσχυρὸς. Gloſſae veteres: *catulaſter* βέπαις. Aliae ἀρτίπαις *catulaſter.* quae vox Dracontio reſtituenda. In lib. II, v. 191. in editis legitur:

Non catulaſtra gerit puerilia, non puer audet
Attrectare tener Martia tela manu.

Legendum: *Non catulaſter agit puerilia.* Loquitur ibi de variis hominum pro diſtincta aetatis ratione ſtudiis. Catulaſtri autem ſunt pueri grandiores, qui incipiunt *catulire*, hoc eſt, ad venerem incitari. Inde et Catulli nomen. Oculi vero magni inter praecipua pulcritudinis τεκμήρια. Liban. Progymnaſ. Ὅμηρος ἐνδείξασθαι βελόμενος ὡς εἴησαν ὀφθαλμοὶ τῇ Ἥρᾳ καλοί τε μεγάλοι τε, βοῶπιν αὐτὴν ἐκάλεσε. *Homerus oſtendere volens quod oculi Iunonis magni eſſent et pulcri, bouinos oculos eam habere dixit.*

v. 375. Κρίῳ δ' Εὐρυβίη τέκτεν] Sic et Interpretes: *Crio autem Eurybiae peperit.* Igitur Crio eſt foemina, Eurybia vero mas? Attamen ſuperius Heſiodus oſtendit Eurybiam eſſe filiam Ponti. Quid tricamur? legendum: Κρίῳ δ' Εὐρυβίη τέκτεν. Vidit hoc etiam Commelinus, niſi quod pro Κρίῳ male ſcribat Κρείῳ. Sed Κρῖος dicitur et Apollodoro, et Scholiis antiquis, et Euripidis Interpreti.

v. 379. Ἀργέστην Ζέφυρον] Ἀργέστης hic non eſt Caurus, ſed Zephyri ἐπίθετον. Inferius v. 870.

Νόσφι Νότου, Βορέω τε, καὶ ἀργέστεω Ζεφύροιο.
Praeter Notum et Boream: et celerem Zephyrum.

Homerus Iliad. λ, v. 307.

Ἀργέσταο Νότοιο βαθείῃ λαίλαπι τύπτων.
Celeris Noti vehemente procella verberans.

Scholia antiqua ad hunc locum Heſiodi: Ἀργέστην τὸν ὀξὺν καὶ ταχὺν, καὶ καθαρὸν εἶπε. Heſych. Ἀργέσταο Νότοιο, τὰ λεγόμενα λευκονότα. τινὲς δὲ καλῶς. Ὅμηρος γὰρ τέσσαρας

σαρας

σαρας οἶδεν ἀνέμους. ἔστιν ἓν ταχέος. Sed quam Hesychius damnat expositionem, eam probat Strabo lib. I. quem vide.

v. 417. Ἕρδων ἱερὰ κατὰ νόμον] Est sacra faciens secundum patrios mores et consuetudinem, vt in Carminibus aureis, quae Pythagorae adscribuntur:

Ἀθανάτους μὲν πρῶτα θεὸς νόμῳ ὡς διάκειται,
Τίμα.

Immortales quidem Deos primo secundum patriae consuetudinem, Venerare. κατὰ πάτρια dixit Porphyrius loco supra laudato.

v. 430. Ἐν τ' ἀγορῇ λαοῖσι μεταπρέπει, ἣ κ' ἐθέλῃσιν] Sic legunt editiones recentiores: et vertunt: *Inque concione inter homines eminet, qua scilicet voluerit.* Heinsii editio maior: ὧν κ' ἐθέλῃσιν, Interp. *quorum scilicet vult.* Sed vtraque lectio non est vnius assis. Quem enim commodum sensum inde conficeres? Reponenda est veterum librorum et editionum lectio, quam temere commutauit Commelinus, vt ex notis eius editioni praefixis videre est: *Hic pro ἐνθ', inquit, reposuimus ἐν τ', et pro ὃν κ', ὧν κ'.* Sed ὃν κ' non erat de sua sede deturbandum. Subauditur enim μεταπρέπειν. Sensus est, in concione inter homines excellit quemcumque voluerit excellere Hecate. Eiusdem sententiae versus est in initio Ἔργων, quod me docuit Vir summi ingenii et eruditionis Iohannes Fridericus Gronouius, cui quantum debeant hae reconditae literae nemo ignorat, nisi barbarus, et omnis humanitatis expers:

Ὅν τε διὰ βροτοὶ ἄνδρες ὁμῶς ἀφατοί τε φατοί τε.
Ῥητοί τ' ἀῤῥητοί τε Διὸς μεγάλοιο ἕκητι.

Per quem mortales homines pariter sunt *obscuri clarique. Nobiles ignobilesque sunt Iouis magni voluntate.* Sic hic locus ex sententia doctoris nostri est interpungendus. Διὸς μεγάλοιο ἕκητι, idem est quod hic dixit ὃν κ' ἐθέλῃσι. Iupiter nobiles et ignobiles, claros et obscuros facit, quos vult. Omnia nunc sunt liquida, discussae omnes tenebrae, quae viros doctos exercuerunt, qui praua distinctione inducti sibi persuaserunt, Διὸς μεγάλοιο ἕκητι abundare, et ominis causa tantum esse appositum, quia nihil sit quo referatur. Sed nunc quo referatur nemo non videt.

v. 440. Οἱ γλαυκὴν δυσπέμφελον ἐργάζονται] Γλαυκὴ simpliciter est mare, Latinis *caerula.* Virgil. *caerula verrunt.* Interpretes: *glaucum mare.*

CAPVT XXIII.

Heſiodus emendatur et eius antiquus Scholiaſtes. Αἰγαῖον ὄρος. Ἱερὰ πέτρα. Ἱερὰ πύτνα. Κύβρα. Stephanus emendatus. Γύαλα Παρνησσοῦ. Mos Veterum in Deorum ſtatuis, templis, aris ornandis lana. Cur Homerum Plato e Republica ſua ablegans voluerit ornari lana. Locus Heſiodi ex coniectura emendatus. Παρελθεῖν. Chaos. Heſiodus interpunctione emendatus. Ἐπαινὴ. Lucianus correctus. Ὠγύγιος. Ἔργματα ἔχειν. Heſiodus emendatus et antiqua Scholia. Μαψαύρας. Horae pulcritudinis praeſides Ὡραίω. Ὡραῖος. Χρυσάμπυκες. Ἄμπυξ. Ἀνάθημα. Mitrae ſunt faſciae, et barbararum mulierum cultus. Στεφάνας. Vetus lectio Heſiodi reſtituta. Ἐγερκύδοιμος. Ἀφροδίτη νύχιος.

v. 485. Ἀργείῳ ἐν ὄρει] In Cappadocia mons Argaeus eſt, cuius meminit Claudianus, Plinius, alii. In Creta autem fruſtra quaeras montem hoc nomine. Nullus enim in illa reperitur. Itaque in animum induxi meum iam dudum reddendam eſſe Poetae lectionem veram, quam ſeruavit παλαιῶν σχολιῶν Scriptor. Is legit: Αἰγαίῳ ἐν ὄρει, aitque ſic Cretam dictam olim a capra Olenia Iouis nutrice quaſi Caprae montem. Αἰγαίῳ ἐν ὄρει] Σημείωσαι ὅτι καὶ ἔτος αἰγίοχον ἐκάλεσεν τὸν Δία, ἐπεὶ αἶγα ἐθήλασεν. ἀφ' ἧς καὶ Κρήτη αἰγὸς ὄρος καλεῖται, καὶ Αἰγεῖον ὑπ' ἐνίων τὸ Ἰδαῖον καλούμενον. Ὁ δ' Ὅμηρος ἐκ τῆς ἰδίας ὅπλας τῆς αἰγίδος αἰγίοχον αὐτὸν ἐκάλεσεν. *Nota quod et iſte (nimirum Heſiodus) Aegiochum dixit Iouem, quia caprae vbera ſuxit. A qua etiam Creta appellatur Caprae mons. Et a nonnullis* Αἰγαῖον *dicitur mons Ida. Homerus ab eius armatura aegide ipſum Aegiochum dixit.* Sic hic locus eſt reſtituendus, qui flagitioſe corruptus eſt in editionibus. Hanc lectionem confirmat quoque Theon ad Aratum, apud quem et ipſum olim ſic lectum fuit in his verſibus:

Δίκτῳ ἐν εὐώδει, ὄρεος σχεδὸν Αἰγαίοιο
Ἄντρῳ ἐγκατέθεντο.

Sic enim ſcriptum fuiſſe, non vt nunc σχεδὸν Ἰδαίοιο, his verbis teſtatur: Τινὲς γράφουσι, σχέδον Αἰγαίοιο, παρὰ Ἡσιόδῳ λαβόντες φάσκοντος, τὸν Δία ἐν Αἰγαίῳ ὄρει πεπυκνωμένῳ

μένω ἐν Κρήτῃ τραφῆναι. Hinc et H. Grotius coniicit apud Aratum legendum esse Λυκτῳ, vt hic apud Hesiodum. Sane apud hunc scribi debere Αἰγαίῳ luce clarius est. Montem Aegaeum in Creta quia ignorabant, ideo apud Aratum, vt sequentibus prodit Theon, expunctum est et Ἀγαίοιο et mutatum in Ἰδαίοιο. Sane sic olim scriptum fuisse licet ex Scholiaste antiquo Arati discere ad v. 32. Ὃ μιν τότε κυρίζοντα Δίκτῳ ἐν εὐώδει ὄρεος σχεδὸν Ἰδαίοιο. *Qui eum ludentem in Dicta bene olente, prope montem Idaeum.* Τινὲς γράφουσι, σχεδὸν Αἰγαίοιο, παρὰ Ἡσιόδῳ λαβόντες φάσκοντος, τὸν Δία ἐν Αἰγαίῳ ὄρει πεπυκνωμένῳ ἐν Κρήτῃ τραφῆναι. *Quidam hic scribunt σχεδὸν Αἰγαίοιο ex Hesiodo id sumentes qui dicit, Iouem in Aegaeo monte in Creta nutritum.* Sed addit idem, *Si in Creta nullus est mons Aegaeus, praestat conquiescere in lectione vulgata apud Aratum, et aliter illum locum interpungere.* Alius est Aegaeus campus, Αἰγαῖον πεδίον, sed ille campus fuit in Phocide, de quo vide Stephanum de Vrbibus in αἰγαῖον πέλαγος, et quae illic notarunt viri docti. Mons Aegaeus est is ipse, mea quidem sententia, qui a Ptolemaeo vocatur ἱερὰ πέτρα. Inde sancta rupes dicta, quia in illius antro credebatur custoditus et enutritus fuisse Iupiter. Erat collis Idae, qui postea ab vrbe in illa posita appellabatur Pytna, et vrbs ἱερὰ Πύτνα, quod cognomen ei adhaesit a colle. Strabo Lib. X. Τῆς δὲ Ἴδης λόφος Πύτνα, ἀφ' ἧς ἱερὰ Πύτνα ἡ πόλις. *Pytna Idae collis, vnde vrbs Hiera Pytna.* Male in Dione Lib. XXXVI. Ἱεραπύδνα scribitur. Quod et nuper animaduertit Vir magnus Ezechiel Spanhemius, in eruditissimo commentario de praestantia et vsu Numismatum antiquorum. Hinc vides cur nonnulli Iouis incunabula ponant in monte Ida. Stephanus de Vrbibus non collem, sed campum dicit. Ἔστι καὶ Αἰγαῖον πεδίον συνάπτον τῇ Κίρρᾳ ὡς Ἡσίοδος. λέγεται παρὰ Αἶγαν ποταμὸν φερόμενον (sic emendarunt viri docti) ἀπὸ τῶν περὶ τὸ Πύθιον ὀρῶν, ἀφ' ἧς καὶ τὸ πεδίον Αἰγαῖον. *Est et Aegaeus campus annexus Cirrhae vt apud Hesiodum. Dicitur vero a fluuio* Αἶξ, *qui olim descendit a monte ad Pythium, a quo et campus Aegaeus.* Nullum est dubium, quin hunc locum respexerit ἐνθεόγραφος. Campus Aegaeus late patuit, vt et Pythium et Gortyna in illo fuerint sita. Hinc Strabo Gortynam in campo sedere ait. Hic vero est ille campus Aegaeus. Imo totam Insulam olim Αἰγαῖον fuisse appellatam ex Scholiaste modo accepimus. Sed quaenam illa Cirrha cui fuit adsitus Aegaeus campus? Sane Cirrha in Creta nulla est. Legendum Κύβρα quae eadem est quae Pytna. Stephanus: Ἱερὰ Πύτνα, πόλις Κρήτης, ἡ πρότερον Κύβρα, εἶτα Πύτνα,

εἶτα Κάμιρος, εἶθ' ὕστως ἱερὰ Πύτνα. *Hiera Pytna vrbs Cretae, quae prius Cybra, poſtea Pytna, deinde Camiros, deinceps Hiera Pytna.* Non eſt quod nobis ſcrupulum iniiciant Lyctii, ad quos a Rhea delatum eſſe Iouem paullo ante Heſiodus cecinerat: cum ii ſatis longe a Pytna, ſeu monte Aegaeo abſint. Verum non vrbs intelligitur Lyctus, ſed populus Lyctius, ſub quorum ditione tum fuit et mons et campus Aegaeus. Lyctios enim magnis opibus aliquando floruiſſe Strabo dicto loco oſtendit. Male Hiera petra in mappis Ptolemaei littoribus maris Carpathii appoſita eſt, non longe diſtans a Dicta, cum ſit collis Idae.

v. 499. Γυάλοις ὑπὸ Παρνησσοῖο. Interpretes: *in iugis Parnaſſi.* Sed γύαλα potius ſunt valles κοιλώματα, quam iuga. Apud Euripid. γύαλα καρποφόρα, *valles frugiferae.* Hoc loco intelligit anfractum illum rupis Parnaſſi et planitiem in qua vrbs et templum Delphicum. De qua Strabo Lib. XI. et Iuſtin. Lib. XXIV. In templi enim ἀναθήμασι longe poſt fuiſſe iſtum βαίτυλον teſtatur Pauſanias in Phocicis: Ἐπαναβάντι δὲ ἀπὸ τοῦ μνήματος, λίθος ἔστιν ἐμέγας, τοῦτο καὶ ἔλαιον ὑσημέραι καταχέουσι, καὶ κατὰ ἑορτὴν ἑκάστην ἔριον ἐπιτιθέασι ἀργόν. Ἔστι δὲ καὶ δόξα ἐς αὐτὸν δοθῆναι Κρόνῳ τὸν λίθον ἀντὶ τοῦ παιδὸς καὶ ὡς αὖθις ἤμεσεν αὐτὸν ὁ Κρόνος. *Ab eo monimento cum rurſus adſcendere inceperis, lapidem videas modice magnum. Hunc quotidie oleo perfundunt, ſingulisque feſtis lanam in eo ponunt rudem. Fama autem tenet eſſe illum ipſum lapidem, qui datus fuerit Saturno pro puero, quemque poſtea rurſus euomuerit.* Lana ornabatur hic lapis diebus feſtis, quoniam omnia quae maxime ſacra erant, et diuino vellent honore affici, vngebantur, et lana, laneiſque taeniis ac coronis ornabantur. Arborem ſacram Arnob. lib. V. lanarum velleribus colligatam ac circumuolutam dixit. Et Plutarchus in Theſeo ramum ex olea ſacra decerptum ἐρίῳ λευκῷ κατεσκευασμένον, lana alba recinctum fuiſſe ait. Sic ſolebant lares lana cingi, et fores ac arae templorum, cum rem ſacram die ſolemni eſſent facturi, vittis laneis ornari. Propert. IV, 6.

Coſtum molle date, et blandi mihi thuris honores
Terque focum circa laneus orbis eat.

Hinc intelligimus cur Plato, vbi Homerum e ſua republica in aliam ciuitatem dimittendum eſſe cenſet, eum iubeat vnctum et lana coronatum educi. Ἀποπέμποιμέν τε ἄν, inquit, εἰς ἄλλην πόλιν, μύρον κατὰ τῆς κεφαλῆς καταχέοντες καὶ ἐρίῳ στέψαντες. *Dimittamus eum in aliam vrbem vnguento caput eius perfundentes, et lana coronantes.* Amandari quidem volebat Homerum e ſua ciuitate, ne qua opinio ſequior de Deo

ciuibus

ciuibus ſuis, qui fabularum myſteria non intelligebant, per imprudentiam ex eius cantibus affricaretur; ſed volebat eum dimitti non tamquam hominem ſceleſtum, et infamem, ſed tamquam hominem diuinum, dignumque qui ad inſtar Dei vngeretur, et lana coronaretur, hoc eſt diuinis afficeretur honoribus. Diis enim et rebus ſacerrimis hic honos habebatur. Homerum enim Plato vnus omnium maximi faciebat, et ob artis diuinitatem mirifice celebrabat, eiuſque ſententiis vtebatur frequenter ad docendum, verbis vero et loquendi generibus ad dictionem expoliendam. Haec eſt vera ratio cur vngi et ἐρίῳ voluerit coronari Homerum Philoſophus: non quod tamquam exul et ciuiliter mortuus fuerit eiectus, quia mortui vngebantur: nec propter Poetarum mollitiem, quam lanea corona ſignificauerit, vt hercle Muſarum et Platonis ingratiis docuit Andreas Schottus Nodorum Ciceronianorum lib. III, cap. 12.

v. 532. Ταῦτ' ἄρα ἀζόμενος] Ellipſis, quam hic fingunt Interpretes, male conuenit cum genio auctoris et ipſius linguae Graecae. Quis enim dicat ταῦτα ἄζεσθαι, pro propter haec venerari, vt illi volunt? Locus eſt contaminatus, qui ſic puto emaculabitur, ſi legas: Ταῦτ' ἄρα φραζόμενος, *haec quidem moliens.* Φ aut vetuſtate temporis, aut alio vitio exoletum, aut negligentia deſcriptorum intercidit, inde ρα a praecedente ſyllaba ἄρα eſt abſorptum, quod frequentiſſime in veterum libris contigiſſe nemo neſcit paullo modo humanior.

v. 574. Ἀργυφέῃ ἐσθῆτι] Sic lege. vid. Etymol. Magnum. Male vulg. ἀργυφέῃ.

v. 612. Παρελθεῖν] Eſt effugere, vitare Dei conſilia, decreta. Nam *quae fato manent, quamuis ſignificata, non vitantur*, vt Tacitus ait. Homer. Iliad. α, v. 134.

Μήδ' ἔτως ἀγαθός περ ἐὼν, θεοείκελ' Ἀχιλλεῦ,
Κλέπτε νόῳ, ἐπεὶ ἀ παραλεύσεαι, ἀ δέ με πείσῃς.

Ne ſic, quamuis fortis ſis, diuine Achilles, doloſe agas, quoniam non effugies, neque mihi perſuadebis. ἀ παραλεύσεαι, ſcilicet quae decreui facere.

v. 700. Καῦμα δὲ θεσπέσιον κάτεχεν χάος] *Incendium ingens corripuit inferorum ſedes.* Sicut paullo ante de clamore:

— — Ἔνοσις δ' ἴκανε βαρεῖα
Τάρταρον ἠερόεντα, ποδῶν αἰπεῖα τ' ἰωή.

Concuſſio vero grauis venit ad Tartarum caliginoſum, et pedum magnus fragor. Chaos ſaepe eſt inferorum domicilium: Plut-

archus fane χάος, ᾅδην, ὄρφνην, ἔρεβον exponit. Orpheus apud Ouidium X. Metamorph. ad Plutonem et Proserpinam:

Per ego haec plena timoris,
Per chaos hoc ingens, vastique silentia regni Oro.

Statius:

Qui numquam sospite nato
Triste chaos, moestique situs patiere sepulcri.

posses etiam aerem interpretari. Aristophanes in Auibus:

Διὰ τῆς πόλεως τῆς ἀλλοτρίας, καὶ τὸ χάος
Τῶν μηρίων τὴν κνίσσαν ἃ διαφορήσετε.

Per vrbem alienam et chaos femorum nidorem non transferetis. Vbi Suidas et alii veteres Magistri χάος exponunt aërem. Hinc et vetus Interpres Luc. XVI, 26. illud μέγα χάσμα, quod inter epulonem diuitem et Lazarum erat *chaos magnum* interpretatur, hoc est, vastum inane, vastum interuallum quale est aër, siue, vt Tertullianus vertit, immensa distantia sublimitatis et profunditatis. Apud nostrum Poetam inferius v. 740. locum Erebi vastum et immensum in quo Titanes seruabantur χάσμα μέγα dicit, quem postea v. 814. ait esse πέρην χάεος ζοφέροιο, vltra Chaos tenebricosum, hoc est, Erebum. Itaque magis probo priorem expositionem, et hoc nomine, quia de aëre paullo ante verba fecit:

Φλὸξ δ' ἠέρα δῖαν ἵκανεν ἄσπετος.

Flamma vero ad aerem diuinum peruenit magna. Sequentia tam obscure et inepte versa sunt, vt quid Poeta velit ex versione ne Oedipus quidem intelligat. Verba Graeca sunt:

— — εἵσατο δ' ἄντα
Ὀφθαλμοῖσιν ἰδεῖν, ἠδ' ἔασιν ὄσσαν ἀκοῦσαι,
Αὔτως ὡς ὅτε γαῖα καὶ ἠρανὸς εὐρὺς ὕπερθεν Πίλνατο.

Sic interpungenda mihi videntur. Mens Poetae est: *Simile autem videbatur atque si coram oculis quis adspiceret, atque auribus audiret, eodem modo vt cum terra et coelum latum superne appropinquabat.* Aërem, inquit, terram, pontum, Tartara corripiebat ignis fulminum a Ioue missorum, tantusque fragor ex illo oriebatur incendio, ac si coelum ruere, siue terram coelo misceri videret et audiret.

v. 709. Ὄτοβος δ' ἄπλητος] Antiquorum Scholiorum auctor notat in nonnullis exemplaribus legi κόνοβος, quod prae edita lectione placet. v. 715. Ἀργαλέοισιν ἔδησαν. Scholia antiqua legunt ἀργαλέῃσιν, quae vide.

v. 735. Ἐνθάδε γῆς] Apposite ad hunc locum Seneca Hercule furente:

Sterilis profundi vastitas squallet soli,
Et foeda tellus torpet aeterno situ,

Rerum-

Rerumque moeſtus finis, et mundi vltima:
Immotus aer haeret: et pigro ſedet
Nox atra mundo.

Vide Virgil. VI. Aeneid. v. 577. Homer. Iliad. Θ. v. 429.

v. 748. Ἄσσον ἰῶσαι] Sic leg. cum vetere Interprete. Nec aliter legiſſe videntur qui Latine verterunt Heſiodum, cum interpretantur *propinquantes*, quod non ſignificat vulgatum ἀμφὶς ἰῶσαι.

v. 768. Ἐπαινῆς Περσεφονείης] Eſt hoc proprium Proſerpinae epitheton. Homerus Iliad. ι.

Κικλήσκεσ' Ἀΐδην καὶ ἐπαινὴν Περσεφόνειαν.

Inuocans Plutonem et terribilem Proſerpinam. Proclus ſuperius, ad Ἔργα· Αἰνεῖν δέ τινες παραιτεῖσθαι παρέλαβον, ὥσπερ ἐπαινὴν Περσεφόνειαν. Reſtituenda haec vox Luciani Necyomantiae: Δαίμονας ὁμοῦ πάντας ἐπεβοᾶτο, ποινὰς, καὶ Ἐρινύας, καὶ νυχίαν Ἑκάτην, καὶ αἰπηνὴν Περσεφόνειαν. Interpres vertit: *Daemonas ſimul omnes inclamat, Poenas, Erinnyes, Hecaten nocturnam, excelſam Proſerpinam.* Foediſſime. lege: ἐπαινὴν Περσεφόνειαν. terribilem Proſerpinam. Ποιναὶ vero ſunt Furiae.

v. 793. Ἀπολείψας] Bene antiqui Grammatici: σπονδὰς ποιήσας, libans. Libantes enim aliquid de pateris effundebant in menſas et aras. Sic et ſimplex λείβειν. Vnde Latinorum libo, libum, libamen. Inſaniunt qui hic dicunt ab ἀπολείπω eſſe ἀπολείψας.

v. 806. Ὠγύγιον] Referendum eſt ad ὅρκον, non ad ὕδωρ, et exponendum magnum. ὠγύγιος enim eſt magnus. Heſych. ὠγυγίᾳ, παλαιᾷ, ἀρχαίᾳ, μεγάλᾳ πάνυ. Stygem autem fuiſſe maximum Deorum iusiurandum alibi noſter dixit, et res nota eſt.

v. 823. Οὗ χεῖρες μὲν ἔασιν] Nec hic mentem Poetae ceperunt, qui vertunt: *Cuius manus quidem ſunt ob robur operibus aptae.* Ἔργματα ἔχειν eſt ἐργάζεσθαι. Hic eſt ſenſus: *Cuius manus quidem ob robur ſemper operantur.*

v. 851. Κρόνον ἀμφὶς ἐόντες] Circa Saturnum exiſtentes, qui vna cum illo in vincula ſunt coniecti. Interpretes diverſo plane et abſurdo ſenſu: *A Saturno ſeorſim exiſtentes.* Titanes Saturni fuerunt copiae contra Iouem, a quo victi cum ſuo Imperatore deturbati ſunt ad inferos.

v. 879. Μὰψ αὔραι] Reddidi Heſiodo priſcorum exemplarium lectionem: Μαψαῦραι, quam probant Heſychius et Scholia antiqua. Haec: Μαψαῦραι κεναὶ καὶ μάταιαι πνοιαὶ, οἷον καικίας, θρασκίας. Sic lege, illum vide.

v. 875. Ἄλλοτε δ' ἄλλαι ἄησι] Legendum ἄεισι, quod Aeolice dicitur pro ἀεῖσι. Et ſic lectum olim fuiſſe Etymologici

gici ſcriptor oſtendit: Τόγε τῶν πληθυντικῶν, ἄεισιν, Αἰολικώτερον. ἔχρην γὰρ ἀεῖσι, ὥσπερ ἰεῖσιν. Ἄλλοτε δ' ἄλλῃ ἄεισι. Male legitur ἄλλη in Etymologico. Hanc emendationem ſequens διασκιδνᾶσι confirmat, et ἄῃσι ferri non poſſe declarat.

v. 903. Αἵ τ' ἔργ' ὠρείοισι καταθνητοῖσι βροτοῖσι] Inſcitiae Interpretum inſigne monumentum et hic locus eſt, dum vertunt: *Quae opera matura faciunt mortalibus hominibus.* Loquitur de horis. Non quidem ignoro eas eſſe coeli ianitrices et miniſtras ſolis. Valer. Flacc. lib. IV.

— — *Sol auricomus cingentibus horis*
Multifidum iubar et biſſeno ſydere textam
Loricam induitur.

ſed quis non videt aut alias plane eſſe has Heſiodi horas ab illis Homeri, aut alias partes eis dari a noſtro Poeta, cui ſunt pulcritudinis praeſides. Quod et nomina illarum declarant. Quid enim magis res humanas pulcras reddit et florentes, quam Eunomia, Dice, et Irene, hoc eſt, bonae leges, iuſtitia et Pax. Hae ſane diuae non matura reddunt mortalium opera, ſed ornant, excolunt, nitorem et decus illis conciliant. Pind. Olympion. XIII. de beata et omnium rerum copia affluente Corintho: Ἐν τᾷ δὲ δ' Εὐνομία ναίει κασιγνηταί τε, βάθρον πολίων ἀσφαλὲς Δίκα, καὶ ὁμότροπος Εἰράνα, ταμίαι Ἀνδράσι πλέτε, χρύσεαι παῖδες εὐβούλε Θέμιδος. *In hac (Corintho) Eunomia habitat, ſororeſque, fundamenta vrbium firma, Iuſtitia, et iiſdem moribus praedita pax, diſpenſatrices hominibus diuitiarum, aureae filiae Themidis conſultricis bonae.* Hinc omnibus rebus ornandis adhibentur Horae. In ἔργοις in Pandora comenda, v. 74.

— — Ἀμφὶ δὲ τήν γε
Ὧραι καλλίκομοι σέφον ἀνθεσιν εἰαρινοῖσι.

Ipſam porro Horae pulcram comam habentes coronarunt floribus vernis. Theocritus de poculo pulcerrimo, et ſuauem exhalante odorem Idyll. I, v. 148.

Ἠνὶ δέ τοι τὸ δέπας· θᾶσαι φίλος ὡς καλὸν ὄσδη.
Ὡρᾶν πεπλύσθαί νιν ἐπὶ κράναισι δοκασεῖς.
En tibi poculum: conſemplare, amice, quam ſuauiter olet,
Horarum in fontibus ablutum dices.

Hinc ὥρα eſt pulcritudo. Ὡραῖος pulcer. Heſych. ὡραῖος εὔμορφος. εὔτραπος, εὐσχήμων, εὐπρόσωπος. Theocr. Idyll. I, v. 109. Ὡραῖος Χῶδωνις. *Formoſus Adonis.* Ὡραίω pulcrum reddo, decus et venuſtatem concilio. Eſt vocula μονήρης, ſicut ſuperius μαχιμόεσσαν, et plures aliae. Pro ὡραίειν frequentius legitur verbum paragogicum ὡραΐζειν. Heſych. ὡραΐζεται, καλλωπίζεται. ὡραϊσμένη, κεκαλλωπισμένη. Quia vera

vero ὡραῖος est pulcer: et homines in adolescentia et iuuentute sunt pulcerrimi, hinc ὡραῖος est ἀκμάζων, in aetatis flore constitutus. In ἔργ. v. 695.

Ὡραῖος δὲ γυναῖκα τεὴν ποτὶ οἶκον ἄγεσθαι.
In aetatis flore uxorem tuam in domum duc.

Sic enim bene exponit Scholiastes Theocriti ad Idyll. I, v. 109.

v. 916. Μῶσαι χρυσάμπυκες] Interpretes: *Musae aureis mitris reuinctae.* Praestat interpretari: *aureis reticulis ornatae.* Ἄμπυξ est διάδημα, τριχόδεσμος, diadema, reticulum, fascia, qua mulierum coma redimitur. Homerus Iliad. X, v. 468.

Τῆλε δ' ὑπὲρ κρατὸς χέε δέσματα σιγαλόεντα,
Ἄμπυκα, κεκρύφαλον τ' ἠδὲ πλεκτὴν ἀναδέσμην.
Longe autem a capite fudit splendidas fascias, reticulum, vittamque et implexum redimiculum. Vbi breuia Scholia Didymi, vt credunt vulgo: Ἄμπυκα κόσμον τινὰ περὶ τὴν κεφαλήν, ἀνέχοντα τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς. Hinc recte ab Hesychio exponitur ἀνάδημα. Anademata enim erant fasciae crinales. Sed et mitrae erant fasciae, quibus coma religabatur. Hinc Iudith. X. μίτραν Castalio reddit fasciam. Verum mitris vtebantur barbarae mulieres, et vetulae, et meretrices: Ouid.

Simulatis anum mitraque capillos
Presserat.

Iuuen. Sat. III. v. 66. *Ite quibus grata est picta lupa barbara mitra.* Plerumque vitio vertitur. Itaque mitras tribui Musis οἱ χαρίεντες non ferent. Barbarae enim illae mitrae a Graecarum matronarum et puellarum reticulis fuerunt diuersae. Haec Homero στεφάναι. Iliad. Σ, v. 597.

Καί ῥ' αἱ μὲν καλὰς στεφάνας ἔχον.

Sed apud Pollucem lib. V. cap. 16. rectius legitur:

Τῶν δ' αἱ μὲν πλεκτὰς στεφάνας ἔχον.

Harum hae quidem plexas coronas habebant. Vt superius πλεκτὴ ἀναδέσμη. Στεφάνας autem fuisse propria antiquarum Graecarum mulierum ornamenta capitis ex Aeliani Ποικίλ. Ἱστορ. Lib. I, c. 18. cognoscimus: Πῶς δὲ ἂ διέῤῥεον ὑπὸ τρυφῆς αἱ πολλαὶ τῶν γυναικῶν; Ἐπὶ μὲν γὰρ τῆς κεφαλῆς στεφάνην ἐπετίθεντο ὑψηλήν. *Quis vero neget pleraſque veteres mulieres luxu diffluxisse? Caput enim ornabant alta fascia.* Sic verte. Erat enim στεφάνη limbus seu fascia altior caput, seu aliud quid ambiens. Hinc et loricae et murorum pinnae στεφάναι dicuntur.

v. 925. Ἀγρεκύδοιμον] Miror vnde in recentiores editiones irrepserit haec inepta lectio et vocabulum nihili, cum recte legatur in prima editione maiore Heinsiana, Stephaniana,

na, ac pleriſque aliis omnibus antiquioribus, ἐγρεκύδοιμον, quod recte exponunt antiqua Scholia τὴν θόρυβον ἐγείρασαν. Tumultus, turbas excitantem. Quamuis in editionibus vitio librariorum omiſſum ſit ἐγρεκύδοιμος, et ſola extet explicatio. Monuit etiam me de reſtituendo hoc eleganti vocabulo Thomas Reineſius, vir numquam ſatis laudatus, praefatus extare id quoque apud Cointum Lib. I. v. 178. vbi Eris dicitur Ἐγρεκύδοιμος. Synonymum eſſe ἐγρέμαχος, ἐγερσίμαχος. Ἐγερσίμοθον Διόνυσον dixiſſe Nonnum XIII. Dionyſ.

v. 927. Ἐν Φιλότητι μιγεῖσα] Legendum eſt ἐ Φιλότητι μιγεῖσα, vt nuper oſtendit mihi elegantiſſimus iuuenis Cuperus ex Scholiaſte Apollonii, qui ad Argonaut. I. v. 859. ἐ Φιλότητι eſt ſine concubitu, ex ſe ſola, ſine conſuetudine cum maſculo. Nihil certius. Confirmat vetus Scholiaſtes Heſiodi: Πρῶτος ἔτος τὸν Ἥφαιστον ἐκ μόνης Ἥρας εἶπε. διὸ καὶ τᾶτο σήμαινον. Ὁ δὲ Ὅμηρος ἐκ Διὸς καὶ Ἥρας. *Primus iſte Vulcanum ex ſola Iunone ponit. ideoque et hoc nota. Homerus vero ex Ioue et Venere.* Et Apollodorus I. Bibliothec. Ἥρα δὲ χωρὶς εὐνῆς ἐγέννησεν Ἥφαιστον. *Iuno ſine concubitu peperit Vulcanum.* Hinc et Apollonio dicitur Ἥρης υἱός, Iunonis filius non Iouis.

v. 934. Φόβον] Malo vertere *Terrorem*, quam cum Interpretibus, *Timorem*. Sequitur enim Δεῖμος, Timor.

v. 971. Κρήτης ἐν πίονι δήμῳ] In accentu peccatur. Legendum Κρήτης ἐν πίονι δημῷ, vt ſuperius v. 538. ἔγκατα πίονι δημῷ, *inteſtina cum pingui adipe.* Κρήτης πίων δημὸς, *Cretae pinguis adeps*, eſt Cretae fertiliſſimus ager.

v. 989. Φιλομμηδὴς Ἀφροδίτη] Sic legendum ex Heſiodi ſententia. Vide ſuperius v. 200. et quae ibi notat Interpres.

v. 991. Νηποτόλον νύχιον] Archilochus emendat μύχιον, quaſi agentem in Cypri receſſu, qui a nullis poſſit adiri. Alii eamdem vim tribuunt τῷ νύχιον, exponentes ἀφανῆ, λαθραῖον, occultam, quae a nullo videatur: Sed propria vocis ſignificatio retinenda. Pleraque enim ſacra Veneris noctu celebrabantur. Inde *noctuuigila* dicitur Plauto. Idem Curcul. I. 3. v. 25, et 40.

Quid tu Veneri peruigilare te uouiſti, Phaedrome?
Nam hoc quidem haut multo poſt lucebit.

Peruigilia Veneris cui non nota? Vide carmen elegans incerti auctoris quod inſcribitur, Peruigilium Veneris.

Δόξα τῷ Θεῷ.

DANIELIS HEINSII

INTRODVCTIO

IN DOCTRINAM, QVAE LIBRIS HESIODI

ΕΡΓΩΝ ΚΑΙ ΗΜΕΡΩΝ

CONTINETVR:

IN QVA OPINIO, QVAE HACTENVS DE IIS OBTINVIT, REFVTATVR; TOTVM POETAE INSTITVTVM PROBATVR.

NOBILISSIMO AMPLISSIMOQVE VIRO

IANO DOVSAE,

NORDOWICI TOPARCHAE.

Philosophi Platonici, Vir Nobilissime, qui in explicatione sapientiae amoenitatem illam Poetarum, suauitatem, varietatem; numerorum denique, quatenus eam pedestris admittit oratio, volubilitatem sequuti sunt; vt nimirum magna illa Dea etiam a veste sua commendaretur; negant inter alia, cum homine Cimmerio de Solis pulcritudine, cum mediterraneo de maris latitudine, cum Epicuro de Deo agendum esse: quia scientiarum praestantia tota simul infundi non potest, aut vt illi magnifico axiomate pronunciant, ἐκ δι' ἀγγέλων ἡ ἰσορία ἔρχεται, ἀλλ' ἐπιστήμης πρὸς ταῦτα δεῖ. Sicut enim omnis homo terram aut agrum videt, solus agricola de fertilitate eius iudicat, ita cum omnes hodie Poetas tractent, sincerum de illis iudicium ab iis exspectare maximae sit dementiae. Antiquissimi Philosophi cum in operto scientiarum, a quo quam longissime vulgus arcendum est, versari solent; Rhetores, cum acutissime de omni dicendi artificio agunt, Homerum cum Hesiodo sibi sufficere existimant. Cum virtutes omnes in oratione persequuntur, tam quae ad τὸ λεκτικὸν, quam quae ad τὸ πραγτικὸν spectant, ex his duobus omnia perficiunt: nec de reliquis anxie satagendum existimant. Hoc tempore, quo magnis passibus in occasum literarum itur, si quis Philosophiae studioso, primum Philosophorum fuisse Homerum cum Plutarcho ostenderet, non accederet, magis quam si Sophistam aliquem esurientem, aut frigidum Atticistem in ἀδόξῳ versari audiat: puta febrem commendantem, vel Thersitem. Si quis eloquentiae studioso plenam συνθέσεως scientiam, quae Harmoniam et Rhythmum respicit, quam Plato tanti fecit, vt etiam παιδείας nomine in Poetarum scriptis eam partem dignatus sit, ex his petendam in Academiis probaret, frigeret auditorium: quia diu ex animis nostris principia illa effluxerunt, quibus ad plenam scientiam peruenitur, quibusque monumenta sua veteres, tamquam aeternitatis sale, ad immortalitatem condiebant. Si quis ex Hesiodi charactere, miti illo, facili, amoeno, cuius periodi, tamquam ad amussim

ſim quamdam factae, breuitate quadam aequali ſe mutuo excipiunt, totum inter Tragicos Euripidem, inter Lyricos Sappho, inter Oratores Iſocratem fluxiſſe oſtenderet, fruſtra eſſet: plus enim inueterata poteſt perſuaſio, quam vt rationi, veritati, arti cedat. Vt nonnumquam dubitauerim me hercule, vtrum miſerior ſit vulgus, qui ignorat iſta, an nos qui ab illis talia exſpectamus. Nunc enim ſi quis Poetae obtrectet, reliqua omnia ſcire exiſtimatur: et hoc vno ſcientiam conſequutus videtur, quod illius auctores ſupplantat. Nos, qui neque eo arrogantiae profecti ſumus, vt aliquid nos ſcire exiſtimemus: neque tam aduerſo Genio nati, vt ab omnium iudicio pendeamus, in Ἔργων καὶ Ἡμερῶν libris, in quibus diuina fuiſſe antiquiſſimae ſapientiae myſteria nobis perſuadent Veteres, experiri voluimus: primo, vtrumne inueteratam de iis opinionem tollere, deinde, an praeclaram eorum doctrinam eruere poſſemus: ipſam veritatem quae profunde ſepulta erat, per veſtigia, vt venatores ſolent, indagari. In qua commentatione, obiter et non niſi loco ſuo oſtendimus, quanta ſimplicitate ea proponat Heſiodus, de quibus maxima Philoſophi volumina conſarcinarunt. Non quod eadem vbique illis, quae poſtea Philoſophis, in mentem veniſſe arbitrer: ſed quemadmodum ex ſimplicitate Poetarum, Philoſophorum doctrina conflata eſt: ita ad illuſtrationem Poetarum methodo eorum interdum et verbis opus eſſe. Ab Allegoriis, hoc eſt, Graecorum ambroſia et nectare, niſi cum neceſſe fuit, abſtinuimus: idque tantum ipſius doctrinae et τῆς ἀληθείας cauſa. Scriptum hoc qualecumque, nomini tuo, Nobiliſſime Douſa, inſcripſi: vel vt Poetarum, vel vt patronorum meorum primo. Quis enim tali amore quemquam vnquam eſt proſequutus, quali nos tu, optime virorum? aut quis viuit hodie terrarum vſquam, cui amplius debeamus? Quod ſiue Muſarum, quas tu deperis; ſiue noſtri cauſa a te factum eſt, in ſolidum tenemur. Intereſſe autem cum mea, tum literarum exiſtimaui, quae de κριτηρίῳ huius libri, de inſtituto, de ordine, de doctrina, de ſcopo, contra opinionem Veterum multorum, recentiorum autem omnium diſputauimus, ſub auſpicio illius prodire, qui et ſartam tectam tanti Poetae auctoritatem conſeruare, meam vero infantiam nominis ſui ſplendore protegere poſſit. Vale, vir Nobiliſſime, et nos amare perge.

DANIE-

DANIELIS HEINSII
INTRODVCTIO
IN HESIODI LIBROS
QVI ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ INSCRIBVNTVR.

CAPVT I.

Libros Heſiodi qui ab argumento ΕΡΓΑ inſcribuntur, quanti fecerit vetuſtas, ex Ariſtotele, Platone, Xenophonte, et, qui horum ore loquitur, Socrate videre eſt. Nec mirum, cum in illis perfecta Ethicae et Oeconomicae praecepta tradantur, quibus Philoſophi primi ſua, tamquam firmiſſimo fundamento, ſuperſtruxerunt: quod facillime et elegantia et antiquitate, cui omnes ſenſim quidlibet deferimus, impetrarunt. Noſtra quoque aetate cum omnium iudicio eum dignitatis gradum obtineant, vt iuuentuti prae reliquis commendentur: ſcopus eorum tamen, tum ea quae in iis praecipua ſunt, non aetatis noſtrae doctiſſimos modo; ſed (quod ſine arrogantia dictum a me exiſtimari velim) Graecos Commentatores, quos omnes cum ſuperiori editione noſtra Lectori dedimus, tum Veteres fere omnes, quorum ad nos de his peruenit aliquid, effugiſſe videntur. Noſtrum ergo exiſtimavimus, priuſquam ad ſingula perueniamus, generaliter ea praemittere, quae maieſtatem horum librorum, mentem Poetae, et propoſitum, non commendare modo omnibus, ſed et illuſtrare pureque proponere poſſint: ne quid ſit quod poſthac aut doctores in interpretatione Heſiodi latere, aut auditores ab eius lectione deterrere poſſit. Et enimuero, cum omnes fere antiqui Philoſophi, in eo elaborarint, vt ex Homero diſciplinas omnes, praecipue autem eas, per quas cognitione ſingularum actionum ad prudentiam peruenitur, quae eſt quaedam φιλοσοφία παραδειγμάτων, vt de hiſtoria pronunciant Veteres, ex his vero Heſiodi, praecepta Politica, Ethica, Oeconomica haurirent: noſtra intererat, vt ea cum iis vel admirari poſſemus, vel frui ſaltem et vſui noſtro applicare. Cum autem inter reliqua in his libris hic et ibi ea ſepultaquaſi

quaſi iaceant, quibus ex antiquis nonnemo, aeternitatem ſuam mundi probare nititur: cum ex his libris doctrinam illam Periodicam nobiliſſimam Plato conſtruxerit, cuius interdum in his commentariis, quaſi per nebulam meminit Proclus: quam omnes denique Platonici, et ex iis Poetae Graeci et Latini toties nunc occulte, nunc manifeſte, et ſublato quaſi ſigno alludunt: cum in propoſito Poetae et ratione agendi ſit ars admirabilis et propemodum diuina; cum ipſum argumentum horum librorum non controuerſum, ſed euerſum ſit; danda eſt opera vt in his omnibus viris doctis induſtriam noſtram probemus; et, quod proximum eſt, neque a candore noſtro alienum, veniam petamus, ſicubi a ſummis hominibus in eo diſſentiamus. In quo cum vix vllus ſit Veterum qui praeierit nobis, facilius id de quo laboramus impetrabimus. Priuſquam igitur ad Heſiodi lectionem ſe conferet Lector, breviſſime quaedam praemittemus, quae et falſam ex animis opinionem tollant, et veram proponant. Vt autem ad conſtitutionem veri et refutationem falſi, ad quae ſine mediis non peruenitur, pergamus; quaedam praemittenda ſunt, quibus ea quae grauiora ſunt, tandem innitentur. Primo itaque an de agricultura Poeta ſcripſerit quaeremus: ſecundo, an ſi in his libris, ex inſtituto id fecerit: tertio, an in his tantum. Quibus quaeſtionibus tamquam velitibus praemiſſis, reliqua quae maioris momenti ſunt adornabimus.

CAPVT II.

Ea quae praemiſſa ſunt capite ſuperiori, eo ſpectant, vt opiniones partim Veterum quorumdam, partim recentiorum omnium tollamus: ne poſtea nobis, cum aliquid concludendum erit, occurrant hae ſalebrae. Sicut enim viatores priuſquam viam inſiſtunt, remouere ſolent quicquid euntem remoratur, aut in itinere diutius quam par eſt, retinet, quamvis ſtipulas leuiſſimas ſaepenumero aut feſtucas: ita nos ea prius admonebimus, quibus remotis, ea quae praecipua ſunt, facile tranſigentur. Horum enim omnium non minus quam ceterorum, primum propoſitum erit veritas, ſecundum breuitas. Eorum autem quae propoſuimus, primum extra controuerſiam per ſe quidem eſt; nec de eo dubitari poteſt: quia ex eo tamen alia quaedam tamquam trunco quodam rami ceteri oriri videntur, adiungendum fuit: vtrum de Agricultura ſcripſerit Poeta noſter.

De Agricultura ſcripſiſſe Heſiodum, vt mille Auctorum teſtimonia praetermittam, ex iis apparet qui in argumento verſati

verſati ſunt eodem; quorum duobus adductis, reliquis ſupersedebimus. M. Varro, de quo merito vt primo Romanorum primo incipimus, poſt enumeratos eos qui in argumento hoc verſati erant, ſed ſoluto ſermone: *Ii, quos dixi*, inquit, *omnes ſoluta oratione ſcripſerunt; eaſdem res etiam quidam verſibus, vt Heſiodus Aſcraeus, Menecrates Epheſius.* Caius Plinius Prooemio Lib. 14. *At Hercule non reperiuntur qui norint multa ab antiquis prodita: tanto priſcorum cura fertilior, aut induſtria felicior fuit. Ante mille annorum, inter principia literarum Heſiodo praecepta Agricolae pandere orſo, ſubſequutiſque non paucis hanc curam eius, unde nobis creuit labor.* Vt pene in prouerbium ea res abierit. Tyrius Maximus: Γεωργίας ταῦτα ἐ πρεσβύτης Ἰκάριος, ἐδὲ Βοιώτιος ἀνὴρ, ἢ Θετταλικὸς, ἀλλ' ἥλιος αὐτὸς καὶ σελήνη θάλπουσα, καὶ ὄμβροι τρέφοντες, καὶ ἄνεμοι διαπνέοντες. Idem ex Manilio hoc loco, et infinitis aliis probare inſuper habeo: Primo quod in confeſſo ſit res ipſa; deinde quod haec ipſa alterius rei cauſa praemittantur: ad quam feſtinamus.

CAPVT III.

Primum itaque de quo dubium non fuit, ſequitur alterum, in quo plerique Veterum, vt diximus, recentiores autem omnes falluntur: Non eſſe de Agricultura hos libros. Quae pars etſi pluribus infra confirmabitur, vbi argumentum proponemus, quia altero poſito, tollitur alterum; hic nihilominus ordinis et perſpicuitatis cauſa examinanda fuit. Quod vt fiat commodius, locum quaeremus aliquem, in quo exactiſſime et ex inſtituto Poetae ipſius libri τῶν Ἔργων diuiduntur. Eam diuiſionem etiamſi nos ex ipſo Poeta, verbis noſtris conſtituere poteramus, nihil tamen peccabimus ſi accedat et iudicium alterius et auctoritas: nec ea cuiuſuis, ſed naris emunctiſſimae: Luciani, nimirum, qui hoc modo in ſuo cum Heſiodo colloquio, poſtquam reliqua eius opera enumerauit: Ἔτι δὲ γυναικῶν ἀρετὰς, καὶ παραινέσεις γεωργικὰς, καὶ ὅσα περὶ Πλειάδων καὶ ὅσα περὶ καιρῶν ἀρότου, καὶ ἀμητοῦ καὶ πλοῦ, καὶ ὅλως τῶν ἄλλων ἁπάντων. Ex enumeratione partium conſtituendum eſt totum aliquid. Totum videtur eſſe παραίνεσις γεωργικὴ, ſeu potius γεωργία. Partes eius ſunt περὶ Πλειάδων, περὶ ἀρότου, περὶ ἀμητοῦ, vel περὶ καιροῦ ἀρότου, περὶ καιροῦ ἀμητοῦ. Quod ſi παραίνεσις γεωργικὴ totum ſit, quaerendum, an reſpectu partium ſuarum, an reſpectu generali propoſiti Scriptoris ipſius, quod in hoc libro ſequitur; an vero vtriuſque. Reſpectu partium eſſe

iam oſtendimus. Si reſpectu Heſiodi, neceſſe eſt vt ὁ πλοῦς ſe habeat ad τὴν γεωργίαν, ſicut ἄροτος, ἀμητὸς, et partes reliquae. At contra, ſicut καιρὸς ἀμητοῦ, καιρὸς ἀρότου, vel ſimpliciter, ἄροτος, ἀμητὸς, pars eſt γεωργίας; ita καιρὸς πλοῦ, vel ναυτιλίης (vt Heſiodus loquitur) et ceterae quae eiuſdem ſunt conſiderationis, partes ſunt τοῦ πλοῦ. Vnde ſequitur, duo praecipua tradi in his libris, quorum cauſa reliqua dicuntur. Quoniam alterum ſub altero non comprehenditur, nec ſe habet ſicut pars ad totum. Si ergo de duobus inter ſe aequalibus agit et eodem ſpectantibus (vtriuſque enim finis idem eſt) aliquid quaerendum eſt, quod illa duo comprehendat. quod quid ſit, poſtea oſtendemus. Nunc enim quid non ſit, non quid ſit, demonſtramus: ibi enim pluribus idem, quamuis alio modo, confirmabitur. Ex hoc rurſus alia nobiliſſima orietur conſideratio: an τὸ Ἔργον in his libris in inſcriptione, κατὰ τὸ κύριον, an vero κατὰ γλῶσσαν ſumatur: de quo infra, de inſcriptione cum loquemur, ſumus acturi.

CAPVT IV.

Secunda quaeſtio ex parte admiſſa, ex parte negata fuit. Heſiodum his libris de Agricultura agere diximus: ſed non aliter quam de Mercatura. Ex propoſito vero magis de illa quam de hac libris tractari, negauimus. Sequitur, an alio in loco id ab eo praeſtitum fuerit. Quo quaeſito ad ſtabilienda, partim quae praemiſſa, partim quae ſequutura ſunt, opus omnino eſt. Teſtimoniis vtemur, vt eam partem explicemus, neque incertis, neque a poſteriori aetate petitis, quam in eo deceptam ſcimus. Ac primo videamus, quid in Heſiodi Agricultura praecipuum fuerit: ex quo duo ſequentur: et quid in his libris non ſit, de quo iam agimus: et quid ſit, de quo poſtea acturi ſumus. Id vt fiat, partem e multis aliquam eligemus, de qua et in illis maxime, et in his minime, aut omnino non, tractauit. Eſt autem ea, CVRA ARBORVM. Atque haec cauſa eſt, cur Maro, librum ſecundum, in quo diligenter haec pars pertractatur, ASCRAEVM carmen vocarit. Eam partem inter alia (quod notatum hactenus non fuit) quam ſit fuſe perſequutus noſter auctor in Agricultura ſua, videamus. Plinius lib. XIV. multis conqueritur, aetate ſua tantam inductam eſſe, cum ceteris agriculturae partibus, tum huic vero maxime, caliginem, vt pleraque quae ab Heſiodo commemorata fuerunt arborum ignorari coeperint nomina. Quorum omnium in his libris ne vnicum quidem refertur, niſi forte quercum aut vlmum Romanis ignotam fuiſſe arbitremur: quarum tamen ipſarum, neque vſus, neque natura, neque cura, in his libris deſcri-

describitur: sed obiter et ratione alia sola fit mentio. Idem magnus Scriptor, Lib. 15. cap. 1. *Hesiodus quoque*, inquit, *in primis cultum agrorum docendum arbitratus vitam, negauit oleae satorem fructum ex ea percepisse quemquam. Tam tarda tunc res erat.* Haec quoque in his libris qui tractari existimabit, nae ille frustra futurus est: cum ipsius oleae ne mentio quidem fiat vlla. Sed plenum Agriculturae Hesiodi ex Manilio argumentum petamus. Poëta igitur ille, postquam Homeri scripta diligenter, Hesiodi quoque nostri Theogoniam, et reliqua quae in illis continebantur, recensuit: librorum ipsius, qui de Agricultura agebant, et Γεωργικῶν, vt verisimile est, inscriptionem habebant; argumentum his verbis proponit:

Quin etiam ruris cultus legesque sacrauit
Militiamque soli quod colles Bacchus amaret,
Quod foecunda Ceres campos, quod Bacchus vtrumque,
Atque arbusta vagis essent quod adultera pomis:
Syluarumque Deos, sacrataque numina Nymphas,
Pacis opus, magnos naturae condit in vsus.

Vides, vt in superioribus, Plantationem: quae pars praecipua horum librorum hic nusquam apparet. Ita vt ex hoc Manilii testimonio Plantatio et Propagatio vineae, arborum Insitio, tum quae loca his vel illis commoda sint vel incommoda, illorum argumentum fuerit librorum. De quibus non singulis tantum, sed et omnibus, altissimum in libris τῶν Ἔργων silentium. Postremo vagatus in iis Poëta fuit circa syluarum, hortorum, fluuiorumque descriptionem, amoenitatemque illorum: quam Poetae plerumque, vt et hic Manilius Satyrorum et Nympharum nomine designant. Nam quae de vineis in vniuersum in his libris, quos Ἔργα vocamus, dicuntur, haec sunt: quae ne eo quidem spectant:

Εὖτ' ἂν δ' Ὠρίων καὶ Σείριος εἰς μέσον ἔλθῃ
Οὐρανόν, Ἀρκτοῦρον δ' ἐσίδῃ ῥοδοδάκτυλος ἠώς,
Ὦ Πέρση, τότε πάντας ἀποδρέπε οἴκαδε βότρυς,
Δεῖξαι δ' ἠελίῳ δέκα τ' ἤματα καὶ δέκα νύκτας,
Πέντε δὲ συσκιάσαι, ἕκτῳ δ' εἰς ἄγγε' ἀφύσσειν
Δῶρα Διωνύσου πολυγηθέος.

Id est:

At postquam Orion et Syrius aetheris ardet
In medio, Arcturumque videt Tithonia coniux,
Incipe decerptos ad te vectare racemos,
Et Soli monstrare decem noctesque dieque,
Dimidiumque vmbrae: sexto spumantia labris
Laetitiae patris dare munera.

Multo minus quae alibi obiter περὶ ἐκάφυς εἴρηκε. Accedat

et illud. M. Cato apud Tullium, in libro de senectute, aliquam ab Hesiodo partem in Agricultura praetermissam queritur, quae ab ipso esset tractata: ea autem erat *Stercoratio*. Atqui si hos libros de Agricultura esse existimasset, multa potius deesse, imo omnia fere questus esset, quae in libris DE RE RVSTICA, qui hodie Catonis nomine circumferuntur, accuratissime pertractata sunt. Sequitur ergo aliis libris accurate de ea re ab Hesiodo actum esse, quae his contineri putabatur. Ex quo duae veterum recentiorumque opiniones hactenus receptae concidunt: prior, quod horum librorum argumentum ex proposito *Agriculturam* esse existimant: altera, quod hos libros Maronem imitatum esse hactenus omnes arbitrati sunt. In qua opinione cum plurimi apud Veteres fuere, tum vel maxime Seruius: apud nos cum omnes, tum maior omnibus Iulius Scaliger. Qui incomparabilis vir, si persuasum hoc habuisset, neque tam immitis in hos libros Hesiodi fuisset: neque Hesiodi Ἔργα cum Maronis Georgicis contuliisset.

CAPVT V.

EVia nostra ea remouimus, a quibus non periculum quidem timebamus, nec ruinam, sed molestiam. Nunc vt ad institutum nostrum pergamus, duobus adhuc lectorem capitibus praeparabimus. Diximus supra duo tractari his libris, quorum finis idem est, partes diuersae. Horum alterum quia, sub altero non comprehenditur, aliud quaerendum est quod complectatur vtrumque. Id autem est Oeconomia. Oeconomia cum sit cura partim possessionis comparandae, partim comparatae iam conseruandae: primum circa quod versatur illa, teste Aristotele, est ἡ γεωργικὴ, id est, agriculturae studium; quod quidem studium in Oeconomica consideratione primum est duobus modis. Primo κατὰ φύσιν, id est, ratione naturae: quia antiquissima eius est ratio et simplicissima. Cum enim plures sint artes, quae circa terram versantur, qualis videlicet, quam Philosophus adfert, ἡ μεταλλευτικὴ, secundariae tamen sunt omnes. Secundo, quia cum Iustitia coniuncta est. Nec enim ab hominibus volentibus lucratur, vt mercatura: neque a nolentibus, vt ars militaris. Tertiam rationem praetermittimus, quam et Aristoteles et ex eo Cato adiungunt; cum vsum in his habeat nullum. Quibus rationibus librorum horum argumentum superstruemus. Cum ergo Agricultura sit prima natura in Oeconomia, recte secundo libro praemittitur, cum autem sit iusta, recte libro primo iustitiae praecepta

cepta traduntur. Cum igitur alter librorum sit Ethicus causa alterius, alter Oeconomicus sed per se; rursus aliud quaerendum est, quod vtrumque contineat: id autem est ea Poetica pars quam Ἡαιδείαν vocamus: paullo aliter quam Platonici; qui etiam ad Harmoniam eam referunt, de qua proxime acturi sumus. Cum igitur plures sint Oeconomiae partes, quibus comparatur possessio; maxime lucrosa est ea quae ab aequitate quam longissime abest; quam plane excludit Poeta: ea est Foeneratura. Proxima ab hac quae non tam cum iniquitate coniuncta est, quam prima; sed magis cum periculo quam prima et vltima: ea est Mercatura. Tertia est quae minus lucri habet et periculi, sed plus aequitatis: ea autem est Agricultura, aequitate et tranquillitate prima, lucro vero vltima. Cuius causa ex Platone et Hesiodo haec reddenda est, quod haec quam minime ab ἡγεμονικῷ abest seculo: quo terra omnia suppeditabat, sed absque cura. Alterae duae quam maxime ad ἐπιθυμητικὸν accedunt: quod *Cupidum* vocauit Catullus.

Sed postquam tellus scelere est imbuta nefando,
Iustitiamque omnes cupida de mente fugarunt.

Astraeam enim intelligit, quam vsque ad ἐπιθυμητικὸν permansisse volunt Platonici, cum reliqui Dii in θυμικῷ fugissent.

Eius de quo agit Poeta, libro primo propositionem habemus. Id a nobis dicitur, οἰκονομεῖν: ab eo alibi, οἶκον εὖ θέσθαι. Eius rei in secundo praecepta sequuntur. Inter quae est et illud, quo in diuisione Oeconomiae vtitur Aristoteles:

Οἶκον μὲν πρώτιστα, γυναῖκά τε βοῦν τ' ἀροτῆρα.

Quae singula infra percurremus. Nunc hoc constituamus. Primus liber aliquid agendum docet, sed iuste: secundus, quid agendum sit, quo pacto, et quando. Eamdem diuisionem apud Maximum Tyrium habes, qui hos libros Oeconomicos esse non ignorasse videtur: Ἐνθυμηθεὶς δὲ ὅτι ὀλίγον μὲν τὸ ξυνετὸν ἐν ἅπασι· τὸ δὲ πολὺ δημαγωγεῖσθαι φιλεῖ, ἑδετέρῳ τῷ γένει ἀποκεκριμένην τὴν ποίησιν ἐξειργάσατο, καθάπερ ὁ Ἡσίοδος· χωρὶς μὲν τῶν ἡρώων, ἀπὸ γυναικῶν ἀρχόμενος, καταλέγων τὰ γένη, ὅσις ἐξ ἧς ἔφυ. χωρὶς δὲ αὐτῶ πεποίηνται οἱ θεῖοι λόγοι· ἅμα τοῖς λόγοις Θεογονία. Χωρὶς δ' αὖ ὠφελεῖ τὰ εἰς τὸν βίον, ἔργα τε ἃ δρασέον καὶ ἡμέραι ἐν αἷς δρασέον.

CAPVT VI.

Cum supra totum huius libri subiectum in duo diuiserimus, quorum neutrum per se traditur, sed causa alterius; Terme cultum, et Nauigationem: quorum vtrumque pars est to-

tius: totum enim est Oeconomia, cuius causa Poëta in alterum deuoluitur, id est, Iustitiae praecepta; rursus et hanc et illam partes esse diximus respectu totius. Totum est Διδασκαλία, seu Παιδεία. quae olim fuit Poëtarum tantum: postea ad Philosophos migrauit. Omnis igitur Musicus, teste Platone, duo spectat: τὴν μελοποιΐαν, sub qua nos paullo aliter quam ille, ea quae ad metra, quae ad numeros eorumque inuentionem, ac dispositionem, comprehendimus; et τὴν Παιδείαν, qua reliqua omnia vsibus hominum accommodantur. Quod nobis est docere partim, partim mouere: alterum ποιεῖν, dicebant, alterum χρῆσθαι τοῖς πεποιημένοις. Sicut autem prius necesse est constituere aliquid quam constituto vti; ita necesse est, priorem esse μελοποιΐαν, posteriorem alteram. Nam, si recte Platonis Παιδείαν consideremus, vix egreditur rhythmum et harmoniam, vt subtiliter disputant eius Interpretes: et potissimum in mouendo versatur, quod ductus illis solet fieri. De quo multa differere possemus, nunc tamen quia aliud agimus, vocem Παιδείας simpliciter, ἀντὶ διδασκαλίας sumemus, quam Scriptores antiqui tamquam vetustissimum Poetarum considerant institutum. Ea cum latissime pateat, nos paullo arctius eam hoc loco restringemus. Est igitur duplex, quae docet viuere, et quae scire. Quarum prima instituto nostro conducit: alteram nunc praetermittimus. Rursus eius partes circa vitam priuatam duae versantur. Quarum altera singulos proprie viuere docet, et circa τὴν ἠθικὴν occupatur: altera singulos bene viuere docet, et mores componit. Vtraque ὠφελεῖν πρὸς τὸν βίον ambigue a Veteribus dicitur. Cum autem Poëta ad hominem otiosum scribat, recte quo pacto comparanda sit substantia, docet: cum ad prodigum, recte quo pacto conseruanda sit, ostendit. Cum ergo duo haec proponat liber primus, secundus perficiat; in alio tamen libri primi consumitur argumentum; in quo antiquissimum παιδείας vsum videmus, quae etiam διδασκαλία appellata est. Cuius institutum est, ἠθικὴ παραίνεσις, non οἰκονομικὴ, multo minus γεωργική. Eius propositum est, vt antiqui Poëtae verbis vtar, εἰπεῖν πρὸς ζωὴν χρήσιμα. Nec dubium est, quin hinc διδάσκαλοι Comici dicti sint et Tragici, qui illud primo simpliciter agebant, vt apparet ex Epitaphio Epicharmi, Comoediae apud Dores inuentoris, quod eiusmodi est:

Ἄτε φωνὰ Δώριος, χὠ νὴρ ὁ τὰν κωμῳδίαν
Εὑρὼν Ἐπίχαρμος.
Ὦ Βάκχε, χαλκέον νιν ἀντ' ἀλαθινᾶ
Τὴν ὧδ' ἀνέθηκαν

Τὸν

Τὸν Συρακόσσαις ἐνίδρυται πελωρισᾷ πόλει;
Οἳ ἀνδρὶ πολίτᾳ.
Σωρὸν γὰρ εἶχε χρημάτων μεμνημένοις
Τελεῖν ἐπίχειρα.
Πολλὰ γὰρ ποτ' αὖν ζωὰν τοῖς παισὶν εἶπε χρήσιμα.
Μεγάλα χάρις αὐτῷ.

Laudat eum ὅτι πρὸς ζωὰν εἶπε χρήσιμα, et quidem παισὶ, qui Oeconomiae nondum sunt capaces, multo minus, quae ad plures pertinet, Politicae. Haec igitur pars diutius Poetarum fuit, quam Comicorum; quia prius fuit Poetae nomen quam Comici. Ac Poetae docuerant τὰ πρὸς ζωὰν χρήσιμα, priusquam extaret apud Siculos Comoedia, ad quos τὰ δρωματικὰ et eorum inuentionem, vt ex voce δρᾶν, quae κατὰ διάλεκτον illorum est aut vicinorum, probat Aristoteles, proprie spectat. Atque haec causa est cur Philosophi, et praecipue septem illi Graeciae, neglecta plerumque (non semper tamen) Μελοποιΐᾳ, id est, numeris et similibus (nam ita nos illam vocem qua de Musica vtitur Plato, sumimus) sententias in quibus de moribus, de Deo, de virtute egerunt, quae ad hanc παιδείαν spectabant ἄσματα καὶ ᾀδόμενα dixerint. Vnde Thaletis ἄσματα, et aliorum fere omnium a Laertio citantur: quae *Carmina* a veteribus Latinis dicta sunt. Quod, quia a nemine adhuc ostensum est, monere lubet; cum instituto nostro maxime conducat. Hinc illud apud Dionysium Catonem:

Si DEVS est animus, nobis vt Carmina dicunt.

Carmina, id est, dicta Philosophorum. Causa est, quia dicta illa breuia, quibus sententias suas, de Deo, deque reliquis includebant, ᾀδόμενα dicebant, id est, *Carmina*. Sic ᾀδόμενον Thaletis illud extat:

Οὔτι τὰ πολλὰ ἔπη Φρονίμην ἀπεφήνατο δόξαν.

Chilonis:

Ἐν λιθίναις ἀλόναις χρυσὸς ἐξετάζεται.

Hodieque, quod obseruatum non fuit, ᾀδόμενα, siue ἄσματα habemus, in libello illo, qui a moribus Cato inscribitur. Primo enim in ᾀδομένοις de Deo agebatur quod et sequutus est ille: qui vt propositi sui rationem occulte redderet, citat continuo τὰ ᾀδόμενα, additque, *nobis vt Carmina dicunt*, id est: ὥσπερ ἐν τοῖς ᾀδομένοις τῶν Φιλοσόφων τῶν πάλαι γράφεται. Atque haec causa est, cur breues sententias praemittat: vt, Aleam fuge, et similia. In prioribus enim illis filium suum instruit, sicut in Hypothecis Hesiodi alumnum suum Chiron. His cognoscendis aliquantum temporis impendere poterant in praelectionibus suis triuiales quidam, prius quam Poeticen vniuersam, in qua non solum nihil vident,

ſed cuius vſum ignorant, in contemtum adducerent, et minus certe ocio ſuo abuterentur. Inuenirent numquam tam humiliter Platonem et Ariſtotelem de Poetis ſenſiſſe, quin ſemper ex illis diſcerent. Nos pergamus. Prima igitur materies, qua hominibus innotuerunt Poetae haec doctrina fuit, quae primo ἔργων tractatur: nimirum, νουθέτησις et παραμυθητικαὶ ὑποθῆκαι. Hoc fine vitae hominum adhibebantur, vt vel aetate prouectiores docerent, ſicut Perſen Heſiodus: vel minores, et qui modum viuendi habere nondum poterant. Comicus diuidit eos, qui virtutem docent in διδασκάλους, καὶ ποιητάς. Ab alteris pueros, ab alteris prouectiores doceri vult.

— — τοῖς μὲν γὰρ (inquit) παιδαρίοισιν
Ἔστι διδάσκαλος, ὅστις φράζει, ταῖς δ' ἡβῶσι ποιητής.

Vtrumque tamen confunditur. Et praeſentia enim ſua, et poſtea ſcriptis, temperantiae et iuſtitiae magiſtri erant publici, quibus ἐπὶ ἀρετῆς παιδείᾳ maximi quique nobiliſſimique committebantur. Vnde etiamnum Platonis aetate vox σοφὸς Poetis, tamquam propria, attributa fuit. Qui ſemper ὁ σοφὸς Ἡσίοδος, ὁ σοφὸς Ὅμηρος, ὁ σοφὸς Ἀρχίλοχος, vt et multis poſt eum aetatibus, quamuis ignota eſſet cauſa. Sic de Repub. 2. poſtquam de Homero, Heſiodo, et Muſaeo egerat, Οὐκοῦν, inquit, ἐπειδὴ τὸ δοκεῖν, ὡς δηλοῦσί μοι οἱ σοφοὶ καὶ τὴν ἀλήθειαν βιᾶται, καὶ κύριον εὐδαιμονίας. Paullo poſt: Τὴν δὲ τῶν σοφωτάτων Ἀρχιλόχου ἀλωπεκᾶ ἑλκτέον ἐξάπισθεν, κερδαλέων καὶ ποικίλην. Primum, quod docebant olim, fuit temperantia. Ingenuorum itaque liberis ante pubertatem continuo praeficiebantur, vt proſpicerent, ne forte auderent τῆς ὥρας χαρίζεσθαι, quos παιδαγωγοὺς Graeci, Athenienſes ἀκολάθους, Latini *Comites*, *Cuſtodes*, antiquiores etiam εὐνέχους et ἀοιδοὺς dixerunt: quamuis eorum proprie munus docere eſſet. Ἀκόλαθοι ſaepe apud Platonem dicuntur. Alcibiades in Conuiuio negat ſe, quod formoſus eſſet, abſque ἀκολάθῳ, primo Socratem adire auſum fuiſſe: Ἐφρόντιν γὰρ ἤδη ἐπὶ τῇ ὥρᾳ, inquit, θαυμάσιον ὅσον, ταῦτα οὖν διανοηθεὶς πρὸ τοῦ ἐκ εἰωθὼς ἄνευ ἀκολάθου μόνος μετ' αὐτοῦ γίνεσθαι, τότε ἀποπέμπων τὸν ἀκόλαθον, μόνος συνεγινόμην. Et in Charmide: ἀλλὰ καλῶς ἔφη λέγεις, καὶ καλοῦσιν αὐτὸν καὶ ἅμα πρὸς τὸν ἀκόλαθον, ναὶ ἔφη καλεῖ Χαρμίδην. In cuius vocis interpretatione labitur doctiſſimus Politianus. Virgilius eoſdem ſimili ratione *Comites*, dixit, qua Graeci ἀκολάθους, Lib. Aeneid. 5.

At pater Aeneas nondum certamine miſſo
Cuſtodem ad ſeſe comitemque impubis Iuli
Epitidem vocat.

Ex

Ex his rursus antiquissimi illi fuere, quibus matronae καὶ τὸ γυναικεῖον committebatur. Qualis celeberrimus ille Homeri fuit Odyss. γ. qui ἀοιδὸς ab illo dicitur. Iidem σπάδωνες et εὐνῆχοι postea Graecis, Latinis *Custodes* dicti sunt. Hesychius, ἀοιδὸς, ᾠδὸς, κιθαρῳδὸς, καὶ ὁ ποιητὴς, καὶ ὁ ἀρτηρωδὸς, ὁ εὐνῆχος ποδῶν. Manifeste ἀοιδὸν εὐνῆχον exponit. Quid vero sit εὐνῆχος ποδῶν, numquam intellexi, donec approbante tandem mirum in modum maximo Scaligero, εὐνῆχος, σπάδων, emendaui. Veteres enim Magistri, ἀοιδὸν illum Homeri, qui in officio Agamemnonis vxorem continebat, εὐνῆχον, interpretati sunt, quo respicit antiquarum omnium Glossarum Epitomator, earum praesertim, quae ad Homerum spectant, Hesychius: qui non aliud in animo habuit, cum ἀοιδὸν, σπάδωνα interpretatur, quam quod diximus. Idem Hesych. Ἀοιδοὶ, περιβάητοι, ὀνομαστοὶ, ἢ εὐνῆχοι. Eustathius; τινὲς δὲ ἀοιδὸν τὸν εὐνῆχον παρενόησαν, ὡς αἰδοῖα μὴ ἔχοντα: de eo enim Homerico ἀοιδῷ quid non excogitarunt Veteres? Sententiam illam reprobat Didymus, seu quicumque est, cuius breuia in Odysseam Scholia habemus. τὸ γὰρ ἀρχαῖον οἱ ἀοιδοὶ Φιλοσόφων τάξιν ἐπεῖχον· τινὲς δὲ κακῶς νοήσαντες τὸν εὐνῆχον ἀπέδοσαν. Sed neuter mentem Veterum intellexit, nec Eustathius, nec commentator ille. Nam qui ἀοιδὸν εὐνῆχον esse dixerunt, τὴν τάξιν respexerunt: non autem τὴν τοῦ σώματος λώβην, id est, munus, non priuationem corporis: quamobrem errat Eustathius, qui εὐνῆχον exponit, τὸν αἰδοῖα μὴ ἔχοντα. Nam cum ἀοιδὸν illum Veteres εὐνῆχον exponunt, nihil aliud volunt, quam si nos *Custodem* exponeremus: quia *Eunuchi* iidem dicebantur, qui *Custodes* postea. Quippe cum σωφρονιστὰὶ Poetae essent, et custodiae ab antiquis faeminarum praeficerentur, quo res extra suspicionem esset, Eunuchi illi muneri apud Barbaros adhibebantur: qui postquam γυναικωνίτιδα non modo occuparant, sed et puerorum curae praefuerant, manifestam integris gentibus ruinam inuexerunt. Atque hoc est de quo libro de legib. III. conqueritur Plato, διεφθαρμένην τὴν παιδείαν ὑπὸ τῆς λεγομένης εὐδαιμονίας τὴν Μηδικὴν, ἐπεὶ περιεῖδον ὑπὸ γυναικῶν καὶ εὐνούχων παιδευθέντας αὐτῶν τὰς υἱέας. Apud Graecos et Romanos cum obtinuit haec corruptela, non aliam τάξιν habuerunt quam Homericus ἀοιδὸς, quamuis mutilati et moribus dissimiles. Talis erat, in quem elegantissima Nasonis exstat elegia,

Hei mihi quod dominam, nec vir, nec foemina seruas!

Εὐνῆχοι igitur et σπάδωνες, οἱ ἀοιδοὶ ab Hesychio dicuntur, non quod Homeri tempore idem erant, sed quod postea idem

munus

eunuchus spadones obtinuerint. Illi enim sunt qui postea a Terentio, Propertio, Plauto et reliquis *Custodes* dici coeperunt. Apud antiquos certum est, continentiae magistros, quamuis integri essent, εὐνούχους dictos esse: quod nomen temperantiae est, non fornicatis. Causa haec est. Veterrimi τὸ εὖ νοῦν ἔχειν intemperantiae directe opponebant, cuius partes omnes ἀνόητα dicebant. Vnde illud apud Comicum, ὑπνῶ τ' ἀπέχεσθαι, καὶ νοητῶν πάντων. Opponebant enim σωφροσύνην καὶ ἀφροσύνην, id est, *temperantiam* et *dementiam*, sicut postea σωφροσύνην et ἀκολασίαν Philosophi. Atque hoc est quod notat Aristot. Nicom. VII. c. XI. ἔστι ἐμπόδιον τοῦ φρονεῖν αἱ ἡδοναί, καὶ ὅσῳ μᾶλλον χαίρει, μᾶλλον βίον τὴν τῶν Ἀφροδισίων ἡδονὴν γὰρ δύναταί τι νόησαι ἐν αὐτῇ. Vnde pro ἀφροδισιάζεσθαι, μωραίνειν dicebant et μὴ φρονεῖν, et apud Comicos σπανίως sunt οἱ κατὰ φρένας. Atque hac ratione, vt in Rhetoricis notat idem Philosophus, factum suum excusabat Helene apud Euripidem, quod ἡ Ἀφροδίτη nihil aliud esset, quam ἡ τῆς ἀφροσύνης ἀρχή. Καὶ μᾶλλα γὰρ πᾶσιν ἔστιν Ἀφροδίτη βροτοῖς, Καὶ τὸν νοῦν ὀρθοῦ ἀφροσύνης ἄρχει θεός. Hinc humanae sapientiae princeps Homerus, de talia muliere quoties agit,

— — — — — — — — — — Φρεσὶν, inquit, κήδεται ἀγαθῇσι, id est, ad verbum, τὸ νοῦν ἔχει. Haec quoque causa est, cur Horatius τὸν σωφρονοῦντα *integrum* vocet:

— — — — — — — — — — *et integrae*
Tentavit Orion Dianae,
Virginea domitrix fugitivi

Integrae; id est, *castae*, et vt Homerus loquitur, Φρεσὶν ἀγαθῇσι κεχρημένης. Sic *integrum* opponit alibi *amanti*:

Brachia vt volucri circumflua colla lacerto
Integer haudquaquam fugae suspicari,
Cuius occasum trepidantis anhelus
Claudere lustrum.

Putabant videlicet, intemperantiam mentis esse mutilationem καὶ πήρωσιν: quemadmodum auditoribus nostris ubi pluribus ex Philosophis, ostendimus. Nunc enim quantum possumus a multorum auctorum testimoniis abstinebimus, et ad institutum nostrum pergemus. Et certe omnis fere vitii nomine τὸ ἀφροδισιαῖον notabant veteres. Sic ὕβρις a Comico rei Venereae intemperantia dicitur, et ὑβριστὴς maritus qui a coniuge sua saepe vna nocte τὴν χάριν flagitat. Negat enim Theseum ὑβριστὴν fuisse, sed σωφρονοῦντα.

— — — — — — — — — — οὐ γὰρ ἦν ὑβριστὴς
Οὐδ' ἤθελ' ἐν τοῖς στρώμασιν τὴν νύκτα πολλὰ χλιδᾶν,
Γυνὴ δὲ σωφρονοῦσα χαίρει.

More

More enim Atticorum suorum loquutus est, qui ὕβριν τὴν ἀκολασίαν, et ὑβριςὴν τὸν ἀκόλαςον dicebant. Sic Tyrius Maximus τὸν ὑβριςὴν ἔρωτα opponit, vel amori Platonico, vel τῇ σωφροσύνῃ. Serm. 10. Ἀλλὰ αἰσχρὸν μὲν θέαμα, ἵππος ἀφετὸς, αἰσχρὸν δὲ ἄκεσμα ὑβριςὴς ἔρως. ἕτός ἐςιν ὁ ἔρως ὁ τὰς κρημνὰς πηδῶν, ἕτος ὁ ποταμὰς περῶν, ὁ ξίφος λαμβάνων. Et Serm. 6. Οὗτος τῆς πολιτείας τρόπος, οὐκ ἐν Πειραεῖ πλαττόμενος, οὐδὲ ἐν Κρήτῃ νομοθετούμενος, ἀλλ' ἐπὶ προφάσει ἡρωϊκῇ ὑπὸ φιλοσοφίᾳ δεικνύμενος, δὲ οἰκονομίας ἡρωϊκῆς. ἄρχοντες αὐτάρκεις, προβουλευόμενοι, ἀριςῆς ἀγαθοὶ προπολεμοῦντες. γυνὴ σώφρων, ἀντιτατταμένη ὑβριςαῖς νεανίαις. Et 32. ὑβρίζειν ἀντὶ τοῦ ἀκολαςαίνειν posuit, et partes Venereas, τὰ ὑβρίζειν πεφυκότα dixit, λιχνευέτω ἡ γλῶττα. τηκέσθωσαν οἱ ὀφθαλμοὶ, ἐκλυέτω ἡ ἀκοὴ. πληρέσθω ἡ γαςὴρ, ὑβριζέτω τὰ ὑβρίζειν πεφυκότα. Dicebant et ἀδικίαν, et vice versa δικαίους τοὺς σωφρονοῦντας. Synesius antiquarum elegantiarum magnus imitator: τὰ γὰρ εἰς Ἀφροδίτην ἐγὼ δὲ καιότατος καὶ τῷ Βελλεροφόντῃ σωφρυσύνης ἀμφισβητήσαιμι. Aristoteles Rhetoric. 2. τοὺς σώφρονας laudat, ὅτι οὐκ ἄδικοι. Εὐνοῦχοι igitur apud Veteres qui fuerint apparet. Atque haec causa est, cur idem Synesius Encomio calvitiei, vbi de Homerico ἀοιδῷ agit, Cometen eum fuisse negat, quales postea mollissimi illi Eunuchi erant: Οἶμαι δὲ ἐγὼ καὶ τὸν ἀοιδὸν ὃν Ἀγαμέμνων τῇ Κλυταιμνήςρᾳ μελεδωνὸν ἀπολέλοιπε, τοὺς καθ' ἡμᾶς εἶναι γένους. κομήτην γὰρ οὐκ ἄν ποτε γύναιον ἐνδιαβεβλημένης οἰκίας ἐπίςευσε. Atque haec quidem de Παιδείᾳ, et de iis qui hanc apud Veteres τῇ τάξει professi sunt.

CAPVT VII.

Aliquantum iam promouimus. Ostendimus, primo Hesiodi, nihil commune esse cum secundo: nisi quatenus in eo proponitur, aut quatenus ad ea praeparat lectorem in primo, quae est traditurus in secundo (adhuc enim loquimur cum vulgo qui in libros diuisit hoc scriptum: quam recte autem sigillatim postea ostendemus.) Quam multi sint quos ipsa deceperit inscriptio Veteres Recentioresque, dubium ei esse non potest, qui diuersitatem considerat sententiarum; quae vt omnes verae esse non possunt, ita omnes falsae esse possunt. Et vt omnes de posterioribus duobus aliquid statuerunt: ita primum penitus vel neglexisse, vel in iudicio de eo ferendo caecutiuisse videntur. Quod omnino aliud illius sit κριτήριον, quam reliquorum. Quod si alibi in Veterum scriptis sepultum conclamatumque inueniamus, operam nos non lusisse existima-

ſtimabimus. Canum igitur in morem, qui ἐνηλατοῦντες ad cubile ferae deducuntur, veſtigia ſequemur: vt nimirum videamus, an ex odoratu aliquid a nobis deprehendi poſſit. Seruius ad primum Georgic. ita de Poeta ſuo, ſimulque de hoc noſtro, et de his libris agit: *Ingenti autem egit arte, vt potentiam nobis ſui indicaret ingenii, coarctando lata, et anguſtiora dilatando. Nam cum Homeri et Theocriti breuitate ſcripta collegerit, vnum Heſiodi librum diuiſit in quatuor.* Cum autem Grammaticus ille, de libris ad Perſen loquatur, quos Maronem ibi fruſtra expreſſiſſe exiſtimauit, vnum librum tantum nouit, qui eſt procul dubio ſecundus: in quo de Agricultura agitur; quamuis non ex inſtituto primo, et propoſito Poëtae. Ita primum a ſecundo penitus disiunxit. In his cum nec Suidas, qui ſimpliciter τῶν Ἔργων meminit, neque reliquorum quiſquam, auxilium ferat nobis, iterum ad eum recurremus, qui fuſiſſime ſcripta eius pleraque recenſet, et ob oculos ponit. Is autem eſt Manilius, qui hoc modo:

— — *ſed proximus illi*
Heſiodus memorat Diuos Diuumque parentes,
Et Chaos enixum terras, orbemque ſub illo
Infantem, et primum titubantia ſidera corpus.
Titanas iuuiſſe Iouis cunabula magni:
Et ſub fratre viri nomen, ſine fratre parentis,
Atque iterum patrio naſcentem corpore Bacchum,
Omniaque immenſo volitantia numina mundo
Quin etiam ruris cultus, etc.

Heſiodus cum diuerſa libro primo pertractet, praecipuum eſt quod ibi primus manifeſte ſecundam τῶν λογικῶν ſpeciem commemorat, de quibus aliquoties inculcat, et ſub quibus ſaeculum ſuum collocat (cur autem et qua ratione infra dicemus) nimirum τὰς Δαίμονας, qui in ἐπιθυμητικῷ, in quo ſcripſit Heſiodus, inſpectores rerum humanarum, et legati quaſi primae Diuinitatis, id eſt, τῆς πρώτης τῶν θεῶν δυνάμεως, quam Iouem illi dicunt, circa terram praeſentes verſari exiſtimabantur: vnde ἐπιχθόνιοι a Poëta appellantur. Eo ſpectant illa,

Τοὶ μὲν δαίμονές εἰσι Διὸς μεγάλε διὰ βελὰς,
Ἐσθλοὶ, ἐπιχθόνιοι, φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων,
Οἵ ῥα φυλάσσουσίν τε δίκας, καὶ σχέτλια ἔργα
Ἠέρα ἑσσάμενοι, πάντη φοιτῶντες ἐπ' αἶαν
Πλουτοδόται.

Item:

Τρὶς γὰρ μύριοί εἰσιν ἐπὶ χθονὶ πολυβοτείρῃ
Ἀθάνατοι Ζηνὸς φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων,

Οἵ

Οἵ ῥα φυλάσσουσίν τε δίκας καὶ σχέτλια ἔργα,
Ἠέρα ἑσσάμενοι, πάντη φοιτῶντες ἐπ' αἶαν.

Manilius igitur κριτήριον huius libri primi esse voluit, id de quo praecipue agitur. Quia primus Hesiodus, vt ex aliis etiam Veterum ostendemus, quemadmodum in Θεογονίᾳ de Diis, siue de prima Diuinitatis specie; ita in hoc libro primus distincte de secunda egit, nimirum περὶ τῶν Δαιμόνων, περὶ τῶν ποτανῶν θεῶν. Quod quidem κριτήριον omnibus de quibus infra disputabimus, cum cohaerentiam totius doctrinae ostendemus, firmiter stabilietur. Haec secunda Diuinitatis species, siue εἶδος λογικὸν, duabus proprietatibus, quae peculiariter conueniunt illi, a Poëtis distinguitur. Prior est, quod *volare* eos dicant, deinde quod circa terram, quod Latinus Poëta dixit, *toto mundo versari.* Ab altero Hesiodus eos φοιτῶντας, ab altero ἐπιχθονίους dixit: vtrumque quoque in Manilio est. Manilius itaque Deos illos de quibus Hesiodum hoc libro egisse ait, *numina volantia*, dixit: quorum descriptionem, quod nulli vnquam in mentem venit, huius libri subiectum facit. Ac primo φοιτῶντας eos vocat ea ratione auctor noster, qua manifestius ποτανοὶ dicebantur, quod ad verbum cum voce Manilii conuenit. Ita in oraculo quodam apud Eusebium Praeparationis Euangelicae Lib. IV.

Ὅσσοι δ' ἀμφὶ γαῖαν ποτοώμενοι αἰὲν ἔασιν
Τοῖσδε φόνε πλήσας πάντη πυριπληθέα βωμὸν
Ἐν πυρὶ βάλλε δέμας θύσας ζωοῖο ποτανᾶς.

Nec aliud in animo habebant Veteres, cum illis *volatilia* tantum, id est, ποτανὰ, vt in oraculo est, sacrificarent. Eadem ratione et a Graecis Theologis πλάνον γένος dicebantur, id est, *genus vagum*, quae vox Hesiodicum illud φοιτῶντας ad verbum exprimit, et ἀλινδούμενοι θεοὶ, καὶ κυλινδούμενοι, id est, *volubiles Dii.* Synesius de insomniis: Τὸ γὰρ ἢ πάντως, ἢ παρὰ μικρὸν ἀληθίζεσθαι, θεῖόν ἐστιν, ἢ πέλας τοῦ θείου. τὸ δέ γε πλάνον ἐν ταῖς προρρήσεσιν ἀληκτικόν ἐστι τῶν ἀλινδουμένων εἰς ὕλην, ἐμπαθὲς καὶ φιλότιμον. Eadem ratione eos et ἀληκτικοὺς dicebant, quod loco certo non continerentur; tamquam, vt loquitur Niceph. Synesii Schol. λῆξιν καὶ τόπον ἐκ ἔχοντας. Eadem ratione οἱ πέριξ dicebantur: quod humanae vitae inspectores per totum vniuersum diffunderentur, tamquam, vt idem loquitur, περιβλέποντες τοῦ μεγάλου θεῶν βασιλέως ὀφθαλμοί. Secunda proprietas est, cum *in mundo volitare* dixit: *mundus* enim est quod χθὼν et γαῖα Hesiodo et aliis: vnde ἐπιχθόνιοι, et φοιτῶντες ἐπ' αἶαν, et in oraculo ποτώμενοι ἀμφὶ γαῖαν dicuntur. Atque haec causa est, cur a Chaldaeis θῆρες χθονὸς dicerentur. Quamquam

Pythago-

Pythagoricam vocem proprie expressit Manilius, qui ἐγκοσμίους θεὰς dicebant. Postremo, quod et addi potest, manifeste per vocem *Omnia*, vocem Hesiodi μύριοι expressit, aut τρὶς μύριοι. quod Manilius esse ἀόριστον ostendit. Quare eam vocem Clemens aliique patres ἐπὶ χλευασμῷ referunt, propter multitudinem. Τρὶς μύριοι itaque Manilius vertit, *omnia*, sequutus procul dubio Interpretes vetustissimos, quales tum temporis extabant in Hesiodum multi, qui illud τρὶς μύριοι exponebant πάντες: quod etiamnum in Proclo habemus, his verbis: ἡ μὲν μυριὰς δηλοῖ τὸν πάντα τῶν δαιμόνων ἀριθμὸν, ἐν ᾧ παραλαμβάνεται τὸ δαιμόνιον γένος, et plura quae eo spectant. De iis egisse primo Hesiodum primoque distinxisse τὸ λογικὸν, in libro Περὶ τῶν ἐλλελοιπότων χρησμῶν Plutarchus ostendit: Ἡσίοδος δὲ καθαρῶς καὶ διωρισμένως πρώτως ἐξέθηκε τῶν λογικῶν τέσσαρα γένη· θεὰς, εἶτα δαίμονας· εἶτα ἥρωας, εἶτα ἀνθρώπους, τῶν ἡμιθέων εἰς ἀνθρώπους ἀποκριθέντων. Constituit igitur *κριτήριον* horum librorum τὴν Δαιμονολογίαν. Partim quod circa eam tota doctrina, quae hic traditur versetur; id quod breui apparebit: partim quod minime inusitatum esset, a parte libro inscriptionem imponere. Sicut enim Rhapsodi inter canendum Homeri libros diuidebant; sic citharoedi totum τῶν Ἔργων in conuiuiis cum ad citharam canerent. Vbi illud etiam notandum venit, de quo infra agimus, non in libros distinctum fuisse hoc scriptum, sicut hodie circumfertur, quod valde recens est, sed in partes suas. Apud Plutarchum in Symposiacis, citharoedus qui haec Hesiodi canebat, cum Homerico Rhapsodo certat: citharoedus ab eo versu inchoat, Οὐκ ἄρα μῆνον ἔην. Quod carmen περὶ τῶν ἐριδῶν fuit. Rhapsodus vero ab illo Homerico, Ζεὺς δ' Ἥρην ἐκάλεσσε πασιγνήτην ἄλοχόν τε, in nuptiis Ptolemaei. Carmen περὶ τῶν ἐριδῶν sequitur Pandora. In Pandora rursus sunt minutae partes, qualis est πιθοιγία et aliae, quarum Grammatici meminerunt. Pandoram sequuntur Periodi, seu pars illa quae τὰς λήξεις continet, vsque ad τὴν ἐξύμνησιν τῶν ἡρώων, quae ibi desinit, Μηκέτ' ἔπειτ' ὤφειλον ἐγώ. Prima λῆξις est aetatis aureae, quae τὲς Δαίμονας constituit: quos, vt dixi, ποτανὲς antiqui, Manilius *volantia numina* dixit. Sicut autem minime insolens erat, librum integrum Iliados a parte dicere Πατρώκλειαν, vel λύτρα, vel ὁρκίων ἀφάνισιν, vel ὁρκίων κατάχυσιν, Odysseae, Κυκλώπειαν et νεκυίαν, et quod plus est, interdum a voce vnica, in illo aut illo libro obuia, sicut Iliados quartus liber ἐπιπώλησις dicitur, quod ibi dixerat de rege Poeta, ἐπιπωλεῖται ϛίχας ἀνδρῶν. Eustathius: Οἱ δὲ ἐχο-

σχολιασαὶ πολλαχῶ μέμνηνται καὶ χωρὶς τινὸς προσθήκης τῆς ἐπιπωλήσεως· οἷον ὅτι φησὶν ὁ ποιητὴς ἐν τῇ ἐπιπωλήσει, ἤγουν ἐν τῇ Δ ῥαψωδίᾳ: et paullo poſt, ἐπιπώλησις δὲ καλεῖται ἡ Δ ῥαψωδία, διότι ἐν αὐτῇ ἐπιπωλεῖται σίχας ἀνδρῶν ὁ βασιλεύς. Ita interdum et a prima voce partem integram diſtinguere: ſicut Βοιωτία Poetae catalogus appellatus fuit: vt nimirum memoriae conſuleretur Rhapſodorum: ita quoque Δαιμονολογίαν primum τῶν Ἔργων vocat Manilius, quod ex illa parte pleraque dependeant. Sicut autem Tragoediae nihil aliud, quod ad Oeconomiam, quam τεμάχη poeſeos Homericae erant, et exiguam aliquam partem comprehendebant, propter anguſtiam Tragicae periodi, quae exiguis limitibus terminatur: ſecus ſi fiebat, ἐποποιϊκοῦ et πολυμύθε nomen incurrebat Poeta, qualis fuit Agathon, teſte Ariſtotele, qui in eo ſolo peccauit, alias probus, et vt cum Comico loquar, τῶν γνησίων. Ita Scholiorum auctores, Alcaeus, Anacreon, Praxilla, et alii, in partes Heſiodi παραινετικὰ diuidebant: quod antea fecerant οἱ πρὸς λύραν ᾄδοντες. Primum enim Scholiorum argumentum παραίνεσις fuit. Athen. καλὴν δὲ ταύτην ἐνόμιζον, τὴν παραίνεσίν τε τινὰ καὶ γνώμην ἔχειν δοκοῦσαν χρησίμην εἰς τὸν βίον. Ita, vt dixi, hos libros in partes et membra diuidere ſolebant. quorum non vltimum eſt, ἡ Δαιμονολογία. Quod κριτήριον inventum retinebimus, donec quomodo in ſequentibus magis magiſque cohaereat, et quem locum in reliquis partibus habeat, oſtenderimus. Si quis igitur potiſſimam huius libri primi partem quaerat; dicam eſſe ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΕΡΙΞ.

CAPVT VIII.

Inuenta aliqua libri primi nota, illud tenendum: duplicem Παιδείαν, ſiue docendi Poetarum vetuſtiſſimis fuiſſe rationem: quarum vtraque in hoc locum habet. Eſt enim vel adumbrata, vel manifeſta. Adumbrata eſt, quae vel fabuloſis narrationibus conſtat, vt de Pandora, vel fabulis, vt de Accipitre. Manifeſta, vt praecepta de moribus in primo, de adminiſtratione domeſtica in ſecundo. Nos ea quae tractanda nobis ſunt pertexemus, quaeque ad priorem ſpectant Παιδείαν explicabimus: quae ad poſteriorem oſtendemus. Diuiſio libri vtriuſque, quod ad contentum haec eſt, Agricultura et Navigatio, Γεωργία καὶ πλοῦς: finis vtriuſque idem ἡ κτῆσις. A praecepto inchoat, deſumto a diuiſione τῆς ἔριδος: quarum alteram improbat, bella nimirum et iudicia, quod a propoſito patrisfamilias abhorreant: alteram laudat, quae ad eumdem finem tendit, ad quem Oeconomice, τὸν τῶν ἐπιτηδείων πόρον.

ρον. Post hanc diuisionem operis, sequitur diuisio ex obliquo, et in transitu quasi, his verbis, Αἶψά κε πηδάλιον. Vbi duo proponuntur circa quae cura et industria hominis, cui res familiaris curae sit, versari debeat. Alterum est πλῶτος, qui e terra petitur, et designatur per ἔργα βοῶν: quo vniuersus terrae cultus, et quae ex ea proueniunt, comprehenduntur: ὁ πλῶς, qui sub se comprehendit τὸν πόρον, quae est altera vitae comparandae ratio, quam designat τὸ πηδάλιον. Vtriusque rationem cum labore coniunctam esse ait, causa hominum: quorum scelus in Promethei fraudem deriuat, τῷ ἀπατῶντος τὸν Δία. Hac occasione, elegantissima intexitur Pandorae fabula, ex qua cum potissima huius libri atque adeo totius doctrinae dependeat ratio, Graeculi tamen, vt solent, loquacitate sua non tam spem nobis explicandae allegoriae illius quam voluntatem paene praeripuerunt. Dicemus tamen non ea tantum, quae totius operis Hesiodi proposito maxime conducere videbuntur; sed et quae vera sunt, et necessaria, et sine quibus, quae his libris traduntur intelligi posse nemo sanus concedet. Porro priusquam id quod de Pandora dicitur, aggrediamur, doctrina Periodica explicanda est, quae Pandorae προφυσέρως, et more Poetis vsitato subiungitur, cum praemittenda fuerit.

CAPVT IX.

Periodos veteres Platonici, ex opinione praeceptoris sui, duas statuebant: quarum altera mundum a Diis regi existimabant: altera tamquam animalem sibi et industriae suae, hominumque προμηθείᾳ permitti, de quibus ex opinione veterum Poetarum multa in Politico suo Plato, qui inter alia: τὸ γὰρ πᾶν τόδε, τότε μὲν αὐτὸς ὁ θεὸς ξυμποδηγεῖ πορευόμενον, καὶ συγκυκλεῖ, τότε δ' ἀνῆκεν, ὅταν αἱ περίοδοι τῷ προσήκοντος αὐτῷ μέτρον εἰλήφασιν ἤδη χρόνε. τὸ δὲ πάλιν αὐτόματον ἐς τἀναντία περιάγεται, ζῷον ὄν, καὶ φρόνησιν εἰληχὸς ἐκ τῷ συναρμόσαντος αὐτὸ κατ' ἀρχάς. τῶτο δὲ αὐτῷ τὸ ἀναπαλιν ἰέναι, διὰ τόδε ἐξ ἀνάγκης ἔμφυτον γέγονε. Statuit Plato, interdum a Deo moueri, regi, flectique hoc vniuersum, donec expletus sit ille ambitus: tum rursus sua sponte mundum regi, sibique permitti. Huius alterius Periodi exemplum, sub Saturno locabant: cuius felicitatem ἐν τῷ τῷ βίκ αὐτομάτῳ, id est, spontanea rerum omnium suppeditatione, sine labore vllo statuebant: quae vita excludebat τὴν προμήθειαν οἰκονομικήν: id est, humanam in tuenda et comparanda re familiari curam, quia sub τῇ προνοίᾳ

προνοίᾳ multo felicius, agebat: ideoque merito cum eo Plato Monarcham ſuum confert, Τόδ' ἐν τῶν ἀνθρώπων λεχθὲν αὐτομάτε περὶ βίε, διὰ τὸ τοιόνδε εἰρῆται, inquit, θεὸς ἔνεμεν αὐτὲς, ἐπιςατῶν, id eſt: *Quod igitur de ſponanea illa hominum vita dicitur, ob hanc cauſam dictum eſt: quia ipſe Deus ipſos alebat, tamquam rex eorum et praeſes.* Multa ibidem talia: in quibus verbis fere Heſiodi, quamuis nuſquam meminerit eius, Periodi illius felicitatem deſcribit. Sicut igitur Periodus haec felix et ſub imperio Deorum, ſic deficiente hac et elapſa, vt diuinum imperium, ita benignitas Deorum defecit, et felicitas humana. Sicut prius ſaeculum ſub Deo eſt, ita alterum ſub Fortuna et collegis eius τοῖς Δαίμοσιν. Igitur vt res ſit dilucidior, ſub altero τὸ τε βίε αὐτόματον ſtatuebant, ſub altero τὸ ἀναγκαῖον, ſub altero vitam ſponte affluentem, ſub altero vitae comparandae, labore multo et induſtria, neceſſitatem: in quo Iupiter et ſinguli Dii ea quae prius ipſi miniſtrabant, quae hominibus ſine cura, ſine labore, ſine Oeconomica ratione, ſuppeditabant, fortunae permiſerunt, aut, vt Plato τῇ εἱμαρμένῃ καὶ ἐπιθυμίᾳ. Vnde maximo labore ſingula hominibus inueſtiganda fuerunt: ſinguli enim Dii ſingula dona ſua ſecum ſuſtulerunt, quod Heſiodus κρύπτειν βίον dicit eleganter. Plato ibidem: ἐπειδὴ τὸ μὲν ἐκ θεῶν, ὅπερ ἐρρήθη, νῦν δὴ τῆς ἐπιμελείας ἐπέλιπεν ἀνθρώπες, δι' ἑαυτῶν τε ἤδει τὴν τε διαγωγὴν καὶ τὴν ἐπιμέλειαν αὐτὲς αὑτῶν ἔχειν. *Poſtquam autem Deorum imperium, de quo iam dictum eſt, hominum curam gerere deſiit, ſibi ipſis illi proſpicere, ſuique curam gerere coacti ſunt.* Pro duabus illis Periodis, quinque Periodica ſaecula, ſeu reuolutiones ſaeculares conſtituit Heſiodus, quarum prima, ſecunda et tertia, ſub ἡγεμονικῷ ſunt: quarta ſub θυμικῷ, quinta ſub ἐπιθυμητικῷ. In quod ſaeculum incidit Heſiodus et Perſes. Ex quo ſequitur, neceſſariam eſſe rei familiaris curam, poſtquam diuitiarum inceſſit cupido, quam ſequuta eſt iudicum iniquitas, quos ignorare ait, Ὅσσον ἐνὶ μαλάχῃ τε καὶ ἀσφοδέλῳ μέγ' ὄνειαρ. id eſt, quam facile olim viueretur, priuſquam Dii humanum genus τῇ ἐπιθυμίᾳ καὶ τῇ τύχῃ permiſerant. Tria ſaecula Heſiodi cur ſub ἡγεμονικῷ collocarim, quartum ſub θυμικῷ, cauſa haec eſt, quod Heroicum, maxime ab Hiſtoricis, celebratum ſit et Poetis, ab hac parte: quales ſunt Thebani, qui μήλων ἕνεκ' Οἰδιπόδαο, et Troiani, qui Ἑλένης ἕνεκ' ἠϋκόμοιο, bellum geſſerunt. Huc illa ſpectant ex Photii Excerptis: Θυμῷ δὲ διανιζαμένην πολιτείαν τὴν ἐπὶ πολέμες καὶ μάχας, καὶ ὡς ἐπίπαν φάναι, τὴν περὶ πρωτείων καὶ δόξης ἀγωνιζομένην, οἵαν γενέσθαι τὴν ὑπὸ

τῆς ἱςορίας ἑκάςοτε θρυλλεμένην ἀκέομεν. Fuit ergo de his saeculis Veterum haec opinio. Sicut ex ἡγεμονικῷ factum erat θυμικὸν, ex θυμικῷ ἐπιθυμητικὸν, sic futurum iterum ex ἐπιθυμητικῷ ἡγεμονικὸν, ex ἡγεμονικῷ θυμικὸν, atque ita deinceps. Ita vt perpetuus quidam esset Περιόδων lapsus et reuolutio. Vnde infelicitatem suam deplorat alibi hoc libro Poeta, quod non aut prius natus fuisset, aut serius; ante τὸ ἐπιθυμητικὸν nimirum, aut post illud: sicut suo loco ostendemus. Circa periodorum reuolutionem Hesiodicam, tota Maronis Pollio versatur, cuius rationem ignorarunt Interpretes. Primo enim exspectari ait τὸ ἡγεμονικὸν, sicut sub Saturno fuerat.

Magnus ab integro saeclorum nascitur ordo.
Iam redit et Virgo, redeunt Saturnia regna:
Iam noua progenies caelo demittitur alto.
Tu modo nascenti puero, quo ferrea primum
Desinet, ac toto surget gens aurea mundo,
Casta faue Lucina.

Habes τὸ ἡγεμονικὸν, accipe τὸ ἐπιθυμητικόν:

Pauca tamen suberunt priscae vestigia fraudis,
Quae tentare Thetin ratibus, quae cingere muris
Oppida, quae iubeant telluri infindere sulcos.

Habes τὸ ἐπιθυμητικὸν, aut eius effigiem; iam reuolutionem accipe τὸ θυμικοῦ, quod Heroicum Hesiodo vocatur.

Alter erit tum Tiphys, et altera quae vehat Argo
Delectos Heroas: erunt etiam altera bella,
Atque iterum ad Troiam magnus mittetur Achilles.

Habes τὸ θυμικὸν, vbi vox *iterum*, sicut apud Hesiodum τὸ ἔπειτα, circumuolutionem eiusdem saeculi notat, καὶ τὴν περίοδον. Exitum siue terminum τὸ ἡγεμονικοῦ Maro *vltimam aetatem Sibyllini carminis* vocat: quod τὸ ἡγεμονικὸν vltimum inter aetates erat. Quo desinente, duo priora iterum reuocabantur. Mirum itaque non est, si eius ratio fugerit Seruium: ita vt fuerint nonnulli, inter quos Pomponius Sabinus est, qui Maronem ibi de Hesiodo agere existimarint: *Vel intelligit*, inquit, *de Hesiodo Poeta, cuius Pater Dius fuit, natione Cumaeus: Hesiodus autem libris suis quatuor saeculorum facit mentionem.*

CAPVT X.

Postquam haec constituimus, vlterius eundum erit. Duabus de causis saecula intexit Poeta. Altera est, vt ostendat vitae quaerendae necessitatem, καὶ τὸ ἀναγκαῖον τῶν ἐπιτη-

ἐπιτηδευμάτων μετὰ πόνε καὶ ἐπιμελείας, quae ſub ἐπιθυμητικῷ erat, poſtquam defeciſſent Deorum dona. Altera vt oſtendat τὲς ἐπιςάτας τᾶ ἐπιθυμητικᾶ, qui ſunt Δαίμονες. Primum ſaeculum ſicut αὐτομάτως ex terra viuebat: ita et eadem ratione ex ea naſcebantur homines. Vnde Plato eos modo γηγενεῖς, modo γηΐνας vocat. Nota eſt opinio Graecorum veterum de generatione rerum hominumque e luto terrae, et calore Solis, priuſquam ἐκ τῆς ἀλληλογονίας crearentur. Sicut igitur e terra fiebant, ita rurſus in eamdem fluebant: ita tamen, vt e defectu vnius ſuccederet origo alterius, ne genus interiret. Horum igitur γηγενῶν duo conſtituunt genera: quorum alteri diſſoluebantur; alteri in ſpeciem λογικὴν conuertebantur, et conſtituebant nobilius quid et aërium. In omni vita tria ſtatuunt Platonici; βίου, θάνατον, λῆξιν, ſicut Proclus loquitur: vel, vt nos mallemus, βίον, τελευτὴν, μοῖραν id eſt, vitam, vitae finem, et quod vitae finem ſequitur. Primi igitur ſaeculi homines, quotquot nobiliores erant, poſt emenſum tempus ſuum λῆξιν Δαιμονίαν, ſiue τὲς Δαίμονας τὲς ἐπιχθονίες, conſtituunt. Secundi, τὲς ὑποχθονίες. Tertii ſine λήξει interierunt. Quarti Heroas. Quinti ψυχὴν ἀνθρωπίνην, quos Hierocles περίγεια ζῶα, in libro De fato et prouidentia vocat, vbi eos tertios facit poſt τὰ ἐράνια, quos Deos dicimus. quos ſequuntur τὰ αἰθέρια, quos Daemones appellamus: ὧν τὰ μὲν πρῶτα, inquit, λογικὰ ἐράνιά τε καὶ θεὲς καλεῖσθαι· ἃ δὲ ἡ μετ' ἐκεῖνο τὸ σύςημα ἔχειν ἔλαχε χώρα, λογικὰ αἰθέρια τε καὶ ἀγαθὲς δαίμονας ὀνομάζει, τῶν τε συμφερόντων ἀνθρώποις ἑρμηνέας τε καὶ ἀγγέλες γενομένες. τὸ δὲ ἀνθρώπειον φῦλον τὴν τελευταίαν τάξιν ἐπέχειν, οὓς περίγειά τε ζῶα καὶ ἀνθρωπίνας ψυχὰς, καὶ (ὡς ἂν εἴποι Πλάτων) ἀθανάτες ὀνομάζεσθαι ἀνθρώπες. Atque ita fit, vt cum quinque ſint ſaecula, quatuor tantum conſtituantur λήξεις. De continuatione primorum ſaeculorum ita Plato: Ἐχόμενον γάρ ἐςι τῷ τὲς πρεσβύτας ἐπὶ τὴν τᾶ παιδὸς ἴσην φύσιν, ἐκ τῶν τεθνεώτων αὖ, κειμένων δὲ ἐν γῇ, πάλιν ἐκεῖ ξυνισαμένες καὶ ἀναβιωσκομένες ἕπεσθαι τῇ τροπῇ, συναναπυκλεμένης εἰς τἀναντία τῆς γενέσεως, καὶ γηγενεῖς δὴ κατὰ τᾶτον τὸν λόγον ἐξ ἀνάγκης φυομένες, ἔτως ἔχειν τὄνομα, καὶ τὸν λόγον, ὅσες μὴ θεὸς αὐτῶν εἰς ἄλλην μοῖραν ἐκόσμησε. *Homines*, inquit, *primorum ſaeculorum quoſcumque ex iis Deus poſt mortem meliori non deſtinarat conditioni, mutatione ſenectutis in iuuentutem, perpetuam ſucceſſionem conſtituebant: ita vt ex neceſſitate generationis, quae ſemper in contrarium circumfertur, poſtquam aliquamdiu in terra iacuiſſent, rurſus*

reuiuiſcerent. Atque ita e terra nati dicebantur. Vt ex verbis aliquid conſtituamus: duplices illarum aetatum facit homines: alteri perpetua quadam ſerie humanum genus conſtituebant: qui autem puriores et praeſtantiores erant λῆξιν diuinam conſequebantur, et inter Daemones referebantur. Atque haec cauſa eſt, cur ex aetatibus illis λῆξιν conſtituat Poeta, et εἴδη λυγικά. E quibus omnibus vnum ſolum inſtituto ſuo applicat. Id autem eſt τὸ τῶν Δαιμόνων. Repetit enim paullo poſt haec de iiſdem:

Τρὶς γὰρ μύριοί εἰσιν ἐπὶ χθονὶ πελυβοτείρῃ
Ἀθάνατοι Ζηνὸς, Φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων.

Cum autem duabus de rebus agat: de Iuſtitia, vt diximus, moribuſque, et de rei familiaris cura; duo τῷ Δαιμόνων γένει miniſteria tribuit, quorum vtrumque inſtituto ipſius convenit. Primo enim iuſtitiae inſpectores eos facit: ſecundo rei familiaris curam penes eos eſſe oſtendit, cum πλουτοδότας eos vocet. Ne quis exiſtimet fruſtra Manilium κριτήριον horum librorum feciſſe τὰς Δαίμονας, et quae de iis dicuntur.

CAPVT XI.

Poſtquam igitur Deorum cura penitus deſtituiſſet mortale genus; nec vllum praeterquam in ſe praeſidium et in cura diligentiaque ſua homines haberent, et vt Plato loquitur, ἔδει τὴν διαγωγὴν καὶ τὴν ἐπιμέλειαν αὐτὰς αὑτῶν ἔχειν, cum in Deorum prouidentia, id eſt, ἐν τῇ τῶν θεῶν προνοίᾳ praeſidium haberent nullum, coepit hominum προμήθεια paullatim ſibi proſpicere, donec tandem τὸ πῦρ inuenit, quod πῦρ Plato εὐπορίαν interpretatur. Heſiodus βίον, id eſt, *vitam*, ſiue *viuendi facultatem*. Hac audacia cum poenam meritus Prometheus, hoc eſt, *ſtulta hominum* προμήθεια eſſet, Iupiter vt factum illud vindicaret, humanis rebus introduxit malum. Haec doctrina enim cum Periodo aetatum ac diuiſione ſic cohaeret: vt Poetae quidem ratione quamuis ſit poſterior, ipſa tamen re ſit prior. Pandora eſt ἡ Τύχη, quam rerum humanarum arbitram, facultatum praecipue, omniumque quae e terra naſcuntur, e mari comparantur, ὁ τούτων ἐπισάτης καὶ οἰκονόμος Deus eſſe voluit (in qua tamen etiam alia conſiderantur, vt oſtendimus cum de Periſtaſi agimus.) Eam vtrique et mari et terrae, id eſt, toti Oeconomicae rationi, circa quam verſatur Poeta, τῷ πλέτῳ, nimirum, καὶ πόρῳ praeficiebant Veteres. Horatius Lib. I.

Te pauper ambit ſollicita prece
Ruris colonus: te dominam aequoris

Qui-

Quicumque Bithyna laceſſit
Carpathium pelagus carina.

Dominam enim aequoris vocat, non quod marì et eius tempeſtatibus praefecta eſſet, ſed quod nauigationibus, ſicut eas conſiderat Heſiodus, id eſt, τῷ πόρῳ, et mercaturae. Atque haec cauſa eſt, cur Antii et in maritimis oppidis, ab antiquis haec Dea coleretur. Iam δῶρον θεῶν dictum fuiſſe quicquid ad vitam hominum conducit, ſciunt qui Homerum et Heſiodum legerunt, et quae nos hac de re alibi ad Interpretes Heſiodi diſputamus. Plato in Politico: Ὅθεν δὴ τὰ πάλαι λεχθέντα παρὰ θεῶν δῶρα ἡμῖν δεδώρηται μετ' ἀναγκαίας διδαχῆς καὶ παιδεύσεως. Loquitur enim de aetate hac, qua Pandora fuit nata. Quotieſcumque autem περὶ θεῶν δώρων loquuntur Veteres, τὰ τηχηρὰ intelligunt. Plutarchus in tractatu Quomodo iuueni legendi ſint Poetae, vbi de Heſiodo loquitur, Τὰ τυχηρὰ, inquit, τῶν ἀγαθῶν, Διὸς δῶρα κέκληκε, πλάτος καὶ ἀρχάς, καὶ πάντα ὅλως τὰ ἐκτός. Oeconomicae ergo finis eſt, rerum ſufficientia. Quae cum ſub ἡγεμονικῷ δῶρον θεῶν eſſet, ſub ἐπιθυμητικῷ donum Fortunae facta eſt, teſte Heſiodo: quia omnes Dei, et ſinguli, ſua dona huic monſtro reſignarunt: ac propterea Πανδώραν dixerunt,

— — ὅτι πάντες ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες
Δῶρον ἐδώρησαν.

Porro cornu Amaltheae geſtaſſe Fortunam, in triuio notum eſt. Quia autem illud τὴν πανσπερμίαν continebat, id eſt, terrae dona omnia; imperium autem Fortunae latius pateret, Plutarchus etiam de mari cornu illud interpretatur: in quo fallitur. Locus eſt in libello de Fortuna Romanorum: Τὸ δὲ ὑμνούμενον ἐκεῖνο τὸ πλάτος κέρας ἔχει διὰ χειρὸς, ἐκ ὁπώρας αἰεὶ θαλάσσης μεσὸν, ἀλλ' ὅσα φέρει πᾶσα γῆ, πᾶσα δὲ θάλαττα, καὶ ποταμοὶ καὶ μέταλλα, καὶ λιμένες, ἄφθονα καὶ εὐδην ἐπιχεομένη. Duo illi attribuebant pictores Veterum: in altera cornu hoc, in altera gubernaculum. Quod geſtabat gubernaculum in altera, ſicut in altera cornu Amaltheae, nauigandi opportunitatem deſignat, et per conſequens τὸν πόρον, id eſt, *diuitias marinas*, ſicut cornu Amaltheae τὸν πλοῦτον, id eſt, *terrae opulentiam*, quod nec Plutarchus, neque reliqui Veteres notarunt. Cauſa haec erat: naui gubernaculum cum demerent, ſignificabant, τὸν ὡραῖον πλοῦν deſiiſſe, id eſt, *tempus nauigandi idoneum*: hoc eſt, aduenisſe autumnum. Quo ex Heſiodi praeſcripto non amplius illi qui circa alteram Oeconomiae partem, quae his libris continetur, verſabantur, mercaturam nimirum, mari ſe committebant, ſi-

cut ſecundo libro docet. Sicut autem cum naui gubernaculum affigerent, aduenisse ver significabant, ita autumnum, cum demerent. Autumno enim in fumum gubernaculum deponebant. Vnde illud: Αἶψά κε πηδάλιον μὲν ὑπὲρ καπνοῦ κατάθεῖο, et Πηδάλιον δ' εὐεργὲς ὑπὲρ καπνοῦ κρεμάσασθαι. Vbi per πηδάλιον, alteram Oeconomiae rationem Heſiodus deſignat, τὸν πλοῦν nimirum; cuius finis eſt ὁ πόρος, ſicut per ἔργα cornucopiam. Vtramque hanc, vt dixi, vitae comparandae rationem, Veteres Fortunae attribuebant, ſicut hic Pandorae,

Αἶψά κε πηδάλιον μὲν ὑπὲρ καπνῦ κατάθεῖο·
Ἔργα βοῶν δ' ἀπόλοιτο καὶ ἡμιόνων ταλαεργῶν.

id eſt, continuo gubernaculum in fumum ſuſpendere potuiſſes, neque ad Autumnum vſque expectandum fuiſſet: nec de terra vlterius ſollicitus eſſes, ſed haec omnia faceſſerent. Nunc vtrumque et τὸ πηδάλιον, et τὰ βοῶν ἔργα in manibus Fortunae ſunt. Vbi primo duplicem Oeconomiae, de qua in his libris eſt acturus, rationem proponit, vtrique τὴν Πανδώραν praeficit. Neque alia cauſa eſt, cur τὴν Τύχην Homerus, teſte Pauſania, Deam marinam fecerit, qui, in hymno εἰς Δήμητρα, primo meminiſſe illius notatur, vbi eam cum Cereris filia inter reliquas Oceaninas ludentem introducebat. Quod nos in noſtro εἰς Πανδώραν, vbi Veterum errorem refutamus, his verbis proſequuti ſumus:

Χαῖρε πάλιν κρείσσα θεῶν, τραφερῆς τε καὶ ὑγρῆς,
Ὑγρῆς καὶ τραφερῆς, τῷ καὶ παλαμῆσιν ἀείρεις
Τῇ μὲν Ἀμαλθείης κέρας ἀγλαὸν, ἔθαρ ἀρέρῃς
Εὐφορίης μέγα σῆμα, περὶ ϛαχύεσσι βεβριθὸς,
Ἀμφοτέρον ϛαχύεσσι καὶ ἄνθεσιν· ὅσσα τε γαῖα
Εἰαρινῇ Ζεφύροιο χέει μεθύοντος ἐέρσῃ·
Πηδάλιον δ' ἑτέρῃφι· τόθεν σέθεν ἀμφὶ θεαίνη
Πολλὰ παλαιγενέων ἐψεύσατο βιβλία φωτῶν.
Ἦ γὰρ ἀναπτορίην τε μόνην κόσμοιο καὶ ἀρχὴν
Σημανέειν ἠγοῦντο. Σὺ δ' εἰναλίη θεὸς ἦσθα,
Εἰναλίη θεὸς ἦσθα. Τύχην δέ σέ φασι καλεῖσθαι
Νηρέος ἐν βένθεσσι, καὶ Ὠκεανοῖο γέροντος.

Et reliqua quae ſequuntur. Totum enim hymnum, quem in Deam illam, ad explicationem huius doctrinae, ſcripſimus, editioni huic noſtrae adiunximus: ne quid ſtudioſis adoleſcentibus deeſſe poſſit: ſimul vt feliciter eorum ingenium excitetur, vt has Muſas cum Latinis coniungant. Atque haec ſola fuit cauſa, cur pictores antiquiſſimi, Homeri et Heſiodi, vt et reliqui artifices, imitatores, Fortunam vtrumque in manu habere voluerint: cornu, quo deſignatur ἡ γεωργία, et qui

ex

ex ea ὁ πλοῦτος: et πηδάλιον, quo designatur ὁ πλοῦς, et qui ex eo ὁ πόρος. Hanc enim alteram vitae rationem minus iustam τῷ πηδαλίῳ designabant. Hinc eleganter Synesius, Astraeam ex aëre σάχυν protendere dicit, ἀπὸ πηδάλιον: quod agricultura iustior sit mercatura. Hanc qui non videt esse mentem Hesiodi, quae totius propositionem continet operis, quam nos postea explicabimus, quae veriora esse existimat, amplectatur. Nos duo hoc capite probauimus: Primo quomodo cum aetatum diuisione cohaereat Pandora. Secundo quomodo cum totius operis subiecto. Nunc ad reliqua pergamus.

CAPVT XII.

Restat vt ostendamus, quomodo ea quae de Pandora dicuntur, inter se conueniant. Praeter ea quae ἔργα dici ab Hesiodo infra ostendimus, ἐργασίαν quamdam mulieribus attribuit: ita vocat τὴν ταλασιεργίαν, et hinc quaedam Hesychii Glossa, de qua infra, diuidit τὰ ἔργα, in γεωργίαν, quae viris: et ταλασιεργίαν, quae mulieribus proprie convenit. Ait igitur Poeta noster, Deos singulos dona sua commisisse huic Pandorae. Mineruam primo τὴν ταλασιεργίαν, cui praeest ipsa; vt mulieres quoque habeant quo aliquid ad rem familiarem conferre, et eius potentiam in conquirenda vita experiantur. Iam quod Venus illi χάριν dederit, vt Poeta loquitur, nihil est quod magis huic Deae conueniat: vox enim χάριτος quomodo hic sumatur, in Notis nostris diximus. Duplex Mercurius duplicem illi facultatem, duplicia dona largitur. Prior impudentiam et versutiam: hic Mercurius est ὁ ἐμπορικὸς θεός, mercaturae nimirum et eius fraudum, quae in illa Oeconomiae parte committuntur, praeses. Quod autem ille διάκτορος a Poeta dicitur, causa est, quia secum τὸν ἐνδιάθετον λόγον habet: vt Philosophi loquuntur, e quo bona vel mala proficiscuntur, qui Fortunae non minus quam reliqui suum donum largitur, quod est fallere et decipere. Quae Fortuna in emporiis nostris notissima est. Iam alter Mercurius, qui vocem illi suppeditat qua inescare homines possit, ὁ προφορικὸς λόγος est: qui externo vocis ministerio vtitur. At vero donum suum Pitho quod confert, huc respexit Alcman cum Fortunam Πειθὼ ἀδελφὴν dicit. Quod Promethei causa inducta sit; eo alludit idem, cum eamdem Deam Προμηθείας θυγατέρα vocat. Plutarchus de Romanorum fortuna: ἀλλὰ μᾶλλον (de Fortuna loquitur) Εὐνομίας καὶ Πειθοῦς ἀδελφὴ, καὶ Προμηθείας θυγάτηρ, ὡς γενεα-

λογεῖ Ἀλημάν. Nunc quod a Vulcano e luto factam eam vult, naturale eſt: ſine igne, aqua et terra, nihil creatur. Deas autem, etiam τὰς νοητὰς, Poetae vbique ἀνθρωπομορφῶσι. Prometheus eſt humanae prudentiae et induſtriae vis: quae dum nimium ſe effert, dum ignem, id eſt τὴν εὐπορίαν, teſte Platone, a Diis conſequi ſperat, in vinculum acerbiſſimum incidit; fortunam, nimirum, et neceſſitatem fati: cuius auxilio (vt Heſiodus loquitur) vitae comparandae modum Iupiter occultat. Poena audaciae illius, quae τὴν εὐπορίαν illicitis ſibi vindicare modis auſa fuit, Fortuna eſt; Dea caeca et quae cum τῇ Προμηθείᾳ pugnat. Veteres Philoſophi, diu deliberarunt, vtrum naturam, quae omnia hominibus ſuppeditat, Τύχην, an vero Σοφίαν appellarent. Plutarchus libro ſupra adducto: αὐτὴν τὴν γεννῶσαν ἡμῖν καὶ φέρουσαν ἅπαντα Φύσιν, οἱ μὲν Τύχην εἶναι νομίζουσιν, οἱ δὲ σοφίαν. Prometheo opponitur Epimetheus: alter prudentiam ſignificat, quae futura proſpicit: alter poenitentiam, quae iam facta deplorat. Hic Epimetheus δῶρον Διὸς accipit: ita Poeta more ſuo bona fortuita appellat. Quod non ſolum notat Plutarchus, ſed et totam concluſionem ad eamdem Deam, ad quam nos reliqua omnia, refert, in libello De Fortuna. Ἡ καλῶς ὁ Ἡσιόδου Προμηθεὺς τῷ Ἐπιμηθεῖ παρακελεύεται, μήποτε δῶρον δέξηται παρὰ Ζηνὸς Ὀλυμπίου, ἀλλ' ἀποπέμπειν, τὰ τυχηρὰ λέγων καὶ τὰ ἐκτός. Vbi manifeſte oſtendit, quid per donum Iouis Heſiodus deſignet. Fortunam, nimirum, quae *Pandora* dicitur. Quod autem apud Heſychium legitur, Πανδώρα ἡ γῆ, ὅτι τὰ πρὸς τὸ ζῆν πάντα δωρεῖται. ἀφ' ἧς καὶ ζείδωρος, ſciendum eſt, ſcholion eſſe Ariſtophanis, ſicut totum Grammatici illius lexicon, nihil praeter Gloſſas auctorum continet) quo explicatur Comici locus, qui lepide, γῆν Πανδώραν vocat. Locus hic eſt, πρῶτον Πανδώρᾳ θύσαι λευκότριχα κριόν. Interpres Graecus. Πανδώρᾳ, τῇ γῇ, ἐπειδὴ πάντα κατὰ τὸ ζῆν δωρεῖται, ἀφ' ἧς καὶ ζείδωρος καὶ ἀνησιδώρα. Doctrina tam nobilis quae hic a Poeta traditur, memini quod ſubohuerit, mirum eſt: quorum plerique στοιχειακὰς, καὶ φυσικὰς ἀλληγορίας excogitarunt: quae ἐν τοῖς διδασκαλικοῖς locum non habent: ac propterea ad Theogoniam pertinent. Nos eam, vt putamus, ita manifeſte eruimus, vt poſthac latere non poſſit. Ita ergo, inquit Poeta, cum rebus noſtris agitur, poſtquam a Deorum tutela deſtituti ſumus, vt obiecta ſit difficultas maxima: cui Dii ſinguli munera attribuerunt: penes quam ſummam facultatem eorum diſtribuendorum eſſe voluerunt: vnde proceſſit neceſſitas artis Oeconomicae, Fortuna nimirum: extra quam qui ſunt,

ſine

fine difficultate ab Homero viuere dicuntur; quales sunt mortui, vt infra dicemus.

CAPVT XIII.

Ne quid sit quod diligentiam effugiat nostram, aut in Pandora, aut in iis ex quibus illa dependet, in propositione ipsius operis hi versus sunt explicandi, priusquam ad ordinem reliquorum pergamus:

Κρύψαντες γὰρ ἔχουσι θεοὶ βίον ἀνθρώποισι.

quae verba quasi vinculo quodam necessario et indiuulso, cum illis quae postea sequuntur, cohaerent. Ἀλλὰ Ζεὺς ἔκρυψε. quae est prima ad Pandoram εἰσβολή. Vita illa, quam occultatam a Diis Poeta praedicat, supponit alteram. Sicut itaque opponuntur inter se aetates: ita et vitae duae diuersissimae. Prioris homines ῥεῖα ζώοντες ab Homero dicuntur: quod vitae genus opponitur huic de quo Hesiodus scripsit, in quo hodie versamur. Vnde ab eodem Homero ῥεῖα ζώοντες, etiam *defuncti*, appellantur, quos vulgo μακαρίτας dicimus. Qui ex hac Fortunae ἀταξίᾳ rursus, vnde deciderant, peruenerunt. Τὸ ῥεῖα ζῆν duabus in rebus constituunt: in simplicitate cum αὐταρκείᾳ: in facilitate cum voluptate. Priore egestas tollitur, et cupiditas: altero labor et difficultas. Exempli gratia, statuamus μαλάχην καὶ ἀσφόδελον, quem Poeta cibum proponit, tamquam sufficientem simpliciter viuentibus. His duobus nihil simplicius, nihil magis obuium: vtrumque tamen sufficit τοῖς ῥεῖα ζώειν προαιρεμένοις. Destruitur haec vita a duobus maxime; cupiditate et labore. Cupiditatis serui hoc tempore omnes sunt: maxime autem illi, qui a pristina illa vitae simplicitate ad luxum iniquis artibus quam maxime declinant. Quales Hesiodi iudices sunt, quos δωροφάγους ille appellat. Labor cupiditati inseruit, quae sunt voces τῶν πρός τι. Vtrumque enim finem suum sequitur. Vtrique fraenum iniectum fuit maximum, quod a Platonicis περίσασις vocatur. Cum enim cupiditas vitae prioris simplicitatem tollat, labor facilitatem destruat, quorum ab altero saeculum hoc ἐπιθυμητικὸν, ab altero χαλεπὸν dicitur: vtrumque autem comparare studeat quod desiderat; illud quod vtrumque impedit est ἡ περίσασις. Cupiditas labore vtitur ad consequendam rem cupitam: περίσασις cupiditati fraenum iniicit et laborem impedit: a quo περισσατικὸν hoc aeuum, et ἀκούσιον appellatur. Exemplis rem illustremus e vita Oeconomica petitis. Ex nauta si quis quaerat, cum omnia, secus ac olim, arte et labore comparentur, cur nauiget; respondebit,

bit, lucri cauſa. Si ex eo qui vxorem ducit, quam cauſam propoſitam habeat; reſpondebit, liberos. Si ex agricola, cur terram colat; reſpondebit, ob fructus. Si ex homine politico; reſpondebit, honoris cauſa. Si ex militante; vitae gratia. In quibus tria conſideranda ſunt, quae priori vitae adverſantur. Primo cupiditas quae petit; ſecundo, ars, induſtria, labor, quo potit: poſtremo, ſucceſſus, qui cupiditatem et laborem ſequitur, et prioribus duobus imperat. In cuius poteſtate cum ſint reliqua duo, tollitur libertas hominis cupientis et τὸ αὐθαίρετον, quod nihil quam petere poſſit et anniti. Ceterum ſi et nauta, et agricola, et miles ſucceſſu carent, apparet ἡ περίσασις, quae et ante fuit, quia de ſucceſſu ſuo certi eſſe non poſſunt. Itaque et antequam ſucceſſus impeditus eſt, tollitur libertas; quia et non ſuccedere poteſt: et poſtquam impeditus eſt, apparet ſeruitus. Haec tria inter ſe cohaerent, ἐπιθυμία, τέχνη, περίσασις, vt neque cupiditas aliquid ſine arte efficiat, neque ars ſine ſucceſſu eſſe poſſit: neque ſucceſſus ibi imperet vbi priora deſunt. Haec tria in vnica Pandora ſunt conſideranda. τὸ χαρίεν καὶ πιθανὸν, eſt voluptas, ὁ κόσμος τῆς Ἀθήνης eſt ars. Dona Deorum quae commiſſa ſunt illi, eſt Fortunae potentia. Hoc itaque modo apparet quomodo Dii vitam occultarint, ſecundum Heſiodum, de quo in illis verſibus, quos propoſuimus, agit. Illis vero, qui ſequuntur, περίσασις actionum noſtrarum deſcribitur:

Ῥηϊδίως γάρ κεν καὶ ἐπ' ἤματι ἐργάσαιο
Ὥςε σέ κ' εἰς ἐνιαυτὸν ἔχειν, καὶ ἀεργὸν ἐόντα.

Niſi, inquit, obſtaret ἡ περίσασις, id eſt, Pandorae potentia, facillime vno die ea conſequeretur homo, quae iam vix toto vitae tempore. Priorem itaque vitam Philoſophi βίον ἁπλοῦν dicebant, ἀπερίσατον, ἐλευθερίας ἐπήβολον. Poſteriorem, χαλεπὸν, ἀναγκαῖον, περισατικόν. Quibus omnibus hoc efficitur, nihil aliud quam Pandoram Heſiodicam circumſcribere Platonem, qui omne illud aeuum quod ſub Diis non eſt, ſed ſub Daemonibus, τῇ εἱμαρμένῃ, id eſt, Fato, ſeu Fortunae, et τῇ ἐπιθυμίᾳ, id eſt, cupiditati attribuit. τὸν δὲ δὴ κόσμον πάλιν ἀνέστρεφεν εἱμαρμένη τε καὶ ξύμφυτος ἐπιθυμία, id eſt, *Orbem vero rurſus* (poſtquam ex eo Dii receſſerunt) *fatum, eiuſque ſocia cupiditas voluebant.* Nam et Veteres inter Parcas Fortunam numerabant, et quidem plus quam reliquas poſſe exiſtimabant, et τὴν Τύχην, εἱμαρμένην καὶ Μοῖραν dicebant. Quod in noſtro Pandorae hymno his verbis attigimus:

Χαῖρέ μοι αὖθις ἄνασσα, θεῶν πέρι μῆτιν ἔχουσα,
Χηρὸς ἀλεξήτειρα, παρατρέψασα δὲ πότμον.

Εὐσε-

Εὐσεβέων παίδεσσι νόσον δ' ἀπὸ πάμπαν ἀλάλκοις
Σοὶ δ' ἅμα γεινομένῃ, νόσοι αἰόλαι, ὀξύ τι πῆμα,
Ἰκέλαι ὀρνίθεσσιν, ἃ ὀρνυμένῃσι μελίσσῃς
Ἀνδρόμεον βίον εὐθὺ διέδραμον· ἐδέ τις ἔσχε
Ἀθανάτων, σέο νόσφι Διὸς βελῇσιν ἀρήγειν,
Οὐδὲ παραιτεῖσθαι συγερὴν μερόπεσσιν ἀνάγκην,
Οὐδὲ κασιγνήτας, τῇσιν σ' ἐμότιμον ἔθηκε
Ζεὺς Κρονίδης, Λάχεσίν τε καὶ Ἄτροπον, ἥν τε λέγεσι
Ἀνδράσιν ἐσσομένοισιν ἐπικλώθεσαν ἐφεῖναι
Δαίμονα δυσφρονέοντα, καὶ ἠθάδα κῆρα μέλαιναν.

Et recte Pausanias: Ἐγὼ μὲν ἐν Πινδάρῳ τάτε ἄλλα πείθομαι τῇ ᾠδῇ, καὶ Μοιρῶν τε εἶναι μίαν τὴν Τύχην, καὶ ὑπὲρ τὰς ἀδελφάς τι ἰσχύειν. Atque haec hactenus.

CAPVT XIV.

Vt vlterius pergamus, eaque confirmemus, quae de Pandora sunt dicta, ad habitaculum illius perueniamus: vt bonam illam Deam in lucem porro protrahamus. Illud Hesiodus Πίθον facit: Homerus autem eodem modo, Fortunae secundae et aduersae Πίθον suum designarat. Ita vt ex his duobus similibus locis concluserint iam olim Magistri, ὅτι φαίνεται νεώτερος Ὁμήρῳ ὁ Ἡσίοδος. Verba Poetae sunt, apud quem Achilles diuina oratione lugenti Priamo filiique fatum aegro animo ferenti hoc modo loquitur:

Οὐ γάρ τις πρῆξις πέλεται κρυεροῖο γόοιο,
Ὡς γὰρ ἐπεκλώσαντο θεοὶ δειλοῖσι βροτοῖσι,
Ζωειν ἀχνυμένοις· αὐτοὶ δέ τ' ἀκηδέες εἰσί,
Δοιοὶ γάρ τε πίθοι κατακείαται ἐν Διὸς ἄδει,
Δώρων οἷα δίδωσι, κακῶν, ἕτερος δὲ ἑάων.
Ὧν μὲν καμμίξας δώῃ Ζεὺς τερπικέραυνος,
Ἄλλοτε μὲν τε κακῷ ὅ γε κύρεται, ἄλλοτε δ' ἐσθλῷ.
ὯΙ δέ κε τῶν λυγρῶν δώῃ, λωβητὸν ἔθηκε,
Καί ἑ κακὴ βόσκει ἐπὶ χθόνα δῖαν ἐλαύνει,
Φοιτᾷ δ' ἄτε θεοῖσι τετιμένος, ἄτε βροτοῖσι.

Id est:

Haud equidem prodest misero succumbere luctu,
Haec etenim Diuum lex stat mortalibus aegris.
Viuere sub curis: queis illi longius absunt.
Dolia bina iacent Iouis alto inclusa cubili,
Qualia distribuit terris, laetumque, malumque.
Hinc cui mixta dedit magni concussor Olympi,
Prospera nunc illi, nunc illi aduersa fuere.
At cui dura pater: miserandum prosrabit aeuum;

Illum

Illum namque fames terras male ſuada per omnes
Ludibrium premit infelix hominumque Deumque.

Hos verſus vbi adducit Plutarchus, cum eleganti elogio, in Conſolatione ad Apollonium, Heſiodi quoque noſtri hunc locum adducit, eiuſque tamquam recentioris meminit, vt qui in hoc quoque Homerum ſit ſecutus: ὁ δὲ μετὰ τοῦτον καὶ τῇ δόξῃ, καὶ τῷ χρόνῳ, καί τοι τῶν Μεσῶν ἀναγεγραμμένων ἑαυτὸν μαθητὴν ὁ Ἡσίοδος, καὶ αὐτὸς ἐν πίθῳ καθείρξας τὰ κακὰ, τὴν Πανδώραν ἀνοίξασαν ἀποφαίνει σκέδασθαι τὸ πλῆθος ἐπὶ πᾶσαν γῆν καὶ θάλατταν. Differentias in vtriuſque Homeri et Heſiodi Πιθοπλαςίᾳ has notant magiſtri: quod Homerus in coelo conſtituat, Heſiodus in terrra: quod Homerus duplex dolium conſtituat, Heſiodus vnum; quod in Homerico vaſe σωματικὰ ſunt, et ἐξαντλεῖσθαι δυνάμενα, in Heſiodi ſunt ψυχικά. Quae tamen differentia magni momenti non eſt. Homericum Iouem vno ore omnes non Interpretes modo ſed et Philoſophi τὴν εἱμαρμένην (id eſt Fatum) dicunt, quae praeeſt bonis maliſque. Heſiodus noſter oſtendere pergit, quomodo mala in homines inuecta ſint, bona amiſſa: quomodo Iupiter prima Deorum poteſtas, meretrici illi rerum humanarum Fortunae, quae mille illecebras, mille habet dolos, quibus ſtrenuos viros et ſolertes, id eſt, τὰς μηχανικὰς, τὰς τεχνικὰς, quos ἀλφηςὰς vocat, qui ignem, id eſt, rerum inueniendarum rationem ſibi vindicarant, obruat: quomodo Πῆθος ille ad terram peruenerit, in quo erant Labor, Senectus, Morbi, et alia. Quae omnia cum inter homines ſparſiſſet, ſola Spes remanſit; quae perpetua ac ſola aduerſae fortunae comes eſt. Si enim Fortunam tollas, Spes non erit: quae ſemper in malis bono animo eſt, quod de inſtabilitate Fortunae cogitat. Niſi enim inſtabilis Fortuna eſſet, in malis Spes non eſſet, in bonis Metus. Pandora igitur, operculo remoto, ſpargit malorum agmen. Sicut autem πιθοπλαςίᾳ Iouis eſt; ita πιθοιγία (eleganti voce hunc Heſiodi locum ita vocant Grammatici) Pandorae. Mala illa quae emittuntur (vt recte notat Proclus) in poteſtatem τῶν Δαιμόνων veniunt: quo omnia illa confirmantur, quae ſupra a nobis ſunt dicta. Verba Procli ſunt: ὅτι καὶ τούτων ἔφοροι δαίμονές εἰσιν, οἵ τινες δρῶσιν ἀφανῶς ἐπιπέμποντες τὰς ὑπὸ τὴν εἱμαρμένην τεταγμένας, καὶ τὰς ἐν τῷ πίθῳ κῆρας διασπείροντες. Nonne ſatis manifeſte Pandoram eſſe τὴν εἱμαρμένην, aut, quod proximum eſt, τὴν Τύχην fatetur? Deinde, Daemonum poteſtatem, quam libri huius, ſeu potius partis prioris, ſubiectum facit Manilius, agnoſcit? Ita vbique Interpretes doctrinam hanc alludunt, et ignari verum fatentur, nuſquam agnoſcunt. Sic itaque, vt Horatii verbis loquar, *Poſt*

Post ignem aetheria domo
Sublatum, macies et noua febrium
Terris incubuit cohors,
Semotique prius tarda neceſſitas
Lethi corripuit gradum.

Lethi neceſſitas, eſt ἡ ὑπὸ τῆς εἱμαρμένης τεταγμένη in ſecunda Periodo: *tarda*, quia in priori non fuit, nimirum ſub Saturno.

CAPVT XV.

Cum variae fuerint de hac Pandora opiniones Veterum: refutanda nobis ea erit, quae maxime aſſertoribus ſuis viſa eſt probabilis: quod ſi fiat, non neceſſe erit vt de reliquis laboremus. Ea eſt eorum qui Πανδώραν, τὴν τέχνην eſſe voluerunt, id eſt, ipſam artem: in qua opinione eſt Tzetzes. Tria, ſecundum Platonem, vniuerſum regunt, Τέχνη, Τύχη, Φύσις. *Ars*, *Fortuna*, *Natura*. Ex his Ars et Fortuna ἐναντιούμενα ſunt. Artis inuentrix eſt ἡ Προμήθεια: nam ſub ἐπιθυμητικῷ ceſſat πρόνοια Deorum, quam offendit Prometheus, et ab hominibus auertit, propterea eius vicem Artem ſubiiſſe exiſtimabant. Ariſtoteles quoque, quotieſcumque de Προμηθείᾳ et eius partibus vel effectis agit, toties illi fere τὴν τύχην opponit, vt libro Ethicor. Nicomach. III. cap. VI. vbi τὸ βελευτὸν, cum ab aliis, tum praecipue a Fortuna ſeparat. Cum praeterea, vt Philoſophus idem Rhetor. Lib. I. docet, Fortuna ſit eorum, quorum et cauſa non eſt definita, nec alicuius gratia fit, nec ſemper, nec ſaepe, nec ordinate, excluditur προμήθεια, quia nec ſine ratione procedit, nec ſine experientia. Vnde Fortuna ibidem ἄλογος αἰτία ἀνθρωπίνῳ λογισμῷ dicitur. Qua poena maior eſſe non poteſt, iis praeſertim hominibus, qui ἀλφηςαὶ ab Heſiodo dicuntur, et excogitandae ſemper aut inueniendae rei alicui ſunt intenti. Infinita eiuſmodi ex Platone directe adduci poſſunt et ſimpliciter: ex Ariſtotele partim ſimpliciter, partim κατὰ συμπέρασμα. Iam enim hoc ſolummodo agimus, vt doctrinae huius ſeries et ordo pateat: ipſa autem lucem accipiat. Nunc vt et alteram reiiciamus reſtat. Eorum enim opinionem praetermittimus, qui haec omnia ad ſexum mulierum referunt, qui neſciuerunt quid in Scriptis Poetarum ſit τὸ πρακτικὸν, quod pugnat cum τῷ ἀλληγορικῷ et τῷ νοερῷ. Duo illa inter ſe pugnant, ἀπορία, καὶ πλοῦτος: item ἀμηχανία et τέχνη: item id quod ſurripitur, et poena ſurrepti. At vero ignem Promethei eſſe τὸ τεχνικὸν, τὸ πορισικὸν, τὸ μηχανικὸν, et Plato vbique affirmat, et cum eo Tzetzes. Iam hominibus

Pro-

Prometheus, Deus, vt Aeſchylus loquitur, φιλανθρώπε τρόπε, ignem largitus eſt, non vt δῶρον ſuum, qualia ſunt illa, quae propria ſingulorum Deorum cum ſint, ab illis hominibus ſuppeditantur; ſed vt Diis ſurreptum. Eius rei cauſas duas ſtatuit Plato; vt ſuccurreret τῇ ἀμηχανίᾳ, et τῷ ἀτέχνῳ, quia homines, vt ille inquit, ἐν μεγάλαις ἀπορίαις ἦσαν, πορίζειν ἀπ ἐπιςάμενοι, id eſt, *magnis difficultatibus vrgebantur, cum de victu ſibi proſpicere non poſſent.* Ignis igitur id eſt, quod Diis ſurripitur, hominibus traditur. Quem ignem Platonici, Dei, opificis vniuerſi, quaſi inſtrumentum ſtatuunt. Iupiter hunc ignem, cum a Prometheo deceptus eſſet, in diuiſione bouis, de quo in Theogonia habes, hominibus ſurripuit: eumdem mox rurſus ſibi vindicat Prometheus, et hominibus tradit; ipſam nimirum artem, ipſam induſtriam, ipſam conquirendae vitae rationem. Quo furto et poenam Iouis ipſe, et clientes eius homines incurrerunt. Poena fuit Pandora. Quam Pandoram ſi Artem interpretemur, eadem erit poena Iouis et munus Promethei, quod abſurdum eſſe quilibet videt. Rurſus quod ἀντί τινος datur, aliud eſt ab eo pro quo datur. Sed Πανδώρα propter ſurreptum ignem immittitur, verum poenae vice, non muneris loco, vt Heſiodus loquitur: Τοῖς δ' ἐγὼ ἀντὶ πυρὸς δώσω κακόν. Item, finis artis et eius πορισοῦ ignis, eſt prodeſſe hominibus: qua etiam de cauſa a Prometheo ſurreptus Diis fuit: Pandorae vero nocere: vnde κακὸν ab Heſiodo dicitur. Rurſus ars cum labore iuuat: Pandora cum voluptate nocere dicitur. Ac propterea ſub Saturni Periodo ne ars quidem fuit, ſed ſine labore quidlibet a Deorum benignitate ſuppeditatum fuit. Rurſus, cum ars fuit, fraenum artis inuenta eſt Pandora. Praeterea Heſiodo, (nunc ea quae ab eo dicuntur, ſequimur, nec vnquam in vaſtum illud τῶν μυθολογεμένων mare abripi nos patiemur, non enim aliud agimus, quam vt horum librorum doctrinam planam faciamus) τὸ ἁλφεῖν et τὸ τεχνάζειν eadem ſunt: Pandora vocatur πῆμα τοῖς ἁλφησῆσι, id eſt, iis qui arte, et ſurrepto igne vtebantur, τοῖς εὑρετικοῖς, τοῖς μηχανικοῖς (ita enim vocem illam eſſe accipiendam infra ad ipſum oſtendimus:

— — ὀνόμηνε δὲ τήνδε γυναῖκα
Πανδώρην· ὅτι πάντες ὀλύμπια δώματ' ἔχοντες
Δῶρον ἐδώρησαν, πῆμ' ἀνδράσιν ἁλφησῆσι.

Ergo diuerſa ſunt. Quippe ſi Pandora eorum ſit poena, qui et induſtria vtuntur et arte, oportet aut aliud ſit, aut aliud habeat quam ars et induſtria. Rurſus aliud eſt quod a fauente datur, ab eo quod ab irato immittitur: ſed artem tra-

tradidit ἐὺς Prometheus (ita dicuntur proprie in Theologia veteri Dii singuli, cum dona sua largiuntur, quae alio nomine ἐὰ dicuntur, et ipsi δωτῆρες ἐάων) aliud quod a Ioue sed χωλωσαμένω. Pluribus idem aliis reiici potest, et nostrum probari. Sed et aliud afferemus argumentum. Pandoram esse Deam quae absentibus Diis, quod in ἐπιθυμητικῷ contigit, omnia dona hominibus largitur, iam supra diximus. Hanc Deam Veteres alio nomine Ἀνταίαν dicunt et Τύχην. Hesiodus in Theogonia Ἑκάτην vocat: refertque vni illi plenam omnium diuinorum beneficiorum distribuendorum potestatem factam esse. Ἀνταίαν et Ῥέαν eamdem esse Apollonii Interpretes ostendunt ad illud: Ἡ δέ πε εὐαγέσσιν ἐπὶ Φρένα θῆκε θυηλαῖς Ἀνταίη δαίμων. Interpretes, ἡ Ῥέα ἄτω λέγεται, διότι ἐναντία τοῖς Τελχῖσιν ἐγένετο. Etymologus et alii: nam nihil iis qui Graecos auctores vel a limine salutarunt, notius est. Ἀνταίαν eamdem esse cum τῇ Τύχῃ, tum alii, tum vero Flaccus noster ostendit:

O Diua gratum quae regis Antium,
Praesens vel imo tollere de gradu
Mortale corpus, vel superbos
Vertere funeribus triumphos.

Ita Deam indigitabant illam, quae Antii colebatur, παρὰ τὸ ἐπιπέμπειν τὰ ἄντα, pro quo male apud Hesychium legitur τὰ αὐτά. Iam notissimum est, quot absurditates Veteres Hesiodi Interpretes adducant, vt causam in Theogonia reddant, quare Hecaten, quam omnes τὴν Τύχην fatentur, cum Neptuno coniungat, his verbis:

Καὶ τοῖς οἱ γλαυκὴν δυσπέμφελον ἐργάζονται·
Εὔχονται δ' Ἑκάτῃ καὶ ἐρικτύπῳ Ἐννοσιγαίῳ.

Eius rei nos causam supra ostendimus: cum diximus, Τύχην, marinam fuisse Deam, ac propterea πηδάλιον gestare: quod ibi aliis etiam rationibus probauimus. Ita ibi Hesiodus reliquis omnibus, mari, terrae, venationi, militiae, foro, cunctis denique quibus Dii singuli praeerant, vnam Hecaten, vt hic Πανδώρην praeficit. Rheam autem, id est, Hecaten, Pandoram esse patet ex illo loco, qui ab Eusebio XI. lib. De praep. citatur: Γενέσθαι δὲ ἐρανῷ θυγατέρας, Βασιλείαν, καὶ Ῥέαν τὴν Πανδώρην. Ceterum conferat lector quae de Hecate Hesiodus, cum iis quae a nobis de Pandora in Hymno dicta sunt. Obtinuit haec opinio apud Veteres, vsque ad regnum Fortunae, id est, τῆς ἀταξίας, quae sub ἐπιθυμητικῷ est, quo nauigatio cepit, fuisse regnum Astraeae τῆς ἀντικειμένης. Vnde opposuerunt Astraeam et Fortunam: quatenus altera spicam, altera gubernaculum ostenderet. Huc respicere

ſpicere Syneſius videtur, ἐν τῷ Περὶ προνοίας. Vbi locum hac de re Arati interpretatur: Ἕως, φησὶν ἔ ἐχρῶντο θαλάσσῃ, χρυσοῖ δὲ ἦσαν ἄνθρωποι, καὶ θεῶν ἐπιμιξίας ἐτύγχανον· πλοίων δὲ εἰσελθόντων ἐνεργὰς εἰς χρῆσιν βίᾳ, τοσοῦτον ἀπεφοίτησεν ἡ δίκη τῆς γῆς, ὡς μόλις ὁρᾶσθαι νυκτὸς αἰθρίας. καὶ μέν τοι νῦν ὁρωμένη, σαφὲς ἡμῖν προτείνει, καὶ ἐ πηδάλιον. Illa ſublata, ſequuta eſt Pandora: qua cum aliquamdiu regnum obtinuiſſet, receſſit et Αἰδὼς καὶ Νέμεσις. Locus elegantiſſimus eſt, apud Auienum Arati Paraphraſten, vbi de Aſtraea:

Seu patris Aſtraei clarum et genus, aurea cuius
Sydera ſunt proles, et qui pro munere morum
Inculpabilium nomen dedit omnibus aſtris:
Aut Peluſiaci magis es Dea littoris Iſis,
Digna poli, conſors et cura latrantis Anubis:
Seu tu Dina Ceres: ſic nam tibi fragrat ariſta,
Et, ceu Siriaco torreatur ſpica calore
Protentata manu: ſeu tu pernicibus alis,
Nec ſat certa gradum viduataque vertice ſummo
Flexipedae vernis veſtigia, lubricum vt aeuum
Sors agat, et ſubitis obrepat mobile fatum
Temporibus — —

Eo loco emendaui *vertis veſtigia*, pro quo male *veſtis* legebatur: reliqua fere ſunt ex editione Grotii noſtri. Ac propterea eamdem Aſtraeam et Fortunam eſſe voluerunt, vt Germanici Interpres et alii obſeruant. Quo etiam verſus illi Auieni referri poſſent, modo legatur *Flexibilis*. Gloſſae veteres, *Flexibilis* εὐκαμπὴς, proprium Fortunae eſt. Vt vt ſit: alii Aſtraeae Fortunam ſucceſſiſſe, alii Aſtraeam in Fortunam mutatam volunt ἐν τῷ ἐπιθυμητικῷ. Dio Chryſ. eamdem facit oratione 11. Περὶ τύχης· Ὠνόμασαι δὲ ἡ τύχη καὶ πολλοῖς τισὶν ἐν ἀνθρώποις ὀνόμασι· τὸ μὲν ἴσον αὐτῆς, νέμεσις, τὸ δὲ ἄδηλον ἐλπὶς, τὸ ἀναγκαῖον μοῖρα, τὸ δὲ δίκαιον θέμις. Eodem tempore coeperunt ſors et fatum: quod coniungit Auienus, ἡ Εἱμαρμένη, ἡ Πανδώρα, οἱ Δαίμονες. Ita vt illi qui περὶ τέχνης ea omnia, quae de Pandora dicuntur, intelligunt, multis partibus impingant. Proclus, vt Platonicum decebat, quicquid de Pandora dicitur, ad τὸ ἄλογον τῆς ψυχῆς refert: qui quamquam vbique rerum ſuarum ſatagat, priuſquam probet τὸ ἄλογον ἐν τῷ Φρονεῖν, et in parte διανοητικῇ eſſe, nobis ſufficit non aliam in his Heſiodi libris allegoriam, aut allegoriae interpretationem adferri, quam quae cum doctrina ſaeculorum cohaereret. Quamquam in eo laudem mereatur Proclus, quod ordinem libri huius et rationem fere eamdem, quam nos oſtendere conatus ſis: tum quod rationem τῶν παρ-

ἐκβα-

συβάστων, qualis est illa de saeculis, connectere cum reliquis tentarit. Rursus tamen omnem ordinem, et institutum Poetae his verbis confundit: καὶ ἔτος δὲ ὁ μῦθος ἐπιτηδειότατος πρὸς ἀποτροπὴν τοῦ ἀδελφοῦ, ὅπως μὴ σχολάζοι πόρναις. Illud obiter notabunt studiosi, hoc quod de Pandora in Theogonia dicitur πραγματικὸν esse, in his libris ἀλληγορικὸν et νοερόν. Pandora πραγματικὸν est, cum mulierem designat συλληπτικῶς: ἀλληγορικὸν, cum siue Fortunam, siue Artem, siue Voluptatem, siue tale quid: quod saepenumero a viris doctis confunditur. Graeci omnibus scriptis vim suam eripuerunt, cum nihil pragmaticum in illis relinquunt, sed vento inani allegoriarum abrepti, omnia pro nutu fingunt: contra saepenumero nude ea sumunt, quae non nisi νοερῶς cum reliquo Scriptoris instituto conueniunt. Quidam Grammatici aliquam Pandorae partem ἀλληγορικὴν esse voluerunt: aliquam πραγματικήν. Sic ignem cuius hic fit mentio πραγματικὸν esse notant: partim credo διὰ τὴν τοῦ πυρὸς ἐν πάσαις ταῖς τέχναις καὶ τῷ βίῳ τῷ ἀνθρωπίνῳ χρῆσιν, partim διὰ τὸ τὴν τῶν ἀνθρώπων πλάσιν ἄνευ πυρὸς ἀ συντελεῖσθαι. Pergamus.

CAPVT XVI.

Hesiodus igitur ex opinione vetustissimorum qui περὶ τῶν λογικῶν egerunt, et eorum speciebus, in Theogonia sua de prima specie tractauit, cuius sub ἡγεμονικῷ maxima fuit cum hominibus familiaritas, vt ita dicam. Eius non modo genus, ortum, parentes, sed quod amplius est, μοῖραν, vt veteres Theologi vocant, vt ipse Hesiodus, δῶρα persequutus est, et quae quisque hominibus conferret. Tractarat et Ἡρωογονίαν, vt et hodie ex auctoribus compluribus scimus. Mediam vero speciem in primo Ἔργων persequutus est. Hinc igitur lucem accipit locus Manilii, in quo versus ille, qui ad τὰ Ἔργα spectat, ab omnibus ad Θεογονίαν relatus fuit. Postquam enim de Theogonia ita egit,

Hesiodus memorat Diuos, Diuumque parentes,

interiectis aliquot mox versibus, quibus contentum operis describit, hunc adiicit,

Omniaque immenso volitantia numina mundo

Aliter autem Pandoram suam in Theogonia quam ἐν πρώτῳ Ἔργων considerat: in altero enim vt primam foeminam, his verbis:

Τῆς γὰρ ὀλωΐτον ἐστι γένος, καὶ φῦλα γυναικῶν
Πῆμα μέγα θνητοῖσι μετ' ἀνδράσι ναιετάουσιν,
Οὐλομένης πενίης ἀ σύμφορα, ἀλλὰ κόροιο.

In altero, nimirum in quo nos versamur, longe aliter pro Dea illa, cui Diis immortalibus postquam ἀταξία est inducta, omnia commissa sunt. Causa cur in Theogonia ita considerer, haec est: quod ante τὴν ἀταξίαν, siue sub imperio manifesto Deorum, γηΐνοι fuerint homines, vt supra ex Platone ostendimus, et ex ipsa terra oriundi. Quorum pars maxima λογικὴ erat et pura: altera autem vi illa quam ἄλογον vocant, cuius prior pars est ἡ φυσικὴ, siue vis creandi, et crescendi, maxime carebant. At inducta Pandora, ἀλληλογονία pariter inducta est. Quod nos ita quoque in nostro persequuti sumus:

— — πρώτην δέ σέ φασι γυναῖκα.
Τῶνδε γὰρ ἀντιτέτυξο, καὶ ἀγλαὸν ἔλλαχες εἶδος
Παρθενικῆς ὤνασσα, χάριν σίλβουσα καὶ αἰδώ.

CAPVT XVII.

Atque haec causa fuit, cur apud Veteres, φιλησίοδος aliquis, et qui mentem huius libri bene examinarat, quae potissima ex parte circa ἀταξίαν et volubilitatem Fortunae, qua Dii, vt Poëta loquitur, vitae conquirendae rationem occultarunt, versatur, a versu illo, Οὐδ' ὅσον ἐν μαλάχῃ, vsque ad illum, Νῦν δ' αἶνον βασιλεῦσ' ἐρέω hoc exordium, quod ex Pausania et Plutarcho Hesiodi non esse certo scimus, praefixerit:

Μῦσαι Πιερίηθεν ἀοιδῇσι κλείουσαι,
Δεῦτε Δί' ἐννέπετε σφέτερον πατέρ' ὑμνείουσαι.
Ὄντε διὰ βροτοὶ ἄνδρες ὁμῶς ἄφατοί τε φατοί τε,
Ῥητοί τ' ἄρρητοί τε, Διὸς μεγάλοιο ἕκητι
Ῥεῖα μὲν γὰρ βριάει, ῥέα δὲ βριάοντα χαλέπτει·
Ῥεῖα δ' ἀρίζηλον μινύθει, καὶ ἄδηλον ἀέξει,
Ῥεῖα δέ τ' ἰθύνει σκολιὸν καὶ ἀγήνορα καρφεῖ
Ζεὺς ὑψιβρεμέτης, ὃς ὑπέρτατα δώματα ναίει.

Qui versus, aut ego fallor, aut mali Poetae sunt, sed boni Philosophi, et qui cum cura librum hunc perlegerat: meliusque argumentum pereeperat, quam eorum quisquam, quem hodie in Hesiodum habemus. In quo tamen omnes non penitus errarunt, quod in hoc exordio vocem Διὸς, ἀντὶ εἱμαρμένης poni mordicus asseuerant: quamuis minime propositum τῷ γραψαμένῳ, multo minus Hesiodi ex eo institutum perceperint. Argumentum libri hoc exordio continetur, quod a nullo hactenus notatum fuit, multo minus quid sit. Argumentum est vis Fortunae ac potestas, quemadmodum Iliados ira Achillis. Plato in mundo ἀτάκτως περιφερομένῳ, vim quamdam constituit, tamquam animam magni illius Dei, Mundi patris,

patris, quam Stoici εἱμαρμένην et ἀνάγκην vocant, et saepissime Δία. Horatius, qui (vt iam olim renascentibus litteris notauit Muretus) totum hoc exordium, quod Ἔργων primo praefixum legitur, κατὰ λῆξιν vertit, *Deus* reddidit: quem eumdem cum Fortuna facit. Ode lib. I. XXXIV.

— — valet ima summis
Mutare, et insignem attenuat Deus,
Obscura promens: hinc apicem rapax
Fortuna cum stridore acuto
Sustulit, hic posuisse gaudet.

Tota huius Deae vis ex periodica reuolutione pendet: quae fit τῷ τῶν θεῶν χωρισμῷ, vt Philosophi loquuntur, id est, segregatione Deorum a rebus mortalium. Nota est Platonicorum et Aristotelicorum lucta περὶ τὲ ἀϊδίε τὲ κόσμε disputantium, καὶ περὶ τὲ ἀγεννήτε magni illius Daemonis. Praecipuum argumentum, quo probabant, erat Periodica doctrina, et reuolutio saeculi, quod vocabant τάξεως εἰς ἀταξίαν περιαγωγήν. Quae ἀταξία hanc constituebat potentiam, quam nunc Δία vocat prooemii auctor. Eo argumento ex Platonis Politico desumto, vsus est Proclus noster, vt Philoponus indicat, circa finem decimae octauae disputationis: Ἀλλ' ἐπειδὴ, inquit, καὶ τὲτο ὡς ἰσχυρὸν ὁ Πρόκλος προβάλλεται εἰς ἀπόδειξιν τὲ ἀγέννητον εἶναι τὸν κόσμον, κατὰ Πλάτωνα τὸ ἐν τῷ Πολιτικῷ, ὡς ἐν ὑποθέσει χωρίζειν τὲ κόσμε τὸν θεὸν, καὶ τῷ χωρισμῷ τὲ θεῦ εἰς ἀταξίαν αὐτὸν ἐκ τάξεως περιάγοντα. Philoponus igitur, vt Christianus, ἐν ὑποθέσει loquutum ibi ait Platonem, οὐχ' ἁπλῶς, id est, vt ipse Philoponus alibi loquitur, λαμβάνοντα τὸ ἀποδεικτὸν, καὶ ἐκ τέτε ἕτερόν τι δεικνύοντα, *tamquam pro confesso sumentem id cui aliquid superstruit.* Disputatione enim decima octaua, quam refutat Philoponus, ita scripserat Proclus: Εἰ ἄρα τὸν θεὸν ἀπείναι λέγει, Platonem intelligit, τὲ κόσμε, καὶ παρεῖναι αὖθις ἐν Πολιτικῷ καὶ ἐν Τιμαίῳ, ἀπεῖναι πρότερον, εἶτα παρεῖναι. ἔτω γὰρ εἶχε, φησί, τὸ πᾶν, ὡς εἰκὸς ἔχειν. Et paucis interiectis, Καὶ διὰ ταῦτα τότε μὲν ἐξ ἀτάκτε μεταβάλλειν εἰς τάξιν τὸν κόσμον· τότε δὲ ἐκ τεταγμένε μεταπίπτειν εἰς ἀταξίαν, ἕως ἔφεδρος αὐτῷ γένηται τῶν πηδαλίων ἁψάμενος ὁ θεός, etc. Hesiodum nostrum certe ἁπλῶς, non modo τὴν εἰς ἀταξίαν ἐκ τάξεως περιαγωγὴν asseruisse saeculorum diuisio ostendit: sed et contrariam, τὴν nimirum ἐξ ἀταξίας εἰς τάξιν, exspectasse manifestum est. Omnia autem Platonis argumenta, siue κατ' ὑπόθεσιν loquitur, siue ἁπλῶς, ex primo Hesiodi desumta sunt: quod si vidissent Interpretes, locum illum melius interpretati essent, qui post

ἀταξίαν ſui ſaeculi, iterum τὸ τεταγμένον notat exſpectari, ſicut ſub Saturno fuit, his verbis:

Νῦν γὰρ δὴ γένος ἐςὶ σιδήρεον, οὐδέ ποτ' ἦμαρ
Παύσονται καμάτε καὶ ὀϊζύος, οὐδέ τι νύκτωρ
Φθειρόμενοι, χαλεπὰς δὲ θεοὶ δώσεσι μερίμνας.
Ἀλλ' ἔμπης καὶ τοῖσι μεμίξεται ἐσθλὰ κακοῖσι.
Ζεὺς δ' ὀλέσει καὶ τοῦτο γένος μερόπων ἀνθρώπων,
Εὖτ' ἂν γεινόμενοι πολιοκρόταφοι τελέθωσιν.

Manifeſta periodica reuolutione, finem aetatis ſuae conſtituit in melius, ſicut iam relapſa erat in peius. Rurſus illis,

Μηκέτ' ἔπειτ' ὤφελον ἐγὼ πέμπτοισι μετεῖναι
Ἀνδράσιν, ἀλλ' ἢ πρόσθε θανεῖν, ἢ ἔπειτα γενέσθαι.

Vbi appoſite Proclus ſuam, quam tot ſcriptis aſſeruerat Periodum, notat deſignari, qui ad locum illum, δι' ὧν ἐ μόνον δηλοῖ τὴν ἀπὸ τῶν κρειττόνων εἰς τὸ χεῖρον εἶδος τῆς ζωῆς μεταβολὴν, ἀλλὰ καὶ ἀνάπαλιν ἔσεσθαι, ἀπὸ χειρόνων εἰς τὸ κρεῖττον. τὸ γὰρ ἔπειτα γενέσθαι, δηλοῖ καὶ ἀμείνας ἔσεσθαί τινας τῶν κατ' αὐτὸν ἀνθρώπων ὕςερον, ὥςε καὶ ἐκ τέτε δῆλον, ὅτι τὰς μεταβολὰς ἐθέλησε παραδῦναι τῶν περιόδων τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς εἰς τὰ ἐναντία γινομένης. Quamuis nuſquam ſcopum Heſiodi, et ne ibi quidem τὸ κατὰ τὸ ἀκόλεθον totius doctrinae animaduerterit. Magiſter autem Tzetzes impudentiae velificans ſuae Proclum perſtringit: οἱ δὲ λέγοντες τὰς ἔπειτα ἀνθρώπες λέγειν τὸν Ἡσίοδον μέλλειν γενέσθαι, ἐναντίως τῷ Ἡσιόδῳ, καὶ ἐ κατ' ἐκεῖνόν φασι. Vbi vides hominem nugaciſſimum: qui rationem ignorare maluerit, cur Heſiodus ἔπειτα adiungat, aut turpiter diſſimulare, quam ex alio diſcere, aut non maledicere. Sub ἀταξίᾳ igitur, ſub qua ſe natum eſſe deplorat Heſiodus, Dei vicaria eſt Pandora, quae Ζεὺς ab auctore prooemii dicitur, cuius ſunt collegae Δαίμονες vnde ſaepenumero ὁ Δαίμων Graecis et ἡ Τύχη idem numen eſt. Hinc Romanis, quotieſcumque Graecorum Δαίμων vertunt, vox *Deus* nihil aliud quam Fortunam deſignat. Sic Naſo:

Vota ſuos habuere Deos,

id eſt, ſucceſſum euentumque ſuum. Maro:

Aſcanius curuo direxit ſpicula cornu:
Nec dextrae erranti Deus abfuit.

Quod nos aliquando reddidimus:

Ἀσκάνιος δ' ἄρ' ἴαλλεν ἀπὸ νευρῆφιν ὀϊςόν·
Οὐδὲ τύχης παλάμη πέλεν ἄμμορος.

Hi ſunt quos interdum *iniuſtos Deos* vocant Poetae, quotiescumque virtutem fortuna non ſequitur. Sic Silius, *Iniuſtis neglecta Deis*, id eſt, τοῖς Δαίμοσιν, qui ἐν τῇ ἀταξίᾳ rerum

rum potiuntur. Contra εὐδαιμονία a Marco Tullio ex Socratico Xenophonte definitur. *Fortuna cum virtute coniuncta*: quia Xenophon dixerat: Δικαίως μοι δοκεῖς, ὦ Κῦρε, εὐδαίμων εἶναι, ἀγαθὸς γὰρ ὢν ἀνήρ, εὐδαιμονεῖς. Quod Tullius vertit: *Recte vero te Cyre beatum ferunt: quoniam virtuti tuae fortuna coniuncta est.*

CAPVT XVIII.

Postquam ea ostendimus quo spectent quae ab Hesiodo in his libris obscurius tractantur, quam vt vel ratio eorum perspici, vel quomodo cum instituto Poetae ipsius cohaereant continuo videri possit, necesse est, cum variae sint de distinctione librorum sententiae, de quo supra aliquid diximus, fusius nostram explicemus. Idque eo maxime, quia in iis quae praemisimus saepenumero distinctionem librorum, quae nunc obtinet, et quam in editione nostra seruauimus, sequuti sumus. Existimamus igitur, imo dicimus, totum illud quod sub Ἔργων καὶ Ἡμερῶν nomine circumfertur, librum esse vnum, partes multas. Argumentum quo probamus non vnum habemus, et quae talia sunt vt dubitandum ne sit quidem. Ac primo manifesta Seruii auctoritas, qui Hesiodum vnum ad Persen scripsisse testatur. Deinde quia quamcumque partem horum librorum citant Veteres, Ἔργα καὶ Ἡμέρας vocant. Sic Etymologus. Αἰρεύμενον, inquit, αἴροντα, λαμβάνοντα. παρὰ τὸ αἴρω τὸ σημαῖνον τὸ λαμβάνω, κατὰ πλεονασμὸν, αἰρῶ, αἰρῶμαι, αἰρέμενον, καὶ τροπῇ Αἰολικῇ αἰρεύμενον. Ἡσίοδος ἐν Ἔργοις καὶ Ἡμέραις· καί σε ἔολπα Γηθήσειν, βιότε αἰρεύμενον ἔνδον ἐόντος. Item in ἀκίνητα. Ἀκίνητα, καθόλε μὲν τὰ μὴ κινέμενα· παρ' Ἡσιόδῳ δὲ ἐν Ἔργοις καὶ Ἡμέραις, ὁ τάφος. Μήδ' ἐπ' ἀκινήτοισι καθίζειν. Item in ἀλεύω. δεινὴν δὲ βροτῶν ἐπαλεύεο φήμην. Titulus igitur generalis totius operis est, Ἔργα καὶ Ἡμέραι: quamobrem neque necesse fuit duas priores partes Ἔργων, posteriorem Ἡμερῶν titulo distinguere, quod Henricus Stephanus diligenter seruauit tamen, et quisquis accuratus. Nam et Magistri veteres totius libri ad Persen inscriptionem esse notant Ἔργα καὶ Ἡμέρας. διὰ ταῦτα, inquiunt, πᾶν τὸ βιβλίον ἐπιγέγραπται· Ἡσιόδε Ἔργα καὶ Ἡμέραι. Quod vt exemplo aliquo confirmemus, videamus quomodo hos libros citare soleant Veteres. Philostratus ἐν Ἥρωσι, Homerum et Hesiodum certasse notat coram Panide rege, (cuius certaminis et libellus vulgo inscriptus Ἀγὼν Ὁμήρε καὶ Ἡσιόδε memi-nit, vt et Tzetzes noster, vbi accurate, vt sibi videtur, de

Poeta noſtro, diſputat) vtrumque vero recitaſſe partem aliquam operis ſui: partes autem illas ita diſtinguit, vt alterum περὶ Αἰάντων recitaſſe dicat; alterum partem eam, vbi Perſen iubet ἔργων τε ἅπτεσθαι καὶ γεωργίᾳ προσκεῖσθαι. In quo Philoſtratus etiam morem, ſicut in Homeri verſibus Rhapſodorum, ita in Heſiodi τῶν κιθαριζῶν obſeruauit, qui in cantilenas hos libros diuidebant. Quae omnia ea etiam confirmant, quae a nobis de ſubiecto horum librorum ſunt dicta. Nam ſicut Homeri operis, quo ea quae ad Troiam geſta ſunt complexus eſt, partes multae ſunt (vt recte notat Philoſophus, cum de Tragica periodo agit) quae rurſus minutas partes conſtituunt, quarum partium vna eſt περὶ Αἰάντοιν, de qua agit Philoſtratus, cum ſubiectum ſit ira Achillis: ita partes huius operis multae ſunt; quas non in libros, vt nos, ſed in minutas partes et membra diſtinguebant. Cum autem ſubiectum ſit Oeconomica παιδεία, pars eius aliqua eſt ἡ γεωργία, quae rurſus minutas habet partes, tam reſpectu ſui, quam reſpectu operis et ipſius Oeconomiae. Sed audiamus Philoſtratum: qui dicit ἅσαι ἄμφω ἐν Χαλκίδι, τὸν μὲν τὰ ἔπη τὰ περὶ τοῖν Αἰάντοιν, καὶ ὡς αἱ Φάλαγγες αὐτοῖς ἀραρυῖαί τε καρτεραὶ ἦσαν· τὸν δὲ τὰ πρὸς τὸν ἀδελφὸν τὸν ἑαυτοῦ Πέρσην· ἐν οἷς αὐτὸν ἔργων τε ἐκέλευεν ἅπτεσθαι, καὶ γεωργίᾳ προσκεῖσθαι, ὡς μὴ δέοιτο ἑτέρων, μηδὲ πεινῴη. Vbi manifeſtiſſime illa, quae iuxta principium libri ſecundi ſunt, reſpicit:

— — ἐργάζευ νήπιε Πέρση
Ἔργα τά τ' ἀνθρώποισι θεοὶ διετεκμήραντο·
Μήποτε σὺν παίδεσσι, γυναικί τε, θυμὸν ἀχεύων,
Ζητεύῃς βίοτον κατὰ γείτονας — —

Ita vt Homeri cantilena haec fuerit:

Ἀμφὶ δ' ἄρ' Αἴαντας δοιὰς ἵσαντο Φάλαγγες
Καρτεραί, ἃς ἔτ' ἄν κεν Ἄρης ὀνόσαιτο μετελθών,
Οὔτε τέ κ' Ἀθηναίη λαοσσόος, οἱ γάρ ἄριστοι
Κριθέντες Τρῶάς τε καὶ Ἕκτορα δῖον ἔμιμνον,
Φράξαντες δόρυ δορί, σάκος σάκεϊ προθελύμνῳ,
Ἀσπὶς δ' ἀσπίδ' ἔρειδε, κόρυς κόρυν, ἀνέρα δ' ἀνήρ.
Ψαῦον δ' ἱπποκόμοι κόρυθες λαμπροῖσι φαλοῖσι
Νευόντων· ὡς πυκνοὶ ἐφέσασαν ἀλλήλοισιν.
Ἔφριξεν δὲ μάχη Φθισίμβροτος ἐγχείῃσι
Μακραῖς, ἃς εἶχον ταμεσίχροας. ὄσσε δ' ἄμερδεν
Αὐγὴ χαλκείη, κορύθων ἀπὸ λαμπομενάων,
Θωρήκων τε νεοσμήκτων, σακέων τε φαεινῶν,
Ἐρχομένων ἄμυδις· μάλα κεν θρασυκάρδιος εἴη,
Ὅς τότε γηθήσειεν ἰδὼν πόνον, οὐδ' ἀκάχοιτο.

Heſiodi

Heſiodi vero:

Πληϊάδων Ἀτλαγενέων ἐπιτελλομενάων
Ἄρχεσθ' ἀμήτου, ἀρότοιο δὲ δυσσομενάων·
Αἱ δή τοι νύκτας τε καὶ ἤματα τεσσαράκοντα
Κεκρύφαται, αὖθις δὲ περιπλομένου ἐνιαυτοῦ
Φαίνονται, τὰ πρῶτα χαρασσομένοιο σιδήρου.
Οὗτός τοι πεδίων πέλεται νόμος· οἵ τε θαλάσσης
Ἐγγύθι ναιετάουσ', οἵ τ' ἄγκεα βησσήεντα
Πόντου κυμαίνοντος ἀποπροθι πίονα χῶρον
Ναίουσιν· γυμνὸν σπείρειν, γυμνὸν δὲ βοωτεῖν,
Γυμνὸν δ' ἀμᾶσθαι, εἴηχ' ὥρια πάντα θέλησθα
Ἔργα κομίζεσθαι Δημήτερος, ὥς τοι ἕκαστα
Ὥρι' ἀέξηται, μή πως τὰ μεταξὺ χατίζων
Πτώσσῃς ἀλλοτρίους οἴκους, καὶ μηδὲν ἀνύσσῃς.
Ὡς καὶ νῦν ἐπ' ἐμὶ ἦλθες· ἐγὼ δέ τοι οὐκ ἐπιδώσω,
Οὐδ' ἐπιμετρήσω· ἐργάζευ, νήπιε Πέρση,
Ἔργα τά τ' ἀνθρώποισι θεοὶ διετεκμήραντο·
Μή ποτε σὺν παίδεσσι, γυναικί τε, θυμὸν ἀχεύων,
Ζητεύῃς βίοτον κατὰ γείτονας, οἱ δ' ἀμελῶσι.
Δὶς μὲν γὰρ καὶ τρὶς τάχα τεύξεαι. ἢν δ' ἔτι λυπῇς,
Χρῆμα μὲν οὐ πρήξεις, σὺ δ' ἐτώσια πολλ' ἀγορεύσεις,
Ἀχρεῖος δ' ἔσαι ἐπέων νομός· ἀλλά σ' ἄνωγα
Φράζεσθαι χρειῶν τε λύσιν, λιμοῦ τ' ἀλεωρήν.

Ita vt manifeſte videamus, minime obtinuiſſe librorum diſtinctionem, quae hodie. Praeterea doctrinam τῶν Ἡμερῶν doctrinam fuiſſe quae ſubſequebatur, et cohaerebat ſine vlla diſtinctione, cum ea quae eſt τῶν Ἔργων. Nam certe in Orphei quoque libris doctrina τῶν Ἡμερῶν fuit concluſio quaedam τῶν Ἔργων, quod docet ipſum exordium manifeſtiſſime, quod tale eſt:

Πάντ' ἐδάης Μουσαῖε θεοφραδές. εἰ δέ σ' ἀνώγει
Θυμὸς ἐπωνυμίης μήνης κατὰ μοῖραν ἀκοῦσαι,
Ῥεῖά τοι ἐξερέω· σὺ δ' ἐνὶ φρεσὶ βάλλεο σῇσιν,
Οἵην τάξιν ἔχοντα κυρεῖ. μάλα γὰρ χρέος ἐστὶν
Ἰδμεναι, ὡς αὔτη παρέχει κλέος ἄντυγι μήνης·

Non aliter fere Heſiodus:

Ἤματα δ' ἐκ Διόθεν πεφυλαγμένος, εὖ κατὰ μοῖραν
Πεφραδέμεν δμῳῆσσι, — —

Praeterea cum ratio dierum non magis ad γεωργίαν pertineat, quamuis plura in ea obſeruanda ſint, quod ad rationem earum, quam ad mercaturam; tota autem Oeconomiae Heſiodi ratio circa duo illa hoc libro verſetur, manifeſtum ſatis eſt, totam conſiderationem dierum, praeceptum eſſe aliquod, quod do-

ctrinam vtriusque absoluat: ita vt alterum ostendat τὸ ὅτι δεῖ, alterum τὸ πότε.

CAPVT XIX.

Illustrata minima huius libri parte, quae plurimum difficultatis habet, reliqua iam plana sunt, quae omnia hoc capite proponemus: vt ordo eorum facilius et series perspiciatur. Sequitur saeculi illius descriptio, in quo Αἰδὼς καὶ Νέμεσις terras relinquunt, ac coelum petunt. Vltimum diuortium id est, quod cum homine fecit Deorum praesentia. Cum illis subeunt tum alia, tum mater scelerum iniustitia. Hac occasione singulare ἀδικίας proponit exemplum, a causa desumtum, quae misere peruertebatur a iudicibus. Quod vt occultius proponat, suauissimam de accipitre et philomela fabellam, quales erant illae, quas Graeci αἴνους vocant, interserit. Eiusmodi αἶνοι, quales sunt plerique Aesopici, quos venerabatur antiquitas, desumebant ab ἡγεμονικῷ, et Saturni aetate, qua cum reliqua hominibus et Diis, tum vel maxime vox communis erat et familiaritas, vtpote nondum inuenta κρεοφαγία, quales fuerunt qui sequuti sunt homines, quorum Poeta vt feritatem ostendat, negat eos amplius σῖτον ἐσθίειν. Vocem autem σῖτος ita ab Hesiodo sumi, iam olim magistri viderunt. Plato in Politico vbi ἡγεμονικὸν saeculum cum reliquis confert, beatissimos ait eius saeculi fuisse homines, si quidem ex reliquis animalibus cum quibus viuebant quotidie, et loquebantur quotidie, didicerant, quae ex vniuscuiusque naturae cognitione percepta, ad sapientiam spectabant. Locus illius est: Εἰ μὲν τοίνυν οἱ τρόφιμοι τοῦ Κρόνου, παρούσης αὐτοῖς ἔτω πολλῆς σχολῆς καὶ δυνάμεως, πρὸς τὸ μὴ μόνον ἀνθρώποις ἀλλὰ καὶ θηρίοις διὰ λόγων δύνασθαι συγγίνεσθαι, κατεχρῶντο τούτοις σύμπασιν ἐπὶ Φιλοσοφίαν, μετά τε θηρίων καὶ μετ' ἀλλήλων ὁμιλοῦντες, καὶ πυνθανόμενοι παρὰ πάσης φύσεως, εἴ τινά τις ἰδίαν δύναμιν ἔχοσα, ἤσθητό τι διαφορον τῶν ἄλλων εἰς συναγυρμὸν Φρονήσεως, εὔκριτον ὅτι τῶν νῦν οἱ τότε μυρίῳ πρὸς εὐδαιμονίαν διέφερον· εἰ δὲ ἐμπιπλαμένοι σίτων ἄδην καὶ ποτῶν, διελέγοντο πρὸς ἀλλήλους καὶ τὰ θηρία μύθους, οἷοι δὴ καὶ τὰ νῦν περὶ αὐτῶν λέγονται, etc. Ex quo apparet, omnes μύθους illos inter homines feraſque, vel ferarum inter se, ad illud saeculum referri solere. Quorum quosdam Plato reprehendit, quod nihil minus quam sapientiam docerent ac virtutem, quales multi tum circumferebantur. Hinc apparet partim μεμψιμοιρία, partim iniquitas Aristarchi, qui versus illos e numero eiiciebat reliquorum:

Ἄφρων δ' ὃς κ' ἐθέλῃ πρὸς κρείσσονας ἀντιφερίζειν,
Νίκης τε ςέρεται. πρός τ' αἴσχεσιν ἄλγεα πάσχει.

Cauſam addebat: ὅτι ἀλόγῳ γνωμολογεῖν ἐ πρέπον. Atqui tempore ἡγεμονικῷ, λόγον aliquem tribuebant reliquis animalibus, vt pote nondum exiſtente τῷ ἀλόγῳ maxima ex parte ante τὴν ἀλληλογονίαν, quod ſub ἐπιθυμητικῷ maximum eſt, cuiuſque pars praecipua ἡ ἐπιθυμία καὶ ἀπολασία. Eam enim vocem ita vt Ariſtoteli ſumitur conſideramus, quam Veteres exiſtimabant τὴν ἀντικειμένην τῷ Φρονεῖν δύναμιν e ſede ſua eiicere. Haec cauſa fuit cur quotieſcumque Platonici, aut alii, fabulis vtuntur, haec fere verba adiungant, ἦν ἄρα τότε ὁμόφωνα καὶ τὰ θηρία τοῖς ἀνθρώποις, vt oſtendant ex alio aeuo, quod multum ab hoc diſcrepat, fabulas deſumi. Sic. Max. Tyr. Diſp. IX. Ποιμὴν ἀνὴρ καὶ μάγειρος ἐβάδιζον ἅμφω κοινὴν ὁδόν. ἰδόντες δὲ ἐκ ποίμνης ἄρνα εὐτραφῆ πλανώμενον, ἀπολειφθέντα τῶν συνόμων, ὥσαντο ἐπ' αὐτὸν ἅμφω (ἦν ἄρα τότε ὁμόφωνα καὶ τὰ θηρία τοῖς ἀνθρώποις) Deinde ſequitur longa deſcriptio praemiorum iuſtitiae, poenarum iniuſtitiae. Atque ita conuenienter ſe ad iudices conuertit, quos monet, vt vel hanc ob cauſam iuſtitiae rationem habeant, τὴν nimirum τῶν Δαιμόνων praeſentiam, qui proprie inſpectores cum aliarum rerum a Ioue, tum vel maxime eorum qui iuſte aut contra iudicarent: quos propterea ſuſtinere ait munus βασιλικόν, id eſt, δικαςικόν. Siquidem ea vox vbique forenſis eſt apud Poetam. Vbi rurſus obiter iniuriam ſibi factam proponit: oſtenditque deueniſſe eo improbitatem ſaeculi; vt primum dedecus ſit virum eſſe iuſtum: quamobrem καθ' ὑπόθεσιν iniuſtitiam eſſe dicit praeferendam. Quem locum a verſu, cuius initium, Πάντα ἰδὼν Διὸς ὀφθαλμὸς, ad eum vſque cuius initium, Ἀλλὰ τά γ' ἄπω ἔολπα, eiiciebat Plutarchus. Poſtea fratrem rurſus peculiariter ad iuſtitiam adhortatur, quia alterum hominum proprium, alterum belluarum eſt. Illa namque τὴν ὁμιλίαν tollit, quae tam neceſſaria eſt, vt humanam ſocietatem conſtituat: cuius δικαίῳ ne latronum quidem ſocietas carere poteſt, teſte Platone. Ibi periurio poenas, pretium virtuti ponit. Quae doctrina Pythagorica eſt, qui impietatem τῷ ὅρκῳ metiebantur: ſicut Plato De Rep. ſecundo εὔορκον et ὅσιον coniungit. Sequitur collatio inter aditum virtutis qui aſper eſt; et vitiorum, qui facilis; ita vt in altero praecedat dolor aliquis: in altero ſequatur aeternus. Hic primum virtutis praemium illi defert, qui per ſe ſapit: alterum illi qui monitus: inutilem illum oſtendit qui nec ſponte, nec per ſe. Iuſte vt quis agat, eſſe neceſſarium oſtendit τὸ ἐργάζεσθαι in genere,

cuius

cuius finis est τὸ πλουτεῖν, sicut otii paupertas et miseria. Divitias enim sequitur confidentia: paupertatem pudor. Cum enim necesse sit viuere, sequitur vt vel iuste vel iniuste comparentur τὰ ἐπιτήδεια. Iuste potest, qui labore suo de vita sibi prospicit: iniuste, qui vel verbis vel re aliquem decipit. Sequuntur variae iniustitiae species. Τῷ δικαίῳ enim more veterum scelera omnia opponit. Atque ita ad finem vsque praecepta sequuntur, partim publica, quae ad συναλλακτικὴν spectant, partim priuata quae ad κτητικὴν referuntur. Priore parte in doctrina hac consumpta, ducentis et aliquot versibus praecepta primae Oeconomiae partis sequuntur. Ea autem est Agricultura. Primum est Arandi tempus: secundum modus; vbi terram diuidit εἰς πεδινὴν, ὀρεινὴν, καὶ παραθαλασσίαν. Huius rei finem proponit duplicem. Primus est specialis, et rursus ad Agriculturam spectat: alter generalior, vt ad Oeconomicen. Prior est, vt omnia suo tempore proueniant: alter vt res familiaris fiat auctior. Sequitur praeceptum Oeconomicum simulque rusticum: de domo, vt capiat: de muliere, vt seruet: de boue, vt laboret. Sequitur ξυλοτομία, siue *lignatio*, quae vtrique confert: Agriculturae ad aratrum et instrumenta similia: Patrifamilias ad thalamum et alia. Huius lignationis tempus distinguitur. Hanc sequitur praescriptio de numero aratrorum, de numero et aetate boum, quando pascere et in campum deducere oporteat. Tum de his, de instrumentis, de curru, et aliis comparandis. Posthaec, quando inuertenda sit terra; quando iteranda; quo modo et quibus Diis supplicandum; de abigendis auibus. Hic iterum generales sententiae de labore et industria inferuntur; cuius finis est rei familiaris opulentia. Sero arantibus quid obseruandum sit: tum diligentem habendam esse singularum anni tempestatum rationem. Et quoniam nihil homines magis effoeminare existimabatur quam ignis, qui βαναύσων erat proprius, ad quos ocioſi homines confluere solebant, sicut suo loco in Notis ostendimus: monet Persen, vt tabernas huiusmodi et λέσχας hyeme praetereat, potiusque de domesticis cogitet: ne et paupertate simul obruatur et frigore. Quorum alterum τὸ ἀπορούντος, alteram τὸ θηλυνομένε est. Ibi tum ostendit, nihil agendi finem esse improbitatem, et artes non bonas, monetque aestate de hyeme, deque σκηνοποιΐᾳ, priusquam ab hyemis violentia praeueniatur, patrifamilias esse cogitandum. Sequitur luculenta hyemis, et eius incommoditatum descriptio; cuius iniuria quomodo sit propulsanda: quomodo praeuertenda sit pluuia: quae ratio Oeconomica hyemis tempore, propter inaequalem diuisionem τὸ νυχθημέρε

ineunda

ineunda sit, ad veris vsque aduentum potissimum, demonstrat. Quando sint putandae vites, quando acuendae falces. Aestate duo fugienda esse; mane somnum in lecto; pomeridianis horis in vmbra. Quorum alterum κοῖτον ἐπ' ἠοῖ, alterum θώκας σκιερὰς vocat. Agnae quando pinguissimae: vinum quando praestantissimum sit: quorum vtrumque est, cum cardunus viret, cicada canit. Quaenam ratio in victu, quae in vini mixtione sit habenda, de qua hac occasione tradit praeceptum. Quando triturandum sit, qua in area et solo: quomodo et quando intus reponendum. Quid de famulo, ancilla, et custode cane obseruandum sit: quid de paleis: quando famulis cessandum. Autumnus sequitur. Quando et quo tempore vuae carpendae, quamdiu soli exponendae, quando in labra colligenda. Atque ita prioris Oeconomiae pars cum anno absoluto absoluitur. In hac consideratione vltima est ea doctrina quae Ephemeris ab agricolis vocatur: quae a vere incipit et aratione, in eaque rursus definit: quam Tzetzes et alii in illa parte constituerunt, quam Ἡμέρας dicimus. Hanc excipit pars altera, quae vt maius lucrum propositum habet; ita minus iusta est, longiusque ab ἡγεμονικοῦ ratione recedit, quod ex terra viuebat: sicut etiamnum agricolae, excepto labore, quem induxit Pandora. Primum quod in ea est, agit περὶ μέτρα θαλάσσης, quod male intellectum fuit ab Interpretibus: nam ita vocat τὸν ἐπιτήδειον καιρὸν, quem constituit diebus quadraginta, post conuersionem Solis. Agit de onere deinceps nauibus committendo, et quamdiu reditus differendus sit. Nauigationem constituit duplicem: Εἰαρινὴν, quae vsitatissima fuit, minus tuta tamen est: Θερινὴν, quae tutior multo, et minori cum periculo coniuncta. Sequuntur deinde rursus praecepta in genere Oeconomica, de aetate viri et faeminae: quando potissimum paterfamilias, quot annorum, qualem denique eligere debeat: quid spectandum, quid fugiendum. Restant versus aliquot, qui omnes praecepta de vita communi, de Diis, de hominibus, et pleraque superstitiosa ad finem vsque continent.

CAPVT XX.

Postquam ex ipsis Hesiodi operibus, quae prior operis huius pars est, probauimus errasse eos qui hos libros de Agricultura esse existimarunt: idem nunc ex altera parte praestabimus, quae Ἡμέραι inscribitur. Inter reliquas doctrinas quas Agricultura complectitur, minime ignobilissima est illa, quae Ἐφημερὶς dicitur. Est autem in Agricultura Ἐφημερὶς doctrina,

doctrina, quae docet quando vnumquodque in ea agendum sit. Quia autem doctrinam τῶν Ἡμερῶν cum Ἐφημερίδι confundunt Interpretes, aliquid prius de hoc errore dicendum est. Ac primum Ἐφημερίδα in Hesiodi Operibus non in Diebus, habemus, Ἐφημερίδες toto opere sparsae sunt. Sic, si quaeris quando arandum sit; respondebit, εὖτ' ἂν φωνὴν γεράνου ἐπακούσῃς. Si quaeris, quando ligna caedenda sint, respondebit, Ἧμος δὴ λήγει μένος ὀξέος ἠελίοιο, et quae sequuntur. Atque ita toto opere. Manifeste autem ibi plena Ephemeris totius anni incipit, Μῆνα δὲ Ληναιῶνα vbi ostenditur ob inaequalitatem dierum quid illa anni tempestate agendum in opere, quid in administratione domestica seruandum sit. Atque ibi hyems et dies eius. Ver ibi habes, et quae agenda sint, Εὖτ' ἂν δ' ἐξήκοντα μετὰ τροπὰς ἠελίοιο Χειμέρι' ἐκτελέσῃ Ζεὺς ὄμβρια. Aestas et quae in ea agenda sunt ibi, Ἧμος δὲ σκόλυμός τ' ἀνθεῖ. Atque haec causa est cur Philosophus ex diuisione Hesiodi mulieres salacissimas esse dicat ἐπὶ σκολύμῳ: quod dicendi genus cum non perceperint Aristotelis Interpretes, nos id suo loco illustramus. Autumnus, et quae in eo agenda, ibi. Εὖτ' ἂν δ' Ὠρίων καὶ Σείριος. Atque ita tota Ephemeris absoluta est. Quam Hesiodi rationem his verbis in Auibus suis lepide alludit Comicus:

Πρῶτα μὲν ὥρας φαίνομεν ἡμεῖς ἦρος, χειμῶνος, ὀπώρας.
Σπείρειν μέν, ὅταν γέρανος νεφώσας ἐς τὴν Λιβύην μεταχωρῇ,
Καὶ πηδάλιον τότε ναυκλήρῳ φράζει νεμάσαντι καθεύδειν, etc.

Errant enim qui Ephemeridis diuisionem καθ' ἡμέρας necessario statuunt, cum sit καθ' ὥρας καὶ μῆνας. Quo respexit idem Comicus, Ranis:

Ὀρφεὺς γὰρ μέν, inquit, τελετάς θ' ἡμῖν κατέδειξε,
Φόνων τ' ἀπέχεσθαι.
Μουσαῖος δ' ἐξακέσεις τε νόσων καὶ χρησμούς. Ἡσίοδος δὲ,
Γῆς ἐργασίας, καρπῶν ὥρας, ἀρότους.

Nam de operibus loquitur. In Geoponicis, quae sub Constantini nomine circumferuntur vulgo, liber tertius est Ephemeris, quae definitur ibi a vetere magistro ἡ προσήκουσα ἑκάστῳ μηνὶ ἐργασία, καὶ τί δεῖ καθ' ἕκαστον μῆνα ἐργάζεσθαι. Incipit auctor eius a Ianuario, desinit in Decembrem. Sic Ephemeris erit, si dicam, Τῷ Ἰανουαρίῳ χρὴ κοπράζειν τὰ καρποφορέοντα τῶν δένδρων· τῷ Φευρουαρίῳ χρὴ πᾶν δένδρον φυτεύειν, et sic in reliquis. Quae doctrina nihil habet commune cum Diebus Hesiodi. Hinc, vt ego arbitror, iterum aliud sequitur erratum Tzetzae, qui Orphea quoque Ἡμέρας scripsisse

ſcripſiſſe vult, cum ille Ephemeridas ſcripſerit: diuidit enim magis, vt ex principio apparet, opera Agriculturae κατὰ μῆνας. Verba Orphei ſunt:

Πάντ' ἐδάης, Μουσαῖε θεοφραδές. εἰ δέ σ' ἀνώγει
Θυμὸς ἐπωνυμίας μήνης κατὰ μοῖραν ἀκοῦσαι,
Ῥεῖά τοι ἐξερέω.

Et rurſus paullo poſt idem, ὡς αὕτη παρέχει κλέος ἄντυγι μήνης. Singulos tamen dies videtur perſequutus ille, ſed ex ratione Planetarum, Solis, et Lunae, prout cum plantis conveniunt: nam et hi verſus eius adducuntur:

Πρῶτον μὲν πρώτῳ ἐνὶ ἤματι φαίνεται Ἄρης.
Μήνη δ' εἰς τ' Ἄρην ἐπιτέλλεται· ἴσχεο δ' ἔργων.
Τὴν δὲ γὰρ ἐξανύσασα φύσιν δίχερων ἀναφαίνει.
Αὐτὰρ ἐπὴν τρίτον ἦμαρ ἀπόπροθεν ἠελίοιο,
Πᾶσιν ἐπίχθονίοισι φυτοσπόρος αἰτίη ἀλκῆς.
Τετράδι δ' αὐξομένη πολυφεγγέα λαμπάδα τείνει.

Praeterea cum Heraclitus Heſiodum riſit, quod aliam diem φαύλην, aut, vt ipſe loquitur, μητρυιὰν putaret, aliam μητέρα, ſiue ἀγαθὴν, quod omnes dies aequales ſunt, dementia maxima eſſet cogitare velle, Ephemeridas ruſticorum, quarum ratio et natura, e Sole et Luna, κατὰ φύσιν eſt petita, euertere voluiſſe. Oſtendimus igitur aliud eſſe Ephemeridem, aliud doctrinam eam, quae Ἡμερῶν ab Heſiodo vocatur: de qua iam agemus. Dies ſunt vel Boni, vel Mali, vel Mediocres. Rurſus id quod ſunt dies, Boni vel Mali, vel Mediocres; partim ſuo, partim reſpectu operum ſunt quae aguntur. Quorum diuerſitatem commoditas vel incommoditas dierum ſequitur. Vtraque ratio conſiſtit, vel in natura: vt cum quaero rationem, cur Athenienſes diem συνοδικὸν ad contrahendas nuptias praeferant reliquis: cauſam reddo: quia naturaliter tum cum Sole Luna coit. Vel ex religione: vt cum quintum diem doceo vitandum. Cauſa eſt: quia tum circumerrant Erinnyes: ſeptimum approbo. Cauſa eſt: quia tum natus eſt Apollo. Vel ex ratione numerorum et vi occulta: vt cum quartam laudo, ob vim quaternarii magni illius δημιεργοῦ Πυθαγορικοῦ. quae praecipue in his ſpectatur, et qua nituntur reliqua. Dubium autem non eſt, quin alii quoque rerum earumdem Scriptores, praecipue autem qui Γεωπονικὰ dederunt, aut in iis aliquid praeſtiterunt, hac quoque in re Heſiodum ſequuti ſint. Quo procul dubio Chriſtianorum hominum cenſuram meruerunt, qui ſuperſtitiones illas tamquam ἀπίσους et τῆς Ἑλληνικῆς θρησκείας ἀπ ἀναξίους ex animis ſuorum euellere conati ſunt. Nec alio ſpectare certum eſt, eam, quam Photius de Vindanii Anatolii Beryti,

et

et aliorum quorumdam ſcriptis reliquit. ἔχει δ' ὅμως καὶ ἔνια τοῦτο τὸ βιβλίον τερατώδη καὶ ἄπιστα, καὶ τῆς Ἑλληνικῆς πλάνης ὑπόπλεα· ἃ δεῖ τὸν εὐσεβῆ γηπόνον ἐκτρεπόμενον, τῶν λοιπῶν συλλέγειν τὰ χρήσιμα. καὶ οἱ ἄλλοι δὲ, τῶν τὰς γεωργικὰς πραγματείας συγγραψαμένων, σχεδόν τι τὰ αὐτὰ περὶ τῶν αὐτῶν, ὅσα ἐμὲ εἰδέναι, ἐπιφαίνονται· ἐκ ἐπὶ πολλοῖς δὲ διαφωνοῦσιν, ἐν οἷς δὲ διαπεφωνήκασι, ἡ τοῦ Λέοντος τῶν ἄλλων προκρίνεται πεῖρα. Ex his tota Nicomachi Geraſeni conſtabat Theologia: quod opus recte vir cordatus διανοίας ἐ καθαρευούσης βλάβης ἀναπλάσματα vocauit. Reliquae rationes ſunt παρατηρήσεως, et pro cauſa habent experientiam. Generalior diuiſio talis eſſet. Dies ſunt vel ἐργάσιμοι, vel ἱεροὶ, vel ἀποφράδες. Ἐργάσιμοι ſunt, qui et ἀνύσιμοι et ὀνήσιμοι dicuntur: ἱεροὶ quos θεῶν Ἡμέρας vocat Lucianus, quibus opponuntur ἀποφράδες. Ex illis cum maxime τὰς ἐργασίμους conſideret Heſiodus, nos cum Heraclito τὴν ἀποφράδα τῇ ἐργασίμῳ opponimus, non τῇ ἱερᾷ, in huius quidem operis conſideratione. Nam de eo ita notat Plutarchus, Περὶ δ' ἡμερῶν ἀποφράδων, εἴτε χρὴ τίθεσθαί τινας, εἴτε μὴ, εἰ ὀρθῶς Ἡράκλειτος ἐπέπληξεν Ἡσιόδῳ, τὰς μὲν ἀγαθὰς ποιουμένῳ, τὰς δὲ φαύλας, ὡς ἀγνοοῦντι φύσιν ἡμέρας ἁπάσης μίαν οὖσαν, ἑτέρωθι διηπόρηται. Politianum quantum fugerit ratio, qui tres Iouis dies ſtatuit, ex loco Heſiodi male intellecto, in Notis oſtendimus. Iam ad inſtitutum noſtrum pergamus, latiuſque quam Agriculturam patere hanc partem oſtendamus: quod vt fiat, iterum totum Ἔργων καὶ Ἡμερῶν librum diuidamus, hoc pacto. Circa duo operis totius ratio verſatur. Primo enim aliquid agendum, quid, et quando, docet. Secundo, dies aptos et ineptos, vel mediocres, cum cauſis ſuis oſtendit. Illud quod agendum eſt, Agricultura eſt: quae non eſt praecipua, quia habet aequalem: neque ſola, quia adiunctam habet alteram. Ea eſt Nauigatio. Sicut igitur doctrina τῶν Ἔργων latius patet, quam illarum altera, quia de vtraque agit: ita τῶν Ἡμερῶν, quia vtrique dies aſſignat. Ac de Agricultura vbi agat notiſſimum eſt: ſicut ibi:

Ἡ μὲν ὄϊς πείκειν, ἡ δ' εὔφρονα καρπὸν ἀμᾶσθαι. et
Σπέρματος ἄρξασθαι· φυτὰ δ' ἐνθρέψασθαι ἀρίζῃ, et aliis.

De altera:

— — ὑλοτόμον τε ταμεῖν θαλαμήϊα δοῦρα,
Νηΐά τε ξύλα πολλὰ, τά τ' ἄρμενα νηυσὶ πέλονται,
Τετράδι δ' ἄρχεσθαι νῆας πήγνυσθαι ἀραιάς.

Oſtendimus vtramque partem hic eſſe ſicut in altera. Nunc etiam totum. Oeconomia duplex eſt, vt diximus, vel conquirendi:

quirendi: ad quam ſpectat vtraque pars de qua egimus, Agricultura et Nauigatio. vel conſeruandi, quae proprie Oeconomica dicitur, quam continuo in primo Ἡμερῶν habes·

Ἤματα δ' ἐκ Διόθεν πεφυλαγμένος εὖ κατὰ μοῖραν
Πεφραδέμεν δμώεσσι, τριηκάδα μηνὸς ἀρίσην
Ἔργα τ' ἐποπτεύειν, ἠδ' ἀρμαλιὴν δατέασθαι.

Ἀρμαλιὴν δατέασθαι munus erat in magnis familiis τῷ οἰκονόμῳ quae ſecunda perſona erat μετ' αὐτὸν, id eſt, poſt dominum; Lucianus ἐν τῷ Περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ συνόντων. ὁ μὲν γὰρ μισθὸς αὐτὸς, κατὰ δύο ὀβολοὺς καὶ τέτταρας, καὶ βαρὺς αἰτῶν σὺ καὶ ὀχληρὸς δοκεῖς· ἵνα δ' ἐν λάβῃς, κολακευτέος μὲν αὐτὸς, καὶ ἱκετευτέος. θεραπευτέος δὲ καὶ οἰκονόμος. ἔστος μὲν καὶ ἄλλος θεραπείας τρόπος. Ii πενέσας ſuos vt plurimum habebant, quorum erat ſingula πένεσθαι. Qua voce Poeta eadem ratione infra de tota Oeconomia vtitur.

Ὀγδοάτη τ' ἐναάτη τε δύω γέ μεν ἤματα μηνὸς.
Ἔξοχ' ἀεξομένοιο βροτήσια ἔργα πένεσθαι.

Vnde Theocritus Χαρίσιν·

Πολλοὶ ἐν Ἀντιόχοιο δόμοις καὶ ἄνακτος Ἀλεύα
Ἀρμαλιὴν ἔμμηνον ἐμέτρησαντο πενέσαι.

Rurſus alio argumento vtamur. Cum ἐργασία ſit duplex reſpectu duorum, quae familiam conſtituunt, et ex conſequenti Oeconomicis legibus vtuntur: vt vnum ex multis ſumamus, Agricultura virorum, Lanificium mulierum; vtriuſque meminit. Nam vti non omni die prius fieri poſſe exiſtimat, ita neque poſterius. Diem autem vnum altero, tam huic quam illi, magis conducere. Sic:

Ἡ δὲ δυωδεκάτη τῆς ἐνδεκάτης μέγ' ἀμείνων.
Τῇ γάρ τοι νεῖ νήματ' ἀερσιπότητος ἀράχνης,
Ἤματος ἐκ πλείω. ὅτε τ' ἴδρις σωρὸν ἀμᾶται,
Τῇδ' ἰσὸν σήσαιτο γυνὴ, προβάλοιτό τε ἔργον.

Mulieris nemis idem ſcopus eſt qui viri arantis, ὁ πλῶτος; vtrumque ἔργον eſt, ſicut et nauigatio. Rurſus alio argumento vtemur. Ὑλοτομία duplicem vſum habet qui extra Agriculturam ſe extendit. Alter eſt πρὸς θάλαμον: alter πρὸς νῆα. Vtrumque conſiderat bonus Oeconomus. Thalamum ſtruebat paterfamilias, cum vxorem duceret: vnde Homerus θάλαμον νέον dixit: ad quam rem τῇ ὑλοτομίᾳ erat opus. Nauem, cum mercaturam inſtitueret. Vtriuſque tempus commodiſſimum hic traditur:

— — Ὑλοτόμοντε ταμεῖν θαλαμηΐα δοῦρα,
Νηΐά τε ξυλὰ πολλὰ, τοί τ' ἄρμενα νηυσὶ πέλονται.

Possunt et alia eiusmodi adferri: quod faceremus fortasse, nisi alio festinaremus.

CAPVT XXI.

Ex his omnibus iam satis superque apparet, quomodo vox Ἔργων in Poetae inscriptione sumenda sit. Cum enim ad speciem ea refertur; vel κατά τι ἐξαίρετον, vt loquuntur Magistri, sumatur necesse est: vel κατὰ γλῶσσαν, aut saltem κατὰ διάλεκτον. Quod si κατά τι ἐξαίρετον sumitur, peccauit translatione inepta, ἀπὸ γένους ἐπ' εἶδος: quae et inepta esset, quia in inscriptionibus simpliciter loquendum est, est inanis, quia falsa: angustior enim contento esset. Quod si κατὰ γλῶσσαν, aut διάλεκτον, rursus peccauit, cum partim τῶν κυρίων, quibus opponitur ἡ γλῶσσα, partim τῶν κοινῶν, quibus opponitur ἡ διάλεκτος, ibi maxima habenda est ratio, vbi ea tradimus, quae ab omnibus intelligi volumus. quod in inscriptionibus maxime obseruandum est. Qui vocem ἔργον ἀπὸ τῆς ἔρας deducunt, κατὰ διάλεκτον eam sumunt, quae multum ab Hesiodi abhorret: plerique κατ' ἐξοχήν, inter quos est Eustathius. Vtro modo sumatur, a Poetarum ratione non abhorret. Sicut in illo Poetae, ἀγρὸν δ' ἴομεν καὶ ἔργ' ἀνθρώπων. Ouidius κατὰ διάλεκτον, *facta* vertit. *Nosse hominum video, non ego facta boum.* Porro cum simpliciter vocem ἔργων ad omnia transferant Veteres, quid opus est nodum in scirpo quaerere? Est igitur ἔργον, τὸ ἔργον τὸ οἰκονομικὸν, τὸ πρὸς τὸν βίον συμφέρον. Ita inscriptionem horum librorum manifeste interpretatur Max. Tyrius, Sermone εἴ ἐσι καθ' Ὅμηρον αἵρεσις, vbi diligenter de Hesiodi libris agit, tandemque, χωρὶς δὲ, inquit, αὐτῷ πεποίηνται οἱ θεῖοι λόγοι, ἅμα τοῖς λόγοις, Θεογονία χωρὶς δ' αὖ ὠφελεῖ τὰ εἰς τὸν βίον ἔργα τε ἃ δρασέον, καὶ ἡμέραν ἐν αἷς δρασέον, vt supra ostendimus. Non potuit paucioribus verbis melius omnia ea approbare de quibus supra disputauimus, simulque ea confirmare, de quibus hic agimus. Cum autem nusquam improprie in his libris vox Ἔργων sumatur, quae dementia esset, ibi improprie eam sumere, vbi tantum propria esse debet? Sic, Ἐργάζευ Πέρσῃ δῖον γένος. et, Σοὶ δ' ἔργα φίλ' ἔξω μέτρια κοσμεῖν. et, Ἐξ ἔργων δ' ἄνδρες πολύμηλοί τ' ἀφνειοί τε. et, Καί τ' ἐργαζόμενος πολὺ φίλτερος ἀθανάτοισι Ἔσσεαι, ἠδὲ βροτοῖς. et, Ἔργον δ' οὐδὲν ὄνειδος, ἀεργείη δέ τ' ὄνειδος. et, Εἰδέναι ἐργάζῃ, τάχα σε ζηλώσει ἀεργός. et, Ἐργάζευ νήπιε Πέρσῃ Ἔργα τά τ' ἀνθρώποισι θεοὶ διετεκμήραντο. et alibi. Praeterea sicut ἔργα βοῶν, ita

ἔργα

ἔργα νηῶν dicunt Poetae: et ſicut γῆν ἐργάζεσθαι, ita πόντον ἐργάζεσθαι. Elegans exemplum eſt in Theogonia, vbi γλαυκὴν ἐργάζεσθαι dixit de mari. Καὶ τοῖς οἱ γλαυκὴν δυσπέμφελον ἐργάζονται. Ita vt hinc appareant ſomnia Grammaticorum, qui ſubtilius haec inquirunt: et quibus vnus finis eſt oſtentatio eruditionis per fas et nefas. Vt concludamus; non aliter vocem Ἔργων in Heſiodi libris ſumi certum eſt, quam a Philoſopho ſumitur Rhetoricorum ſecundo in his verbis: Διὸ τὰς ἐλευθερίας καὶ ἀνδρείας τιμῶσι, καὶ τὰς δικαίας· τοιαύτας δ' ὑπολαμβάνουσι τὰς μὴ ἀφ' ἑτέρων ζώντας. τοιοῦτοι δ' οἱ ἀπὸ τῶν ἐργάζεσθαι, καὶ τούτων οἱ ἀπὸ γεωργίας, καὶ τῶν ἄλλων οἱ αὐτουργοὶ μάλιστα. Ex quibus verbis, vt infra alibi oſtendimus, perfecta huius libri reddi poteſt ratio. Cum enim τὰς ἐργαζομένας, et τὰς αὐτουργοὺς Veteres maxime iuſtos putarent, apparet non modo quomodo ſumenda ſit vox illa, ſed et cur de iuſtitia agat. Sic et apud Homerum Odyſſ. Ξ. vbi hanc Oeconomiam tangit:

Τοῖος ἔα ἐν πολέμῳ, ἔργον δέ μοι ἐ φίλον ἦεν,
Οὐδ' οἰκωφελίῃ, ἥτε τρέφει ἀγλαὰ τέκνα.

Atque haec hactenus.

FINIS.

DANIELIS HEINSII
HYMNVS
IN HESIODI
PANDORAM.

Ex quo, quae Heſiodi Pandora ſit, intelligitur.

Ἀθανάτων βασίλειαν ἀείδομεν ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν
Νόσφιν ἀεὶ κρατέσσαν· ἐπεὶ κατ' ἀπείρονα γαῖαν
Πλαζόμενοι λιτόμεσθα θεῶν, ἀεσίφρονι θυμῷ·
Ἀρξάμενοι, ὡς πρῶτα Φερέσβια δῶρα καλύψας
Ἰαπετιονίδαο χολωσάμενος διὰ βελάς
Ζεὺς κρατερὸς γλυκόπικρον ἐπήγαγε πῆμα βροτοῖσι.
Ἴλαθι πασιμέλεσα, παγκλυτὲ, πότνα θεάων.
Εὐφροσύνης δώτειρα, καὶ εὐάντησον ἰόντι.
Ὡς ποτε γῆ τετάνυσο, καὶ οὐρανὸς εὐρὺς ὕπερθεν
Ἀμφιταλαντεύεσαν ἑλισσόμενος περὶ γαῖαν
Τείρεσιν ἐσεφάνωτο, καὶ ἠελίῳ γλυκὺ φέγγος
Αὐτοκασιγνήτης ἐσέψατο κύκλα σελήνης,
Ἤδη χθὼν λιχροῖσι καλυψαμένη Διὸς ὄμβροις
Ἀνθρώπων τέκε φῦλα, καὶ εὐρυπόρε διὰ κόλπε
Ἔθνεα βοτρυδὸν χρυσέων ἀνετέλλετο λαῶν.
Χρυσέων μὲν πρώτισα καὶ ἀργυρέων γένος ἀνδρῶν
Μήτηρ τίκτετο γαῖα, θεοῖς πάντεσσι μεμηλὸς,
Ἔκτος ἀλιτροσύνης λυσσώδεος, ἐκτὸς ἀνάγκης,
Τοῖσι βίον πόρε δένδρα, καὶ ἡ πρότερον τέκε μήτηρ,
Πήχεας ἀμπετάσασα, φίλα μαιώσατο τέκνα,
Πάντα χαρισσαμένη. δεινὴ δ' ἀπέκειτο θάλασσα,
Οὐδὲ βίον μερόπεσσιν ἀποπροθεν ἅρματα πόντε,
Νῆες ἀγίνεσκον, Βορέω πνείοντος ἀπειλὴν
Λαίφεσι πεπταμένοισιν ἀνὰ μέγα κῦμα θέεσαν.
Τοὶ δὲ θεοὶ μερόπεσσι μεμιγμένοι εἶδαρ ἔδεσι,
Πάντοθεν εὐρύοπα νεφεληγερέτα κατ' αἶαν.
Ζεὺς δ' ὅτε δὴ χείρεσσι καὶ εὐρέϊ καρτὶ πεποιθὼς
Ὃν γενέτην κρατερῇσιν ἀλυκτοπέδῃσι πελάσσας
Οὐρανόθεν βιάεντα κατήγαγεν, ἐκ δὲ διώξας

Ἰαπετὸν

Ἰαπετὸν δολόεντα, νέης ἐπεβήσατο τιμῆς,
Δηΐοτε χάλκειον γένος, ὄβριμον, ἀκέστ' ἀνεκτὸν,
Ἀθανάτοισι θεοῖσιν ἀπαχθόμενον, τέκε γαῖα·
Ἄρεϊ πεφρικὼς, καὶ ἀναιδείῃσι νόοιο
Τέρεα θεσμὰ θεῶν τελέσαν κενεόφρονος ὁρμῆς.
Τὰς δὲ ἑξάκις λείπεσκον ὅσοι ναετῆρες Ὀλύμπου
Ἀνδράσιν ὠκυμόροισι πάλαι μίγνυντο κατ' αἶαν·
Οἱ δὲ μὲν οἰώθησαν ἀκινήτοισι δὲ μόχθοις
Καὶ θανάτων συγερῆσιν ἐδαλώθησαν ἀνάγκης.
Δῶρα δὲ πάντα θεῶν μίνυθον. Ζεὺς δ' ἄφθιτα εἰδὼς
Κρύψατο πῦρ, πενίης ἄκος ἄμμορον, ἕρμα βίοιο,
Σύμφορον εὐπορίης. Τὸ μὲν αὐτίκα μέρμερος υἱὸς
Ἰαπετὲ, κοίλοισιν ἐνὶ νάρθηξι καλύψας,
Ζῆνα λαθὼν κλέπτεσκε, θεῶν πρόμον ἠδὲ καὶ ἀνδρῶν·
Οὐδ' ὅπιν ἀθανάτων πεφυλαγμένος, ἀδ' ἄγε μῆνιν
Εὐρυβίης Κρονίωνος ἐνὶ ςήθεσσιν ἀλύξας,
Νήπιος. ἦ μάλα μέλλεν ἀτειρέα νηλέα θεσμὸν
Λειπόμεν ἀνθρώποισι, καὶ αὐτὸς πήματι κύρσαι.
Ἀλλ' ὅτε δὴ γίνωσκε κατὰ φρένας ἔνδον ἐΐσας
Ζεὺς ἀπαφισκόμενος, καὶ ἀμερσάμενος φλογὸς αὐγῆς,
Δεινὰ παθὼν κεχόλωτο, καὶ ὀσσόμενος κατὰ θυμὸν
Ἀργαλέας ὀδύνας (αἵ τ' ὤφελον ἀδ' ἐγένοντο
Ἀμφί τε γῆν πονέεσι, καὶ ἁλμυρὰ νῶτα θαλάσσης)
Παρθένον αἰδοίην διερῆς ἐπλάσσατο γαίης,
Παρθένον αἰολομόρφον, ἄτερ Φιλότητος ἀνάγκης,
Παρθένον, ἣ χθὼν πᾶσα καὶ ὑδατόεντες ἔναυλοι,
Ὅσσά τε γῆ κοίλῃσιν ὑπὸ ῥίζῃσι κέκευθε,
Τῆτ' ἐπιτέτραπται Φυτὰ μυρία, καὶ μέγας ὄλβος.
Ἔνθα σε τὸ πρῶτον πυρσεις Ἥφαιςος ἔτευξε,
Πᾶν δ' ἐπιβέβλησαι ὅσσων μερόπεσσιν ὄνειαρ·
Πάντα θεῶν λάχες ὄλβον, ἰὴ γεγαυῖα περ αὐτή.
Χαῖρέ μοι αὖθις ἄνασσα, πολυλλίτε μῆτερ ἐάων,
Μῆτερ ἀπημονίης. τίνα σοι τίνα μῦθον ἀνάψω;
Πῶς δέ σε κικλήσκων, σέθεν ἱλέω ἀντιβολήσω;
Χαῖρε θεῶν πρεῖσσα, θεῶν θεὸς αὐτὴ ἐοῦσα,
Δημήτηρ μὲν ἐοῦσα, καὶ εὐρύοπες Ἀθήνη,
Ἐν χθονὶ Δημήτηρ, καὶ ἐνὶ πτολέμοισιν Ἀθήνη,
Ἐν δὲ πόθοις Κυθέρεια καὶ Ἵμερος. ἦ μάλα κεῖνος
Ὄλβιος, ᾧ τύνη λευκωλένου ἔπλεο κούρης
Ἤπιος ἦσθα θεὸς, καὶ ἐπέβλεπες ὄμματι λευκῷ,
Ἐκ δ' ἔβαλες πενίην θυμοφθόρον. ἐσθλά τε πολλὰ,
Χρύσεά θ' ἱμερόεντος ἐπήγαγες ἔδνα γάμοιο,
Ἐν δ' ἔρον, ἐν δ' ὀάρους τε, καὶ ἡδέα Κυπριδος ἔργα.
Τῶν ἅμα γὰρ πάντων πάλαι ἔμμορες, ἐξέτι κεῖνε

Ὁππότε δὴ τὸ πρῶτον ἐνὶ μερόπεσσι φάνησθα
Ζηνὶ χαρισσομένη πρωτὴν δέ σε φαντὶ γυναῖκα·
Τῶνδε γὰρ ἀντιτέτυξο, καὶ ἀγλαὸν ἔλλαχες εἶδος
Παρθενικῆς, ὤνασσα, χάριν ςίλβουσα καὶ αἰδώ.
Τῷ καὶ ἐγώ τοι πρῶτος, ἔτι χνόον ἄβρὸν ἀέξων,
Ἦβης χρύσεον ἄνθος, ἔτι νέος, ἠδὲ βολάων
Νηΐς ἐων πάντη τῶν Κυπριδος, ἠδὲ πόθοιο,
Εὐεπίης σπένδω μαλακὸν γάνος. ἴλαθι πότνα,
Ἴλαθι. δὸς δ' ἡμῖν γλυκερῆς ἐπιβήμεναι εὐνῆς.
Χαῖρε πάλιν τρίλιςε, θεῶν ἐπιειμένη ἀλκὴν,
Ἀλκὴν μὲν πάντων τε θεῶν, πασῶν τε θεαινῶν,
Εἰρήνης ὀχετηγὲ, καὶ ἰθύντειρα κυδοιμῷ,
Ἐλπίδος ἡγήτειρα τίς ἄν σοι καρτὶ μάχοιτο,
Ἣ πολυωνυμίῃσι θεῶν οἳ ὄλυμπον ἔχουσι.
Δήμητερ μεγάλ χαῖρε, καὶ Ἀμφιτρίτη ἄνασσα,
Ἐν χθονὶ Δημήτηρ, Ἀμφιτρίτη κατὰ πόντον.
Τῷ καὶ ὅσοι σπεύδουσιν ἀρόμμενοι ἠδὲ φυτεύειν,
Ὅσσοι ἐπασσυτέρῃσι πέδον κρούσι μαιέλῃς,
Ὅσσοι ἀμησάμενοι πολυγηθέα καρπὸν ἀροῦρης,
Ἐκτελέα, βρίθοντα, περισφίγγουσιν ἀμάλλαις,
Σὸν πρῶτόν τε μέσον τε καὶ ὑςάτιον περὶ βωμὸν
Αἰὲν ἑλίσσοντας, καὶ ἑλισσόμενοι ποτὶ δῶμα,
Πλημπλῆθές τι φέρουσι καὶ ἐ φατόν. Ἴλαθι πότνα,
Ἴλαθι. μὴ δή τοί τις ἐμοὶ φίλος ἦ ἀπὸ θυμοῦ.
Νόσφι σέθεν γὰρ, ἄνασσα, μάτην φυτοεργὸς ἀλωεὺς
Τετράγυον κατὰ νειὸν, ὁμῶς δῆλός τε καὶ αὐτός,
Ὤλκα πέρι μογέοντε, κατατρίβουσιν ἄροτρον.
Χαῖρε πάλιν κρείουσα θεῶν, κρείουσα θεαινῶν.
Ἐξέτι γὰρ κείνε, ὁπότε Νέμεσίς τε καὶ Αἰδὼς,
Αἰδώς τε Νέμεσίς τε, θεῶν ἀριδείκετα τέκνα,
Ὑςάτῳ ἀθανάτων λιπέτην χθόνα καὶ μένος ἀνδρῶν
Νόσφι σαοφροσύνης, παρά τοι τέλος ἐςὶν ἁπάντων.
Χαῖρε πάλιν κρείουσα θεῶν, τραφερῆς τε καὶ ὑγρῆς,
Ὑγρῆς καὶ τραφερῆς· τῷ καὶ παλάμῃσιν ἀείρεις,
Τῇ μὲν Ἀμαλθείης κέρας ἀγλαὸν, ἔθαρ ἀρούρης,
Εὐφορίης μέγα σῆμα, περὶ ςαχύεσσι βεβριθὸς,
Ἀμφοτέρου ςαχύεσσι καὶ ἄνθεσιν. ὅσσα τε γαῖα
Εἰαρινῇ Ζεφύροιο χέει μεθύοντος ἐέρσῃ,
Πηδάλιον δ' ἑτέρῃφι· τόθεν σέθεν ἄμφι, θεαίνη,
Δειναὶ παλαιγενέων ἐψεύσατο βιβλία φωτῶν.
Ἦ γὰρ ἀνακτορίην τε μούνην κόσμοιο καὶ ἀρχὴν
Σημανέειν ἠγέοντο· σὺ δ' εἰναλίη θεὸς ἦσθα,
Εἰναλίη θεὸς ἦσθα, Τύχην δέ σε φαντὶ καλεῖσθαι
Νηρέος ἐν βένθεσσι, καὶ Ὠκεανοῖο γέροντος.

Πάντη

Πάντη δὲ σπέρχεσα κατ' ἄσατον οἶδμα θαλάσσης
Ἰσίατ' ἐκπεταάσασα, περιπλομένοισιν ἐοικας.
Ναυτιλίη σοι πάμπαν ἐπευάδει· ὅς δε, πόροιο
Νῆα θοὴν ἐπὶ πόντον ἐλαύνεται ἄμφι καὶ ὄλβε,
Σοὶ ἀνὰ χεῖρα τίταινε· Σὺ δὲ μεδέεσα κατέσης,
Ἐμπορίης πόντοιο, καὶ εὐφορίης κατὰ γαῖαν.
Χαῖρέ μοι Ἀνταίη μεγαλώνυμε, μῆτερ ἀνάγκης,
Ἠδὲ Διὸς μεγάλοιο· σὺ γὰρ Τιτῆσι μέσεσκες
Παντὸς ἔτι κρατέουσι, παρὰ προτέροισι θεοῖσι,
Ῥείη πλειστοδότειρα. μόνη δ' Ἀΐδαο θεάων
Ὧν πάρος ἔλλαχες αἶσαν, ἅτ' ἔμπεδα ταῦτα φυλάσσεις.
Μουνογενὴς Ἑκάτη, δεινὴ κλωσῆρος ἄνασσα,
Γαίης κοιρανέουσα, καὶ ἰθύνουσα θάλασσαν.
Χαῖρε Διὸς δέσποινα, Ποσειδάωνος ἑταίρη.
Χαῖρε πάλιν κρείουσα θεῶν, κρείουσα θεαινῶν,
Ἄρτεμις θηρήτειρα καὶ Εὐνομίη, καὶ Ἀπόλλων,
Ἄρτεμις ἐν βήσσῃσι, καὶ ἐν νέεσσιν Ἀπόλλων,
Εὐνομίη δ' ἀγορῇσι. Σὺ δὲ γονόεντας ὀϊστὰς
Ἧ λύκε ἢ χλαίνε κατεναντίον ἐς σκοπὸν ἕλκεις·
Οὔτε παρέσφηλές γε, καὶ εἰ μάλα τηλόθεν ἔσῃ
Ἰθὺ τιτυσκόμενος. τυχὲ δ' ἢ μάλα καίριον αὐτῆς
Ὅς μεγάλη βληθεῖσα, καὶ ἀσπαίρεσα ποδοῖϊν
Ὑσάτιον θανάτοιο μέλος κρυόεντος ἀείδει.
Καί σέ τις ἡγεμόνην γλυκερῆς αἰτεύμενος ἄγρης
Καὶν ἐλάφῳ περίπιπτε, καὶ ἐν νιφάδεσσι λαγωὸν
Ὦρσεν ὑπ' ἐκ κοιτέων, γλυκερὸν σκυλάκεσσιν ἀγῶνα.
Τοῖς δὲ μέγ' εὐφρήνεν κραδίην, μάλα δ' ἀμφὶ πονεῦσιν
Ἴχνιον ἔνθα καὶ ἔνθα διωκόμενοι. περὶ δ' εὐνὴν
Πολλὰ περισκαίρεσιν, ἀεὶ δ' ἐλελίσσεται ἀρή,
Ἄγγελος εὐφροσύνης θελξίφρονος, εἴκελος αὐδῇ,
Μείλιον ἀγρώσσουσι, μέγα σπεύδουσιν ἄγαλμα.
Χαῖρέ μοι αὖθις ἄνασσα θεῶν πέρι μῆτιν ἐοῦσα,
Κηρὸς ἀλεξήτειρα, παρατρέψασα δὲ πότμον
Εὐσεβέων παίδεσσι· νόσον δ' ἀπὸ πάμπαν ἀλάλκεις.
Σοὶ δ' ἅμα γεινομένῃ νόσοι αἰόλαι ὀξύ τι πῆμα,
Ἰκελαι ὀρνίθεσσιν ἢ ὀρνυμένῃσι μελίσσῃς
Ἀνδρόμεον βίον ἄμφι διέδραμον, ἐδέ τις ἔσχεν
Ἀθανάτων σέο νόσφι, Διὸς βελῇσιν, ἀρήγειν,
Οὐδὲ παραιτεῖσθαι συγερὴν μερόπεσσιν ἀνάγκην.
Οὐδὲ νασιγνήτας, τῆσίν σ' ὁμότιμον ἔθηκε
Ζεὺς Κρονίδης, Λαχέσίν τε καὶ Ἄτροπον· ἣν τε λέγεσι
Ἀνδράσιν ἐσσομένοισιν ἐπικλώθεσαν ἐφεῖναι
Δαίμονα δυσφρονέοντα, καὶ ἠθάδα κῆρα μέλαιναν.

Χαῖρε πάλιν, κρείσσα θεῶν, κρείσσα θεαινῶν,
Εὐνομίη τε Θέμις τε· σὺ γὰρ κρατέεσσα δικαζῇς
Ἢ κυάμοις λευκοῖσι τὸν, ἢ ψηφοῖσι καθίζεις,
Ξείνοις ἰθύνοντα δίκας καὶ ἐπίφρονι λαῷ.
Κλήρων γὰρ μεδέουσα, σὺ τὸν μέγαν ὄλβον ἀφαιρεῖς,
Τῷ δὲ πάλιν πόρες ἄλλον· ἐπεὶ βασιληΐδες ἀρχαὶ
Χρυσῷ πλῆθος περιέσσιον, ἔρκος ἀνάκτων,
Παίγματά σοι τελέθεσι. σὺ δὲ σέφανόν τε καὶ εὖχος
Τῷ μὲν ἀίσωσας, τῷ δ' αὖ πολὺ μεῖζον ἔθηκας.
Χαῖρε μέγα κρείσσα θεῶν, κρείσσα θεαινῶν,
Ὑγιείη μοι χαῖρε, καὶ ἱμερόεντας ἀοιδάς,
Μεσάων Φίλα τέκνα, καὶ ἣν ἀπὸ λιμὸν ἄγεσα,
Ἣ θέμις ἐξὶν, ἄνασσα, τύχης ἐπίβησον ἀρίσης.

DANIE-

DANIELIS HEINSII
IN HESIODVM
EPIGRAMMATA.

Δήμητερ τρίλλισε, σὲ μὲν πολυγηθέα καρπὸν
Ἀλδαίνειν σοφίης εἵνεκ', ἄ τε ϛαχύων.
Τὸν μὲν παῖς Δίοιο καὶ ἀγχίνοος Πυκιμήδης,
Ἄσκρης ἐννάετης, οἶδεν ἀμησάμενος·
Σεῦ γὰρ ὕπο τρεφθεὶς μεγαλώνυμε, χειρὶ δ' ἐχέτλην
Τῇ μὲν ἀερτάζων, τῇ δὲ μέγα δρέπανον,
Ἄρτον τ' ὀνταύβλωμον, ἀεικέα λιμὸν ἀμύνειν,
Παντοίης κορυφὴν δρέψατ' ἀπ' ἰδμοσύνης.
Τῶν δέ σοι ἀγλαόκαρπα θαλύσια δῶκε κομίζειν,
Μελπόμενος γλυκερῆς ἔργα γεηπονίης.
Σωφροσύνην δ' ἐδίδαξε, καὶ ὡς πλέον ἥμισυ παντὸς,
Ἐκ Μουσέων σοφίης μέτρα διδασκόμενος.
Ἀλλὰ γέρον μάλα χαῖρε, πανόλβιε. σοὶ γὰρ ἔνεγκε
Πολλὴν καὶ πίνυτὴν γαῖα φυτοσπορίην.

Ad eumdem.

Δαφνοφάγος, γλυκύμυθος, ἀνὴρ Φίλος ἠρανίδῃσι,
Γῆς ἀρότας θεῖος δείκνυεν Ἡσίοδος,
Πιερίδων γείτων πολυώνυμος. ὦ πόποι, ὦ Ζεῦ,
Ἢ γλαφυρῶς τεύτης ὤνατο γειτονίης.

Ad eumdem.

Πῆμα κακὸς γείτων, ὅσσον τ' ἀγαθὸς μέγ' ὄνειαρ,
Αἱ σελίδες θείαι φαντό ποθ' Ἡσιόδῳ.
Ταῦτ' ἄρα φρασσάμενος, γλυκερῆς φίλος ἤλιθα Μούσης,
Γειτονίης αὐτῶν ἔμμορε Πιερίδων.

Ad eumdem.

Ὦ μάκαρ, ὦ ξανθῆς Δημήτερος ἔργα καμίζων,
Βέλτις Εἰρήνης παῖ, γέρον Ἡσίοδε,
Δαίμοσιν οἷος ἔησθα, νέμων ἐνὶ βένθεσιν ὕλης
Ποίμνην ἠδ' ἀγέλην τῆς Ἑλικωνιάδος.
Ἔνθά σε βουκολέοντα θεῶν καλὰ τέκνα θεῶντο,

Πηκτίδι σῇ φίλην τερπόμενον κραδίην·
Ἢ τάχα πεμπάζοντα βόας, καὶ μηκάδας αἶγας,
Ἢ τάχα καὶ λεπτὰς πηγνύμενον δονακας,
Ἔν τε ποης ῥαδιῳῇσι καὶ ἄνθεσιν εἰαρινοῖσιν,
Οἷα φιλεῖ λιγυρῶν σήθεα μηλονόμων.
Καί τοι σκήπτρον ἔδον Μαιάων βασιλῆα γενέσθαι,
Αὐτοφυὲς θεῖον σῆμα δαημοσύνης.
Χαῖρε πάτερ τοίδεσσι, καὶ ἵλαος ἄμμι γένοιο,
Λίπόλε μὲν πρότερον, νῦν δ' ἄρ' ἀοιδοπόλε.

Ad eumdem.

Ὑψαγόραν ποτ' ἀοιδὸν ἀναζητᾶντος Ἄρηος,
Ἡ Φύσις ἀρχαῖον δείξατο Μαιονίδην.
Δεινὸς Ἄρης μέγ' ἔχαιρε, καὶ οἱ πτολέμοις τε μάχας τε
Κέκλετο, καὶ δῖον μελπέμεν Αἰακίδην.
Τὼδ' ἄρα γινομένοιο πάλαι κλύε πότνια Δηὼ,
Βῆ δ' ἴμεν ὑψηλῆς ἄγκεα Πιερίης.
Ἔνθ' ἄρα οἱ κλυτότοξος ἐναντίος ἦλθεν Ἀπόλλων,
Ὦκα μάλ', Ἀσκραῖον δεῖξατο δ' Ἡσίοδον,
Ἡσίοδον Φιλόμυθον, ὀιζυρῇ ἐνὶ κώμῃ
Βοσκόμενον γλυκερῶν ἄγχ' Ἑλικωνιάδων.
Ὡς ὁ μὲν ἦδε μόθον Πηληιάδεω Ἀχιλῆος,
Καὶ προτέρων ὁρμὰς καὶ μένος ἡμιθέων.
Αὐτάρ ὁ γῆς ἀρότας, καὶ ἀρηρότα τοῖσι μάλιστα
Ἐκ Διὸς ἀθανίης σήματα, τὰς τ' ἔριδας.
Ὡς ἐρίδων μεγάλων δισσῶν ἀνὰ γαῖαν ἐχουσῶν,
Ὅς γ' ἐπιμωμητὴν ἤνεεν, ὃς δ' ἀγαθήν.

Ad eumdem.

Χαῖρε θεῶν Ἀσκραῖε τοι ἀθανὰν εὐρὺν ἔχουσι
Μήδεα καὶ πλήθη καὶ γένος ἐξανύσας,
Μουσάων ὑποφῆτα παλαιγενές. ἤτοι ἔκευθες
Πολλὰ πάτερ θυμῷ δήνεα καὶ πραπίδας,
Τείρεα πάντα μαθὼν, τάπερ ἀθανὸς ἐσεφάνωται,
Καὶ Κρονίδα βελὰς, καὶ Φάος ἠελίκ,
Τήντε Σεληναίης λιπαρὴν φλόγα, μαῖαν ἀερσης,
Ἀγλαὸν ἀρχαίης σῆμα φυτοσπορίης.
Ἀρκάδες ἱλήκοιτε, μόνος προσέληνος ἔεσκε
Πάντα Σεληναίης γνὺς πόρον Ἡσίοδος.

ARGVMENTVM
IN
LIBROS HESIODI
QVI OPERA ET DIES INSCRIBVNTVR:

SICVT EOS ESSE INTELLIGENDOS IN INTRODVCTIONE DOCETVR, GRAECE CONSCRIPTVM OLIM A DANIELE HEINSIO, ET NVNC LATINE REDDITVM.

Facto a contentionum diuiſione initio, Poeta alteram quam eſſe reprehenſione dignam et vituperio oſtendit, reiicit: alteram vero vt rebus praeferat omnibus, fratrem ſuum Perſen monet. Quod altera in fori moleſtiis omne fere tempus ponit: altera autem, quae honeſta eſt et bona, ſolo labore cum iuſtitia, quae ad vitam requiruntur, ſibi comparat. Poſtquam enim mentis, vt Poeta loquitur, vaferrimae Prometheus, Ioui ignem, hoc eſt, vitae abundantiam (ſicut huc alludens ait alibi diuinus Plato) furtim ſurripuiſſet, Iupiter hominibus, quos induſtrios vocat ac ſolertes, hoc eſt, de comparandis facultatibus ſollicitis, malum magnum, Pandoram nempe, hoc eſt, Fortunam, quae omnia Deorum dona, id eſt, beneficia naturae, ſibi vindicare coepit, in medium

Ἐκ τῆς ταῖν ἐριδοιν διαιρέσεως ἀρξάμενος ὁ ποιητὴς τὴν ἐπιμωμητὴν, ἤτοι ἐπίψογον, ἀποδοκιμάζει. τὴν δὲ ἑτέραν περὶ παντὸς ποιεῖν τῷ ἰδίῳ ἀδελφῷ τῷ Πέρσῃ ὑποτίθεται. ὡς ἐκείνης μὲν περὶ φιλονεικείας καὶ τὰς τῶν ἀγορῶν διατριβὰς τὸν πλεῖζον χρόνον ἐχούσης, τῆς δὲ, τῆς καλῆς τε καὶ ἀγαθῆς, μόνῳ τῷ πόνῳ μετὰ δικαιοσύνης τῶν ἐπιτηδείων μεταποιουμένης. Ἐπεὶ γὰρ ὁ ἀγκυλομήτης Προμηθεὺς τῷ Διὶ τὸ πῦρ, τουτέστι τὴν τοῦ βίου εὐπορίαν, (ὥς φησί που πρὸς ταῦτα νεανιευόμενος ὁ θεῖος Πλάτων) κλέψας ἔλαθεν, ὁ Ζεὺς τοῖς ἀνθρώποις, τοῖς ἀλφηστικοῖς καὶ εὑρετικοῖς, ἤγαγε τοῖς περὶ τὰ τοῦ πόρου σπουδάζουσι, κακὸν μέγα, τὴν Πανδώραν, ἤτοι τὴν τύχην, τὴν πάντα τὰ τῶν θεῶν δῶρα τὰ φυσικὰ δηλαδὴ εὐεργετήματα, περιβεβλημένην, παρεσκευα-

σε. Καὶ ἔτω μὲν τὸν τοῦ βίου πόρον ἡ τύχη ἐπιτέτραπται, τῇ δὲ ἀνθρωπίνῃ προμηθείᾳ τε καὶ ἐπιμελείᾳ τοῦτων ἐφικέσθαι χαλεπὸν ἐγένετο. Τὸ πάλαι γὰρ, μήπω ῥᾳδιεργήσαντος τοῦ Προμηθέως, πάντα τὰ πρὸς τὸν βίον ἐπιτήδεια, εὐπόριστα λίαν καὶ παρὰ πόδας. Κρόνος γὰρ τοπρῶτον χρυσοῦν τι τῶν ἀνθρώπων γένος ἐμηχανήσατο, ᾧ τινι πάντα αὐτοματίζεσθαι ἡ γῆ ἐδωρήσατο. Τοῦτο ἦν τὸ χρυσοῦν γένος, θανάτῳ τινὶ μαλακῷ τε καὶ ἡδυπαθεῖ περιπεσὸν, δαιμονίας λήξεώς τε καὶ ὀνομασίας ἔτυχε. Τούτῳ τῷ γένει ἀκολουθεῖ τὸ δεύτερον, τὸ ἀργυροῦν τοῦ χρυσοῦ χεῖρον μὲν τὰ πάντα ὄν, καθαρὸν δὲ μᾶλλον τῶν ὕστερον γενομένων. Ὁ Ζεὺς ἦν, ἤγουν ἡ εἱμαρμένη, καὶ τοῦτο τὸ γένος κρύπτει· καὶ ἔτω μὲν τοῦ βίου ἀπαλλαχθὲν, τῆς τῶν ὑποχθονίων θνητῶν μακάρων λήξεως ἐπήβολον ἐποιήσατο. Περὶ μὲν ἦν τοῦ τρίτου γένους τοῦ χαλκοῦ τοὐντεῦθεν διαλαμβάνει, δεινόν τε φησὶ καὶ ὀμβρίμου· οἵτινες οἱ ἄνθρωποι ἀλληλοκτονίᾳ τε καὶ ἀφροσύνῃ ἀλλήλων ἔπεσον, νωνύμως, ἤγουν λήξεως μὲν ἀδαμοῦς τυχόντες, πανολεθρίως δὲ εἰς ᾅδου καταβαίνοντες. Τῷ τρίτῳ τούτῳ τὸ τῶν ἡρώων ἕπεται, τῶν ἀμφὶ τὸν Ἐτεοκλέα καὶ τὸν Πολυνείκην μάλιστα, τῶν δηλαδὴ τόν τε πρῶτον πόλεμον καὶ ἀρχαιότατον Θηβαϊκὸν λεγομένου, καὶ τῶν ἀμφὶ Ἀγαμέμνονα καὶ Μενέλαον, τῶν

produxit. Ita tota vitae comparandae ratio, Fortunae est commissa: prudentiae autem hominum ac curae ea sibi comparare coepit esse difficillimum. Olim ergo, ante vafrum hoc Promethei factum, omnia quae ad viuendum erant necessaria, facillime comparabantur, et ad manus erant. Saturnus enim primo omnium, genus quoddam aureum fabricabat hominum. Cui sua sponte omnia suppeditabat terra. Hoc genus, leni ac iucunda morte cum hac vita defungeretur, vitam daemonum et nomen post obitum consequebatur. Hoc autem, alterum est secutum, quod argenteum dixerunt: quod vt aureo in omnibus deterius, ita purius fuit quam sequentia. Iupiter ergo, hoc est, Fatum, etiam hoc genus aufert: quod defunctum, vitam eorum duxit, quos Beatos Subterrestres vocat. Ita ad tertium, aereum nimirum transit, quod scelestum esse et impetuosum docet. Qui quidem homines caede mutua et imprudentia cecidere: ceterum nec nomen, nec vt alii certam viuendi post obitum consecuti sunt rationem, vt qui funditus exstincti ad inferos descenderent. Hoc tertium iam genus, Heroes sequuntur (ita tum Eteoclem ac Polynicen, reliquosque qui primum et antiquissimum, Thebanum bellum, tum Agamemnona et Menelaum, reliquos-

siquosque qui Troianum constituerunt, vocat) quos Homerus describit. Quorum alii morte sublati, penitus interierunt: alii eorum etiam nunc Beatorum insulas colunt. Hinc ferreum, eiusque iniustitiam describere pergit: maxime autem tangit iudices, quorum breui ac venusta fabella, corruptelas taxat. Reliqua pars libri, iustitiae ac iniustitiae praemia ob oculos ponit: tum et monita quaedam sapientissima Persae proponit. Maxima ex parte autem ratio scribendi, quae praecepta continet, parum inter se cohaeret: ita vt soluta quasi et nihil minus quam adstricta sit oratio. Quae subinde quoque antiquitatem spirat, et non semel idem repetit: prorsusque a scribendi ratione, qua recentiores sunt vsi, qui nudas orationi sententias intexunt, abhorret. Non raro et digreditur: vt videlicet taedium fratris, quod ex admonitionibus haurire ac praeceptis poterat, diluceret. Posthaec ad Oeconomicam transit, cuius rationem initio ab agricultura facto, praescribit. Tota autem haec doctrina, in describendo tempore ad arandum idoneo, tum delineando messis et vindemiae, et serendi ligni tempore versatur. Praeter haec, tum eorum quae recte ac ordine geruntur successum et exitum, tum eorum quae negli-

τε ἄλλων ὧν ἡ ποίησις μέμνηται, τὸν Τρωϊκὸν συγκροτησαμένων· ὧν οἱ μὲν τῷ θανάτῳ ὑποπεπτωκότες παντελεῖ ἀπώλοντο· οἱ δέ τινες αὐτῶν ἔτι νῦν τὰς μακάρων νήσους οἰκοῦσι. Ἐκ τούτου τὸ σιδηροῦν, καὶ τὰς αὐτοῦ ἀνομίας διελθεῖν ἐπιβάλλεται, τά τε τῶν δικαζόντων μάλιστα, ὧν αἶνός τις βραχεῖ τε καὶ χαριέντι τῆς δωροδοκίας ἅπτεται. Τὸ λοιπὸν δὲ τὸν λόγον τά τε τῆς ἀδικίας τε καὶ δικαιοσύνης ἐπίχειρα ὑποτυπῶν διατρίβεται, καὶ παραινέσεις τινὰς τῶν σοφωτάτων τῷ Πέρσῃ ὑποβάλλει. Τὸ πλεῖστον δὲ τῶν ὑποθηκῶν τῶν ἐνταῦθα κειμένων ὁ χαρακτὴρ ἀφορισικός ἐστι καὶ ἀπόλυτος αὐτῷ· καὶ ἀσύνδετος ὡς ἐπίπαν ὁ λόγος. ἔστιν ὅτε καὶ ἀρχαιολογικῇ ταυτολογίᾳ κεχρημένος, ἐδέ τι κατὰ γυμνὴν τῆς τῶν νεωτέρων γνωμολογίας παρεμφαίνων ὑποφαίνων. Κέχρηται δὲ καὶ παρεμβάσει ἐν ὀλίγῃ, τὸν ἀδελφὸν ἀπὸ τοῦ περὶ τὰς ὑποθήκας καὶ παραινέσεις ταύτας πόρου ἀναλαμβάνων καὶ ἀναπτώμενος. Μετὰ ταῦτα εἰσβάλλει τὴν οἰκονομικὴν διδάσκειν, ἀπὸ τῆς γεωργίας εὐθὺς ἀρξάμενος. Ἔχει δὲ πᾶσα ἡ διδασκαλία αὕτη περὶ καιρὰς προσφόρους ἀροτριάσεως καὶ ἀμήτου, περὶ τρυγητοῦ καὶ ξυλοτομίαν, περὶ τὰς ἀποβάσεις τῶν γε ὀρθῶς καὶ κατὰ καιρὸν πραττομένων, καὶ τῶν παραλελειμμένων τὰς ζημίας, καὶ ὅσα τοιαῦτα.

Ἔτι

Ἔτι τῶν ὡρῶν τὴν διάκρισιν, καὶ πρὸς ἅ τινα μάλιστα τῶν ἔργων οἰκείως αὐτῶν ἑκάστη διάκειται, μέχρι εἴκοσι καὶ τινῶν καὶ λ δ'. Ὡς μέχρι τότε μὲν ἡ πρώτη τῆς οἰκονομικῆς. Τῶν δὲ ἀνθρώπων προϊόντος τε χρόνου καὶ ἐπιδιδομένης ἅμα τῆς ἐπιθυμίας, οὐ περὶ μόνον τι προσοδου εἶδος σπουδαζόντων, ἀλλὰ περὶ πᾶν, μᾶλλον δὲ οἱονδήποτε, ἐξ κέρδος τι κατὰ τὸν ποιητὴν, ἐν χερσὶ φανὲν, ἀσχολουμένων, τὸ ἕτερον τῆς οἰκονομίας μέρος διέρχεται φράζων, καὶ τὰ τῆς θαλάσσης μέτρα διαλαμβάνων. ἔστω γὰρ τὴν τοῦ πλοῦ ἀκμὴν καὶ τῶν καιρῶν τὸν ἐπιτηδειότατον μάλιστα, καλῶν φαίνεται. Πάλιν δὲ μετὰ ταῦτα ἐν ὑποθήκαις κατάληγει. Προσθεὶς δὲ τὴν τῶν ἀθανάτων ὅπιν, ὑποδιαίρεσιν αὐτῆς ἐνταῦθα πεποίηκεν, καὶ ἀκολούθως, ἀπὸ γένους, ἦγεν, τοῦ τῶν θεῶν σεβάσματος, ἀρχόμενος, εἶτα εἰς τὸ καθ' ἕκαστον, καὶ τὸ εἶδος, ὑπάγει. Καὶ ἔστω μὲν πᾶς ὁ τῶν Ἔργων λόγος, κατὰ τὸν κωμικὸν, ἐκτετόξευται. Τὸ δὲ ὑπόλοιπον, τῶν τε ἀγαθῶν καὶ φαύλων ἡμερῶν, περὶ καὶ τῆς τῶν μέσων παρατηρήσεως, τῆς τε ἐκλογῆς αὐτῶν καὶ τῆς ἀπεκλογῆς, ἐν βράχει περιέχει.

guntur, damna ac noxas ostendit. Huc accedunt, tempestatum anni distinctiones: tum quibus quaeque rebus sit idonea. Vsque ad viginti et octo aut triginta et quatuor fere versus. Atque hactenus quidem prima Oeconomiae pars. Ceterum cum homines, partim temporis progressu, partim acriore lucri desiderio, non vnum tantum aliquem lucrandi modum amplecterentur, verum omnia, quaecumque modo lucrum aliquod promitterent, adorirentur, alteram Oeconomiae aggreditur partem: qua occasione, de natura ac ratione maris loquitur. Ita enim tempus ad nauigandum maxime idoneum, videtur vocare. Posthaec rursus in praeceptis desinit. Cum autem de debita Diis reuerentia inter alia loquatur, diuisionem eius subiungit: et cum initium a genere, hoc est, Deorum veneratione feciſſet; ad singula, hoc est, eius species pergit. Atque ita quidem totum Operum ac Dierum argumentum absoluitur. Quod autem est reliquum, de bonorum ac malorum, tum vero mediocrium dierum obseruatione agit: tum qui eligendi, qui reiiciendi sint, breuiter praecipit.

INDEX HESIODEVS.

Litera Θ. designat Θεογονίαν, A. Ἀσπίδα Ἡρακλέους, E. Ἔργα καὶ ἡμέρας.

A.

Ἀγαυὴ, Θ. 246. Ἀγαυὴν Θ. 975
Ἀγαυρῆ. Θ. 831
Ἀγελείη. A. 197. Ἀγελείης Θ. 318
Ἀγέρατον. Θ. 924
Ἀγκυλομήτην. Θ. 19. ἀγκυλομήτης Θ. 137. 168. 473. 495. 545. E. 48
Ἀγκυλοχείλαι. A. 405
Ἀγλαΐην. Θ. 909. 944
Ἀγχίση. Θ. 1008
Ἀδμήτη. Θ. 349
Ἄελλώ. Θ. 267
Ἀθηναίη. A. 126. 443. Ἀθηναίης Θ. 318. E. 430
Ἀθήνη. Θ. 572. 576. A. 325. 343. 455. 470. E. 72. 76
Ἀθήνην. Θ. 13. 887. E. 63
Αἰακῆ. Θ. 1004
Αἰγειδην. A. 182
Αἰδαο. E. 152
Αἴδεω. Θ. 311. 767. 773
Αἴδην Θ. 455
Αἴδης. Θ. 849
Αἰδωνεύς. Θ. 913
Αἰήταο. Θ. 991
Αἰήτην. Θ. 956
Αἰήτης. Θ. 957
Αἰήτῃ. Θ. 993
Αἰθιόπων Θ. 934
Αἰνείαν. Θ. 1007
Αἴσηπον. Θ. 342
Αἰσονίδης. Θ. 992. 998
Ἀκάκη. Θ. 356
Ἀκταίη. Θ. 249
Ἀλιάκμονα. Θ. 341
Ἀλιμήδη. Θ. 255
Ἀλκαίοιο. A. 26
Ἀλκείδαο. A. 112
Ἀλκμήνη. Θ. 942. A. 3.
Ἀλκμήνης. Θ. 526. 949. A. 467
Ἄλφειον. Θ. 338
Ἀμβροσίη. Θ. 69
Ἀμβροσίην. Θ. 639. 641
Ἀμβροσίης. Θ. 795
Ἀμήσεις. E. 480
Ἀμητῆ. E. 384. 575
Ἀμᾶσθαι. E. 775
Ἀμᾶται. E. 777. Ἀμάειν. E. 392
Ἀμφιγυήεις. Θ. 570. 578. 944. A. 219. E. 70
Ἀμφιδάμαντος. E. 654
Ἀμφιρώ. Θ. 360
Ἀμφιτρίτη. Θ. 243. 254
Ἀμφιτρίτης. Θ. 929
Ἀμφιτρύων. A. 37. 44. 80
Ἀμφιτρύωνα. A. 2
Ἀμφιτρύωνι. A. 54
Ἀμφιτρυωνιάδης. Θ. 317. A. 165. 416. 433. 459
Ἀμῶνται. Θ. 598

Ἄναυρος

Ἀναυρος. Α. 477
Ἀνδρογόνος. Ε. 783. 788. 794
Ἀνθεια. Α. 381
Ἀνθην. Α. 474
Ἀνόξεος. Ε. 524
Ἀπατην. Θ. 224
Ἀπεσαντος. Θ. 331
Ἀπόλλων. Α. 68. 478
Ἀπόλλωνα. Θ. 14. 917. Ε. 771
Ἀπόλλωνι. Θ. 347
Ἀπόλλωνος Θ. 94. Α. 58. 70. 100
Ἀράχνης. Ε. 777
Ἀραχνια. Ε. 475
Αἰγαίῳ. Θ. 484
Ἀργείην. Θ. 42
Ἀργειφόντην. Ε. 68. 84
Ἀργειφόντης. Ε. 77
Ἀργέσεω. Θ. 869
Ἀργέσῃ. Θ. 379
Ἀργην. Θ. 140
Ἀργυρόπεζα. Θ. 1005
Ἀρδησκον. Θ. 345
Ἄρειον. Ε. 157
Ἀρειόνα. Α. 120. Ε. 191
Ἄρεος. Α. 98. 191. 450
Ἄρες. Α. 446
Ἄρηα. Θ. 921
Ἀρηϊ. Θ. 931. 935
Ἄρην. Α. 59. 333. 425. 457
Ἄρηος. Α. 109. 181. 434. 444. Ε. 145
Ἀρητιάδην. Α. 57
Ἀριάδνην. Θ. 946
Ἀρίμοισιν. Θ. 304
Ἀρισαῖος. Θ. 976
Ἀρκτῷρον. Ε. 610
Ἀρκτῷρος. Ε. 566
Ἁρμονίη. Θ. 974
Ἄρνην. Α. 475
Ἀρόης Ε. 479
Ἀρόμενον. Ε. 22
Ἄρσεις. Ε. 485
Ἀροτῆρα. Ε. 405
Ἀροτῆρες. Α. 280
Ἀρότοιο. Ε. 384. 450. 460
Ἀρότος. Ε. 460
Ἀρότῳ. Ε. 467. 616
Ἄροτρα. Ε. 432
Ἄροτρον Ε. 439
Ἀρότρῳ Ε. 467
Ἀρχῆν. Ε. 429
Ἀρόων. Ε. 460
Ἅρπας Ε. 473
Ἁρπυῖας Θ. 267
Ἄρτεμιν Θ. 14. 917
Ἄσβολον Α. 185
Ἀσίη. Θ. 359
Ἄσκρη Ε. 640
Ἀσπερην. Θ. 409
Ἀσραῖον. Θ. 376
Ἀσραίῳ. Θ. 378
Ἀσφοδέλῳ. Ε. 41
Ἀτλαγενέων. Ε. 383
Ἄτλαντα Θ. 509
Ἀτλαντίς. Θ. 937
Ἄτλας. Θ. 517
Ἄτροπον Θ. 218. 904
Ἄτροπος. Α. 259
Ἀτρυτωνην. Θ. 924
Αὐλίδος. Ε. 651
Αὐτονόην. Θ. 976
Αὐτονόμη Θ. 258
Ἀφαγενῆ. Θ. 196
Ἀφροδίτη. Θ. 988
Ἀφροδίτην. Θ. 16. 195. 821. 961. 1004. Ε. 65
Ἀφροδίτης. Θ. 974. 979. Α. 8. 47. Ε. 521
Ἀχαιοὶ. Ε. 651
Ἀχελωΐου. Θ. 340
Ἀχιλῆα. Θ. 1006

B.

Βελλεροφόντης. Θ. 325
Βύβλινος. Ε. 589

Βοιωτοί. A. 24
Βορέαο. E. 506. 547
Βορέην. Θ. 379
Βορέης. E. 548. 553
Βορέω. Θ. 869
Βοωτεῖν. E. 391
Βριάρεω. Θ. 616
Βριάρεων. Θ. 816
Βριάρεως. Θ. 149. 713. 733

Γ.

Γαῖα. Θ. 117. etc.
Γαλαξαύρη. Θ. 353
Γαλήνη. Θ. 244
Γαμεῖν. E. 699. etc.
Γείτονα. E. 23. 695
Γείτονας. E. 400
Γείτονες. E. 345. 347
Γείτονος. E. 349
Γείτοσι. E. 701
Γείτων. E. 23. 346. 348
Γένος — χρύσεον, καὶ τὰ ἄλλα E. 109. etc.
Γηρυονῆα. Θ. 981
Γηρυονῆι. Θ. 309
Γίγαντας. Θ. 185
Γιγάντων. Θ. 50
Γλαύκη. Θ. 244
Γλαυκονόμη. Θ. 256
Γλαυκώπιδα. Θ. 894. 923
Γλαυκώπιδος. Θ. 586
Γλαυκῶπιν. Θ. 13. 887
Γλαυκῶπις. Θ. 572. A. 325. 343. 455. 470. E. 72
Γοργείοις. A. 237
Γοργόνες. A. 230
Γοργὼς. Θ. 274. A. 224
Γραίας. Θ. 270. 271
Γρηνικὸν. Θ. 342
Γύγη. Θ. 617
Γύγης. Θ. 149. 713. 733. 816
Γύην. E. 427

Δ.

Δαναὴς. A. 216
Δαναΐδης. A. 229
Δεῖμον. Θ. 933
Δεῖμος. A. 195. 463
Δελφῖνες. A. 210. 212
Δημήτερος. A. 290. E. 32. 393. 466. 597. 805
Δημήτερι. E. 465
Δήμητερ. Θ. 967. E. 300
Δήμητρα. Θ. 453
Δήμητρος. Θ. 911
Δία. Θ. 11. 468. E. 52. 273
Διάκτορον. E. 68
Διάκτορος. E. 77
Διΐ. Θ. 36. 286. etc.
Δίκην. Θ. 901
Διόθεν. A. 22. E. 17. 63
Διός. Θ. 13. 25. etc.
Διώνη. Θ. 353
Διώνην. Θ. 17
Διώνυσον. Θ. 940
Διώνυσος. Θ. 946. A. 48
Δρύαλον. A. 187
Δρύαντα. A. 179
Δυναμένη. A. 248
Δωρίδος. Θ. 241
Δωρίς. Θ. 250. 350
Δωτὼ. Θ. 248

E.

Εἰλειθυίαν. Θ. 921
Ἑκάτη. Θ. 441
Ἑκατηβελέταο. A. 100
Ἑκατηβόλε. A. 58
Ἑκάτην. Θ. 411. 418
Ἑκατόμβας. A. 479
Ἑκηβόλε. Θ. 94
Ἑλένης. E. 165
Ἑλευθῆρος. Θ. 54
Ἑλίκη. A. 381
Ἑλίκην. A. 475

Ἑλικοβλέφαρον. Θ. 16
Ἑλικῶνι. Θ. 7
Ἑλικωνιάδεσσ'. Ε. 658
Ἑλικωνιάδων. Θ. 1
Ἑλικῶνος. Θ. 2. 23. Ε. 639
Ἑλικώπιδα. Θ. 298. 997
Ἑλικώπιδι. Θ. 307
Ἑλλάδος. Ε. 653
Ἐννοσίγαιον. Θ. 15. 456
Ἐνοσίχθων. Ε. 667
Ἐννοσιγαίῳ. Θ. 441
Ἐννοσιγαίᾳ. Θ. 929
Ἐννοσίγαιος. Θ. 817. Α. 104
Ἐνυαλίοιο. Α. 371
Ἐνυὼ. Θ. 273
Ἐξάδιον. Α. 180
Ἐπιμηθέα. Θ. 511. Ε. 84
Ἐπιμηθεύς. Ε. 85
Ἑπτάπορον. Θ. 341
Ἑπταπύλῳ. Α. 49. Ε. 162
Ἐρατώ. Θ. 78. 247
Ἐρέβει. Θ. 125
Ἐρεβεύσφι. Θ. 668
Ἔρεβος. Θ. 123 515.
Ἔριν. Θ. 225. Ε. 16
Ἐριννύας. Ε. 893
Ἐρινῦς. Θ. 185. 472
Ἔρις. Θ. 226. 781. Α. 148. 156. Ε. 24. 28. 804.
Ἑρμείην. Ε. 68
Ἑρμῆ. Θ. 444
Ἑρμῆν. Θ. 937
Ἕρμον. Θ. 343
Ἔρος. Θ. 120. 201. 909
Ἐρυθείη. Θ. 290. 982
Ἑσπερίδας. Θ. 215
Ἑσπερίδες. Θ. 275
Ἑσπερίδων. Θ. 518
Ἐυαγόρη. Θ. 257
Εὐάρνη. Θ. 259
Εὐβοίην. Ε. 651
Εὐδώρη. Θ. 244. 360
Εὐηνόν. Θ. 345
Εὐκράτη. Θ. 243
Εὐκρινέες. Ε. 670
Εὐλιμένη. Θ. 246
Εὐνείκη. Θ. 247
Εὐνομίην. Θ. 901
Εὐόρκε. Ε. 190. 285.
Εὐπόμπη. Θ. 261
Εὐραλη. Θ. 276
Εὐρυβίη. Θ. 375
Εὐρυβίην. Θ. 239
Εὐρυβίης. Θ. 930
Εὐρυνόμη. Θ. 358. 906
Εὐρυσθῆα. Α. 91
Εὐρυτίωνα. Θ. 293
Εὐρώπη. Θ. 357
Εὐτέρπη. Θ. 77
Εὐφρόνᾳ. Ε. 560
Εὐφροσύνην. Θ. 908
Ἔχιδνα. Θ. 304
Ἐχιδναν. Θ. 297
Ἑωσφόρον. Θ. 381

Z.

Ζεὺς cum suis casibus. Passim.
Ζέφυρον. Θ. 379
Ζεφύρε. Θ. 869
Ζῆλον. Θ. 384
Ζυγά. Ε. 815
Ζυγόν. Ε. 815

H.

Ἦβην Θ. 17. 921. 949.
Ἥβης. Θ. 987. Ε. 133. 438.
Ἠιόνη. Θ. 255
Ἠλέκτρη. Θ. 349
Ἠλέκτρην. Θ. 266
Ἠλεκτρύωνα. Α. 82
Ἠλεκτρυώνης. Α. 16. 35
Ἠλεκτρυωνος Α. 3
Ἠλέκτρω. Α. 142
Ἠμαθίωνα Θ. 984
Ἠνιόχην. Α. 83
Ἥρης. Θ. 451. Ε. 724. 821
Ἤπειροί. Θ. 963

Ἠπείροιο. Θ. 189
Ἤπειρος. Θ. 581
Ἠπείρῳ E. 624
Ἡρακλέης *cum suis casibus. Passim.*
Ἥρη. Θ. 314. 328. 926
Ἥρην. Θ. 11. 454. 920
Ἥρης. Θ. 951
Ἡριγένεια Θ. 381
Ἡριδανόν. Θ. 388
Ἥρωες. E. 172
Ἥρωϊ. Θ. 969. 1008
Ἥρως. A. 37. 78. 118.
Ἡρώων A. 19
Ἡσίοδον. Θ. 22
Ἡφαίσοιο. A. 244. 297. 313.
Ἥφαιστον Θ. 926. E. 60
Ἥφαιστος. Θ. 944. A. 319
Ἡφαίστῳ. Θ. 865. A. 123

Θ.

Θάλεια. Θ. 77
Θαλίη. Θ. 245
Θαύμαντα. Θ. 237
Θαύμαντος. Θ 779
Θαύμας. Θ. 265
Θεία. Θ. 371
Θέμιν. Θ. 16. 135. 900
Θεμισονόην A. 356
Θεμιστῶ. Θ. 261
Θέτης. Θ. 244. 1005
Θηβαγένεος. Θ. 530
Θήβας. A. 2. 13
Θήβη. Θ. 977. A. 49. E. 363
Θήβην. A. 80
Θήβης. A. 195
Θοή. Θ. 245. 354.
Θρηϊκίῃ. E. 553
Θρήκης. E. 507

I.

Ἰάνειρα. Θ. 356
Ἰανθη. Θ. 359
Ἰαπετιονίδη. Θ. 527. 542. 558. E. 54
Ἰαπετιονίδης. Θ. 6. 13
Ἰαπετοῖο. Θ. 564. 745. E. 50.
Ἰαπετός. Θ. 507
Ἰασίῳ. Θ. 969
Ἰαωλκόν. A. 174
Ἰαωλκός. A. 380
Ἴδης. Θ. 1009
Ἰδυῖα. Θ. 352
Ἰησονι Θ. 999
Ἵμερος. Θ. 64. 201. E. 618
Ἰνώ. Θ. 975
Ἰόλαε. A. 78. 118
Ἰόλαον. A. 77
Ἰόλαος. A. 102. 323. 340. 467
Ἰολάῃ. A. 74
Ἰολάῳ. Θ. 317
Ἱπποθόη. Θ. 251
Ἱπποδάμη. Θ. 251
Ἱππυκερήνης Θ. 6
Ἵππῳ. Θ. 351
Ἶριν. Θ. 266. 783
Ἶρις. Θ. 779
Ἶρον. Θ. 338
Ἰφικλείδην. A. 111
Ἰφικλῆα. A. 54
Ἰωλκόν. Θ. 996

K.

Καδμείη. Θ. 939
Καδμείοισι. Θ. 326
Καδμείῃς. A. 13
Καδμηΐδι. F. 162
Κάδμος. Θ. 936
Κάδμῳ. Θ. 974
Καΐκου. Θ. 343
Καινέα. A. 179
Καλλιόπη. Θ. 97
Καλλιρόη. Θ. 288. 351. 980
Καλυψώ. Θ. 359. 1015
Κενταυροί. A. 184
Κέρβερον. Θ. 311
Κερκηΐς. Θ. 355
Κεφάλῳ. Θ. 985
Κῆρα. Θ. 211

Κῆρας. Θ. 217
Κῆρες. Α. 239
Κητὲς. Θ. 336
Κητώ. Θ. 238. 270. 333.
Κήϋκα. Λ. 354. 476.
Κίρκη. Θ. 1010
Κλειω. Θ. 77
Κλυμένη. Θ. 351
Κλυμένην. Θ. 508
Κλυτίη. Θ. 352
Κλωθώ. Θ. 218. 904. Α. 258
Κοίϛν. Θ. 134
Κοίϛ. Θ. 404
Κοίω. Θ. 375
Κόκκυξ. Ε. 486
Κορώνη. Ε. 679. 747
Κόττος. Θ. 149. 653. 713. 733. 816.
Κόττω. Θ. 617
Κρήτη. Θ. 480
Κρήτης. Θ. 477. 970
Κρονίδης, Κρονίων, Κρόνος, *cum ſuis caſibus. Paſſim.*
Κυανοχαίτην. Α. 120
Κυανοχαίτης. Θ. 278
Κυθέρεια. Θ. 933. 1007
Κυθέρειαν. Θ. 196. 198
Κυθήροις. Θ. 192. 198
Κύκλωπας. Θ. 139
Κύκλωπες. Θ. 144
Κύκνος *cum ſuis caſibus.* Α. *Paſſim.*
Κυματολήγη. Θ. 253
Κύμην. Ε. 636
Κυμοδόκη. Θ. 252
Κυμοθόη. Θ. 245
Κυμοπόλειαν. Θ. 818
Κυμώ. Θ. 255
Κυπρογενῆ. Θ. 199
Κύπρον. Θ. 193
Κύπρῳ. Θ. 199

Λ.

Λάδωνα. Θ. 344
Λαομέδεια. Θ. 257
Λαπιθάων. Α. 178
Λατῖνον. Θ. 1012
Λάχεσιν. Θ. 218. 904
Λάχεσις. 258
Λειαγόρη Θ. 257
Λερναίην. Θ. 314
Ληναιῶνα. Ε. 504
Λητοΐδης. Α. 419
Λητὲς. Α. 202
Λητώ. Θ. 19. 406. 917. Ε. 771
Λοκροί, Α. 25
Λυγγῆος. Α. 327
Λύκτον. Θ. 477. 482
Λυσιάνασσα. Θ. 258

Μ.

Μαίανδρον. Θ. 339
Μαίη. Θ. 937
Μαλάχη. Ε. 41
Μέδουσα. Θ. 276
Μελίας. Θ. 187
Μελίτη. Θ. 246
Μέμνονα. Θ. 983
Μενεσθώ. Θ. 357
Μενίππη. Θ. 260
Μενοίτιον. Θ. 510. 514
Μεσάβων. Ε. 469
Μήδειαν. Θ. 960
Μήδειον. Θ. 1000
Μηκώνη. Θ. 535
Μηλόβοσις. Θ. 354
Μῆτιν. Θ. 471. 885. Α. 28
Μῆτις. Θ. 358
Μίμαντα. Α. 186
Μίνωος. Θ. 947
Μνημοσύνη. Θ. 54
Μνήμοσύνην. Θ. 135
Μνημοσύνης. Θ. 914
Μοίρας. Θ. 217. 903
Μόρον. Θ. 210
Μορφνοῖο. Θ. 134
Μοῦσαι, Θ. 25. 52. 75. 96. 114. 915. 965. 1020. Α. 206. Ε. 1. 662

Μουσάων.

Μεσάων. Θ. 1. 36. 93. 94. 100.
Μέσῃσι. Θ. 655
Μόψον. A. 181
Μυρμιδόνων. A. 380. 454
Μῶμον. Θ. 214

N.

Ναυσίθοον. Θ. 1015
Ναυσίνοον. Θ. 1016
Ναυτιλίης. E. 618. 642. 649
Νεῖλον. Θ. 338
Νειόν. Νειός. E. 463. 464
Νέκταρ. Θ. 639. 641
Νέκταρος. Θ. 795
Νεμειαιόν. Θ. 327
Νεμείης. Θ. 329. 331
Νέμεσιν. Θ. 223
Νέμεσις. E. 1000
Νέσσον. Θ. 341
Νημερτής. Θ. 262
Νηρέα. Θ. 233
Νηρῆος. Θ. 240. 263. 1002
Νησαίη. Θ. 249
Νησῳ. Θ. 261
Νίκην. Θ. 384
Νόμον. Θ. 417. E. 276
Νόμος. E. 388
Νόμες. Θ. 66
Νομόν. E. 526
Νομός. E. 403
Νότον. Θ. 480
Νότε. Θ. 869
Νότοιο. E. 675
Νύμφας. Θ. 187. Νυμφέων. Θ. 130
Νύμφη. Θ. 305
Νύμφην. Θ. 298
Νὺξ *cum suis casibus. Passim.*

Ξ.

Ξάνθη. Θ. 356
Ξεινοδόκω. E. 183
Ξεῖνος. E. 183
Ξείνοισι. E. 225
Ξεῖνον. E. 227

O.

Ὀδυσσῆϊ. Θ. 1015
Ὀδυσσῆος. Θ. 1011
Ὀθρυός. Θ. 631
Οἰδιπόδαο. E. 163
Ὀϊζύν. Θ. 214
Ὀλμειῷ. Θ. 6
Ὄλυμπος *cum suis casibus. Passim.*
Ὁπλέα. A. 180
Οὐρανίδας. Θ. 502
Οὐρανίδῃ. Θ. 486
Οὐρανίη. Θ. 78. 350.
Οὐρανὸς *cum suis casibus. Passim.*
Οὔρεα. Θ. 129. 130. 834
Οὔριον. A. 136
Ὀψιρόης. E. 490

Π.

Παγασαίῳ. A. 70
Πάλλαντα. Θ. 376
Πάλλαντι. Θ. 383
Παλλάς. Θ. 574. A. 126. E. 76
Πανδιονίς. E. 568
Πανδώρην. E. 81
Πανελλήνεσσι. E. 528
Πανόπτη. Θ. 250
Παρθένιον. Θ. 344
Παρνησσοῖο. Θ. 499
Πασιθέη. Θ. 247
Πασιθόη. Θ. 352
Πειθώ. Θ. 349. E. 73
Πειρίθοον. A. 179
Πελίης. Θ. 995
Περσεύς. Θ. 280. A. 216. 229
Περσεφονείης. Θ. 767. 773
Περσεφόνην. Θ. 912

Πέρση. E. 10. Πέρση. 27. 213. 274. 286. 299. 397. 611. 633. 641
Περσηΐς. Θ. 956. 396
Πέρσην. Θ. 376
Πέρσης. Θ. 409
Πετραίη. Θ. 357. E. 389
Πευκείδας. A. 187
Πεφρηδώ. Θ. 273
Πήγασος. Θ. 281. 325
Πηλεῖ. Θ. 1005
Πηνειόν. Θ. 343
Πιερίδες. A. 206
Πιερίη. Θ. 53
Πιερίηθεν. E. 1
Πληϊάδες. E. 572
Πληϊάδος. E. 615. 619
Πληϊάδων. E. 383
Πληξαύρη. Θ. 353
Πλῆτον. Θ. 968. E. 637
Πλητώ. Θ. 355
Πολυδώρη. Θ. 354
Πολύδωρον. Θ. 977
Πολυμνία. Θ. 78
Ποντοπόρεια. Θ. 256
Ποσειδάων. E. 667
Ποσειδάονα. Θ. 15
Ποσειδῶν. Θ. 731
Πτελυνόμη. Θ. 258
Πρόλοχον. A. 180
Προμηθέα. Θ. 510. 521
Προμηθεύς. Θ. 445. 613. E. 48. 86
Προνόη. Θ. 261
Πρυμνώ. Θ. 350
Πρωτομέδεια. Θ. 249
Πρωτώ. Θ. 243. 248
Πυθοῖδε. A. 480
Πύλε. A. 360

P.

Ῥείη. Θ. 453
Ῥείη. Θ. 624
Ῥείαν. Θ. 135
Ῥῆσον. Θ. 340
Ῥοδίη. Θ. 351
Ῥόδιον. Θ. 341
Ῥοδοδάκτυλος. E. 610
Ῥοδόπηχυς. Θ. 247. 251

Σ.

Σαγγάριον Θ. 344
Σαώ. Θ. 243
Σείριος. A. 397. E. 417. 587. 609
Σειρίη. A. 153
Σεληνην. Θ. 13. 371
Σεμέλη. Θ. 939
Σεμέλην. Θ. 975
Σθεινώ. Θ. 276
Σιμόεντα. Θ. 342
Σκάμανδρον. Θ. 345
Σπειώ. Θ. 245
Στρύμονα. Θ. 339
Στυγός. Θ. 804
Στύξ. Θ. 361. 383. 389. 397. 775

T.

Τάρταρα. Θ. 119. 840
Τάρταρον. Θ. 681. 720. 724. 867. A. 255
Ταρτάρε Θ. 735. 806. 821
Ταύρεος. A. 104
Τάφιων. A. 19
Τελεσθώ. Θ. 358
Τερψιχόρη. Θ. 78
Τηθύν. Θ. 136
Τηθύος. Θ. 362
Τηθύς. Θ. 337. 368
Τηλεβοάων. A. 19
Τίρυνθ'. Θ. 292
Τίρυνθος. A. 181
Τιταρήσιον. A. 181
Τιτῆνες *cum suis casibus.* Θ. *Passim.*
Τεηχῖνα. A. 353
Τεηχῖνος. A. 355. 469
Τριτοδ'. E. 657

Τρίποδι. Ε. 533
Τριπόλω. Θ. 970
Τρίπος. Α. 312
Τριτογένεια. Α. 197
Τριτογένειαν. Θ. 894.923
Τροίην. Ε. 165.652
Τυρσηνοῖσιν. Θ. 1014
Τυφάονα. Θ. 306
Τυφάονιον. Α. 32
Τυφωέα. Θ. 820
Τυφωέος. Θ. 868
Τύχη. Θ. 360

Υ.

Ὑάδες. Ε. 615
Ὕδρην. Θ. 313
Ὑπεριόνα Θ. 134
Ὑπεριονίδαο. Θ. 1010
Ὑπερίονος. Θ. 374

Φ.

Φαέθοντα. Θ. 986
Φαέθων. Θ. 759
Φάληρον. Α. 180
Φᾶσιν. Θ. 340
Φῖκ'. Θ. 326
Φίκιον. Α. 33
Φιλήτητι. Ε. 375
Φιλλυρίδης Θ. 1001
Φοίβη. Θ. 404
Φοίβην. Θ. 136
Φοῖβον. Θ. 14.933
Φοῖβος. Α. 68
Φοιβε. Α. 100
Φόρκυϊ. Θ. 270.333
Φόρκυν. Θ. 237
Φόρκυνος. Θ. 336
Φυτεύειν. Ε. 22.812
Φυτοῖσιν. Ε. 782
Φωκῆες. Α. 25
Φῶκον. Θ. 1003

Χ.

Χάεος. Θ. 123.813
Χαλκίδα. Ε. 655
Χάος. Θ. 116.699
Χάριτας. Θ. 906
Χάριτες. Θ. 64. Ε. 73
Χαρίτων. Θ. 945
Χελιδών. Ε. 568
Χθονίη. Θ. 766
Χθονίης. Θ. 696
Χθονίῳ. Ε. 463
Χίμαιρα. Θ. 323
Χίμαιραν. Θ. 319
Χιμαίρης. Θ. 329

Ψ.

Ψαμάθη. Θ. 260. 1003

Ω.

Ὠγύγιον. Θ. 805
Ὠκεανῖναι. Θ. 364
Ὠκεανίνη. Θ. 389.955
Ὠκεανίνην. Θ. 507
Ὠκεανὸς *cum ſuis caſibus. Paſſim.*
Ὠκυπέτην. Θ. 267
Ὠκυρόη. Θ. 360
Ὧραι. Θ. 58. Ε. 75
Ὧρας. Θ. 900
Ὡρίων. Ε. 609
Ὡρίωνος. Ε. 598.615.619

FINIS.